

R. P. F.
LEANDRI
DE SS. SACRAMENTO,
NAVARRI, OPPIDI DE VILLA-FRANCA,

ORDINIS DISCALCEATORUM SANCTISSIMÆ TRINITATIS Redemptionis Captivorum; olim in Complutensi & aliis Hispaniæ Academiis Theologiæ Professoris; postmodùm dicti Ordinis Provincialis, & Definitoris Generalis: nunc verò totius suæ Religionis Ministri Majoris, ac Generalis;

QUÆSTIONUM MORALIUM THEOLOGICARUM,
IN DECEM DECALOGI PRÆCEPTA;

Pars II. & in ordine VII. In qua de Juramento & Voto agitur.

Cunctis Opus perutile, duplici Indice locupletatum: Primo Tractatuum, Disputationum & Quæstionum: Altero verò Sententiarum, rerumque notabilium.

EDITIO ALTERA EMENDATIOR.

LUGDUNI,
Ex Typographia JACOBI CANIER.

M. DC. LXXIX.

CUM SUPERIORUM PERMISSU.

FACULTAS ORDINIS.

FR. FRANCISCUS A SANCTO JULIANO, Major ac Generalis Minister Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum. Tenore, ac virtute præsentium, de consensu nostri Definitorii, facultatem concedimus ut septima Pars Quæstionum Moralium Theologiæ in secundum Decalogi præceptum, de Juramento, & Voto, à R. P. N. Fr. LEANDRO de Sanctissimo Sacramento, nostræ Sacræ Religionis Theologiæ Professore elaborata, & à gravioribus & doctioribus ejusdem Religionis Theologis recognita, & approbata typis mandetur, & ad communem utilitatem in lucem prodeat. In quorum fidem præsentes fieri jussimus, manu nostra ac Secretarij Chirographo subscriptas, impressionéque sigilli nostri Officii munitas, in hoc nostro Matritensi Conventu, die decima nona Mensis Julii, anni Domini millesimi sexcentesimi sexagesimi tertii.

Fr. FRANC. DE SANCTO JULIANO,
Magister Generalis.

Locus sigilli.

Mandato P. N. Ministri Generalis.

Fr. ANTONIUS DE CONCEPTIONE, Secret.

ã 2 APPRO

APPROBATIO.

EGo infrà scriptus Doctor Theologus Facultatis Parisiensis eundem præbeo assensum impressioni Tomi secundi Quæstionum Moralium Theologiæ in secundum Decalogi præceptum, de Juramento & Voto, à Reverend. admodum P. LEANDRO de Sanctissimo Sacramento Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum conscripti, quem dedi pro primi Tomi Impressione, quatenus non minùs sanam & solidam Doctrinam contineat, cujus rei fidem facio. Actum hac die 14. Janvarij 1664.

FR. JOANNES ROBE'.

APPROBATIO.

SEPTIMAM partem Quæstionum Moralium Theologiæ in secundum Decalogi præceptum, de Juramento & Voto, à R.P. LEANDRO Ordinis Redemptionis Captivorum, conscriptam legi ego infrasignatus Facultatis Parisiensis Doctor Theologus, nihilque in ea deprehendi, quod bonos mores, aut Fidem Orthodoxam offendat. Quapropter illam censeo luce publica dignam. Lugduni die 14. Janvarij 1664.

FR. CYRILLUS MOREL Carmeli Lugdunensis Prior.

Consensus Procuratoris Regis.

JUxta supplicem Jacobi Canier Typographi Lugdunensis postulationem, ut ei liceret typis mandare librum inscriptum, *R. P. Fr. Leandri de Sanctissimo Sacramento, &c. Quæstiones Morales Theologicæ, &c.* attento quod Privilegium Joanni Couronneau ad viginti annos concessum ultimâ Julij 1656. exspiravit: viso dicto Privilegio.

Pro Rege consentio Licentiæ à dicto Jacobo Canier requisitæ, concessis ei inhibitionibus consuetis ad triennium duratutis. Lugduni 30. Augusti 1677.

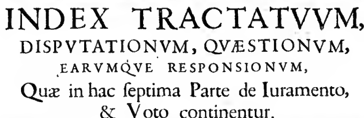
VAGINAY.

PERMISSIO.

FIat juxta Conclusiones Procuratoris Regis. Lugduni anno & die supradictis.

DE SEVE.

INDEX

INDEX TRACTATVVM, DISPVTATIONVM, QVÆSTIONVM, EARVMQVE RESPONSIONVM,

Quæ in hac ſeptima Parte de Iuramento, & Voto continentur.

TRACTATVS PRIMVS

De iuramento. pagina 1.

DISPVTATIO PRIMA.

De eſſentia, & quidditate iuramenti. pag. 1.

DISPVTATIO II.

De diuisione iuramenti, deque eius speciebus.

DISPVTATIO III.

De variis modis, ac formulis iurandi. p. 9.

DISPVTATIO IV.

De juramento execratorio. pag. 17.

DISPVTATIO V.

De formis iuramenti quæ habent adnexam blasphemiam in Deum, & Sanctos. pag. 19

§. II.

§. II.

De variis modis, & formulis blasphemandi in Deum, & Sanctos. pag.24

R. *Omnino*

---

§. III.

De blasphemia quoad absolutionem , & reservationem , & punitionem. pag.31

DISPVTATIO VI.

De personis quæ iurare possunt, tam in iudicio, quam extra. pag. 36

§. I.

De personis quæ in iudicio iurare possunt. ibid.

ad

§. II.

De justitia in juramento assertorio requisita.

§. III.

De judicio in juramento assertorio requisito. pag. 48.

§. IV.

De juramento promissorio, & de veritate, justitia, & judicio ad illud requisitis. Vbi etiam multa de voto. pag. 50

---

§. V.

De justitia requisita in juramento promissorio, & voto. pag. 53

DISPVTATIO VIII.

De consuetudine jurandi.

DISPVTATIO IX.

De juramenti, & voti obligatione, & materia. pag. 60

DISPVTATIO X.

De juramento metu, injuria, & vi extorto. pag. 72

DISPVTATIO XI.

§. I.

§. II.

XVIII.

DISPVTATIO XII.

De cessatione voti, vel juramenti, ob cessationem causæ, qua emissum est. pag. 86.

DISPVTATIO XIII.

De cessatione voti, vel juramenti, ob notabilem rei promissæ mutationem. pag. 88.

INDEX TRACTATVVM,

DISPVTATIO XV.

De cessatione juramenti promissorij, & voti ob remissionem partis, cui præstitum est. pag. 97

DISPVTATIO XVI.

De juramenti promissorij & voti cessatione, ob irritationem factam ab habente potestatem. pag. 101

§. II.

§. II.

De potestate, quam habet Pontifex ad irritanda vota, & juramenta Christianorum omnium. pag.103

§. III.

De potestate, quam habent Prælati Regulares ad irritanda vota, & juramenta Deo præstita subditorum. pag.105

R. Posse

---

§. IV.

De potestate, quam habent Parentes ad irritanda vota, & juramenta Filiorum. pag. 119.

---

§. V.

De potestate quam habent tutores, & curatores ad irritanda vota & iuramenta Deo præstita, pupillorum, & minorum. pag. 129.

---

§. VI.

De potestate quam habet Mater ad irritanda vota & iuramenta filiorum. Vbi etiam de Hero, & Magistro. ibid.

---

§. VII.

De potestate quam habent coniuges ad inuicem irritandi iuramenta Deo præstita, & vota. ibid.

R. Vt

R. Vt longè probabilius: Non posse verè & propriè irritari a marito; benè tamen suspendi ea, quæ præsenti matrimonio praiudecant. ibid.

CXXXVI. An saltem vota, & iuramenta facta ab vxore, viuente marito, quæ refert adimplenda post matrimonium dissolutum, possit maritus propriè, & verè irritare. p.137.

R. Æquè probabiliter: Posse. ibid.

CXXXVII. An vir sequens possit irritare omnia vota, & iuramenta Deo facta suæ vxoris, quæ poterat primus maritus, dum viuebat, irritare. ibid.

R. Vt quid certum: Posse. ibid.

CXXXVIII. An vxor possit aliqua viri vota & iuramenta Deo præstita, absque sua licentia facta irritare. ibid.

R. Vt multò longè probabilius: posse aliqua. ibid.

CXXXIX. An non solum aliqua, verum etiam omnia viri vota, & iuramenta possit vxor irritare, sicuti vir vota, & iuramenta vxoris potest. pag.138.

R. Vt certum, quidquid alij dicant, non posse omnia, sicuti potest vir. ibid.

CXL. An omnia, & sola vota, & iuramenta à viro præstita, quæ vxori præjudicaverint, possit hæc irritare? ibid.

R. Posse omnia, & sola hæc. ibid.

CXLI. An vxor possit irritare votum, & iuramentum viri, non exigendi debitum absque illius consensu emissum. ibid.

R. Probabilius, non posse. ibid.

CXLII. An votum, aut iuramentum non petendi debitum, emissum ab altero coniuge absque alterius licentia, sit illicitum, & indiscretum, & consequenter nullum. ibid.

R. Quod regulariter sit illicitum, & indiscretum, non tamen consequenter est nullum, sed validum. ibid.

CXLIII. An possit vxor irritare votum, & iuramentum viri de mutando habitu sæculari in habitum Heremitæ, aut tertij Ordinis D. Francisci. 139.

R. Vt certum: Posse. ibid.

CXLIV. An possit vxor irritare viri vota, aut iuramenta Deo facta, faciendi magnas eleemosynas. ibid.

R. Vt certum: Non posse, nisi casu quo facienda sint de bonis vxoris. ibid.

CXLV. An vxor possit irritare votum, aut iuramentum viri Deo emissum, precum, ieiuniorum, & vigiliarum, quæ ita illius corpus debilitant, vt ineptus fiat ad moderatam debiti redditionem. ibid.

R. Vt certum: posse, secus aliàs votum de moderatis precibus, ieiuniis, &c. ibid.

CXLVI. An vxor possit irritare votum viri, aut iuramentum Deo præstitum de longa peregrinatione. 140.

R. Vt certum: posse de longa, secus de breui. ibid.

CXLVII. An vxor possit irritare votum, aut iuramentum mariti, peregrinationis Hierosolymitanæ. ibid.

R. Vt certum, non posse, si tale votum aut iuramentum factum sit à marito in subsidium Terræ sanctæ: secus si fuerit emissum causa deuotionis. ibid.

CXLVIII. An etiam vota, aut iuramenta emissa à marito ante matrimonium, possint ab vxore irritari. ibid.

R. Vt certum, posse propriè irritari ab illa. ibid.

CXLIX. An iuramenta Deo præstita, aut vota à marito emissa tempore alterius matrimonij, possit vxor sequens irritare. ibid.

R. Vt certum: posse irritare, aut suspendere in omnibus, in quibus prior vxor poterat. ibid.

CL. An iuramenta, aut vota facta à marito cum licentia vxoris, possint ab eadem irritari. ibid.

R. Posse. ibid.

---

§. VIII.

De potestate quam habent Domini ad irritanda iuramenta Deo præstita, & vota seruorum, eorum videlicet, qui sub dominio suo sunt. pag.141.

CLI. AN Dominus possit omnia seruorum suorum vota, & iuramenta Deo præstita relaxare. ibid.

R. Quod licèt alij affirment, alij negent, & alij distinguant, ego dico non posse omnia, sed sola, & omnia illa, quæ praiudicant potestati ipsius Domini. ibid.

CLII. An possit Dominus irritare votum castitatis sui serui. ibid.

R. Vt quid certum: quod non. ibid.

CLIII. An saltem possit Dominus votum irritare castitatis suæ ancillæ. ibid.

R. Nec hoc votum posse. ibid.

CLIV. An possit Dominus irritare vota & iuramenta seruorum aliquarum precum. p.142.

R. Vt certum: Non posse, si moderata sint, secus si nimia. ibid.

CLV. An possit Dominus irritare omnia iuramenta & vota ieiuniorum, & abstinentiæ seruorum. ibid.

R. Vt certum: Non posse omnia, sed ea tantùm, quæ Domini obsequium impediunt. ibid.

CLVI. An possit Dominus irritare iuramenta, & vota à seruis emissa de seruandis præceptis diuinis, & Ecclesiasticis. ibid.

R. Vt certum: Non posse irritare, benè tamen aliquando aliqua suspendere. ibid.

CLVII. An Dominus possit irritare vota realia, nempe elargiendi eleemosynam, à seruo emissa. ibid.

R. Vt certum: posse si seruus nil proprij possideat, secus aliàs. ibid.

CLVIII. An etiam possit Dominus votum elargiendi eleemosynam magnam à seruo emissum irritare, si seruus aliquid proprij possideat, quod à Domino auferri nequeat. ibid.

R. Tunc non posse. ibid.

CLIX. An vota, seu iuramenta seruorum emissa quando sunt serui, sed implenda tempore, quo soluti erunt à seruitute, possint à Domino irritari. ibid.

R. Vt certum: Non posse. ibid.

CLX. An saltem vota, aut iuramenta Deo præstita à seruis ante seruitutem emissa, possint irritari à Domino. 143.

R. Adhuc non posse irritari, sed solum suspendi, si eius seruitio praeiudicant.

CLXI. An non solum vir, sed etiam vxor possit vota seruorum, & iuramenta Deo ab eis præstita irritare. ibid.

R. Non posse, nisi casu quo seruus sit vxoris, & ha-

R. Vt

R. Vt certum: non esse iustam causam ad dispensandum, bene tamen ad commutandum illud. ibid.

XXVI. An sit iusta causa dispensandi, quod ex dispensatione voti, aut relaxatione iuramenti speretur maior vtilitas, maiorque spiritualis fructus ipsius iurantis, & vouentis. ibid.

R. Esse iustam causam. ibid.

XXVII. An eadem causa exigatur, & sufficiat ad dispensandum in voto, & ad relaxandum iuramentum in solum Dei honorem emissum. p. 150.

R. Quod sic. ibid.

XXVIII. An sit sufficiens causa ad dispensandum in iuramento, aut voto non ludendi, vehemens desiderium ludendi, ac tentationes pati. ibid.

R. Vt certum: Non esse sufficientem causam, nisi casu, quo immineat periculum transgressionis. ibid.

XXIX. An Prælatus peccet semper dispensando in voto, vel iuramento, si non misceat aliquam commutationem. ibid.

R. Vt multò probabilius: Non semper peccare, adhuc venialiter. ibid.

XXX. An possint assignari casus, in quibus licitè possit Prælatus vti totali dispensatione in votis, & iuramentis. ibid.

R. Quod sic. ibid.

XXXI. An saltem sit sanum consilium admiscere dispensationi commutationem aliquam. ibid.

R. Quod sit, regulariter loquendo. ibid.

XXXII. An stante causa legitima dispensationis, teneatur semper Prælatus illam concedere. pag. 151.

R. probabilius: Non teneri semper. ibid.

XXXIII. An saltem in aliquibus casibus teneatur Superior ad dispensandum. ibid.

R Teneri, & sub peccato. ibid.

XXXIV. An si causa est adeo vrgens, vt petat totalem dispensationem, liceat tunc Prælato cogere subditum ad aliquam partialem voti commutationem admittendam. ibid.

R. Quod non liceat illi. ibid.

XXXV. An si Prælatus nolit dispensare in votis, quando tenetur, tunc possit vouens ad Superiorem illius appellare, vt sibi medeatur. ibid.

R. Quod possit certè. ibid.

XXXVI. An voto, aut iuramento ligatus, teneatur aliquando dispensationem, aut commutationem, aut irritationem petere. ibid.

R. Teneri in duplici casu. ibid.

§. II.

De his qui potestatem habent ordinariam dispensandi vota, & relaxandi iuramenta Deo soli præstita.

XXXVII. AN omnes Prælati, qui dispensare possunt in votis, possint etiam dispensare in iuramentis promissoriis Deo factis, 152

R. Vt certum, quod sic. ibid.

XXXVIII. An dispensatio sit actus Ordinis, aut iurisdictionis. ibid.

R. Vt certum: Quod sit iurisdictionis spiritualis. ibid.

XXXIX. An hæc potestas dispensandi in votis, aut iuramentis Deo præstitis, fuerit in lege naturæ, & in lege scripta, apud Sacerdotes, & Pontifices illius populi. ibid.

R. Probabilius, in neutra lege fuisse. ibid.

XL. An hæc potestas dispensandi in votis, vel iuramentis possit competere iure ordinario, aut delegato, Clerico solius primæ tonsuræ. ibid.

R. Vt certum, quod vtroque iure possit. ibid.

XLI. An etiam Clerico coniugato possit competere iure ordinario, aut saltem delegato hæc dispensandi potestas. pag. 153.

R. Vt certum: Quod non possit iure ordinario, bene tamen delegatione Summi Pontificis. ibid.

XLII. An hæc potestas ordinaria dispensandi in votis, & iuramentis, resideat tanquam in primo fonte, & capite, in Summo Pontifice erga omnes Christianos totius Orbis. ibid.

R. Vt quid verum: Quod sic. ibid.

XLIII. An Summus Pontifex possit dispensare omnia iuramenta Deo præstita, & vota tam realia, quàm personalia. ibid.

R. Vt certum: Posse omnia iuramenta, & vota, saltem simplicia, ex iusta causa dispensare. ibid.

XLIV. An sum. Pontifex possit dispensare in voto castitatis solemni, emisso in susceptione Sacrorum Ordinum. ibid.

R. Vt certum: Posse. ibid.

XLV. An item possit Sum. Pontifex in voto Castitatis emisso in professione solemni Religiosa dispensare. ibid.

R. Quod quamuis aliqui negent, alij probabilius affirment, dicendum sit, quod verè possit Pontifex dispensare vt Religionis professus vxorem ducat, non tamen voto Castitatis manente, sed sublato ab ipso Pontifice. ibid. & seq.

XLVI. An dispensatio in huiusmodi voto Castitatis Professione Religiosa emisso, possit aliquando esse expediens. pag. 154.

R. Quod possit esse expediens, imò & necessaria. ib.

XLVII. An ad hanc dispensationem voti Castitatis Religiosæ concedendam, semper debeat desiderari causa boni communis. ibid.

R. Vt certum: semper desiderari debere. ibid.

XLVIII. An Papa possit dispensare, vt Monachus ad tempus Matrimonium ineat, donec habeat prolem, & statim ad Religionem redeat? ibid.

R. Vt certum (quidquid alij dicant) Non posse. ibid.

XLIX. An si Pontifex dispenset in voto solemni Professi, absque causa, valeat Matrimonium ab ipso contractum. pag. 155.

R. Probabilius: tale Matrimonium esse inualidum. ibid.

L. An professus cum quo dispensatum est ad Nuptias, teneatur ad officium diuinum recitandum. ib.

R. Probabilius: Non teneri à tempore quo habitum Monachalem exuit. ibid.

LI. An etiam Concilium Generale possit, sicut & Papa, dispensare in prædicto voto solemni Castitatis. ibid.

R. Vt certum: Quod etiam possit. ibid.

LII. An Cardinales qui Legati Apostolici non sunt, possint ex vi sui muneris, & dignitatis dispensare in votis, & iuramentis Deo præstitis. ibid.

R. Non posse ex vi sui muneris, & dignitatis. ibid.

LIII. An Legatus Apostolicus, seu Nuntius, possit in votis, & iuramentis, ex vi suæ Dignitatis dispensare. ibid.

R. Vt certum, posse in tota Prouincia sibi commissa. ibid.

LIV. An item Summus Pœnitentiarius Pontificis habeat

---

§. III.

De votis, & iuramentis secularium, in quibus Episcopi, & alij Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem participantes, dispensare possunt. Vbi agitur de votis Pontifici reseruatis. pag. 161.

vota

§. IV.

De casibus, in quibus Prælati inferiores possunt dispensare in dictis iuramentis & votis reseruatis Pontifici. pag. 169.

§. V.

De potestate quam habent dispensandi in votis, & iuramentis Prælati Regulares quoad personas sæculares, necnon & sibi subditas. pag. 173.

CXXXVI.

DISPVTATIO XVIII.

De commutatione votorum, & iuramentorum Deo, aut Sanctis emissorum. pagina 181.

R. Vt

§. II.

DISPVTATIO XIX.

De interpretatione iuramenti, & voti in ordine ad inducendam obligationem. p. 196.

DISPVTATIO XX.

De voto, aut iuramento ieiunandi, non bibendi vinum, abstinendi à carnibus. pag. 198.

R. Non

R. Non teneri, nisi aliàs ad id expressè se obligaverit. ibid.

IX. An qui vovit pro aliqua die non comedere carnes, toties peccet, quoties eas comedit? ibid.

R. Vt longè probabilius, quod sic. ibid.

X. An item qui vovit certa die jejunare, toties peccet, quoties carnem illa die comedit? ibid.

R. Probabilius: Non peccare, nisi prima vice. ibid.

XI. An qui vovit jejunare omnibus sextis feriis, si in illa incidat Natalis Domini, excusetur à jejunio? ibid.

R. Quod alij dicunt excusari, alij verò non. Ego autem probabilius cum istis sentio non excusari. ibid.

XII. An votum non bibendi vinum obliget ad non bibendam cervisiam? ibid.

R. Vt multò probabilius, non obligare. ibid.

XIII. An votum non bibendi vinum violetur sumendo vinum in prima, & secunda Missæ ablutione? 201

R. Vt certum, non violari. ibid.

XIV. An votum jejunandi in pane & aqua, obliget sub mortali ad nil aliud comedendum, vel bibendum? ibid.

R. Vt certum, obligare sub mortali, excusabit verò ab illo parvitas materiæ. ibid.

XV. An votum jejunandi in pane, & aqua, frangatur vinum semel bibendo? ibid.

R. Quod non frangeretur graviter, secus si pluries sumeretur. ibid.

XVI. An qui semel violavit votum non bibendi vinum, possit jam illud sæpius bibere absque voti transgressione? ibid.

R. Quod affirmant quidam, negant alij: Ego autem dico, posse absque voti transgressione sæpius bibere, semel violato voto jejunandi in pane, & aqua: secus si votum fuerit abstinendi eo die à vino. ibid.

VII. An voventi jejunium in pane, & aqua licitum sit manducare pastillos esculentos, Italicè *Macherones*. ibid.

R. Primò, licitum esse dicto voventi pane assato ad prunas vesci, imò & pane aquâ cocto, necnon & vermicellis aquâ coctis. ibid.

R. Secundò, minimè est licitum voventi dicto manducare pastillos esculentos, &c. ibid. & seq.

XVIII. Ad quid tenebitur vovens, qui ex vna parte promisit Deo per omnes sextas ferias solum panem comedere, & ex alia in vigilia S. Ioannis panem non comedere, sed alias res, vt pisces, fabas, &c. in anno in quo incidat vigilia Sancti in sexta feria? 202

Respondent aliqui, teneri tunc jejunare sine pane, alij è contra in solo pane: ego dico teneri ad faciendum id quod gratius sit Deo. ibid.

XIX. An qui vovit, aut juravit abstinere à carnibus, possit licitè comedere ova, & lacticinia? ibid.

R. Vt certum, quod sic. ibid.

XX. An etiam qui vovit, aut juravit abstinere à lacticiniis, possit vtique vesci carnibus? ibid.

R. Vt longe multò probabilius, quod possit. ibid.

XXI. An qui vovit abstinere ab ovis, teneatur etiam à lacticiniis abstinere? ibid.

R. Non teneri. ibid.

XXII. An qui vovit, aut juravit abstinere à carnibus, obligetur abstinere à jure, quo coctæ sunt? 203

R. Vt certum, obligari. ibid.

DISPVTATIO XXI.

De voto, aut juramento ingrediendi Religionem. pag. 203

QVÆST. I. AN votum de Religione intranda sit laudabile, & pium? ibid.

R. Vt certum de fide, esse. ibid.

---

§. I.

De aliquibus modis emittendi votum, aut juramentum Religionis intrandæ. 203

II. AN verè voveat Religionem, qui dicit: *Ego promitto Religionem, nisi Deus aliud de me disposuerit?* ibid.

R. Hæc verba duplicem habere sensum, & sic juxta illum judicandum. ibid.

III. An verè teneatur Religionem ingredi, qui dicit: *Promitto me ingressurum Religionem, si possum.* ibid.

R. Teneri, si commodè, & sine magna difficultate possit. ibid.

IV. An verè voveat Religionem, qui dicit: *Promitto me ingressurum hanc Religionem, si quam ingrediar.* ibid.

R. Verè vovere votum, conditionale tamen. ibid.

V. An votum faciat Religionis, qui dicit: *Voveo nullam personam fore mihi obstaculo, quominus Religionem ingrediar.* Hispanè, *Prometo que nadie à de ser parte, para que no entre en Religion.* 204

R. Quod non faciat, nisi aliud constet de speciali voventis intentione. Secus qui diceret: *Voveo nihil fore impedimento, quo minus Religionem ingrediar.* ibid.

VI. An teneatur ad ingressum Religionis, qui facit votum volendi Religionis ingressum? ibid.

R. Vt certum, quod non. ibid.

VII. An votum nolendi in sæculo vivere, sit votum Religionis? ibid.

R. Quod non. ibid.

VIII. An emittat votum Religionis, qui promittit se moriturum in Religione, seu se extra Monasterium non moriturum? ibid.

R. Vt certum, quod sic. ibid.

IX. An qui vovit, se moriturum in Religione, ita statim teneatur ad ingressum Religionis, vt teneatur qui promisit, aut vovit absolutè Religionem? 205

R. Probabilius: Non ita statim teneri. ibid.

X. An votum vitæ Heremiticæ, & solitariæ, sit obligatorium? ibid.

R. Probabilius: Esse obligatorium. ibid.

§. II.

De vovente, aut jurante absolutè ingressum Religionis in communi. pag 205

R. *Proba*

§. III.

De perseverantia quam tenere debet in habitu assumpto vovens Religionem. 214

DISPVTATIO XXII.

De voto, aut juramento Religionis exequendo ab his qui debitis, aut ratiociniis reddendis sunt obstricti. 221

XVII. An

DISPVTATIO XXIII.

De voto, aut juramento Religionis, exequendo ab iis, qui parentes in necessitate existentes habent.

§. II.

De voto, aut juramento Religionis exequendo à Parentibus filios in necessitate habentibus. ibid.

§. III.

De necessitate subveniendi Fratribus, & sororibus ab habentibus votum, aut juramentum ingrediendi Religionem. pag. 234

DISPVTATIO XXIV.

De potestate, & necessitate voti, aut juramenti per alium tertium implendi. pag. 236

DISPVTATIO XXV.

De obligatione, quâ astringuntur Heredes ad vota defuncti explendâ. pag. 239

DISPVTATIO XXVI.

De potestate, quam habent civitates, & alii Populi obligandi suo juramento, aut voto suos successores, & parentes suos filios. pag. 245

DISPVTATIO XXVII.

De voto, vel juramento non ambiendi, nec acceptandi prelationes, aut officia, quod aliquæ Religiones emittunt. pag. 247.

§. I.

DISPVTATIONVM, & QVÆSTIONVM.

§. I.

De voto non ambiendi prælationem intra Religionem. pag.248

§. II.

De secunda parte hujus nostri voti, nempe de non prætendendo extra Religionem Prælaturam ullam, neque oblatam acceptando, nisi precepto illius, qui id præcipere potest. pag.252

R. V.

DISPVTATIO XXVIII.

De juramento, aut voto non ludendi. pag. 257.

DISPVTATIO XXX.

De juramento, aut voto non mutuandi, nec fidejubendi, nec emendi auctiori pretio, nec vendendi minori. pag. 267.

DISPVTATIO XXXI.

De iuramento Decurionum, Scribarum, Procuratorum, & aliorum Ministrorum publicorum. pag.269.

DISPVTATIO XXXII.

De iuramento Collegij Anglicani, & aliorum, redeundi ad Patriam, & non ingrediendi Religionem. p.272.

DISPVTATIO XXXIII.

De iuramento obediendi Rectori, ab Scholasticis, & aliis Academicis præstito. pag.273.

DISPVTATIO XXXIV.

DISPVTATIO XXXV.

De voto, aut iuramento non petendi dispensationem aut irritationem, &c. voti aut iuramenti facti, vel faciendi. p.280.

DISPVTATIO XXXVI.

De votis aut iuramentis non peccandi mortaliter, nec venialiter. p.282.

DISPVTATIO XXXVII.

De iuramento, & voto peregrinandi. ibid.

DISPVTATIO XXXVIII.

De iuramentis & votis factis contra leges ciuiles, & canonicas. ibid.

DISPVTATIO XXXIX.

De voto, aut iuramento non vouendi. ibid.

DISPVTATIO XL.

De voto quod emittunt Tertiarij aliquarum Religionum in sua Professione. pag.284.

DISPVTATIO XLI.

De voto, & iuramento conditionali absoluto. p. 289.

R. Quo

DISPVTATIO XLII.

De voto, & iuramento conditionali poenali. pag.298.

DISPVTATIO XLIII.

De voto & iuramento dubio, & indeterminato. pag.300.

vel

DISPVTATIO XLIV.

DISPVTATIO XLV.

De iuramento amphibologico, seu æquiuoco. pag. 309.

§. I.

De iuramento facto cum amphibologia sensibili. ibid.

§. II.

De iuramento facto cum amphibologia mentali. pag. 311.

§. III.

Specificantur aliqui casus contra Authores primæ sententiæ q. 10. in quibus licitum est vti restrictione mentali. p. 313.

DISPVTATIO XLVI.

De voto, aut juramento promissorio, emisso vi metus intrinseci, vel à causa intrinseca illati. pag 319

TRACTATVS SECVNDVS.

De Voto. pag. 321.

DISPVTATIO PRIMA.

De essentia, & obligatione voti. ibid.

§. I.

De deliberatione, seu libertate requisita in voto, & juramento. pag. 322

§. II.

De proposito requisito ad votum, & juramentum. pag. 325

§. III. De

§. III.

§. IV.

DISPVTATIO II.

DISPVTATIO III.

§. III.

§. IV.

§. V.

§. VI.

De voto, & juramento contrahendi matrimonium. pag. 347

DISPVTATIO V.

De personis, quæ vovere Deo possunt. pag. 350.

§. I.

De votis quæ Religiosi emittere possunt. pag. 351

§. II.

De votis quæ Episcopi, & alij inferiores Clerici emittere possunt. pag. 353

§. III.

De votis, quæ impuberes, uxores, & servi possunt emittere. ibid.

§. IV.

De aliis personis, tam divinis, quàm Angelicis, an vovere possint. pag. 357

DISPVTATIO VI.

De eo cui faciendum votum sit. p. 358

R. *Vt*

---

§. II.

TRACTATVS PRIMVS IN SECVNDVM DECALOGI PRÆCEPTVM, DE IVRAMENTO.

TRACTANT de iuramento Iurisperiti *in tit. de iureiurando*, præcipuè Zabar. Bellam. Anchar. Panorm. Felin. & alij, quos lato calamo citat Barbosa ibi. Theologi *in 3. sentent. dist.* 39. D. Thomas 2. 2. *q.*39. & ibi eius Interpretes. Summistæ omnes verb. *Iuramentum.* Legatur præcipuè Sotus *de iust. lib.*8. *à quæst.*1. Nauar. *in Man. cap.*12. *à num.*1. Couarr. *in cap. quamuis pactum, part.*1. Gutierrez *de iuram. confirmat.* Azor. *tom.*1. *lib.*1. Sayrus *in Claui Reg. lib.*5. Sanchez 2. *tom. in Decal. lib.*3. Suarez *tom.*2. *de Relig. tract.*4. *lib.*1. Lessius *de iust. & iure lib.*2. *cap.*42. Reginald. *tom.*2. *lib.*18. *de iuramento.* Valentia 2. 2. *disp.*6. *q.*7. Ceuallos *in suis quæst. practicis, q* 407. Petr. Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*11. Paul. Layman. *lib.*4. *tract.*3. *cap.*1. Fagundez *lib.*1. *in* 2. *præc. Decal.* Trullench. *ibid.* Bonacina etiam *circa* 2. *præcept. Decal. disp.*4. Filliuc. *tract.*25. *à cap.*1. Bassæus 1. & 2. *tom verb. iuramentum,* Villalob *tom.*2. *tract.*36. Thom. Tamburin. in Decal. *lib* 3. Iacobus à Graffiis *lib.*2. *decis. aurear. à cap.*12. Acacius March *tom.*2. *verb. iuramento.*

DISPVTATIO PRIMA.

De Essentia, & Quidditate Iuramenti.

QVÆSTIO PRIMA.

An iurare sit, Deum in testem adducere, & inuocare.

RESPONDEO vt quid certum, quod sic. Quia sic docet D. Thomas 2. 2. *q.*89. *art.*1. ex D. Augustino *serm.*28. *de verb. Apostoli, cap.*3. dicens: *Quomodo tu cùm iuras, Deum adhibes testem, sic ipse cum iurat, se testem adhibet.* Et in *cap.*6. ait: *Quid est iurare per Deum, nisi testis est Deus.* Sic ille, & omnes tam Theologi, quàm Canonistæ cum eo. Legantur citati, præcipuè Suarez *tom. de Relig. tract.*4. *lib.*1. *cap.*1.

QVÆSTIO II.

An iuramentum sit adductio; seu inuocatio Dei in testimonium veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus.

RESpondeo etiam vt quid certum: Quod sic. Quia si iurare, vt nuper est habitum, est idem, quod Deum in testem adducere, & inuocare; iuramentum nil aliud erit, nisi actus ille adducendi,

seu Inuocandi Deum in testem veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus: sic omnes. Legantur D. Thom. 2.2. q. 89. art.1. Suarez *loco cit.* Sanchez *lib.3. cap.1. num.1.* Tamburinus *lib.3.in Decal.cap.1.§.1.num.1.*

QVÆSTIO III.

An iuramentum dicatur à iure.

RESpondeo dici à iure. *Primò*, quia (vt ait D. Thom. *art.1. cit.*) quasi pro iure introductum est, vt quod sub inuocatione diuini testimonij dicitur, pro vero habeatur. *Secundò*, quia per iuramentum ius Deo acquiritur, vt illum verum testem faciamus eius rei, quam ipsius diuini nominis inuocatione confirmamus. Sic communis. Legantur D. Thom. & Suarez *loc. cit. cap.1. n.3.* Fagundez *lib.2. cap.1. n.1.* vbi addit, dici à iure, quia pro illo tanquam pro iure standum est. Optimè Barbosa *in titulo de iureiurando, n.3.*

QVÆSTIO IV

An hæc tria, Iuramentum, Iusiurandum, *&* Sacramentum, *sint synonyma.*

AFfirmat Panormitan. *in rubr. de iureiurando*, & Tuscus *verbo iuramentum, concl.496.n.14.*

Sed clariùs Respondeo, has duas voces, *iuramentum*, & *iusiurandum*, planè esse synonyma: *Sacramentum* verò etiam, sed solùm iuxta subiectam materiam. *Primum* constat ex iure, & ex vsu Latinorum Authorum: necnon ex Scriptura, vbi frequens est vsus huius nominis, vt patet ex illo Zachariæ *Lucæ 1. Iusiurandum, quod iurauit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis.* Et liquet etiam ex ipso nomine; nam dicitur *ius*, quia pro illo standum est, tanquam pro iure; *iurandum*, quia confirmandum est diuini nominis inuocatione. *Secundum* etiam est planum, nam iuramentum appellari sacramentum solet, tam in Scriptura, quàm in iure, vt constat ex cap. *Quisacramentum 22.q.4.* eo quod reconditam habeat sanctitatem, & ideò summo cum timore, & reuerentia exercendum sit. Dixi notanter, *esse synonymum iuxta subiectam materiam*; quia constat nomen Sacramenti, alias habere significationes, & magis proprias accommodaturam tem ad iuramentum significandum: ob rationem dictam; necnon quia etiam iuramentum est sacræ rei signum, scilicet infallibilis veritatis diuinum testimonium. Sic Suarez *lib.1. cap.1.n.3.* Fagundez *loc. cit.* & alij apud Barbosam *numer.4.*

QVÆSTIO V.

Quid velit iurans per inuocationem diuini Nominis.

REspondeo dicendum, quod velit, cupiat, ac petat, *quantum in se est*, vt Deus publicam efficiat, ac manifestet eam rem, quam iurans suo iuramento confirmat, ac ab ipso Deo veram esse sciatur: & hoc, cùm ipsi Deo placuerit, siue in hac vita, siue in altera. Vbi manifestabit consilia cordium, vt dicitur 1. *ad Corint.* 4. Permittit enim hoc is, qui iurat, diuino beneplacito. Sic docet Valentia 2.2. *disput.6. quæst.7. punct.1.* ex D. Thoma 2. 2. *quæst.99. art.3* & Caietano *ibidem.* Sanchez *tom.2. Decal. lib.3. c.1. n.1.* & Fagundez *lib.2. cap 1. num.2.*

QVÆSTIO VI.

An vt iuramentum, quoad Deum, in foroque interno obliget, requiratur, vt fiat per verba externa, aut per contactum rei sacræ.

REspondeo, vt certum non requiri; sed satis esse, si fiat mente, aut locutione interna, nollis verbis, aut signis externis expressa. Quia votum sola mente Deo factum, verè obligationem inducit, vt dicemus *tract.2. de voto, disput.1. q.4.* Ergo & iuramentum. Sic omnes. Legantur Azor. *tom.1. lib.11. cap.2. quæst 4.* Couar. *de pactis 1. p. §.1. num.1.* Sanchez *tom.2. Decal. lib.3. cap.1. num.2.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.1. de iuram. cap.1. n.4.* Ledesma *tom.2. sum. tract.11. cap.1. dub 2.* Ceuallos *in quæst practicis, q.407.* Fagundez *lib.2. in 2. præcep. Decal. cap.1. num.5.* Qui cum communi idem docet de iuramento quoad homines, loquendo in foro interno. Legatur *num.6. & 7.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.1. §.1. num.2. vers. mente,* & alij.

QVÆSTIO VII.

An saltem vt iuramentum, quoad homines, & in foro externo obliget, sit faciendum verbis, an sufficiat quod fiat signis.

AFfirmant absolutè esse faciendum verbis, nec sufficere, vt fiat signis, Bart. & Iason, Albericus, Fulgosius, & Romanus, quos referunt Couar. *vbi infra*. Ceuallos *in suis quæst. practicis, n.406.* & Suarez infra.

Affirmant hoc ipsum alij DD. sed non absolutè, sed cum limitatione hac, dicendo, verba esse necessaria in valentibus loqui: secus in non valentibus. Ita Ioan. Selua *tract. de iuram. part.1. q.2.* Paulus, Aretinus, Alexand. Crottus, Alciatus, Tiraquellus, vt refert Couar. vbi infra.

Sed vt quid verissimum Respondeo: sufficere quod fiat signis aliquibus exterois iuramentum indicantibus, vt hoc obligationem inducat, etiam in foro externo. Probatur, quia reliqua pacta, & etiam matrimonium, solum signis, & nutibus validè ineuntur, etiam à potentibus loqui, vt cum communi diximus 2. *p. tract.9. de matrim. disp.1. q.5.* Ergo etiam iuramenta. *Confirmatur*, nam iuramentum dicitur, & est quædam obligatio, vt constat ex cap. *debitores, de iureiurando.* Atqui obligatio inter homines, non solùm per verba, sed etiam per signa externa fieri potest, vt constat de matrimonio, cap. *cum locum*, & cap. *tua, de sponsalibus*: ergo. Sic Couar. *de pactis 1.part. initio n.4.* & penes illum Glossa *in sum. 2.2. quæst.1.* Panormitan. Iacobus, Petrus Cyrus, Lancellot Galiaula, Corsettus, & alij. Azor. *tom. 1. lib.11. cap.*

*cap.*44. Suarez *lib.*1.*cap.*11. *num.*4. 5. & 6. vbi optimè,& latè id tractat Sauch.*lib* 2.*de matrim. disp.* 31.*n.*5. & *lib.*3. *Decal. cap.*1.*n.*2. & *cap.*2.*n.*12. Sayrus *in Claui Reg.lib.*5.*c.*5.*n.*8.9.& 10.quos omnes citat,& sequitur Fagundex *lib.*2. *in Decal. c.*1. *n.*6.Quibus addi possunt Tamburin.*lib.*3 *in Decal. cap.*1. §.1. *num.*2. Bonac. *in* 2. *Decalogi pracep. disp.*4 *q.*1.*punct.*2.*n.*1. Trullench. *lib.*2. *in Decal. cap.*1. *dub.*1. *numer.* 2. Bassæus *tom.*2. *verb. iuramentum,num.*4.

QVÆSTIO VIII.

An vt iuramentum in foro externo obliget, sit necessum, quod fiat per contactum alicuius rei sacra, vt Crucis, aut Euangeliorum.

RΕspondeo vt quid verum,minimè esse necessum, nisi aliàs iure exprimatur, vt fit in quibusdam casibus.

Prima pars huius responsionis liquet. Nam ad substantiam iuramenti,tantùm exigitur, quod Deus in testem vocetur, aut adducatur, vt habitum est *q.*1.& 2. Atqui optimè potest aliquid promitti, aut affirmari adducendo Deum in testem, solis verbis, non tacta Cruce,nec Euangeliis, nec vlla alia re sacra: ergo. Confirmatur apertè ex textu in cap. *Etsi Christus de iureiur.* Vbi per hæc simplicia verba, *Testis est mihi Deus*, iuramentum inducitur. Sic communis Doctorum,vt ait Couar.*de pactis*,1.*parte*,§.1.*num.*1. Ceuallos *in qq.practicis*,*q.* 407. Sanchez *lib.*3.*c.*1.*n.*3.

Secunda responsionis pars etiam est clara. Quia in multis casibus iure expressis requiritur ad effectum iuramenti, vt præstetur tactis rebus sacris, vt Cruce,Euangeliis,Sanctorum Reliquiis, & similibus: ergo si dictis casibus aliter præstetur,nullam vim habebit, quantum attinet ad iuris effectus. Antecedens probant casus expressi in iure, cap. *Tibi Domino* 63: *dist.*cap. *Hortamur*,3.*q.*9. cap. *Testimonium*, 12.*q.*1. *Clementina vnica, de iureiurando, & Clem.*1.§.*porrò, de hæreticis*, & *cap. vltimo, in princip. de iuramento calumnia*, & aliis in locis iuris vtriusque. Sic omnes. Legantur Couar. *loc. cit. numer.*1. & 2. Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.*12. Sanchez *lib.*3. *Decal. cap.*1. *num.*3. & *cap.*2.*n.*12. Sotus *lib.* 8. *de iust. quæst.* 1. *art.* 1. Ceuallos *in suis quæst.practicis*,*q.*407. Aragon. 2.2.*q.*89. *art.*1. Fagundez *lib.*2. *Decal. cap.*1. *num.* 7. Barbosa *in cap.Fraternitatis,de testibus*,*num.*7. Addens, quod in his casibus, qui non habet manus, non possit testimonium dicere.

QVÆSTIO IX.

An casu quo lex sanciat, quod iuramentum præstetur tactis Euangeliis, sat sit ad eius valorem, quod fiat per tactum alterius libri sacri,aut Crucis.

NEgant esse satis, sed necessarium esse ad iuramenti valorem, quod fiat tactis Euangeliorum libris, Glossa *in authent. vt iusiurandum, quod præst. collat.* 2. *versic, quatuor.* Et *in Clement.*2. §. *porrò, de hæretic.* & alij apud Couart. mox ci-

tandum. Et probatur. Quia lex in specie exprimit, vt supponitur, quod iuramentum præstetur super Euangeliis: ergo necessariò debet fieri illis tactis,

Sed clariùs Respondeo: Non esse satis, attento iure,vt bene DD.docent communiter: Esse tamen satis, attenta consuetudine. Vtramque responsionis partem docet Couar. & probat iis verbis: Nam cum in iuramento testis à iure exigatur, quod fiat tactis Euangeliis, receptum est, non aliter testimonium validum esse,nisi fiat iuramentum tactis Euangeliis; nec sufficiet alium sacrum librum tangi, iura scripto considerato:consuetudine tamen obtentum est, satis esse, id iuramentum præstari super Crucem. Glossa insignis in dicta Authentica vt iusiurandum,cuius meminit Alex.*in l tertia*,§.*iurari.ff de iureiurando*.Notat Abbas *in dicto c.Tuis,col. vltima.* Idem *in c.Fraternitatis,de testibus,ad finem.* & *consil.*68.*lib.*2. Hucvsque Couarruuias cap.*quamuis pactum*,1. *p.* §.1. *n.*2. quem citat ac sequitur Sanchez *lib.*7.*de matrim.disp.*108 *n.*14.

QVÆSTIO X.

An si attestetur Notarius, quod Titius, v. g. iuratus, testimonium dixerit, sit præsumendum, talem testem iuramentum solemniter præstitisse, tactis Euangeliis, aut Cruce.

RΕspondeo: Præsumendum esse. Quia ita consueuere Tabelliones,& Notarij scribere, & per locum à consuetudine generali,præsumuntur seruata seruanda.Sic ex Alciato in *rubr.de iureiurando*, docet Couar.*loc.cit.* *n.*2. & nouissimè Barbosa *in cap. Fraternitatis,de testib.n.*9 his verbis: Adnotta; testem præsumi, quod medio iuramento examinatus fuit corporaliter tactis Scripturis, quando Notarius, non enunciatiuè,sed dispositiuè, per verbum denotans actum,de quo ipse rogatus fuit, cum designatione diei,& horæ attestatur de iuramento, etiamsi non dicat, tactis Scripturis: quando enim Notarios attestatur de iuramento, præsumitur illud interuenisse, eo modo, quo debuit. Imola *cons.*8. *n.*12. & 13.& in his terminis Rota *dec.* 393. *num.*8. & 9. apud Farinac. *p.*1 *in recent.* Hæc Barbosa, & antea Sanchez *disp.*108.*citata*, *n.*14. & penes ipsum Anton.Felin. & alij.

QVÆSTIO XI.

An in casibus iure expressis, quibus cauetur, vt iuramentum fiat tactis Scripturis, aut sanctis Euangeliis, debeant Episcopi, aut alia persona in sacris constitutæ, tactis ipsis iurare.

NEgat absolutè August. Barbosa in cap. *cum in causa*(quod est vltimum) *de iuramento calumnia*, *n.*3. vbi explicans illa textus verba, Propositis tantùm,sed non tactis Euangeliis, sic ait: Ex obseruantia indubitata, omnes Ecclesiasticæ personæ, siue sint Cardinales,siue Episcopi, aut aliæ personæ in sacris constitutæ, non iurant tactis Euangeliis, nec tactis scripturis aliquibus, sed tacto pectore. Vestr. *in pract. ciuili, lib.* 6. *cap.*3. *num.*7. Anton.

de Re *in tract. huius tit. c. 15. n. 351. & seqq.* quos refert Beller. *d. 9. 4. n. 12.* Hæc Barbosa.

Sed clariùs & probabiliùs, Respondeo dicendo, *Primò*, Episcopi iurantes non tenentur Scripturas, aut sancta Euangelia tangere, nisi in causis grauissimis, aut in illis, in quibus iure specialiter expressum sit, Episcopum debere tactis sacris iurare. Probatur apertè ex cap. vltimo cit. *de iuram. calumn.* vbi dicitur: *Quando Episcopus iurat de calumnia, vel pro dicendo testimonio, debet iurare propositis, sed non tactis Euangeliis.* Quod fit ob honorem, vt vult Suarez, dignitatis personæ. Ego addo, quod etiam ob eius consecrationem, vt innuit Couarruuias, ob quam idem censendum esse de Presbyteris, his verbis docet. Refragatur textus *in d. cap. vltimo, in princ. de iuram. calum.* qui probat Episcopum iurantem, non teneri sacra tangere. Idem voluit Glossa in cap. *vt circa, de elect. in 6.* textus optimus *in c. Si quis Presbyter, 2. q. 5.* quem dixit singularem Abbas *in d. c. vltimo*, quo in loco Barbatius *col. 5.* eiusdem mentionem fecit. Etenim ex eo apparet, Presbyterum non teneri, cùm iuramentum præstat, sacra tangere: sed satis esse per suam consecrationem tangendo proprium pectus iurare. Idem adnotauit Guido Papæ *q. 615.* quamobrem considerandum est, Episcopum, aut Presbyterum regulariter in præstandis iuramentis non teneri sacra tangere. Ab hac tamen regula excipiuntur causæ graues; item omnes illæ, in quibus iure expressum specialiter sit, Episcopum, aut Presbyterum debere tactis sacris iuramentum præstare, sicuti docet Panorm. *in capite vltimo, de iuram. calumn.* Huc vsque Couar. *de pactis 1. p. §. 1. num. 1.* Legatur Suarez *lib. 1. de iuramento, c. vltimo, in fine.*

Respondeo *secundò*: Reliquæ personæ, in sacris etiam constitutæ, attento iure, verè iurare debent tactis Euangeliis, aut Scripturis, in casibus, in quibus iure exprimitur, iuramentum fieri debere, tactis illis. Quia iurare non tactis illis, sed solùm pectore tacto, est priuilegium dumtaxat Episcoporum & Presbyterorum, vt constat ex citatis iuribus, & loquendo de Episcopis, notat Glossa in cap. *Testimonium, 11 q. 1. verb. iureiurando.* Sic innuit, vt vidimus, Couarruuias.

QVÆSTIO XII.

An censendus sit verè iurare, qui subscribit scriptum aliquod, in quo iuramentum continetur.

Respondeo quod sic: quia illa subscriptio est quædam contestatio ipsius subscribentis iuramento firmata, ac proinde tantum valet, ac dicere, *ita iuro.* Sic Fagundez *lib. 2. Decal. c. 1. n. 7. in fine*, ex Thoma Sanchio *lib. 3. Decal. c. 1. n. 12. ad finem.* Tamburinus *lib. 3. in Decal. c. 1. §. 1. n. 2.* Qui omnia à nobis dicta iis verbis perstringit: Potest Dei inuocatio exhiberi verbo, nutu, facto, mente. Verbo, vt si ore proferas dicendo, v. g. iuro per Deum hoc ita esse, hoc me facturum. Nutu, vt si tibi dicatur, iures per Deum; tu verò oculis, vel capite annuas. Facto, vt si cui offeratur iuramentum cum libro Euangeliorum, ipse verò illum tangat, eo enim ipso, etiamsi nihil proferat, iurare censetur. Idem euenit, si se subscribat Scripturæ iurisiurandi formam continenti; propria enim subscriptio ipsissimum est iuramentum. Mente denique, vt si quis intra animum suum iuret, &c. sic ille.

QVÆSTIO XIII.

An iuramentum mentale necessariò requirat actus tres.

Respondeo dicendum, quod sic. Primus est, actus intellectus, quo iudicat expedire aliquid Deo promittere cum iuramento. Secundus est voluntatis, quo vult promittere, & iurare. Tertius est intellectus, quo quasi lingua spirituali cum Deo loquens, iuramentum exhibet. Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 1. n. 5.* & ex illo Rocafull. *lib. 1. de 2. præcep. Decal. cap. 2. n. 6.*

QVÆSTIO XIV.

In quo ex præassignatis actibus consistat formaliter & essentialiter iuramentum mentale.

Respondeo dicendum, quod consistat in tertio actu, nempe in actu intellectus, quo quis Deo iuramento aliquid promittit. Probatur quia iuramentum non consistit formaliter in primo actu intellectus, quo iudicat vtile, aut necessarium esse iurare, vt constat clarè. Nec rursus in promissione ipsius voluntatis: ergo consistet in intellectuali illa inuocatione Diuini nominis ad stabiliendam, & confirmandam talem promissionem, vt constat ex definitione iuramenti: ergo, &c. Ex hoc planè constat, quod iuramentum formaliter sit in intellectu, non in voluntate. Sic Suarez & Rocafull. *loc. citatis.*

QVÆSTIO XV.

Quos actus requirat iuramentum vocale, & in quo illorum formaliter consistat.

Respondeo dicendum, quod requirat quatuor. Primus est intellectus iudicantis hìc & nunc vtile, aut necesse esse iurare. Secundus est voluntatis volentis promittere & iurare. Tertius est intellectus dictantis potentiæ executiuæ, v. g. potentiæ loquendi formam iurandi. Quartus est ipsa prolatio vocalis iuramenti (vel alia actio æquiualens) qua quis significat exteriùs, se iurare: & in hoc vltimo actu consistit formaliter hoc exterius iuramentum, dependenter tamen ab interno actu prædicto, & intentione iurandi, vt statim dicemus. Sic Rocafull. *loc. cit. num. 6. dubit. 2. vers. dico primò*, & ex parte Suarez *loc. cit. num. 7.*

QVÆSTIO XVI.

An ad essentiam iuramenti requiratur necessariò intentio iurandi.

Respondeo cum communi, requiri omnino necessariò ad esse, aut constitutionem iuramenti, in-

tentionem

tentionem iurandi. Itaque, si quis etiam voluntariè proferat verba, per quæ significetur Deum in testem adduci, sine animo tamen, aut intentione iurandi, reverà non iurabit. Ratio sit, tum quia iuramentum est actus humanus: atqui nequit esse talis nisi ab intentione iurandi procedat: ergo. Tum etiam, quia votum factum exteriùs sine intentione vouendi, non est votum: ergo nec iuramentum sine intentione iurandi factum, erit verum iuramentum in essendo, sed fictum. Sic Suarez *lib.1. de iuramento, cap.1. n.8.* & *lib.2. cap.7. num.2.* Couarr. *de pactis §.5. num.1. & 2.* Sanchez *in Decalog. lib.3. cap.10. num...* Bonacina *disp.4. quæst.1. punct.7. num.2.* Rocafull. *lib.1. in secund. pracep. decal. cap.21 num.7.*

QVÆSTIO XVII.

An ad essentiam iuramenti requiratur necessariò plena deliberatio.

RESpondeo vt quid certum, necessariò requiri. Ratio est, quia iuramentum verè & propriè habet de se, quod sit actus virtutis Religionis: atqui actus quilibet virtutis debet esse perfectus: ergo cum perfectâ deliberatione factus. Sic omnes, præcipuè Suarez *cap.1. citat. numer.6.* Sanchez *lib.3. in Decalog. cap.10. numer.2.* Fagundez *lib.2. cap.9. num.1.* & alij, de quo ampliùs infrà *tractat. 2. de voto, disputatione 1. §. 1. quæstione 7.*

QVÆSTIO XVIII.

An iuramentum sit actus licitus, & honestus.

NEgarunt olim quidam hæretici, & nunc negant alij, dicentes iuramentum ita esse intrinsecè malum, vt nunquam omninò liceat. Sectatores huius erroris referunt Prateolus, & Castro *verb. iuramentum, hæresi 1.* Azor. *part.1. lib.11. cap.2. quæst.3.* Valentia *2.2. disp.6. quæst.7. punct.3.* & Suarez *lib.1. de iuramento, cap.2. num.1.*

Fundamentum huius hæresis sumpserunt Hæretici ex illis verbis Christi *Matth.5. Audistis, quia dictum est antiquis, non peierabis, reddes autem Domino iuramenta tua: ego autem dico vobis, nolite iurare omnino, neque per cælum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum eius*, &c. Et subdit, *Sit sermo vester, est, est: non, non.* Vbi apertè Christus videtur prohibere omne iuramentum.

Sed de fide certum, Respondeo dicendum, quod iuramentum verè sit aliquando actus licitus, & honestus; ac proinde nunquam de se, & intrinsecè malus, vt putarunt Hæretici.

Probatur primò ex scriptura, *Deuter.6. & 20. Dominum Deum timebis, & illi soli seruies, & per nomen eius iurabis.* Ierem.4. *Iurabis viuit* (non dicit, vt sæpè leges apud Rocafull.) *Dominus, in iudicio, iustitia, & veritate.* Et *Psal.62. Laudabuntur omnes qui iurant in eo.* Item Apostolus Paulus sæpè iurauit, vt patet ad *Rom.1.* dicens, *Testis enim mihi est Deus 2. ad Corinth.1. ad Philip.1. & 1. ad Timoth.5. & 2. ad eundem 4.* & *ad Galat.1.* illis verbis, *Coram Deo*, &c. Imò & ipse Christus Dominus

ex sententia aliquorum Sanctorum Patrum, toties iurauit, quoties vsurpauit illud, *Amen, Amen.* Legantur D.Hieron. *super 16. caput Ezechielis*, Chrysostom. *homil.11. sup. Epistol. ad Hebraos.* D.Augustin. *serm.28. de verbis Apostoli.*

Secundò probatur ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ Catholicæ; nam sæpè exiguntur iuramenta eiusdem Ecclesiæ authoritate, vt constat ex titulis, de iureiurando: ergo. Sic omnes Catholici. Legantur D. Thom. *2. 2. q.89. art.2.* & ibi eius interpretes. Suarez *lib.1. de iuramento, cap.2.* Valentia *disp.6. q.7. punct.3.* Azor. *lib.11. cap.2.* Sanchez *lib.3. c.3.* Saytus *in Claui Reg. lib.5. cap.3.* Couarr. *de pactis, 1. p. §.6. à num.1.* Lessius *lib.2. cap.42. dub.3.* Graffiis *lib.2. cap.12. num 2.* Bonac. *disputat.4. q.1. punct.3. à num.1.* & alij plures apud Barbosam *ad textum in cap. Etsi Christus, de iureiurando.* Qui ad fundamentum contrarij erroris duplici modo ex Patribus respondet. Primò, quod Christus Dominus ibi solùm prohibuisset iuramentum fieri per creaturas, quando fit nulla facta in Deum relatione. Secundò, quod solùm prohibuerit facilitatem iurandi, idest, omni casu, indistinctè, semper, seu, vt aiunt, in omnibus, & per omnia; ita vt sensus sit; *Nolite indistinctè, id est, semper, & omni casu iurare.* Sic ille. Et Acacius Match. *verbo Iuramento, resol.151. num.1.* Luysius Turr. *in sum. 1. p.c.167. dub.2.*

QVÆSTIO XIX.

An nobis sit licitum passim iurare.

AFfirmandum videtur, quia finis iuramenti est honor Dei; & est iuramentum actus virtutis Religionis, vt habitum est *q.7.* & infra: ergo licitum erit nobis iuramentum passim præstare, cùm nobis liceat passim honorare Deum, & actus Religionis exercere.

Sed ex dictis nuper, Respondeo dicendum, quod minimè nobis sit licitum passim iurare, quia licèt iuramentum sit licitum, & bonum; non tamen est ex eo genere bonorum, quæ sunt per se bona, & frequentanda, sicut est oratio, &c. sed ex eo genere bonorum, quæ bona sunt, posita necessitate, & aliis circunstantiis; sicut est vsus medicinæ, quæ solùm prodest necessitate vrgenti. Sic Bonacina *loc. citato, num.1. vers. obserua tamen.* Sanchez *lib.3. num.2.* Filliucius *tract.25. cap.1. quæst.3.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.1. num.18.* & alij citati superiori quæstione, præcipuè Suarez *loc. citat. cap 4. num.13. vers. Ad secundum.* Marchin. *loco citato, num.1.*

QVÆSTIO XX.

An vt iuramentum sit licitum, & honestum, requirat tres comites, seu conditiones, nempe, veritatem, iustitiam, *&* iudicium.

RESpondeo vt quid certum, requirere, quia sic colligitur ex illo loco Ieremiæ 4. nuper adducto, *Iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia.* Ratio est, quia in iuramento Deus, qui est summa veritas, & iustitia, adducitur in testimonium: ergo non temerè, sed cum iudicio, iustitia, & veritate adduci debet: ergo ad iuramentum

requiritur iustitia, veritas, & iudicium. Sic docent omnes Theologi cum D. Thoma 2. 2. *q.89. art. 3.* & cum Magistro *in 3. dist.39.* Canonistæ *in cap. animaduertendum*, 22. *q.2.* Legantur inter alios Nauarrus *cap.12. num.3.* Suarez *lib.1. de iuram. cap.3.* Saytus *in Claui Reg. lib.5. cap.4. num. 1.* Sanchez *lib.3. cap. 4. in princip.* Bonac. *punct.3. num 4.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.6. num.1.* Rocafull. *lib.2. de secundo precep. cap.3. à num.20.* Grassiis *lib.2. decis.cap.13. num.2.* Caramuel *in sua Theolog. fundam. Fundamento 50.num.1281.* & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An prædicti tres comites, ad honestatem omnis iuramenti requirantur.

RESpondeo tanquam certum, requiri. Probatur, quia si deest veritas, efficitur Deus mendax, improbus, & ignorans, quippe qui ad confirmandum mendacium, in testem adducatur, & tunc dicitur iuramentum falsum, & periurium, propriè loquendo. Si deest iustitia, efficitur Deus cooperator illius mali, quod ipsius testimonio faciendum promittitur, & tunc dicitur iuramentum iniquum, seu iniustum. Si deest iudicium, cedit in Dei irreuerentiam, cum absque iusta causa adducatur in testem: ergo vt iuramentum sit honestum, omnibus his comitibus, seu circunstantiis, iure diuino sociari debet. Sic omnino Fagundez *lib.2. in Decal. cap.6. n.1.* latè Pater Suarez *lib.1. de iuram. cap.3. per totum.*

QVÆSTIO XXII.

An tres dicti comites sufficiant pro honestate cuiusuis iuramenti.

RESpondeo etiam tanquam certum: sufficere. Ratio est, quia si iuramentum his comitibus, aut circunstantiis affectum sit, per se non habet vnde possit esse illicitum, licèt possit tale esse per accidens, & ex parte operantis. Sic docent omnes Theologi, teste Suario *loc. citat.num.9. verf.vltimò dicendum.*

QVÆSTIO XXIII.

An iuramentum sit actus virtutis Religionis

RESpondeo tanquam certum, esse. Id constat ex scriptura *Deuteron.6. Dominum Deum timebis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis.* Vbi iuramentum ponitur tanquam actus pertinens ad latriam, & ad seruitutem Deo debitam. Sic Suarez late, & doctè, vt semper *lib.1. de iuram. cap.4.* qui hoc ex patribus, & Philosophis confirmat. Legatur præcipuè Angelicus Doctor 2.2. *q.89. art.5.* & ibi Caiet. & cæteri expositores.

QVÆSTIO XXIV.

An licitum sit cuipiam iurare per creaturas, absolutè spectatas, vt creatura sunt.

AFfirmare videtur Ioan. de Selua *de iuram 1.p. quæst. 1.num. 7.* quatenus absolutè docet iuramentum tam per creaturas, quàm per Deum fieri posse.

Sed vt quid certissimum, Respondeo: minimè esse licitum, nec valere iuramentum factum per creaturas absolutè in se spectatas, nec relatas aliquo modo in Deum, etiamsi tale fiat ex intentione iurantis. Probatur assertio planè, tum ex locis sacræ Scripturæ, *Matth.5.* & *Iacobi 9.* Vbi planè prohibetur per creaturas iurare, vt habitum est *sup. q.18.* Tum etiam ratione: quia iuramentum verum, & proprium est actus virtutis Religionis, per quem exhibetur reuerentia soli Deo debita: ergo repugnat tribui creaturæ absolutè in se spectatæ. Confirmatur, quia iuramentum est testificatio veritatis per testimonium infallibile: atqui infallibilis veritas nunquam reperiri potest in creaturis, cùm sit proprium attributum Dei: ergo. Sic docent omnes DD. inter quos videantur Couarr. *de pactis 1. part. §.1. n.5.* Suarez *lib.1. de iuram cap.1. à num.1.* Sanchez *lib 2. Decal. cap.2.* Bonac. *disp 4 q 1. punct.1. numer. 2. & 3.* Barbosa *ad cap. etsi Christus, de iuramento.*

QVÆSTIO XXV.

An saltem sub aliqua alia ratione, seu consideratione, sit licitum per creaturas iurare, secluso omni iure prohibente, si quod est.

REspondeo vt quid certum: licitum omninò esse iurare per creaturas, referendo eas in creatorem, cuius nomen, & maiestas in illis refulget, & aliquo modo existit; seu qua ex parte à Deo ipso creaturæ sunt conditæ.

Probatur clarè ex vsu Scripturæ, & Ecclesiæ. Nam in primis Ioseph, vt habetur *Genes.42.* Iurauit *per salutem Pharaonis*, & Paulus 2. *ad Corinth.1.* per animam suam, dicens; *Testem Deum inuoco in animam meam.* Et Moyses *Deuteron.3. & 4.* per cœlum & terram, illis verbis: *Testes inuoco cœlum, & terram.* Rursus Christiani satis frequenter iurant per vitam, & salutem suam, per Euangelia, per crucem, &c. sine periculo erroris, & sine offensa diuini Numinis, vt constat *ex cap. qui iurat*, 22. *q.5. cap. si aliqua*, 22. *q.1. cap. Ego N. de iureiurando.* Ergo per creaturas, sub aliqua consideratione sumptas, iuramenta fieri possunt, secluso iure diuino, aut humano, si quod est. Sic vt certum docent omnes DD. præcipuè nuper citati. Legatur Saytus *in Claui Reg. lib.4. cap.1. n.5. & 6.* vbi probat, ad iuramenti essentiam necessariò requiri, vt Deus expressè, vel tacitè inuocetur quando iuratur per creaturas, quatenus in his relucet diuina virtus, bonitas, &c. vt cùm quis iurat per cœlum, per terram, &c. v. g. dicendo, *inuoco Deum, facio Deum testem, &c.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

An saltem hic modus per creaturas iurandi, sit illicitus, eo quòd iure diuino, aut humano sit prohibitus.

AFfirmatiuam partem tenuisse D.Hieronymum ad locum *Matth.5.q.18.* adductum 1 & Innocent. III. *in c.etsi Christus,de iureiurand.* ait Suarez, vbi infrà, existimantes id fuisse à Christo specialiter prohibitum, *Matth.5.*

Sed,vt certum etiam,Respondeo dicendum,quod modus ille iurandi per creaturas ex natura rei, de quo *q.antecedenti*,nullo modo sit illicitus, eo quod prohibitus sit iure diuino,aut humano. Quia certum est, nullo iure esse prohibitum.Tum quia nullibi inuenitur talis prohibitio. Tum etiam, quia talis modus iurandi comprobatur vsu Ecclesiæ, & ipsiusmet Pauli, vt nuper est ostensum : ergo signum est, nec per se malum esse,nec prohibitum. Sic Suar. *lib.1. de iuramento,c.5.n.6.* Qui hoc latè probat, & respondet fundamento D.Hieronymi, & Innocentij.

QVÆSTIO XXVII.

An ad essentiam iuramenti sit necessarium vti hoc verbo, Iuro.

AFfirmauit Cardin. *in c. preterea, de sponsalib.* vbi docuit, nusquam dici quemquam periurum, nec quoad periurij reatum censeri iuramentum præstitum, nisi fidem is interposuerit expressè per verbum *Iuro.* Huius Cardinalis sententiam refert,ac sequitur alter Cardinalis, Alexander videlicet *in dicto c.preterea*,vt refert Couar.*de pactis 1.p. in principio,num.7.pag.mihi 472.non c.15.n.1.* vt leges apud Fagundez vbi infrà.

Sed vt quid certissimum Respondeo minimè esse necessarium ad essentiam, seu valorem iuramenti, vti verbo *Iuro.* Probatur manifestè. Tum, quia,vt supra *q.6.& 7.* est habitum,nulla verba sunt necessaria ad essentiam,& valorem iuramenti. Tum etiam, quia in iure sæpiùs ponuntur formæ iurandi sine verbo *Iuro,c.ego N.& c.etsi Christus, de iureiurando,c.iurabunt, 22.q.1.* Deinde quia Apostolus Paulus,non dixit *iuro*; sed *Testis mihi est Deus*,&c. Sic communis. Abbas, Lancelottus, Ioan. de Selua, quos affert, & sequitur Couar. *loco citato*, vocans sententiam Cardinalis falsam. Suarez *lib.1. de Iuramento,cap.13.num.1.* Syluester,& Sotus apud ipsum. Sayrus *in Claui Reg.lib.4.c.1.num.7.* Qui citat etiam Aragon.*2.2.q.89.art.1. notab. vltimo, vers. Quinta.* Sum.Coronam, Ioan.Suesam,& Angelum. Sanchez *lib.3.in Decal.cap.2.num.2.* Fagundez *lib.2.in Decalogum,c.2.num.2.* Bassæus *tom.2. verb. iuramentum, n.4.* & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An ad essentiam & valorem iuramenti requiratur, vt res in testem adducta sit in se sacra.

NEgant aliqui Doctores existimantes, satis esse, sacram esse in iurantis existimatione. Et ideò dicunt, Ethnicos iurantes per suos deos, verè iurare, & consequenter, teneri rem promissam illo iuramento exequi. Ratio eorum est, quia tales sic iurantes, volunt verum Deum in testem adducere, etsi materialiter errent in veri Dei existimatione. Ita sentiunt Glossa *c.mouet, 22. q.1.verb. faciat,* Syluest. *verbo Iuramentum 4.q.4.* Couar *de pactis p.1. §.1. n.10.vers.ego sanè,* Aragon.*2.2.q.89.art.1.* Seraphinus, Petr.Ledesma, Azor, & Philiarcus, quos citat Sanchez *lib.3.in Decal c.2.n.5.*

Sed probabilius Respondeo, requiri, vt res in testem adducta sit in se sacra; & ideò dico quod Ethnici iurantes per suos deos non obligentur ad implendam rem iuratam, seu promissam ex vi talis iuramenti; sed solùm ex conscientia erronea, quatenus illi putant, se per verum Deum iurasse. Ratio est, quia in eo iuramento non inuocatur diuinum testimonium, aut verus Deus in testem : ergo non est iuramentum,nec eius obligatio ad Religionem verè pertinet, cùm potius in Dei contumeliam cedat, & sit actus idololatriæ : ergo ex se vim obligandi non habet, sed ex sola conscientia erronea, & ex vi promissionis, seu fidelitatis humanæ. Sic Alex.de Ales *in summa p.3.q.31.memb.3. art.2. §.1.* Gabriel *in 3.dist.39 q.1. art.3. dub 3.* S. Anton. *p.2.tit.10.cap.4. §.1.* Sotus *lib.8 de iust. q 2.art.3. dub.3.* Couar.*in capite quamuis, p.1.§.2. n.7. de pactis.* Aragon.*2.2. q.89 art.6. dub.3.* Innoc.& Panormit.*in c.etsi Christus*,quos omnes citat, & sequitur Sayrus *in Claui Reg.lib.5.c.3. n.21.* Sanchez *lib 3. in Decalog.cap.2.n.5.* Suarez *tom. 2. de Relig tract. de Iuram.lib.2.c.5.n.6* Molina *tom.3 de iust. part.1. disp.579.num.13.* Lessius *lib.2.de iust.c.42.dub 1.n 9.* Fagond.*lib.2.in 2.Decal. prac. 6.1. num.11.* Thom. Tamburin.*lib 3.in Decal.c.1.§.1.num. 3.* Trullench. *lib.2.in Decal.c.1 dub.2. num.5.* Bonac. *disp.4.q 1. punct. 1. n.2. versu sextò*, Layman. Filliuc. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XXIX.

An si quis, existimans librum profanum esse Euangeliorum, iuraret per Euangelia in eo contenta, iuraret verè.

NEgandum videtur ex nuper dictis. Quia Ethnici qui iurant per deos falsos, nec verè iurant, nec tenentur ex vi iuramenti exequi rem promissam : ergo nec iurabunt verè, qui existimantes librum esse Euangeliorum, iurarent super librum profanum.

Sed vt certum Respondeo verè iurare, & teneri exequi rem tali iuramento promissam. Ratio est, quia huiusmodi iurans verè intendit per vera Euangelia iurare, vnde error solùm fuit materialis. Nec sic fuit modò in Ethnico, qui ita iurauit per Iouem,vt per verum Deum (quem ipse non cognoscit) iurare nullatenus intenderit : si enim intendisset, ac sub Iouis nomine verum Deum, licèt imprudenter, inuocare voluisset, tunc verum emisisset iuramentum, eique omninò stare, errore materiali deposito, debebit. Sic Tamburinus *loco cit.* Sanchez,& vtriusque sententiæ Doctores nuper adducti.

§. VI.

De voto, & juramento contrahendi matrimonium. pag.347

DISPVTATIO V.

De personis, quæ vovere Deo possunt. pag.350.

§. I.

De votis quæ Religiosi emittere possunt. pag.351

§. II.

De votis quæ Episcopi, & alij inferiores Clerici emittere possunt. pag. 353

§. III.

De votis, quæ impuberes, vxores, & servi possunt emittere. ibid.

§. IV.

De aliis personis, tam divinis, quàm Angelicis, an vovere possint. pag. 357

DISPVTATIO VI.

De eo cui faciendum votum sit. p. 358

R. *Vt*

§. II.

De voti emissi pœnitudine. pag.359

TRACTA

TRACTATVS PRIMVS
IN SECVNDVM
DECALOGI PRÆCEPTVM,
DE IVRAMENTO.

TRACTANT de iuramento Iurisperiti *in tit. de iureiurando*, præcipuè Zabar. Bellam. Anchar. Panorm. Felin. & alij, quos lato calamo citat Barbosa ibi. Theologi *in* 3. *sent. dist.* 39. D. Thomas 2. 2. *q* 39. & ibi eius Interpretes. Summistæ omnes verb. *Iuramentum*. Legatur præcipuè Sotus *de iust. lib.*8. *à quæst.* 1. Nauar. *in Man. cap.* 12. *à num.* 1. Couarr. *in cap. quamuis pactum, part.* 1. Gutierrez *de iuram. confirmat.* Azor. *tom.* 1. *lib.*1. Sayrus *in Claui Reg. lib.*5. Sanchez 2. *tom. in Decal. lib.* 3. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.*4. *lib.*1. Lessius *de iust. & iure lib.* 2. *cap.*42. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 18. *de iuramento.* Valentia 2. 2. *disp.*6. *q.*7. Ceuallos *in suis quæst. practicis, q* 407. Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 11. Paul. Layman. *lib.*4. *tract.*3. *cap.*1. Fagundez *lib.* 1. *in* 2. *prac. Decal.* Trullench. *ibid.* Bonacina etiam *circa* 2. *præcept. Decal. disp.*4. Fillinc. *tract.*25. *à cap.*1. Bassæus 1. & 2. *tom verb. iuramentum*, Villalob *tom.*2. *tract.*36. Thom. Tamburin. in Decal. *lib* 3. Iacobus à Graffiis *lib.*2. *decis. aurear. à cap.*12. Acacius March *tom.*2. *verb. iuramento.*

DISPVTATIO PRIMA.
De Essentia, & Quidditate Iuramenti.

QVÆSTIO PRIMA.

An iurare sit, Deum in testem adducere, & inuocare.

RESPONDEO vt quid certum, quod sic. Quia sic docet D. Thomas 2.2. *q.*89. *art.*1. ex D. Augustino *serm.* 28. *de verb. Apostoli, cap.* 3. dicens: *Quomodo tu cùm iuras, Deum adhibes testem, sic ipse cum iurat, se testem adhibet.* Et R. P. Leand. in Decal. *Tom.* 1 *1. in cap.*6. ait: *Quid est iurare per Deum, nisi testis est Deus.* Sic ille, & omnes tam Theologi, quàm Canonistæ cum eo. Legantur citati, præcipuè Suarez *tom. de Relig. tract.*4. *lib.*1. *cap.*1.

QVÆSTIO II.

An iuramentum sit adductio, seu inuocatio Dei in testimonium veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus;

Respondeo etiam vt quid certum: Quod sic. Quia si iurare, vt nuper est habitum, est idem, quod Deum in testem adducere, & inuocare; iuramentum nil aliud erit, nisi actus ille adducendi,

seu inuocandi Deum in testem veritatis illius rei, quam affirmamus, vel negamus: sic omnes. Legantur D. Thom. 2.2. q. 89. *art.*1. Suarez *loco cit.* Sanchez *lib.*3. *cap.*1. *num.*1. Tamburinus *lib.*3. *in Decal. cap.*1. §. 1. *num.*1.

QVÆSTIO III.

An iuramentum dicatur à iure.

RESpondeo dici à iure. *Primò*, quia (vt ait D. Thom. *art.*1. *cit.*) quasi pro iure introductum est, vt quod sub inuocatione diuini testimonij dicitur, pro vero habeatur. *Secundò*, quia per iuramentum ius Deo acquiritur, vt illum verum testem faciamus eius rei, quam ipsius diuini nominis inuocatione confirmamus. Sic communis. Legantur D. Thom. & Suarez *loc. cit. cap.*1. *n.*3. Fagundez *lib.*2. *cap.*1. *n.*1. vbi addit, dici à iure, quia pro illo tanquam pro iure standum est. Optimè Barbosa *in titulo de iureiurando, n.*3.

QVÆSTIO IV

An hæc tria, Iuramentum, Iusiurandum, *&* Sacramentum, *sint synonyma.*

AFfirmat Panormitan. *in rubr. de iureiurando*, & Tuscus *verbo iuramentum, concl.* 496. *n.* 14.

Sed clariùs Respondeo, has duas voces, *iuramentum*, & *iusiurandum*, planè esse synonyma: *Sacramentum* verò etiam, sed solùm iuxta subiectam materiam. *Primum* constat ex iure, & ex vsu Latinorum Authorum: necnon ex Scriptura, vbi frequens est vsus huius nominis, vt patet ex illo Zachariæ *Lucæ* 1. *Iusiurandum, quod iurauit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis.* Et liquet etiam ex ipso nomine; nam dicitur *ius*, quia pro illo standum est, tanquam pro iure; *iurandum*, quia confirmandum est diuini nominis inuocatione. *Secundum* etiam est planum; nam iuramentum appellari sacramentum solet, tam in Scriptura, quàm in iure, vt constat ex cap. *Qui sacramentum* 22. q. 4. eo quod reconditam habeat sanctitatem, & ideò summo cum timore, & reuerentia exercendum sit. Dixi notanter, *esse synonymum iuxta subiectam materiam*; quia constat nomen Sacramenti, alias habere significationes, & magis proprias accommodatum autem ad iuramentum significandum ob rationem dictam; necnon quia etiam iuramentum est sacræ rei signum, scilicet infallibilis veritatis diuinum testimonium. Sic Suarez *lib.*1. *cap.*1. *n.*3. Fagundez *loc. cit.* & alij apud Barbosam *numer.*4.

QVÆSTIO V.

Quid velit iurans per inuocationem diuini Nominis.

REspondeo dicendum, quod velit, cupiat, ac petat, *quantum in se est*, vt Deus publicam efficiat, ac manifestet eam rem, quam iurans suo iuramento confirmat, ac ab ipso Deo veram esse scitur: & hoc, cùm ipsi Deo placuerit, siue in hac vita, siue in altera. Vbi manifestabit consilia cordium, vt dicitur 1. *ad Corint.* 4. Permittit enim hoc is, qui iurat, diuino beneplacito. Sic docet Valentia 2.2. *disput.*6. *quæst.*7. *punct.*1. ex D. Thoma 2. 2. *quæst.*99. *art.*3 & Caietano *ibidem*. Sanchez *tom.*2. *Decal. lib.*3. *c.*1. *n.*1. & Fagundez *lib.*2. *cap.*1. *num.*2.

QVÆSTIO VI.

An vt iuramentum, quoad Deum, in foroque interno obliget, requiratur, vt fiat per verba externa, aut per contactum rei sacræ.

REspondeo, vt certum non requiri; sed satis esse, si fiat mente, aut locutione interna, nullis verbis, aut signis externis expressa. Quia votum sola mente Deo factum, verè obligationem inducit, vt dicemus *tract.*2. *de voto, disput.*1. *q.*4. Ergo & iuramentum. Sic omnes. Legantur Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.*1. *quæst* 4. Couar. *de pactis* 1. *p.* §. 1. *num.*1. Sanchez *tom.*2. *Decal. lib.*3. *cap.*1. *num.*2. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*1. *de iuram. cap.*1. *n.*4. Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*11. *cap.*1. *dub* 2. Ceuallos *in quæst. practicis*, q. 407. Fagundez *lib.*1. *in* 2. *præcep. Decal. cap.*1. *num.*5. Qui cum communi idem docet de iuramento quoad homines, loquendo in foro interno. Legatur *num.*6. *&* 7. Tamburin. *lib.*3. *in Decal. cap.*1. §. 1. *num.*2. *vers. mente*, & alij.

QVÆSTIO VII.

An saltem vt iuramentum, quoad homines, & in foro externo obliget, sit faciendum verbis, an sufficiat quod fiat signis.

AFfirmant absolutè esse faciendum verbis, nec sufficere, vt fiat signis, Bart. & Iason, Albericus, Fulgosius, & Romanus, quos referunt Couar. *vbi infra*, Ceuallos *in suis quæst. practicis, n.*406. & Suarez infra.

Affirmant hoc ipsum alij DD. sed non absolutè, sed cum limitatione hac, dicendo, verba esse necessaria in valentibus loqui: secus in non valentibus. Ita Ioan. Selua *tract. de iuram. part.*1. *q.*1. Paulus, Aretinus, Alexand. Crottus, Alciatus, Tiraquellus, vt refert Couar. vbi infra.

Sed vt quid verissimum Respondeo: sufficere quod fiat signis aliquibus externis iuramentum indicantibus, vt hoc obligationem inducat, etiam in foro externo. Probatur, quia reliqua pacta, & etiam matrimonium, solum signis, & nutibus validè ineuntur, etiam à potentibus loqui, vt cum communi diximus 2. *p. tract.*9. *de matrim. disp.*1. *q.*5. Ergo etiam iuramenta. *Confirmatur*, nam iuramentum dicitur, & est quædam obligatio, vt constat ex cap. *debitores, de iureiurando.* Atqui obligatio inter homines, non solùm per verba, sed etiam per signa externa fieri potest, vt constat de matrimonio, cap. *cùm locum*, & cap. *tua, de sponsalibus*: ergo. Sic Couar. *de pactis* 1. *part. initio n.*4. & penes illum Glossa *in sum.* 22. *quæst.*1. Panormitan. Iacobus, Petrus Cyrus, Lancellot Galiaula, Corsettus, & alij. Azor. *tom.* 1. *lib.*11.

cap.

cap.44. Suarez *lib.1.cap.15. num.4. 5. & 6.* vbi optimè,& latè id tractat Sanch.*lib 2.de matrim. disp. 31.n.5.* & *lib.3. Decal. cap.1.n.2.* & *cap.2.n.12.* Sayrus *in Claui Reg.lib.5.c.5.n.8.9.*& 10.quos omnes citat,& sequitur Fagundez *lib.2. in Decal. c.1. n.6.*Quibus addi possunt Tamburin.*lib.3 in Decal. cap.1. §.1. num.2.* Bonac. *in 2. Decalogi precep. disp.4.q.1.punct.2.n.1.* Trullench. *lib.2. in Decal. cap.1. dub.1. numer. 2.* Bassæus *tom.2. verb. iuramentum,num.4.*

QVÆSTIO VIII.

An vt iuramentum in foro externo obliget, sit necessum, quod fiat per contactum alicuius rei sacræ, vt Crucis, aut Euangeliorum.

RESpondeo vt quid verum,minimè esse necessum, nisi aliàs iure exprimatur, vt fit in quibusdam casibus.

Prima pars huius responsionis liquet. Nam ad substantiam iuramenti,tantùm exigitur, quod Deus in testem vocetur, aut adducatur, vt habitum est *q.1.& 2.*Atqui optimè potest aliquid promitti, aut affirmari adducendo Deum in testem, solis verbis, non tacta Cruce,nec Euangeliis, nec vlla alia re sacra: ergo. Confirmatur apertè ex texto in cap. *Etsi Christus de iureiur.* Vbi per hæc simplicia verba, *Testis est mihi Deus*, iuramentum inducitur. Sic communis Doctorum,vt ait Couar.*de pactis,1.parte,§.1.num.1.* Ceuallos *in qq. practicis,q. 407.*Sanchez *lib.3.c.1.n.3.*

Secunda responsionis pars etiam est clara. Quia in multis casibus iure expressis requiritur ad effectum iuramenti, vt præstetur tactis rebus sacris, vt Cruce,Euangeliis,Sanctorum Reliquiis, & similibus: ergo si dictis casibus aliter præstetur,nullam vim habebit, quantum attinet ad iuris effectus. Antecedens probant casus expressi in iure, cap. *Tibi Domino 63: dist.cap. Hortamur,5.q.9.* cap. *Testimonium, 11.q.1. Clementina vnica, de iureiurando, & Clem.1.§.porrò, de hæreticis*, & *cap. vltimo, in princip. de iuramento calumniæ*, & aliis in locis iuris vtriusque. Sic omnes. Legantur Couar. *loc. cit. numer.1. & 2.* Suarez *lib. 1. de iuram. cap.12.* Sanchez *lib.3. Decal. cap.1. num.3.* & *cap.2.n.12.* Sotus *lib. 8. de iust. quæst. 1. art. 1.* Ceuallos *in suis quæst.practicis,q.407.* Aragon. *2.2.q.89. art.1.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.1. num. 7.* Barbosa *in cap. Fraternitatis,de testibus,num.7.* Addens, quod in his casibus, qui non habet manus, non possit testimonium dicere.

QVÆSTIO IX.

An casu quo lex sanciat, quod iuramentum præstetur tactis Euangeliis; sat sic ad eius valorem, quod fiat per tactum alterius libri sacri,aut Crucis.

NEgant esse satis, sed necessarium esse ad iuramenti valorem, quod fiat tactis Euangeliorum libris, Glossa *in authent. vt iniusiurandum, quod præst. collat. 2. versic. quatuor.* Et *in Clement.1. §. perrò, de hæretic.* & alij apud Couarr. mox citandum. Et probatur. Quia lex in specie exprimit, vt supponitur, quod iuramentum præstetur super Euangeliis: ergo necessariò debet fieri illis tactis.

Sed clariùs Respondeo: Non esse satis, attento iure,vt bene DD.docent communiter: Esse tamen satis, attenta consuetudine. Vtramque responsionis partem docet Couar. & probat iis verbis: Nam cum in iuramento testis à iure exigatur, quod fiat tactis Euangeliis, receptum est, non aliter testimonium validum esse,nisi fiat iuramentum tactis Euangeliis; nec sufficiet alium sacrum librum tangi, iure scripto considerato:consuetudine tamen obtentum est, satis esse, id iuramentum præstari super Crucem. Glossa insignis in dicta Authentica vt iusiurandum,cuius meminit Alex *in l. tertia,§.iurari, ff de iureiurando.*Notat Abbas *in dicto c.Tuis,col. vltima.* Idem *in c.Fraternitatis,de testibus,ad finem.* & *consil.68.lib.2* Hucvsque Conarruuias cap.*quamuis pactum,1. p. §.1. n.2.* quem citat ac sequitur Sanchez *lib.7.de matrim.disp.108 n.14.*

QVÆSTIO X.

An si attestetur Notarius, quod Titius, v. g. iuratus, testimonium dixerit, sit præsumendum, talem testem iuramentum solemniter præstitisse, tactis Euangeliis, aut Cruce.

REspondeo: Præsumendum esse. Quia ita consueuere Tabelliones,& Notarij scribere, & per locum à consuetudine generali,præsumuntur seruata seruanda.Sic ex Alciato in *rubr.de iureiurando*, docet Couar.*loc.cit. n.2.* & nouissimè Barbosa *in cap. Fraternitatis,de testib.n.9.*bis verbis : Aduerte ; testem præsumi , quod medio iuramento examinatus fuit corporaliter tactis Scripturis, quando Notarius, non enunciatiuè,sed dispositiuè, per verbum denotans actum,de quo ipse rogatus fuit , cum dèsignatione diei,& horæ attestatur de iuramento , etiamsi non dicat , tactis Scripturis : quando enim Notarius attestatur de iuramento , præsumitur illud interuenisse, eo modo, quo debuit. Imola *cons.8. n.12. & 13.*& in his terminis Rota *dec.393. num.8. & 9.* apud Farinac. *p.1 in recent.* Hæc Barbosa, & antea Sanchez *disp.108.citata, n.14.* & penes ipsum Anton.Fehn.& alij.

QVÆSTIO XI.

An in casibus iure expressis, quibus cauetur, vt iuramentum fiat tactis Scripturis, aut sanctis Euangeliis, debeant Episcopi, aut aliæ personæ in sacris constitutæ, tactis ipsis iurare.

NEgat absolutè August. Barbosa in cap. *cum in causa*(quod est vltimum) *de iuramento calumniæ, n.3.* vbi explicans illa textus verba , Propositis tantùm,sed non tactis Euangeliis, sic ait : Ex obseruantia indubitata , omnes Ecclesiasticæ personæ, siue sint Cardinales,siue Episcopi, aut aliæ personæ in sacris constitutæ , non iurant tactis Euangeliis, nec tactis scriptura aliquibus , sed tacto pectore. Vestr. *in pract. ciuili, lib. 6. cap.3. num.7.* Anton. del

de Re *in tract. huius tit. c. 15. n. 351. & seqq.* quos refert Bellet. *d. §. 4. n. 12.* Hæc Barbosa.

Sed clariùs & probabiliùs, Respondeo dicendo, *Primò*, Episcopi iurantes non tenentur Scripturas, aut sancta Euangelia tangere, nisi in causis grauissimis, aut in illis, in quibus iure specialiter expressum sit, Episcopum debere tactis sacris iurare. Probatur apertè ex cap. vltimo cit. *de iuram. calumn.* vbi dicitur: *Quando Episcopus iurat de calumnia, vel pro dicendo testimonio, debet iurare propositis, sed non tactis Euangeliis.* Quod fit ob honorem, vt vult Suarez, dignitatis personæ. Ego addo, quod etiam ob eius consecrationem, vt innuit Couarruuias, ob quam idem censendum esse de Presbyteris, his verbis docet. Refragatur textus *in d. cap. vltimo, in princ. de iuram. calum.* qui probat Episcopum iurantem, non teneri sacra tangere. Idem voluit Glossa in cap. *vt circa, de elect. in 6.* textus optimus *in c. Si quis Presbyter, 2. q. 5.* quem dixit singularem Abbas *in d. c. vltimo*, quo in loco Barbatius *col. 5.* eiusdem mentionem fecit. Etenim ex eo apparet, Presbyterum non teneri, cùm iuramentum præstat, sacra tangere: sed satis esse per suam consecrationem tangendo proprium pectus iurare. Idem adnotauit Guido Papæ *q. 615.* quamobrem considerandum est, Episcopum, aut Presbyterum regulariter in præstandis iuramentis non teneri sacra tangere. Ab hac tamen regula excipiuntur causæ graues; item omnes illæ, in quibus iure expressum specialiter sit, Episcopum, aut Presbyterum debere tactis sacris iuramentum præstare, sicuti docet Panorm. *in capite vltimo, de iuram. calumn.* Huc vsque Couar. *de pactis 1. p. §. 1. num. 1.* Legatur Suarez *lib. 1. de iuramento, c. vltimo, in fine.*

Respondeo *secundò*: Reliquæ personæ, in sacris etiam constitutæ, attento Iure, verè iurare debent tactis Euangeliis, aut Scripturis, in casibus, in quibus iure exprimitur, iuramentum fieri debere, tactis illis. Quia iurare non tactis illis, sed solùm pectore tacto, est priuilegium dumtaxat Episcoporum & Presbyterorum, vt constat ex citatis iuribus, & loquendo de Episcopis, notat Glossa in cap. *Testimonium, 11. q. 1. verb. iureiurando.* Sic tenuit, vt vidimus, Couarruuias.

QVÆSTIO XII.

An censendus sit verè iurare, qui subscribit scriptum aliquod, in quo iuramentum continetur.

Respondeo quod sic: quia illa subscriptio est quædam contestatio ipsius subscribentis iuramento firmata, ac proinde tantum valet, ac dicere, *ita iuro.* Sic Fagundez *lib. 2. Decal. c. 1. n. 7. in fine*, ex Thoma Sanchio *lib. 3. Decal. c. 1. §. 1. n. 12. ad finem.* Tamburinus *lib 3. in Decal. c. 1. §. 1. n. 2.* Qui omnia à nobis dicta iis verbis perstringit: Potest Dei inuocatio exhiberi verbo, nutu, facto, mente. Verbo, vt si ore proferas dicendo, v. g. iuro per Deum hoc ita esse, hoc me factum. Nutu, vt si tibi dicatur, iures per Deum; tu verò oculis, vel capite annuas. Facto, vt si cui offerantur iuramentum cum libro Euangeliorum, ipse verò illum tangat, eo enim ipso, etiamsi nihil proferat, iurare censetur. Idem euenit, si se subscribat Scripturæ iurisiurandi formam continenti; propria enim subscriptio ipsissimum est iuramentum. Mente denique, vt si quis intra animum suum iuret, &c. sic ille.

QVÆSTIO XIII.

An iuramentum mentale necessariò requirat actus tres.

Respondeo dicendum, quod sic. Primus est, actua intellectus, quo iudicat expedire aliquid Deo promittere eum iuramento. Secundus est voluntatis, quo vult promittere, & iurare. Tertius est intellectus, quo quasi lingua spirituali cum Deo loquens, iuramentum exhibet. Sic Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 1. n. 5.* & ex illo Rocafull. *lib. 1. de 2. præcep. Decal. cap. 2. n. 6.*

QVÆSTIO XIV.

In quo ex præassignatis actibus consistat formaliter & essentialiter iuramentum mentale.

Respondeo dicendum, quod consistat in tertio actu, nempe in actu intellectus, quo quis Deo Iuramento aliquid promittit. Probatur quia iuramentum non consistit formaliter in primo actu intellectus, quo iudicat vtile, aut necessarium esse iurare, vt constat clarè. Nec rursus in promissione ipsius voluntatis: ergo consistet in intellectuali illa inuocatione Diuini nominis ad stabiliendam, & confirmandam talem promissionem, vt constat ex definitione Iuramenti: ergo, &c. Ex hoc planè constat, quod iuramentum formaliter sit in intellectu, non in voluntate. Sic Suarez & Rocafull. *loc. citatis.*

QVÆSTIO XV.

Quos actus requirat iuramentum vocale, & in quo illorum formaliter consistat.

Respondeo dicendum, quod requirat quatuor. Primus est intellectus iudicantis hic & nunc vtile, aut necesse esse iurare. Secundus est voluntatis volentis promittere & iurare. Tertius est intellectus dictantis potentiæ executiuæ, v. g. potentiæ loquendi formam iurandi. Quartus est ipsa prolatio vocalis iuramenti (vel alia actio æquiualens) qua quis significat exteriùs, se iurare: & in hoc vltimo actu consistit formaliter hoc exterius iuramentum, dependenter tamen ab interno actu prædicto, & intentione iurandi, vt statim dicemus. Sic Rocafull. *loc. cit. num. 6. dubit. 2. vers. dico primò*, & ex parte Suarez *loc. cit. num 7.*

QVÆSTIO XVI.

An ad essentiam iuramenti requiratur necessariò intentio iurandi.

Respondeo cum communi, requiri omnino necessariò ad esse, aut constitutionē iuramenti, intentionem

tentionem iurandi. Itaque, si quis etiam voluntariè proferat verba, per quæ significetur Deum in testem adduci, sine animo tamen, aut intentione iuraodi, reverà non iurabit. Ratio sit, tum quia iuramentum est actus humanus: aiqui nequit esse talis nisi ab intentione iurandi procedat: ergo. Tum etiam, quia votum factum exteriùs sine intentione vouendi, non est votum: ergo nec iuramentum sine intentione iurandi factum, erit verum iuramentum in essendo, sed fictum. Sic Suarez *lib.1. de iuramento, cap.1. n.8.* & *lib.2. cap.7. num.2.* Couarr. *de pactis* §.5. *num.1. & 2.* Sanchez *in Decalog. lib.3. cap.10. num*... Booacina *disp.4. quæst.1. punct.7. num.2.* Rocafull. *lib.1. in secund. pracep. decal. cap.2. num.7.*

Qvæstio XVII.

An ad essentiam iuramenti requiratur necessariò plena deliberatio.

REspondeo vt quid certum, necessariò requiri. Ratio est, quia iuramentum verè & propriè habet de se, quod sit actus virtutis Religionis: atqui actus qoilibet virtutis debet esse perfectus: ergo cum perfectâ deliberatione factus. Sic omnes, præcipuè Suarez *cap.1. citat. numer.6.* Sanchez *lib.3. in Decalog. cap.10. numer.2.* Fagundez *lib.2. cap.9. num.1.* & alij, de quo ampliùs infrà *tractat.2. de voto, disputatione 1. §.1. quæstione 7.*

Qvæstio XVIII.

An iuramentum sit actus licitus, & honestus.

NEgarunt olim quidam hæretici, & nunc negant alij, dicentes iuramentum ita esse intrinsecè malum, vt nunquam omninò liceat. Sectatores huius erroris referunt Prateolus, & Castro *verb. iuramentum, haresi 1.* Azor. *part.1. lib.11. cap.2. quæst.3.* Valentia 2.2. *disp.6. quæst.7. punct.3.* & Suarez *lib.1. de iuramento, cap.2. num.1.*

Fundamentum huius hæresis sumpserunt Hæretici ex illis verbis Christi *Matth.5. Audistis, quia dictum est antiquis, non peierabis, reddes autem Domino iuramenta tua: ego autem dico vobis, nolite iurare omnino, neque per cœlum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum eius*, &c. Et subdit, *Sit sermo vester, est, est: non, non.* Vbi apertè Christus videtur prohibere omne iuramentum.

Sed de fide certum, Respondeo dicendum, quod iuramentum verè sit aliquando actus licitus, & honestus; ac proinde nunquam de se, & intrinsecè malus, vt putarunt Hæretici.

Probatur primò ex scriptura, *Deuter.6. & 10. Dominum Deum timebis, & illi soli servies, & per nomen eius iurabis.* Ierem.4. *Iurabis viuit* (non *dicit*, vt sæpè leges apud Rocafull.) *Dominus, in iudicio, iustitia, & veritate.* Et *Psal.62. Laudabuntur omnes qui iurant in eo.* Item Apostolus Paolus sæpè iurauit, vt patet ad *Rom.1.* dicens, *Testis enim mihi est Deus 2. ad Corinth.1. ad Philip.1. & 1. ad Timoth.5. & 2. ad eundem 4.* & *ad Galat.1.* illis verbis, *Coram Deo*, &c. Imò & ipse Christus Dominus ex sententia aliquorum Sanctorum Patrum, toties iurauit, quoties vsurpauit illud, *Amen, Amen.* Legantur D.Hieron. *super 16. caput Ezechielis*, Chrysostom. *homil.11. sup. Epistol. ad Hebraos.* D.Augustin. *serm.28. de verbis Apostoli.*

Secundò probatur ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ Catholicæ; nam sæpè exiguntur iuramenta eiusdem Ecclesiæ authoritate, vt constat ex titulis, de iureiurando: ergo. Sic omnes Catholici. Legantur D. Thom. 2. 2. *q.89. art.2.* & ibi eius interpretes. Suarez *lib.1. de iuramento, cap.2.* Valentia *disp.6. q.7. punct.3.* Azor. *lib.11. cap.2.* Sanchez *lib.3. c.3.* Sayrus *in Claui Reg. lib.5. cap.3.* Couarr. *de pactis, 1. p. §.6. à num.1.* Lessius *lib.2. cap.42. dub.3.* Graffiis *lib.2. cap.12. num 2.* Bonac. *disputat.4. q.1. punct.3. à num.1.* & alij plures apud Barbosam *ad textum in cap. Etsi Christus, de iureiurando.* Qui ad fundamentum contrarij erroris dupliciter modo ex Patribus respondet. Primò, quod Christus Dominus ibi solùm prohibuisset iuramentum fieri per creaturas, quando fit nulla facta in Deum relatione. Secundò, quod solùm prohibuerit facilitatem iurandi, idest, omni casu, indistinctè, semper, seu, vt aiunt, in omnibus, & per omnia; ita vt sensus sit; *Nolite indistinctè, id est, semper, & omni casu iurare.* Sic ille. Et Acacius March. *verbo Iuramento, resol.151. num.1.* Luysius Turr. *in sum.1. p.c.167. dub.2.*

Qvæstio XIX.

An nobis sit licitum passim iurare.

AFfirmandum videtur, quia finis iuramenti est honor Dei; & est iuramentum actus virtutis Religionis, vt habitum est *q.7.* & infra: ergo licitum erit nobis iuramentum passim præstare, cùm nobis liceat passim honorare Deum, & actus Religionis exercere.

Sed ex dictis nuper, Respondeo dicendum, quod minimè nobis sit licitum passim iurare, quia licèt iuramentum sit licitum, & bonum; non tamen est ex eo genere bonorum, quæ sunt per se bona, & frequentanda, sicut est oratio, &c. sed ex eo genere bonorum, quæ bona sunt, posita necessitate, & aliis circunstantiis; sicut est vsus medicinæ, quæ solùm prodest necessitate vrgenti. Sic Booacina *loc. citato, num.1. vers. obserua tamen.* Sanchez *lib.3. num.2.* Filliucius *tract.25. cap.1. quæst.1.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.1. num.18.* & alij citati superiori quæstione, præcipuè Suarez *loc. citat. cap 4. num.13. vers. Ad secundum.* Marchin. *loco citato, num.2.*

Qvæstio XX.

An vt iuramentum sit licitum, & honestum, requirat tres comites, seu conditiones, nempe, veritatem, iustitiam, *&* iudicium.

REspondeo vt quid certum, requirere, quia sic colligitur ex illo loco Ieremiæ 4. nuper adducto, *Iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia.* Ratio est, quia in iuramento Deus, qui est summa veritas, & iustitia, adducitur in testimonium: ergo non temerè, sed cum iudicio, iustitia, & veritate adduci debet: ergo ad iuramentum

requiritur iustitia, veritas, & iudicium. Sic docent omnes Theologi cum D. Thoma 2. 2. *q.*89. *art.* 3. & cum Magistro *in* 3. *dist.*39. Canonistæ *in cap. animaduertendum*, 22. *q.*2. Legantur inter alios Nauarrus *cap.*12. *num.*3. Suarez *lib.*1. *de iuram. cap.*1. Sayrus *in Claui Reg. lib.*5. *cap.*4. *num.* 1. Sanchez *lib.*3. *cap.* 4. *in princip.* Bonac. *punct.*3. *num* 4. Fagundez *lib.*2. *Decal. cap.*6. *num.* 1. Rocafull. *lib.*2. *de secundo praecep. cap.*3. *à num.*20. Graffiis *lib.*2. *decis. cap.*13. *num.*2. Caramuel *in sua Theolog. fundam. Fundamento* 50. *num.*1281. & omnes.

QVÆSTIO XXI.

An prædicti tres comites, ad honestatem omnis iuramenti requirantur.

RESpondeo tanquam certum, requiri. Probatur, quia si deest veritas, efficitur Deus mendax, improbus, & ignorans, quippe qui ad confirmandum mendacium, in testem adducatur, & tunc dicitur iuramentum falsum, & periurium, propriè loquendo. Si deest iustitia, efficitur Deus cooperator illius mali, quod ipsius testimonio faciendum promittitur, & tunc dicitur iuramentum iniquum, seu iniustum. Si deest iudicium, cedit in Dei irreuerentiam, cum absque iusta causa adducatur in testem: ergo vt iuramentum sit honestum, omnibus his comitibus, seu circunstantiis, iure diuino sociari debet. Sic omnino Fagundez *lib.*2. *in Decal. cap.*6. *n.*1. latè Patet Suarez *lib.*1. *de iuram. cap.*3. *per totum.*

QVÆSTIO XXII.

An tres dicti comites sufficiant pro honestate cuiusuis iuramenti.

RESpondeo etiam tanquam certum: sufficere. Ratio est, quia si iuramentum his comitibus, aut circunstantiis affectum sit, per se non habet vnde possit esse illicitum, licèt possit tale esse per accidens, & ex parte operantis. Sic docent omnes Theologi, teste Suario *loc. citat. num.*9. *vers. vltimò dicendum.*

QVÆSTIO XXIII.

An iuramentum sit actus virtutis Religionis

REspondeo tanquam certum, esse. Id constat ex scriptura *Deuteron.*6. *Dominum Deum timebis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis.* Vbi iuramentum ponitur tanquam actus pertinens ad latriam, & ad seruitutem Deo debitam. Sic Suarez late, & doctè, vt semper *lib.*1. *de iuram. cap.*4. qui hoc ex patribus, & Philosophis confirmat. Legatur præcipuè Angelicus Doctor 2. 2. *q.*89. *art.*5. & ibi Caiet. & cæteri expositores.

QVÆSTIO XXIV.

An licitum sit cuipiam iurare per creaturas, absolutè spectatas, vt creaturæ sunt.

AFfirmare videtur Ioan. de Selua *de iuram* 1. *p. quæst.* 1. *num.* 7. quare nus absolutè docet iuramentum tam per creaturas, quàm per Deum fieri posse.

Sed vt quid certissimum, Respondeo: minimè esse licitum, nec valere iuramentum factum per creaturas absolutè in se spectatas, nec relatas aliquo modo in Deum, etiamsi tale fiat ex intentione iurantis. Probatur assertio planè, tum ex locis sacræ Scripturæ, *Matth.*5. & *Iacobi* 9. Vbi planè prohibetur per creaturas iurare, vt habitum est *sup. q.*18. Tum etiam ratione: quia iuramentum verum, & proprium est actus virtutis Religionis, per quem exhibetur reuerentia soli Deo debita: ergo repugnat tribui creaturæ absolutè in se spectatæ. Confirmatur, quia iuramentum est testificatio veritatis per testimonium infallibile: atqui infallibilis veritas neutiquam reperiri potest in creaturis, cùm sit proprium attributum Dei: ergo. Sic docent omnes DD. inter quos videantur Couarr. *de pactis* 1. *part.* §. 1. *n.*5. Suarez *lib.*1. *de iuram cap.*1. *à num.*1. Sanchez *lib.*2. *Decal. cap.*2. Bonac. *disp.*4. *q* 1. *punct.*1. *numer.* 2. & 3. Barbosa *ad cap. etsi Christus, de iuramento.*

QVÆSTIO XXV.

An saltem sub aliqua alia ratione, seu consideratione, sit licitum per creaturas iurare, secluso omni iure prohibente, si quod est.

REspondeo vt quid certum: licitum omninò esse iurare per creaturas, referendo eas in creatorem, cuius nomen, & maiestas in illis refulget, & aliquo modo existit; seu qua ex parte à Deo ipso creaturæ sunt conditæ.

Probatur clarè ex vsu Scripturæ, & Ecclesiæ. Nam in primis Ioseph, vt habetur *Genes.*42. Iurauit *per salutem Pharaonis*, & Paulus 2. *ad Corinth.*1. per animam suam, dicens; *Testem Deum inuoco in animam meam.* Et Moyses *Deuteron.* 3. & 4. per cœlum & terram, illis verbis: *Testes inuoco cœlum, & terram.* Rursus Christiani satis frequenter iurant per vitam, & salutem suam, per Euangelia, per crucem, &c. sine periculo erroris, & sine offensa diuini Numinis, vt constat *ex cap. qui iurat*, 22. *q.*5. *cap. si aliqua*, 22. *q.*1. *cap. Ego N. de iureiurando.* Ergo per creaturas, sub aliqua consideratione sumptas, iuramenta fieri possunt, secluso iure diuino, aut humano, si quod est. Sic vt certum docent omnes DD. præcipuè nuper citati. Legatur Sayrus *in Claui Reg. lib.*4. *cap.*1. *n.*5. & 6. vbi probat, ad iuramenti essentiam necessariò requiri, vt Deus expresè, vel tacitè inuocetur quando iuratur per creaturas, quatenus in his relucet diuina virtus, bonitas, &c. vt cùm quis iurat per cœlum, per terram, &c. v. g. dicendo, *inuoco Deum, facio Deum testem, &c.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVI.

An saltem hic modus per creaturas iurandi, sit illicitus, eo quòd iure diuino, aut humano sit prohibitus.

AFfirmatiuam partem tenuisse D.Hieronymum ad locum *Matth.5.q.18.* adductum: & Innocent. III. *in c.etsi Christus,de iureiurand.* ait Suarez, vbi infrà,existimantes id fuisse à Christo specialiter prohibitum, *Matth.5.*

Sed,vt certum etiam,Respondeo dicendum,quod modus ille iurandi per creaturas ex natura rei, de quo *q.antecedenti*,nullo modo sit illicitus, eo quod prohibitus sit iure diuino,aut humano. Quia certum est, nullo iure esse prohibitum. Tum quia nullibi inuenitur talis prohibitio. Tum etiam, quia talis modus iurandi comprobatur vsu Ecclesiæ, & ipsiusmet Pauli, vt nuper est ostensum: ergo signum est, nec per se malum esse,nec prohibitum. Sic Suar. *lib.1. de iuramento,c.5.n.6.* Qui hoc latè probat, & respondet fundamento D.Hieronymi, & Innocentij.

QVÆSTIO XXVII.

An ad essentiam iuramenti sit necessarium vti hoc verbo, Iuro.

AFfirmauit Cardin. *in c. prætereà, de sponsalib.* vbi docuit, nusquam dici quemquam periurum, nec quoad periurij reatum censeri iuramentum præstitum, nisi fidem is interposuerit expressè per verbum *Iuro.* Huius Cardinalis sententiam refert,ac sequitur alter Cardinalis, Alexander videlicet *in dicto c.prætereà*,vt refert Couar.*de pactis 1.p. in principio,num.7.pag.mihi 472.non c.15.n.1.* vt leges apud Fagundez vbi infrà.

Sed vt quid certissimum Respondeo minimè esse necessarium ad essentiam, seu valorem iuramenti, vti verbo *Iuro.* Probatur manifestè. Tum, quia,vt supra *q.6.& 7.* est habitum,nulla verba sunt necessaria ad essentiam,& valorem iuramenti. Tum etiam, quia in iure sæpiùs ponuntur formæ iurandi sine verbo *Iuro,c.ego N.& c.etsi Christus, de iureiurando,c.iurabunt, 22.q.1.* Deinde quia Apostolus Paulus,non dixit *iuro*; sed *Testis mihi est Deus*,&c. Sic communis. Abbas, Lancelottus, Ioan. de Selua, quos affert, & sequitur Couar. *loco citato*, vocans sententiam Cardinalis falsam. Suarez *lib.1. de Iuramento,cap.13.num.1.* Syluester,& Sotus apud ipsum. Saytus *in Claui Reg.lib.4.c.1.num.7.* Qui citat etiam Aragon.*2.2.q.89.art.1. notab. vltimo, vers. Quinta.* Sum.Coronam,Ioan.Suesam,& Angelum. Sanchez *lib.3.in Decal.cap.2.num.2.* Fagundez *lib.2.in Decalogum,c.2.num.2.* Bassæus *tom.2. verb. iuramentum, n.4.* & alij.

QVÆSTIO XXVIII.

An ad essentiam & valorem iuramenti requiratur, vt res in testem adducta sit in se sacra.

NEgant aliqui Doctores existimantes, satis esse, sacram esse in iurantis existimatione. Et ideò dicunt,Ethnicos iurantes per suos deos,verè iurare, & consequenter, teneri rem promissam illo iuramento exequi. Ratio eorum est,quia tales sic iurantes, volunt verum Deum in testem adducere, etsi materialiter errent in veri Dei existimatione. Ita sentiunt Glossa *c.mouet,22.q.1.verb. sociat.* Syluest. *verbo Iuramentum 4.q.4.* Couar. *de pactis p.1. §.1. n.10.vers.ego sanè*,Aragon.*2.2.q.89.art.1.* Seraphinus,Petr.Ledesma, Azor, & Philiarcus, quos citat Sanchez *lib.3.in Decal.c.2.n.5.*

Sed probabilius Respondeo, requiri, vt res in testem adducta sit in se sacra; & ideò dico quod Ethnici iurantes per suos deos non obligentur ad implendam rem iuratam, seu promissam ex vi talis iuramenti; sed solùm ex conscientia erronea, quatenus illi putant, se per verum Deum iurasse. Ratio est,quia in eo iuramento non inuocatur diuinum testimonium, aut verus Deus in testem: ergo non est iuramentum,nec eius obligatio ad Religionem verè pertinet, cùm potius in Dei contumeliam cedat, & sit actus idololatriæ: ergo ex se vim obligandi non habet, sed ex sola conscientia erronea, & ex vi promissionis, seu fidelitatis humanæ. Sic Alex.de Ales *in summa p.3.q.31.memb.3.art.2. §.1.* Gabriel *in 3.dist.39 q.2.art.3.dub 3.* S. Anton. *p.2.tit.10.cap.4. §.1.* Sotus *lib.8. de iust. q.2.art.3. dub.3.* Couar.*in capite quamuis, p.1.3.2.n.7. de pactis.* Aragon.*2.2. q.89.art.6. dub.3.* Innoc.& Panormit.*in c.etsi Christus*,quos omnes citat, & sequitur Saytus *in Claui Reg.lib.5.c.3. n.21.* Sanchez *lib 3. in Decalog.cap.2.n.5.* Suarez *tom. 2.de Relig tract. de Iuram.lib.2.c.5.n.6* Molina *tom.3 de iust. part.1. disp.579.num.13.* Lessius *lib.2.de iust.c.42.dub 1.n 9.* Fagund.*lib.2.in 2.Decal. prac. c.1. num. 11.* Thom. Tamburin.*lib 3.in Decal.c.1.§.1.num. 3.* Trullench. *lib.2.in Decal.c.1.dub.2. num.5.* Bonac. *disp.4.q.1. punct. 1. n.2. versu sextò*, Layman. Filliuc. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XXIX.

An si quis, existimans librum profanum esse Euangeliorum, iuraret per Euangelia in eo contenta, iuraret verè.

NEgandum videtur ex nuper dictis. Quia Ethnici qui iurant per deos falsos, nec verè iurant, nec tenentur ex vi iuramenti exequi rem promissam: ergo nec iurabunt verè, qui existimantes librum esse Euangeliorum, iurarent super librum profanum.

Sed vt certum Respondeo verè iurare, & teneri exequi rem tali iuramento promissam. Ratio est, quia huiusmodi iurans verè intendit per vera Euangelia iurare, vnde error solùm fuit materialis. Nec sic fuit modò in Ethnico, qui ita iurauit per Iouem, vt per verum Deum (quem ipse non cognoscit) iurare nullatenus intenderit: si enim intendisset, ac sub Iouis nomine verum Deum, licèt imprudenter, inuocare voluisset, tunc verum emisisset iuramentum, eique omninò stare, errore materiali deposito, debebit. Sic Tamburinus *loco cit.* Sanchez,& vtriusque sententiæ Doctores nuper adducti.

QVÆSTIO XXX.

An saltem Christiani iurantes per falsos Deos, teneantur ex vi iuramenti implere promissum.

AFfirmant aliqui Doctores, ducti ex quibusdam verbis D. Augustini relatis *in cap. Ecce dico,22. q.5.* quibus id expressè affirmare videtur. Ita Innocent. Ioan. Andreas, Hostiens. Anton. de Neuo, Abbas, Archaran. & Imola *in cap. etsi Christus, de iureiurando.* Alexan.l.3. §.vltimo,ff. *de iureiurando*, Selua *tract. de iureiurando*, q.1. *ad finem*, quos omnes, dicentes, Christianos iurantes per falsos Deos, teneri ex iuramenti Religione implere promissum,refert Sanchez *lib 3.cap.2.num.6.* & ex illo, sed non ita benè, Fagundez *lib.2. in Decal.cap.1.n 15.*

Sed vt quid verum, Respondeo, non teneri implere promissum ex vi iuramenti, seu ex iuramenti religione. Ratio est, quia vt q.28. est habitum, Ethnici iurantes per Deos falsos, sola conscientia erronea ex iuramento adstringebantur, eo quòd existimabant illos esse veros Deos: atqui hæc erronea conscientia non inuenitur in Christianis; ergo. Verum tamen est, quod si ipsi Christiani existimassent illud iuramentum esse verum, tunc sola conscientiâ erronea similiter, quandiù duraret, eo iuramento adstringerentur. Sic Abulens. *cap.5. Matth. q.169.* Sotus, Couarr. & Seraphin. quos citat, & sequitur Sanchez *lib.3. in Decal. cap.2. num.6.* Suarez etiam *lib.2. de iuram. cap.5. num.5. & 9.* Azor. *tom.1.lib.11. cap.11. q.11.* Fagundez *lib.2. in Decalog. cap.1. n.15.* Qui benè addunt, tunc nihilominus teneri Christianos sic iurantes, ex vi promissionis humanæ, quæ iuramento non est.t stabilita: Quia vtile per inutile non vitiatur, quando separabilia sunt, quod hic contingit. Reg. *vtile,de regul. iuris in 6.* Legantur Bonac. *disp.4. q.1. punct.1. n.2. vers. Addo eum*, eum aliis,quos ipse citat.

QVÆSTIO XXXI.

An qui intendit iurare per verba, quæ iuramenta non sunt, veluti verè, profectò faciam hoc,*obligetur ad impletionem talis iuramenti,ex vi iuramenti.*

AFfirmant teneri ad adimplendum tale iuramentum, si non ex verbis, saltem ex conscientia erronea: eo quòd prædicta verba proferens, verè existimat se iurare, & intentione iurandi, & adducendi Deum in testem veritatis, ea dicit, Sanchez *loco cit.num.7.*& penes ipsum Caiet. 2.2.q.89.*art.1.*Emm.Sà *verb.iuramentum,n.1.*Azor. *tom.1.lib.11.cap.3.q.1.*& Suarez *lib.1.de iuram.c.11. n.2.*His addo Fagundez *lib.2.cap.1.n.16.*

Sed clariùs eum Tamburino Respondeo sic: Si ille, qui profert prædicta verba cum intentione iurandi, sciat quid sit iurare, & velit iurare; tunc verè manet obligatus iuramento, quia in eo casu verè iuramentum fecit, vt benè Sanchez cum aliis dicit. At verò, si nesciat quid si iurare, vt communiter nesciunt rudes,pueri, mulierculæ, tunc puto per ea verba non effici verum iuramentum, atque adeò, remota conscientia errante, illud nullam obligationem inducit. Quia cùm hic ex vna parte nesciat quid sit iurare, nesciet etiam in vero iuramento inuocare Deum; & ex alia parte, per sua verba illum non inuocat: ergo quamuis ipse velit iurare, non iurabit. Cùm enim hæc voluntas non dirigatur à præcognitione, qua sciatur, quid sit iurare, verè, & efficaciter iuratoria esse non potest. Erit igitur solùm voluntas inefficax iurandi, immò erronea; verè enim iurare quis libere non potest, nisi ex positiua præcognitione, saltem confusa, sciat in vero iureiurando inuocare Deum. Huc vsque Tamburinus *lib.3. in Decal. cap.1.§.1. num.8.*

DISPVTATIO II.

De diuisione iuramenti, deque eius speciebus.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum rectè diuidatur in assertorium, promissorium, contestatiuum, comminatorium,& execratorium.

REspondeo rectè in hæc membra diuidi. Constabit ex definitione membri cuiuslibet. Igitur iuramentum *assertorium* est illud in quo iuramus aliquid præsens,vel præteritum ita esse,vel non esse: vt,*Per Deum hoc ita est, aut non est; fuit, vel non fuit. Promissorium* est illud, in quo iuramus aliquid nos facturos, vel non facturos: vt, *iuro per Deum me hoc facturum, vel non facturum. Contestatiuum* est illud, in quo quis simpliciter inuocat Dei testimonium: vt,*Testis est mihi Deus; viuit Deus,&c. Comminatorium*, est illud, in quo malum pœnæ, vel culpæ sub iuramento comminamur: vt *Per Deum te interficiam, nisi hoc feceris*,vel, *per Deum iurabo toties*, vel, *Toties te dæmoni dabo, nisi hoc egeris. Execratorium* tandem est illud in quo nos ipsos, vel rem nobis caram diuinæ vltioni subiicimus, si verum non sit quod asserimus, vt, *Deus me destruat; vel filiis meis malum accidat, si hoc ita non est*, Sic communiter Doctores. Legatur Lessius *lib.2. de iust. cap.42. dubit.2.* Azor. *tom.1. lib.11.cap.1. & 2.* Sanchez *lib.3. in Decal. cap.1. à num.4.* Suarez *tom.2.de Relig. lib.1. de iuram. cap.6.* Sayrus *lib.5. Clauis Reg. cap.2.* Fagundez *lib.2.in Decal. cap.4.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.1. §.2.* Trullench. *lib.2. Decal. cap.1. dub.3.* Bassæus *tom.2.v. iuramentum, num.2. & 3.* Luysius Turrian.1.*p.sum cap.177.*

QVÆSTIO II.

An dentur aliæ species iuramenti.

REspondeo dari. Nam *secundò* diuiditur iuramentum, in iudiciale, & extraiudiciale, illud exhibetur coram Iudice, vel Notario, certa quadam forma, & ritu à iure dispositio. Hoc sit extra iudicium, sine certa forma, voluntariè,& inter priuatos.

Tertiò

Tertiò datur iuramentum simplex, & solemne. Hoc fit cum aliqua iuris forma, nempe in iudicio, coram testibus,& Notario,&c.illud verò non ita.

Quartò diuiditur iuramentum,in absolutum, seu purum; conditionatum, & pœnale. *Absolutum* est illud,quo absolutè, & sine vlla conditione aliquid promittitur: vt, *Iuro per Deum, me hoc,aut illud facturum. Conditionatum* est illud,quod fit cum aliqua conditione:vt,*Iuro per Deum,me hoc facturum, si cras tu huc veneris.Pœnale* illud, quo sub aliqua pœna aliquid promittitur: vt, *Iuro per Deum me hoc facturum,sub pœna soluendi centum, nisi fecero.*

Quintò diuiditur iuramentum in illud, quod fit per Deum, explicitè inuocando illum, seo Diuina; vt, *Per Deum, per Christum, per Crucem.* Et in illud, quod fit implicitè, vel tacitè inuocando illum, vt cùm iuramus per creaturas, in quibus elucet Deus.

Sextò denique datur iuramentum, cui adiuncta est blasphemia,de quo infrà.De his omnibus legantur Authores citati.

QVÆSTIO III.

An omnia Iuramenta assignata sint eiusdem speciei.

RESpondeo, omnia esse eiusdem speciei (præter iuramentum blasphemum, vt infrà explicabo) sic Sanchez his verbis: Obseruandum est,iuramentum quodcumque, quibuscumque verbis fiat, & quocumque modo, siue per execrationem, siue per simplicem contestationem,siue assertorium, siue promissorium sit,siue iuretur per Deum,siue per creaturas,siue tactis Euangeliis, siue Ara, siue illis non tactis, esse eiusdem speciei in iuramenti ratione. Quia eùm iuramenti ratio formaliter in inuocatione Dei in testem consistat; materialiter,& per accidens se habet huius inuocationis modus: ac proinde speciem minimè variat,Sic ille *lib.3.in Decal.c.1. n 9.* & penes ipsum Caier. *2.2. q.89. art.1.* Sotus *lib.8.de Iust.q.1. art.1.* Couar. *de pactis p.1. initio, n.3.* Valentia *2.2. disp.6. q.7. punct.2.* Azor. *tom.1.lib.11.c.2.q.7.& triplici sequenti,* Lessius *dubit.2.n.9.&* 10.Saytus *lib.5.c.2.n.2.&* Suarez *lib. 2. cap.5 n.13.*Quibus addi possunt Fagundez *lib.2. in Decal.c.4.n.3.*Trullench.*lib.2.c.1. dub.3.n.9.* Tamburinus *opusc.de confess.lib.2.c.3.§.2.n.19.& lib.3.in Decal.c.1 §.1.num.*8.March.*v.Iuramento, resol.152. n.9.* Notat Sanchez, notanter dixisse, hæc omnia iuramenta non differre in *ratione iuramenti*: Quia si iuramentum sit simul blasphemia, vt, *Per vitam Dei*, tunc erit alia blasphemiæ species necessariò fatenda.

QVÆSTIO IV.

An sit opus in confessione explicare, quale iuramentum violauerit, an scilicet fuerit execratorium, an comminatorium, an per Deum,an per creaturas, &c.

RESpondeo, non esse opus id in confessione explicare, quia (vt ex nuper dictis patet) omnia iuramenta (præter iuramentum blasphemum,in quo elarè apparet, esse adiunctam aliam speciem) sunt eiusdem speciei: ergo omnia periuria ex defectu veritatis (abstrahendo ab alio scelere, quod admisceri potest) eiusdem suot speciei, & rationis: ergo non est opus ea in confessione distinguere: sufficiet ergo pœnitenti dicere, toties periurasi, aut fidem iuramento firmatam toties violaui. Sic omnes Authores nuper citati, præcipuè Sanchez, Azor, Fagundez,& Tamburin.

QVÆSTIO V.

An si periurium sit iudiciale, debeat circumstantia iudicij in confessione exprimi.

RESpondeo debere necessariò, propter malitiam speciè diuersam iniustitiæ,quam periurus commisit, non parendo Iudici iustè interroganti, vt tenebatur.Sic cum communi Sanchez *lib.3. in Decal. cap.1. fine*, Fagundez *lib.2. cap.4. num.6.* Sotus *de Iust.q.1.art.1.*Raph. de la Torre *2. 2. q.89. art.1. disp.2.* March. *resol. 152. citata, num. 10.* & alij apud ipsum.

DISPVTATIO III.

De varijs modis, ac formulis iurandi.

QVÆSTIO PRIMA.

An sint aliquæ formulæ iurandi, de quibus, apud omnes constet,eas habere vim, & rationem iuramenti.

REspondeo vt certum: Esse aliquas, nempe omnes illas, quibus Deus, vel Diuina, inuocantur in testes. Vnde sine dubio verum iuramentum continent hæc sequentia verba: *Testis sit Deus. Deum testor. Deum testem aduoco, adhibeo, appello. Per Deum iuro.* Sic Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 2. num. 21. fine*, Suarez *lib.2. cap 42 dubit. 2. num.* 8. Azor. *lib. 11. cap.3. quæst. 1.* Fagundez *lib.2. cap.2. sub num. 36.* Trullench. *lib.2. cap.1. dub.4. num. 1.* & alij omnes, quorum ratio est, quia per has iurandi formulas verè Deus in testem inuocatur: atque in hoc ratio iuramenti consistit: ergo.

QVÆSTIO II.

An hæc verba: Testis est mihi Deus,*verum contineant iuramentum:*

AFfirmant multi Doctores, eo quòd per hæc verba verè Deus in testem inuocetur: ita apud Sanchez tenent D. Thom. *2. 2. q. 89. art.1. ad 3.* Sotus *lib.8.de Iust. q.1. art.1. col.6.* Aragon. *2.2. quæst.89.art.1. ante dubium, circa 1.concl.* Rodriguez *in sum.cap.91.num.2. in 2.edit.*Siluest.*v. iuramentum 1. q. 1.* & alij.

Sed distinguunt (apud Azorium *q.1. cit.*) Caietanus *2.2.q.89. art.5. & 6.* & Sotus *loco cit.*dicentes

do; quod dicta verba duobus modis possint proferri, videlicet, inuocatiuè, & enunciatiuè: si primo modo proferantur, verè erunt iuramentum: secus verò, si secundo: quia tunc solùm proferuntur per modum simplicis assertionis, quasi dicatur, huius rei spectator, & testis ipse Deus est.

Sed probabilius Respondeo ex communi vsu hominum prædicta verba continere iuramentum, & ideò, præter Authores primæ sententiæ, sic sentiunt Suarez, Sayrus, Lessius, & Sanchez *quæst.1.citati*, Fagundez & Trullench. *loc. cit.* Imò & Azor *q.1. cit.* sic sentire videtur. Nam relata distinctione Caietani, & Soti, ita quæstionem concludit: Nauarrus verò *in Man.cap.*12.*n.*3. simpliciter, & absolutè testatur, iurisiurandi vim continere. Et certè S. Augustin. *epist.*89. *quæ est ad Hilarium, in quæst.*5. hæc omnia ad iusiurandum reuocat, & vsus hominum tanquam iusiurandum solet adhibere, & accipere. Hæc Azorius, vnde non benè citat illum Fagundez pro sententia Caietani, & Soti. Neque Azor. citat bene Nauarrum, cum non loquatur de formula iurandi proposita, sed de mox proponendis, de quibus adhuc docet, non continere iuramenti vim.

Qvæstio III.

An etiam verum contineant iuramentum hæ formula: Deus scit, *vel*, audit, quod dico: *vel*, coram Deo dico, *aut* loquor.

REspondeo dicendum, quod huiusmodi verba duplici modo proferri possunt vno modo *inuocatiuè*, vt quando inducuntur ad confirmandum id, quod dicitur, aut adducendum Deum in testem eius quod quis dicit, vt fecit Paulus *ad Galat.*1. illis verbis: *Ecce coram Deo, quia non mentior, aut Deus scit, quod non mentior.* Et tunc iuramentum continere liquet. Alio modo, *enunciatiuè*, quando solùm proferuntur per modum enarrationis, quasi dicatur, huius rei quam profero, Deus conscius est, aut spectator, & tunc dicta verba non continent iuramentum, quia per illa non inuocatur Deus in testem: sed tantummodo enuntiatur Deum hæc scire, & videre. Sic Caiet. Sotus, Aragon, & Summa Confess. quos citat, & sequitur Sayrus *lib.*5. *Clau Reg.c.*1.*n.*5. Suarez *lib.*1. *de iuram.c.*13.*n.*7. Sanchez *n.*21. *cit.* vbi ait hæc verba, *scit Deus*, & *coram Deo*, minorem effigiem iuramenti habere, quàm illa verba, *Testis est mihi Deus*, Bonac. & Lessius, quos citat, & sequitur Trollench. *lib.*2. *in Decal.cap.*1.*dub.*4.*num.*2. vbi addit ex Sayro, Bonacina, & Villalob. quod si prædicta verba proferantur à viris solitis iurare, tunc præsumuntur iuramentum, nisi aliter constet de animo iurantis. Tenet etiam nostram sententiam Nauarrus *in Man. cap.* 12. vbi ita ait: Neque etiam iurat, qui dicit: *Deus scit, an ego verum dicam* Neque qui dicit: *Hoc dixerim coram Domino*, si caret intentione iurandi. Non etiam inuocat Deum tanquam testem eorum, quæ dicit sed tanquam spectatorem, secundùm Caiet. &c. Hæc meus Nauarrus. Fagundez etiam *lib.*2. *c.*2.*n.*33. Valentia, Sà, Rodriguez, & alij apud ipsum.

Qvæstio IV.

An saltem iuraret, qui diceret: Deus scit me verum dicere.

NEgat adhoc apud Fagundez Caiet. 2.2. *q.*89. *art.*2. quem ex parte sequitur ipse Fagundez citatus, dum dicit, talia verba esse æquiuoca, & ita si proferantur enuntiatiuè, non continere iuramenta: secus si inuocatiuè.

Sed melius Resp. tunc verè iurare, quia qui huiusmodi verbis vtitur, Deum in testem adducit, secundùm sanum, & communem intellectum. Sic Nauarrus nuper citatus *n.*2. *fine*. Et iuxta hanc doctrinam dicendum est, quod verè habeant formam iuramenti illa verba Diui Petri *Ioan.*21. *Tu scis Domine, quia amo te.* Quia per illa videtur Deum in testem aduocare amoris sui erga eum, vt ex Soto docet Sayrus *lib.*4. *Clauis Reg. c.*1.*n.*6. *versu Dubium tamen est.* Maldonatus Patres referens, ibi *Ioan.*21. Et apud Fagundez D. Thom. 2.2.*q.*89.*art.*1.*ad* 3. & Azor. *tom.*1. *lib.*11.*cap.*3. *q.*1. sed malè refert hos duos Doctores Fagundez. Quia nec D. Thomas, nec Azor de citatis verbis Petri tractant. Legantur pro nostra principali responsione Basseus *tom.*2. *v. iuramentum, n.*1. & alij apud ipsum. Nec certè Caietan. *loco cit.* agit de hac nostra in specie difficultate.

Qvæstio V.

An hæc verba, viuit Deus; viuit Dominus, *verum contineant iuramentum.*

NEgant ex parte, & ex parte affirmant Petr. Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*15. *cap.*1. *dub.* 1. quatenus refert inter verba æquiuoca, hæc, *viuit Deus*, ita dicens: En estas palabras, *Delante de Dios: Dios lo sabe: viue Dios: Dios verdad*: ay quiuocacion, como enseña Caietano 2.2. *q.*89. *art.*1. Si se toman como simples propositiones, y enunciaciones no son iuramento, sino palabras manifestatiuas de vnas verdades bien necessarias, como son estas, *Hablo delante de Dios: Dios tiene conocimiento de todo y vida y es la misma verdad.* Mas si por ellas se pretende traer a Dios por testigo de alguna cosa, como de ordinario lo hazen los hombres, son grauissimos iuramentos, como declara S. Augustin. Ita Ledesma, quem citat (simul Sotum,) & sequitur Ioan. de Cruce *in 2 præcept. art.*1. *vers. ex dictis patet.*

Sed probabilius, absolutè Respondeo, prædicta verba verum continere iuramentum: nec in illis æquiuocationem, quam ponunt citati Authores, inueniri. Sed apertè vita Dei, & Domini adducitur in testimonium eorum, quæ dicuntur, & sic manifestum est iuramentum. Et certè talis forma iurandi vsitatissima fuit inter Prophetas, vt habetur *Hierem.*4. *Et iurabunt viuit Dominus: & alibi.* Nec ratio contrariorum est efficax: quia licèt illa verba, *viuit Deus; viuit Dominus*, hunc sensum efficiant, *Deus est viuens*: nihilominus ex speciali impositione, & vsu hominum desumpto ex sacra Scriptura, vsurpantur pro iuramento ad inuocandum Deum, & Dominum viuentem, in testem rei assertæ, aut negatæ. Et ita inter manifesta iuramenta numerant Siluester *iuramentum* 1.*q.*1. Sotus *de iuramentorum abusu, c.*4. & *lib.*8 *de iust.q.*1.*art.*1.*col.*6. vbi expressè ait, quod idem sit dicere, *viuit Dominus*, ac dicere, Illum in testem affero, qui non modo vitam viuit immortalem, sed vbique adest, &c. vnde malè Sotum pro se citat Cruz. Azor. *tom.*1.*lib.*11.*c.*3 *q.*1. Suarez *c.*53. *n.*6. Sanchez *lib.*3. *in Decal.c.*2.*n.*22. Fagundez *lib.*2. *c.*2.*n.*37. Sayrus *lib.*5.*c.*1.*n.*6. *vers. Ad iuramenti ergo essentiam.* Nauarr. *c.*12. *sub n.*1. Trullench. *lib.*2. *in Decal.c.*5. *dub.*4.*n.*1. Basseus *tom.*1. *verb. iuramentum, n.*4.

QVÆSTIO VI.

An verè iuret qui dicit, Deus est veritas, quod hoc ita est? *Hispanè: Dios es verdad que es assi.*

NEgat Suarez, docens, hæc verba non continere manifestum iuramentum: eo quod sint valde ambigua, & magis pendeant ex circunstantiis,& intentione illa proferentis.

Sed probabiliùs Respondeo verè iurare: quia reverà prædicta verba manifestum continent iuramentum. Est enim vsitata forma iurandi; sicuti est,*in veritate Dei*, iuxta illud Apostoli 2. *ad Corinth*.11. *est veritas Christi in me, & ad Rom*.9. *Veritatem dico in Christo,non mentior*. Atqui hæc verba verum continent iuramentum: ergo & alia. Sic docent omnes ferè Doctores q. *antecedenti* pro nostra sententia adducti.

QVÆSTIO VII.

An hæc verba, Voueo Deo ita esse, vel non esse. *Hispanè*, voto à Dios, que esto es assi, ò no es assi, *sint verum iuramentum, quando materia non est capax voti, sed iuramenti.*

REspondeo verum esse iuramentum, & valdè graue. Quia intentio proferentis talia verba, reuerà est iurare, & ad hoc inuocat Deum. Et licèt hæc verba,*Voueo Deo*, ex se iuramentum non sint, sed votum significent; tamen iam ex accommodatione,& vsu hominum,pro iuramento accipiuntur, & iuramenta sunt, licèt homines ineptissimè his verbis vtantur pro verbo iurandi. Sic Couar. & Sotus,quos citat,& sequitur Suarez *lib*.1. *de iuram*. *c*.13.*n*.2 Alcozer,Aragon,& Rodriguez,quos affert, & sequitur Sanchez *lib*.3.*in Decal.c*.3.*n*.14.Fagundez *lib*.2.*in Decal.c*.2.*n*.4.

QVÆSTIO VIII.

An deinde hæc verba: Promitto tibi Deo, *Hispanè*, yo os prometo à Dios: *contineant verum iuramentum.*

NEgat Valascus *consultat*.99. *n*.14.cum aliis viris doctissimis, & Senatu Lusitano.

Sed meliùs Respondeo, etiam continere verum iuramentum, quia eundem sensum habent, ac *Voueo Deo*. Neque enim per illa verba,*promitto tibi Deo*, aliqua promissio dirigitur in Deum, sed in hominem; & Deus adducitur in testem, quamuis impropriè. Sic Sanchez, & Fagundez locis nuper citatis.

QVÆSTIO IX.

An item hæc verba: Iuro me facturum hoc; *vel* iuro hoc ita esse, *sint verum iuramentum.*

AFfirmant omnes, qui putant, solum, ac nudum verbo *iuro*, nulla addita determinatione (vt in exemplis positis) sufficere, vt promissio, vel assertio iurata censeatur. Quia idem est *iuro*, ac *iuramentum facio*: atqui iuramentum simpliciter dictum,est attestatio per diuinum testimonium: ergo qui sub verbo *iuro* aliquid profert, eo ipso verè iurat.

Negant contrà alij, eo quòd per illa verba Deus non adducatur in testem: ergo proferens illud verbum *iuro*,nulla addita determinatione, minimè facit iuramentum. Nisi aliàs intendat iurare. Ita Bonac. *disp*.4.*q*.1.*punct*.1.*n*.7.cum aliis.

Sed clariùs Respondeo *Primò*. Certum est,quod quando quis verbo *iuro*, addit aliquid, quo denotat non inuocare diuinum testimonium, tune non faciat iuramentum, quia illud additum distrahit verbum *iuro* à propria significatione: vnde minimè iuraret qui diceret, *Iuro à Dios la, iuro à no Dios: iuro à san Iunco: iuro por el cielo de la cama: iuro à S.Pedro de Palo*, &c. Sic Suarez *lib*. 1. *de iuram. cap*.13. *num*. 3. Petr. Ledesma *tr*.11. *de iuram. cap*.1. Sanchez *lib*.3.*c*.1.*n*.3.Fagundez *lib*. 2. *in Decal. c*.2. *n*.5. Qui addit idem esse dicendum, si post verbum,*iuro*, statim quis addat, *per hanc barbam; per me ipsum*, &c. *Hispanè iuro por mis barbas; iuro a mi: iuro por quien soy*, &c. Trullench. *lib*. 2. *in Decal.c*.1.*dub*.4.*num*.4.

Respondeo *Secundò*. Certum etiam est contrà, quod quando verbo *iuro*, adiungitur aliquid, quo denotetur aliquid diuinum,seu res sacra, tunc illud verbum verum sit iuramentum, v.gr.si iuramentum exigenti dicat, *iuras per Deum, per Diuum Petrum, per Euangelia*, &c.& alter respondeat, *iuro*. Idem est, si quis dicat, *iuro in forma iuris*, vt solet fieri in aliquibus petitionibus in iudicio præsentatis. Quia sensus est, *iuro eo pacto, quo ius præscribit iurandum*. Sic expressè Suarez, Sanchez, Fagundez citati.

Respondeo *Tertiò*: Probabilius est; quod illa verba: *Iuro me facturum hoc*; aut,*hoc ita esse*, spectato rigore verbi *iuro*,verè sint iuramentum. Quia in rigore verè significant, Deum in testem adduci. At attento communi vsu hominum, qui quoties iuramentum faciunt, vel ab aliis exigunt, solent exprimere per quid iurent, dicendum est, non esse iuramentum, nisi de animo, & intentione iurantis secus constaret. Sic Suarez, Sanchez, & Fagundez citati, necnon Bonacina ex parte, *locò citato*.

QVÆSTIO X.

An referat ad verum iuramentum, vt fiat per præpositionem, per; *an per præpositionem*, in.

AFfirmare videtur Sotus *lib*.8. *de iust. q*.1. *art*.1. *col*.5. dum hæc ibi scribit verba: Item, si dicas: *in fide mea*; aut, *in fide ingenui viri*; aut, *in bona fide*, nihil iuras, quia non affers fidem in testem

ftem : fed feofus eft, te fecuodùm fidem loqui, quæ In dictis, & conuentis feruanda eft : fecus fi dicas, *Per fidem Dei*, aut, *Christi.* Nam tunc iuras per facrum, ficut per Euangelium. Quamuis forfan, fi diceres : *In fide boni Christiani, aut Religiosi*, non effet iuramentum ; fed fenfus effet, te id pronunciate fecundum fidem humanam, quam bonus Chriftianus feruare debet. Sunt autem verba non benè fonantia, maximè in viris Religiofis. Quando verò adhibetur *Per*, vt fi dicas, *Per meam fidem*, videtur inde fpecies conflati iuramenti: ficut, *Per meam animam* : aut, *per meam vitam.* Idem difcrimen apparet, fi dicas : *in mea conscientia* : aut, *per meam conscientiam.* Idem enim cenfetur, in *mea conscientia*, ac fi dicas : *id aio, quod sentio.* Sed cùm addis, *per*, videtur accufatiuus formam teftis indocere : ob idque viris timorati animi ab his omnibus abftinendum eft. Et præfertim Religiofis ab eo, qood aiunt, per habitum D. Francifci, aut D. Dominici : eft enim iuramentum, tum nobis indecorum ; tum & audientibus abfonum. Per hæc autem de cæteris cenfendum. Hæc omnia Dominicus Sotus.

Sed omnino probabiliùs Refpondeo, nihil referre ad verum iuramentum, quod res in teftem adducta inuocetur per præpofitionem *per*, fiue per præpofitionem *in.* Vnde fi res inuocata per præpofitionem *in*, non eft iuramentum, neqoe erit fi inuocetur per præpofitionem *per.* Et fi contrà, inuocata per hanc eft iuramentum, erit quoque inuocata per illam. Quia reuera idem eft vtriufque orationis fenfus, & idem valet & fonat : *In Deo hoc affirmo* ; *in Deo ita est* ; atque, *per Deum hoc affirmo* ; *per Deum ita est. In mea conscientia*, & *per meam conscientiam. In fide mea*, & *Per fidem meam.* Sic communiter Doctores. Suarez *lib.1.de iuram.c.13.n.14.* D Bonau. & Siluefter per ipfum. Nauar. *c.12.n.2.* Valentia *tom.3.disp.6. q.7.punct.2.* Aragon 2.1. *q.89.* (non 98 vt inuenies apud Saytum) *art.1.in solut. ad 3* Saytus *in Claui Reg.lib.5.c.1. num.13.* Leffius *c.42.dub.1.n.1.* Azor *lib.11.c.3.q.1.* Sanchez *lib.3.in Decal. c.2. n.8.* Graffiis *lib.2. decis. cap.* 14. *num* 7. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.*2. *num*,6. & alij communiter.

QVÆSTIO XI.

An iuramentum faciat, qui dicit ; Par Dios, Por Dios que fi : Por Dios que es recia cofa eftà?

AFfirmat loquendo de prima formula iorandi ; licet neget de fequentibus, Sanchez *c.2. cit. num.*13. per hæc verba : Ac fimiliter eft iuramentum, dicere *Par Dios*, vt benè docet Alcozer *sum. cap.* 15. paulò poft principium, in prima doctrina: quia idem eft fenfus, ac dicere, *Per Deum.* Contingit tamen quandoque dicere, *Per Deum*, non adducendo Deum in teftem : fed eft quidam dicendi, aut oftendendi tædij modus, & tunc non eft iuramentum. Vt folet dicere quifpiam tædio affectus : *Por Dios que si : Por Dios que es recia cosa està.* Ita Sanchez. Quem citat, & fequitur Fagundez *loco citato, num.7.* Alcozer *c.15. in 1. doctrina.* Vbi dicit effe iuramenta : *Iuro por mi, ò a mi* ; *Par Dios, Por Dios.*

Sed clariùs Refpondeo *Primò*, quod licèt qui iurat *Par Dios*, verè pronunciet verba continentia iuramentum, vt benè Sanchez & alij : nihilominus tamen ex defectu intentionis iurantis minimè communiter erit iuramentum, nifi aliàs exprefsè id velit facere. Sic Tamburinus *lib.3.in Decal. c.1. §.3. n.6.* ibi : fi fecundum, *idest, si positiuè nolit inuocare Deum*, certò iuramentum non erit, vt fatentur communiter Doctores ; licèt enim ego dicam, *Iuro per Deum*, fi nolim per hæc verba Deum vt teftem mei dicti implorare, vtique non implorabo, nifi valde materialiter : ficut fi pfytacus à Magiftro edoctus eadem verba proferret. Certè in Sicilia ignobiles viri, vnoquoque verbo (*Par Dio*) iurant. Quis autem dicat eos ignobiles verè iurare ; cum nec ipfi aliquando fciant quid fignificet illud *Par Dio* : videtur autem ex fua notione fignificare, *Per Deum.* Hæc Tamburinus, & Villalob. & Trullench. mox citandi.

Refpondeo *Secundò*, certum eft, quod non faciat iuramentum, qui tædio affectus dicit, *Per Deum quod sic : Per Dios que si. Per Dios que es recia cosa està*, ob rationem dictam : fic omnes communiter. Legantur Sanchez, & Fagundez citati. Trull. *lib.2. c.1.dub.4.n.8.* Bonac. *disp.4.q.1.punct.1 n.1. vers.septimò.* Villalob. *punct.2 tract.36.diff.2.n* 12.

QVÆSTIO XII.

An in his verbis, Per animam meam : *Hispanè* Por mi alma, *iuramentum contineatur.*

NEgant Iacobus Butrigarius, & Salycetus, quos refert, & fequitur Gutierrez *Auth Sacramenta puberum, n.148 C. si aduersus vendit.* & Gregor. Lopez *l.26. verbo o le fiziere, in fine tit.11.p.3.* Cruz *in sum.prae.2.dub.1.concl.1.vers ex dictis.*

Sed longè probabilius Refpondeo, contineri iuramentum. Quia (ait Sanchez) cùm in anima rationali, fpecialiffimè fplendeat Deus, tanquam in fua imagine, cenfetur Deus in ipfa fplendens adduci in teftem. Sic ipfe *lib.3.in Decal.c.2 n.29.* & penes ipfum Syluefter *iuramentum* 1.*q.5.* Sotus *lib.8.de iust, q.1.art.1.col.5.* Pedraza *pracep.2. §.1.* Azor. *tom.1. lib.11.c.3.q.1.* P. Ledefma *tract.11. c.1. dub.1. ad 4.* & Suarez *lib 1.de iuram.c 13.n.22.* Necnon & Leffius *dubit.2.n.8.* addens (licèt non ita benè) tale iuramentum effe execratorium. His addi adhuc poffunt Fagundez *lib.2.in Decal.c.2 n.8.* Nauar. *c.2 n.2* Villalobos *tract.36.diff.2.num.11.* Trullench. *lib.2. c.1.dub.4.n.6.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam in his verbis, in anima mea : *Hispanè*, En mi alma, *contineatur iuramentum.*

NEgant à fortiori Authores primæ fententiæ nuper adducti, & negabit Sotus, vt colligitur in doctrina eius relata *quæst.*10.

Sed longè probabiliùs Refpondeo etiam contineri. Nam idem eft dicere, *in anima mea* ; ac *per animam meam*, vt habitum eft *quæst.*10. fed in iftis verbis continetur iuramentum : ergo & in illis. Sic Syluest. Sanchez, & alij citati fuprà. Ex quibus aliqui notant, quod in huiufmodi verbis, *in anima mea*

mea, potest non contineri iuramentum, si videlicet hoc sensu proferantur, *id quod dico, est quod habeo in anima mea.* Sed certè, vt benè Fagundez, ad hoc quod sit iuramentum, debent hac speciali intentione proferri: quia in communi vsu, & sensu hominum pro iuramento vsurpantur. Legantur Sanchez, Azor, Syluester, & Fagundez. Qui locis citatis addunt idem dicendum de hac formula iurandi, *Viuit anima mea, vel tua.*

Quæstio XIV.

An sint iuramenta, in conscientia, *&* per meam conscientiam.

Affirmant multi, has duas formulas dicendi verè esse iuramenta. Ita Syluest. *iurament.* 1. *q.* 5. Aragon 2.2.*q.*89 *art.*1.*circa* 1.*concl.in solut.ad* 3. Azor.*tom.*1.*lib.*11.*cap.*3.*q.*1.*vers.Forma verò*, & Pedraza apud Sanch.

Alij verò dicunt, quod *in mea conscientia*, non sit iuramentum: bene tamen, *per meam conscientiam.* Ita Sotus vt vidimus *quæst.* 10. & certè Nauar. *cap.*12.*num.*6. hæc verba esse iuramentum, expressè fatetur.

Sed probabiliùs Respondeo neutram dicendi formulam esse iuramentum (nisi pronuncians illam velit expressè, & specialiter iuramentum efficere.) Ratio est, quia in neutra formula adducitur aliquid in testem rei asserendæ, nam purus, ac nudus sensus dictorum verborum, hic est: *hoc quod dico, est quod sentio in mea conscientia, & in corde meo.* Vel, *Hoc quod dico, est id, quod mihi dictat mea conscientia.* Sic Suarez *lib.*1. *de iuram. c.*13. *n.*25. Sotus (sibi contrarius) *de iurament. abusu cap* 4. Petr. de Ledesma *tom.*5. *sum. tract* 11 *cap.*1. *dub.*2. *in solut. ad* 4. Lessius *de iust lib.*2.*cap* 42. *dubit.*2 *n.*4. Saytus *c.*1. *cit. n.*13. Quos citat, & sequitur Sanchez *cap.*2. *cit. num.* 30 Fagundez *cap* 2. *num.*11. Villalob. *tract.*16 *diff.*2 *num* .7. vbi ita ait: tam poco es iuramento hablando en rigor esta palabra, *en mi conciencia, y por mi conciencia*, como tienen Sayro, Suarez, Sancho y Lessio, el qual dize, que es lo mismo, *sobre mi conciencia*, y tam bien lo tiene Ledesma diziendo que solo es iuramento entre ignorantes. La razon es, porque el sentido destas palabras solo es dezir, *que digo lo que siento, y lo que mi conciencia me dicta.* Verdad es que Syluestro, Aragon, Azor, y Nauarro dizen, que es iuramento. Y es porque el iurar, *en mi conciencia*, parece que es poner los bienes del alma. Y assi sera lo mismo que dezir: *Assi Dios guarde, ò aumente los bienes de mi alma.* Y si alguno lo dijesse con este intento, es cierto que seria iuramento, mas de su naturaleza no lo es, que no significa esto. Verdad es que como la gente vulgar no atiende esto, muchos piensan que es iuramento, y hazen conciencia dello en la confession y ansi les deue preguntar, si lo tienen por iuramento ò no. Y los hombres temerosos de Dios no suelen iurar estos iuramentos. Hæc ille.

Quæstio XV.

An saltem iuret, qui dicit, Iuro per meam conscientiam.

Affirmabunt à fortiori Syluester, Aragon, Azor & Pedraza supra relati, necnon Nauarrus, & *R.P. Leand. in Decal. Tom. II.* Sotus *lib.*8. *de iust. q.*1. *art.*1. *colum.*5. (apud Fagundez, & apud Sanchez *de iuramentor. abusu c* 4. vbi ait: si dicitur, *Iuro per meam conscientiam*, esse indubitatum iuramentum.

Sed probabiliùs Respondeo adhuc non iurare, nisi specialiter quis velit per talia verba iuramentum præstare. Quia licèt verbum *iuro*, ex sua propria significatione sufficiat ad iuramentum, tamen ratione illius additi, *Per meam conscientiam*, in quo non continetur iuramentum, distrahitur à propria significatione, iuxta dicta à nobis *q* 9. Sic Petr. Ledesma, Sanchez & Fagundez *locis citatis.*

Quæstio XVI.

An ad minus iuramentum faciat, qui dicit, Testis est mihi conscientia mea.

Affirmant Syluester *iuramentum* 1. *n* 2. *q.*1. *ex c si peccatum*, 22.*q* 1.

Sed probabiliùs Respondeo, adhuc non facere, nisi quis specialiter velit per dicta verba iurare. Quia hæc verba, *Testis est conscientia mea*, totum simplex dictamen propriæ conscientiæ significant, & tantùm valent, ac si diceretur, *Hoc mihi dictat mea conscientia.* Sic Sanchez *n.*30. *cit. in fine.* Fagundez *cap.*2. *num.*11.

Quæstio XVII.

An iuret, qui dicit, Iuro per me *ipsum, aut* iuro pro me. *Hispanè* iuro a mi, Iuro por mi, ò Por quien soy.

Affirmant Alcozer *sum. cap* 15. *paulò post principium*, *in* 1. *doctrina*, vt vidimus *quæst.* 11. & videtur id ipsum supponere Sotus *de iuramentor. abusu c.*4.

Sed probabiliùs Respondeo, non iurare, quia sensus est, *Iuro a quien soy*, id est, a mi calidad, ò bondad. Sic Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *cap.*13. *n.*3. Sanchez *lib.*3. *cap.*2. *numer.* 31. Fagund. *lib.*2. *in Decalog. cap.* 2. *numer.* 14. Trullench. *lib.*2. *cap.*1. *dub.*4. *num.*4. *fine.* Villalob. *tract.*36. *diff.*2. *num.*19.

Quæstio XVIII.

An hæc verba, Iuro in fide mea, *vel* per fidem meam, *verè contineant iuramentum.*

Affirmant multi, eo quòd qui fidem suam iurat cùm sit Christianus, intelligitur affirmare, vel negare per fidem Christi: at sic verè continent iuramentum: ergo. Ita Gail. in *suis obseruat. lib.*2. *obseruat.* 39. *num.* 1. Surdus *decis.* 234. *à n.* 5. *part.*1. *glossa final. cap.*2. *de fideiussione*. Alciatus *l. si quis maior, n* 51. *C. de transactionibus.* Padilla *ibi, n.*35. Auendaño *de exequend. mandat.*2. *p. cap.*2 *num.*6. Azeuedo *lib.*5. *recopilat. tit.*10. *lege* 3. *fine*, & alij plures, quos refert Sanch. *lib.*7. *de matrim. disp.*79. *num.*28. *&* 29. His ex parte accedit Ferdinand. Mendoza *in disput. de pactis, lib.* 1. *cap.*6. *q.*3. vbi ait, quod prædicta verba prolata à viro nobili,

nobili, non contineant iuramentum; benè verò prolata à plebeio, & vili. Sic refert Suarez sententiam Mendozæ. Vnde cautè lege Sanchez, qui referens illam, dicit, *in homine nobili esse iuramentum; secus autem in vili.* Lege ergo tu. *In homine nobili non esse iuramentum; secus autem in vili.* Accedit etiam ex parte Sotus q. 10. suprà citatus, docens, esse iuramentum, *Per meam fidem*, non tamen, *In mea fide.*

Sed probabiliùs Respondeo, prædicta verba etiam prolata à viro vili, ex natura rei, minimè continere, aut esse iuramentum, nisi aliàs aliquis per ea verba specialiter iuramentum intendat efficere, intelligendo per ea fidem diuinam. Ratio est, quia per illa verba, *Iuro in fide mea, Per fidem meam*; aut, *Sub mea fide*, non intelligitur fides diuina, sed fides, aut fidelitas humana; & sic sensus eorum verborum est: *A fe de quien soy, Per meam fidelitatem, aut veritatem ita faciam, aut ita est.* Sic in primis tenet Sotus, sibi contrarius, *lib.8. de iust. q.1. art.6. col.2. vers. Hæc omnia*, & *de iurament. abusu c. 4.* vbi expresse ait, non esse iuramenta, *in fide mea, vel, per fidem meam.* Caiet. 2.2. *q.89. art.6.* Nauar *c.12. n.2. & 5.* Couar. *de pactis, 1.p. §.2. n.3. vers. Nono*, Alcozer *sum. c.15. in 6. Doctrina*, Lessius *lib.5. c.1. n.13. in fine*, Valentia 2.2. *disp.6. q.7. punct.2. col.3.* Aragon 2.2. *q.89. art.1. dub. circa 1. concl. in solut. ad 3.* Suarez *c.13. cit. à n. 10.* Petr. Ledesma, Rodriguez, & Azor, quos omnes refert, & sequitur Sanchez *loco cit. de matrim. & lib.3. in Decal. c.2. n.31.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.1.* Villalob. *tr.36. diff.2. num.8.* Filliuc. *tract.25. cap.3. n.88* Trullench *lib.2. in Decal. cap 1. dub 4. num.3.* Graffiis *lib.2. dec. c.14. n.7.* Caramuel *in sua Theologia, fundam.50. n.1383.*

QVÆSTIO XIX.

An saltem sint iuramentum hæc verba, In bona fide, in bona fide iurata: *aut*, Per bonam fidem iuratam. *Vulgò*, En buena fe, en buena fe iurada, Por mi buena fe iurada.

AFfirmant Pinellus *in l. 2. C. de rescind. vendit. 1. part. numer. 13.* Auendanus *lib. de exequendis mandatis regum, cap.27. numer. 6.* & Ioan. Gutierrez *in Authentica sacramenta puberum, Cod. si aduersus venditionem, n. 149.* & fauet quædam lex huius Regni *lib. 4. ordination. tit. 3. in principio.*

Sed multò longè probabiliùs Respondeo, *Primò*, nullo modo esse iuramentum hæc verba: *In bona fide: en buena fe.* Tum, quia iuxta communem vsum, & sensum sic loquentium, non censentur esse iuramentum. Tum etiam, quia etiam fides humana bona est: ergo per illud additum, non determinatur fides ad diuinam: ergo, &c. vnde sic sentiunt Sotus *libro 8. de iust. q. 1. art. 1. colum. 2.* Caiet. & Nauar. quos citat, & sequitur Suarez *lib. 1. de iuram. cap. 13. num. 17.* Alcozer. *in sum. cap. 15. in 6. doctrina*, Petr. Ledesma *tom. 2. sum. tract. 11. cap. 1. dub. 1. in corp. & ad 4.* Sanchez *lib. 3. cap. 2. num. 32.* Fagundez *lib. 2. cap. 2. num. 17. & 26.* Villalob. *tract. 36. diff. 2. n.8.* & alij.

Respondeo secundò, vt quid etiam probabilius, quod nec sint iuramentum, *in bona fide iurata: aut, Per bonam fidem iuratam.* Quia idem est sensus, & veritas assertionis innitur fidelitati humanæ non fidei diuinæ. Sic Sanchez allegatus, & etiam Fagundez, & à fortiori Ledesma, vbi ait idem esse dicendum de his verbis: *Iuro in bona fide*, aut *per bonam fidem.* Quod & admittunt citati Auctores. Quod intellige, nisi alias vteos prædictis verbis intendat iurare.

QVÆSTIO XX.

An ad minus iuret, si quis dicat, In fide Christiani, *aut* boni Christiani; *vel* per fidem Christiani, *vulgò*: A fe de Christiano, A fe de buen Christiano, &c.

REspondeo adhuc non iurare, nisi aliasquis per ea verba specialiter intendat iurare, intelligendo per illa fidem Christi. Ratio est, quia dicta verba non dicunt ex se fidem diuinam, quam Christianus profitetur; sed humanam. Efficiunt enim hunc sensum; *ea veritate loquor, qua loqui debet bonus Christianus*, & sic veritas asserti fundatur in fidelitate humana, quam boni Christiani seruare solent, non in fide diuina, & virtute Theologica. Sic Suarez *cap. 13. cit. num.19.* Lessius *lib. 2. cap. 42. dubit.1. num. 4.* Sayrus *lib.5. cap. 1. num.13.* Azor *lib.11. cap.9. q.1.* Petr. Ledesma *tract.13. de iuram. cap.1. dub.1.* Sà *verb. iuramentum, n.1.* Sanchez *cap.2. cit. num. 32.* Fagund. *cap. 2 num. 21. & 29.* Villaloh. *tract. 36. diff.2. num.8.* ibi: Tan poco es iuramento, si dize: *A fe de Christiano*, ò *A fe de buen Christiano*: ni tan poco lo es dezir: *A fe de Religioso*, como dize Sanchez con otros; sino es que el que las dize intentasse iurar. Hæc ille. Trullench. *lib.2. cap. 1. dub. 4. numer. 3.* cum aliis.

QVÆSTIO XXI.

An contineant iuramenta hæc verba, in fide Religiosi, aut Sacerdotis, A fe de Religioso ò Sacerdote.

NEgat cum timore Sotus *lib 8. de iust. q.1. art.1. col. 5.* dicens forsan non esse iuramentum.

Sed absolutè Respondeo, minimè continere iuramentum. Quia vbi non constat de alia intentione, verba hæc de fidelitate humana, & veracitate à bono Religioso, aut Sacerdote profitendis, accipienda sunt. Sic Suar. *n.10.* Lessius *cap. 42. dubit. 1. n.4.* Azor, Sà, Sanch. Fagund. & alij nuper citati. Qui idem dicunt, quamuis dicatur, *Per fidem Religiosi*, aut, *Sacerdotis*, & constat ex habitis *quæst. 10.*

QVÆSTIO

Qvæstio XXII.

An si quis Religiosus dicat : Per habitum Sanctissimæ Trinitatis , S. Francisci, aut S. Dominici , *&c. censeatur verè iurare.*

RESpondeo censeri verè iurare. Quia omnia præfata verba, & ex communi vsu , & ex se continent iuramenta. Quia omnes sunt attestationes per res sacras, quæ per se dicunt habitudinem ad Deum. Sic Suarez *cap.13.cit.n.23.* Sanchez *cap.2.n.25.* Sotus *lib.8. de iust. q.1. art.1. col.5.* Saytus *in Claui Reg. lib.5. cap.1. fine* , Fagundez *lib 2. in Decal. cap 2. n.23.* Trullench. *lib.2. cap.1. dub.4. num.5.* & alij qui idem affirmant de huiusmodi verbis: *Per hunc habitum , quem gero : Per vestes sacras , quibus celebratur : Per Ordinem quem recepi : Per has manus sacras.* Quia hæc omnia sacra sunt, in quantum rem sacram repræsentant.

Qvæstio XXIII.

An etiam verè iuret , qui dicit : Per fidem Christi, Per fidem Dei : *aut*, in fide Christi, vel in fide Dei.

RESpondeo vt quid certum , Verè iurare. Quia verè per hæc verba, veritas fidei diuinæ in testimonium adducitur. Sic Sotus *loc. cit.* Suarez *n.18.* Sanchez *n.32.* Fagundez *n.24.* Villalob. *diff.2. citata, num.8.* Trullench. *num.3.* & alij. Qui idem dicunt si quis diceret hæc verba: *Per fidem Christianam, aut in fide Christiana.* Quia fides christiana est res valdè sacra : ergo attestatio per illam erit iuramentum , eo quod illa quasi per se inuoluit respectum ad Deum.

Qvæstio XXIV.

An verè iurent mulieres , quæ dum pueros minantur , digito naso , aut fronti applicato , dicunt : Per istam, *Hispanè* , Para esta , que me lo aueis de pagar ; *vel*, Per istam crucem Por esta cruz que me lo aueis de pagar.

RESpondeo non iurare verè , dummodò crucem non efforment in fronte. Quia verè tunc non intendunt iurare , sed per talem modum comminandi deterrere pueros. Nec obest, quod dicant, *Per hanc crucem* , quia cùm nullam confusiò (vt supponimus) faciant crucem , minimè tunc iurant per crucem absolutè , sed per crucem tunc formatam in fronte, quæ cùm formata minimè sit, per nihil iurant. Sic Sanchez *lib.3. cap.2. num.27.* Fagundez ex illo , *num* 14. Trullench. *dub.4 sub n.4.* Villalob *tract.36.diff 2.num.10.*

Qvæstio XXV.

An faciat quis iuramentum, cùm per Deum, aut per propriam vitam interrogatus, *an ita res se habeat, absolutè respondet, ita rem se habere.*

RESpondeo non facere iuramentum. Quia illa interrogatio non est modus exigendi iuramentũ, sed est quædã adiuratio. Immò si interrogans diceret, *iuras mihi per Deum, ita rem se habere?* & interrogatus responderet, *ita res se habet*, non censeretur iurare. Quia non annuit, nec conniuet iuramento interrogantis ; sed soli eius interrogationi per simplicem assertionem respondet. Secus esset, si duntaxat responderet, *Ita*. Vulgò, *Si* : vel tantum capite annueret , quia tunc perinde est, ac dicere, *ita iuro.* Sic Sanchez *loc cit n.28.* Fagundez *num.42.* Trullench. *num.4.* Villalob. *num.16.fine.*

Qvæstio XXVI.

An sit iuramentum dicere : Per totum , *vel* Per vitam eius per quod iurare possum : *Hispanè* , Por todo lo que puedo iurar : *ò* , por vida de lo que puedo iurar.

RESpondeo minimè esse iuramentum. Tum quia illa dicens non habet animum iurandi. Nam duntaxat hoc volunt dicere : cum per nullam rem iurare liceat absque necessitate , per nullam iuro. Alias posteriora illa verba, *Per vitam eius, per quod iurare possum* , continerent blasphemiam, cum intelligerentur de vita Dei. Sic Sanchez *lib.3.c.2.n.23.* Fagundez ex illo , *lib.2. cap.2. n.38.* Trullench. *lib.2.cap.1.dub.4. sub n.4.* Villalob. *tract.36 diff.2. num.10.*

Qvæstio XXVII.

An saltem sit iuramentum dicere : Iuro ad talem : Per vitam talis. Voueo talem. *Hispanè*, Iuro à tal. Por vida de tal. Voto à tal.

RESpondeo , quod nec hæc verba iuramentum sint. Quia *tal*, nihil est. Et certè dicta verba clarè vsurpantur ad vitandum iuramentum per Deum. At si quis sub verbo illo, *Tal*, Deum intelligeret, clara iuramenta essent. Sic Sanchez *loc. citato, n.24.* Fagundez *n.39.* Trulleneh. & Villalob *locis citatis.* Et loquendo de illo verbo, *Iuro à tal*, idem docet Suarez *lib.4. de iuram.cap.13. num.3.* dicens, id esse certum.

Qvæstio XXVIII.

An iuret, qui dicit, Iuro à San oy.

RESpondeo quod non. Quia sic iurantes communiter intelligunt per illa verba *à San oy* , diem præsentem, & hodiernum; non Sanctum, qui hodierna die celebratur ; tunc enim esset iuramentum. Sic communiter Doctores; Sãchez *n.26.* Fagundez *n.40.* Et minùs est iuramentum dicere , *Iuro à San*, vt ait Trullench. *n.4.* & multò minùs *Iuro à San Iunco* , ò

à San Pedro el de Palo, vt dicunt ipsi Doctores, & nos suprà *quæst.* 9.

QVÆSTIO XXIX.

An sit iuramentum dicere: Per meam vitam, aut salutem: *vel*, per vitam, aut salutem patris, vel fratris mei, aut alterius hominis.

NEgant quidam (apud Emman. Sà *v. iuramentum*, *num.* 1. dicentes, non esse iuramentum, *Per vitam meam: sic me Deus adiuuet.* Ipse verò solùm dicit, pendere hoc ex intentione dicentis.

Sed vt certum Respondeo, verè esse iuramentum ex vi verborum: & ita verè iuraret, qui illa proferret, nisi aliàs expresse intenderet non iurare. Ratio est, quia sensus illorum verborum est execratorius, & est hic: *Deus auferat mihi, vel patri, aut fratri meo, &c. vitam, aut salutem, si hoc non est ita.* Sic S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 6. Sotus *lib.* 8. *de iust. q.* 1. *art.* 1. *col.* 5. & *art.* 6. *col.* 2. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 6. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 2. *num.* 5. Suarez *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 27. Lessius *lib.* 1. *de iust. cap.* 42. *dubit.* 3. *n.* 8. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 3. & *cap.* 3. *n.* 14. Azor. *lib.* 11. *cap.* 3. *q.* 1. Alcozer, Pedraza, Aragon, & Rodriguez, quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 56. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *n.* 31. Trullench. *num* 6. & alij. Qui idem dicunt de his verbis, *Sic Deus me adiuuet.* Nam sensus est, *si mentior, non adiuuet.*

QVÆSTIO XXX.

An sit iuramentum dicere, Per vitam mei equi: *aut*, Per conseruationem huius arboris, aut alterius rei inanimatæ.

REspondeo: ex vi verborum esse iuramentum; quia ad illud ea verba ex se sufficiunt; nisi ex circunstantiis appareat ea dici ad vitandum iuramentum verum, quia quasi pro nihilo æstimantur. Sic Suarez *c.* 13. *n.* 27. Sanchez *n.* 36. Fagundez *n.* 31.

QVÆSTIO XXXI.

An qui facit homagium, id est, pleyto e omenaje, faciat iuramentum.

NEgant plures Doctores: eo quod iurare est Deum in testem inuocare, at qui facit homagiũ non adducit Deũ, aut fidem diuinam in testem, sed tantùm fidem viri nobilis. Nam homagium fit hoc modo, quod nobilis positis manibus suis intra manus alterius, qui homagium recipit, fidem suam astringit, Hispanicè, in hac forma, *Doy mi fe y palabra, haziendo como hago pleyto y omenaje, como Cauallero e Hidalgo, segun el fuero de Hespaña de cumplir, &c.* Atqui in omnibus istis verbis non adducitur Deus, nec fides diuina in testem: ergo, &c. Ita Sanchez *lib.* 6. *de matrim. disp.* 11. *n.* 9. & *lib.* 3. *in Decal. cap.* 2. *n.* 3. & penes illum Gregor. Lopez *lege* 26. *tit.* 15. *part.* 3. Auendaño *de exequend. mandatis* 2. *part. q.* 27. *n.* 6. & 7. Padilla *l. si quis maior*, *n.* 36. *C. de transaction.* Gutierrez *Authent. sacramenta puberum*, *n.* 149. *C. si aduers. vendit.* Menes. *de Maiorat.* 1. *p. q.* 22. *n.* 11. Azeuedo *lib.* 5. *recopil. tit.* 10. *l.* 3. *n.* 40. Angulo *de meliar. l.* 3. *glossa* 8. *n.* 1. Couarruuias *c. quamuis pactum, part.* 1. §. 2. *n.* 2. & Sayrus *in Claui Reg. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 13. sed ex iis Padilla pro opposito refertur ab ipsomet Sanchez *n.* 6.

Sed probabiliùs respondeo dicendum, quod ille, qui homagium facit, verè faciat iuramentum. Probatur, quia licèt qui facit homagium non faciat expressam mentionem iuramenti, tamen considerato fine illius, planè videtur coincidere cum fine eiusdem iuramenti, quod est firmare pacta, & humanam fidẽ. Et certè illa ceremonia, qua homagium fit, non est introducta ad minuendam hanc firmitatem, sed potius ad augendam illam: ergo includit iuramenti firmitatem. Vnde Glossa in *cap. vltimo, de regul. iuris*, homagium interpretatur, *Sacramentum fidelitatis*, & *in cap. Grauem, de excessib. Prælator.* Violator homagij, tanquam periurus grauiter punitur. Deinde, quia (vt benè ait Couarr.) *Homagium*, est nomen Græcum, venitque ab hac voce *Agios*, quod *Sanctum*, aut *sacrum* significat: ergo perinde erit dicere, *Homagium facio*: *Hago pleito y omenaje*: atque dicere, *Iuramentum facio.* Vnde ita tenent in primis Couarr. citatus pro hac parte, & bene à Suario *in cap. quamuis pactum*, §. 1. *num.* 1. & 2. licèt oppositum aliquo modo insinuet, loco pro se citato à Sanchio. Sic etiam Suarez *tom.* 2. *de Relig tract.* 4. *lib.* 1. *de iuram cap.* 13. *num.* 24. & *sequent.* & penes illum Baldus *consil.* 261. (non 26. vt legi apud Fagundez) *vol.* 2. & Auendaño, *eodem loco*, quo pro se citat Sanchez. Quis autem eorum meliùs, vide si vis. Sic etiã apud Sanchez Baldum *consil.* 201. Peralta *l. vnam ex familia*, *mit. n.* 23. *ff de legatis* 2. Quos sequitur Fagundez *lib.* 2 *cap.* 2. *num.* 27.

QVÆSTIO XXXII.

An faciat iuramentum, qui dicit, Iuro per has barbas, per has vestes, per filum meæ tunicæ, per passeres, per ignem hunc, per hunc aërem, *& similia vilia, & nullius pretij.*

REspondeo quod non. Quia cùm in iis rebus diuina bonitas non reluceat specialiter, non censetur Deus adduci in testem, nisi aliàs quis specialiter per dicta verba iurare intẽdat, eo quod qualemcunque creaturam vero animo iurandi adducamus in testem, verum est iuramentum, quia tunc adducitur illa, vt refertur ad Deum. Sic Suarez *lib.* 1. *de iuram. cap.* 13. *n.* 13. Sayrus *lib.* 5. *Clauis Reg. cap.* 1. *in fine*, Nauarr. *cap.* 12. *n.* 5. Quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 25. Rodriguez. & Siluest. Quos citat & sequitur Fagundez *loco citato*, *n.* 29. Qui addunt, nec facere iuramẽtum qui diceret: *Per vitam harum barbarum*: aut, *Per lac, quod suxi*, ob eandem rationem.

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem faceret iuramentum, qui diceret, *Per hunc aërem, ignem, terram pluuiam, aut paleam Dei.*

REspondeo quod tunc sic. Quia nomen Dei in obliquo positum, efficit, vt Deus illius creaturæ conditor, adducatur in testem, ac proinde faciat iuramentum, qui talia verba profert. Sic Syluester, Aragon, Sayrus, Rodriguez

guez, Sanchez , quos citat , & sequitur Fagundez *num.*29.

Qvæstio XXXIV.

An sit licitum iurare per dictas viles creaturas, prout referuntur ad Deum : vt, Per hanc paleam Dei, &c.

Respondeo , Non esse licitum. Quia non sunt creaturæ , in quibus specialiter diuina bonitas relucet. Vnde quamuis iuramentum sit validum, non tamen fiet licito modo. Sic Authores citati, præcipuè Sanch.*lib.*3.*in Decal.c.*2.*n.*10. *&* 11. Fagund.*n.*30.

Qvæstio XXXV.

An saltem sit licitum iurare per idola, aut per dæmones , vt sunt Dei creatura.

Respondeo non esse licitum. Tum ob rationem nuper factam. Tum etiam , quia hoc modo iurans per idola, aut dæmones , videtur ea honorare, cùm eis faueat, confirmans professionem suam nomina eorum inuocando, & ideo peccabit lethaliter, vt docent Abulens.*c.*5. *Matth.q.*268. Suar. *lib.*1. *de iuram.c.*5. *n.*9. idem dicens de damnatis. Fagundez *lib.*2.*c.*2.*n.*30. Qui tamen rectè aduertunt, quod fideles vsurpantes huiusmodi creaturas in iuramentis , id faciant causa irrisionis , non religionis , ac proinde excusari & à iuramento, & à peccato mortali, imò & à veniali, vt docet etiam Alcozer *in sum. c.*15.*doctrina* 7.*vers. Dezir alguna palabra*, ibi: *Si la blasfemia fue iurar por algun falso dios, es mucho mas graue pecado mortal, por la Idolatria , saluo si se dixo por burlar, y escar necer del, como creo yo que lo haria qualquier Christiano , que lo iurasse , y en tal caso no seria pecado.* Hæc Alcozer.

Qvæstio XXXVI.

An contineant iuramenta hæc verba : Amen, amen dico vobis.

Affirmant plures Patres , ac Doctores , existimantes , Christum Dominum per talia verba iurasse. Ita Origenes *tr.*35.*in Matth.* Innocent. *in c. etsi Christus , de iureiurando* , & dicunt probabile Suarez *lib.*1 *de iuram.c.*14.*n.*9. Fagund.*lib.*2.*in Decal.c.*5.*n.*17. & Palaus *disp.*1.*de iur.punct.*3.*n.*1.*vers. Christus verò.*

Sed probabiliùs Respondeo dicendum , quod prædicta verba non contineant iuramentum. Quia incredibile est, Christum Dominum tam sæpe iurasse, quin potius verisimile est, nunquam iurasse, qui omne iuramentum, quantum fieri posset , vitandum docuit. Tantum igitur volebat illa forma loquendi, insinuare, se ex certissima veritatis notitia docere. *Confirmatur*, nam Hebraica vox *Amen*, nil aliud significat, nisi, *verè, certè*, vt colligitur 1. *ad Corinth.*1. *vers.*17.18.19. at qui profert hæc verba, *verè, certè*, non iurat, vt communiter fatentur Doctores, vt infra : ergo. Sic Lessius *lib.*2.*de iust. cap.* 42. *dubit.*1. *num.*4. Azor *tom.*2 *lib.*11.*c* 3 *q.*1. *vers. hac verò formula.* Trullench.*lib.*2.*c.*2.*dub* 4.*n.*4. Luy sius *in summa p.*1.*c.*179.*dub.*2.

Qvæstio XXXVII.

An iuret, si quis dicat , In veritate per veritatem, in realitate veritatis, verè , certè, profectò , sanè , reuerà , sincerè.

Respondeo vt certum, quod non , nisi aliàs hæc verba proferens, iurare per illa expresse intendat : aut existimet se iurare adducendo summam veritatem, quæ est Deus, in testem. Sic Lessius, & Azor *locis citatis.* Suarez *lib.*1.*de iuram.c.*13.*n.*11. Sanch. *lib.*3.*in Decal c.*2.*n.*34. Silu. Sotus, Sà, Aragon, Alcozer, quos citat, ac sequitur Fagund.*lib.*2 *in Decal. c* 2.*n.*28. Trullench *loc.cit.n.*9. Nauarrus, Clauis Regia, & Bonac. apud ipsum. Caramuel *loc.cit. n.*1383.

DISPVTATIO IV.

De Iuramento execratorio.

Qvæstio prima.

Quid sit iuramentum execratorium.

Respondeo dicendum , quod iuramentum execratorium sit illud , in quo nos ipsos , vel rem nobis charam diuinæ vltioni subiicimus , si verum non sit quod asserimus : vnde per hoc iuramentum, Deus vocatur non solum in testem , sed etiam in Iudicem. Sic communiter Doctores, & constat ex dictis supra *disp.*2. *q.*1. Legantur Fagundez *lib.* 2. *in Decal.c.*4 *à n.*6. March *verb. Iuramentum, resol.*152. *num.*5. & alij.

Qvæstio II.

Quotuplex sit iuramentum execratorium.

Respondeo dicendum , quod duplex, vnum implicitum , & alterum explicitum. *Implicitum* dicitur illud, in quo expresse aliquid iuratur , implicitè subiiciendo vitam , salutem, & similia periculo amissionis, nisi verum sit id quod iurat. Et ad hanc implicitam iuramenti execratorij formam reducuntur hæc iuramenta : *Per vitam , & salutem corporalem, vel spiritualem meam, vel patris mei, filij, &c. Per caput meum : Per caput tuum , &c.* Quæ , vt probauimus supra , in rigore verborum vera iuramenta sunt, & deinde execratoria : cùm non solùm illa pronuncians adducat Deum autorem vitæ in testem rei assertæ, aut negatæ ; sed etiam in iudicem, quasi ab ipso , tanquam vero iudice , vita priuetur ipse, vel ille per cuius vitam, aut salutem iurat, si falsum iurat.

Explicitum verò execratorium iuramentum , est illud , quod fit ab aliquo per expressam mali imprecationem, vel sibi, vel rebus sibi charis. Vt cùm quis iurans dicit : *Peream , dispeream , nunquam*

me Deus adiuuet: dæmon me, & res meas, aut parentum meorum tollat, si verum non dico. Hæc autem iuramenta sunt maximè cauenda, quia sunt grauissima, & generant scandalum audientibus. Sic Nauar. *c.12.n.6.* Sotus *lib.8.de iust.q.1.art.1.col.5.* & *art.6.col.6.* Couar. *de pactis 1.p.§.1.n.5.* Suar. *lib.1. de iuram.c.14.n.28.* Sanch. *lib 3.in Decal. cap.2.num.36.* Lessius *lib.2.cap.42.dubit.2.num.8.* Saytus *in Claui Reg.lib.5.cap.2 n.3.& cap.3. n.14.* Fagund. *lib.2. in Decal.cap.4.n.6.* & alij cum D. Thoma 2. 2. *q.89. art.6.*

QVÆSTIO III.

An sit iuramentum execratorium dicere: Hæc faciat mihi Deus, *& hæc addat* (*mente intelligendo malum aliquod*) nisi hoc ita sit.

RESpondeo affirmatiuè. Quia sic colligitur ex Sacra pagina, qua constat, huiusmodi iuramentum frequens fuisse apud populum Iudaicum, & habet eundem sensum, sicut & ista, *Per animam meam, per vitam meam, per caput meum.* Sic Lessius *n.8.cit.* Sanch. Saytus, & Fagund. Aragon. 2.2. *q.89. art.1.* quod monet circa 1. *conclus. ad 3.* Alcozer *cap.15.in 1.doctrina.*

QVÆSTIO IV.

An sit iuramentum execratorium, dicere: Nunquam Deus mihi parcat, me saluet, tueatur: Mala morte obeam, non viuam vsque mane, Malum Pascha mihi Deus impertiat: Ardeam in inferno, si hoc ita non sit.

REspondeo dicendum vt certum, quod verè sit iuramentum execratorium. Quia constat prædicta iuramenta habere sensum execratorium, sicut & habent sequentia: *Ita me Deus adiuuet, seruet, det mihi gratiam vel gloriam: Ita Deus mihi benefaciat: ita Angeli me seruent.* Quia in hoc loquendi modo intelligitur contraria execratio, & efficiunt hunc sensum: *Deus his bonis me priuet, si hoc non est ita.* Sic Nauar. *c.12.n.6.* Caiet. 2.2. *q.89. art.1.* Sotus, Aragon, Lessius, Sanch. Saytus locis citatis, & Fagund. *num.7.*

QVÆSTIO V.

An contineant iuramentum execratorium hæc verba: Maledicti nummi, quos habeo: Maledicta buccella, quam edi. *Hispanè*, maldita sea la blanca que tengo; Maldito el bocado que he comido.

REspondeo vt certum: Non continere iuramentum Sic Sanch. *lib.3. in Decal. c.2. n.38.* his verbis: Non tamen est iuramentum, quod communiter dici solet, ad affirmandum quempiam nummis carere, aut nihil edisse, *Maledicti nummi, quos habeo: Maledictum, quod hodie edi.* Quia maledictio non cadit in personam, sic enim esset iuramentum; sed cadit in nummos, vel in esum. Ita Suarez *eod c.13.n.28.* vbi benè aduertit, fore iuramentum, si animus esset obiicere illam rem, vt materiam diuini iudicij. At credo rarò hoc accidere. Hæc Thomas Sanchez, sic etiam Fagund. *lib.2 c.4.n.9.* Tamburinus *lib.3.in Decalog.c.2.§.3.n.3.* Villal. *tract.36. diff.2.num.19. ibi:* Estas palabras (que suelen dezir algunos, para dezir que no tienen dinero) *Maldita sea la blanca que yo tengo*, y otras semejantes, bien se ve que no son iuramentos, porque aqui no se trae a Dios por testigo, &c.

QVÆSTIO IV.

An saltem contineant iuramenta hæc verba. Tot Angeli tollant animam meam, quot vicibus hodie hoc fecisti, aut quot aureos habes. *Hispanè*, Tantos Angeles vengan por mi alma, quantas vezes as echo esto oy, ò ducados tiene.

REspondeo dicendum consequenter, quod nec hæc verba contineant iuramenta. Quia nullam habent contrariam maledictionem, aut imprecationem inclusam, sed solum est sensus: *Gauderem vt tot Angeli me reciperent, quot vicibus hoc fecisti, aut quot aureos habes.* Vt etiam solet dici, *tot aureos haberem, quot te habere credo.* Sic Sanch. *loc. cit. num.39.* Fagund. *num 9.* Trullench. & Villalobos citati. Trullench. *lib.2. in Decal. cap.1. dub.4. n.8.* Qui secus dicunt de his verbis: *sic Angeli animam meam recipiant, quot vicibus hoc fecisti, aut quot aureos habes*, quia tunc includunt contrariam execrationem, nimirum: *Aliàs Angeli non me recipiant:* & constat ex dictis supra *quæst.4.* Nam parificatur hæc vltima forma iurandi, cum illis, de quibus ibi egimus: *Ita me Deus adiuuet, &c. Ita Angeli me seruent, &c.*

QVÆSTIO VII.

An hæc dicendi forma, Meliùs me Deus seruet; *aut*, Meliorem fortunam habeas, quod ita sit: *Vulgò*, Mejor me guarde Dios; Mejor ventura tengas, que esto es assi, *iuramentum includat.*

NEgat absolutè Villalobos *tract.36. diff.2 n.19.* docens, non esse iuramentum, nisi aliàs dicta verba proferens iurandi animum habeat. Ita etiam sentit Trullench *loco citato.*

Sed clariùs Respondeo cum Thoma Sanchez dicendum quod prædicta verba dupliciter possunt pronunciari. *Primò modo* comparatiuè, nempe quando quis significare volens, aliquem aliquod malum patrare, dicit: *Melius illi Deus faueat.* Vulgò, *Mejor le ayude Dios.* Et in hoc casu non includunt iusiurandum, quia nullam execrationem claudunt.

Secundo

Secundo modo, non comparatiuè, sed affirmatiuè, vt si velim affirmare, me aliquid non fecisse, dicam sic: *Melius mihi faueat Deus, quàm ita fecerim*; vel, *Melius me seruet Deus*. Vulgò, *Mejor lo haga Dios con migo: ò Mejor me guarde Dios, que yo tal hize.* Et in hoc casu sunt iuramenta: quia contrariam execrationem includunt, sicut diximus *q. 4. & 6.* claudi in illis verbis: *ita me Deus adiuuet, seruet*, &c. Sic Sanch. *n.* 40. Fagund. *n.* 11.

QVÆSTIO VIII.

An sint iuramenta hæc verba, Habear vt perfidus, *aut* hæreticus, *aut* mendax, *aut* iniquus sim ego, si hoc non ita sit? *Vulgò, Sea yo tenido perfido, ò hereje, ò menturoso, ò ruyn sea yo, si esto no es assi.*

RESpondeo dicendum, quod non sint iuramenta; quia non includunt contrariam execrationem; cum idem significent, ac *estima me perfidum, aut hæreticum*, &c. *si hoc non ita est*: & ideò non efficiunt sensum execratorium, & propter eandem rationem non iuraret, qui diceret alicui: *interfice me si hoc non fecerim. Mata me si esto no huuiere echo, ò no fuere assi*, &c. Sic Sanch. *n.* 41. Fagund. *n.* 12. *fine.* Trullench *n.* 8. *cit.* ibi, Minùs est iuramentum dicere, *Ruyn sea yo si esto no es verdad*, Nam sensus est. *Tengan me por vn ruyn si no es verdad.*

QVÆSTIO IX.

An ad minus iuramentum execratorium contineant hæc verba, Occidar, amputentur mihi aures, si hoc ita non est, *Vulgo, Que me maten, Que me corten las orejas, si esto no es assi.*

AFfirmandum videtur: Quia in communi opinione hæc verba, *diris pugionis ictibus punctus confodiar, aut suspensus, tanquam infamis, obeam, si hoc ita non est*. Vulgò, *a malas puñaladas muera, sea aborcado como infame, si esto no es assi*, continent iuramentum execratorium, ergo continebunt hæc, *Occidar*, &c.

Sed Respondeo dicendum, quod licèt dicta verba in rigore, iuramentum execratorium præ se ferant (sicuti præ se ferunt verba in ratione dubitandi adducta) attamen, vt communiter ea proferuntur, non continent iuramentum. Ratio est, quia non dicuntur ea verba, quasi id sibi malum imprecando, ac inuocando Deum, vt tanquam Iudex vindictam sumat de illa proferente, si mendax fuerit: sed dicuntur instar cuiusdam sponsionis. Et ita communiter incipiunt hæc dicentes, per hanc particulam Hispanicam, *Que*; cui Latinè correspondet, *sponsionem facio*. Quare dicere quem: *Occidar, amputentur mihi aures, si hoc ita non est*, idem valet, ac si dicat, *spondeo vitam meam, aures meas, si hoc ita non sit*. Vulgò, *Que apuesto la vida, las orejas, si esto no es assi.* Ad rationem autem dubitandi iam patet, dicendum enim est, illa verba ex se, & ex modo illa proferendi verè esse iuramenta: non verò alia, cum ex modo illa dicendi constet, non inuocari Deum, vt iudicem, &c. Sic Sanchez *num.* 2. Fagund. *num.* 12. Trullench. *num.* 9. Villalobos *num.* 19. (non 20. vt legi apud Trullench.)

DISPVTATIO V.

De formis iuramenti, quæ habent adnexam blasphemiam in Deum, & Sanctos.

§. I.

De Blasphemia in genere.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit blasphemia.

RESPONDEO dicendum, quod est, *locutio contra Deum per modum conuitij.* Hoc est, est peccatum, quo aliquid de diuinæ bonitatis excellentia detrahitur, dicendo falsè aliquid Deo inesse, quod non inest: vel negando inesse, quod inest, Idque voluntate quadam saltem implicita derogandi diuinæ maiestati, seu bonitati. Alij sic blasphemiam describunt, *Est maledictio, & conuitium in Deum, iactatum.* Omnes benè Legantur D. Thom. 2. 2. *quæst.* 13. *artic.* 1. Valentia 2. 2. *disp.* 1. *quæst.* 13. *punct.* 1. Bañez 2. 2. *quæst.* 13. *art.* 1. *notabili* 2. Sanch. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *num.* 1. Fagund. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 3. *à num.* 1. Thom. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. §. 4. *num.* 1. vbi dicit, quod Blasphemia, *est conuitium, seu verbum contumeliosum contra Deum.* Et ideò, peccatum contra reuerentiam Deo debitam. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 12. *d.* 1. Azor *tom.* 1. *instit. moral. cap.* 28. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 81. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 45. *dubitatione* 5. *n.* 22. Sayrus *lib.* 6. *clauis Regia, cap.* 5. Soms *lib.* 8. *de iust.* 9 2. *art.* 3. Villalob. *tom.* 2. *sum. tract.* 1. *diffic.* 15. Bonac. *circa* 1. *Decal. præcep. disp.* 3. *q* 8. *punct.* 1. Castro Palao *tom.* 3. *tract.* 7. *disp.* 2. *punct.* 2. Suar. *tom.* 1. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. Basseus *tom.* 1. & 2. *v. Blasphemia*, & alij citandi.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit blasphemia.

REsp. quod multiplex. Nam in primis blasphemia diuiditur in latè & strictè dictam, *Latè sumpta*, comprehendit quamlibet irrisionem, & contumeliam, seu conuitium cuiuscumque personæ excellentis, siue Dei, siue creaturæ. *Strictè verò sumpta*, solum dicit irrisionem, seu conuitium contra Deum iactatum: & de hac solùm hic est sermo.

Secundo blasphemia, alia est hæreticalis, alia simplex. *Hæreticalis* est illa, qua committitur aliquid fidei contrarium, v.g. *Deus iniustus, impotens, ignarus*, &c. *Simplex* verò est illa, quæ nec affirmat, nec negat aliquid contra fidem, vti hæreticalis: sed

aliquod verbum solum irreuerenter,& cootumeliosè contra Deum profertur.Leganror Sanch. *lib.2.in Decal.c.32.n.36.*Suar.*loc.cit.*&Lopus *in edictum S. Inquisit.p.4.lib.23.dict.1.art.1.*& alij citati.

QVÆSTIO III.

Quotuplex sit blasphemia hæreticalis species, vel modus.

Respondeo quadruplex. *Prima* committitur, quando aliquid tribuitor Deo, quod ei oon conuenit, vt si quis dicat: *Deus est iniustus, crudelis*, &c.

Secunda, eum denegatur Deo quod sibi coouenit,vt si dicatur: *Deus non est omnipotens, non est misericors, non est prouidens*,&c.

Tertia est,eum creaturæ tribuitur, quod ei non conoenit, vt diabolo omnipotentia.

Quarta denique, cum quis fidei credenda abnegat, vt Sacramenta,aut ipsammet Catholicam,& Orthodoxam fidem, quam Romana tenet Ecclesia. Sic Lupus *loc.cit.art.1.diff.1.*& alij.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex est blasphemia simplex.

Respondeo dicendum, quod item est quadruplex.*Prima est enunciatiua*, & committitur si quis dicat: *Ad iniuriam Dei volo hoc efficere. Secunda detestatiua*: & committitur si quis proferat, *Pereat Deus, maledictus sit Deus, displiceat Deo*, &c. *Tertia est irrisoria*, & continetur illis verbis: *Vah qui destruis templum Dei*, &c.& tandem *quarta est iuratoria*, & committitur, quando quis cum blasphemia iurat; vt si dicat, *Pereat Deus, si ita non est,vel*,&c.Sic Tambutinus *lib.1.in Decal.c.6. §.4. num.2.*

QVÆSTIO V.

An Blasphemia non solùm ore,sed etiam mente aut scriptura committi possit.

Respondeo dicendum, quod non solùm ore,sed etiam mente,aut scripto commini possit. Ratio est, quia omnibus iis modis, potest contingere contumeliosa locutio, sicuti omnibus iis modis contingit Dei honoratio, & laus, cui blasphemia opponitur: igitur eùm laus diuina corde, ore, & scriptura fieri possit, eisdem instrumentis blasphemia potest committi. Itaque si quis concipiat per simplicem intellectus apprehensionem, Deum esse quod non est, v.g.*esse iniustum, aut non esse quod est,v.g.non esse omnipotentem*,tunc committitur blasphemia cordis: dum verò in loquelam prorumpit, dicitur oris blasphemia.Si verò in scripto proferat, dicetur blasphemia scripto prolata.Verum est,quod propriè loquendo,solùm committitur ore,vt statim dicam.Sic D.Thom.*2.2.q.13.art.1.*& cum eo Suar. *tom.1.de Relig.tr.3.lib.1.c.4.n.4*,Sanch *lib.2.in Decal.c.32.n.4.& 5.*Palaus *disp.2. punct.2. §.1. num.1.* Trullench. *lib.1.in Decal. c.12. dub.1. n.2.* Basseus *tom.1.verb.Blasphemia,n.1.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An deinde non tantum ore, corde & scripto,sed etiam factis, & signis, blasphemia committi possit.

Affirmant quidam,& sic docent, committere blasphemiam illum,qui imagines Christi, aut aliorum Sanctorum conculcat.aut expuit. Ita,citato Beda,tenet Castro *lib.1.de iusta hæretic.punit.c.12.* Cordub.*in quæstion.lib.1.quæst.17.§.15.notab.1.*

Sed probabiliùs Respondeo,blasphemiam, propriè loquendo, non committi signis, aut factis,sed solis verbis. Ratio est, quia, vt supra est habitum, blasphemia directè opponitur diuinæ laudi: atqui laus solis verbis exhibetur: ergo blasphemia solis verbis continetur. Sic Suarez *tom.1. de Relig.tr.3. lib.1.cap.4.n.4.*& sequent. Sanchez *lib.2. in Decal. cap.32.n.5.* Bonac. *q.8.punct.1. n.2.* Lessius *lib. de iust.cap.42.dubit.5.n.24.* Castro Palaus *disp. 2. cit. punct.2.§.1.n.1.*

QVÆSTIO VII.

An de ratione blasphemiæ, sit affectus, seu voluntas expressa inhonorandi Deum, seu derogandi diuinæ Maiestati, aut bonitati.

Affirmant aliqui apud Sanch. *lib.2. c.32. n.2.* Quorum ratio est, quia hæresis exterius prolata,in qua aliquid falsum de Deo profertur,deficit à ratione blasphemiæ; quia non profertur ex animo inhonorandi Deum, sed quia iudicant esse veram: ergo hic animus necessarius est ad constituendam blasphemiam.

Sed probabiliùs Respondeo, quod non sit. Quia non requiritur voluntas expressa honorandi Deum, seu derogandi illius diuinæ Maiestati, seu bonitati; sed sufficit implicita, seu quod in actu exercito inhonoretur. Ratio est,quia si quis ex aliquo odio,seu ira verba contumeliosa in Deum proferat, absque expressa voluntate inhonorandi Deum, sed solùm ad satisfaciendum suo furori,aut iræ, verè blasphemiam committit: ergo de ratione blasphemiæ non est voluntas expressa Deum inhonorandi. Sic Castro Palao *tom.3.tr vlt.disp.2.punct.2.§.1.n.3.*& penes ipsum Suar. *tom.1.de Relig.tr.3.lib.1.cap.6.n.8.* Sanch.*lib.2 in Decal. cap.32. n.3.* & Valentia *2.2. disp.1.q.13.punct.1. notab.2.* Sic etiam Tamburinus *lib.2.in Dec.c.6.§.4.n.3.*ibi: Siue autem addas, vel demas ex intentione inhonorandi Deum, siue sine tali expressa intentione; quia tamen sic addendo, vel demendo, verè inhonoras illis verbis Deum, blasphemus eris.Sic ille.

QVÆSTIO VIII.

An de ratione blasphemiæ sit, quod conuitium, seu verbum contumeliosum falsitatem contineat.

Affirmant multi, eo quòd quidquid fidei confessioni opponitur,verè continet falsum:sed sic est,

est, quod blasphemia confessioni fidei opponitur, vt ait D. Thomas vbi infra: ergo blasphemia verè debet continere falsum. Ita sentiunt D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. corp. & ad 1. & 3. & ibi Caiet. Bañez, & Aragon. Valentia disp. 2. quaest. 13. punct. 1. Toletus in sum. lib. 4. cap. 13. num. 6. Simancas de Cathol. instit. tit. 8. n. 5. Petr. Ledesma tom. 2. sum. tract. 1. cap. 9. concl. 1. Quos omnes refert, & sequitur Sanchez lib. 2. cap. 32. n. 6. Basseus tom. 1. verbo blasphemia, n. 1.

Sed probabiliùs Respondeo, non esse de ratione blasphemiæ, quod contineat falsitatem; sed sufficere quod contineat in Deum contumeliam, quæ quomodocunque verbis contingat, blasphemia est. Ratio est, quia potest quis dicere verbum contumeliosum in Deum, & nullam continere falsitatem: ergo non est de ratione blasphemiæ, quod contineat falsitatem. Antecedens probatur. Quia potest quis malum aliquod imprecari Deo, aut Christi Domini membra irreuerenter proferre, &c. at sic est, quod nec imprecatio illius mali, nec horum indecora prolatio continet aliquam falsitatem, cum nihil falsum enunciet, & tamen sunt blasphemiæ: ergo hæc absque falsitate potest esse. Sic Palaus loc. cit. num. 2. vbi ait quæstionem hanc ferè esse de nomine. Sic antea Suarez lib. 1. cit. c. 4. n. 9. Azor tom. 1. lib. 9. c. 28. q. 1. & 2.

QVÆSTIO IX.

An conuitium, seu verbum contumeliosum in Sanctos sit blasphemia.

NEgandum videtur. Quia vt constat ex dictis quæst. 1. blasphemia definitur, quod sit locutio, seu conuitium in Deum iactatum: ergo non erit blasphemia, si in Sanctos conuitium iactetur.

Sed vt certum Respondeo, esse blasphemiam. Tum quia sic habetur in cap. 2. de maledicis, & tradit D. Thom. receptus ab omnibus 2. 2. quæst. 13. art. 1. ad 2. Tum quia conuitium, seu contumeliosum verbum iactatum in Sanctos, semper redundat in Deum, eo quòd Sancti semper apprehenduntur vt aliquid Dei, nimirum vt eius amici, & familiares, & glorificati ab ipso: ergo conuitium in Sanctos verè ob id erit blasphemia. Vnde non est opus in definitione blasphemiæ addere, & contra Sanctos, vt aliqui faciunt: quia quæ contra Sanctos dicuntur contra Deum dicta censentur. Sic cum D. Thom. Valentia 2. 2. disp. 1. q. 13. punct. 2. Vasquez lib. 1. de adorat. disp. 6. cap. 4. Sanchez lib. 2. cap. 32. n. 7. & 27. Fagundez lib. 2. cap. 3. n. 1. Palaus §. 1. cit. fine, Tamburin. n. 4. & 5. & alij.

QVÆSTIO X.

An sit etiam blasphemia conuitium iactatum in cæteras creaturas, siue irrationales, siue rationales; vt si quis dicat, vel imprecetur aliquod malum patri suo, tempestati, aut ventis, &c.

AFfirmandum videtur: Quia omnes hæ creaturæ, sunt etiam aliquid Dei, & referuntur ad illum, tanquam ad creatorem ipsarum: ergo earum iniuria semper redundat in Deum: ergo, &c.

Sed omnino Respondeo, non esse blasphemiam, conuitium in dictas creaturas iactatum, si præscindas ab eo, quod hæc referantur ad Deum, tanquam ad creatorem ipsarum; quia tunc non facis iniuriam Deo, sed ipsis creaturis: secus si non præscindat, ob rationem dictam. Vnde qui maledicit patri suo, verè est contra reuerentiam patri debitam ex quarto præcepto: & aliquando contra charitatem eiusdem, si ex animo aliquod malum ei desideraret: sed non erit irreligiosus in Deum, contra præceptum hoc, de quo agimus. Sic Tamburinus §. 4. num. 5. & alij.

QVÆSTIO XI.

An blasphemia sit peccatum virtuti religionis oppositum.

NEgandum videtur ex D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. in corp. & art. 3. dicente, blasphemiam opponi confessioni fidei: ergo. Ita tenet Villalob. mox citandus, & Basseus tom. 2. verb. blasphemia, num. 1.

Sed vt certum Respondeo dicendum, quod blasphemia propriè, & formaliter loquendo, sit peccatum oppositum virtuti religionis. Patet: quia virtutis religionis est Deum reuereri, eiusque honorem tueri: atqui blasphemus contra honorem Dei verbis offendit: ergo peccat contra virtutem religionis. Nec obstat D. Thomam dixisse, blasphemiam opponi confessioni fidei: quia intellexit, opponi confessioni fidei latè sumptæ, prout comprehendit Dei laudem, & honorem. Sic Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 32. n. 7. Bañes 2. 2. q. 13. art. 1. notab. 3. Petr. Ledesma tom. 2. tract. 1. cap. 9. concl. 3. Palaus tom. 3. tract. 17. disp. 2. punct. 2. §. 2. n. 1. Trullench. lib. 1. cap. 12. dub. 2. n. 1. Bonac. tom. 2. circa prim. Decal. precep. disput. 3. q. 8. punct. 3. num. 1. Nauar. Azor, Valentia & Sayrus, apud ipsos. Imò id dixerat Basseus tom. 1. verb. blasphemia, n. 2. Lessius, & Filliucius penes ipsum.

QVÆSTIO XII.

An blasphemia sit ex genere suo peccatum mortale.

REspondeo tanquam certum, quod sit. Quia blasphemia ex sua natura infert Deo iniuriam grauem: ergo ex sua natura erit mortalis. Sic omnes. Legatur D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 2. Suarez tom. 1. de Relig. tract. 3. lib. 1. cap. 6. Nauar. in Man. c. 12. n. 84. Azorius, Sayrus, Reginald. & alij apud Bonac. loco citato, n. 2. Palaus loc. cit. & alij.

QVÆSTIO XIII.

An blasphemia propriè dicta, & deliberatè & seriò prolata contra Deum, aut contra Sanctos, vt Sancti sunt, possit ex leuitate materiæ esse venialis.

AFfirmant Villalobos in sum. tom. 2. tract. 1. diff. 15. num. 3. sic dicens. Digo lo segundo, que la blasphemia es pecado mortal de su naturaleza, porque es contra la honrra de Dios. Verdad es que por no auer (sic lege, non, que por auer) plena

plena deliberacion, ò por inaduertencia podria ser pecado venial, como dize S. Thomas, Caietano, y Siluestro. Mas la duda es, si ay aqui pecado venial, por paruidad de materia. Bañes, y otros dizen, que no, por ser cosa grauissima la honra de Dios. Mas a mi pareceme lo contrario que assi: como todos los pecados son offensas de Dios, y no obstante esso ay pecados veniales, porque son leues ofensas, assi aqui. Y tal me parece, quando algunas vezes se traen las palabras de la Sagrada Escritura a proposito de burlas con poca reuerencia: y lo mismo quando vn Organista, que sabe muy poco, en vna addea, tañe en lugar de *Kyries* vnas vacas, ò vn sonecito (porque no se le alcanza mas) al *ite Missa est*, de la Pasqua. Ita Villalobos, cuius verba refert Diana, sed non ita benè.

Sed vt mihi certum, Respondeo dicendum, quod blasphemia propriè dicta, contra Deum, aut contra Sanctos, vt vt tales sunt prolata, minimè possit esse peccatum veniale, ex paruitate materiæ. Quia certum mihi est, quod in blasphemia contra Deum (aut Sanctos) non detur paruitas materiæ, sicut non datur in periurio. Ratio est, quia nulla respectu Dei potest dari leuis contumelia; cum Deus per quamcunque etiam minimam, dehonoretur valde: ergo blasphemia, ratione leuis materiæ, nunquam poterit esse venialis. Sic insinuat D. Thom. 2.2.q.13. *art.2. ad 3.* & docent expressè Bañez, & Aragon ibi. Caiet. *in sum. verb. blasphemia*, Valentia 2.2. *disp* 1.q.13. *punct.1.* Suarez *tom.1. de Relig. tract 3. lib.1. cap.6. num 2.* Lopez 1.*p. instructory, cap.281. col 5.* Petr. Ledesma *tom.2. sum. tract 1. cap.9. post 7. conclus.* quos omnes refert, & sequitur Sanchez *lib.2. in Decal. cap 32. num.40.* Sic etiam Sylnius, Hurtado de Mendoza, Saytus, & Gordonus, sequitur Diana *part 5. tract 5. resol.3.* Quibus adhuc ego addo Bonacinam *disput.3. cit. quæst.8. punct.3.* Palaum *disp.2. citat. punct.2. §.2.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.12. dub.2. num.2.* qui (quamuis dicat sententiam Henrici de Villalobos non esse improbabilem) benè respondet, exempla ab illo allata, non esse ad rem, quia vt constat ex aliis dictis, præfata facere non est blasphemia, sed sacrilegium, seu irreuerentia quædam. Sic etiam Basseus *tom.1. verb. blasphemia, n.6. & tom.2. eod. verbo, n.5.*

QVÆSTIO XIV.

An blasphemia contra Deum, aut Sanctos ioco prolata, sit etiam peccatum mortale.

Affirmat absolutè Lorca 2.2.q.13. *art.2. n.9.* vbi sic dicit: Est blasphemia ita graue peccatum, vt non possit fieri veniale, nisi solum ex defectu deliberationis. Nam quod aliqui dicunt, posse fieri veniale, si non seriò, sed ioco proferatur, non approbo, quoniam illicitus est iocus, in quo iniuria Dei inoolvitur: nec propter iocum deficit ratio iniuriæ; immò iocari rebus tanti momenti, specialis blasphemia est: nisi quis vocet iocum, quod non ex animo significandi, quod verba sonant, profertur, sed per hyperbolen; vt qui fœminam vocat *Deam*: id enim veniale erit. Ita Lorca.

Negat contra Suarez *cap.6. cit. n.2.* docens, quod si quis aliqua verba blasphemiæ, ex leuitate animi ioco proferat, tune non committat peccatum mortale, sed solùm veniale cuiusdam leuitatis, & irreuerentiæ, non blasphemiæ; eo quod ad rationem blasphemiæ requiratur, vt proferantur per modum conuitij, aut maledictionis in Deum. Sic Suarez. Cui consentit Valentia 2.2. *disp.1. q.13. punct.2. corol.2.* apud Palaum mox citandum.

Sed clariùs distinguendo, Respondeo dicendum *Primò*, blasphemia quæcunque ioco prolata, si iocosus modus illam dicendi non tollit ab illa rationem contumeliæ, aut irreuerentiæ Deo factæ, ac proinde, rationem blasphemiæ, semper erit mortalis. Quia adhuc sic prolata vergit in diminutionem diuini honoris. Quis enim (vt ait Palaus) negare potest, grauem deordinationem esse assumere verba blasphemia ad iocum, & ludibrium? Neque enim Deus, etiam per iocum dehonestandus est. Pec iocum enim Iudæi Christum conspuebant, & blasphemabant, neque obinde à peccato grauissimo fuerunt excusati. Sic ferè omnes.

Respondeo *Secundò*. Si iocus, quo verba blasphemiæ proferuntur, talis sit, quod omnibus expensis, nulla diminutio honoris Dei appareat (quod rarò euenire potest) tunc non committetur blasphemia mortalis, quia tunc blasphemia vera non esset, eo quòd illi deesset blasphemiæ essentia; & de hoc rarissimo casu intelligi debent Suarez, & Valentia, cum docent, blasphemiam ioco prolatam non esse blasphemiam. Sic Sanchez *lib.2. cap.32. à n.40.* Palaus *tom.3. tract. vltim. disp.2. punct.2. § 2. n.1.* Tamburin. *lib.2. c.6. §.4. n.5.* Basseus *tom.1. loco citato, n.6.* fine.

QVÆSTIO XV.

An verba blasphema iactata in Sanctos, non quatenus Sancti formaliter sunt, sed materialiter, vt quidam homines sunt, tunc esset blasphemia venialis, si ioco dicerentur.

Negat Lorca apud Dianam: eo quod, vt videmus, solum admittit paruitatem materiæ in blasphemia contra Deum, aut Sanctos, ex defectu deliberationis. Huic sententiæ fauet satis Fagundez infrà citandus, vbi sine vlla distinctione id negat.

Sed omnino Respondeo *Primò*, quod si talia verba blasphema sunt leuia, eo quod non iactentur in Sanctos, vt tales formaliter sunt; sed in rebus naturalibus (non in moralibus) & quia tunc vt quidam homines sunt tunc, esset blasphemia venialis. Ratio est (inquit Sanchez) quia tunc Sanctitas se habet per accidens. Dicitur tamen blasphemia aliquo modo, & materialiter, quia propter coniunctam sanctitatem sunt Sancti plus honorandi, etiam in naturalibus. Exemplum huius blasphemiæ venialis est si quis ioco diceret Sanctos Crispinum, & Crispinianum fuisse sutores; & Sanctos Ioannem & Paulum fratres fuisse eunuchos. Sic Sanchez *n.42.* & penes illum Bañez, Aragon, & Lopez. Sic etiam Donalius, Sanctarellus, Saytus & Syluius apud Dianam *part.5. tract.5. resol.3 vers. Et nota.*

Respondeo *Secundò*, si vituperium iactatum in *Sanctos*, *etiam* per iocum, sit graue, tunc, mortalis erit blasphemia (saltem materialis.) Talis esset, si quis diceret de Apostolis, ideò defecisse vinum in nuptiis Cananitidis Galileæ, quia ibi erant Apostoli qui erant piscatores, & naucleri; volens significare, piscatores, & naucleros esse homines amicos vini.

Hæc

Hæc enim locutio, etiam per iocum, mortalis esset, eo quod valde vituperat Apostolos quoad mores, & in hoc bene Fagund. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 21.

QVÆSTIO XVI.

An sit peccatum veniale blasphemia, ex indeliberatione, aut in aduertentia in Deum prolata.

RESpondeo dicendum, quod sit veniale peccatum. Quia sicut in aliis peccatis indeliberatio, aut inaduertentia à mortali excusant, ita & in hoc. Vnde si quis blasphemat ex ira, & subita animi perturbatione, taliter quod omnem rationem deliberationis anteuertat, tunc venialiter peccat. Si verò blasphemet aliquantulum iudicium rationis sequendo, non tamen plenum, & omnino deliberatum, tunc peccabit, sed solum venialiter, etiam casu, quo indeliberatio orta fuerit ex causa iniusta, & illicita. Sic Nauar. *c.* 12. *n.* 84. ex S. Thoma 2. 2. *q.* 13. *art.* 2. Sanch. *c.* 32. *citato n.* 40. Bannez, Lessius, Reginald. & Bonauentura, quos sequitur Trullench. *dub.* 2. *citato n.* 2. & omnes communiter. Legatur inter alios Sayrus *lib.* 6. *c.* 13. *n.* 6.

QVÆSTIO XVII.

An saltem mortaliter peccet, qui blasphemat ex habitu, etiamsi sufficienter, nec plenè, sed solùm aliquantulum ad blasphemias aduertat.

RESpondeo *primò*: Peccare quidem mortaliter, toties, quoties aduertit ad prauum habitum, & consuetudinem, quam habet blasphemandi, & non conatur illam euellere, & exstirpare: quia voluntariè persistit in morali periculo, & occasione proxima blasphemandi; cùm talis habitus inclinet ad blasphemias proferendas: at qui voluntariè persistit in morali periculo, & occasione proxima committendi aliquod mortale peccat mortaliter, & dicitur esse in statu peccati mortalis: ergo.

Respondeo *secundò*, & directè ad quæstionem: Qui ex habitu blasphemat, absque plena & sufficienti aduertentia ad peccatum mortale, tunc non committit nouum peccatum mortale, sed solùm peccauit in causa, quatenus non abstulit prauam consuetudinem, ad quam aduertit. Ratio est, quia vt aliquid sit in se peccatum mortale, debet esse in se plenè, & simpliciter voluntarium: sed blasphemia prolata absque sufficienti, aut plena aduertentia, non est in se simpliciter, & plenè voluntaria: ergo nec in se erit nouum peccatum. Sic ferè Bonacina *disp.* 3. *cit. q.* 8. *punct.* 3. *num.* 3. & penes illum Suar. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 2. Filliuc. *lib* 4. *sum. tract.* 25. *c.* 1. *q* 5. *n.* 20. *&* *q.* 8. *n.* 27. Toletus *lib.* 4. *sum. c.* 13. Layman. *lib.* 4. *tract.* 10. *c.* 6. *n.* 3. Nauarrus *c.* 12. *n.* 24. (*lege* 84.) & Sanch. *lib.* 3. *in Decal. c.* 5. Sic etiam Trullench. (omninò ex Bonacina, quem non citat) *lib.* 1. *c.* 12. *dub.* 2. *n.* 3. Sayrus *loco cit. n.* 6. legatur Tamburinus relatus à nobis *q.* 45.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem peccet mortaliter actu ille, qui inaduertenter; & inconsideranter blasphemat; est tamen ita habitualiter dispositus, quod etiamsi aduerteret, blasphemaret.

AFfirmatiuam partem tenere Nauarrum in *sum. c.* 12. *n.* 24. & Sayrum *in Claui Reg. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 7. dicunt Bonacina & Trullench. vbi suprà Sed certè Sayrus nil habet ad propositum loco citato: Immò nec Nauarrus. Verum est, quod hic, id insinuat *n.* 84. his verbis: Neque satis est ad peccandum mortaliter, quod talis inconsideratio ex deprauata quadam consuetudine cum propriæ salutis contemptu coniuncta, vel ex culpa lata procedat, iuxta Silu. *verb. blasphemia, q* 4. dummodo illa inconsideratio prolationi talis blasphemiæ causam dederit, hoc est (aduerte hîc) quod si animaduerteret id, quod non pronunciat, non pronunciaret illud, secundùm Caiet. *in summa, v blasphemia.* Hæc Nauarrus ibi, & expressè etiam antea *c.* 12. *n.* 6. loquendo de iuramentis.

Sed probabiliùs Respondeo, nec illum peccare mortaliter actu, in proposito casu. Nam vt quis actu peccet, nouumque peccatum committat, non sufficit quod sit habitualiter dispositus, & procliuis ad peccandum, sed requiritur necessariò, quod actualiter, & in actu secundo fit; quia Deus, inquit S. Augustinus contra Semipelagianos, non imputat nobis quod faceremus, si hoc, vel illud occurreret; sed quod actu facimus: alioquin homines dediti luxuriæ, vel auaritiæ, qui data opportunitate consensum præbent his peccatis, semper actualiter peccarent: quod omnino est falsum. Sic Suar. *lib.* 3. *de iuramento, cap.* 7. *n.* 9. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. *in fine,* Sanch *lib.* 3. *in Decal. c.* 5. *n.* 23. Filliuc. Layman. Rodrig. quos citat, & sequitur Bonac. *disp.* 3. *circa* 1. *Decal. præceptum, q.* 3. *punct.* 3. *n* 3. & Trullench. *n.* 3. *citato,* & nos adhuc infra *disp.* 8 *q.* 8.

QVÆSTIO XIX.

An blasphemia in Deum, vt sic differat specie à blasphemia in Sanctos.

NEgant plures DD. vt Caiet. Lazarius, Azor, Homobonus, Faustus, Cœlestinus, & alij, quos citat, & sequitur Diana 1. *p. tr.* 7. *resol.* 50. *&* *p.* 5. *tr.* 13. *resol.* 21. Bonac. etiam *disp.* 3. *cit. q.* 8. *punct.* 4. *n.* 1. & penes ipsum Valentia, Aragon. Bañes, Sanchez, & Laym. His addo Trullench. *dub.* 2. *cit. n.* 4. Basseum *tom.* 1. *v. blasphemia, n.* 8. & Tamburinum *lib.* 2. *in Decal. c.* 6. § 4. *n.* 8. sic dicentem. Tertiò pro praxi Confessariorum, quoad blasphemias alibi à nobis dicta recolantur, vbi resoluimus omnes blasphemias esse eiusdem rationis, siue in Deum, siue in B. Virginem, siue in Sanctos, &c. Addo nunc, varias blasphemias in Deum variasque in Sanctos, &c. non differre specie. Vnde satis est in confessione dicere, toties blasphemaui. Ratio est, quia omnes specificantur à contumelia, quæ Deo infertur. Excipe blasphemiam hæreticalem, in illa enim superadditur peccatum infidelitatis, si adsit error intellectus, vel peccatũ cõtra præceptũ de externa confessione fidei, si solũ ea fuerit verbalis. Hucvsque ille. Et licèt satis probabiliter.

Sed

Sed nihilominus iterum probabiliùs Respondeo blasphemiam in Deum, vt sic, differre specie ab illa quæ profertur in Sanctos. Quia habent duas malitias specie distinctas, irreligionis, & irreuerentiæ in Sanctos; quia violatur religio debita Deo, & dulia Sanctis debita. Sic Lugo, Sanchez, Sanchius, Petr. Hurtado, Aragon, Suarez & Fagundez, quos adduximus 1. *parte*, *tract*. 5. *de pænit. disp* 8. §. 3. *q*. 15. Quibus nunc addo Palaum *disp*. 2. *punct*. 2 §. 5. *num*. 4.

QVÆSTIO XX.

An pænitens teneatur in confessione explanare diuersitatem, aut qualitatem blasphemiarum in Deum, v.g. an fuerit, Pœniteat Deum, per Dei vitam, *&c.*

AFfirmant Loys. Turrian. Sanctatellus, Layman, Petr Ledesma, Lopez, Bannes, Aragon. & Fagundez citati à nobis 1. *p vbi suprà*, *q* 14. Quibus addo Petr. Hurtado 2. 2. *disp*. 91 *sect*. 12 §. 54. quia mala (inquit) quæ potest quis blasphemè adscribere, sunt diuersa specie: ergo, &c.

Sed probabiliùs iterum Respondeo, non teneri specialiter explanare in confessione qualitatem blasphemiæ in Deum: Quia omnes sunt eiusdem speciei, vt omnes ferè contrarij fatentur: nisi casu, quo essent hæreticales, aut ex odio Dei procederent. Sic Sancius, Caiet. Valentia, Azor, Lazarius, Gyptius, Homobonus, Diana, & Lugo citati à nobis vbi suprà. Quibus nunc addo Tamburinum citatum quæst. antecedenti, & Palaum loco citato.

QVÆSTIO XXI.

An saltem teneatur pænitens explicare in confessione contra quem fuerit blasphemia, an contra Deum, an contra Sanctos, &c.

NEgant Caiet. Lazarius, Azor, Homobonus, & Diana citati à nobis 1. *p. tract*. 5. *disp* 8. §. 3. *q*. 14. Quia existimant has blasphemias non differre specie, vt habes *q*. 19. antecedenti: tenet etiam Tamburinus ibidem citatus.

Sed iterum Respondeo probabiliùs, teneri: Quia vt constat ex nuper dictis, probabilius est specie differre, vt tenent Authores *q*. 19. citati. Sic ipsi, & Trullench. *lib*. 1. *in Decal. cap*. 12. *dub*. 5. *n*. 5. ex Bonac. *disp*. 3. *q*. 8. *punct*. 4. *n*. 2. *vers. ex quo patet*, & alij penes ipsum.

QVÆSTIO XXII.

An etiam teneatur pænitens explicare, an blasphemia fuerit contra B Virginem, an contra alios Sanctos.

NEgant, & à fortiori, Doctores nuper pro prima sententia adducti, & præcipuè Diana, & Tamburinus.

Sed iterum probabiliùs Resp. etiam teneri. Quia probabilius est, blasphemiam in Beatam Virginem, differre specie ab aliis, quæ proferuntur contra alios Sanctos. Sanchez, Aragon, Lugo, & Fagundez citati à nobis 1. *p. tract*. 5. *disp* 8. §. 3. *q*. 16. quibus nunc addo Petr. Hurtado 2. 2. *disp*. 91. *sect*. 15. §. 54. *ibi*. Inter Sanctos exponenda est circunstantia in Virginem Matrem Dei, quia est contra hyperduliam; quia hæc virtus, aut specie differt à dulia, aut habet grauitatẽ exponendam in confessione. Sic ille. Et sic etiam Bonac. & Trullench. & alij locis citatis.

§. II.

De variis modis, & formulis blaspemandi in Deum & Sanctos.

QVÆSTIO XXIII.

An sit blasphemia iurare verum, vel falsum, per falsos Deos, vt per Martem, aut Iouem, &c.

REspond. tanquam certum, quod sit, si id fiat seriò. Ratio est, quia iuramentum est actus religionis, quo vero Deo cultum latriæ, & Sanctis propter Deum, cultum duliæ tribuimus; ergo qui per falsos Deos iurant, negant hunc cultum Deo vero, & Sanctis; & illum dæmonis ac falsis diis tribuunt, quod est idololatriæ genus. Sic omnes Legantur Sanchez *lib*. 2. *in Decal. cap* 59. *n*. 9. Sotus *lib*. 8. *de iust*. *q*. 5. *art*. 3. Suarez *tom* 1. *de relig. lib*. 1. *cap*. 1. *n* 13. Tamburin. *lib* 5. *cap* 4. § 4 *n*. 15. Fagundez *l.b*. 2. *cap*. 3 *n*. 2. Qui secus dicunt, si non seriò, sed ioci causa, aut irridendi falsos deos, quis per illos iuraret: quia tunc non esset blasphemus, nec adhuc venialem culpam committeret.

QVÆSTIO XXIV.

An item esset blasphemus ille, qui iuraret per aliquam creaturam, etiam sanctam, sistendo in ea tanquam in infallibili veritate.

REsp. tanquam certum, etiam esse blasphemum. Quia aperta blasphemia est tribuere creaturæ aliquid quod est proprium Dei: at qui iurat per creaturam, non referendo illam ad Deum, sed sistendo in illa, tribuit ei honorem summæ, & infallibilis veritatis, quod soli Deo conuenit: ergo. Sic omnes. D. Thom. 2. 2. *q*. 13. *art*. 1. *ad* 3. & *q*. 89. *art*. 6. Sanchez *cap*. 35. *cit*. *n*. 10. & 34 Sotus *loc. cit*. *q*. 1. *art*. 6. Fagundez *n*. 3. Tamburin. *loco cit. vers. iurare seriò*. Basseus *tom*. 2. *v blasphemia*, *n*. 3. & omnes.

QVÆSTIO XXV.

An sint blasphema omnia illa verba, quæ continent fidei debita Deo abnegationem.

REspondeo tanquam certum: Esse. Et ideo inter blasphemias numerantur hæc verba: *Non credo in Deum*: vulgò, *Descreo de Dios. Nego*, vel *renego Deum. Renego*, vel *abnego Crucem*, vel *Sacramenta*, vel *Chrisma*; *quod fronte percepi*; vel, *intemeratam Deipara virginitatem*. Quia hæc omnia inuoluunt abnegationem fidei Deo debitæ, & sunt blasphemiæ hæreticales secundùm aliquos. Sic omnes Legantur *l*. 5 *regia*, *tit* 4 *lib*. 8. *noua recopilat*. Sanchez *lib*. 2. *cap*. 32. *n*. 11. & 26. Tamburin. *lib*. 2. *in Decal. cap*. 6. §. 4. *num*. 15. Fagundez *lib*. 5. *cap*. 3. *n*. 4. Basseus *loco citato*, *n*. 4.

An

QVÆSTIO XXVI.

An deinde sint blasphemia omnes illi modi loquendi, in quibus Deo, vel Sanctis aliquem dolorem, & pænitudinem tribuimus.

RESp. tanquam certum, etiam esse blasphemias. Vnde blasphemia est dicere, *Pæniteat Deum, Pæniteat D. Petrum, Malum Deo contingat;* vulgò, *Malgrado aya Dios.* Quia per huiusmodi modos loquendi attribuitur Deo id quod est omnino alienum ab ipso, vt dolor, aut aliquod malum. Sic *l.5. regia citata.* Couar. *de pactis, 1.p.§.7.n.9.vers.Tertiò.* Rojas, Salcedo, Rodriguez, & alij, quos citat & sequitur Sanchez vbi suprà, *n.12.& 27.* Suar. *lib.1.c.5. n.6.* Tamburin. & Fagund. *locis citatis,* & Basseus *loco citato,* versu *blasphemum est.*

QVÆSTIO XXVII.

An item sint blasphemiæ illa verba, quæ derogant omnipotentiæ Dei.

REspondeo tanquam certum: Quod verè sint blasphemiæ. Cùm per ea denegetur id, quod Deo conuenit. Vnde blasphemia est dicere, *Non est potestas in Deo, Velit, nolit Deus hoc ita fiet* Vulgò, *a despecho ò a pesar de Dios esto se ha de hazer. Deum tadeat, Deo displiceat,* vulgò, *Pesete Dios:* sic quamplures Doctores, quos refert, & sequitur Sanchez *lib 2.c.32.à n.15.* Suar. *lib.1.c.5 n.8.* Tamburinus, Basseus, & Fagund. vbi suprà, contra nonnullos antiquos, qui negarunt illa verba, *A despecho de Dios,* esse blasphema; sed malè id negarunt.

QVÆSTIO XXVIII.

An sit blasphemia laudare Deum obscænis verbis.

REspondeo certum esse. Quia id in actu exercito potius est spernere, & irridere Deum, quàm laudare, vt benè Tamborinus *lib.2.c.6.§.4.sub n.15. vers.laudare Deum,* & Trullench. *lib.1. in Decalog. cap.12.dub.1.num.10.*

QVÆSTIO XXIX.

An omnia iuramenta, quæ fiunt per pudenda Christi, & Sanctorum, sint blasphema, & mortalia.

NEgat ex parte Graffius *lib.2.c.14.n.10.* quatenus docet, quod qui per Christi inhonesta membra iurat, si contemptus desit, & scandalum, venialiter tantummodo peccet, aliàs mortaliter. Ita ille ex Siluest. *iuram.2.*

Sed absolutè Resp. tanquam certum, talia iuramenta, etiam secluso contemptu, & scandalo, esse blasphema & mortalia. Quia quamuis reuera dicta membra habeant, non tamen habent illa, tanquam quid vituperabile, aut ignominiosum, sed tanquam partes naturales corporis. Et ita in modo loquendi Christo Domino, & Sanctis vituperium tribuunt, quod eis non conuenit. Sic Caiet. Angelus, Armilla, Sotus, Nauar. Couar. Castro, Azeuedo, Simancas, Suarez, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.2. cap.32. n.28.* Fagundez *n.11.* & Tamburinus *loco cit.* & idem dicunt, si quis iuret per pudenda Christi, aut Sanctorum, quæ non habent: vt *per sexum fæmineum Christi, aut D. Petri.* Quia in ratione vituperij vtrumque pessimè dicitur, & id vltimum peius. Sic etiam Petr. Hurtado *2.2.disp.91.sect 8.§.39.* Palaus *disp.2.punct.2.§ 3. n.7.* Basseus *n.4. cit. vers. item blasphemia sunt.*

QVÆSTIO XXX.

An etiam sint blasphema iuramenta, quæ fiunt per honesta membra Dei, vt per caput, per sanguinem, per corpus, per intestina, aut per capillos Christi Domini, aut D. Petri.

AFfirmant multi, eo quod maxima sit irreuerentia quasi membratim Christum diuidere. Sic tenet *lex 6.regia, tit.4 lib.8. recopil.* & ibi Azeuedo *n.60.* Couar. *de pactis p.1.§.7.n.9.vers.octauò.*

Sed clariùs Resp. *primò.* Certum est, quod qui iurat per membra Dei, hoc est, *Per caput Dei, per corpus Dei,* &c. intendens Deo, vt Deus est, membra attribuere, tunc expressam blasphemiam committat; cum attribuat Deo id, quod ei non conuenit. In hoc omnes conueniunt, notantes nunquam solere homines iurare in hoc sensu, cum iurant, *Per caput Dei, aut Christi;* sed per membra illa honesta, quæ habet Christus Dominus. Vnde hac intelligentia supposita.

Resp. *secundò,* verius omninò est, quod talia iuramenta, non sint blasphema. Quia verum omnino est, quod tunc nihil Deo, aut Sanctis tribuatur, quod verè non habent, aut eis non conueniat. Sic Sanch. *loco cit.c.32.n.29* & penes illum Caiet. Armilla, Nauar. Alcozer, Lopez, D. Anton. Siluest. Tabiena, Toledo, Ledesma, Rodriguez, & Valentia. Sic etiam Fagund. *n.14* qui cum multis ex præcitatis Authoribus addit, quod si hæc dicta iuramenta reuerenter fiant, nec culpa sit venialis, Tamburin. *lib.2. in Decal.§.4.n.25.* Palaus *disp 2. punct 2.§ 3. n.7.* Basseus *loco cit. vers. Quando autem.*

QVÆSTIO XXXI.

An sit blasphemus qui in iurgio cum ira, & indignatione dicit: ô Cuerpo de Dios con vos: ô Sangre de Dios: Cuerpo de S. Pablo con tal hombre, &c.

REsp. vt ferè certum: Non esse blasphemum. Quia licèt irreuerenter talia verba dicat, non tamen ea dicit per modum contumeliæ, & iniuriæ Deo irrogatæ; nec aliquid falsum Deo, aut Sanctis attribuit: ergo. Sic Caiet. *in sum. verb blasphemia,* & ibi Armilla, Nauar. *c.12.n 85.* Alcozer, & Lopez, quos citat, & sequitur Sanch. *c.32.cit.n.30.* Fagundez *lib.2 in Decal cap.3.n.15.* Tamburin. *loc. cit. vers. Hinc non est blasphemia,* & alij. Qui benè hoc intelligunt, casu quo indignatio illa, & ira sit erga illum, cum quo contenditur: nam si esset contra Deũ, blasphema essent illa verba, & consequenter blasphemus, qui illa diceret. Quamuis Suar. *tom.1. de Relig.*

tr.3 lib.1.c.6.n.11. dicat hæc verba, *Cuerpo de Dios con vos*, in rigore semper esse blasphemiam, etiamsi indignatio in solum hominem sit. Sed contrarium, vltra citatos Authores, tenet Palaus *disp.2. punct.2.* § 3. *n.7.* & penes illum Valentia, & Bonacina. Sic etiam Basseus *loco citato.*

QVÆSTIO XXXII.

An saltem esset blasphemus, qui cum ira diceret: ô fides Dei cum tali homine: ô Virgo Deipara, cum tali bellua non homine.

AFfirmat Sotus *de iurament. abusu*, c.4. vbi ait talia verba proximè ad blasphemiam accedere. Sunt namque similia illis, quibus Gentiles implorantes Deorum fidem, aiebant: *Dij vestram fidem.*

Sed probabiliùs Resp. nec esse blasphemum, quia prædicta verba minimè sunt blasphema, nisi casu, quo ex ira in Deum, vel B. Virginem concipiantur. Sic Sanchez, & Fagundez *locis citatis.*

QVÆSTIO XXXIII.

An sit blasphemia dicere, Diabolum esse omnipotentem, aut Sanctum: Puellam amasiam esse Deam: Fatum omnia regere, aut gubernare.

REsp. tanquam certum: Esse blasphemiam, & claram. Quia per ea verba, fit commune creaturis, quod proprium est Dei. Sic Sanch. *n.34.* ex D. Thoma *2.2.q.13.art.1.ad 3.* Valent. *2.disp.1.q.13.punct.1.* Azor *tom.1.lib.9.c.28.q 3.* Fag. *lib.2.in Decal. c.3. n.17.* Tambur. *lib. etiam 2.c.4 §.4. sub n.15. & 20.* qui loquendo de puella amasia benè notat, quod vt illa verba sint blasphema, debet qui illa profert, tribuere propriè ei nomen Deitatis, nã si quis non ex animo significandi quod verba sonant, sed per hyperbolem sic loquatur, perperam quidem loquetur, nec ex probabili sententia, peccabit mortaliter ex hoc blasphemiæ capite. Sic ille. Legantur dicta à nobis suprà *q 14* & Basseus *tom.1. v. blasphemia, n.4. versu Porrò.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item sit blasphemia dicere: Natus sum in hoc fato, in hac Astrorum constellatione, sic tandem futurum erat, &c.

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus refert Fagund. *loco cit. n.18.* quia cùm hæc verba soleant dicere illi, qui deditissimi sunt alicui vitio, & peccato, videntur significare per ea, fato omnia regi, & se non habere libertatem ad illud vitium cum gratia Dei effugiendum.

Sed probabiliùs Resp. dictas propositiones (licèt sint male sonantes) non esse blasphemas, & ideò eis vtentes corrigendos esse. Et quidem, illa vltima propositio, videlicet, *sic tandem futurum erat*: vera est, si intelligatur, non de necessitate absoluta tollẽdi rerũ contingentes euentus, & libertatem humanam sed de necessitate conditionali, & ex suppositione, quam Theologi vocant, necessitatem consequentiæ, qua omnia ordinata, & præuisa à Deo necesse est euenire. Sic ex Corduba, & Ludouico Lopez tenet Sanch. *lib.2. in Decal. c.35.* quem citat, & omninò sequitur Fagund. *lib.1.c.3.n.18.* Sed licèt in substantia benè, non tamen in re. Nam Sanchez solùm loquitur de illa tertia propositione: *Sic tandem futurum erat.* Fagund. hac omissa, de duabus prioribus.

QVÆSTIO XXXV.

An sint blasphema hæc verba: Renego, talem Pœniteat talem: Per vitam talis. *Vulgò*, Reniego de tal, Pese a tal, Por vida de tal.

REspondeo dicendum, quod si proferens hæc verba, per illud *talem*, intelligat Deum, vel aliquem Sanctum, verè erunt blasphema verba, secus autem non. Sic Petr. Ledesma, Ludouicus Lopez, & Emman. Rodriguez, quos refert, & sequitur Sanch. *lib 2.c.32.num.23.* Fagundez *lib.2. cap.3. n.7.* Tamburin. §.4. *cit. num. 20.* per hæc verba: Dubitatur primò de illis verbis: *Renego talem.* Italicè, *Renego a tal*, vel *Santo de tal*? Respondeo si per illud *talem*, intelligis, vel indicas Deum, quia dubites esse blasphemiam? At puto, nisi signanter Deum, vel Sanctos notes, te non incidere in blasphemiam. Ratio est, quia ex praxi communi video, ideo fideles dicere *Renego talem*, & non, *Renego Deum*, quia effugere volunt, se contumeliosè cum Deo agere. Sic ille.

QVÆSTIO XXXVI.

An sit blasphemus Italus, qui suo idiomate dicit, Al dispetto de Di, *vel*, Rinego Di. *Hispanus verò suo*, Al despecho de Di, ò Reniego de Di, *tacita vltima vocali*, o, *vel*, os.

AFfirmat absolutè Bonac. *disp. 3. circa 1. Decal. præceptum, q.8. punct.2. n 11.* Quia blasphemans (inquit) tribuit Deo quod ei non conuenit, vel aufert quod Deus habet. Neque obstat vltimam syllabam non fuisse prolatam: quia blasphemans veram habuit intentionem blasphemandi, & reuera protulit blasphemiam, quamuis se continuerit à prolatione vltimæ vocalis *O.* Ita ille, ex Lazario *q. 3. n.36. & 37.*

Sed iuxta nuper dicta, clarius Resp. dicendo, minimè esse blasphemum, si ea intentione omittat syllabam, *o*, vt effugiat iurare, vel blasphemare, aut agere contumeliosè cum Deo: secus aliàs. Sic optimè Tambur. loc. citato, *n.20.* per hæc verba: Sanè vsus viliorum percrebuit in Sicilia, vt in grauibus indignationibus, dæmonem vocent *Sanctum*, quã esse apertè blasphemiam modò diximus. Sunt autem aliqui melioris conscientiæ, qui sic proferunt: *santo dia*, seu *Santo diauni*, aiúntque se ideo sic dicere, quasi sese cohibentes, ne diabolum *sanctum* vocent. Hos ergo non peccare peccato blasphemiæ (abstrahendo à conscientia aliquorum erronea) ego, & aliqui docti à me consulti iudicauimus. Pari modo, qui in Italia dicit, *Al dispetto de Di*, vel *Rinego Di*, non blasphemant, quando ex eo modo proferendi, videntur se cohibere à nominando Deo, quem abnegare, vel despicere nolunt, &c. si tamen signatè intelligant Deum, tunc non est dubium, blasphemiam committere. Atque de hoc solùm casu loquitur Bonacina, dum ait: *Al dispetto de Di*, esse mortalem blasphemiam:

blasphemiam: quia ipse scripsit in eo loco, vbi per proprium idioma verba communiter dimidiata proferuntur; & vbi per illud, *Di*, verè intelligitur *Dio*, idest, Deus. Hæc omnia Tamburinus.

Qvæstio XXXVII.

An sit saltem blasphemus Italus, dicens: Al dispetto di quel becco, che mi tiene, è sostiene al mondo *Hispanè* despecho de aquel cabron, que me tiene, y sostenta en el mundo.

Resp Nec esse, nec præsumi blasphemum (nisi alias ex circunstantiis constet proferentem hæc verba, proferre illa in cōtemptum & iniuriam Dei.) Ratio est, quia dicta propositio potest non minùs in homines cadere, quàm in Deum, cum etiam homines homines sustenteut præbendo alimenta. Sic Bonac. *disp.* 3. *cit. q.* 8. *punct.* 2. *n.* 12. Tamburin. *loco citato, n.* 11. Trullencb, *lib.* 2. *cap.* 12. *dub.* 1. *n.* 11.

Qvæstio XXXVIII.

An hæc Italica verba: Poter di Dio: Pofardi Dio: *aut*, Possanza di Dio: *Hispanè* Poder de Dios: potencia de Dios, *important blasphemiam.*

Resp. quòd non: Quia solum ex communi hominum vsu important quoddam admirationis signum contra rem, quæ insperatò accidit. Et certè qui talia verba profert, minimè negat Dei potentiam, nec illam conuitiatur, vel irridet; sed solùm enunciat. Sic Bonacina *loco citato, n.* 9. & Tamburinus *n.* 11. *cit.* Qui idem docent de hac propositione, *Al conspetto di Dio*. Hispanè, *Delante de Dios.*

Qvæstio XXXIX.

An sint blasphemia hæc verba blasphema, sub conditione, non absolutè prolata: Non credo Deum; *seu*, nego Deum, crucem, Euangelia, si ita non est. Deus est iniustus, si te non percussero, *&c.*

Affirmāt multi, esse blasphemias, & hæreticales: quia talia verba proferēs non de futuro offert negare Deum, sed de præsenti negat, casu quo aliter se res habeat, quàm affirmat: conditio enim non imponitur ex parte negationis, sed ex parte rei affirmatæ: atqui negare existentiam Dei, etiam sub conditione cuiusque obiecti, est negare quod est Deo proprium, nempe existentiam à quolibet obiecto creato independentem: ergo qui sic loquitur, hæreticaliter blasphemat. Ita Rojas *de hæreticis* 2. *p. assert.* 11. *n.* 173. *&* 174. Couarru. *de pactis* 1. *p.* §. 7. *n.* 9. *vers. secundò*. Azeuedo *lib.* 8. *recopilat. tit.* 4. *l.* 1. *n.* 14. Sanchez (& penes ipsum Camera, Alcozer, Corduba, & Lopez) *lib.* 1. *in Decal. cap.* 32. *n.* 24. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 45. *dub.* 5. *n.* 27. quos refert, & sequitur Palaus *disp.* 2. *punct.* 2. § 3. *n.* 3. Quibus addo Basseum *tom.* 1. *verbo blasphemia, n.* 4. *vers. si sub conditione.*

Negant è contra alij, existimantes talia verba non esse blasphema, quia cōditionalis nihil ponit in esse, Sic Salazar. *de vsu, & consuetud. cap.* 5. *n.* 18. *vers. vndè possunt*, quem citat, & sequitur Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. §. 4. *n.* 21. quia (inquit) non est sensus, vt Sanchez putat, quasi fides mea, vel iustitia Dei dicatur dependere à veritate rei creatæ, vel à futuro euentu, quo pacto certè esset blasphemia, sed sēsus cōmuniter est in hunc modum. Sicut est mihi certum (ex Dei gratia) me non recessurum à fide, ita certum est quod assero. Et sicuti certum est, Deum non esse iniustum, ita certum habeo à me te fore percutiendum: ita, inquam, per similitudinem (modò *n.* 16. dictam) non per æquiparantiam. Neque per huiusmodi verba, me offero, vt si res ita non sit, Deum renegem, vt putat Castro Palaus, absit, nam ea dictis sic collige sensum horum verborū. Abnego fidem, si res ita non est; sed est impossibile (vt ego iudico) cum gratia Dei, quod fidem abnegem: ergo impossibile est, quod res ita non sit. Eam igitur certitudinem huic rei date, sed per similitudinem pronuntio, quam certitudinem profiteor habere constantiæ in mea fide. Huc vsque Tamburinus, & licèt satis acutè, & satis probabiliter.

Nihilominus probabiliùs Resp. cum Authoribus primæ sententiæ dictas propositiones esse blasphemias hæreticales, non absolutas, sed sub conditione absolutè, & de præsenti prolatas, vt benè Palaus probat. Sic illi.

Qvæstio XL.

An iurare; per vitam Dei, vel Sanctorum sit blasphemia.

Affirmant communiter DD. eo quòd existiment tale iuramentum esse execratorium, faceteque hunc sensum; *Pereat Dei vita, illámque vltioni, & vindictæ astringo, si res ita non est.* Sed nil magis blasphemum esse potest, quàm vitam Dei defectoni, aut vltioni apponere: ergo. Ita sentiunt Sotus *de iuramenter. abusu cap.* 6. *& lib.* 8. *de iust. q.* 2. *art.* 3. *col.* 6. Couarr. *de pactis*, 1. *p.* §. 7. *n.* 9. *vers. sextò.* Menochius *ad arbitrar. lib.* 2. *centuria* 4. *casu* 375. *n.* 12. Medina *lib.* 1. *summa, cap.* 14. §. 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 3. *q.* 1. Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 3 *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 8. Azeuedo, Alcozer, Rojas, Salzedo, & Ludou. Lopez. Quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 32. *n.* 15. quibus addo Bonacinam *disp.* 3. *de primo Decal. præcep. q.* 8. *punct.* 2. *n.* 2. Palaus *disp.* 2. *punct.* 2. *n.* 6. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 12. *dub.* 1. *n.* 4. Villal. *tract.* 1. *diff.* 15 *sub n.* 4. Petr. Hurtado *disp.* 91. *sect* 8. §. 38. qui idem dicunt de iuramento facto *per vitam D. Petri*, aut aliorū SS. eo quòd per illud denotet S. Petrum vitam amittere posse. sic etiam Basseus loco cit. *versu Iurare per Dei vitam.*

Alij contra negant, existimantes hæc iuramenta *Per vitam Dei, aut, Sanctorum*, non esse blasphema. Quia existimant, non esse iuramenta execratoria, sed assertoria simpliciter, sicut si quis diceret: *viuit Deus viuit D. Petrus*, adducit enim Deum viuentem, & resplendentem in vita sua, & D. Petrum in testem. Ita Decianus *tom.* 2. *crim. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 13. quem sequitur Tamburinus *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. §. 4. *n.* 23. latè hanc partem probans.

Sed ego clariùs Resp. dicēdum, decisionem huius dubij pendere omnino ex intentione proferentis dicta iuramenta. Si enim dicta locutio proferatur ab illo, optando, aut deprecando, sicut interponi solet vita Regis, aut Filij, vt sensus sit: *Assi viua Dios, ò S. Pedro*, &c. tunc certum est, esse blasphemiam, quia significat, vitam Dei, vel Sāctorum non esse immutabilem; sed talem, quæ minui, aut amitti possit, sicut potest vita Regis, aut Filij. Si verò dicta iura-

menta, efferantur intentione asserendi solùm, & testificandi, tunc non erit blasphemia, sed iuramentum, simile illi legitimo iuramento, *viuit Deus*, quia facit hunc sensum, sicut Deus vitam habet sic (per similitudinem) verum est quod dico. Et in hoc sensu vera est secunda sententia; in primo verò sensu iam dicto secunda. Verum est, quod in praxi huiusmodi iuramenta, vt blasphema puniantur. Legatur Lorca 2.2.q.13.*disp.51.art.2.n.*8.& Iacob de Graffiis *lib.2 dec.aur.c.*14 *n.*13.

QVÆSTIO XLI.

An committat blasphemiam qui dicit*: Hoc ita verum est, sicut Euangelium; *aut*, sicut Deus verus est; *vel*, sicut Christus natus est ex Maria Virgine, *&c.

AFfirmant absolutè aliqui, eo quod qui talia verba profert, verè æquat, & æquiparat veritatem creatam cum increata & diuina, & consequenter tribuit creaturæ, quod est proprium creatoris: ergo committit blasphemiam, & hæreticalem. Ita Suarez *lib.1.de blasphemia, c.*6.*n.*12. Couar. *de pactis* 1.*p.*§.7.*n.*9. Aug. Barbosa 3.*p. de potest. Episcopi, alleg.*50.*n.*92. Sot. *de iuram abusu c.*6. quamuis minùs loquutus fuerit *lib.*8.*de iust.q* 2.*art.*3.*col.*7. vbi solùm dixit proximè ad blasphemiam accedere. Lazarus *q.*3.*n.*45. Graffiis *loco cit.n.*12.

Sed clariùs & probabiliùs, iuxta nuper habita, Resp. cum distinctione dicendum. Si animus proferentis illa verba, sit dicere, tantam esse certitudinem in eo dicto, quanta est in ea fidei veritate, tunc verè committit blasphemiam, & hæreticalem, vt benè Authores citati dicunt: si verò solùm intendat significare similitudinem quandam, ita vt eius sensus sit, hoc suo modo est verum, sicut est ea fidei veritas, tunc non committit blasphemiam Sic Medina *lib* 1 *sum. c.*14 §.2. Alcoz. *in sum c.*15. *in doctrina* 4. Ludou. Lopez 1.*p.c.*282 *vers. Tertiò.* Azor *tom.*1 *lib.*11.*c.*3.*q* 2. *fine.* Petr. Ledesm Rodrig. Azeuedo. quos citat, & sequitur Sanch. *lib.*2.*c.*32.*n.*31 Bonac *disp.*3 *cit q* 8. *punct* 2.*n.*13 *fine.* Castro Palaus *disp* 2.*punct.*1. §.3. *n.*4 Tamburin. §.4.*cit.n.*16. Lupus *in edict. S Inquisit. p.*4.*lib* 23.*diffic.*6. Petr. Hurt. 2.2 *disp.*91.*sect.*8.§.40.

QVÆSTIO XLII.

An locutiones positæ in quæstionibus antecedentibus, sint absolutè iudicandæ blasphemæ, quando non constat de sana proferentis intentione.

AFfirmat Azeuedo *lib.*8.*recopilat tit.*4.*l.*6.*n* 40. Sed probabiliùs Resp. Non esse blasphemas locutiones iudicandas. Quia ex communiter accidentibus non præsumitur animus adæquandi omnino infallibilitatem, & certitudinem diuinæ veritatis cum veritate creata, nec hic est communiter animus ea verba proferentis, sed solum velle illi aliquam similitudinem concedere, vsurparéque diuinam veritatem ad hyperbolicam locutionem, & exaggerationem, non ad æqualitatem. Sic Alcoz. Ludou. Lopez, & Sanch. quos sequitur Palaus *loc.cit* Tambur. *loc. cit.* dum ait hanc communiter esse intentionem ea verba proferentis, Et alij, qui ex dictis benè inferunt; quod nec blasphemæ sint dictæ locutiones, neque culpam lethalé committat illas proferens, dummodo non constet de blasphemo omnino æquiparandi animo. Verba Alcozer *loc.cit.* sunt hæc. La quarta dotrina es, Estos iuramentos, *como Dios es verdad, como nacio de Nuestra Señora, y Por la Virginidad de N. Señora*, temeridad, è irreuerencia grande es iurarlos, porque no se han de comparar las verdades humanas con las diuinas, como se haze en los dos primeros iuramentos, aunque no pienso, que quien las dize tiene tal sentido, y por esto creo, non pecat mortalmente quien las iura, si afirmando, ò prometiendo lo mismo por otro iuramento, no pecá mortalmēte. Sic ille, legatur Fag. *lib.*1.*c.*2.*n.*19.*&* 20.

QVÆSTIO XLIII.

An iuramentum factum per intemeratam Deiparæ Virginitatem, sit blasphemum.

AFfirmant alij Doctores, ex eo quod videatur ignominiosè mentio fieri membri pudendi Diuæ Virginis. Ita Sotus *lib.*8.*de iust.q* 2.*art* 3.*col.*7. ibi: Sicuti nefas est iurare per intemeratam Deiparæ Virginitatem. Couar. *de pactis* 1.*p.*§.7.*n* 9.*vers. decimò* vbi ait, talem iurationem esse omnino improbatam: & ideò Carolus Cæsar, Hispaniarum Rex *l.*68. sanxit, hoc temerarium iuramentum puniendum esse pœnis statutis aduersus blasphemos. Azeuedo, & Menochius apud Sanchez mox citandum.

Sed probabiliùs Resp. tale iuramentum non esse blasphemum. Quia nec est execratorium, vt intendit Couarruuias: nec per illud significantur pudenda Virginis, vt inouit Sotus: sed solùm adducitur in testem ea veritas diuina Virginitatis Deiparæ, sicut quando iuratur per Deum. Sic Sanch. *lib* 2.*in Decal. c.*32.*n.*32. vbi concludit, quod tale iuramentum nec est blasphemum, nec nefandum, nec est culpa aliqua id reuerenter iurare, sicut in cæteris iuramentis contingit Si autem sit aliqua irreuerentia, erit culpa venialis. Sic ille, quem sequitur Tamburin. *lib* 2.*in Decal.c.*6 §.4.*sub n.*16. Petr. Hurt. *disp* 91 *sect.*8.§.87. & clarè Palaus *disp.*2.*punct.*2.§.3.*n* 8.

QVÆSTIO XLIV.

An sit blasphemus, qui ad confirmandam facetiam adducit aliqua verba Scripturæ sacræ.

AFfirmant aliqui. Alij verò negant. Denique Tamburinus cum aliis sic distinguendo respondet: Afferre verba aliqua Scripturæ Sacræ ad confirmandum facetiam, si non ex contemptu, nec tam sæpe fiat, vt contemptum sapiat, vel non est blasphemia, sed venialis quædam irreuerentia. Vel si admittis paruitatem materiæ in blasphemia, erit hæc materia leuis. Sic ille, citans Villalobos, apud Dianam *p.*5.*tr.*5.*resol.*3. cuius verba habes suprà *q.*13.

Sed probabiliùs Respond. verè non esse blasphemum, sed sacrilegum, seu irreligiosum. Vnde & poterit huiusmodi peccare grauiter, vel leuiter, contra reuerentiam Deo, & Sacræ Scripturæ debitam, iuxta sententiam Tamburin. Sic Trullench *cap.* 22. *cit. dub.*1.*n.*10. his verbis: Non committitur blasphemiā, sed sacrilegium vtendo verbis Sacræ Scripturæ ad prophanos libellos, & ad res ludicras: *Como a farzas, pasquines, adulaciones, detracciones, superstitiones, incantaciones, diuinacionoe, suertes y libellos famosos, ò si en el officio almino mezola cantares profanos.* Nam fit iniuria rebus sacris: nisi fortè tantus sit abusus, vt auctoritati, & veritati illorum verborum

rum detogari videatur,tunc enim esset blasphemia; quia contumelia transiret in auctoritatem eorum verborum.Sic ille.

QVÆSTIO XLV.

An verba contra Deum in ebrietate, vel phrenesi, vel ex inaduertentia orta ex inueterata consuetudine blasphemandi, sint blasphemia.

RESp.ex dictis *quæst.*17.& 18.non esse blasphemias. Quia malitia blasphemiæ, sicut & periurij, ac hæresis, requirit procedere ab homine, qui actu plenè, ac simpliciter ratione vtatur. Neque enim quis contumelia rationabiliter afficitur ex contentio dicto à psyttaco.Sic ex Vasquio 1.2.*disp.*127. *cap.*3. & Luysio Turrian. *in* 2.2. *disp.*58. *dub.*2. *vers. solum remanet*, docet Layman. *tom.*2. *lib.*4. *tract.*10. *cap.*6. *num.*2. & 3. Tamburinus *lib.*2. *in Decal. cap.*6. §.4. *n.*17. & antea *in opusc. methodi Confessar. lib.*2. *cap.*3. §.3. *n.*25. vbi sic ait.Vnum nota: aliquando actus huiusmodi inaduertenter factos,non retinere,ne malitiam quidem materialem, seu quam vocant obiectiuam:& tunc nec ipse actus nec consuetudo est peccatum,adeoque nec confessioni subdendum. Talis communiter reputatur contumelia in ebrietate alicui facta ab ebrio.Cum enim contumelia ab ebrio,hoc est,ab experte rationis facta non sit,nec materialiter quidem contumelia(debet enim contumelia essentialiter esse per verba vtentis ratione , non autem sicut à psytraco) in se non erit peccatum:& neque in causa,quia nunquam talis causa,idest ebrietas, causabit verba vtentis ratione. Vnde ne materialiter quidem contumeliam causabit Eodem modo dicendum esse docent aliqui de blasphemia , hæresi , & supradicto iuramento : quod; scilicet essentialiter requirant esse ab vtente ratione, & consequenter ea inaduertenter facta, neque in se,neque in causa esse peccata, adeoque nec necessariò confitenda. Sic Tamburinus ibi ex Sancio *in selectis,disp.*20.*à n.*2.& satis probabiliter. Legantur dicta à nobis *q.*17.& 18. & Lupus *in edict. S.Inquisit.p.*4.*lib.*29. *diff.*3. & penes ipsum Suarez, Sanchez, & alij.

QVÆSTIO XLVI.

An quando aliqua externa verba, quæ non clarè, sed dubiè, ex se videntur continere Dei contumeliam, sint censenda continere, & esse consequenter blasphema.

REspondeo ex dictis suprà *q.* 42. Non esse censenda eam continere. Quia quoties aliqua verba possunt accipi pro blasphemia, & pro non blasphemia,debent profectò pro non blasphemia accipi. Nam verba in dubio nunquam sunt accipienda, vt sonent delictum : nunquam enim præsumitur delictum , nisi de ipso clarè constet. Sic Tamburinus *lib* 2 *in Decal cap.*6. §.4. *n.*19. & antea Bonac. *de primo præcep. Decal.disp.*3.*q.*8.*punct.*2. *n* 12. & penes ipsum Corneus, Alexand. & Lazarius , Castro Palaus *disp.*2.*punct.*2.§.3. *n.*6. *vers. De illis verbis*, vbi expressè ait,quod in casu dubio non est faciendà interpretatio inferens delictum , sed potiùs ab illo excusans.

QVÆSTIO XLVII.

An iuramentum falsum vel iniustum, eo ipso quod tale sit, sit blasphemum.

AFfirmat,licet timidè , & non resolutoriè, Palaus *loc.cit.n.*9.ductus hac ratione. Quia qui falsò iurat , Deum testem confirmatorem falsi facit, & qui iurat contra iustitiam , Deum proponit assecuratorem iniustitiæ:ergo illis verbis Deo tribuitur, quod nulla ratione conuenire potest:ergo sunt blasphema. Si enim clarìs verbis diceres : *Firmet Deus suo testimonio hanc falsitatem,vel iniustitiam* , blasphemus esses, sed eundem sensum habent falsa, & iniusta iuramenta:ergo sunt blasphema.Hæc Palaus, qui tandem hoc dubium lectori decidendum relinquit.

Sed omninò Respondeo tale iuramentum minimè esse blasphemum. Quia quamuis peierans falsò adducat Deum in testem,qua ratione peccat grauissimè ; non tamen ideò blasphemus est , quia nihil demit, aut addit Deo in conuitium. Nec sic iurans petit (sicuti putat Palaus) vt Deus firmet falsitatem, seu iniustitiam ; sed solum cum temeritate profert enunciatiuè,illud falsum à Deo confirmari,non autem optatiuè. Sic Tamburinus *loco cit.sub num.*16. & antea D.Thom.2.2.*q.*13.*art.* 3. *ad* 2. & Sanchez *cap.*32. *cit. n.*33. vbi clariùs docet , per hæc verba: Peierans non dicit aliquid falsum de Deo,sed Deum adhibet in testem falsitatis ; non quasi æstimans Deum posse falsitatis testem esse , aut id attribuere ei volens, sed tanquam sperans fore , vt Deus super hoc testificetur per aliquod euidens signum. Hæc ille,omninò ex S.Thoma.

QVÆSTIO XLVIII.

An sit blasphemia dicere, Per Corpus Dei Patris : *aut*,Per eius barbam: *aut*,Per alas Spiritus Sancti.

REspondeo tanquam certum:Esse blasphemiam, & hæreticalem. Quia hæc verba sunt contumeliosa,& significant hæresim : verum est, quod si dicta verba sumantur pro corpore depictæ imaginis earum diuinarum personarum , tunc erunt blasphemia simplex. Sic Petr. Hurtado *in* 2. 2. *disp.*91. *sect.*8.§.40. Legatur Caramuel *in Theolog. fundam. fund.*50.*n.*1383.

QVÆSTIO XLIX.

An qui eodem iracundia impetu, vnico continuato actu,seu sermone plures blasphemias in Deum , vel in aliquem Sanctum profert, vnum tantùm peccatum committat.

NEgat Bonac.relatus à nobis 1.*p.tr.*5.*disp.*8.§.3. *q.*9. Docet enim, quod ille qui vnico iracundiæ impetu , absque morali interruptione temporis profert in alium multa verba continentia vnam speciè iniuriam,vt si decies appellet ebrium , vel furem,tunc non vnum,sed plura peccata committere. Ita ille *disp.*5.*de Sacr.q.*5.*sect.*2 *p.*2.§.3. *diff* 2. *n.*17.

Sed probabiliùs Respondeo, vnum tantùm blasphemiæ peccatum committere.Quia totum hoc sit

vnico actu morali, sic expresse diximus *loco cit.* ex Nauarro, Fagundez, Sancio, Diana, Hurtado, & Castro Palao. Quibus nunc addo Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 1 sub n. 4.* dicentem: Si quis continuato sermone multa maledicta in Deum, vel in aliquem sanctum conijcit, vnom tantum peccatum numero committit, quia moraliter censetur vnus numero actus, & omnia maledicta sunt partes vnius continuati sermonis. Sicque si quis alterum semel & iterum pugno percuteret, aut virgis occideret, absque temporis interuallo, vnum numero tantùm peccatum patraret. Azor *tom. 1. lib 4 c. 4. q. 5. & lib. 9 c. 18. q. 15. &c.* Huc vsque Trullench. Vide de hac materia sapientissimum & amicissimum Amadeum Guimenium *tr. de pœnit. propos. 7 pag. mihi* 164.

QVÆSTIO L.

An saltem committat diuersa peccata, qui in Deum, vel in aliquem sanctum, vno actu continuato plures blasphemias diuersi generis profert.

Affirmant tunc plura peccata committere Nauar. Henriquez, Sotus, Molfesius, Yribarne, Megala, & alij adducti à nobis 1. *p. tr. 5. disp.* 8. §. 3. *quæst.* 10.

Sed ego iterum probabiliùs Respondeo, non committere nisi vnum peccatum. Quia probabilius est, omnes dictas blasphemias esse eiusdem speciei, eo quòd omnes in prædicto casu, ab vna ratione specifica formali accipiant suam malitiam, vt probauimus *loco cit.* Sic sentiunt Diana 1. *p. tr. 7. resol.* 18. Caiet. Sà, Molina, Azor, Reginald. & alij ibidem citati: sic etiam Fagund. *lib. 2. in Decalog. c. 3. n. 24.* ibi: & hoc intelligendum est, etiamsi blasphemiæ diuersi generis sint, & non sint vna, & eadem sæpius repetita; nam etiamsi diuersi generis sint, tamen ratione temporis, & vnius impetus, quo dicuntur, vniuntur, & vna censentur. Sic ille.

QVÆSTIO LI.

An saltem plura peccata committat, qui vnico impetu erga plures Sanctos plures profert blasphemias.

Affirmant, & à fortiori, Bonac. *loco q. 49 citato.* necnon Yribarne, Vasquez, Filliuc. Azorius, Molfes. Trullench, Nauar. Vgolin. Durand. Fagund. Megala, & alij citati à nobis 1. *p. tr. 5. disp.* 8. §. 3. *q. 21. &* 24.

Sed iterum probabiliùs Respondeo, non plura adhuc, sed vnicum tantum peccatum committere. Sic Authores citati locis citatis. Et constat. Quia (vt ibi *q.* 20. habitum est,) qui vnico ictu, & impetu decem occidit homines, non decem, sed vnicom in specie peccatum committit. Deinde qui vnico impetu tres occidit Clericos, non tres excommunicationes, aut tres irregularitates, sed vnam solum incurrit, vt ibi *q.* 22. diximus cum multis: ergo idem similiter debemus consequenter in præsenti dicere.

QVÆSTIO LII.

An qui maledicit diabolo peccet mortaliter.

Respondeo quod non. Quia nunquam maledicitur, vt creatura Dei est, aut vt dicit relationem ad Deum: sed semper maledicitur, vt author malorum, & vt est Dei inimicus, quo pacto, abstrahendo ab impatientiæ impetu, nec veniale quidem est. Sic Tambutinus *lib. 2. in Decal. cap 6. §. 4 n.* 11.

QVÆSTIO LIII.

An saltem male dicere hominibus, optando eis malum, v. g. Possit crepare, occidi, &c. *sit mortale.*

Respondeo tanquam quid certum, dicendum *Primò.* Quod si quis maledicat alicui homini, vt est creatura Dei, aut vt aliquid eius, tunc mortaliter peccet peccato blasphemiæ. Quia videtur imprecari malum Deo in rebus ab eo factis, vt docent Lessius; Toletus, Filliuc. quos sequitur Bonacina *de 1. Decal. prac. disp. 3. q. 8. punct. 3. n. 4.* Tambutin. *loc cit.* & omnes.

Respondeo *secundò*, si quis maledicit homini, non vt est aliquid Dei, sed sine relatione ad ipsum, tunc licet non peccet mortaliter peccato blasphemiæ propriè dictæ; peccat tamen mortaliter, contra charitatem, qua debemus proximum diligere, dummodo deliberatè optet, quod illi veniat malum aliquod graue, quod imprecatur. Sic Authores citati.

Respondeo *tertiò.* Quando communiter maledicuntur homines, & imprecantur eis aliquod graue malum, regulariter non peccant, nisi venialiter. Quia regulariter loquendo, nec maledicuntur, vt aliquid sunt Dei, nec desideratur deliberatè vt illis eueniat illud malum. Sic Tambutinus loco citato, qui ad rem optimè introducit Escobatem sic loquentem: Assoles interdum in amicos indignati, vt filios, famulos, vicinos; interdum inimicos. Cum ex inimicitiæ affectu maledicta prodeunt, plerumque cum plena intentione feruntur: cùm autem in amicos, rarissimè ex intentione oriuntur, sed solùm ex perturbatione, ebrietate, &c. Vnde lethalia peccata non erunt. Si interrogetis mox post prolationem maledicti, num intendas filium, aut famulum à diabolo arripi? Respondebis: minimè planè. Fateor quosdam tam immoderata passione perturbari solere, vt etiam illo istanti, vel filios intendant deperire: id quod prudentiæ Confessarij ex diligenti examine relinquo. Hæc Escobar, legatur etiam Bonacina loco citato.

QVÆSTIO LIV.

An qui imprecantur mortem filiis, ne in futurum delinquant, vel quid turpe faciant, peccent mortaliter.

Respondeo, non peccare mortaliter. Quia hæc imprecatio oritur ex motiuo licito. Sic Bonacina *loc. cit. numer.* 6. citans Nauarrum, Caietanum, Lessium,

Lessium, & Reginaldum; sed hi Authores non loquuntur de assignato casu, legantur pro sequentibus.

QVÆSTIO LV.

An maledicere creaturis irrationabilibus, secundum se, & propter ipsas, sit mortale.

Respondeo vt certum *primò*, quod non. Quia creaturas irrationales (abstrahendo à proximi damno) possumus occidere absque peccato: ergo etiam possumus illis, absque peccato mortali, maledicere. Sic Azor. *p. 3. lib. 13. cap.10.* Trullench. *lib.8 in Decal.cap.8.dub.7.* Bassus *tom.2.v.maledictio,num.1.* & alij.

Respondeo *secundò*, si creaturæ irrationales considerentur, non secundum se, sed vt sunt bona nostri proximi, tunc erit mortale illis maledicere, sicuti est maledicere homini, cuius bona sunt. Sic Bonac. *loc.cit.n.5.* Tamburinus *n. 13.* his verbis: Si maledicuntur animalia, arbores, &c. si hæ res sint proximi, & ex odio ipsius hoc dicatur, & cum animo, vt verè pereant illæ res, est similiter peccatum odij contra proximum: id quod tamen ratò solet communiter euenire, & solum in casu quo, vt offendas Dominum, eius rebus malum deprecaris. Quod si res illæ nostræ sint, tamersi ex animo desideraretur, vt eueniat eis malum, solùm erit veniale, quia odium est circa res nostri dominij. Sic ille.

QVÆSTIO LVI.

An quando quis maledicit diei, hora, loco, ventis, plunijs, &c. peccet mortaliter.

Respondeo *primò*. Si hæc omnia maledicantur, quatenus illis Deus, vt medijs vtitur ad nos puniendos, tunc mortale esse illis maledicere: quia indignatio esset contra Deum, secùs aliàs. Sic Tamburinus mox citandus.

Respondeo *secundò*: si quis maledicat diei, aut horæ, &c. quatenus illi fuit occasio peccati, vel magnarum calamitatum, tunc nedum venialiter peccabit per se. Constat, nam hac de causa maledixit Iob diei natiuitatis suæ, & Dauid montibus Gelboë: secus esset si molestia esset parua, quia hæc non est iusta causa maledicendi: quomodo aurigæ maledicunt interdum suis equis, & nauta ventis. Verùm ordinariè non est nisi peccatum veniale, vt docent Caiet. *2.2.q.13.art.1.* & Nauar. *cap.12. n.86.* ex illis sic omninò Lessius *lib.2.c.45.dubit.5.n.30.*

Respondeo *tertiò*: Si maledictio redundet in aliquem, veloti in parentes, vt quando dicitur: maledicta hora, aut dies, qua parentes me genuerunt, & edidetuor: tunc verè erit mortalis talis maledictio contra pietatem, aut obseruantiam, si desideraretur illis aliquod graue malum: venialis verò, si leue. Sic Tamburin. *lib.2.in Decalog.c.6.§.4.n.14.*

§. III.

De blasphemia quoad absolutionem, & reseruationem, & punitionem.

QVÆSTIO LVII.

An blasphemia hæreticales solùm possint puniri à Dominis Inquisitoribus.

Negant aliqui apud Acacium March. de Velasco *1.tom sum.v.blasphemia, resol.121.n.1.* vbi ita ait: Acerca de lo primero se ha de aduertir, que aunque muchos Dotores son de parecer, que quando la blasfemia es heretical, pueden conocer della, no solamente los Inquisidores, sino tambien el juez Ecclesiastico y secular, como dizen Azor. *tom.1. lib.9.* Corduba *lib.1.qq.q.12 §.15 not.4.* Castro *de iusta heret.punit.lib.1.c.12.* & Diaoa *4.p. tract.7. res. fol.8.* y otros. Con todo la mas recebida, y comun opinion es, que como la blasfemia sea heretical, solo pertenece a los Inquisidores el conocer della, y no a otro Iuez: ita Accacius.

Sed Respondeo vt certum: solùm posse puniri, & cognosci ab illis, ab eorumque Tribunali. Ratio est, quia blasphemia hæreticalis est propositio hæretica formaliter, vel virtualiter: at sic est, quod propositio hæretica solùm spectat ad Tribunal DD. Inquisitorum: ergo & blasphemia hæreticalis. Sic Sanchez *lib.2.in Decal.c.32.n.37.* & penes ipsum, Eymericus, Peña, & Simancas, docentes de dictis blasphemiis cognoscere dictos Inquisitores priuatiuè, idest, inhibendo quemcunque alium Iudicem Ecclesiasticum, aut sæcularem, ne de illis cognoscat. Azor. *lib.9 c.28.q.5.* Farin *praxi,q.20. n.39.* Salzedo & Barbosa, quos sequitur Palaus *disp.2.punct.2 §.4. n.5.* Fagund. *lib.2.c.3.n.27.* Pert. Hurt. *2.2. disp.91. sect.7.§.23.* Trullench. *lib.1.in Decal.c.12.dub.3.n.1.* & alij. Nec Azor, aut Diana citari ab Acacio pro opposita parte illam tcentur, potius Diana illam dicit falsam, & Azor citatur à Palao pro hac parte, vt vidimus, & melius certè. Imò Acacius postea citat Dianam pro hac parte.

QVÆSTIO LVIII.

An etiam de blasphemiis non hæreticalibus possint cognoscere Domini Inquisitores, easque punire.

Affirmant aliqui dicentes, posse de illis cognoscere cumulatiuè cum Iudice Ecclesiastico, & sæculari, itavt inter ipsos detur præuentioni locus: & hoc illos posse, vel ex potestate delegata, vel ex regni consuetudine. Ita Castro *lib. 1. de iusta heret. punit.c.12.fine,* & Corduba *in qq lib.1.q 17.§.15.notab 4.verf.in cuius examinatione,* & Sanctarellus, *tr. de blasphemia,c.8.dub.1.n.1.*

Sed multò probabiliùs Respondeo non posse dictos Dominos Inquisitores de blasphemiis non hæreticalibus cognoscere, sed solùm vtrosque Iudices, Ecclesiasticos, vel sæculares; nam sunt mixti fori, & ita datur locus præuentioni inter illos ad cognoscendum de dictis criminibus. Sic per *cap.2. de maledicis,* docent Abbas *ibi,num.9.* Conar. *de pactis*

1.p. §.7. n.12. *vers. Crimen autem*, & penes illum Barth. Socin. *consil.* 119. *lib.* 4. Simancas *de catholic. instit. tit.* 8. n.6. Rojas *de heret. p.*2. *assert.* 12. n. 175. & 172. Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. c. 28. q. 5. quos citat & sequitur Sanchez n. 37. *citato.* Fagundez *lib.* 2. *in Decal.* c. 3. n. 27. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi tom.* 1. *alleg* 15. à n. 6. & 3. p. *allegat.* 50. n. 93. & 94. Trullench. *num* 5 *cit.* Petr. Hurtad. §. 27. vbi malè affert pro hac parte Alfonsum de Castro. Palaus n. 5. *cit.* his verbis: Si blasphemia non sit hæreticalis, eius iudex est Episcopus, tam clericorum, quàm laicorum. Laicorum autem est etiam sæcularis iudex, inter quem, & Episcopum datur præuentio. Sic ille, & omnes communiter.

QVÆSTIO LIX.

An si vnus iudex procedat, & pœnam blasphemo non hæreticali adæquatam imponat, possit nihilominus alius iudex procedere.

Respondeo vt certum: Quod non, si primus iudex pœnam posuit adæquatam delicto, bene tamen si inadæquatam, quia tunc potest secundus procedere, & condignam pœnam ponere. Quia in delictis mixti fori hæc praxis communis est. Ita Farin. Conar. Peña, Barbosa, Bobadilla, Salzedo, & alij, quos citat & sequitur Palaus *tom.* 3. *tract.* 17. *disp.* 2. *punct.* 2 §. 4 n 6. Qui benè aduertit, quod cum pœnæ ex circunstantiis occurrentibus, tum personæ, tum delicti sæpe minuantur, tarò possit iudex sæcularis causam ab Ecclesiastico decisam, vel è contra, Ecclesiasticus causam à sæculari decisam assumere iudicandam, prætextu quod rectè iudicata non fuerit, neque condigna pœna pro delicto imposita: quia semper præsumendum est, rectè fuisse iudicatum. Et in casu dubio, iudici decidenti litem standum est. Neque alius contrarium declarare poterit, aliàs non solum iudex erit delinquentis, sed & iudicis. Sic ille ex Barbosa 3 p. *de potest. Episcopi, alleg.* 50. n 95. Sic etiam Trullench. *lib.* 5. *in Decal. cap.* 12. *dub.* 3. n. 2. *in fine.*

QVÆSTIO LX.

An olim in lege veteri pœna mortis afficerentur blasphemi.

Respondeo quod sic. Sic namque habetur Leuit. 24. *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus obruet eum omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit.* Sic Sacer textus. Adeò hoc peccatum est immane, atrox, & detestabile. Vnde Sacræ literæ, cùm de blasphemia sermo incidit, benedictionis nomine vtuntur, per antiphrasim significantea maledictionem, Sic 3. *Reg.* 21. Impia Iezabel de Naboth loquens, calumniando dixit: *Benedixit Deo, & Regi. Iob* 1. *Ne fortè peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis.* Et *cap.* 2. *Benedic Deo, & morere.* Sic omninò Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 28. *quæst.* 6. & omnes.

QVÆSTIO LXI.

An etiam in lege noua blasphemi vltimis suppliciis, idest pœna capitis, seu mortis puniantur.

Respondeo puniri tali pœna iure ciuili, blasphemantes ex consuetudine. Sic habetur *in Authent. vt non luxurientur homines*, vbi Pius Imperator constituit legem, qua præcipit, vt blasphemi vltimis suppliciis puniantur. *Propter talia* (inquit Imperator) *delicta fames, & terra motus, & pestes eueniunt.* Verum tamen est, quod iam hæc pœna mortis lata per Imperiales leges, consuetudine recepta abrogata, & sublata est, vt docent communiter Doctores. Legantur Iulius Clarus *lib.* 5. *sentent. in practia, verbo Blasphemia*, n. 3. Menochius *de arbitrar. casu* 376. n. 25 & 26. Conar. *in c. quamuis pactum, de pactis* 5. p. §. 7. n. 10. Azor *loco citato*, Castro Palao *disp.* 2. *punct.* 2. §. 5. n. 1.

QVÆSTIO LXII.

An etiam iure canonico statuta fuerit pœna mortis blasphemantibus in Deum.

Respondeo vt certum: Quod non fuerit illis statuta pœna mortis, sed variæ aliæ pœnæ. Nam in primis, *in cap. Sancimus, de maledicis*, sancitum est, vt si quis laicus contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blasphemiam publicè relaxare præsumpserit, per Episcopum suum pœnis debitis subiiciatur. Videlicet, vt septem diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ palam, dum aguntur Missarum solemnia, existat. Et vltimo die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigiam circa collum: & sextis quibusque feriis, intra illud tempus contentis, in pane, & aqua ieiunet, arceaturque ab Ecclesiæ ingressu: & tres si poterit, alioqui duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Hæc ibi. Quam pœnam solùm laïcis, non Clericis imponi debere, testantur communiter Doctores.

Deinde Clericis blasphemis, *in cap. si quis per capillum*, 22. q. 1. statuitur pœna depositionis ab Ordine Ecclesiastico, & honore. Et pro Clericis, & laicis, in Concil. Lateran. sub Leone X. *sess.* 9. *c. Ad abolendam.* Et in constit. Iulij III. quæ incipit: *In multis deprauatis*: & in alia constitut. Pij V. incipiente: *Cùm primùm Apostolatui*, variæ aliæ pœnæ designantur. Sed quia huiusmodi constitutiones vsu non sunt receptæ, vt testatur Suarex *lib.* 1. *c.* 7. n. 3. ideo pœnas pro blasphemis ab illis latas non refero. Legatur Azor, vbi de his latè agit. Nam quoad praxim spectat, in punitione huius criminis spectandæ sunt constitutiones, & statuta ciuitatum, & maximè consuetudo recepta, & secundùm eam iudicandum, vt aduertit Palaus §. 5. *citato, num.* 1.

QVÆSTIO LXIII.

An de facto, & communiter puniantur blasphemi aliquibus determinatis pœnis.

RESpondeo quod sic. Nam vt refert Petr. Hurtadus, blasphemus hæreticalis his subiicitur pœnis. Si homo ignobilis sit, producitur galeto papyraceo, seu mitra infami, apud nostros, *Coroza*, collum ligatus fune, lingua ligata palo, sine pallio, nudis pedibus, flagellatus tandem mittitur in exilium. Si verò blasphemus sit nobilis, licèt blasphemia sit atrox, nec vapulat, nec mittatus producitur, nec exulat; sed certo tempore concluditur in Monasterium, interdum compulsus abiurare hæresim. Ob minus graues blasphemias solent homines produci die festo ad sacrum audiendum, stantes sine pallio, sine calceis, & tibialibus, fune succincti tenent manu cereum ardentem; deinde audita sententia mulctantur pecunia. Hæc Hurtadus 2.2. *disput*.91. *sect*.7. §. 33. ex Peña, Rojas, & Simancas.

QVÆSTIO LXIV.

An blasphemus condemnatus pro tali, repellendus sit à testimonio dicendo tanquam infamis.

NEgat Castro Palaus *disp*.2. *punct* 2. § 5. *n*.6. Quia talis blasphemus post condemnationem criminis, nec est infamis infamia iuris, neque facti, vt tradunt Baldus *consil*.152. *lib*.1.*col*.1. Quem sequitur Aymon Sacilia *consil*.6. *col*.2. ergo non debet repelli à testificando aliquid; ita ille. Qui tamen addit, dicti blasphemi testimonium non esse vndequaque firmum, sed aliquantulum diminutum ex delicto facto, tametsi castigato.

Sed ego clariùs Respondeo, *Primò*: Blasphemum repellendum esse à testimonio dicendo in omnibus causis, quæ exigunt testes omni exceptione maiores, modò ille fuerit, semel saltem etiam pœna pecuniaria pro hoc crimine damnatus. Ratio est, quia (ait Couarruuias) etiamsi verum sit, blasphemum infamem non esse, infamia quidem iuris: attamen ipse censeo, post vnicam huius criminis condemnationem, non esse hunc idoneum testem in his causis, quæ requirunt testes omni exceptione maiores. Quod probatur ex cap. *licèt causam, de probationib.* Vbi in causa ardua non admittitur testis, cuius fides aliqua ex parte diluitur. Nec negare possumus, blasphemum post condemnationem esse infamem; saltem infamia facti, atque ideo non est omnino testis idoneus. Hucvsque Couarruuias. Et ego confirmo id, quia (vt concedit etiam Palaus) testis omni exceptione maior, est ille, cui nihil obiici potest, quod suspicionem ingerat falsitatis: at blasphemo obiici potest blasphemiæ crimen: ergo nequit censeri testis omni exceptione maior. Legatur Couarr. *in cap. quamuis pactum, de pactis* 1.*p* §.7.*n*.12. *vers. His equidem*, & in *Epitome ad* 4.*lib. Decretal*.§.*vlt*.*n* 7. & 8. Vbi alios Doctores citat.

Respondeo *Secundò*. Blasphemus non est repellendus à testimonio dicendo in aliis causis, quæ non exigunt testes omni exceptione maiores, & id probat solùm Palaus. Legatur attentè propter defectum ni fallor, impressionis, in qua aliqua verba fuerunt omissa.

QVÆSTIO LXV.

An qui consuetudinem blasphemandi habet, teneatur illam sub mortali exstirpare.

REspondeo vt certum: teneri (vt constat ex dictis supra) etiam casu quo blasphemus blasphemias omnino indeliberatè pronunciet. Quia licet huiusmodi sic prolatæ blasphemiæ, à culpa mortali vacent, eo quòd non sint simpliciter voluntariæ, attamen vt actu in se, & materialiter sunt Deo iniuriosæ, & aliis scandalosæ, quod sufficit, vt teneatur illas vitare. Sic Palaus, *disp* 2.*punct*.2.§.4.*n*.1. & alij Doctores à nobis suprà citati.

QVÆSTIO LXVI.

An blasphemus possit absolui à Confessore, absque imposita ab ipso pænitentia grauissima.

NEgant multi, eo quòd Concil. Lateranense *sess*. 9.§. *Ad abolendam*, absolutè præcipit, ne absoluatur vllus blasphemus, nisi imposita pœnitentia grauissima, his verbis: *In foro pænitentiæ nemo blasphemiæ reus absque grauissima, seueri Confessoris arbitrio, iniuncta pænitentia absolui possit.* Ita Concilium; & ideò ita tenent Nauarrus *c*.12. *num*.83. Ludou. Lopez 1.*p. instructor. c*.51. Petr. Ledesma *tom*.1.*tract*.1.*c*.9.*fine*.

Sed probabiliùs Respondeo, posse absolui absque grauissima imposita pœnitentia. Quia probabilius est, præfatum dicti Concilij decretum non esse vsu receptum, & ideo hodie non obligare. Sic Armilla *verb. blasphemia, fine*. Sà *ibi*, *num* 2. Azor. *tom* 1. *lib*.9.*c*.28. *q*.9. Suarez *tom* 1. *de relig. tract*.3.*lib* 1. *c* 7. *num*.2. Sanchez *lib*.2. *in Decal*. *c*.32. *num*.44. Petr. Hurtad. 2.2. *disput* 91. *sect*. 12. §.62. Palaus *disp*.2. *punct*.2. §.4. *num*.2. *fine*, Lessius *lib*.2. *c*.45. *dubit*.5. *in fine*. Acacius *v. Blasphemia*, *resol*.123. *num*.2.

QVÆSTIO LXVII.

An qui consuetudinem habet blasphemandi, sit arcendus ab absolutione sacramentali, vel ei hæc differenda

AFfirmant esse ab absolutione arcendum, donec à sua praua blasphemandi consuetudine emendetur, Petr. de Ledesma, & Lopez *locis citatis*, necnon Medina *lib*.1. *sum*.*c*.14. § 21. (apud Sanch. apud me §.5.) & alij.

Sed probabiliùs Respondeo, non esse arcendum ab absolutione sacramentali (licèt possit Confessarius eam illi differre, casu quo ad salutem pœnitentis conueniat) si verè de peccatis doleat, tametsi aliis vicibus monitus, emendatus non fuerit. Quia nulla occasione extrinseca tenetur, quâ debeat expellere. Sic Sanch. *lib* 2.*in Decal*.*c*.32.*n*.45. Castro Palaus *disp*.2. *punct*.2. §.4. *n*.2. Hurtado de Mendoza 2.2. *disp*.91. *sect*.12.§.61. Trullench *lib*.1. *in Decal*.*c*.12.*dub*.3.*num*.2. Necnon Henriquez, Suarez,

res, Reginald. Granad. & Lugo, quos in simili, loquendo de illo, qui habet consuetudinem iurandi, aut peierandi, citauimus 1.*p.tract.*5.*disp.*7.*q.*49.

Qvæstio LXVIII.

An audiens blasphemantem, teneatur eum grauiter increpare, etiamsi nulla spes emenda adsit.

AFfirmant quidam Doctores, eo quòd Concilium Lateran. *sess.*9 §. *Ad abolendam*, id videatur præcipere, his verbis: *Quicunque blasphemantem audierint, eum acriter verbis obiurgare teneantur, si citra periculum suum id fieri posse contingat.* Sic Concilium. Nunc illi. Ad obiurgandum blasphemum, solùm petit Concilium, vt obiurgans citra periculum suum id facere possit: ergo non petit, vt credat delinquentem emendandum esse: ergo absque spe emendationis debet adhiberi. Ita tenent Nauar. *in sum. c.*12. *num.*83. Petr. de Ledesma 2. *tom. sum. tract.*1. *c.*9. *in fine.* Lessius *lib.*2. *de iust. c.*45. *dubitat.*5. *in fine*, & Ludouic. Lopez 1. *part. instruct. c.*51. paulò post princip. Quos omnes pro hac parte refert Palaus vbi infra. Et bene. Sed non notat, quod adjicit Lessius, nempe, quod in hoc casu prudentia opus sit, & plerumque sufficiat rei grauitatem, absque alia verborum asperitate, ob oculos ponere.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod minimè teneatur audiens blasphemantem eum acriter obiurgare, increpare, & reprehendere. Siue sit, siue non spes emendæ. Quia licèt id præcipiat Concilium Lateranense, ferens nouam legem distinctam à lege diuina de correctione fraterna (hæc enim non est acris obiurgatio, seu reprehensio, sed suauis admonitio) ea tamen lex, & præceptum iam non obligat, eo quòd consuetudine iam sit abrogatum. Quare solùm obligatur audiens ad fraternè corrigendum præcepto naturali, & diuino, quando speratur emenda, & concurrentibus aliis circunstantiis explicatis à nobis *p.*6. *tract. de correct. fraterna.* Sic Azor. *tom.*1. *lib.*9. *c.*28. *q.*7. (quamuis hic Author credat Concilium Lateranense noluisse constituere præceptum nouum distinctum ab illo de correctione) Sanchez *loc. cit. n.*47. Palaus *n.*3 Petr. Hurtado §.61. Bonac. *disp.*3. *de primo Decalogi præcep. q.*8. *punct.*1. *versu Addo.*

Qvæstio LXIX.

An audientes blasphemum, teneantur ad denunciandum illum Iudici.

REspondeo tanquam certum, teneri. Quia sic habetur in supra dicto decreto Concilij Lateran. Et id etiam cautum est à Iulio III. *in Constitut.* quæ incipit, *In multis* In qua mandatur, vt publicè blasphemans accuseṫur apud legitimum iudicem, ab auditoribus omnibus intra triduum; nisi vnus pro omnibus constituatur accusator, alioquin pœnis blasphemi subdantur. Sic omnes. Legantur Azor. *tom.*1. *lib.*9. *c.*28. *q.*8. Sanch. *lib.*2. *in Decal. c.*32. *n.*47. Petr Hurtado 2.2. *disp.*91. *sect.*12. §.63. Palaus *disp.*2. *punct.*2. §.4. *n.*4. & alij Sed quibus iudicibus hæc denunciatio est facienda, iam dico.

Qvæstio LXX.

An qui blasphemias hæreticales pronunciant, denunciandi sint Inquisitoribus; qui verò non hæreticales, Episcopis, vel aliis iudicibus.

REspondeo vt certum, quod sic. Quia illis est facienda denunciatio, qui in hoc crimine procedere possunt: atqui de blasphemia hæreticali solum cognoscere possunt Inquisitores hæreticæ prauitatis ergo de tali blasphemia illis solum est denunciandum. Deinde de aliis blasphemiis, quæ non sunt hæreticales solùm cognoscunt Episcopi, aut Iudex secularis, iuxta dicta suprà *quæst.*57. & 58. ergo. Sic omnes Doctores, præcipuè ibi citati. Legatur Petr. Hurtado *disp.*91 *sect. vltima*, §.63. Vbi benè aduertit, quod cum Episcopi præcipiunt, vt apud ipsos accusentur blasphemi, non obligant ad eorum tribunal in singulari, quia eorum edictum non adimit iurisdictionem laïco tribunali, obligant autem ad deferendum crimen ad tribunal legitimum. Idem dico de Prætore, cùm obligat, vt apud ipsum exponatur blasphemus. Legatur Sanchez *num.*47. *citato.*

Qvæstio LXXI.

An blasphemi, præcipuè hæreticales, debeant ante denunciationem fraternè corripi, si spes sit emenda.

NEgant aliqui Doctores, dicentes non esse præmittendam correctionem ante denunciationem, etiam casu quo blasphemia sit occulta, seu secreta, & speretur fore, vt blasphemus fraternè correctus emendetur. Quia putant, quod illa denunciatio non præcipitur ob criminis emendam, sed ad eius punitionem, & in pœnam sceleris. Ita Azor. *tom.*1. *lib.*9. *cap.*28. *q.*8. & Ioan. Sancius *in selectis*, *disput.*11. *num.*56. loquendo de simili crimine.

Alij contrà affirmant præmittendam esse correctionem fraternam ante denunciationem. Quia speciale est in crimine hæresis, vt ob magnum eius periculum, & difficillimam hæretici correctionem, sit statim denunciandum, nulla correctione præmissa. Sic Bonac. *disput.*3. *de primò Decal. præcep. q.*8. *punct.*1. *n.*5. *vers. Addo.* Palaus *disp* 2 *punct.*2. §.4. *n.*4. Qui & citat Sanchez *n.*47. sed hic Author non ita indistinctè loquitur. Vnde.

Ego clariùs Respondeo, *Primò.* Certum est, quod si blasphemiæ crimen est publicum, non sit præmittenda correctio ante denunciationem. Nam Edictum S. Inquisitionis, ad minus de denunciatione publici blasphemi debet intelligi. In hac responsione conueniunt omnes DD. præcipuè Sanchez *c.*32. *n.*47. *cit.* ibi. Quare prædicta decreta, & edicta intelliguntur, seruato ordine Euangelico, nempe vt si blasphemia sit publica, aut si secreta, desperetur fore vt correctio prosit, statim denuncietur. Si verò occulta sit, ac spes subsit, vt correctio fraterna prosit, illa præmittatur. Sic ille, citans pro se Medinam, Manuelem, & Ludou. Lopez.

Respondeo, *Secundò.* Quando crimen blasphemiæ

miæ est occultum,aut secretum, & speratur, quod correctio prosit, tunc probabilius est præmittendam correctionem esse: (secus casu, quo desperetur,vt correctio prosit.) Ratio sit, quia hæc denunciatio criminis occulti intelligenda est,seruato ordine Euangelico. Sic Sanchez cum aliis citatis pro secunda sententia. Quibus addi possunt Ignatius Lupus *in Edictum S.Inquisitionis.p.4. lib.23. dist.3. art.1.d ff.2.vers. Secundo*, & *vers. e contra*, & apud ipsum Fagund.*de 2.precep.Ecclef.lib.4.c.3.n.31*.Baiardus,Simancas, & Lazarius. Sic etiam Petr. Hurtad.*2.2.disp.91.sect.vltima,§ vltimo.*

QVÆSTIO LXXII.

An sit denunciandus blasphemus publicus, qui statim ac pronunciauit blasphemiam, plenè se retractat percutiendo sibi pectus,aut os.

NEgat esse denunciandum talem blasphemum, Lupus *dist.3.citata, art.2. diff.4.* tum quia qui alicui errori plenè voluntatie assentit, non ita facilè resipiscit, nec ita citu contra seipsum afficitur magna tristitia,vti iste se habuit: requiritur autem ad peccatum actus prorsus voluntarius. Dico *prorsus*, quia non sat est,ex aliqua parte esse voluntarium,& tunc granius,vel leuius peccatum est quo magis, vel minus est voluntarius actus,vel recessus. Ita Toletus *lib.3.c.1.n.6.* Tum quia ad blasphemiam mortalem requiritur aduertentia.Vnde euoniens blasphemiam aliquam,siue hæreticalem, siue non, minimè aduertens, vt accidere solet, vehementissima ira omnino excæcatus,committit non blasphemiam formalem, sed solummodo materialiter, quamuis etiam sciue rit se in tali passione solitum esse effutire verba blasphemiæ. Hæc Lupus.

Sed probabilius Respondeo omnino esse denunciandum. Quia dictus blasphemus vere, & publicè blasphemiam pronunciauit: ergo etiamsi minus voluntariè, verè tenentur audientes ad illum, iuxta edictum S.Inquisitionis, denunciandum. Confirmatur ex dictis; quia leges, & edictum Inquisitionis agunt de blasphemiis,in earum punitionem,atqui hoc delictum,vtpotè publicum, meretur puniri à Tribunali, quantumuis minus voluntariè pronunciatum fuerit: ergo consequenter tenentur audientes ad illud denunciandum. Solùm igitur conuincunt rationes Lupi, quod tale delictum modo dicto patratum, & statim à patrante retractatum, debeat mitius,ac leuius puniri.

QVÆSTIO LXXIII.

An blasphemia hæreticalis sit reseruata, in foro Sacramenti Pænitentiæ, Inquisitoribus tantùm.

NEgat absolutè Lupus *in edict. S. Inquisit. p.4. lib 23.dist.4.art.& difficult.1.* vbi hisce verbis quæstioni satisfacit: Respondetur, quod blasphemia, licet sit hæreticalis, in foro Sacramenti Pœnitentiæ non reseruatur Inquisitori, sed Ordinario. Cuius ratio est, quia (vt supposirum est) Inquisitor est præcisè iudex ad puniendam blasphemiam hæreticalem, non autem ad illam sibi reseruandam in foro interno.Ita Lupus.

Sed clariùs,ac distinctiùs Respondeo dicendum, quod blasphemia hæreticalis prolata ab habente errorem in mente, & consequenter ab hæretico, omnino reseruata sit,etiam in foro Sacramenti Dominis Inquisitoribus; quia tunc talis blasphemia verè inuoluit in se hæresim formal m: at hæc omnino est reseruata, etiam in foro Sacramenti Inquisitoribus: ergo & illa. Secus dicendum de blasphemia prolata ab homine irato, sed non habente talem errorem, quia tunc talis blasphemia non continet hæresim formalem, sed materialem: ste tenet nouissimè cum aliis Acacius *verb. blasphemia, resol.123*.his verbis:Si la blasphemia es heretical,con las calidades que se ha dicho,deue tener para sesta, es cierto que la absolucion della esta reseruada a los Inquisidores, y que solos ellos pueden absoluer della. Pero como ya se ha dicho, y aduierten muchos Doctores,Torreblanca *de magia,lib 4. cap.5. numer.8* Zanard. *in Director. Theol. p.2. precep.1. cap.11.* Diana *3.p. tract.4.resol.43* y otros,para que la blasphemia se diga heretical, y por esta razon que sea totalmente reseruada a los Inquisidores, es necessario que el que la dijere, aunque *sap. at hæresim*,tenga error en el entendimiento y sienta mal de la fe,y sea verdaderamente hereje. Y no siendo assi afirman muchos Doctores, particularmente Francisco Siluio *in 2 2. D.Thom.q.11 art.3. concl.2.* Homobonus *in examine Ecclef p.1.tr.7. c 1.q.4.* & alij supra citati, que puede absoluer lo qualquier Confessor,sin authoridad, ni comision de los Inquisidores,ni Iubileo,ò Bula de la Cruzada: sino es que por otra parte,el tal pecado de la blasfemia,estuuiesse al Obispo reseruado. Sic ille. Et innuit tandem Lupus *loco cit.diff.2.*

QVÆSTIO LXXIV.

An blasphemia publica, & notoria sit iure Canonico reseruata Episcopo.

AFfirmat Panormit. & alij, apud Siluestrum *v.blasphemia,num.6.& 7.*Quia id videtur statuere textus *in c.statuimus,de maledicis.*

Sed vt ferè certum Respondeo, minimè esse reseruatam ipso iure, Episcopo, aut Papæ. Quia nec talis reseruatio (probat Suarez)facta est Papæ,quia hæc non solet fieri sine annexa censura, & in iure nulla legitur: nec etiam facta est Episcopo, ex vi communis iuris,quia nullibi legitur. Nam in *c. statuimus,de maledicis*,quod citati solet,non est sermo de reseruatione in foro pœnitentiæ,sed de pœna in foro contentioso,vt notaui *disp.28. de pænit. sect.3. n.10.*vbi hoc latius tractaui, & specialiter aduerti Concilium Lateran.sub Leone X. *sess.9.* supponere ordinarios Confessores posse absoluere ab hoc peccato. Hæc sapientissimus Suar. quem sequitur Sanchez *lib 2. in Decal.c.32.num.44.* & tenet Acacius *verb blasphemia,resol.123.num 3.*

DISPVTA

DISPVTATIO VI.

De Personis, quæ iurare possunt, tam in iudicio, quàm extra.

§. I.

De Personis, quæ in iudicio iurare possunt.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes homines, qui non sunt aliquo iure exclusi, possint in iudicio iurare.

RESPONDEO tanquam certum. Posse iurare in iudicio omnes homines habentes vsum rationis, nisi aliquo iure positiuo repellantur. Vnde ex hoc capite pueri, & amentes incapaces sunt iurandi, non solum in iudicio, sed extra. Quia licet possint interdum proferre verba, quæ ad iurandum sufficiunt, non tamen ea libera voluntate & intentione iurandi, quæ ad iuramentum necessaria est. Sic Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 14. num. 5.* & omnes, inter quos solùm est difficultas, quæ personæ ea habentibus rationis vsum, sint à iure repulsæ, & sic constabit quæ iurare possint.

QVÆSTIO II.

An excludantur à testificando in iudicio pueri, & puellæ ante annos pubertatis, qui in pueris quatuordecim; in puellis duodecim sunt.

RESpondeo tanquam certum: Excludi à iure, per cap. *Pueri*, & caput *Paruuli*, 22. *q. 5.* & *lib. 2. tit. 10. Instit. de testam. §. testes.* Et ratio exclusionis est, quia ante ætatem pubertatis, non censentur à iure plenam discretionem, & aduertentiam ad iurandum cum debita reuerentia, & rei examine, habere. Sic S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 10. & omnes. Legantur Suarez *cap. 14. cit.* Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 3. num. 6.* Fagund. *lib. 2. in Decal. cap. 5. n. 4.* Castro Palao *tom. 3. disp. 1. de iuram. punct. 3. n. 11.* Tamborin. *lib. 3. in Decal. cap. 5. n. 2.* Trollench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. dub. 13.* Bonac. *de 2. Decal. præcep. disp. 3. q. 1. punct. 10. n. 1.* & alij plures, quos reperies apud Didacum Narbonam *in suis annalib. anno 14. quæst. 44.* per totam.

QVÆSTIO III.

An saltem si dicti pueri, & puellæ ante annos pubertatis spontè iurare velint, admitti possint, vt in iudicio testificentur.

AFfirmant aliqui Doctores, docentes tunc debere admitti. Ratio est, quia textus nuper citati tantum dicunt, quod ad iurandum non cogantur: indicant ergo, quod admitti debeant, si spontè iurare velint. Ita tenet Sotus *lib. 8. de iust. q. 1. art. 10. paulò post principium*, & Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 1. de iuram. cap. 14. n. 5.* (non 15. vt inuenies apud Palaum) in fine.

Sed probabiliùs Respondeo, nec ad huiusmodi iuramentum admittendos esse dictos pueros, & puellas, etiamsi ipsi sponte ad iurandum accedant. Quia ratio nuper adducta etiam id probat. Nam ius meritò præsumit eam ante pubertatem ætatem non esse capacem iuramenti, quod tanta maturitate præstari oportet. Sic Sanchez *loc. cit.* ex Siluestro, & Valentia, Azor. etiam *tom. 1. lib. 11. c. 11. q. 6.* Palaus *disp. 1. de iuram. punct. 3. n. 11.* Fagund. *lib. 2. c. 5. n. 5.* dicens id verissimum. Bonac. *tom. 2. disp. 4. circa 2. præcep. q. 1. punct. 10. n. 1.* Trullench. *lib. 2. in Decal. c. 1. dub. 13. n. 2.*

QVÆSTIO IV.

An si aliqui de facto ante pubertatem ad testificandum in iudicio admittantur, faciant plenam fidem.

RESpondeo quod non faciant plenam fidem, benè tamen præsumptionem magnam, Sic *l. inuiti, ff. de testibus*, & *l. Regia 9. tit. 16. p. 3.* illis verbis (pro simili prolatis casu) *Pero siendo de buen entendimiento, a tales menores farian grande presuncion al fecho sobre que fuesse el testimonio.* Sic lex, & sic Sanchez, Fagundez, Palao, & alij locis citatis. Quos sequitur Narbona *in suis annalib. anno 14. q. 44. n. 8. & 9.* Lara, Caualcanus, & Villadiego apud ipsum. Legatur itidem *anno 20. q. 6.*

QVÆSTIO V.

An eademmet ætas sufficiat ad testificandum in ciuilibus, & in criminalibus.

RESpondeo vt certum, quod non. Nam ad testificandum in ciuilibus causis, requiritur, & sufficit ætas pubertatis, idest, quatuordecim annorum, vt iam constat ex dictis. In criminalibus autem non admittuntur minores viginti annis. Constat *ex l. inuiti, ff. de testibus, l. in testimonium*, ibi, & *c. si testes, §. Item in testimonium, 4. q. 3.* & *l. Regia 9. citata.* Quibus communiter omnes subscribunt. Sic Sanchez *loco cit.* & *lib. 6. consil. 3. cap. 5. dub. 14. n. 4.* Palaus, Fagundez, Trullench. *locis citatis*, Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 5. num. 2.* Narbona *in suis annalib. anno 20. q. 6.* & alij plures apud ipsum. Qui rectam disparitatis rationem assignat, quia (inquit) in criminalibus de maiori præiudicio agitur, quàm in ciuilibus, ideoque magis idonei testes ad criminũ probationem

tionem desiderantur. Legatur ipse ibi, & Farinacius *de testib. q. 58. vbi num. 20.* meritò reijcit sententiam aliquorum Canonistarum defendentiũ, minores vigesimoquinto anno, etsi vigesimo maiores existant; in criminalibus à dicendo testimonio fore repellendos, eo quod horum sententia expressè contrarietur decisioni dictæ *leg. in testimonium, ff. de testibus.*

QVÆSTIO VI.

An in aliquibus criminalibus causis possint ad testificandum recipi minores anno vigesimo.

RESpondeo quod in aliquibus sic. Et in primis, *in crimine læsa maiestatis*, non solùm impuberes, verùm etiam omnes indistinctè admittuntur in testes. Constat ex *l. de minore 10. ff. de quæstion.* Et sic tenent Gigas, Mascard. Rebellus, & alij plures, quos refert Farinac. *de testibus q. 58. n. 22. 23. & 24.* Vterque Narbona, Alphonsus *in comment. ad 3. p. noua recoll. legum Hispan. lib. 7. tit. 25. l. 2. gloss. 5. n. 24.* & Didacus *in annalib. anno 20. q. 6. n. 6.*

Secundò. Quando dominus aliquis occisus reperitur, tunc ad detegendam veritatem, & vt constet quis illum interfecerit, omnes de familia, etiam impuberes ad testimonium vocantur, *l. excipiuntur 14. ff. ad Syllan.* Et sic tenent Aufretius, Nellus, Mascard. & alij, quos congerit, & sequitur Farinac. *loco cit. n. 25.* Didac. Narbona *n. 7.*

Tertiò. Quando veritas aliter haberi non potest tunc vt delicta non maneant impunita, non tantum impuberes, sed etiam pupilli, id est maiores anno septimo, testificari possunt, eorumque testimonia fidem faciunt. Sic Farinacius citatus *n. 29.* Decian. *lib. 9. criminal. c. 14. n. 7.* Vbi refert duos pueros ad vxoricidij probationem fuisse satis. Narbona *in annalib. loco cit. n. 8.* & alij plures apud ipsos.

Quartò. Quando Clerici sunt testes; nam hi etiam minores vigesimo anno testes admittuntur in omnibus illis criminalibus causis, in quibus de iure possunt testificari. Sic Caualcan. & Carol. de Grassis, quos citat, & sequitur Narbona *n. 9.*

QVÆSTIO VII.

An non attento iure communi, sed iure nostro Hispano, possint in criminalibus admitti testes, qui minores sint vigesimo anno.

REspondeo quod sic, Quia ex dispositione legis *Fori*, quam expressè confirmat *l. 1. versic. ò presentudes, tit. 4. lib. 4. Ordinam.* post decimum sextum annum quilibet in criminalibus testis legitimus habetur, & plenã, integramque fidem facit. Sic Auendaño, *respons. 31. à n. 8. vers. ex supradictis*, & Alphons. Narbona, quem citat, & sequitur eius frater Didacus *in annalib. anno 20 q. 6. n. 10.* Qui & addunt quod attenta dicta lege Regia, admitti possint testes anno decimosexto minores, dummodo puberes sint ad probandũ crimen sodomiticum. Quia (inquiunt) lex *2. tit. 21. lib. 7. recollect.* disponit, nullam aliã exceptionem in hoc delicto testibus obiici posse, præter inimicitiam capitalem: ergo exceptio minoris ætatis (dummodo impubertatis non sit) testem à dicendo in causa sodomitica non repellet, cum id solùm inimicitiæ capitali tribuatur, contra dispositionem iuris communis. Sic illi.

QVÆSTIO VIII.

An etiam attento iure communi, qui nondum vicesimum annum excesserunt, possint recipi in testes ad probationem nefandi criminis.

AFfirmant aliqui & probant; quia (vt supra *q. 6.* est habitum) in delictis difficilis probationis, in defectum aliorum testium, quando aliter veritas haberi non potest, etiam minores ad testificandum admittuntur: atqui peccatum sodomiæ est difficilis probationis, quia semper in abscondito perpetratur: ergo etiam per minores annu vigesimo probari potest. Confirmant, quia hoc crimen frequenter perpetratur cum minoribus, ac pueris: ergo si horum testimonium contra Sodomiticos nõ reciperetur, vix posset crimen huiusmodi probatione patefieri, vnde & inultum ferè semper remaneret. Ita vterque frater, D. Alphonsus Narbona *3 p. noua recopilat. lib. 7 tit. 21. l. 2. glossa 5. à num. 25.* & Didacus *in Annalib. anno 20. q. 6. n. 13. in fine*, & licèt satis probabiliter.

Nihilominus non minùs probabiliter respondeo, quod attento iure communi, eiusque dispositione, etiam ad probationem nefandi criminis minores anno vigesimo nequaquam in testes forè esse admittendos. Sic docent Marsilius *consil. 28. n. 53.* Parisius *consil. 163. lib. 4.* Grammaticus *decis. 40. n. 14.* Auendaño *respons. 31. n. 8.* Mascard. *de probat. concl. 1313. n. 9. volum. 3.* Fachinæus *consil. 63. n. 1. lib. 2.* Tribisius Pisan. Riccius, & alij, apud Didacum Narbona.

QVÆSTIO IX.

An attento iure ciuili, possint mulieres, quæ vicesimum annum excesserunt, esse testes in criminalibus causis.

NEgant aliqui apud Farinac. infra citandum. Sed vt ferè certum, Respondeo posse attento iure Ciuili fœminas in testes in quacumque ferè causa recipi; ac proinde, posse in criminalibus etiam admitti, si vicesimum annum excesserint. Hæc veritas constat ex *l. ex eo, ff. de testibus.* Et docent omnes ferè Doctores Canonistæ ibi, quos congerit Farinac. *q. 59. cit. n. 17.* Narbona *in annalib. anno 20. q. 6. n. 18.* Palans *disp. 1. de iuramento, punct. 3. n. 10.* vbi docet, quod mulier, iure ciuili, in omni causa admittatur in testem, præterquam in testamento, *l. qui testamento 20. §. mulier, ff. qui testament. facere possunt.* Sic ille ex Gomezio *lib. 3. variar. c. 12 n. 13.* & Lessio *lib. 2. de iust. cap. 30. n. 39.* (lege tu 36.) Sic etiam Ioannes Dicastillo *tom. 1. de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 8. dubitatione 3. n. 17.* Panormitan. *cap. quoniam, n. 2. de testibus*, dicens esse communem sententiam.

Qvæstio X.

An etiam iure Canonico attento, possint mulieres, quæ vicesimum annum complenerunt, admitti ad testificandum in criminalibus causis.

Affirmaut nonnulli Canonistæ, docentes etiam iure Canonico inspecto posse admitti fœminas ad dicendum testimonium in criminalibus causis. Probant id authoritate legis *ex eo ff. de testibus*, ea qua omnes DD. ferè, vt nuper vidimus, deducunt posse mulieres de iure ciuili in criminalibus testimonium dicere: atqui hæc lex canonizata est in cap. *Ex eo*, 15. *q*. 3. ergo ius Canonicum in hac parte sæcularibus legibus assentitur: ergo vtroque iure, tam Canonico, quàm ciuili inspecto, possunt mulieres in causis criminalibus testificari. Ita tenet nouissimè Didacus de Narbona *in annalib. anno* 10 *q*.6.*a*.17. sequutus Glossam *in cap*.2.*vers. iure prohibetur, de iudiciis lib*.6. Felinum *in d. cap. quoniam*, *n*.1. *fine, de testib.* Decium *in l.fœmina, n*.35. *de regul. iuris*, Petrum Moncada *in addit. ad Crotum de testibus, p*.3.*n* 55.*lit.O*, Ioan. Andr. & Alexand. relatos à Farinac.*q*.59.*n*.2.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod attento iure Canonico, omnes fœminæ, cuiuscunque ætatis illæ fuerint, etiamsi compleuerint viginti annos, repelli debent à dicendo testimonio, seu à testificando, in causa criminali, ob fragilitatem sexus & ingenij mutabilitatem, & ob alias causas, quas congerit Farinac. infra. Sic habetur in cap. *Forum* 10.*de verb. significat.& cap.mulierem*, 33. *q*.5. vbi communiter Doctores, docentes solùm admitti in illis casibus, in quibus infames. Sic Glossa *in præcit. textibus*. Tiraquel. *in l*.6. *connubial. n*.67. dicens id esse indubitatum. Anton. Gomez *variar. tom*.3.*c*.12. *n*.13. Vulpel. *consil*.12.*n*.7. vbi hanc receptissimam sententiam appellat Farinac. *tract. de testibus*, *q*.59. *num*.1. & 3. vbi hanc opinionem verissimam, rationabilem, & sensui naturali conuenientissimam exclamat, Mascard. Iulius Clarus, Villalob. Crassus, & alij quamplures apud ipsum. Lessius *lib*.2. *de iust. c*.30 *dubit*.5.*num*.36. Dicastillo *tom*.1.*de iust. lib*. 2. *tract*.1. *disput*.8 *dubit*.3. *num*.17. Lugo *tom*.2. *de iust. disput*.39.*sect*.2. *n*.11. Palaus *disp*.1. *de iuram*, *punct*.3. *num*.8. Sanchez *lib*.6. *consil. cap*.5. *dub*.14. *num*.3.

Qvæstio XI.

An excludatur à iuramento iudiciario inimicus eius, contra quem testimonium ferre debet.

Respondeo vt certum quod sic. Quia sic habetur expressè in cap *accusatores*, *cap. omnes* 3 *q*. 5.& *l*.3.*ff.de testibus*. Et ratio decisionis est, quia inimicus præsumitur semper malè cogitare de inimico, & ideò de eo omne malum præsumitur. Sic omnes Doctores, qui ita dicto iure repellunt à tali iuramento inimicū, vt etiam in criminibus exceptis vt hæresis, læsæ Maiestatis, simoniæ, &c. in quibus testes alioquin inhabiles admittuntur, ipse nihilominus repellatur. Legantur Alphons. Narbona *lib*.8. *recopil. tit*.21.*l* 2. *glossa* 6. à *n*.1. Lessius, Dicastillo, & alij citati, inter quos solùm est difficultas quæ sequenti quæstione enodabitur. Sit ergo

Qvæstio XII.

An vt inimicitia à testificando aliquem repellat, debeat esse capitalis.

Affirmant necessariò debere esse capitalem, & non leuem, in causis ciuilibus, in criminalibus verò sufficere quamlibet inimicitiam, etiam leuem, vt testes à testimonio repellantur eo quòd in criminalibus agatur de maiori præiudicio, & ideo in his testes omni exceptione maiores esse debeant, Alphons. de Narbona *loco cit. a*.5. & 6. & penes illum Franc. Curt. Abbas, Grammaticus, & Farinac.

Sed probabiliùs Respondeo *Primò*, & tanquam certum, quod vt inimicitia repellat aliquem à testificando in causis ciuilibus, debeat esse grauis, & capitalis, non leuis. Id ad minus expressè colligitur ex *l*.22.*tit*.26 *part*.3. vbi sic dicitur: *Por ende defendemos, que ninguna ome, que sea enemiciado con otro, de gran enemistad, que no pueda ser testigo*. Sic tenet communis Canonistarum consensus. Farinac. cum aliis supra citatis. Marsilius deinde, Anton. Gomez, Iulius Clarus, Gratianus, & alij apud præcitatos. Greg. Lopez *in d. lege*, Lessius, & Palaus *loc. cit.*

Respondeo vt verius *Secundò*, etiam in causis criminalibus requiritur inimicitia grauis, & capitalis, vt testis repellatur à dicendo. Quia lex solùm expellit à testificando illum, qui magnam habet inimicitiam cum eo, contra quem dicturus est. Sic tenent cum aliis Lessius *lib*.2. *cap*.30.*dubit*.5. *n*.37. vbi sic ait: Tertiò inimicus eius, contra quem testimonium dicitur: hic repellitur etiam in criminibus exceptis. &c. debet tamen esse, inimicitia grauis, vt si præcessit inter eos iniuria, vel lis super causa capitali, vel magna parte bonorum, sed hoc relinquitur arbitrio iudicis definiendum. Sic ille. Palaus, & Dicastillo *loc. citatis*.

Quod si hic inquiras, quæ sit inimicitia capitalis, & ex quibus cognoscatur. Respondeo esse, & cognosci, tum ex eo quod inter eos præcesserit iniuria, vel lis, &c. vt dixit nuper Lessius, tum etiam ex eo quod à Iudice per sententiam pro Inimico datus fuerit. Tum deinde, quia atrox iniuria inter eos præcesserit, & publicè nota ferè apud omnes, vel maiorem partem Ciuium sit, vel esse facilè possit, ob publicum locum, vbi delictum fuit admissum. Alij dicunt id depēdere ex arbitrio Iudicis iudicantis inimicitiam esse grauem. Legantur de hac materia Farinac. *tom*.1. *praxis crimin. tit. de indiciis, & tortura*, *q*.40. & *tom*.2.*de testib*.*q*.53.*n*.5. & alij apud ipsum.

Qvæstio XIII.

An periurus repellatur à testificando in iudicio.

Respondeo tanquam certum: Expelli, & meritò. Quia ex quo quis semel peierauit, præsumitur semper peieraturus. Sic enim habetur *cap. paruuli*, & *cap. quicunque* 6 *q*.1. ibi: *Eorum testimonium infirmetur*. Et *cap. non potest*, 2. *q*.7. & *in cap. testimonium, de testibus*, dicitur esse repellendum, etiamsi emendatus sit. Sic omnes. Suarez *tom* 2. *de Relig. lib*.3.*de iuram.cap.vltimo*, *n*.18. & *sequens*. Sanchez *lib*.3.*in Decal. cap*.3. *a*.5. Dicastillo *tom*.1. *de iust. lib*. 2. *tract*.1. *disp*.8. *dubit*. 3. *numer*. 30. Palaus *disp*.

disp. 1. de iuram. punct. 3. n. 3. & punct. vltimo, n. 5. Lessius *dubit 5. cit. n. 39.* Fagundez *lib. 2. in Decalog. c. 5. n. 7. & cap. 51. à num. 11.*

QVÆSTIO XIV.

An vt periurus repellatur à testimonio dicendo, sufficiat, quod sit periururus notorius notorietate facti, etsi in iudicio non sit conuictus.

AFfirmant id sufficere multi DD. existimantes, sufficere periurium notorietate facti notorium, in quo euidens sit dixisse aliquem verba iurisiurandi falsò cum vera deliberatione, & cognitione, ad hoc vt periurus repelli possit à testificando in iudicio. Ita apud Sanchez, & Palaum Syluester *v. iuramentum 2. q. 3.* Valentia *2. 2. disp. 6. q. 7. punct. 3. dicto 3. col. 4.* & Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 11. q. 6.* his verbis: Arcentur etiam, ac repelluntur à iureiurando infames, & ij, qui tanquam periuri damnati sunt. Archidiaconus dubitat de his, qui infames periuriue sunt notorij per euidentiam facti: aliàs verò magis probatur in vniuersum omnes excludi, qui sunt notorij, siue sententia iudicis conuicti, siue ipsarummet confessione in iudicio, siue per euidentiam facti. Hæc Azorius. Qui vt vides, solùm refert placita Doctorum, ipse verò sì quid resoluit, potiùs videtur oppositum, vt constat ex illis verbis: *repellantur, &c. qui tanquam periurij damnati sunt.* Fauet his authoribus Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 20. n. 20.* dicens ad incurrendam dictam pœnam sufficere periurium in iudicio, vel in solemni pacto, & promissione, vel publicam infamiam, quod talis homo soleat peierare.

Palaus verò *disp. 1. de iuram. punct. vltim. n. 6.* dicit necessariò requiri, & sufficere, vt periurus à testificando in iudicio repellatur, quod periurium absque iniuria, vel metu extortum, sit nociuum proximo & in iudicio probatum, etiamsi de illo lata non sit sententia. Omnes certè probabiliter.

Sed non minùs probabiliter Respondeo dicendum, quod vt periurus à testimonio in iudicio dicendo repellatur, non sufficiat, quod talis sit notorietate facti, sed oportet necessariò, vt sit periurium in iudicio conuictum, & condemnatum; & rursus, quod periurium nō sit iniuria, vel metu extortum, aut à reo in iudicio de propria causa commissum. Sic Sanchez *lib. 3. in Decal. cap. 3. n. 5.* & penes illum Archidiaconus, quem citat, & vt ipse ait, sequitur Silnester *verbo periurium, q. 5.* Tabiena *verbo iurare, q. 21.* Sotus *lib. 8. de iust. q. 1. art. 10. col 2.* Aragon. *2. 2. q. 89. art. 10. paulò post princip.* Sed ex his Syluester oppositum clarè contra Archidiaconum tenet, loco pro prima sententia allegato. Sic etiam Fagundez *lib. 2. in Decalog. cap. 5. num. 7. & cap. 51. n. 12.* Qui id hac ratione probat. Nam periuri repelluntur à iureiurando ob infamiā, quam ob periurium contraxerunt iure ciuili; de iure autem ciuili solum illi infames habentur, qui in indicio contradictorio periuri probantur, aut proprio ore periurium suum confessi sunt in eodem iudicio: ergo. Sic ille.

QVÆSTIO XV.

An saltem possit periurus in sua causa ad iurandum à Iudice admitti.

NEgandum omninò videtur, ex textu *in cap. paruuli,* suprà citato, vbi interdicitur, periurum etiam in sua causa ad iurandum admitti.

Sed clarè Respondeo, non posse admitti ad iurandum in causa propria de re sibi vtili, bene tamen de onerosa, vt explicant ibi Glossa, & Sanchez *loco cit. n. 5.* his verbis: Dum in cap *paruuli*, interdicitur periurum, etiam in sua causa, ad iurandum admitti, intelligitur de iuramento purgationis, ita vt à suspicione contra se orta nequeat se proprio iuramento purgare. At iuramenta, quæ sunt potius oneris, quàm honoria, bene præstabit, vt iuramentum calumniæ, & de dominio in causa feudi. Sic Sanchez ibi, & Fagundez *lib. 2. cap. 5. n. 7.* Qui & benè addit, quod etiam in casibus difficilis probationis, & quando aliter delictum per alios testes probari non possit, tunc ne delicta maneant impunita, admitti ad iurandum possit. Legantur Farinac. *de heresi q. 118. n. 81. & 84.* Paris. *consil. 2. num. 84. lib. 4.* Rojas *singul. 88. n. 1.* & alij.

QVÆSTIO XVI.

An infames infamiā iuris, à iuramento in iudicio repellantur.

REspondeo vt quid certum, Repelli Quia id constat ex *cap. si quis, 3. q. 3. cap. nulli vnquam, ibi, cap. constituimus 3. q. 5. cap. licet ex quadam, & cap. testimonium, de testibus.* Ratio huius decisionis est: quia ferre testimonium in iudicio, computatur inter actus legitimos: atqui ab his meritò infames arcentur: ergo. Sic omnes. Legantur Sanchez *in consil. lib. 6. cap. 3. dub. 4. & cap. 6 dub. 14.* Azor. *tom. 2. lib. 6. cap. 7 q. 3.* Palaus *disp. 1. de iuram. punct 3. num. 4.* Dicastillo *tom. 1. de iust lib. 2. tract. 1. disp 8. dubit. 3. n 17.* Noster P. Franciscus à S. Iuliano *in tribunali Regular. cap. 1. aduertentia 4 § 1.* Vbi enumerat, ex *cap. infames 6. q. 1.* crimina, quæ iure Ciuili, vel Canonico adnexam habent infamiam: sunt autem hoc iure infames periuri in iudicio, simoniaci, sodomitæ, vsurarij, sacrilegi, hæretici, eorumque fautores, raptores mulierum, apostatæ à fide, lenones, maledici, venefici, adulteri, qui fratribus calumniantur, & non probant, &c. Sed hæc infamia non contrahitur, nisi post iuridicam declarationem criminis.

QVÆSTIO XVII.

An etiam infames infamiā facti debeant repelli à iuramento in iudicio.

REspondeo dicendum, quod infames facto, aut infamia facti, quales sunt qui criminosi sunt, sed non in iudicio condemnati, debent regulariter repelli à iuramento in iudicio (si eorum crimen probetur) in causa criminali, aut ardua. Quamuis interdum in defectu admittantur si aliter veritas cognosci nequeat, vt quia crimen suapte naturā occultum est, vel etiam in occulto loco commissum. In causa verò ciuili non ardua faciliùs admittitur, quāuis minor fides ei adhibeatur. Sic communis. Legātur Couarr. *in practic. q7. cap. 18. n. 1.* Tuschus *tom. 1. concl. 192. & 209.* Farinac. *de testib. q 56.* Iulius Clarus *q. 24. n. 13.* Lessius *lib 2. de iust. c. 30. dub 5. n 39.* Dicastillo *loco cit. n. 17. & 28.* qui eundem *tract. 1. disp 5. dubit. 4. n. 88.* sic infamiam describit: Est *frequens vox bonorum virorum & proborum, quæ hominem de tali crimine suspectū reddit.* Legātur P. Frāciscus à S. Iuliano *loco cit.* optimè & latè de hac materia agit. Palaus *disp. 1. p. 3. n. 4.* & alij penes ipsos.

QVÆSTIO XVIII.

An socius criminis debeat à iudiciali iuramento excludi.

RESpondeo vt certum, debere excludi ordinariè. Quia sic habetur *in cap. veniens, de testib.* & *cap. 1. de confess.* & *l. vltima, C. de accusation.* & *l. Quoniam, C. de testibus.* Et ratio huius decisionis est (inquit Palaus) quia putatur falsum alteri impositurum, vel ex eo quod speret, se liberandum propter complicem; vel quia optat in supplicio socium habere, ratione odij, aut solatij. Sic omnes. Legantur Panormitan. *in text. citatis*, Gomez *lib. 3. variar. c. 12. n. 16.* Lessius *n. 39.* Dicastillo *n. 31.* Palaus *n. 5.* Farinac. *tract. de testib. q. 60.* Alphons. de Narbona *3. p. recopilat. lib. 8. tit. 21. l. 2. glossa 5. à num. 3.* Decian. Greg. Lopez, Boëtius, Mascardus, & alij apud Nostrum P. Franc. à S. Iuliano *in Tribunali Regul. cap. 5. aduertentia 5.* Sanchez *lib. 6. consil. cap. 6. dub. 15.*

QVÆSTIO XIX.

An in aliquibus delictis possit socius criminis contra socios esse testis.

RESpondeo posse esse in omnibus criminibus exceptis, in quibus ob eorum grauitatem, etiam socij criminis in testes admittuntur. Constat ex cap. *Si quis Papa, 79. dist. cap. nemini, 3. q. 5. cap. 1. de confessione, cap. in primis, 2. q. 1. cap. fin. de testibus cog. l. quisquis 5. C. ad l. Iuliam l. Diuus Adrianus, de custod. reorum, l. Prouinciarum, C. de feriis, & alibi.* Sic tenent communiter DD. & praxis.

Quod si hic inquiras, quænam sint delicta, aut crimina excepta, in quibus etiam socij in testes admittuntur? Respondeo esse sequentia, nempe crimen hæresis, læsæ maiestatis, Sodomiæ, falsificationis monetæ, maleficij, furti famosi, & denique omnia crimina, quæ in damnum vergunt Reipublicæ. Sic Authores omnes, præcipuè supra relati, inter quos solùm sequens difficultas versatur. Sit ergo

QVÆSTIO XX.

An in dictis casibus possit socius criminis esse integer testis contra socios, ita vt semiplenè probet.

AFfirmant quidam Doctores, existimantes depositionem socij non solùm esse sufficiens indicium ad torturam, sed etiam esse semiplenam probationem; & accedente alio socio, qui idem deponat, esse plenam probationem, & posse reum damnari. Subiungunt tamen, hanc depositionem debere fieri, cum iuramento, & citata parte, cui danda est copia depositionis, vt se defendat. Sic Lessius *lib. 2. de iust. cap. 30. dubit. 5. n. 39.* Cynus, & Panormitanus apud ipsum Sanchez *lib. 6. consil. cap. 6 dub. 15. num. 3.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. 12. n. 18.* & noster P. Franciscus *loco cit. §. 2.* qui pro se citat Dicastillum *dubit. 3. cit. n. 31.* Trullench. *lib. 8. in Decal. cap 3. dub. 4. numer. 11.* & Fagundez *lib. 8. in Decalog. cap. 40. numer. 24.* Probatur, quia defectus testium habetur ex ipso iure: ergo in casibus, in quibus ius statuit esse admittendos cum tali defectu, est signum tollere defectus, & reddere eos habiles, & legitimos.

Sed æquè probabiliter Respondeo: socium criminis in dictis casibus non esse integrum testem, nec semiplenè probare, nec esse indicium sufficiens ad torturam, nisi concurrat aliqua alia præsumptio. Solùm enim eius testimonium valebit ad præsumptionem faciendam. Ratio est, quia socius criminis, ob præsumptionem, quam habet dicendi falsum, est testis diminutus: ergo etiam in casibus, in quibus ius statuit esse in testem admittendum, hæc præsumptio perseuerat: ergo eius depositio, nisi aliis adminiculis adiuuetur, non potest constituere semiplenam probationem. Vnde Dicastillo, citatus pro opposita parte, quamuis dicat, quod testimonium socij fidem faciat; addit tamen, quod eam faciat, sicut testimonium alterius hominis vilis, infamis, aut suspecti. Sic ergo sentiunt apud Sanchez, Glossa *l. fin. C. de accusat.* & ibi Petrus, Iacobus Butrius, Faber, Albericus, Salicetus, Oldrad. Angel. Roman. Hippolit. & Greg. Lopez Palaus *disp. 1. de iuram punct. 3. num. 5.* Bartol. Alexand. & Mascardus apud ipsum.

QVÆSTIO XXI.

An homo vilis, & inops à iuramento iudiciali repellatur.

RESpondeo quod repellatur, casu quo suspicio sit, vt facilè pecunia corrumpi possit, vt habetur expressè *lege 3. & l. 22. tit. 16. part. 3.* & ibi Greg. Lopez. Secus verò, si talis homo sit honestus, & bonæ famæ, vt etiam habetur *l. 3 & 4. ff. de legibus.* Sic ex communi sententia, docent Panormitan. *cap. si quis testimonium, de testibus.* Siluester *verb. testis, q. 1.* Lessius *dubit. 5 cit. n. 39. vers. nonò.* Farinac. *de testib. q. 55. num. 48. & q. 57. num. 1.* Tuschus *tom. 1. concl. 206. & 215.* Dicastillo *loco cit. num. 32.* Palaus *numer. 7.*

QVÆSTIO XXII.

An laïcus admittatur in iudicio ad testificandum contra Clericos.

RESpondeo vt certum, dicendum quod non admittitur, quando criminaliter proceditur, vt habetur *in cap. de cætero, de testibus.* & etiam *cap. ipsi Apostoli, & cap. testes, 2. q. 7.* Vbi omnes illi, qui Sacerdotes esse non possunt, à testificando contra Sacerdotes excluduntur. Secus verò dicendum, si ciuiliter procedatur; vt traditur in cap. *Quoniam, de testibus.* Rursus admittuntur in testes in exceptis criminibus, vt constat ex *cap. tanta, de simonia, cap. Sacerdotes, 2. q. 7. & ex l. si quemquam, C. de Episcop. & Cleric.* Requiritur tamen tunc, quod laïci sint bonæ famæ: nam si viles sint, & malæ famæ, debet Clericus antea esse infamatus de illo crimine, & malè audire. Et ex alia parte illis non est credendum sine corporali tormento, vt habetur *cap. in primis, 2. q. 1.* Sic omninò Palaus *punct. 3. citato n. 9.*

QVÆSTIO XXIII.

An Sacerdotibus sit interdictum in iudicio ex leui causa iurare.

RESpondeo dicendum, quod sic, quia sic habetur *in c. si quis Presbyter*, 2. q. 4. cuius rationem reddit D. Th. 2. 2. q. 89. *art.* 10. Quia tunc dictũ hominis confirmatione iuramenti indiget, quando de eius veracitate dubitatur, atqui de veritate Sacerdotum in leui causa omninò dedecet dubitare: ergo pro tali causa interdicitur eis iurare in iudicio. Sic omnes. Legantur D. Th. loco cit. Sanch. *lib.* 3. *in Decal. c.* 3. *n.* 7. Fagund. *lib.* 2. *in Decal. c.* 5. *num.* 8. Palaus *disp.* 1. *de iuramento, punct.* 3. *n.* 14. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. *dub.* 13. *n.* 4.

QVÆSTIO XXIV.

An saltem sit licitum Sacerdotibus iurare in iudicio pro necessitate, vel magna vtilitate.

RESpondeo esse omninò eis licitum in iudicio pro necessitate, aut magna vtilitate iurare. Quia sic habetur *in d. c. si quis Presbyt.* & etiam *in capite significasti, de electione*, & *c. ad reprimendam, de offic. Ordin. c. cum nuntius, de testib.* Et in nostra Apostolica, & propria regula ab Innocentio III. anno primo sui Pontificatus confirmata, sic habetur: *Iuramenta non faciant, nisi magna necessitate, cum licentiâ Ministri, vel iussi ab aliqua vices Apostolicas gerente, & hoc pro honesta, & iusta causa.* Sic Innocentius III. Et sic omnes, præcipuè nuper citati.

QVÆSTIO XXV.

An assignari possint causæ, in quibus iure permittitur Sacerdotibus, vt sint testes in iudicio, & ibi iurare.

RESpondeo, quod sic. Nam præcipuè sunt sex sequentes. *Primò* namque, iurare possunt pro pace, & amoris coniunctione, & habetur 2. q. 1. c. 1. *Secundò*, pro infamiæ expurgatione, & habetur 2. q. 4. *c. Presbyter*, & 3. *sequentibus. Tertiò*, pro fide & fidelitate, & habetur *c. Ego Berengarius, de consecrat, dist.* 2. & *c. alius* 15. q. 6. *Quartò*, pro reuerentia, vel obedientia, & habetur cap. *Quamquam, dist.* 23. *Quintò*, pro veritate inquirenda siue in testibus, siue in aliis: & habetur cap. *Quanquam*, 14 q. 2. & c. 1. 22. q. 1. *Sextè*, pro damno dato, vel dando, & habetur cap. *in primis*, 2. q. 1. quibus sunt versus, quos affert Glossa. *v. necessitate, c.* 3. *de feriis. Pax, & fama, Fides, Reuerentia, cautio damni: Defectus veri, sibi poscunt magna caueri.* Sic ego *tom.* 5. *in expositione nostra Regula, c.* 16 *lit. d.* Legantur de hac re Sanchez, Fagundez, Palaus, Trullench *loc. cit.* Azor. *tom.* 1. *c.* 11. *q.* 6. Syluest. *iuramentum* 2. *q.* 3.

QVÆSTIO XXVI.

An Clerici possint sine sui Prælati licentia in manu laici iurare.

RESpondeo posse quidem, vt constat ex c. *Ex rescripto*, & c. *Peruenit*, de iureiurando, exce-

ptis tribus casibus, in quibus nequeunt Clerici in manu laici iurare sine licentia sui Episcopi, & Episcopus sine licentia Papæ. *Primus* est, quando iurant coram iudice laico, tanquam suo superiori, & ab ipso ad id coguntur, *c. nullus*, 22. *q.* 5. secus quando coram eo iurant, non tanquã Superiori, tunc enim possunt absque licentia, c. *Ex rescripto*, & *c. Peruenit*, citatis.

Secundus est, quando iurant de calumnia. Quia non possunt hoc iuramentum præstare, nisi is, coram quo litigant, sit Superior eorum, vel de licentia Superioris, *c. nos* 22. *q.* 7.

Tertius est. Quando iurant in actu iustificandi, tunc enim iurare non possunt in manu laici, nisi de licentia sui Episcopi. Sic communis. Sylu. *iuramentum* 2. *q.* 3. Angel. *iuramentum* 3. *n.* 13. & penes illos Abbas, Sanchez *lib.* 3. *in Decal. c.* 3 *n.* 8 Fagund. *lib.* 2. *in Decal. c.* 5. *n.* 11. Trullench. *lib.* 2. *in Decal c.* 1. *dub.* 13 *n.* 5. Palaus *disp.* 1. *punct.* 3. *n.* 14.

QVÆSTIO XXVII.

An Sacerdotes, cum iusiurandum præstant, teneantur sacra tangere.

RESpondeo teneri, nisi in causis grauibus, & in quibus iure expressum est, vt Episcopi, & Sacerdotes sacra tangant, veluti in casu, quo essent infamati, tunc enim sacra essent ab illis in iuramento tangenda, quia id iure expressum est, c. fin. de iuram. calumniæ. Extra hos igitur casus sat est illis iurare per suam consecrationem, tangendo proprium pectus, vt habetur *c. si quis Presbyter*, 2. *q.* 5 Couar. *de pactis*, 2. *p.* §. 1 *n.* 3. & penes ipsum Panormit. Barbarius, & Guido Papæ, Sanchez *n.* 9. Fagundez *n.* 12. Ioan. de Selua *de iureiurando* 1 *p. q.* 4. *n.* 5. Legantur dicta à nobis suprà *disp.* 1. *q* 11.

QVÆSTIO XXVIII.

An consanguinei descendentes, vel ascendentes eius, pro quo est testimonium dandum, repellantur à testificando in iudicio.

RESpondeo vt certum: Repelli. Quia sic colligitur ex *l.* 3. *ff. de testibus*, & *ex c. similiter*, 3. *q.* 5. *cap. Absens*, 3. *q.* 9. Et docent Gomez 3. *variar. c.* 12. *n.* 15. & ex illo Lessius *lib.* 2. *de inst. cap.* 30. *dubit* 5. *n.* 37. *vers. Quartò.* Farinac. *de testib. q.* 53. & 54. Tuschus *tom.* 1. *concl.* 201. Dicastillo *dubit.* 3. *cit. n.* 22. Fagundez *lib.* 8. *in Decalog cap.* 40. *n.* 21. Palaus *disp.* 1. *punct.* 3. *n.* 12.

QVÆSTIO XXIX.

An item repellantur à testificando in iudicio collaterales & affines eius, pro quo est testimonium dandum.

RESpondeo etiam repelli, sed solùm illos, qui sunt consanguinei collaterales, vel affines, vsque ad quartum gradum. Sic Lessius, Dicastillo, Fagundez, ex Gomezio *loco cit.* & alij. Ex quo colliguntur, filios non posse testimonium ferre contra parentes; imò si id faciant, peccare contra reuerentiam illis debitam.

QVÆSTIO XXX.

An prædicti consanguinei, & affines possint interdum admitti ad testificandum pro reo.

RESpondeo, posse interdum. Nam in primis possunt admitti consanguinei & affines rei ad illum defendendum, eiusque innocentiam probandam: Quia sic habet vsus, quando innocentia illius aliunde constare non potest, teste Iulio Claro *q.24. n.12.* & docent ex illo Lessius, Dicastillo, & Fagund.

Secundò, possunt admitti pro consanguinitate, aut ætate probanda, vt habetur *l.14.tit.16.p.3.* & *in c. super eo, de testibus*, & ibi Ioan. Andr. & Palaus *loco cit. n.12.*

Tertio, admittuntur Parentes in testes super fœdere matrimonij, vt notat Glossa in c. *Quod verò 3. q.5.* Nisi fortè, propter incrementum, & honorem filiorum, videantur suspecti de veritate dicenda, vt habetur expressè in cap. *super eo, de testibus.* Vbi filia petens virum aliquem maiorem se, adduxit matrem in testem promissionis. Quæ mater repulsa est à testimonio, eo quòd suspecta esset de veritate dicenda, propter incrementum, & honorem filiæ. Sic Palaus *n.12. citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An repellantur à testificando domestici eius, qui testes producit.

RESpondeo vt certum: Repelli in omni causa, tam ciuili, quàm criminali, & in omni negotio ipsiusmet producentis, excepto infra assignando, q. sequenti, in fine. Sic omnes, ex *l. testes. ff. de testibus*, & *l. 1. § ad quæstionem, de quæstion. l. etiam, C. de testibus, & c. si testis 4. q.3.* Legantur Farin. *de testib. q.55. n.35.* Palaus *disp.1. de iuramento, punct.3. n.13.* Dicastillo *tom.1. de iust lib.2. tract.1. disp.8. dub.3. n.14.* Fagundez *lib.8. in Decal. c.40. n.12.*

QVÆSTIO XXXII.

Qui nomine domesticorum intelligantur.

RESpondeo, quod intelligantur, & tales dicantur, non solùm vxor, filij, serui, & liberti, famuli conductitij, & alij familiares, saltem si eis aliquo modo imperare possumus. Sic colligitur ex *l. respiciendi, ff. de pœnis*, & tenet Panorm. *in c. litteris, n.5. de testibus.* Dicastillo, Fagund. & Palao *n.13. citato*, id docet ex Gloss. in c. *quod verò 3. q.3. & l.18. tit.16 p.3.* ibi: En su pleyto mismo, ninguno puede ser testigo. Otro si no puede ser cauido en aquel pleyto, testimonio de su fijo, ni de su sieruo, ni de su afortunado, ni de su mayordomo, ni de su quintero, ni de su hortelano, ni de su molinero, ni de ome, que sea su paniaguado. Imò (addit Palaus) neque fideiussor potest esse testis in causa principalis debitoris, quia sua interest maximè illud negotium. Benè tamen singuli de vniuersitate, & collegio possunt esse testes in causis pertinentibus non ad singulos in particulari, sed ad collegium, vt notat ibi Greg. Lopez, & docentur hæc omnia expressè *in c. si testes, 4. q.3.* Hæc Palaus. Addit etiam Dicastillo *n. 16.* quod domestici item admittuntur in testes in subsidium, si veritas aliter haberi non potest: v.g. in causa adulterij, vt communiter docent DD. *l. consensu, C. de repudiis.*

QVÆSTIO XXXIII.

An Pagani, Iudæi, & apostatæ à fide, & alij ex alia lege possint testificari contra Christianum.

RESpondeo vt certum, quod non possint, *c. non potest, & sequent. 2. q.7. & c.1. & c. Iudæi, & c. licet, de testib. & l.8. tit.16. p.3.* Et meritò, tum quia, vt ait S. Augustinus relatus in cap. *ipsa pietas, 23. q.4.* Qui diuina testimonia non sequuntur, pondus humani testimonij perdiderunt. Tum etiam: quia ob dissimilitudinem religionis, & odium frequenter conceptum, præsumuntur falsum iurare. Sic omnes. Legantur Dicastillo *dubit.3. cit. num.3.* Palaus *n.6.* Qui ex *l. 8. partit.* excipit crimen læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ, in quo iurare possunt aduersus Christianum, si sint homines eius conditionis, qui inter ipsos Paganos admittuntur in testimonium.

QVÆSTIO XXXIV.

An vt iuramentum in iudicio forensi licitè proferatur, debeat fieri debito tempore, & à ieiuno.

RESpondeo dicendum, quod debeat fieri sic. Nam in primis debet fieri debito tempore, hoc est, non in diebus festis, nam in his non potest fieri, nisi pro pace, fide, obedientia, pietate, fama, aut necessitate vrgente, vt diximus *3. p. tr.1. de obseru. festorum, disp.5. q.27. & 30.* cum communi omnium Canonistarum, & Theologorum. *Secundò* debet fieri à ieiuno. Nam sic habetur *in c. honestum, 22. q.5. & c. placuit, 4. q.3.* ibi: *Nullus ferat testimonium, nisi ieiunus.* Sed hæc conditio solùm est ex consilio, non ex præcepto. Et hodie non est in vso. Legantur Sanchez *lib.3. in Decal. c.3. n.4.* Fagund. *lib.2. in Decal. c.5. n.2. & 3.* Palaus *n.13.* Lege me ipsum *3. p. disp.5.*

QVÆSTIO XXXV.

An vt duo testes plenè probare dicantur, etiam circumstantiæ aliquæ sint necessè requisitæ.

RESpondeo quod sint requisitæ quatuor. Nam *primò* requiritur, vt testes sint iurati: vt habetur c. Fraternitatis, & c. Tuis, de testib. & meritò, nam facilius est mentiri sine iuramento, quàm cum illo.

Secundò, requiritur quod sint contestes, hoc est, quod ambo testentur idem factum indiuiduale, ac proinde debent conuenire in loco, tempore, & specie delicti.

Tertiò requiritur, vt sint testes idonei, iuxta nuper dicta, ita vt ipsis nihil iure opponi possit.

Quarto tandem, vt sensu externo perceperint, & ita dicant se percepisse, v. g. se vidisse furantem, aut audiuisse blasphemantem, *cap. si testes 4. q.3.* Ratio est, quia non sunt certi ex facto externo, nisi sensu externo perceperint. Quare testes ex audito non plenè dictum probant, quod non consistit in voce, vnde si dicant se audiuisse,

homicidium

homicidium patratum à Petro, non probant plenè, sed indiciom aliquod faciunt, vt inquiratur. Sic omninò Dicastillo *tom.1.de iust.lib 2.tr.1.disp.8.dub.3. à n.37.* ex Lessio *lib.2. cap.30.dub.4. n.31.* Tuscho *tom.8.concl.8.17.& 176.* Azotin, Claui Regia, Tabiena, Syluestro, & Angelo.

§. II.

De personis, quæ extra iudicium iurare possunt.

QVÆSTIO XXXVI.

An Deus Opt. Max. iurare possit.

NEgandum videtur. *Primò*, quia iuramentum est propriè actus Religionis: sed Deus non est talis actus capax, cum per illum alterum superiorem & excellentiorem nobis agnoscamus: ergo. *Secundò*, quia iuramentum interponitur ad confirmandum dictum, propter defectibilitatem veritatis ex parte personæ iurantis: atqui diuinum dictum non est capax confirmationis, cum per se habeat infallibilem veritatem: ergo.

Sed vt certum Respondeo dicendum, quod Deus optimè possit iurare, non propriè, & rigorosè loquendo, sed impropriè, quasi metaphoricè. Quod possit iurare, sic constat ex Scriptura, in qua legimus, sæpè iurasse. *Genes.22.* vbi dicitur, Deum iurasse per semetipsum. *Psal.109. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum. Hierem.22.& 44. Ecce ego iuraui in nomine meo magno,* & alibi.

Nec obstant rationes dubitandi. Quia solùm probant, Deum non posse propriè, & rigorosè iurare, quod concedimus: non verò probant non posse impropiè, & abstatis imperfectionibus efficere iuramentum, quoad ea tantum, quæ dicunt perfectionem. Sic omnes. Legantur Caiet. *in cap.22. Genesis,* Suarez *tom.2.de Relig.tr.4.lib.1.de iuram.c.14. n.2. & 3.* Fagundez *lib.2.in Decal.c.5.n.15.* Palaus *tom. 3.disp.1.de iuram.punct.3.n.1.* Luyfius *in sum.t.par. cap.179.dub.1.*

QVÆSTIO XXXVII.

An Deus non solùm per simplicem attestationem, sed etiam per execrationem possit iurare.

AFfirmat (apud Suarium) Adam. *ad Hebr.3.* Qui explicans illa verba Psal. 88. *Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar,* dicit hunc habere sensum, *Non sim Deus, vel viuam, si hoc non impleuero.* At hæc verba expressè continent execrationem: ergo. *Confirmatur* hæc sententia. Quia in Scriptura habetur, quòd Deus iurauit, *per animam suam, in anima sua, per vitam suam,* aut *in vita sua, in ira sua, in sancto suo; Ierem.51. Amos, 6. Psal.88. & 94.* At hæ formulæ iurandi continent execrationem, vt ex dictis suprà *disp.4. q.2.* constat: ergo. Propter hæc Suarez, & Fagundez innuunt hanc sententiam esse probabilem.

Sed ego longè probabiliùs Respondeo, Deum minimè posse iurare per execrationem, sed solùm per simplicem attestationem. Ratio est, quia nullibi in Sacra Scriptura talis modus iurandi inuenitur expressus. Deinde quia talis modus iurandi, vel Deo est impossibilis, vel saltem ipsum minimè decere videtur, vt optimè probat Suar. *tom.2.de Relig. lib.1. de iuram.cap.14.* (el *primero*) *n.5.* Et ex illo non citato, Fagund. *lib.2. in Decalog. c.5. n.16.* Qui facilè respondent fundamentis sententiæ oppositæ.

QVÆSTIO XXXVIII.

An Christus Dominus iurare potuerit.

REspondeo vt certum: Quod potuit iurare, & propriè, quia Christus Dominus, quatenus homo, minor fuit Patre: ergo per maiorem se iurare poterat. Sic omnes, inter quos solùm est dubium, vtrum de facto aliquando iurauerit, affirmantes quidam, negantes alij, & hi probabiliùs, vt diximus suprà *disp.3.q.36.* Legatur.

QVÆSTIO XXXIX.

An Angeli boni loquentes cum hominibus, iurare etiam possint, & an aliquando iurauerint.

REspondeo vt certum: Posse. Nam *Apoc.10.* expressè legimus de facto iurasse, *per viuentem in sæcula sæculorum.* Et notauit Innoc.III. *in c Etsi Christus.* Et ratio est, quia nostra incredulitas, & diffidentia, diuini numinis attestatione aliquando confirmari debet, vt dixit Andreas Cæsareensis *in commentariis Apoc.c.28.* & docent omnes. Legantur loci citatis Suar. *n.13.* Fagund. *n.18.* Palaus *punct.3.sub n.1.* Ribera in citatum *c. Apocal.*

QVÆSTIO XL.

An etiam Angeli inter se loquentes possint iurare.

REspondeo vt certum: Non posse, saltem ratione status. Quia inter sanctos Angelos nec potest esse necessitas, nec vtilitas iuramenti: ergo iurare non possunt, cum nihil agere possint otiosum, & inane. Antecedens constat: quia cuilibet Angelo constat euidenter, alium mentiri non posse, eo quòd beatus sit: ergo iuramentum non est necessarium: ergo iurare non possunt, dum inter se loquuntur. Sic Suarez, Fagundez, & Palaus locis citatis.

QVÆSTIO XLI.

An Angeli mali loquentes inter se, aut cum Angelis bonis, possint, & de facto iurent.

REspondeo dicendum, quod licet possint iurare, de facto tamen verisimilius est, quod non iurent. *Prima* pars constat, quia non est ratio, cur dæmones loquentes inter se, iurare non possint; cum ex malo fine id præstare valeant. *Secunda* etiam pars, nempe quod de facto non iurent, probatur, quia ab hac actione se abstinent, ne videantur diuino testimonio indigere ad confirmationem

tionem suorum dictorum, neve Deum aliquo modo superiorem cognoscant, & ne ipsum honorare videantur. Sic Suar. *tom.2. de Relig. lib. 1. de iuram c.14. n.15.* Fagund. *lib.2. in Decal. c.5. n.19.* Palaus *tom.3. disp.1. de iuram. punct. 3. sub n. 2.* ex quibus addit Suarez, quod loquendo de dæmonibus respectu suorum sociorum, fortasse non sunt iuramenti capaces.

QVÆSTIO XLII.

An Angeli mali loquendo cum hominibus, interdum iurent.

RESpondeo interdum (cùm permittuntur) iurare, non ex bono fine, sed ad decipiendos homines: sicut interdum, ob eundem finem, fingunt se viros religiosos, assumendo illorum speciem. Et hoc maximè habet locum, quando dæmones se latere putant, & non agnosci: nam si agnoscantur, rarò vtentur diuino iuramento ad persuadendum aliquod malum hominibus, tum propter suam superbiam, ne videantur confiteri, se indigere testimonio Dei ad firmanda sua dicta, vt suprà diximus. Sic Suarez, & Fagundez *locis citatis.*

Quod dictum est de Angelis bonis, & malis, idem dic de hominibus beatis, & damnatis.

QVÆSTIO XLIII.

An omnes homines viatores sint capaces iuramenti.

RESpondeo dicendum, quod non. Nam pueri ante annos discretionis, amentes, furiosi, & omnes iudicio rationis carentes, incapaces iuramenti sunt. Post verò rationis vsum, ex natura rei omnes sunt iuramenti capaces, *c.1. de delictis puerorum* Legantur Suar. *c.14 cit. à n.5.* Fagund. *n.22.* Palaus *n.1. in fine*, & nos infrà latius *disp.43. q.12.* & omnes, qui idem docent loquendo de personis, quæ voto obstringi possunt, de quo infrà *tr.2. disp 5.*

QVÆSTIO XLIV.

An Pagani, qui nullum omnino Deum cogitant, vel admittunt, vt Athei, qui animam immortalem non credunt, sint capaces iuramenti.

RESpondeo vt certum: quod non. Quia nullum Deum possunt in testem inuocare. Imò nec videntur cogitare aliquid maius homine: sed, omnes, qui iurant, per maiorem sui iurant, vt dixit Paul. *ad Hebræos 6.* ergo. Sic Suarez *n.6.* Fagundez *n.23.* & Palaus *loco cit.* & omnes.

QVÆSTIO XLV.

An saltem Gentiles, qui licèt verum Deum ignorent, falsos tamen deos cognoscunt, & colunt, sint capaces iuramenti.

RESpondeo vt certum. Quod huiusmodi homines verè, & in rei non sint capaces iuramenti, & consequenter nec obligari possint ex vi illius. Benè tamen possint vti iuramento, intentione, & existimatione sua, & obligari ex conscientia erronea, at sublato errore, v.g. cùm baptizantur, iam non tenebuntur amplius ad tale iuramentum. Sic omnes.

QVÆSTIO XLVI.

An Iudæi, Mauri, & Turcæ, & alij, qui verum Deum, licèt imperfecto modo, agnoscunt, sint capaces iuramenti.

RESpondeo vt certum: quod sic. Quia qualibet existimatio de vero Deo sufficit ad colendum illum per iuramentum, & consequenter ad inuocandum illum in testem, vt docet Paulus *ad Roman.1. & 2.* erit ergo tale iuramentum verum, & solidum, & habere poterit effectus iuramenti proportionatos cognitioni, & honestati naturali. Sic Suarez *loco cit. num.7.* Fagundez *num.25.*

DISPVTATIO VII.

De comitibus, seu conditionibus iuramenti, nempe de veritate, iustitia, & iudicio.

QVÆSTIO PRIMA.

An vt iuramentum quodlibet sit licitum, & honestum, debeat habere veritatem, iustitiam, & iudicium.

RESPONDEO debere habere, & sufficere pro honestate cuiuslibet iuramenti, vt diximus suprà *disp.1. quæst.20.21. & 22.* Legantur ibi dicta. Nunc de singulis præfatis conditionibus, more solito, tractabimus.

---

§. I.

De veritate requisita in iuramento assertorio.

QVÆSTIO II.

An veritas in iuramento assertorio consistat formaliter in eo, vt iurans existimet verum esse id, quod iureiurando affirmat, vel negat.

NEgat ex parte Trullench. *lib.2. in Decal. cap.1. dub.5. num.2.* quatenus dicit, quod veritas in iuramento assertorio est, & consistat in eo, quod rea ita se habeat, sicut firmatur; vel saltem debita facta diligentia, verum existimet esse id, quod attestatur.

Sed clarius, & melius Respondeo affirmatiuè, nempe quod veritas in iuramento assertorio formaliter consistat in eo, vt iurans aduertat, & bona fide

fide putet verum esse, quod iureiurando affirmat, vel negat; siue rem præsentem affirmet, siue præteritam, siue futuram; v.g. quis iuret heri eleemosynam dedisse, nunc velle dare, & cras daturum. Debet saltem moraliter scire ita esse, & fore. Veritas ergo (ait Tamburinus) non tam sumitur ex ipso obiecto, seu re iurata materialiter, quàm formaliter ex ipso animo iurantis. Contingit enim sæpe, rem non ita esse, vt ego sine dolo, & facta diligentia sufficienti inquirendi veritatem, deliberatè iuro; sed tamen quia ita est in cognitione mea, iuramento non deest veritas. Dico, *deliberatè*, quia excusatur quis à mortali, si perfecta deliberatio desit, vt est vniuersalis doctrina in similibus actibus humanis. Hæc Tamburin. *lib.3. in Decal cap.*1. §.4. *num.*1. Fagundez etiam *lib.2. in Decal. cap.*6. *num.*2. Sanchez *lib.3. in Decal. cap* 4. *num.*2. ibi: Veritas in iuramento assertorio in eo consistit, vt iurans arbitretur esse verum id, quod iureiurando asserit. Palaus *disp.*1. *de iuram. punct* 5. *num.*2. sic dicens: Aduerto tamen; mendacium in iuramento assertorio, non tam desumi ex conformatione (sic *lege*, non *confirmatione*) iuramenti cum re asserta in se, quàm in mente iurantis. Potest namque iurare rem aliter, quàm à parte rei est, & non ob inde falsum iurare: quia prudenter existimasti, sic se habere. Et è contra, iurare potes rem, prout est in se, & falsò iurare, si prudenter existimabas aliter se habere. Debet ergo iuramentum assertorium, vt verum sit, conformari cum intellectu iurantis. Sic ille. Et Luysius *in sum* 1.*p.c.*168.*dub.*1.*concl.*1.

QVÆSTIO III.

An defectio veritatis in iuramento assertorio, si res sit grauis, semper sit mortalis.

RΕspondeo vt quid certissimum, semper esse mortalem (nisi aliàs absit perfecta libertas.) Ratio est, quia inuocare Deum in testem falsi, est grauissima illius iniuria, cum Deus sit summa veritas cui falsitas infinitè repugnat. Sic omnes. Legantur D.Thom. 2.2.*q.*98. *art.*5. *ad* 1. Caiet. *in sum. verb. periurium, c.*1. *vers. inchoando.* Sotus *lib.*8. *de iustitia, q* 2. *art.*3. *concl.*1. Azor. *tom.* 1. *lib.*11. *c.*4. *q.*1. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*3. *de iuram. c.*4. *n.*2. Valentia 2.2. *disp.*6 *q.*7. *punct.*3. *concl.*1. Lessius *lib.*2. *de iust. cap.* 42 *n.*11. *vers. deinde.* Sanchez *lib.*3. *Decalogi, cap* 4. *num* 6. Sayrus *in claui Reg. lib.*1. *cap.*4. *n.*15. & 16. Tolet. *lib.*4 *sum. cap.*21 *num* 8 Fagundez *lib* 2. *Decalogi, cap.*6. *num.*3. Palaus *tom.*3. *disp.*1. *de iuram punct.*5. *n.*1. Bonac. *in* 2 *præcept. Decal. disp.*4 *q.*1. *punct.*3. *n.*5. Trollench. *lib.*2. *decal. cap.*1. *dub.*6. *num.*1. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.*2. §.1. *num.*1. & alij apud Dianam *p.*5. *tract.*5. *resol.*4. & alij.

QVÆSTIO IV.

An etiam defectus veritatis in materia leui, sit etiam mortalis in iuramento assertorio.

RΕspondeo vt quid certissimum: Etiam esse mortalem. Quia etiamsi leuissima sit materia iuramenti, fit Deo grauissima iniuria, cum adducatur in testem falsitatis. Sic omnes Authores supercitati, necnon Sanctatellus, Metolla, Baldellus, Homobonus, Faustus, Malderus, Molfesius, & alij quos citat, & sequitur Diana *resol.*4. *citata* Sic etiam Luysius *c.*168. *citato dub.*3. *concl.* 2. & omnes.

QVÆSTIO V.

An iuramentum assertorium falsum, factum causa ioci, etiam sit periurium mortale.

NΕgarunt quidam existimantes, solum esse periurium veniale. Quia mendacium iocosum non est simpliciter mendacium: ergo qui tale mendacium iurat, non dicetur simpliciter iurare mendacium: ergo nec simpliciter periurus. Ita tenuere Gotfredus *in cap.* Quod autem, & *cap. vltimo*, 22. *q.*2. & Glossa *in cap. vnum*, §. *Nunc in fine*, *vers. iuramus*, 25. *dist.* Quorum sententiam ita existimat probabilem Angelus, vt contrariam solùm appellet tutiorem, his verbis: Secundò, falsa iuratio est ex parte iurantis tantum, vt cùm quis iurat verum, credens esse falsum quod iurat. Tertiò, ex parte vtriusque, scilicet cum quis iurat falsum, sciens esse falsum. Et istis duobus modis, si fiat iocosè, est peccatum veniale, secundùm Gotfred. 22. *q.*2. *cap. Quod ait*, & *cap. vltimo.* Secundùm verò Theologos est peccatum mortale, propter irreuerentiam Dei. Posset tamen dici, quod mendacium iocosum non sit propriè mendacium, vt in dicto *cap. Quod ait*, ideo posset teneri opinio Gotfredi, quod non peccat mortaliter, quia non propriè periurat. Sed opinio Theologorum est tutior. Hæc Angel. *verb. periurium, in princ.*

Sed vt quid certissimum Respondeo dicendum, quod etiam iuramentum falsum iocosè factum, sit mortale periurium. Ratio est, quia cæteris paribus, eo periurium est grauius peccatum, quo materia illius leuior, & vilior est: quia plus diuini nominis honori derogatur, cùm assumitur in testem falsitatis, nulla causa ducenti, sed solo ioco. Sic D.Thom. 2.2.*q.*98. *art* 3. *ad* 2. & expressè contra Angelum & Gotfredum Syluester *verb. periurium, n.*5. Couart. *de pactis* 1. *p.*§.6 *n.*5. Sayrus *lib.*5. *c.*4. *n.*15. & 16. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*3. *in Decal. c.*4. *n.*7. Fagundez *lib.*2. *c.* 6. *num* 4. Trullench. *n.*1. *citat.* Bonac. *loc. cit.*

QVÆSTIO VI.

An sit etiam mortale iurare rem dubiam, vt certam.

RΕspondeo tanquam certum: Esse etiam mortale. Quia qui rem sibi dubiam, vt certam iurat, reuera falsum iurat: quia reuera mentitur, cùm asserat tanquam certam rem, de qua est dubius, vt igitur tunc non iuret falsum, debet illam rem affirmare tanquam dubiam: dicendo, suspicor, aut credo ita esse. Sic Angelus *verb. periurium*, *n.*3. sic dicens: Quartu modo dicitur periurium affirmatio dubitationis, vt cùm quis illud de quo dubitat, asserit cum certitudine efficaci, iuramento confirmata, & sic peccat mortaliter, secundùm Aureol. secus si assereret illud humano modo, sicut potest scire in talibus, sicut respondet ordinandis, quantum permittit humana fragilitas: quia non esset mortale,

secundum

ſecundum eundem Aureol. Sic Angel. Syueſter. etiam ibi, *quæſt.* 1. Suarez *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Nauar. *cap.* 12. *n.* 7. Saytus *loc. cit. num.* 7. Sanchez *cap.* 4. *cit. num.* 8. Qui idem dicit de illo, qui rem ſibi certam, iuraret vt dubiam. Quod totum docet Palaus *punct.* 5. *citato, num.* 2. ibi: Ex quo fit, ſi rem quam exiſtimas dubiam, vt certam affirmes; vel quam exiſtimas certam, vt dubiam iures, periurium falſum committere: quia firmas iuramento rem, aliter quàm habes in mente. Sic ille. Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 6. *&* 8 & Luyſius *cap.* 168. *cit. dub.* 3. *concl.* 3. dicens: Peccat mortaliter, qui affirmat cum iuramento quod eſt dubium, aut ipſe de eo dubitat.

QVÆSTIO VII.

An iuret falſum, peccetque mortaliter, qui per hyperbolen iurat rem, quæ vt ſonat, vera non eſt.

RESpondeo, vt certum: non iurare falſum, & conſequenter, nec peccare mortaliter. Quia dicere aliquod falſum per hyperbolen, vel aliam figuratam locutionem, non eſt mendacium, nec peccatum, vt tradit S. Thom. poſt D. Auguſtinum 2. 2. *q.* 111. *art.* 1. & probatur per illud Dauidis 1. *Reg. cap.* 10. *Ionathas, & Saul, aquilis velociores, & leonibus fortiores.* Si. Nauar. *lib.* 5. *conſil. tit. de hæreticis, conſil. mihi* 15. Et ratio, inquit Sanchez, eſt: quia hyperbolica locutio non efficit illum ſenſum, quem ſonant verba; ſed eſt quædam exaggeratio: ſic ille *num.* 9. & poſt illum Thom. Tamburinus ſic dicens: Ad moralem certitudinem ex parte rei iuratæ, pertinet locutio hyperbolica. Iuro, Petrum infinitis pollere diuitiis; à me infinito amore te diligi, innumerabiles eſſe tuos æmulos, &c. vt enim veritate non careant hæc iuramenta, ſatis eſt, diuitias, amorem, æmulos aliquo tandem modo excedere; id enim eſt prædicta eſſe talia humano more, & moraliter. Sic ille *lib.* 3. *Decal c.* 2. §. 1 *n.* 4. Fagundez *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 10. Bonac. *loco cit. n.* 6. Palaus *diſp.* 1. *de iuram punct.* 6. *n.* 2. Saytus *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 12.

QVÆSTIO VIII.

An certitudo veritatis, quam exigit aſſertorium iuramentum, debeat eſſe euidens, & omnino infallibilis.

RESpondeo vt certum, quod non: quia ſi talem certitudinem exigeret, vix poſſet iurare. Igitur ſat eſt, quod quis habeat certitudinem moralem, aut probabilem veritatis, quam iurat. Sic Sanchez *loc. cit. num.* 10. his verbis: Ad veritatem huius iuramenti aſſertorij exigitur, & ſatis eſt, vt iurans ita rem ſe habere arbitretur prudenter, & non leui coniectura ductus, ſed certa, aut veriſimili, atque probabili; ac proinde ſecundùm iudicium iurantis conſentaneum rationi, ſiue id à parte rei verum ſit, ſiue falſum ſit. Quia hoc eſt moraliter certum eſſe. Sic ille. Et apud illum Azor, Leonardus, Suarez, & Valentia. Palaus *punct.* 5. *cit. num.* 2. *verſu dixi.* Bonac. *diſp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 5. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 2. §. 1. *n.* 6. Qui tamen addit, quod ad iurandum non ſufficiat quælibet probabilitas, ſed ea, quæ ad certitudinem moralem faciendam perueniat, neceſſaria ſit. Sed certè quælibet probabilitas facit moralem certitudinem vt, ſæpe diximus cum communi. Vnde (vt benè ait Palaus) ſufficiet, ſi prudenter, hoc eſt, ſecundum probabilem rationem, ita eſſe arbitretur. Sic etiam ſentit Luyſius 1 *p. ſum. cap* 168. *dub.* 3. *concl.* 4. per hæc verba: Si tamen quis affirmet cum iuramento, quod putat verum prudenter, etiamſi ſit falſum, non peccat peccato periurij; imò nec alio, ſi prudenter ſe geſſit. Sic ille.

QVÆSTIO IX.

An vt ſcholaſtici verè iurent, aliquem ſcholaſticum ad ſcholas acceſſiſſe tempore requiſito ad curſum conficiendum, ſufficiat quod rationabiliter id credant, eo quod illum viderint eo tempore communiter ad ſcholas adeuntem.

RESpondeo id ſufficere. Quia ad id iurandum ſufficit certitudo moralis, qualis eſt hæc, quam in caſo propoſito habent teſtes. Vnde conſtitutio petens iuramentum, eſt de hac morali certitudine intelligenda. Sic Sanchez *lib.* 3. *Decal cap.* 4. *n.* 11. & Petr. Hurtado 2. 2. *diſp* 173 *ſect.* 15. §. 120. per hæc verba: Scholaſticus vult probare curſum, ad quod eget duobus teſtibus, adhibet duos amicos, qui illum non viderunt intereſſe lectionibus, at ſatis ſibi perſuadent illum interfuiſſe, at non poſſunt iurare, ſe id vidiſſe: ad primum enim habent ſufficientem cognitionem (vt porro ex caſu) ſecundum autem illis conſtat eſſe falſum. Hæc ille, quem citat, & ſequitur Diana *p.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 10. & vtrumque Tamburinus *loc. cit. n.* 8. citans pro hac Lugum *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 39. *ſect.* 3. *n.* 19. Palaum *diſp.* 1. *punct.* 5. *n.* 3.

QVÆSTIO X.

An liceat perſuadere alicui, vt iuret obiectum quidem verum, ſed quod ille ignorat.

RESpondeo vt certum: Non licere, niſi iuraturus priùs ſibi perſuadeat probabili fundamento perſuadentis ita eſſe. Sic Hurtado *loc. cit.* cuius ratio eſt, quia iurare ſine probabili cognitione, aut certitudine rei iuratæ, eſt peccatum mortale: ergo & inducere ad tale iuramentum. Si verò prius perſuadeamus homini veritatem, ita vt ille efformet dictamen practicum de honeſtate iuramenti, licitũ eſt illud petere, quia petimus rem licitam. Id conſtat tum exemplo ſcholaſticorum adducto nuper, *quæſt. antecedenti.* Tum ſequenti. Nam ſi quis interrogatus de nobilitate Antonij, doceatur prius ab ipſomet Antonio fundamenta facientia fidem de illius nobilitate, quia vel adducit ſenes, homines quidem frugi, & gnaros, vel oſtendit antiquitatis (non iniquitatis, vt leges apud Dianam) inſtrumenta, & monumenta vetuſta, quibus prudenter creditur, rem ita eſſe: poſſumus quidem licitè iurare, Antonium eſſe nobilem, quia ad id aſſerendum, ſatis eſt prudens perſuaſio ſine vlla ratione probabiliter dubitandi. Sic Hurtad. loco cit. & Diana. Quibus accedit Tamburin. *loco cit. n.* 7 *fine*, ibi: Quando pe-

ritur

titur informatio personæ, v. g. vel vitæ, & famæ, & similium, cum non intentatur à Iudice certitudo de visu, satis est certitudo moralis ex auditu, siquidem methaphysica, & omnimoda de his, nec haberi, nec quæri solet. Sic ille ex Sanchez *lib.3. Decal.c.4.n.13.*

QVÆSTIO XI.

An etiam in iudicialibus, sufficiat certitudo moralis, quæ consurgit ex audito fide digni, vt quis rem tanquam certam iuret.

REspondeo, non sufficere. Quia in iudicialibus semper quod testis absolutè testatur testari censetur de visu, & præsentia propria, & ideo secundum hunc sensum à Iudice (cui cum veritate responderi debet) expostulatur iuramentum, vt habetur *in cap.testes,3.q.9.* in iudicialibus ergo exigitur ad iuramenti veritatem omnimoda certitudo, nisi quando ex lege, aut consuetudine intelligitur id iuramentum de credulitate, eo quòd nequeat plena certitudo haberi, vt quando accipitur à Iudice iuramentum de idoneitate alicuius personæ, vt tradunt Sotus, Gabriel, & Sayrus, quos sequitur Sanchez *n.13. cit.* & etiam Tamburinus *n.7. citato*, & Palaus.

QVÆSTIO XII.

An scholasticus possit iurare, aliquem ex suis sociis toto anno scholas frequentasse, cum id non fecerit, nisi per maiorem partem anni.

NEgat absolutè Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. num.12. in fine*, vbi ait, quod ad huius iuramenti veritatem opus sit, vt mathematicè totum tempus impletum sit, quia id Vniuersitat constitutiones petunt, vt reputetur integer vnius anni cursus. Ita ille.

Sed clariùs Respondeo, Posse quidem, nisi aliàs expresse id constitutiones Vniuersitatis petant, & extent in viridi obseruantia, nec sint consuetudine introducta abrogatæ. Sic Tamburinus *lib 3. Decal. cap.1. §.1. n.2.* iis verbis: Hinc non est condemnandus Parochus, si testificetur suum clericum frequentasse toto anno Ecclesiam; cum tamen per maiorem solùm anni partem diuinis officiis astiterit; id enim est moraliter toto anno frequentasse. Idem dic de scholasticis, si testificentur aliquem ex suis scholas simili modo frequentasse. Excipe, nisi fortè Vniuersitatis, vel Ecclesiæ constitutiones requirant annum mathematicum; tunc enim non de re morali, sed de re, prout adamussim se habet, iurandum. Sic ille. Et benè, si addas, nisi alias dictæ constitutiones non sint derogatæ consuetudine contraria interpretante illas de re morali, hoc est, de maiore parte anni. Hinc excusauit idem Tamburinus quendam Sacerdotem iurantem se in Parochia per hebdomadam maiorem confessionibus excipiendis operam dedisse, iuxta edictum Episcopi, sub excommunicatione latæ sententiæ id præcipientis, licèt per aliquem diem abfuerit, quia videlicet moraliter semper adfuit.

QVÆSTIO XIII.

An vt licitum sit iuramentum, sufficiat vt res de qua profertur, secundum modum, & sensum humanum sumpta, sic se habeat.

REspondeo, sufficere. Quia reuera adest certitudo moralis sufficiens ex parte rei iuratæ, vt sit licitum, cùm secundum sensum humanum ita res se habeat. Sic Tamburinus *loc.cit.num.2.* id sequentibus exemplis probans. Si quis (inquit) iuret, se lautè manè comedisse, se vidisse statuam marmoream lacteam, se scire Petrum esse iracundum, &c. non est necesse, vt lautissimum fuerit conuiuium, marmor verè lacteum, Petrum quocumque momento irasci solere: sed satis est, iuxta consuetum ciuitatis morem opiparè comedisse, marmor ad lactis candorem accedere, Petrum identidem excandescere, id enim est moraliter lautum, lacteum, iracundum, &c. Sic ille. Lege pro hac conditione *q.23.* infrà excutiendam.

---

§. II.

De iustitia in iuramento assertorio requisita.

QVÆSTIO XIV.

An iustitia in iuramento assertorio requisita consistat in eo, quod actus iurandi sit iustus & rectus.

REspondeo, quod sit, vt docet Sanchez *lib.3. Decal. cap.4. num.3.* vel vt Bonacina dicit, consistit in hoc, quod iuramentum non fiat de re illicita Vel, vt Palaus vult, in eo quod iuratur, honestè iuretur. Quod idem dicit Tamburinus *lib.3. cap.1. §.4. n.5.* his verbis: Iustitia in eo consistit, vt si iuretur, honestè, & sine peccato iuretur. Hic enim iustitia non sumitur strictè; pro virtute reddendi vnicuique suum; sed latè, iuxta illud: *Oportet me implere omnem iustitiam.* Legatur Bonac. *disp.4. q.1. punct.3.n.9.* Palaus *disp.1. punct.2. n.2. fine.*

QVÆSTIO XV.

An ex eo præcisè, quod aliqua res iniusta, & iniqua iuretur ab aliquo, deficiat in tali iuramento iustitia.

REspondeo dicendum: quod non præcisè ex eo quod quis aliquam rem iniustam, & iniquam iuret, deficit in eo iuramento iustitia; sed ex eo, quod rem iniustam, & iniquam iniustè, & iniquè iuret, nempe ad securiorem, & firmiorem reddendam rem, quam asserit.

Prima pars patet; nam rectè potest quis rem iniustam & iniquam iustè & licitè iuramento firmare, vt patet si ob aliquem bonum finem, peccatum suum, vel alterius iuramento confirmet: ergo iuramentum præcisè ex hac parte nec iniustum, nec iniquum esse potest.

Secunda

Secunda verò pars constat. Quia ex eo quod quis rem iniustam, & iniquam iuret ad firmiorem, & securiorem reddendam, assumit iniustè, & iniquè nomen Dei, cum illud assumat vt medium, & instrumentum iniquitatis. Sit exemplum. Si enim (ait Palaus) crimen occultum proximi reuelares, ex cuius reuelatione grauatur eius opinio, & reuelationem iuramento firmares, iam iuramentum assumis, vt medium, & instrumentum ad securiorem, & firmiorem reddendam tuam iniquitatem. Tua enim iniquitas in eo sita est, vt reuelatione occulti delicti proximi de illo audientibus opinionem ingeras, sed hanc malam opinionem auges, firmioremque reddis iuramento: ergo in iuramento assertorio defectus iustitiæ esse potest. non ex eo quod res iurata mala sit, sed eo quod malè iuretur, assumendo iuramentum, vt firmamentum iniquitatis. Sic ille *punct.*4. *cit. in princ. & fine.*

QVÆSTIO XVI.

An defectus iustitiæ in iuramento assertorio, sit mortalis, vel venialis, secundum quod narratio confirmata iuramento, mortalis, vel venialis fuerit.

AFfirmant quidam Doctores, docentes quod quoties quis iuramento assertorio affirmat rem, in cuius assertione est culpa mortalis commissa, tunc eam asserendo, est præter illam culpam mortalem assertionis, alia culpa mortalis iuramenti defectu iustitiæ. Et si in assertione culpa venialis committitur, est alia venialis; ratione iuramenti. Vt si quis, v.g. absque iusta causa, occultam grauem proximi infamiam detegat, id iuramento asserens, dicendo v.g. *iuro per Deum hunc esse adulterum*, tunc vltra peccatum graue detractionis, est mortale id iuramentum defectu iustitiæ. Et si iniqua actio sit venialis, v.g. *iuro per Deum, hunc mendacia officiosa dixisse*, tunc iuramentum erit veniale: ita sentiunt Sotus *lib.*8. *de iust.q.*2. *art.*3. Petr. Ledesma 2.*tom. sum. tract.*11. *cap.*2. *dub.*4. Toletus *lib* 4. *cap.*21. *num.*11. & alij apud Sanchez mox citandum.

Sed clariùs, & probabiliùs Respondeo dicendum ex nuper dictis, quod defectus iustitiæ in iuramento assertorio non sit desumendus ex eo, quod iuramentum confirmet rem, aut actionem, quæ mortalis sit, vel venialis; sed ex eo, quod assumatur vt medium, & instrumentum ad finem prauum. Et ideo, si finis, ad quem iuramentum vt medium assumitur, mortalis sit, mortale erit iuramentum: si verò finis sit venialis, veniale erit.

Ex quo infertur, quod quotiescunque proximo grauiter quis detrahit, & id iuramento confirmat, præter peccatum detractionis, mortale nouum peccatum committit defectu iustitiæ, quæ assumit iuramentum, seu testimonium Dei, tanquam medium ad iniquè agendum, nempe ad veriorem & firmiorem faciendam detractionem proximi. Sic ex Suario *tom.*2. *de Relig. lib.*1. *de iuram. cap.*3. *n.*6, & *lib.*3. *cap.*1. *num.*5. & *cap.*12. *n.*7. & 8. docet Sanchez *lib.*2. *Decal. cap.*4. *n.*33. Bonac. *punct.*2. *cit. fine*. Reginald. *lib.*18. *n.*87. Tamburinus *lib.*3. *cap.*1. §.4. *n.*5. Palaus *disp.*1. *punct.*5. *n.*5. Qui *n.*6. cum Suario, & Sanchez infert secundò, non committere peccatum mortale contra Religionem, & contra iuramentum, quando quis proprium peccatum manifestat, & de illo se iactat, & vt credatur commisisse, vel complacentiam illius habere iuramento id confirmat. Nam esto illa narratio, aut complacentia sit mortalis, iuramentum tamen non assumitur vt medium ad augendam & firmandam illam moralem complacentiam in se, sed in audientium animis, hoc est, assumitur vt medium ad firmandam in auditoribus credulitatem illius, qui finis non videtur moraliter prauus. Sic Palaus. Quem citat, & sequitur Tamburinus *n.*6.

---

§. III.

De iudicio in iuramento assertorio requisito.

QVÆSTIO XVII.

An iudicium in iuramento requisitum consistat in eo, quod adsit matura consideratio de necessitate, vel vtilitate iurandi.

REspondeo vt certum, quod sic. Ratio est, quia irreuerenter certè Deum implorat, qui nulla rationabili interueniente causa, ad tantum testimonium interponendum accedit. Sic omnes. Legantur Sotus *lib.*8. *de iust.q.*1. *art.*3. *ad finem corporis*. Sanchez *cap.*4. *cit. n.*4. Palaus *punct.*4. *n.*2. Tamburinus §.4. *fine*.

QVÆSTIO XVIII.

In quonam consistant necessitas & vtilitas, requisita ad honestatem iuramenti.

REspondet ex Soto Sanchez *num.*4. *cit.* quod in tribus consistat. *Primum* est, vt veritas iuramento stabilienda nequeat alia via comprobari. Nam patentissimas veritates, vel speculatiua dubia, quæ rationibus muniri debent, iuramento confirmare temerarium est. *Secundum est*, vt subsit necessaria, aut pia iurandi causa. *Tertium*, vt præcedat veritatis maturum examen. Et *quartum* (addit Sanchez) vt debita diuini nominis in testem adducti reuerentia iuretur. Sic ille, quem sequitur Fagund. *lib.*2. *Decal. c.*5. *n.*14.

Sed quia adhuc manet dubium, quænam sit, & quanta debeat esse, necessitas iurandi, quodve maturum examen? Resp. cum Suario, id prudentis arbitrio iudicandum esse, ideoque ait Suarez hunc tertium comitem, meritò iudicium, & discretionem appellari: quia non potest certior regula tradi. Ad hoc autem iudicium ferendum, præcipuè considerandus est finis iuramenti, posito autem fine honesto, & sufficienti, satis erit ad honestatem iuramenti quod aliqua moralis vtilitas ad talem finem in eo expectari, & operari possit: quia tunc iam cessat omnis ratio irreuerentiæ. Sic ille *tom.*2. *de Relig. lib.*1. *de iuram. c.*3. *n.*8. quem sequitur Palaus *disp.*1. *de iuram. punct.*4. *n.*2.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

An defectus iudicij repertus in iuramento, constituat culpam mortalem, sicut defectus veritatis.

RE spondeo tanquam quid certum. Quod talis de fectus, præcisè ex se consideratus, minimè culpam mortalem, sed solam venialem constituat. Quia non irrogatur grauis Deo irreuerentia, sed leuis, ex eo quod eius nomen absque necessitate, aut vtilitate inuocetur, si aliàs iustè, & verè inuocetur, Sic Sanchez *tom. 2. de Relig. lib. 3. c. 12. n. 3.* Nauar. *cap. 12 num. 3.* Sayr. *lib. 5. c. 4. n. 32.* Lessius *lib. 2. c. 42. dubit. 3. num. 17.* D. Anton. Angel. Syluest quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib. 1. Decal. cap. 4. num 35.* Palaus *disp. 1. de iuramento, punct. 5. num. 7.* Fagund. *lib 2. Decal. c. 5. num. 25.* Tamburin. *lib. 5. cap. 1. §. 4. fine.*

QVÆSTIO XX.

An saltem si desit iudicium ex parte negligentiæ, & inquisitionis necessariæ ad perpendendum, an sit verum, & iustum, quod iuratur, tunc defectus iudicij sit mortalis.

REspondeo dicendum, quod si negligentia sit grauis, erit mortale peccatum, non tam ob defectum iudicij, quàm ob periculum graue falsò, & iniustè iurandi. Si verò negligentia fuerit leuis, & exigua, eo quòd aliqua, licèt non sufficiens, adhibita fuerit, erit veniale. Ratio est (inquit Sanchez) quia quando quis est notabiliter negligens, censetur perfecta falsi iurandi voluntas: quando verò leuiter, censetur ea voluntas imperfecta. Cùm enim tota voluntarij indirectè, & culpæ ratio ex negligentia proficiscatur, eatenus est perfectè, aut imperfectè voluntarium, quatenus est perfecta, aut imperfecta negligentia. Sic Sanch. *c. 4. cit. num. 13.* Abulens. Angel. Syluest. Sotus, Nauar. Suarez, Lessius, Sayrus, & Valentia apud ipsum. Palaus, Fagundez & Tamburinus *citati.*

QVÆSTIO XXI.

An qui notabiliter est negligens in inquirenda veritate rei, quam iurat, excusetur à mortali, casu quo contingat esse verum quod iurauit.

REsp. vt certum: Non excusari à mortali. Quia non sufficienter prouidet, verum falsum sit, necne id, quod iuramento confirmat, & per accidens contingit, quod verum sit. Sic communiter Doctores, S. Thom. *2. 2. q. 89. art. 3.* S. Bonauent. *in 3. dist. 39. art. 1. q. 2. n. 16.* & ibi Scot. *q. vnica*, Ricard. Angel. Caiet. Sotus, Nauarrus, Couarr. Valentia, Aragon & alij plures, quos citat, & sequitur Sayrus *lib. 1 clauis Reg. c. 4. n. 33. vers. dixi*, vbi aduertit, hanc doctrinam intelligendam esse in casu, quo talis aduertat, se iurare; & aduertat, se iurare id, quod est falsum, aut dubium, an verum, aut

falsum sit, & consequenter etiam id, quod est insufficienter discussum, quod Doctores vocare solent, *aduertere de dicto, & iuramento.* Si enim quis solùm anteuertente lingua iudicium iuret id, quod non sufficienter discussit, non aduertens se aliquid tale iurare, non peccat iurando, cum iurare ita inaduertenter non sit actus humanus. Sic ille. Legantur etiam Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 4. num. 10. & 15.* Fagundez *lib. 2. cap. 6. numer. 17. & 18.*

QVÆSTIO XXII.

An si quis, dum initio iurare cœpit, non plenè animaduertit esse mendacium; & cum aduertit, non cessat, peccet in hoc casu mortaliter.

REsp. mortaliter peccare, quia tunc consultò rem falsam iurat. Sic Syluester *v. iuramentum 2. q. 6. vers. secundò*, vbi docet, peccare mortaliter illum qui impetu iræ iurat, si iurando aduertit, se iurare falsum, & tamen prosequitur. Sic ille, & ex illo, Sanch. *n. 15 cit.* ibi: Quamuis autem qui in initio iurare cœpit, non plenè aduertit, si in ipso iuramenti discursu aduertat esse mendacium, & cum aduertit non cessat, est mortale. Sic ille, & Fagundez ex vtroque *loco citato.*

QVÆSTIO XXIII.

An iurare falsum cum aduertentia plena, excusetur à mortali, si id fiat ex aliquo bono fine.

REspondeo vt certum: Non excusari à mortali. Ratio est, quia mendacium ita est intrinsecè malum, vt nullo bono fine nullave causa, & ratione, honestari possit: ergo nec iuramentum confirmatorium illius, nullo bono fine, nullave causa, & ratione à propria malitia, quæ mortalis est, excusari potest. Igitur iurare cum mendacio, quocumque fine bono, necessario, vel voluntario, siue pro bono priuato, siue pro communi, siue grauissima necessitate vrgente, semper est mortale, ob rationem dictam. Sic ex Soto Sayrus *lib. 5. clauis Reg. cap. 4. num. 15.* vbi ait, peccare mortaliter, qui falsum iurat ad cauendum sibi mortem, vel innocenti, vel Regi, vel ad liberandam ab incendio, & proditione totam rempublicam, Nauar. *cap. 12. num. 6.* Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 4. num. 9.* Sanchez *cap. 4. cit. num. 6.* Caiet. Toledo, & alij penes ipsum, Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 6. num. 18.*

§. IV.

De iuramento promissorio, & de veritate, iustitia, & iudicio ad illud requisitis: vbi etiam multa de voto.

QVÆSTIO XXIV.

An etiam ad iuramentum promissorium licitè præstandum requirantur illi tres comites, quos requirit iuramentum assertorium.

REspondeo tanquam quid certum: Requiri eosdemmet comites, quod hactenus diximus requiri ad iuramentum assertorium licitè præstandum, nempe veritatem, iustitiam, & iudicium. Sic omnes Doctores: Quia tamen iuramentum promissorium nonnulla habet propria quoad dictos comites, necessarium est illa specialiter explicare. Sit ergo:

QVÆSTIO XXV.

An eandemmet, & vnicam veritatem habeat iuramentum promissorium, ac assertorium.

AFfirmandum videtur. Quia iuramentum promissorium verè continet assertorium; cum vt illud verum sit, debeat quis habere verum animum, promissum implendi: ergo de facto asserit, implicitè, hunc animum habere: ergo, &c.

Sed clariùs Resp. non habere eandem, & vnicam veritatem, sed duplicem. Quia veritas (ait Sanchez) in Iuramento assertorio in eo consistit, vt iurans arbitretur esse verum, quod iureiurando asserit: at in iuramento promissorio duplex veritas exigitur, altera de præsenti, nempe vt adsit animus rei iuramento promissæ implendæ, in qua conuenit cum iuramento assertorio: altera verò de futuro, vt res promissa impleatur suo tempore. Quare inter assertionem simplicem, & iuramentum id distat quoad illius veritatem, satis sit affirmantem in animo habere id implere quod affirmat, nec erit mendax si postea, mutata voluntate, id non impleat: vt si quis affirmet, se à prandio dormiturum, verax est, si tunc in animo habuit, etsi postea non dormiat. Ad iuramenti autem promissorij veritatem vtraque veritas desideratur. Atque ita docent D.Th. 2.2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 1. & ibi Caiet. Sotus *lib.* 8. *de iust. q.* 1. *art.* 7. *ad* 1. & omnes. Huc vsque Sanch. *lib.* 8. *Decalogi, c.* 4. *n.* 2. Fag *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 21. & alij infrà *disp.* 44. *q.* 7. referendi.

QVÆSTIO XXVI.

An defectus veritatis de præsenti in iuramento promissorio, (seu in voto) semper sit mortalis, etiam si res, quæ promittitur, sit parua, & leuis.

REsp. tanquam certum: Semper esse mortalem. Ratio est, quia vt nuper est habitum, in veritate de præsenti conuenit iuramentum promissorium cum assertorio: atqui grauissima iniuria irrogatur Deo, si in testem assertionis falsæ, etiam rei leuissimæ adducatur, vt suprà est habitum: ergo etiam grauissima iniuria, si in testem falsæ promissionis, etiam rei leuissimæ, inuocetur: patet, quia in vtroque casu fit Deus à iurante testis falsus. Semper igitur erit mortale iuramentum promissorium, quo aliqua res, siue magna, siue parua, siue licita, siue illicita promittitur sine veritate de præsenti, hoc est, sine animo implendi, & exequendi talem rem promissam iuramento, aut etiam voto. Sic Sylu. *v. periurium, q.* 1. *& ibi* Armilla. Caiet. 2.2. *q.* 89 *art.* 7. *circa solut. ad* 1. & alibi Sotus *q.* 2. *cit. art.* 7. *&* *q.* 2. *art.* 1. Nauar. *c.* 12. *n.* 13. Valentia 2.2 *disp.* 6 *q.* 7. *punct.* 3. *concl.* 2. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 4. *q.* 1. Sayrus *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 27. Suar. *lib.* 3. *de iuram. c.* 15. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *de iust. c.* 42. *dub.* 4. *n.* 18. Quos omnes refert, & sequitur Sanch. *lib.* 3 *c.* 4. *n.* 16. Quibus addi possunt Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 6. *n.* 22. Luysius 1. *p. summa, c.* 168. *dub.* 3. *concl.* 4. Palaus *disp.* 1. *de iuram. punct.* 6. *n.* 1. Tamburinus *lib.* 3. *Decal. c.* 3. §. 1. Trullench. *lib.* 2. *Decal. c.* 1. *dub.* 6. *n.* 4. Prado *tom.* 2 *c.* 32. *q.* 8. §. 1. *n.* 11. Basseus *tom.* 2. *verb. iuramentum, n.* 6. & omnes.

QVÆSTIO XXVII.

An peccet peccato mortali, qui iuramento (aut voto) promittit aliquid per hyperbolen, aut exaggerationem.

AFfirmandum, videtur, cum promittat iuramento rem, quam adimplere, vt sonat, non potest, ac proinde falsò.

Sed vt certum Resp. non peccare mortaliter. Quia hyperbolica loquutio non efficit illum sensum, quem sonant verba, sed est quædam exaggeratio, vt de iuramento assertorio diximus sup. *q.* 9. & tenet Tamburinus ibi citatus, per hæc verba: Atque hæc, vt semel dicam, locum etiam habent in iuramento promissorio, vt si tibi promittam infinitas gratias acturum; si mater iuret, filium rixantem se occisuram, vel caput fracturam, si vir vrbanus, vt honore alium præueniat, iuret se primum non egressurum ex ianua, &c. Ad horum etiam veritatem satis, superque est extraordinaria quædam gratitudo, punitio filij qualiscumque, animus qualisqualis non egrediendi, si quidem hæc dumtaxat per illa verba intelliguntur. Sic ille; necnon Palaus *punct.* 6. *n.* 1. & antea Sanch. *lib.* 3. *Decal. c.* 4. *n.* 19. *& cap.* 9. *n.* 15. *&* 16. Sayrus *libro* 5. *clauis, cap* 5. *n.* 12. Bonac. *disp.* 4. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 6. Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 6. *n.* 25. *&* 26. Prado *loco cit. n.* 10.

QVÆSTIO XXVIII.

An vt quis non peccet, quando aliquid per hyperbolen iuramento (aut voto) promittit debeat habere animum illud implendi iuxta sensum hyperbolicum.

REspondeo vt certum, debere habere animum implendi id, quod iurat, iuxta sensum hyperbolicum: Quia aliàs esset mendax, & iuraret falsò si talis animus illi deesset. Hunc ergo debet habere animum (non illum quem sonant verba) adimplendi iuramentum, iuxta sensum hyperbolicum. V. g. (ait Sanchez *num.* 19. *cit.*) iurat quis alicui

aliqui, fore vt ipsum auri statera pendat, si aliquid benè exequetur; vulgò, *Hazer esto bien, que ye os pesare à oro*: sufficit ad veritatem, adesse animum satis, superque soluendi. Id enim exaggeratio illa hyperbolica significat. Ar esset mendacium, si deesset animus copiosæ solutionis. Similiter minatur quis filio, famulo, aut seruo, fore vt ipsum interimat, ipsive ossa confringat; satis est, & requiritur ad huius iuramenti veritatem, vt iurans animum habeat grauiter puniendi, qui est sensus illius hyperbolis, &c. Sic Sanchez, & sic omnes, præcipuè suprà citati.

QVÆSTIO XXIX.

An peccet mortaliter, qui promittit cum iuramento, aut voto aliquid, quod credit, non posse adimplere, eo quòd sit impossibile.

NEgat Aragon 2.2.q.89.art.3.dicto 4.pag.1062. vbi affirmat, quod ille qui iurat se facturum aliquam rem, indifferentem, vel impossibilem, tantum peccet venialiter. Quod peccet (inquit ille) pater, quia vtitur nomine diuino ad confirmandam rem, quæ vel fieri non potest, quia impossibilis; vel nihil refert: vt fiat, quia indifferens, quod sine aliquali irreuerentia fieri non potest. Quod autem huiusmodi peccatum sit tantùm veniale, probatur, quia irreuerentia est leuis. Hæc Aragon. Quem sequitur Sayrus *lib.5.clauis Reg cap. 4. in fine capitis*, vbi citat plures, quasi id ipsum docentes; sed malè, vt infià.

Vnde multo probabilius, immò vt mihi certum, Resp. dicendum, quod huiusmodi peccet mortaliter. Quia tali iuramento (aut voto) deficit veritas de præsenti, cum iurans (aut vouens) nequeat habere firmum animum implendi rem sibi impossibilem. Sic Nauar.c.12.n.22. Azor.lib.11.c.5.q.5. Suar.lib.3. de iuram.c.18.fine. Angel. Hostiens. Sylvest. & Abulens. quos citat, & sequitur Sanch.lib.3.c.4.n.18. Fagundez c.6.cit.n.24. Prado tom.2.c.32.de iuram. q.8. §.1.n.11.

QVÆSTIO XXX.

An saltem liber sit à mortali, qui iuramento (aut voto) promittit aliquid, quod si non probabiliter, leuiter tamen credit, promissum posse adimplere.

AFfirmabunt à fortiori Aragon, & Sayrus.

Sed adhuc, vt multò probabilius, Resp. nec hunc esse liberum à mortali. Quia vt liber sit, debet habere ad minus probabilem causam credendi, fore vt postea possit promissum implere. Quia hanc ad minus certitudinem in iuramento assertorio desiderari, cum communi suprà diximus. Sic Sanchez, & Fagundez, & penes illos Hostiens. Angel. Sylvest. & Suar. & sic Prado *loco citato*.

QVÆSTIO XXXI.

An deinde sit mortale, iurare (aut vouere) rem aliquam alteri, animo dubio adimplendi illam.

REspondeo vt certum: Esse etiam mortale. Quia qui iuramento assertorio affirmat rem dubiam pro certa, peccat mortaliter, vt supra q.6. est habitum: ergo similiter peccabit, qui iuramento promittit aliquid alteri animo dubio implendi illud: patet, quia in vtroque deficit certa veritas moralis. Sic Sanch.loc.cit.n.17. qui citat Sotum *lib 8. de iust. q.1.art.7.in solutione ad* 1. vbi ait, exigi ad huius iuramenti veritatem, vt adsit animus firmus, & certus implendæ rei promissæ. Sic etiam Fagundez *libro 2. Decalogi, cap.6. num.23.* qui citat Sanchez, omisso, ex incuria Typographi, Soto, cuius verba (non Thomæ Sanchez) sunt quæ adduximus. Sic etiam Mag. Prado *tom.2.cap.32.de iurament.q.8 §.2. num.11.*

QVÆSTIO XXXII.

An peccet mortaliter, qui alteri iuramento (aut voto) promittit rem aliquam grauem, & iustam, animo exequendi illam, si postea iuramentum (aut votum) frangat, & non impleat.

REspondeo tanquam certum: Peccare mortaliter. *Primò*, quia talis iuramenti fractione grauis valde iniuria irrogatur Deo, contemnendo authoritatem illius in re graui. *Secundò*. Quia violatio voti in re graui, licita ac iusta, est mortale peccatum: ergo à fortiori erit violatio iuramenti. Sic Palaus *disp.1.de iuram.punct.6.n.5.* Sanch. *lib.3. Decal. cap 4. num.21.* qui dicunt in hoc omnes conuenire, licèt discordent in casu, quo materia sit leuis. Sic ergo

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam peccet mortaliter, qui iuramento (aut voto) rem leuem alteri promittit animo illam exequendi, si postea illud non impleat.

AFfirmant multi. Quia ideo iuramentum assertorium, vel promissorium, cui deficit veritas de præsenti, est mortale, etiam in parua materia; quia Deus, vt testis falsus adducitur: ergo etiam erit mortale, si deficiat de futuro veritas. Patet, quia tunc iurans, quantum est ex se, est causa vt Deus sit testis falsus. Ita Gabriel *in 3. dist.39 q.1.art. 2. concl. 4.* Caiet. *in sum.verb periurium*, c.2. Armilla *verb.iurare, num* 12. Valentia 2.2. *disp.6.quæst.7. punct.3. concl.3.* Lessius *lib.2.cap.42.dubit.5.num.23.* Bonac. *disp.4.quæst.1 punct.14.n* 2. Reginald. *lib.1. num.79.* Medina *in sum cap.* 14. §. 4. ibi: Quarta regula. Quien iura de hazer vna cosa, y despues no lo cumple siendo licita, y santa, y no contra los mandamientos, ni consejos de Dios, peca de suyo mortalmente, porque trae à Dios por testigo, y

por confirmador de sus falsedades, y engaños. Ita Medina, Fillucius etiam *tr.25.c.10.q.7.* tenent etiam hanc partem, apud Acacium, Tabiena *v iuram.n.11.* Couar. 1. *variar c.7 n.2.* Philiateus *de Offic. Sacerd. tom.1. lib.3.c.5.* Saytus *lib. 5. clauis Reg.cap.4 n.28.* Toletus *lib. 4.c.22. in principio*, & alij. Qui omnes defendunt iuramentum promissorium de re parua & minima, dummodo licita sit, vt v g de dando pomo, aut obolo puero, obligare ad mortale. Sic etiam Bassæus *tom.1. v iuramentum 4. n. 3. & tom.2. eod. verb.n.7.*

Alij omninò contrà negant, peccare mortaliter illum, qui rem paruam promissam, siue ea sit tota materia, siue pars tantum, non adimplet. Ratio eorum est, quia violatio voti in re parua, non est peccatum mortale, nisi veniale: ergo nec erit mortale, sed veniale tantum, violatio iuramenti promissorij circa similem materiam; nam vtriusque violatione, Deo, eiusque honori, & auctoritati irrogatur iniuria. Sic tenet D. Anton. 2.*p.tit.* 10.*c.*4.§.1. Angel. *v. iuramentum 5.n.41.* Sylv. *iuramentum 4.q.1.* Sotus *lib.8. de inst.q.1.art 7.dub.1.* Nauar *in summa latina,c.12. n.10. & cap.18.n.7.* (mutans sententiam, quam tenuerat in summa Hispana *c.12. n.10. & c.18. n.4.*) Aragon 2.2.*q.*89.*art.3 pag.*1061. Azor *tom.1.lib.5. c.27.q.2.* & *lib.11 cap 1.q.3.* Henriq. *lib 5. de pœnit. c.10.n.4 in comm.lit.M* Rodrig. *tom.1.sum in 2.edit. c.192.n.2.* Petr. Ledesma *tom.2. tr.15. c.3 dub.1.* Sà *v. iuramentum num 7.* Suar. *lib 3.de iuram.cap.16.à n.9.* quos omnes refert, & sequitur Sanch. *lib.3 Decal.c.4.n.23.* Quibus addo Dianam *p.4.tr.4 resol.70. & p.5 tr.5.resol.4.* & penes illum, Ioann. à Cruce, Bizzozerum, Syluium, David. à Nanden. Ioan. Franciscum Suarez, Villalob. & Laymar. Addo item Trullench. *lib.2 Decal.cap.1. dub.6. num.6.* Fagundez *lib.2 Decalog cap.6.num 29. & cap. 15. num.8.* Castro Palao *disp. 1. de iuram. punct. 16. numer.8.* Acacium *verb.iuramentum,resol.156.num.2.* Tamburinum *lib.3.Decal.cap.3 § 3.num.4.vers.Dico tamen.* Martinez de Prado *tom 2. oper. moral. cap.32. §.2.num 7.* & Ioan. à S. Thoma 2.2.*quæst 88.disp.29. art.8.*

Alij tandem distinguunt, & dicunt, quod quando res parua est tota materia iuramenti promissorij, tunc violatio iuramenti sit peccatum mortale: secus si solùm sit pars materiæ V.g. Promittit quis cum iuramento se recitaturum vnum Psalmum, & dum recitat omittit vnum versiculum: tunc omissio huiusmodi leuis quasi pro nihilo reputatur, & consequenter non potest inducere culpam mortalem. Secus verò si promisit dicere vnum *Ave Maria*, aut dare pro eleemosyna potum aquæ frigidæ, quia si id omittat, peccabit mortaliter, eo quòd licèt sit materia leuis, est tamen totalis materia iuramenti. Ita sentiunt Caietan. 2. 2. *quæstione 87.art.7.dubit.* 1. Couarr. *lib.1. variar. capite 1. numero 2. vers secundò.* Philiatr. citatus pro prima sententia. Corduba *in sum.quæst.*188. & tandem id sentit Saytus citatus pro prima sententia *à n.19.*

Ego autem. Respondeo dicendum, quod licèt prima, & vltima sententia sint satis probabiles, probabilior tamen sit secunda, quam ratione deducta ex ipsa natura iuramenti promissorij, his verbis probat Tamburinus. Nam in iuramento promissorio non inuocatur Deus vt testis futuræ executionis, sed vt testis præsentis voluntatis; quoad futuram executionem autem affertur Deus, vt sua authoritate promissionem suscipiat, vt scilicet executio correspondeat factæ promissioni: ergo si non correspondeat, infidelis erit iurans; non verò propriè mendax. Quare cùm in caso nostro sit infidelis in re leui, leue solùm peccatum attinget. Sic ille. Ex Sanchez loco citato, *n.13.* Legatur ille, & nos infrà *tract.2 de voto, disp. 3.*

QVÆSTIO XXXIV.

An qui iurat, aut vouet rem exiguam quotidie dicendam, verbi gratia vnum Aue Maria, *& nunquam implet, peccet mortaliter.*

AFfirmant, & à fortiori, omnes Doctores pro prima, & vltima sententia nuper adducti, necnon Zumel 1.2.*q.*88.*art.4 dub.penult. vers. Nec obstat.* Ludou. Lopez cum Cano apud Sanchez *lib. 1. sum. c.4.n.13.*

Negant contrà alij docentes, non peccare nisi venialiter, quia omissio huiusmodi est rei leuis, & modicæ: ergo. Sic sentiunt Villalobos *in summa, tom.2 tract.36.diff.5.num.9* & Acacius *tom. 2. sum. verb.iuramento,resol.156.num.* 8. vbi sic infert: De todo infiero con Villalobos, que el que juro de rezar todo vn año cada dia vn Aue Maria, y lo dejo todo el año, no peca mortalmente, aun en el fin del año, como dize Soto *lib.8.de instit.quæst.1. art.7. dub.1.col.4.* Sic ille. Addo ego iterum eundem Sotum *lib.7.de instit.quæst.2.art.1.col.mihi 3.vers.conclusio ergo*, vbi loquendo de voto rei leuis, ait, quod si votum emisisti quotidie dicendi *vnum Credo*, etsi id quotidie omittas, nunquam mortaliter delinquis. Sic etiam tenet Diana *part.4.tract.4.resol.70.* Et licèt absolutè loquendo vtraque sententia sit satis probabilis, & hæc vltima conformior dictis à nobis,

Nihilominus clariùs cum eadem Respondeo distinguendo sic: si iuramentum quotidie recitandi modicum, verbi gratia, vnum *Aue*, seu *Credo*, sit, & fiat in honorem diei, & temporis, tunc non erit mortale, etiamsi iuramentum semper violatur. At si non sit, aut fiat in diei honorem, sed tantùm dies præfigatur, vt terminus, ne vltra illum executio iuramenti differatur, tunc licèt singulis diebus sit omissio venialis, tanquam rei modicæ omissio, tamen dum notabilem orationis omissæ quantitatem attingit, erit mortalis. Sic Sanchez *lib.1.in Decal.cap.4 num* 14. vbi id latè probat, & citat pro se Gabrielem Vasquez 1.2 *quæst.88.art.4. disput.146.cap.2.* fine, & Azorium *tomo 1. libro 11. cap.5. quæst.3.* Quia verò difficile erit cognoscere, quo fine, quave ratione, aut intentione factum fuerit iuramentum recitandi modicum illud quotidie (nisi id expressè à iurante fiat) in praxi optimè potest quis se conformare cum Authoribus secundæ sententiæ. Legatur Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 15. num.12.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXV.

An similiter solùm peccet venialiter, qui iurat, aut vouet erogare quotidie modicam eleemosynam, & nunquam tale iuramentum, aut votum implet.

NEgant, & à fortiori, solùm peccare venialiter omnes primæ sententiæ Authores, nec non ex secunda Sotus *lib.7. cit. q.2. art.1.* vers. *conclusio ergo*, vbi verbis suis, à nobis nuper relatis, hæc adiecit: secus si fortasse voto spoponderis quotidie obolum erogare pauperibus; tunc enim licèt nec vnius solutionis, nec duarum omissio sit mortalis, tamen quod hodie non tribuis, eras teneris: quare vbi debiti summa excreuerit, mortalis fit culpa. Sic ibi, *& lib.8. loco citato.* Acacius etiam *loco citato.* Aragon. à.2. *q.* 88. *art.* 3. *concl.* 3. Medina 1.2. *q.* 88. *art.* 4. *ad* 4. Petr. de Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 1. Villalob. *tom.*2. *tract.* 36. *diff.* 5. *num.*11. (non 9. vt inueni apud Dianam) vbi sic ait: De lo dicho se infiere, que el que dejo de rezar todo vn año, cada dia vn Aue Maria, y lo dejo todo el año, no peca mortalmente, aun en el fin del año, como dixe Soto. Mas si prometio, ò juro, de dar à vn pobre cada dia medio real, vendra a ser pecado mortal, quando legasse a ser suficiente materia, y estara obligado à restituir, conforme a lo que se dijo arriba del voto. Hæc ille, & Ioan. à S. Thoma 2.2.*q.*88.*disp.*29.*art.*8.

Alij autem absolutè affirmant, solùm peccare venialiter. Quia vtraque materia est leuis, & exigua. Sic cum Diana *resol.70.cit. in fine*, sentiunt multi ex Doctoribus secundæ sententiæ quæstionis superioris, & præcipuè Nauarrus *cap.*17. *num.*103.

Sed iuxta à nobis dicta, Resp. dicendum, non peccare mortaliter, nec sub mortali reatu teneri ad restitutionem, qui nunquam implet iuramentum aut votum erogandi quotidie pauperi quadrantem, aut aliam paruam eleemosynam, si fiat in honorem cuiuslibet diei, & temporis: secus si aliàs, iuxta à nobis dicta. Attamen, quia non est facile cognitu, quam intentionem habuerit iurans, præcipuè si non doctus, sed rudis sit in praxi, poterit secutè sequi sententiam secundam. Legatur Sanchez *lib.*1. *Decal. cap.*4. *à n.*13. & *lib.* 4. *cap.*14. *à num.* 35. Tamburin. *lib.*3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 8. *loc. cit.* lege de hac materia *tract. de voto, disp.*3. *de obligatione voti.*

---

§. V.

De iustitia requisita in iuramento promissorio, & voto.

QVÆSTIO XXXVI.

An sit peccatum mortale iurare aliquod mortale committere, vt fornicari, grauiter se vindicare, &c.

NEgatiuam sententiam non improbat Luysius *in sum.1.p.cap.*168.*dub.*8.

Sed Respondeo tanquam certum, Esse peccatum mortale; & ideo tale iuramentum nec obligare, nec indigere relaxatione, quid enim relaxabitur, si nulla adest obligatio? Ratio est: tum quia magna Deo irrogatur iniuria, afferendo Deum in testem faciendi aliquid contra eius legem. *Tum*, quia iuramentum non est vinculum iniquitatis. Vnde si quis iuret, se fornicaturum, præter peccatum propositi fornicandi, admittit aliud lethale iuramenti præstiti contra religionem ex defectu iustitiæ. Sic omnes DD. Leganiur Suarez *lib.*3. *cap.*19. *à n.*9. Nauarr. *cap.*12. *n.*13. Sotus *lib.*8. *de iust. q.*2. *art.*3. *concl.*3. Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.*5. *q.*1. Sayrus *lib.*5. *cap.*4. *n.*35. Lessius *lib.*2. *de iust. cap.*42. *dubit.*4. *n.*18. Sanchez *lib.*3. *Decal. cap.*4. *n.*26. Tamburin. *lib.*3. *Decal. cap.*3. §.3. *num.*3. Palaus *disp.*1. *de iuram. punct.*6. *num.*9. Fagundez *lib.*2. *Decal. cap.*6. *num.*20. & omnes, idem docentes de illo, qui vouet facere aliquod mortale. Lege Pardum *cap.*31. *q.*2. §.8. & Luysium *loco cit. dub.*6. vbi expressè hanc nostram tenet sententiam.

QVÆSTIO XXXVII.

An etiam peccet mortaliter, qui iurat aliquod veniale committere, animo adimplendi illud.

AFfirmat Catharinus relatus à Couarr. *de pactis* 1 *p* §.6. *n.*6. *fine*, dicens à contraria opinione esse cauendum. Cui fauet satis, id probans multis argumentis, Castro Palao *loco citato, n.*10. quamuis tandem dicat, non proptereà velle se à communi sententia, & praxi recepta recedere. Cum illa ergo oppositam tenet sententiam *disp.*1. *de voto, punct.*8. §.3. *n.*9. citans pro se Lessium *lib.*2. *cap.*40. *dub.*7. *n.*39. & Suarium *lib.*5. *de voto, cap.*2. *n.*9. & loquendo de voto idem sentit Prado §.8. *cit. n.*100. Luysius *loco cit.* & alij.

Igitur vt longè probabilius, Resp. dicendum, solum peccare venialiter. Quia etsi iurans adimpleat quod iuramento promisit, solùm peccat venialiter: ergo dum iurat aliquem actum venialem, solùm peccat venialiter. Nec iurans veniale opus, tenetur sub mortali, sed sub veniali solùm, reddere falsum tale iuramentum, non implendo illud. Sic Couarr. *n.*6. *cit.* ex Caiet. 2.2. *q.*89. *art.*7. *ad* 2. *& in summa, v. periurium promissorium*, & Syluestro *iuramentum* 2. *q.*7. *& iuram.*4. *q.*1. Sotus, Nauarr. Lessius, Suarez, Sayrus, Azor, quos sequitur Sanchez *n.*28. Palaus, & Fagundez vbi suprà, Tamburinus *lib.*3. *c.*3. §.3. *n.*10. Basseus *tom.*2. *v. iuramentum, n.*8. modo explicando infrà *tr.*2. *disp.*4. §.5. *q.*35.

QVÆSTIO XXXVIII.

An saltem peccet mortaliter, qui adimplet iuramentum (aut votum) rei venialis, eo quod iurauerit (aut vouerit) tale veniale facturum.

AFfirmat Angel. ex Hugone *v. iurament.*5. *n.*2. ita scribens: Dico tamē, quod si seruat tale iuramentum, peccat mortaliter, quia facit contra istud cap. *in malis*, 22. *q.*4. secundum alios tamen, quod solum venialiter. Quod verū est, quando simpliciter committit veniale. Sed ideo cōmittere, quia iurauit: dic, quod mortalit. peccaret, quia nomē Dei assumit in malum, Hæc Angelus. Cui fauet Sotus *lib.*8. *de*

ergo sic iuratum cadit sub obligationem. *Confirmatur*: quia actus de se indifferens, factus propter aliquem finem honestum, iam desinit esse indifferens; quia propter circumstantiam illi adiunctam est bonus, & licitus: ergo obligat iurantem. Sic Suarez *loco cit. num.* 4. Fagundez *n.* 13. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 5. §. 3. *n.* 8. sic dicens: Si iurasti in honorem Dei non transiturum v.g. per hanc viam, quia id res est indifferens, Deus non acceptat, vtpote non cedentem, in eius honorem. In quo tamen, & in his similibus aduerte, non tam rem alioqui indifferentem fieri propter aliquod adiunctum, materiam admodum bonam; & tunc iuramentum fore licitum, atque obligatorium, vt si quis iuret, non transiturum per aliquam viam, quia in illa habitat puella causa peccati. Hæc ille. Idem omninò dic de vouente.

QVÆSTIO XLIII.

An iuramentum (aut votum) factum à principio de re indifferenti, postea obliget, si post aliquos dies talis res fiat bona.

AFfirmant Nauarrus, Luysius de Torres, & alij, quos infrà *tract.* 2. de voto, referemus.

Resp. tamen, non obligare: *Quia non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit*: atqui iuramentum de re indifferenti, non subsistit à principio, nec obligat, vt nuper est habitum: ergo nec postea obligabit. Sic Tamburinus *n.* 8. *cit.* & Fagundez *num.* 14. id exemplo sequenti explanans: Iurasti, te non iturum per certam plateam ob nullum finem, sed quia ita voluisti: postea verò in illa platea datur certa occasio, & muliercula, eum qua es peccaturus: quæro an illud iuramentum stet, & ex vi illius tenearis illac non transire. Respondeo, te ad id non teneri sub iuramento, teneri tamen ex iure diuino, & præcepto charitatis erga te ipsum. Ratio est, quia quod semel inualidum est, non potest postea conualescere, & illud iuramentum à principio fuit inualidum: ergo semper inualidum manebit. Sic Fagundez. Et idem dicendum est de iuramento, aut voto facto à principio de re impossibili, aut mala, quod etiamsi postea fiat possibilis aut honesta, non valet iuramentum, aut votum; quia à principio fuit nullum. Sic Prado *tom.* 21. *cap.* 31. *q.* 2. §. 9. *n* 121. & communiter DD. lege dicenda à nobis infrà *disp.* 34. *de iuram. seruandi statut. q.* 9. & *tract.* 2. *disp.* 4 *q.* 21.

QVÆSTIO XLIV.

An ille, qui ab aliquo didicit certam medendi artem, sub iuramento (aut voto) non communicandi illam aliis, teneatur ad tale iuramentum, seu votum.

REspondeo cum distinctione dicendum, quod minimè teneatur ad iuramentum (vel votum) casu quo adsit aliqua necessitas illius modi medendi (propter vtilitatem proximi) communicandi, quia tunc tale iuramentum militat contra charitatem, & ideò non ligat. Tenebitur tamen in aliquibus casibus ad tale iuramentum obseruandum, veluti si ille à quo talem artem didicit, sit præsens, & voluerit illam alicui manifestare, vel si aliquis sit paratus ad præstandum aliud tam efficax remedium ad subleuandam præsentem necessitatem, quia tunc & iniuria fieret illi qui docuit talem artem, & ratio charitatis cessaret: sic ex D. Thoma *quodlib.* 2. *art.* 12. & Syluestro *verb. iuramento, q.* 1. docet Fagund. *lib.* 2. *Decal. cap.* 14. *fine.*

QVÆSTIO XLV.

An peius sit iurare (aut vouere) quempiam, se facturum rem venialem, aut contra consilia Euangelica, aut indifferentem, animo non implendi, quàm animo implendi.

REspondeo ex dictis dicendum, quod peius sit iurare (aut vouere) animo non implendi. Patet, quia iurare aliquid ex dictis, animo non implendi, est peccatum mortale: iurare verò illa animo adimplendi est solùm veniale, vt suprà cum communi diximus. Sic Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *num.* 32. Qui secus dicit de illo qui iurat rem mortalem animo exequendi, quàm animo non exequendi, quia in priori euentu est duplex lethalis culpa, in posteriori verò vnica tantùm.

QVÆSTIO XLVI.

An sit necesse distinctè fateri, quoties quis cum mendacio, & quoties cum dubio, & quoties cum animo non implendi aliquid iurauerit.

REspondeo non esse necessarium, sed satis esse fateri, se toties falsò iurasse. Quia hæc omnia sunt mendacia iuramenta eiusdem rationis, vt constat ex suprà dictis. Sic Sanchez *n.* 36. & ex illo Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 6. *n.* 35.

QVÆSTIO XLVII.

An homicidium sit grauius peccatum periurio.

AFfirmant multi Doctores: eo quòd homicidium sit peccatum contra iustitiam, & periurium contra Religionem: atqui, cæteris paribus, grauiora sunt peccata contra iustitiam particularem quàm contra Religionem; nam in illis, vltra offensionem, & iniuriam Dei, datur etiam læsio proximi; in his verò solum datur nuda iniuria Dei per se, & ex obiecto: ergo. Ita Durandus *in* 3. *dist.* 39 *q.* 3. *art.* 8. & 9. Angelus *verb. periurium, num.* 8. Gabriel *in* 3. *dist.* 39. *q.* 4. *art.* 3. *dub* 4. Maior ibi *q.* 5. Selua *de benefic. p.* 3. *q.* 4. *art.* 3. Rebuff. *de pacificia possessione, num.* 223. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 42. *dubit.* 14. *num.* 75. & apud Sanchez (omisso ex incuria Typographi, nomina) Suarius *lib.* 3. *de iuram. cap.* 3. *n.* 11.

Sed probabiliùs Respondeo homicidium non esse maius peccatum periurio, sed potius contrà. Ratio est, quia periurium tendit immediatè, & directè contra diuinum honorem: quia periurus priuat Deum, quantum in se est, diuino suo honore, & cultu latriæ soli illi debito: at homicidium non est offensio directè, & immediatè contra Deum

sedcontra proximum ergo per se,& ex obiecto:seclusis aliis circunstantiis extrinsecis,grauius est peccatum periurij, quàm peccatum homicidij. Sic S. Thomas *quodlib.*1.*art.*18. apud Sanchez, & apud Azorium *quodlib.*1. *q.* 9. *art.*2. Sotus *lib.*8. *de iust.*(non 3.vt leges apud Azotium)*q.*2.*art.*3.Azot *tom.*1.*lib.*11.*c.*12.*q.*6.Abulens.*c.*5. *in Matth q.*302. Ægidius *quodlib.*6.*q.*24.Syluest.*verb.periurium,q.*2. Tabiena *ibi*,§.4. Couarr. *de pactis p.*1.§ 6.*n.*1.Graffius *p.*2.*decis.c.*11.*n.*7. D. Anton.*p.*2. *tit.*10. Turrecrem.*in c. ille*,22 *q.*1. Saytus *lib.*5. *Clauis,c.*4.*n.*9. Sanchez *lib.*3.*Decal c.*4.*n.*37.Fagund.*lib.*2.*c.*6.*n.*36. licèt *n.*38. Suario adhæreat aliqualiter. Trullench. *lib.*2.*Decal.c.*1. *dub.*20.*n.*2. Medina mox citandus. Prado *tom.*2.*c.*32.§.1.*n.*16.

QVÆSTIO XLVIII.

An periurium sit etiam grauius peccatum, quàm parricidium.

AFfirmat adhuc Medina *lib.*1.*sum.c.*14.§ 5.*fol. mihi* 82. ibi : Dize Señor S. Thomas,y assi es verdad, que el pecado de periurio es mas graue que matar a vn hombre,aunque sea su proprio Padre.Ita ille.

Sed probabiliùs respondeo,non esse grauius peccatum, quàm parricidium. Quia per hoc violatur pietas naturalis in patrem. Quæ circunstantia mutat speciem peccati, & mirum in modum illud aggrauat Sic Suarez.*c.*3.*cit.n.*10.dicens,oppositum esse incredibile,& contra communem sensum. Sic etiam sentit Sanch.*loc.citat.*Fagund.*n.*37.

QVÆSTIO XLIX.

An grauius peccatum sit iurare verum per falsos deos, quàm iurare falsum per verum Deum.

NEgare videtur D.Augustin. *Epist.*154. refertur *in c.mouet te*,22.*q.*1.vbi ait, minus malum esse per Deum falsum iurare veraciter, quàm per Deum verum fallaciter.

Sed vt quid verum, Respondeo dicendum,quod grauius ac maius peccatum sit iurare verum per falsos deos, quàm falsum per verum Deum. Ratio est, quia qui iurat per falsos deos, quos veros esse arbitratur, quamuis veraciter iuret, grauissimè tamen peccat peccato idololatriæ,& blasphemiæ(quæ peior periurio est) cum cultum vero Deo debitum tribuit Idolis. Sic S. Thom.2.2.*q.*13.*art.*3.*ad* 2. Sotus *lib.*8.*de iust.q.*2.*art.*3.*concl.*1.Couar.*de pactis* 1.*p.*§.1.*n.*10. Suarez *c.*3.*cit.n.*6.Saytus *lib.*5.*c.*3.*n.*18. Azot.*tom.*1. *lib* 11.*c.*12.*q.*12. Sanchez *c.*3.*cit.n.*38. Qui ad auctoritatem D. Augustini respondet cum Azorio, quod intelligatur casu quo Christianus iuret per falsos deos, qui eos falsos existimat, solo decipiendi animo : is enim si fidem non seruat, peccat decipiendo, at non est periurus : at iurans falsum, est periurus, & sic grauiùs peccat. Sic illi, Gaffius etiam *p.*2 *lib.*2.*c.*8.*n.*6.*&* *c.*21.*n.*5. Aragon 2.2.*q.*89. *art.*6. *dub.*2. Basseus *tom.*2.*v. iuramentum, numer.*11.

DISPVTATIO VIII.

De consuetudine iurandi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quotuplex est consuetudo iurandi.

REspondet Tamburinus *lib.*3. *in Decal. q.*1.§. 5.*n.*1. esse triplicem. *Prima*, inquit, est iurandi verum. *Secunda*,malè, vel falsò iurandi aduertenter. *Tertia*, iurandi malè, vel falsò inaduertenter. Palaus verò dicit, quod sit duplex, nempe iurandi falsò, sine aduertentia, an sit verum, vel falsum : & iurandi cum aduertentia, vt verum iuretur.Ita *disp.*1. *punct.*9.*n.*1.

Sed clariùs Respondeo cum Sanchez dicendo, quod sit quadruplex.*Prima* est, passim iurandi,cum debita tamen aduertentia, vt iuretur verum, siue coniungatur illi consuetudo mentiendi,absque iuramento, siue non. *Secunda* est iurandi falsò aduertenter. *Tertia* aduertendo ad iuramentum, non tamen ad veritatem,vel falsitatem rei iuratæ. *Quarta* tandem,quando ad neutrum aduertitur.Sic omnino Sanchez *lib.*3. *Decal. c.*5.*n.*2. Et ex illo(non citato, Fagund.*lib.*2.*Decal.c.*8.*n.*1.

QVÆSTIO II.

An consuetudo iurandi per se sumpta, sit distinctum peccatum ab ipsismet actibus iurandi, ex quibus consurgit.

REspondeo vt certum : Quod non sit.Patet,quia si loquamur de ipsa consuetudine formaliter, non est peccatum distinctum ab ipsis actibus : est enim ipsemet actus frequenter repetitus.Si verò loquamur de consuetudine materialiter,hoc est,de effectu ipsorum actuum, est quidam iurandi habitus ab ipsa productus : & quamuis ipse sit vitiosus,quia ad malum inclinat, non tamen ipse est peccatum, quia peccatum solùm est actus iurandi. Quamuis autem ipse habitus non sit peccatum formaliter, & in se, omissio tamen extirpationis illius potest esse peccatum mortale,ratione periculi peccandi mortaliter moralis & proximi, cui exponit, & sic potest hominem constituere in statu peccati mortalis. Sic Fagundez *lib.*2.*Decal.cap.*8 *n.*3.omnino ex Sanch. (quem non citat) *lib.*3. *cap.*5. *num.*4. *&* 5. Sotus *lib.*8. *de iust. q.*2. *art.*3. *concl.*7. Aragon 2.2.*q.*89. *art.*3.*dub.vltimo,concl.*2. Azor. *tom.*1.*lib.*11. *cap.*3. *q.*3. Suarez *lib.*3. *de iuram. cap.*6. *n.*1. & alij apud ipsos.

QVÆSTIO

QVÆSTIO III.

An quacunque iurandi consuetudo constituat hominem in statu peccati mortalis, & teneatur qui illam habet, eum sub mortali exstirpare.

AFfirmat Sotus *lib. de cauendo iuramentorum abusu, c.* 52. vbi docet, consuetudinem iurandi passim venialiter, ex defectu iudicij, cum aduertentia etiam ad iuramenti veritatem, esse de se mortalem, & extirpationem illius ad salutem necessariam, quia constituit hominem in periculo peccandi mortaliter. Nam sicut, ait Sotus, multiloquio periculum conflatur mentiendi venialiter, ita in frequentatione iurandi periculum existit mentiendi cum iuramento, quod semper est mortale. At qui amat periculum, peribit in illo. Hæc Sotus. Quem videtur sequi Sayr. *lib.* 5. *Clauis, c.* 5. *n.* 8. quatenus absolutè docet, habentes consuetudinem iurandi non esse absoluendos, tanquam constitutos in peccato mortali, nisi firmiter eam extirpare proponant.

Sed longè multò probabilius Respondeo negatiuè, quia consuetudo iurandi passim, cum debita tamen aduertentia ad rei iuratæ veritatem, non constituit iuratorem in statu peccati mortalis, sed venialis solum, nec tenetur iurator talem consuetudinem sub mortali culpa, sed tantum sub veniali, extirpare. Ratio est, quia cum habitus totam suam malitiam sumat ex actibus, quibus generatur, nequit habere maiorem malitiam, quàm ipsi actus habent: at actus iurandi, facti cum plena aduertentia ad veritatem, ex quibus talis consuetudo consurgit, sunt tantum veniales, cùm illis solum deficiat comes iudicij, & necessitas: ergo ea consuetudo tantum erit venialis, & in solo statu peccati venialis hominem constituit.

Nec obstat quid ratio Soti, quia respondetur, quod consuetudo illa iurandi coniuncta cum solicitudine iurandi verè, & iustè, non constituit in periculo proximo periurandi, sed solùm iurandi sine necessitate, & sub veniali, nec si ex dicta consuetudine quis aliquando in periurium labatur, censeri potest esse in mortali periculo periurij, quia ad hoc periculum deberet frequenter in periurium induci. Sic Scotus *in* 3. *dist.* 39. *q. vnica, art.* 1. & ibi Gabriel *q.* 2. *art.* 1. *notab.* 2. Sayr. *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 7. Medina *lib.* 1. *sum. c.* 14. §. 4. *fine.* Lopez 1. *p instructorij, c.* 25. & *cap.* 42. Suar. *lib.* 3. *de iuram. cap.* 6. *n.* 4. & 5. Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 11. *c.* 2. *dub.* 1. & *cap.* 5. *dub.* 4. & 5. Valentia 2.2. *disp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. *versu Respondeo diiudicandum.* Manuel, & Vega; quos omnes citat, & sequitur Sanch *lib.* 3. *Decal. c.* 5. *n.* 9. Fagund. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 5. Beia *in responsi. casuum, c.* 4. *casu* 2. Magister Ioan. Martinez de Prado *tom.* 2. *c.* 32. *q.* 8. §. 2. Palaus *disp.* 1. *punct.* 9. *n.* 2. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *q.* 1. *de iuram. punct.* 3. *num.* 2. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 20. *num.* 4. Luysius *in summa,* 1. *p. c.* 169. *dub.* 2. *concl.* 3.

QVÆSTIO IV.

An saltem consuetudo iurandi aduertenter verum, adiuncta consuetudini mentiendi, absque iuramento, constituat sic iurantem in statu peccati mortalis, & sub eadem culpa teneatur illam extirpare.

AFfirmant multi, eo quòd quantumuis curet sic iurans cauere omne iuramentum mendax, verùm ea consuetudo, iurandi scilicet, & mentiendi absque iuramento, constituit illum in morali ac proximo periculo coniungendi mendacia solita cum iuramento. Consuetudo namque, quæ per se est venialis, vt coniuncta consuetudini mentiendi, constituit complexum, quod est proximum morale periculum mortalis. Ita sentiunt Valentia 2.2. *disp.* 6 *q.* 7. *punct.* 3. Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 11. *cap.* 5 *dub.* 5. *dicto* 2. Bonac. *disp.* 4. *q.* 1. *de iurament. punct.* 13. *numer.* 5. (non 2. vt leges apud Pradum.)

Sed probabiliùs Respondeo, nec talem consuetudinem constituere iurantem in statu peccati mortalis, sed solùm venialis, & consequenter non teneri sub mortali, sed tantùm veniali culpa, dictam extirpare consuetudinem; quia omnes rationes adductæ ad probandam nostram sententiam, quæstione antecedenti habitam, militant pro ista. Cum vtaque consuetudo sit solùm venialis. Parum autem refert ad præsens, quod sic assuetus iurare, soleat absque iuramento mentiri, quia esto quod aliquando contingat, quod periuret; & iuramentum cum mendacio contingat, id est per accidens, & raiò, & illud peccatum periurij non est voluntarium in se, neque in causa proxima, sed remota, cum hic habeat consuetudinem aduertendi ad veritatem iuramenti. Sic Suar. *lib.* 3. *de iuram. cap.* 6. *num.* 2. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 19. Castro Palao *disp* 1. *de iuram. punct.* 9. *n.* 3. Fagund. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 7. Trullench. *lib.* 2 *cap.* 1. *dub.* 26. *num.* 5. Prado *tom.* 2. *c.* 32. *q.* 8. §. 2. *num.* 19.

QVÆSTIO V.

An consuetudo iurandi falsò aduertenter, vel sine aduertentia, an sit verum, vel falsum, constituat sic iurantem in statu peccati mortalis, & teneatur sub eodem mortali, talem consuetudinem extirpare.

REspondeo vt certum: Quod sic. Patet, quia talis consuetudo, vel inducit ad coniungendum iuramentum cum mendacio, vel ad æquè exponendum periculo iurandi verum, ac falsum: ergo constituit in occasione proxima sæpe peierandi, illum qui talem habet consuetudinem: ergo in statu peccati mortalis: ergo tenetur talem consuetudinem expellere. Sic Suarez *lib* 3. *de iurament. cap.* 5. *num.* 6. & 8. Petr. Ledesma *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 4. Valentia 2.2. *disp.* 6. *q.* 7. *punct.* 3. Vega *tom.* 2. *sum. cap.* 16. *casu* 14. Quos omnes citat & sequitur Sanch. *lib.* 3. *cap.* 5.

Palaus

Palaus *loc. cit. n.* 4. Fagundez *n.* 8. Prado *n.* 20. & Trullench. *n.* 6. Luyfius *dub.* 1. *citato, concl.* 1.

QVÆSTIO VI.

An qui assuetus est passim iurare, sine aduertentia, an verum, vel falsum iuret, peccet mortaliter, etiamsi verum iuret.

AFfirmat Vega *tom.* 2. *c.* 16. *casu* 14. his verbis: Quando vno esta acostumbrado a iurar, y lo haze frequentemēte, y iuntamente esta acostumbrado à mentir à menndo en el iuramento, que es verdad que peca mortalmente, aunque iure la verdad. Ita ille, & apud Fragosum Azor. *p.* 1. *lib.* 11. *c.* 3. *q.* 3. ibi: *Certè lethaliter peccat, quamuis verum iuret, quoniam se exponit periculo peierandi*: sed certè Azor oppositum docet loquendo de hac quæstione, vt statim videbis.

Sed vt certum, Respondeo, non peccare mortaliter, non obstante ea praua consuetudine: dummodo dum iurat, aduertat verè, & iustè iurare. Quia tunc illa praua consuetudo solùm se habet quasi materialiter ad illum actum. Quod secus contingit quando consuetudine ductus, non aduertit iurans ad veritatem, & iustitiam, quas requirit immune à mortali iuramentum. Sic Sanchez *loco cit. n.* 12. dicens sententiam Vegæ cautè esse intelligendam. Si enim (ait Sanchez) Vega loquatur solùm de iuramento inaduertenter dicto, tunc verum dicit: si verò de illo, qui aduertenter verum iurat, tunc falsum dicit, quia tunc iurans nequaquam peccabit mortaliter, quia tali iuramento solus iudicij comes deest, quatenus claudit necessitatem, & reuerentiam, cuius defectus est sola venialis culpa. Sic ille. Suarez etiam *c.* 6. *cit. n.* 6. Fagundez *loco citato, n.* 8. Qui non citat ex omni parte bene, Vegam. Trullench. *n.* 6. Prado *n.* 20. Legantur idem Sanch. *n.* 13. Trullench *n.* 7. Suarez *n.* 9. Azor. *lib.* 11. *c.* 3. *q.* 3. ibi. Deinde qui eiusmodi prauo habitu incitatus & motus iurat, si quando iurat certò & manifestò nouit, aut credit verum esse quod iurat, lethale peccatum non incurrit, quia nec mendacium iureiurando confirmat, nec se periculo periurij exponit. Sic Azor, & Palaus *disput.* 1. *punct.* 9. *n.* 5. Fragos. 3. *p. disp.* 1. §. 8. *num.* 104.

QVÆSTIO VII.

An consuetudo iurandi absque aduertentia, an iuretur, necne, constituat sic iurantem in statu peccati mortalis, & quoties sic iurat, semper mortaliter peccet.

NEgat Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 3. *q.* 3. his verbis: Qui eiusmodi prauo habitu incitatus, & motus iurat, si quando iurat, certò, & manifestè nouit, aut credit, verum esse quod iurat, lethale peccatum non incurrit: quia nec mendacium, iureiurando confirmat, nec se periurij periculo exponit. Qui verò prauo illo habitu iurat, si ita subitò iuret, vt plenam animi deliberationem iusiurandum præcurrat, lethalis peccati reus censendus non est, vt ex proximè ante dictis patet. Quod si ita iuret, vt quamuis subitò, plenè tamen, & perfectè animaduertat, se iurare, certè lethaliter peccat, quamuis verum iuret, non falsum, quoniam sese periurij periculo objicit. Hæc Azor. Et clarius Ioan. Sanchez *disp.* 20. *n.* 5. Vbi docet, quod iuramenta indeliberata orta ex praua consuetudine iurandi, nec in seipsis, nec in sua causa sint peccata.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod talis consuetudo verè constituat iurantem in statu peccati mortalis, & quoties sic iurat, semper mortaliter peccet in sua causa; siue verum, siue falsum iuret; modò prius non aduertat ad veritatem rei iuratæ. Ratio est, quia nullum discrimen est inter inaduertentiam ad iuramentum, & inaduertentiam ad veritatem rei iuratæ; cùm vtraque sit æquè voluntaria in sua causa: sed sic est, quod qui iurat, non aduertendo ad veritatem rei iuratæ, peccat mortaliter, vt ex dictis constat: ergo & mortaliter peccabit, qui iurat, non aduertendo ad iuramentum. Sic Suarez *lib.* 3. *de iuram c.* 8. *n.* 1. Sanch. *lib* 3. *Decal. c.* 5. *n.* 14 Fagundez *lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 10. Trullench. *lib.* 2. *c.* 1. *dub.* 20. *n.* 7. Legantur à nobis dicta *q.* 16. & 17. *disp.* 5. *de blasphemia.* Verum est quod vt mox dicemus, possit in aliquo casu, habere verum sententia Azorij, & Sancij.

QVÆSTIO VIII.

Cur inaduertentia, quæ in omnibus ferè rebus, à peccato excusat (vt sæpe diximus) non excuset ab illo, quando datur ad iuramentum, & ad veritatem rei iuratæ, vt nuper adstruimus.

REspondent quidam, ideo esse, quia ratione illius prauæ consuetudinis, ita homo est dispositus, vt si aduerteret, vel iuramentum esse falsum, vel rem, quam iurat, non esse veram, nihilominus falsum iuraret. Ita Caiet. 2. 2. *q.* 98. non 8. vt leges apud Fagundez) Nauar. *c* 12. *n.* 6. Toledo *lib.* 4. *c.* 21. *n.* 1. Saytus *lib.* 5. *Clauis Regia, cap.* 4. *n.* 17. Corona, & Valentia apud ipsum. Sed hæc sententia iam est reprobata à nobis suprà *disp.* 5. *q.* 19. igitur ex ibsdem dictis

Respondeo probabiliùs dicendum, quod malitia horum actuum, seu huiusmodi iuramentorum, non consistit in inaduertentia; quia illa semper ex se excusat ad nouum peccatum committendum (vt vbi supra diximus) sed consistit in sua causa antecedente, nempe in aduertentia illa, qua homo aduertit, se habere consuetudinem non aduertendi, vel ad iuramentum, vel ad veritatem rei iuratæ, & non illam retractat; nam tunc omnes postea actus iurandi sunt peccata mortalia, siue verum, siue falsum iuretur; nam tunc incipiunt habere grauitatem mortalem in causa volita. Sic latè Fagundez *loc. cit. n.* 14. ex Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 7. *n.* 6. & 9. Soto *de iurament. abusu, cap.* 12. Sanchez *lib.* 3. *Decal cap.* 5. *n.* 28. Legatur Diana *tom.* 2. *tract.* 5. *resol.* 61. Nota quod si cui deficeret omninò aduertentia ad aduertendum se habere consuetudinem non aduertendi, tunc verum haberet sententia Azorij, & Ioan. Sanchez adducta *q.* 7

QVÆSTIO IX.

An saltem desinant esse peccata, iuramenta indeliberata, ex praua consuetudine iurandi orta, postquam pœnitens talem consuetudinem efficaci proposito retractauit.

RÉspondeo tunc iam non esse peccata, nec in seipsis, nec in sua causa, quia in neutro sunt voluntaria. Sic Layman *tom. 1. lib. 1. tract. 2. cap. 3. n. 6. vers. Quapropter*, vbi ita ait: Postquam verò pœnitens prauam consuetudinem efficaci proposito retractauit, tunc (sic lege, non *tum*) consequentia falsa iuramenta, & verba blasphemiæ, ex eadem consuetudine quasi naturali, & necessario impetu prouenientia, non imputabuntur ad peccatum: cum neque sint voluntaria in se, sicut suppono, neque in sua causa, putà consuetudine; quippe quæ ab ipso per propositum retractata, non amplius voluntaria censeri debent. Sic Layman, & ex illo Diana 3. *parte, tract. 5. resol. 62.* & à fortiori id docebunt Azor, & Ioan. Sancius *q. 7.* relati. Sic etiam Sanchez *lib. 3. c. 5. n. 16.* Bonac. & Filliuc. quos citat, & sequitur Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 1. dub. 20. sub n. 8.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 8. num. 9.* his verbis: Quæres, quamdiu dicatur quis permanere in hoc statu consuetudinis iurandi, aduertendo, quod iuret, non verò, an verum, siue verum, siue falsum iuret? Respondetur, tamdiu in eo statu censeri esse, quamdiu non proponit efficaciter illam consuetudinem auellere. Nam cùm ille status prauæ consuetudinis per proprios actus voluntarios comparatus sit, tamdiu censetur voluntarius, quamdiu per contrarium propositum efficax non retractatur; si autem tale propositum retractandi habet, iam est inuoluntarius talis status respectu illius, & non poterit imputari ad peccatum iuranti, quia tunc iam illa consuetudo non est moralis, nec voluntaria, sed quasi naturalis. Sic ille. ex Suario *lib. 3. cap. 6. & 9.* Sanchez *n. 16. citato* (non 13. vt inuenies apud Fagundez) Aragonio *e. 2. q. 89. art. 3. dub. vltimo, in 3. concl.* Azorio *loco cit.* & Petro Ledesma *tom. 2. summa, tract. ex. cap. 5. dub. 4.* & à fortiori id tenent Valentia, & Sayrus mox citandi.

QVÆSTIO X.

An etiam præfata iuramenta ex consuetudine orta, desinant esse peccata, postquam pœnitens simplici proposito talem consuetudinem retractauit.

AFfirmatiuam sententiam tenuisse Valentiam 2. 2. *disp. 6. q. 7. punct. 3.* & Sayrum *lib. 5. Clauis Reg. cap. 5. n. 10.* dicit Layman, hisce verbis: Quapropter, plerumque etiam non sufficit talem hominem de præteritis periuriis, aut blasphemiis dolere, & concipere propositum in posterum abstinendi, sicuti docuisse videtur Sayrus, & Valentia (*locis citatis*) nisi id propositum efficax sit, extendens se ad propinquas occasiones, siue pericula tollenda, si fieri possit sine magno incommodo. Hæc Layman, vnde.

Cum illo omnino Respondeo non desinere esse peccata, quia vt desinant, non sufficit simplex, seu inefficax propositum, sed necessum est, quod sit efficax, vt constat ex nuper dictis. Nec Sayrus certè oppositum tenuit; solum namque ait, *num. 10. citato* quod sit necessarium, vt quis à tali statu desistet, quod doleat de peccatis, & mala consuetudine præterita, & proponet se amplius non malè iuraturum. Quæ verba de efficaci dolore, & proposito esse intelligenda, non dubito, vt constat haud obscurè ex contextu, & ita intelligit Sayrum, & Valentiam, Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 8. num. 18.*

QVÆSTIO XI.

An neganda sit absolutio iis, qui habent consuetudinem iurandi.

RÉspondeo vt certum: Negandam esse, quando non habent firmum, & efficax propositum illis consuetudinis corrigendæ, sicut contingit in aliis peccatis mortalibus: secus alias, si tale propositum habeant. Circa quod credendum est ipsi pœnitenti, sicut in aliis, quæ pro se, & contra se dicit. Sic Suarez *lib. 3. de iuram. c. 8. n. vlt.* Sotus *lib. 8. de iust. q. 3. art. 3. post 7. concl.* Valentia, & Sayrus vbi supra, quos citat, & sequitur Sanch *lib. 3. Decal. c. 4. n. 16.* Fagundez *num. 18. citato*, Trullench. *lib. 2. c. 1. dub. eo n. 10.* & alij. Quando autem possit confessarius differre absolutionem iis, qui consuetudinem habent iurandi, latè diximus *1. p. tract. 5. de Sacram. pœnit. disp. 7. per plures quæst.*

QVÆSTIO XII.

An teneatur pœnitens, qui sæpius proposuit emendam, nec id fecit, acceptare aliquam pœnam, vel remedium, iudicio confessoris, pro singulis iuramentis temerariis, ad tollendam consuetudinem iurandi.

AFfirmat Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 8. n. 7.* his verbis: Deinde, si sæpius proposuit emendari, & non fecit, adhibenda sunt remedia conuenientia, quæ ipse tenebitur acceptare iudicio Confessoris, qualia sunt, frequentius confiteri, aliquam eleemosynam, vel orationem breuem facere pro singulis iuramentis temerè prolatis, vel similia. Ita Suarez. Cuius fundamentum (inquit Fagundez) potest esse, quod vnusquisque tenetur ex iure diuino, & naturali procurare remedium, ne amicitiam cum Deo amittat, & consequenter illud acceptare, cùm à medico spirituali offertur.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri in rigore pœnam aliquam acceptare. Quia pro praua consuetudine in aliis peccatis pœna aliqua imponi nequit, ita vt illius acceptatio obliget sub mortali: ergo nec pro praua consuetudine iurandi, cùm nullo iure probetur, id speciale esse in hac consuetudine.

Nec ratio adducta pro Suario aliquid conuincit. Nam sufficit, quod iure diuino teneatur quis gratiam, & amicitiam cum Deo conseruare; non tamen est necessum, vt illum obligemus sub mortali ad acceptandum medium, ac remedium à nobis oblatum, vt gratiam Dei conseruet. Solum igitur erit

erit faluberrimum confilium. Sic Sanch. *n.*17. Fagundez, *n.*21. Trullench. *n.*10. ex Soto *de iuram. abusu c.*12. Et fauet Palaus *disp.*1. *de iuram. punct.*9. *n. vltimo*, licèt ex parte Suario confentiat.

DISPVTATIO IX.

De iuramenti & voti obligatione, & materia.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum, ficuti votum, obliget tanquam priuata lex.

NEGAT Valentia 2.2. *disp.*6. *q.*7. *punct.*4. *initio.* Quia iuramentum (inquit) non eft lex, fed inuocatio diuini teftimonij, quod longè aliud eft.

Sed probabiliùs Refpondeo dicendum, quod iuramentum promifforium obliget inftar priuatæ legis, quam iurans fibi imponit. Probatur, quia iuramentum promifforium obligat, ficuti votum: atqui votum obligat inftar legis priuatæ, quam vouens fibi imponit: ergo & iuramentum. Maior patet, quia tam iuramenti, quàm voti obligatio confurgit ex fola voluntate hominis, eo vinculo fe conftringentis: vtrumque eft priuata lex, ab ipfo homine fibimet impofita; in voto quidem, per fidem datam Deo; in iuramento autem promifforio, per eandem fidem, inuocato diuino teftimonio, quafi fideiuffore. Sic omninò Sanchez *lib.*3. *Decal. c.*9 *n.*1. ex Medina *tract. de Confeff. quæst. de difpenfatione fuper confeffione reuelanda, ad* 2. quos citat, & fequitur Prado *tom.*2. *c.*32 *q.*3 §.2. *n.*6.

QVÆSTIO II.

An obligatio implendi iuramentum promifforium fit ex genere fuo fub mortali.

REfpondeo vt certum, quod fic. Quia eft res grauiffima afferre teftimonium diuinum implendi promiffionem eo confirmatam, vt habitum eft fupra *disp.*7. *q.*32. cum communi omnium Doctorum, qui folùm difcordant, quando iuramentum eft de re leui, & modica, de quo etiam diximus ibi: *q.*33. Legatur Prado *loc. cit. n.*5.

QVÆSTIO III.

An obligatio, quam includit iuramentum affertorium, fit maior quàm obligatio voti.

REgant aliqui Canoniftæ apud Suarium, exiftimantes votum, & iuramentum paria iudicari.

Sed oppofitum omninò Refpondeo dicendo, quod obligatio, quam includit, feu fupponit iuramentum affertorium, grauior & maior fit, quàm obligatio, quam votum inducit. Ratio eft, quia obligatio veritatis dicendæ, quam fupponit, & includit iuramentum affertorium, eft obligatio negatiua, feu pertinens ad præceptum negatiuum, vt ex forma præcepti conftat: *Non affumes in vanum nomen Dei tui*; vel, *Non peierabis*: obligatque ad non inferendam Deo grauiffimam iniuriam, & nocumentum, quantum eft ex parte iurantis, priuando Deum prærogatiua primæ veritatis, & faciendo illum mendacem. At verò obligatio voti, pertinet ad præceptum affirmatiuum, vt ex ipfa verborum forma apparet: *Redde Domino vota tua*, & obligat ad feruandam Deo fidelitatem. At peius eft iniuriam pofitiuam directam (fic lege, non vt leges apud Sanchez, *paffiuam directam*,) alicui irrogare, quàm effe illi infidelem, deficiendo à fide data ficuti grauius delinquitur per iniuriam furandi, quàm per infidelitatem non dandi: ergo. Sic Suar. *lib.*2. *de iuram. cap.* 3. *num.* 5. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 9. *numer.*4.

QVÆSTIO IV.

An item obligatio iuramenti promifforij rei futuræ, v.g. ingrediendi Religionem, facti Deo, fit maior, quàm obligatio voti.

REfpondeo vt certum, quod fic. Quia tale iuramentum promifforium continet vtramque obligationem, nempe & voti, & iuramenti: ergo maior eft, quàm obligatio voti, vt fic. Sic fupponunt communiter Doctores, Suarez, & Sanchez citati. Maior *in* 4. *dist.* 38 *quæst.*4. *dub* 2. Leffius *lib.*2. *de iuftit. cap.*42. *dub.*11. Palaus *disp.*2. *de iuram. puncto* 1. *n.*1.

QVÆSTIO V.

An iuramenta de re futura facienda in honorem Dei, femper includant votum.

AFfirmant quidam DD. Probant, quia qui iurat Petro, fe daturum ei centum nummos, id promittit Petro confirmans promiffionem teftimonio diuini nominis: ergo iurans Deo, fe (v.g.) feruaturum caftitatem, vel ingreffurum Religionem, id promittit Deo, iuramentoque firmat: & proinde ibi eft votum, vtpotè quod nil aliud eft, quàm promiffio facta Deo. Ita Sotus *lib.*8. *de iuft. q.*1. *art.*9. *in folut. ad* 2. *in fin.* & Nauarr. *c.*27. *n.*275. *verf. Decimofextò.* Quibus fauet Tamburin. *lib.*3. *c.*3 §.3. *n.*1. vbi abfolutè ait, quod iuramentum, quod fit Deo, femper inducat rationem voti.

Sed probabiliùs Refpondeo dicendum, quod licèt iuramenta facta Deo de re aliqua futura eius honorē concernenti, regulariter contineant promiffionem factam Deo, ac proinde votum, tamen aliquando poffunt talia iuramenta fieri, ita vt nullam promiffionem Deo factam includant; fed mera fint iuramenta. *Prima pars* huius refponfionis conuincitur ratione primæ fententiæ. *Secunda* verò *pars*, hac. Nam optimè poteft quis expreffe velle non promittere aliquid Deo, fed folum fimpliciter proponere,

v.g.

v.g. ingressum Religionis, & huiusmodi propositum firmare iuramento, vt verè firmare puteft. Tunc enim ille solo iuramenti vinculo, & non voti, tenebitur. Sic Suarez *lib.2. de iuram. cap.1. n.3. & cap.2. n.6.* Lessius *lib.2. de iust. cap.42. dubit.11. n.53.* Lopez, & Valentia, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.8. de matrim. disp.13. n.4. & lib.3. in Decal. cap.9. n.5.* Palaus *disp.2. de iuram. punct. 1. n.3.* & alij. Qui omnes conueniunt, secus dicendum de omnibus promissionibus homini factis iuramento confirmatis, in quibus sola obligatio iuramenti, non voti reperitur.

QVÆSTIO VI.

An obligatio iuramenti promissorij, quod votum non includit, sit maior, quàm obligatio voti.

AFfirmat Medina *lib.5. de continentia Sacerd. cap.22. & 23.* vbi comparando iuramentum promissorium homini (quod vt nuper diximus, non includit votum) cum voto nudo, dicit, maiorem esse obligationem iuramenti, licèt obligatio voti sanctior sit. Probat, quia qui non implet, quod iurauit, facit Deum testem falsi: atqui hoc est grauius, quàm ei non seruare fidem in promissis; per illud enim tribuitur Deo aliquid, quod ipsius naturæ repugnat; per hoc, solùm officium debitum deferitur: ergo. Ita eum Medina sentit Lessius *dubit.11. citata, numer. 53* & alij. Et licèt satis probabiliter, vt ait Sanchez.

Probabiliùs tamen Respondeo dicendum, quod obligatio voti maior sit, quàm obligatio iuramenti promissorij homini facti. Probatur; quia per votum fides directè datur Deo, per iuramentum autem promissorium, vt tale est, non fit obligatio ipsi Deo, sed solùm adducitur Deus vt testis propositi, vel assertionis de aliquo actu futuro: sed inter hos duos respectus, prior videtur pertinere ad honorem Dei, cùm magis illum directè respiciat, & ad diuinam auctoritatem, & reuerentiam magis spectet: ergo. Sic D.Thom. *2.2. q.89. art.8.* Caiet. Sotus, Aragon, Sylvester, & alij, quos citat, & sequitur Suarez *lib.2. de iuram. cap.3. n.7.* Sanchez *lib.3. Decal. cap.9. n.4.* Castro Palaus *disp.2. de iuram. punct.1. in fine.* Mag. Prado *tom.2. oper. moral cap.31 quæst.14. §.10. num.106.*

QVÆSTIO VII.

An qui iurat aliquid facturum, sine promissione aliqua, sed cum solo proposito, teneatur ad faciendum quod iurauit.

NEgandum videtur, quia tale iuramentum est purè assertorium: ergo non inducit obligationem de futuro, sed solùm dicendi veritatem de præsenti, instar iuramenti merè assertorij. Ita videtur sentire Soto *lib.7. de iust. q.2. art.2. ad 1.* quatenus ait, iuramentum promissorium non obligare, nisi virtute præcedentis promissionis. Verum est, quod Sotus ibi solùm loquatur, argumentando pro quadam sententia, quam postea non defendit.

Sed vt certum Respondeo teneri ad faciendum quod iurauit, vltra obligationem dicendi veritatem de præsenti. Ratio est, quia obligatio iuramenti ad exequendam rem iuratam, non pendet ab obligatione promissionis, cum contingere possit promissionem esse irritam, & tamen iuramentum obligare, vt contingit in iuramento soluendi vsuras, iuxta *cap. Debitores, de iureiurando.* In quo casu constat promissionem illam nil prorsus conferre ad iuramenti obligationem, quod enim est irritum, nil operari potest: ergo nil refert ad iuramenti de futuro obligationem, siue promissio interccedat, siue non. Sic Sanch. *loco cit. n.6.* ex D.Thoma *2.2. q.89. art.7.* Suarez *lib.2. de iuram. c.1. à num.11.* Lessi. *lib.2. de iust.* (non 4. vt legi apud Sanchez) *c.42. dubit.11. n.53. vers. Respondeo.* Sic etiam Palaos *disp.2. de iuram. punct.2. n.3. vers. Quocumque tamen modo.*

QVÆSTIO VIII.

An iuramenti facti homini, non includentis promissionem, vnica sit tantùm obligatio.

REspondeo vt certum, vnicam tantum esse obligationem, nempe ad Deum, ratione iuramenti, sicut nuper diximus de iuramento soluendi vsuras. Ratio est, quia tale iuramentum nullam confirmat promissionem, sed solum propositum, ex quo nulla oritur obligatio, vt nuper est habitum: ergo sola superest obligatio Religionis ex iuramento orta, quæ erga Deum solum est. Sic Suarez *lib. 2. de iuram. c.4. n.2.* vbi optimè id probat, & dicit id esse illi certum. Sanchez *lib.3. Dical. cap 9 num.8.* Palaus *punct.2. cit. n.1.* & omnes.

QVÆSTIO IX.

An etiam iuramenti facti homini, includentis promissionem, sit item vnica obligatio.

AFfirmant quidam, dicentes in illo iuramento promissorio tantum esse vnam obligationem ad hominem, innitentem duplici vinculo, nempe promissionis, & iuramenti. Ratio eorum est, quia per iuramentum promissorium factum homini, nulla fit promissio Deo: ergo nulla est specialis obligatio ad illum: ergo vnica erit ad hominem cum illo duplici titulo. Ita Caiet. *in 2.2. D. Thom. q.89. circa solutionem ad 3.* & Sotus *lib.8. de iust. q.1. art.7. in solut. ad 3.*

Sed longè multo probabiliùs Respondeo in tali iuramento promissorio duplicem esse obligationem, vnam homini, & alteram Deo. Ratio est, quia ex iuramento promissorio, quod fit per humanam, ac veram promissionem iuratam, nascitur obligatio religionis in ordine ad Deum, & iustitiæ, vel fidelitatis (iuxta varias sententias) in ordine ad hominem, cui fit promissio: at hæ obligationes sunt diuersæ speciei, vt constat: ergo. Sic D.Thom. *art.7. citato*, quem citat, & sequitur Suarez *lib. 2. de iurament. cap. 4. num. 3. & 4.* Qui *numer. 5.* ad fundamentum contrarium respondet negando, consequentiam. Quia non tantum vno modo obligamur Deo. Imò in voto iurato est duplex obligatio ad eundem Deum; vna fidelitatis, quæ dici potest esse

esse ad Deum, vt creditorem; alia dici potest teuetentia, quæ respicit Deum vt fideiussorem, seu testem, & hæc inuenitur in iuramento promissorio homini. Sic ille. Et ex illo Sanchez cap. 9. cit. numer. 8. & antea lib. 7. de matrim. disp. 27. n. 26. & lib. 9. disp. 15. n. 6 Palaus punct. 1. citato, num. 4. ita dicitur: Est tamen maximè aduertendum, quoties iuramentum cum promissione valida coniungitur, duplex peccatum committi in eius violatione; aliud aduersus religionem iuramenti, aliud aduersus obligationem ortam ex promissione. Nam valida promissio homini facta, inducit obligationem iustitiæ, vel fidelitatis, & si Deo facta sit, inducit obligationem voti: violans ergo promissum iuratum duplicis culpæ reus est. Sic ille.

QVÆSTIO X.

An obligatio iuramenti promissorij facti homini, directè, & principaliter sit respectu Dei.

NEgant Caiet. & Sotus *locis citatis*, & certè consequenter, cum non cognoscant in tali iuramento aliquam obligationem Deo, vt constat ex nuper dictis. Sed iuxta nostram, & veram D. Thomæ doctrinam.

Respondeo dicendum, quod obligatio dicti iuramenti, primariò, & directè sit respectu Dei (licèt effectus concernat vtilitatem proximi) secundariò verò respectu hominis. Probatur, quia huiusmodi obligatio ad Deum, est inseparabilis à iuramento; cum tamen aliquando separetur obligatio, quæ est ad hominem: ergo signum est, illam esse primariam, & quasi intrinsecam iuramenti obligationem. Sic D. Thom. & ex illo Suar. c. 4. cit. n. 1. Sanch. n. 9. Abbas, Alex. de Neuo, & Palaus apud ipsum.

QVÆSTIO XI.

An si quis iuret, se daturum aliquid alicui homini absenti, teneatur dare illi promissam casu, quo nullus nomine ipsius legitimè acceptet.

AFfirmant multi Doctores. Eo quòd tale iuramentum non sit contra bonos mores, nec contra bonum commune: ergo obseruandum est, etiam casu, quo promissum iuratum nullus nomine absentis, cui promissio fuit facta, acceptauerit, vt deducitur ex capite *si verò, de iureiurando*. Ita tenent Couarruu. Molina, Gutierrez & alij multi, quos refert Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 7. num. 25.* Suarez *lib. 2. de iuramen. cap. 1. num. 15. & cap. 12. num 21*, & penes illum, Sotus, Greg. Lopez, & alij nuper citati.

Sed probabilius Respondeo, non teneri, si ante acceptationem legitimam potentis acceptare, tale iuramentum reuocet; vt certè potest, quia licèt Deus adhibeatur in testem talis promissionis, seu donationis, at cum sit homini facta, & non ipsi Deo per modum voti, Deus minimè acceptat, donec ipse homo, cui iurans obligatur, acceptet: ergo ante eius acceptationem nihil ita firmum actum est, quin reuocari possit. Sic Sanch. *de matrim. loco cit. num. 14. & lib. 3. in Decal. cap 9. n. 10.* Lessius *lib. 2. cap. 42. dub 4. n. 22. antea cap. 17. dubit. 7. n. 52. & 53.* Qui secus dicunt, quando promissio illa iurata fit Deo per modum voti.

QVÆSTIO XII.

An iuramentum factum soli Deo (seu votum) de materia mala, indifferenti, impedienti maius bonum, de re impossibili, aut ob malum finem obliget.

REspondeo vt certum, quod non, quia iuramentum factum soli Deo induit naturam voti: ergo ad sui valorem exigit eandem materiam, quam votum ad sui valorem petit, sed sic est, quod votum de re mala, indifferenti, aut impedienti maius bonū, contrariáque diuinis consilijs, aut de re impossibili, non obligat: ergo neque iuramentum de his rebus. Sic docent communiter DD. D. Th. 2. 2. q. 89. *art. 7. ad 2.* Caiet. Sot. Suar. Nauar. Couar. & alij, quos citat, & sequitur Sanch. *lib. 3. in Decal. c. 9. n. 11.* & constat elatè ex à nobis supra dictis *disp. 7. à q. 41.* & tenent omnes. Sed de hac materia lege infra dicenda *tractat. 2. de voto, disp. 4.*

QVÆSTIO XIII.

An iuramentum factum soli Deo (seu votum) de re difficillima, obliget in conscientia.

REspondeo vt certum: Obligare, vt docet Aragon 2. 2. q. 89. *art. 7. initio explicationis articuli*, his verbis: Notandum est, non satis esse, quod id quod iuratur, sit difficillimum, vt in foro conscientiæ excusatio admittatur, sed requiritur esse impossibile. Vnde quantumcunque quis grauissimæ pecuniæ pondus persoluere iuret, licèt id ei perquam difficile fiat, tenetur tamen iuramentum seruare. Quod est intelligendum, dummodo rei iurata aliunde non desinat esse actus virtutis. Nam si esset manifestum prodigalitatis vitium, iuramentum non obligaret. Quando autem nullum est vitium, & est res grauissima, tunc causam affert idoneam iuramentum, eius petendi relaxationem, vel commutationem, vt si mulier pedestrem, eandemque longam iurasset peregrinationem, aut quisque difficile aliud, vnde periculum timeretur. Sic Aragon (omnino ex Soto non citato *lib 8 de iust. q. 1. art. 7. col. mihi 7. vers. in quarta, & quinta*) Sanch. *n. 11 citato*.

QVÆSTIO XIV.

An quando materia iuramenti, seu voti partim est licita, & partim illicita, partim possibilis, & partim impossibilis, seruandum sit quoad partem licitam, & possibilem.

REspondeo vt certum: Esse seruandum quoad partem licitam, & possibilem, saltem casu, quo iurans, aut vouens non curauerit, aut vouerit rē licitā & illicitam, impossibilem partim, & partim possibilem, per modum vnius, vel vnā dependenter ab alia. Quia saltè in hoc casu est certa illa regula iuris, *vtile per inutile non vitiatur, cap. vtile, de regul. iuris in 6.* & illa, *si non valet quod ago, vt ago, valet vt valere* potest

potest. Sic communiter DD. loquendo de iuramento aut voto de prædictis rebus. Legantur Nauar. *c.*12. *num.*43. Rodriguez *tom.*2. *sum. cap.*92. *num.*1. Sà *verb. votum, n.*32. Sanchez *lib.*3. *in Decal. cap.*9. *num.*11. remissiuè, & latè *lib.*4. *cap.* 10. *à num.*1. vsque *ad* 16. Bonac. *de precep.*2. *Decal. disp.*4. *q.*2. *punct* 4. *n.*1. *& q.*2. *punct.*4. §.4. *n.*1. Suarez *lib.*2. *de voto, c.*10. *n.*2. Filliucius, Layman. Valentia, Reginald apud Bonac. Trullench. *lib.*2. *in Decal. cap.*1. *dub* 8. *num.*1. *fine*. Palaus *tom.*3. *tract.*15. *disput.*1. *punct.*8. §.1. *n.*10.

QVÆSTIO XV.

An etiam iuramentum, seu votum, factum partim de re licita, & partim de illicita aut partim de re possibili, & partim de impossibili, obliget etiam casu, quo vtraque pars collectiuè, & per modum vnius iuretur.

AFfirmant aliqui etiam in hoc casu obligare quoad rem possibilem, licèt non quoad impossibilem, &c. Ita Nauarrus *cap.*12. *cit. n.*43. Rodriguez, & Sà *loc. citatis n.*42. his verbis: In voto seruandum possibile, & honestum, omisso impossibili, & turpi. Ita ille.

Sed clariùs Respondeo: tunc non obligare iuramentum, seu votum, etiam quoad partem possibilem, seu honestam, nam ad neutram partem tenetur iurans, seu vouens, si alteram adimplere nequit: quia iurans, aut vouens in hoc casu non intendit, vt supponimus, se ad vnam partem obligare, nisi etiam se obligaret ad aliam: ergo cum non potuerit se obligare ad partem, quæ non est apta materia iuramenti, seu voti, consequenter nec ad illam, quæ est apta materia iuramenti, seu voti. Sic Sanchez, Suarez, Bonac. & alij, vbi supra. Et quidem si iurans, aut vouens expressam habeat intentionem non se obligandi ad partem possibilem, quin ad totum maneat obligatus, tunc certissimum est, minimè manere obligatum ad vllam partem. Quia iuramentum, seu votum est lex, quam iurans, seu vouens sibi imponit, quæ vltra illius intentionem extendenda non est, vt optimè ex Suario *loco citato*, & Lessio *lib.*2. *cap.*40. *dubit.*7. *n.*31. aduertit Palaus *loco citato, num.*10. Quid autem dicendum casu, quo non constet de iurantis, aut vouentis intentione, an per modum vnius, an potius per modum plurium vtramque partem promiserit, dicemus in sequentibus. Sit ergo.

QVÆSTIO XVI.

An iuramentum, seu votum non peccandi mortaliter sit omninò validum.

NEgandum videtur, eo quòd videatur factum de re impossibili; quia spectata humanæ naturæ fragilitate, & ordinariis Dei auxiliis, nullus est qui regulariter possit omnia mortalia vitare. Et ita videtur sentire Nauar. *cap.*12. *n.*65. quatenus dicit, quod votum nunquam mortaliter peccandi videatur esse de re tam difficili, quamuis non impossibili, vt non obliget, aut certe facilè per Ordinarium relaxari debeat. Ita ille. Cui consentit Palacios *in* 4.

*dist.*38. *disp.*1. *col.*18. quatenus dicit, hoc votum forsitan non obligare.

Sed vt quid certum Resp. Esse omnino validum. Quia certum est, tale iuramentum, seu votum esse de re possibili, non viribus naturæ, sed gratiæ, quæ omnibus ea vti volentibus, diuinamque eius misericordiam implorantibus parata est: ergo est validum. Sic Sotus, Aragon, Rodriguez, Toletus, Azor. Sà, & Petr. de Ledesma, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.*4. *in Decal. c.*5. *n.*16. Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*2. *de voto, cap.*3. *n.*2. Palaus *disp.*1. *de voto, punct* 8. § 1. *n.*4. Qui tamen malè citat Nauarrum, eo quòd illum absolutè citet pro hac parte. Sayrus *lib.*6. *Clauis Reg. cap.*3. *n.*9. Qui à fortiori ait, iuramentum, seu votum de vitando peccato mortali in specie esse validum, imò & laudabile.

QVÆSTIO XVII.

An tale iuramentum, seu votum, sit etiam validum, si fiat ab homine fragili, & peccatis dedito, & periculum transgressionis habente.

NEgant aliqui doctissimi Moderni, quos suppressis nominibus, referunt Petrus Ledesma, & Sanch. dicentes, horum sententiam esse probabilem.

Sed multo veriùs Respondeo etiam esse validum Quia reuera est de re bona, & grata Deo, & moraliter possibili, etiamsi fiat ab homine fragili, & peccatis dedito, & periculum transgressionis habente. Quia hoc periculum non prouenit ex iuramento, seu voto, sed ex praua dispositione iurantis, seu vouentis, quam diuinâ gratiâ superare potest, & tenetur: ergo tale periculum iuramenti, seu voti obligationem impedire nequit. Sic Petr. Ledesma *tom.*2. *sum. tract.* 10. *de voto, c.*2. *concl.*2. *post dub.*3. dicens (sed non consequenter) hanc partem esse certam. Sanchez *n.*16. *citato*, cum aliis vbi suprà, Raphaël de la Torre, quem citat, & sequitur Prado *tom.*2. *cap.*31. *q.*2. §. *vlt. n.*122.

QVÆSTIO XVIII.

An votum, seu iuramentum non peccandi mortaliter sit consulendum.

AFfirmat Prado loquendo de viris timoratæ conscientiæ, quos per plures menses experti sumus mortali caruisse: his enim (ait) consuli potest votum de nunquam peccando mortaliter, vt sic voluntas magis firmetur in bono. Sic ille *n.*123.

Sed omnino Respondeo, nulli esse consulendum ob periculum transgressionis. Nam peccata lethalia quæ cogitatione committuntur, difficilè cauentur, vt ait Sanchez. Et certè, vt addit Palaus, rarus est, præcipuè ex his, qui in sæculo viuunt, qui peccato mortali toto vitæ tempore abstineat. Sic Ledesma, Nauarr. Sanchez, Suarez, Palaus locis citatis, Acacius March. *verbo Votum, resol.*446. *num.*5. Ioan. à S. Thom. 2.2. *disp.*29. *art.*5. Sotus, quem citat Prado *num.*123. cum quo addo quod in materia determinata consuli prudenter possit votum cauendi mortalia.

QVÆSTIO XIX.

An homo fragilis, & peccatis deditus, peccaret emittendo votum, aut faciendo iuramentum non peccandi mortaliter.

RESpondeo dicendum, quod peccaret, sed solùm venialiter: quia (vt ait Sanchez) imprudenter ageret. Sic ille *loco cit. n.* 17. addens, quod tanta posset esse imprudentia ratione nimiæ fragilitatis voventis, seu iurantis, vt ratione periculi, cui se exponeret, peccaret mortaliter.

QVÆSTIO XX.

An iuramentum, seu votum nunquam peccandi obliget.

AFfirmant quidam, eo quod lex diuina obligat ad omnia peccata vitanda: ergo & priuata iuramenti, seu voti lege potest quispiam ad id se obligare, cum vtraque lex materiam petat possibilem. Ita tenent Nauarr. *c.* 15. *n.* 34. fine, vbi docet, vouentem in genere, se non amplius peccaturum, teneri dum peccat, voti circunstantiam exprimere. Et Angles *florib.* 2. *p. q. vnica de voto, art.* 1. *diff.* 8. apud Sanch. infra. Sed certè hic Author solùm dicit, valere votum nunquam venialiter peccandi quoad illa venialia, quæ sunt in nostra potestate, vt quæ non præcedunt, sed sequuntur rationis vsum, quale est mendacium leue, verbum otiosum: non verò quoad venialia, quæ sunt ineuitabilia, qualia sunt quæ rationis vsum præueniunt, vt primi sensualitatis motus. Ita ille ibi. Cuius sententiam volui referre, nunc non examinare. Immò Nauar. contrarium expressè tenet, vt infra dicemus.

Sed vt certum cum distinctione Respondeo dicendum, quod tale votum, seu iuramentum minimè obliget, nisi aliàs constet, non fuisse vouentis, seu iurantis intentionem, seu mentem, obligare se ad omnia peccata vitanda, sed ad specialem diligentiam adhibendam, nunquam peccandi, seu vitandi peccata.

Prima pars huius responsionis constat. Quia tale votum, seu iuramentum est de re moraliter impossibili: ergo non est validum. Consequentia ex dictis constat. Antecedens probatur: quia etsi vitare omnia peccata, tam mortalia, quàm venialia, sit physicè loquendo possibile; at moraliter loquendo, spectatoque communi rerũ cursu, & auxiliis à Deo concessis, non est possibile, vt experientia demonstrat.

Nec est simile de præcepto, aut lege diuina naturali; quia hæc obligatio ad vitanda omnia peccata est velut proprietas rationalis naturæ, ac proinde non mirum si solam potentiam physicam vitandi omnia peccata spectet: quia rationali naturæ, qua talis est, accidentaria est moralis impossibilitas proueniens ex appetitu rationi non subiecto: at obligatio voti, aut iuramenti, & cuiusvis legis positiuæ, cùm subsequatur hanc moralem impossibilitatem, illam spectat, ac proinde cum illa comparari non potest. Sic Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 1. *art.* 1. *q.* 1. *art.* 3. *col* 9. vers. *vtrum verò votum.* Aragon. 2.2. *q.* 88. *art.* 2. *dub.* 2. *circa* 4. *concl.* Valentia 2.2. *disput.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 2. *vers. si autem quærat aliquis.* Rodriguez *tom.* 1. *sum. cap.* 49. *n.* 4. Petr. Ledesma *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *post dub* 3. *concl.* 3. & 4. Quos refert & sequitur Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 5. *num.* 10. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 7. *n.* 31. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 3. *num.* 5. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 5. Immò Nauar. id expressè docet *n.* 56. his verbis: Dico, quod votum nunquam venialiter peccandi, & nunquam peccandi, non valent, quia sunt de re homini in hac vita impossibili. Sic ille. March. *verb. voto, resol.* 446. *n.* 4.

Secunda verò pars responsionis, nempe quod tale iuramentum, seu votum sit validum, quando constat solùm fuisse mentem iurantis, seu vouentis obligare se, non ad omnia peccata vitanda, sed ad specialem diligentiam adhibendam vitandi peccata, constat. Quia hoc moraliter est possibile. Vnde talis verè satisfaceret voto, aut iuramento, quando adhibita ea speciali diligentia, succumbens tentationi præ fragilitate peccaret: quia ex vi iuramenti, aut voti ad nullum peccatum vitandum tenetur, sed ad eam solam diligentiam adhibendam. Sic omnino Sanch. *loco citato, n.* 13.

QVÆSTIO XXI.

An item minimè obliget iuramentum, vel votum nunquam peccandi mortaliter, nec venialiter.

REspondeo dicendum ex dictis, non obligare, nec valere. Quia verè iurans, vel vouens, promittit hoc per modum vnius: atqui posterior pars, saltem est impossibilis, & sic inepta materia: ergo & totum votum, iuxta dicta à nobis *suprà q.* 15. Sic Sanchez *loco cit. num.* 10. ex Ledesma *loco cit.* Qui & citat Nauarrum, Toletum, Azorium, & Sà pro se. Palaus *num.* 5. & alij apud Pradum *cap.* 32. *q.* 2. §. 10. *n.* 124. P. Ioan. à S. Thoma 2.2. *q.* 88. *disp.* 29. *art.* 5.

QVÆSTIO XXII.

An tale iuramentum, seu votum obliget saltem ad partem possibilem, nempe ad vitanda omnia peccata mortalia.

AFfirmant multi DD. *Primò.* Quia quoad hanc partem, possibile est tale iuramentum, seu votum: ergo quoad illam tenet, & obligat. *Secundò.* Quia (vt suprà *q.* 14. est habitum) vtile per inutile vitiari non debet: ergo illa pars voti, seu iuramenti non peccandi mortaliter, quæ est possibilis, vitiari non debet ex coniunctione alterius partis impossibilis, nempe non peccandi venialiter. Ita Suarez *lib.* 2. *de voto, c.* 3. *n.* 16. Quem citant, & sequuntur Bonacina *disp.* 4. *q.* 1. *punct.* 4. §. 4. *n.* 2. & Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 8.

Sed clariùs Respondeo dicendum *primò*, si iurans aut vouens habuit expressam voluntatem non se obligandi vitare mortalia, nisi simul obligatus maneret omnia venialia vitare, tunc certum est, iuramentum, aut votum non tenere, aut obligare. Quia non purgatur conditio, sub qua obligationem intendebat. Sic Palaus loc. cit. & omnes Doctores, & constat ex dictis *q.* 15.

Resp. *Secundò*, adhuc casu, quo non constat de iurãtis, aut vouẽtis intẽtione prædicta, est probabilius

quod

quod irritum, ac nullum sit iuramentum, aut votum, & consequenter nec ad partem possibilem, nempe ad vitanda mortalia obligare, quia verba huius iuramenti, aut voti, verè continent rem moraliter impossibilem. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 10. vbi citat pro hac parte Nauarrum, Toletum, Sà, Azorium, & Ledesmam *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *capite* 2. *post dub.* 3. *concl.* 4. Si vbi sic ait: si vno haze voto de nunca pecar mortal, ni venialmente no esta obligado à cosa alguna, por ser el voto de cosa impossible, y aunque la vna parte es possible, que es el nunca pecar mortalmente, como ya declaramos en la segunda conclusion, no esta obligado por el tal voto à cosa alguna, porque la materia del voto no fue la parte, sino todo esto: yo prometo à Dios, de nunca pecar mortal ni venialmente, loqual es impossible moralmente hablando. Sic ille, Trullench. etiam *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 10. *n.* 11. Necnon in simili Sayrus *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 10. Imo Suarez, loco citato, *num.* 16. *in fine*, dicit, hac partem practicè sequi posse.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem, votum, seu iuramentum verè disiunctiuum, non peccandi mortaliter, aut venialiter, sit validum, & obliget quoad partem possibilem, nempe ad non peccandum mortaliter.

AFfirmabunt, & à fortiori, omnes Authores nuper pro prima sententia adducti.

Sed nihilominus adhuc probabiliùs Respondeo tale votum, seu iuramentum esse nullum, ac irritum, & consequenter nec quoad partem possibilem obligare. Ratio est, quia obligatio disiunctiua cadit in vtramque propositionis partem. ergo quando vna pars est impossibilis, & consequenter inepta, votum, seu iuramentum erit nullum, & irritum, ergo ad nullam partem obligabit. Sic Sanch. *lib.* 4. *cit. c.* 10. *n.* 17. & 19. Trullench *n.* 11. *citato.*

QVÆSTIO XXIV.

An licet non sit validum iuramentum, aut votum de non peccando venialiter in genere (vt habitum est) sit validum illud, quo quis promittit, omnia peccata venialia, quantum in se est, vitare.

NEgat adhuc esse validum tale iuramentum, aut votum, Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 12. Quia, inquit, est de obiecto humana ratione ignoscibili. Quis enim cognoscet, quando debitam diligentiam adhibet, præcipuè in peccatis, quæ ex surreptione contingunt, quæque præueniunt plenam aduertentiam, & considerationem. At votum, cum obligationem inducat, debet esse de re certa, & determinata, & vouenti cognoscibili. Secus verò est in proposito, quod quia obligatorium non est, eam distinctionem non postulat. ita ille, quem citat, & sequitur Mag. Prado *c.* 31. *q.* 2. §. 10. *n.* 126.

Sed probabiliùs, iuxta *d. q.* 20. Respondeo dicendum, validum esse tale iuramentum, vel votum, quia verè est de re bona, & possibili, vt ibidem diximus ex Sanch. *lib.* 4. *Decal. c.* 5. *n.* 13. & tenet etiam Lessius *lib.* 2. *c.* 40 *dub.* 7. *in princ n.* 33. (non 31. vt leges apud Palaum) vbi ita ait: Hinc fit, vt votum de nunquam peccando venialiter, non valeat, quia cùm auxilio ordinario non est in nostra potestate omne peccatum veniale vitare. Si tamen intenderes, te obligare ad vitanda omnia non absolutè, sed quantum diuinâ gratiâ consequi posses, & humana infirmitas permittit, catenus esset validum, &c. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An qui iurauit, aut vouit absolutè, & in genere abstinere se à venialibus, teneatur ex vi iuramenti, aut voti, abstinere ab illis venialibus quæ in particulari facilè saltem vitare potest.

AFfirmant quidam, eo quòd qui vouit, aut iurauit se per totam quadragesimam ieiunaturum, si postea non potest ieiunare omnibus diebus, tenetur nihilominus ieiunare diebus, quibus potest: ergo idem dicendum in casu nostro. Ita Angles *q. de voto, art.* 8. *diff.* 8. vt habes suprà *q.* 20. Suar. *lib.* 2. *de voto, c.* 3. *n.* 16.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod minimè teneatur ex vi iuramenti, aut voti, abstinere ab aliquo veniali peccato, quod facile vitare potest, vt à mendacio leui, verbo otioso, &c. Quia, cùm iuramentum, aut votum, quod quis absolutè, & in genere de abstinendo à venialibus fecit, sit nullum, & irritum (vt cum communi sententia supponimus) eo quòd sit de re impossibili, ad nihil tenebitur ratione illius. Vnde talis venialiter peccans non magis peccat, quàm si iuramentum, aut votum non emisisset.

Nec obstat ratio contrariorum, dicendum namque est, diuersam esse rationem in illo casu, ac in isto. Nam iuramentum, aut votum de ieiunio quadragesimali est omnino validum, ex se, & ex natura sua, cùm sit de re bona, & omni ex parte possibili, & ideo ex vi talis iuramenti, aut voti, tenetur postea adimplere quod potest. In casu autem nostro iuramentum aut votum omnino fuit nullum, & ideo minimè obligat ad aliquid inde faciendum. Sic Sotus, Aragon, Valentia, Rodriguez, Petr. de Ledesma, & Sanchez locis citatis supra *q.* 20. Quibus nunc addo Palaum *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 9. *vers. At mihi verius apparet.* Sayrum *lib.* 6. *Clauis, cap.* 3. *num.* 10.

QVÆSTIO XXVI.

An iuramentum, aut votum factum de vitando aliquo genere peccatorum venialium, sit validum.

AFfirmant absolutè quidam DD. Ratio est, quia tale iuramentum, seu votum est de re bona, & possibili: ergo & validum, & firmum erit. Antecedens probatur, quia licèt ad vitandum quodlibet genus peccatorum venialium diuinæ gratiæ munere egeamus, non est tamen, præter huiusmodi gratiæ auxilium consuetum, & communem Dei morem: ergo. Sic Sot. & Nauar. quos citat, & sequitur Azor. *tom.* 1. *cap. mihi* 14. *aliis* 13. *quæst.* 4. *vers. Quid dicendum.*

Caiet. Rodrig. Aragon, Petr. Ledeſma apud Sanchez mox citandum.

Sed clariùs Reſpondeo dicendum, quod verè valeat iuramentum, ſeu votum de vitando tali, vel tali genere peccatorum venialium, non tamen de vitando omni genere, hoc eſt, iſtud, & iſtud genus, diſcurrendo per omnia genera peccatorum venialium, quia horum verè eſt aliquod genus, quod vix euitari poteſt longo tempore, vt mox explicabimus. Sic Sanchez *lib.* 4. *c.* 5. Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 11. Et credo id ipſum ſentire Authores citatos pro ſententia prima.

QVÆSTIO XXVII.

An iuramentum, ſeu votum de non mentiendo iocosè, ſit omninò validum.

RESpondeo vt certum, quod ſit omnino validum, quia eſt de re bona, & moraliter poſſibili, cum fiat ex plena aduertentia, & deliberatione. Sic Sanchez *lib.* 4 *cap.* 5. *num.* 18. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtit. c.* 40. *dub* 7. *n.* 33. Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 3. *n.* 4. Sayrus *lib.* 6 *c.* 3. *n.* 9. *verſ. conſulendum.* vbi ait huiuſmodi iuramentum, ſeu votum, non ſolùm eſſe validum, ſed & laudabile. Petr Ledeſma *loc. cit. concl.* 3. Acacius *verb. votum*; *reſol.* 446. *n.* 4 Ioan. à S. Thom. *articulo* 5. *cit.*

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam ſit validum iuramentum, ſeu votùm de nunquam loquendo verbum otioſum.

AFfirmant Caietan. 2. 2. *q* 88. *art.* 8. *ad finem*, & Angles citatus *ſupra, q.* 20. nempe *q. de voto, art.* 1 *diff.* 8. *concl.* 2. vbi ita ait. Valebit tamen votum iſtud quoad venialia, quæ ſunt in noſtra poteſtate, vt quæ non præcedunt, ſed ſequuntur rationis vſum, quale eſt mendacium leue, verbum otioſum, &c. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſpondeo, non eſſe validum; quia probabilius eſt, tale iuramentum, ſeu votum, eſſe de re moraliter impoſſibili. Sic Sanch. *loco citat.* dicens id ſentire doctiſſimos Neothericos. Palaus ètiam *n.* 11. *cit.*

QVÆSTIO XXIX.

An item ſit inualidum iuramentum, ſeu votum de nunquam peccando venialiter in cogitationibus luxuriæ, vel iudicij temerarij, vel infidelitatis, vel in cibo, & potu ſumendis.

NEgare videtur Suar. *lib* 2. *de voto, c.* 3. *n.* 12. vbi ait, contrariæ ſententiæ ſe non audere aſſentiri.

Sed probabiliter certè Reſpondeo, etiam eſſe inualidum, & ideò non obligare, quia hæc omnia venialia vitare per totam vitam, eſt moraliter impoſſibile. Præueniunt namque, cum per ſurreptionem admittuntur, plenam aduertentiam, & deliberationem; & ideo attenta humana fragilitate, vix vitari poſſunt. Sic Sanchez & Palaus *loc. cit.* atque Petr. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 10. *c.* 2. *poſt dub.* 3. *concl.* 3. Ita dicens: El voto de nunca pecar venialmente es nullo, ſi incluye todos los pecados veniales. Mas ſi es de no pecar venialmente en materia determinada, ſeria valido, ſi fuere facil de guardar; y ſi no, ſeria inualido. La primera parte deſta concluſion es cierta, porque el tal voto es de materia impoſſible, ſegun el comun curſo de la diuina gracia: luego no obliga. De aqui ſe colige la intelligencia, y verdad de las otras dos partes de la concluſion. Porque ſi los pecados veniales en particular ſon faciles de euitar, llano es que obliga el voto de euitar los. Y aſſi veémos que le hazen hombres ſantos, y temeroſos de Dios, y ſe acuſan en la confeſſiō Sacramental, ſi no le cumplen. Como de iurar, aunque ſea con verdad, ſi no vbiere neceſſidad, y no dezir mentira de propoſito, y de otras coſas a eſte tono. Mas los pecados veniales que ſon muy difficultoſos de euitar, y tanto, que aun los hombres ſantiſſimos caſi nunca ſe eſcapan dellos, como ſon la diſtracion inaduertida en los diuinos officios, los mouimientos ſegundo primeros acerca de muchas materias grauiſſimas, en materias de juizios temeraries, y de infidelidad, y otros deſte jaez, ſin duda hablando moralmente, ſe reputa la materia del tal voto por impoſſibile, y por el conſiguente, el voto no es obligatorio, porque es blasfemia dezir, que Dios obliga al impoſſible. Hæc Ledeſma, ſic etiam Prado *tom.* 2 *c.* 31. *q.* 1. §. 10. *n.* 127. & Ioan. de S. Thoma 2. 2. *q* 88. *diſp.* 29 *art.* 5. vbi docet, quod votum de non committendo veniale circa euagationem mentis ſubreptionem, & motus ſecundò primos non ſit validum.

QVÆSTIO XXX.

An ſit validum iuramentum, aut votum, de fatendo in Confeſſione omnia venialia.

REſpondeo dicendum, quod iuramentum, ſeu votum de fatendis omnibus abſolutè venialibus, quæ quis commiſit, minimè ſit validum: quia eſt de materia omnino impoſſibili: *Delicta enim quis intelliget.* Erit tamen validum iuramentum, ſeu votum de fatendis omnibus venialibus, quæ facta mediocri diligentia memoriæ occurrerint, quia huiuſmodi iuramentum, ſeu votum, eſt de re moraliter poſſibili, & cognitu facili. Sic Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 1. *art.* 3. immediatè ante 5. *concl.* Azor. 1. *p. lib.* 1. 1. *c.* 34. (non 13. vt leges apud Palaum) *q.* 4. *verſ. Quid dicendum.* Aragon, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. c.* 5. *n.* 20. Sayrus *lib.* 6. *Clauis, c.* 3. *n.* 10. *verſ. Ad argumentum.* Palaus *diſp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. *n.* 13.

QVÆSTIO XXXI.

An caſu, quo quis dicto iuramento, aut voto aſtrictus, fateatur omnia venialia, quorum meminit, teneatur alia venialia oblita, quæ poſtea in memoriam venerint, in ſequenti confeſſione fateri.

NEgare videtur Azor. *loco cit.* quia huiuſmodi votum (inquit) interpretari debemus benignè, videlicet vt qui ita vouerit, ſolum vouiſſe putetur, ſe confeſſurum

confessurum omnia peccata venialia, quæ in eius memoriam venerint eo tempore, quo sacram suorum peccatorum confessionem facit.

Sed clariùs Respondeo dicendum, quod prædictus verè, ex vi iuramenti, & voti teneatur fateri in sequenti confessione peccata venialia oblita in antecedenti; non tamen statim, estò sacram Eucharistiam sit suscepturus: quia illius susceptionem non impediunt dicta peccata oblita, & votum, aut iuramentum intelligitur factum de fatendia venialibus, quæ tempore confessionis memoriæ occurrerint. Nec credo Azorium contrarium sentire: nam quod quærit, est an dicta peccata oblita teneatur ille, qui votum fecit, statim postea confiteri? & respondet, quod non. Sed quidquid sentiat ille, nobiscum sentiunt Sanchez *c.7.n.20.* Palaus *n.13.* Saytus *num.10.*

QVÆSTIO XXXII.

An qui iurauit, aut vouit ædificare totam Ecclesiam, si postea fiat adeò inops, vt non possit nisi partem, teneatur illam partem ædificandam.

Affirmant multi DD. eo quòd materia huius iuramenti, aut voti, quoad illam partem est bona, & possibilis: ergo vouens verè tenebitur ad illam ædificandam. Ita D. Thom. *in 4. dist. 38. quæst. 1 art. 3. quæstiunc. 1. ad 1.* Turrecrem 17. *q.1. in sum. art. 4. ad 3.* Syluest. *votum 2. q.1.* Nauar. *cap.12. num.39.* Valentia *2. 2. disp. 6 q.6. punct.4. col.4. notab.1.* Bonac. *disp.4 circa 2. Decal. præcept. q.2. puncto 4. §.4. num.3.* dicens, id esse contra Sanchez *lib.4. cap. 10. num.7.* sed non omninò bene id dicit, vt iam dicam, Prado *cap. 31. quæst.2. §.9. num. 118.*

Clariùs igitur cum Sanchez loco citato, sub distinctione Respondeo sic. Iurans, aut vouens ædificare totam Ecclesiam, si postea non possit totam, verè tenebitur ad ædificandam partem, quando constat intentionem iurantis, aut vouentis fuisse obligare se diuisiuè, & per modum plurium ad illam ædificandam. At vbi non constat de hac peculiari intentione, tunc vouens non potens ædificare totam Ecclesiam, non tenebitur ad partem; quia censendum est in hoc dubio, quod ille ædificium Ecclesiæ per modum vnius promiserit, ac proinde si non potest ædificare totam, non tenebitur ad partem. Sic Sanch. *loco cit* Trullench. *lib.2. in Decal. cap. 2. dub. 10. n.3. vers. secundò deducitur.* Villalob. *tom.2. tr.34. de voto, diff. 2 n.8.* Palaus *loc. cit. n.10.* & apud ipsum Layman.

QVÆSTIO XXXIII.

An iurans, aut vouens dare alicui Ecclesiæ centum (v.g.) aureos si postea non possit nisi quadraginta, teneatur hos illi dare.

Negandum videtur ex dictis: Quia huiusmodi iurans, aut vouens, est impotens ad soluendum totum, quod vouit, aut iurauit: ergo non tenebitur ad partem, sicuti est habitum de illo, qui promisit ædificare totam Ecclesiam.

Sed vt certum Respondeo, teneri iurantem, aut vouentem dare illos quadraginta aureos, etiamsi sit impotens ad dandum centum quos promisit: casu quo non constat vouentis, aut iurantis intentionem fuisse per modum vnius hoc promittere. Quia in dubio censendum est, talem diuisiuè promisisse.

Nec obstat argumentum à paritate Ecclesiæ ædificandæ factum: nam dispar profectò est ratio. Quia Ecclesia est quoddam corpus indiuiduum, & ideò in dubio censetur promitti per modum vnius. At verò eleemosyna illa est quid diuiduum, & ideò in dubio censetur per modum plurium promitti: atque ita existente tota illa materia eleemosynæ impossibili, verè obligabit pars possibilis. Sic communis sententia, præcipuè id tenent Authores omnes pro vtraque sententia quæstione superiori citati.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui iurauit, aut vouit, ieiunare omnibus diebus vitæ suæ, teneatur ad id: & casu, quo non possit id totum, teneatur ad partem.

Affirmandum videtur, quia iuramentum de re difficillima est validum, vt supra q.13. est habitum.

Sed pro resolutione huius quæstionis Respondeo *Primò* dicendum, quod talis iurans, aut vouens minimè teneatur ad totum promissum, hoc est, ad ieiunandum omnibus diebus suæ vitæ, eo quòd tale iuramentum, aut votum, non solùm est de re difficillima, verum etiam, de re legibus prudentiæ dissonanti, & moraliter impossibili, & consequenter inualidum quoad totum.

Respondeo *Secundò*, talis iurans, vel vouens verè tenetur ad partem iuramenti, vel voti, hoc est ad ieiunandum illis diebus, quibus absque sui officij, & rerum sui status, & salutis corporalis detrimento commodè potest: Ratio est, quia cùm ieiunium vnius diei, à ieiunio alterius commodè diuidi valeat, quoties non constat, peculiarem vouentis, aut iurantis intentionem fuisse obligare se ad dictum ieiunium per modum vnius, censetur per modum plurium promissum. Sic omninò Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 10. num. 8.* ex Corduba *sum q 131.* & Rodrig. *2. tom. sum. cap. 99. num. 8.* qui addunt tutius esse hac in re petere dispensationem.

QVÆSTIO XXXV.

An qui iurauit, aut vouit adire Hierosolymam flexis genibus, aut cum bussone in ore, quamuis his modis adire nequeat, teneatur adire eo meliori modo, quo possit.

Respond. vt quid certum, teneri tunc adire absque prædictis modis: quia substantia principaliter voto, aut iuramento promissa, est bona peregrinatio: modi autem sunt impossibiles, & ideò nisi expressè de contraria vouentis, aut iurantis intentione constet, non censetur peregrinatio prædicta

per modum vnius, dependenterque ab illis modis promissa. Sic Nauar. c.12.n.43.(non c.30.n.39. vt legea in Bonac.)verf. *Ex quibus.* vbi inquitit: An valeat iuramentum, aut votum non ludendi, aut non ingrediendi talem domum, quæ illi occasionem peccandi præbet, sub pœna eundi genibus Hierosolymam, ote buffonem ferendo? Et respondet, valere quidam quoad ipsam profectionem; sed non quoad circunstantiam ferendi buffonem: quia (inquit) id inhonestum est, & nullius erga Deum reuerentiæ. Neque quoad circunstantiam eundi genibus, quia est impossibile, saltem moraliter, quod sub votum non eadit, atgum. *l. nepos prouido ff de verb. signif.* & *cap. Faciet*, 22.q. Profectio verò ipsa est honesta, & possibilis, & ita meritò, quoad ipsam valet, non quoad circunstantias arg. *c. vtile per inutile non vitiatur, de regul. iur. lib. 6.* quando sunt separabilia, vt hæc. Sic meus Nauarrus, & Sanch. *lib.4.c.10.n.12.* Rodriguez, Lopez, & Sà apud ipsum, Valentia, Sylu. Filluc. & Regin. quos sequitur Bonac. *disp. 4.q.2. punct. 4.§.4.num.4.* Trullench *lib.2.cap.2.dub.10. num.5.* Prado *tom.2.cap.32.q.2.§.9.num.115.* Palaus *disp.1. punct.8.§.1.n.10.*

QVÆSTIO XXXVI.

An iuramentum, seu votum eundi ad Indos ad opes augendas, præmissa Confessione, sit validum.

RESpondeo, non esse validum, & ideo ad nihil obligare. Ratio est, quia quando pars possibilis, & bona, adiicitur, vt minus principalis, & accessoria parti ineptæ promissæ, censetur in dubio vtraque pars per modum vnius promissa, & ita totum votum est irritum: atqui in proposito casu, profectio illa ad Indos ad opes augendas est pars principalis promissa, quæ cùm indifferens sit, est inepta materia iuramenti, aut voti; confessio autem, quæ est apta voti, aut iuramenti materia, est promissa tanquam accessoria, & illius itineris dispositio: ergo censenda est vtraque pars per modum vnius promissa: ergo non obliganti materia principali, nempe profectione ad Indos, nec obligat accessoria, nempe confessio. Sic Sanch. *lib. 4. cap. 10. num. 10.* Trullench. *lib.2. Decal. c.2. dub.10. num.5.* Bonac. *disp. 4. circa 2. præcep. Decal. q.2. punct. 4. §.4. num. 6.* his verbis: Prætetea patet, eum qui vouit Constantinopolim proficisci, causa visendi motem Torcarum, vel ad comparandas diuitias, præmissa confessione, non teneri vi voti confessionem facere. Ratio est, quia confessio est accessoria tei, quæ non est apta materia voti, nec vouens præsumitur voluisse se obligare ad confessionem, nisi in ordine ad profectionem, quæ hic non est apta materia voti. Sic ille.

QVÆSTIO XXXVII.

An qui iurauit, aut vouit adire Romam indutus sacco, teneatur adire, si saccus sit illi impossibilis.

RESpondeo tunc teneri adire sine sacco Romam. Quia quando materia aliqua bona est principaliter promissa, altera verò accessoriè, non censetur vtraque pars per modum vnius, sed per modum plurium promitti: & ideo etiamsi pars accessoria sit impossibilis, tenebitur vouens ad partem principalem possibilem: at in hoc casu pars principalis, & possibilis promissa, est profectio ad Romam, & accessoria est adire eum sacco: ergo existente hac impossibili, ad illam adimplendam tenebitur. Sic Suar. *lib.2. de voto, c.2.n.10.* Qui benè addit, hanc responsionem intelligendam, casu, quo contrarium non constet de voluntate vouentis, aut iurantis, nempe, non voluisse se obligare ad actum sine tali modo, seu ad principale sine accessorio. Sanch *n.10.cit.* Trullench *n.5.* & Bonac *n.6. verf. ex quo patet.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An qui iurauit, aut vouit adire Romam sacco indutus, cessante possibilitate peregrinationis, cesset etiam obligatio induendi saccum.

RESpondeo vt certum: Cessare ob contrariam rationem. Quia quando actus principaliter promissus inuenitur impossibilis, cessant illi accessoria, etiamsi possibilia sint: quia non sunt per se sub promissione, sed vt adiacentia alteri: atqui in hoc casu actus principaliter promissus est peregrinatio, accessorium verò illi gestatio facei: ergo ad hoc non tenetur qui impotens est ad illud. Ex quo infert similiter, quod si quis iuret, aut voueat Sacram Eucharistiam sumere, & consequenter teneatur confiteri, supponendo habere conscientiam peccati mortalis, si postea non possit Eucharistiam sumere, nec confiteri tenebitur. Sic Suar. *lib.2. de voto, c.2.n.10.* Bonac. *loco citato*, Villal. *tom.2. tr.34. diff 2 n.9.* Prado *tom.2.c.31.q.2.n.316.* Palaus *disp.1. punct. 8 §.1.n.10. fine.*

QVÆSTIO XXXIX.

An qui iurauit, aut vouit adire Romam nudus, teneatur illam adire.

NEgat Nauarrus *cap.12. num.37.* (non 137. vt legit Suarium, *nec* 39. vt leges apud Sanchea) eo quòd existimet, tale iuramentum, aut votum, non obligare, quoniam (ait) id inhonestum est, & posset valetudini corpori maximè officere, præsertim in hyeme. Sic Nauarrus.

Diuus verò Antonius (vt notat ipse Nauarrus) *3.p. tit.11. cap. 1. §. 3.* non audet dicere esse nullum tale iuramentum, seu votum; immò potius indicat esse validum, dum dicit, esse necessariò authoritate Superioris commutandum in aliud opus pium.

Sed vt verum vterque Author dicat (ait Sanchez) sic intelligendus est: Post ... tot, vt id votum (seu iuramentum) sit validum, commutationeque indigens, quantum ad substantiam rei promissæ, quæ est Romana peregrinatio. Prior autem, vt sit irritum, nec commutatione indigeat, quantum ad modum illum honestati contrarium, nempe ire nudum. Cum enim principalis rei promissæ pars sit bona, solusque modus accessorius sit malus, hoc vitiato, non corruit votum, dum expressè non constat de contraria vouentis intentione. Hæc Sanch. *n.13.* & Trullench quoad substantiam *n.5. citato.*

Sed

Sed clarius adhuc Reſpondeo *primò*. Tale iuramentum, ſeu votum, quoad ſubſtantiam peregrinationis Romanæ, ſine dubio eſt validum: quia ſine dubio (ſi aliàs non conſtet de contraria voluntate iurantis, ſeu vouentis, vt dictum eſt) factum eſt per modum plurium; & ſic obligat quoad partem poſſibilem. In hac reſponſione conueniunt omnes DD. præcipuè Suarez *lib 2. cit. cap.* 10. *n.* 3.

Reſpondeo *ſecundò*. Tale iuramentum, aut votum, non ſolum quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad circumſtantiam nuditatis poteſt eſſe validum, & conſequenter obligatorium: & etiam inualidum, & conſequenter non obligabit. Erit namque validum caſu quo nec impotentiam claram, vel turpitudinem, aut inhoneſtatem contineat. Inualidum verò ſi contrà. Cenſebitur autem (ait Suarez) continere impotentiam, ſi credatur futura conditio valde nociua ſaluti: turpia verò, quando manifeſtè eſt contra honeſtatem, vt ſi eſſet de totius corporis nuditate, ſine diſcrimine partium. Et tunc intelligetem, non tenere conditionem quoad inhoneſta. Seruari autem debere quoad nuditatem poſſibilem, & honeſtam, quæ ad humiliationem, vel macerationem corporis deſeruiret, vt in hac ciuitate homines cuiuſdam populi quotannis in proceſſione veniunt nudi quoad totam ſuperiorem partem corporis, quod nec indecens, nec à religione alienum reputarunt: nam ad oſtenſionem humilitatis, & corporum macerationem, & ad populi deuotionem deſeruire poteſt. Hæc Suarez *num.* 3. *citato*. Et ex parte tenet Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. § 9. *n.* 115.

QVÆSTIO XL.

An qui iurauit, aut vouit ſe equeſtrem peregrinaturam Romam, ſi præ paupertate equeſtris nequeat, teneatur pedeſtris.

RESpondet Bonacina *diſp* 4. *q.* 2. *punct.* 4. § 4. *fine*, ſtandum eſſe intentioni vouentis, nam votum, aut iuramentum ab ea vires ſuas accipit. In dubio verò intentionis vouentis dicit, illum obligatum eſſe ad peregrinationem pedeſtrem, ſi eam commodè ſuſcipere poſſit. Tum quia in dubio præſumendum eſt in fauorem voti, quod poſſidet: tum quia principale poteſt adimpleri, quamuis acceſſorium factum ſit impoſſibile. Ita ille.

Sed probabiliùs Reſp. non teneri peregrinari pedeſtrem, niſi aliàs conſtet de voluntate iurantis, ſeu vouentis, quia ab illa pendet tota obligatio, vt in hoc benè Bonacina. Ratio eſt, quia modus additus ad minuendam obligationem iuramenti, ſeu voti, ſi ſit impoſſibilis, tollit obligationem voti, & iuramenti ex defectu voluntarij, vt optimè probat Suarez. Et ita eſſe dicendum in caſu propoſito, tenet ipſe *lib.* 2. *de voto, cap.* 2. *n.* 11. & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 10. *n.* 11. docens ita eſſe tenendum: ne dicamus votum cum multò maiori difficultate obligare, quàm vouens intenderit. Sic etiam Sanchez, & Trulleneh. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 10. *n.* 5. *in fine*. Villalob. *tom.* 2. *tract* 34. *diff.* 2. *n.* 9. Palaos *diſp.* 1. *de voto, punct.* 8. § 1. *n.* 10. Prado *cap.* 31. *q.* 2. § 9. *n.* 120.

QVÆSTIO XLI.

An iuramentum, & votum contra bonos mores naturales, ſit validum, & obliget.

AFfirmatiuam ſententiam tenere Couarr. *de pactis par.* 2. *initio, n.* 1. *verſ. Secundo hinc conſtat*, in caſu, quo iuramentum ſit contra bonos mores naturales fundatos in ratione naturali, tanquam in cauſa proxima, ait Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 15. *num.* 22. his verbis: vnde non placet Couarr. quatenus ait, tunc iuramentum contra bonos mores naturales eſſe obligatorium, quando boni mores fundantur in ratione naturali, tanquã in cauſa proxima: *ſecus* (inquit) *ſi boni mores ſint fundati in ratione naturali, tanquam in cauſa remota, quia tunc iuramentum hoc moribus contrarium obligatorium non eſt*. Hæc Fagundez referens ſententiam Couarruuiæ, ſequutus Suarium, ex quo dicta verba tranſcripſit. Sed certè malè illas refert vt conſtabit ex verbis ipſius. Ait enim Couarruuias ſic. Secundò hinc conſtat, non eſſe ad intellectum huius regulæ diſtinguendum inter legem ciuilem, & canonicam: ſed eſſe conſiderandum, an boni mores ſint fundati ſuper ratione naturali, tanquam ex cauſa proxima. Nam in hoc caſu iuramentum contra bones mores non eſt obligatorium: ſecus ſi boni mores ſint fundati ſuper ratione naturali, tanquam cauſa remota; tunc etenim iuramentum confirmabit actum his bonis moribus contrariũ. Quod in ſpecie adnotauit Aleiatus *in d. cap. cum contingat, n.* 74. Cui ipſe libenter addiderim, bonos mores nuſquam diſtingui ab immediata ratione naturali: atque ideò, ſiue fiat mentio de his à lege canonica, ſiue à ciuili, ſemper intelligerem, hos bonos mores ita ad honeſtatem pertinere, quod eis contrarium turpe ſit. Sic Couarr. Ex cuius verbis conſtat malè ex omni parte citaſſe Fagundez, & ante Suarius, quod valde miror.

Igitur omninò vt certum Reſpondeo dicendum, quod iuramentum, aut votum factum contra bonos mores naturales (ideſt, contra mores, qui ſunt conſentanei naturæ rationali, & quibus homo efficitur bonus, & quibus contravenire eſt peccatum) nec ſit validum, nec obliget. Ratio eſt, quia quod ſic eſt contra bonos mores, eſt peccatum: atqui iuramẽtum, aut votum, non eſt vinculum iniquitatis, vt obliget ad peccatum: ergo. Sic latè Couarr. *loco cit.* (quem etiam citat pro hac parte Fagundez) verſ. *Tertiò, Quartò*, & *Quintò*. Panormit. *in cap. cum contingat, & in cap. Si verò, de iureiurando.* Suarez *lib* 2. *iuram. cap.* 21. (non 22. vt leges apud Fagundez,) *num.* 3. Gutierrez *de iuram. confirmat.* 1. *p. cap.* 40. § 4. & alij, quos citat & ſequitur Fagundez *num.* 22. *cit.* Azor. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 6. *fine*, Leſſius, *lib de iuſt. cap.* 17. *num.* 50. Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 151. *num.* 29. Rebell. *de iuſt. p* 2. *lib.* 1. *q.* 9. *num.* 1. & alij, quos ſequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 30. Palaus *diſp.* 2. *de voto, punct.* 8. *num.* 2.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLII.

An saltem iuramentum, & votum, contra solos bonos mores ciuiles, seu politicos factum sit validum, & obliget.

AFfirmat Fagundez *lib.2.Decal.cap.15.num.23.* his verbis: Respondeo breuiter,& resolutiuè: Omne iuramentum præcisè factum contra bonos mores ciuiles, seu politicos, esse validum,& nunquam fieri inualidum, ex eo præcisè,quod sit contra bonos mores ciuiles. Ratio est, quia si repugnantia ad bonos mores ciuiles præcisè esset sufficiens causa ad inualidandum iuramentum, & eneruandam illius vim,& obligationem, vbicumque inueniretur iuramentum contra solos bonos mores ciuiles, non valeret: consequens est falsum: ergo & antecedens. Maior patet: Minor ostenditur in iuramento metu graui à latrone extorto, (lege, *iuramentis*,&c. *extortis)* quæ sunt contra bonos mores ciuiles, & contra pacem Reipublicæ, vt docet Suarez allegatus, *dicto num.7.* & tamen valent, vt satis iam alibi probauimus. Ita docent communiter Doctores, Suarez *tom.2. de relig. lib.2. de iuram. promissorio, cap.22. num.7.* & hæc pro regula certissima statuunt Doctores *in cap. Quando*, & *in cap. cùm contingat, de iureiurando*, vbi Panorm. *n.7.* & Glossa *in cap. si aliquid* 1.22. *q.4.* & Turrecrem. *in princip. d.cap. Quando, num.3.*& idem Couarr. *de pactis part.2. & par.3. in principio*, Molina Theologus *tom 2. disp.271. dub. vltimo, §. Hoc tamen loco*,& Sanchez *lib.1.de matrim.disp.21. n.1.*Huc vsque Fagundez.

Alij contrà dicunt, quod iuramentum factum contra leges ciuiles, quæcumque sint, sit irritum iure ciuili. Imò, & canonica. Ita Basil. Legionens. *lib 12. de matr. cap.8. §.1. à num.58.* Quem *citat, & sequitur* noster Ludou. à Concep. *in examine verit. tract.2. de restit. casu 39. concl.1. num.1.* & *concl.2.n.1* & alij apud ipsum.

Alij tandem dicunt, quod iuramentum, aut votum factum contra leges ciuiles ad nullam culpam obligantes, verè sit validum,& obliget. Ratio est, quia in hoc casu potest iuramentum, seu votum, absque vlla culpa seruari: ergo obligabit. Sic Sanchez *disp.22. (num. 31.* vt citat Fagundez) *de matrim. num.1.* & *lib.3. in Decal. cap.9. num.19. & 30.* & penes ipsum, omnes ferè authores citati, quæst. antecedenti, & alij infrà à nobis citandi. Et in hoc sensu loquuntur omnes Authores, quos citat suprà, & sequitur Fagundez.

Sed ego clariùs, & probabiliùs Respondeo *primò*, etiamsi aliquando possit obseruari iuramentum sine vllo peccato, non sequitur quod semper sit validum, & obliget. Hæc conclusio constabit ex dicendis infrà *q.4.*

Respondeo *secundò*, iuramentum, seu votum, contra bonos mores politicos, seu (quod idem est) contra leges ciuiles obligantes ad aliquam culpam, etiam venialem, nequaquam est validum,nec obligat ad sui adimpletionem, secus aliàs. Hæc responsio est contra sententias primas nuper relatas, Ratio est: Quia ideò iuramentum, aut votum præstitum contra bonos mores naturales est irritum, & nullum, nec obligatorium; quia res per tale iuramentum, aut votum promissa impleri nequit absque culpa mortali, vel veniali: ergo similiter erit irritum, nullumque, nec obligatorium iuramentum, seu votum præstitum contra leges ciuiles obligantes ad aliquam culpam mortalem, vel venialem, cum similiter nequeat tale iuramentum, aut votum, absque culpa mortali, vel veniali obseruari. Sic docet Sanchez (quidquid dicat Fagundez) *locis nuper citatis*, & præcipuè *lib.3. Decal. cap 9. num.19. & 30.* vbi se citat *lib.1. de matr. disp.32. num.1.* Abbas, Alex. de Neuo, Corneus, Cumanus, Menchaca, Tuschus, Gutierrez,Molina, Azor,Rebellus,&alij,quos citat, & sequitur Sanch. ipse,Palaus *loc.cit.*Rocafull. *lib.2. de 2.prac.cap.5. n. 234.* vbi ad faciliùs intelligendam obligationem iuramentorum, has duas regulas ponit. Prima est negatiua vniuersaliter vera, scilicet: *Non est seruandum iuramentum quando sine peccato impleri non potest.* Secunda est affirmatiua, nempe: *Iuramentum est seruandum, quando in eo seruando nullum est peccatum.* Hanc regulam secundam non esse vniuersaliter veram, docent Basil. & noster Lodouicus locis citatis. Et benè, vt constabit ex dicendis infrà *quæst 47.*vnde maior difficultas est in cognoscendo, quando lex ciuilis obliget ad culpam, & quando non nam hoc cognito, facilè cognoscetur quando communiter loquendo iuramentum contra leges,aut mores ciuiles,obliget,& quando non; pro cuius difficultatis enodatione sint sequentes quæstiones.

QVÆSTIO XLIII.

An iuramentum, seu votum contrarium legi ciuili disponenti primò, & principaliter de materia pertinente ad bonum commune, sit validum, & obligatorium.

REspondeo ex dictis,nec esse validum, nec obligatorium. Ratio est, quia lex quæ immediatè, primariò,& principaliter dirigitur ad bonum commune,& publicum, obligat ad culpam, saltem venialem: atqui iuramentum (aut votum) minimè potest obligare ad faciendum aliquid culpabile, seu aliquod peccatum, cum non sit vinculum iniquitatis:ergo non potest ad huiusmodi legis transgressionem obligare. Sic tenent Suarez *tom. 2. de relig. lib.2.de iuram.cap.26.n.4.*Sanch. *lib.3.cap.9.n.31. & 34.* Bonac.*de 2 prac. Decal. disp.4. q.1. punct.5. n.1.*Palaus *disp.2. punct.8. num.3* Rebell. *de iust.2. p.lib.5.q.7.sect.3.num.15. & vltimo.* Tuscus *tom.4. verb.iuramentum,concl.*500.*n.*18. &alij plures apud Sanch.*n.*34.

QVÆSTIO XLIV.

An iuramentum, aut votum factum à clerico parendi iudici sæculari, aut renunciandi priuilegio fori, sit validum, & obligatorium.

REspondeo dicendum, quod non sit validum, nec obligatorium. Quia est omnino illicitum, vtpotè contrarium materiæ in commune bonum immediatè, & primariò ordinatæ, nempe priuilegio status clericali concesso non iudicandi à laica

potastate

potestate. Vnde *in cap. Si diligenti, de foro compet.* planè deciditur, irritum esse pactum iuratum, quo fori priuilegio Clericus renunciat, eo quòd id concessum sit in totius status clericalis fauorem. Et idem deciditur *in cap. Nimis, de iureiurando*, de iuramento fidelitatis præstito à Clerico Principi sæculari. Quia etiam hoc iuramentum est contra immunitatem Clericorum, quæ in fauorem publicum status Clericalis concessa est. Sic Sanchez, Suarez, Thuscus, Rebell. Palaus, & Bonacina nuper citati, & communiter DD.

Qvæstio XLV.

An iuramentum, seu votum præstitum de extrahendis è ciuitate mercibus, armis, aliisque rebus prohibitis, aut de excedendo taxam rerum venalium, &c. sit validum, & obligatorium.

Respondeo ex dictis: Nec esse validum, nec obligatorium. Quia tale iuramentum, seu votum, est de re iniqua prohibita per leges, & præiudicanti bono communi: ergo erit iniquum, ac proinde eius executio iniqua etiam erit. Sic dicti DD. præcipuè Sanchez cum aliis *lib. 3. cap. 9. n. 31.* Palaus *loco cit. num. 3 vers. Hinc fit.* Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 26. num. 5.* Couar. Matienzo, & alij apud ipsum.

Qvæstio XLVI.

An iuramentum, seu votum præstitum contra legem ciuilem disponentem immediatè de bonis, & actionibus suorum ciuium, sit validum, & obligatorium.

Respondeo ex dictis: Nec esse validum, nec obligatorium, casu saltem quo illa lex obliget ad culpam aliquam, vt verè obligare posse supponit Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 20. num. 8.* Ratio est, quia tunc iam iuramentum, seu votum obligaret ad exequendum peccatum, essetque vinculum iniquitatis, quod repugnat. Sic communis. Suarez *cap. 20. cit. & 21.* Basil. Legion. *lib 2. de sponsal. cap. 8. num. 30.* Sanchez *lib. 3. cap. 9. num. 36* Palaus *n. 4.* & alij DD. inter quos solùm est difficultas, quando talis lex obliget ad culpam. Pro qua enodanda sit

Qvæstio XLVII.

An semper quod lex ciuilis respiciens bonum priuatum suorum ciuium, dirigitur immediatè, siue in personam, siue in actum, prohibendo ne fiat actus, aut factum irritando, obliget ad culpam, & consequenter iuramentum, aut votum de re illa prohibita præstitum, sit inualidum.

Negant absolutè quidam Doctores, existimantes tale iuramentum non esse inualidum, sed potius validum, & obligatorium, eo quòd existiment, talem legem ciuilem non obligare ad culpam, quia cùm sit in fauorem priuatæ personæ, non cogit eam, ne possit fauori facto per legem renunciare, quando id absque præiudicio tertij facere potest licitè, & absque vlla culpa: ergo consequenter tenetur seruare iuramentum, aut votum factum in alterius fauorem, contra legem ciuilem respicientem bonum priuatum. Ita Sanchez *lib. 3. cap 9 num. 35. & 37.* Quem citat, & sequitur Bonac. *disp 4. de 2. præcep. Decal. q. 1 punct 5 n. 2.*

Affirmant è contra alij, sentientes nullum iuramentum (seu votum,) esse validum, & obligatorium, si legi aduersetur cuilibet. Nam eo ipso, quod aduersetur legi, aduersatur publico præcepto, aut saltem publicæ Ordinationi, & Superioris iuri: sed ius publicum non potest priuatorum pactis derogari, *l. ius publicum, ff de pactis*: ergo iuramentum aduersum legi, obligatorium esse non potest. Ita Palaus *disp. 2 de iuram. punct 8. num 7.*

Distinguunt alij, dicentes, quod si lex respiciens bonum priuatum, dirigatur ad personas, tunc obliget ad culpam, & consequenter iuramentum, seu votum illi contrarium nec valeat, nec obliget. Si verò dirigatur in actum, prohibendo ne fiat actus, vel factum irritando, tunc non obliget ad culpam, & ideo iuramentum, seu votum tali legi contrarium valeat, & obliget. Ita sentiunt Bald. *in l. si quis pro eo, 57. in princip num. 9. ff. de fideiussor.* Tuschus *tom 4. v. iuramentum, concl. 500. n. 21. & 22. & concl. 518. n. 16. & 56.* Vasquez *1. 2. disp. 171. c. 2. n. 13.* Basil. Legionens. *lib. 12. de matrim. c. 8. n. 36.*

Et licèt omnes relatæ sententiæ sint satis probabiles, secunda tamen, vt explicatur à Tamburino, quia magis expedita ad praxim, magis placet.

Respondeo ergo cum illo sic. Vel leges ciuiles sunt prohibentes, vel sunt solùm permittentes, si iuramentum, aut votum fiat contra priores, non valet, nec est obligatorium iuramentum, aut votum, quia sic, etiamsi aliunde nec venialiter quidem peccaretur, fieret tamen contra bonum publicum, dum non seruarentur leges superiorum. Vnde oriri non potest obligatio vlla, nec ratione promissionis, nec ratione puræ assertionis, nec alio modo, quia eo ipso, quod iuramentum est de re contra leges prædictas, est de re, siue mala, siue quæ à Deo non acceptatur ob bonum publicum, & animarum. At verò si iuramentum aut votum fiat contra leges ciuiles permittentes, tunc valet iuramentum, & votum, quia non est vnde illud sit malum. Non quidem ex se, vt supponimus: non ex lege, quia iam ipsa solum est permissiua: ergo, &c. sic Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 3 §. 7. num. 42.* ex Oñate *tom. 1. de contr. tr. 4. disp. 11. sect. 2 n. 49.* Et primam partem nostræ conclusionis latè, & bene probat noster Ludouicus *tr. 2. casu 39. concl. 1.*

Qvæstio XLVIII.

An iuramentum, seu votum contra leges canonicas, seu Ecclesiasticas factum, semper sit inualidum.

Respondeo vt certum, Semper esse inualidum, & non obligare. Ratio est, quia leges canonicæ, Ecclesiasticæ, vel semper inducunt in conscientia obligationem, saltem sub veniali; vel ita pertinent ad bonum commune, animæve bonum, vt contra

contra illas iuramentum aut votum non valeat: ergo. Sic Suarez *lib.2 de iuram.capite* 20.*num.*3.dicens, id esse apud omnes commune. Tamburinus ex illo *lib.3.cap.3.* § 5. *num.* 39. dicens id esse certum. Vnde si quis (ait) iuraret, se matrimonium initurum sine cæremoniis, etiam accidentalibus, Ecclesiæ, inualidum esset iuramentum, nec ad aliquid obligaret.

Qvæstio XLIX.

An iuramentum, seu votum præstitum contra aliquas constitutiones Religionum non obligantes ad culpam, sit etiam nullum, & inualidum.

RESpondeo vt certum esse nullum, & inualidum, quia est præstitum contra leges pertinentes ad bonum animæ, immò & commune, vt diximus Sic Tamburin. *loco citato*, & Suarez his verbis. Addo verò, quod licet aliquæ regulæ Ecclesiasticæ non sint rigorosè leges obligantes sub reatu culpæ, vt de regulis multorum Religiosorum constat, & de aliquibus aliis est probabile; nihilominus etiam in illis procedit conclusio, quia actus talium Statutorum, Regularum, aut Rubricarum, saltem sunt meliores, & in consilio, & ideo iuramentum talibus regulis contrarium planè non obligat, sicut de iuramentis contra consilium dictum est. Sic Suarez Legatur Palaus *disp.2 punct.*8.*n.*2. Lege dicta suprà *q.* 43. & dicenda infrà *tract.2. de voto, disp* 5.*q.*6.

Qvæstio L.

An iuramentum, seu votum, quod mulier præstitit alienandi fundum dotalem sine debita solemnitate, sit inualidum, & non obligatorium.

RESpondeo dicendum, iuxta doctrinam traditam *q.*47.esse omnino inualidum, & non obligatorium, quia tale iuramentum est contra legem ciuilem omnino prohibentem, ne sine debita solemnitate fundus dotalis à muliere aliqua alienetur: ergo est validum, & non obligatorium. Secus dicendum si qua mulier de facto fundum alienauit, & iurauit se non repetituram illum; tunc validum erit iuramentum, & propter illud teneretur talem fundum repetere, quia non repetendo, contra nullam legem operatur; cùm eadem lex permittat, vt si quæ mulier de facto fundum dotalem alienauit, non obligetur illum repetere, nec alienationem rescindere. Sic Tamburinus *num.*12.*cit.*& Palaus *punct.* 8. *cit.* *n* 7. per totum. Qui addunt idem, propter dicta, dicendum de casibus, quibus Minor iuret aliquem contractum sine authoritate prætoris: ludens, se daturum id quod amisit pecunia credita (vbi lex est, ne sic ludator) moriens, se conditurum testamentum sine solemnitate; hi namque non obligantur ad eiusmodi iuramenta custodienda, quia sunt contra leges disponentes, & prohibentes (licèt non sub aliqua culpa, sed sola politica gubernatione ad bonum publicum) ne talia fiant. Sed si iam de facto Minor contractum dictum authoritate Prætoris instituit, si ludens pecuniam iam soluit, & moriens testamentum sine solemnitate condidit, & deinde iidē iurent hæc se non esse rescissurus, obligabuntur iuramenta seruare. Ratio vtriusque est iam dicta, quia ibi est resistentia iuris, hic adest permissio. Idem enim ius, quod ibi prohibet, ne à te illi actus celebrentur, permittit celebratos non rescindi, si ita tibi libuerit. Hæc Tamburinus *loco citato, num.* 43. ex doctrina Palai *loco cit.*

DISPVTATIO X.

De iuramento metu, iniuria, & vi extorto.

Qvæstio Prima.

An iuramentum metu leui extortum, sit validum, & obligatorium.

RESpondeo vt certum, quod sic, quia metus leuis facilè superari potest, nec potest tollere voluntarium. Sic omnes Doctores, legantur Palaus *disput.2.de iurament.punct.* 4. *numero* 1. Marcus Vidal.*in opere moral.tractat. de voto, inquisitione* 1. vbi *numero* 9. definiens metum, ait: *esse instantis periculi, vel futuri perturbationem mentis.*

Qvæstio II.

An iuramentum metu graui, extortum sit etiam validum, & obligatorium.

NEgant plures Doctores. *Primò*, quia votum metu graui extortum non est validum, neque obligatorium, vt constat ex *c.* 1. *de his, quæ vi*: ergo nec iuramentum. *Secundò.* Quia *in c.peruenit, de iur.* deciditur, Episcopum rebus suis expoliatum, & iurare cōpulsum, quod non repeteret sic ablata, nullius iuramenti vinculis super hoc posse constringi. Ergo iuramentum metu graui, aut vi extortum, non valet. Ita sentiunt Vincentius, Abbas, Alciat. Franc. Felin. Grammaticus, D. Anton. Hippolit. de Marsiliis, Angel. Greg. Lop. Sarmiento, Roland. Petr. Greg. Flamin. & alij, quos citat Sanch. *lib.*4 *de matrim. disp.* 20.*n.*3. dicens, hanc sententiam esse probabilem, & in praxi apud iudices sæculares receptam: & iterum de hac re agit *lib.*3 *in Decal.c.*11. *à n.* 13. licèt hic iam dicat, oppositum tanquam certissimum esse tenendum.

Alij contrà dicunt, tale iuramentum valere, & obligare, ac relaxatione indigere. Quia sic colligitur ex *c. Si verò, de iureiurando*, vbi coactum grauissimo metu iurare iuris sui renunciationem, inquit Pontifex, non esse tutum contra iuramentum suum venire; nisi tale sit, quod seruatum, vergat in interitum salutis æternæ. Idem habetur *in cap. verum, eod. tit.* & *cap. Ad audientiam, de iis, quæ vi.* Ergo seruanda sunt talia iuramenta; aut petenda de illis relaxatio. Ita communiter DD. S. Thom. 2.2. q.89.

q.88.*art.7. ad 3. & q.89.art.3.*& Caiet.ibi, Nauar. *cap.12.n.14.* Couar.*de sponsal.2.p.cap.3.§.5. num.5.* & *de pactis 3.p.§.4 num. 2. & lib.1. variar.cap.4. n.7.* vterque Molina, Theologus *tom.1. tractat.2. disp.149 vers. Quartò.* Canonista *de Hispanorum primogeniis lib.2.cap.3. n.12 & 13.* Sanchez *lib.4. de matrim.disp.20.n 4.& lib.3.in Decal.,c.11.n.14. & 15.* Suar.*lib.3.c.16.n.18.* Lessius *lib.2.c.42.dub.6.* Bonac.*disp 4.q.1.punct.9* Gutier. *de iuram.1.p.c.57. n.18.* quos omnes sic refert Palaus pro hac parte, vbi infià. Quibus addo Dianam *p.8. tr.7. Resol.57.* Marcum Vidal *inquisit.1. de voto, n.40.*

Alij media via incedendo dicunt, quod iuramentum metu graui extortum, benè valeat in foru conscientiæ, & obligare sub mortali : secus verò in foro externo, & iudiciali. Sic Valentia *disp.6.q.7.punct.4. §.3.* & Fachinæus *lib 8. controuers. cap. 102.* Quorum sententiam refert, & refutat Diana vbi supià.

Sed ego Respondeo *primò sic.* Probabilius est, quod spectato ciuili iure, iuramentum graui metu extortum, sit inualidum, & nullam inducat obligationem. Probatur, quia Princeps sæcularis, seu Magistratus veram habent potestatem infirmandi obligationem iuramenti antequam fiat, ita vt factum nullam inducat obligationem, quod potest quidem fore, vel remittendo obligationem, vel reddendo materiam ineptam iuramento, vel constituendo iurantem incapacem, vt docent Couarruuias, Gutierrez. Molina, Sanchez, Basilius, & alij, quos citat, & sequitur noster Ludouicus *casu 39. cit. concl. 1. n.3.* & Palaus infià citandus. At sic est, quod ius ciuile clatè indicat hanc potestatem, Magistratum ciuilem exercuisse, decretando quod iuramentum per metum grauem factum nullius sit momenti, sed potius cassum, & inutile, quoties contractibus à lege reprobatis adicitur, vt constat ex Authent. *Sacramenta puberum*, & ex *l.non dubium, C.de legibus.* Ergo Sic Palaus *disp.2.de iuram punct.4.n.5.* ex Sanch. *lib.4.de matrim.disp.20. n.5. in solut. ad 2.* vbi ait, hunc esse communem sententiam. Legatur noster Ludouicus loco citato.

Resp. *secundò*, spectato iure Pontificio, & canonico (cui in materia iuramenti, vtpotè spirituali, standum est) iuramenta quæcumque metu graui extorta sunt valida, & firma, & obligatoria, modò sint de materia, quæ seruari absque dispendio salutis æternæ possit. Sic tenent omnes DD. pro secunda sententia relati, qui id benè probant. Legatur Sanchez loco cit. vbi dicit, quod Autheotica citata, *Sacramenta puberum*, correcta sit per ius canonicum, *c.si verum, de iureiurando.* Hæc in communi: descendamus ad casus particulares, qui ex hac doctrina inferuntur, quibus respondebimus rationibus primæ sententiæ.

QVÆSTIO III.

An matrimonium, & votum metu graui extorta, sint etiam valida, sicuti est iuramentum extortum metu.

RESP. dicendum, quod non sint valida, sicuti est iuramentum, quia illa priora sunt irrita iure Ecclesiastico, vt constat de matrimonio *in capite significauit, de eo, qui duxit in matrim.cap. requisiuit, & cap.Gemma, de sponsalib.* Sicuti annullatum aliàs fuit matrimonium clandestinum à Concilio Trid. *sess.24. cap.1. de reform. matrim.* Votum verò in *cap.1.de his quæ vi.* Iuramentum verò minimè, cùm potiùs illud obseruandum præceperit ob diuini nominis reuerentiam. Sic Sanchez *lib.3.Decal.cap.11. n.25.* Tambur.*lib.1.in Decal.c.2.§.5.n.22. & lib.3. c.3.§.5.n.12.* Palaus *disp.2. punct.4. num.11.* Adde, quod matrimonium metu iniusto & graui extortum, non solum iure Ecclesiastico, sed etiam iure naturæ est irritum, vt cum probabiliori sententia diximus *p.2.tr 9 disp.16.q.20.* & tenet etiam Tambur. *loc.cit.* Marc. Vidal *loc.cit.n.38.*

QVÆSTIO IV.

An matrimonium, seu sponsalia ex metu graui contracta, sint saltem valida, si eis addatur iuramentum.

AFfirmarunt aliqui, quos citauimus 2. *p disp.16. cit.q.26.*

Sed iterum, vt quid certissimum Respondeo minimè esse valida. Ratio est, quia iuramentum minimè confirmat contractum, qui aliàs secluso iuramento erat inualidus, præcipuè naturali iure : sed matrimonium metu graui contractum, est tam iure naturali, quàm Ecclesiastico nullum : ergo. Sic Sanchez, Ledesma Sà, Reginald. Ægid. Rebell. Hurtad. & alij, quos *dicta q. 26.* adduximus. Quibus nunc addo Tamburinum *num.13.cit.* vbi huic inquirenti casui, nempe : Antonius metu graui coactus duxit, vel promisit ducere Bertam, additque iuramentum, si iuramentu caruisset, sic etiam & illo addito? Respondet, irritum esse, tum matrimonium, tum iuramentum, tum vtrumque votum. Ratio est : quia matrimonio huic deest perfectus consensus. Adde & ius Ecclesiasticum illud irritans, vt alibi diximus. Cum ergo iuramentum superueniens non inueniat perfectum consensum, matrimonium semper remanebit in sua nullitate. Sic ille. Legantur à nobis *quæst. 16. cit.* & quæstionibus *17. & 18.* sequentibus. Vbi diximus, tale iuramentum nec obligare, nec indigere relaxatione : quia certè vbi nullum est vinculum, nulla est necessaria relaxatio. Legatur etiam Marcos Vidal *inquisit. 1. de voto, num. 69.* dicens id esse commune Doctorum placitum.

QVÆSTIO V.

An si quis graui metu perculsus, iureiurando promittat latroni, vel raptori, centum aureos, seruandæ vitæ causa, obligetur stare promissis, & obseruare iuramentum.

NEgant teneri stare promissis, & obseruare iuramentum, omnes Doctores, qui negant esse validum iuramentum metu graui extortum : sunt autem Vincent. Abbas, Alciatus, & alij citati supià *quæst. 2.* pro prima sententia. Quibus addo nunc Donellum *lib. 21. Commentar. de iure ciuili, cap.13* Hunnium *lib. 1. variar. resol. iuris ciuil. tract.1. quæst.5.7* eisdem *lib. 1. de iuram. cap.20.* Bodinum *lib. 1. de Repub. cap 1.* & Anitæum *disp. 2.Collegij criminalis, assert. 6 in fine*, quos omnes pro hac parte refert Diana *part.8. tract.7.resol.57.* Quibus adhuc ego addo nostrum

Ludouicum

Ludouicum 1 *p. exam. verit. tract. 2. de restit. casu* 39. vbi in vno multos congerit casus, quos omnes doctè resoluit.

Sed nihilominus multò probabiliùs Respondeo dicendum, quod ille, qui metu graui perculsus, ex animo iurauit dare centum aureos v. g. latroni, aut raptori, causa seruandæ vitæ, verè teneatur, & obligetur stare promissis, & obseruare iuramentum. Quia multò probabilius est, quod tale iuramentum latroni, vel raptori præstitum, sit validum, & obligatorium, iure saltem canonico, vt manet probatum suprà *q.* 2. sic tenent omnes Doctores pro secunda sententia relati. Legantur pro hoc in particulari casu, vterque Molina, ibi citati, Suarez, Gutierrez, & Lessius, Bonac. etiam, & Tambur. *lib. 3. Decal. cap. 3. §. 5. num.* 6. Layman *lib. 4. tract. 3. cap. 7. num.* 8. Diana *resol. 57. citata.* Magister Prado *tom. 2. oper. moral. cap. 32. de iuram. q. 3. §. 3. num.* 18. *&* 19. & apud ipsum Raphaël de la Torre *art. 7. disp. 9. ad* 2. Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 13. n. 5. &* 8. dicens hanc sententiam esse penè certam. Marcus Vidal. *inquisit. 1. de voto, n.* 22.

QVÆSTIO VI.

An si quis à latrone captus, metu graui propulsus iuret, se non denunciaturum illum iudici, vel Ecclesiæ teneatur adimplere iuramentum?

NEgant aliqui existimantes, tale iuramentum non esse validum, nec obligatorium: Quia est contra bonos mores, & contra bonum publicum ab hac denunciatione abstinere. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art. 7. ad* 3. (& ibi Caiet. *dub. vltimo*) & *in 3. dist. 39. q. 1. art. 1. quæstiunc. 2. in corp. & in 4. dist. 29. q. 3. art. 2. ad* 4. Abulens. *cap. 5. Matth. q.* 306. Sa *verb. vsura, in fine.* Petr. Ledesma *tom. 2. tract. 11. cap. 3. dub. 4. fine.* Angel. Syluest. Tabiena, Armilla, & Barbosa, quos refert Sanchez *lib. 3. Decalog. cap. 21. n.* 12.

Sed meliùs cum ipso Sanchez, sub distinctione Resp. dicendum sic. Si casus occurreret sub præcepto obligans iurantem ad denunciandum, quia v. g. latro ille tam nefarius est, vt id ad bonum commune expediat, tale iuramentum non obligat, quòd esset contra publicum bonum. Similiter non obligat, si ille interrogaretur iuridice. Et in his duobus casibus tenet verum prima sententia. Si autem sit casus, in quo non tenetur denunciare, & iurauit se non denunciaturum, quantum in se est, & sua sponte, iuramentum obligat, dum non fuerit iuridicè rogatus. Quia fuit iuramentum homini præstitum, potestque absque peccato impleri. Sic ille, *num.* 12. citato, ex Soto *lib. 8. de iust. q.* 1. *art. 7. ad 3. memb.* Aragon. 2. 2. *q.* 89. *art. 7. ad* 3. & Rodrig. 1. *tom. sum. in 2. edit. cap.* 192. *num.* 2. Quos sequitur Diana *par. 8. tract. 7. resol. 57. vers. sed ex his*, omninò ex Lugo *tom. 2. de iust. disp. 25. sect.* 8. *num.* 235. & Bassæus *tom. 2. v. iuramentum, num.* 15.

QVÆSTIO VII.

An si captus ille à latronibus, compelleretur metu mortis, iurare se illos non denunciaturum iudici, etiamsi iuridicè rogetur, tale iuramentum esset licitum, & obligatorium.

AFfirmat Sanchez *loco cit. n.* 13. Quia (inquit) cum vitæ periculo nemo tenetur iudici iuridicè, aliàs roganti respondere: ergo tale iuramentum esset licitum, & obligaret iurantem ad obseruandum illud.

Sed probabiliùs Resp. tale iuramentum non esse validum, neque obligatorium, immò nec debere, aut posse iurantem illud adimplere postea, etiamsi licitè, vel illicitè ex animo iurasset. Ratio est (inquit Lugo) quia in hoc casu promittitur cum iuramento aliquid, quod sine peccato fieri potest. Quamuis enim metus, & periculum mortis excuset regulariter à respondendo iudici, in hoc tamen casu, quando Iudex postea interrogat, nullum mortis periculum est, cum iam sit in tuto qui interrogatur: ergo secluso iuramento, tenebatur hic, & nunc respondere, metus autem mortis præcedens non excusat à respondendo postea, cum iam omninò cessaret illud periculum, quod excusare poterat. Sicut si ob metum mortis iurasses alicui comedere carnes toto hoc anno, diebus prohibitis, certum est, quod postea, cessante metu, non deberes, nec posses illud iuramentū seruare: quia licèt durante metu, posses id facere, si non inferretur metus, & exigeretur in odium, & contemptum religionis, cessante tamen metu, eo ipso cessabat ratio excusans ab obseruatione præcepti Ecclesiastici: quare promissio talis esus ponendi, post oblatum metum esset promissio rei illicitæ. Sic Lugo ex Soto, Rodrig. & Aragon. *locis citatis*, quos sequitur Diana vbi suprà, & Bassæus *loc. cit.* Addit benè Lugo, quod posset captus ille, & coactus iurare; id facere cum æquiuocatione ad decipiendos eos, non tamen posset promittere in sensu latronum, & multò minus posset adimplere iuramentum.

QVÆSTIO VIII.

An iuramentum factum de soluendo vsuras, sit validum, & obligatorium.

NEgant ex parte, aliqui Canonistæ, explicando *cap. debitores, de iureiurando*, quatenus docent, quod vsurarius non est paratus ad mutuandum sub vsuris, & tunc qui iurat soluere illas, peccat, & est inualidum iuramentum, & non obligatorium. Ita tenet Bellamera apud nostrum Ludouicum infrà.

Negant & alij, dicentes nec tale iuramentum esse obligatorium casu, quo nulla necessitas excuset, aut nulla sit vtilitas, sed solùm ad expendendum prodigè cum meretricibus, aut in ludis illicitis, mutuum petat ab vsurario promittendo vsuras. Quia tunc promittere, & soluere vsuras est illicitum, vtpotè quæ omni causa legitimè excusanti sunt destituta, & censentur cooperatio quædam peccato recipientis. Ita tenet Caiet. 2. 2. *quæst.* 89. *art. 7. ad* 3. *dubio* 1.

dubio 1. & Valentia 2. 2. *disp.* 5. *q.* 21. *punct.* 4. *col.* 5. vers. *Iam de secundo*, & apud Felinum Glossa final. *in cap. debitores*, & apud Suarez Bellamera. Quos minimè id sentire, ait Sanchez vbi infrà.

Alij tandem absolutè dicunt, dictum iuramentum nequaquam esse validum in foro conscientiæ, aut interno; sed solùm in foro externo. Et ideò solùm hoc sensu esse verum quod ait caput *debitores*, cit. Ita tenet noster Ludouic. *tract.* 2. *de restit. casu* 39. *concl.*2. *n.*89. vbi variis exemplis id confirmare contendit.

Sed vt mihi certum Respondeo, quod iuramentum factum de soluendo vsuras, absolutè, sit validum, & obligatorium; non solùm pro foro externo, sed etiam pro foro interno, & conscientiæ Probatur clarè ex cap. *debitores*, *de iureiurando*, vbi expresè his verbis deciditur. *Debitores ad soluendas vsuras, in quibus se obligauerunt, cogi non debent: si verò pro ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt Domino reddere iuramentum.* Ratio autem huius decisionis est, quia (vt ait D. Thom. 2. 2. q.89. *art.*7. *ad* 3. ab omnibus receptus) ex iuramento facto homini duplex obligandi ratio potest consurgere; altera homini, ratione promissionis ipsi factæ, & ex hac parte iuramentum per iniuriam extortum non obligat; homo enim per iniuriam nullum ius acquirit, ideoque meritò talis obligatio tollitur per coactionem, quia ille, qui vim intulit, hoc meretur, vt ei promissum non seruetur. Altera est, qua quis Deo obligatur, vt impleat quod per nomen eius promisit: & talis obligatio non tollitur in foro conscientiæ; quia magis debet damnum temporale sustinere, quàm iuramentum violare. Sic D. Thom. *loco cit.*

Et confirmatur ex dictis suprà, quia huiusmodi iuramentum potest sine peccato adimplere: ergo obligat ad eius impletionem. Antecedens probatur, quia supposito iuramento, nullum inuenitur peccatum in solutione vsurarum, patet. Quia licèt vsurarius peccet recipiendo, non tamen iurans soluendo. Nam, supposita promissione, solutio est actus virtutis magnæ veracitatis, & fidelitatis (etiam quando promissio ex se non obligaret.) Præterea solutio illa est valde vtilis, vt petentibus mutuum, quo indigent, fides adhibeatur, si vsuras à se petitas promittant iuramento, & sic mutuum illud inueniant. Quæ causæ satis sunt ad eam solutionem cohonestandam; licèt non sufficiant, vt eâ non iuratâ obliget. Sic Bassæus *tom.* 2. *v. iuramentum, n.* 27. ex Sanchez *n.* 3. *in fine.*

Quod verò tale iuramentum obliget in foro conscientiæ, & non solum in foro externo, mihi est certum omnino. Quia ratio decidendi, ob quam hæc iuramenta obligant, nempe, *obseruari posse absque dispendio salutis æternæ*, æquè in vtroque foro procedit, vt ex Basilio *lib.* 12. *de Sponsal. cap.*8. *num.* 73. notat Palaus *disp.* 2. *punct.* 4 *num.* 10. Vnde nostram sententiam vt certissimam docet Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 11. *num.* 3. *& sequent.* Suarez *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 5. Palaus *disp.* 2. *punct.* 3. *n.* 2. dicens esse sententiam omnium. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 3. §. 5. *num.* 6. Lugo *tom.* 2. *de iust. disp.* 23. *sect.* 3. *num* 51. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 12. *num.* 5. dicens, id esse certissimum, & indubitatum.

QVÆSTIO IX.

An vsurarius ex iuramento de soluendis vsuris sibi præstito, acquirat ius, & actionem ad compellendum in foro externo iurantem, vt sibi vsuras promissas soluat.

AFfirmant aliqui Authores, ducti *ex cap. debitores, de iureiur.* vbi hæc verba habentur: Si *verò de ipsarum solutione iurauerint, cogendi sunt Domino reddere iuramentum*: ergo pars, cui iuratum est, acquirit ius & secundariam obligationem, vt possit iure actionis cogere iurantem. Ita apud Sanchez, & Fagundez, tenent Abbas *cap.* 1. *num.* 1. & *cap. debitores, num.* 4. *de iureiur.* ex Glossa *in cap. debitores*, *verbo Cogendi*, Cardin. *eod. cap. num.* 1. *& cap. cum venissent*, *n.* 9. *de institut.* Felin. *eod. cap.* 1. *num.* 5. & *cap. debitores, num* 2. Alexand. de Neuo *num.* 2. Aragon. 2. 2. q. 89. *art.* 7. circa *solutionem ad* 3. *in* 5. *concl.* Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. *col.* 7. *vers.* Quod autem, & Sayrus *in Claui Reg. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 16.

Sed probabiliùs longè Respondeo, nec ius, nec actionem, nec obligationem, etiam secundariam, acquiri vsurario ad compellendum in foro externo iurantem: sed totam illius iuramenti obligationem acquiri Deo. Probatur ex *eod. cap. debitores*, *cit.* vbi dicitur, *quod cogatur vsurarius reddere Domino Deo iuramentum.* Vbi cautè solius Dei meminit textus; quasi ipsi soli sit acquisita obligatio. Deinde, quia sicut ius non fouet obligationem illius promissionis, eo quòd turpis sit ex parte recipientis, ita non fouet obligationem iuramenti, vt ex ea acquiratur ius aliquod recipienti, sed soli Deo, vt diximus. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. Qui *ad cap. debitores*, pro contraria parte adductum, optimè respondet, potius esse pro hac parte, vt nuper diximus. Vnde coactio, de qua in d. cap. fit mentio, facienda est ex iudicis officio, vt iurans exequatur obligationem Deo acquisitam, non autem ad instantiam partis ius actionis intentantis. Sic etiam apud ipsum Sanchez, & Fagundez Antoninus *cap. debitores*, *num.* 7. Fortunius Garcia *de vltimo fine, illat.* 22. *principali*, *num.* 465. Couarr. *de pactis*, 2. *p.* §. 3. *num.* 2. *vers. Primum ex hoc intellectu.* Molina *tom.* 1. *de iust. disp.* 150. *col.* 2. *&* 3. *& tom.* 2. *disp.* 515. *col.* 4. *vers. vtrum autem*, Suarez *tom.* 2. *de relig. tract. de iuram. lib.* 2. *cap.* 27. *fine*, & Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 17. *dubit.* 6. *num.* 51. quos omnes sic citatos sequuntur Sanchez *lib.* 3. *Decalogi*, *cap.* 11. *num.* 8. & Fagundez *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 10. His addo Card. de Lugo *tom.* 2. *de iust. disp.* 23. *sect.* 3. *num.* 91. Palaum *punct.* 3. *num.* 7. Nec oppositum docent Aragon, Valentia, & Sayrus, vt existimant Sanchez, & Fagundez. Nam dicti tres Authores solùm (vno ore) dicunt, quod iurans cogetur in foro contentioso stare promissis. Nam certè intelligendi sunt, quod debeat cogi, non ad instantiam partis, sed ex iudicis officio, vt nos suprà diximus.

Quæstio X.

An qui iurauit soluere vsuras, satisfaciat iuramento, qui illas de facto soluit, cum intentione tamen statim repetendi.

NEgandum videtur, ex *lege 55. ff. de solutionib.* vbi dicitur, quod qui sic soluit, vt recuperet, non liberatur, quemadmodum non alienantur nummi qui sic dantur, vt recipiantur: ergo in nostro casu similiter dicendum.

Sed vt verum Resp. satisfacere iuramento præstito de soluendis vsuris, qui illas de facto soluit, quamuis statim absque aliqua iuramenti relaxatione eas repetat; etiam (si opus fuerit) officio iudicis implorato. Ratio est: Quia iuramentum tantùm fuit de soluendis vsuris, non de illis non repetendis: ergo iis solutis, verè est iuramento satisfactum. Sic constat ex cap. *Ad audientiam, de his quæ vi*, ibi: *Non obstante iuramento prædicto, quo non ad non repetendum, sed ad resignandum solummodo tenebatur.* Et ex *c. debitores, de iureiur.* ibi: *Cum vsura soluta fuerint, creditores ad eas restituendas sunt Ecclesiastica seueritate (si necesse fuerit) compellendi.* vnde sic tenent Couar. *de pactis p.2.§.3.n.2.in princ.* Gutierrez *de iuram. confirmat. 1.p.c.53.n.8.* Suarez *lib.2.de iuram. c.9. n.16.* Lessius *lib.2. de iust.c.17. dub.7.n.51.& cap.42.dubit.6.n.27.* Abbas, Hostiens. Anchar. Ioan. Andr. & Antoninus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.3. Decal.cap.11.n.9.* Tamburin. *lib.3.in Decal.c.3.§.5.n.6. & §.6. n.2.* Fagund. *lib.2.c.12.n.12.* Palaus *disp.2.de iuram. punct.3.n.6.* Qui numero sequenti optimè respondet ad rationem dubitandi, dicendo quod dicta lex vel intelligi debet quando soluitur aliquid eo pacto, & conditione inter partes constituta, vt statim solutum repetatur, tunc enim est, ac si soltum non fuisset. Vel intelligi debet de solutione pecuniæ, quam potest retinere is, cui fit solutio, absque onere restituendi, quod in solutione vsurarum non procedit. Vel tertiò intelligi debeat de pecunia debita ei, cui fit solutio, non de pecunia, cuius solutio solùm est debita Deo, qualis est pecunia vsuraria ob mutuum promissa, huius namque solutio non vsurario, sed Deo tantùm est debita, &c. sic ille.

Quæstio XI.

An qui iurauit soluere vsuras, & non repetere, tunc adhuc esset licitum iuranti, illas repetere.

REspond. vt certum tunc non esse illi licitum repetere quod soluit, nisi post impetratam iuramenti relaxationem. Quod certè facilè colligitur à contrario sensu, ex verbis ex *cap. ad audientiam*, nuper relatis. Et ratio insuper est, quia iuramentum non repetendi vsuras, est de re licita; & potest sine dispendio salutis æternæ obseruari: ergo debet. Sic Anton. Anchar. Abbas, Couar. Gutierrez, Suarez, & Bartol. quos sequitur Sanch. citatus *n.9.* Palaus *n.8.* Fagund. *n.13.*

Quæstio XII.

An licitum sit iurare soluere vsuras & non repetere illas, cum animo petendæ relaxationis, & ea obtenta, non implendi iuramentum.

REspondi esse licitum. Sic Sanchez *lib.3.cap.11. num.17.* his verbis. Nec credo peccaturum sic iurantem, si habeat non implendi iuramenti, obtenta tamen prius illius relaxatione: secus si absolutum non implendi animum habeat. Quia in priori euentu, nulla irrogatur iniuria extorquenti iniquè promissionem, nec est mendacium, quod iurans habeat firmum implendi animum, nisi relaxationem obtineat: & quamuis habeat animum petendæ prius relaxationis, & ea obtenta, non implendi, animus hic est conformis conditioni imbibitæ in eo iuramento, quæ est, nisi eius relaxatio prius obtineatur: & ideo nec mendacium, nec culpam aliam continet. Sicut iurans fœminæ matrimonium cum intentione implendi, nisi illa fornicata fuerit, verum iurat, nec peccat, quòd ea conditio ineludatur tacitè in ea promissione. Atque hoc apertè colligitur ex Suario *tom.2. de Relig. tract. de iuram. lib.2. cap.7. num.10. fine*, vbi hæc ait: *Aliquis timoratus potest velle iurare, & se obligare, & sperare licitè non implere, obtenta iusta dispensatione.* Huc vsque Sanchez, loquendo de illo, qui metu graui compulsus, iurauit dare aliquid compellanti. Quod idem dicit in nostro casu, vt constat ex dictis ab ipso *n.16.* antecedenti. Sic etiam Palaus loquendo de nostro casu, *loc. cit. n.9.*

Quæstio XIII.

An iurans soluere debitum (vel aliquid dare) satisfaciat iuramento, si compensatione vtatur, eo quòd creditor ille tantundem sibi debeat.

NEgant quidam Doctores, eo quod compensatio non est vera, sed ficta solutio, *l. si cum filio, ff. de compensat.* Item quia in cap. *ad nostram. de iureiur.* deciditur iurantem restituere mutuum acceptum sub pignoribus, non posse obiicere fructuum à mutuante perceptorum ex pignore compensationem. Ita Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. Imola, Anton. Mathesil. Collectar. Aretin. Zasius, Corsetus, Felin. quos refert, & sequitur Gutierrez *de iuram.3. part. cap.6, num.7.* Molina *C. de restitut. quæst.3. causa 12.* & Angles *2.p. tract. de restitut. quæst. Ques tenetur restituere, art.2. dub.13. disp.10. concl.3.* apud Sanchez, sed apud me *art.2. dubitat. 12. diff.17. concl.3.* ita dicens: Si volens compensare debitum, iurauit absolutè sine vlla conditione, creditori suo debitum soluere solutionem ratione compensationis differre non poterit. Constat ex *cap. ad nostram*, & *cap. debitores, de iureiurando.* Et ratio est: quoniam qui sub iuramento aliquid promisit, non solùm homini, cui promissio facta est, verùm etiam Deo, quem proposuit sui promissi fideiussorem, tenetur, quamuis creditor non lædatur. Ita habetur in cap. *debitores*, de illis

illis, qui promiserunt soluere vsuras. Hæc omnia Angles. Et quidem probabiliter.

Sed multò probabiliùs Resp. satisfacere iuramento, si compensatione vtatur. Itaque si quis iurer se alteri daturū decem, aut soluturum illi decem aureos, quos debet; integrum illi erit, & licitum, non soluere illos, casu quo ille alter tantundem debeat. Ratio est, ait Sanchez, quia ea cōpensatio censetur quædam solutio, *l.4.§. soluisse, ff. de re iudicata.* Et quamuis sit quædam ficta solutio, liberat reuera ære alieno soluendo, estque vera satisfactio. Nec obstat dictum *cap. ad nostram* (*quod pro se adducit Angles*) quia vel (vt ait Couarru.) non erat liquidum fructuum debitum, cum quo volebat debitor liquidum debitum compensare: vel (vt aiunt Sylu. & Azor) iurarat ille se soluturum, obligando se expressè ad non vtendum compensatione. Sic Sanchez *lib.3. Decal. cap.17. n.15.* Bartol. Baldus, Cumanus, Faber, Angelus, Abbas, Alexand. Platea, quos refert, & sequitur Couarr. *de pactis 2. p.§.4. n.9. &* 10. Angel. *v. iuramentum 4. n* 4. Syluest. *iuramentum 3. q.6. & iuram.4. q.27.* Nauarra *lib.3. de restit. cap.1. par.4. dub 9. n.341.* Sà *v. iuramentum, n.20.* Azor. *lib.11. cap.8. q.10.* Rodrig. *tom.1. sum. cap.192 n.4.* Legatur Suarez *lib.2 de iuram. cap.37.*

QVÆSTIO XIV.

An qui iurant soluere vsuras, possit facere compensationem cum ipso vsurarum debito, retinendo eas via cuiusdam anticipatæ recompensationis.

AFfirmandum videtur. Quia vsuris à iurante solutis, vsurarius easdem debet iuranti, ratione retentionis, & acceptionis iniustæ: ergo hic optimè, via compensationis poterit eas retinere, & non soluere, sicuti aliud debitum posset quispiam via compensationis retinere, quando certus est, statim eo soluto esse tantumdem sibi debendum.

Sed vt certum Respondeo, Non posse. Quia minimè satisfaceret iuramento præstito vsurario, vtendo hac compensatione. Patet, quia non obstante illa aperta, & præsenti exactionis vsurarum iniustitia, præstitit iuramentum de earum solutione: ergo vt satisfaciat iuramento, necesse est vt solutionē ipsarū faciat. Sic Sanchez *lib.3. cap.11. num.10.* & Fagundez ex illo *lib.2. cap.12. num.14.* & quamuis benè, sed adhuc clariùs probat Suarez nostram responsionem, sic. Quia in promissione soluendi vsuras non est locus compensationi ex vi iniustitiæ, quæ in tali exactione ab vsurario committitur; quia cum ante promissionem nullum supponatur debitum, nec ex vi promissionis contrahatur, donec realis fiat solutio, non habet locum compensatio ante solutionem; quia si non est debitum, non est compensatio. Facere autem compensationem quasi antecedenter, apertè est contra formam, & intentionem talis iuramenti; quia non obstante iniustitia exigitur, & iuratur solutio: ergo excluditur compensatio cum eadem iniustitia. Sic ille *lib.2. de iuram. cap 37. num.21.* Citant etiam Sanchez, & Fagundez pro hac parte Sotum *lib.8. de iust. q.1. art 7. circa solut. ad 3. versu Fortasse hic*, Sayrum in claui Reg. *lib 5. cap.6. num.15.* fine, & Molinam *tom.2. de iust. disp.560. col.12.* vers. *Ad confirmationem.* Sed certè Sotus, & Sayrus non loquuntur in terminis de nostro casu, licèt sit de simili (vt mox videbis) benè tamen Molina loco citato, *col. mihi 9.*

QVÆSTIO. XV.

An qui inuitus per metum, aut vim, latroni, aut vsurario iurauit dare decem, satisfaciat iuramento dando quinque, retinendo alia quinque via compensationis.

AFfirmandum videtur. Quia in hoc casu iam supponitur debitum iuranti, cum reuera quinque latroni, aut vsurario soluerit: ergo.

Sed adhuc vt certum Resp. non satisfacere iuramento. Quia huiusmodi iuramentum excludit quamcunque compensationem cum ea iniustitia faciendam. Sic Sotus *loco citato*, vbi sic ait: Fortasse hic tamen sophista contra hæc asserta argumentetur: Eum qui inuitus iurauit, non teneri promissum in totum soluere. Fac v.g. promiserit centum, tunc arguitur: si soluerit quinquaginta, non amplius debet; nam iam alter debet illi illa quinquaginta, ac proinde poterit fieri compensatio. Et eadem ratione, si promisit quinquaginta, soluendo vigintiquinque, plenè soluit. Respondetur tamen secundum id, quod suprà adnotauimus, quod non promisit pecuniam transferre in dominium alterius; sed verè tradere, siue alter ei tantundem debeat, siue secus. Quapropter licèt prædo viatori centum aliàs deberet, & viator nihilominus iurauit dare centum, tenetur tradere. Huc vsque Sotus. Quem citat (hìc benè) & sequitur Sanchez *num.10. citato*, & Fagundez *num.15.* addens, quod ex beneplacito vsurarij, loco decem potest soluere quinque. Nam cum iuramentum illud factum fuerit in vtilitatem illius, sicut potest remittere totam hanc vtilitatem, ita consequenter obligationem iuramenti in totum, vel in partem.

QVÆSTIO XVI.

An saltem, si alia via tantundem debeat vsurarius (aut latro) iuranti dare illi decem, v.g. tunc possit hic facere compensationem cum alio debito, & illo modo implere promissionem vsurarum.

NEgant, in primis, omnes DD. citati pro prima sententia *q.13.* nec non Sotus, & Sayrus nuper adducti. In quorum sententiam inclinat Suarez *num.21. citato.* Et probat. quia in hoc casu, qui iurauit soluere vsuras (aut dare latroni) nihil de nouo vsurario (aut latroni) tradit, nec materialiter illi aliquid donat, quod ad implendum iuramentum, necessarium videtur.

Sed probabiliùs Resp. implere promissionem vsurarum, & satisfacere iuramento præstito, vtendo hac compensatione. Probatur, quia si debitum esset absque iniuria contractum, satisfieret iuramento præstito hac compensatione, vt constat ex dictis *q.13.* ergo à fortiori ei satisfiet, quando est per iniuriam contractum, nec enim hoc maiori priuilegio gaudere debet.

Deinde: quia qui remittit alicui aliquid sibi debitum, in communi loquendi modo, dicitur dare

mortaliter summam talis debiti: ergo qui vsurario, aut latroni remittit tantumdem debiti, quanta erat summa vsurarum (aut quantitatis promissæ) dicitur date illi summam vsurarum (aut quantitatis) quam iuramento vsurario, aut latroni promiserat. Sic Molina *tom.2. disp.560. cit.* Saochez *n.15.* & Fagundez *num.16.*

QVÆSTIO XVII.

An qui iuramentum metu graui extortum non obseruat, peccet mortaliter.

Negant aliqui, existimantes solùm peccare venialiter. Probant ex *cap. verum, de iureiur.* vbi deciditur, non damnandos tanquam culpæ mortalis reos, illos qui iuramentum metu extortum non seruant. Ita tenent Glossa finalis ibi, & Angel. *iuramentum 4. num. 10.* apud Sanchez & Palaum, apud me 11. & *v. periurium, n.7.* vbi citat pro se Panormit. Auteol. Cardin. Ioan. Andr. diciteque ita sentire multos alios.

Sed vt certum mihi Respondeo, peccare mortaliter, si iurata materia sit grauis. Ratio est, quia tunc in materia graui, se ostendit infidelem: at hæc est grauis irreuerentia: ergo. Nec certè ab hac grauitate potest excusare metus iniustus, cùm Deus, cui fit iniuria, illum non intulerit.

Nec textus *in cap. verum*, probat oppositum. Quia ibi Cælestinus III. tantùm vult dicere, in foro Ecclesiastico externo non esse ponendos pœna canonibus in petiuros constituta, sed mitius agendum quia metus culpam attenuat, & veniâ ex parte dignos reddit. Sic Caiet. Sotus, Nauarr. & Syluest. quos citat, & sequitur Lessius *l. b.2. de iust. cap.42. dubit.6. num.30.* D. Thom. *2.2. q.89 art.3. ad* 1. Couart. *4. Decret.2. p cap.3. §.5. num.4.* Atagon. *2.2. q.89. art.7. ad* 3. Suarez *lib.3. de iuram. c.16. n.18.* Saytus *lib.5. cap.6. n.16.* Valentia *disp.6. q.7. punct.4. col.6.* Abbas, Imola, Feli n. Ricard. D. Anton. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.3. Decal. c.11. n.18.* Palaus *disp.2. de iuram punct.4. n.12.* Fagundez *lib.2. cap.13. n.51.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui metu graui impellitur à latrone, vt sibi centum v. g. aureos iuramento promittat, possit licitè vti amphibologia ad illudendum latronem iuramentum extorquentem.

Respond. vt certum: Posse in hoc casu vti amphibologia sine animo se obligandi; & tunc non oblig. bit iuramentum latroni præstitum. Ratio est: Quia, vt omnes fatentur, minimè obligat iuramentum quodlibet, in quo ob causam rationabilem iurans, non habens animum se obligandi, vtitur amphibologia, aut restrictione aliqua mente retentâ: atqui in præsenti casu, datur causa rationabilis ad hoc vt iurans latroni vtatur amphibologia, aut restrictione aliqua mente retentâ, veluti, *soluam si debeo, si voluero, si mihi placuerit*, &c. ergo tunc nec iuramentum, nec promissio oblig it. Sic Couarr. *de pactis 3. p. §.5. in principio.* Caiet. & Atagon. *2.2. q.89. art.7.* Sotus *lib.8. de iust. quæst.1. art.7. circa 4. argum.* Lessius *dubit.6. cit. n.26. vers. Dixi modò factum sit.* Fagund. *lib.2. Decal. c.13. n.7.*

QVÆSTIO XIX.

An qui iurauit redire in carcerem, teneatur redire ad minus in casu quo carcer, & pœna inferenda, etiam mortis, sint iusta.

Respondeo vt certum: Teneri redire ad carcerem. Quia talis reditus & honestus est, & fidelitati, religioni, & iustitiæ debitus: ergo iuramentum de tali reditu præstitum verè obligabit. Sic Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.5. num.19.* His verbis: Iurat quis, se rediturum in carcerem, an teneatur redire? Communis, & vera Doctorum responsio est, obligari etiam cum vitæ, vel grauissimo periculo, si reditus ex aliquo capite habeat rationem virtutis, vt si carcer sit iustus, & mors iustè inferenda, si eo non redeunte, ioiustè vexandus sit custos, si redire faciat ad bonum publicum, vel ad auertendum scandalum contra Religionem Christianam. Ratio est, quia tunc iuramentum est de re virtuosa, atque adeò seruandum. Sic ille. Et antea Saochez *lib.3. cap.11. n.25.* Saytus *in claui Reg. lib.12. cap.18. n.26. vers. Primum est*, dicens in hac re non posse esse controuersiam. Nauarr. Syluest. Tabiena, Couarr. Sà, & alij apud ipsum. Palaus *disp.2. de iuram punct.4. n.13.* vbi ait, id nemini posse esse dubium.

QVÆSTIO XX.

An item teneatur redire ad carcerem, qui iurauit redire, casu quo iurans sit innocens secundùm rei veritatem, tamen secundum allegata & probata est nocens, & ideò carcer & mors inferenda iusta.

Affirmat, adhuc teneri in hoc casu redire ad carcerem, Saytus *loco citato*, vers. *secundum est.* Quia, inquit, hæc sententia est iuridica, & secundùm ordinem iuris lata: ergo licitum est insonti sic conuicto pati mortem; cùm mors imperetur à iudice legitimè secundùm ordinem iuris, & cum fidem dederit, eam seruare. Ita Saytus, dicens sic sentire multos Authores.

Sed certè melius Respondeo cum Sanchez *loco citato*, id assertum non esse certum, sed eisdem subdi opinionibus, quibus subditur, quando carcer, & mors sunt iniusta. Quia à parte rei talia sunt in hoc casu: nec falsitas probationum aufert ius protegendi se, & suæ iniuriæ re ipsa illatæ repellendæ. Sic Sanchez *n.25.* citato. Punctus ergo difficultatis est, quando carcer, aut pœna, quæ timetur, sunt iniusta. Pro illa igitur dissoluenda sit.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXI.

An qui iurauit redire ad carcerem, teneatur redire quando carcer est iniustus, aut pœna qua timetur, mortis iniusta est.

AFfirment multi tenari redire ad carcerem, vi iuramenti præstiti. Quia estò se offerre morti sine causa, sit temeretium: at se offerre morti post iuramentum, est cum maxima causa (& ideo non temetarium) nempe, vt fidelitas, & veracitas iuramenti seruetur: ergo. Ita Roman *l. stipulationes non diniduntur, n.78. ff. de verb. obligat.* Caiet. 2. 2. *q.89. art.7.* Angel. *v. iuramentum 5. n.37.* Syluester *iuramentum 4. q.26.* Tabiena *v. iurare q.10. n.11.* Armilla *verb. iuramentum, n.13.* Toledo *lib.4 sum. cap. 22. n.2.* vers. *Alterum est.* Suarez *lib.2. de iuram. cap.10. num.14. & 15.* & Lessius *lib.2. de inst. cap.41. dubit.6. n.28.* Quos omnes sic citatos, sequitur Sanchez *lib 3. Decal. cap.11. n.32.* His addo Bonacinam *tom.2. dispnt.4. q.1. punct.9. n.2.* Filliuc. *tract.25 cap.6. n.162.* Layman. *lib.4. tract.3. cap.7. n.2.* Palaum *disp.2. punct. 4. num.14.* Trullench. *lib.2. cap.1. dub.12. n.3.* Pradum *tom.2. c.32. q.3. § 3. num.20.*

Alij contra dicunt, minimè teneri, aut obligari vi iuramenti præstiti redire in carcerem, quando probabiliter saltem mortis iniustæ pœne timetur. *Primò.* Quia de iure naturæ tenetur quis conseruare suam naturam. *Secundò.* Quia opus est temeritatis, sine necessitate se morti offerre: ergo iuramentum de ea re temerarium erit, & sic non obligabit. Ita apud Sanchez *loco citat. num.26.* tenent Abbas *cap. si verò, num.4. de iureiur.* Ripe *l. admonendi, num.171. ff. de iureiur.* Sylua Nuptialis *lib.3. n.44.* Angel. *verb. carcer, n 4* Syluest. *verb. accusatio, q. vlt.* vbi Tabiena *q.20. num.14. & verb. Carcer, q.1. num.2.* Guttierrez *de iuram. 1. p. cap.57. num.24. vsque ad 26.* Sà *v. iuramentum, num.11.* Vasquez *1.2. q.96. art.5. disput.174. cap.5.* Nauarr. *cap.12. numer.18.* Couarr. *lib.1. variar. cap 2. numer.7.* Glossa in Clement. Pastoralis, *vers. per violentiam, de sent. & re indic.* Cardin. Præpositus, Iason, Hyppolitus, Curtius, Iulius Clar. Farinac. & alij plures. Quibus ego addo Basilium Legion. *lib.12. de matrim. cap 8. num.20.* Reginald. *lib.18. num.62.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.5. num.31. fine.* Dianam *part.9. tract.8. resol 57.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.13. numer.30. & lib.8. cap.37. num.6.*

Sed ego clariùs Respondeo *Primò*, vt quid certum apud Authores vtriusque sententiæ Si iurans redire ad carcerem, iuramentum præstitit, cum limitatione mente concepta, veluti, *si teneor, si mihi placuerit*, &c. tunc non tenebitur redire, quia non obligat iuramentum iuxta dicta supra *q.18.* Idem dico casu quo iuramenti relaxationem obtineat, aut casu etiam, quo non præuiderit mortem, quando iurauit, & eam præuidet in reditu: quia nec tunc tenet iuramentum. Ratio est, quia iam mutatæ sunt circunstantiæ pro reditu. Sic Sanchez *num 34.* ex Suario *cap.10. num.16.* Bonac. *loco cit.* Tamburin. *num.33.* vbi addit, iuxta placitum aliorum, quod etiamsi iurans præuidisset mortem tempore quo iurauit, adhuc posset non redire ad carcerem, ex eo capite, quia vix potest accidere, vt qui iurat redire, concipiat periculum mortis eo horrore, quo concipit quando redit: quare iam ratione ipsius mutantur notabiliter circunstantiæ. Sic ille.

Respondeo *Secundo*, licèt ex duabus sententiis relatis, prima, non solum authoritate extrinseca, vt innuit Tamburinus, sed etiam intrinseca sit satis probabilis; nihilominus secunda est mihi probabilior: nisi aliàs ex eius tentione in praxi sequatur scandalum, aut irrogetur iniuria aliqua Religioni Christianæ, quia ob id tunc prima est sequenda, vt mox dicemus.

QVÆSTIO XXII.

An si quis dum tenetur apud Turcas captiuus, iurat se illuc rediturum, teneatur redire cum suæ mortis periculo.

NEgandum probabiliter videtur, iuxta probabiliorem sententiam nuper à nobis relatam, de eo qui iurauit redire ad carcerem. Et ideo ita sentit Fagundez *lib.8. in Decal. cap.37. fine*, atque non teneri regulariter loquendo ex vi iuramenti redire, bene verò aliàs in conscientia; citatque pro se Sotum vbi infra, & Vegam *in summa, lib.4. cap.35.*

Sed nihilominus Respondeo dicendum, teneri redire ad Turcas, etiam ex vi iuramenti, tum ob vitandum scandalum, tum ne nomen Dei nostri apud illos blasphemetur, tum denique, ne cum maxima iniuria Religionis Christianæ, arbitrentur illi, apud nos nihil valere religionem iurisiurandi. Sic tenet Diana *par. 11. tract. 2. resol. 35.* adducens pro se Sotum *lib.8. de inst. q.1. art.7. ad 3.* Valentiam *2.2. disp. 6. q. 7. punct. 4.* Sed certè ex his solùm bene Sotum: loco enim citato, col. mihi 19. *vers. in quarto membro*, hæc verba habet. Est tamen, vt hic benè admonet Caiet. in eiusmodi relaxationibus (*iuramentorum videlicet*) cauendum, ne in blasphemiam cedant, aut in Ecclesiæ contemptum. Si enim captiuus apud infideles sub iuramento per verum Deum sese obstringeret creditum sibi pretium redemptionis suæ persoluere, scandalum esset, iuramentum postmodùm illi relaxare, ne solueret. Non enim solùm Christiana familia, sed & Deus noster contemptui apud illos tunc maximè haberetur. Imò verò si quis iurasset illuc redire, quamuis esset iniustè captiuus, nec redire sine periculo mortis posset, redeundum illi esset, antequam cum ingenti scandalo, perieuloque contemptus Religionis nostræ iuramentum illi esset relaxandum. Etenim si gentilitas Romanum illum Regulum tam egregio præconio commendauit, qui cùm fide Carthaginensibus per falsos Deos iurando impignoratam, dimissus esset, Roma illuc rursus, vt cum capitis periculo suam fidem apud hostes liberaret, reuersus est: quanto maiori fide, & religione tenetur Christianus promissis stare per verum Deum iuratis? Hæc omnia Sotus. Et bene. (Quod notendum volo è nostris captiuorum Redemptoribus pro casibus forsan occurrentibus.) Valentia autem solùm agit de dispensatione, aut relaxatione dicti iuramenti à captiuo præstiti. Et dicit cum Caietano, quod ipse Sotus dicit. Legatur pro nobis Tamburinus *q.69.* à nobis citatus.

QVÆSTIO XXIII.

An captiuus, qui detentus à Turcis iurauit dare pro sua redemptione centum aureos, teneatur postea dum liber remeauit in patriam, illos soluere.

NEgandum videtur. Quia cum iam violentia, & detentio in captiuitate cessauerit, solutio illa centum aureorum non habebit redemptionis formam.

Sed vt certum Respondeo, teneri illos centum aureos soluere, virtute iuramenti præstiti. Quia ad hanc obligationem contrahendam sufficit, quod dum iuramentum fuit præstitum, sponsio fuerit facta sub forma redemptionis: nam virtute eiusdem iuramenti, postea solutio eadem retinet redemptionis formam. Sic Sotus *loco citato, col. mihi* 14. *vers. Hæc omnia, in fine.* Idem in simili omnino casu docet Valentia *punct.*4. *citato* §.3. his verbis: Sed dicet aliquis: Quando talis dat latroni centum, iam non vexatur. Pono enim illum esse in loco securo: ergo dici non potest, quod talis donatio sit redemptio vexationis, atque adeo actus virtutis. Respondeo, hoc solùm probat, quod non redimat talis præsentem, & nouam vexationem: cæterum redimit præteritam. Nam completa redemptio præteritæ vexationis pendebat vsque ad tempus donationis, quæ idcirco præstari debet propter reuerentiam testimonij inuocati. Sic Valentia. Ex quibus iam patet ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO XXIV.

An licèt in nostra sententia non teneatur iurans redire ad carcerem morte iniusta damnandus, possit saltem, si velit, licitè ad illam redire.

AFfirmat licitè posse redire Sayrus *cap.*18.*n.*27. *libro* 12. ita dicens: Quamuis Nauarri, & aliorum opinio sit probabilis, ob multitudinem Authorum, qui eam sequuntur, non teneri scilicet sic iurantem redire, nihilominus tamen meo iudicio, non minus probabilis est Caietani sententia, de eo, qui iurauit redire ad carcerem iniuriosum, aut saltem contra Couarruuiam, omnino verum esse censeo, posse sic iurantem, quamuis non teneatur, absque peccato redire, etiamsi timeat verisimili coniectura iniquæ mortis pœnam. Ita ille. Qui & probat. Nam ad hoc, vt sine peccato redire possit, sufficit maxima iuramenti religio, eiusque obseruantia. Sicut enim (ait) iniquè damnatus ad mortem licitè omittere potest allegationem & appellationem in sui defensionem, quamuis inde mortis periculum incurrat, *argum. l. ad fin. ff. de qq & l. Diui, ff de pœnis,* &c. sic ille, citans pro se Roman. *in l. stipulationes, n.*78. *ff. de verb. obligat.* cuius sententiam tenet Gomez de Amescua *tract. de potestate in seipsum, lib.*1. *cap.*10. *à n.*2. vbi latè id probat.

Sed probabiliùs Respondeo, non posse ad carcerem licitè redire, ob rationem *q.* 21. adductam pro secunda sententia. Sic Couarr. Plaza, Seraphinus, Gutierrez, & Vasquez ibi citati. Tancredo *tom.*1. *de Relig. lib.*2. *de iuram. quæres* 2. *num.*21. Quem citat, & non contradicit Tamburin. *lib* 3. *in Decal. cap.*3. §.5. *n* 30.

QVÆSTIO XXV.

An obliget iuramentum redeundi ad carcerem quando iurans timet iniustam sententiam, in detrimentum suæ famæ, aut rei familiaris magni momenti.

AFfirmant, & à fortiori, Doctores omnes citati pro prima sententia relata *q.*21.

Sed probabiliùs adhuc Respondeo non obligare, nec sine iusta causa posse licitè redire. Quia licèt quisque sit dominus rei suæ familiaris, & famæ, non tamen licet ei sine causa iusta ea prodigere. Quapropter considerari semper debet, an sit, vel non sit aliqua causa licita, & honesta, ob quam homo se possit licitè exponere huic periculo. Sic Vasquez 1.2. *disp.*174. *cap.*5. Quem citat, & sequitur Fagundez *lib.*8. *in decal. c* 37. *n.*12.

QVÆSTIO XXVI.

An saltem obliget iuramentum redeundi ad carcerem in casibus prædictis, si factum sit custodi carceris.

AFfirmant, & à fortiori, Doctores primæ sententiæ *q.*21. Distinguit tamen Vasquez *loco cit. n.*38. dicens, quod si custos carceris est particeps iniquitatis iudicis iniusti, quia etiam ipse custos iniustus est; aut sciens, & cognoscens iniustitiam iudicis, nihilominus vult esse custos, tunc non tenebitur iurans ad redeundum ad carcerem, quia de illo idem est dicendum atque de iudice iniusto. Si verò custos bona fide ductus, & ignorans peccatum iudicis, & iniustam illius sententiam, facultatem reo concessit præstito iuramento redeundi, tunc iurans tenetur redire, siue damnum, quod imminet custodi innocenti, sit in corpore, siue in bonis, quia tunc iam non sine causa, nec temerè se offerret morti, sed cum causa, nempe pro liberando custode carceris, ac proinde iuramẽtum præstitum prædicto custodi locum haberet obligandi, quia promissio esset in materia virtutis. Ita Vasquez, cuius sententiam videtur sequi Tamburin. *citata q.*19.

Sed certè probabiliter absque vlla distinctione Respondeo cum Fagundez *lib.*8. *in decal. cap.*37. *n.*14. non teneri redire ad carcerem. Quia omnis custos (ait ille) cum carcerem in custodiam accipit, siue iustum, siue iniustum, cum ea tacita conditione accipit, vt si vinctus possit euadere, id possit licitè efficere, quando timet aliquod graue damnum iniustum. Vnde siue custos particeps iniustitiæ Iudicis sit, siue non sit, semper reus huiusmodi damna timens licitè poterit effugere, quouis etiam iuramento custodi præstito de redeundo. Sic ille. Qui optimo exemplo id probat, concluditque dicens, quod in dicto casu possit iurans vti amphibologia in tali iuramento, quando custodi reditum iurat, sic intelligens, *Reditionem ad carcerem iuro, si ad illam teneor.* Et semper est tale iuramentum ex natura sua tali conditione affectum, non enim per illud intendit iurans se suo iure priuare, quando timet graue damnum iniustum. Imò si præuidens huiusmodi

modi damnum, nihilominus reditum iuraret, tale iuramentum non obligaret: quia iuramentum non potest esse vinculum iniquitatis. Nec bona fides, qua custos carceris processit, ad aliquid obligat iurantem. Vnde sibi ipsi commentarienses cauti sint, & sciant, se habere pessimum, & periculosissimum officium, &c. Sic Fagundez, & certè satis probabiliter.

QVÆSTIO XXVII.

An in sententia asserentium, iuramentum præstitum redeundi carcerem iniustum, esse validum, possit ab Episcopo relaxari.

AFfirmant communiter Doctores. Quia inquiunt ipsum ius vitæ dat, causam relaxandi. Sic latè Suarez *lib.2. de iuram.c.*10.*n.*16. Rodriguez *tom.*1. *sum.cap.*40.*n.*3. Sà *verb. iuramentum,n.*11. Sanchez *lib.*3.*cap.*11. *num.*35. Abbas, Tabiena, & Armilla apud ipsum. Et benè certè In nostra autem sententia non indiget relaxatione, quia tale iuramentum non obligat.

QVÆSTIO XXVIII.

An etiam in nostra sententia, possit relaxari ab Episcopo iuramentum factum à captiuo Christiano de redeundo ad Turcas, aut de remittendo redemptionis pretio.

REspondeo vt quid certum: Non posse relaxari. Quia cederet in magnum Religionis Christianæ detrimentum. Sic Caiet. Sotus, Valentia, Diana, & Tamburinus citati suprà *q.*22. Adde nunc Suarium loco cit. Sanchez *n.*35. Fagund. *lib.*8. *Decal. c.*37. *n.*15. Palaus *disp.*2. *de iuram. punct.*4. in fine, vbi sic ait: Aduertit tamen Sanchez, & Suarez, & benè, hanc doctrinam intelligendam esse, casu, quo ex relaxatione huiusmodi sequatur scandalum, & nostræ Religionis irrisio. Si enim captiuo inter infideles libertas concessa esset sub præstito iuramento redeundi ad captiuitatem, vel mittendi pretium suæ redemptionis, absque dubio, tale iuramentum obseruandum est, nec relaxari potest. Quia estò captiuitas iniusta sit, & iniustè extorqueatur iuramentum; at eius obseruatio in bonum commune fidei, & Religionis cedit. Sic ille. & Prado *c.*32. *de iuram. q.*3.*fine.* licèt haud obscurè innuat, posse tale iuramentum absolutè relaxari; cum scandalo tamen & contemptu Religionis Christianæ. Vnde cautè lege.

DISPVTATIO XI.

De iuramento, & voto dolo errore, aut ignorantia præstito.

§. I.

De errore, & dolo, in substantia & qualitate iuramenti, & voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An multiplex detur dolus, error & ignorantia.

RESPONDEO dicendum, quod sic. Nam in primis dolus, aut error (& idem dico de ignorantia) est duplex. Alter est antecedens; & alter concomitans, seu incidens. Antecens vocatur ille dolus, aut error, qui antecedit aliquem contractum, & inducit ad illum faciendum, & ipsi causam præbet, ita vt ipso non existente, contractus nequaquam fieret; ex quo fit vt talis contractus sit inuoluntarius, cum non sit præcognitus. Concomitans verò vocatur error ille (seu dolus) qui concomitat ipsum contractum, qui fit, & hic non inducit ad faciendum contractum ipsum, sed ita concomitatur ipsum, vt adhuc eo non existente fieret: ideoque hic error non efficit inuoluntarium, cum non sit causa alicuius rei repugnantis voluntati; efficit tamen non voluntarium, eo quòd actu velle nequeamus id, quod ita ignoramus. Sic ex communi Fagund. *lib.*2. *in Decal.c.*13.*n.*23. Sanchez *lib.*3. *c.* 11. *num.*38. Palaus *disput.*2. *de iuram. punct.* 5. *num.* 3. Trullench. *lib.*2. *cap.*1. *dub.*11. *num.*1. & ego etiam 2. *part.* loco mox citando.

b. Rursus, error, aut dolus adhuc inuenitur duplex: alter qui versatur circa substantiam contractus, alter verò circa illius accidentia. Substantia contractus dicitur, & est illa, sine qua ille subsistere non potest, accidentia verò secus. Sic citati Doctores cum communi omnium.

QVÆSTIO II.

An si error, seu dolus antecedens versetur circa substantiam contractus, hic sit nullus.

REspondeo vt quid certum. Contractum talem esse nullum. Ratio est: Quia valor contractus pendet ex consensu voluntatis: atqui hic consensus nequit esse, existente tali errore, vt nuper est habitum: ergo neque contractus, neque eius obligatio. Hæc responsio est omnium Doctorum. Legantur Sanchez *lib.*3.*cap.*11.*n.*41. & *lib.*4. *cap.*2. *num.*11. Marcus Vital. *de voto, inquisit.*2. *n.*8. & 14. Na-

uarrus

tur c.12. n.13. Couar. lib.1. variar.cap.4.n.6. & de pactis 3.p.§.4.n 2.Suarez lib.2.de iuram.c.11.Bonac. tom.2.disp.4.q.1. punct.8.n.3. Fagundez, Trullench, & Palaus locis cit.& ego etiam 2.p.tract.9. de matrim.disp.10.q.1.

QVÆSTIO III.

An iuramentum firmans talem infirmum contractum, sit validum, & obliget.

RESpondeo vt quid certum: Nec esse validum, neque obligare,& ideo neque relaxatione indigere. Ratio est, quia me iurantis non fuit iurare super illa re, sed super alia: ergo non fuit validum, nec obligatorium. Antecedens probatur à Palao, quia tale iuramentum præstitit ad firmandum contractum quem habebat in mente, non qui de facto celebratus est, sed iuramentum non extenditur vltra id, quod cognitatum est: & in mentem venit ergo non potest extendi ad firmandum contractum ex errore substantiali celebratum.Sic tenet communis omnium sententia. Legantur Sanchez lib.7. de matrim.disp.18.n.6. & lib.3.in Decal. cap.11.n.42.. Suarez lib.2.de iuram.c.11.n.7.Vasquez 1.2.disp.30. c.4. Fagundez, Trullench, & Bonac. loc.citatis, & alij quamplures apud ipsos.

QVÆSTIO IV.

An deinde sit inualidus, & non obligatorius, contractus celebratus cum errore, seu dolo concomitante circa substantiam ipsiusmet contractus.

NEgant aliqui apud Sanchez loca cit. c.11.n 41. & expresse id negat Trulleuch.lib.2.in Decal. d.b.11.n.2.

Sed probabilius longè, imò ferè certissimè, vt aliàs dixi,Respondeo talem contractum etiam esse inualidum, & nullum. Quia (vt q.3. diximus) valor contractus, & eius obligatio pendet ex voluntatis consensu,at hic consensus non est,cum adest error concomitans: ergo. Nec obstat, quod cessante illo errore, de facto contrahetes. Quia, vt benè Palao, id non probat contractum de facto celebratum voluntarium esse, sed futurum voluntarium, illo errore cessante. Exemplo matrimonij id illustrat. Si enim quis contraheret cum Maria, potans esse Catharinam, etiamsi detecto errore, cum Maria contraheret, matrimonium non tenet. Quia licèt non fuerit matrimonium cum Maria inuoluntarium positiuè, hoc est, contra voluntatem propriam repugnantem, fuit tamen inuoluntarium negatiuè, hoc est, non fuit positiuè voluntarium,cùm nunquam in Mariam consenserit: obstat ergo valori contractus error concomitans, seu contingens circa eius substantiam. Sic ille. Sanchez etiam,Suarius, Bonac. loc cit. Basilius, Vasquez, Ægidius, Hurtad. Candid. & alij plures citati à nobis 2. part.tract.9. de matrim. disp. 10. q.2. Quod et iam docent Trullench.ibidem citatus,loquendo de contractu matrimonij. Legatur etiam Fagundez lib. 2. Decalog. cap. 13. à num. 26. præcipuè numar. 28. Marcus Vidal inquisitione 2. de voto, numero.67.

QVÆSTIO V.

An saltem iuramentum firmans huiusmodi contractum cum dolo comitante celebratum circa substantiam rei sit validum, & obligatorium.

AFfirmant Authores defendentes talem contractum esse validum, inter quos est Trullench, qui loca citata ita ait: Existimo errorem, seu dolum concomitantem non tollere obligationem iuramenti; nam ad obligationem iuramenti sufficit, quod res licita sit, & adsit animus obligandi, quæ omnia reperiuntur in iuramento facto cum tali errore, seu dolo. Nec obstat simile de Matrim. Tum quia non in eo omnes conuenimus. Tum etiam, quia ad Matrimonium requiritur positiuus, & determinatus consensus per verba de præsenti in certam personam. Hæc Trullench.

Sed longè multò probabilius, imò mihi vt certum ferè, Respondeo non esse validum, nec obligatorium tale iuramentum, sicut nec est Matrimonium cum tali errore, seu dolo concomitante contractum. Quia vt supra q.3. est habitum, mens iurantis non fuit iurare super illa re, sed super alia, quod quidem ad valorem iuramenti requiritur,sicut ad valorem matrimonij consensus positiuus in determinatam personam. Sic Sanchez,Suarez,Palaos, Fagundez,& alij supra citati.

QVÆSTIO VI.

An error antecedens circa accidentia, seu qualitates contractus annullet eius valorem, etiamsi iuramento firmetur.

AFfirmant, loquendo de contractu Matrimonij,Præpositus,& Ioan. de Medina,& ex parte Basilius Legion.citati à nobis p.2.tract.9. de matrim disp.10 q 4.

Sed probabiliùs ex ibidem dictis iterum Respondeo dicendum Primò, quod talis error minimè annullet valorem contractus, dummodo fiat absolutè, & absq; vlla conditione Sic communiter DD. Sanchez, Ægid. Rebell. Valentia, Molina, Hurtad. Moute, Filliuc. Ochagau. Cornejo & alij plures, quos adduximus loc. cit. Legantur præterea Palaus hic disp.1. de iuram.punct.5. à num.9. Marcus Vidal inquisit.2.de voto, concl.2.n.20.

Respondeo Secundò: Iuramentum dicto contractui appositum, est validum, & ideo verè firmat illum. Quia iuramentum contractibus appositum, est validum, & obligationem inducit, quando ipse contractus est validus,& obligationem inducit: atqui hic contractus est validus, & obligatorius: ergo. Minor patet: quia iuramentum verè assumitur ad firmitatem contractus ergo si est firmus, & iuramentum erit.Sic Palaus loca cit.n.11.fine. Tamburin. lib.3. cap.3.§.7. n.22. ibi: Si dolus, vel error versetur circa accidentia, licèt deceptus semper habeat

habeat ius ad sui damni, si quod patitur, compensationem, tamen non infirmatur iuramenti obligatio, sed relaxatione opus est, quia tunc iam adest consensus quoad rem substantialis. Sic ille.

QVÆSTIO VII.

An dentur casus, in quibus error, seu dolus, circa accidentia contractus annullet illum,

RESpondeo dicendum ex dictis *disp. 10. cit. de matrim. q. 4.* verè annullare in aliquibus. Nam in primis annullat contractum, quando error, vel dolus ita est in accidentibus, vt ea se redeundet in ipsam substantiam contractus. *Secundò*, quando similis error, vel dolus in accidentibus dat totam causam contractui, vt contingit quando contrahens expresse ideo contrahit, quia illam qualitatem vult. Ratio est (ait Tamburinus) quia tunc qualitas illa est tota ratio consensus: ergo si illa non adest, nec consensus adest, atque adeo nec contractus, nec obligatio. Vt si quis volens vinū vetus expresse emere, tu porrigas nouum, nulla erit emptio, siquidem tunc voluntas ementis est veluti sub conditione hoc modo: *Volo (nec solùm vellem) emere vinum, si talem qualitatem habet, secus absolute nolo emere.* Id quod puto habere locum tum in errore, seu dolo antecedente, vt loquuntur, idest sine quo contractus non fieret: sed etiam in comitanti, idest, quo errore, vel dolo posito fieret, sed tamen non fit contractus: Iam enim vtrobique non adest consensus contractui essentialis. Sic ille, *loco cit. n. 23.* Quod esse verum constat ex dictis à nobis supra *p. 4. & tract. de matrim. loc. cit.*

QVÆSTIO VIII.

An qui iuramento promisit puellæ secum fornicanti nuptias, putans esse virginem, si postea talem non inueniat, teneatur iuramento.

AFfirmandum videtur ex nuper dictis: Quia in hoc casu error non est circa substantiam, nec circa ipsam personam, sed circa qualitatem eius: ergo.

Sed vt certum Respondeo, non teneri ad standum contractui, & consequenter nec iuramento. Quia ex defectu consensus, nec contractus, nec iuramentum subsistunt, eo quòd ex modo quo fieri solet dicta promissio, seu contractus, verè non consensit iurans. Sic cum communi Fagundez (licèt id teneat ex alio principio quod nos non admittimus) *lib. 2. Decal. cap. 13. n. 41.* Lessius *lib. 2. cap. 42. n. 35.* Tamburinus *lib. 3. Decalog. cap 3. §. 5. num. 24.* Qui idem dicunt de illo, qui iurauit emere, seu locare domum: quam putabat bonam, & firmam, & postea inuenit, vel vitium in fundamentis, vel vexatam à dæmonibus. Et de illo, qui iurauit vendere domum tali pretio, & stare contractui, & postea repetit se grauiter læsum. Et etiam de illa puella, quæ dolo inducta à fratribus renunciauit hæreditati paternæ cum iuramento pro certa dote, quam postea multò minorem inuenit, quàm erat hæreditas. In his namque casibus nemo tenetur stare contractui, aut iuramento, quia vt dixi, in his omnibus casibus, vel ratione doli, vel ratione erroris, ex modo, quo fieri solent communiter similes promissiones, seu contractus, verè non præstitit consensum; quo deficiente, omnes corruunt.

QVÆSTIO IX.

An etiam nulliter contrahat matrimonium, qui accipit coniugem quam credit nobilem, diuitem, virginem, & talem deinde non inuenit.

AFfirmandum videtur ex nuper dictis, cum in hoc casu etiam deficiat consensus, sicuti aliis supra enarratis: ergo.

Sed vt quid certum Respondeo non nullitèr, sed validè contrahere in dicto casu, nisi aliàs expresse cum prædicta conditione contrahat, quia tunc nulliter contrahit, deficiente conditione, vt si sic dicat: *Ego consentio in Bertam, si est nobilis, diues, aut virgo*, & postea nec nobilem, nec diuitem, aut virginem inuenit, tunc nulliter contrahit: quia verè deest consensus, qui est de essentia Matrimonij. Secùs verò si non expresse apponat talem conditionem: quia tunc cum non sit error in persona, sed solùm in qualitate, non inualidat Matrimonium. Sic cum communi omnium tenet Tamburinus *loco cit. num. 25.* vbi *num 26.* rationem huius rei reddit sic dicens: Dixi, *expressè*; nam tum in quocunque contractu, voto, iuramento; tum multò magis in Matrimonio, propter eius indissolubilitatem, rigoremque, & in Professione Religiosa, quæ Matrimonio, propter perpetuitatem æquiparatur, nisi expresse sub conditione circa qualitatem contrahas, semper validè contrahes, quia ex modo, quo consensus dari solet, & ex communiter contingentibus, præsumitur quod nisi conditionem de qualitatibus accidentalibus expresso animo ponas, absolutè consentias, atque adeo validè. Nam licèt fortassè si scires illam qualitatem, non consentires, nihilominus quia actu contrahis, habet is contractus in substantia, omnia requisita ad validitatem, ac propterea non poterit dici inualidus esse ob ignorantiam qualitatis. Sic ille. Legantur dicta à nobis supra *q. 6. & 7.* Bonac. *in 2. prec. Decal. disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 5. n. 6.* & alij.

QVÆSTIO X.

An si quis errore, vel dolo deceptus iuret aut voueat ingredi certum Monasterium, quod putabat esse Sanctissimæ Trinitatis; & inueniat esse S. Augustini, adstringatur tunc tali iuramento, aut voto.

RÉspondeo vt certum, quod non. Quia tunc verè deest consensus iurantis, aut vouentis circa substantiam rei iuratæ, aut promissæ, & ideo est nullum omnino. Sic Fagundez *lib. 2. cap. 13. n. 35.* Qui idem dicit de illo, qui vult certum numum, quem

quem putabat argenteum,& inuenit aureum. Tambur. in *lib 3. Decal.c.3.§.5. n.27.* Idem dicendum est de illo,qui vouit ingredi aliquam Religionem determinatam,quæ in re non extat. Legatur Marcus Vidal *Inquis.2.de voto,n.8.*

QVÆSTIO XI.

An qui iurauit, aut vouit ingredi certum Monasterium, in quo putabat disciplinam Religiosam esse integram, teneatur tali iuramento, aut voto, si postea inueniat non seruari circa essentialia, aut alia principalia.

RESpondeo vt certum: Non teneri,si non seruaretur disciplina circa essentialia, aut principalia, secus si non seruaretur circa aliqua minutiora, quia tunc teneretur iuramento, & voto. Ratio est, quia in primo casu, error versatur circa materiam, aut substantiam iuramenti,secus in secundo.Sic Lessius *lib.2.de iust.c.40.dub.2.n.11.* Quem citat, & sequitur Fagund. loco *citat.n.33.*& vterque citat Sot. *lib.7.de iust quæst 1.art.2 ad 1.argum.* Sed certè hic Author non agit ibi de hoc casu, sed de alio quasi contrario,ait enim sic: Sciscitaria autem, quid si te aliquis deciperet, affirmans in tali Religione non seruari ciborum delectum,nec ieiunia, aut quippiam aliud difficile,quod si prænosses, nunquam voueres, vtrum cum ita seductus voueas, iogo subiicias. Respondetur,quod si deceptio est circa illa,que tu ferre non posses,votum non obligat, quia est grauis iniuria.Cuius signum est probationis annua, in quo ius vult,vt rei grauitatem perpendas. Sed tamen si deceptio est circa alia minutiora, nihilominus obligaris.Sic Sotus.Non igitur agit de nostro casu,licèt ex alio,de quo agit,hic noster rectè colligatur. Nec ob hoc approbo omnino rationem, quam pro suo casu probando tradit Sot.vt statim cum Sanch.dicam.

QVÆSTIO XII.

An si quis aliquem rusticum falleret, dicens illi, Hierosolymam citra nauigationem adiri posse, aut Romam non longè distare, cum longè distet, & ob hanc causam peregrinationem voueret, tunc votum teneat.

RESpondeo vt certum,tunc non tenere votum. Quia in hoc casu error est, vel circa substantiam voti, aut redundat in illam modo aliquo; aut, vt nuper dixit Sotus, est hic deceptio circa illud, quod qui vouit ferre non potest. Sic Sotus ibidem. Qui secus dicir dicendum, si rustico diceret, maiorem esse amœnitatem itinerum, quàm reuera, est: quia tunc votum teneret. Sic etiam Lessius. & Fagundez *locis citatis.*Tambur.*lib.3.Decal c.13.n.2.* Quia in hoc (inquit) casu datur error in materia, quam vouet.Sic antea Aragon.2.2. *q.88.art.1.col.2. vers.infero tertiò*,& Sanch.*lib.4. in Decal.c.2.n.11.* Addens,& benè, quod quamuis Sotus. & Aragon non loqui videantur de errore positiuo, quo quis à se ipso decipitur, sed quando ab alio decipitur, & addunt rationem, ob iniuriam vouenti irrogatam.

At ratio potissima non est iniuria, quia Deus, cui vouetur, nullum intulit, & sæpè nec homo decipiens, quia ita esse existimabat. Sed ratio est, quam supra tradidi, nimirum,defectus voluntaria, vbi est error circa notabiles circunstantias, non autem vbi est, circa minutiores. Quare cùm idem voluntatia defectus reperiatur in eodem errore vndecunque prouenienti,nil refert,vnde ille proficiscatur, & siue sit cum iniuria,siue absque illa. Hæc Sanchez. Leganrur etiam Palaus *disp.1.de voto,punct.6.n 3.*Suarez *lib.1 de voto,c.11.n.9.*Bonac.*disp.4.q.2.punct.3.§.2.n.3.*Vidal *n.8.cit.*

QVÆSTIO XIII.

An qui voueret Religionem Carthusianorum, aut Minimorum,ignorans eos se continere à comedendis carnibus: vel Religionem Capucinorum,nesciens ab eis nudum corpus rudi lana contegi,validè voueret.

RESpondeo dicendum ex dictis, quod non voueret validè, sed nulliter, & idem nec dictas Religiones,nec aliar ingredi teneretur.Ratio est (ait Tambur.) quia ex vna parte, tu illam Religionem vouisti,non aliam: & ex alia parte, eæ qualitates tantæ sunt grauitatis, vt prorsus immutent obiectum tui voti, ita vt ita qualitatibus non cognitis, nec promissis, Religio incognita censeatur, & non promissa.Sic ille *lib.3. in Decal. c.13. n.5.* & antea Suarez *lib.1.de voto,c.11.n.12.*Palaus *disp.1. de voto.punct.6.n.3.* Quorum resolutio fundatur in doctrina quam tradit Sanchez ex Soto, Aragonio, Lopezio,& Rodrig.*lib.4.Decal.c.2.n.11.* vbi ait,quod quando error positiuus est circa rei promissæ substantiam, idest, circa difficultates magni momenti, notabiliterque existimationem vouentis superantes, quibus cognitis non vouisset, votum est inuoluntarium,& irritum.Secus si sit circa accidentarias circunstantias,idest,quæ,non sunt magnæ considerationis,nec excedunt notabiliter vouentis existimationem. Ita Sanchez, cuius doctrinæ pars altera sequenti difficultate enodabitur.Sit ergo

QVÆSTIO XIV.

An si quis voueat dare eleemosynam huic pauperi,credens eum esse (v.g.) Sacerdotem, teneatur voto,si inueniat illum Sacerdotem non esse.

RESpondeo vt certum, teneri.Quia hic error in illa circunstantia non est tantus, vt votum factum immutare queat.Quia licèt vouens non vouisset eleemosynam dare,si illum Sacerdotem non putasset,vouit tamen de facto consentiendo substantiæ eleemosynæ. ex vi pietatis in pauperem, quæ illum ad vouendum principaliter mouebat. Sic Tambur. *lib.3. Decal.c.13.n.6.*

Quæstio XV.

An si quis voueat dare eleemosynam huic pauperi, ignorans suum esse inimicum, teneatur ad illam elargiendam, si postea cognoscat esse suum inimicum.

Negandum videtur, quia revera non emittet tale votum, si circunstantia inimicitiæ agnita illi esset: ergo.

Sed vt certum, Respondeo teneri ad eleemosynam suo inimico elargiendam, quia illa habitualis dispositio non vouendi illam, si cognouisset esse suũ inimicum, non impedit quo minus obiectum voti absolutè amplectatur. Patet, nam voluntas conditionalis, non posita conditione, nihil ponit in esse, sed talis est supradictus affectus, *Nollem dare eleemosynam huic pauperi, si scirem esse inimicum.* Dum enim non cognoscis esse inimicum, absolutam voluntatem non habes non dandi eleemosynam, potiùs namque habes voluntatem illi donandi. Secus verò si diceres: *Nolo dare, si de facto sit inimicus*, quia cum eo tempore conditio vera sit, voluntas donandi omnino cessat. Sic Palaus *disp. 1. de voto, punct. 6. n. 4.* ex Caiet. 2. 2. q. 88 *art. 3.* Soto *lib. 7. de iust. q. 2. art. 2.* ad 3. Molina *tom. 2. disp. 272. vers. Quartum valde.* Lessio *lib. 2. c. 40. dub. 2. n. 10. & 11.* Sanch. *libro 4. sum. c. 2. n. 6. 8. &* 10. Valentia 2. 2. *disp. 6. q. 6. punct. 4. fine*, & Suario *lib. 1. de voto, c. 12. n 9. & 10.* addo Vasq. 1. 2. *disp. 30. c. 4. n. 25. &* 26. Marcum Vidal *inquis. 2. de voto, n. 47.*

§. II.

De errore in fine iuramenti & voti.

Quæstio XVI.

An quando adest error circa finem principalem, & directè intentum, iuramenti, & voti, tunc validum, & obligatorium sit iuramentum, & votum.

Respondeo tanquam certum, quod non sit validum, nec obligatorium. Ratio est, quia finis principalis, & directè intentus, iuramenti, & voti, est formalissimum horum obiectum: ergo si in isto error adsit, obiectum iuramenti, & voti nequit esse voluntarium, ac proinde nec iuramentum, nec votum tenebit. Sic communis DD tenet sententia. Legantur præcipuè Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 1. de voto, c. 11. n. 14.* Lessius *lib. 1. de iust. dub 2. n. 14.* Lessius *lib. 2. de iust. dub. 2. n. 11.* Sanch. *lib. 4 in Decal. c. 2. n. 45.* Bonac. *tom. 2. disp. 4 q. 2. punct. 3. §. 2. & 3.* Palaus *disp. 1. de voto, punct. 6. n. 5.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. c. 13. m 10.* Fagund. *lib. 2. Decal. c. 13. n. 34* Trullench. *lib. 2. Decal. c. 2. dub 4. n. 13.* Sylvest. Azor. & Rodrig. apud ipsum, Marcus Vitalis *inquisit. 2. de voto, conclus. 3. n. 29. & 35.*

Quæstio XVII.

An si quis iuret, aut voueat dare Petro eleemosynam, credens illũ indigere, teneat iuramentum, aut votum, si verè illa non indigeat, eo quòd diues sit.

Respondeo vt certum: Non teneri, quia verè cessat finis principalis, & intrinsecus, ac formale obiectum eleemosynæ, quod est miseriæ alienæ subleuatio: ergo hac cessante, cessabit consequenter eleemosyna, ac proinde iuramentum & votum de illa Petro elargienda. Sic Lessius *lib. 2. c. 40. dubit. 2. num. 11. vers. Quartò.* Fagundez *lib. 2. cap. 13. n. 34. vers. Quartò.* Palaus *punct. 5. cit. num. 5. vers. Exemplo declara.*

Quæstio XVIII.

An etiam error circa finem impulsiuum, & mouentem, seu excitantem ad iuramentum, seu votum, inualidet, & annullet illa, sicuti annullat error circa finem principalem.

Respondeo vt certum, quod non. Ratio sit desumpta ex diuersitate ipsorum finium, circa quos error versatur, quia finis principalis, & directè intentus (de quo egimus q. 10.) pertinet ad essentiam promissionis: ex fine enim promissio (æquè ac cæteræ humanæ actiones) speciem suam, ac essentiam trahit. Contra verò ad essentiam promissionis non pertinet causa solùm motiua, seu impulsiua, ex quo sequitur planè, quod error circa finem principalem & directè intentum inualidat iuramentum, & votum, minimè verò error circa finem impulsiuum, aut excitantem, & mouentem. Sic communiter DD legantur Suarez, Sanchez, Lessius, Bonac. Palaus, Tambur. Fagund. & alij citati supr. q. 16. Quorum doctrina sequentibus quæstionibus exemplis illustrabitur. Sit ergo

Quæstio XIX.

An qui vouit, & iurauit, visitare Virginem Lauretanam, occasione quod Laureti erat amicus, adstrictus maneat voto, & iuramento, casu quo ibi non sit amicus.

Respondeo vt quid certum: Manere voto, vel iuramento adstrictum, quia amici visitatio solùm fuit causa motiua, aut impulsiua voti, & iuramenti: atqui error circa hanc causam, aut finem, non irritat, aut inualidat votum, aut iuramentum: ergo. Sic sentiunt communiter Doctores, præcipuè adducti supra. Qui secus dicunt, casu quo dictus vouens promisisset dictam peregrinationem ad inuisendum amicum, credens quod Laureti adesset, cum tamen non adfuerit: Quia tunc error esset circa finem principalem (cum illam peregrinationem non absolutè promiserit, tanquam medium ad viden-

dum amicum) & ideo promissio non tenetet. Sic Marcus Vitalis *inquisit.2.de voto,n.47.*

Quæstio XX.

An si quis voueat, aut iuret ire Romam, eo quòd credat, ibi esse Sancti Nicolai corpus, teneatur ire, si cognoscat ibi non esse.

Respondeo non teneri, quia error est in causa finali,& ideo annullat iuramentum,& votum. Sic omnes DD. præcipuè suprà citati. Inter quos Tamburin.*loco citat.n.11.*inquirit, quid dicendum, si corpus dictum Sancti Nicolai alibi inueniretur? Et respondet, quod tunc, si multùm, seu notabiliter in loco distanti à Ciuitate Romana inueniretur, sanè dissolueretur votum; si verò parum, non, sed obligabit. Sic ille. Et bene, vt ex dictis suprà facilè colliges.

Quæstio XXI.

An si quis voueat, aut iuret Peregrinationem ad Sanctam Domum Lauretanam pro recuperanda suo filio salute, teneatur exequi illam, si tempore quo vouit, aut iurauit, non fuerit infirmus, vel iam fuerit mortuus.

Respondeo non teneri, quia in hoc casu non iuratur, aut vouetur peregrinatio absolutè, sed promittitur tanquam medium ad recuperandam filio sanitatem. Atqui hic,& nunc non est medium ad talem finem, cum hic sit impossibilis; non enim depelli potest morbus,qui non existit: ergo votum non tenet, eo quòd sit deceptio circa substantiam eius rei,quæ formaliter vouetur.Sic Lessius *lib.2. de iust.c.40.dub.2.n.11.*Fagundez, Marcus Vidal *inquisit.2.de voto,n.36* Palaus *disp.1.de voto,punct.6. n.5.* Qui idem dicit de illo, qui credens beneficium vacare, gratia illud obtinendi eleemosynam promisit, quod scilicet non teneat promissio, si beneficium non fuit vacuus.

Quæstio XXII.

An sit regula aliqua ad cognoscendum, quænam sit causa finalis voti,aut iuramenti, quæue illorum motiua.

Respondeo dicendum ex dictis, quod illa est finalis causa voti,aut iuramenti, quam per hæc obtinere intendit vouens,aut iurans: illa verò motiua,quæ tempore voti,aut iuramenti existit,vel præsumitur existere,& ad vouendum, aut iurandum mouet,& excitat. Hoc adhuc supposito, difficile est cognoscere in occurrentibus casibus,qualis fuerit finis principalis vouentis, qualisve causa, quâ ad vouendum fuit motus.Igitur dicendum est,nullam dari aliam regulam ad id agnoscendum, nisi prudens hominis iudicium, quo ex circunstantiis, mente, fineque,quem de facto habuit vouens, tota res morali diligentiâ examinatur. Nam interdum vouens, aut iurans,ita affectus est ad vnum finem,qui videtur minus principalis, vt ipsi sit maximè præcipuus. Sic Tambur.*lib.3.Decal.c.13.n.8.& 14.* Vnde optimè Bonac. dixit, quod ex affectu, quo vouens mouetur ad vouendum animo consequendi rem, quæ ipsum mouet ad votum emittendum, & ex affectu ad rem voto promissam,præcisâ causa mouente, vel impellente ad vouendum,possumus cognoscere causam finalem, vel impulsiuam. Sic ille *disp.4.q.2 punct.3. §.2.fine,*& antea Sanch.*lib.4.c.2.n.52.*

Quæstio XXIII.

An si dubitetur,an causa fuerit finalis,anve solùm impulsiua, censenda sit impulsiua, & ideo teneat votum,aut iuramentum.

Negant, qui existimant in hoc dubio votum emissum,aut iuramentum præstitum non obligare. Tum quia in dubio melior est conditio voluntatis libertatem possidentis.Tum quia cùm voti causam subsistere desideretur ad voti valorem, perinde est dubitare,an causa finalis voti subsistat, ac dubitare,an votum emissum sit,in quo casu non obligare dicunt multi cum Sanch. *lib.4.c.2.n.16.*ergo. Ita tenent aliqui, quos suppressis nominibus, citant Sanchez, & Bonac.

Alij probabiliùs respondent,in dicto dubio præsumi causam impulsiuam,& ideo tenere votum, aut iuramentum.Probant,tum quia in dubiis ius præsumit pro valore actus,*l quoties ff. de rebus dubiis.*Tum quia possessio stat pro voto, aut iuramento, quod constat emissum fuisse. Sic Angel. Syluest. Azor. quos sequitur Sanchez *lib 4.cap.2.n.52.*& Bonacin. *loco cit. n.vlt.* Qui ad primum in contrarium optimè negat, meliorem esse conditionem voluntatis; cùm in tali dubio non illa, sed votum possideat. Ad secundum respondet Sanchez non obstare simile, quando scilicet prorsus dubitatur, an votum emissum sit,quippe tunc nulla est pro voto possessio, sed tota pro voluntatis libertate. Addunt tamen hi Doctores, quod si in dicto dubio rationes vtriusque partis sint probabiles,liberum erit vouenti adhærere alterutri parti,etsi minùs probabili.

Disputatio XII.

De cessatione voti,vel iuramenti ob cessationem causæ,quâ emissum est.

Quæstio Prima.

An obligatio voti,aut iuramenti cesset,cessante causa finali,ob quam factum est.

Negat Ancharanus* capite *Magnæ, numero 13. notabili 15. de voto*, docens quod in casu quo causa finalis voti (aut iuramenti, eadem enim est vtriusque ratio) fuerit tempore promissionis vera, tunc etiamsi hæc deficiat, teneat votum. Quia tunc promissio

promissio semel fuit efficax: ergo defectus causæ superueniens, eam irritare minimè debet. Quippe facilius impeditur rem validè fieri, quàm semel validè facta valore suo destituatur. Ita ille. Qui secus dicit in casu, in quo causa voti tempore promissionis fuerit falsa, & putata à vouente vera: quia tunc non obligat votum. Pro cuius sententia sunt, apud Suarium, Glossa *in cap. Magna, cit.* & Hostiens. ibidem.

Sed vt quid certum Respondeo dicendum, quod verè cesset obligatio voti, aut iuramenti, cessante causa finali ob quam factum est: etiam in euentu, quo causa extiterit vera. Sic colligitur *ex cap. cum cessante, de appellat.* vbi deciditur, quod cessante causa, cessat effectus. Cuius ratio est, quia obligatio iuramenti, aut voti, in hoc euentu extinguitur ex tacita vouentis, aut iurantis voluntate, qui non intendit in eo se obligare. Sic Anton. *capite ex parte, el 2. n. 14. de conuers. coniugat.* Abbas *cap. Magna, de voto, n. 14.* Tiraquell. *tract. cessante causa, in fine principij*, Angel. *votum 3. n. 5.* Siluest. *votum 2. q. 8.* Azor. *lib. 11. instit. moral. cap. 15. q. 13.* Rodriguez 2. *tom. sum. cap* 89. *n. 2.* Quos omnes sic citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. sum. c. 2.* dicens idem esse dicendum de iuramento, siue Deo, siue homini facto, ob eandem rationem, nempe ob defectum voluntatis se obligandi in illo euentu. Suarez *lib. 4. de voto, cap. 18 numer. 3* Palaus *disp. 1. de voto, punct. 20. num. 1.* Tambur. *lib. 3. Decal. cap. 13. num. 12.* ibi: Si totus finis vouendi peregrinationem Lauretanam fuit, vt virginem salutares; si casu Laureti deficeret Sancta Virginis Domus, deficeret & votum. Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 3. §. 2. n. 10.* Triullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 4. num. 13.* Raphaël de la Torre 2. 2. *q. 88. art. 3 disp. 12.* Prado *tom. 2. cap. 31. q. 13. §. 2. num. 4.* Marcus Vidal *inquisit. 2. de voto, num. 34.*

QVÆSTIO II.

An etiam cessante causa impulsiua, aut motiua voti, aut iuramenti, cesset horum obligatio.

RESpondeo etiam vt certum, tunc non cessare, quia cessante causa hac impulsiua, adhuc durat votum, & iuramentum, cum duret, & permaneat causa finalis principalis, ob quam votum, & iuramentum factum est. Sic omnes DD. præcipuè nuper citati. Quorum doctrinam sequentibus quæstionibus illustrabimus. Sit ergo

QVÆSTIO III.

An si quis voueat, aut iuret dare Petro eleemosynam quotidianam, cesset huius voti, aut iuramenti obligatio, si ipse diues fiat.

RESpondeo vt certum: cessare, quia cessante fine principali, & obiectiuo, quod est paupertas, necessariò debet cessare eleemosyna, quæ est res, ob talem finem promissa. Sic Palaus *punct. 20. cit. numer. 1.* Qui idem ait dicendum de illo, qui vouit, aut iuramentum fecit eundi ad S. Petrum v. g. ad impetrandam amici sanitatem, & mortuus est ante inceptam peregrinationem: quia tunc non tenetur peregrinari, eo quòd cessauerit finis principalis, ob quem factum fuit votum, aut iuramentum. Legatur pro hoc casu *quæst. 22. disp. præcedentis*. Idem dic de illo, qui promisit eleemosynam in redemptionem Petri captiui, non enim tenebitur ad implendam promissionem, si ante datam eleemosynam Petrus fugit, vel mortuus est; quia non subsistit eleemosyna qualiter fuit promissa. Sic ille loco citato, ex Suario *lib. 4. de voto, cap. 18, num. 5.* Prado *tom. 2. de inst. cap. 31. quæst. 13. §. 1. numer. 5.*

QVÆSTIO IV.

An qui promittit alicui eleemosynam, non ex motiuo paupertatis, sed probitatis, quia videlicet existimat, illum esse virum probum; teneatur adimplere promissum, si postea comperiat virum esse improbum.

RESpondeo vt certum: Non teneri adimplere promissum, non subsistente probitate, quia hæc in hoc casu est causa finalis; qua non subsistente, corruit promissio. Sic DD. citati, Triulleneb. *lib. 2. cap. 2. dub. 4. n. 28.*

Et facit, quod docent D. Thom. 2. 2. *quæst. 88. art. 3. ad 2.* & Medina *C. de Restit. q. 24. §. corollariè.* (quibus adhæret Suarez *loco cit. n. 7.*) nimirum, quod illa qui simulando sanctitatem legatum obtinuit, teneatur ad restituendum, quando principalis, & finalis causa donationis est Sanctitas. Et rursus, quod ille, qui titulo paupertatis, quam non habet, aliquid accepit, teneatur restituere, eo quòd paupertas fuerit proxima causa, & per se donationis, qua cessante, non tenet donatio. Ita igitur (ait Suarez) in votis, & promissionibus iudicandum est. Sic etiam Prado *loco cit. n. 5.* his verbis: Intelligitur ergo finis proximus, videlicet proprium motiuum dans speciem actui promisso, quo cessante cessat votum. Sicut qui fingit paupertatem, quidquid illo titulo accipit, restituere tenetur, quia illa fuit per se causa donationis. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An qui vouit, aut iurauit, nunquam ingredi talem domum, eo quòd ibi erat mulier sibi occasio peccandi, teneatur ad votum, vel iuramentum implendum, tali muliere mortua, vel aliò migrata.

RESpondeo non teneri, sed licitè posse ingredi talem domum, mortua illa muliere, aut aliò migrata, quia cessat causa finalis voti, aut iuramenti. Verum est, quod si mulier illa, quæ aliò migrauit, iterum incipiat ibi habitare, tunc reuiuiscat votum, aut iuramentum, eo quòd obligatio horum non cessauit in totum, nec fuit omnino extincta, cùm causa finalis simpliciter non cessauerit, sed obligatio suspensa, & consopita fuit,

pro eo tempore, quo causa finalis cessauit. Sic Nauarr. *cap.12.n.vltimo.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap.2. n.45.& 50.*& ex illis Trullench. *lib.2.cap.2. dub.4. n.14.* Addentes idem esse dicendum de illo, qui metu peccandi cum quadam fœmina, vouit, aut iurauit non adire talem domum, in qua illam fœminã habitare falsò arbitrabatur: tenetur enim talem domum non adire, si processu temporis fœmina illa talem domum inhabitet, quia hoc votum habet tractum successiuum, & causa verificatur pro tempore, quo votum, aut iuramentum est exequendum. Sic Palaus *disp.1. de voto, punct.8.§.2.in fine.*

QVÆSTIO VI.

An cesset obligatio voti, aut iuramenti facti homini, & ab eo acceptati, si culpâ vouentis, aut iurantis causa finalis voti, aut iuramenti cesset.

AFfirmant aliqui apud Marcum Vidal *inquisit.2. de voto, n.42.*

Sed vt ferè certum Respondeo: Non cessare. Itaque si quis faciat votum, aut iuramentum in fauorem alicuius hominis, & ab eo acceptetur, si postea sit in mora adimplendi votum, verè tenetur adimplere illud, etiamsi causa finalis cessauerit, postquam vouens fuit in mora culpabili illius adimplendi. Ratio est, quia non debet reportare commodum de suo delicto. Nec mora debet ei suffragari. Sic communis. Sanchez *lib 4. in Decal. c.2. n.28 & 44. fine, & de matrim. lib.1.disp.5. n.20.* Medina, Lopez & Molina apud ipsum. Bonac. *tom. 2. disp.4. q.2. punct. 3.§.1.* Trullench. *lib.2. in Decal. c.2. dub. 4. n.16.* & alij. Qui idem dicunt de illo, qui præstitit iuramentum alicui, quia etiam tenetur illud implere, eo quòd tunc non excuset mora.

QVÆSTIO VII.

An saltem cesset obligatio voti, aut iuramenti facti Deo, si culpa vouentis, aut iurantis causa finalis voti, aut iuramenti cesset.

AFfirmant aliqui Doctores existimantes in hoc casu cessare obligationem adimplendi voti, aut iuramenti, quia (inquiunt) quando quis se obligat ad votum, vel iuramentum, ductus aliquo fine, non se obligat ad procurandum, ne finis ille sua culpa desit: & ideo eum fuisse in mora, solùm obligat ad habendum de præterita negligentia dolorem. Ita Sanchez *lib.4. in Decal. c.2. num.24. & 27.* vbi adducit pro se D. Thomam *2.2. q.88. art.3. ad 1. & 4. dist.38.q.1.art.3. quæstiunc.1. ad 1.* Turrecrem. *disp. 17.q.1 in sum. art.4 ad 3.* Syluest. *votum 2.q.6.& 10.* Nauarrum *c.12.n.55.* Rodrig *tom.2. sum. c.99. n.11.* Valentiam *2.2. disp.6.q.6.punct.4.col.8. vers. verùm circa huiusmodi:* & Abulens. *c.30. Num. q.48. fine,* Marcus Vidal *loco citato, n.43.*

Sed æquè probabiliter Respondeo, adhuc in hoc casu non cessare obligationem voti, aut iuramenti. Probatur ex nuper dictis, quia si iuramentum præstitum, & votum factum in fauorem alterius, & ab eo acceptatum, obligat in casu, quo causa finalis cesset ob culpabilem moram iurantis, aut vouentis, etiam iuramentum, aut votum factum soli Deo, qui ipsa, vtpotè facta in ipsius honorem, acceptauit, obligabit, si causa finalis cesset culpâ ipsius iurantis, & vouentis. Sic apud Sanchez *n.27. citato,* Abbas, D. Anton. Angelus, Ricard. & Carthusian. Quibus addo Bonacinam *tom.2.disp.4.q.2. punct.3.§.2.* (non *punct.4.§.1.* vt citat Trullench.) *n.11. vers. Hoc tamen limitari posse.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.4. numer.16.*

DISPVTATIO XIII.

De cessatione voti, vel iuramenti ob notabilem rei promissæ mutationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An si res, iuramento, vel voto promissa notabiliter mutetur, cesset ex natura sua iuramenti, vel voti obligatio.

RESPONDEO tanquam certum: Cessare obligationem iuramenti, vel voti, aut cuiusvis simplicis promissionis. Ratio est quia res promissa per notabilem mutationem iam non manet eadem, sed fit diuersa: at vouens, aut iurans illam verè promisit, non diuersam: ergo. Sic ex Seneca docet D. Thom. 2.2. q. 110. art. 3. ad 5. docens: Ad hoc quod homo teneatur facere quod promisit, requiritur quod omnia immutata permaneant. Et constat ex *cap. ne quis, 22. q.2.* & cap. *Quemadmodum, de iureiur.* & ex aliis textibus, & Doctoribus quos refert, & sequitur Gutierrez *de iuram. 1. part. cap. 29. n.6. & cap.71.num.6.* Nauarr. *cap.18.num.7.* Sanchez *lib.4. in Decal. cap. 2. num. 20.* Valentia *2.2. disput.6. q 6. punct.4. vers. ex eo igitur modo.* Suar. *lib.4 de voto, cap 19.num.4.& sequent.* Bonac. *disput.4. q.2. punct.7.§.1. num.2.* Saytus *in Claui Reg lib.6.cap.7. n.1.* Reginald. *lib.18. num.277.* Molina *tom. 2. disput.272.* Henriquez *lib.11.cap.14. num.1.* Tambur. *lib.3.in Decal.cap.16 §.2.* Trullench. *lib.2.c.2. dub.8.* Prado *tom.2 de iustitia, c.31. q.13. §.1. n.6.* Palaus *disp.1. de voto, punct.20. num.3.* vbi ita ait: Secunda regula æquè à Doctoribus recepta est: Ea mutatio, quæ materiam promissam diuersam in re, vel in prudentum hominum æstimatione constituit, voti obligationem cessare facit. Ratio est, quia constituta materia promissa diuersa in re, vel in prudentum hominum æstimatione, prudenter censeri non potest impleri posse, quod promissum est: ergo cessat illius implendi obligatio. Sic ille.

QVÆSTIO

Qvæstio II.

An non solùm notabilis, sed quæcumque rei promissa mutatio satis sit, vt iuramentum, vel votum, vel promißio deobligent.

Respondeo tanquam certum: Non satis esse quamcunque mutationem, sed requisitam esse notabilem. Quia aliàs passim dissoluerentur omnes promissiones, omniaque vota, & iuramenta cessarent, cum in omnibus humanis rebus frequentissima sit mutatio aliqua. Illa igitur mutatio debet esse talis, vt quasi in alio statu rem promissam constituat, vt voti, vel iuramenti, vt promissionis obligationem cessare faciat: sic omnes. Legantur Sanchez *n.21.* Bonac. *n.2. & sequent.* & alij citati.

Qvæstio III.

An ea mutatio satis sit ad hoc, vt obligatio voti, aut iuramenti cesset, ad quam vouens, vel iurans de hoc interrogati, dicunt fore, vt non se obligassent ad eam, si prænouissent.

Affirmant aliqui DD. Quia existimant eo in casu, promissum diuersum esse, eo quòd si illa diuersitas tempore voti, aut iuramenti contingeret, vel cognosceretur, non emitteret votum aut iuramentum. Ità Nauar. *c.18. n.7.* Molina *tom.2. disp.272. col.2.* Abbas Host. Anton. Angel. Sylu. Tabiena, & Armilla, & alij apud Sanch. *loco cit. n. 18. & 23.* Lege pro hac parte Caramuel. *in sua Theolog. fundam. fundam. nt. 51. § 4 n.1399. per totum.*

Sed oppositum omnino Respondeo dicendum quod non omnino sit satis. Tum etiam, quia multæ sunt circunstantiæ extrinsecæ, quibus tempore voti, aut iuramenti cognitis, votum, aut iuramentum non fieret, & non ob inde cessat voti, aut iuramenti obligatio: ergo. Antecedens constat. Nam certè non promitteret quis eleemosynam Petro pauperi, si moribus perditum, aut inimicum esse cognosceret: sed sic est, quod per illam superuenientem cognitionem non infirmatur promissio: patet, quia obligatio, vel deobligatio promissionis, non est desumenda ex promissione, vel non promissione, quæ futura foret, sed ex ea, quæ facta est: aliàs nihil firmum subsisteret. Igitur vt doctrina contrariorum sit vera, limitanda est, vt intelligatur quando mutatio rei promissæ est ita notabilis, vt quasi in alio statu eam constituat, & videatur diuersa res ab ea, quæ promissa est, & ad quam ille intendit se obligare Sic Sanch. *lib.4. c.2. à n.20.* & penes ipsum Caiet. Armilla, Soto, necnon & Nauar. *c. 12. num. 39.* Valentia Lopez, & alij. Sic etiam Palaus *disp.1. de voto, punct. 10. n.4.* Fagund. *lib.2. c.31. n.2.* Suar. *lib.4. de voto, c.19. à n.8.* Prado *c.31. de voto, q.5. §.2. num.17. & q.13. §.1. à n.8.* Legantur dicta à nobis supra *disp.11. de iurum. & voto facto per errorem, aut dolum.*

Qvæstio IV.

An obligatio voti, vel iuramenti cesset, quando horum materia facta est impoßibilis.

Respondeo tanquam certum: Quod sic. Sit exemplum, iurat, aut vouet quis in iuuentute sua ingredi Religionem; si ad senectutem perueniat, quando iam voto exequendo aptus non est, ob virium defectum, cessat eius obligatio; vt ex Victoria notauit Suar. *lib.4 de voto, cap. 19. num.15. fin.* his verbis: Sic etiam (vt referunt) aiebat Victoria, qui in iuuentute promisit ingressum Religionis, & distulit vsque ad senectutem, licèt antea peccauerit, ex tunc posset excusari à peccato, non solùm quando iam est omnino ineptus, vel quando constat nullibi esse recipiendum, sed etiam quando Religio facta esset notabiliter grauior, & præter communem vsum hominum est ad illam obligari pro illa ætate. Sic ille. Sanchez etiam *lib 4. cap.1. num. 30.* ex Ludou Lopez *1.p. cap.44. col.1.* Palaus *loco citato. n.4.* Trullench. *lib.2. cap.2 dub.8 n 4.* Qui idem dicit de illo, qui in quacumque ætate, dum præditus erat viribus ad onera Religionis subleuanda, vouit Religionem, si postea propter superuenientes infirmitates iis viribus destituatur: quia accidit notabilis rei mutatio.

Qvæstio V.

An saltem teneatur huiusmodi iurans, aut vouens, factus senior ingredi Religionem, casu quo Religiosi eum in tali ætate recipere velint.

Respondeo vt certum: Non teneri adhuc, quia huiusmodi iurans, aut vouens, verè est liber à iuramenti, aut voti obligatione, eo quòd ob suam senectutem, viribus ad onera Religionis subeunda, destitutus sit: ergo minimè ad illam ingrediendam tenebitur, etiamsi Religiosi eum admittere velint. Et ob eandem rationem non tenebitur illud commutare, vt benè hæc omnia docet Sanchez *loc. cit.* & ex illo Trullench. *n 4. citato.*

Qvæstio VI.

An iuramentum, aut votum castitatis, aut non nubendi, factum ab eo, qui sæpius cadit, & propterea tale vinculum nihil sibi prodest, sed potius obest, sit validum, & obliget.

Negatiuam sententiam esse probabilem, expresse affirmat Homobonus de Bonis *in consult. moral. volum. 2. part. 2. respons. 18.* eò quòd tale votum, aut iuramentum, sit factum ab eo, cui ob incontinentiam (sic lege, non *ob inconuenientiam*, vt leges apud Caram.) & in carnis peccatum lapsum, matrimonium salubrius sit. Ita referunt Diana *part.4. tract.4. resol.102.* & Caram. *fundament. 51. cit. §. 4. numer. 1401.*

 &

& licèt Diana dicat, debere huiusmodi voluentem petere dispensationem ab Episcopo, quam concedere potest, quia hoc votum est alternatiuum, nempe vel Castitatis seruandæ, vel non nubendi, super quod Episcopus potest dispensare. Caramuel verò hanc sequitur sententiam ibi *num.* 1403.

Sed vt mihi certum Respondeo dicendum, tale iuramentum, aut votum esse validum, & obligare. Quia difficultas obseruationis eius non nascitur ex parte rei promissæ, sed ex libera iurantis, aut vouentis voluntate, & praua illius inclinatione, & ideo non liberat à voti, aut iuramenti obligatione, licèt dispensandi occasionem præbeat. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto*, *cap.* 19. *num.*9 per hæc verba: Denique hinc etiam fit, vt licèt aliquis post votum castitatis se fragilem experiatur, & sæpius cadat, ac sentiat vinculum illud sibi non prudesse, nihilominus voto obligatur, nec per se cessat, donec per dispensationem auferatur, vt est communis doctrina. Ratio autem est, quia tota difficultas prouenit ex sola dispositione subiecti, cooperante libera voluntate eius. Accedit, quod si in his casibus daretur licentia non seruandi votum tanquam non obligans, infinita mala, & scandala prouenirent. Sic perdoctus Caiet. *in summa, votorum impedimenta*, §. *Caue autem*, vbi ita ait: Caue autem ne fallaris, putans in variis casibus & euentibus occurrentibus votum non ligare, quia persona quando vouit, si hæc præuidisset, non fecisset votum. Falsa est hæc imaginatio & destructiua omnium humanorum contractuum. Multi namque coniugati non obligarentur ad coniugium: quia si præuidissent quæ venerunt, non contraxissent tale matrimonium. Et similiter multi Professi non tenerentur ad Religionem, quia si tunc, quæ postea occurrerunt, cogitassent, non fecissent professionis votum, & sic de aliis. Caue ergo ne fallaris, sed de efficacia intentionis vouentis senti, vt ante dictum est. Hæc Caietanus. Et Sotus hæc: Attamen licèt emisso voto, aliquid difficultatis experiaris, quam si prænosses, non vouisses, non ideo voti obligatio cessat: alià omnia dirimerentur matrimonia, omniaque exspoliarentur Religiosorum Claustra. Hæc ille, *lib.*7. *de iust.* q.2. *art.*1 *ad tertium*, §. *ex his, in fine*. Sic ex his Prado *tom.* 2 *cap.* 31. *de voto*, q.5. §.2. *num.* 17. & *in append. cap.* 33. §.6. Diana *loco cit.* & Palaus *disp.* 1. *de voto*, *punct.*20. *num* 4.

Qvæstio VII.

An Religiosus, qui post solemnem professionem acquisiuit ius ad Regiam, vel Ducalem coronam, qui tamen si ante professionem præuidisset, non emitteret illam, teneatur voto.

NEgatiuam sententiam tenere, aut sub dubio relinquere Ioan. Caramuelem in *sua Theolog. fundam.* 51. §.3. (lege to 4) *num.*1401 ait Martinez, vbi infra, sed certè Caramuel, saltem in vltima impressione, oppositum elatè sentit loco cit. vbi *num.* 1403. ita ait: In 2. p. Theologiæ fundamentalis, num. 89. his verbis hanc quæstionem decido. Quæris, an qui reperit nouam aliquam summè grauem difficultatem post emissionem voti, illo teneatur? Respondeo me apud Authores legere benignas opiniones circa votum simplex, quia videntur sic vouentes retinere aliquod ius, vt resiliant, si ad impletionem incognitæ obligationis cogantur. At qui solemnia vota emittit, vno anno singula expertus, prudenter putare potest, se omnia consideratione digna præuidisse: & quia actus solemnis omnem conditionem excludit, iuxta regul. 1. nimirum, *Actus legitimi* (solemnes) *conditiones non recipiunt, neque diem*, cedit suo iure, si quod habere posset ponendi aliquam limitationem, aut conditionem. Nec refert, votum solemne, & simplex non distingui specie, sufficit enim ea distingui, vt iubeamur in vno modo procedere, & alio in alio. Hæc Caramuel. Et statim hæc Respondeo ad 4. sicut de professione solemni, ita etiam de matrimonio, & quocunque solemni alio contractu philosophandum esse. In omnibus enim standum pro valore est, quoniam solemnitatis vi cedunt suo iure contrahentes, nec possunt recurrere ad circunstantias non præuisas. Hæc omnia Caramuel. Et licèt non consequenter, vt constat ex doctrina Suarij, Caietani, & Soti, nuper tradita, tamen verè non sentit, quod illi imponit Prado, dicens, sentire Caram. quod ille Religiosus, qui post professionem acquirit ius ad Ducalem Coronam, necnon & illi, qui vident difficultates votorum; quas non præuiderant, possint licitè nubere. Constat enim oppositum tenere, vt vides.

Igitur cum communi opinione Resp. omnino affirmatiuè, & dico teneri tali voto, quia reuera ex parte rei promissæ non est, nec datur notabilis mutatio. Sic omnes DD. Legatur Prado loco cit.

Qvæstio VIII.

An ob periculum vitæ, honoris, & alterius cuiusuis nocumenti grauis non præuisi, cesset obligatio iuramenti & voti.

REspondeo vt certum: Cessare. Tum quia tam in iuramento, quàm in voto includitur illa conditio, *si potuero*. Tum etiam quia alias iuramentum, aut votum esset temerarium, & imprudens, neque Deo esset acceptum pro tali euentu: ergo in illo vtriusque obligatio cessat. Sic Suarez *lib* 4. *de voto*, *cap.*21. *num.*1. & penes ipsum Silua, Glossa Panormit. Anton. Turrecrem. & Gerson, Tamburin. *lib.*3. *Decalogi*, *cap.*16. §.1. *num.*1. Palaus *punct.*20. *cit.n.*5. Prado *cap.*31. §.1. *num.*9. Fagundez *lib.*2.*c.*31. *à num.*4.

Secus autem dicendum, si præuiso illo graui periculo, iurasset, aut vouisset quis, quia tunc non cessaret voti, & iuramenti obligatio, si consonum est tali periculo offerri, quia in priori casu res promissa iuramento aut voto, notabiliter mutatur: secus in hoc secundo. Quapropter votum, aut iuramentum seruiendi perpetuò in hospitali, etiam tempore pestis, licitum & sanctum est, & ideò obligat. Sic Suarez *loco cit.* Sanchez *lib* 4. *cap* 2. *n.*33. Bonacina *disp* 4. *punct.*7. §.1. *n.*3. & 7. Molina, Ægidius, & Gutierrez apud ipsum. Trullench. *lib.* 2. *cap.*2. *dub.*8. *n* 4 & 5. & *dub.* 28. *n* 3. Palaus & Prado *locis citatis.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IX.

An quando est dubium, an res promissa voto, vel iuramento, ita mutata sit, ut moraliter diuersa censeri debeat, sit in fauorem voti & iuramenti iudicandum.

Respondeo quod sic. Quia dubia excusatio certam obligationem tollere non potest: atqui hic constat de iuramenti, aut voti valore, & solùm dubitatur, an ita materia promissa sit mutata, vt maneat apta iuramenti, vel voti materia: ergo. Sic Sanchez *lib 4. cap. 2. num. 34. & 52.* Palaus *num. 4. vers si verò dubium sit.* Trullench. *dub. 8. cit. num. 5.* Qui tamen limitant, nisi mutatio materiæ promissæ accidat, vt dubium sit, an in eo euentu sit bona, an potius mala, vel notabiliter corporali saluti promittentis nocens, quia in hoc dubio verè cessat promissi mis etiam iuratæ obligatio: quia non potest esse gratum Deo, exequi rem de qua dubitatur, an illi offensa sit.

QVÆSTIO X.

An semper, & pro semper deobliget ab impletione iuramenti, & voti, impossibilitas, aut impedimentum implendi illa.

Respondeo dicendum, quod non semper, & pro semper. Nam si impossibilitas, aut impedimentum non est perpetuum, sed pro aliquo tempore determinato, tunc non cessat omninò votum, sed suspenditur, itavt postea sublato impedimento, impleri debeat, secus verò si impedimentum non est ad tempus, sed perpetuum, quia tunc omnino cessat voti, aut iuramenti obligatio. Sit exemplum primi. Si quis dum esset diues promisit eleemosynam, & in eam egestatem deuenit, vt implere nequeat, excusatur pro tunc: at si postea pinguiorem fortunam adipiscatur, tenebitur implere. Sanch. *lib 4. c. 2. n. 24.* Palud. D. Anton. & Molina apud ipsum. Palaus *puncto 2. cit. num 6.* Suarez, Nauarr. Valentia, & Bonacina penes illum.

DISPVTATIO XIV.

De tempore quo iuramentum, vel votum est persoluendum, & de cessatione eorundem ex non adimpletione tempore designato.

§. I.

De tempore, quo iuramentum, vel votum est persoluendum.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui iurat, aut vouet ingredi Religionem, signando tempus ad sui executionem, verbi gratia intra annum, teneatur ingredi, quousque tempus signatum aduenerit.

Respondeo tanquam certum: Quod non, quia iurans, aut vouens, non habet intentionem (cui standum est) se obligandi ante illud tempus, quod assignat: ergo. Sic omnes, vt ait Sanch. *lib. 4. c. 14. n. 1.* Palao *disp. 1. de voto punct. 13. n. 1.* & omnes, qui ob eandem rationem dicunt, debere iurantem, aut vouentem talem ingredi Religionem intra annum, qui est tempus præscriptum, nisi iusta causa adsit differendi. Legantur Doctores citati & Trullench. *lib. 2. c. 2. dub. 13. n. 12.* Bonacin. *tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. § 1. num. 4.*

QVÆSTIO II.

An qui non potest iuramentum, vel votum in assignato, & præfinito tempore totius anni implere, teneatur tempus præuenire, & implere promissum.

Respondeo teneri. Quia quando tempus executioni iuramenti, aut voti signatum habet latitudinem, qualem habet votum, aut iuramentum ingrediendi Religionem intra annum à die promissionis, si in termino huius latitudinis cognoscat promittens, se habiturum impedimentum, tunc tenetur terminum illum præuenire, quia tunc tenetur non præuenit tempus obligationi signatum, cùm totus annus obligationi exequendæ signatus sit; sed præuenit tempus inceptum executioni obligationis. *Confirmatur* hæc responsio exemplo præceptorum Ecclesiasticorum. Nam obligatus intra annum confiteri, si præuidet vltimo mense impediendum esse, tenetur confessionem antea facere, eo quòd præceptum obliget in qualibet parte anni, & possit in qualibet adimpleri, vt cum communi diximus *1. p. tract. 5 disp 3. quæst. 47.* Deinde obligatus die festo

audire Missam, sciens post horam octauam esse impediendum, obligatur antea audire, vt constat ex dictis *part. 1. tract. 9. disp. 7. q. 12. & p. 3. tract. 1. disp. 3. q. 9.* ergo. Sic similiter dicendum est in adimpletione iuramenti, aut voti. Sic Palaus *disp. 1. de voto, punct. 14. n. 3.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 14.* (non 12. vt legi apud Palaum) *num. 7.* vbi dicit, hoc esse clarum, & communiter receptum. Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 14. num. 7. & 25.* Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 1. num. 13. vers. Addo*, D. Thom. Syluest. & Reginald. apud ipsum. Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 13. num. 25.*

QVÆSTIO III.

An etiam si quis iuret, aut voueat aliquid, assignans certum diem vt terminum, v.g. ieiunium in feria sexta, teneatur tempus signatum præuenire, si præsumat tali die impediendum esse.

RESpondeo tunc non teneri præuenire. Ratio est: quia nemo obligatur ad id, quod iurando vel vouendo non intendit, cùm mensura obligationis iuramenti, aut voti, sit intentio iurantis, aut vouentis: atqui in hoc casu, hæc solùm est pro tempore signato, & præfixo die: ergo solùm pro eo est adimplenda obligatio. *Confirmatur* etiam à simili ex præceptis Ecclesiasticis. Nam qui præuidet die Dominica impediendum esse aliqua febri, ab audienda Missa, non tenetur se præuenire, & die sabbathi illam audire, & qui præuidet impediendum à ieiunio alicuius vigiliæ, non tenetur præuenire ieiunium die antecedenti: quia præceptum solum est de Missa, & ieiunio illis diebus signatis, non de aliis: ergo idem est dicendum de iuramento, & voto. Nec sumi potest argumentum à resolutione antecedentis: quia aperta est differentia, & dissimilitudo. Sic Suarez *lib. 4. de voto c. 14. num. 5.* dicens, id esse commune. Bonacina *n. 13. citato*, Palaus *n. 1.*

QVÆSTIO IV.

An si quis iuret, aut voueat aliquid (v.g. intrare Religionem, aut dare eleemosynam) absolutè, & absque vlla temporis designatione, obligetur ad id faciendum, quàm primum commodè possit.

NEgant aliqui Authores, existimantes, non teneri, aut obligari absolutè ad adimplendum promissum statim, ac commodè possit, sed quando conscientia ipsius, qui iurauit, aut vouit, remordet, & dictat esse implendum, non antea. Ita Caiet. *2. 2. quæst. 88. art. 3. fine*, Nauarrus *cap. 12. num. 41.* (non 42. vt leges apud Palaum) his verbis: Quod si certò nouit (*vouens*) se non vouisse animo statim adimplendi, neque tempori terminum præfinisse tacitè, vel expressè, iuxta quod votum adimplere teneretur, non peccat mortaliter non adimplendo, quamdiu conscientia non remordet, se esse in mora circa eius implementum. Hoc enim est signum, quod non est transactum tempus, intra quod non teneatur implere illud, iuxta mentem prædicti Cardin. Ita Nauarr. Quem etiam sequuntur Ludou. Lopez *1. p. instructorij, cap. 44. initio*, & Reginald. *lib. 18. sum. num. 186.*

Sed longè multò probabiliùs Respondeo obligati v.g. intrare Religionem, aut dare eleemosynam quamprimum iudicio prudentum possit (idest, pro prima opportunitate congrua, & sine notabili suo incommodo) aliàs erit sui iuramenti, aut voti transgressor.

Probatur *primò* ex *cap. 23. Deuteronom. Cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis* (sic lege, non vt scribit Palaus, *non tardaueris*) *reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Secundò*, quia iuramentum, aut votum ex se est causa efficax obligationis: ergo si non impeditur, statim ac pro statim induceit illam: atqui hic, & nunc per intentionem iurantis, aut vouentis non suspenditur, aut differtur obligatio: ergo. Sic Valentia *2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 4. q. 3. in tertia circumstantia.* Aragon *ibi q. 88. art. 3. dub. vltimo.* Azor *tom. 1. lib. 11. cap. 15. q. 10.* Sà *verb. votum, num. 28.* Nauar. *lib. 4. de restitut. cap. 4. num. 2.* Suarez *3. tom. in 3. part. q. 71. art. 4. disp. 31. sect. 2. & lib. 4. de voto cap. 12. num. 6.* D. Thom. Turrecrem. Abbas, Anchar. Abulens. Palud. D. Anton. Syluest. Armilla, Palacios, Angles, Rodrig. & Petr. Ledesma, quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal cap. 14. n. 5.* Bonac. *tom. 2. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 1. in princip.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 3. num. 5.* Palaus *disp. 1. punct. 13. num. 4.*

QVÆSTIO V.

An licitè possit quis differre iuramentum, seu votum, absque certo tempore à se præstitum, si speret, quod melius, & vtilius, seu commodius, aut deuotius alio tempore possit implere illud.

RESpondeo vt certum: Posse licitè. Quia iuramentum, seu votum, quo nullum tempus executioni assignatur, sie ex æquitate explicandum venit, vt credatur iurans, seu vouens voluisse se cum hoc temperamento, nempe, *cum primùm commodè possit*, obligare, iuxta *l. ratum ff. de solut. & l. Quod dicimus, eod.* Sic communis. Legantur Suarez *cap. 12. cit. num. 11. & 13.* Sanchez *lib. 4. cap. 14. num. 5. & sequent.* præcipuè 8. & apud ipsum Angel. Syluest. Tabiena, præcipuè Palac. & Aragon apud ipsum. Palaus *disp. 1. de voto, punct. 13. n. 5.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 13.* Bonac. *punct. 5. cit. num. 2.* Layman *cap. 3. cit. num. 5.* & alij communiter. Cum quibus desendendo ad praxim sit

QVÆSTIO VI.

An qui in ætate duodecim annorum iurauit, aut vouit ingredi Religionem, nullo præfinito tempore, possit expectare vsque ad eam ætatem, qua aptus sit ad perferendos labores Religionis electæ.

RESpondeo vt certum: Posse, etiamsi nulla alia causa excusans concurrat. Quia id tempus ingressui illi commodius censetur. Sic communis. Præcipuè Sanchez *loco cit. n. 9.* Layman, & Bonac. *locis*

locis cit. & Palaus bis verbis : Si ad Religionis labores perferendos, eiusque asperitates sustinendas satis idoneus non sis, speras autem fieri, si differas, poteris differre. Sic ille.

Quare Corduba (vt refert Sanchez) *in summa, q.* 39. §. *El vno es*, optimè dixit duodecim annos natum, vouentem Religionem Minorum posse ingressum differre vsque decimumseptimum, vel decimumoctauum annum. Immò iuxta Rodriguez in summa, *tom.* 2. *c.* 95. *n.* 9. vsque ad vigesimumquintum. Legatur Petr. Ledesma *in sum. tom.* 2. *tr.* 10. *c.* 3. *dub. penult. vers. Digo lo segundo*, vbi ait, iuuenem quindecim, aut sexdecim annorum, satisfacere voto Religionis, si intra trienoium illud expleat : at fore transgressorem sui voti differendo octo, vel nouem annis. Sed dictum huius Authoris, sicuti & dictum Rodriguez non placet Doctissimo Thomæ Sanch. Legatur etiam Trullench. *loco cit. n.* 4. Et nos infrà *q* 15. vbi de hac materia agemus.

QVÆSTIO VII.

An qui iurauit, aut vouit ingredi Religionem, ob finem adipiscendi Sacerdotium in ea, possit differre ingressum donec grammaticam discat.

RESpondeo vt certum : Posse. Quia in nulla Religione (ait Sanchez) est commoditas grammaticæ addiscendæ. Sic ille *n.* 10. qui *n.* 11. addit, quod adhuc possit differre votum ingrediendi Religionem, qui propensus est ad literas addiscendas, aptusque ad illas, nec in Religione electa esset commoditas vacandi studiis Artium, & Theologiæ. Quia id videtur in honorem Dei cedere, vt dicit Palaus *disp.* 1. *de voto, punct* 23. *num.* 5. Sic etiam Maior. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 2. Corduba *in sum. q.* 38. §. *El vno es.* Layman *n.* 5. in fine, ibi: Adolescens qui Religionem vouit, interdum expectare poterit (præsertim Prælati Ordinis, vel confessarij accedente consensu) donec ætate, & viribus corporis prouectior ad ordinis asperitatem, vel labores perferendos idoneus fiat, vel in studiis literarum excultior. Sic ille. Et Trullench. *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 13. *n.* 4.

QVÆSTIO VIII.

An etiam qui iurauit, aut vouit Religionem, possit differre illius ingressum, donec minus molestè à Parentibus feratur.

RESpondeo : Etiam posse. Quia pax parentum, eorúmque grauem molestiam vitare, iustam huic dilationi causam præbet. Sic ex Palacio Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 14. *num.* 13. Palaus *num.* 5. *cit.* Bonacina *tom.* 2. *disp.* 4. *punct.* 2. §. 1. *n.* 2. Trullench. *num.* 5. *cit. in fine.*

QVÆSTIO IX.

An qui iurauit, aut vouit Religionem, non præfixo tempore, possit differre ingressum vsque ad tempus, quo credit, maiori cum deuotione, se ingressurum.

RESpondeo : Posse, quia id videtur cedere in maiorem gloriam Dei: ergo. Sic Sanchez *c.* 14. *cit. num.* 8. Tabiena *v. votum* 3. *q* 3. Bonac. *loco cit. n* 3. Qui & citat Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. Sed hic Author solùm dicit, quod ille qui procrastinat adimplere votum spe maioris commoditatis, vel quia sine magna negligentia est oblitus occupationis causa, vel ratione paruitatis materiæ, non erit censendus esse in mora adimplendi voti, saltem culpabiliter. Sic ille (ex Sylu. *votum* 2. *q.* 3. *in fine*, quem non citat) *art.* 3. *citato in fine.* Trullench. *lib.* 2. *c.* 2 *dub.* 13. *n.* 5. addens, quod in hoc casu debeat vouens consulere peritum, ne amore proprio, aut aliquo errore decipiatur.

QVÆSTIO X.

An in iuramentis, vel votis ingrediendi Religionem, assumendi Ordinis sacri, & seruiendi in perpetuum xenodochio, minor mora sit mortalis, quàm in aliis iuramentis, vel votis, v. g. peregrinandi, dandi eleemosynam, &c.

NEgare videntur Angel. *v. votum* 2. *num.* 2. & Syluest. *votum* 2. *q.* 3. quatenus regulam generalem de omnibus adstituunt, vt notauit Sanchez mox citandus.

Sed tanquam certum Resp. affirmatiuè. Sic Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 13. *n.* 6 his verbis : Illud tamen præ oculis habendum est, votum ingrediendi Religionem, & seruiendi in xenodochio, minori tempore differendum esse quàm votum peregrinandi, dandive eleemosynam. Quia hoc votum peregrinationis, aut eleemosynæ (*sic lege*) dilatione non minuitur, sed integrè impletur : at votum Religionis, vel perpetui in xenodochio seruitij, dilatione minuitur, ita vt quo magis differatur executio, eo minus de voto redditur : quia maiori tempore Deo obsequeris, cum obligatus sis perpetuò inseruire. Sic Palaus ex Sanchez *lib* 4. *cap.* 14. *num.* 12. Suario 3. *tomo in* 3. *p. disp.* 31. *sect.* 2. & Laymann *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 5. *q.* 4. Sic etiam Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. *n.* 10. & 11.

QVÆSTIO XI.

An qui iuramento, aut voto promisit, se anno vigesimoquinto suæ ætatis ad Sacerdotium promouendum, tenetur ante dictum annum ordines inferiores suscipere.

AFfirmat Trullench. *num.* 11. *cit. fine*, docens, teneri huiusmodi promittentem, ante dictum annum,

annum, tempore habili, suscipere ordines inferiores. Nam etsi expressè id non vouerit, vouit tamen implicitè, eo quòd necessariò requirantur ad hoc vt sacerdotium intra annum recipiatur. Hæc ille.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri ante vigesimumquintum annum ordines inferiores suscipere, sed posse expectare tempus ætatis quinquevigintiannorum, attento quod interstitia temporum potest Episcopus tollere, & quod ipse ordinandus non ponit impedimentum, & quod non tenetur esse Presbyter ante vigesimumquintum annum, & intra illum potest fieri volente Episcopo, & si noluerit Episcopus, excusabitur impedimento iuris ab assumendo presbyterio, intra illum fide bona debitam adhibendo diligentiam. Hæc meus Nauar. *lib.3.consil. tit. de voto, consil.19. in 2. edit. num.3.* Et ex illo Sanch. *lib.4.c.14.n.23.* vbi addit, quod si dubius omnino sit vouens, an intellexerit de anno illo completo, an solùm de incepto, intelligendum sit de completo, vt minùs grauetur vouens.

QVÆSTIO XII.

An quævis mora adimplendi iuramenti, aut voti, data opportunitate, sit mortalis.

RESpondeo vt certum: Quod non. Nam quamuis ex eo tempore iuramentum, aut votum obligent ad mortale: at potest esse materiæ paruitas in mora illa, sicut in aliis rebus, quæ verè ab illo excusat. Sic Sanchez *lib.4.c.14.n.16.* & ex illo Trullench *lib.2.c.2.dub.13. num.8.* & Palaus *disp. 1. de voto, punct.13.n.7.*

QVÆSTIO XIII.

An saltem sit mortalis quæuis mora, seu dilatio iuramenti, aut voti, si ea posita, timeatur prudenter perpetuum impedimentum adimplendi illa.

RESpondeo vt certum: Tunc esse mortalem, si ex negligentia (non ex necessitate) differentis adimpletionem iuramenti, aut voti proueniat, quia tunc differens exponitur transgrediendi periculo. Sic Angel. *v. votum 3. num. 2.* ibi: Aut differt solùm ex negligentia, & sic est probabile periculum imminens probabilitatis in implendo, si tardatur, vtputà, quia vouit Religionem: nisi hoc anno ingrediatur, postea non erit, vel non poterit, sic peccat mortaliter differendo, si hoc aduertit. Sic ille. D. etiam Thom. *in 4. dist. 38. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 1. ad vlt.* & ibi Carthus. *q.2.* Abulens. D. Ant. Sylu. Armilla, Tabiena, & Palac. quos citat, & sequitur Sanchez suprà *n.17.* Trullench. *n.8. vers. Tertia regula.*

QVÆSTIO XIV.

An bona fides differentis adimpletionem iuramenti, aut voti, excuset à mortali.

RESpondeo verè excusare, quia bona fides, sicut in præceptis Ecclesiasticis excusat; ita & in his. Sic Sanchez *num.13.* his verbis: Quoties quis bona fide existimat licitè se differre votum, quamuis ignorantia illa sit ex se mortaliter vincibilis, modò non sit crassa, nec supina, excusatur à mortali. Ratio est, quia hæc vota non aliter, nec rigidiùs obligant, quàm præcepta Ecclesiastica: at ignorantia ex se vincibilis mortaliter, dummodo non sit crassa, nec supina, excusat à mortali transgressione in his præceptis: ergo. Sic ille. Et ex illo Trullench. qui addunt, id innuere Syluestr. *votum 2.q.4.* dum dicit, non esse mortale, si absque magna negligentia vouens fuerit oblitus. Sic certè Syluest. non *quæst.4* vt illi citant, sed *q.3.* in fine.

QVÆSTIO XV.

An qui post habitam commoditatem differret ex omnimoda negligentia adimplere, vota aut iuramenta perpetua per dimidium annum, peccaret mortaliter.

NEgant aliqui Doctores, dum sentiunt moram, seu dilationem duorum, vel trium annorum in voto Religionis, absque periculo obliuionis, vel impedimenti, vel alterius dilationis, non esse mortalem. Ita Armilla *v. votum n.16.* his verbis: Si quis vouit aliquid absolutè, & sine conditione temporis, tenetur statim cum potest, adimplere commodè, quia scriptum est: *si quod vouisti Deo, non moreris reddere.* Vt si voluit intrare Religionem, non potest expectare tres, vel quatuor annos. Ita ille. Et Petr. Ledesm. cit. *supr. quæst.6.* & Rodrig. *2. tom. sum. cap. 95. num.9.*

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod verè peccaret mortaliter. Quia probabilius est, quod mora, seu dilatio sex mensium in votis perpetuis, vt in voto Religionis, vel assumendi Ordinis sacri, vel seruiendi perpetuò in xenodochio, post nactam opportunitatem illa exequendi, sit notabilis, quia cedit in diminutionem grauem diuini cultus, & propriæ vtilitatis. Minor autem mora, aut dilatio, non videtur censenda notabilis, ob difficultatem tanti operis, & perpetui sacrificij exequendi. Sic Sanchez *lib.4. cap. 14. num.22. in fine.* Palaus *disp. 1. de voto, punct.13. num.7.* Trullench. *lib.2. cap. 2. dub.13. sub num.11.*

QVÆSTIO XVI.

An qui vltrò differret per quæcunque longa tempora, iuramenta, aut vota alta, quæ integrè postea redduntur, immunis adhuc esset à mortali.

AFfirmatiuam sententiam tenuisse, aut indicasse Sanch. ex D. Thom. *2 p. tit. 11. c. 1. §. 1.* ait Palaus *n.7. cit.* per hæc verba: In votis verò, in quibus nihil ex dilatione omittitur implendum, censent tunc esse mortalem, quando adesset ex dilatione periculum nunquam ea exequendi: parum enim videtur interesse, quod hoc, vel illo tempore votum reddatur, si tota res promissa redditur, & tempus designatum non sit. Sic Anton. (loco cit.) & indicat Sanchez *lib.4. cap.14. n.31.* Huc vsque Palaus.

Sed

Sed certè Sanchez nec hanc sententiam tenet, nec indicat, cum expressè dicat, moram notabilem in hac materia mortalem esse. Accipe eius verba: In votis, quæ integrè postea redduntur, vt recitandi toties calculos Virgineos, peregrinandi, eleemosynæ erogandæ, nec terminos præfixus est, vbi non est timor impedimenti perpetui, vel valde diuturni, nec vrget grauis pauperum necessitas, quibus illa eleemosynâ subuenietur, solùm erit mortalis dilatio quando est notabilis negligentia post opportunitatem implendi habitam, vt ait Syluest. *v. votum* 2. *q.*5. vel melius, vt aiunt Angelus, & Tabiena allegati *n.*17. quando est notabilis, & valde longa dilatio. Et adhuc latiùs loquitur D. Anton. 2.*p.tit.*11.*cap.*1.§.1. tunc enim dicit peccari mortaliter in dilatione aliorum votorum præter Religionis, quando differuntur habita commoda opportunitate per longa tempora, & ex ipsa nimia dilatione est periculum obliuionis, vel impotentiæ implendi. Ratio est, quia cum integrè res postea danda sit Deo, solàque sit malitia moræ, nec tempus voto implendo præscriptum sit, non videtur ea mora tam grauis malitiæ, vt censeatur mortalis, vbi mora non est valde notabilis Hæc Sanchez. In cuius verbis vides sententiam Angeli, & Tabienæ amplexum esse: Antonini verò solum retulisse, & transiisse. Sed quia non decernit, quæ dilatio reputanda sit notabilis, & consequenter mortalis, ideo

Ego cum Palao Respondeo dicendum in huiusmodi votis, aut iuramentis, dilationem trium annorum plus minusve esse notabilem. Nam licèt res promissa integrè exequenda sit, eius tamen executionem tanto tempore contra voluntatem Dei creditori differre, grauem deordinationem continet. Quod probari potest ex dilatione debiti hominibus promissi, quod nullus negabit grauem culpam constituere. Sic ille *n.*7. *citato.*

---

§. II.

De cessatione iuramenti, & voti, ex eo quod non sunt impleta tempore designato.

QVÆSTIO XVII.

An iurans, seu vouens aliquid determinatâ die faciendum, nec eâ implens, teneatur adimplere eâ transactâ.

AFfirmant aliqui Doctores, eo quòd sic videatur colligi *ex c. cùm dilecti, vers. Præterea, de dolo, & contum.* vbi deciditur, iussum soluere certa die, teneri ea elapsa. Et ex *l. Celsus*, §.1. *ff. de recipiendis arbitrit*, vbi dicitur: iussum dare decem certo tempore, duo præcepta habere, alterum dandi, alterum eo tempore, ac proinde transgressorem huius posterioris præcepti adhuc teneri ad prius. Ita Anton. *c. pen. de voto, n.*4. & ibi Abbas *n.* 2. His accedunt Angelus *verbo Votum* 3.*n.*3. Sylu *votum* 2. *q.*4. & Tabiena *votum* 3.*q.*7.*n.*8. qui idem docent, cum limitatione tamen, nisi aliàs iurans, seu vouens, non haberet animum obligandi se, nisi ad illum diem; quia sic non tenetur alio die facere promissum, sed pœnitere de iuramento, aut voto fracto.

Sed cum communi sententia, sub distinctione sic Resp. aut iuramentum, seu votum facit quis in honorem, & deuotionem alicuius temporis, seu diei aut absolutè, & simpliciter sine intuitu temporis, aut diei. Si primo modo id facit, tunc promittens non tenetur elapso tempore, aut die, promissum adimplere, quia eo transacto, extinguitur prorsus obligatio iuramenti, aut voti: quia sic est promittentis voluntas, iuxta quam obligatio, vel deobligatio promissionis metienda est. Si secundo modo promisit, tunc etiam transacto tempore promissionis, manet obligatus adimplere: Quia tunc circunstantia temporis non vouetur per modum vnius cum re promissa, sed virtute sunt duæ promissiones, seu duo iuramenta, aut vota, & hoc probant rationes primæ sententiæ. Sic Caiet. 2.2.*q* 88 *art* 12. *dub. vltimo*, & *in sum. verb. votum, cap. vlt.* Aragon ibi *art.* 3 *dub. vltimo.* Valentia *disp* 6. *q.*6. *punct.* 4. Vasquez 1. 2. *disp.*146.*cap.*2. Suarez *lib.*4. *de voto*, *cap.* 13. Azor *lib.*11.*c.*15.*q.*11. Nauar. *c* 12.*n* 54. Suar. *lib.*4.*cap.*14. *n.*25. Bonac. *disp.*4 *q.*2.*punct.*5.§.1.*n.*6. Palaus *disp.* 1. *de voto punct.*14.*n.*1. Trullench. *lib.*2. *c.*2. *dub.*13. *n.*13. Tambur. *lib.*3.*c*16.§.2. & omnes communiter, quorum doctrina ad casus particulares descendendo plana fiet. Sit ergo

QVÆSTIO XVIII.

An qui iurauit, aut vouit, ieiunare vigilia alicuius Sancti, ob eius deuotionem, si de facto non ieiunet, teneatur altero die ieiunare.

AFfirmare posset quis ex doctrina Paludani *in* 4 *dist.*15.*q.*4.§. *Quantum ad* 5. *vers. tamen sequendo*, quam retulimus 3. *p.tr.*5 *de obseruat. ieiuniorum, disp.*1.*q.*14. quatenus ait, quod ille, qui vno die præcepti non vult ieiunare, teneatur alio. Sed sic est, quod de votis, aut iuramentis est philosophandum sicut de præceptis Ecclesiæ: ergo. Ita etiam sentiunt Abbas. Angel. Sylu. & Tabiena citati à nobis 1.*p.tr.*5.*disp.*9. *q.*77.

Sed vt longè probabilius, & mihi verissimum Resp. Non teneri altero die ieiunare, quia verissimum mihi est, quod ille qui vno die quadragesimæ, aut vigiliæ alicuius Sancti non vult ieiunare, non teneatur alio, vt cum communi omnium Doctorum diximus *loc. cit.* ergo neque ille, qui iurauit, aut vouit ieiunare vigilia alicuius Sancti ob eius deuotionem, si de facto non voluit ieiunare, tenebitur alio die. Sic Palaus *loc. cit. n.*2. ita scribens. Quia circunstantia temporis specialem deuotionem communiter continet, & in illius memoriam votum emittis principaliter, si eo tempore votum non impleas, extinguitur obligatio: quia impleri non potest V. g. promisisti ieiunare vigilia alicuius Sancti, ob eius deuotionem & honorem, feria sexta ob memoriam Passionis Christi, Sabbatho ob Beatissimam Virginem: si de facto non ieiunasti, cessat tibi obligatio altero die ieiunandi; quia licèt ieiunium implere possis, non quale promisisti. Sic ille, ex Sanch. *n.*25. (non 28. vt leges apud Palaum) Suarez *n.*5. Bonac. *n.*7. & aliis suprà citatis. Lege me ipsum 1. *p. loco citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

An qui iurauit, aut vouit ieiunare Aduentu huius anni, vel ferüs sextis, seu Sabbathis huius mensis, si culpabiliter omittat, teneatur aliis diebus ieiunare.

RESpondeo quod non. Quia erga ea tempora fuit specialis deuotio, cùm communiter dicta ieiunia in honorem Natiuitatis, vel Passionis Christi, vel B. Virginis promittantur, ac consequenter sunt tempori alligata: ergo eo elapso obligatio promissionis cessat. Sic Sanch. *n.* 32. Palaus *n.* 3.

QVÆSTIO XX.

An qui culpabiliter omisit dicta ieiunia, teneatur ieiunare alio Aduentu, aut ferüs sextis, vel Sabbathis alterius mensis.

AFfirmandum videtur: Quia bonor Christi Domini, & Mariæ matris eius idem est, siue vno Aduentu vel mense, siue alio ieiunium præstetur.

Sed probabiliùs verè Respondeo, non teneri alio aduentu, aut feriis sextis, aut Sabbathis alterius anni, vel mensis ieiunare. Probat Palaus. Quia esto cultus Christi, & Beatæ Virginis idem in specie sequatur: at non est idem numero, & indiuiduo cum eo, qui promissus est, sed omnino distinctus, qua de causa cessat obligatio. Quando enim promittis in honorem Beatæ Virginis omnibus Sabbathis huius mensis ieiunare, ieiunium horum sabbathorum, non aliorum promittis: ergo his sabbathis, absque ieiunio transactis, impossibile est, quod promissum impleas. Sic ille *disp.* 1. *de voto, punct.* 14. *n.* 3. & antea Sanch. *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 32. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *n.* 9. his verbis: Tertiò infertur, eum qui vouit ieiunare in vigilia proxima S. Martini, non teneri alio anno in vigilia eiusdem Sancti ieiunare, si hoe anno ieinnauit. Sic ille. Trulleneh. *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 13. *n.* 15. Tambur. *lib.* 3. *c.* 16. § 2. *n.* 7.

QVÆSTIO XXI.

An qui iurauit, aut vouit ieiunare vigilia alicuius Sancti, non designando vigiliam huius, vel alterius anni, teneatur ieiunare in proxima vigilia Sancti.

REspondeo teneri. Sic Sanchez loco cit. *n.* 40. his verbis. Secunda difficultas est, quando promissio fit ad tempus certum, & sunt multa eiusmodi tempora, nec exprimit vouens quod, nec eius intentio sciri potest, sed est dubia de quo intelligatur? Respondeo intelligi de proximè futuro. Vt si quis promisit Aduentu ieiunare, vel vigilia talis Sancti, intelligitur de proximè futuris. Ita in promissione humana decernitur, *l. eum qui kalendis, in princip. ff. de verb. obligat.* & *l. regia* 15. *tit.* 11. *par.* 5. Quare si votum fuit intuitu temporis, non obligabit eo proximo tempore transacto. Sic ille. Et ex illo Bonac. *n.* 5. Tambur. *num.* 12. Trullench. *dub.* 13. *cit. num.* 19.

QVÆSTIO XXII.

An qui iurauit, aut vouit ieiunare semel, aut ter singulis hebdomadis, teneatur supplere ieiunia culpabiliter omissa.

REspondeo non teneri supplere. Quia vouens non præsumitur voluisse tam graue onus sibi imponere. Sic Sanch. *lib.* 4. *de voto, c.* 13. *n.* 6. bis verbis: Aliquando enim potest ex voluntate vouentis præfigi terminus ad finiendam obligationem, propter alias rationes suæ commoditatis: vt v. g. si quis voueat ter in hebdomada ieiunare, ita tamen vt in qualibet hebdomada sua obligatio finiatur, ne si in illa impleta non fuerit, oporteat in alia hebdomada ieiunare: nam ad hoc non vult obligari, non ob deuotionem, sed ne nimium grauetur. Sic ille. Et Sanchez *n.* 34. (non 4. vt inueni apud Bonacin. & Trullench.) Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *n.* 10. Tambur. *lib.* 3. *c.* 16. §. 2. *n.* 8. Trullench. *lib.* 2. *dub.* 13. *n.* 17. & 22.

An idem sit dicendum de iuramento, aut voto dandi aliquam eleemosynam singulis diebus, vel singulis hebdomadis, constat ex dictis suprà *disp.* 7. §. 4. *q.* 35. Legantur ibi dicta.

QVÆSTIO XXIII.

An qui iurauit, aut vouit, se ingressurum Religionem, die (v. g.) Assumptionis B. Mariæ Virginis, ob eius specialem honorem, cesset illi obligatio, si tali die non ingrediatur.

REspondeo vt certum: quod non cesset illi obligatio, sed teneatur postea ingredi, quia ex mente promittentis clarè apparet, principaliter ob statum perfectionem, diuinum obsequium, & propriam vtilitatem, iuramentum, aut votum præstitisse, & secundariò, & minus principaliter, ob honorem B. Virginis. Sic expressè Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 13 *n.* 5. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 31. *fine.* Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *num.* 7. *vers. Si verò.* Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 14. *num.* 3. *fine.* Tambur. *lib.* 3. *cap.* 16 §. 2. *num.* 9. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 13. *num.* 20.

QVÆSTIO XXIV.

An qui iurauit, aut vouit, se integro anno ieiunaturum, si interrumpat inceptum ieiunium, teneatur denuò incipere ieiunium totius anni continui.

REsp. sub distinctione dicendum, quod si iurauit, aut vouit ieiunare vno integro anno, principaliter intuitu, & deuotione talis temporis, tunc non teneatur iterū inchoare, imò nec supplere omissa ieiunia, vt constat ex sæpè dictis. Si verò non iurauit, nec vouit ob deuotionem temporis, tunc non teneatur, sed satisfaciet ieiunando diebus prætermissis, quia verè dicitur, integro anno ieiunare, qui tot diebus, quot annus continet, ieiunat, etsi non

non continoè ieiunèt. Quod intellige, nisi aliàs expresfè ieiunium illud absque interpolatione implendum iutauerit, aut vouerit. Sic Sanchez *num.* 39. & D. Anton. *2. p. tit.* 11. *cap.* 1. §. 2. Bonac. *punct.* 5. *cit.* §. 1. *num.* 12. Trullench. *num.* 24. & Tamburinus *num.* 10. quatenus dicit, quod si quis expresfè vouerit se continuato anno, omnibus sabbathis, v. g. ieiunaturum, anno non designato propter deuotionem peculiarem illius, sed propter commoditatem, vel quid simile, alio anno continuato sibi esse ieiunandum.

Qvæstio XXV.

An si quis iuret, aut voueat recitare Coronam coram particulari imagine Mariæ Sanctissimæ; teneatur alibi recitare, si coram illa non possit.

Respondeo, non teneri alio in loco recitare, si iuramentum, aut votum præstitit, propter peculiarem deuotionem ad talem, quam habebat, imaginem; quia tunc se pro tali die, seu loco, & non aliter, obligare voluit. Secus dico, si tale iuramentum, seu votum emisit principaliter ex amore ipsius Virginis, locum autem imaginis, solùm vt aptiorem ad coronam recitandam elegerit: quia tunc si ibi non posset, alibi recitare teneretur. Sic Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 5. & 6.

Qvæstio XXVI.

An qui impotens est ad iuramenti, seu voti executionem, teneatur aliquam commutationem facere in rem, quam adimplere queat?

Affirmant quidam Doctores docentes ad id teneri, non absolutè, & in omni casu; sed solùm quando qui iurauit, aut vouit, suâ culpâ non impleuit promissum, vel factus est impotens ad illud adimplendum. Ita Panormit. D. Anton. Angelus, Syluest. Palud. & Ricardus, apud Suarium *lib.* 4. *de voto, cap.* 15. *num.* 3. & 4.

Sed probabiliùs longè, immò vt mihi certum, Respondeo non teneri ad faciendam aliquam commutationem, siue culpâ suâ, siue sine illa iurans, aut vouens factus sit impotens ad promissi executionem. Ratio est, quia nemo intelligitur habere intentionem se obligandi cum tanto rigore, & onere: at obligatio non excedit intentionem promittentis: ergo. Sic Suarez *loco citato, à num.* 5. Bonacina *tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 5. §. 3. *fine*, qui & citat Syluestrum *verb. votum* 2. *quæst.* 6. & Reginald. *lib.* 18. *num.* 281. Palaum *disp.* 1. *de voto, punct.* 14. *fine*, Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 2. *num.* 12. Denique, quando dicimus, extingui obligationem, vel te non obligari amplius ad votum, intelligimus nec te obligari ad rem promissam, nec ad aliud opus eius loco: quia vouens illam rem promisit, non aliam in eius compensationem, vt supponimus; atque hæc, de qua loquimur, non est commutatio, sed obligationis cessatio.

Qvæstio XXVII.

An qui iurauit, aut soli Deo vouit dare Hospitali seruum, & postea illum occidit, teneatur ad aliquam compensationem Hospitali faciendam.

Respondeo, quod non. Quia vinculum iuramenti, aut voti Deo facti, præcisè spectatum, non obligat ad restitutionem aliquam Deo faciendam. Nec culpa, quam cõtra votum commisit, est contra iustitiam, sed contra fidelitatem, seu Religionem, & ideo non mirum, si obligationem restitutionis nequaquam pariat. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 16. *num.* 9. & ex illo Tamburin. *loco cit. num.* 12. addens ex hac doctrina, se dubium sequens resoluisse. Antonia (inquit) vidua vouit, se daturam pauperibus totum suum dotarium, quod mox sperabat recuperaturam ab hæredibus sui viri defuncti. Recuperauit, non multò post dimidiam eius partem; alteram hæredibus dimisit, bona fide, nil cogitans de voto. Et pone, etiam fuisse mala fide, adeóque cum peccato, ex eo quod aduertenter disposuerit de re iam Deo dicata. Quæritur nunc, an habeat obligationem restituendi pauperibus alterum tantum eius, quod remisit? Respondeo non obligari: solùm si mala fide remisit, cùm potuisset non remittere, peccauit contra votum, peccato delendo per pœnitentiam. Sic ille, quod probat ex doctrina à Suario tradita.

Qvæstio XXVIII.

An obligatio votorum, extinguatur morte voventium.

Negat Ioan. Andr. cum aliis *in cap. Fraternitatis, de frigid. & malef.*

Sed multò probabilius Respondeo, extingui. Quia omnia votorum vincula, sicut & Matrimonij, pro solo vitæ tempore obligant. Sic Abbas, Angel. Syluest. & Nauarra, quos affert; & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 41.

DISPVTATIO XV.

De cessatione iuramenti promissorij, & voti, ob remissionem partis, cui præstitum est.

Qvæstio Prima.

An obligatio iuramenti promissorij cesset omnino remissione partis, cui præstitum est.

Negant aliqui Doctores. Quia iuramento, quod Deo præstatur, soli ipsi Deo ius acquiritur, ergo huic alter ab ipso renunciare nequit. Ita loquendo de sponsalibus iuratis, sentiunt Ioan. Andr. Ancbar. Anton. Abbas, & alij, quos refert Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 52. *n.* 6. de quo & nos *part.* 2. *tract.* 9. *disp.* 2. *q.* 19. & 20.

1 Sed

Sed vt certum Resp. cessare omninò ex remissione illius in cuius fauorem, & gratiam, emissum fuit iuramentū (seu votum.) Quia vnusquisque iuri suo cedere, & rem sibi debitam condonare valet. Vnde quamuis Deus testis talis promissionis aduocetur, & iuramentum gratum & acceptum habeat; & cum acceptum habet in commodum, & fauorem alterius, toties Deus illius obligationē remittit, quoties remittit is, in cuius gratiam promissio fuit facta.

Vnde benè ad fundamentum contrariorum respondet Sanchez *loco cit. num.* 9. quod licèt Deo acquiratur ius, & huic directè non possit renunciare is, cui fit promissio: at potest indirectè, & consequentèr, eo enim ipso quod cedit iuri suo, vt potest, consequenter cessat ius Dei, quod est annexum iuri hominis illius. Sic ille *loco cit.* & *lib.* 3. *in Decal. cap.* 10. *num.* 4. & penes ipsum, quamplures Authores, quos nos cum aliis retulimus *a. p. loco cit. q.* 19. Sic etiam Fagundez *lib.* 2. *in Decal. c.* 31. *n.* 2. Azor. *tom.* 1 *lib.* 11. *c.* 9 *q* 10. Lessius *lib.* 2. *de iust. c.* 42. *dubit.* 12. *n.* 57. Bonac. *disp.* 4. *q.* 1. *de iuram. punct.* 17. *n.* 3.

QVÆSTIO II.

An similiter cesset obligatio iuramenti, ex remissione partium casu, quo plures vicissim sibi aliquid sub iuramento promittunt?

RESp. vt certum affirmatiuè cum Sanchez, & Fagundez *locis citatis*. Quia eadem est ratio, cum sicut alter solus potest alteri condonare promissū, ita quando plures sunt, possunt mutuo cōsensu iuramenta sibi ipsis condonare. Citāt ambo pro hac parte Azorium *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 9. fine. Et benè non cum distinctione sic huic quæstioni respōdent. Duodecimò quæritur, quid iudicandū sit, cum duo, videlicet Titius, & Caius, sese iureiorando inuicem obstrinxerunt, quo vterque alteri promisit, se aliquid facturum, an vterque possit iusiurandum alteri remittere? Respondeo, si iusiurandum promissionem Deo factam confirmet, neuter potest alteri remittere, v.g. si pietatis causa vnus iureiurādo promisit, se ad Religionis statum transiturum, vel ieiunium ab Ecclesia inductum seruaturum, peregrinaturum, Diuinam rem conditurum, idem quoque alter iureiurando promisit. Si verò vtriusque promissio est gratia alterius facta, ob vtilitatem vtriusque, potest vterque alteri iusiurandum remittere; aut si vterque iurer se alteri opem, & auxilium daturum. Hæc Azor. (de cuius prima responsionis parte dicemus infrà q. 7) sic etiam Bonac. *n.* 3. *cit. vers. Hinc colligi potest.* Suarez *lib.* 2. *de iuram. c.* 39. Fiulluc. *tract.* 25. *c.* 9. *q.* 6. *n.* 168.

QVÆSTIO III.

An huiusmodi remissio, aut condonatio iuramenti promissorij sit idem, quod relaxatio, seu dispensatio illius?

REspond. tanquam certum: quod non sit idem, propriè loquendo. Quia relaxatio petit potestatem spiritualem in relaxante: irritatio dominatiuam: atqui neutram petit remissio iuramenti, cum pertineat ad quemcunque, cui iuramentum fit: ergo. Sic cum communi Sanchez *lib.* 3. *cap.* 19. *n.* 1. & *c.* 20. *n.* 4. Bonac. *disp.* 4. *q.* 1. *de iuram. punct.* 17. *num.* 3. *vers. obiicies.* Sotus *lib.* 8. *de iust q.* 1. *art.* 9. *initio.* Aragon 2. 2. *q.* 89. *art.* 9. Palaus *disp.* 3. *de iuram. punct.* 2. *numer.* 2. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 4.

QVÆSTIO IV.

An saltem dicta remissio iuramenti sit idem quod irritatio?

REspondeo etiam vt certum, quod non sit propriè loquendo. Nam quamuis irritatio nullam causam requirat in irritante, & in hoc æquiparetur remissioni, quæ nullam causam requirit in remittente, tamen irritatio potestatem requirit dominatiuam in irritante, remissio verò minimè id requirit in remittente: satis est enim illi, quod ratione promissionis sibi factæ maneat Dominus rei promissæ, vt eam liberè, etiam sine causa, pro suo mero arbitratu licitè, & validè possit remittere. Sic Facundez *n.* 4. *cit.* ex Sanchez *lib.* 3. *c.* 19. *n.* 1. Palaus *n.* 2. *cit.* & omnes. Qui tamen benè notant, quod aliquando hæc nomina irritationis, remissionis, relaxationis, seu dispensationis, apud Authores passim confunduntur, & vnum pro alio vsurpetur.

QVÆSTIO V.

An homo in cuius fauorem est præstitum iuramentum, possit nutu suo, & absque causa legitima, condonationem, seu remissionem talis iuramenti facere?

NEgandum videtur. Quia Pontifex nequit huiusmodi iuramenta absque causa legitima relaxare: ergo minus poterit, absque illa, homo cui præstitum est iuramentum.

Sed vt certum Resp. Posse remissionem talis iuramenti, absque legitima causa facere, vt ex dictis constat. Nec obstat (inquit Sanchez) hinc subinferri maiorē esse Pontificiā potestatem, quia id non consurgit ex potestatis Pontificiæ defectu, sed ex eo quod Pontifex tantum relaxat iuramenta, vt vicarius, & œconomus Dei, & ita cùm non tanquam Dominus materiæ promissæ relaxet, indiget iusta causa, vt legitimè munus suum obiens relaxet. At homo, cui iuramentum in eius gratiam fit, remittit tanquam Dominus materiæ promissæ, & ideo nulla causa indiget. Sic omninò Sanchez *lib.* 3. *cap* 20. *num.* 4. Fagundez *num.* 1. & 4 & alij nuper citati.

QVÆSTIO VI.

An is, qui iurauit aliquid in sui commodum, possit sibi ipsi condonare, & remittere iuramentum?

AFfirmant multi Doctores, eo quòd iuramentū non sit alteri homini, nec intuitu Dei, sed absolutè in proprium commodum, tunc ipse iurans potest cedere suo iuri, seu commoditati: ergo & sibi remittere obligationem iuramenti, sicut potest per tertium remitti, quando in illius fauorem

factum

factum est. Ita sentiunt apud Sanchez *lib.6. de matrim. disp.13. n. 6.* Baldus *cap. veniens, de iurei, n.4.* Alex. *consil.16.n.6.lib.5.* Bern. Diaz *reg.477.* Anton. Gomez *l.52.* Tauri, *num.58.* Gutierrez *de iuram. 1.p.cap.1. num.87.* Decius, Aleiatus, Lupus, & Matienzo.

Sed longè multò probabiliùs, imò vt mihi certum Resp. Non posse. Quia iuramentum promissorium absolutè factum in proprium commodum, vel est vanum, & de re inutili; vel est honestum, & obligat. In priori casu est nullum, & ita non habet locum condonatio, seu remissio. In posteriori impossibile est, vt sola vi propriæ voluntatis remitti, aut (vt ita dicam) relaxari possit: tum quia futilis esset, & nullius momenti talis obligatio. Tum etiam, quia tunc obligat iuramentum ad adhibendum comitem, cum supponatur non defuisse iudicium, & iustitiam: ergo.

Nec par est ratio iuramenti facti in fauorem tertij, quia hoc includit conditionem, *si tertius voluerit*: at verò iuramentum absolutè factum in proprium commodum non includit conditionem, *si ego voluero*; quia tale iuramentum non esset factum cum iudicio, & omnino tolleret vtilitatem eius; sed est omnino absolutum in ordine ad proprium consensum, qui iam nunc adhibetur cum promissione inita, quæ virtute includit promissionem non mutandi illum. Sic omnino Suarez *lib. 2. de iuram. cap.39. num.16.* Et ex illo Filliuc. *tract.25. cap.9. q.7. num.273.* Et ex vtroque Bonacina *tom.2.disp.4.q.1.punct.17.num.3.vers. An verò, in 2. edit.* Sanchez *loco cit.*

QVÆSTIO VII.

An iuramentum, quod ab aliquo homine alij præstatur, sed principaliter in honorem Dei, & in illius obsequium; & minus principaliter propter hominem, possit tunc homo, cui iuratur, hoc iuramentum remittere.

RESpondeo vt certum: Non posse. Quia ex principali intentione iurantis iudicandum est huiusmodi iuramentum non homini, sed ipsi Deo præstitum, & instar voti esse: ergo homo ille, propter quem minus principaliter fuit factum, condonare, aut remittere nequaquam potest. Sic sentiunt communiter Doctores. D. Thom. 2.2. *q.89. art.9. ad 2.* D. Anton. 2. *p. tit. 10. cap. 6. §.4.* Sotus *lib.8. de iustitia, q. 1. art.9. ad 2.* Azor 1. *p. lib.11. cap.9. q. 9.* cuius verba habes suprà *q. 2.* Sanchez *lib.3. cap.20. n. 5.* Fagundez *lib. 2. cap. 32. n.9.* Filliuc. *tract.25. cap.9. q.5.* Prado *tom.2. cap.32. de iuram. q.7.n.16.* & alij, hinc inferentes, quod si duo sibi inuicem iuramento ingressum Religionis promittant, vel alter tantum alteri, aut certam eleemosynam alicui pauperi propter Deum dandam, non possint hæc iuramenta sibi remittere, ob rationem datam: vnde horum relaxatio, aut dispensatio ad Ecclesiasticam potestatem solùm pertinet.

QVÆSTIO VIII.

An quando duo inuicem sibi iuramento promittunt, se amplius non iuraturos, se auditoros sacrum festis, se non lusuros, &c. possint sibi adinuicem obligationem remittere.

NEgant communiter Doctores, eo quòd horum iuramentorum principalis scopus, & finis est honor Dei, & eius obsequium, & ideo censendum est, non homini, sed Deo esse præstita, & ideo ab homine non posse condonari. Sic Sanchez *loco cit. n.5.* Azor, Tabiena, Angelus, Abulens. Driedo, & alij plures apud ipsum.

Sed clarius Respondet Fagundez loco citato, *n.10.* dicendo, in his casibus interrogandos esse iurantes de sua intentione, an scilicet hæc iuramenta fecerint ex præcipua intentione ob Dei honorem, an verò ad mutuam gratiam præstandam. Si respondeant primum, benè dicunt relati Doctores, non posse illos sibi inuicem hæc iuramenta remittere. Si secundum respondeant, tunc dicendum est, posse illos sibi talia iuramenta remittere. Sic ille, & benè. Sed non contra mentem Authorum primæ sententiæ, cùm ipsi supponant, dum affirmatiuè respondent, præcipuam intentionem iurantium fuisse habere pro scopo honorem Dei, & constat ex doctrina, quam ipsemet Sanchez docet *n.6.* quam non vidit Fagundez.

QVÆSTIO IX.

An deinde si duo sibi adinuicem iurent, se recitaturos duo Psalteria; aut Rosaria, alter pro altero; possint sibi adinuicem eam obligationem remittere.

NEgat Syluest. *v. iuramentum 5.q.9.* cum Ioan. Andrea *cap.2. de sponsalib;* & Ioan. Ling. *in Clem. 1. de vsuris.* Negat deinde Angel. *iuramentum 6.n.2.* existimantes, in hoc casu non posse sibi inuicem remittere, aut relaxare, vt loquitur Syluest. iuramenta, eo quòd concernant cultum Dei.

Affirmant è contrà alij, docentes posse. Quia illa iuramenta facta sunt in vtilitatem mutuam. Ita Filliuc. *tract.25.cap.9.q.6.n. 268. & num. 269.* vbi hæc dicit verba: Nec refert, quod vtilitas sit spiritualis; vt si duo iurent dicere Psalterium pro inuicem, quia huic etiam homo potest cedere, & opus promissum est homini, non Deo, quidquid contrà Syluest. *iuram.6.q.9.* Filliucius ex Suario, quem non citat, *lib.2.de iuram.cap.39.num.7.*

Sed ego clariùs sub distinctione cum Sanchez Resp. dicendum. Quod si intentio, & finis principalis iurantium fuit recitare amplius quotidie, vel vna tantum vice, quamuis eæ orationes pro altero offerrentur, non poterit alter obligationem illas recitandi remittere absolutè, sed tantum vt pro se offerantur; quia prius honorem, & cultum Dei respexit, posterius autem vtilitatem huius. Si verò præcipua intẽtio, & finis fuit, id beneficium mutuò in se ipsos cõferre, tunc poterit vterque mutuò sibi dictam obligationem remittere, aut alter solus alteri. In dubio autem intentionis, & finis, censendum est, hanc posteriorem esse, & ita locum esse partis remissioni.

Quia frequentissima sic promittentium intentio hæc est. Sic ille *lib.3.cap.20. num.5. fine*, & ex illo Fagundez *lib.2. cap.33. num.11.*

QVÆSTIO X.

An quando iuramentum principaliter in Dei honorem fit, sed tota res promissa cedit in fauorem partis, possit pars illa id iuramentum remittere?

NEgant plures Doctores. *Primò* ex doctrina D.Thomæ 2. 2. q.89. *art.9. ad* 2. vbi asserit, cum cui aliquid promittitur intuitu pietatis, id non posse remittere, eo quòd hoc iuramentum voto æquiualeat.

Secundò, quia tale iuramentum soli Deo præstatur, cuius iuri alter renunciare nequit: ergo si quis (inquiunt) iuret ad Dei honorem huic pauperi dare eleemosynam, vel eius filiam dotare, aut eam ducere, nequaquam poterit ille pauper, vel illa fœmina obligationem talis iuramenti remittere. Ita sentire videntur Vincentius cum Ioan. Andrea *in cap. 2. de sponsal. n.7. &* 8.& Anchar. ibid. *n.5.* & expressè id tenent Anton. ibi *n.9.* vbi Abbas in fine. Alex. de Neuo *n.* 28. Card. *in cap. De illis, el 1. de desponsat. impuber. n.2.* Rosella *v. sponsalia, n.*8. vbi Angelus *n* 20. Syluest. *q.10. casu* 1. Alex. Carrerius *lib.1. de sponsal. cap.5.* Sotus *lib.*8. *de inst. q.1 art.9. ad 2. &* Azor. *tom.1. lib.11. cap.9. q.11.* Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *libro 1. de matrim. disp. 52. n.7. & lib. 3. Decal. cap.20. n.7.*

Sed multò probabiliùs Resp. posse partem iuramentum Deo præstitum remittere. Quia quamuis sit Deo præstitum, ipse Deus illud recipit in partis vtilitatem: ergo pars, cui debetur, remittere potest, sicut alia debita condonare. Deinde huiusmodi iuramentum habet hanc tacitam conditionem, nempe dummodo velit promissum acceptare is de cuius commodo agitur. Non enim intendit promittens inuitum ad acceptandum cogere, vel nolenti obtrudere: ergo si ille nolit, vel condonet, non manet obligatus; cessat enim conditio, sub qua obligatio inducta est. Sic Nauarr. *cap.12. num.25.* Henriquez *lib.11. cap.14 n.6.* Viuald. in suo *Candelab. 1. p. de sponsal. cap.5. n.5.* Ludou. Lopez *2. p. instruct. de matrim. cap.* 38. & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez vbi suprà. Quibus addi possunt Fagundez *lib. 2. cap. 32. num. 15.* Candidus *disp.3. de iuram. punct. 2. n. 3.* dicens, id esse sibi certum. Pradus *tom. 2. de inst. cap. 31. de iuram. q.7. § 3. num.*18.

Qui omnes addunt, quod casu, quo iurans dare eleemosynam, non determinaret pauperem, tunc nullus esset, qui posset obligationem iuramenti remittere. Ratio est, quia illud iuramentum est Deo factum, & inducit rationem voti. Nec res promissa cedit in gratiam huius pauperis determinati, sed huius, vel illius: ergo nullus est in particulari, qui possit remittere. Legatur Sanchez *num.*8. & Palaus *loco cit.* & Fagundez *num.*15.

QVÆSTIO XI.

An si quis Mariæ filiæ Petri centum aureos in dotem sub iuramento promittat, intuitu, & causa Petri sui patris, tunc possit vterque, tam videlicet pater, quàm filia remissionem iuramenti facere?

NEgandum esse ex doctrina Soti, & Azorij his verbis docet Fagundez: Nam licèt ex doctrina Soti *lib.8 de inst. q.1. art.9. ad 2.* & Azorij *tom.1. institut. moral. lib.11. cap.9. q.11.* colligatur, ad patrem solum pertinere remissionem huius iuramenti, quia independenter à filia, & sine consensu illius, imò, & repugnante illa, solus potest obligationem huius voti (lege, *iuramenti*) remittere, quatenus asserunt, ad solum illum pertinere directè remissionem iuramenti promissorij, ad quem, & propter quem directè facta est promissio. Vnde cum hæc promissio directè facta sit patri, & propter patrem, & non filiæ, nec propter filiam, inde sequitur euidenter, quod solus pater independenter à filia possit obligationem illius remittere. Nec obstat, quod promissio illa in executione facta fuerit filiæ, & fortè inscientie patre: sufficit enim, quod ex intentione promittentis promissio facta fuerit patri, vt simpliciter diximus, directè factam fuisse patri.

Nihilominus, addit Fagundez, mihi videtur, posse etiam filiam illius obligationem remittere, & condonare sine consensu patris, imo repugnante patre, non quidem directè, sed indirectè, idest, dummodo id faciat sine præiudicio patris: quod tunc continget, quando illa nubere noluerit, aut quando voluerit, sed cum ea conditione, vt nihil pater ei promittat in dotem, præter id, quod tantùm, seclusa ea promissione, ex legitima habere poterat; aut quando inuenerit sponsum, qui eam indotatam in vxorem accipiat, tunc enim indirectè, & per subtractionem materiæ illa poterit independenter à patre obligationem huius iuramenti remittere. Quod non negabunt Sotus, & Azor, cum illi solùm dicant, remissionem huius iuramenti ad eum solum directè pertinere, ad quem, & propter quem directè facta est promissio. Huc vsque Fagundez.

Sed certè non benè pro parte negatiua citat hos Authores. Nam in primis Sotus, *loco citato*, non proponit quæstionem hanc, sicut nos cum Fagundez proposuimus, sed in hunc modum. Quia si contra arguas, sequeretur, quod si ego amico iurarem (*non dicit, filiæ Petri*) pondus auri in dotem filiæ suæ elargiri, non posset ille mihi remittere, sicut si absolutè illud iurarem. Nam dotare virginem videtur opus eleemosynæ, ac subinde pietatis, atque adeo esse votum: hoc autem videtur durum. Respondetur quod huiusmodi promissiones sunt ancipites; & ideo videndum est, quo animo fiant. Etenim si promissio fiat homini in gratiam ipsius, humano more iuramentum potest ab illo amico relaxari: sicut ipsa puella idem sibi præstitum iuramentum posset remittere. Si verò promissio fit intuitu pietatis, & religionis, naturam iam induit voti, quod ab homine relaxari non potest. Hæc Sotus. Qui, vt vides, solùm patri tribuit potestatem relaxandi iuramentum, sibi quia solùm præstitum; non filiæ, nec directè, nec indirectè. Igitur non benè citatur à Fagundez.

Similiter nec Azorius. Quia licèt hic proponat quæstionem

quæstionem eodem modo,ac Fagundez,sed non resoluit, vt refert. Accipe Azorii verba : Vndecimò quæritur,quid fit dicendum,cum Titius iurauit , se certæ Caij filiæ dotem daturum,vt possit commodè nubere,an Caius,aut eius filia eiusmodi iusiurandum possit remittere?Sotus *lib.6.* (*lege rn.*8.) *de iust.q.*1. *art.*9.distinguit : Aut Titius iureiurando se deuinxit pietatis , ac religionis causa , eo quòd filia Caij inopia premeretur , aut promisit gratia puellæ , vel patris.Si primo, inquit, modo iurauerit, non potest Caius, & filia iusiurandum dimittere ; est enim votum Deo factum.Si secundo , potest Caius id iusiurandum dissolvere, quoniam sibi , aut filiæ est facta promissio.Hæc Azorius.Qui (si notes) solum patri tribuit facultatem tale iuramentum relaxandi , filiæ verò nec directè,nec indirectè,sicut vult Fagundez.

Igitur clariùs ac distinctiùs Resp. *Primò.* In casu quæstionis propositæ optimè potest filia directè iuramentum relaxare, quia directè illi promissio facta est.Sic sentiunt clarè,vt vidisti, Sotus , & Azorius. Similiter & potest pater, si illi promissio facta fuerit.Constat vtique ex dictis.

Secundò. Resp. si iuramentum dandi dotem factum fuerit Patri,& non filiæ,tunc per accidens, & indirectè poterit filia illud relaxare, nolendo nubere, aut non admittendo dotem,vt benè in hoc Fagundez, quamuis vt propriùs loquamur iuxta dicta *quæst.*10. tunc ex se cesset obligatio iuramenti, nec indigeat ab aliquo relaxari.

DISPVTATIO XVI.

De cessatione iuramenti promissorij , & voti,ob irritationem factam ab habente potestatem.

QVÆSTIO PRIMA.

An irritatio iuramenti promissorij , aut voti sit annullatio omnimoda eorum.

RESPONDEO vt certum : quod sic. Nam irritare iuramentum , seu votum , nihil aliud est , quàm illud annullare , ita vt amplius non obliget. Sic colligitur ex S. Thoma 2.2.*q.*88.*art.*8.*&* 9.Sylu. *votum* 4. *n.*1. sic dicens : Irritatio est annullatio obligationis voti, ex beneplacito voluntatis , vt cùm vir dixerit vxori: Nolo quod obserues hoc, vel illud votum. Sic ille. Legantur Saneh.*lib.*3.*Decal.c.*19.*n.*1.Suar. *lib.*6.*de voto,cap.*1.Caiat.2.2.*q.*88.*art* 8.Raphaël de la Torre ibid.*art.*9.*disp.*1.Fagund. *lib* 1. *in Decal. cap.*33. Tambur. *lib.* 1 *c.*16.§.3.Prado c. 31. *de voto* , *q.*13. §.1.Palaus *disp* 3. *de iuram. in princip. & disp.*1. *de voto, punct.* 1. *n.* 1. vbi sic irritationem definit : *Est actus liber,quo is à quo votum pendet,tollit voti obligationem.*

QVÆSTIO II.

An irritatio iuramenti,aut voti pertineat ad potestatem dominatiuam.

RESpondeo vt certum, quod sic. Vnde solus ille qui potestatem habet dominatiuam in personam promittentem, vel in materiam promissam,irritare potest iuramentum promissorium,aut votum. Ideóque hæc potestas pertinet ad patrem respectu filiorum, & deficiente patre , ad matrem, ad tutorem,& curatorem,& ad illos,qui loco parentum habentur : Item ad Dominos respectu seruorum , ad Prælatos respectu Religiosorum , & tandem ad omnes,qui aliquam potestatem super alios exercent. Sic omnes DD. Legantur citati.

QVÆSTIO III.

An duplex inueniatur irritatio , altera directa, & propria , altera impropria, & indirecta.

REspondeo vt certum : quod sic. *Directa* , & propria dicitur,& est illa , quæ ex subiectione voluntaris prouenit,estque actus dominatiuæ potestatis,quo irritum,& nullum redditur iuramentum, aut votum. *Indirecta* verò est illa , quæ materiam promissam respicit,impediendo,illius executionem, quæ potius suspensio voti, aut iuramenti, quàm irritatio vocatur. Sic Suarez *lib.6 de voto, cap.*1. *n.*4. Sanchez *lib.*4. *cap.*24. *n.*1. Raphaël de la Torre *disp.*1. *cit. num.*6. Palaus *loco cit. n.* 2. *&* 3. Prado *num.*12. Tambur.*lib.*3.*c.*16.§.3.*n.* 2. his verbis. Ille dicitur votum irritare,qui tollit absolutè, & sine timore reuiuiscentiæ obligationem voti cuiuscumque,siue futuri, siue præteriti, siue sola mente , siue etiam voce prolati : tollere autem eam solùm potest is, à quo vouens dependet. Quoniam ergo dependentia vel est quoad voluntatem , vt est filius, vel Religiosus,qui dependent à voluntate Patris,& Superioris,vel quoad rem promissam, vt est seruus, qui quoad bona temporalia,quando non habet,nec habiturus est peculium proprium , dependet à Domino ; ideo duplex est irritatio , alia scilicet directa,quæ est, quando à Superiore,vel Patre tolluntur vota dependentia à sua voluntate:alia indirecta, quando tolluntur vota de rebus subiectis dominio alicuius.Sic ille *n.*1.Et *n.*2.*sic*:Directa irritatio semper est actus dominatiuæ potestatis , indirecta potest esse etiam actus iurisdictionis : & ita quidem esset , si Pontifex prohiberet materiam ab aliquo promissam,si prohiberet v. g. ieiunium in die Dominico,quod quis vouisset,&c. Sic ille ibi. Et hæc, vt diximus,dicitur indirecta irritatio,seu potius suspensio voti,&c Sic etiam Villalob. *tom.*2.*tract.*14. *diff.*17.(non 15.vt leges apud Pradum *n.* 4.) & alij communiter.

QVÆSTIO IV.

An sit necessarium, ad irritationem validam vt superior cognoscat iuramentum, aut votum emissum in specie.

Affirmant aliqui recentiores (vt ait Basilius infrà) quia necessarium est, quod is qui dispensat, vel commutat aliquod iuramentum, seu votum, habeat cognitionem horum in specie: ergo etiam erit necessium, quod talem cognitionem habeat, qui illa irritat. Ita tenent Raph. de la Torre 2.2. q 88. *art.* 9. *diff.* 1. *n.* 6.

Sed probabiliùs Respondeo, non esse necessarium superiorem vota, aut iuramenta, quæ irritare velit, in specie cognoscere; sed sat esse, si dicat: *Ego aufero à te quæcumque tua vota*, vel, *Ego irrito quodcumque votum* (seu *iuramentum*) *à te emissum de materia mihi subiecta*. Sic Basilius *lib.* 10. *de matrim. cap.* 17. §. 2. *num.* 22. & Tamburinus ex illo, *lib.* 3. *Decal. cap.* 16 § 3. *num.* 1. Qui ad argumentum contrarium, concesso antecedenti, negat consequentiam. Disparitatem assignant. Quia ideo dispensans, vel commutans debent speciatim vota cognoscere, vt causam dispensandi, vel æqualitatem commutandi perpendant; hæc autem non requiruntur in irritatione, quia ex parte irritantis non requiritur causa aliqua ad irritationem, vt dicemus statim.

QVÆSTIO V.

An irritatio petat ex natura sua causam, vt ab omni prorsus culpa sit libera.

Affirmant multi Doctores, esse culpam venialem irritare aliquod votum, seu iuramentum Deo præstitum, absque iusta causa. Quia qui sine causa irritat aliquod votum, seu iuramentum Deo præstitum, abutitur potestate sibi in bonum sui subditi concessa: ergo. Ita Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 24. *num.* 13. & penes ipsum Sotos *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. *col.* 4. *vers. De vsu autem.* Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. §. 7. *paulò post initium.* Aragon. 2.2. *q.* 88. *art.* 8. *col.* 2. *vers. sed quoniam* Sayrus *in Claui regia, lib.* 6. *c.* 10. *n.* 14. Lessius *lib.* 2. *de iust cap.* 40. *dubit.* 10. *n.* 70. Manuel *in Bulla Cruc.* §. 9 *n.* 104. Valentia 2.2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 16. *col.* 1. & Conradus *in suis responsis*, 1. *p. q.* 198.

Sed probabiliùs Respondeo, non petere ex natura sua causam, vt omni prorsus culpa vacet irritatio, sed hanc sola superioris voluntate validè, & licitè fieri posse. Quia superior irritans vtitur iure suo, quod habet, ve inferiorum vota, seu iuramenta Deo præstita, sint absque eius consensu firma; nec iure aliquo cogitur ea approbare, cùm nec ipse voucrit, aut iurauerit, nec votis, aut iuramentis præstandis consensum præbuerit. Sic apud Sanchez *loco cit. num.* 11. tenent Nauarr. *cap.* 12. *num.* 73. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 4. *sect.* 2. *num.* 8. Caiet. *in sum. verb. votum, cap. vltimo.* Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regul. q.* 25. *artic.* 7. *fine.* Toledo *lib* 4. *sum. cap.* 18. *num.* 9. Sà *v. votum, vbi de voti irritatione, num.* 1. Lodou. Lopez 1. *p. instructorij, cap.* 48. *col. vltima*, Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 1. Petr. Ledesma *tom* 2. *sum. tract.* 10. *cap* 7. *dub.* 2. Palud. Palæ. Quandus, D. Anton. Syluester, Angel. Alcozer, Angles, Viuald. Vega, Beia, Llamas, & alij. Imò & ipse Sanchez idem tenuerat *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 1. vt notat Fagundez, qui hanc etiam tenet sententiam *lib.* 2. *Decal. cap.* 33. *num.* 1. Tamburinus *loco cit. num.* 1. & 14. vbi ait, quoad praxim vtriusque sententiæ Doctores concordes esse, fatentur enim & primi, causam ad excusandum à quacumque culpa eam vnam sufficientem esse, quia scilicet grauatum se subditum voto, aut iuramento sentiat. Cùm igitur tam modica causa sit satis, moraliter loquendo, culpa semper euitabitur. Sic ille, qui & citat Sanchez pro se *loco cit. n.* 15. & 16. Et benè, & Basilium *lib.* 10. *de matrim. c.* 17. *n.* 22.

QVÆSTIO VI.

An qui gaudet potestate irritandi vota Deo facta, possit & iuramenta eidem Deo præstita irritare.

Negat Valentia 2.2. *disp.* 6. *q.* 7. *punct.* 4. *col.* 5. *vers. Quartum est.*

Sed probabiliùs longè Respondeo dicendum, quod omnes, qui gaudent potestate irritandi vota Deo facta, gaudeant etiam potestate iuramenta de eisdem rebus Deo præstita irritandi. Ratio est, quia vt suprà est habitum, huiusmodi iuramenta induunt voti rationem: ergo qui gaudet potestate irritandi votum, gaudebit vtique irritandi & iuramentum. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 2. & penes ipsum D. Thom. 2.2. *q.* 89. *art.* 9. *ad* 3. & ibi Caiet. Sotus, & Aragon, Azor, Alcozer, Sà, Toledo, & alij. Fagundez *loco cit. num* 4. Palao *disput.* 3. *de iuram. punct.* 1. *num.* 1. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 12. *num.* 6. Palao *q.* 13. §. 2. *num.* 23. & alij, quos in simili citauimus 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *quæst.* 100. & *sequent.*

QVÆSTIO VII.

An potestas irritandi vota, aut iuramenta Deo præstita, oriatur habeat ex iure positiuo, seu Pontificio.

Affirmant plures Doctores: eo quòd nullo pacto, ex natura rei potest hæc potestas probari, præcipuè loquendo respectu Religiosorum, quorum solemnia vota ex iure positiuo statum religiosum constituunt, & solo iure Ecclesiastico irritum redditur, quod contra vota fit. Ita tenent loquendo de Religiosis, & filiisfamilias, Vasquez 1.2. *q.* 96. *art.* 4. *disp.* 165. *cap.* 4. *num.* 19. Lessius *lib.* 2 *cap.* 40. *dubit.* 10. *num.* 74 & Sanchez *lib* 4. *in Decal. c.* 24. *num.* 32. quos citat, & sequitur Castro Palaus *disput.* 2. *de voto, punct.* 1. *num.* 4. Quibus addi possunt Barth à S. Fausto *lib.* 2. *q.* 29. Bonacina *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *n.* 26. Lezana *tom.* 4. *verb. votum pro regularib. n.* 7.

Sed non minùs probabiliter, sed potiùs magis, Respondeo hanc potestatem ortum habere à iure naturali & diuino. Quia filius naturaliter subditur patri, vxor viro, seruus Domino, & Religiosus Prælato: atqui hæc subiectio est radix huius potestatis: ergo à iure naturali prouenit hæc potestas. Sic Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. *col.* 3. *vers. Haud ergo*, & vers. *Sciscitaris autem.* Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 8. *col.* 7. *vers. Tertiò est aduertendum.* Quandus *in* 4. *dist.* 38.

*dist.*38. *disp. vnica , proposit,* 22. Saytus *in Claui Reg. lib.6.cap.*10. *n.*7. Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.*17. *q.*3. Pert. Ledesma *tom.*2. *tract.*10. *cap.*7. *dub.*2. *in dicto* 3. Suarez *lib.6.de voto,cap.6.n.*2. & 3. & *cap.*7. *à num.*3. Salas 1.2 *q.*21.*tract.*8. *disp. vnica, sect.*15.*n.*262. Vega.*tom.*2. *sum. cap.*129. *casu* 88. Conrados *in responsis* , 1. *p. q.*297. & Rodrig. *tom.*2. *sum. cap.*89. *n.*1. & *tom.*1. *qq. Regul. q.*25. *art.*5. & Caiet.2.2. *q.*88. *art.*8. *dub.*3. *vers. Ad primum dicitur*,quos omnes pro hac parte adducit Sanchez *loco cit.n.*29. Quibus addi possunt Raph. de la Torre *loco cit. disp.*2. *n.*4. & *disp.*4. *num.*5. Basil.de Leon *lib.*7. *de matrim. cap.*5.*n.*19.Hieron. Garcia *tomo* 2. *tract.*10. *diff.*6. *dub.*7. *punct.*2.*n.*15. (licet dubitet *n.*20.)Trollench. *lib.*2.*in Decal. c.*2. *dub.*10. *n.*1. Prado *tom* 2. *cap.*31. *de voto* , *q.*13. §.2.*n.*15. Pellizatius *tom.*1. *Regul. tract.*3. *cap* 4. *quaest.*21. *num.*61. Peytinus *tom.*2. *vbi de Praelato, quaest.*3.*cap.*3. *num.*8. Miranda *tom.*2 *q.*32. *art.*4. *concl.*6. Basseus *tom.*2.*votum* 2.*n.*1. Ascanius *tom.*5. *disp.*18 *quaest.*4.*n.*8.

§. II.

De potestate , quam habet Pontifex ad irritanda vota, & iuramenta Christianorum omnium.

QVAESTIO VIII.

An summus Pontifex possit directè irritare vota omnium Christianorum ?

AFfirmant aliqui , quos suppressis nominibus, refert Suarez *lib.6.de voto,cap.*5.*n.*2.Quorum fundamentum est ,quia Pontifex habet supremam potestatem in terris, & illi sine limitatione dictum est in Petro *Matt.*16. *Quodcumque ligaueris , & quodcumque solueris , &c.* Ergo etiam illi data est potestas irritandi omnia vota.Ita apud Suar.Glossa *in cap. Quemadmodum, de iureiurand.verb.conditio,* & apud Castro Palaum Metina *de Sacror. hominum continentia , lib.*5. *cap.*54. *fine*, & Llamas *in methodo curationis, cap.*4 §.41. (sic lege , non vt Inueni apud ipsum Palaum , *Namas* 3. *p .cap.*44.) in principio , vbi sic ait:Quoad primum sciendum est,summum Pontificem cum rationabili causa omnia vota irritare,commutare,& in omnibus dispensare,&c. Sic ibi : & in fine,sic : Potest & summus Pontifex irritare quaecumque vota,quae potest pater & tutor,& Praelatus,& Dominus,cum sit omnium Pater, Praelatus,atque Dominus : & sic omnis vouens , si non actualiter, tamen omnis virtualiter reseruat sui Superioris , Praelati, Patris, vel Tutoris, vel Domini voluntatem in his,in quibos ille subiectus est,quando votum simplex emittit:nam quando solemne cum debitis ab Ecclesia declaratis circunstantiis, & solemnitatibus facit,solum omnipotentis Dei reseruat volontatem. Haec Hieronymus Llamas.Ita etiam tenet nouissimè Acacios March, *tom.*2.*verb.voto,Resol.*449.*n.*1.

Sed vt quid certum Respondeo, non posse Pontificem directè omnium Christianorum vota irritare.Quia certum est, talem potestatem dominationis non esse Pontifici à Christo Domino datam , sed tantum potestatem supremae iurisdictionis ad gubernandam Ecclesiam,quia illa potestas nec necessaria, nec conueniens erat ad regimen Ecclesiae,cum alia supremae iurisdictionis ad id sufficiat,per hanc enim potest Pontifex,iusta interueniente causa,Christianos ab obligatione voti per dispensationem eximere , aut illorum executionem per potestatem praeceptiuam impedire.

Nec est verum quod ait Hieronym.Llamas,nam vt benè Suarez, ex vi potestatis iurisdictionis Pontificiae factum non est, vt omnes voluntates Christinorum ita sint dependentes à voluntate Papae, vt non possint obligari firmiter , & absolutè Deo, nisi dependeoter à consensu Papae ; vndè enim fingi potest talis dependentia? Aliàs etiam homo homini obligari non posset , nisi sub conditione inclusa, *si Papae placuerit*,& sic nec ipsum Matrimonium,nec Professio Religiosa firma esset , si Papa vellet illam irritare,quae sunt absurda. Sic ille *lib.6. de voto, c.*2. *n.*3. Et antea D. Thom.2.2. *q.*88. *art.*12. & ibi Caiet. *dub.*2. Vasquez 1.2.*disp.*165.*cap.*4. Nauar. *cap.*12.*n.*76. (non 79. vt legi apud Palaum) Azor. *tom.*1 *lib.*11.*cap.*17.*q.*3. Lessius *lib.*2 *cap.*40. *dubit.* 13.*n.*81.dicens oppositum improbabile , Sanchez *lib.*4.*c.*24. *n.*18. (Qui etiam citat Llamas in *c.*44. sed malè) Palaus *disp.*1. *pun.*2. *n.*2. & alij. Qui omnes conueniunt , ob rationem dictam,nullum votum saecularium , seu laicorum posse Pontificem directè irritare. Benè tamen indirectè, impediendo executionem votorom per potestatem praeceptiuâ. Aduerte hic , quod Sanchez *loco cit.n.*17.in fine, dicit , quod Lessius *lib.*2. *de iust. cap.*40. *dub.*10. *n.*86. affirmat , sententiam Hieronymi Llamas esse parum probabilem, & ita videtur censere non nihil probabilitatis habere. Sed certè *in* 2. *editione* loco à nobis citato , absolutè dicit , sententiam dictam non esse probabilem. Legatur.

QVAESTIO IX.

An saltem possit Pontifex vota Clericorum (etiam Episcoporum) saecularium directè irritare ?

AFfirmabunt à fortiori Authores primae sententiae relatae quaest. antecedenti.

Sed etiam vt certum Respondeo,nec posse regulariter loquendo. Quia neqoe in Clericos saeculares habet Pontifex potestatem dominatiuam : ergo directè non valebit eorum vota irritare. Benè tamen ex parte materiae, & indirectè.Sic Authores citati, praecipuè Suarez *num.*4. Nauarr. *cap.*12. *num.*76. Azor. *loco cit.* Saytus *lib.*6. *Clauis Reg. c.*10.*dub.*8. *n.*17. Sanchez *n.*19.Prado *tom.*1.*c.*31. *de voto*,*q.*13. § 5.*n.*18. & alii, quos citat , & sequitur Ascanius Tamburin.de iure Abbatum *tom.*2.*disp.*18.*q.*4.*n.*9.

§. III.

De potestate quam habent Prælati Regulares ad irritanda vota, & iuramenta Deo præstita, suorum subditorum?

QVÆSTIO XV.

An non solùm Prælati Superiores Regulares, vt Generales, & Prouinciales, verùm etiam Conuentuales, vt Ministri, Priores, Guardiani, &c. possint irritare vota, aut iuramenta suorum subditorum?

RESpondeo vt certum: Omnes istos posse. Quia omnibus istis quilibet Religiosus, per votum obedientiæ, quod in Professione emittit, subjicitur. Sic omnes vt fatetur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 33. *num.* 15. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *num.* 17. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 30. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 1. & alij, qui idem dicunt de visitatoribus; quia dum visitant sunt Prouincialibus superiores, & toti Prouinciæ præsunt, nisi aliàs habeant iurisdictionem ad aliquos actus limitatam. Legantur Peyrin. *tom.* 2. *tract. de Prælato, quæst.* 3. *cap.* 3. à S. Fausto *lib.* 2. *Thesaur. quæst.* 154. Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. *quæst.* 3. Bassæus *tom.* 2. *votum* 2. *num.* 11. Ascan. Tamburin. *tom.* 2. *disp.* 18. *quæst.* 4. *num.* 2.

QVÆSTIO XVI.

An Prælati secundarij Conuentuum, quos communiter Superiores, Vicarios, & in Ordine Benedictino, Priores, & in Societate Iesu, Ministros vocant, possint in præsentia superiorum etiam irritare vota, aut iuramenta suorum subditorum?

AFfirmabit forsan Pasqualigus, qui *decis.* 103. concedit prædictis secundariis Prælatis iurisdictionem ordinariam in foro pœnitentiæ, vt notauimus 1. *part. tract.* 5. *disputat.* 11. *quæst.* 35.

Sed omninò Respondeo: Non posse irritare vota suorum Religiosorum, saltem in præsentia suorum Superiorum. Quia tunc non sunt simpliciter Prælati, sed Prælatorum adiutores ad res quasdam eis à Superioribus commissas, & ad causas determinatas, nec potestatem dominatiuam in Religiosos habent, & ideo non possunt sibi eligere Confessarium Sacerdotem quemlibet simplicem, vt diximus 2. *p. loco citato.* Et ideò ita tenent Scotus *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *art.* 2. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 16. Suarez *num.* 17. *citato.* Candid. *disquis.* 25. *art.* 2. (non 3. vt legi apud Pradum) *dubitat.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 13. §. 3. *num.* 42. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 3. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *quæst.* 21. *num.* 65. Peyrin. *tom.* 2. *tract.* 2. *quæst.* 3. *cap.* 3. *numer.* 26. Bassæus *tom.* 2. *votum* 2. *numero vndecimo, vers. Quartò,* & communis.

QVÆSTIO XVII.

An saltem in absentia Superioris Conuentualis, seu Localis, possint dicti secundarij Prælati vota & iuramenta Deo præstita à suis Religiosis, irritare?

REspondeo tunc optimè posse. Quia tunc tota gubernatio Conuentus ad hos secundarios Prælatos spectat, tanquam vices proprij Prælati gerentes, & sic sunt veri Prælati, cùm plena Prælatorum vice fungantur, nisi aliàs suam iurisdictionem non restrinxerint. Ergo, &c. Sic Sanchez, Suarez, Candid. Pradus, Fagundez, & Pellizzar. locis citatis. Peyrin. *num.* 16. *cit.* qui id benè limitat, vt non intelligatur de absentia breui Prælati superioris, quia tunc putat, non posse, Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17 *q.* 3. Sayrus in *Claui Reg. lib* 6. *cap.* 16. *num.* 16. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *num.* 31. vbi affirmat quod vota Religiosorum irritari possunt ab iis, qui vices Superiorum gerunt, modò hi habeant iurisdictionem generalem ad omnes causas, & negotia, nam in tali generali facultate includitur etiam facultas irritandi vota.

QVÆSTIO XVIII.

An potestatem irritandi vota, & iuramenta Deo præstita possit Superior alteri delegare.

NEgandum videtur. Quia Superior nequit alterum efficere dominum voluntatis sui subditi, non constituendo illum absolutum Superiorem, quando sic constituere posset: ergo nec delegare potestatem irritandi vota, cum hæc ex dominatiua potestate oriatur. Propter hoc ita tenent aliqui, quos suppressis nominibus refert Palaus infra.

Sed omninò Respondeo posse delegare. Quia hoc nihil aliud est, quàm potestatem irritandi actus gesti, absque domini consensu committere; quam quidem quilibet Dominus concedere potest ad rescindendam rei suæ alienationem, ipso inconsulto factã. Nec hoc est constituere absolutè dominum, sed vices suas committere ad resciodendum illum actum. Sic Sanchez *lib* 4. *cap.* 24. *n.* 54. Qui pro hac parte citat Lessium *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 107. *verb. Abbatissæ*, dicentem, Abbatissas posse Monialium vota irritare, ex formali, vel virtuali suorum Prælatorum concessione. Sed Fagundez qui hanc nostram sequitur opinionem, *cap.* 35. *citato, num.* 4. ait, quod in editione Parisiensi non inuenerit in Lessio talia verba. Ego dico, quod in mea editione Antuerpiensi, non loco citato à Sanchez, nempe *dub* 13. *n.* 107. §. *Abbatissa*, sed *dub.* 18. *num.* 133. vers. *Abbatissa*, solùm hæc verba habet Lessius: Abbatissæ, etsi possint vota suarum Monialium irritare, non tamen possunt propriè in illis dispensare, quia iurisdictione spirituali carent. Hæc, & non amplius, Lessius. Tenent etiam nostram sententiam Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *n.* 17. Candid. *disquis.* 25. *art.* 2. *dub.* 8. Ascanius *tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 11. Bonac. *disp.* 4 *q* 2. *punct.* 7. §. 2. *n.* 31. *vers. Ex quo licet*

cet inferre. Legatur iterum Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 16. Trullench. *etiam lib.* 2. *in Decal. cap* 2. *dub.* 29. *num.* 4. Palaus *disput.* 2. *de vota, punct.* 4. *num.* 11. P. Ioan. à Sanctissimo Sacramento Carmelita *de offic. & potest. Prioris Claustr. p.* 3. *sect.* 2. *princ.* 1. *illat.* 5.

QVÆSTIO XIX.

An Prælati secundarij, vt Vicarij, &c. possint dum sunt præsentes Prælati Conuentuales, licite occupare subditum, tempore quo votum, seu iuramentum impleturus erat.

Respondeo posse, nisi eliàs ex speciali mandato Superioris id tempus ad voti, seu iuramenti impletionem habeat subditus destinatum. Ratio est, quia huiusmodi secundarij Prælati habent ius præcipiendi intra limites suæ domesticæ gubernationis commissos à primariis Superioribus: ergo cum ad hoc non sit necessaria potestas dominatiua, sed satis sit œconomica, poterunt id facere. Nec enim subditus potest suis votis potestati horum præiudicare; quia id esset rectæ Monesterij gubernationi aduersum. Ex quo infertur, quod aliquando per accidens id votum, aut iuramentum non obligabit, quia erat illi tempori adnexum. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 16. *citata.* Fagundez *ex illo, num.* 5.

QVÆSTIO XX.

An hæc potestas irritandi vota, aut iuramenta Deo præstita, possit reseruari à Prælato Superiori, (v. g. à Prouinciali) inferiori Prælato, nempe Conuentuali.

Respondeo vt cultum: Posse. Quia quamuis omnibus primariis Religionis Prælatis hæc potestas irritandi vota, & iuramenta conueniat; et id est cum quadam subordinatione. Et ideo potest Superior Prælatus reseruare Prælato inferiori aliquam irritationem talis, vel talis voti, sicuti potest alia circa regimen, & absolutionem reseruatorum. Sic Suarez *lib.* 6. *de vota, cap.* 7. *numer.* 17. Sanchez ex illo *loco citato, num.* 17. & Fagundez *num.* 6.

QVÆSTIO XXI.

An Abbatissa, aut Priorissa possint irritare omnia suarum Monialium vota, quæ possunt Prælati circa suos Religiosos irritare.

Negant aliqui Doctores, eo quòd existiment, quod satis sit, eam potestatem esse apud Prælatos Monasterij, ad quos gubernatio prædicti Monasterij spectat. Ita sentit Azor, dum ait, posse dictas Abbatissas, seu Priorissas, ea solummodo irritate vota suarum Monialium, quæ religiosæ familiæ gubernationi sunt incommode; non alia. Ita ille *p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.* 3. *ad finem.* Quem citat, & sequitur Palaus *disp.* 2. *de voto, punct.* 8. *num.* 7. *fine.* Et Rodriguez *tom.* 2. *sum. cap* 89. *num.* 9. ait, Abbatissam posse irritare vota emissa à Monialibus de operibus supererogationis, & liberis, & ita videtur concedere eis limitatiorem potestatem, quàm Prælatis Religionum, qui possunt etiam vota de rebus præceptis irritare, vt infra. Et tandem alij absolutò negant id posse Abbatissas, propter argumentum nuper factum, vt refert Raph. de la Torra vbi infra.

Sed probabiliùs Respondeo: Abbatissas, seu Priorissas posse irritare Monialium omnia vota, quæ possunt Prælati circa suos Religiosos. Quia Moniales non solùm Prælatis, sed ipsismet Abbatissis, seu Priorissis emittunt obedientiæ votum, sicut Religiosi suis Prælatis: ergo omnia illarum vota includunt hanc tacitam conditionem pendentem ex earum consensu, *nisi mea Abbatissa contradixerit.* Deinde, quia Abbatissæ, seu Priorissæ non habent minorem potestatem in actus Monialium, quàm Mater tutrix in actus filiorum impuberum (vt concedit ipsemet Rodriguez *loco cit.* loquendo de Patre respectu filiorum:) sed Matres tutrices possunt irritare omnia vota filiorum impuberum, vt infra dicemus: ergo & illæ. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 33. *num.* 19. & penes illum Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *cap.* 7. *ad finem.* Ouandus *in* 4. *dist.* 38. *disp. vnica, propos.* 19. Alcozer *in sum. cap.* 16. Angles 2. *p. quæst. vnica de vota, art.* 7. *diff.* 7. Rodrig. *qq. regul. tom.* 1. *quæst.* 25. *art.* 7. Viuald. 3 *p. Candel. cap.* 14. *num.* 98. Lessius *lib.* 1. *de iust. cap.* 40 *dub.* 13. *num.* 107. *vers. Abbatissa* (sed in impressione Antuerpiensi id habet *dub.* 18. *num.* 133. vt vidimus supra *quæst.* 18.) Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *num. vltimo.* Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *numer.* 7. vers. *Hinc est,* & *num.* 13. *in fine,* & Vasquez 1. 2. *quæst.* 96. *art.* 4. *disp.* 165. *cap.* 4. *num.* 19 His addi possunt Candidus *disquis.* 25. *art.* 2. (non 3. vt sæpius citat Pradus) *dubitatione* 4. Raph. de la Torre 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 9. *disput.* 2. *num.* 6. qui id latè probat, & respondet rationi factæ à contrariis. Tamburinus *de iure Abbatissarum disput.* 32. *quæst.* 6. Hieronym. Garcia *tom.* 2. *tract.* 10. *diff.* 6. *dubit.* 7. *punct.* 2. *numer.* 20. Pradus *cap.* 31 *de voto, quæst.* 13 §. 2. *num.* 44. Tamburin. Iesuita *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 31. Fagundez *lib* 2. *in Decal cap.* 35. *num* 8. Pellizzar. *tom.* 2. *Man. Religios. tract.* 3. *cap* 4. *quæst.* 21. *numer.* 64. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *quæst.* 9. *num.* 243. *dicto* 4. *in fine,* Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 7. §. 2. *numer.* 26. *vers. Adda quartò,* Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap* 2. *dub.* 32. *num.* 3. Barbosa *de iure Eccles. lib.* 1. *cap.* 45. *numer.* 38. & 40. Lezana *tom.* 1. *sum. cap.* 26. *num.* 15. Basseus *tom.* 2. *verum* 2. *n.* 11. Miranda *tract. de Monialib. quæst.* 6. *art.* 4. *concl.* 3. Pottel *in addit. ad dub. Regul. verb. Abbatissa, n.* 3. Imò & citari potest Azor. 1. *part. lib.* 13. *cap.* 10. *quæst.* 7. *in fine,* & Machado *tom.* 2. *lib.* 5. *par.* 3. *tract.* 4. *docum.* 5. Ex quo constat à fortiori, posse Abbatissas, ex delegata potestate, aut ex formali, vel virtuali suorum Prælatorum concessione, vota suarum Monialium irritate. Legatur *quæst.* 18.

QVÆSTIO XXII.

An Prælati Religionum possint irritare illa Religiosorum vota, & iuramenta, quæ versantur circa materiam præceptam à Deo, vt de non mentiendo, vel ab Ecclesia, vt de abstinendo à carnibus in die ieiunij.

NEgant aliqui Doctores, eo quod materia talium votorum, cum sit necessaria, & posita sub præcepto, non subduntur Prælato Regulari: ergo. Ita Caiet. 2.2. *q.*88. *art.*8. *dub. vltimo*, Armilla *v. votum*, *num.*9. Palac. *in* 4. *dist.* 38. *disp.*3. *col.*22. Angles Flotib. 2. *p. q. vnica de voto*, *art.*7. *diff.*2. *concl.*3.

Sed probabiliùs Respondeo: Posse. Ratio est, quia voluntas Religiosi debet esse perfectè subdita Prælato, & dependens ab ipsius voluntate in omnibus ad vitæ rectam directionem pertinentibus, ac proinde in nouis obligationibus suscipiendis. Et quamuis illa voti, aut iuramenti Deo præstiti materia, quatenus est materia præcepti, v. g. non mentiendi, non furandi, &c. non subdatur Prælato, subditur tamen, quatenus est noua voti, aut iuramenti obligatio; cum id votum, aut iuramentum emittere sit opus supererogationis, sicut orare, & abstinere extra præcepti tempus. Sic Sanchez *lib.*4 *cap.*33. *n.*7. & penes illum, D. Thom. 2.2. *q.*88. *art* 8. *ad* 3. *& in* 4. *dist* 38. *q.*1. *art.*1. *quæst. vltima ad* 3. & ibi Durand. *q.*1. *n.*7. Palud. *q.*4. *art.*2. *n.*24. Abulens. *in cap.*30. *Numer. q.*65. *ad* 3. *& q.*72. Sotus *lib.* 7. *de iust. q* 3. *art.*1. *dub.*2. *col.*3. *vers. Quartum verum.* Nauarr. *cap.*12. *num.*65. Metina *lib.*1. *sum. cap.*4 §.6. *fol.* 87. Aragon. 2.2. *q.*88. *art.*8. *dub.*1. *concl.*4. Suarez *lib.*6. *de voto*, *cap.*7. *n.*7. Sayrus *in Clavi Reg. lib.*6. *cap.*10. *n.*9. appellant oppositam sententiam, falsam (sed immeritò, vt vidit ipse Sanchez) Valentia 2.2. *disp.*6. *q* 6 *punct.*6. *quæstiunc.*5. Lessius *lib* 2 *de iust. cap.*40. *dub.*13. (mihi Sancio 10.) *num.*74. *versu altera est.* Azor. *tom.*1 *lib.* 11. *cap.*17. *quæst.* 16. *&* 17. Llamas 3. *p. Methodi*, *cap* 4. §. 25. Tottecr. Syluest. Tabiena, Alcozer, Grassis, Ludou. Lopez, Rodrigi Philiarch. Conradus, Ouand. Petr. Ledesma, & Vega. Quibus addi possunt Fagundez *lib* 2. *in Decal. cap* 35. *num.*7. Pellizar. *tom.*1. *tract.*3. *cap.*4. *q.*11. *num.*61. Filliuc. *tract.*26. *cap.*8. *q.*9. *dicto* 3. *numer.*241. Castro Palao *disp.*2. *de voto*, *punct.*8. *numer.* 2. Bonac. *disp.*4 *q* 2. *punct.*7. §.2. *num.*26. Azor. Tamburin. *tom.*2. *de iure Abbat. disput.* 18. *q.*4. *num.*11. Layman. *lib.*4 *tract.*4 *cap.*7. *n* 6. *concl.*3. Prado *cap.*31. *de voto*, *q.*13. §.3. *n.*33. Raph. de la Torre *disp.*2. *citata*, *num.*2. Peyrinus *tom.*2. *tract. de Prælato*, *q.*3. *cap.*3. *n.*10. Moises. *tom.*1. *tract.*2. *c.*15. *n.*84.

QVÆSTIO XXIII.

An Superiores Religionum, etiam irritare possint vota, seu iuramenta suorum Religiosorum, de seruandis iis, ad quæ ex Regula tenentur.

AFfirmant Angles *concl.*4. Caietan. & Armilla locis quæst. antecedenti citatis, casu tamen solum, quo Superior possit dispensare in præceptis Regulæ, secus verò aliàs. Ducuntur eodem fundamento, quod quæstione Superiori retulimus.

Sed iuxta nostram sententiam nuper relatam, Respondeo dicendum, in vtroque casu ob eandem rationem, posse superiorem Religionis ea vota, & iuramenta suorum Religiosorum irritare. Quia licèt materia voti, aut iuramenti promissorij sit extra illius potestatem, non est tamen noua illa obligatio, quæ ex tali voto, aut iuramento in suo Religioso resultat. Sic Sanchez *loco cit. num.*8. ex Azorio *c.*17. *citato*, *q.*17. & Suario *cap.*7. *cit. n.*7. *&* 8. Sic etiam indistinctè loquentes tradunt Sotus, Aragon, & Philiateus apud ipsum. Fagundez *cap.*34. *n.*11. Peyrinus *loco citato*, *n.* 10. & alij.

QVÆSTIO XXIV.

An Prælati possint irritare etiam vota, aut iuramenta interna suorum subditorum, vt vota faciendi tot actus amoris, fidei, &c.

NEgant aliqui Authores, quos tacito nomine refert Vasquez 1.2. *q.*96. *art.*4 *disp.*160. *cap.*4. *n.*17. Et ipse videtur sentire id esse probabile, cum tantum vocet oppositum probabiliùs. Fundamentum eorum est. Quia Ecclesia non habet potestatem circa actus purè internos: ergo vota purè interna, & quæ versantur circa actus purè interiores, non possunt irritari à Prælatis Religiosorum, aut ab aliis habentibus facultatem irritandi vota, aut iuramenta Deo præstita.

Sed longè multò probabilius Respondeo: Posse irritare talia vota, seu iuramenta merè interna. Quia ad totum hoc extenditur potestas Prælatorum. Et ideo, licèt Religiosus v.g. voueat, aut iuret exercere quotidie tot actus amoris Dei, aut fidei, aut contritionis, optimè poterit Prælatus onus voti, aut iuramenti auferre, etiamsi non possit tales actus prohibere.

Ad argumentum autem contrariorum benè respondet Candidus distinguendo antecedens: Ecclesia non habet potestatem circa actus merè internos, quando iubet vel prohibet aliquid, concedo antecedens: quando liberat aliquem ab aliqua obligatione, nego antecedens: & quoniam quando Prælati irritant vota, aut iuramenta merè interna subditorum, liberant subditos ab obligatione seruandi vota, aut iuramenta, ideò ad id habent potestatem. Sic ille *disquis.*25. *art.*2. *dubit.*3. *dicto* 4. Et antea Vasquez *loco citato*, Suarez *tom.*5. *in* 3. *p. disput.*4. *sect.*2. *num.*8. *&* 9. *& tom.*2. *de Relig. lib.*6. *cap.*7. *n.*8. Petr. Ledesma *tom.*2. *summa*, *tract.* 10. *cap.*7. *dub. vltimo*, *dicto* 1. Bañez 2.2. *q.*11. *art.*4. quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.*4. *in Decal.*

cap.

cap. 14. *num.* 40. Quibus addi possunt Raph. de la Torre 2.2. q.88. *art.* 9. *disp.* 2. *num.* 3. Castro Palao *disp.* 2. *de voto*, *punct.* 3. §. 1. *num.* 1. Prado *cap.* 31. *de voto*, q.13. §. 3. *num.* 34. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 29. *num.* 3. Peyrin. *tom.* 2. *vbi de Prælato*, q.3. *cap.* 3. Portel. *in dub. Regal. v. votum*, *n* 32. Basseus *tom.* 2. *votum* 2. *n.* 1. Ascan. Tambur. *tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 4. *n.* 6.

QVÆSTIO XXV.

An item possint Prælati, aut alij habentes potestatem irritandi vota, seu iuramenta, irritare non solùm iam emissa, sed etiam in posterum emittenda.

REspondeO posse etiam. Ratio est, quia quicumque dominatiua potestate irritandi vota, seu iuramenta gaudet, potest nolle, vt vota, aut iuramenta emittenda à subdito, eique prius non communicata, nulla & irrita sint: ergo hac posita voluntate, & declarata subdito, si hic aliqua vota emittat, aut iuramenta aliqua Deo præster, inconsulto Superiore, irrita erunt, & inania, cum deficiat illis consensus Superioris, à quo dependet firmitas voti, aut iuramenti promissorij subditi: ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 24. *n.* 49. & 50. Suarez *lib.* 3. *de voto*, *cap.* 3. *n.* 15. & *cap.* 6. *n.* 25. Candidus *dubit.* 2. *cit. dicto* 3. Trullench. *n.* 3. *cit.* Layman. *lib.* 4. *sum. tract.* 4. *c.* 7. *n.* 6. *concl.* 3. *vers. ex quo*, Palaus *disp.* 1. *punct.* 3. §. 1. *n.* 2. Prado *loco cit. n.* 35. Basseus *tom.* 2. *votum* 2. *n.* 3.

QVÆSTIO XXVI.

An Religiosi possint validè, & meritoriè vota aliqua, aut iuramenta Deo emittere, ac præstare, absque suorum Superiorum licentia, & consensu.

NEgant aliqui Doctores, docentes, Monachos non posse vouere sine sui Abbatis consensu, & ante illius consensum, votum non habere vim. *Primò* quia sic habetur in cap. *Monacho*, 20. q 4. vbi dicitur: *Monacho non licet vota vouere sine consensu Abbatis, si autem vouerit, frangendum erit.* *Secundò*, quia Monachus non habet propriam voluntatem, sed eam transtulit in Abbatem: ergo cum non habeat velle, aut nolle, minimè poterit absque sui Abbatis licentia, validè vouere, aut sub iuramento aliquid promittere. Ita tenet Ricard. *in* 4. *dist.* 38. *circa quartum principale*, q. 1. Quem citat, & sequitur Angelus *v. votum* 2. *num.* 3. Rosella *votum* 2. *num.* 14. Maior etiam *dist.* 38. *q.* 4. & nouissimè Acacius March. *tom.* 1. *verb. voto*, *resol.* 449. *n.* 2. his verbis: De loqual infieren algunos (los quales citan S. Thom. 2.2. q.88. *art.* 8. y Sanchez *lib.* 4. *cap.* 25.) que el voto del Religioso, echo sin consentimiento del Superior, ora sea de cosa que este prohibida, ò no lo este, es *ipso iure nullo*; y de ningun valor ni necessita de irritacion, comutacion, ò dispensacion. *Quia professio Religionis est eius natura, vt omnia vota antea emissa extinguat: ergo impedit alia emitti*, &c. con esto se quitan muchas dificultades, y se da de mano à muchos escrupulos. Hæc ille.

Sed probabiliùs Respondeo, posse Religiosos non solum validè, verum etiam meritoriè multa vouere, & Deo iuramento promittere, nempe omnia ea, quæ Regulæ, vel Superioris præcepto, aut gubernationi domesticæ illius non repugnant. Ratio est, quia vouere, aut aliquid Deo iuramento promittere, est opus consilij, & aliàs non est Religiosis prohibitum: ergo obligantur, etiam antequam Superior consentiat, aut voti, vel iuramenti conscius sit.

Ad primum argumentum Respondet Lessius, Canonem illum esse dubiæ authoritatis; non enim est alicuius Pontificis, aut Concilij, nec est S. Basilij Magni (etsi Gratianus id insinuet) quia in toto Basilio non est nomen Abbatis. Dici autem potest cum Glossa, caput illud intelligendum esse de voto abstinentiæ, quo scandalizantur cæteri. Hæc Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 13. *in principio n.* 73. Addo ego ex Syluestro infra, Armilla *verb. votum*, *num.* 9. quod dictum cap. potius est contra eos; cum dicat, quod Monacho non liceat, siue consensu Abbatis, vouere, & si vouerit, votum frangendum erit: ergo non est ipso iure irritum, sed irritandum. Sic ille.

Ad secundum dicendum est, quod Monachus non ita transtulit suam voluntatem in Superiorem, quin in multis, quæ Superior non vetuit, sit sui arbitrij, & validè vouere possit, licèt omnia illius vota Superior queat irritare. Sic tenent Lessius, & Armilla *locis citatis*. Nauarrus *in sum. cap.* 12. *num.* 67. Palud. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 4. *art.* 2. Syluest. *v. votum* 3. *q.* 3. Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 8. Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. Quos citat, & sequitur Fagundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 34. *num.* 9. Sic etiam Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 25. *n.* 6. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de voto*, *cap.* 5. *à n.* 3. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 6. *n.* 172. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.* 4. Miranda, Aragon, Portel, & alij, quos citat & sequitur Peyrinus *tom.* 1. *vbi de Prælato*, *q.* 3. *cap.* 3. *n.* 2. & 3. vbi oppositam sententiam valde probabilem dicit: legantur dicenda *tract. de voto*, *disp.* 5. §. 1. *q.* 4.

QVÆSTIO XXVII.

An vota, aut iuramenta nouitiorum possint à Prælatis Regularibus simpliciter irritari.

NEgant absolutè communiter DD. Quia nouitij adhuc sunt sui iuris, & nemini ex voto obedientiæ subiecti: ergo eorum vota, neque à Prælatis Regularibus, immò neque à Summo Pontifice simpliciter irritari possunt. Sic tenent Nauar. *cap.* 12. *n.* 65. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap* 17. *q.* 20. & 21. Ludou. Lopez 1. *p. instruct. cap.* 48. *col.* 2. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num* 15. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. dub. (apud Sanchez) 10. *num.* 77. apud me verò *in edit. Antuerp. dub.* 13. *num* 80. Rodrig. *tom* 2. *sum. cap.* 89. *n. vltimo*, & *tom.* 2. *qq. Regul. q.* 25. *art.* 8. Llamas *part.* 3. *method. cap.* 4. §. 41. Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 7. *numer.* 11. Quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap* 33. *n.* 28. Quibus addi possunt Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 7. §. 1. *n.* 51. Laymann. *lib* 4. *tract.* 4. *punct.* 7. *num.* 9. Palaus *disput.* 2. *de voto*, *punct.* 8. *numer.* 10. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 1. Prado *tom.* 2. *cap.* 31. *de voto*

voto, quæst. 3. §. 3. *num.* 45. Candidus *disquis.* 25. *art.* 2. *dubit.* 6. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *numer.* 33. Bordon. *de Profess. Relig. cap.* 12. *quæst.* 16. *num.* 38. Vechlus *disp.* 10. *dub.* 6. *n.* 1. Ascanius Tamburin. *tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 10. *num.* 1.

Alij tamen è contra ex parte Respondent, non posse quidem Prælatos Regulares vota Nouitiorum irritare, si in sæculo emissa sint, aut si in nouitiatu, vt post exitum à Religione implerentur. Secus inquiunt, si in nouitiatu facta sint ab eis, vt tunc impleantur. Ratio primæ partis huius responsi est, quia Superior nihil iuris, aut potestatis habet in vota facta à Nouitio ante ingressum Religionis, aut in nouitiatu, vt impleantur extra Religionem: secus inquiunt, in alia vota facta in nouitiatu, vt tunc ibi impleantur: quia Nouitius, cum probatur, Religionis Præfecto subiicitur. Sic sentiunt quidam quos tacito nomine refert Azor *loco cit.*

Sed certè omnino cum Authoribus primæ sententiæ Resp. dicendum, vota nouitiorum in vniuersum minimè posse irritari à Superiore, quia in ea nullum ius Superior habet; cum eorum voluntas nondum à superioris voluntate pendeat, sicut illa Professorum, in qua dependentia fundatur directa potestas irritandi vota, vt suprà est habitum.

QVÆSTIO XXVIII.

An Superiores Societatis Iesu possint irritare vota, aut iuramenta Deo facta, suorum Religiosorum, qui sola vota simplicia biennij emiserunt.

NEgandum ex dictis videtur. Nam ius irritandi vota est potestatis dominatiuæ, ex sola professione consurgentis: at hæc non interuenit in præsenti casu: ergo.

Sed tanquam certum Resp. Posse. Quia qui dicta biennij vota emittunt, desinunt esse laici, & per eorum emissionem fiant veri Religiosi, seque cum omnibus suis actibus tradunt Societati, ita vt Societas in eos acquirat verum ius, sintque quoad omnes suas operationes ipsi subiecti, non aliter quàm Professi, vt decidit Gregor. XIII. (*non XV.* vt legi apud Pellizzar.) in Bulla incipiente, *Ascendente Domino*: atqui ex hac subiectione oritur potestas irritandi vota, sicuti oritur ex professione: ergo. Sic habet vsus totius Societatis Iesu, vt fatetur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. Quem vt filij selectissimi sequuntur ipse, & Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 7. *num.* 10. Pellizzar. etiam *tom* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *quæst.* 21. *n.* 65. *vers. At potest dubitari.* Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *num.* 10.

QVÆSTIO XXIX.

An saltem possit Superior vota Nouitij irritare, casu quo dum illa emittit, hanc conditionem apponat, si Superior approbauerit votum, vel consenserit.

REspondeo vt certum: tunc posse Superiorem tale votum irritare, per subtractionem conditionis à vouente appositæ, siue obsit, siue non obsit exercitiis probationis. Sic Suarez *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 11. Sanchez *cap.* 33. *citato num.* 18. qui dicit id esse generale in omnibus votis habentibus similem conditionem. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *num.* 3.

QVÆSTIO XXX.

An Prælati Religionum, si non irritare, saltem suspendere possint Nouitiorum vota, & iuramenta personalia Deo præstita, pro tempore nouitiatus.

AFfirmabunt à fortiori Doctores illi, qui dicunt absolutè Nouitium excusari tempore nouitiatus à votis personalibus implendis, & ita pro tunc suspensa esse ipso iure; secus de votis realibus. Ita Paludanus *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *art.* 3. *concl.* 3. *numer.* 33. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap* 28. § 8. *notab.* 2. Syluest. *verb. votum* 4. *quæst.* 7. *dicto* 3. & Ludou. Lopez 1. *p. instructor. cap.* 48. *col.* 2. *vers. materia voti.*

Negat contrà Suarez (apud Sanchez) *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 12. putans non esse suspensa ipso iure, sed posse suspendi à Prælato.

Sed distinctiùs Resp. dicendum primò. Vota personalia impedientia executionem exercitiorum nouitiatus, verè sunt suspensa ipso iure, & quasi sopita, & sic non obligant Nouitium dum manet in Religione Ratio est, quia votum nunquam potest maiori bono obstare: atqui obstaret, si Nouitius impleret illud, cùm multò melius sit pro tunc Nouitio exequi Religionis opera, vt Religionem expetiatur, ipseque satisfaciens admittatur: ergo. In hoc conueniunt Authores primæ sententiæ, quibus addi possunt Azor *tom.* 1. *lib.* 11 *cap.* 17. *quæst. vltima*, vbi quærens, an vota quæ aliquis ante monasticam vitam susceptam fecerat, hoc est, ante ingressum in Religionem, Abbatis auctoritate dissolui queant, sic ait. Respondeo: Dum Nouitius est, ea vota ipso iure quasi sopita esse, & ad tempus dilata, si vnà cum Religionis instituto seruari nequeunt, qualia sunt omnia vota personalia ieiuniorum, vel peregrinationum: secus impleri debere, qualia sunt aliqua vota realia, de eleemosynis in vsus pauperum largiendis. Sic ille ibi, & Lessius, Alcozer, Sayrus, & Rodrig. quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 33. *numer.* 37. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 36. *numer.* 1. & 7.

Respondeo *secundò*. Prælati optimè possunt suspendere dicta vota personalia Nouitiorum impedientia executionem exercitiorum nouitiatus, qualia sunt quæ vel opera Religionis, vel ordinem impediunt, vel nimium aggrauant Religionis onus, aliàs non. Sic ex Lessio, & Suario Sanchez *loco cit. num.* 32. Fagundez *num.* 1. *citato*, Candid. *disquis.* 25. *art.* 2. *dub.* 6. Qui *dub.* 7. addit, idem esse dicendum de Magistro Nouitiorum; hic namque etiam poterit suspendere vota, quæ diximus, posse Prælatum suspendere. Quia est verè eorum Superior, & ipsi specialiter, & immediatè incumbit regimen Nouitiorum. Sic ille ex Sanchez *loco cit. num.* 35. & ex Barthol. de S. Fausto *lib.* 2. *de votor. irritat. quæst.* 179. Sie etiam Fagundez *loco cit. num.* 6.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam vota realia Nouitiorum possint etiam à suis Prælatis suspendi pro tempore nouitiatus?

RESpondeo vt certum: Quod non. Quia vota realia nullatenus obseruantiam regularem, aut nouitiatus disciplinam impediunt, aut iugum Religionis aggrauant: & ideo suspendi nequeunt à Nouitiorum Prælatis. Sic Azor, loco nuper citato, Suarez *lib.6.de voto, c.7. num.12.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.13.in 2.edit.n.80.* Sanchez *num.36.* Fagundez *num.4.* Palaus *disp.2. punct.8. num.10.* & alij citati.

Addit tamen Sanchez, quod quamuis id sit verum, regulariter loquendo; tamen in aliquo, peculiari casu suspendi possint. Casus, inquit, erit quando Religio, aut non ministrat Nouitiis alimenta, aut non sufficientia, & Nouitius indigeret bonis, quæ habet ad se alendum, illisque expensis in voti executione redderetur multo onerosior Religio, deficiente necessaria sustentatione: quia tunc militat ratio tradita quæst. antecedenti de votis personalibus. Sic ille & Palaus *loco cit.*

QVÆSTIO XXXII.

An huiusmodi vota realia Nouitiorum, licèt regulariter non possint à Prælatis suspendi, possint tamen commutari ab illis in onera nouitiatus exequenda?

REspondeo, posse commutari in onera Nouitiatus, seu Religionis, ab ipsismet Prælatis, seu Magistris Nouitiorum, imò ab ipsismet Nouitiis. Ratio est, tum quia est commutatio in id quod euidenter est melius. Tum etiam, quia cum per talia vota realia tanquam parti non intimata, nullum ius acquisitum sit, possint eodem modo, quo personalia, in opera personalia commutari. Sic Rodrig. *tom.1. sum. cap.89. num. vltimo, & tom.1. qq. Regul. q. 25. art.8.* Alcozer *in sum. cap.16. concl. 5.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.13. num.80. & dub.16. n.107. in 2. edit. in 1. verò dub.10. num.77.* Sanchez *lib.4. Decal. c.33. num.41.* Fagondez *lib.2. cap.36. num.4.* Prado *cap.31.de voto, quæst.13.§.3.num.45.* Palaus *num.10.citato.* Qui benè aduertit, quod in hoc casu, ne omnia opera nouitiatus exequenda, vt voto obligatus existat, quod durum esset, & scrupulis expositum, oporteret commutationem esse, non ita indeterminatam, & confusam, sed determinatam, & claram, in hæc, vel illa opera pœnitentiæ, & orationis, ad quæ exequenda tenebitur Nouitius ex voto, vt aduertit Fagundez *loco citato*, & antea Lessius *dub.13.cit.n.80.* lege Ascanium Tamburin. *tom.1.disp.18.q.10.*

QVÆSTIO XXXIII.

An vota aut iuramenta Nouitiorum, quæ pro tempore nouitiatus suspenduntur à Prælatis, vel Magistris eorum, reuiuiscant, & obligent, Nouitio è Religione egresso.

REspondeo vt certum, quod sic. Quia reuera solùm suspenduntur pro Nouitiatus tempore. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.7. n.11. & cap.11. n.8.* Ludou. Lopez *1.p. instructor.cap.48.col.1.verf. materia voti.* Sanchez *lib.4. cap.33.n.39.* & apud eum Lessius, Fagundez *lib.2.cap.36. num.8.* Qui addunt, id intelligendum esse, nisi vota (aut iuramenta Deo præstita) ex vouentis intentione essent adnexa tempori, & statui nouitiatus; tunc enim, eo tempore transacto, & statu relicto, non obligarent vota, non eo quòd irritata sint, sed quia ex natura rei desinunt, deficiente tempore, quo obligabant. Legantur Suarez *c.11.cit. n.9.* (non 6.vt legi apud Fagund.) Sanchez *n.40.* Ascan.Tambutin.*tom.2. disp 18. q.10.*

QVÆSTIO XXXIV.

An non solum vota, seu iuramenta Nouitiorum suspensa, verùm etiam commutata, reuiuiscant Nouitio è Religione egresso.

AFfirmauit absolutè Lessius *lib.2. c.40.dub.11. n.93. in 1. edit. in 2. verò dub.16. n.107.* his verbis: Quod etiam auctoritate propria commutari possint, probatur, quia hæc commutatio fit in illud, quod manifestè est melius. Facta tamen huiusmodi commutatione, si iste egressus fuerit ante professionem, redibit obligatio prior, sicut quando fuit sopita, seu suspensa executio: quia solùm facta est commutatio pro tempore Nouitiatus. Ita Lessius.

Sed clariùs Respondeo, dicendum, quod, vel commutatio facta est pro solo Nouitiatus tempore, vt communiter fit, & ita in dubio est præsumendū, & tunc vera est propositio Lessij: vel facta fuit absolutè, quod ex materia subrogata loco prioris voti constabit, nempe, quando erat talis, vt etiam in sæculo impleri commodè posset, nec mentio nouitiatus facta fuit; & tunc nulla supererit obligatio prioris voti, sed solùm materiæ in quam facta est commutatio, si nondum impleta sit. Sic omnino Sanchez *cap. 33. cit.num. vltimo.* Cui consonat Fagundez *lib.2. c.36. n.4.fine*, dum dicit, maximè esse aduertendum, quod cùm Nouitius possit egredi, nec possit extra nouitiatum, vota in opera Nouitiatus commutata implere, hoc esse considerandum, vt fiat æqualitas cum re promissa vt sic, vel votum commutetur in opera, quæ eo egresso, possint impleri, vel in opera tam intensa, vt æquipolleant priori voto. Sic ille. Et Palaus *n.10. cit. fine.* sic ait: Nouitius religionem deserens voti prioris obligatione astringitur, quia credendum est, solum pro illo tempore commutationem fecisse. Excipe, nisi contrarium constet ex determinatione temporis & æqualitate commutationis. Sic ille.

QVÆSTIO

Qvæstio XXXV.

An Prælatus Regularis possit irritare vota seu iuramenta Religiosi creati Episcopi, a-cta tamen ab ipso, ante eius ad Episcopatum assumptionem.

AFfirmant Sà *verb. voti irritatio, n.5.* per hæc verba Votum impuberis de Religione potest pater, & tutor irritare, etiam post pubertatem, si ille in pubertate se de nouo non obligauit. Valentia *tom.3.disp.6.q.6.punct.6.* Beja *casu* 1.22. *May, anno* 81. Lopez *cap.* 48. Idemque dicendum de Prælato Religiosi facti Episcopi, scilicet posse similiter huius votum antea factum irritare, si iste (lege, si illud) non confirmauit Episcopus factus. Ita Sà.

Sed omninò Respondeo dicendum, quod non possit. Quia, vt supra est habitum, ad irritandum vota (seu iuramenta Deo facta) necessaria est potestas dominatiua erga sibi subditom: atqui Religiosus post adeptum Episcopatum, non est amplius subiectus Prælato Regulari, sed immediatè Summo Pontifici: ergo non ille, sed iste solus poterit vota talis Episcopi relaxare. Sic Diana *part.6.tract.7. resol.26.* & penes ipsum Castro Palaus *tom.3.tract.15. disp.2.de voto, punct.3.§.3.n.3.* Layman.*lib.4.tract.4.cap.7.num.11.* & Trullench.*lib.2.in Decal.cap.2. dubitat.32. numer.12.* Suarez *etiam lib.6. de voto, cap.7. num.10.* Sanchez *lib.4. cap.30. n.21.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.16.§.3. num.34.* his verbis. Nec Religiosi creati Episcopi, nec dimissi perfectè in sæculum: quia sic Prælatis Regularium iam amplius non esse subditi supponuntur. Hine vota facta à Religioso tempore, quo Religiosus est, non possunt irritari tempore quo exemptus fiat à talis Superioris subiectione, is enim non remanet Superior respectu illius. Non ita in Patre respectu filij; quia is remanet semper Pater. Sic ille. Prado etiam *cap.31. de voto q.13.§.3. n.46.* Legatur Trullench. *loc.cit.* Qui ex Sanchez aduertit, quod si deposita dignitate, aut cessante exemptione, ad Religionem redeant, poterit tunc Prælatus eorum vota tempore exemptionis facta irritare, quia recuperat potestatem dominatiuam in illos.

Aduertit item Diana vbi supra, hanc responsionem etiam esse intelligendam quoad Eminentiss. Cardinales ex Ordine Religioso assumptos, aut aliquo priuilegio Pontificio exemptos. Quod etiam notat Trullench, & antea Sanchez.

Qvæstio XXXVI.

An Prælatus valeat reuocare licentiam, quam subdito ad emittendum votum (vel iuramentum) dedit.

REspondeo tanquam certum: Posse Prælatum, non solum validè, sed etiam aliquando, licitè, reuocare licentiam, quam emittendi votum dedit subdito, antequam re ipsa illud emittat. Quia in hoc nulli facit iniuriam, & vtitur iure suo. Et certè sæpe potest expedire subdito, vel bono communitatis licentiam concessam reuocari. Si autem votum sit

impletum, tunc vt constat, non subest potestati Prælati, cum iam sit translatum dominium. Sic Prado *cap.31. de voto, q.13. §.3. n.47.* Et antea Sanchez *lib.4. cap.27. n.1.* Qui addit contra Ruard. & Palud. id esse verum, etiam casu quo talis licentia concessa sit priuatim, & non publicè.

Qvæstio XXXVII.

An Prælatus Superior, v.g. Prouincialis possit irritare votum (seu iuramentum) subditi, emissum de licentia Prælati inferioris, v.g. Ministri Conuentualis.

REspondeo tanquam certum: Posse. Quia licèt dictum votum sit legitimè factum, non tamen est omnino absolutum, sed pendens à voluntate Prælati Superioris, nempe Prouincialis, & habet imbibitam conditionem; *nisi ille contradixerit.* Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.8. n.3.* ex Richardo & Astensi. Sanchez *lib.4 cap.27.n.5.* Rodriguez, Angles & Ooandus apud ipsum. Layman. *lib.4. tract.4.cap.8. num.4.* Ascanius mox citand. Castro Palao *disp.2. de voto punct.3.§.2 n.2.vers. Si autem.* Prado, *n.48.* Raph. de la Torre mox citandus. Filliuc. *tract.26. cap.8.q.10.n.244.* Qui addit, posse Superiorem Prælatum irritare votum factum à Prælato inferiore, quia hic respectu illius subditus est. Peyrin. *q.3. cit. cap.3.num.18.*

Qvæstio XXXVIII.

An etiam Prælatus inferior possit irritare vota, & iuramenta emissa de licentia Prælati Superioris.

REspondeo tanquam certum: Nec licitè, nec validè posse. Quia Prælatus inferior nequit gesta Superioris reuocare, cum in ipsum nullam potestatem habeat. Vnde si Generalis dederit alicui vouendi licentiam, non potest deinde illud votum irritare Prouincialis, aut Superior localis. Si dederit Prouincialis, nec item poterit localis Superior. Sic Suarez *n.1.* Sanchez *num.4.* Ricard. Angles & Rodrig. apud ipsum, Palaus *num.2.* Prado *num.48.cit.* Tamburin. *lib.3. in Decalog. cap.16. §.3 n.35.* & Ascanius Tamburin. *de iure Abbat. tom.2. disp.18. q.9.n.1.& 2.* Raph. de la Torre 2.2.*q.88.art.9.disp.2. n.9.* Peyrin. *n.18.citato.* Portel. *in addit.v. votum, n.39.* à S. Fausto *lib 2.thesauri, q.160.* & Filliuc. *tom.2. tract.26.c.8 n.244:* Reginald. *lib.18 n.324.* & omnes. Lege dicenda *disp.17.q.148.& 149.*

Qvæstio XXXIX.

An saltem Prælatus inferior possit suspendere executionem voti vel iuramenti emissi de licentia Prælati Superioris.

REspondeo vt certum: Posse impedire, iusta interueniente causa, quousque consulatur Prælatus Superior. Quia hæc potestas censetur concessa Prælatis immediatis, veluti necessaria,

vt muneri suo sufficienter satisfaciant. Sic Sanchez, Palaus, & Prado *locis citatis*. Trullench. *lib* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 30. *num.* 3. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 3. Rodriguez *in sum. part.* 2. *c.* 91. *n.* 7. Ascanius *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 9.

QVÆSTIO XL.

An Prælatus æqualis succedens ei, qui licentiam vouendi dedit, possit validè, & licitè irritare votum ex licentia præcedentis emissum.

NEgatiuam sententiam (nempe non posse licitè tale votum irritare Prælatum æqualem successorem) esse probabilem satis indicat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 35. & 36. cum contrariam solùm appellet veriorem, quod benè notauit Pradus *num.* 55.

Sed multo longè probabilius, imò vt mihi certum Respondeo, posse æqualem Religionis Prælatum validè, & licitè irritare vota, cum licentia prædecessoris æqualis emissa, ac si illa essent absque licentia emissa. Sit exemplum. Emisit Religiosus aliquis votum de recitando officio paruo B. Mariæ cum licentia Prouincialis, aut Prioris: optimè poterit subsequens in eodem officio, nempe Prouincialis, aut Prior, illud omnino irritare, ac si tale votum emissum esset absque licentia. Ratio est, quia Prælatus successor nunquam amittit suum ius. Nam cum par in parem non habeat imperium, cap. *innotuit, de electione*, licentia præcedentis Superioris æqualis nequit succedenti æquali præiudicare. Sic communis. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 8. *num. vltimo*, Petr. Ledesma *tom.* 1 *sum. tract.* 10. *cap.* 7. *dub. vltimo, dicto* 11. Sanchez *loco citato, num.* 36. Raph. de la Torre 2. 2 *q.* 88. *art.* 9. *disp.* 2. *n.* 8. Trullench. *lib.* 2, *cap.* 2. *dub* 30. *n.* 8. Castro Palao *disp* 2. *punct.* 3. §. 2. *n.* 10. Barthol. à S. Fausto *lib.* 2 *q.* 36. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 13. §. 3. *num.* 57. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *numer.* 35. Filliuc. loco citato, *num* 245. fine, Peyrin. *loco cit. num.* 18. Ascanius de iure Abbat. *tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 8. *n.* 4. Reginald. *lib.* 18. *n.* 314. vers. *Vnum est.*

QVÆSTIO XLI.

An idem Superior, qui dedit licentiam subdito ad emissionem voti (aut iuramenti) & emissum confirmauit, possit nihilominus illud irritare, præcipuè si promiserit, nunquam irritaturum.

NEgat Richardus *in* 4. *dist.* 38. *art.* 4. *q.* 3. docens, talem Superiorem non posse irritare votum cum sua licentia iam emissum, aut post emissum confirmatum, eo quod tunc iam ius est Deo acquisitum. Negare etiam videtur Astens. *lib.* 1. *sum. tit.* 20. Quocum sententiam esse probabilem indicat Palaus §. 2. *cit. n.* 3. Imò & Raph. de la torre, & Lessius infra, & Filliuc. id esse probabile expressè fatentur.

Sed longè multò probabiliùs, Respondeo: Posse talem Prælatum validè votum, ex ipsiusmet licentia iam emissum irritare, etiamsi promiserit nunquam irritaturum. Ratio est, quia ea concessione, & promissione facta à Prælato, non eximitur subditus à subiectione illius, neque fit sui iuris, cum semper perseueret dominium Prælati per professionem subditi acquisitum: atqui subiectione durante, omnes subditi actiones, Prælati beneplacito subduntur: ergo & subditur votum factum, & consequẽter illud irritare poterit, ac si licentiam non dedisset. Ex eo autem quod Prælatus promiserit non reuocaturum licentiam, solùm infertur, non posse eundem Prælatum, absque peccato infidelitatis eam reuocare nisi graui intercedente causa, non tamen infertur validam non esse reuocationem, & votum irritare non posse. Sic communis. Angel. *votum* 2. *n.* 10. Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 12. Sotus *lib.* 7. *de iust q.* 3. *art.* 1. *vers. Maiori autem*. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 73. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 75. *in* 1. *edit. in* 2. *verò dub.* 13. *n.* 76. Azor. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 6. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *pun.* 6. *n.* 3. Sà *v. votum, vbi de votis irritat. n.* 2. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6 *cap.* 10. *n.* 12. Suarez *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 6. vbi ad fundamentum contrariæ sententiæ respondet, non obstare rationem de iure acquisito, quia semper est ius conditionatum, *nisi Superior aliud voluerit*. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 40. *n.* 4. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 27. *à num.* 9. Castro Palao *disp.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 3. & 4. Raph. de la Torre *disp.* 2 *cit. num.* 10. Prado *cap.* 31. *q.* 13. §. 3. *num.* 49. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 30. *num.* 2. & 3. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 36. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *q.* 10. *fine*. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *pun.* 7. §. 2. *n.* 28. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 16. Peyrin. *tom.* 2. *tr.* 2. *de Prælato, q.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. *in fine*. Ascanius *tom.* 2. *disp.* 18. *q.* 8.

QVÆSTIO XLII.

An etiam possit dictus Prælatus irritare tale votum (vel iuramentum) si dicat subdito, se illi concedere facultatem irreuocabilem, seque eximere illum à sua potestate quoad rem illam promissam, seque cedere iuri suo.

REspondeo ex dictis: Etiam posse. Quia reuera non potest Prælatus abdicare à se dominium voluntatis Religiosi cum repugnet statui, & obedientiæ religiosæ: vnde illa protestatio Prælati nullius est roboris, cum ille, qui ea supposita, fecit votum, subditus adhuc maneat. Sic Suarez *c.* 8. *n.* 6. Sanchez *num.* 21. Bonac. & Trullench. *locis citatis*, Prado *loco citato, num.* 50, & Fagundez *num.* 18. & Lessius *lib.* 2. *cap.* 20. *dubitat.* 16. *numer.* 76. *vers. nec refert*. Peyrinus *loco cit. numero quinto. fine*.

QVÆSTIO XLIII.

An item promissio humana de licentia Superioris facta, possit validè à Superioribus reuocari.

AFfirmant aliqui Doctores, posse videlicet validè à Superioribus reuocari, licèt si id sine iusta causa agant, peccent. Ratio eorum est, quia non sola promissio, sed etiã traditio, & executio ex Superioris nutu pendet. Ita Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. & Less. *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 75. (apud Sanchez in

solus,

solut.ad 2. Propofuerat enim Leffius (ait Sanchez) argumentum, quod promiffio facta homini ex licẽtia Superioris, nequeat reuocari, & refpondet, poffe validè, etfi Superior abfque caufa iufta irritans peccet. Hæc Sanchez. Sed certè in impreffione Antuerpiana oppofitum exprefsè docet Leffius *dub.* 13. *numer.* 77. vbi huic argumento, quod proponit *num.* 76. *verf. Petes primo*: nempe, fi fubditus ex confenfu Prælati aliquid homini promittat, non poteft reuocari: ergo neque fi Deo: fic *n.* 77. refpondet. Ad fecundum neganda confequentia: promiffio enim homini facta ex confenfu Superioris, validè reuocari à Superiore non poteft, vt rectè docet Sanchez *lib.* 9. *de matrim. difputat.* 4. contra Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. Ratio eft, quia in regendo fubdito non fuftinet locum illius hominis, vt quafi vice illius ius illi acquifitum poffit remittere: regit tamen illum loco Dei, & ita poteft tollere obligationem, quam ille fibi erga Deum impofuerat. Non tamen poteft fubditus, repugnante Superiore exequi quod homini fic promifit, quia traditio rei, & executio à Superioris nutu adhuc pendent. Hæc omnia Leffius. Vide clarè quod non, contra Sancium, vt ipfe dixit, fed contra Aragonium cum ipfo Sanchez teneat *in* 2. *editione*. Fauet tamen Aragonio (& validè) Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4 *q* 21. *n.* 69. vbi folùm dicit, effe probabile, fuperiorem non poffe irritare talem promiffionem.

Sed in hac Refpondeo tanquam quid certum, *Primò*, fi promiffio homini facta cum licentia Superioris eft executioni mandata, tradendo illi rem promiffam, tunc nulla eft in Superiore qualicomque poteftas reuocandi talem promiffionem. Quia traditione rei facta, eft iam tranflatum dominium in alterum, *l. traditionibus* 20. *C. de pactis*. Sic cum omnibus Sanchez *lib.* 4. *Decal. c.* 27. *n.* 3. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub* 30. *n.* 2.

Refpondeo *Secundò*, & tãquam ferè certum, quod etiam ante rei promiffe traditionem nequeat Superior reuocare promiffionem factam homini cum licentia fua. Quia firmitas contractuum inter homines requifita petit, vt Superiore legitimo confentiente contractui, cui confentire poteft, omnes Superiores in illo. & per illum confentiant irreuocabiliter. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto*, *c.* 8. *n.* 3. *fine*, hinc inferens, nec Prælatum Superiorem poffe validè reuocare: quia alias nemo auderet cũ ipfis contrahere fubditis, & religiofis, quod in graue eorũm damnum pullularet. Sic ex illo Sanchez *lib.* 4. *c.* 27. *n.* 23. Trullench. *lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 30 n. 4. Pellizzar. *loco cit.*

QVÆSTIO XLIV.

An fi Superior, qui licentiam fimpliciter ad votum, vel iuramentum emittendum conceffit, illud irritet abfque iufta caufa, peccet faltem venialiter.

AFfirmat Suarez, non deeffe, qui dicãt, hanc irritationem poffe per fe fieri fine vllo peccato & refert pro hac parte Palacios *fupra*, contra quem Sanchez aduertit, quod in toto illo *capite* 8. non retulerit ipfum Palacium, & ideo nefcit, vbi id dicat, & vbi tractat de hoc, ait exprefsè effe peccatũ. Sed certè, quamuis Suarez non referat Palacios in toto illo capite octauo, refert illum *in c.* 7. *n.* 15. quod fufficit vt verificetur illud verbum *fupra*. An verò illum citet benè, pro nunc nefcio. Citat etiam pro hac parte aliquos, fuppreffis nominibus, Peyrinus vbi infrà.

Igitur cuiufcumque fit hæc fententia probari fic poteft. Quia Superior dans licentiam vouendi, non contraxit fpecialem obligationem non retractandi illam, cum ipfe id non vouerit, nec promiferit eam non retractare: ergo.

Sed vt certum Refpondeo dicendum, quod ille Prælatus peccet, faltem venialiter, irritando fine vlla iufta caufa votum vel iuramentum cum fua licentia emiffum. Probatur, tum ex facra Scriptura *cap.* 30. *Numeror.* vbi de viro irritante votum emiffum de eius licentia ab vxore, fic dicitur: *Portabit ipfe iniquitatem eius.* Tum etiam, quia Superior reuocans fine caufa votum cum fua licentia emiffum, impedit opus religionis, & confequenter eft iniurius illi voto, & peccat in illud: ergo. Sic Sotus *lib.* 7. *de iuft. q* 3. *art.* 1. *verficulo*, *Maiori autem.* Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *dub.* 2. & *in fum. verb. votum, cap. vlt.* Nauarr. *in fum. cap.* 12. n. 73. Aragon. 2. 2. *q* 88. *art.* 8. *poft* 6. *concl. verf. Eft & aliud dubium.* Suarez *lib* 6. *de voto, cap.* 8. *n.* 9. Petr. Ledefma *tom.* 2. *fum tract.* 10. *c.* 7. *dub.* 2. Rodrig. *tom.* 2 *fum. cap.* 89. *n.* 6. Leffius *lib.* 2. *de iuft. cap.* 40. *dub.* 13. n. 76. alias *dub.* 10. n. 75. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. quos, & alios vfque triginta duos, refert & fequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal.* c. 27. *n.* 28. & *lib* 9. *de matrim. difp.* 40. n. 7. Quibus addo ego Palaum *difp.* 2. *de voto, punct.* 4 §. 2. *num.* 8. & 9. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *difp.* 2. *n.* 11. Trullench. *dub.* 30. *cit. num.* 6. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 13. §. 3. *num.* 51. Tamburin. *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 16. §. 5. *n.* 36. Peyrinum *tom.* 2. *tract* 2. *de Prælato*, *q.* 3. *cap.* 3. *n.* 6. & 11. Llamas 3. *p. Meth. cap.* 4. § 42. Vegam 2. *p. fum. cap.* 126. *cafu* 89. Afcan. Tamburin. *tom.* 2. *difp.* 18. *q.* 5.

QVÆSTIO XLV.

An etiam peccet Superior, fi dictum votum (vel iuramentum) irritet, adhuc interueniente iufta caufa.

AFfirmant adhuc (apud Suarium num. 8.) Caiet. Abulenf. Angel. & alij, eo quòd etiamfi interueniat caufa iufta, abutatur Superior fua poteftate, in voti iniuriam, ac Dei irreuerentiam, cui fe quodam modo obligauit, quando votum confirmauit.

Sed vt certum Refpondeo, tunc non peccare Superiorem. Quia illa poteftas, quæ in eo permanet, non eft otiofa, & vana: ergo poteft licitè ex iufta caufa fuum actum exercere, aliàs moraliter loquendo, nullius momenti effet, nec quidquam conferret ad religiofum ftatum. Sic omnino Suárez *lib.* 6. *cap.* 8. *cit. n.* 8. Maior, Syluefter, Sotus, & Nauarrus apud ipfum Sanchez etiam *loco cit. n.* 29. qui & citat, præter citatos à Suario, Palacios, Aragonium, Sayrum, Leffium, Emman. Sà, Azorium, Vegam, & Llamas. Imò & Caietanum *in fum.* & certè non malè. Nam folum dicit, peccare Prælatum, aut Dominum, qui femel audito fubditi voto, confenferit, & poftea reuocauerit licentiam pro libito. Aduerte, quod folùm dicit, *pro libito*, quo modo dicendi excludere videtur cafum quo ex iufta caufa irritet. Legantur Trullench, & alij Moderni à nobis ouper adducti.

QVÆSTIO XLVI.

An Prælatus reuocans facultatem vouendi aut iurandi, à se semel concessam, aut irritans votum (seu iuramentum) cum sua licentia emissum, si id faciat sine causa, peccet mortaliter.

NEgant multi Doctores, docentes solùm peccare venialiter, eo quòd solùm violet fidelitatem quæ per se solùm ad culpam venialem obligat. Ita Sotus *lib.7.de iust.q.5.art.1.col.1.versic.Maiori autem*, & Suarez *lib.6.de voto, cap.4. ad finem*, ait, tatò peccare mortaliter, nisi casu, vel scandalum, vel contemptus grauis intercedat. Suarium sequuntur Bonacina *disp.4. q.2. punct.7. §.2.n.29.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub. 30. num. 6.* Diana *par. 4. tract.4. Resol.110. vers. Nota etiam hic.* Tamburin. *lib.3. cap.16.§. 3.n.37.* Pellizzarius *tom.1. tract.3. cap.4. q.21. num. 66.* Peytin. *loco cit. n.6.* & (meo videri) Castro Palao *disp.2. pun.3.§.2. n.9.* vbi latè probat hanc sententiam esse probabilem, & respondet argumentis contrà positis. Et quidem esse probabilem, meritò fatentur Sanchez, & alij Doctores oppositæ sententiæ, quos sequendo

Probabilius Respondeo peccare mortaliter. Ratio est, tum quia sic colligitur ex loco Sacræ Scripturæ, *Numerorum 30.sup. quæst. 44.* adducto. Tum etiam, quia Superior tribuens licentiam vouendi subdito, fit particeps illius voti, eo quòd in illud cōsenserit: ergo reuocans, irritansque illud sine causa, censendus est quasi illius transgressor. Sic Caiet. 2.2. q.88.*art.8.dub.3* Nauarr.*cap.12.n.73.* Aragon. 2.2. q.88. *art 8.post 6.concl.* Saytus *in Claui Reg. lib.6. cap.10.num.12.* Petr. Ledesma *tom.2. tract.10. cap. 7.dubit.2.* Lopez, Rodrig. Angles & Conradus, quos sequitur Sanchez *lib.9. de matrim. disp.40. n.7.* & *lib.4.in Decal cap.27. num.32.* Qui cum Ledesma aduertit, hanc doctrinam intelligendam esse iuxta materiam voti. Si enim hæc sit ad veniale obligans ratione leuitatis, constat eam irritationem esse solùm venialem, cum grauior culpa esse nequeat, quàm foret transgressio voti non irritati. Tenent cursus hanc partem Layman *lib 4.tract.4 cap.7.n.18.* Reginald *lib.18.n.304.* Raph. de la Torre *disp.2. cir. n.11.dicto 4.* Barthol. à S. Fausto *lib.2. q.33.* Prado *c.31.q.11 §.4.n.54* Villalob *tom 2.tract.34.diff.18. n.8.* & *diff.21.n.19.* Fagundez *lib.2.c.34.n.16.*

QVÆSTIO XLVII.

An tam vrgens causa requiratur ad reuocandam licentiam datam, aut ad irritandum votum (aut iuramentum) cum licentia emissum, ac ad dispensandum in eo.

REsp. vt certum, quod non. Tum quia dispensatio absque causa est omnino irrita, & culpa lethalis, secundum omnes: at irritatio absque causa facta non solum est valida, sed licita, vt supra *q.5.* est habitum. Tum etiam, quia dispensatio grauior est irritatione: ergo grauiorem causam petit. Sic Suarez *lib.6. cap.8. num.9.* Sanchez *loco cit. n.30.* Palaus *disp.2.pun.3.§.2.n.11.*

QVÆSTIO XLVIII.

An superior irritans votum seu iuramentum sui subditi absque causa, teneatur illud adimplere, aut nouam licentiam exequendi concedere.

AFfirmat Fonseca *in annotat.ad marg. Caietani, cap.30.Numerorum, ad finem.*

Sed vt certum Respondeo, nec teneri Superiorem tale votum adimplere, nec licentiam de nouo ad illud exequendum subdito concedere. Ratio est, quia votum irritatum, etiam absque causa à Superiore, est omninò cassatum, & vi obligandi omnino destitutum, & nisi de nouo emittatur à subdito, non potest illum obligare: ergo minus obligabit Superiorem; quod enim non est, operari nequit. Sic Sanchez *lib.4. cap.27. n.33.* Qui addit, secus dicendum si Superior non irritaret votum, sed obligationem suspenderet absque iusta causa, quia tunc tenetur licentiam voti exequendi concedere: quia cum adhuc obligatio voti vigeat, tenetur illicitum impedimentum auferre.

QVÆSTIO XLIX.

An peccet subditus petens absque iusta causa irritationem voti, vel iuramenti ex licentia Superioris emissi.

NEgat Peytinus *tom.2.tract.2.de prælat.q.3.c.3. num.13.* Quia (inquit) subditus in hoc vtitur iure suo, quo potest optare grauamen sibi impositum auferri, imò & procurare. Ita ille, citans pro hac parte Suarium *lib.6. de voto, cap.7.num.16.* Sayrum *lib.6.c.16.n 14.*

Sed probabilius Resp. Peccare, & taliter, qualiter peccaret Superior sine causa iusta irritans. Quare tenendo opinionem probabilem dicentem Superiorem peccare venialiter, sic etiam peccaret & subditus: at tenendo nostram probabiliorem dicentem peccare mortaliter Superiorem, mortaliter peccabit subditus. Sic Sanchez *loco citato, n 34.* Trullench. *lib.2.c.2 dub.30.n.7.* Qui hanc doctrinam intelligunt quando irritationem petit subditus, certus, nullam iustam causam irritandi adesse. Nam si subditus dubius de causæ sufficientia, illam proponeret Superiori capaci discernendi an iusta sit, liber erit à culpa, quia potest stare iudicio Superioris: quando autem Superior non est capax, consulendus est vir doctus.

QVÆSTIO L.

An subditus, qui petit irritationem voti (vel iuramenti) facti ex licentia Superioris, teneatur manifestare se vouisse ex licentia data.

NEgat ex parte Peytin. loc. cit. *n.13.* fine, vbi dicit quod non teneatur hanc circumstantiam exprimere,

mete, si causam irritationis habeat, & exprimat: at si nullam causam habeat, tunc teneatur.

Sed clariùs Respondeo vt certum, Non teneri, si talem irritationem petat ab alio Superiori maiori, vel æquali succedente in officio. Quia id nullo iure exprimere cogitur, nec ad irritationem iure impediendam confert, nec potestatem superioris irritantis. Si verò irritationem petat ab eodem superiore, tunc tenetur manifestare, si ipse superior datæ licentiæ immemor sit. Quia iure optimo licentia illa retrahet Superiorem à facili irritatione, & coget illum ad maturè considerandum causam, vtpotè qui per licentiam à se concessam, est multò minus liber ad liciiam irritationem. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 89. *nou* 36. vt sequendo illum citat Palaus *disput.* 2. *de voto, punct.* 3. §. 2. *num.* 10. Trullench. *lib.* 2. *dub.* 30. *num.* 8. *ad finem.*

QVÆSTIO LI.

An censeatur Superior concedere subdito licentiam vouendi, (aut iurandi) quando votum iam factum approbat, & in illud consentit.

Respondeo vt certum: teneri. Ratio est, quia quoties consensus Superioris non requiritur ad actus subditi valorem, potest præstari in ipso actu, & ante, & post illum, vt multis allegatis probat Matienzo *lib.* 5. *Recopil. tit.* 3. *l.* 5. *glossa* 3. *num.* 1. & 2. quod in hoc casu contingit, cùm id votum subditi ante consensum Superioris validum sit, & obligatorium: solùmque ab illo consensu pendeat, vt eam solam firmitatem accipiat, vt deinceps licitè absque causa reuocari nequeat. Ergo satis est approbatio subsequens, vt votum dicatur ex Superioris licentia emissum. Igitur tunc censetur superior concedere subdito licentiam vouendi, non solùm quando conscius voluntatis subditi, tribuit facultatem vouendi: sed etiam quando votum factum approbat. Sic cum communi omnium Sanchez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 41. & 42. Palaus *disp.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 52.

QVÆSTIO LII.

An item censeatur approbari votum, seu iuramentum factum, ex eo quod subditus tacito voto, impetret licentiam ad rem voto promissam exequendam.

Respondeo vt certum, quod non; sed semper manet prius votum absque licentia emissum, nisi aliàs licentia obtenta tale votum innouaret. Ratio est, quia cum Superior prius votum ignorarit, non fuit licentia ad illud votum emissum approbandum, sed vt denuò emitteretur, nec denuò emissum est. Nec licentia operis exequendi potuit extendi ad approbationem voti emissi ignorati à Superiore. Sic omnino Sanchez.

QVÆSTIO LIII.

An si subditus, obtenta à Superiore licentia ad aliquid donandum, vel faciendum, voueat se id donaturum, vel facturum, censendum sit id votum de licentia Superioris factum.

Affirmandum videtur. Quia qui dat facultatem ad contrahendum, censetur & dare facultatem ad promittendum, iuxta *l. oratio, ff. de sponsalib.* ergo similiter.

Sed vt certum Respondeo: Non censendum tale votum ex Superioris licentia factum. Quia licentia aliquid efficiendi non est licentia vouendi; nam res sunt omnino diuersæ, neque ex vna alia sequitur, vt optimè probat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 44. & *lib.* 5. *de matrim. disp.* 40 *num.* 10. Qui ad rationem dubitandi rectè respondet negando paritatem. Quia promissio, & pactum contrahendi, regulariter, & vtplurimùm præcedit in humanis contractum, & est via, & dispositio ad illum; at votum donandi, aut faciendi, nec regulariter est via, & dispositio ad opus, seu ipsius initium, sed alterius ordinis, ac proinde non includitur in licentia donandi, aut faciendi. Sic Sanchez, quem sequitur Palaus *loco cit. punct.* 12.

QVÆSTIO LIV.

An taciturnitas, & dissimulatio Superioris, cognito subditi voto, censeatur voti illius approbatio, ita vt iam non sit licitum superiori irritare illud absque causa.

Affirmat aliqui Doctores. *Primò* ex regula, *Qui tacet consentire videtur. Secundò* ex scriptura *Numeror.* 30. vbi dicitur: *Quod si audiens vir tacuerit, & in alterum diem distulerit sententiam, quidquid vouerat, atque promiserat* (scilicet vxor) *reddet.* Ita apud Sanchez Inocent. *cap. Scriptura, de voto, num.* 3. vbi Ioan. Andr. *num.* 4. Cardinalis *q.* 1 a. Rainerius, & eius Glossator, vt refert eos sequens Sylueſter *v. Religio* 2. *q.* 15. Abulens. *cap.* 5. *in Matth. quæst.* 149. Adrianus *in* 4. *quæst.* 14. *de matrim.* Sayrus *in claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 26. Atque Abulens. Adrianus, Syluester, & Sayrus addunt, debere statim, audito voto Superiorem contradicere, ne votum maneat confirmatum. Sed ex iis Authoribus certè Sayrus in mea impressione Venetiana, nec *num.* 26. vt citat Sanchez, *nec* 16. vt citat Palaus, habet de hac re quidquid.

Probabiliùs igitur Respondeo taciturnitatem solam Superioris consensu saltem interno destitutam, non satis esse ad voti approbationem. Probatur *Primò.* Quia vota subditi nulla alia via firmantur, nisi Superioris consensu, cùm sub illius conditione emittantur. *Secundò,* quia Superior, quamuis votum subditi sciat, potest tacere, se merè negatiuè habendo, nec assentiendo, nec dissentiẽdo, cum vt videat successum. Tum etiam, vt maturiùs circa suum consensum dandum, vel non dandum deliberet. Sic D. Thom. *in* 4. *dist.* 32. *fine, in exposit. litera,* & ibi Palud. *quæst.* 2. *art.* 2. *num.* 17. Caiet. *in cap.* 30.

Numer.in fine. Tabiena *matrimonium* 1.*quæst*.3.*numer*.3. Suarez *lib.6.de voto,cap.6. num*.14 & antea *cap*. 4. *numer*. 20. Quos sequitur Sanchez *lib*. 4. *Decal*. *cap*. 27. *numer*. 46. *&* *lib*. 9. *de matrimon. disput*.40. *numer*. 9. Palaus *disput*. 2. *punct*. 3. §. 2. *num*. 14. Qui ad primum argumentum respondet, illam regulam, *Qui tacet*, intelligendam esse in fauorabilibus Superioris tacentis, non subditi. *Ad* 2. desumptum ex Scriptura, dicit quod lex illa, quæ hac taciturnitate inducebat consensum, fuit quoad hoc cæremonialis: & ideò nunc non obligat. Legantur Suarez, & Sanchez *locis citatis*, Ascanius Tamburin. *tom*.2.*de iure Abbatum*,*disput*.18. *quæst*.8.*num*. 3.

QVÆSTIO LV.

An saltem, si taciturnitati adderet Superior internum consensum approbantem votum, esto voventi non manifestet, sufficiat vt tale votum dicatur à Superiori approbatum.

NEgat Palaus *loco citato*, *num*. 13. Quia existimat necessarium esse, quod Superior consentiens in votis subditi, subdito talem consensum manifestet per se, vel per litteras, vel per nuntium proprium.

Affirmant verò contra alij, dicentes sufficere, vt tale votum dicatur approbatum à Superiori, eo quòd tunc adsit consensus internus aliquali signo externo manifestatus. Sic ex Suario, & Caietano docet Sanchez *lib*. 4. *cap*.27. *num*.47. *&* 52. Trulleuch. *lib*.1. *dub*.30 *num*.9. Fagundez *lib*. 2.*cap*.34. *fine*, ex Lessio *loco cit*. *num*. 78. Et hæc sententia mihi videtur probabilior in foro conscientiæ, in foro verò externo prima. Quia in hoc foro Prælatus more humano, & consueto debet negare, vel concedere licentiam petitam. Ita insinuat Prado *cap*.31. *quæst*.13.§.3 *fine*. Omnes tamen conueniunt teneri subditum votum exequi, si videat Superiorem non contradicere cum possit. Quia talis non repugnantia, licèt vt sic non sit approbatio voti, vt habitum est *quæst*. 54. est tamen permissio rei promissæ exequendæ. Legatur Sanchez *cap*. 27. *cit*. *fine*. & Palaus §.2. *cit*. *etiam fine*.

QVÆSTIO LVI.

An Prælati Religionum possint irritare votum à subditis transeundi ad strictiorem Religionem.

REspondeo tanquam certum: Non posse. Tum quia professio Religiosa intelligitur, nisi eam in melius commutare placuerit. Tum etiam, quia cum ius canonicum liberatem transeundi ad arctiorem, licentia petita, etsi non obtenta, indulgeat, *cap. licet*, *de Regular.* nulla in hoc voto Religiosorum conditio pendens à Prælatorum arbitrio imbibitur. Sic tenet Sanchez *lib*. 4. *Decal*. *cap*. 33. *num*. 2. & penes ipsum Nauarr. *lib*. 3. *consil*. *tit*. *de voto*, *consil*.40. *numer*. 2. *alias* 30. *numer*. 2. Sotus *lib*.7. *de iust*. *quæst*.3. *art*. 1. *dub*. 2. Azor 1. *p*. *lib*.10. *cap*.17. *quæst*.18. Sayrus *lib*.6.*Clauis*,*cap*.10. *num*. 9. Lessius *lib*. 2.*cap*. 4. *dub*.10. *&* 13. Suarez *lib*.3.*de voto*, *cap*. 6. *num*. 23. *&* *lib*.6. *cap*.7. *num*.9 *&* *cap*.10.*num*.16. Rodrig. Ledesma, Aragon. Angles, Abulens. Caiet. & alij. Sic etiam Fagundez *lib*.2.*cap*.35.*num*.11.Tamburin.*lib*.3.*in Decal*, *cap*.16. §.3. *num*. 28. Layman *lib*.4. *tract*.4. *cap*.7. *num*.6.*vers*.*Dixi autem*.Pellizzar.*tom*.2.*tract*.3.*c*.4. *q*.21.*num*.62. Trullench. *lib*.2. *cap*.2.*dub*.32.*num* 1. *&* 2. Bonac. *punct*.7. §.2.*num*.26. Villalob. 2.*part*. *tract*.34. *diff*.18. *num*.1. & alij. Qui tamen conuenientes dicunt, posse in tali voto dispensare, aut commutare, cùm non sit ex reseruatis Papæ. Legatur Peyrin. *q*.3.*cit*. *cap*.3.*num*.19. & Ascan. Tamburin. *tom*.2. *disp*.18. *q*.4. *&* 7.

QVÆSTIO LVII.

An saltem summus Pontifex possit irritare votum factum ab aliquo Religioso transeundi ad arctiorem Religionem.

AFfirmat Ioan. Martinez de Prado *cap*.31. *de voto*,*q*.13.§.3 *num*.38. Quia (inquit) licèt Papa non possit cogere, aut obligare vt quis profiteatur strictiorem Religionem, quàm est professus, potest tamen eximere ab obligatione transeundi, quam proprio voto suscepit; qui autem modo licito eximitur ab aliqua Religione, eximitur ab obedientia Prælatorum illius Religionis, non tamen eximitur ab obedientia Papæ, vt docent S. Thom. & Caiet. 2. 2.*quæst*.186.*art*.5.*ad* 3. Hæc Prado.

Sed longè multò probabilius Respondeo dicendum. Quod licèt Summus Pontifex possit prædictum votum dispensare, aut commutare, sicuti possunt, vt diximus, Religionum Prælati: non tamen potest illud irritare, sicuti nec possunt isti, vt est habitum. Ratio est, quia Sum. Pontifex non habet potestatem irritandi vota, quatenus est Summus Pontifex, & supremum Ecclesiæ caput (aliàs posset irritare etiam omnia vota laicorum, quod non posse suprà manet probatum) sed quatenus est Religionis Prælatus, cui vnà cum aliis eiusdem Religionis Prælatis votum obedientiæ emittitur, & dominatiuam potestatem habet: at vt sic, non est supra ius commune, quia solum supra illud est, quatenus Summus Pontifex: ergo non poterit irritare votum huius Religiosi, quatenus est omnium Religiosorum supremus Superior, sed quatenus est Superior, & Prælatus illius Religionis in qua Religiosus, cuius votum irritatur, professionem fecit: ergo, &c.

Nec obstat argumentum Pradi, dicendum enim ad illud cum distinctione. Quod transiens ad strictiorem Religionem, etiam liberetur voto obedientiæ summo Pontifici virtute emisso, quatenus Prælatus prioris Religionis erat, & transit in obedientiam summi Pontificis, quatenus est Superior posterioris Religionis strictioris, ad quam transit: quapropter, cum Superior prioris Religionis non possit irritare votum sui subditi transeundi ad strictiorem Religionem, nec etiam summus Pontifex illud propriè poterit irritare, licèt possit in illo dispensare, aut illud commutare, vt diximus. Sic omninò Fagundez *lib*.2. *cap*. 35. *numer*. 10. *&* 11. & Sanchez *lib*.4.*cap*.33.*num*.13. Sic etiam Trullench. *lib*.2.*cap*.2. *dub*.32.*num*.2.

QVÆSTIO LVIII.

An ad minus casu, quo summus Pontifex interdicat alicui Religioso, ne votum transeundi ad strictiorem Religionem emittat, si illud nihilominus emittat, possit illud irritare.

RESpondeo dicendum, quod casu, quo tale votum sit validum (de quo agit Sanchez *loco citato, num. 3.*) optimè potest sum. Pontifex illud irritare. Quia verè potest Pontifex irritare (ita vt non reuiuiscat) votum Episcopi transeundi ad Religionem, eo quod transitus sit illi interdictus absque Pontificis licentia, & ideo imbibit conditionem ex eius consensu pendentem, nempe, *si Papa placet, si non contradicat*, &c. vt latè probat Sanchez *lib. 4. cap. 26. num 6.* & tenent Abulens. Angel. Caiet. & alij: ergo similiter poterit irritare votum Religiosi transeundi ad strictiorem Religionem, si antecedenter illi interdicat, ne illud absque sua licentia emittat. Sic Sanchez *loco cit. n. 6. & cap. 33. num. 13.* Fagundez *num. 12.*

QVÆSTIO LIX.

An Prælati Regulares possint irritare vota specialia, quæ in aliquibus religionibus, iuxta earum institutum emittuntur.

AFfirmabunt, qui docent, posse in prædictis votis, ex iusta causa, Generalem dispensare. Sunt autem Rodriguez *tom. 1. qq. Reg. quæst. 26. art. 1.* & Miranda *tom. 1. quæst. 9. art. 6. concl. 1. & 2.*

Sed Respondeo vt certum: quod non. Quia in his omnibus, & materia ipsa, & actus vouendi sunt omnino extra Superioris dominium, cum iuxta constitutiones à Pontifice approbatas, ea vota sint annexa statui Religioso, & emittantur à Religiosis post tria vota substantialia, veluti in Religione Minimorum, votum vitæ quadragesimalis. In Religione Societatis Iesu, votum solemne obediendi Papæ circa missiones, & alia vota simplicia, quæ à Professis omnibus eiusdem Societatis edi solent. In Religione nostra Sanctissimæ Trinitatis, votum solemne non ambiendi Prælationes, aut officia Ordinis, per constitutiones eiusdem Ordinis prætendi prohibita; nec item vllam Prælationem extra Religionem, nec ad hanc acceptandam absque præcepto eios, qui ipsis præcipere possit. De quibus votis infrà *disp. 27.* Sic Sanchez *lib. 4. cap. 33. num. 2. 5. & 13.* Layman. *cap. 6. cit. num. 6.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. quæst. 21. n. 62.* Fagundez *lib. 2. cap. 35. num. 11.* Trullench. *lib. 1. cap. 2. dubit. 32. num. 7.* Palaus *disp. 4. de voto, punct. vltimo, num. 1. & 2.* ex Suario *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 12. à num. 30.* Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 3. numer. 28.* vbi totam doctrinam superioribus quæstionibus à nobis datam, his verbis imbibit. Superiores possunt suis Religiosis omnia vota nuncupata in Religione, etiam non impedientia ipsorum gubernationem irritare, præter vota constituentia statum regularem, illique annexa, & præter votum assumendi strictiorem Religionem. Ratio dicti est, quia assumpto eo modo viuendi, & obediendi in Religione, conueniens fuit, vt subditorũ voluntas in totum à Superiore regeretur. Ratio exceptionis primæ est, quia quæ statum Religiosum constituunt, sunt fundamentum talis potestatis in Prælatis: ergo si hæc irritari possent, ipsum fundamentum potestatis se ipsum euerteret, quod est impossibile, cùm Superior potestatem non habeat suam potestatem, & ea quæ potestati adhærent, destruendi. Ratio denique secundæ exceptionis est, quia in hoc subditi, ex sacris canonibus, sui iuris sunt, neque à Superioribus impediri valent. Hæc Tamburinus. Sic etiam Basseus *tom. 2. votum 2. num. 11. fine.* Diana *part. 6. tract. 8. Resol. 34.* Bordonus *in Consil. Regul. Resol. 14 num. 14.* & alij apud ipsos.

QVÆSTIO LX.

An saltem summus Pontifex possit prædicta vota specialia Religionum directè irritare.

AFfirmat Pradus *tom. 2. cap. 31. de voto, q. 13. §. 3. num. 38.* Quia cum approbatio, & acceptatio Religionum pendeat à Pontifice, illa vota, quæ sunt annexa substantialibus, potest facere non annexa, & essent irritabilia, sicut alia. Hæc Prado.

Sed longè multò probabiliùs Respondeo, nequaquam posse prædicta vota directè irritare, licèt ex iusta causa in illis dispensare, aut illa commutare valeat. Ratio est, quia respectu horum votorum non habet Pontifex potestatem dominatiuam: patet ex nuper dictis. Nam irritatiua potestas prouenit ex traditione, quæ per hæc vota (iure sic disponente) fit: at nihil potest potestatem concedere ad sui desitionem, & interitum: ergo cum ex his votis, quæ statum constituunt, vel integrant, & perficiunt, oriatur potestas irritandi vota, nequit ad ea vota, ex quibus hæc potestas oritur, extendi. Sic Palaus *disp. vltima, & puncto vltimo de voto, num. 2. & 3.* Sanchez *lib. 4. cap. 33. num. 5. & 13.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 32. n. 7.* Fagundez *lib. 2. cap. 35. num. 11.*

QVÆSTIO LXI.

An Legatus à latere possit vota Religiosorum irritare, sicuti possunt illorum Superiores.

AFfirmat Prado *tom. 2. cap. 31. de voto, q. 13. §. 3. num. 39.* Quia (inquit) Legati isti sunt Religiosorum Prælati vices D. Papæ habentes, & possunt ea, quæ antiquitus poterant Episcopi, cùm Religiosi non erant exempti ab eorum obedientia. Ita ille.

Sed probabiliùs Respondeo, non posse. Quia probabilius est, quod licèt legati à latere habeant potestatem iurisdictionis in Religiosos exemptos concessam à sum. Pontifice, vt cum plurimis doctoribus tenet Sanchez *loco cit. n. 14.* non tamen habent super illos potestatem dominatiuam, in qua fundatur potestas irritandi. Sic Sanchez docet *loco cit.* Trullench. *num. 7.* Fagundez *cap. 35. citato, n. 15.* & nouissimè Pellizzar. *tom. 1. tract. 4. de voto obedientiæ, cap. 4. sect. 4. q. 6.* vbi probat, non teneri Regulares ex voto obedientiæ parere Legatis de latere, ac Nunciis Pontificiis. Quia (inquit) ex vna parte, votum obedientiæ Religiosæ non obligat ad obediendum cuicumque Superiori, aut Prælato proprio, sed solùm Prælatis regularibus, & Papæ, tanquam supremo omnium Religionum Generali:

tales

tales autem non sunt Legati, etiam de latere, neque Nuncij Pontificij, vt patet: & ex alia parte ad hoc, vt saluetur in Regularibus debita subiectio dictis Legatis, ac Nunciis, non est necesse, quod ipsis teneantur parere ex voto obedientiæ; sed sufficit, quod illi possint iis imperare per potestatem iurisdictionis, quam Legati de latere, & Nuncij Apostolici habeant in illos præsertim, cum obligatio voti ampliari non debeat vltra intentionem vouentis; & Religiosus vouens obedientiam, intendat per tale votum se obligare solum Prælatis Regularibus, & Papæ, modo dicto, vt colligitur ex ipsa forma promittendi, quæ regulariter consistit in his verbis: *Promitto Deo, & tibi* (idest, Prælato Regulari) *obedientiam*, aut aliis æquiualentibus, &c. Hæc Pellizzarius, ex cuius verbis solutum manere fundamentum Pradi, claré apparet. Omnes tamen concedunt posse Pontificem delegare, & committere specialiter, tam ipsi Legato à latere, quàm alteri, hanc irritandi potestatem; quia est delegabilis, vt diximus *suprà quæst.* 18.

QVÆSTIO LXII.

An saltem sacra Congregatio Cardinalium super Regulares valeat vota Religiosorum irritare.

AFfirmant Thomas à Iesv *tract.* 3. *de visit. Regular. cap.* 17. *n.* 7. Lezana *tom.* 1. *cap.* 4. *num.* 31. & Hieronym. Garcia *tom.* 1. *Polit. Regul. tract.* 4. *p.* 1. *diff.* 2. *dub.* 2. *num.* 12. Qui citat, & sequitur Pradum loco nuper citato. Probatque solùm ex eo, quod Sixtus V. in sua constitut. *Æterni Dei*, quæ in ordine est 74. aliique Pontifices instituerunt dictam Congregationem Cardinalium pro bono regimine Regularium.

Sed probabilius Respondeo, quod non valeat. Quia probabilius existimo, non teneri Religiosos ex vi voti obedientiæ obedire Congregationi Cardinalium super Regulares. Quia quamuis præfatam Congregationem instituens potuerit absolutè delegare illi potestatem præcipiendi Regularibus, non solùm ex potestate iurisdictionis spiritualis, quam ipse habet suprà omnes fideles, & consequenter supra omnes Religiosos: sed etiam ex potestate, quam ipse acquirit ex voto obedientiæ, quod diximus suprà *q.* 12. præstari etiam ipsi; cum vtraque ista potestas sit delegabilis, vt suprà est habitum: nihilominus non constat, quod Papa vtramque istam potestatem delegauerit: quin potius præsumendum est non delegasse, nisi priorem, nempe iurisdictionis, cum hæc ad finem intentum sufficere posset: & alioqui potestas competens ex voto obedientiæ sit specialissimâ, ideoque censeri debeat, non venire in generali commissione, nisi in specie exprimatur, iuxta regulam generalem: *Non veniunt in generali concessione, &c.* Sic tenet, & omnino sic, Pellizzar. *loco citato, q.* 5. *n.* 107. & constat amplius ex doctrina tradita *quæst. antecedenti.*

QVÆSTIO LXIII.

An ad minus eminentissimi Cardinales Protectores Ordinum possint vota Religiosorum irritare.

REspondeo vt eetrem: quod non. Quia votum Religiosæ obedientiæ, in qua fundatur potestas irritandi vota, non emittitur à Religiosis, nisi Prælatis proprij Ordinis: atqui Cardinales Protectores non sunt Prælati Ordinum strictò modo: ergo non possunt habere supra Religiosos potestatem irritandi eorum vota. Minorem, in qua est difficultas, latè probant Lezana *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. Prado *loco cit. num.* 40. & Pellizar. *q.* 7. *n.* 110. Et ideo hanc tenent nostram sententiam. Notando, quod hoc non facit, quin Religiosi teneantur obedire Cardinali Protectori, in his quæ spectant ad eius iurisdictionem, quam non extendit nisi ad determinatos casus, Paulus V. & Vrbanus VIII. declararunt. Legantur Lezana *loco cit.* Laertius Cherubin. *tom.* 1. *in Bullam* 4. Gregorij XI. Prado *loco cit.* & Pellizzar. *in tract. de priuileg. c.* 8. *sect.* 5. *q.* 5.

QVÆSTIO LXIV.

An si Pontifex concedat alicui Religioso licentiam faciendi aliquod votum, possit nihilominus alius Prælatus Regularis irritare illud.

REspondeo vt certum: quod non. Quia Pontifex est omnium Regularium supremus Prælatus, vt habitum est *quæst.* 12. Sed inferior Prælatus nequit votum de Superioris licentia emissum irritare, vt habitum est suprà *q.* 38. ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *c.* 33. *sub n.* 13. Fagund. *lib.* 2. *c.* 35. *n.* 14. Qui secus dicit loquendo de Pontifice successiue, quia hic cum succedat in potestate dominatiua æquali erga omnes Religiosos, poterit sine dubio illud votum irritare, sicut poterat illius antecessor, qui licentiam vouendi dedit.

QVÆSTIO LXV.

An Superior possit irritare vota (aut iuramenta Deo præstita) à subdito, eo inuito, & contradicente.

NEgandum videtur. Quia irritatio est beneficium subditi, cum ab obligatione contracta liberet: sed beneficium non datur inuito: ergo nec irritatio inuito concedi potest.

Sed omninò Respondeo posse Superiorem, subdito inuito, & contradicente, irritare vota, & iuramenta Deo præstita. Quia cùm irritatio pendeat à dominatiua Superioris voluntate, poterit exercerià, velit, nolit inferior, quia hic non potest potestati Superioris præiudicare. Sic Sayrus *in claui Reg. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 6. *in principio*, Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 1. *ad finem.* Aragon 2.2. *q* 89. *paulò post princip.* Sanchez *lib.* 4 *Decal cap.* 24. *num* 15. Candid. *disquis.* 23. *art.* 2. *dubit.* 3. Palaus *disp.* 2. *de voto, punct.* 4. *num.* 6. qui ad rationem dubitandi respondet primò, quod licèt irritatio sit beneficium subditi

subditi, tamen principaliter est benefi ium Superioris, quatenus illa via ostendit libetam habere potestatem, nec ligatam subditi voluntate. Secundò respondet, quod irritatio non est beneficium positiuum, sed priuatiuum, quod per se acceptationem non requirit. Sic etiam sentiunt Peyrinus c. 3. citato, num. 11. vers. Noto 5. à S. Fausto lib. Thesauri, q. 27. Portel in Addit. v. votum, n. 57. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 35.

§. IV.

De potestate, quam habent parentes ad irritanda vota, & iuramenta filiorum.

QVÆSTIO LXVI.

An infantia incipiat ab ipsa natiuitate infantis, & duret vsque ad annum septimum.

NEgant primam huius quæsiti partem nonnulli Authores, asserentes, infantiam incipere ab ipso animato conceptu, & durare vsque ad annum septimum. Et probant ex illo Lucæ 1. *Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit præ gaudio infans in vtero meo.* Et etiam ea *l. cum pater* 29. illis verbis: *Et quod antequam nasceretur infans gessit. ff. de negot. gestis.* Vnde his consentiunt omnes Medici, qui fœtum iam in vtero perfectum, infantem vocant: igitur secundùm illos infantia non ab ipsa natiuitate infantis, sed ab eius in vtero perfecta animatione sumenda est. Ita Hippocrates, Galenus, Celsus, & Zachias, quos pro hac parte refert Didacus de Narbona *in suis Annalib anno 7. q. 1. n. 1. &* 4.

Sed clariùs Respondeo *primo* dicendum, quod infantia strictè, & propriè loquendo, ab ipsius natiuitate initium sumat: impropriè verò, & lata significatione, ab ipsa fœtus animatione. Sic tenet, & latè probat Narbona *loco citato, à n. 5.* Sanchez mox citandus, & Palaus quæst. sequenti adducendus.

Respondeo *Secundò.* Infantia durat vsque ad annum, quo expleto, tempus infantiæ terminatur, & definit. Sic cum communi Doctorum tenet Narbona *loco citato, num.* 13. Contate. Montanus, Menochius, Mandosius, Osualdus, Perez de Lara, & alij plures, quos citat. Sic etiam Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 34. num. 1.* & antea Sanchez *lib. 4. c. 35. n. 3.*

QVÆSTIO LXVII.

An impubertas incipiat communiter à septimò, & duret in pueris vsque ad decimumquartum annum completum, & in fœminis, vsque ad duodecimum completum.

REspondeo affirmatiuè. Sic enim colligitur ex *cap. Puella.* 20. q. 2. & ex *l. fin. C. quando tutor.* Et tenent communiter Doctores. Legantur Paul. Zachias *Medicolegal. lib. 1. tit. 1. q. 5. num. 6.* Narbona *in annalib. anno decimò, q. 3. n. 12.* Castro Palaus *disp. 1. de voto, punct. 7. num. 1.* Trullench. *loco citato,* Sanchez *lib. 6. de matrim. cap. 38 n. 2. & lib. 4. in Decal. cap. 35. n. 3.* Candidus *disquis. 25. de voto, art. 10. dubit. 2.* vbi dicit consequenter, quod impubes dicatur masculus ante decimumquartum annum completum, & mulier ante duodecimum completum. Lege me ipsum 2. *parte, tract. 9. de matrim.*

QVÆSTIO LXVIII.

An pubertas in viris incipiat à decimo quarto anno, & in fœminis à duodecimo, & duret vsque ad annum vigesimumquintum completum.

REspondeo affirmatiuè. Quia sic habetur *l. 2. C. si minor se maiorem dixerit.* Vnde ex dictis colligitur, quod vir ante pubertatem dicitur pupillus, & fœmina pupilla, & ambo impuberes. Post pubertatem verò, tam vir, quàm fœmina dicuntur minores vsque ad annum vigesimum quintum completum, de iure communi: nam de iure municipali in aliquibus Regnis solùm durat vsque ad vigesimum annum completum. Incipiunt autem hæc tempora computari, non à die conceptionis, sed à die natiuitatis, vt supra est habitum. Sic Sanchez, *cap. 35. cit. n. 3.* Trullench. *n. 1.* Castro *n. 1.* Bonac. *tom. 2. disp. 4 q. 2. punct. 7 §. 2. n. 20.*

QVÆSTIO LXIX.

An vota omnia ante pubertatem ab aliquo emissa, sint prorsus inualida, & irrita.

AFfirmant nonnulli Doctores, sentientes pubertem ætatem quatuordecim annorum in viris, & duodecim in fœminis esse omninò necessariam voto, & consequenter adstruunt nulla impuberum vota valida esse. Ratio eorum est, quia votum est res grauissima; ergo vt obligatorium sit, maturo, & pleno indiget rationis vsu, qualis puberiate completa aduenit. Ita tenet apud Sanchez infrà citandum Palacios *in 4. dist. 38. disp. 1. fol. 870. col. 2.* Et apud Narbonam mox allegandum, D. Thom. *2. 2. q. 88. art. 9. & q. 189. art. 5. & in 4. dist. 27. q. 2. art. 2.* Syluester *verb. Religio 2. § 15. & verb. Baptismus, §. 8.* Angel. *Religio 2. § 6.* & Greg. Lopez *in l. 3. vers. De edad, tit. 8 part. 1.* vbi absolutè docet, impubertem vouendi legitimam ætatem non habere. Sed certè Narbona non benè citat omnes hos Doctores, vt infra constabit.

Alij limitant hanc sententiam, docentes nulla impubetum vota esse valida, nisi prope pubertatem emittantur. Quia etsi ante eam ætatem rationis vsu ad peccandum sufficienti vtantur, non tamen sufficienti ad vota, ratione eorum grauitatis. Ita apud Sanchez, tenet Syluester *loco citato* à Narbona pro prima sententia. Et certè Id, & non aliud sentit Syluester, vt constat ex his verbis illius. Et quod votum pueri ante annos pubertatis obliget, tenet, & probat Panormit. *in cap. 1. de voto,* iuncta Glossa, vbi tamen innuit vnum, quod sequi videtur Sum. Rosel. scilicet, quod dicantur pueri doli capaces post septimum annum: quod quidem est verum,

rum, quoad peccare posse: sed non credo, quantum ad vouere, sed hoc solum est propè pubertatem, de de quo suprà *Baptismus* 4.§.8. Hæc Syluester.

Alij denique putant, omnia vota emissa ante pubertatem ab his, qui sufficienti vsu rationis pollent, esse omnino valida; excipiunt tamen votum Religionis, quod non obligare impuberes, ob maiorem eius grauitatem, constanter tenent. Ita Authores, *quæst. sequenti* referendi, in qua specialiter de hoc voto sermo erit.

Sed vt certum Respondeo, omnia simplicia vota (etiam Religionis, de quo statim) emissa ante pubertatem, cum sufficienti tamen vsu rationis, esse omnino valida, & obligare antequam irritentur.

Probatur. Quia ad cuiuscumque voti simplicis valorem, ea deliberatio sufficit & necessaria est, quæ exigitur ad culpam mortalem contrahendam: atqui hæc reperitur ante pubertatem, nempe statim communiter post septennium: ergo. *Confirmatur*, quia statim post adeptum vsum rationis, potest quis se obligare diabolo, per peccatum; & homini per sponsalia: ergo & Deo per votum. Sic tenent S. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 9. *ad* 1. vbi sola vota puerorum vsu rationis carentium, dicit esse inualida. Et idem docet ibid. *quæst.* 189 *art.* 5. *ad* 3. Caiet. *eo art.* 9. § *Ad hoc dicitur, & in sum. verb. votum, cap.* 3. Nauarr. *cap.* 12 *num.* 68. Aragon. 2. 2. *quæst* 88. *art.* 9. Azor *lib.* 11. *cap.* 16. *quæst.* 9. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 6. vers. *Secundo verissimum est.* Sotus, Armilla, D. Aoron. & alij plores, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 18. *num.* 5. *& cap.* 35. *num.* 5. Sic etiam Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Narbona *anno* 7. *q.* 17. *num.* 9. Qui etiam inter alios citat malè pro opposita parte, Angelum *verb. Religio* 2. *num.* 6. nam apud me, nec tale verbum habet, benè tamen *verb. votum* 2. *n.* 6. vbi (vt aduertit Sanchez *cap.* 18. *cit. num.* 2.) potiùs est pro nostra sententia. Sic etiam Caramuel *in Reg. S. Bened. disp* 40. *num.* 460. *concl.* 9. ita dicens. Votum à pueris, vel à puellis, qui vsum arbitrij naturalem habent, ante annos pubertatis emissum est validum. Potest tamen à Parentibus, aut tutoribus irritari. Sic ille.

QVÆSTIO LXX.

An etiam votum simplex Religionis emissum ab aliquo ante pubertatem, sit validum, & obliget antequam irritetur.

NEgant, & à fortiori, omnes Authores, qui primam tenent sententiam, quæst. antecedenti relatam. Quibus addunt aliqui Glossam *cap. mulier, verb. obligauit,* 32. *q* 2. Abbat. *cap. Scriptura, de voto, num.* 7. Angelum *verb votum* 2. *num.* 6. Innocent. *cap. scriptura, cit, num* 3. Hostiens. *num.* 7. Ioan. Andream *num.* 4. Anton. *num.* 3. Cardinalem *num.* 6. *q.* 11. *&* 13. & alios quos refert Sanchez *cap.* 18. *cit. n.* 2. *qui num.* 4. dicit huic sententiæ satis fauere D. Thom. 2. 2. *locis sup. citatis.*

Sed adhuc vt certum Respondeo, etiam votum Religionis emissum ante pubertatem, dum sit cum sufficienti vsu rationis factum, esse validum, & obligatorium. Quia id etiam probant rationes pro nostra sententia nuper adductæ. Et ita tenent omnes Authores citati, præcipuè Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 18. *num.* 5. *& cap.* 35. *num.* 5. Qui Glossam, Abbatem, & Angelum in bonum sensum explicat.

His præmissis, difficultas manet quæ vota filiorum possint irritare Parentes, pro cuius declaratione maior sit.

QVÆSTIO LXXI.

Quotuplex sit votum, de quo difficultari potest, an possint parentes illud irritare.

REspondeo dicendum, quod triplex; aliud namque personale, aliud reale, & aliud mixtum. *Personale* est, quo Deo promittitur aliqua actio ipsius personæ, vel aliqua omissio, vt votum ieiunij, castitatis, abstinentiæ à ludo, & similibus. *Reale* votum est, quo res aliqua promittitur Deo, vt eleemosyna. *Mixtum* tandem est votum includens vtrumque, nempe personale, & reale; & ideo est illud, quo promittitur Deo res, & officium personæ; vt si quis promittat peregrinationem Lauretanam, cum intentione offerendi aliquid Beatæ Virgini, cum ad illius Ecclesiam peruenerit. Sic omnino Candidus *tom.* 2. *de voto, disp.* 25. *art* 10. *dubit.* 4. & omnes. Cum quibus adhuc nos amplius *tract.* 2. *de voto, disp.* 2. *q.* 1. *&* 8.

QVÆSTIO LXXII.

An pater possit irritare quæcumque filij impuberis vota, siue realia, siue personalia, siue mixta.

NEgat Viualdus 3. *p. Candelab. cap.* 14. *num.* 99. vbi ait, patrem posse irritare omnia vota realia filij & filiæ impuberum; non tamen omnia personalia; sed sola sibi præiudicantia. Accipe verba Viualdi. Pater, & eo deficiente, vel absente, mater tutrix poterit irritare omnia vota realia filij vsque ad 14. annum, & filiæ vsque ad 12. & omnia vota personalia, quæ dicto patri, vel matri præiudicant; aliàs non. Hæc ille, & non amplius.

Sed vt quid certum Respondeo dicendum, quod Pater quæcumque filiorum impuberum vota, siue realia; siue personalia, siue mixta, etiamsi sint Religionis, & Castitatis, possit directè irritare. Quia omnino illa emissa censentur sub Parentis beneplacito. Nam ius, siue naturale, siue Ecclesiasticum, propter immaturum puberum iudicium, disponit eorum votis hanc tacitam conditionem inesse, *nisi Pater contradixerit*: ergo omnia illa vota, nulla adhuc causa subsistente, sed pro mera sua voluntate, potest Pater irritare. Sic expressè habentur in cap. *Mulier,* 32. *q.* 2. & in Concil. Toletano 10. *cap.* 6. & refertur *cap.* 1. 20. *q.* 2. & in Concil. Triburiensi *cap.* 24. & refertur *cap.* 2. 20. *quæst.* 1. Et tenent communiter Doctores. Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 35. *num.* 7. Suarez *lib.* 6. *cap.* 6. *à num.* 1. Lessius *lib.* 2. *cap* 40. *dubit.* 14. *num.* 82. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 10. *assert.* 5. Palaus *disp. de voto, punct.* 7. *num.* 4. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 33. *num.* 11. Trullench *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 34. *num.* 2. Tambur. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 9. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *dub.* 13. *num* 23. Candidus *loc. cit. dubit.* 3. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88 *art.* 9. *disp.* 4. *num.* 5. Legatur inter alios Angel. Doctor ibi, & omnes eius expositores. Bonacina etiam *tom.* 2. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *à num.* 18.

&

& alij. Et idem dicendum est de iuramentis Deo præstitis, est enim eadem vtriusque ratio, vt sæpè diximus.

QVÆSTIO LXXIII.

An etiam casu, quo malitia suppleat ætatem impuberis, possint nihilominus vota omnia ipsius, aut iuramenta Deo præstita à patre irritari.

NEgat Paludan. *in 3. dist. 39. q. 3. art. 2.* apud Sanchez, quatenus docet, non posse patrem irritare votum Religionis filij impuberis, dummodo fuerit pubertati proximus, cùm illud emisit. Negat, & clariùs apud Suarium, Hugo vt refert Glossa *in cap. mulier. 32. q. 2* dicens, in eo casu tale votum non esse irritabile à patre.

Sed vt certum Resp. dicendum, quod etiam in dicto casu possint omnia vota, aut iuramenta Deo præstita, ab impubere emissa à patre irritari. Ratio est, quia iura absolutè, & sine vlla distinctione subdunt voluntatem filij impuberis voluntati patris in negotio se obligandi Deo, quod quidem distinguerent, si id vellent, vti fecere in ætate ad matrimonium petita. Sic Sanchez *lib 6 cap. 6. n. 5.* cum dicta Glossa *in cap mulier, citata, & in cap. 1. 20. q. 2. & in cap. Ad nostram, & cap postulasti, de Regularib.* Paludano etiam *in 4. dist 38. q 4.* & Syluestro *Religio 2. q. 11.* Sic etiam Sanchez *cap. 35. cit. n. 11.* Bonac. *n. 18.* Trullench. *num. 2.*

QVÆSTIO LXXIV.

An item pater possit irritare filij impuberis vota, (aut iuramenta Deo præstita) casu, quo vouens retulerit exequenda tempore pubertatis, v. g. si voueat Religionem adueniente pubertate.

NEgant Innocent. *in cap. Scriptura, de voto,* & Angles *q. de voto, art. 7. diff. 12. dub. 5.* qui & citat pro se Caietanum *2. 2. q. 189. art. 5.* & dat rationem: Quia (inquit) non est dominus actionum personalium filij impuberis, tempore quo votum executioni mandandum est: & tota ratio, ob quam pater votum impuberis irritare potest, est quia actionibus personalibus impuberum dominatur. Ita ille, pro cuius sententia citat Sayrus Nauarrum *cap. 12. n. 66. vers.* Quartò, & etiam Caiet. *loco citato, q. 88. art. 8. vers. circa vota subditorum.* Ita etiam Aragon *2. 1. q. 88 art. 8.* & Rodriguez (apud Basseum) *tom. 2. Sum. Latina, cap. 92. n. 10.* & tenet Sanchez mox citandus.

Sed probabiliùs longè Resp. posse etiam. Quia verè illa vota emissa fuerunt sub parentis beneplacito, & habuerunt illa tacitam conditionem; *si pater consentiat, aut si non contradicat.* Vnde quamuis adueniente iam pubertate, non possit tunc pater irritare illud votum ex parte materiæ, potest tamen illud irritare propter subiectionem voluntatis, eo tempore, quo votum illud emissum fuit, & propter conditionem tacitam in illo imbibitam. Sic Syluester *votum 4. q. 2. & verb. Religio 2 q. 5. fine,* & apud ipsum Rayner. Redoan. & Astensis. Sotus *lib. 7. de iust. q. 3. art. 1. ante solution. argument* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 6. vers. Quinta quæstio.* Azor *1. p. lib. 11. cap. 17. quæst.* (non dubio, vt dicunt Sayrus, & Bonac.) 8. Sayrus *lib. 6. cap. 10. n. 29.* (non 19. vt legi apud Bonac. & Trullench.) Lessius *lib. 2. cap. 40. dubit. 14. in edit. noua, n. 84* Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18. vers. Addo.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 34. n 2. fine,* qui duo malè citant pro hac parte Nauarrum *n. 67.* quia ibi nil de hac quæstione tractat. Fagundez *lib. 2. cap. 33. n 11 fine,* Sanchez *lib. 9 de matrim. disp. 39. n. 16.* vbi vocat hanc sententiam probabiliorem, licèt posteà *in sum. lib 4 cap. 29. num. 3.* mutans sententiam, tantum probabilem vocet. Sic etiam tenet Basseus *tom 2. votum 2. n. 4.* Diana *p. 4. tract. 4. Resol. 29.* Petr. Ledesma, Lopez, Vega, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO LXXV.

An vota, seu iuramenta Deo præstita, ante annos pubertatis, irritari possint à patre, transacto tempore impubertatis.

NEgant multi Doctores. Quia potestas irritandi vota, est solum concessa durante subiectione, v. g. vota personalia impuberis vsque ad pubertatem: ergo subiectione finita cessat potestas. Ita Rosella *verbo votum 2. n. 13. concl. 3.* Sotus *lib. 7. de iust. q 3. art. 2. dub. vltimo,* Aragon *2. 2. q 88 art. 9. fine.* Angles *in floribus 2. p. q. vnica de voto, art. 7. diff. 12. dub. 7.* Rodriguez *tom. 2. sum. cap. 91. num. 6. concl. 5.* Vega *2. tom. sum. cap. 129. casu 91. & 96.* & alij.

Sed probabiliùs Resp. posse talia vota, & iuramenta irritari à patre, etiam transacto tempore impubertatis, dummodo non sint confirmata post pubertatem. Probatur, quia votum, aut iuramentum emissum in ætate pubere à principio fuit infirmum, & irritabile: ergo semper retinet illam imperfectionem: ergo semper irritari potest. Patet hæc consequentia, quia illa potestas data est parenti, vt subueniat imperfectioni filij impuberis: atqui hæc ratio semper durat, & aliàs per nullam legem limitata est illa potestas, vt exerceri debeat durante impubertate, sed solum ex parte materiæ circa quam, vt versetur circa sola vota impuberis: ergo. *Confirmatur.* Quia votum illud à principio includit illam conditionem; *si pater non contradixit*: ergo semper manet conditionatum, & pendens à volontate patris, & ratione illius potest irritari, patet quia illa conditio non fuit limitata ad tempus pueritiæ. Sic omninò sapientiss. Suarez *lib. 6. de voto, cap. 6 num. 8.* & penes ipsum Nauarr. *cap. 12. n. 71.* Caiet. *2. 2. q. 189. art. 5.* Viualdus *1. p. Candelabri, cap. 14. num. 100.* Azor *lib. 11. cap 17. q. 7.* Lessius *lib 2. cap. 40 n. 80.* Ludou. Lopez *1. p instructor. cap. 48.* quibus addi possunt Sanchez *lib 4 in Decal. cap. 30. num. 9. & 14.* & apud ipsum Graffis *1. p. decis lib. 2. cap. 29.* Valentia *2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. q. vltima,* Sayrus *lib. 6. cap. 10. n. 26.* Sa *verb. votum, vbi de voti irrit. n. 5.* Llamas, Petr. Ledesma, Philiarc. & Beia. Sic etiam Fagundez *loco cit. n. 13.* Bonac. *disp. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 2. n. 19.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. q. 7. num 133.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 11.* Candid. *disquis. 25. de voto, art. 10. dub. 7.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 34. num. 3.* Castro Palao *disp. 2. de voto, punct. 3. §. 3. num. 5.* Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 16. §. 3. num. 9. fine,* Villalob. *tract 34. diff. 19. num. 7.* Basseus *tom. 2. votum 2. num. 5.*

QVÆSTIO LXXVI.

An adhuc possit pater vota, & iuramenta, quæ impubes filius in ætate impubere fecit, irritare, casu quo ea postea in ipsa pubertate filius confirmauerit, aut rata habuerit.

RESpond. vt certum: Tunc non posse. Quia confirmatio ipsius filij, post finitam subiectionem, tollit Patri potestatem deinceps irritandi. Sic Suarez *loco cit. n.* 12. sic dicens: At si inchoata iam pubertate, aliquis ratum habeat votum, quod in pueritia fecit, iam illud denuo emittit, & ita votum imperfectum, & quod erat conditionale, incipit esse absolutum, denique est tam firmum, ac si tunc primùm fieret, & antea nullum votum præcessisset. Sic ille, Sanchez etiam *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 37. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 71. Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 5. Lessius *loco cit. n.* 83. Fagundez *num* 15. Trullench. *n.* 3. & omnes nuper citati. Vnde solùm restat scire, quando censeatur tale votum, aut iuramentum esse confirmatum à vouente, vel iurante, pro quo sit

QVÆSTIO LXXVII.

Quando censeatur quis confirmare, aut ratificare votum, aut iuramentum à se antea factum.

REspondeo vt certum, quod minimè dicatur quis ratificare, aut confirmare votum, aut iuramentum, eo quòd habeat intentionem illud seruandi, & ideo licèt hanc voluntatem, seu intentionem sæpius habeat in ætate pubere, non confirmat votum, aut iuramentum, vt benè Suarez, & Sanchez *locis citatis.*

Igitur vt quis censeatur prædictum iuramentum, aut votum ratificare, aut confirmare, necesse est, vt de nouo voueat, vel iuret; aut de facto illud velit confirmare, & reuera confirmet, etiamsi inualidum à principio fuerit. Sic Suarez, Nauarr. Caiet. & Lessius *locis cit.* & Sanchez *num.* 40. vbi ait, hanc confirmationem contingere, quando vota (vel iuramenta) illa post pubertatem redintegrantur, ac repetuntur, volendo denuò ad id obligari. Sic ille. Cuius verba refert Fagundez (sed non ita fideliter) *num.* 15 *citato*, Trullench. *n.* 3. fine, Villalob. *loco citato.*

QVÆSTIO LXXVIII.

An saltem si pater vota, & iuramenta à filiis intra impubertatem facta confirmet, & approbet, possit postea illa irritare.

NEgant aliqui Doctores, existimantes, hanc patris confirmationem (siue ab illo fiat ante pubertatem, siue post illam) sufficere, ne vota, aut iuramenta illa impuberum filiorum irritari amplius valeant. Probant: quia conditio inuenta in illo voto, aut iuramento, est iam plenè impleta, quæ secundum rectam rationem, sicut est intelligenda, *nisi pater contradicat*; ita etiam est intelligenda, *nisi pater consentiat, & ratum habeat*: ergo. Ita Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 28. Philiarc. *de offic. sacerdotis tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 18. *vers. Quoad vota filiorum.* Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 6. *num.* 15. & 16. & Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *q.* 7. *num.* 235. Citat etiam Tamburinus pro hac parte Lessium, sed non benè, pro opposita namque est (vt ait Fagundez *lib.* 2. *capit.* 40. *dubit.* 13. *numer.* 76. *in edit. noua.*

Sed probabiliùs Resp. tunc posse. Quia probabilius est, confirmationẽ patris, siue in ætate pubere, siue impubere factam, non obstare, vt deinceps nequeant vota, & iuramenta irritari à Patre. Probatur. Quia vt suprà *quæst.* 41. est habitum, probabilius longè est, quod licentia, & approbatio Superioris Religionis, qua semel approbat vota, & iuramenta suorum subditorum, non adimant illi facultatem validè irritandi ea postea; sed solùm efficiant, vt causa sit necessaria, ad licitam irritationem: ergo similiter probabilius est, quod nec per illam confirmationem Patris adimatur facultas illius ad validè irritanda ea vota, & iuramenta, imò & licitè, si adsit iusta causa. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 30. *num.* 36. & *cap.* 27. *à num.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 17. Qui ad argumentum oppositæ sententiæ, negant impletam esse plenè illam conditionem: quia adhuc licentia concessa, pendet votum, & iuramentum Deo factum, à consensu Patris, vtpote qui iterum irritare potest, vt ipsi conceduntur in aliorum subditorum votis. Sic etiam debent tenere omnes authores citati pro nostra sententia suprà *quæst.* 41. vt aduertit Fagundez *loco citato.* Et tenet expressè Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 15.

QVÆSTIO LXXIX.

An etiam vota, aut iuramenta emissa à filio illegitimo, siue naturali, siue spurio, possint irritari à patre.

REsp. posse, dummodo filius non habeat tutorem, aut curatorem; quia tunc his incumbit. Sic Sanchez *lib* 4 *cap.* 35 *n.* 82. Castro Palao *disp.* 2. *punct.* 7. *n.* 5. Qui & probat; nam esto pater ciuilem potestatem non habeat ad filium naturalem, & spurium gubernandum, habet tamen potestatem naturalem, vt filij imbecillitati in vouendo consulat, ne maneat hoc conuenienti remedio destitutus. Quod intelligendum est, quando nullus adest tutor, qui de hoc remedio prouideat: nam si tutor adest, ipsi, & non parenti, competit filij illegitimi vota irritare: quia tutori, & non parenti, competit illius filij gubernatio, sub tutoris enim, & non sub parentis est potestate. *Instit. de patria potestate, in principio.* Sic ille, & Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *n.* 9.

QVÆSTIO LXXX.

An votum, seu iuramentum Deo præstitum ab impubere de peculio castrensi, aut quasi castrensi, possit à patre, vel tutore irritari.

REspond. posse. Quia omnia vota, aut iuramenta (nullo excepto) impuberum, posse à patre irritari, constat ex dictis suprà *quæstione.* 72. & ita de hoc speciali voto loquendo tenet Sanchez *lib.* 4.

*lib.*4.*c.*35. *n.*10. his verbis: Ex his primò deducitur, posse quoque irritari à Patre, vel tutore, votum reale impuberis emissum de peculio castrensi, vel quasi; vt si post Ordines minores tunc assumptos aliquid, quod alias esset aduentitium, acquirat, quod iuxta veriorem sententiam, est quasi castrense, vel habeat beneficium Ecclesiasticum (potest enim illud habere, iuxta multorum sententiam, decimoquarto anno incepto, cum tamen tunc si impubes) cuius fructus sunt peculium quasi castrense. Et ita sentiunt vniuersi Doctores. Sic ille. Quem citat, & sequitur Prado *c.*31.*de voto*, *q.*13.§.4.*n.*61. oppositum huius responsi inuenies scriptum apud Trullench. *lib.*2. *c.*2. *dub.*34. *in summario*, his verbis: Pater irritare potest vota realia, & mixta filiorum impuberum, in quacumque ætate existant, nisi habeant bona castrensia, vel quasi. Ita Ille. Sed est error Typograhi: legere namque debes, *filiorum puberum*, vt constat ex contextu dubij, *n.*6.8. & 9.

Qvæstio LXXXI.

An pater possit irritare omnia vota personalia, seu iuramenta Deo præstita, filiorum puberum.

AFfirmant posse omnia, præter solum Religionis votum, Innocentius *c. Scriptura*, *de voto*, *n.*3. & ibi Hostiens. *n.*7. Ioan. Andreas *n.*4. Cardin. *n.*6. *q.*12. Ancharan. *n.*8. Tabiena *votum*.5. *q.*5. *n.*6. Ouandus *in* 4.*dist.*38.*disp. vnica*, *proposit.*24. & censet probabile Sotus *lib.*7. *de iust.q.*3.*art.*2.*col.*4.*vers. circa prius autem*. Probatur, quia vt suprà est habitũ, Superior Religionis potest irritare omnia vota personalia Religiosorum: atqui Pater eadem potestate gaudet in vota puberum, dum minores sunt, ac illes ergo cum solùm Religionis votum excipiatur in iure ab hac potestate, poterunt omnia alia irritare.

Alij media via incedentes, censent quod licèt Pater nullum personale votum pueri puberis possit irritare, benè tamen possit omnia puellarum puberum vota personalia, dum manent in domo Patris. Ratio eorum est, quia cap.30. *Numeror.* indistinctè dicitur, *posse patrem irritare vota puellæ manentis in domo paterna*: atqui nomine *puellæ*, intelligitur etiam pubes, dummodo non sit emancipata, vt tradunt ibi Cajet. Oleaster, Carthusian. & Abulens. *q.*15. Et ideò ita tenent Angles *q. vnica de voto*, 2.*p. art.*7. *diff.*12.*dub.*6. his verbis: Patet puellæ puberis, idest excedentis duodecimum annum, quandiu in domo paterna manet, votum irritare potest. Expresè habetur *cap.*39.(lege 30.) *Numer.* Qui quidem textus, licèt sit per legem Euangelicam abrogatus, ratio tamen naturalis eiusdem textus viget, scilicet quod si puellæ suo arbitrio relinquerentur, facilè laberentur, & errarent; neque decet illas, quemadmodum viros peregrinari. Hæc ille. Lege cautè titulum illius dubij, & vbi inuenies scriptũ *impuberũ*, lege *puberũ*.

Sed vt certum Resp. dicendum, *Primò* quod non solum nequeat Pater irritare omnia filiorum puberum vota personalia, seu iuramenta, verum neque vlla prorsus (præter illa, quæ suæ administrationi, seu gubernationi præiudicauerint, vt infrà.) Ratio est, quia, obtenta pubertate, filius præsumitur plenam discretionem habere ad vouendum, vel iurandum: ergo ex parte volũtatis nulla adest causa irritationis: ergo solùm potest adesse ex parte materiæ promissæ, quæ si paternæ administrationi, aut gubernationi domesticæ præiudicauerit, eo ipso votum, aut iuramentum irritare poterit, vtpote quod necessariò debet habere hanc ad sui valorem imbibitam conditionem, *Nisi parenti attulerit præiudicium.* Sic omnino Palaus *disp.*2. *punct.*7.*n.*9. ex sapientissimo Suario *lib.*6.*de voto*,*c.*5.*à n.*4. Valentia 2.2 *disp.*6 *q* 6.*punct.*6. *q. vltima*, Sayro *lib.*6.*Clauis Reg.c.*5.*n.*6. Lessio *lib.*2. *c.*40.*dub.*14.*in* 2. *edit.n.*85. Sanchez *lib.*4.*c.*35.*à n.*15. & Bonac.*disp.*4.*q.*1.*punct.*7. §.2.*n.*12. addens deinde id constare ex *l. Deo nobis*, §. *Hoc etiam*, *Cod. de Episcop.& Clericis*, & *Authent. de Sanctis Episcop.* *c.*41. & *ex c. Ad nostram*, *de Reg.* & *ex c.*1. & 2. 20. *q.*2. Tenent item hanc partem expresè S. Thom. *in* 4. *dist.*38.*q.*1 *art.*1.*q. vltima*, *ad* 2. Trullench. *lib.*1. *c.*2.*dub.*34.*n.*3. Tamburinus *lib.*3. *in Decal.c.*16.§.3. *n.*11. Prado *c.*31.*de voto*, *q.*13. §.4. *n.*62. Fagundez *lib.*2. *c.*33. *n.*30.

Respondeo secundo, eadem certitudine, contra Angles: Nec vota personalia puellarum puberum, etiamsi sint sub patria potestate, aut maneant in domo paterna, possunt à patre irritari. Quia in hoc nullum est discrimen inter puellas, & pueros, vt constat ex *cap.*1.20.*quæst.*1.& *cap.*2. vbi dicitur: *Si verò in fortiori ætate, adolescentula, vel adolescens, seruire Deo elegerit, non est potestas parentibus prohibendi.* Sic Suarez *loco cit. num.*6.& *sequent.* vbi ait sententiam Angles non posse probari, & latè respondet eius fundamẽto, dicens quod illa lex *Num.* tã de filiis, quàm de filiabus intelligatur ab Abulense *ibi*,*q.*2.14.19.& 20. & quoad illam partem, fuisse legem illam positiuam, non naturalem, & ideo iam cessasse. Legatur Suarez etiam *num.*7. & 8. & alij DD. citati. Sed recensere oportet, quæ sunt vota specialia, quæ pater irritare nequit. Sit ergo

Qvæstio LXXXII.

Quænam sint vota personalia filiorum, & filiarum puberum, quæ pater nequit irritare.

REspondeo, vt omnino certum, quod in primis nequeat irritare votum Religionis, castitatis, & Ordines suscipiendi. Quia in his filius est sui iuris, & habet potestatem disponendi de se. Sic S. Thom. 2.2. *quæst.*189. *art.*2. & omnes eius interpretes. Legantur Suarez *loco cit. à num.*4. Palaus *num.*10. Fagundez *num.*30. & alij Authores citati nuper *quæst. antecedenti.*

Secundò, non potest irritare votum frequentandi Sacramenta Confessionis, & Communionis, fundendi moderatas preces; aut suscipiendi moderata ieiunia. Nec vota de rebus aliàs præceptis, vt audiendi Missam diebus festis, & similia. Quia hæc omnia non obsunt domesticæ gubernationi. Sic Suarez, Palaus, & alij locis citatis.

Qvæstio LXXXIII.

An possit pater irritare vota personalia puberum filiorum, aut filiarum, si iuri patriæ potestatis præiudicent.

REsp. vt certum: Posse irritare omnia vota personalia filiorum puberum sub potestate sua degentium, seu non emancipatorum, quæ præiudicium afferunt patriæ potestati, idest, quæ regimen liberum,

betum, & expeditum familiæ impediunt, vel nimium subtrahunt filium ab obedientia patris. Ratio est, quia talia vota essent illicita ex parte materiæ, & consequenter nulla, nisi includerent conditionem, *Si pater consenserit*, vel saltem, *si non repugnaverit*, iuxta exigentiam materiæ; quia essent contra ius paternum: ergo ratione conditionis inclusæ potest pater talia vota illa irritare. Sic Suarez *lib.* 6. *de vota*, *capit.* 5. *num.* 9. ex S. Thom. 2. 2. *quæst.*88. *art.*8. *cap.*2. Caiet. *ibi* Soto *lib.*7. *de iust.* *q.* 3. *art.*2. Durando *in* 4. *dist.*38. *quæst.*1. *art.*7. Richardo *artic.*4. *quæst.*2. Palud. *quæst.*3. Maiore *q* 4. *dub.*1. Supplemento *q.*5. *art* 5. & Antonino 1. *p.* *tit.*11. *cap.*2. §. 6. Sanchez *votum* 3 *quæst.*6. Angelo *votum* 2. Tabiena, Rosella, Nauarro *cap.*12. *num.*70. & Panormitano cum aliis *in cap. Scriptura, de voto.* Sic etiam Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 16. cum Graffio 1. *part.* *decis.* *lib.*2. *cap.*29. *num.*6. Sayro *in Claui Reg.* *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 24. Emman. Sà *Votum*, *vbi de irritat.* *num.* 1. Lessio *lib. de iust.* *cap.*40. *dub.*10. *num.* 80. (at in noua edit. *dub.*14.) Azorio *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.*7. Viualdo, Rodriguez, Ludou. Lopez, Alcozer, Abulensi, & aliis. His adde alios citatos à nobis *sup.* *quæst.*81. Palaum *disput.*2. *punct.*7. *num.*9. & 10. Fagundez *num.*30.

QVÆSTIO LXXXIV.

Quanam sint vota personalia (aut iuramenta Deo præstita) qua patriæ potestati præiudicare censeantur.

RESpondeo dicendum ex dictis, esse omnia illa, quæ aduersantur libero, & expedito domus regimini, aut familiæ, vel nimium subtrahunt ab obedientia Patris. Quia cùm patris sit gubernatio domestica, quodquod incommodum est, dicitur patri præiudicare, vt docent S.Thom. *art.*8. cit. Suarius, & Sanchez, cum aliis vbi suprà.

Quod si adhuc desideres scire in particulari, quænam sint hæc vota puberum, quæ pater irritare potest? Respondeo, esse hæc sequentia.

Primò enim irritare potest votum longæ absentiæ, seu diuturnæ peregrinationis. Quia obstat curæ paternæ, quam cum filio habere debet Pater, dum est sub eius potestate. Ita docent Host. Abulens. Turrecr. Rossella, Lessius, Azor, Palaus citati, & Sanchez *num.*16. addens id esse verum, etiam casu, quo nulli sumptus in ea peregrinatione faciendi essent.

Secundò potest irritare votum nimiæ abstinentiæ, quo præsumeretur filium morbi habere periculum, vel quo non posset labori ordinario incumbere. Sic cum Turrecrem. Abulens. Rosella, & Azorio, Sanchez *num.*17. *cit.* *vers. secundum exemplum*, Suarez *n.*9. Palaus *n.*10.

Tertiò potest irritare votum multorum ieiuniorum, quæ vel morbi periculum afferrent, vel astringerent Patrem ad parandos cibos diuersos à communibus domus. Sic Azor, Suarez, Sanchez, & Palaus *locis citatis*. Imò Lessius innuit, idem esse dicendum de voto paucorum, quod Sanchez non admittit, nisi casu, quo astringeret Patrem ad parandos diuersos cibos, vel valde obstaret filio, vt labori necessario incumberet.

Quartò potest irritare votum tot precum, & orationum, quibus impeditur assistere obsequio paterno, aut studio, cui vacat ex Patris iussu. Quia hoc patris potestati nocet. Sic Suarez *lib.*6. *cit.* *cap.* 5. *num.* 4. Sanchez *num.* 17. *vers.* *vltimum exemplum.* Palaus *num.* 10. fine, cum Lessio *loco citato.*

QVÆSTIO LXXXV.

An hæc filiorum puberum vota (seu iuramenta) personalia irritari à Patre valeant, directè, & propriè, ita vt nunquam reuiuiscere queant.

NEgatiuam sententiam esse probabilem dicunt aliqui, docentes esse probabile, talem irritationem non esse propriè talem, sed solum quandam suspensionem; & ita cessante patria potestate, reuiuiscere dicta vota à Patre irritata. Ita Aragon 2.2.*q.*88. *art.*9. *col.vltima*, Rodriguez *tom.*2. *sum.* *cap.* 91. *concl.*8. *num.*9. Sayrus *lib.*6. *clauis*, *cap.*10. *num.* 24 *fine* ex, Iosepho Angles *q. vnica de voto*, *art.*7. *diff.*12. *dub.*6. *concl.*2.

Sed multò probabiliùs Respondeo dicendum, quod verè, & propriè possint à Patre talia vota personalia (seu iuramenta) irritari; & ita vt nullo modo reuiuiscere, etiam cessante patria potestate, queant. Ratio est, quia vt sæpè diximus, hæc vota irritantur à Patre ratione conditionis in eis imbibitæ, qua pendent ex consensu Patris: atqui quando imbibunt conditionem, possunt verè irritari, ita vt nunquam reuiuiscant: ergo. Sic Sanchez *lib.*4. *in Decal.* *cap.*35. *num.*20. & vt probabile sequuntur authores nuper citati.

QVÆSTIO LXXXVI.

An pater possit irritare omnia vota realia à filiis post pubertatem ante vigesimum quintum annum completum, emissa.

REspondeo, vt certum: posse (dummodo vota non fuerint elargiendi de peculio suo, vt infrà.) Ratio est, quia filij vsque ad vigesimumquintum annum completum sunt sub parentum custodia, & cura, ita vt de rebus, & bonis ipsorum, sine eorum authoritate dispensare non possint, vt patet ex toto *tit. ff. de minoribus*: ergo vota realia de talibus rebus facta à filiis, sunt in præiudicium paternæ potestatis, ac proinde irritabilia ab ipso. Sic omnes cum D. Thoma 2 2. *q.*88. *art* 8. *ad* 2. Legantur Sanchez *lib.*4. *in Decal.* *cap.*35. *n.*21. Suarez *lib.*6. *cap.*5. *num.*12. Fagundez *num.*30. & 31. Bonac. *disp.*4. *q.*2. *punct.*7. §.1. *n.*21. *vers. Respondeo secundò.* Sayrus *lib.*6. *c.*10. *n.*25. Tambur. *lib.*3. *c.*16. §.3. *n.*11. Trullench. *lib.*2. *in Decal.* *c.*2. *dub.*34. *n.*6. Pradu *c.*31. *q.*13. §.4. *n.*65.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXXXVII.

An etiam possit pater irritare vota realia filiorum puberum, si facta sunt de bonis castrensibus, aut quasi, quorum filij dominium habent.

Respond. vt certum dicendum, quod hæc non possit. Quia dominium, & vsus horum bonorum penes filios puberes sunt, ita vt de illis liberè eleemosynas facere, & vouere, se daturos aliquid ex eis possint, etiam inuitis parentibus: ergo pater huiusmodi vota non poterit irritare. Sic colligitur ex *l. fil. usfamilias, in fine, ff. de donationib.* & tenent omnes Doctores. Legantur Suarez *loco cit. num.* 4. Sanchez *cap.* 35. *cit. num.* 23. & 33. & apud ipsum Nauarr. *cap.* 12. *num.* 70. Saytus *n.* 25. *cit.* Sà *verbo, votum, vbi de irritat. num.* 1. Azor *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.* 7. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40 *dub.* 10. *num.* 81. & *in noua edit. dub.* 14. *n.* 85. & alij. Quibus addo Bonac. Fagundez, Tamburin. & Trullench. locis citatis, & Prado *n.* 68. Palaum *disp.* 2. *punct.* 7. *numer.* 21. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 8. *num.* 221. Lege me ipsum *part.* 6. *tract.* 5. *de eleemosyna, disp.* 3. *quæst.* 13. vbi inuenies decisum, quæ sint bona castrensia, & quasi castrensia.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An saltem possit pater irritare filij puberis vota, si hæc principaliter sint personalia, & realia accessoriè.

Negant aliqui Doctores, sentientes, non posse irritare talia vota, eo quòd accessorium sequatur principale: atqui personale non potest irritare: ergo nec accessorium. Ita Valentia 2. 2. *disp.* 6. q. 6. *punct.* 6. *num. vltimo*, & Saytus *lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 14. apud Sanchez infrà.

Sed probabiliùs, seu clariùs, Respondeo dicendum cum ipso Sanchez, posse patrem talia vota irritare, casu quo expensæ essent alicuius momenti, vt ait Alcozer *in sum. cap.* 16. *concl.* 4. *fol.* 56. *part.* 1. apud Sanchez, apud me verò *fol.* 71. *part.* 2. *ibi*: Y los reales, y mixtos de peregrinacion, en que se ha de gastar mucha azienda, los pueden irritar los dichos padres, y curadores. Sic ille. Et ex illo Sanchez *loco citato, num.* 22. Imò & Saytus id ipsum tenet loco à Sanchez citato pro opposito, vt constat ex iis verbis. Si enim (inquit) sint mixta, & personalia principaliter, vt votum peregrinationis, tunc quidem quamuis regulariter ea pater irritare possit (lege tu, *non possit*) eo quòd accessorium sequitur naturam principalis, iuxta *regul. iuris* 41. *Reg. Accessorium, de regul. iuris in* 6. quando tamen votum tale esset præiudiciale gubernationi domus, personæ potestati, & substantiæ paternæ, quia ea filius sine multis sumptibus exequi non posset, tunc quidem valde probabile est ratione illius rei admistæ, posse Patrem irritare votum illud, cum filius tunc etiam subiectus sit Patri quantum ad curam bonorum: sic ille ex D. Anton. Nauarro, Aragonio, & aliis.

QVÆSTIO LXXXIX.

An votum principaliter personale, si aliquid reale per quandam consequentiam illi accedat, sit irritabile à patre.

Respondeo vt certum: quod non. Sit exemplum. Si Minor pubes voueat Religionem, minimè potest pater irritare hoc votum, quamuis in consequentiam ingressus succedere debeat Monasterium in omnia bona ingredientis, iuxta Authent: *ingressi, C. de Sacros. Eccles.* Ratio est, quia hic alienandi modus est permissus minori absque parentum, aut curatorum consensu. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *numer.* 24. & 25. vbi addit, huiusmodi votum non esse mixtum, sed purè personale. Esset tamen mixtum, sed semper inirritabile, si ille minor pubes voueret expressè Religionem, & simul sua bona per professionem illi dicanda: quia hic disponendi de bonis modus est illi permissus. Sic etiam apud illum sentiunt Nauarr. *cap.* 12. *num.* 64. & *num.* 70. Saytus *loco cit. num.* 25. (licèt ob aliam rationem, quam benè impugnat Sanchez, id teneat.) Palud. Angel. D. Anton. Syluest. Orlandus, Graffis, Sà, & Lopez. Trullench. etiam *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 34. *num.* 7.

QVÆSTIO XC.

An pater possit irritare votum, aut iuramentum filij puberis de bonis aduentitiis, quorum pater nec vsumfructum, nec administrationem habet.

Respondeo *Primò* vt quid certum sic. Minimè potest pater irritare huiusmodi votum, aut iuramentum, casu quo filius post vigesimum quintum annum vsum, & administrationem bonorum aduentitiorum habeat. Quia cum tunc dispositio horum bonorum non dependeat ex patris consensu, nec votum, & iuramentum ex illo pendebunt, sed firma erunt facta de his bonis, ac proinde illa pater irritare nequibit. Sic Sanchez *cap.* 35. *cit. à num.* 38. Palaus *punct.* 7. *citato, num.* 12. Lege me ipsum 6. *p. tract.* 5. *disp.* 3. *quæst.* 14. vbi diximus, filiumfamilias non habere vsumfructum bonorum, quæ aduentitia dicuntur.

Respondeo *secundò*, casu quo pater habeat administrationem bonorum aduentitiorum filij puberis, etiamsi vsusfructus sit apud filium, tunc benè poterit pater irritare vota realia, seu iuramenta de illis emissa, tempore minoris ætatis: Sanchez secus de emissis ea transacta, quando filius maior effectus ea vouit. Sic Sanchez *num.* 41.

Respondeo *tertiò*, casu quo administratio dictorum bonorum filij puberis in minori ætate constituti patri non competat, vel quia pater eam respuat, vel quia sub ea conditione filio bona illa relicta sunt, tunc nequibit pater irritare vota de iis facta, sed incumbet curatori. Sic Sanchez ibi, & Palaus *num.* 12.

QVÆSTIO XCI.

An votum, aut iuramentum emissum à filio pubere eundi in Terram Sanctam, non deuotionis causa, sed in eius subsidium, possit à patre irritari.

NEgant multi Doctores, moti ex cap. *Ex multa, de voto*, vbi datur licentia viro exequendi hoc votum, etiam vxore renuente, ob boni publici fauorem: qui in hoc subsidio præstando cernitur: ergo multo magis intelligetur concessa filiofamilias maioris ætatis, inuito parente. Patet, quia magis præiudicat voti absentia mariti, quàm patri absentia filij. Ita tenent Hostiens. *in sum. tit de voto*, §. *Quis vovere possit*, *num.8*, Abulens. *cap.30. Numerorum, q.77. & 79.* Henricus *cap. Scriptura*, *de voto, num.5*, Turrectem. *cap sunt quadam, 17.quæst.1. num.5.* Rosella *votum 2.num.5.* Syluest. *votum 3.q.6.* Angel *votum 2.num.5.* N. uarrus *cap.12. numa.70.* Greg. Lopez *lib.3 vers. de edad, tit.8. part.1.* Rodriguez *tom 1. sum. cap 91. num.9.concl.8.* Graffis *1.p.decis.lib.2.cap.29 num.6.*

Sed clariùs Resp. cum Suario, *Primò*. Si votum, & iuramentum eundi in Terram sanctam fit causa deuotionis, aut religionis tantùm, potest irritari à Patre. Quia nec vir potest id votum exequi absque vxoris consensu, & ideo potest ab illa tunc irritari, si fiat à suo viro hac intentione, vt cum com muni docet Sanchez *lib.4.cap.34.& cap.35.num.16* Suarez *lib.6. cap.5. num.11.*

Respondeo *secundò*, si id votum fiat à pubere in subsidium Terræ sanctæ, & exequendum in expensis paternis, tunc nullatenus potest impleri absque licentia patris, sicut nec validè fieri inconsulto illo; quia filius non habet ius disponendi de bonis paternis. Sic Suarez & Sanchez *locis citatis*, addentes quod si subsidium illud esset tantum personale, adiuuando scilicet per seipsum, vel militando, vel consulendo, vel aliud ministerium vtile ad bellum exercendo, tunc forsan admitteretur prima sententia, non tam ex iure positiuo (vt probare intendit) quàm ex iure naturali: quia tunc nullum ferè fit præiudicium patri, & ratio boni communis præponderat iuri paterno. Sic isti sapientissimi Doctores. Quibus accedunt Palao *disp 2. punct.7. n.10.* Trullench *num.7.* Raph. de la Torre *2.2.q.88.art.9 disp. 4 num.4.* Prado *q.13.cit.§ 4.num.69.* Fagundez *c.33. num. 32.*

Ad argumentum contrariorum Respondeo negando consequentiam: tum quia textus ille solùm viros coniugatos excipit, & cum sit exceptio à iure communi exorbitans, non debet ad alios casus extendi, sicut non extenditur ad seruos, aut Religiosos. Tum, quia non est eadem ratio in filiis, ac est in viris: quia viris competit gubernatio domus, & familiæ, suntque vxoris caput, & ideo liberiùs possunt disponere de actionibus, & rebus suis, quàm filius.

QVÆSTIO XCII.

An pater possit irritare votum, aut iuramentum filij puberis, eundi Romam ad impetrandam absolutionem excommunicationis reseruatæ.

NEgant aliqui, & probant ex textu *in cap. Relatum, de sentent. excomm.* vbi deciditur, seruum incidentem in excommunicationem reseruatam, esse compellendum, renitente domino, ire Romam, nisi constiterit seruum id in domini fraudem fecisse. Redditur ratio his verbis: *Cum plus sit Deo, quàm hominibus deferendum*: ergo. Ita tenent Hostiensis, Henricus, Alens. & Turrect. quæst. antecedenti citati.

Sed clariùs Resp. Posse à patre irritari tale votum, aut iuramentum, casu quo per Bullam Cruciatam, aut Religiosorum priuilegium posset prædicta absolutio obtineri. Quia tunc iam cessat necessitas, quæ id ius concedebat. Sic Sanchez *cap.35.num 27.* Trullench. *lib 2. cap.2. dub.34.num.7.* Palaus *disp.2. punct.7.num.10.*

QVÆSTIO XCIII.

An pater possit irritare vota realia filiorum puberum, relata in tempus, quo filij erunt sui iuris.

AFfirmandum videtur, Quia pater potest irritare vota filij impuberis relata in tempus pubertatis, vt habitum est *quæst.74.* ergo, & filiorum puberum relata in tempus, quo fuerint sui iuris. Ita Reginaldus *lib.18.num.309.* apud Bonac. & apud Sanchez mox citandum *num.2.* Sotus, Alcozer, Lopez, Vega, Petr. Ledesma, & alij.

Sed probabilius Respondeo: Non posse. Quia hæc facultas non competit Patri ex vllo iure; nec hæc vota vergunt in præiudicium Patris, nec sunt facta sub aliqua conditione tacita, sicut sunt vota filiorum impuberum: ergo non possunt à Patre irritari. Sic Bonacina *disput.4. quæst.2. punct.7 § 2. numer.22.* ex Syluestro *votum 4. quæst. 2.* Nauarro *cap.12. numer.64.* & Lessio *lib.2. cap 40. dub 14. num.81.* (mihi 85.) ibi: Secus tamen est de votis realibus relatis in tempus, quo erunt sui iuris: quia non officiunt administrationi Curatorum. Sic etiam Sanchez *lib. 2. Sum.* (retractans opinionem quam docuerat *lib.9.de matrim. disput.39 num.16.*) *cap.19.num 3.* citans pro se Suarium *lib.6. de voto, cap.3. & cap.5. num 4. & 13.* Sayram *lib 6.cap 10. numer 29. & 30.* Azorium *lib. 11. cap.17. quæst.8.* Valentiam, Sà, & alios. Trullench. etiam *dub.34. cit. num.10.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XCIV.

An casu, quo dubitetur, an filius pubes votum reale (aut iuramentum) emiserit, implendum eo tempore, quo erit sui iuris, præsumendum sit, emissam fuisse pro tali tempore, & ideo nequeat à patre irritari.

Affirmant Sanchez *lib.4. cap.32. n.13.* his verbis. Si autem votum impleri nequeat tempore subiectionis, vt si seruus, aut coniugatus voueant Religionem credo in hoc dubio censeri emissum, vt tempore libertatis impleatur. Quia in dubio, est sumenda coniectura pro valore actus, & ne stultus ille sit, & ita irritari non poterit. Sic ille, & certè satis probabiliter.

Sed melius Respondeo negatiuè, & ideo puto posse irritari. Ratio est tum quia in dubiis benigna pars accipienda est, nisi præsumptio sit in contrarium. Tum etiam, quia possessio stat pro patre potestatem habente ad irritanda vota realia filiorum. Sic Bonacina & Trullench *locis nuper citatis.*

QVÆSTIO XCV.

An valida sit irritatio iuramenti, aut voti realis, facta ab eo, qui putabatur pater vouentis, sed postea certò cognoscitur, non esse verum patrem.

Respondeo non esse validam, & consequenter iuramentum, aut votum reale tenere. Ratio est (ait Sanchez) quia quamuis in iis, quæ iurisdictionis sunt, error communis cum titulo satis sit ad valorem actus, iuxta *leg. Barbarius. ff. de officio Prætoris:* at id non efficit, vt actus dominij valeant; sicut non valeret venditio serui existimati talis. Nec etiam hic error efficit, vt vota conditionem imbibitam habeant: quod est fundamentum potestatis irritandi. Sic ille *lib.4. cap 32.* (non 21. vt legi apud Trullench.) *num.* 16. Bonac. *disp.4. q.2. punct.* 7. §. 2. *num.* 32. Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub.* 34. *num.* 11.

QVÆSTIO XCVI.

An vota, aut iuramenta filij, à patria potestate egressi; sint adhuc à patre irritabilia.

Respondeo vt certum: Quod non. Quia tunc filius iam est sui iuris, nec Patri quoad personam vel bonorum administrationem est subiectus: ergo. Sic omnes. Legantur Palaus *disput.2. de voto, pun.7. num.1.2. &* 3.

Vnde solùm est difficultas quando filius eximitur à patria potestate, pro qua explicanda sit

QVÆSTIO XCVII.

An filius excedens ætatem vigesimi-quinti anni, sit exemptus à patria potestate, & consequenter eius iuramenta, seu vota realia nequeant à patre irritari,

Affirmant plures Doctores, docêtes solum posse Patré irritare vota realia filiifamilias emissa ante vigesimum quintum annum. Quia vsque ad eam ætatem denegatur illi bonorum administratio. Ita Angelus *votum* 2. *n.6.* Siluest. *votum 4. q.2. dicto* 2. Nauarrus *cap.* 12. *n.* 70 D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.2. n.* 6. Sotus *lib.7. de iust. q.3. art. 2. vers. Ex his sic dispositis*, Angles *q. de voto, art. 7. diff.* 12. *dub* 8 Medina *lib. 1. sum. cap.* 14. §. 7. Margarita Confessor. *de irritat. voti, fol.* 138. Alcozer. *in sum. cap.* 16. *concl.* 4. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. Ludou. Lopez, Vega, Rodriguez & Philiarcus, quos omnes refert pro hac parte Sanchez *lib.6. de matrim. disp.* 39. *num.* 10 Toledo *lib. 4. cap.* 18. *num.* 7. Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 5. num.* 6. Lessius *lib. 2. cap.* 40 *dub.* 10. *numer.* 81. Palud. Bera, Llamas, & Graffis, quos idem Sanchez refert *lib.4. in Decal. cap.35. n.18.*

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod filius non eximitur à patria potestate ratione ætatis, licèt sit senex: & consequenter in quacunque ætate filiusfamilias vota realia emiserit, poterit ea pater irritare. Probatur, quia quod filius eximatur à patria potestate illico, ac excedit vigesimum quintum annum, nullo iure cautum est, nec perdit pater vsumfructum, & administrationem bonorum aduentitiorum, nec potest filius, inconsulto patre, ea alienare, aut de his disponere: ergo consequenter poterit pater irritare vota realia filiifamilias in quacunque ætate ea emittat, & ita sola vota post eius emancipationem emissa, non poterit irritare. Sic Sanchez *lib.6. de matrimon. & lib 4. Decal. citatis*, & penes ipsum Tabiena *votum 5 q 5. n.6.* Viualdus *in Candelab.3. p. cap.14. n.92.* Lessius *in 2. edit. lib.2. de iust. cap.42. dub.12. num.61. vers. De iuramentis.* Suarez *lib.6. de voto, cap.5. n.11.* Innocent. Ioan. Andreas, Antonius, Hostiens. Cardinal. & Petr. Ledesma. Sic etiam Palaus *disp* 2. *pun.7. num.2.* Legatur rursus Sanchez *lib.1. consil. cap.1. dub.14. n.8.* Vbi citat etiam pro hac parte Gomez, Perez, Glossam, & Angel.

QVÆSTIO XCVIII.

An filiusfamilias èximatur à patria potestate, & fiat emancipatus, per assumptionem ad Ordines sacros, saltem Presbyteratum.

Affirmant nonnulli Doctores, docentes consequenter inde, vota realia post Ordines sacros à filio emissa, non posse à Patre irritari. Probant: quia dignitas Sacri Ordinis longè excedit quascunque dignitates sæculares: at vndecim sunt dignitates sæculares, per quas filius liberatur à patria potestate,

quæ numerantur *leg. finali, Cod. de decurionib. lib. 10. & lege Regia 7. vsque ad 14. tit. 18. par. 4.* & nos *infra q. 107.* ergo à fortiori, id Ordini sacro est tribuendum. Ita Glossa cap. *Indecorum, verb. qui seipsos, de ætate & qualitate* : & *cap. 1. verb. magistris, 25. quæst. 2.* Syluester, & Armilla *verb. Patria potestas*, non statim *in principio*, vt ait Sanchez, *sed fine*.

Sed vt quid certum Respondeo dicendum, quod filius minimè eximatur à patria potestate per Ordines sacros, etiam Presbyteratum : & ideo posse à patre eius vota realia post sacros Ordines emissa, irritari. Vnde nil discriminis est inter filios Presbyteros, & reliquos filiosfamilias, quoad eorum vota realia irritandi potestatem patri competentem. Ratio est, quia oppositum nullibi est cautum ; sed potius contrarium supponitur *in lege 1. C. de Episcopis, & Clericis.* Sic communis. Sanchez *lib. 4. cap. 35. num. 37. & lib. 1. consil. cap. 1. dub. 16.* & apud ipsum, Innocent. Hostiens. Ioan. Andreas, Anton. Abbas, Cardin. Bern. Diaz, Couarr. Gutierrez, Molina, & alij plures. Sic etiam Palaus *disp. 2. punct. 7. num. 1.* Trulleneh. *dub. 34. cit. num. 9.* Qui benè cum Sanchez citat etiam pro hac parte Syluestrum (sibimet contrarium) *verb. peculium 1. q. 2. fine.* Nec obest fundamentum contrariorum ; quia cùm exemptio à patria potestate pendeat à iure positiuo, potest hoc aliquid minùs digno, & non digniori tribuere.

QVÆSTIO XCIX.

An filius eximatur à patria potestate per matrimonium ; receptis Ecclesiæ benedictionibus, attento iure communi.

Respondeo dicendum, quod attento iure communi, filius non eximitur à patria potestate, ratione contractus matrimonij, vt constat *ex lege 1. & 2. C. de bonis quæ liberis*, & *l. si vxor, C. de conditionib. insertis*, & notat Matienzo *lib. 5. Recopil. tit. 1. leg. 8. glossa 1. num. 2.* cum aliis, & ideo vbi ius commune non est contrario vsu aut lege speciali Regni correctum, sed viget, poterit pater irritare dicti filij vota realia, donec à sua potestate per emancipationem exeat. Sic Sanchez *loco citato, num. 31. & lib. 1. consil. cap. 1. dub. 14. num. 6.* & Palaus loco citato.

QVÆSTIO C.

An saltem, attento iure speciali Castellæ Regni, quo cauetur, filium per matrimonium, receptis Ecclesiæ benedictionibus, eximi patriâ potestate, tunc possit pater irritare vota realia, aut iuramenta talis filij.

Respondeo posse patrem irritare vota realia filij coniugati, emissa antequam Ecclesiæ benedictiones recipiat : secus emissa postea. Ratio est, quia vota realia emissa à minori iam emancipato, & subinde extra patriam potestatem constituto, nequit pater irritare : atqui hic filius fit emancipatus, & extra patriam potestatem in Regno Castellæ, per Matrimonium receptis Ecclesiæ benedictionibus, & non antea, vt constat ex *l. Regia 47. & 48. Tauri*, & hodie *8. & 9 tit. 1. lib. 5. nouæ recopilat.* ergo vota ante dictas benedictiones emissa possunt irritari à patre ; non autem postea facta. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 35. num. 32. & 33.* cum aliis plutibus. Palaus *disput. 2. punct. 7. numer. 2.* his verbis : Octauò, in hoc Regno Castellæ & Lusitaniæ, matrimonio contracto, etiam insciis parentibus, eximitur filius ab eorum potestate, dummodo subsecutæ sint Ecclesiæ benedictiones. Sic ille. Et antea Molina *tom. 1. de iust. disputat. 229.* Suarez *lib 6 de voto, cap. 5. numer. 12.* Trullench. *loco citato, numer. 9.* Legatur rursus Sanchez *lib. 1. consil. loco citato*, vbi plures Authores citat pro hac parte.

QVÆSTIO CI.

An pater iam professus in aliqua Religione possit irritare vota, aut iuramenta filij, siue puberis, siue impuberis.

Respondeo vt certum : Quod non. Quia certum est, quod per professionem patris, eximitur filius ab eius potestate : & ita nullam filij curam retinet, sed ea tota transit in curatorem, & tutorem, si filius eos habeat, aut in matrem ; & si his omnibus careat, erit sui iuris. Sic communis. Speculator, Ioan. Andreas, Bart Baldus, Abbas, Couarr. Molina, & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. cap. 35. num. 44. & 48. & lib. 1. consil. cap. 1. dub. 14. num. 4.* Palaus *loco citato, num. 2.* & Trulleneh. mox citandus.

QVÆSTIO CII.

An saltem pater dum est nouitius, possit irritare vota, aut iuramenta filij manentis in sæculo.

Negat Rebellus *tract. de iust. par. 2. lib. 1. q. 8. sect. 6. n. 63. & 64.* eo quòd existimet, filium eximi à potestate patris nouitij.

Sed vt certum etiam Respondeo, tunc posse. Quia certum est, quod tempore nouitiatus nondum pater transiit in Prælati potestatem, vt sic desinat filium in sua potestate habere. Sic Sanchez *loco cit. n. 45. & 46.* vbi ita ait : Pater dum est nouitius, potest irritare vota filij manentis in sæculo, & similiter pater id potest, si filius sit nouitius, eodem prorsus modo, quo si pater esset in sæculo, & filius quoque. Quia per neutrius nouitiatum amittitur aliquid patriæ potestatis, aut iuris in filios. Quia ratio idem probat, existente vtroque nouitio. Sic ille, & ex illo Trulleneh. *lib. 2. cap. 2. dub. 34. num. 13.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO CIII.

An si pater professus eiiciatur omnino à Religione, possit irritare vota, aut iuramenta sui filij.

RESpondeo vt certum: Non posse. Quia pater per eiectionem non desinit esse professus: at patet professus nequit irritare vota aut iuramenta vlla filij, vt supra q. 101. est habitum: ergo. Sic Sanchez num. 49. Trullench. ea illo, loco citato.

QVÆSTIO CIV.

An pater non professus possit irritare vota, aut iuramenta filij professi.

REspondeo vt certum, quod non. Quia tunc filius, eum incidat in Abbatis potestatem, omninò est extra sui patris curam, & potestatem. Et ob eandem rationem idem est dicendum, si filius professus eiiciatur è Religione, nequibit enim pater vlla eius vota aut iuramenta irritare, siue in Religione, siue post eiectionem sint emissa, quia non redit in patris potestatem. Sic Sanchez n. 50. & 51. & lib. 1. consil. cap. 1. dub. 14. n. 4. Trullench. loco citato.

QVÆSTIO CV.

An saltem Equites professi in Ordine quocumque militari, possint irritare vota, aut iuramenta filiorum.

REspondeo vt certum: Posse, ac si prof. ssi non essent, etiamsi ipsi filij in eodem Ordine professi sint. Ratio est, quia Pater in quocumque Ordine militari professus, ita in sæculo manet, vt retineat curam filiorum, & bonorum administrationem ac patriam potestatem: & similiter quando filius est professus, vt experientia constat. Sic Trullench. n. 13. cit. fine, ea Sanchez loco citato, n. 52.

QVÆSTIO CVI.

An pater seruus possit irritare vota, aut iuramenta filij, siue serui, siue liberi.

NEgandum absolutè videtur. Quia quando Pater est seruus, eum sit ipse in domini potestate nequibit filium, siue seruum, siue liberum, habere in sua potestate, vt probant Glossa cap. vnici, verbo, Aut, 32. q. 3. Sanchez n. 53. Palaus disp. 2. de voto, punct. 7. sub num. 2. ergo neque irritare vlla eius vota, aut iuramenta.

Respondeo primò, vt certum. Pater seruus nequit irritare realia vota, aut iuramenta filij pubertis, etiam liberi. Ratio est, quia nullam bonorum filij serui, aut liberi pater seruus administrationem habet. Sic eum communi Authores citati.

Respondeo secundò. Pater seruus potest irritare vota, aut iuramenta filij impuberis, siue serui, siue liberi, quando filius liber tutore caret. Quia esti eiui- lem potestatem non habeat patet seruus in filium liberum, aut seruum, nec liber in filium seruum, habet tamen naturalem, vt imbecillitati illius teneræ ætatis consulat. Sic Sanchez, & Trullench. Legantur.

QVÆSTIO CVII.

An filius eximatur à patria potestate per dignitatem Episcopalem.

NEgandum videtur. Quia non eximitur per Ordinem Sacrum, etiam Presbyteratus, vt supra q. 98. est habitum: ergo neque per Episcopalem eximetur.

Sed vt certum Respondeo: Eximi, & liberati à potestate patris per dignitatem Episcopalem. Quia id tanquam quid speciale decernitur in iure, c. Per venerabilem, qui filij sint legitimi, & Authent. Sed Episcopalis dignitas, C. de Episcopis, & Clericis, & l. regia 14. tit. 18. p. 4. Sic omnes. Legantur Sanchez lib. 4. cap. 35. num. 37. Palaus disp. 2. punct. 7. n. 2. Lege Sanchez lib. 1. consil. cap. 1. dub. 14. vbi num. 2. enumerat duodecim Dignitates per quas filius liberatur à patria potestate. Primò, si filius creetur Regis Consiliarius. Secundò, si creetur Proconsul. Tertiò si fiat Præfectus Prætorio. Quartò, si fiat Præfectus vrbis, quæ est caput Regni alicuius. Quintò, si fiat Præfectus Orientis. Sextò, si fiat Receptor tributorum. Septimò, si fiat Magister militum. Octauò, si fiat Patronus Fisci. Nonò, si fiat Princeps agentium in rebus. Decimò, si fiat Magister scrinij sacri libellorum. Vndecimò, si fiat Magister scrinij memoriæ Principis. Vltimò, si fiat Episcopus.

QVÆSTIO CVIII.

An pater possit irritare vota, aut iuramenta filij emancipati.

REspondeo vt certum: Quod non. Quia filius emancipatus est liber à patria potestate, cùm sit sui iuris, & habeat liberam suorum bonorum administrationem: ergo eius vota nequit pater irritare. Sic communis. Sanchez lib. 4. cap. 35. n. 33. Suarez lib. 6. cap. 5. num. 12. Palaus num. 2. cit. Trullench. num. 9.

---

§. V.

De potestate quam habent tutores, & curatores ad irritanda vota, vel iuramenta Deo præstita pupillorum & minorum.

QVÆSTIO CIX.

An detur discrimen inter tutorem, & curatorem.

REspondeo vt certum: Dari. Nam Tutor datur principaliter personæ, & secundariò rebus. Curator verò tootrà datur principaliter rebus, & secundariò personæ, quod probat Sanchez lib. 4. cap. 30. n. 6. & c. 35. n. 55.

Rursus

Rutsus, tutor datur in ætate pupillari, idest vsque ad pubertatem, qua completa, cessat statim. At curatot datur pubetibus, durarque toto minoris ætatis tempote, nempe vsque ad vigesimum quintum annum completum, quo tempote finito cessat curator. Sic Sanchez *loco cit.* Molina *tom.1. de iust. disp.* 220. (non 120. vt legi apud Trulleneb,) & alij cum his. Qui notant id esse intelligendum, nisi aliàs minor veniam ætatis legitimè à Principe impetret, quia ex tunc liberabitur omnino curatotis potestate quippe id perinde est ac maiorem effici, & ex tunc non gaudet restitutionis beneficio. Legantur Authores citati, & Trulleneh. *lib.2. cap.5. dub.35. num.1.* Diana *par.9. tract.8. resol.14.*

Qvæstio CX.

An tutor possit omnia iuramenta, & vota impuberum irritare, eodem prorsus modo, quo potest pater.

Respondeo tanquam certum: Posse omnia vota realia, personalia, & mixta impuberum irritare instar patris. Quia tutor supplet vices patris ad consulendum imbecillitati intellectus impuberum, ne imprudenter votis se adstringant. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.4. cap.35. num.60.* Suarez *lib.6. de voto, cap.6. num.19. & 52.* vbi id probat ex illo Pauli *ad Galat.4. Quanto tempore hæres paruulus est, &c. sub tutoribus, & auctoribus est, vsque ad præfinitum tempus à Patre.* Et *ex cap. puella,* 20. *q.2* Bonac. *disp.4 q 2. pun.7. §.2. num.18.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.33. num.11.* Trulleneh. *lib.2. cap 2. dub.35. n.2.* Palaus *disp.2. de voto, pun.7. numer.6.* Caram. citatus *q.69.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §.3. num.17.* & omnes, qui id doceut de tutore vtriusque sexus, etiamsi sit mater.

Qvæstio CXI.

An etiam curator possit irritare omnia vota realia & mixta puberum minorum, quæ pater irritare poterat.

Respondeo vt certum: Posse omnia hæc irritare, dum minoris ætas durat. Quia quantum ad hoc ad minus curator patris, & tutoris vicem subit. Sic omnes. Sanchez *loco cit. n.61.* Suarez *lib.6. cap.5. fine,* Bonacina *loco citato, numer.25.* Trulleneb. *num.3.* Tamburinus *num.17.* Palaus *num.14.* & alij omnes.

Qvæstio CXII.

An adhuc casu, quo votum reale minoris confirmetur iuramento, possit nihilominus illud irritare curator.

Negant aliqui, quos suppressis nominibus, refert Suarez *cap.5. cit.* his verbis: Dicunt autem aliqui, si votum reale minoris iuramento confirmetur, non posse irritari à curatore, argumento sumpto à simili ex lege 1. & 2. *C. si aduers. venditionem.* Vbi *(addit Sanchez)* decernitur contractum minoris, inconsulto curatore initum, firmari iuramento.

Sed vt quid certum, Respondeo adhuc posse irritari à curatore. Quia votum illud, ait Suarez, vt sit iustum, & Deo placeat, debet includere conditionem, *nisi curator resistat*, aliàs illi iniuria fieret, & consequenter iuramentum confirmans illud votum, sine tali conditione esset iniquum, & non obligans: si autem votum illam conditionem includat, non obstabit iuramentum, quominus irritari possit. Sic ille, & ex illo Sanchez *num.65.* Bonac. *num.25 cit.* Trulleneh. *loco citato, n.4.* Qui cum Sanchez ad textum pro opposito adductum respondet, illum de solis contractibus gestis cum hominibus loqui, ac disponere.

Qvæstio CXIII.

An deinde possit curator vota personalia puberum minorum irritare, si præiudicent gubernationi domesticæ.

Negare videtur Suarez *lib. 6. de voto, cap. 5. num vltimo,* dum hæc verba pronunciat. Dico breuiter, deficiente patre, curatores posse irritare vota realia puberis, vt officiunt eorum administrationi: vota autem personalia per se loquendo, non posse irritari; quia curatori non est commissa persona, sed bona eius. Hæc sapientissimus Doctor.

Sed omninò Respondeo tunc posse. Quia pater potest in dicto casu irritare vota personalia puberum, vt habitum est supra *q.81. & 83.* at curator succedit in plenas patris vices: ergo. Sic Nauar. *cap. 12. n.64.* Viuald. *3. p. Candelab. cap.14. n 99.* Sà *num.1.* vbi *de votorum irrit.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib.4. cap.35. n.69.* qui explicat Suarium, dicens, cautè illum dixisse, curatores non posse vota personalia puberum irritare, per se loquendo: quasi concedat, posse ratione materiæ, nempe si præiudicium afferant potestati curatoris gerentis vices Patris. Sic etiam Bonac. tenet loco citato, citans pro se Suarium *num.14.* qui est vltimus, & *cap.6. ad finem.* Trullench *num.6.* Prado *mox citandus.*

Qvætio CXIV.

An si sint plures impuberis tutores, aut plures puberis curatores, possint quilibet ipsorum vota impuberis, aut puberis irritare.

Respondeo vt certum: Posse. Quia quilibet habet sufficientem potestatem, cùm hæc cuilibet conueniat ratione officij, nec videatur concessa dependenter à socio, nec sit maior ratio vnius, quàm alterius. Sic Suarez *lib.6. cap 6 n.22.* Syluest. & Innocent. apud ipsum, Sanchez *lib. 4. cap.35. num.70.* Bonac. *disp.4. q.2. pun. 7. §.2. n. 25. vers. Ex quo patet.* Trulleneh. *lib.2. cap.5. dub.35 n 5.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §.3. num.18.* Prado *cap.31 q.13. §.4. n.71.* ibi: Si autem fuerint plures curatores, vel tutores, quilibet potest, & præualet irritans, cùm quilibet habeat potestatem per alium non impedibilem.

Qvæstio

Qværtio CXV.

An valida sit votorum irritatio, casu quo fiat à duobus simul; vnus tamen illorum solùm verus curator, aut tutor; alter autem falsus sit.

Respondeo esse validam. Constat ex *l.s. versic. Sed Pomponius.ff.Quod falso tutore.* Vbi dicitur valere contractum pupilli authoritate duplicis tutoris initum, quorum alter solus erat verus. Quia sola huius authoritas sufficiebat. Sic Sanchez *n.17.* Trullench.ex illo loco nuper citato.

Qværtio CXVI.

An curator valeat irritare minoris vota, etiam personalia, tempore impubertatis emissa.

Negant aliqui Doctores, eo quòd curator non succedit loco patris in totum, perinde ac succedit tutor, sed solùm in administratione bonorum. Nam curator non personæ, sed rebus datur, *l. in copulandis 9.C.de nuptiis*: ergo curator nequibit vota personalia sui minoris irritare. Ita sentit Suarez *lib 6.de voto,cap.6.n.24.& 25.*

Sed probabilius Respondeo dicendum, quod optimè possit curator irritare vota etiam personalia minoris ante pubertatem emissa, tempore potestatis patris, aut tutoris, nec confirmata post pubertatem, quandiu est in eo munere. Quia esto, quod directè & principaliter detur curator minori in administratione bonorum, datur tamen secundariò in eiusdem personam, vt habitum est supra q.109.ergo. Sic cum pluribus docet Sanchez *lib.4.cap.30.num.15.* Trullench.etiam *dub.35. cit. numer.7.* Tamburinus *loco cit.num.19.* Basseus *tom.2.votum 2.n.6.*

Qværtio CXVII.

An curator datus maiori, ratione prodigalitatis, possit eius vota irritare.

Negandum videtur. Quia potestas irritandi vota conceditur curatori ratione solius minoris ætatis.

Sed omninò Respondeo: Posse irritare omnia & sola illius vota realia, eo solo tempore curæ emissa. Quia huic maiori est interdicta, & prohiita penitus bonorum administratio, & ad eam datus curator: ergo cùm ille nullatenus valeat disponere de bonis inconsulto curatore, vt vota realia emissa ab eo valeant, necessariò debent includere conditionem hanc, *si curator consentiat, aut non contradicat*, qua supposita, cum sit fundamentum potestatis irritandi, optimè poterit curator illa irritare. Sic Sanchez *lib. 4.cap.53.* (non 36. vt legi apud Trullench.) *n.68.* Ex ex illo ille *dub.35.citato,num.7.* Bassæus *loco citato,num.7.*

§. VI.

De potestate, quam habet mater ad irritanda vota, & iuramenta filiorum: vbi etiam de domino, hero, & magistro.

Qværtio CXVIII.

An viuo & præsente patre, possit mater sui filij impuberis vota, & iuramenta irritare.

Affirmant nonnulli Doctores, existimantes matrem habere potestatem irritandi vota filiorum impuberum, licèt secundariam. Quia reuera, etiam viuente, & præsente patre, est suo modo Superior, & habet subditum filium (licèt sub patre) ideoque potest quocunque tempore præcipere illi, eumque occupare. Ita colligi videtur ex *l. regia 3. tit.8.p.1.* ibi: *El que nō fuere de edad, no puede facer tal prometimiento, à menos de mandado de su padre, ò de su madre, ò de su guardador.* Vbi lex apertè æquiparat matrem, patri, ac curatori; & iden ita sentiunt Philiarcus *de offic. Sacerd.tom.1. par 2. lib.3. cap. 4.* ibi: *Irritare pertinet ad patrem, matrem, & tutorem*: & Margarita Confessor. vbi *de irritat. votor. fol. 134. col. 2.* ibi: *Potest mater omnia vota impuberis irritare.* Et insinuant id ipsum D. Thom. & Sotus, citati à Suario, & Sanchez vbi infra, quos nouissimè sequitur *Prado cap.35.q.13. §.4 num.37.*

Sed vt certum omninò Respondeo dicendum, quod Mater viuente, & præsente patre, nullo modo possit impuberis vota (aut iuramenta) irritare, scilicet directè, & per se. Patet *primò ex Numer. cap. 30.* Vbi soli patri datur hæc facultas. *Secundò*, quia solus pater est caput totius domus, & familiæ, & habet plenam rerum, & personarum administrationem & gubernationem: ergo voluntas filij non est posita in voluntate matris, sed solius patris: ergo hic solus directè, & per se potest illius vota irritare: ergo illo præsente, nullo modo potest mater. Sic communis. Nauarr. *cap.12. num.64.* Azor. *tom.1. lib. 11. cap.17. q.3. & 7.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.10. num.78. in 1. edit.* & in 2. *dubit.14. n.82.* Angles, Siluest.& Palud. quos refert, & sequitur Suarez *lib. 6.de voto, cap.6. à num.19.* Sanchez cum aliis *lib. 4 Decal.cap.35.num 78.* Tamburin. *lib. 3. cap.16.§. 3. num.21* Trullench. *lib.2. Decal. cap.2. dub.36. num.2.* Palaus *disp.2. de voto, pun.7. num.7.* Raph. de la Torre *22. q.88. art.9. disp.4. num.10.* citans pro hac parte Nauarrum, & Siluestrum, & benè, quidquid velit Prado. Fagundez *lib.2. cap.33.n.51.* Sayrus *lib.6.Clauis Reg. cap.10. fine*, dicens, id esse certum. Basseus *tom.2. votum 2. num.8. vers. Secundò.*

QVÆSTIO CXIX.

An saltem, patre mortuo, aut longissimè distante, possit mater filij iuramenta, seu vota irritare, etiamsi existat Auus, tutor, vel curator ipsius filij.

AFfirmant Authores primæ sententiæ nuper relatæ, quos nouissimè sequitur Prado *num.* 77. *citato*, ita dicens. Probabilius tamen iudico, quod mater, etiam viuente patre, vel eo mortuo, etiam tutore assignato, potest irritare omnia impuberum vota, tam realia, quàm personalia; & puberis personalia suæ gubernationi præiudicantia. Vota verò realia, solum quando in aliquo casu sunt contra administrationem bonorum, quæ sibi competit: secus verò si vota realia sint de bonis illorum administrationi commissis: quia tunc, nec pater puberis votum sibi non præiudicans irritare valet. Ita Prado, dicens hanc doctrinam colligi ex *l. Regia* 3. suprà citata, & D. Thoma *Opusc.* 17. *cap.* 13. *ad* 10. & Soto *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. *vers. Sciscitaris*, vbi sine vlla distinctione affirmant, parentes posse irritare vota filiorum.

Sed adhuc vt certum, Respondeo quod, patre mortuo, aut ita longè distante, vt nequeat adiri; si tamen existat auus, tutor, vel curator filij, nequeat mater irritare verè & propriè vota aliqua sui filij. Quia tunc mater nullā in filium potestatem habet, cum nec personæ, nec bonorum ei competat administratio; sed penes auum, tutorem, vel curatorem existit, qui in patris vices succedunt. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 5. *fine*, & *cap.* 6. *à num.* 19. *vsque ad* 22. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 78. & apud ipsum Palud. D. Anton. Siluester, Viuald. Tapia, Axor, & alij. Castro Palao *disp.* 2. *punc.* 7. *num.* 7. Candid. *disquis.* 25. *art.* 10. *dubit.* 3. & apud ipsum Lopez 1. *p. instruct. cap.* 47. *vers. irritatores legitimi.* Trullench. *lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 36. *num.* 1. Barthol. à S. Fausto *lib.* 2. *q.* 128. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 21. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 11. ibi: Mater autem non potest irritare, nisi mortuo patre, succedat loco tutoris: quia non ipsa, sed tutor habet patriam potestatem, vnde ad illum ea irritatio spectabit. Sic ille ex Lessio *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 14. *in* 2. *edit. numer.* 82. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *numer.* 18. & Clauis Regia, Layman, & Gesualdus, quos sequitur Basseus vbi suprà, versu *Tertiò*, & alij. Qui tamen concedunt matri, quod possit illa voti obligationem suspendere, quando ei vota præiudicant ex parte materiæ.

QVÆSTIO CXX.

An ad minus, patre mortuo, possit mater irritare vota filij sui impuberis, casu quo hic sit auo, tutoreue destitutus.

NEgant adhuc aliqui Doctores, docentes, minimè posse irritare vota dicti filij, nisi aliàs sit tutrix. Ita Axor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *q.* 7. his verbis: Nequit mater, vt mater, mortuo patre, irritare vota filiorum: at si sit tutrix, potest, non quatenus mater, sed quatenus tutrix. Ita etiam Viuald. 3. *p. Candel. cap.* 14. *num.* 97. Villalobos *tract.* 34. *de voto, diff.* 19. *num. vltimo*, vbi ita ait: La madre aunque sea muerto el padre, no puede irritar los votos de los hijos, en quanto madre, porque no tiene patria potestad: mas si fuere tutora ò curadura, podra lo hazer como los demas tutores, y curadores: loqual es muy commun, y cierto.

Sed probabiliùs Respondeo, posse tunc irritare vota sui filij, etiamsi non sit tutrix. Quia deficientibus auo, aut tutore, mater habet vices tutoris, succeditque loco patris, vt filium impuberem gubernet: & hoc vel ex iure naturali, vt aliqui volunt, vel iure ordinario, vt alij. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 79. Suarez *loco cit. num.* 22. Tamburin. *n.* 21. Trullench. *num.* 3. Palaus *num.* 6. sic dicens: Si filio tutor datus non sit, neque ex parte patris est auus, qui loco patris succedere possit, poterit mater vota filii impuberis irritare, non quia tutrix sit (tutelam namque ob mortem mariti ipso iure non habet, esto illam petere possit. *Authent. matri, & auia, C. quando mulier tutelæ officio fungi potest.*) Sed quia iure ipso naturali illi datum est impuberem gubernare, patre, auo, tutoreque deficientibus; ne impubes careat, qui eius imbecillitati in vouendo consulat. Sic ille. Basseus *loco citato*, & alij.

QVÆSTIO CXXI.

An mater, quæ filiorum curatrix non est instituta, possit etiam irritare vota realia puberum suorum.

AFfirmant Sà *v. voti irritatio, n.* 1. Vega *tom.* 1. *cap.* 129. *casu* 96. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 10. *num. vltimo*, Prado *cap.* 31. *quæst.* 13. §. 4. *num.* 77. & Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 25. vbi inquirit, An mater filio minori possit irritare vota realia de bonis temporalibus, vel vota præiudicantia gubernationi domus, emissa tempore pubertatis? Et respondet per hæc verba. Censent plerique, neque hæc realia, neque quæcumque alia emissa in dicto pubertatis tempore, posse. Quia filius pubes nullo modo est sub matris potestate, nec quoad se, nec quoad bona sua. Sed certè probabile est, posse realia, vel præiudicantia, quia ex modò dictis, mater in hoc casu succedit loco curatoris: ergo non est illi denegandum, quod ex omnibus curatori conceditur. Hæc Tamburinus.

Alij contrà negant, id posse. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 5. *fine*; & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 34. *n.* 77. Qui id sic probat. Quia nec patri ipsi competit hæc potestas, quando administrationem bonorum filij non habet: sed mater, non curatrix, nullam administrationem bonorum filij puberis habet, sed ea tota, deficiente patre, ad curatorem pertinet: quod si nullus curator sit, pertinet ad ipsum puberem; nec enim est ipso facto curatrix, nisi instituatur. Quod si mater tunc fortè administret bona illa, id quidem ex sola puberis voluntate continget, ac proinde in nulla bonorum dispositione pendebit ab illa, sicut non penderet ab œconomo, cui eam administrationem committeret: Non ergo poterit ea vota irritare. Hæc Sanchez. Et ex illo Trulleneh. *loco citato, n.* 4.

Sed clariùs Respondeo dicendum, quod ex suppositione, quod mater curatrix non sit constituta eo ipso, quod filios destitutus sit patre, auo, curatore, &c.

&c.vt aliqui volunt; nec verè succedat in loco curatoris, tunc dicendum est, quod minimè possit irritare vota realia filij puberis, vt clarè conuincit Sanchez. Secus verò, si sit curatrix, vel propriè succedat loco curatoris; quia tunc non vt mater est, sed vt curatrix irritare poterit, vt benè dixit Azor. 1.*p.lib.*11.*cap.*17.*q.*7. Legantur Basseus *loco cit.n.*8. Nauarr *cap.*12.*n* 64.

QVÆSTIO CXXII.

An deficientibus parentibus, tutore, & curatore, possint auus, & auia, & reliqui ascendentes progenitores, irritare omnia vota, quæ posse matrem diximus.

REspondeo posse. Quia hi sunt velut parentes, ac succedunt eodem loco, & omnibus his tenentur impuberes obedire. Sic Sanchez *lib.*4. *c.*15. *num* 82. Trulleoch. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*36.*num.*5. Rocafull.*tom.*1.*lib.*3. *num.*463.*pag.*190. & loquendo de auia, Palud D.Anton.& Syluest.relati à Sanchez. Saytus *lib.*6.*cap.*10.*fine* Suarez *lib.* *cap.*6.*num.*22. ibi: Vnde fit, vt quia mater, deficiente patre, iure ordinario habet tutelam filij, ideò tunc possit irritare vota illius. Et idem est de auo, vel quocumque ascendente, deficiente propinquiori. Sic ille. Et loquendo de auo, & auia, idem dicit Bonac.*disp.*4.*q.*2. *punct.*7.§.2. *num* 8. Tamburin. *lib.*3. *cap.*16. §.3. *n.* 21. Palao *disp.*2.*punct.*7.*n.*7.& 8.

QVÆSTIO CXXIII.

An auus, viuente patre, possit irritare vota impuberis nepotis.

AFfirmandum videtur. Quia potestas irritandi vota innititur in potestate patria, vt sæpè est habitum: atqui hanc habet auus: ergo poterit, etiam viuente patre, nepotis impuberis vota irritare. Minor probatur ex *l.nam ciuium, ff de his, qui sui, vel alieni iuris sunt.* Sic dicente: *Qui ex me, & vxore mea nascuntur, in potestate mea sunt.* Item, *Qui ex filio meo, & vxore eius* (idest nepos meus, & neptis mea) *æquè sunt in mea potestate, & pronepos, & proneptis, & deinceps cæteri.* Hæc textus: ergo.

Sed oppositum omninò Respondeo, dicendum nempe, quod non possit, viuente patre. Quia facultas irritandi vota, non est fundata solùm in quacunque patria potestate absolutè sumpta; sed maximè in ea potestate, quam quis habet in gubernatione domus, familiæ, & præsertim filiorum, quos genuit: hanc autem habet immediatè pater, eoque deficiente, tutor, vel curator (vt constat ex dictis) hisque deficientibus auus ex parte patris, & demùm etiam auo deficiente, mater. Quod si hæc etiam deficiat, iam sub nullius potestate erit filius, nisi habeat alios progenitores, iuxta nuper dicta. Sic omninò ferè Tamburinus *lib.*5.*in Decal. cap.*3.§.1.*num.*13.ex Suario, Sanchez, & Palao citatis supra, vnde malè *lib.*3.*c.*16. §.3.*n.*27. dixit, se de hac difficultate actutum, *lib.* 5.*cap.*2.§.6.*num.*14.

QVÆSTIO CXXIV.

An socer possit irritare vota generi sui (idest viri filiæ suæ) carentis patre, matre, tutore, & curatore.

AFfirmat (apud Tamburinum) Tancredo *tom.*1. *de Relig.disp.*16.*n.*6. eo quòd tunc socer subintret loco patris.

Sed oppositum Respondeo dicendum. Quia non est vnde colligamus, socerum subintrare loco patris, cùm gener suus, patre, matre, tutore, & curatore destitutus manet. Vnde Tamburino *lib.*3. *cap.*16. §.3.*n.*27. difficilis est visa Tancredi opinio.

QVÆSTIO CXXV.

An sicut pater potest irritare impuberis vota, & iuramenta, etiam post longissimos filij annos, possit & mater, tutor, seu curator.

REspondeo dicendum, quod non. Quia mater, & curator solùm possunt vsque ad annum vigesimum quintum, & tutor vsque ad decimumquartum. Ratio est, quia vota impuberis, propter eius modicam discretionem, censentur facta sub conditione, *si Pater non contradicat*, vt suprà est habitum: cum igitur pater semper talis remaneat, etiam post emancipationem per quoscumque annos semper poterit irritare: at verò cùm mater, tutor, & curator irritent loco patris, vt supra diximus, tamdiu poterunt irritare, quandiu illius loco substituuntur, hoc est, vsque ad tempus nuper assignatum, nempe tutor vsquè ad annum 14. filij mater, & curator vsque ad 25. eiusdem filij non emancipati. Sic Tamburinus *loco citato, n.*14.

QVÆSTIO CXXVI.

An possint domini irritare vota, & iuramenta seruorum, & magistri vota & iuramenta discipulorum, & heri famulorum, facta in impubertate; si ipsi serui, discipuli, & famuli, parentibus, ascendentibus, aut tutoribus careant.

AFfirmant multi. Nam in primis Saytus *in Clauis Reg.lib.*6.*cap.*10. *num.*18.*fine*, loquendo de dominis id sentit, his verbis. Quæri (inquit) vlterius potest, an si seruus impubes vota aliqua emiserit domino non præiudicialia, dominus illa irritare valeat, si neque patrem, neque matrem habeat. Respondeo, quamuis nullus hanc difficultatem attigerit, mihi tamen pars affirmatiua probabilior videtur. Est enim admodum consentaneum rationi, vt dominus, sicut omnem curam talis impuberis habet, ita etiam & vota illius, tali casu irritare possit eodem prorsus modo, & ratione, qua parentes poterant, si vixissent. Hæc Saytus, cuius sententiam vt probabilem sequitur Tamburin.*lib.*3. *cap.* 16. §. 3. *num.*52.

Deinde loquendo de magistris, & heris respectu suorum Discipulorum, aut famulorum impuberum, id affirmat Lessius *lib.2.cap.40.dub.20.num.78.in 1. edit. & in dub 14. num.82.* dicens id aliquoa sentire, eo quòd loco parentum habeantur, & addit id esse rationi consonum. Et Suarez *lib.6. de voto, c.6. num.23.* loquendo de dominis respectu seruorum, dicit esse certius, & loquendo de aliis paruulis, qui parentibus carent, esse consentaneum pietati, & rationi. His accedit nouissimè Pellizarius *tom.1. Man. Regul.tract.4.cap.1.quaest.38.num.107.* in fine, ibi. Vnde sequitur magistrum non habere talem potestatem, nisi in casu quo pupillus careat parentibus, & tutoribus: quod in terminis aduertit Lessius, id probans ea eo, quod sic magister est loco patris, aut tutoris. Layman. *lib.4.sum. tract.4. cap.7.num.10.*

Sed multò probabiliùs Respondeo, nullum illorum posse irritare vota. Quia nec domini, magistri, aut heri habent potestatem dominatiuam super seruos, discipulos, aut famulos: atqui haec omnino requiritur ad irritationem votorum: ergo. Minor probatur, quia nec iure naturali, nec positiuo praedictis talis potestas conceditur, nec illam potest eisdem dare opinio contrariorum: ergo sui iuris reputari debent omnes impuberes patre, tutore, aliisque ascendentibus carentes. Non tamen ob id negari potest, quod opinio Suarij, & aliorum sit probabilis, ob tantorum Doctorum auctoritatem, vt ferè omnes mox citandi Authores fatentur, excepto vno Prado contrarium insinuante. Igitur nostram sententiam tenent Sanchez *lib.4. cap.35. num.84.* ex Paludano, D. Anton. Syluestro, & Margarita Confessor. Bonac. *disp.4.quaest.2.punct.7.§.2. num.18.* Fagundez *lib.2.cap.33. num.11. & cap.39.* (non 19. vt leges apud Rocafull.) *num.22.* Palaus *disp.2. punct.7. num.8.* Prado *cap.33. quaest.13. §.4. num.83.& §.5.num 90.* Rocafful. *tom.1.lib.3.de 2. precep.num.464.fol.190.* Leganitur etiam Trullench. *lib.2. cap.2. dubit.36. num.7.* & Barth. à S. Fausto *lib.2. quaest. 119.* qui vtramque sententiam dicunt probabilem, & tutam. Sed de hac materia, alia lege § 8.

§. VII.

De potestate, quam habent coniuges ad inuicem irritanda iuramenta & vota Deo praestita.

QVAESTIO CXXVII.

An omnia vota vxoris, constante matrimonio emissa, & iuramenta Deo ab ipsa praestita, possit maritus irritare.

NEgant quamplures Doctores, asserentes, sola ea vota, & iuramenta Deo praestita, vxoris posse maritum irritare, quae vsui matrimonij, educationi prolis, & gubernationi domesticae praeiudicarent. Ratio eorum est, quia nec ea natura rei; neque ex iore positiuo colligitur, vxorem subditam esse viro in actionibus personalibus, quae vsum matrimonij, educationem prolis, & domesticam gubernationem non impediunt: quia haec subiectio ea matrimonij contractu oritur, ac proinde commensurari debet fini illius: sed plures actiones sunt, quae supradicto fini non officiunt, nempe obseruatio diuinorum praeceptorum, moderata poenitentia, breuis oratio, & aliae similes: ergo ad haec facienda voto se obstringere firmiter poterit vxor. Itanmnino Palaus *disp.2.de voto, punct.6. num.1.* & penes ipsum Nauarrus *cap.12. num.64.* Valentia *2.2. disput.6. quaest.6.punct.6. in vlt. difficult.* Azor. *tom.1. lib.11. cap.16.quaest.vlt. & cap.17. quaest.12.* Sayrus *lib.6. cap.5.num.8.& cap.10.num.19.* Lessius *lib.2.cap.40. dubit.15.num.89. in 2. edit.* Soarez *lib.3. de voto. cap.6 num.16.& lib.6. cap.4. num.2.* Basil. Legion. *lib.10.de matrim.cap.17.num.3.* Bonac. *disp.4. quaest.2. punct.7. §.2. à num.10.* & Layman. *lib.4. tract.4. cap.7.num.12.* His addi possunt Syluius *2.2.quaest.88. art.8.concl.7.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub.33. num.1.* Diamas *3. p. methodi,cap.4. §.23.* Graffis *1.p. decis. lib.2.cap.19.num.8. & p.2.lib.2. cap.12. num.45.* & alij, & quidem satis probabiliter.

Sed aequè probabiliter cum aliis Respondeo; Posse maritum omnia vxoria vota, & iuramenta Deo praestita, etiam de materia necessaria (vt infra) quae constanti matrimonio, absque mariti licentia emisit, irritare. Quia aequè probabile est, quod vxoria volontas subdatur quoad omnia voluntati viri, sicuti voluntas Religiosi quoad omnia subdatur voluntati Praelati, & voluntas impuberis voluntati Patris, eo quod sic expediat ad pacificam gubernationem domus, & concordiam, quam habere debet vxor erga suum virum, qui caput est mulieris, & ideo semper censentur eius vota, aut iuramenta emissa sub condicione, *si vir non contradicat*, sicuti vota emissa à Religioso, aut impubere, sub eadem conditione, *si Praelatus, aut pater non contradicant*, emissa censentur. Sic tenet in primis D. Thom. *2.2. quaest.88. art.8. ad 3.* ibi: *Nullum votum Religiosi est firmum, nisi sit de consensu Praelati, sicut nec votum puellae existentis in domo, nisi sit de consensu patris, nec vxoris, nisi sit de consensu viri.* Haec sunt verba D. Thomae fideliùs à nobis, quàm à Prado relata. Sic etiam Palud. *in 4.dist.38.quaest.1. art.3.concl.6.* Sotus *lib.7.de iust.quaest.3.*(non 7. vt leges apud Fagondez) *art.3.vers. At vero sicuti.* Petr. Ledesma *de matrim.quaest.64.art.4.dub.1. concl.1.& de voto tract.10.cap.7. dub. vlt. dict.2.* Raph. de la Torre *2.2. quaest.88. art.8.& 9. disp.3.num.7.* Candidus *disquis.25. art.21. concl.1.* Ioan. à Cruce in *sum. precep.1. art.2. dub. 10. concl.3.* Aragon. *2.2. quaest.88. art.8. dub.7. quaest.5.* Rodrig. *tom.1. sum. cap.90.num.9* Sanchez *de matrim.lib.9.disp.3 num.7. & disp.39. num.4. & lib.2. in Decal.cap.34.num.31.* Villalob. *tom.1.tract.34. diff.21.* Diana *3. p. tract.4. Resol.120.& p.4.tract.4 resol.110.* Fagundez *lib.2. cap. 38. num.2. 3.& 5.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.19.§.3.num.48.* Prado *cap.33. de voto, quaest.13. § 6.n.93.* & alij, qui tamen aliquorum excipiunt aliqua vota, vt mox videbimus: sed certè non ita consequenter.

QVAESTIO CXXVIII.

An maritus possit irritare vota, & iuramenta vxoris de operibus praeceptis.

NEgant constanter omnes DD. primae sententiae suprà relatae, asserendo minimè posse maritum vota, aut iuramenta vxoris emissa de operibus praeceptis, vt de audiendo Sacro, de ieiunio seruando, de confessione facienda, de non fornicando, de non mentiendo, & similibus, directè irritare, eo quòd materia horum votorum, aut iuramentorum

iuramentorum non sit subiecta marito, licèt possit si domesticæ gubernationi necessarium fuerit, executionem illorum suspendere, opera incompossibilia præcipiendo. Sic præcipuè Palaus *loco cit. num.* 4. ex Lessio, Suario, Bonac. & aliis.

Sed iuxta nostram sententiam Respondeo posse irritare illa. Quia licèt materia votorum, aut iuramentorum de operibus præceptis, non sit marito subiecta, est tamen voluntas vxoris, ne nouis obligationibus absque mariti consensu implicetur, vt in simili diximus, loquendo de Religiosorum votis emissis de eadem materia sine licentia Prælati. Sic omnes nostræ sententiæ Authores, præcipuè Fagundez *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 2. ex Sanchez, Soto, Aragonio, & aliis.

QVÆSTIO CXXIX.

An votum castitatis emissum ab vxore absque sui mariti consensu, possit ab eodem marito irritari.

NEgant similiter Authores primæ sententiæ *q.* 127. relatæ, præcipuè Caiet. *v. vouentis condit.* §. *Et scito*, & *tom.* 1. *opusc. tract.* 31. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 64. Siluest. D. Bonau. Durand. Angles, Valentia Lopez, & alij plures, quos refert Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 39. *n.* 10 *&* *lib.* 4. *in Decal. cap.* 3. *n.* 9. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 5. Palaus *loco cit. num.* 5. & alij. Immò & ex his, qui nostram doctrinam tuentur, idem docet P. de Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *cap.* 7. *dicto* 2. Fundamentum eorum est, quia vir non habet dominium in vxorem in ordine ad actum coniugalem, sed sunt pares, vt dicitur *in cap. Gaudemus, de diuortiis*, & in *cap. si quis vxorem*, 32. *q.* 1. Nec vir est caput mulieris quoad eum actum, vt benè Durand. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 7. ergo nullo modo poterit votum vxoris circa eum actum emissum irritare.

Sed probabiliùs iuxta nostram doctrinam, Respondeo: Posse tale votum vxoris à marito irritari. Quia quamuis vir, & vxor sint pares quoad libertatem non petendi, & ius exigendi, & obligationem reddendi debitum, & ita in illa materia vxor non sit viro subiecta; at quoad illam nouam obligationem, quæ accidentaria est, vxor subditur viro; tanquam capiti, & ideò talem nouam obligationem valet vir auferre votum irritando. Sic Sanchez *locis citatis.* Pradô *num.* 98. latè Fagundez *cap.* 37. *cit. num.* 2. cum aliis DD. relatis *quæst.* 127.

QVÆSTIO CXXX.

An etiam casu, quo vxor ex consensu viri sui votum castitatis emittat, aut iuramentum de illa seruanda Deo præstet; possit tunc vir illud irritare.

NEgant quidam Doctores. *Primò*, quia sic colligitur ex *cap. fin.* 33. *q.* 5. vbi ita habetur: Vota verò continentiæ, ita alterius permissu ab altero valent offerri, quod post permissionem non valent in irritum adduci. *Secundò*, quia materia huius voti, Deo ex viri consensu consecrata, non manet amplius sub eius potestate: ergo nequit irritari ab illo. Ita tenent apud Sanchez infra, D. Thom. *in* 4. *dist.* 32. *in exposit. lit.* Magist. & ibi D. Bonau. *n.* 4 Albert. Magnus *num.* 6. Richard. *art.* 2. *quæst.* 2. Palud. *q.* 2. *art* 2. *n.* 27. Syluest. *votum* 2 *q.* 2 Tabiena, Rosella, & alij, necnon Lessius *lib.* 2. *de iust. cap* 40. *dub.* 10. *n.* 85. *in* 1. *edit.* & Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *de voto, cap.* 7. *dub. vltim. dict.* 2.

Sed probabiliùs Respondeo, adhuc posse à viro irritari validè quomodocumque irritetur, & licitè si interueniat causa. Quia licèt vir iam non sit dominus materiæ illius promissæ, sed in illa sit æqualis vxori: at tanquam caput est dominus illius actus liberi, quo vxor tempore subiectionis se voto illo ligauit: & quamuis ex consensu viri est Deo consecratus, id conferet, vt vir absque causa irritans, peccet mortaliter, non tamen, vt irritatio sit nulla: nec vt sit licita, quando ex causa iusta fit. Quia illâ licentiâ datâ non amisit dominium illius voluntatis, nec censetur licentia concessa, vt votum deinceps sit independens à Superioris voluntate; sed adhuc imbibit conditionem, *Nisi vir reuocauerit*. Sic Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 40. *n.* 17. *&* *lib.* 3. *in Decal. cap.* 34. *n.* 13. & penes ipsum Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. *versu An verò possit alteruter*, & 4. *dist.* 32. *q.* 1. *art.* 3. *& ibi* Palac. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *fol.* 1021. Vega, Stunica, & Bartbol. de Ledesma, Trullench. etiam *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 33. *sub num.* 6. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2 *punct.* 7. § 2 *num.* 14. (non *punct.* 8. §. 1. vt legi apud Trullench) Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 110. ex Præposito *in* 3. *p. q.* 6. *de bonis matrim. dubio* 20. *num.* 153. *& sequent.* Fagundez *lib* 2. *cap.* 37. *num.* 52. Qui cum Sanchez ad textum in *cap. fin.* respondet, illum intelligi, quando vterque coniux mutuo consensu castitatem vouit, Deove iuramentum promisit, vt iam dicam. Sit ergo

QVÆSTIO CXXXI.

An item casu, quo vterque coniux ex mutuo consensu voueat, aut iuramentum Deo præstet seruandi castitatem, possit adhuc vir huiusmodi votum, & iuramentum factum ab vxore irritare validè.

AFfirmant adhuc aliqui: eo quòd adhue matrimonium durat, dum durat, manet potestas viri in vxorem, vt ait D. Augustinus relatus *in cap. Quod Deo*, 33. *q.* 5. Ita Palacios *in* 4. *dist.* 32. *disp.* 2. *fol.* 717. &, quidam alij, quos tacito nomine refert Aragon mox allegandus, & tenet nouissimè Præpositus *in* 3. *p. D. Thom. q.* 6. *de bonis matrim. dub.* 20. *num.* 153. relatus à Diana *p.* 4. *tract.* 4 *resol.* 110. cuius opinionem non esse improbabilem, ait Trullench *lib.* 2. *cap* 2. *dub.* 33. *n.* 6.

Sed tanquam ferè certum Respondeo, tunc non posse virum tale votum, aut iuramentum, nec licitè, nec validè irritare. Ratio est, quia quando vterque coniux mutuo consensu continentiam vouet, aut illam Deo iuramento promittit, eodem mutuo pacto virtualiter cedit quilibet iure suo, quoad quemcunque actum matrimonialem, & tacitè Deo offert vitam cœlibem, quam vt meliorem eligit, in quo tacitè videtur omnino renunciare iuri reuocandi, vt sic finis ille vitæ continentis obtineatur. Sic colligitur planè *ex c. fin.* 33. *q.* 5. suprà relato, & *ex c. Quod Deo*, ibid Et tenet communis Doctorum sententia, Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 40. *n.* 20. *&* *lib* 4. *Dec. c.* 34. *n.* 15. Sotus, Stunica, Bart. de Ledes. Angles, Nider, Rodrig. &

M 2

& Lopez, Aragon etiam 2.2. q.88. art.8.dub.vltimo. Sayrus in Claui Reg.lib.6.cap.5.num.17.Lessius lib.2.cap.40.dub.10 num.85. & in 2. edit. dub.15. n.95. Suarez de Relig.tom.3.lib,9.cap.9.n.6.Basilius lib.10.de matrim.cap 17 §.1.num.14. Palaus disp.2. punct.6 num.6.Fagundez lib.2.cap.37.num 13. Bonac.Trullench.& Prado vbi supra.Qui explicat Præpositum, & dicit non sentire contrarium. Ad fundamentum oppositæ partis respondeo; quod licèt verum sit,quod adhuc constet, & duret matrimonium, non tamen maneat libera potestas in vsum corporis vxoris, cùm hæc mutuo pacto,& voto aut iuramento impedita sit.

QVÆSTIO CXXXII.

An si post huiusmodi castitatis votum, aut iuramentum mutuo consensu emissum, coniuges iterum sibi sacrilegè dent mutuam corporum facultatem, possit vir hoc castitatis votum, aut iuramentum vxoris irritare.

RESpondeo dicendum: Posse. Quia iam (inquit Sanchez) matrimonium restitutum est plenè ad priorem statum, & renunciatio illa iuris irritandi est validè remissa, quia votum huiusmodi factum fuit tempore subiectionis. Vnde irritatione hac à viro facta,iam licebit vxori deinceps debitum petere,& reddere,quia iam voto non ligatur. Sic ille disp.40. de matrim. num 22. & lib.4. Decal. cap. 34. num.17. Fagundez lib.2.cap 37.num.18. Palaus disp.2.punct.6.n 6.ibi: sed quia huiusmodi cessio iuris validè remittitur ab alterutro coniuge potest;& mutuo consensu contractus dissoluitur, sicut mutuo consensu celebratus est: quia est contractus humanus, qui neque ex se, neque ex iure aliquo positiuo perpetuitatem inducit. Eo tamen dissoluto, redeunt coniuges ad pristinam seruitutem, & obligati sunt reddere, tametsi petere non possint, quousque votum irritetur, quod irritari poterit,ac si mutuo consensu factum non esset. Credo autem, illam dissolutionem contractus illicitam esse, nisi ex grauissima causa fieret,vtpotè contra votum in cessatione iuris inclusum. Sic ille ex Suario loco cit Suario tom.3. de Relig lib.9.cap.9 num.7.Bonac.disp.4 q.2.punct.7. § 2. n.16. Sic etiam Trullench. lib.2 cap.2.dub.33. num.6.Villalob.tract.34.diff.31.n.7.8.& 12.

QVÆSTIO CXXXIII.

An si vterque coniux mutuo consensu voueat Religionem, tunc possit huiusmodi votum, saltem validè ab altero tantum, aut etiam ab vtroque, de communi consensu irritari, aut reuocari.

RESpondeo dicendum. Quod in hoc casu neuter coniux possit alterius votum irritare. Quia cum hoc votum tendat ad omnimodam matrimonij separationem,& ad perpetuam continentiam,mutato statu seruandam,videntur coniuges virtualiter iuri irritandi, & reuocandi cedere, sicut quando mutua voluntate vouent castitatem, iuxta dicta supra q.131.Sic Sanchez lib.9.de matrim.disp.46.n.31.& lib.4.Decal.cap.34.num.16. Fagundez loco cit. n 16. Palaus loco cit. num.7. Lessius lib.2. cap.40. dub.15. num 94. & 96. in 2. editione; in 1. autem dub. 10. n.85.Trullench.lib.2.cap.2.dub.33.num.6.Qui idem dicunt in casu,quo alter coniugum Religionem,aut Ordinis sacri susceptionem; alter verò castitatem, casu quo hæc duo posteriora vota valeant: nempe quando potest vir Ordine sacro insigniri,aut ad Religionem transire ex licentia vxoris, in sæculo manentis cum voto castitatis; quia etiam tunc neuter coniux potest alterius votum irritare ob dictam rationem.

QVÆSTIO CXXXIV.

An vota, seu iuramenta Deo ab vxore præstita ante matrimonium, sed adimplenda post matrimonium dissolutum, possint irritari à marito.

REspondeo dicendum, quod non possint irritari. Quia hæc vota, aut iuramenta non pertinent ad maritum præsentem, cùm sint facta ante,& sint implenda post ipsius vitam,& potestatem. Sic Tamburinos lib.3.cap.16. §.3.num.31.

QVÆSTIO CXXXV.

An saltem vota & iuramenta emissa ab vxore ante matrimonium, sed implenda dum matrimonium viget, possint irritari à marito.

AFfirmat Præpositus in 3.part. D. Thom. vbi de bonis matrim. dub.20. num.153. Quem refert, & sequi videtur Diana par. 4. tract. 4. resol. 110. vers. notat etiam. Quod antea docuerat,licèt non absolutè, sed ex parte Azor tom. 1. lib. 11. cap 17. (non 12. vt legi apud Rocafull.) quæst. 14. vbi inquirit, An vir ea vxoris vota iure dissoluat, quæ vouerat ante coniugium? Cui quæstioni per hæc verba satisfacit. Respondeo cum Innocentio, Hostiensi, Ioan. Andrea, Abbate, Glossa, Angelo, Syluestro, & Rosella locis supra citatis, ea vota posse diuimere, quæ sibi & administrationi familiæ, reique domesticæ nocent. Quod facilè deducitur ex cap. Noster, 33. quæst. 5. At cætera minimè. Ratio huius est, quoniam sicut post coniugium facta vota, quæ sibi officiunt, iure dissoluit, alia verò nequaquam, sic eodem iure potest rescindere vota vxoris Deo antè coniugium nuncupata. Hæc Azor.

Sed probabilius longè Respondeo,non posse verè, & propriè ea vota, & iuramenta irritari à marito, sed solùm suspendi ea, quæ præsenti matrimonio præiudicant.Ratio est,quia tempore emissionis prædictorum votorum, aut iuramentorum nullam potestatem, nec dominium habuit vir in voluntatem vxoris: ergo non potuerunt talia vota, aut iuramenta habere aliquam conditionem imbibitam respectu viri,eiusve voluntatis:ergo ab illo non potuerunt irritari propriè,sed solùm ratione præiudicij præsentis subiectionis suspendi. Sic Sanchez lib. 4. Decal. cap.31. num 9. Nauarr. cap.12. numer 65. fine, Aragon 2. 2. quæst.88. art.8. fol 1020. Valentia disp.6.q.6.punct.6.q.vltima, Grassis 2.p. lib.2.

cap.12.num.45. Rodrig. *tom.2.sum.cap.90.num.10.* Sà *votum, vbi de irritat.num.1.* Sayrus *lib 6.Clauis Reg. cap.10. num.11.* Suarez *tom. de Relig. lib.6. cap.4.num.16.& cap.6. num. vltimo.* Hostiens. Abbas, Anton. Cardin. Anchar. Hugo, Syloest. & alij, quos refert Sanchez vbi supra, inter quos etiam refert Azorium à nobis citatum pro prima parte, dicens, hunc & aliquos alios DD. esse intelligendos de indirecta irritatione, seu suspensione. Sic etiam sentiunt Fagundez *lib.2. cap.38. num.13.* Rocafful. *lib.3. de 2. præcep. Decalog. num.467. fol.191.* & Tamburin. *loco citat. num 50.* dicens, idem iudicium ferendum de votis, aut iuramentis emissis constante legitimo diuortio: quia tunc (ait) in his votorum, & iuramentorum obligationibus suscipiendis libera est vxor, & non subiecta; quare suspendi poterunt, si marito reconciliato præiudicent, non irritari.

Quæstio CXXXVI.

An saltem vota, & iuramenta facta ab vxore, viuente marito, quæ refert adimplenda post matrimonium dissolutum, possit maritus propriè, & verè irritare.

NEgat in primis Bonac. *disp.4. quæst.2. punct.7. §.2.num.13.in 2.eda.* vbi ita ait: Tertiò *sequitur*, virum non posse irritare votum, quod vxor emisit implendum post mortem mariti. Nam vxor non est quoad hoc subiecta viro; nec hoc votum est præiudiciale marito. Ita Suarez *lib.6. de voto, cap.4. num 4.* Sanchez *lib.4. Decalog. cap.17. num.3. & cap.34.num.18.* & alij, contra Innoc. & Panormitan. Ita ille. Qui certè benè citat Sanchez, non tamen locum; quia id docet *cap.29. num.17.* vt citat Bonacina, imò & ipsemet Sanchez in loco vltimo citato, ita etiam Rocafful *loco cit num.469* citans pro se Azorium *tom.1.lib.11. cap.17. quæst.8.* & Bonacinam *tom.2.disp.4. quæst.2. punct.8.§.1.n.3.* Sed in mea impressione hic Author, non habet *punct.8. sed in 7.* finit quæstionem.

Sed certè probabilius Respondeo, posse propriè illa vota, & iuramenta maritum irritare. Ratio est, quia maritus potest omninò soluere omne vinculum, quod suscipit mulier, dum est sub illius potestate: atqui talia sunt hæc iuramen, & vota, vt supponimus: ergo. Sic expressè Tamburin. *lib.3. in Decal.cap.16.§.3.num.40.* Qui idem dicit dicendum de voto adimplendo, sub conditione, quæ post matrimonium dissolutum ponenda expectetur. Citatque pro hac parte Sancium *lib.4 cit.cap.31.num.17.* Sic etiam debent tenere omnes Authores, qui docent, omnes habentes potestatem dominatiuam posse propriè irritare vota, aut iuramenta emissa tempore subiectionis, implenda tempore illius solutæ: sunt autem Sotus, Alcozer, Lopez, Vega, Petr. Ledesma, Stunica. Quorum sententiam fuit sequutus ipsemet Sanchez (vt ipse fatetur) *lib.9.de matrim. disp.39. num.16* & ideo illum pro se citat Diana, qui nobiscum tenet hanc partem *p.4.tract.4. resol.110.* vbi ita ait: De hoc casu interrogatus opinionem affirmatiuam probabilem esse dixi, ex illo principio, quod omnia vota, etiam castitatis, emissa ab vxore constante matrimonio, possunt irritari à marito, quamuis sint emissa tanquam implenda tempore soluti matrimonij. Quia voluntas vxoris non solùm quoad materiam, sed etiam quoad se subditur (*sic lege*) viro, sitque viri eam gubernare, & dirigere. Ex quo sequitur, quod ea vota irritata nunquam reuiuiscant: & proinde mulier, cuius votum castitatis à viro est irritatum, possit absque peccato debitum petere, quia per hanc irritationem vis voti omninò est extincta. Secundò sequitur, quod talis defuncto marito possit licitè aliud matrimonium inire. Tertiò sequitur, mulierem vouentem non inire aliud matrimonium, si marito superstit, esse omninò liberam, si maritus tale votum irritet. Et hæc omnia præter Sanchez, & alios, quos alibi adduxi, tenet etiam Ioan. Præpositus *in 3.p.D.Thom. quæst.6. de bonis matrim.dub.20.num.153.* Hucusque Diana. Sic etiam debent sentire alij Doctores citati à nobis in simili casu, *quæst.74.*

Quæstio CXXXVII.

An vir sequens possit irritare omnia vota, & iuramenta Deo facta, suæ vxoris, quæ poterat primus maritus, dum viuebat, irritare.

REspondeo vt certum. Posse eodem prorsus modo, quo poterat primus maritus irritare. Ratio est, quia cum sit Superioritas eiusdem prorsus rationis, tota prioris mariti potestas transit in posteriorem maritum, ac proinde idem prorsus est, ac si prioris mariti continuaretur. Quod intellige, modò vxor tempore viduitatis, quo erat sui iuris, vota, aut iuramenta illa non confirmet, aut rata habeat: quia cùm tunc à nullius potestate penderet, iudicandum de illis est, ac de emissis ante subiectionem. Sic Sanchez *lib.4. cap.28. num 3.* Fagundez *lib. 2. cap. 38. numer. 14.* Rocafful. *num.468.*

Quæstio CXXXVIII.

An vxor possit aliqua viri vota, & iuramenta Deo præstita, absque sua licentia facta, irritare.

NEgant quidam: Quòd vxor non habet dominium voluntatis viri, immò ipsi tanquam capiti subest, vt nuper est habitum: ergo nulla omninò viri vota, aut iuramenta possunt ab vxore irritari, quamuis sine eius licentia sint facta. Ita Sotus *lib.7. de iust. quæst.3.art.1.vers. An verò extra hanc materiam*, & expressius tenet Petr. Ledesma *de matrim. quæst.64.art.4 dub.2.concl.2 & tom.2.sum. tract.10. cap.7.dub.vltimo, dicto 3.* Azor. *tom.1.lib.11.cap.16. quæst.vltima, & cap.17.q.13,* Raph. de la Torre *2.2. quæst.88. art.9. disp.3. concl.3.* Quibus satis fauet Prado *cap.31.quæst.13.num.101.* licèt tandem oppositum sequatur.

Sed vt longè multò probabilius Respondeo, Posse vxorem aliqua viri vota, & iuramenta directè, & propriè irritare. Probatur. Quia licèt vxor sit subdita viro suo, tamen habet dominium, & potestatem corporis eiusdem viri, quoad debitum sibi moderatè reddendum, & cohabitandum, vt patet ex 1. *ad Corinth.7.* ergo iuramenta, aut vota, saltem huic dominio præiudicantia, irritare poterit. Sic communiter DD Nauar. *c.12.n.64.* Toledo *lib.4.sum.c.18* Arag. *2.2. quæst 88.art 8, fol.1020.* Valentia *2.2 disp.6 de voto, punct.6.q.vltima,* Suarez *tom 2.de Relig.tract.6.*

de voto, *lib.6. cap.4. num.8.* Sayrus in *Claui Reg. lib.6.cap.5.num.9. & cap.10. num.20.* Lessius *lib.2. cap.40.dub.10.num.83.& in 2. edit.dub.15.num.98.* Quos & alios plures plurea refert ac sequitur Sanchez *lib.9. de matrim.disp.42.num.2. & lib.4. Decal.cap.34.num.26.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO CXXXIX.

An non solùm aliqua, verùm etiam omnia viri vota, & iuramenta possit vxor irritare, sicuti vir vota, & iuramenta vxoris potest.

AFfirmant nonnulli, docentes posse. Quia, inquiunt, æqualis est potestas vtrique coniugi ad alterius vota, & iuramenta irritanda: cum vterque coniux in votis, aut iuramentis emittendis sit par, & neuter possit in alterius præiudicium vouere, aut iuramentum facere. Ita videntur tenere Innocent. *in cap. Scriptura, de voto*, & ibi Hostiens. Andreas, Antonius, Cardin. & Anchar. vt ait Sanchez *cap.34. citato, num.19. fine.*

Sed vt quid certum Respondeo, non posse vxorem irritare omnia vota, & iuramenta viri, sicut hic potest suæ vxoris. Pater. Quia in administratione domus, & rei familiaris, Maritus est caput vxoris, teste Paulo *1. Corinth.11.* ergo vota, aut iuramenta emissa à viro circa hanc materiam, minimè poterit vxor irritare. Sic tenent omnes DD. nuper citati, & Rocafful. *lib.3. de 2. precep. Decal. num.465. pag.190.* & alij mox referendi.

QVÆSTIO CXL.

An omnia, & sola vota, & iuramenta à viro emissa, quæ vxori præiudicauerint, possit hæc irritare.

REspondeo dicendum ex dictis, omnia & sola hæc posse. Ratio est, quia vota viri, & iuramenta Deo præstita in præiudicium vxoris, si absolutè, & independenter intelligantur, sunt iniqua, ac proinde per se irrita, & ipso facto nulla, cum sint de re non sua, & de materia non apta voto, aut iuramento: ergo vt sint licita, & valida debent includere conditionem, *si vxor consenserit, si non contradixerit*, quod est fundamentum potestatis irritandi, vt sæpè diximus. Sic Sanchez *num.20. citato*, & omnes allegati pro nobis *quæst.138.* Quibus nunc addo Fagundez *lib.2. cap.38. num.20.* Basilium Legion. *lib.10. de matrim. cap.17. §.2. num.18.* Palaum *disp.2. de voto, punct.6. num.9.* Trullench. *lib.2. cap.2. dubitat.34. num.7.* Rocafful. *num.465. citat.* Tamburin. *lib.3. in Decalog. cap.16. §.3. num.54.* Prado *quæst.13. citat. §.6. num.101.* & alij. Sed descendamus ad casus speciales. Sit ergo

QVÆSTIO CXLI.

An vxor possit irritare votum, & iuramentum viri, non exigendi debitum, absque illius consensu emissum.

AFfirmant multi, eo quòd sit in vxoris præiudicium emissum. Quia contra pudorem naturalem fœminis insitum cogetur vxor semper petere. Ita Doctissimus Heutiquez *lib.11. de matrim. cap.15.n.8.fine*, Rodriguez *tom.2. sum. cap.90. n.3.* Philiarcus *de offic. sacerdot. tom.1. part.2. lib.3. cap.4.* & Vega *tom.2.sum.cap.129.casu 93.* Tenent etiam Nauarrus *cap.12.num.6.* & Syluest. apud Rodriguez. Trullench. *lib.2. cap.2. dub.33. num.7.* Layman *lib.4. tract.4. cap.7. num.16.* Fagundez *lib.2.cap.38. num.29.*

Alij negant existimantes, non posse vxorem tale viri votum, & iuramentum irritare. Quia vxor (inquiunt) non habet potestatem obligandi maritum ad petendum debitum, sed solùm ad reddendum, ad quod solùm obligat fides matrimonij. Et licèt inde vxor molestiâ accipiat, sentiens se obligatam esse ad petendum, quoties vult libidini satisfacere, id leuis considerationis est, cum maritus vtatur iure sibi dato nunquam petendi. Sic Palae. *in 3. dist.38. disp.2.* Anton. Gomez *in Bull. Cruciat. clausula 10. n.67.* Stunica *q.5. de voto, num 60.* Huic sententiæ plures Doctores adhærent, qui existimant, virum teneri eo voto emisso, se aliquoties offerre ad vsum coniugalem, qua obligatione tollitur vxori verecundia, quam habere poterat in petendo. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. disp.41.num.7. fine, & lib.4. Decal. cap.34. num.27.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.15. n.99.* al às *dub.10 n.84.* Basil. Legionens. *lib.10. cap.17. §.2. num.19.* Nauarrus etiam *num.60. citato*, vnde malè illum citat Rodriguez pro se.

Hanc tandem sententiam sequitur, sine vlla limitatione Palaus *disp.2. punct.7. num.10.* per hæc verba: Placet mihi hæc sententia, eo quòd obligatio mariti non petendi debitum, in præiudicium vxoris non cedit, siquidem non retrahit vxorem à petitione, sed liberiùs petere potest, sciens maritum impeditum esse ad petendum, tum vt suæ libidini satisfaciat, tum vt annuat inclinationi naturali mariti. Neque video, quare maritus teneatur se aliquoties offerre vxori paratum ad reddendum. Nam si de habituali oblatione loquamur, semper maritus paratus, & dispositus esse debet: si verò de actuali oblatione, sicut vxor non potest obligare maritum, vt petat debitum, ita neque vt se actualiter offerat: sufficit autem, si se offerat reddere, cum primum vxor minimo indicio (*sic lege, non iudicio*) suæ voluntatis petit. Alia oblatio nec necessaria est, neque congruo tempore fieri potest. Hucvsque Palaus. Vnde non benè cum aliis Doctoribus, Prado loco citato *num.112.* confuodit illum.

Sed ego in hac quæstione Respondeo, omnes tres sententias esse probabilissimas, posseque tutissimè à quouis sequi, licèt mihi magis placeat sententia Castri Palao: quia meliori nititur fundamento, esto quod tale votum non petendi debitum, licitum, & validum sit, de quo iam dicam.

QVÆSTIO CXLII.

An votum, aut iuramentum non petendi debitum, emissum ab altera coniuge absque alterius licentia, sit illicitum, & indiscretum, & consequenter nullum.

RESpondeo dicendum: Quod regulariter sit illicitum, & indiscretum, non tamen consequenter nullum. Constat, tum quia tale votum, aut iuramentum est molestum alteri: tum & præcipuè, ob periculum violationis: nam cùm non possit diuerso lecto cubare, qui non alius permittat, difficilè se continere poterit. Non ob id tamen est nullum, vt docet Lessius *lib.2. cap.40. dub.15. fine,* per hæc verba: Addè, votum continentiæ & non petendi debitum, ordinariè censeri illicitum, & indiscretum in coniugio, nisi ex consensu coniugis, qui permittat voventi, vt seorsum cubet: tum quia exponit se periculo violandi voti, si assiduè cum coniuge cubet: tum quia alteri coniugi sæpe est molestum, & odiosum tale votum, quod semper cogatur petere. Ita D. Thom. *in 4. dist. 32.* suprà, Durandus *ibidem q.2.* & alij. Non tamen idcircò desinit obligare: quia est de bono consilij, etsi absque periculo non mandetur executioni. Hæc Lessius, quem citat, & sequitur Palaus *punct.6. citato, fine,* addens quod adhuc nec ex licentia coniugis, nisi senes sint, & periculum absit, tale votum sit consulendum, vt indicauit Paulus 1. *ad Corinth.7. Reuertimini in idipsum, ne tentet vos satanas.* Quod priùs notauit Layman *lib.5. tract 4. cap 7. num.16. fine.* Prado etiam ex vtroque Doctore, *cap.31. de voto, q.13. §.5. num.103. & 104.*

QVÆSTIO CXLIII.

An possit vxor irritare votum, & iuramentum viri, de mutando habitu sæculari in habitum eremitæ, aut ordinis D. Francisci.

RESpondeo vt certum; posse. Quia hoc votum præiudicat vxori: ergo potest illa illud irritare. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. disp 3. num.9.* vbi ita ait: Secundò infertur, neutri coniugi absque alterius consensu licere habitum mutare: v.g. indui vestibus tertij Ordinis D. Francisci. Quia horrorem generat, ac subinde obligationi reddendi debitum nocet, &c. & *lib.4. cap.34. num.25.* vbi expressè ait, quod tale votum, aut iuramentum, tanquam sibi præiudicans, possit vxor irritare. Sic etiam Fagundez *lib.2. cap.38. num.15.* per hæc verba. Tertiò infertur, non posse virum, coniuge renitente, & absque illius consensu, mutare habitum, aut id vouere: v.g. assumere habitum Eremitæ, aut tertij Ordinis D. Francisci, & posse hoc votum viri irritare, sicut & vir votum vxoris: quia is habitus generat horrorem, & subinde obligationi nocet reddendi debiti. Et ita docet Sanchez (*locis citatis*) Rosella *verb. votum 2. n.9.* Syluest. *votum 5. quæst.1. fine.* Nauarrus *in sum. cap.12. num.82.* Quare nec licebit vxori vestibus mulierum, quas vulgò *Beatas* appellamus, absque viri consensu vti, vt docet Sanchez primo loco allegatos; quia illius statum dedecent, honorisque viro causa sunt. Hæc ille. Et Palaus *loco cit. num.9.* Lessius *loco cit. num.98* Suarez *lib.6. de voto, cap.4. num.14.* & alij omnes. Et de concernentibus ad hanc materiam amplius agemus *disp.40.* præcipuè *quæst.57.*

QVÆSTIO CXLVI.

An possit vxor irritare viri vota (aut iuramenta Deo facta) faciendi magnas eleemosynas.

RESpondeo vt certum: non posse. Quia licèt hæc iuramenta, aut vota, in familiæ, & rei familiaris, immò & vxoris præiudicium emissa sint, tamen quia tota familiæ, & bonorum, administratio est penes virum, independenter ab vxore, hinc fit, quod etiam ipsa reclamante, teneat factum, licèt male faciat. Quod tamen debet intelligi, nisi adeò copiosam eleemosynam voto, aut iuramento promittat, vt adimplere nequeat, nisi alienando aliquid de bonis vxoris, quia tunc clarum est, non posse id facere sine consensu vxoris, & consequenter posse vxorem tale votum, aut iuramentum irritare; vt bene Suarez *lib.6. cap.4. n.8.* notat, & Sanchez *lib.9. de matrim. disp 42. num.6. lib.4. Decal. cap.34. num.6.* Sotus *de iust. lib.7. quæst.3. art.1.* Angles *in floreb. 2. p. quæst. de voto, art.7. diff.9. dub.3. concl.2.* Fagundez *lib.2. cap.38. num.26.* & alij communiter. Imò addit Sanchez *locis citatis,* quod si votum, aut iuramentum illud, in vitium prodigalitatis, aut iniustitiæ tenderet, non haberet vim obligandi, & ita non indigeret relaxatione. Sic ille, ex Soto, & Angles. Trullench. etiam *lib.2. cap.2. dubitat.33. fine.*

QVÆSTIO CXLV.

An vxor possit irritare votum, aut iuramentum viri Deo emissum, precum, ieiuniorum, & vigiliarum, quæ ita illius corpus debilitant, vt ineptus fiat ad moderatam debiti redditionem.

RESpondeo vt certum: Posse. Quia tale votum, & iuramentum est ipsi vxori nociuum, & præiudicatiuum. Vnde nequaquam potest vir absque vxoris consensu, tam immoderatas abstinentias vouere, quamuis possit aliquas moderatas, quæ non impediant moderatam redditionem debiti, vouere, & huiusmodi votum irritari ab vxore non potest, cum non cedat in eius præiudicium. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. disp.3. num.7. & disp.42. num.4.* & *lib.4 Decal. cap.34. num.20. & 21.* Suarez *lib.6. de voto, cap.4. num.8. & 13.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.38 num.21.* Lessius *lib.2. cap.40. dub.15. num.98.* Bonac. *disp.42. quæst.2. punct.7. §.2. num.17.* Palaus *disp.2. punct.6. num.9.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §.3. num.54.* Trullench. *num.7.* & omnes.

QVÆSTIO CXLVI.

An vxor possit irritare votum viri, aut iuramentum Deo præstitum, de longa peregrinatione.

NEgare videtur Abulensis *cap.* 27. *Leuitici, quæst.*10. quatenus affirmat, posse maritum omnem peregrinationem, præter vltramarinam, vouere, absque vxoris consensu. Ratio potest esse, quia vxor tenetur sequi virum: quod si nolit, sibi imputet: ergo ipsa inuita, poterit Maritus exequi votum, aut iuramentum longæ peregrinationis.

Sed vt certum Respondeo, posse vxorem irritare iuramentum, & votum sui viri factum de longa peregrinatione; secus est factum de breui. Quia votum de longa peregrinatione, non potest vir inuita vxore promittere, cum sit in præiudicium vxoris; vergit enim in præiudicium debiti, & habitationis coniugalis. Votum autem de breui peregrinatione, cùm possit absque consensu vxoris vouere, si quidem potest, absque voto illam exequi, non poterit ab vxore irritari. Sic communis. Sanchez *lib.*9.*de matrim.disp.*4 *num.*15. *& lib* 4.*Decal.c.*34. *num.*13 Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*4. *num.*13.*&* 14. Syluest. Rosella, Rodrig. Aragon, & alij apud ipsos. Fagundez *lib.*2. *cap* 38 *num.*23. *&* 24. Palaus *disp.* 2.*punct* 6.*num.*9 & alij. Sed difficultas est specialis de peregrinatione Hierosolymitana, pro qua enodanda sit

QVÆSTIO CXLVII.

An vxor possit irritare votum, aut iuramentum mariti, peregrinationis Hierosolymitanæ.

REspondeo vt certum: non posse vxorem irritare tale votum (seu iuramentum) si factum sit à viro in subsidium Terræ Sanctæ: secus si fuerit causâ deuotionis emissum. Constat: quia si vir tale votum emittat in subsidium Terræ Sanctæ, tenetur illud implere, etiam inuita vxore, quia id illi concedit ius, *in cap. Ex multa, §.in tanta, & cap. Quod super his, de voto.* Quod propter commune bonum potuit ius priuare vxorem suo priuato iure. Secus dixi, *si votum fuit factum causa deuotionis,* vt nunc contingit, quia tunc non gaudet vir priuilegio huius specialis iuris; & ideo necessarius erit vxoris consensus ad illud exequendum, & consequenter optimè potest tunc ab illa irritari. Patet, quia textus citati solùm loquuntur de peregrinatione in subsidium Terræ Sanctæ: ergo cum sint in præiudicium vxoris, non sunt extendendi ad alia in illis non expressa. Antecedens patet ex ratione ipsius textus: *Ne in tanta necessitate populi Christiani, Terræ Sanctæ impediatur subsidium.* Quæ ratio cessat in peregrinatione ex priuata deuotione. Vnde sic sentiunt D.Thom. *in* 4. *dist.*32. *art.*1. *ad* 4. Gabriel, & Greg Lopez, quos citat, & sequitur Suarez *lib.*6.*c.*4. *num.*14. Sanchez *lib.*9 *de matrim. disp.*4. *num.*15.*& lib.*4. *Decal. num* 24. Palac. Stunica; & Rodriguez, apud ipsum, Fagundez, & Palaus *locis citatis*. & alij.

Ex quibus Suarez, Sanchez, & Fagundez adhuc addunt ex D.Thom.*quodl.*4. *num.* 11. & D.Anton. 3 *p.tit.*1: *cap.*22.§.1. quod nec votum peregrinationis in subsidium Terræ Sanctæ possit vir implere personaliter, si vxor nolit illum comitari, & sit iuuenis, ac relinquatur in periculo incontinentiæ: quia ex iure naturæ tenetur vir periculum illud vxoris præcauere, & ideo tunc satisfacere redimendo votum. Nec potest vir cogere vxorem, vt ipsum comitetur, quia est res grauissima, & valdè onerosa.

QVÆSTIO CXLVIII.

An vota (iuramentave,) emissa à marito ante matrimonium, possint ab vxore irritari.

REspondeo vt certum: Non posse propriè irritari, sed dumtaxat suspendi, si sint sibi præiudicantia, & damnum inferentia. Ratio est quia obligatio religionis, qualis est voti obligatio, contracta ante matrimonium, nequit præiudicare obligationi iustitiæ consurgenti ex non matrimonio. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 4. *num.* 16. Panormit. Rosella, Nauarr. & Abulens. apud ipsum, Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*31. *num.*12. & penes ipsum Antonius, Anchar. & alij, Fagundez *loc. cit. num.*38. Tamburin.*num.*54 & alij.

QVÆSTIO CXLIX.

An iuramenta Deo præstita, aut vota à marito emissa tempore alterius matrimonij, possit vxor sequens irritare.

REspondeo vt certum: posse irritare, aut suspendere in omnibus casibus, in quibus prior vxor poterat. Quia succedit loco alterius vxoris, & ideo eandem habet irritandi, aut suspendendi potestatem, vt constat ex dictis nuper *quæst.*137. Sic ex Sanchez *lib.*4. *cap.* 38. *num.*3. docet Fagundez *lib.*2 *cap.*38.*num.*32.

QVÆSTIO CL.

An iuramenta, aut vota facta à marito cum licentia vxoris, possint ab eadem irritari.

REspondeo posse. Quia ea licentia non aufert dominium antiquum materiæ promissæ, & vota manent adhuc conditionalia. Et certè ne sibi plus nimio præiudicent, iudicandum est, dedisse talem licentiam ad suum arbitrium. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*27.*n.*12. Fagundez *n.*33. Tamburin. *num.*54. & alij apud ipsos. Et constat ex dictis suprà in simili *quæst.*130.

QVÆSTIO

§. VIII.

De potestate, quam habent domini ad irritanda iuramenta Deo præstita, & vota suorum seruorum, eorum videlicet, qui sub dominio suo sunt.

QVÆSTIO CLI.

An dominus possit omnia seruorum suarum vota, & iuramenta Deo præstita irritare.

AFfirmant nonnulli, asserentes, omnia vota (seu iuramenta Deo promissa) seruorum, posse à domino irritari. Fundamentum potest esse; quia serui non possunt vouere independenter à domino: ergo. Antecedens potest probari; tum ex *l.* 2. *ff. de pollicitat.* ibi: *Filius enim familias, vel seruus, sine patris, dominive auctoritate, voto non obligantur.* Tum ex D. Thom. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *quæst. vltima ad* 3. Vbi ita ait: *Sicut seruus non est exemptus aliquo tempore à seruitio domini sui, & ideo nullum tempus est ei vacans, quo possit quodlibet facere, & quia omne votum est aliquo tempore complendum, ideo sicut nec seruum, ita nec Religiosus aliquod votum emittere potest absque consensu sui superioris.* Hæc D. Thom. vbi nullum votum videtur excipere. Ita videtur tenere Abulensis *cap.* 30. *Num.* q. 91. vbi ait, posse dominum irritare omnia seruorum vota, quamuis illi nullum præiudicium afferant. Et *quæst.* 90. *fine*, ait: tunc vti iure suo dominos, peccare tamen irritando non præiudicantia.

Alij hanc sententiam limitant dicendo, posse quidem dominos irritare omnia seruorum suorum vota emissa in ipsa seruitute, præter votum castitatis. Quia, inquiunt, omne votum indigens tractu temporis ad sui executionem, potest à domino irritari: atqui quodcumque aliud votum, præter votum castitatis, exigit aliquod tempus ad sui executionem: ergo omne præter hoc, potest à domino irritari. Sic sentiunt Tabiena *votum* 5. *in fine*, Petr. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 10. *cap.* 7. *dub. vltimo, dicto* 4. & Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *col.* 9. *vers. De dominis est aliud dubium.*

Alij tandem contrà dicunt, quod dominus minimè possit irritare directè vota seruorum. Quia serui ad se obligandos non pendent intrinsecè, & per se ex consensu domini: quia non sunt serui secundum animam. Potest tamen (inquit) irritare indirectè ex parte materiæ sola ea vota seruorum, quæ suo obsequio præiudicauerint; quia in ea sola ratione dominio subiecti sunt. Pro hac sententia refert Prado Suarium *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 3. Castrum Palaum *disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 1., & Barthol. à S. Fausto *lib.* 2. *q.* 150. Sed ex his Doctoribus, Palaus nullimè id tenet, sed absolutè concedit, quod possint domini irritare aliqua seruorum vota.

Sed probabiliùs multò Respondeo dicendum *primò*, quod non possit dominus irritare omnia vota seruorum, & iuramenta Deo præstita, vt dicunt Authores primæ sententiæ; sed sola, & omnia illa, quæ iuri, & potestati ipsius domini modo aliquo præiudicant; vt, v. g. votum peregrinationis, &c. tum quia potestas, quam habet dominus in seruum, fundatur in seruitute ei debita; ergo sola ea vota, aut iuramenta, quæ huic seruituti obsunt, irritare potest. Tum etiam, quia multa alia vota, præter votum castitatis, & Religionis, non indigent tempore, quod obsequium domini impediat, vt votum non mentiendi, non furandi, &c. ergo multa alia præter votum castitatis, nequibit irritare. Sic sentiunt communiter Doctores, D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 8. *ad* 2. & *q.* 104 *art.* 5. *in fine corporis.* Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 3. *art.* 1. *ad* 2. Nauarrus *cap.* 12. *n.* 64. *in fin.* Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto, lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 19. & *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 2. & 3. Azor *tom.* 2. *lib.* 11. *cap.* 16. *q.* 8. & *cap.* 17. *q.* 8. Sayrus *lib.* 6. *Clauis Reg. cap.* 5. *num.* 7. & *cap.* 10. *num* 18. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *num.* 82. & *in* 2. *edit. dub.* 14. *num.* 86. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 6. *q. vltima*, Palud. Angel. Richard. Durandus, Syluester, & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 36. *num.* 2. Palaus *disp.* 2. *punct.* 5. *num.* 1. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 3. vbi inuenies citatum Lessium pro Suario. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *n.* 7. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 37. *num.* 1. & 4. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *num.* 45. Candid. *disquis.* 25. *art.* 13. *dub.* 6. & *sequen.* Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 9. *disp.* 2. *n.* 14. & 15. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 13. §. 5. *n.* 89. & Diana *part.* 7. *tract.* 7. *Resol.* 27.

Respondeo *secundò*, probabilius est, quod talia irritatio dicenda sit directa, & non indirecta, vt Suarez cum aliis vult; quia potestas, quam habent domini in seruos, planè est dominatiua, vt benè probat Prado loco citato *n.* 85. ex S. Thoma 2. 2. *q* 88. *art.* 8. ergo directè possunt irritare omnia vota seruorum, quæ voluntati eiusdem domini subduntur. Legatur Prado, & Rocafful. *lib.* 3. *de* 2. *precep. Decal. num.* 434. *pag.* 187. Hæc in communi. Sed claritatis gratiâ ad particularia descendamus. Sit ergo

QVÆSTIO CLII.

An possit dominus irritare votum castitatis sui serui.

REspondeo vt quid certum non posse. Quia hoc votum non indiget tempore, quo possit obsequium domini impediri. Sic omnes Auctores vtriusque sententiæ fatentur, exceptis paucis primæ, qui contrarium indicant, vt vidimus quæst. antecedenti. Sic Sanchez, præcipuè *num.* 3. & Fagundez *num.* 6.

QVÆSTIO CLIII.

An saltem possit dominus irritare votum castitatis suæ ancillæ.

AFfirmandum videtur. Quia huiusmodi votum ab ancilla emissum cedit in domini damnum, vtpote quæ nubens conciperet seruos domino: ergo potest ab illo irritari.

Sed omninò Respondeo, nec hoc votum posse irritari à domino, ob rationem nuper datam. Nec obest ratio dubitandi: quia dominus non habet ius ad ancillæ nuptias, sed liberum est ipsi ancillæ, nuptias, aut vitam cœlibem eligere, & ideo ius habet ad hanc vitam cœlibem Deo promittendam, velit, nolit

nolit dominus. Sic Sanchez, & Fagundez *locis citatis*. Diana etiam *part.7. tract.7. resol.27.*

QVÆSTIO CLIV.

An possit dominus irritare vota & iuramenta seruorum, aliquarum precum.

RElpondeo vt certum: non posse, si preces moderatæ sint: secus si sint nimiæ. Quia hæ, non illæ, possunt domini obsequium impedire. Nec enim serui ita debent esse astricti seruitiis dominorum, vt eis orare aliquantulum more Christianorum non liceat. Sic Rosella *votum 2. num.11.* Angel. *n.7.* Suarez *lib.6. de voto, cap.3.n.3.* Sayr. *cap.10. cit. n.18.* Nauarr. *in sum. Hispana, cap.17. num 74.* Azor. *lib.11.cap.16. q.8.* Lessius, Lopez, Syluest. & alij, quos citat Sanchez *lib.4. Decal. cap.36. num.4* Fagundez *n.4.* aduertentes, quod aliquando possit dominus suspendere vota moderatæ orationis suorum seruorum, quando videlicet, licèt ex se præiudicium non afferant, at per accidens sunt causa illius: vt si seruus nimiis scrupulis vexatus immoraretur longo tempore in breui oratione, aut nimium in illa defatigaretur: tunc enim poterit tale votum suspendere, sed non irritare: quia ex se huiusmodi votum est permissum seruo, nec est ex iis, quæ domino præiudicant.

QVÆSTIO CLV.

An possit dominus irritare omnia iuramenta, & vota ieiuniorum, & abstinentiæ seruorum.

REspondeo vt certum: non posse omnia, sed ea tantum, quæ domini obsequium impediunt, & ita seruos debilitant, vt postea deficiant corpore. Secus igitur, si vota, aut iuramenta sint de abstinentiis, & ieiuniis moderatis, quæ non præiudicant seruitiis domini. Sic Suarez *n.3. citato.* Sayrus *lib.6. cap.5. num.10.* Sanchez *num.5.* Fagundez *num.7.* & omnes.

QVÆSTIO CLVI.

An possit dominus irritare iuramenta, & vota à seruis suis emissa, de seruandis praeceptis diuinis, & Ecclesiasticis.

REspondeo, non posse. Quia votum non forandi, audiendi sacrum in die festo, confitendi in Quadragesima, & similia, non præiudicant domino; nec huic in iis rebus subditur seruus, vt constat. Sic omnes. Suarez *lib 6, cap 3, num.3.* Sanchez *lib.4. cap.36. num 6.* Fagundez *lib.2.cap.39.num* 8. Addentes, quòd in casu, quo vota, aut iuramenta Deo præstita, seruandi aliqua præcepta, debito domini seruitio obstarent, vt vota ieiunandi in diebus præcepti, aut audiendæ Missæ in festis, quando dominus indigeret operis serui, quæ à præceptis ieiunij, aut Missæ audiendæ excusant, tunc possit dominus suspendere prædicta seruorum vota, & iuramenta, pro eo tempore, & tunc legitimè excusaretur seruus à prædicta votorum, & iuramentorum obligatione, sicuti excusaretur à præcepto.

QVÆSTIO CLVII.

An dominus possit irritare vota realia (nempe elargiendi eleemosynam) à seruo emissa.

REspondeo vt certum: Posse irritare, si seruus nil proprij possideat; secus alias, vt infrà. Ratio est, quia serui opera, ars, industria, resque, in bonis domini numerantur. *Inst. per quas personas nobis acquirat.domin.§. Item vobis,* & *l.Reg.7.tit.21. p.4.* ergo si aliàs seruus nil proprij habeat, quod à domino auferri nequeat, non valebit votum reale emittere sine beneplacito domini, ac proinde, si necessum esset, posset ab illo irritari. Sic omnes. Palud. Alcozer, Valentia, Azor, & Suarez, quos citat & sequitur Sanchez *n.7.* Fagundez *n.9.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.37. num.3.* & omnes. Lege meipsum *part.6. tract 5.disp.3.q.3.*

QVÆSTIO CLVIII.

An etiam possit dominus votum elargiendi eleemosynam magnam à seruo emissum irritare, si seruus aliquid proprij possideat, quod à domino auferri nequeat.

AFfirmat Anton. Gomez in Bulla Cruc. *clausula 10. num.75.* docens, posse dominum tale votum irritare, eo quòd esset de elargienda eleemosyna in magna quantitate, secus verò si esset de elargienda modica.

Sed omninò Respondeo tunc non posse irritari tale votum, aut iuramentum à domino. Quia cum esset de re propria, & peculio proprio, de quo seruus potest disponere, potuit illud independenter à domino emittere, cum nil ei præiudicaret: ergo siue de modica quantitate, siue de magna fuerit emissum, nequibit à domino irritari. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.3.n.5.* Sanchez *lib.4. cap.36 num.9.* Fagundez *lib.2.cap.39. n 10.* & colligitur ex dictis à nobis *part.6. tract.5. dist.3. quæst.5.* vbi inuenies in quibus casibus seruus habere proprium peculium possit.

QVÆSTIO CLIX.

An vota, seu iuramenta seruorum, emissa quando sunt serui, sed implenda tempore, quo soluti erunt à seruitute, possint à domino irritari.

AFfirmant Sylueſt. & alij apud Dianam *part.7. tract.7. Resol.:6* dicendo id esse probabile. Sed multò probabiliùs Respondeo: Non posse. Quia talia vota, aut iuramenta nunquam domino præiudicant: nam non præiudicant tempore, quo emittuntur à seruis, cum tunc executioni nihil mandetur; neque tempore, quo implebuntur, quia tunc

extra

extra domini iurisdictionem sunt serui : ergo. Sic Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 3. *num.* 6. & antea Sanchez *lib.* 4. *cap.* 31. *num.* 14. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.* 2. & 10. Saytus *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 18. Suarez *lib.* 6. *cap.* 31. *num.* 14. & Fagundez *num.* 13. addens ex illis, & consequenter, quod casu, quo serui libertatem consequantur, tenentur ad talia vota, & iuramenta exequenda: & si postea iterum ad seruitutem redeant, poterunt illorum domini non irritare simpliciter, sed suspendere prædicta vota & iuramenta Deo præstita, quatenus illorum obsequio, ac seruitio præiudicant.

Quæstio CLX.

An saltem vota, aut iuramenta Deo præstita à serui, ante seruitutem emissa, possint irritari à domino.

RESpondeo adhuc non posse irritari, sed solum suspendi à domino, quatenus eius seruitio præiudicant. Quia obligatio voti, aut iuramenti, quæ est religionis, non potest impedire hanc iustitiæ postetiorem. Sic Azor *lib.* 11. *cap.* 17. *quæst.* 2. & 10. Saytus *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 18. Suarez *lib.* 6. *cap.* 3. *num. vlt.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 31. *num.* 14. Tamburin. *loco cit. num.* 47. per hæc verba: Pari modo, vota ante seruitutem emissa non possunt domini per potestatem superuenientem irritare, quia hæc vota, vtpote quæ omnem vim obligandi perfectè, & sine conditione ante seruitutem habuerint, non censentur facta ad beneplacitum futuri domini atque adeò non subiacent superuenienti potestati, nisi in quantum eorum executio domini obsequio fortè præiudicet, quare solum tunc suspendi poterunt, non aboleri. Sic ille, & Diana *resol.* 26. *cit.* An verò possint irritari, si talia vota, & iuramenta facta fuerint à seruis ante seruitutem in ætate impubere, iam diximus suprà §. 5. *quæst.* 126. probabilius esse oppositum. Legantur ibi dicta.

Quæstio CLXI.

An non solum vir, sed etiam vxor possit vota seruorum, & iuramenta Deo ab eis præstita irritare.

AFfirmandum videtur, casu quo seruus sit vxoris vt si ad bona paraphernalia vxoris pertineat, cum tunc sit sub eius dominio.

Respondeo dicendum absolutè loquendo, non posse vxorem talia seruorum vota, aut iuramenta irritare, nisi in casu proposito in ratione dubitandi, nempe quod sint vxoris, & habeat administrationem bonorum paraphernorum. Ratio primæ partis est, quia vir habet administrationem omnium bonorum etiam paraphernorum ferè in tota Hispania, vt constat ex *l. regia* 53. hodie *l.* 5. *tit.* 3. *lib.* 5. nouæ recopilat. Atqui votorum, aut iuramentorum præiudicantium irritatio, & suspensio spectat ad bonorum administratorem: ergo.

Secunda etiam pars constat ex prima. Quia si seruus sit vxoris, & pertineat ad bona paraphernalia eius, & horum bonorum habeat administrationem, vt contingit in Regno Valentiæ, tunc optimè potest vxor, imò & ipsa sola, & non vir, seruorum vota irritare. Sic Trullench. *lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 37. *n.* 8. & antea Sanchez *lib.* 4. *cap.* 36. *num.* 14. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 39 *num.* 19.

Quæstio CLXII.

An si filiusfamilias habeat seruum, possit illius vota, & iuramenta Deo præstita irritare.

REspondeo dicendum, quod si seruus sit peculium castrense, vel quasi castrense ipsius filiifamilias, tunc si ipse filius pubes sit, poterit serui sui vota, & iuramenta irritare, quia dominium, & administratio talium bonorum castrensium, aut quasi, ad filiumfamilias spectat. Secus si filius sit impubes, quia tunc cùm administratio talium bonorum ad patrem, vel tutorem pertineat, & solum dominium sit ipsius filij, non ad hunc, sed ad patrem vel tutorem spectabit irritatio votorum, & iuramentorum serui.

Si verò seruus sit peculium aduentitium filiifamilias, tunc non poterit hic, sed pater, qui horum bonorum est administrator, irritare vota, & iuramenta serui. Nisi aliàs votum serui directè esset contra dominium, vt si esset votum Religionis, quia tunc vterque, & filius, & pater illud irritare poterunt: filius, quia est verè dominus; pater, quia est administrator. Quod si in eo seruo aduentitio pater non habeat vsumfructum, tunc ille poterit irritare, cui administratio illius peculij competit, de quo vide Fagundez infrà.

Tandem, si seruus sit peculium profectitium, tunc solus pater poterit in vtroque casu irritare. Quia solius patris est dominium, & administratio eius peculij, vt docet Nauarr. *in summa, cap.* 17. *num.* 144. cum aliis. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 36. *num.* 15. Et ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 17. 18. & 19. Trullench. *lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 37. *num.* 9.

Quæstio CLXIII.

An si pupillus, aut minor habeat seruum, possit illius vota, & iuramenta Deo præstita irritare.

REspondeo dicendum, quod verè possit, si pupillus, aut minor careat tutore, & curatore. Si verò hos habeat, non: quia tunc ad tutorem, vel curatorem ea irritatio pertinebit; quia ad illos bonorum administratio spectat. Si verò impubes ille tutore carens matrem habeat, matris erit irritare. Sic Sanchez, Fagundez, & Trullench. *locis citatis.*

DISPVTATIO

DISPVTATIO XVII.

De cessatione obligationis iuramenti Deo præstiti, vel voti, relaxationis, vel dispensationis causa.

§. I.

De potestate dispensandi vota, & iuramenta Deo facta.

QVÆSTIO PRIMA.

An sit in Ecclesia potestas relaxandi, & dispensandi vota, & iuramenta Deo facta.

RESPONDEO vt certum, secundum fidem, dari in Ecclesia talem potestatem. Quia Christus Dominus illam concessit Petro, eiusque successoribus, illis verbis Mathei 16. *Pasce oues meas, & cap.18. Quæcumque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis.* Et probatur euidentissima ratione. Quia Christus Dominus Ecclesiæ suæ in necessariis ad rectam, perfectamque eius gubernationem, & ad consulendum spiritoali fidelium saluti, non defuit: at sæpissimè ad id est necessaria iuramentorum, & votorum dispensatio: ergo hanc potestatem suæ Ecclesiæ contulit. Sic omnes Catholici. Legantur Suarez *tom.2. de Relig. lib.6. cap* 9. Sanchez *lib.4. Decalog. cap.*37. Lessius *lib.3. de iust. cap.*40. *dubitat.* 12. *num.*99. aliàs *dubitat.*17: *num.*112. Azor *tom.*1. *lib* 11. *cap.*19. Sayrus *in Claui Regia,lib.*6. *cap.*11. Bonaciona *tom.*2. *disputatione* 4. *punct.*7. §4. Palaos *tom.*3. *disputat.* 2. *punct.*9. Fagondez *lib.*2. *Decalog. cap.* 40. Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dub.*38. Tamburinus *lib.*3. *Decal. cap.*3. §.4. Rocafful. *lib.2.de* 2. *præcep. Decalog. cap.*4. *num.*474. *pag.*192. Ioan. Martin. de Prado *tom.*2. *de iust. cap.*31. *quæst.*14. Filliuc. *tract.*26. *cap.*9. Basseos *tom.*1. *votum* 7. & *tom.*2. *votum* 2. Ascanius Tamburinus *de iure Abbatum tom.*2.*disp.*19. *quæst.*1. & *sequentibus.*

QVÆSTIO II.

An hæc potestas dispensandi in votis, & iuramentis, solùm resideat apud Prælatos habentes iurisdictionem spiritualem in foro exteriori.

RÉspondeo vt certum, solum residere apud illos. Vnde primatiò, & iure ordinario residet hæc potestas in Summo Pontifice, & in aliis Prælatis habentibus iurisdictionem spiritualem in foro externo, sicut residet potestas excommunicandi. Quia vtraque potestas pertinet ad externam Ecclesiæ gubernationem. Sic omnes. Legantur citati. Sanchez *num.* 22. Lessius *dubitat.* 12. *num.*100. Sayrus *cap.*11. *num.*85. & 86. Fagundez *num.* 1.& alij.

QVÆSTIO III.

An Pontifex verè, & propriè habeat potestatem ad tollendam & relaxandam obligationem voti, & iuramenti promissorij; an potius solum ad declarandum tale votum, & iuramentum in eo casu cessare, & non obligare.

NEgant multi habere potestatem ad tollendam obligationem voti, vel iuramenti; sed solum ad declarandum in eo casu non obligare. Quia obligatio adimplendi votum, vel iuramentum, est de iure naturali, & diuino: at Papa (& multò minùs alij Prælati, non potest dispensare in his, quæ sunt iuris naturalis, & diuini: ergo. Ita tenent Glossa *in* cap. *Non est, verb. Authoritate, de voto,* & ibi Anton. Buttius *num.* 3. Cardin. *in cap. cùm ad monasterium, de statu Monach.num.*3.D.Bonauent. *in* 4.*dist.*38.*art.*2.*quæst.*3.Couarr.*de pactis,* 1.*p.*§.3. *num.*3. Ferrata *lib.*3. *contra Gentes,cap.*124. Palud. *in* 4.*dist.*38,*quæst.*4.*art.*4.*concl.*1.*num.*38.D. Anton. 2.*part. tit.*11. *cap.*2. §.9. Syluest. *verb.Votum* 4. *quæst.*3. *dicto* 3. Quibus videtur consentiee D. Thom.2.2. *quæst.*88. *art.*10. *in corpore*, vbi ait, quod propriè dispensare in lege, est declarare in eo euentu non obligare, eo quòd eius executio reddita sit illicita, aut inutilis, aut impediens maius bonum, &c.Ita etiam Abulens.*cap.*30 *Numerorum, quæst.*102. & 103. Caiet. *in sum.verb.votum,cap.de dispensat. voti,* vers. *Rationabilis autem.* Atmilla *verb.votum,n.*13.

Sed probabiliùs multò Respondeo, quod Pontifex(& consequenter alij Prælati) verè habeat potestatem ad tollendam,& relaxandam obligationem voti, & iuramenti promissorij. Itaque relaxatio, seu dispensatio qua vtitur Pontifex, non est merè, & pura declaratio,qua ipse declarat votum,& iuramentum Deo præstitum, in eo casu non obligare: sed est propria relaxatio vinculi voti, aut iuramenti,qua posita, voti & iuramenti vinculum iam non obligat. Probatur *primò* ex vsu Ecclesiæ, quæ frequentissimè dispensat in voto Religionis, & castitatis ob continentiæ periculum: at sic est, quod seclusa dicta dispensatione, verè obligat votum: ergo.

Secundò, quia non satis esset necessitatibus spiritualibus Ecclesiæ consultum,si Christus Dominus solùm relinqueret in eâ potestatem declarandi vota, & iuramenta obligare, & non dispensandi, aut relaxandi obligationem illorum ex legitimis causis occurrentibus: quia seclusa dispensatione, seu relaxatione, rarò accidit necessitas declarandi votum, & iuramentum Deo præstitum, hic, & nunc non obligare,& plorimis angerentur scrupulis conscientiæ Prælati, an causæ essent sufficientes ad eam declarationem, an non essent, ratissimeque dispensare auderent. Sic omninò Fagundez *lib.*2. *cap.*40. *num.*3. & tenent apud illum,D.Thom.*in* 4.*dist.*38. *quæst.*1.*art.*4.*quæst.*1 *in corp.* Richard. *ibi art.*9.*q.* 1. Supplem.Gabrielis,*ibi q.*1. *art.*5. Canus *in Relect. de pœnit.part.*5,vbi *de præcep. confess.*Medina *tract. de*

de confess. quæst. de dispensatione super quæst. reuelanda, in solut. ad 2. Sotus *lib.* 1. *de iust. q.* 7. *art.* 3. *col.* 4. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *de voto, cap.* 9. *n.* 6. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 37. *n.* 5. Toledo *lib.* 4. *summa, cap.* 19. *num. penult.* Aragon 2.2. *q.* 88. *art.* 10. paulò post principium. Sayrus *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib* 6. *cap.* 1. *quæst.* 4. & *lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 5. Graffis 1. *p. decis. lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 18. & 10. Valentia 2.2. *disp.* 6. *punct.* 7. *col.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 12. *n.* 98. Henriquez *lib.* 9. de Euchar. *cap.* 23. *num.* 2 *in comment lit. R.* & *lib.* 7. *cap.* 23. *n.* 5. *in com. lit.* 2. Vasquez 1.2. *q.* 97. *art.* 9. *disp.* 178. *à num.* 10. Hostiens. Abbas, D. Anton. & Palacios. His adhuc addi possunt Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 28. *num.* 1. Rocafull. *lib.* 2. *de* 2. *precep. cap.* 4. Bonac. *disp.* 4. *q* 2. *punct.* 7. §. 4. *n.* 1. Raph. de la Torre 2.2. *q.* 88. *art.* 10. *disp. vnica, n.* 5. & apud ipsum Nauarr. *cap.* 12. *num.* 63. Sic etiam March *v. votum, resol.* 452. *n.* 4.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ, omissis aliis solutionibus, benè respondet Fagundez *loc. cit. n.* 11. ex Sanchez *lib.* 9. *de matrim disp.* 13. *num.* 7. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 37. negando, quod non possit Papa directè relaxare, aut abrogare ius diuinum, & naturale, quo votum, & iuramentum obligant, quia Ecclesiæ suæ concessa fuit à Christo Domino huiusmodi facultas relaxandi, & abrogandi hanc obligationem iuris diuini naturalis orti ex actu voluntatis humanæ, quo se quis per votum, & iuramentum voluit obligare, non dispensando in vniuersum, vt ius naturale non obliget, sed vt non obliget tali, vel tali casu occurrenti ex causis iustis. Sic ille. Legatur

QVÆSTIO IV.

Quid sit dispensatio, aut relaxatio voti, aut iuramenti promissorij, quave ratione definiatur.

RESpondeo dicendum, quòd dispensatio voti, aut iuramenti promissorij (de hoc enim est sermo) nil aliud sit, quàm ablatio vinculi voti, aut iuramenti, facta nomine Dei, propter aliquam rationabilem causam. Sic ex Caiet. 2.2. *q.* 88. *art.* 12. docet Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4 *num.* 1. dum dicit, quod dispensare in voto nihil aliud sit, quàm, *nomine Dei condonare obligationem voti, quam vouens erga Deum contraxerat vouendo.* Sic etiam sentit Palaus, dum dicit, obligationem voti dispensatione cessare, quia dispensans relaxat, seu remittit nomine Dei, quod per votum debetur, & sicut facta remissione creditoris, vel vices illius habentis, debitum extinguitur: sic facta remissione vices Dei habentis, cessat votum. Et Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16 §. 4. *num.* 1. hæc scribens: Tum dispensatur votum, cum is, qui potestatem habet, illud Dei nomine, absolutè relaxat, seu remittit. Sic ille. Et omnes, qui nostram sequuntur sententiam quæstione antecedenti stabilitam. Legantur Raph. de la Torre loco citato, *num.* 6. Marcus Vitalis *tract. de voto, inquisit.* 2. *à num.* 1. Basseus *tom.* 1. *votum* 7. *num.* 1. & March. *loco citato.*

QVÆSTIO V.

An vt dispensatio voti, & iuramenti promissorij Deo præstiti sit valida, & licita, expostulet iustam causam?

RESpondeo tanquam certum, expostulare iustam causam. Sic optimè Diuus Bernard. *lib.* 3. *de consider. ad Eugen. cap.* 23. vbi ait, dispensationem absque causa in rebus de iure diuino obligantibus non esse dispensationem, sed dissipationem, & non fieri de plenitudine potestatis, sed de plenitudine tempestatis. Et ratio est, quia cùm dispensatio voti, & iuramenti fiat nomine Dei, & in iure suo diuino, vt nuper est habitum, in tantum fieri potest, in quantum Deus ipse consenserit: atqui Deus nullatenus censendus est consentire in remissione sui debiti absque causa facta; quippe, quia talis remissio irrationabilis est, & rectæ Ecclesiæ gubernationi præiudicans: ergo. Sic omnes Theologi cum D. Thoma *q.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Et omnes iuris Pontificij interpretes, cum Glossa *in cap. Non est verb. adimplere. Dev io.* Legantur Sotus *de iust. lib.* 8. *q.* 1. *art.* 9 Valentia 2. 2. *disp.* 6 *q.* 7 *punct.* 4. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 19 *n* 4 & *cap* 45 *num.* 3. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. & alij supra citati, præcipuè Vitalis *n.* 4. vbi notat, tria debere obseruari circa voti dispensationem. *Primum*, quid liceat secundum æquitatem. *Secundum*, quid deceat, secundum honestatem: & *Tertium*, quid expediat secundum vtilitatem.

QVÆSTIO VI.

An si bona fide, petita, & data est dispensatio; sit valida, si postea inueniatur fuisse sine sufficienti causa concessa.

NEgat Castro Palao *disp.* 2. *de voto, punct.* 9. *n.* 4. existimans, teneri dispensatum ad suum votum redire, illoque ligari statim, ac comperta fuerit causæ insufficientia. Quia iura, & Doctores clamant, ad dispensationis valorem requiri causam legitimam: ergo veram, & non apparentem tantùm. Ita ille citans pro se Ioan. de Salas, & Basilium Legionens. in sua 1. *p. tract.* 3. *de legib. disp. vltima, punct.* 8 §. 1. *num.* 5. sed certè, vbi seipsum citat Palaus, nil de hac difficultate dicit, solùm enim tractat, an peccet mortaliter, vel venialiter qui sine causa dispensat.

Alij contrà dicunt, affirmantes esse validam talem dispensationem. Quia pertinet ad Dei benignitatem approbare, quod bona fide petitum, concessum, & acceptatum fuit. Et *confirmatur*: quia dispensatio facta cum causa dubia, & vt sic ab expostulante explicata, est valida, etiamsi postea inueniatur nulla fuisse: ergo. Sic tenent Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 17. *num.* 119. & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 44. *num.* 10.

Sed ego cum Tamburino Respondeo dicendum, quod licet vtraque sententia sit probabilis, hæc vltima sit benignior, & ideo quia suauitati regiminis Ecclesiæ est conformior, lubentiùs debet excipi. Sic ille *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 3.

QVÆSTIO VII.

An omnes illæ causæ, quæ voti, aut iuramenti executioni obstant, sint sufficientes ad eorum dispensationem.

RESpondeo vt certum: quod sic. Quia cum obligatio exequendi votum, & iuramentum, cedat in honorem Dei, & in vouentis, aut iurantis vtilitatem est censendus illius remissioni consentire, si adsit causa huius executionis obligationem impediens. Sic omnes Theologi cum D. Thoma 2. 2. *q.*88.*art.*12. vt fatetur Palaus loco cit. *n.*5. & Tamburinus *n.* 10. vbi inquirens, quæ causæ sufficiunt ad dispensandum in votis? Respondet, quod illæ, quæ obstant executioni voti. Sed ecce nodus (ait) ecquænam sunt eiusmodi? Non valet id meliùs dignosci, quàm prudentis arbitrio, quod certè lumen concipiet ex examine aliquarum, ex quibus cæteræ poterunt non difficulter expendi, quas iam subiicio. Sic ille. Et ego. Sit ergo.

QVÆSTIO VIII.

An possint assignari capita, ex quibus consurgunt causæ obstantes executioni voti, aut iuramenti, ac proinde iustæ ad dispensandum in illis.

RESpondet Palaus quod sic, iis verbis: Causæ obstantes executioni voti sumuntur, tum ex modo vouendi, tum ex materia voti, ex modo vouendi, si imprudenter, temerè, &c. Sic ille, *disp.* 2. *punct.* 9. *num.* 5.

Trullench. verò *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *n.* 7. ait, quod possint ex triplici capite sumi. *Primum* ex parte ipsius vouentis. *Secundum* ex parte materiæ promissæ, & *vltimum*, ex causa extrinseca pertinente ad bonum commune, aut priuatum vouentis. Sic ille. Et benè, vt ex infrà dicendis constabit. Sit igitur.

QVÆSTIO IX.

An sola imperfecta deliberatio in vouendo, det causam iustam ad dispensandum in voto, aut iuramento promissorio.

NEgant aliqui Doctores, qui existimant, non esse illam solam iustam causam ad dispensandum, nisi cum illa adsit alia, qualis esset periculum violandi votum, magna eius difficultas, &c. Ita expressè Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 7. *ad finem*, vbi *dub.* 3. inquirens, an leuitas in emittendo voto sit causa sufficiens ad dispensandum postea in eiusmodi voto? Respondet, quod licèt Caiet. *art.* 1. Sotus *lib. de iust. q.* 1. *art.* 2. & *q.* 4. *art.* 3. & Nauarrus *cap.* 12. *num.* 77. videantur absolutè putare, quod sufficiat; sed intelligendum id est (inquit) quando talem leuitatem præteritam sequeretur postea maxima difficultas adimplendi votum, propter infirmitatem sic vouentis, ex qua frequentes lapsus sequantur, ita vt iam iudicetur tale votum inutile esse ei personæ. Tunc enim illa leuitas reducitur ad causam obstantem executioni voti. Hæc Valentia. Cum illo (apud Palaum) sentiunt Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. *n.* 14. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 17. *num.* 120. & Layman *lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 5. Quibus addo Ledesmam *in sum. tract.* 10. *cap.* 8. Villalobos 2. *part. tract.* 34. *diff.* 27. *n.* 5. quos citat, & sequitur Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *num.* 8.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod defectus perfectæ & maturæ deliberationis, per se solum sit & præbeat sufficientem causam ad dispensandum in voto, vel iuramento. Ratio est, quia hoc ipsum periculum violandi votum, aut magna difficultas in illo exequendo, quæ à contrariis Doctoribus requiruntur, regulariter interueniunt, vel timentur in eo, qui minus voluntariè, per imperfectam deliberationem, & leuitatem animi vouit, aut iurauit: ergò sola ipsa leuitas in vouendo, & defectus plenæ libertatis, aut maturæ deliberationis dat causam iustam ad dispensandum in voto, & iuramento. Sic in primis sentiunt Suarez *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 8. vbi scribit sic: ex imperfecto, & indiscreto modo vouendi, sæpè sumitur iusta causa dispensandi in voto: Hanc ferè omnes ponunt, tractantes de votis factis ex motu, vel ex calore iracundiæ, vel alterius subitæ passionis, non tollentis requisitam deliberationem, impedientis autem perfectam & prudentem: & huc etiam spectant vota puerorum etiam puberum, quando discretio non multùm supplet ætatem. Nam cùm obligatio voti oriatur ex libera voluntate, diminutio huius libertatis, vel voluntatis diminuit obligationem: & ita de se dat causam remittendi, vel in totum, vel ex parte. Ita sumitur ex Caiet. *quæst.* 88. *art.* 2. *dub.* 3. Palud. *in* 4. *dist* 38 *q* 4 *art* 4. *concl.* 5. Antonio 2. *p. tit.* 11. *cap.* 1. Soto *lib.* 7. *de iust. q.* 1. *art.* 2. Syluestro *votum* 2 *q.* 13. *fine*, Nauarro *cap.* 12. *num.* 22. & 27. Panormitano & Canonistis *in c.* 2. *de voto.* Hucvsque Suarez, vt videas in illo & Authores pro nostra sententia, & fuisse ma è citatum pro contraria. Tenent etiam Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 20. *n.* 12. & *lib* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 27. Sayrus *lib* 6. *cap.* 12. *num.* 30. Palaus *disp.* 2. *punct* 9. *numero* 7. Tamburinus *lib* 3. *cap.* 26. §. 4. *num.* 13. Marcus Vitalis *inquis.* 3 *cit. num* 6. Bassæus *tom* 1. *votum* 7. *n.* 8. Filliuc. Layman, Syluius, Crousets, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO X.

An in votis, aut iuramentis puerorum ante pubertatem emissis possit alia causa non petita, dispensari omnino.

NEgandum videtur ex *cap.* 2. *de voto*, vbi Pontifex non fuit vsus dispensatione in voto pueri, quod fecerat peregrinationis Hierosolymitanæ, sed commutatione: ergo signum est, quod imperfecta deliberatio, quam in ætate pupillari inueniri præsumitur, non sit sufficiens dispensandi causa.

Sed iuxta dicta respondeo dicendum: posse omnino in dictis votis & iuramentis absque noua causa dispensari. Quia semper iure optimo præsumi potest imprudentia, & leuitas in vouendo, eo quòd impuberes maturo consilio careant. Sic Sanchez *disp.* 20. *de matrim. cit. n.* 13 & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 30. Couarr. *capite Quamuis pactum.* 3. *p.* §. 1. *num.* 3. vbi ait, ex causa impubertatis concedendam esse iuramenti relaxationem, etiamsi iurans fuerit proximus pubertati, ac doli capax. Quia licèt iuramentum obliget, æquissimè ait ob imperfectam ætatem concedi absolutionem. Sic etiam Palaus *n.* 8. Tamburin. *n.* 14. Quia (inquiunt) benignitatis est

Dei,

Dei, non ita rigidè acceptare votum in tenera ætate conceptum, vt nequeant superiores illud remittere. Sic etiam Suarez innuit *loco citato*.

QVÆSTIO XI.

An item imperfecta deliberatio, orta ex tristitia, ira, metu, aliave passione, qua quis vouet, aut iurat aliquid, prabeat causam omnino dispensandi.

AFfirmatiuam sententiam tenere Palaum, ait Tamburinus *loco citato, num.* 15. sed malè id ait. Nam Palaus solùm dicit, talem deliberationem præbere causam aliqualem dispensationis, ac proinde commutatione indigere, his verbis. Si taoien aliquando, ob nimium affectum conseruandi vitam præceps fueris in vouendo, censerem dispensari posse votum, sed commutatione admixta. Et idem est, si votum emiseris ita, tristitia, aliave passione concitatus; præstat enim illa inconsideratio in vouendo aliqualem causam dispensationis, sed proinde commutatione indiget. Colligitur ex Sanchez *disp.* 20. *n.* 14 & *cap.* 45. *n.* 31. Hucusque Palaus *loco cit. num.* 9. Sed hic Author etiam citat malè Thomam Sanchez, cum expressè oppositum sentiat *locis citatis*, loquendo de voto emisso ex metu. Legatur.

Sed probabiliùs Respondeo, talem imperfectam deliberationem præbere causam Prælatis, vt omninò dispensent, siue vlla admixta commutatione, ob rationem nuper dictam, & mox infra adducendam. Sic Sanchez vt dixi, & Tamburinus *loc. cit. n.* 15. vbi *n.* 16. infert, quod si quid vouisti ob timorem mortis, v.g naufragij, vel cuiuscumque alterius mali, dispensationem impertare licitè vales: nam tametsi hic timor non sit incussus ad extorquendum votú, præstat tamen regulariter sufficientem causam dispensationi, quia cum immatura deliberatione sic voueri solet. Dico (*regulariter*) si enim matura fuit deliberatio, iam non erit ex hoc capite causa sufficiés. Sic ille ex Sanch. *loco cit.* Vitalis *Inquisit.* 3. *cit. n.* 6. De qua re etiam agemus infrà *tract.* 2. *disp.* 1. §. 1.

QVÆSTIO XII.

An error circa causam impulsiuam voti, vel iuramenti, sit sufficiens causa, vt dispensatio voti, & relaxatio iuramenti concedatur.

REspondeo, esse sufficientem, quia error, vel dolus minuit sine dubio voluntarium. Sic Castro Palaus *n.* 10. quem citat, & sequitur Tamburinus *n.* 17. licèt ambo fateantur in hoc casu non debere dispensationem absolutè concedi, sed aliqua commutatione apposita. Sic antea Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 20. *n.* 16. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 34.

QVÆSTIO XIII.

An facilitas, seu leuitas in vouendo, vt consueuit esse in fæminis, aliisque timida natura, sit sufficiens causa ad dispensandum.

REspondeo esse sufficientem, quia in huiusmodi voto, non omnino voluntario, non est multa affectio ad rem promissam: ergo semper adest periculum illud violandi: atqui hoc omnino dat causam dispensationi: ergo. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 45. *n.* 30. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4 *n.* 15. Palaus *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 7. Sà *v. voti irritatio, n.* 9. Legantur Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 15. *q.* 5. Nauar. *cap.* 12. *n.* 27. & 77. Vitalis *num.* 6. *cit.* Bruno *in priuileg. Regul. tract.* 4. *cap.* 3 *propos.* 1. Basseus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 7.

QVÆSTIO XIV.

An magna difficultas, & non præuisa exequendi votum, vel iuramentum, sit sufficiens causa dispensandi in illis.

REsp. esse sufficientem, quia esto insufficiens sit ad auferendam voti, vel iuramenti obligationem, est tamen sufficiens, vt dispensatio voti, & relaxatio iuramenti concedantur. *Tum*, quia hoc est valde consentaneum benignitati Dei, ad consulendum fragilitati humanæ. *Tum etiam*, quia regulariter eum magna difficultate exequendi votum coniunctum est periculum violandi illud. Sic Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 17. *num.* 11. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 20. *n.* 12. & *lib* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 41. Palaus *disp.* 2. *punct.* 9 *num.* 1. 3. & 7 vbi affert Nauarrum, Azorium, Lopez, Graffium, Aragon Sà, & Bonacinam. Fagundez *num.* 16. *citato*. Marcus Vitalis *inquis.* 3. *cit. n.* 9. Bruno *loco cit.*

QVÆSTIO XV.

An item sit sufficiens causa ad dispensandum in dicto voto, & iuramento, magna difficultas exequendi illa, etiamsi hæc fuerit præuisa.

NEgant aliqui, tunc esse causam sufficientem ad dispensandum. Quia tunc tota illa difficultas fuit Deo oblata. Sic Sanchez ex Suario *loco citato*, vbi ait, quod quando difficultas est denuò suborta, vel reuera, vel iuxta vouentis cognitionem, tunc sit vera causa sufficiens ad dispensandum, vt dictum est: secus verò (addit) si à principio inerat, & fuit cognita, vel præuisa; quia tunc non est causa dispensandi, nisi aliquid noui accidat, vel periculum sit subortum, aut experientiâ cognitum. Quia tunc (ait) tota illa difficultas fuit Deo oblata. Ita ille, & innuit clarè Palaus *num.* 13. *cit.*

Affirmat contrà Tamburinus *lib* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *num.* 18. putans, regulariter loquendo, esse sufficientem causam dispensandi. Quia semper (inquit) multò difficiliùs apprehenditur res, quando instat executio, quàm quando remotè præuidetur facienda. O quoties dum mente, & cogitatione soli præliamus, in quæque menti obuia pericula ruimus, ad quorum tamen primum occursum statim expallescimus, & terga etiam nolentes vertimus. Hæc ille.

Sed ego vtramque sententiam sentio esse veram, nec inter se, nisi verbis, differre. Quia id ipsum, quod eleganter exclamando Tamburinus, dicit & Sanchez, illis vltimis verbis: nempe, vel periculum sit subortum, aut experientiâ cognitum. Si ergo experientiâ noscat vouens maiorem difficultatem, iam hæc maioritas non fuit præuisa, & ideo sufficiens est ad dispensandum causa. Lege sequentem quæstionem.

QVÆSTIO XVI.

An sit iusta causa dispensandi in votis, & iuramentis, quod vouens vexetur magnis scrupulis conscientiæ, ratione illorum.

RESpondeo dicendum: esse iustam. Sic Sanchez *lib* 8. *de matrim. disp.* 20. *num.* 23. *&* *lib.* 4. *Decal. cap.* 35. *n.* 42. (non 43. vt legi apud Tamburin.) vbi ita ait. Hinc deducitur, iustam dispensandi causam esse, cum vouens, ratione voti, nimiis conscientiæ scrupulis vexatur, ita vt valde quieti conscientiæ implete votum noceat. Vt, vouit quispiam se quotidie calculos Virgineos recitaturum, angitur magnis scrupulis, num attentè, ac integrè recitarit, passim repetens, nec adhibitis mediis consuli eius conscientiæ potest. Quod id votum sit valde onerosum, & potius noceat. Atque idem dicendum censeo, quamuis ille difficultatem hanc præuiderit, Quia fuit valde imprudens, votum, & eius exequutio potiùs nocebit. Hæc Sanchez. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. § 4. *n.* 23 Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *sub. num.* 12. Fagundez *lib.* 2. *capit.* 40. *num.* 16.

QVÆSTIO XVII.

An sit iusta causa dispensandi in voto Religionis, morbus continuus, cuius salus desperatur, & talis est, vt obseruantias regulares impediret.

AFfirmat Sanchez *cap.* 44. *citato, n.* 43. esse sufficientem causam, nisi alias (inquit) difficultas esset præuisa.

Sed absolutè probabiliùs Resp. esse iustam causam dispensandi, quamuis difficultas esset præuisa. Quia iudicandum est tale votum esse valde imprudens, & eius exequutionem potius vouenti nociturum. In quo euentu etiam Sanchez est nobiscum. Sic Petr. Ledesma 2. *tom. sum tract.* 10. *cap.* 8. *propè finem*, vbi absolutè hæc ait: *Otra causa sufficiente para la dicha dispensacion, es la mucha flaqueza corporal para lleuar los trabajos de la Religion*, &c. Legantor Nauarr. *cap.* 12. *num.* 17. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 28. & Graffis 1. *p. decis lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 35. Fagundez *cap.* 40. *num.* 16. Mateus Vitalis *n.* 6.

QVÆSTIO XVIII.

An sit item causa iusta dispensandi, quod votum, vel iuramentum emissum sit occasio maioris ruinæ vouenti, & iuranti.

REspondeo vt certum, etiam esse iustam causa. Quia tunc in Dei honorem, & vouentis, aut iurantis vtilitatem cedit dispensatio. Quapropter dispensari potest votum castitatis, aut non petendi debitum in coniugatis, ob periculum transgressionis quod cōmuniter adest, difficulter enim in tanto coniugij occasione cohibere quis à culpa se poterit. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 20. *n.* 17. *& lib* 4. *Decal. cap.* 45. *n.* 40. Suarez *lib* 6. *de voto, cap.* 17. *n.* 9. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 17. *n.* 120. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 5. Palaus *disp.* 2. *punct.* 9. *num.* 12. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16 §. 4. *num.* 21. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 16. Mareus Vitalis *inquis.* 3. *num.* 7.

QVÆSTIO XIX.

An violatio frequens voti, vel iuramenti, præbeat iustam causam dispensandi, & relaxandi illa.

NEgant aliqui Doctores, non absolutè, sed in casu tantum, quo violatio frequens voti, non consurgat ex fragilitate humana, sed ex malitia, & prauo vouentis habitu. Quia ex delicto suo nullus reportare commodum debet, vt voto, aut iuramento liberetur. Ita Sotus, Angles, Rodriguez, & Vioaldus, apud Sanchez *disp.* 20. *cit. n.* 19. & Petr. Ledesma vbi suprà, ibi: *Pero si el no cumplir el voto no nace de flaqueza, si no de malicia, no es sufficiente causa para dispensar en el*, &c.

Sed probabiliùs Resp. præbere iustam causam dispensandi, etiamsi talis violatio frequens ex malitia procedat. Quia eo habitu supposito, & magna fragilitate inde acquisita, res illa promissa est reddita vitibus impar, ac votum (seu iuramentum) illi est factum inutile, vtpotè, quod non medicinæ, sed laqueo; nec vitandis peccatis, sed augendis deseruit. Nec hoc est ex malitia commodum reportare; sed ex materia voti, vel iuramenti, quæ supposita illa malitia est reddita inutilis. Sic omninò Sanchez *disp.* 20. *cit. de matrim. n.* 18. *& lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 44. *&* 45. & penes ipsum Nauarr. *cap.* 12. *n.* 78. Valentia *disp.* 6. *q.* 6 *punct.* 7. *fine*, Sà vbi *de irritat, voti, n.* 9. Saytus *lib.* 6 *Clauis, cap.* 12. *n.* 31. Richardus, Philiatcus, Lopez, & alij. Quibus adde Suarium *lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 12. Palaum *disp* 2. *punct.* 9. *n.* 12. Tamburinum *n.* 21. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *n.* 12. Fagundez *cap* 40. *n.* 16.

QVÆSTIO XX.

An votum, seu iuramentum non peccandi mortaliter possit dispensari.

REspondeo quod sic. Quia hoc votum, seu iuramentum, spectata fragilitate hominum in communi, moraliter potest esse occasio ruinæ, ob periculum transgressionis, quod communiter adest. Sic Sanchez *cap.* 44. *n.* 40. Palaus *n.* 12. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 17. (non 18. vt legi apud Trullench.) *n.* 9. ex Richardo *in* 4. *dist.* 38. *art.* 9. *q.* 1. Quia materia (inquit) talis voti moraliter est periculosa, & nociua. Trulleneh. *lib.* 2. *cap* 2. *dub.* 42. *sub numer.* 12. *vers. secundò contingit.*

QVÆSTIO XXI.

An si dubium sit, an votum, seu iuramentum sit impeditiuum maioris boni, possit dispensari.

REspondeo posse. Quia stante hoc dubio, non satis constat, an illud votum (seu iuramentum) sit gratum Deo: ergo præstat de medio tolli. *Tum* ne honor diuinus incertus sit. *Tum* vt conscientia vouentis secura reddatur. Sic Palaus *disput.* 2. *punct.* 9. *n.* 14. ex Suario *lib* 6 *cap* 17. *n* 10. Sanchez *lib* 8. *de matrim. disp.* 20. *num.* 8 *& lib.* 4. *sum. cap* 45. *num.* 36. *&* 37. Trulleneh. *numer.* 12. *citato*, in principio,

pio, vbi sic ait: Quando materia voti facta est inutilis, aut mala, aut impediens maius bonum, quod intellige, quando de aliquo ex iis dubitatur; nam quando certò constat, tunc votum desinit obligare, vt dictum est suprà, ac proinde dispensatione non eget: votum enim debet esse de re licita, vtili, ac meliori. Vnde fit, quod etiam sit iusta dispensandi causa, quod ex dispensatione voti speretur maior vtilitas, maiorque spiritualis ipsius vouentis fructus, quamuis hæc spes sit cum aliquo dubio, vt benè Suarez, & Sanchez locis citatis. Sic Trullench.

QVÆSTIO XXII.

An si ex voto, aut iuramento, bonum Reipublicæ impediatur, præstet sufficientem causam dispensationi.

RESpondeo vt certum, quod sic. Quia bonum commune semper est priuato præferendum. Vnde si matrimonium indicetur expediens ad sedãdos animos discordes, vel stabiliendam pacem alicuius Prouinciæ, vel ciuitatis, poterit astrictus voto castitatis, aut Religionis dispensari, vt matrimonium ineat. Et idem est de vouente ieiunium, quod publicam concionem, aut lectionem impediat. Sic Palaus *num.* 15. ex Suario *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 17. *n.* 13. Sayro *lib.* 6. *Clauis Reg. cap.* 12 *n.* 29. Sanchez *lib.* 8. *de matrim disp.* 20. *num.* 24. & *lib.* 4. *Decal. cap* 45. *num.* 49. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 5. Quibus addo Caietanum apud Sanchez, docentem id esse verum, etiamsi illa boni communis causa sit excitata ex hominum malitia: vt si bellum sedari non posset, nisi puella voto castitatis astricta nuberet, esset iusta dispensandi causa. Tamborin. *lib.* 3. *c.* 16. §. 4 *num.* 19. Trullench. *n.* 14 Marcus Vitalis *inquis.* 3. *n.* 10. Bruno *tract.* 4 *cap.* 3. *propos.* 2.

QVÆSTIO XXIII.

An item, si votum, aut iuramentum, cedat in damnum priuatum alicuius domus, vel familiæ, possit dispensari.

RESpondeo vt certum, posse. Quia bono domus, vel alicuius familiæ prouidere, est opus pietatis, quod interdum præfertur operi religionis. Vnde si quis peregrinationem voueret, & timeret ex eius absentia graue damnum domui, vel familiæ obuenturum, poterit dispensari. Sic Suarez, Sanchez, Tamburinus, Palaus locis citatis. Trullench. *num.* 2. & 15. Marcus Vitalis, & Bruno *locis citatis*.

QVÆSTIO XXIV.

An sit iusta causa dispensandi in iuramento, aut voto castitatis, aut Religionis, necessitas conseruandæ progeniei alicuius nobilissimi Ducatus, aut Marchionatus.

RESpondeo non esse iustam causam dispensandi absolutè, benè tamen admixta aliqua commutatione. Ratio est, quia hæc causa est merè temporalis: ergo non sufficit ad dispensationem me-

ram. Est tamen aliqualis causa, vt admixta commutatione partim dispensetur, quia cedit in honorem Dei creditoris hac benignâ remissione vti, & in specialem Ecclesiæ protectionem familiarum illustrium conseruatio. Sic enim in praxi seruat Sacra Pœnitentiaria. Sic Nauarr. *lib.* 3. *consil. in* 1. *edit. consil.* 31. *n.* 2. *de voto*, Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 3. *num.* 9. *in commento*, *lit. D.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. cap.* 20. *num.* 25. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 51. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 42. *n.* 15. Palaus *disp.* 2. *punct.* 9. *n.* 16. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *n.* 19. vbi omnia nuper dicta iis paucis verbis comprehendit. Si voti executio tibi causa est damni, vel tui, vel publici, vel tuæ familiæ, &c. sufficienti causa instructus dispensationem voti petis. Hinc longæ peregrinationes, austera ieiunia, si te, vel familiam notabiliter lædant, dant sufficientem causam: quia tibi prouidere, vel familiæ, ad charitatem pertinet, pietatemque. Huc reducitur causa dispensandi in castitatis voto, ne quis castè viuens morbo continuo fortè diuexetur, ne familia illustris pereat, ne inimicitiæ grassentur inter ciues, quando dispensatione voti his malis matrimonio occurri speratur. Si causa est merè temporalis, vt accidit in dicto morbo, vel illustris familiæ conseruatione, &c. vtpotè non omnino sufficiens, semper erit aliqua commutatio admiscenda. Hæc ille.

QVÆSTIO XXV.

An sit iusta dispensandi in voto (aut iuramento) causa quod vouens conferat magnam pecuniæ summam ad opera pia, aut publica.

RESpondeo vt certum, quod non sit iusta causa ad dispensandum in voto; benè tamen ad commutandum illud. Ratio est, quia eleemosyna connumeratur inter opera bona, in quæ potest bonum opus voti commutari: non tamen sufficit ad dispensationem, quia dispensatio requirit aliquid obstans executioni voti, quod non affert quæcumque oblata eleemosyna. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 45. *num.* 17. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *col.* 5. Villalob. *tract.* 34. *diff* 27. *n.* 2. & 3. Trullench. *lib.* 2. *Decalogi*, *cap.* 2. *dub.* 42. *num.* 5. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 20.

QVÆSTIO XXVI.

An sit iusta causa dispensandi, quod ex dispensatione voti, aut relaxatione iuramenti speretur maior vtilitas, maiorque spiritualis fructus ipsius iurantis, & vouentis.

RESpondeo, esse iustam causam. Quia per iuramentum, vel votum principaliter intenditur bonum spirituale, & vtilitas vouentis & iurantis. Richardus *in* 4. *dist.* 38. *art.* 9. *q.* 1. Sanchez *cap.* 45. *cit. num.* 38. Tamburinus § 4 *cit. num.* 21. ex Suario *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 17. *n.* 10. Qui optimè addit, id verum esse, quamuis ea spes sit cum aliquo dubio; ait namque sic: Et quamuis nullum sit dubium de obligatione, nec de honestate materiæ, si speretur aliunde maius bonum, etiamsi sit cum aliquo dubio, poterit inde honestari dispensatio, etiamsi

N 3 absque

absque illa non possit obseruantia voti praetermitti, vt benè Corduba q.147. *sum.* eum Syluestro, Caietano, & Soto, quos refert Couarr. in cap. *quamuis pactum*, §.3. n.4. Haec Suarius. Legantur Bonus, & Vitalis *loc. cit.*

QVÆSTIO XXVII.

An eadem causa exigatur, & sufficiat ad dispensandum in voto, & ad relaxandum iuramentum in solum Dei honorem emissum.

Respondeo dicendum, quod eademmet causa exigatur, & sufficiat ad dispensandum in voto, quae exigitur, & sufficit ad relaxandum iuramentum in solum Dei honorem praestitum. Quia huiusmodi iuramentum est, quoad eius dispensationem, instar voti. Sic Sotus, & Aragon, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.8. de matrim. disp.10 num.1.* & *30.* & *lib.4. Decal. cap.45.n.14.* Trullench. ex illo, *dub.42.cit.n.2.* & quae diximus suprà.

QVÆSTIO XXVIII.

An sit sufficiens causa ad dispensandum in iuramento, aut voto non ludendi, vehemens desiderium ludendi, ac tentationes pati.

Respondeo vt caeteri, non esse sufficientem, nisi casu, quo dictae tentationes eò vouentem trahant, vt illum frequenter transgressionis voti, vel iuramenti periculo exponant. Ratio, inquit Nauarrus, est; quia tale iuramentum est verum, & de re graui factum: atqui à iuramento iusto de re graui absolui nemo potest sine iusta causa: ergo. Sic ille *cap.12. num.51.* Sanchez ex illo *lib.4 Decal. cap.45. num.47.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub 42. num.13.* Alcozer *lib. de ludo, cap.13. concl.8.* Qui addit iustam causam dispensandi in iuramento non ludendi esse, si quis constitutus sit in illius violandi occasione, eo quòd inuenis sit, & in eo loco versetur, quo ludum praetermittere nequit, nisi rusticus, & agrestis habeatur.

QVÆSTIO XXIX.

An Praelatus peccet semper dispensando in voto, vel iuramento, si non misceat aliquam commutationem.

Affirmant quidam. Quia infidelis est dispensator, qui cum minori domini iactura potens aliquid efficere, eius rationem non habens, cum maiori facit. Ita Sotus *lib.7. de iust. q.4. art.3. col.8.* Hinc ergo (inquiens) fidelis dispensator, & prudens colligat, vt si in voti impedimento satis per commutationem succurritur, illo vtatur, citra dispensationem, remedio: aliàs infidelis esset. Nam omnimoda dispensatio citra necessitatem culpâ non caret: neque dispensantis reatus petentem excusat, quin eodem complicetur: tametsi maior sit in dispensante. Ita ille. Quem citat, & sequitur Rodrig. *in 2.p.sum. cap.190.num.4. in fine*, & *in Bulla Cruciata, §.9. num.107.* Ouandus *in 4. dist.38. disp. vnica, Propositione 19.* Quorum sententiam expressè fatetur Suarez esse probabilem, *lib.6. de voto, cap. 17.n.18.*

Sed probabiliùs multò Resp. non semper peccare, occidum venialiter Praelatum dispensando nullam commutationem admiscendo. Quia certum est, quod Praelati habent potestatem dispensandi omnino, & absolutè, sine commutatione adiuncta, vt supponunt omnes Doctores, tanquam rem certissimam: ergo talis potestas non est superflua, nec otiosa: ergo potest interdum secum actum plenum exercere validè, & licitè: ergo possunt dari causae iustificantes talem dispensationem. Sic Suarez *lib.6. cap.17.cit. n.18.* Sanchez *lib.8. de matrim. disp.9. num.18.* & *lib.4. Decal. cap.46. num.2.* Qui ad fundamentum Soti respondet, quod suauis gubernatio Ecclesiae petit, vt vsus harum duarum facultatum, dispensandi nempe, & commutandi, sit in Praelato, ad vtraque vtendum quando opus fuerit; nimirum aut commutando partim, aut benignius agendo, dispensando omnino. Vnde quando vtraque potestas sic committitur Oeconomo, non est infidelis, si vtraque vtatur. Sic etiam tenent Caiet. 2.2. *quaest.88. art.12. dub.2.* Nauarr. *cap.12. n.63.* vbi ita ait: Qui habet authoritatem dispensandi, poterit omnino relaxare, absque eo quod loco voti aliquid iniungat, & tunc tam vouens, quàm qui dispensat, manent in conscientia securi. Sic ille. Trullench. *dub.42. cit. num.18.* Basseus *tom.2.votum 2.n.29.*

QVÆSTIO XXX.

An possint assignari casus, in quibus licitè possit Praelatus vti totali dispensatione in votis, & iuramentis.

Respondeo, quod sic. *Primus est*, si vouens tot emiserit vota, vt expediat aliqua illorum omninò auferre. *Secundus*, si ita pauper sit vt nullam eleemosynam elargiri valeat, ac ita labore, ac aliis occupationibus sit implicitus, vt expediat nullum illud onus illi iniungere. *Tertius*, quando timetur periculum lapsus ex quacumque materia relicta sub voti obligatione. *Quartus*, si tot scrupulis vexatus sit, vt expediat ad prospiciendum quieti suae conscientiae, eum omnino voti obligatione liberare. Sic Sanchez *cap.46. num.3.* Suarez *cap.17.cit. n.18.* Trullench. *n.18. citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An saltem sit sanum consilium admiscere dispensationi commutationem aliquam.

Respondeo dicendum, quod regulariter loquendo sit sanum consilium. *Tum*, quia iura semper adiungunt aliquam recompensationem, vt constat ex capite 1. & 2. & *c.magna*, & *sequent. de voto:* & in Rescriptis Pontificum vix conceditur dispensatio, vel potestas dispensandi nudè; sed vel sola commutatio, vel semper adiungitur aliqua recompensatio. *Tum* etiam, quia hoc modo euitantur sufficienter causae scrupuli. Sic communis. Suarez *cap.17. cit. fine.* Caiet. & Nauarr. *locis suprà citatis.*

citatis. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 10. *num.*101. *in* 1. *editione*, Sanchez *cap.*46. *citat. num* 4. Alcozer *in sum. cap.*16. *de voti dispensatione, concl.*2. *fol.* 58. *pag.*2. apud Sanchez: apud me verò *fol.* 74. *pag.* 2. Trulleneh. *lib.*2. *cap.* 2. *dubitat.*42. *fine.* Palaus *disputat.* 2. *punct.* 9. *num.*17. Basseus *tom.*1. *votum* 7. *n.*8.

QVÆSTIO XXXII.

An stante causa legitima dispensationis, teneatur semper Pralatus illam concedere.

AFfirmant quidam. Quia potestas dispensandi data est Prælatis in subsidium, & remedium subditorum. Ita loquendo de dispensatione in communi, tenent Rosella, Syluest. Armilla, Sà, Ioan. Sancius, & alij citati à nobis, loquendo de dispensatione ieiunij, 3. *part. tract.*5. *disputat.*10. *quæst.*24.

Sed iuxta ibi dicta, iterum probabiliùs Respondeo, non teneri semper ad dispensandum. *Tum* quia ad id nullo iure adstringitur. *Tum* quia dispensatio verè est gratia: sed gratia est indebita: ergo. Sic Archidiacon. Turrecrem. Dominicus, & alij, quos citat & sequitur Sanchez *lib.*3. *de matrim. disput.*10. *n.*3. *& lib.*4. *Decal cap.*46. *num.*8. Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*17. *num.*21. Basil. Castro Palao, & alij à nobis citati 3. *p.* vbi suprà.

QVÆSTIO XXXIII.

An saltem in aliquibus casibus teneatur Superior ad dispensandum.

REspondeo vt certum: teneri, & sub peccato. Casus sit, quando notabile bonum publicum, aut priuatum spirituale vouentis dispensationem exigit, nec mera commutatione potest commodè id damnum ex non concedenda dispensatione imminens caueri, aut illo bono spirituali prospici, quia cùm potestas Superiorum ad dispensandum sit in subsidium, & bonum subditorum, ac ex officio teneantur consulere eorum saluti, tenebuntur vtique dispensare, quoties dispensatio ad eum finem est necessaria. Sic Sanchez *de matrimon. disputat.*10. *citata, num.*6. *& cap.*46. *citat. num.*9. Castro Palao *disputat.*2. *punct.*9. *fine*, & alij apud ipsos. Suarez *cap.*17. *citat. num.*21. Trulleneh. *lib.*2. *cap.*2. *dubitat.*41. *n.*13. Basseus *tom.*2. *votum* 2. *n.*30.

QVÆSTIO XXXIV.

An si causa est adeo vrgens, vt petat totalem dispensationem, liceat tunc Pralato cogere subditum ad aliquam partialem voti commutationem admittendam.

REspondeo tunc minimè licere Prælato subditum ad id cogere. Quia tunc, vt nuper vidimus, tenetur Prælatus ex vi sui muneris ad totalem dispensationem concedendam, cum subditus habeat ius, vt supponitur, vt ei concedatur absoluta dispensatio, ex vi causæ, quam allegat. Sic Soarez *num.*21. *cit.* & Sanchez *cap.*46. *cit. num.*5. licèt dicat rarissimum fore casum.

QVÆSTIO XXXV.

An si Pralatus nolit dispensare in votis quando tenetur, tunc possit vouens ad Superiorem illius appellare, vt sibi medeatur.

NEgant aliqui apud Sanchez, *de matrimon. lib.*3. *disputatione* 10. vbi de hac difficultate, loquendo de dispensatione in denunciationibus, latissimè agit. Vnde ex illo ad propositam quæstionem.

Respondeo dicendum, quod possit vouens in assignato casu implorare per appellationem, officium Superioris, vt sibi medeatur; & tunc causa ea deuoluetur ad Superiorem; Qui similiter tenebitur dispensare, aut cogere Prælatum inferiorem, vt dispenset. Secus dicendum in caso quo dispensatio non sit debita, sed gratuita: quia tunc non potest vouens appellare, sed solum potest officium Superioris implorare, vt ex misericordia secum dispenset. Sic Sanchez *loco citat.* & *lib.*4. *Decalog. cap.* 46. *num.* 10. Trullench *num.*13. *citato.*

QVÆSTIO XXXVI.

An voto, aut iuramento ligatus teneatur aliquando dispensationem, aut commutationem, aut irritationem petere.

REspondeo teneri in duplici casu. *Primò*, quando vouenti, aut iuranti imminet graue, ac proximum transgressionis periculum: quia tunc lege charitatis tenetur sub mortali consulere suæ saluti spirituali, si aliud eius periculi euadendi medium non occurrat.

Secundò quando dubitat vouens (aut iurans) an in hoc, vel in illo casu sit culpa exequi rem voto, vel iuramento promissam, an potiùs sit culpa non exequi, nec id dubium aliter vincere potest; tunc enim, vt ea perplexitate liberetur, tenetur his mediis vti. Sic omnino Sanchez *lib.*4. *Decal. c.*46. *n.*11. & ex illo, etiam omnino Trullench *num.*14. & Marcus Vitalis *in disquis. Moral. tract. de voto, inquisit.*3. *n.*12.

§. II.

De his qui potestatem habent ordinariam dispensandi vota, & relaxandi iuramenta Deo soli praestita.

QVAESTIO XXXVII.

An omnes Praelati, qui dispensare possunt in votis, possint etiam dispensare in iuramentis promissorijs Deo factis.

NEgare videtur D. Thom. 2. 2. *quaest.* 89. *art.* 9. eum non obscurè innuat, solum Pontificem posse dispensare in iuramentis vndequaque licitis.

Sed vt certum Respondeo dicendum, quod omnes Praelati, qui possunt dispensare in votis respectu suorum subditorum, possint eodem modo in iuramentis praestitis Deo. Quia (vt saepè est habitum) huiusmodi iuramenta habent votorum rationem, & naturam. Sic communis. Sotus *lib.* 8. *de iust quaest.* 1. *art.* 9. qui explicat benè D. Thomam, dicendo solùm velle, quod aequius sit, vt solus Papa in iuramentis dispenset. Angel. *iuramentum* 6. *initio.* Caiet. 2. 2. *q.* 89 *art.* 9. *initio*, & ibi Aragon *dict.* 4. Valentia *disp.* 6. *q* 7 *punct.* 4. *col.* 5. Azor. *lib.* 11. *cap.* 9. *quaest.* 6. Syluest. Toledo, Tabiena, & Sà, quoa citat & sequitur Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 41. *n.* 1.

QVAESTIO XXXVIII.

An dispensatio sit actus Ordinis, aut iurisdictionis.

REspondeo vt certum: Quod non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis spiritualis. *Prima pars* constat, quia nullus est Ordinis character ad hoc deputatus; & Episcopi electi, & à Papa confirmati, nondum tamen consecrati, nec Sacerdotio insigniti dispensare possunt.

Secunda item pars patet. *Tum* ex eius origine, quam §. 1. *quaest.* 1 *&* 2. explicuimus. *Tum* ex eius fine, qui est merè spiritualis, nempe animarum salus. *Tum* denique ex materia, quae diuinum cultum, & honorem continet. Sic Paludan. *in* 4. *dist.* 38. *quaest.* 4. *art.* 4. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dubit.* 12 *num.* 100. *in* 1 *edit.* Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 10. *n.* 1. dicens id esse de fide. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 2. *n.* 11. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 37. *num.* 16. & *cap.* 38. *num.* 7. Fagondez *lib.* 2. *Decal. cap.* 41. *num.* 3. addens, non solùm esse actum iurisdictionis spiritualis simpliciter; sed actum iurisdictionis spiritualis fori externi, & ideo solum competit Praelatis habentibus iurisdictionem spiritualem in foro externo, quod & nos diximus *suprà*, §. 1. *q.* 2.

QVAESTIO XXXIX.

An haec potestas dispensandi in votis, aut iuramentis Deo praestitis, fuerit in lege natura, & in lege scripta, apud Sacerdotes, aut Pontifices illius populi.

AFfirmandum videtur. Quia licèt lex naturalis & scripta fuerint imperfectiores lege gratiae, & Euangelij; attamen Deus, nec vt Author naturae, nec vt Author legis scriptae defuit in necessariis, quorum vnum est potestas dispensandi: ergo fuit in illis legibus haec potestas. Ob id satis probabilis est hic dicendi modus, vt innuit Suarez *infrà*.

Sed probabiliùs Respondeo, in neutra lege fuisse hanc potestatem. Quia licèt ea media, quae praecisè ad salutem necessaria erant, in neutra lege defecerint, attamen inter haec media non computatur potestas dispensandi, sed inter media necessaria ad perfectam, & consummatam gubernationem Ecclesiae, qualis sola est in lege Euangelica. Et ex his medijs multa defecere in illa duplici lege, tanquam non omni ex parte consummata. Sic, licèt timidè, videtur sentire Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 9. *numer.* 10. & 11. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 37. *numer.* 18. Fagundez (omnino ex Sanchez, quem non citat) *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 4.

QVAESTIO XL.

An haec potestas dispensandi in votis, vel iuramentis, possit competere iure ordinario, aut delegato, Clerico solius primae Tonsurae.

REspondeo vt certum dicendum, quod possit illi vtroque iure competere (quidquid dubitauerint Palud. *in* 4. *dist.* 38. *quaest* 4. *art.* 4. *concl.* 9. *num.* 77. & D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. *vers. item Poenitentiary.*) Quia cùm non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis, vt nuper est habitum, nullum specialem Ordinem requirit, sed solùm vt dispensans sit persona Ecclesiastica, & sic sit capax iurisdictionis spiritualis, ad quod satis est prima Tonsura, vt constat, quia sola ea insignitos potest quis esse Vicarius generalis Episcopi, & habere potestatem excommunicandi, & absoluendi in foro externo ab excommunicatione, vt ex praxi constat, & ex dictis à nobis *part.* 4. *tract. de excommunicatione.* Sic Sanchez *cap* 37. *citat. numer.* 20. ex Sayro *de censur. lib* 1. *cap* 1. *num.* 8. Suario *tom.* 5. *de censur. disputatione* 2. *sect.* 5. *numer.* 11. Lessio *lib.* 2. *cap.* 40. *dubitatione* 12. *numer.* 100. Sic etiam omninò ex Sanchez Fagundez *loco citat. num* 7. Trullench *lib* 2. *cap.* 2. *dubitat.* 37. *numer.* 3. *fin*, Villalob. *part.* 2. *tit.* 34. *diff.* 14.

QVAESTIO

QVÆSTIO XLI.

An etiam Clerico coniugato possit competere, iure ordinario, aut saltem delegato, hæc dispensandi potestas.

RESpondeo vt certum, *Primò*. Clerico coniugato minimè potest competere hæc potestas iure ordinario. Patet. Quia Clericus coniugatus non reputatur persona Ecclesiastica, nisi quoad sola Canonis,& fori priuilegia,& hoc non absolutè,sed seruatis quibusdam conditionibus:atqui sola persona Ecclesiastica est capax iurisdictionis spiritualis: ergo sola illa est capax dispensandi: ergo minimè Clericus coniugatus; & à fortiori, nulla persona merè laica. Sic Sayrus, Suarez, Fagundez, Trullench citati,& nos *part*.4.

Respondeo *Secundò*. Potestas dispensandi in votis potest competere Clerico coniugato,& cuilibet laico, per delegationem summi Pontificis solius. Quia potest Pontifex committere vtrique potestatem excommunicandi, vt diximus *part*.4.*loco citato, quæst.præc.* ergo poterit & dispensandi. Sic Authores citati.

QVÆSTIO XLII.

An hæc potestas ordinaria dispensandi in votis, & iuramentis, resideat tanquam in primo fonte, & capite; in summo Pontifice, erga omnes Cristianos totius orbis.

RESpondeo tanquam quid certum: Quod sic. Quia Sum. Pontifex omnium Christianorum est verus Pastor,& iudex in spiritualibus,iuxta illud *Matth* 15. *Pasce oues meas*, idest,non has,vel illas, sed omnes vbicumque per totum terrarum orbem dispersæ fuerint. Sic omnes Catholici. Legantur Sanchez *lib*. 4. *Decal. cap*.38. Sotus *lib*.7. *de iust. quæst*.4. *art*.1. *ad* 4. Fagundez *lib*.2. *cap*.41. *num*.9. Trullench. *lib*.2. *cap*.2. *dubit*.37. Tamburin. *lib*.3. *cap*.16. §.4. *à num* 5.

QVÆSTIO XLIII.

An Summus Pontifex possit dispensare omnia iuramenta Deo præstita, & vota tam realia, quàm personalia.

RESpondeo vt certum: Posse omnia iuramenta & vota, saltem simplicia, dispensare ex iusta causa. Quia vt nuper est habitum, Pontifex est Christi Vicarius,& totius Ecclesiæ Pastor,& caput: ergo vt talis, omnia vota (saltem simplicia) omnium dispensare potest. Sic omnes Theologi tenent cum D. Thoma 2. 2. *quæst*.88. *art*. 11. Vnde breui dixit Tamburinus loco cit. Pontificem Summum in omnibus votis dispensandi potestatem habere, nimis certum est. De aliquibus tamen votis solemnibus dubitant aliqui Doctores; & vt soluamus eorum dubia, sit

QVÆSTIO XLIV.

An summus Pontifex possit dispensare in voto castitatis solemni, emisso in susceptione Sacrorum Ordinum.

NEgabunt fortè qui putant continentiam connexam esse iure diuino Ordini Sacro. Sunt autem Maior, Clichtoueus, Tostes, & Vualdens. quos citauimus 2.*p. tract*.6. *disp*.13 *q*.1.

Sed Respondeo vt quid certum: Posse. Quia id de facto dispensauit S.Gregorius Papa cum Subdiacomis Siciliæ, vt constat *ex lib*.1. *epist*.42. Sic D. Thomas 2.2.*q*.88. *art*.11. cuius sententiam esse indubitatam,ait Sotus *lib*.7.*de iust*.*q*.4.*art*.2.§.*De tertia propositione*. Legantur Sanchez *lib*.7.*de matrim. disp*.27. & *lib*.8.*disp*.8. & Prado *tom*.2.*de iust.cap*. 31.*de voto*, *q*.14. §.1. *num*.4. vbi ait consequenter, quod non solum possit Papa dispensare,vt quis Ordinetur,non vouendo castitatem; sed etiam,vt post quam est Ordinatus, vxorem ducat,& matrimonio vtatur. Legantur à nobis dicta 2.*p. tract*.6. *disp*.13. *q*.1.& *sequent*. Basseus *tom*.1. *votum* 7.*n*.27. & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XLV.

An item possit Sum. Pontifex in voto castitatis, emisso in professione solemni Religiosa, dispensare.

NEgant quamplures Doctores. Inter quos primatum tenet Angelicus Doctor,qui 2.2.*q*.88. *art*. 11. id expressè docet, & probat *Primò* ex Innocent. III. cap. *cum ad Monasterium*, *de statu Monach* iis verbis: Papa non potest facere, quod ille, qui est professus Religionem, non sit Religiosus, licet quidam Iuristæ ignorantes contrarium dicant. Et ideo (*addit infrà*) in voto solemnizato per professionem Religionis, non potest per Ecclesiam dispensari, & rationem assignat Decretalia *Innocentij*, quia castitas est annexa Regulæ Monachali.

Secundò probat ratione deducta ex dictis. Nam Papa non potest facere, quod ille, qui est professus Religionem,non sit Religiosus: sed votum castitatis est essentiale statui Religionis: ergo in voto solemnizato per professionem Religionis potest per Ecclesiam dispensari.Ita tenent apud Sanchez *lib*.8. *de matrim.disp*.8. *num*.6. viginti quatuor Doctores, inter quos præcipui sunt Albert.Magnus *in* 4. *dist*. 38. *art*.16. & 18. Capreolus *dist*.33. *q.vnica*,*art*.3. Deza ibi *art*.3 *notab*.3.& 5. Sotus *lib*.7.*de iust*.*q*.4. *art*.2.*per totum*,& *in* 4.*dist*.38.*quæst*.2.*art*.2.*concl*.2. Barth.de Ledesma *de matrim.dub* 33 Ludou.Lopez 1.*p.instructor.cap*.49.& 2.*p*. vbi *de matrim.cap*.48. Aragon 2.2.*q*.88.*art*.11.*col*.9. Syluest. Armilla,Tabiena,& alij. Quibus addi possunt Ioan.à S.Thoma 2. 2.*q* 88.*art*.11.*disp*.29. Raph.de la Torre *ead.q*.88. *art*. 11. *part*. 712. Ioan. Martinez de prado, latissimè *tom*.2. *de iust. cap*.31. *de voto*, *q*.14. §. 2. *à num*. 10.

Affirmant è contra alij quamplurimi Doctores. Qui *Primò* probant ex facto Pontificum, quos sæpius in hoc voto dispensasse affirmant plures Doctores, quibus fide indubitata credendum est, vt sunt Azorius, Medina, Sayrus, Lessius,& alij plures,

res apud Dianam infra : ergo asserendum est, posse. *Secundò.* Quia Papa potest dispensate in voto castitatis per ordinis susceptiooem, vt tanquam quid certum cum D. Thoma docuimus : atqui boc votum non mious solemne est , quàm votum castitatis admissum pet Professionem Religiosam ; ergo etiam in hoc potetit. Sic sentit Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 8. *num.* 7. teferens pro se plusquam centum Doctores , inter quos refert in primis D. Thomam *in 4. dist.* 38. (*sic cita, non* 28.) *quæst.* 1. *art.* 4. *quæst.* 1. *ad* 4. & ex ipsius Sancti Doctoris Discipulis , Palud. *ibidem quæst.* 4. *art.* 4. *concl.* 11. D. Anton. 2. *p. tit.* 11 *cap.* 2. §. 9. & 3. *p. tit.* 1. *cap.* 15. §. 3. Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *toto art.* 11. & *in opusc. tom.* 1. *tit* 27. Medina etiam , Henriquez, Valentia, Sà , Nauar. Viuald. Rodtiguez , Petr. de Ledesma & alij. Quibus addi possunt Tanner. *tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 4. Valetus *verb. dispensatio, differ.* 6. Vasquez 2. 2. *disput.* 165. *num.* 104. Azor *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *quæst.* 1. Ægidius *de Sacram. disput.* 31. *num.* 6. Basil. Legion. *lib.* 7. *de matrimon. cap.* 22. Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 68. Reginald. *lib.* 31. *num.* 123. Rebellius *lib.* 3. *quæst.* 2. *num.* 5. Præpositus *in* 3 *p. quæst.* 7. *de impedim. matrim. dub.* 5. *num.* 2. quos & alios citat, & sequitur Diana *par.* 8. *tract.* 1. *resol.* 73. Sayrus etiam *lib.* 6. *Clauis Reg cap.* 11. *num.* 17. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap* 2. *dub.* 38. *num.* 4. Basseus *tom.* 1. *votum* 7. *numer.* 28. vbi hanc sententiam communem Canonistarum , & ferè Theologorum vocat.

Cum quibus , quamuis distinctiùs , Respondeo: Posse optimè Pontificem dispensare in voto castitatis emisso in professione Religiosa , & sic vt Religiosus professus solemniter vxorem ducat ; non tamen id posse , voto manente , & statu Religionis perseuerante ; benè tamen sublato voto simul cum ipso statu Religionis à persona Religiosa cum qua dispensatur. Quia licèt de essentia Religionis, eiusque statu sit castitas, tamen non est de essentia eius, qui semel Religiosus est factus, vt maneat Religiosus: atqui hoc benè fieri potest à Pontifice, vt doctè probat Sanchez *lib.* 8. *de matrim disp.* 8. *n.* 7. & 15. ergo. Sic innuimus *part.* 2 *tract.* 9 *de matrim. disp.* 24. *q.* 4. dum diximus : Non posse Pontificem dispensare in voto solemni Professionis, ita vt voto manente , & statu Religionis perseuerante, matrimonium postea contractum validum sit. Et hac distinctione supposita , multo probabilius est placitum Authorum secundæ sententiæ , & illâ facilè potest fieri satis fundamentis contrariæ. Lege pro nostra Franciscum Bordon. *tract. de Profess. Religiosa , de castitate cap.* 25. *quæst.* 18. vbi ait , dispensationem huiusmodi regulariter importare relaxationem & destructionem status Religiosi in dispensato, ac proinde de Religioso desinere esse , & reduci ad eum statum in quo erat , antequam Professionem emitteret , & consequenter extingui professionem & ttia vota in ipsa comprehensa.

QVÆSTIO XLVI.

An dispensatio in huiusmodi voto castitatis, Professione Religiosa emissa possit aliquando esse expediens.

RIspondeo ex dictis dicendum, quod non solùm possit esse expediens, sed & maximè necessaria. Casus sit, v.g. si Monachus, vel monialis sit magnus Princeps , & eius dispensatio ad matrimonium maximè expediat bono communi Reipublicæ, pro bono pacis, ad sedandas inimicitias , vel ad sustentandam sobolem , & successionem bono communi necessariam ; tunc certè maximè expediens, immò & necessarium erit, vt talis dispensatio à Pontifice detur. Quo in casu legitimè dispensatos non tenetur, mortua vxore, ad Monasterium redire : quia obligatio semel omnino extincta non reuiuiscit. Sic Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2 *dub.* 38. *num.* 4. *fine.*

QVÆSTIO XLVII.

An ad hanc dispensationem voti castitatis Religiosi concedendam , semper debeat desiderari causa boni communis.

NEgat Ricardus *in* 4. *dist.* 38. *art.* 9. *q.* 1. *corp.* & *ad* 3. dicens ad illam concedendam satis esse bonum priuatum ipsius Religiosi vouentis, vt v.g. vitationem probabilissimæ voti transgressionis. Huic Authori fauet satis Caietanus idem dicens de voto solemni Clericorum, *tom.* 1. *opuscul. tract.* 27. *de dispensat matrim. in occident. Ecclesia, q unica,* & *tomo* 3. *tractatu vltimo, in respons. ad* 12.

Sed vt certum Respondeo, semper desiderari vrgentissimam boni communis causam , veluti pacem totius Regni, & alias nuper assignatas. Ratio est *Primò.* Quia dispensatio hæc nequit fieri absque aliquo detrimento Religiosi status: atqui rationi valdè dissonat , spectari priuatum bonum , postposito totius status Religiosi detrimento: ergo. *Secundò,* quia aliàs frequenter dispensationes hæ indulgendæ forent, cum frequenter ipsius Religiosi professi bonum priuatum occurrat, ob quod concedendæ illi dispensationis iusta causa existeret , quod quàm labefactaret Religiosum statum, quis non videat ? *Tandem,* quia frequentiùs Religiosi tentationibus vexarentur, spe obtinendæ dispensationis ad statum Religiosum descendum. Sic optimè Sanchez *lib.* 8. *de matr. disp.* 8. *numer* 8. ex Medina *lib* 5. *de Sacror. homin. continent. cap.* 37. *ad finem* , Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 7. *col.* 9. *vers Respondeo* , Angeles *in florib.* 1. *p. vbi de matrim. q.* 11. *de impedim. ordinis. art* 3 *dub. vltimo,* Catharin. & Caietanus *in quæst. An Papa possit dispensare in voto Ordinis Sacri.* Qui omnes doctrinam Ricardi tanquam falsam reprobant. Legatur Bordon. *cap.* 25. *cit. quæst.* 17. *num.* 24.

QVÆSTIO XLVIII.

An Papa possit dispensare, vt Monachus ad tempus matrimonium ineat , donec habeat prolem, & statim ad Religionem redeat.

AFfirmant Præpositus, Baldus, Fulgosius, Loazes, Anton. Cucos, Borgasius, & alij apud Sanchez *loco cit. num.* 9.

Sed tanquam certum Respondeo, non posse. Quia perpetuum esse matrimonij vinculum, est de matrimonij essentia. Sic ex Abbate cap *Ex publico, n.* 11, *de conuers. coniug,* & Tabiena *verb. dispensatio, q.* 6. tenet Sanchez *num.* 9. *cit.* Qui tamen addit , posse Pontificem ita cum monacho dispensare ad matrimonium , vt si habita prole , vxor liberè consentiat , vel causam diuortij perpetuam dederit per fornicationem, teneatur ad Religionem redire: quia hoc non est contra matrimonij substantiam , cùm quilibet

quilibet coniux, proprio spontaneo voto possit ad hoc se obligare.

QVÆSTIO XLIX.

An si Pontifex dispenset in voto solemni Professi absque causa, valeat matrimonium ab ipso contractum.

AFfirmant quidam fore validum tale matrimonium, si fœmina bona fide dispensato nubat, eredens dispensationem legitimam; ne aliàs Principis authoritate decipiatur, ac damnum sentiat. Ita docent Innocent. cap. *Cum ad Monasterium, n.3. de statu monach.* & ibi Hostiens. *n.31.* Anton. *n.28.* Ioan. Andr. *n. vltimo*, Abbas *n.22.* Anchat. *n.34.* Sigismond. *consil.50. n.48.* & etiam Paludan. *in 4. dist.38.q 4. art 4. concl.3.n.40.* & Alvarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ, lib.1. art.46. lit. G.* Qui omnes addunt, monachum illius illegitimæ dispensationis conscium, non posse petere; teneri tamen reddere: sed hæc doctrina benè reiicitur à Sanchez, eo quòd bona fides licèt à culba eximat, non tamen potest facere dispensationem validam. Vnde.

Alij probabiliter, & satis, ob aliud fundamentum, censent tale matrimonium fore validum, quia probabile est, validam fore talem dispensationem sine causa datam, eo quod impedimentum hoc dirimere solo iure humano existiment. Ita plures DD. apud Sanchez *lib.7. de matrim. disp.16* & dicit esse probabile horum placitum *lib.8. disp.8. n.10.*

Sed iuxta nostram doctrinam probabilius Respondeo, tale matrimonium esse inualidum, quia probabilius est, hoc impedimentum dirimere iure naturali diuino, vt diximus *de matrim. tract.9. disp.12. q.2* ac proinde dispensationem absque causa datam esse inualidam. Et ideò dicendum est, quod lethaliter peccauerit contra hoc votum contrahens, si hoc scienter fecerit. At vbi iam contraxit, adest iustissima causa dispensandi cum illo, vt petat debitum, propter præsentaneum incontinentiæ periculum. Legatur Sanchez *locis citatis.*

QVÆSTIO L.

An Professus cum quo dispensatum est ad nuptias, teneatur ad officium diuinum recitandum.

NEgat Nvuarrus in cap. *Quando, cap.7.n.20.* talem Professum teneri ad Officium diuinum, si illi concedatur facultas ducandi vxorem, ita vt desinat esse Religiosus: quia per solam facultatem (inquit,) non desinit esse.

Alij dicunt talem Professum teneri ad Officium antequam ad nuptias transeat: secus vbi iam transiuit. Ita Rodrig. *tom.1. sum. cap.141. n.14 in 2. edit.*

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri ad recitandum Officium, ab eo tempore, quo Professus habitum monachalem exuit induens vestes sæculares, vt dispensatione vtens, matrimonium ineat. Quia ex tunc liberatur à cæteris Monasticæ vitæ oneribus. Sic Sanchez *num.11. cit.* Et nos part.6.

QVÆSTIO LI.

An etiam Concilium generale possit, sicut & Papa, dispensare in prædicto voto solemni Castitatis.

REspondeo tanquam certum: Quod etiam possit. Quia certè gerit vicem Pontificis in omnibus. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.38. num.1.* & Trullench *lib. 2. cap.2. dub.38. n.4. fine.* Qui ambo citant Sotum *lib 7. de iust. q 4. art.1. ad 4.* Sed ambo male. Nam Sotus in tali articulo non proponit nisi tria argumenta, & *in 2. art.* qui quartum proponit, nil de potestate Concilij agit. Sic Prado etiam *cap.31. de voto, q.14. §.6. num.60.*

QVÆSTIO LII.

An Cardinales, qui Legati Apostolici non sunt, possint, ex vi sui muneris, & dignitatis dispensare in votis, & iuramentis Deo præstitis.

AFfirmandum videtur. Quia Cardinalis dicitur habere ius Episcopale in suâ Ecclesia: ergo quoad suos subditos habent hanc dispensandi in votis, & iuramentis potestatem, sicuti habent Episcopi. Antecedens docent Ioan. Andreas *in cap.1. de Maiorit. & Obed. in 6.* & Martin. Laudensis *tract. de Cardin. q. 60.* vbi refert Papam hoc declarasse. Et ideò consequenter consequentiam concedunt.

Sed omninò Respondeo dicendum, minimè habere talem potestatem ex vi suæ dignitatis; quia minimè habent iurisdictionem Episcopalem. Vnde si non constet de contraria consuetudine, aut de veritate declarationis Pontificiæ, dicendum est, non habere potestatem ordinariam ad dispensandum in votis. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.10. n.10.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.38. numer. 2.* Trullench *lib.2. cap.2. dub.38. n.5.* Prado *cap.31. de voto, q.14. §.6. num.60.*

QVÆSTIO LIII.

An Legatus Apostolicus, seu Nuntius, possit in votis, & iuramentis, ex vi suæ dignitatis dispensare.

REspondeo vt certum: Posse dispensare in tota Prouincia sibi commissa in votis, & iuramentis, eodem modo, quo Episcopus in sua diœcesi. Quia eadem potestate gaudet ille in illa, qua hic in sua, vt latè probat Sanchez *lib.8. de matrim. disp.9. num.25.* Et docet *lib.4. Decal. cap.38. n.3.* ex Suario *num.10. cit.* Henriquez *lib.14. de irregularit. cap.18. n.2.* & Antonio Gomez *in Bulla Cruc. clausula 10. num.61.* Qui benè addunt, hanc potestatem esse ordinariam, quia licèt sit ex commissione Pontificis, est in ratione muneris, & est officio, non personæ, perpetuò annexa, & ideò non est censenda delegata, sed ordinaria. Sic etiam Trullench *dub.38. cit. n.6.* Prado *num.60.*

QVÆSTIO LIV.

An item summus Pœnitentiarius Pontificis habeat ordinariam in votis, & iuramentis dispensandis facultatem.

Respondeo vt certum, quod sic. Quia quamuis sit ex commissione Papæ, est tamen perpetuò annexa officio. Sic Suarez *num.* 10. *cit.* Trullench *num.*7.Prado *num.*60.Sanchez *num.*4. Addens,quod possit dispensare in voto Religionis, commutando vnum in aliam,vt testantur Paludan.*in* 4. *dist.*38. *q.* 4.*art.*4. *concl.*9. & D. Anton. 2.*p. tit.* 11. *cap.*2. §.9. *vers. item Pœnitentiarij*: idque dicunt constare ex literis, quas apostatæ ab eo impetrant: quare claré loquuntur de voto in solemni Professione facto. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO LV.

An Episcopi habeant potestatem ordinariam dispensandi vota, & iuramenta in tota sua diœcesi.

Negarunt aliqui, existimantes Episcopis solum esse concessam votorum, aut iuramentorum commutationem; dispensationem autem cuiuscumque voti, esse Papæ reseruatam. Ita Abbas *in cap. Propofuit, de concess. præbend. num.* 12. Rosella *verb. Papa,num.*1. *& verb. votum* 5. *num.*5. & Greg.Lopez *l.*5. *verb. Otras romerias, tit.*5. *p.*1.

Sed tanquam quid certissimum Respondeo dicendum, quod vnusquisque Episcopus in sua diœcesi habet ordinariam facultatem dispensandi (& à fortiori commutandi) omnia vota & iuramenta, quæ specialiter illi reseruata non sint. Ratio, quia vnusquisque Episcopus habet in sua diœcesi veram iurisdictionem Ecclesiasticam, & spiritualem in vtroque foro: ergo. Sic D. Thom. 2. 2. *quæst.*88. *art.* 12. *ad* 3. Nauarr. *cap.* 12. *numer.*75. Suarez *lib.*6 *de voto, cap.*10. *numer.* 3. *& sequentibus*, vbi oppositam sententiam falsam appellat. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 38. *numer.* 6. qui aduertunt, quod ipsemet Abbas *cap.* 1. *de voto, numer.* 7. recantauit palinodiam. Trullench *numer.* 8. Prado *numer.*60. Fagundez *lib.*2. *cap.*41. *num.*9. *fine*, & omnes.

QVÆSTIO LVI.

An dicti Episcopi possint facultate dispensandi vti, antequam sint consecrati.

Respondeo posse vti antequam consecrentur, dummodo sint à Pontifice confirmati. Quia à tempore confirmationis sunt veri Prælati, & gaudent omnibus ad suam iurisdictionem spectantibus, vt probat Sanchez *lib.*8. *de matrim. disp.* 2. *num.* 11. & *lib.*2. *in Decal. cap.*11. *n.*3. *& lib.*4.*cap.*38.*n.*7. vbi id in terminis docet ex Lessio *lib.* 2. *cap* 40. *dub.* 12. *num.* 100. *vers. secundò.* Sic ex vtroque Trullench *num.*8 *citato.*

QVÆSTIO LVII.

An etiam Archiepiscopi electi, & confirmati, habeant potestatem ordinariam dispensandi vota & iuramenta Deo præstita suorum subditorum.

Respondeo vt certum: Quod sic. Quia in sua diœcesi habent veram iurisdictionem Ecclesiasticam, & spiritualem in vtroque foro, sicuti Episcopi in sua: Deinde à tempore suæ confirmationis, ante consecrationem sunt veri Prælati: ergo, &c. Sic Authores citati, præcipuè Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *numer.* 4. Suarez *lib.*6. *cap.* 10. *numer.* 8. dicens id esse per se notum.

QVÆSTIO LVIII.

An item Archiepiscopi possint vti hac dispensandi in votis, & iuramentis potestate, ante receptum pallium.

Respondeo vt certum: Posse. Tum quia id constat ex cap. *Quod sicut*, §. *super eo*, *De electione*, & ex *cap. Suffraganei, eod. tit.* Tum etiam, quia vt nuper diximus, per confirmationem à Pontifice, conceduntur Archiepiscopis, sicut & Episcopis, ea quæ sunt iurisdictionis: atqui actio dispensandi est actus iurisdictionis: ergo. Sic Glossa *in d. cap. suffraganei.* Hostiens. Ioan. Andr. Abbas, Anton. Cardin. Anchar. quos citat, & sequitur Sanchez *cap.* 38. *citato*, *numer.* 9. Fagundez *lib.* 2. *cap.*41. *num.*10. Tamburinus *num.*5. *citato.*

QVÆSTIO LIX.

An possit Archiepiscopus dispensare in votis, & iuramentis Deo præstitis, cum subditis Episcoporum suffraganeorum.

Affirmat Rodriguez *tom.* 2. *sum. cap.* 100. *numer.* 3. & alij, quos tacito nomine refert, & videtur sequi Sà *vbi de voti irritatione*, *numer.* 12. Quorum sententiæ satis fauent Palud. *in* 4. *distinct.*38. *quæst.*4. *art.*4. *concl.* 8. *numer.* 46. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. vt notat Sanchez infrà.

Sed vt certum Respondeo, nullatenus posse, saltem extra tempus visitationis diœcesum suffraganeorum. Quia Archiepiscopus non habet ordinariam iurisdictionem, nisi in sua diœcesi; & solùm est iudex in causis diœcesis suffraganeæ per appellationem ad eum deductis, *cap.* 1. *de offic. Deleg.* Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 11. & apud illum Sotus *lib.*7.*q* 4.*art.*3.*col.*4. Aragon 2.2 *q.*88.*art.*1 2. *concl.*3. Sayrus *lib.*6.*cap.*11.*num.*79. Suarez *lib.*6 *de voto, cap.* 10. *num.*8 Henriquez, Auila, Syluest. Angles, & Anton. Gomez. Fagundez *lib.*2. *cap.* 41. *numer.* 10. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *numer.* 5. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dubit.* 18. *numer.* 9. Prado *cap.* 31. *quæst.* 14. §. 6. *numer.*62. Bonac.

Bonac. tom. 2. disp. 4. de 2. precep. quaest. 2. punct. 7. §. 4. num. 7.

QVÆSTIO LX.

An saltem possit Archiepiscopus dispensare in votis, & iuramentis cum subditis Episcoporum suffraganeorum, dum visitant horum diœcesim.

Affirmant, eo quòd tunc sit legitimus illius diœcesis Superior: & potest concedere indulgentias, & per consequens dispensare, Henriquez lib. 14. de irregularit. cap. 18. num. 3. Auila de censur. p. 7. disp. 10. dubit. 6. post 1. concl. & Anton. Gomez in Bulla Cruc. claus. 10. num. 59. Quibus satis fauet Bonacina loco cit.

Sed probabiliùs longè Respondeo: Nec tempore visitationis posse vota, & iuramenta dictorum dispensare. Quia Archiepiscopus nil, præter sibi specialiter concessa in iure, potest in suffraganea diœcesi: sed in iure non conceditur illi dispensatio, sed tantùm absolutio à peccatis, vt constat ex capit. fin. de censibus in 6. & concessio indulgentiarum in toto suo Archiepiscopatu, cap. *Nostro*, de pœnit. & remiss. quæ potestas non est coniuncta cum potestate dispensandi, vt constat: ergo. Sic Suarez tom. 5. in 3. p. disp. 41. sect. 2. num. 12. & tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto, cap. 10. num. 9. Saytus lib. 6. cap. 11. num. 80. quos sequitur Sanchez lib. 4. cap. 38. num. 14. Fagundez capit. 41. cit. num. 13. Tamburinus lib. 3. cap. 16. §. 4. num. 4. Trullench num. 9. cit. Prado num. 61. cit.

QVÆSTIO LXI.

An ad minus possit Archiepiscopus dispensare in votis, & iuramentis ipsiusmet Episcopi suffraganei.

Affirmant plures Doctores, eo quòd existiment Episcopos immediatè esse subiectos Archiepiscopo, & ideo posse hunc illos absoluere, & cum ipsis dispensare; sicut hæc potest cum suis subditis. Ita Palud. in 4. dist. 38. quæst. 4. art. 4. concl. 8. num. 46. D. Thom. 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 9. vers. Item non potest, Angles 2. p. floribus. quaest. de voto, art. 8. diff. 9. concl. 8 Saytus lib 6. cap. 11. num. 79. Henriquez lib. 14. cit. cap. 18. num. 3. Auila de censur. 2. p. capit. 7. disp. 1. dubit. 10. concl. & part. 7. disp. 10. dub. 6 notab. 2. Bonac. punct. 7. cit. §. 4. num. 7. qui (vt fatetur Prado) citat pro hac parte Sanchez lib. 4. Decal. cap. 38. num. 16. sed non ita benè, vt infra. Sic etiam Barthol. à S. Fausto lib. 3. quaest. 3. Tamburinus num. 5. cit. Trullench, num. 9. cit.

Alij negant ex parte, dicentes ex iure non constare hanc potestatem habere Archiepiscopos respectu Episcopi sui suffraganei, nec hunc Episcopum subdi Archiepiscopo Metropolitano in regimine propriæ personæ, sed in solis aliquibus actibus pertinentibus ad externam Ecclesiæ gubernationem, vt constat ex cap. *Pastoralis*, de offic. Ordinar. & ideò consulendum esse consuetudinem. Sic Suarez lib. 6. de voto, cap 11. num. 3. Quem sequuntur Fagundez lib. 2. capite 41. num. 14. & tandem Trullench, dicens standum esse consuetudini, Prado etiam cap. 35 quaest. 14. §. 6. num. 61.

Sanchez tandem lib 4. vbi supra, rem hanc sic concludit: Fateor rem esse satis dubiam, at cum tot Authores id affirment, nec sit in contrarium manifesta ratio, nec authoritas conuincens, poterit hæc pars tanquam probabilis tutò amplecti, etiam extra tempus visitationis. Sic ille. Et benè.

QVÆSTIO LXII.

An Summus Pontifex possit per seipsum dispensare in votis, & iuramentis à se, ante Pontificatum, post illumve ad... um emissis.

Negat Saytus lib. 6. Clauis Reg. cap. 11. dub. 18. num. 107. vbi loquitens, an qui in alienis votis dispensare possunt, in suis etiam propriis dispensare valeant? Respondeo (ait) cum Paludano in 4. dist. 38. quaest. 4. art. 4. concl. 4. Panorm. in cap. *Magnæ*, num. 2. de voto, & voti redempt. Angelo in verbo *Votum* 4. quaest. 7. & Syluestro verb. *Votum* 4. quaest. 3. vers. vndecimum, non posse quemquam secum dispensare, cùm nemo Iudex esse possit in sua propria causa, nec Superior sibi ipsi. Vnde nec Papa secum, nec Episcopus secum dispensare valet. Hæc Saytus. Cuius sententiam sequitur Suarez lib. 6. de voto, cap. 11. nam (vt aduertit Sanchez infra citandus num. 43.) num. 4. id negat Prælatis Pontifice inferioribus: & num. 2. tantùm dicit, non esse improbabile, posse Pontificem secum dispensare; atque ita clarè sentit, oppositum esse verius. Tenent rursus hanc sententiam (apud Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 4.) Anton. cap. 1. num. 10. de Constit. & ibi Imola num. 7. Alexan. de Neuo num. 66. Beroius num. 108 Decius consil. 159. num. 10. volum 1. & Supplem. Gabriel. in 4. dist. 38. q. 1. art. 5. vers. si quaeritur an quispiam.

Sed longè multò probabilius, Respondeo posse Summum Pontificem per seipsum dispensare in votis, & iuramentis à se quocumque tempore emissis, & in omnibus aliis rebus, in quibus potest cum subditis. Ratio est, quia minimè repugnat hanc iurisdictionem dispensandi exercere in seipsum, cum sit voluntaria, & non contentiosa, nec ex se sit Sacramentalis, quæ requirit distinctionem personarum: ergo cum aliàs Pontifex habeat plenissimam potestatem dispensandi in votis, & iuramentis Deo præstitis, & in aliis rebus cum suis subditis, etiam erga seipsum per seipsum poterit illam exercere. Sic negando aliis Prælatis inferioribus, id concedunt Summo Pontifici (apud Sanchez) Palud. in 4. dist. 20. quaest. 4. art. 3. concl. 5. n. 46. & dist. 38. quaest. 4. art. 4. concl. 4. num. 41. Henriquez lib. 6. de pœnit. cap. 4. num. 3. in comm. lit. I, & cap. 6. n. 5. lit. B, & lib 7. cap. 28. num. 1. lit. H, Azor lib. 5. instit. cap. 15. quaest. 6. Abbas etiam Anton. Decius, Angel. Syluest. Rosella & alij Canonistæ, quos ipse Sanchez, vbi de matrim. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 37. num. 45. & cap. 39. num. 37. & alij plures, quos infra referemus. Omnes tamen vtriusque sententiæ Authores indubitanter supponunt, posse Pontificem per suum Confessorem ab omnibus votis dispensari. Legantur Suarez, & Saytus, & Dicos par. 8. tract. 3. resol. 5. vbi de hac quaest. latè tractat.

QVÆSTIO LXIII.

An item alij Prælati inferiores Pontifice, vt Archiepiscopi, Episcopi, &c. possint etiam dispensare per se ipsos in votis, & iuramentis Deo præstitis, à semetipsis emissis.

NEgant omnes Authores nuper pro nostra sententia adducti. Quia, inquiunt, in Prælatis Papa inferioribus, nec reperitur plenissima potestas, vt in Summo Pontifice: nec militat eadem necessitas quæ in Summo Pontifice, cùm hic careat Superiore in terris, quem adeat, vt secum dispenset, illi verò non, cum habeant Sum. Pontificem: ergo licet hic possit secum immediatè per seipsum dispensare, non sequitur, quod & illi. Ita vltra dictos Authores, tenent Suarez *lib.6. cap.11. num.4.* & à fortiori Saytus *num.107. citato.* His consentit Prado *cap.31. de voto, q.14. §.6. n.64.* dicens id habere verum præcipuè quando ipsi Prælati non habent facilem recursum ad Superiorem alium, qui cum ipso possit dispensare; nam quando iste adest, ratio facta locum non habet, præcipuè cum votorum obligatio sit iuris diuini naturalis. Ita ille. Trullench etiam loquendo de Prælatis Regularibus, *lib. 2. cap 2. dub. 38. num. 17.*

Sed adhuc probabiliùs Respondeo, posse Archiepiscopos, Episcopos, & omnes alios Prælatos inferiores, habentes iurisdictionem ordinariam dispensandi cum subditis, tam in votis, & iuramentis, quàm in aliis rebus, posse immediatè per seipsos secum dispensare, eodem modo, quo possunt cum aliis subditis. Quia ratio, quæ probat id posse Pontificem eandẽ vim habet in Archiepiscopis, vel Episcopis, & aliis. Sic tenet, loquendo de Episcopis, Sanchez *lib.8. de matrim. disp.3. n.8. & lib 4. Decal. cap.37. n.45.* Rodrig. *in Bulla Cruc. §.8. dub 6. num.11. & tom.2. sum. cap.30. n.4.* Fagundez *lib 2. cap.41. n.42.* Tamburin. *infra*, Diana *p 8. tract. 3. resol. 5. fine*, & alij iam citandi, dum sermo fiet de Prælatis Regularibus. Sit ergo

QVÆSTIO LXIV.

An etiam Prælati Regulares possint secum immediatè per seipsos dispensare, in omnibus iis, in quibus possunt cum subditis.

NEgant omnes Authores nuper pro prima sententia adducti. Quibus addo Ægidium Trullench *lib. 2. cap. 58. num. 17.* vbi inquirens, quis potest cum ipsis Prælatis Regularibus dispensare? Respondet, posse Prælatum Superiorem cum inferiore, vt Prouincialem cum Prælato Conuentuali, & Generalem cum Prouinciali, & totam Religionem cum Generali. Quæ omnia certa sunt. Probabile etiam est, posse Prælatum committere suo Confessario, vt secum dispenset, vt tenet Sanchez *dict. c.39. n.10. & 12. & lib.8. de matrim. disp.3. num 5.* Bonacina *de voto, disp.4. q.2. punct.7 § 4 num.31.* contra Suarez *lib.6. de voto, cap.11. num.5.* Hæc omnia Trullench. Idem docet Prado *cap.31. de voto, q.14. §.6. n.64.* dum ait, huiusmodi Prælatos non posse secum dispensare, si adsit recursus ad Superiorem.

Sed certè probabiliùs Respondeo, etiam posse Prælatos Regulares per seipsos secum dispensare in omnibus votis & iuramentis, & aliis, in quibus possunt cum subditis dispensare, & hoc adhuc in casu, quo sit recursus ad Superiorem. Quia omnes Prælati Regulares habent potestatem ordinariam in suos subditos, cum sint Pastores ordinarij illorum, sicut Episcopus est suorum subditorum, & ideo dicuntur habere authoritatem quasi Episcopalem: ergo idem dicendum est de ipsis, quod de Episcopis diximus. Sic Sanchez *loco cit. de matrim. n.8. concl.4. & cap.37. cit. n.45.* & apud ipsum Armilla *v. Monachus, n.9* Molina *tom 1. de iust. tract. 2. disp.247. vers. Religiosus tamen*, Sà *v. Religiosus, n.47.* Azor *3. p. lib.7. cap.29. q.6.* Rodriguez locis supra adductis. Quibus addo Fagundez *loco cit. num.42* Bonacinam *loco cit. n.31.* Tamburin. *lib.3. cap.16. § 4. n.6.* vbi breuiter omnia à nobis hucusque tradita iis verbis comprehendit. Sed quis dispensabit Episcopum in suis votis. Respondeo, vel Archiepiscopus, cuius est suffraganeus, vt modò (*n.5.*) dixi, vel poterit ipse secum dispensare, vel denique committere suo Confessario, vt etiam extra Confessionem dispenset. Pari modo, Prælatum inferiorem Regularem dispensabit Superior, v.g. Prouincialis Rectorem, vel ipse Rector secum, vel denique committat suo Confessario, vt id etiam extra Confessionem faciat. Ratio omnium horum est, quia cum non repugnet hanc iurisdictionem dispensandi exerceri in se ipsum, siue mediatè, siue immediatè, cum hæc sit voluntaria, & non contentiosa, nec ex se sit sacramentalis, quæ requirit distinctionem personarum, & ex alia parte dicti Prælati habeant plenam dispensandi in votis iurisdictionem, nec quoad hoc restrictam, vt supponimus, non est à nobis restringenda. Sic ille, & sic etiam alter Tamburin. *tom.2. de iure. Abbat. disp.28. q.1. num.2.* Sotus, & Molfesioa apud ipsum.

QVÆSTIO LXV.

An deinde qui non haberet potestatem ordinariam, sed delegatam ad dispensandum cum aliqua communitate, posset etiam secum per semetipsum dispensare.

NEgabunt, & à fortiori, Authores, qui hanc potestatem dispensandi negant Prælatis habentibus iurisdictionem ordinariam.

Sed probabiliter adhuc Respondeo: Posse, si habeat potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua communitate, cuius ipse sit pars; secùs si illam haberet limitatam ad dispensandum solùm cum certis personis. Ratio est. *Tum* quia potestas illi concessa non est limitata, sed in vniuersum concessa. *Tum* etiam, quia aliàs ipse peioris esset conditionis, quàm cæteri ex ea communitate, quod non est dicendum. Sic Sanchez *de matr. lib. 8. disp. 4. n.9. & 10.* Rodrig. *tom. 2. sum. cap 10. num.4.* Fagundez *lib. 2. cap.41. num.42.* Diana *p.8. tract. 3. resol. 5. fine.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXVI.

An prædicti Prælati inferiores, non solùm per seipsos possint secum dispensare in votis, & in aliis, in quibus ipsi cum suis subditis dispensare possunt, sed id etiam possint per suos Confessarios.

NEgant aliqui, ducti ex textu *in cap. fin. de pœnit. & remiss.* vbi solùm concedit his Prælatis potestatem eligendi Confessores, qui eos absoluant, ex quo non sequitur, quod & vt secum in votis dispensent. Ita Suarez *lib. 6. de voto, cap. 11. n. 4.* Suario fauet Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 17.* fine, vbi solùm dicit: Probabile esse, posse Prælatum committere suo Confessario, vt secum dispenset.

Sed ego multò probabilius absolutè Respondeo, posse dictos Prælatos committere suis Confessariis potestatem, vt secum dispensent in votis, iuramentis, & aliis, in quibus ipsi cum suis subditis dispensare possunt. Constat ex dictis *q. 64.* vbi id probatum inuenies. Nec obstat textus à Suario pro se adductus. Quia quamuis ille de sola confessione Sacramentali mentionem faciat, mens tamen eius est prospicere his Prælatis per illum confessarium in omnibus, quæ possunt illi in subditos exercere. Sic tenent communiter omnes. Sanchez *lib 8. de matrim. disp. 3. n. 3. & lib. 4. Decal. cap. 37. n. 42.* & penes illum Henriquez *lib. 6. de pœnis cap. 4. n. 3. lit. I. in com.* & *lib. 7. de indulg. cap. 28. n. 1. lit. H.* & *lib. 14. de irregularit.* non *de indulg.* vt legi apud Fagundez *cap. 18 fine.* Sayrus, Sà, Siluest. Tabiena. Aula, Palud. & alij plures, quos omnes etiam citat, & sequitur Fagondez *lib. 2. c. 41. n. 45.* Tamburinus vbi supra.

QVÆSTIO LXVII.

An hæc potestas dispensandi in votis, & iuramentis Deo præstitis, conueniat etiam secundariis Religionis Prælatis, vt sunt vicarij, vicerectores, vicepriores, qui Prælatorum absentium vices gerunt.

NEgabunt, & necessariò, qui hanc facultatem propriis Prælatis negant, vt Suarez cum aliis.

Sed probabiliùs Respondeo, etiam posse hos viceprælatos dispensare cum suis subditis, & secum in absentia Prælatorum. Quia tunc, cùm eorum vices gerant, eandem omnino habent facultatem. Sic Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 3. n. 8. concl. 4. & lib. 4. Decal. cap. 39. num. 6.* & Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 18. q. 4. & lib. 7. cap. 29. q 6.* Qui addunt, secus dicendum de iis Prælatis secundariis, quando non funguntur plenè vicibus Prælatorum, sed sub cura eorundem conuentualium Prælatorum sunt. Legantur dicta à nobis supra disp. *de irritatione votorum, & p. 3. tract. 5. disp. 10. q. 14.*

QVÆSTIO LXVIII.

An item Abbatissa, seu Priorissa, possint dispensare suarum monialium vota, vel iuramenta.

AFfirmandum videtur. Quia Abbatissa potest irritare vota, & iuramenta Deo præstita, suarum Monialium subditarum, vt communis tenet sententia, de qua *suprà disp. 16. §. 3. quæst. 21.* ergo etiam poterit illa mer dispensare. Ita tenet loquendo de dispensatione in ieiunio, Henriquez *lib. 6. c. 2. n. 3.* citatus à nobis *3 p. vbi infra.*

Sed vt certissimum quid Respondeo, non posse. Quia actus dispensandi pertinet ad spiritualem iurisdictionem, vt supra est habitum: atqui huius est incapax Abbatissa: ergo & illius dispensandi actus. Nec est eadem ratio de irritandi potestate, quia hæc spectat ad potestatem dominatiuam, quæ verè competit Abbatissis in suas Moniales. Sic communis. Sanchez *lib. 4. cap. 39. n. 7.* ex Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. q. 25. art. 7.* Lessio *lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 107. in 1. edit.* Sayro *cap. 11. n. 94.* & Suario *lib. 6. c. 10. n. 15.* Sic etiam Thom. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. n 9.* ita dicens: Superest innuere aliquid de Abbatissis. Assero Abbatissas non posse dispensare, nec commutare suarum Monialium vota, licèt eadem (quod est plus) possint irritare. Ratio est, quia irritatio prouenit à potestate dominatiua, qua ipsæ gaudent in subditas: at dispensatio, & commutatio ortum ducit à potestate iurisdictionis, qua de facto carent Abbatissæ. Sic ille. Sic etiam Pellizzarius *tom. 2. Man. Regul. tract. 10. c. 10. sect. 2 subsec. 2. q. 11. n. 134.* Lezana, & alter Tamburinus apud ipsum. Et nos cum aliis loquendo de dispensatione ieiunij *3. p. disp. 10. cit. q. 18.*

QVÆSTIO LXIX.

An Capitulum, Sede Episcopali vacante, possit dispensare in omnibus votis, & iuramentis Deo præstitis, in quibus potest Episcopus.

REspondeo posse. Quia Capitulum, Sede Episcopali vacante, succedit in Episcopi iurisdictionē ordinariam, vt latè tractat Sanchez *lib 8 de matrim. disp. 2. numer. 10. & lib. 2. Decal. cap. 11. n. 4.* & *lib. 4. cap. 38. n. 17.* vbi id expressè tenet. Henriq. *lib. 14. de irregularit. cap. 18. n. 2. fine.* Aragon *2. 2. q. 88. art. 12. col. 7. concl. 5. fol. 1042.* Rodrig. *tom. 1. qq. Regul. q. 61. art. 9.* & Cenedo apud ipsum Sanchez. Sic etiam Fagundez *lib. 2. cap. 41. num. 23.* Sayrus *lib. 6. cap. 11. num. 84.* Trollench. *lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 10.* latè Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, allegat. 35. 36. 45. 74. & 84.*

QVÆSTIO LXX.

An Vicarij generales Episcoporum possint etiam dispensare in votis, & iuramentis, in quibus possunt Episcopi.

AFfirmatiuam sententiam tenuisse Alcozer in sum. *cap.16. pag. penult. vers. la Tercera dotrina*, innuit Sanchez *lib.4.c.38.n.18.* iis verbis: Quare incautè Alcozer dixit, petendam ab Episcopo, aut ab eius vicario facultatem dispensandi in voto, quando confessario necessitas dispensandi occurrerit. Ita ille. Et omninò ex illo Fagundez *loco cit. n.24* benè retulit. Ait enim sic; *La tercera dotrina es si la obra que iuro, y la pena se pueda dispensar, y comutar por el Obispo, pidase a el, o a su Provisor, poder de dispensar, y comutar las tales obras y penas, auiendo ya incurrido en ellas.* Sic ille.

Sed omninò vt verum Respondeo, non posse dispensare in votis & iuramentis, in quibus potest Episcopus, nisi casu quo specialiter id sit ei commissum. Quia est omnino verum, quod Vicarij generales ex officio suo non habent dispensandi potestatem, vt latè cum pluribus docet Sanch. *lib.2. de matrim. disp.40.n.12.& lib.4. Decal.cap.38.n.18* Sic ipse, & Trullench. *loco cit. n.11.* Qui adducit, quod casu quo ipsis Vicariis sit id specialiter commissum, tunc ipsi non possent confessario, aut alteri subdelegare, nisi esset delegatio absoluta ad omnia vota, quia sic censetur delegatio ad vniuersitatem causarum. Sic etiam Fagund. *loco citat.* Qui in bonum sensum iuxta hanc doctrinam explicat Alcozer dicens, fortè loquutum fuisse de Vicario generali, qui ad id commissam specialiter facultatem habet ab Episcopo. Legantur à nobis dicta *part.1. tract.9. de matrim. disp.24 q.10.& 11.* vbi alij DD. in simili citantur.

QVÆSTIO LXXI.

An Abbates, & alij Pralati, qui Diœcesim sibi subditam habent, & iurisdictionem quasi Episcopalem, possint cum subditis dispensare in votis, & iuramentis Deo prastitis.

REspondeo posse eodem prorsus modo, quo possunt Episcopi cum suis subditis. Quia huiusmodi Prælati potiuntur eadem iurisdictione, qua Episcopi. Sic Henriquez *lib.6. de pœnit.cap.6 num.1. & lib.14. cap.18. n.2.* Nauarr. *cap.12.n.75.* Suarez *lib.6. de voto, cap.10.n.13.* Sayrus *lib.6. cap.11.n.83.* Azor. *tom.1.lib.11.cap.19.q 2.* Valentia, Aragon, & alij plures, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.38 n.19.* Fagundez *lib.2. cap.41.num.25.* Trullench. *lib.2.c.2.dub.38.n.12.* Tamburin. *lib.3. cap.16.§.4.n.4.*

QVÆSTIO LXXII.

An Archidiaconi, Pænitentiarij, & alij Pralati, qui iurisdictione Episcopali carent, possint nihilominus in votis, aut iuramentis Deo prastitis dispensare.

REspondeo, vt certum: Non posse, nisi specialem commissionem ad id habeant, aut legitima præscriptione hanc potestatem acquisiuerint. Quia non sunt ordinarij Pastores; & ideo ea solum possunt, quæ specialiter concessa reperiuntur. Sic cum Nauarro, Suario, Lessio, Azorio, Soto, Sayro, & aliis docet Sanchez *cap.38. cit.n.20.* (non 10. vt leges apud Fagundez) Trullench. *n.13.* Fagundez *num.16.*

QVÆSTIO LXXIII.

An potestas dispensandi in votis, & iuramentis, possit legitima consuetudine præscribi.

REspondeo posse præscribi, & acquiri à persona Ecclesiastica (non sæculari, quia hæc incapax est iurisdictionis spiritualis) eam dumtaxat prima Tonsura insignita. In quo præscriptionis casu aduertendum est, talem consuetudinem non esse extendendam vltra casum in ea præscriptum; quia tanquam iuri aduersa est strictè accipienda. Vnde si consuetudo est dispensandi in votis peregrinationum, nequit extendi ad alia vota. Sic Suarez. Sayrus, & Paludanus, quos sequitur Sanchez *sup.n.21.* Fagundez *n.27.* Trullench *n.13. citato.*

QVÆSTIO LXXIV.

An ad hanc potestatem dispensandi acquirendam consuetudine, sufficiat tempus quadraginta annorum.

NEgat Paludanus *in 4.dist.38.q.4.art.4.concl.4. num.44.* asserens, centenarium exigi tempus. Quia id tempus exigitur ad præscribendum contra Ecclesiam Romanam, *cap. Ad audientiam, cap. cum nobis, & cap. si diligenti, de præscriptionibus.*

Sed omninò Respondeo dicendum, sufficere ad prædictam potestatem acquirendam, tempus quadraginta annorum, seu consuetudinem quadragenariam. Quia hoc tempus sufficit ad derogandum legibus Ecclesiæ; at in hoc euentu solùm præscribitur contra legem Pontificiam, aut consuetudinem, quibus hi casus reseruantur: cum Molin, in qua est difficultas, latè probatur à Molina *tom.1. disp.77. col.1.* ex Abbate *cap. finali, de consuetud. num.11.* & communi sententia. Vnde vt ipse Molina aduertit, tunc solùm est opus centenaria præscriptione, quando præscribitur contra res Ecclesiæ Romanæ, aut Coronæ Regiæ, non verò quando contra leges latas à Pontifice, vt dictum est. Sic Sanchez *cap. 38. num. 22.* Fagundez, *num. 27.* Trullench *loco cit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXXV.

An Magister Scholarum Salmanticensium possit dispensare in votis, aut iuramentis Deo præstitis, Scholasticorum qui matriculæ sunt adscripti.

RESpondeo posse dispensare in illis ex priuilegio speciali Pontificio, concesso officio dicti Magistri. Sic Aragon. 2. 2. q. 88. *art.* 12. *fol.* 1042. *col.* 2. *concl.* 6. his verbis. Item Scholasticus Salmantinus (intellige, Magister Scholæ) ex priuilegio Papæ potest dispensare in votis, & irregularitatibus suorum subditorum, vt habetur *constit.* 33. Sic ille, & Rodriguez *tom.* 2. *sum. cap.* 100. *n.* 3. Sanchez *loc. cit. n.* 23. Fagundez *num.* 28 & alij. Qui benè aduertunt dictam potestatem esse ordinariam, vtpotè adnexam perpetuò illi dignitati.

QVÆSTIO LXXVI.

An Parochi possint, ex vi sui officij, dispensare in votis, aut iuramentis Deo præstitis, in quibus possunt Episcopi.

AFfirmandum videtur. Quia Parochi possunt in lege ieiunij dispensare, adhuc præsente Episcopo, vt cum multis diximus 3. *p. tract.* 5. *de ieiunio, disp.* 10 & 11. ergo etiam poterunt in votis: patet, quia dispensatio voti est instar dispensationis legis, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 88. *art.* 16. quem omnes sequuntur. Ob id Rodrig. *tom.* 2. *qq. Regul. q.* 46. *art.* 9. absolutè docet, occurrente necessitate, quando commodè Episcopus nequit adiri, posse Parochos dispensare in votis, in quibus possunt Episcopi.

Sed vt certum Respondeo, non posse id Parochos efficere ex vi sui officij, etiam occurrente necessitate, nec patente ad Episcopum aditu. Ratio est, quia nullus, qui iurisdictione quasi Episcopali præditus non sit, potest in votis dispensare, nisi ex priuilegio vel consuetudine id ius habeat: constat ex nuper dictis: sed Parochi, nec habent iurisdictionem quasi Episcopalem, cum non habeant iurisdictionem in foro externo: nec ius acquisitum consuetudine: ergo.

Nec rectè deducitur argumentum ex potestate dispensandi in lege ieiunij, ad potestatem dispensandi in votis: quia illa est consuetudine acquisita, hæc verò minimè. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *n.* 27. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 37. *n.* 22. & *cap.* 38 *num.* 24. Qui addit, id esse verum, quamuis eo voto ligatus sit in mortis articulo, quia sola absolutio à peccatis, & ab excommunicationibus, etiam reseruatis, tunc conceditur. Sic etiam apud Sanchez, Sotus, Lessius, Suarez, Sayrus, & alij plures. Fagundez, Tamburin, & Trullench. vbi suprà, & omnes. Qui idem dicunt loquendo de simplicibus Sacerdotibus, & certè à fortiori.

§. III.

De votis, & iuramentis sæcularium, in quibus Episcopi, & alij Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, dispensare possunt: vbi agitur de votis Pontifici reseruatis.

QVÆSTIO LXXVII.

An Episcopi (aut eorum iurisdictionem participantes) possint dispensare cum suis subditis, in omnibus votis, & iuramentis Deo præstitis, sibi specialiter non reseruatis à Papa.

REspondeo tanquam certum, posse in omnibus votis, & iuramentis (exceptis reseruatis) dispensare. Quia Episcopi in suis Diœcesibus sunt Ordinarij, & habent potestatem ordinariam in suas oues: ergo in illis possunt quidquid Pontifex (vt Pastor vniuersalis) potest in toto orbe: ergo omnia quæ Pontifex non limitat, aut reseruat. Sic omnes, vt ait Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 61. *n.* 3. & *lib.* 8. *disp.* 9. *n.* 3. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 25. Suarez Rodrig. Saytus, Sotus, vterque Ledesma, Martinus, & Petrus, & alij. Legantur Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, alleg.* 1. *num.* 6. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 42. *à num.* 1. Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dubio* 39. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *à n.* 26.

QVÆSTIO LXXVIII.

An vota reseruata Summo Pontifici, in quibus Episcopi dispensare nequeunt, sint quinque, videlicet castitatis perpetuæ, Religionis approbatæ, Peregrinationis ad limina Apostolorum, ad S. Iacobum Compostellanum, & in Terram Sanctam.

NEgant aliqui existimantes, sola tria vota, videlicet, castitatis perpetuæ, Religionis, & Peregrinationis Hierosolymitanæ, reseruati Pontifici. Ita Ricardus 4. *dist.* 38. *art.* 9. *q.* 2. & alius Doctor (quem tacito nomine refert Lessius infra) *lib.* 3. *de conscientia, c.* 23. Quibus fauent D. Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 3. & Hostiens. *in sum. tit. de voto*, §. *verum, & per quem*, &c. *n.* 16. in fine. Vbi dicunt, votum continentiæ, & Hierosolymitanum reseruati ex iure Summo Pontifici.

Sed vt quid certum Respondeo, quod quinque prædicta vota in titolo quæstionis posita, sint Summo Pontifici reseruata: & ideo in illis minimè possint Episcopi dispensare cum suis subditis, licèt in omnibus aliis possint. Sic quamplures Doctores, quos numerat Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 6. Fagundez *loco cit. n.* 7. Trullench *n.* 2. Tamburin. *n.* 26. & Ascanius *tom.* 2. *de iure Abbat. disp.* 18. *q.* 13. *n.* 2. & *disp.* 19. *n.* 1.

QVÆSTIO LXXIX.

An omnia illa quinque vota inueniantur reseruata Summo Pontifici iure communi.

AFfirmant Saytus *lib.6. Clauis Reg. c.11.n.35.* dicens quod licèt non inueniantur reseruata iure antiquo, inueniantur iure nouo reseruata Pontifici, nempe in Constitut. Sixti IV. quæ incipit: *Et si Dominici gregis, 2. de pœnit. & remissionibus Extranag. communes.* Sic ille qui citat Angelum, Syluestrum Tabienam, Sotum Aragon. Nauarrum, Toledum, Sà & alios.

Sed oppositum Respondeo cum Sanchez dicendum. Quia nec in iure antiquo, neque in nouo inuenitur textus hæc quinque vota reseruans. Nec in dicta Extrauag. Sixti reseruantur, sed supponitur in ea esse Pontifici reseruata, eo quòd in ea excommunicentur commutantes prædicta quinque vota, absque Pontificis licentia. Sic Sanchez *cap. 50. cit n.6. & 23.* Bonac. *disp.4 q.2 punct.7.§ 4. n.11.* vbi ait talem reseruationem introductam esse per consuetudinem; quia, inquit, sicut reseruatio potest per consuetudinem auferri, ita etiam induci. Sic etiam Suarez *lib.6. de voto, cap.21. n.4. & 5.* Trullench *loco cit. n.2.* Fagundez *lib.2. cap.42. n.7.* qui dicit, id constare solùm ex stylo Curiæ Romanæ.

QVÆSTIO LXXX.

An etiam iuramenta Deo præstita Religionis, castitatis, & peregrinationis Romanæ, Compostellanæ, & Hierosolymitanæ, sint etiam veluti vota reseruata summo Pontifici.

NEgant quidam. Quia votum est fortius vinculum, quàm iuramentum: ergo ex votorum reseruatione non potest colligi sufficienter reseruatio iuramenti Deo præstiti circa eandem materiam reseruatam: ergo etiamsi Episcopos non possit dispensare in voto Religionis, Castitatis, &c. poterit certè in iuramento eiusdem materiæ, non enim sequitur, *Qui non potest maius, non potest minus:* sed benè sequitur, *qui non potest maius, poterit minus.* Ita Tabiena *v iurare, q.10. n.21. in 2. edit.* Nauarrus *lib.2. consil. de iureiurando, consil.1. n.4. & 5. alias consil.3. n.4. & 5.* quos pro hac parte citat Fagundez mox citandus. Ita etiam Petr. Ledesma *2.p. tract. 11. cap.4.* qui citat D. Thomam *2.2. q.89. art.9. ad 3.* quos nouissimè sequitur Bruno *de priuilegiis tract. 5. cap.5. propositione 1. & 2.*

Sed certè Nauarrus solùm dicit id esse probabile. Audi eius verba: Quartò, quod pulchrum dubium est, an alius quàm Papa possit relaxare iuramentum de adeundo Hierosolymam, si ludo illicito luderet: Arbitror tamen esse probabile, quod relaxatio iuramenti prædicti de adeundo Hierosolymam, & Terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi, per ea, quæ de comparatione voti, & iuramenti diximus *in man. cap.12. n.12.* & secundum Tabienam *verb iurare, num.21.* Hæc meus Nauarr. Qui vt colligitur ex loco io Man. ab ipsomet citato, solùm loquitur in casu quo iuramentum fit principaliter in vtilitatem proximi, & votum principaliter in honorem Dei, quia tunc (inquit Nauarrus) maiorem vim obligandi habet votum quàm iuramentum: non verò quando vtrumque, nempe votum & iuramentum principaliter fit in honorem Dei, vel vtrumque principaliter in vtilitatem proximi: quia tunc, inquit, vera est opinio Maioris *dist.38. q.5.* asserentis, maiorem vim habere iuramentum, quàm votum. Igitur Nauarrus potius oppositum clarè innuit. Vnde

Multo longè probabilius Respondeo, talia iuramenta esse reseruata Summo Pontifici, sicut vota similia. Quia vt suprà *disp. 9. quæst 5.* diximus iuramentum promissorium Deo factum reputatur votum, cùm illius naturam habeat: ergo reseruatis votis Religionis, castitatis, &c. censentur necessariò reseruata similia iuramenta. Sic debent tenere, vt ait Fagundez, omnes Doctores, qui dicunt, iuramentum promissorium Deo factum, nil aliud esse quàm votum, vel illud includere. Hi autem sunt Caiet. *2.2. q.89. art.9.* ibi: Et similiter videntur reseruata omnia iuramenta Papæ, quæ si essent vota, essent Papæ reseruata, & alij plures, quos supra citauimus. Sic tenet Fagundez *lib.2. c.42. n.1.* Legantur à nobis dicta *1.p tract.5. disp.14. q.100. & 106.*

QVÆSTIO LXXXI.

An votorum, seu iuramentorum reseruatio, sit strictè interpretanda, ac restringenda.

REspondeo quod sic. Quia reseruatio dictorum quinque votorum, Religionis, castitatis, &c. est odiosa, cum deroget ordinariæ Episcoporum potestati: ergo est restringenda, ac strictè interpretanda. Antecedens constat: quia reseruatio votorum, quæ fit à Papa, non fit per concessionem, sed per oblationem iurisdictionis, & diminutionis ordinariæ potestatis, vt benè, vt semper solet, probat Suarez mox citandus: ergo. Sic Sotus *lib.7. de iust quæst. 4. art.3. col.5. vers. Ex his fit consequens.* Lessius *lib.2. cap.40. dubitat.13. num.106. casu 7.* Suarez *lib 6. de voto, cap.21. num.1.* Saytus *in Claui Reg. cap.11. num 48.* & Petr. Ledesma *tom.2. sum. tract. 10. cap.3. dubit.7.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib.8. de matrim. disp.9. n.5. & lib.4. Decal. cap.40. n.25.* Trullench. *lib.2 cap.2. dub 39 n 3.* Tamburin. *lib.3. Decal. cap.16. §.4 n.26. ibi. Quoniam verò reseruatio odiosa est, vtpotè ordinariam potestatem restringens, erit strictè interpretanda, ita vt ea quinque vota, tunc reseruata intelligantur cum sunt strictè talia:* hoc est, addit Palao, cùm sunt vota absoluta & perfecta Religionis, castitatis, & peregrinationis. Sic hic *disp.2. de voti relaxat. punct.11. n.1.* Martinez de Prado *c.ap.31. de voto, quæst.14 §.9. num.87. & 88.* vbi dicit, id esse certissimum principium, ex quo multa pro praxi resoluunt dubia Doctores, cum quibus ergo. Sit ergo

QVÆSTIO LXXXII.

An possit Episcopus dispensare in voto castitatis, non perpetua, sed temporalis, vt ad annum, vel aliud tempus limitatum emisso.

RESpondeo vt certum, posse, quia hoc non est simpliciter absolutum votum castitatis, cum de ratione huius sit perpetuitatem importate. Sic D. Thom. 2.2. q.88. art.11. ad 2. Nauarr. cap. 12. num.76. Sotus lib.7.q 4. art.3. col.5. Toledo lib.4. sum. cap. 18. num. 12. Azot. tom.1. lib.11. cap.16. q.6. Valentia 2.2. disp.6. q.6. punct.7. col. 10. Sà verb. voti irritatio, n.11. Henriq. lib.7. cap.30.n.6. Palud.D. Anton. Syluest. Angel. Armilla, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez lib.8. de matrim. disp.9. num.6. & lib.4. Decal. cap.40. num. 48. vbi iterum citat Azotium loco cit. Petr. Ledesmam tom.2. tract.10. cap.8. Lessium dub.13 n.105. & Suarium lib.6. de voto, cap.22. num.9. Sic etiam Fagundez lib.2. cap.41. num 8. Trullench. lib.2. cap.2. dub.39.n.8. Tamburin. lib 3. cap.16.§.4. n.27. Brado loco cit. num 88. & omnes communiter. Basseus tom.1. votum 7. n 14. Ascanius tom.2. de iure Abb. disp.29. q.10. num.8. vbi id posse etiam Confessorem Regularem expresse tenet. Et bene.

QVÆSTIO LXXXIII.

An item possit dispensare Episcopus in voto castitatis, emisso pro centum vitæ annis.

RESpondeo dicendum, quod non. Quia hoc votum non reputatur temporale, sed perpetuum; cùm vita hominis non præsumatur amplius durare. Sic Sanchez cap.40. cit. num.49. Qui, ob eandem rationem id censet dicendum, non solum quando quispiam promisit se centum annis sequentibus seruaturum castitatem: sed etiam quando promisit, se vsque ad centum vitæ suæ annos eam seruaturum: quippe vtroque casu censetur perpetuum, eo quod non amplius durare præsumatur. Sic etiam Lessius loco cit. & Prado loco cit. Idem dicendum de voto Castitatis emisso vsque ad octogesimum annum, quia iuxta subiectam materiam videtur perpetuum. Trullench. lib.2. cap.2. dub.39. num.16. Bonac. disp.4. quæst.2. punct.7. §.4. num.19. lege me ipsum 1.p. tract.5. disp.14 q.112. Ascanium tom.2. de iure Abbat. disp. 19. quæst.10. num.7. & alios apud ipsum.

QVÆSTIO LXXXIV.

An Episcopus possit dispensare in voto Castitatis coniugalis seruandæ.

RESpondeo vt certum: Posse ex causa. Quia huiusmodi votum deficit à voto castitatis absoluto, cum non sit totius castitatis votum; sed partis. Nam integrum est habenti votum castitatis coniugalis inire matrimonium, cum solos actus illicitos comprehendat: ergo minimè habenti votum castitatis absolutum, quia huic etiam copulari matrimonio non licet. Sic Henriquez lib.7. de indulg. cap.30. num.6. Sanchez lib. 9. de matrim. disp.9. n.7. & lib.4. Decal. cap.40. n.50. Fagundez cap.42. cit. n.9. Trullench. loco cit. n.17. qui benè eum Sanchez limitat, nisi in casu, quo votum coniugale ex authoritate Pontificis sit annexum statui Religioso, vt est hodie statui Equitum Ordinum militarium (præter Equites S. Ioannis, qui absolutam, & integram castitatem vouent) quia tanquam necessariò requisitum ad statum illum Religiosum, non potest Episcopus dispensare cum illis Equitibus in sua professione illud emittentibus. Lege me ipsum 1.p. tract.5. disp.14. q.114. & Basseum tom.2. votum 2. num.16. & Ascanium n 9. dicentem, & benè, etiam posse dispensare in hoc voto Confessarium Regularem.

QVÆSTIO LXXXV.

An etiam possit Episcopus dispensare in voto de non petendo debito, quod alter, vel vterque coniux, cum licentia, aut sine illa emisit.

RESpondeo vt certum: posse. Quia in omnibus hic casibus coniux non emisit votum integræ castitatis, sed solùm partis. Constat, quia neuter se eo voto obligauit, neque ad non reddendum, neque ad non fornicandum, neque ad non nubendum secundò, soluto primo matrimonio, quæ omnia votum absolutum castitatis includunt. Sic Sanch. lib.8. de matrim. disp.9. num.8. & lib.4. Decal. cap.40. num.51. Syluest. Palacios, Stunica, Azor, Rodriguez, Sà, & Barth. de Ledesma apud ipsum. Fagundez lib.2 cap.42. num.10. & 11. Suarez lib.6. de voto, cap.21. Palaus disp. 2. de voto, punct.11. n.1. lege me ipsum 1.p. loco cit. q.15 & Basseum loco cit. Et nota quod consequenter dicendum, posse in hoc voto Regulares dispensare.

QVÆSTIO LXXXVI.

An item possit dispensare Episcopus in voto, quod vterque coniux communi consensu emisit, non reddendi debitum, non fornicandi, non contrahendi secundas nuptias, &c.

RESpondeo vt certum: etiam posse. Quia huiusmodi votum etiam est diminutæ castitatis, non integræ, & perfectæ omninò. Sic Sanchez de matr. num.8. cit. Fagundez num. 12. Palaus n.1. lege quæst.87.

QVÆSTIO LXXXVII.

An deinde possit dispensare Episcopus in voto, aut iuramento assumendi Ordines sacros.

NEgat Sotus lib.7. de iust. q.5. art.3. corollar.2. Quia existimat hoc votum esse castitatis.

Sed Resp. vt certum: adhuc posse. Quia id votum non est castitatis, sed assumendi statum, cui castitas

castitas est annexa. Et ita hic vouens non esset sacrilegus fornicando; & si matrimonium iniret, peccaret contra votum, sed posset petere. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *n.* 13. & *lib.* 4. *Decal. cap* 40. *num.* 69. Suarez, Lessius, Petr. Ledesma, Azor, Sayrus, & alij plures apud ipsum, Palaus *num.* 1. verbis statim referendis, & Fagundez *lib.* 2. *cap.* 43. *n.* 6. & ego iam 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *q.* 119. & Ascanius mox citandus, docens in hoc posse etiam Regulares dispensare.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An possit dispensare Episcopus in expresso voto promittendæ castitatis.

RElpondeo vt certum: Etiam posse. Quia nec id est votum castitatis, sed illius promittendæ. Vnde si hic vouens fornicaretur ante promissam castitatem, non delinqueret contra votum. Sic Suarez *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 7. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.* 7. Palaus *num.* 1. *cit.* ibi: Ad idem est votum assumendi Ordines sacros, quia non est votum castitatis promissæ, sed promittendæ; sicut si vouentes emissuum castitatis votum, dici non potest, te votum castitatis emisisse. Sic ille. Et apud ipsum Azor *lib.* 13. *cap.* 19. *q.* 9. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 60. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 123. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. Barbosa 2. *p. alleg.* 37. *num.* 19. Suarez *loco cit.* & *cap.* 24. *num.* 2. Ascanius *tom.* 2. *disp.* 19. *q.* 10. *num.* 19. Lege me ipsum 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14 *q.* 109. vbi inuenies alios Authores. Et notatum Ascanio, posse etiam in hoc voto Regulares dispensare.

QVÆSTIO LXXXIX.

An possit dispensare Episcopus in voto, aut iuramento non ineundi matrimonij.

NEgat Caiet. *tom.* 2. *opusc. tract.* 11. *de voto non nubendi, quæst.* 1. Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 5. *punct.* 5. *concl.* 4. Nauarr. *in sum. Hisp. cap.* 12. *n.* 76. & Angles *florib.* 2. *p. vbi de voto, q. vnica, art.* 12. *diff.* 11. quos refert Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *n.* 10. & nos ex ipso 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *quæst.* 110. Quia existimant, votum non nubendi reduci ad votum absolutum castitatis.

Sed probabilius iterum Respondeo, posse dispensare Episcopum. Quia tale votum non est simpliciter votum totius castitatis, sed partis; & ideo qui voueret non nubere, non frangeret per fornicationem votum. Sic Sanchez *lib* 8. *cit.* & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.* 66. vbi pro hac parte citat etiam Nauarrum *in sum. Latina, cap.* 12. *num.* 76. & *cap.* 22. *num.* 81. & Valentiam 2. 2. *disp.* 6. *punct.* 7. *col.* 10. vt nos notauimus *q.* 110. *cit.* vbi pro hac parte retulimus Gutierrez, Sà, Henriquez, Sayrum, Suarez, Azor, Fagundez, Trullench, & alios plures. Basseus *tom.* 1. *votum* 7. *n.* 14. Ascanius *n.* 14. vbi ait consequenter etiam in hoc voto posse Regulares dispensare.

QVÆSTIO XC.

An item possit dispensare Episcopus in iuramento Deo facto, & voto Virginitatis seruandæ.

REspondeo cum distinctione, dicendum non posse, nisi in casu quo expressè noluerit iurans, vel vouens se ad castitatem obligare, sed ad solam corporis integritatem seruandam, consistentem in abstinentia à primo actu luxuriæ, per quem Virginitas deperditur. Ratio est, quia quando hæc expressa intentio in vouente non reperitur, est votum absolutum castitatis, ac proinde indispensabile ab Episcopo. Sic Sanchez *lib* 8. *de matrim. disp.* 9. *n.* 9. & *lib.* 9. *disput.* 33. *num.* 7. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *n.* 65. Sayrus, Azor, Lessius, Candidus, Caiet. Lopez, Diana, Trullench, Fagundez & alij quos citauimus 1. *p. loco cit. q.* 113. Basseus *num.* 16. *cit.* Ascanius *disp.* 19. *q.* 10. *n.* 12. Qui benè addit, quod in casu quo Episcopus possit dispensare, etiam possit Regularis Confessarius.

QVÆSTIO XCI.

An Episcopus possit dispensare iuramentum Deo factum, aut votum castitatis emissum ab vno coniuge, post consummatum matrimonium, sine consensu alterius.

NEgant Lopez, Sayrus, & alij relati à nobis 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *q.* 116.

Sed multò probabilius Respondeo, posse. Quia hoc votum non est omnimodæ castitatis, cum ad non reddendum debitum obligare nequeat: ergo potest ab Episcopo dispensari. Sic Sanchez, Stunica, Gutierrez, Candidus, Fagundez, Trullench, Diana, & alij quos retulimus 1. *p. disputat.* 14. *cit. quæst.* 116. Et in hoc voto etiam Regulares possunt dispensare.

QVÆSTIO XCII.

An possit Episcopus dispensare in voto castitatis emisso ante contractum matrimonium, vt vouens possit consummare matrimonium, & petere debitum.

REspondeo, posse dispensare ad consummandum matrimonium, & petendum debitum. Quia id possunt, non ex iure ordinario, sed solius Pontificis & consuetudinis, quæ iurisdictionem in hoc illis tribuit. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 15. *num.* 9. & *lib* 4. *Decal. cap.* 54 *num.* 20 Angel. Tabiena, Henriquez, Valentia, Rodriguez, Candidus, Trullench, quos citauimus 1. *p. tract.* 5. *disput.* 14. *q.* 117. Et in hoc voto etiam Regulares possunt dispensare.

QVÆSTIO XCIII.

An Episcopus possit dispensare votum castitatis, quod vterque coniux emisit ex communi consensu, per modum contractus facio, vt facias, voueo & iuro, vt voueas & iures.

AFfirmabunt, qui existimant tale votum posse commutari vi Bullæ aut Iubilei. Sunt autem Maior, Veracruz, Sà, & Paludao. quos citauimus *t.p. cit. q.*118.

Sed certissimè Respondeo, non posse. Quia hoc votum verè est absolutum, & totius castitatis: ergo nequibit Episcopus dispensare cum coniugatis, qui tale iuramentum, aut votum emiserunt, vt matrimonio vtantur: nisi quando esset incontinentiæ periculum in alterutro, nec commode potest Pontifex, aut alius habens priuilegium adiri: quia tunc posset Episcopus dispensare solùm ad petendum, & reddendum debitum. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.*11.*num.*10. *& lib* 4. *Decalogi, cap* 4. *num.*57. Nauarr. Rodrig. Lopez, Vega, Sayrus. Candidus, Fagundez, Diana, Trullench, & Mendo citati à nobis *quæst.*118. *citata.*

QVÆSTIO XCIV.

An possit Episcopus dispensare votum castitatis, aut Religionis emissum metu leui ab extrinseco incusso, ad extorquendum tale votum.

NEgandum videtur. Quia hoc votum est integræ castitatis, vt supponitur: ergo non est dispensabile ab Episcopo, cùm sit Papæ reseruatum. Et ideò ita sentiunt Sylvester, Suarez, & Laurotius citati à nobis 1 *p. tract.*5.*disp.*14 *quæst.*17. dum dicunt voto castitatis, & Religionis metu leui ab extrinseco incusso emissa, non posse commutari virtute Bullæ, aut Iubilei.

Sed probabiliùs Respondeo, dispensari posse ab Episcopo: quia probabilius est, posse commutari virtute Bullæ, aut Iubilei, vt diximus 1.*p. loco citato.* Et ratio est, quia non est credendum, quod velit Pontifex, quasi iniuriam illam fouens, reseruare sibi præ licta vota emissa dicto modo. Sic Angel, Tabiena, Nauarrus, Rodrig. Lessius, & Henriquez, quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. capit.*40. *numer.* 30. Leo, Layman, Bonacina, Diana, Bossius, & alij quos citaui 1. *p. loco cit.* Vbi notauimus, quod aliqui ex prædictis Authoribus probabile putant, & benè, dicta vota emissa ex metu prædicto esse irrita, & nulla: quare sequendo hanc opinionem dicendum est, nec dispensatione indigere. Lege Tamburinum *lib.*3.*Decal.cap.*16. §.4. *num.* 41. Basseum *tom.* 1. *votum* 7. *num.* 17. *& tom.*2. *votum* 2.*num.*26. & Ascanium *tom.*2.*disp.*19. *q.* 10. *num.*17. vbi consequenter dicit, etiam in hoc voto posse Regulares dispensare.

QVÆSTIO XCV.

An possit Episcopus dispensare in iuramento, aut voto ingrediendi Ordinem Militum Maltensium, siue Sancti Ioannis.

AFfirmare possent qui existimant, prædictos Milites non esse propriè Religiosos. Hi sunt Giaffis, Gonzalez, Sarmiento, & alij apud Dianam infrà.

Sed vt quid certissimum Respondeo, non posse. Quia certissimum est, prædictos Milites esse verè, & propriè Religiosos, cùm tria vota solemnia paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittant: sed vota veræ Religionis non sunt dispensabilia ab alio quàm à Sum. Pontifice: ergo nequibunt ab Episcopo dispensari; nec commutari, vt diximus 1.*p. tract.*5. *disp* 14. *quæst.* 120. Sic Sanchez *de matrim. lib.*8.*disp.*9.*num.* 16.*& lib.*4. *Decal. cap.*40. *num.*73. Diana 1.*p.tract.*11.*resol.*77. Fagundez *lib.*2.*cap.*43. *num.*11. Nauarr. Candid. Lugo, Rodrig. à nobis vbi suprà citati. Basseus *tom.*2.*votum* 2.*num.*16. Ascanius *tom.*2.*de iure Abbat.disp.*19 *q.*10.*n.*24.

QVÆSTIO XCVI.

An saltem possit dispensari ab Episcopo iuramentum, seu votum ingrediendi Religionem Militum Alcantara, Calatraua, D. Iacobi, S. Stephani, vel S. Mauritij.

NEgat expressè Lopez, & negare possent, qui existimant dictos Milites esse rigorosè, & verè Religiosos, vt sunt Couarr. Sanchez, Ramirez, Greg. Lopez, Menchaca, Ayala, Vega, Mota, Sancius, Basilius, & Diana citati à nobis 1. *p. tract.* 5. *disp.*14. *q.* 121.

Sed probabiliter Respondeo, posse dispensari. Quia probabile est (licèt probabilius oppositum) Milites prædictorum Ordinum non esse in rigore Religiosos, vt defendunt Molina, Valentia, Sayrus, Alcozer, Azor, Aragon, Nauarr. Trullench, Ludou. à Cruce, Bossius, Moneta, Sanctarellus, & Barbosa à nobis vbi suprà adducti: sed sic est, quod ad hoc, quod possit dispensari, aut mutari votum aliquod, sufficit quod sit sub opinione, an sit reseruatum necnon: ergo. Sic Sancius, Diana, Trullench. Sotus, Candidus, & debent docere omnes DD. qui affirmant, dictos Ordines Militares non esse propriè Religiones, vt sunt Molina, Valentia, & alij nuper citati. Lege me ipsum loco citato, & Basseum suprà, & Ascanium dicentem etiam in hoc voto posse Confessarios Regulares dispensare.

QVÆSTIO XCVII.

An possit Episcopus dispensare in iuramento, aut voto, quod fœmina emisit, assumendi habitum earum, quas vulgò Beatas *vocant.*

REspondeo posse. Quia hic status non est status Religionis. Sic Sanchez, Henriquez, Viuald. Aragon,

Aragon. Rodrig. Suarez, Sayrus, Trullench. Candidus, & Fagundez, citati à nobis 1 *p. tract. 5. disp. 14. q.* 552. vbi diximus idem dicendum de iuramento, aut voto ingrediendi Religionem non approbatam à Sede Apostolica. Et in hoc voto etiam Confessarij Regulares possunt dispensare.

QVÆSTIO XCVIII.

An possit dispensare Episcopus iuramentum, aut votum ingrediendi Religionem approbatam, ad probandum, num sibi placeat.

RESpondeo non posse. Quia id verè, & propriè est votum Religionis veræ, vt probauimus *tract. 5. disp. 14. quæst.* 123. ex Candido *disquisit. 15. art. 14. dub. 15.* ergo nequit ab Episcopo dispensari.

QVÆSTIO XCIX.

An vota paupertatis, & obedientiæ in sæculo, vel in Religione non approbata emissa, possit dispensare Episcopus.

REspond. posse. Quia non sunt vota Religionis, nec statui Religioso annexa; cum sint facta extra statum verum, & approbatum: ergo poterit Episcopus illa dispensare. Sic Lessius, Suarez, Nauarrus, Henriquez, Trullench, Candidus, Sanchez, Malderus, Filliuc. Bossius, & Mendo, quos citauimus 1. *p. loco cit. quæst.* 524. Basseus *tom. 2. votum 2. num.* 16. Ascanius *loco cit. num.* 28. Et in hoc etiam possunt Confessarij Regulares dispensare, vt ait cum communi Ascanius.

QVÆSTIO C.

An possit dispensare Episcopus votum, aut iuramentum ingrediendi Religionem strictiorem, vt relicta ista, Religionem laxiorem ingrediatur.

NEgant Nauarr. & Lopez citati à nobis 1. *p. loco cit. q.* 155. Quòd existiment id Summo Pontifici reseruati.

Sed probabiliùs, Respondeo posse. Quia id non est dispensare in iuramento, aut voto reseruato, cum vouens maneat obligatus ad ingrediendam Religionem; sed tantùm in quadam eius circumstantia, seu excessu vnius ad alterum, qui non est Pontifici reseruatus. Sic Sanchez *de matrim. disp. 6. num. 17. & lib. 4. Decal. cap. 40. num.* 74. & apud ipsum Rodrig. P. Ledesma, Saytus, Azor, Lessius, Trullench. Fagundez, & Mendo, quos omnes citatos inuenies à me 1. *p. tract. 5. disp. 14. quæst.* 125. & tenet nouissimè Tamburinus *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. num.* 28. Basseus *tom. 2. votum 2. num.* 16. Ascanius *tom. 2. disp. 19. quæst. 10. num.* 25. vbi benè dicit, in hoc voto etiam posse dispensare Confessarios Regulares.

QVÆSTIO CI.

An iuramentum, seu votum pœnale castitatis, vel Religionis, absolutè emissum, sit dispensabile ab Episcopo.

REspondeo quod non. Quia talia vota in se absoluta sunt, cum ex nullo euentu pendeant: ergo reseruata: ergo indispensabilia ab Episcopo. Sic Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 10. num. 9. & lib. 4. Decal. cap 40. n.* 87. Suarez *lib. 6. de voto, cap. 23. num.* 11. Trullench, & Bossius citati à nobis 1. *p. loc. cit. quæst.* 126. Secus dicendum quando tale votum est pœnale conditionatum, iuxta dicenda infrà *quæst.* 103.

QVÆSTIO CII.

An sit saltem dispensabile ab Episcopo iuramentum, aut votum castitatis, seu Religionis, emissum in pœnam peccati mortalis, quod quis heri admisit, vel nunc proponit admittere.

REspondeo quod non sit. Quia tale iuramentum, aut votum, est verè absolutum: ergo reseruatum Pontifici. Antecedens probatur. Quia conditio de præterito, aut de præsenti, si vera sit, non suspendit consensum: ergo non impedit votum verè esse absolutum. Sic Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 10. n. 14. & lib. 4. Decal. c. 40. n.* 88. Sic Suar. Trullench, Bossius, Bonacina, Mendo, & alij citati à nobis vbi suprà, *q.* 127. Quibus nunc addo Ascanium *disp. 19. cit. quæst. 10. num.* 37. Qui id probat ex *l. cum ad præsens, ff. si cert. pet.* sic ibi, & *num.* 38.

QVÆSTIO CIII.

An ad minus sit dispensabile ab Episcopo iuramentum, seu votum pœnale Religionis, aut castitatis, emissum cum conditione, vt: Si lusero, iuro, aut voueo Religionem, aut castitatem.

NEgant absolutè quidam, quos tacito nomine refert Philiarchus *de officio Sacerdotis, tom 1. part. 2. lib. 3. cap.* 52. Et ipse censet æquè probabilem, ac duas statim referendas.

Negant, & alij, non absolutè, sed sub distinctione, dicentes, esse dispensabile ab Episcopo tale iuramentum, aut votum, ante impletam conditionem: non verò post. Quia tunc cum sit impleta conditio, & incursa pœna, obligatio ad Religionem, vel castitatem est omninò absoluta & independens à futuro euentu: atqui in his votis absolutis nequit Episcopus dispensare: ergo. Sic Sotus, Couarr. Azor, Lessius, Angles, Gutierrez. Rodriguez, Basilius, quos refert Sanchez infrà, & nos retulimus 1. *p. tract. 5. disp.* 14. *q.* 128. Quibus adde Montesin. 1. 2. *disp. 23. q. 7. n.* 124.

Sed ego probabiliùs Resp. esse tale iuramentum, seu votum dispensabile ab Episcopo, non solùm ante impletam cōditionem, & pœnam nondū incursam, sed etiā post impletā conditionem, & incursam pœnā. Ratio est, quia huiusmodi vota pœnalia, & conditionali a

dilionalia de futuro, non censentur reseruata à Pontifice; cum reuera non sint emissa ex amore, & deuotione Religionis ingrediendæ, aut castitatis seruandæ, sub qua ratione solùm ea reseruat Pontifex, vt benè probat Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 10. num 8. & lib. 4. Decal. cap. 40. num. 91. Et ideo ipse hanc tenet sententiam. Et apud ipsum Henriquez, Molina, Lopez, Viualdus, Aragon, Beia, Aoton. Gomez, Vega, Sà, Toletus, Saytus, Ledesma, Suarez. Sic etiam Nugnus, Ioan. de la Cruz, Mure, Villalobos & Diana, Ludou. à Cruce, Trullench, Candidus, & alij, quos citatos inuenies apud me 1. p. vbi supra. Sic tandem Bruno de priuileg. tract. 5. cap. 5. propos. 1. & 2. Vnde etiam in hoc voto possunt Regulares dispensare, vt ait Ascanius disp. 19. q. 10. num. 39. vbi nostram tenet sententiam.

QVÆSTIO CIV.

An possit Episcopus dispensare cum illo, qui promisit Religionem, aut castitatem, si pater suus obierit.

RESpondeo vt certum: non posse. Quia huiusmodi promissio, seu votum, est reuera absolutum, & solùm apparenter conditionatum. Facit enim hunc sensum, quando pater meus obierit, executioni mandabitur ingressus Religionis, quem ex nunc pro tunc absoluté voueo. Sic Sanchez disp. 10. cit. de matrim. num. 13. & cap. 40. cit num. 82. & 93. Suarez, Trullench, Petr. Ledesma, & Candidus citati à nobis 1. p. tract. 5. disp. 14. quæst. 129. Quibus nunc addo Ascanium Tamburin. tom. 2. de iure Abbatum: disp. 19. q. 10. num. 34. & Bonacinam apud ipsum.

QVÆSTIO CV.

An ad minus possit dispensare Episcopus cum illo, qui v. g. morbo oppressus dixit: Iuro, aut voueo Religionem, aut castitatem, si incolumis euasero.

NEgant aliqui Doctores, dicentes minimè posse dispensare Episcopum in tali iuramento, aut voto, nec ante, nec post impletam conditionem, hoc est, nec ante obtentam sanitatem, nec post. Fundamentum eorum est, quod hæc vota verè emittuntur ex affectu, & amore Religionis, & castitatis: ergo. Ita Sotus, Nauarr. Cordoba, Azor, Rodrig. Lopez, Valentia, Vega, Aragon, & alij, quos refert Sanchez disp. 10. cit. n. 11. & remissiuè cap. 40. num. 97. & nos 1. p. loco cit. quæst. 130.

Alij sub distinctione respondent, posse Episcopum dispensare in tali iuramento, & voto ante impletam conditionem, non verò post: *Prior* pars probatur. Quia vota metè conditionalia, ante impletam conditionem non habent perfectam, & omnimodè absolutam rationem voti; siquidem votum perfectum statim obligat, ac obligant præcepta omnia affirmatiua: ergo. *Secunda* verò pars probatur. Quia adueniente conditione, æquè obligant vota conditionalia, ac absoluta. Ita apud Sanchez Perez, Rodrig. Vega, Lessius, Suarez, Saylus, quos vnà cum aliis citauimus 1. p. tract. 5. disp. 14. q. 128. & 30. & 31. Quibus nunc addo Ascanium tom. 2. de iure Abbat. disp. 19. q. 10. num. 33. & 34. licèt contrarium teneat num. 38.

Sed ego probabiliùs Respondeo, posse dispensare Episcopum in dicto casu in votis Religionis, & castitatis, ante, vel post conditionem impletam. Quia id potest in omnibus iuramentis, & votis Religionis, & castitatis merè, & verè conditionalibus, non pœnalibus etiam. Quod possit dispensare ante impletam conditionem, iam manet probatum ab Authoribus secundæ sententiæ. Quod verò etiam post impletam possit adhuc, probatur. Quia quamuis prædicta iuramenta, & vota, eorumque obligatio, finita conditione iam sint absoluta, tamen quia initium, origo, & radix illius obligationis fuit imperfecta voluntas, à futuro euentu pendens, quæ semper in ipsa obligatione quasi imbibita manet; semper enim est verum dicere, ortam esse eam obligationem ex consensu quodam imperfecto, hinc est quod Episcopus possit in his iuramentis, & votis Religionis, & castitatis, etiam post impletam conditionem dispensare. Sic Sanchez locis citatis, & ego 1. p. q. 131 cit. Toletus, Anton. Gomez, Petr. de Ledesma, Diana, Trullench. Candid. Faustus, Sanctarellus, Leo, Malderus, Victoria, Mendo, & Quintanaduenas apud nos locis citatis. Sic etiam vt probabile, & tutum defendit Tamburinus lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. num. 32. & alij, quos adhuc infrà de hac re tractantes disp. 46. quæst. 4. citabimus. Et nota, quod in hoc voto etiam Confessarij Regulares dispensare possunt, vt rectè docet Ascanius vbi suprà.

QVÆSTIO CVI.

An possit Episcopus dispensare votum disiunctum, cuius sola altera pars est reseruata: vt si quis v. g. voueat castitatem, vel ieiunium.

NEgant Ludou. Beia 1. p. Respons. casu 38. vers. vnde huiusmodi votum.

Sed longè multò probabiliùs Respondeo: posse; saltem re integra, & antequam vouens eligat materiam reseruatam. Quia tale votum tunc non esse reseruatum, constat: quia libertas, quam habet vouens eligendi partem non reseruatam, facit vt totum eius votum absoluté à reseruatione sit liberum: ergo potest illud Episcopus dispensare. Sic Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 9. num. 14. & lib. 4. Decal. cap. 40. num. 42. & ex illo ego 1. p. tract. 5. disp 14. q. 141. & Azor, Saytus, Lessius, Suarez, Reginald. Molfes. Filliuc. Diana, Trullench, Candidus, Bossius, Basilius, Leo, Lauorius, Bonac. Layman, Maldenus, Tamburinus, Fagundez, & alij communiter. Lege denuò Thom. Tamburinum loco cit. a. 30. & Palaum disp. 2. punct. 11. num 6. Basseum tom. 2. votum 2. n. 16. Ascanium q. 10. citata, num. 51. Et nota, quod in hoc voto possint Confessarij Regulares dispensare, iuxta nostram sententiam.

QVÆSTIO CVII.

An etiam possit dispensare Episcopus indicto voto disiuncto, casu quo pars non reseruata effecta sit impossibilis, ita vt nequeat vouens illam adimplere, sed tantum partem reseruatam.

NEgat (vltra Ludouicum citatum) Bonacina *in 2. precep. Decal.* (non *tract. de legib.* vt apud me infrà citandum legi) *disp. 4. punct. 7. §. 4. n. 18. vers. octauò.* Quia, inquit, materia illa reseruata, est in eo casu adimplenda ex vi voti: ergo nequit illud Episcopus dispensare. Idque esse probabile affirmant Leo, & Filliuc. loquendo de commutatione, vt notauimus 1. *p. tract. 5. disp. 14. q.* 142.

Sed probabiliùs Respondeo etiam tunc posse dispensare. Quia tale votum nunquam obligauit ex se, & ex natura sua vouentem ad partem reseruatam. Sic Suarez, Sanchez, Trullench, Lodou. à Cruce, Diana, Layman, & alij citati à nobis vbi suprà loquendo de commutatione votorum ex vi Bullæ. Currit enim in hac materia eadem ratio. Sic etiam Palaus *vbi suprà.* Et etiam in hoc possunt Regulares, vt ait Ascanius *num. 5. citato.*

QVÆSTIO CVIII.

An item, casu, quo quis voueat (aut iuret) castitatem, aut ieiunium disiunctiuè, & vouens eligat efficaciter castitatem seruare, possit tale votum Episcopus dispensare.

NEgant tunc posse Sanchez *lib 8. de matrim. disp. 9. num. 14. & lib 4 Decal. cap. 40. num. 43.* Sanchez. Filliuc. Trullench. Azor, Sayrus, Layman, Fagundez, Candidus, & alij citati à nobis 1. *p. tract. 5. disp. 14. q. 143.* Quibus adde Palaum *disp. 2. punct. 11. num. 6. fine.*

Sed probabiliter certè Respondeo, adhuc posse dispensare tale votum, dummodo vouens non promittat de nouo illam partem, quam elegit. Quia probabile est, quod possit vouens, adhuc in hoc casu, voluntatem mutare, & alteram partem, nempe ieiunium eligere: ergo & Episcopus dispensare. Sic Malderua, Diana, Bossius, vbi supra citati. Sic etiam Thom. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 4. num. 30. & 31.* vbi doctrinam à nobis tribus quæstionibus datam iis verbis breui comprehendit. Quid de voto disiuncto. Si quis v.g. vouit vel castitatem, vel ieiunium. Dico non esse reseruatum: quia libertas, quam is habet eligendi partem non reseruatam, facit vt totum absolutè à reseruatione sit liberum. Quid si pars non reseruata reddatur illi impossibilis, vt si dictus vouens in grauem infirmitatem incidat, vnde ieiunare non possit. Adhuc dico partem non remanere reseruatam, quia per accidens est, alteram eligi non posse. Quid denique, si is elegerit partem reseruatam? Hæc post electionem eritne reseruata. Dico si elegisti per nouum votum, reseruata vtique erit, vt ex se patet: at si elegisti absolutè, sine nouo voto, puto non esse reseruatam, quia sic remanet in sua primæua natura. Sic Doctus Pater. Et nota, quod iuxta hanc nostram sententiam, possunt Regulares etiam in hoc voto dispensare.

QVÆSTIO CIX.

An possit dispensare Episcopus in voto, ac iuramento triplicis peregrinationis, Romana, Hierosolymitana, & Compostellana, emissis non animo inuisendi ea loca, sed alio fine.

NEgatiuam sententiam innuit Basilius *lib. 8. de matrim. cap. 8. num. 27.* dum contrarium solum dicit probabile: sed longè multò probabilius.

Respondeo, posse. Quia votum visitandi dicta loca alio fine, quàm deuotionis causa, non est reseruatum: ergo. Antecedens constat ex Extrauag. *Etsi Dominici*, in qua non cuiuslibet dictarum peregrinationum votum reseruatur, sed solum illud quod emittitur ex deuotione illorum locorum. Vnde si quis iuret, aut voueat Romam ire ad salutandam imaginem Sanctæ Mariæ Maioris, aut ad osculandos pedes Pontificis, &c. tunc tale votum minimè est reseruatum. & sic optimè poterit dispensari ab Episcopo. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 40. n. 77.* Fagundez *lib. 2. cap. 43. n. 14.* Tamburinus *loco cit. num. 26.* Palaus *disp. 2. de voto, punct. 11. numer. 3.* Basseus *tom. 1. votum 2. num. 16. & tom. 1. votum 7. num. 13.* Ascanius *tom. 2. disp. 19. q. 10. num. 31.* vbi benè docet, posse in hoc voto Regulares dispensare.

QVÆSTIO CX.

An possit Episcopus dispensare in qualitate dictis peregrinationibus adiuncta.

REspondeo, posse. Quia tunc non dispensat in voto, & iuramento, sed in circunstantiis per accidens illis adiunctis. Sic Sanchez, & Fagundez vbi suprà. Et Tamburinus *n.* 28. ibi: Idem dic de quibusdam circunstantiis voto reseruato à se annexis, v.g. de voto illarum trium peregrinationum *pedibus*, vel de voto Religionis *statim*, vel de voto Religionis *stricta*, non enim sunt reseruatæ illæ conditiones, *pedibus*, *statim*, *stricta*: quare poterunt dispensari ab Episcopis, remanente tamen substantia dictorum votorum, quæ certè reseruata est. Sic ille. Basseus *tom. 2. votum 2. num. 16.* Ascanius *quæst. 10. cit. num. 26.* & penes ipsum Lessius *lib. 2. cap. 41. dubit. 13. num. 105.* Bonac. *tom. 2. disput. 4. quæst 2. punct. 7. §. 4. num. 11.* & alij. Et sic etiam Regulares possunt in hoc voto dispensare.

QVÆSTIO CXI.

An votum, seu iuramentum non petendi dispensationem voti, aut iuramenti facti ab alio quàm à Romano Pontifice, possint Episcopi dispensare.

REspondeo vt certum: posse. Quia certum est, tale votum & iuramentum non esse reseruatum. Quia non est ex quinque numeratis, quæ solummodo Pontifici reseruantur. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 40. num. 13. & 79.* Azor. *tom. 1. lib 11. cap. 19. q. 15.* Sayrus *lib. 6. cap. 11. n. 67.* Suarez *lib. 6.* de

de voto, *cap.* 21 *n.* 15. Basil. Legionens. *lib.* 8. *de matrim. cap.* 8 *num.* 6. *fine*, Palaus *disp.* 2. *punct.* 11. *fine*, Fagundez *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 16. Bonae. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *num.* 19. Ascanius *quaest.* 10. *cit. num.* 32. vbi consequenter ait, etiam in hoc voto posse Regulares dispensare.

Quaestio CXII.

An in dubio an votum, vel iuramentum reseruatum sit, iudicandum si non reseruatum.

Respondeo ita iudicandum asse. Nam cum reseruatio in dispensationibus sit odiosa, vt supra est habitum, restringenda est ad casus certos, & indubitatos. Dubij enim casus non comprehenduntur sub reseruatione, vt docent Sanchez *lib.* 8. *cap.* 40. *n.* 80. Suarez *lib.* 6. *cap.* 26. *n.* 6. Fagundez *loc. cit. n.* 16. Tamburin. *loc. cit. n.* 32. *fine*; & *lib.* 1. *cap.* 3. §. 7. *num.* 15. vbi ita inquit: Si dubites vtrum voueris absolute castitatem v. g. ad honorem Dei, an sub aliqua conditione, vel poena, *si sanitatem receperis*, vel *si luseris*, potes tibi persuadere, sub conditione, vel sub poena vouisse; atque adeo ex sententia probabili infra dicenda, votum tuum non ast reseruatum, id enim certe minus est. Sic ille.

Quaestio CXIII.

An quando Sum. Pontifex vota, & iuramenta sibi reseruata commutat in alias pias actiones, v. g. votum castitatis in aliqua ieiunia, tunc opus subrogatum, puta ieiunium, sit reseruatum.

Affirmant quidam, Probantque id ex illa Regula iuris, *subrogatum sapit naturam eius cuius loco subrogatur, l. vnica, C. de rei vxoria actione*. Ita Azor. *lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 11. Zanatd. Archidiacon. Bellameta, & Alij Neoterici citati à nobis 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14 *q.* 44.

Sed probabilius Respondeo tale opus subrogatum non esse reseruatum, & ideo posse ab Episcopo dispensari, vel commutari in aliud, Ratio est, quia vota illa, ac iuramenta reseruata, non sunt per se reseruata, sed solum ratione materiae dumtaxat: ergo sublata ea materia reseruata, & in aliam non reseruatam translata, cessat reseruatio: ergo optime poterit haec ab Episcopo dispensari, vel commutari.

Nec obstat regula *subrogatum*, quia illa habet verum in fauoribus, non in odiosis, qualis est reseruatio. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *n.* 10. & *lib.* 4. *Decal cap.* 40. *n.* 46, & apud illum Henriquez, Sà, Aragon, Rodrig. Sayrus, Lessius, & Suarez, quos citatos inuenies apud nos 1. *p.* vbi supra. Vbi adhuc inuenies Filliuc. Dianam, Trullench, Villalob. Ludou. à Cruce, Ioan. Sancium, Fagundez, Bossium, & Mendo. Quibus nunc addo Thom. Tamburinum *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 4. *num.* 33. & 34. Cast. Palaum *disp.* 2. *de voto, punct.* 11. *n.* 5. Basilium *lib.* 8. *de matrim. cap* 8. §. 2. *n.* 24. Layman *lib.* 4. *sum. tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 33. Ascanium Tamburin. *tom.* 1. *disp.* 19. *q.* 10 *n.* 11. Qui consequenter ait, etiam in hoc voto posse Regulares dispensare.

Quaestio CXIV.

An ieiunium voto castitatis adpetua à Pontifice subrogatum, cesset perueniente anno sexagesimo aetatis.

Negatiue quidam Theologi, quos tacitis nominibus refert Tamburinus *lib.* 4. *Decal. cap.* 5. §. 7. *num.* 10. *Primò.* Quia subrogatum debet sapere naturam rei, cui subrogatur: atqui perpetuum erat votum castitatis: ergo & perpetuum debet esse ieiunium voto subrogatum. *Secundò*: quia Incongruum videtur, gaudere quem voti dispensatione, castitatem non seruando; & negligere opus loco castitatis impositum: ergo.

Affirmarunt apud ipsum Tamburinum alij existimantes, cessasse ieiunium subrogatum adueniente anno sexagesimo, etiam casu, quo dispensatus in voto haberet vires ad prosequenda iniuncta à Pontifice ieiunia. *Primò*, quia Pontifex prout est legislator vniuersalis non astringit Fideles ad ieiunandum post annum sexagesimum, etiamsi vires validas habeant, vt nos diximus *part.* 3. *tract.* 5. *disp.* 8. *quaest.* 17. ergo non est praesumendum plus velle obligare in hoc casu dispensatum. *Secundò*, quia nunquam praesumitur adesse praeceptum obligans, nisi de obligatione constet: at dubium saltem est, an haec obligatio vrgeat dispensatum: ergo illum non obligat. Neque dicas, praeualere praeceptum, quod possidet: dicò enim ego, praeualere libertatem, & exemptionem senectutis, quae est certa; dubitari autem de praecepto, an scilicet hoc dictum aetatem comprehendat. Haec ex Tamburino, qui concludens dubiam ait, hanc vltimam sententiam assa iotta probabilitatis terminos admittendam.

Ego autem non solum probabilem esse hanc secundam sententiam Resp. sed probabiliorem prima, iuxta dicta à nobis 3. *part. loco citato*. Addo tamen, quia neutrius sententiae Doctores negabunt ieiunium subrogatum voto castitatis posse ab Episcopo, vel ab alio facultatem habente commutari in aliud opus pium, veluti in effundendas aliquas preces, elargiendam aliquam eleemosynam, vel aliud simile, quod cum aetate sexagenaria compatiatur.

§. IV.

De casibus, in quibus Praelati inferiores possunt dispensare in dictis iuramentis, & votis reseruatis Pontifici.

Quaestio CXV.

An de facto sit concessa alicui Praelato facultas in quinque praedictis votis, aut iuramentis dispensandi.

Resp. tanquam certum: Quod non. Sic Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *num.* 25. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 40. *num.* 14. vbi ita dicit: Praedicta autem quinque vota, sunt adeo Pontifici reseruata, vt nec Legatus à latere; absque speciali Pontificis priuilegio possit in eis dispensare. Quia Legatus à latere in solis votis Episcopo concessis dispensare potest.

Sic ille. Et vt ipse ait, id in propriis terminis, non solùm loquentes de voto Hierosolymitano in eius loci subsidium (vt ait Sanchez,) sed de aliis tribus, ad minus docent Abbas *in cap. ex multa, de voto, n 4.* & Angelus, qui eum citat, *votum 4. n. 6.* ita scribens: Quis est Superior, cuius auctoritate vota possint commutari? Resp. quod quoad quatuor vota solus Papa dispensat, scilicet in voto Religionis, in voto Hierosolymitano, voto Sancti Iacobi, & voto visitandi limina Apostolorum Petri, & Pauli. Et sic seruatur in facto, licèt nullo iure inueniatur expressum, nisi de voto pro subsidio Terræ Sanctæ, vt *in cap. De multa de voto*, vbi tenet Panorm. quod etiam Legatus de latere non potest dispensare, cum requiratur specialis Delegatio, vt in d. cap. *De multa*, patet. Hæc Angelus, Palaus etiam *disp. 2. de voto, punct. 12. n. 1. vers. Primus est*, vbi attentè est legendus, ob omissionem alicuius verbi factam à Typographo. Peyrinus *tom. 2. tract. de Prælato, q. 3. cap. 3. fine*, qui loquendo de dispensatione horum votorum, ita ait: Non potest tamen Prælatus in iis dispensare; quia sunt Papæ reseruata; & talis potestas illi necessaria non est, cum possit alia via, nimirum per irritationem, bono suæ Religionis regimini prouidere.

QVÆSTIO CXVI.

An nihilominus de facto possint Episcopi, & alij Prælati similem iurisdictionem habentes in aliquo euentu dispensare, vel saltem commutare vota, & iuramenta Papæ reseruata.

RESpondeo tanquam certum: Posse præcipuè in quatuor casibus, qui ortum habent à necessitate, ab imperfectione voluntarij, à consuetudine, vel à priuilegio. De quibus omnibus singulariter agemus. Sic omnes. Lege Tamburinum *lib. 3. Decal. cap. 36. §. 4. à n. 36.* Palaum *disp. 2. de voto, punct. 12.* Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 42. à n. 28.* & me ipsum *2. p. tract. 9. de matrim. disp. 24. quæst. 21.* Basseum *tom. 1. votum 7. n. 14.* Suarium *lib. 6. de voto, cap. 26.* Sanchez *lib. 4. cap. 40. à num. 34.*

QVÆSTIO CXVII.

An in casu magnæ necessitatis possit Episcopus dispensare in voto castitatis perpetuæ, aut Religionis.

NEgat Rodriguez *in Bullam Cruciatam, §. 9. dub. 3.* cui fauet Ludou. Lopez *2. p. instructor. vbi de clauibus*, dicens solùm in remotissimis Indiæ partibus id licere Episcopo.

Sed longè multò verius, imo vt certissimum mihi Resp. posse Episcopum dispensare in dictis votis quando vrget magna necessitas dispensationis, nec Pontificia responsum expectari potest absque graui periculo corporis, vel animæ. Quia non est credendum, velle Pontificem in hoc casu reseruare sibi hæc vota, eorumque dispensationem, sed potius Prælatis inferioribus concedere, eo quòd id rectæ gubernationi conueniat. Sic communiter Doctores. Legantur Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 9. n. 22. & lib. 4. Decal. cap. 40. n. 34.* (non 44 vt legi apud Palaum) Lessius, Petr. Ledesma, Suarez, Nauarr. Henriq. Basilius, Trollench, Diana, Fagundez & alij citati à nobis *tract. 9. de matr. disp. 24. q. 21.* Palaus *loco cit. n. 4.* Basseus *loco citato*, & Tamburinus *n. 37.* sed vt scias quibus in specie casibus adsit hæc magna necessitas, sit

QVÆSTIO CXVIII.

An possit dispensare Episcopus cum iuuene qui voto castitatis, aut Religionis astrictus, virginem violauit, & grauidam effecit.

REspondeo vt certum: Posse dispensare, si fama, & honor dictæ virginis nequeat aliter, quàm si eam ducat iuuenis, reparari; & simul sit periculum in mora; quia si dispensatio Pontificia expectaretur, vel impediretur matrimonium à consanguineis iuuenis, qui illi repugnabant, vel timeretur aliud graue damnum scandali, ex dilata dispensatione; tunc enim ex præsumpta Pontificis voluntate potest Episcopus dispensare in dictis votis castitatis, & Religionis. Sic tenent omnes Doctores nuper citati, de quo casu etiam egimus *2. p. disp. 24. q. 21. citata.*

QVÆSTIO CXIX.

An item possit dispensare Episcopus in voto castitatis, aut Religionis, in casu quo quis mortis proximus, nisi fœminam duceret, relinqueret filios illegitimos.

REspondeo, etiam posse. Quia ex dilata dispensatione Pontificia sequeretur magnum damnum scandali, vel damnum magnum tertiæ personæ, nempe filiis, igitur ne sequantur, optimè poterit Episcopus in eo euentu in dictis votis dispensare. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 40. num. 36.* Palaus *disp. 2. de voto, punct. 12. num 4. fine.* Tamburin. *n. 36.* & Suarez *lib. 6. de voto, cap. 27. n. 13.* vbi obseruat, quod cùm hæc sententia, & doctrina fundetur in quadam pia interpretatione, non sit extendenda vltra id, quod in toto rigore exigit moralis necessitas: vt si necessitas sit (inquit) contrahendi matrimonium statim, & sine mora, ne sequantur scandala, vel grauis infamia nobilis fœminæ; vel ne quis moriatur infecto matrimonio sine legitimatione filiorum, & fortasse cum animæ periculo, vel similia: tunc non est simpliciter auferendum votum Religionis, sed solùm cum limitatione ad semel contrahendum cum tali persona, & ad talem finem, & non alio modo; & si fuerit votum castitatis, cum eadem limitatione, & prætereà relicta obligatione seruandi castitatem coniugalem, & sic de aliis. Quia hoc modo satisfit necessitati, & seruatur reseruatio, quantum fieri potest. Hæc Suarius, & Trullench. *loco cit. num. 39.* quod amplius mox explicabo.

QVÆSTIO CXX.

An in prædicto euentu, quo Episcopus dispenset cum habente castitatis votum, vt ineat matrimonium ad legitimandos filios, possit & dispensare, vt mortua illa vxore ineat cum alia.

REsp. dicendum. Quod non constat ex ratione allata quæst. præcedenti ex Suario cui consentit Tamburinus loco cit. vbi loquendo de casu

casu proposito ait, quod in illo possit Episcopus id dumtaxat, quod necessitas postulat, & non amplius. Quare mortua illa vxore, non licebit marito habenti votum castitatis aliam ducere; atque si idem fornicetur; si se polluat, si adulteret, addet huiusmodi peccatis peccatum contra Religionem, idest cōtra proprium votum, quia hoc non fuit dispensatum, nisi ad effectum illius peculiaris matrimonij. Sic Tamburinus. Palaus etiam *n.6.* Sanchez, Nauarr. Lessius, Layman, Basilius apud ipsum.

QVÆSTIO CXXI.

An item possit dispensare Episcopus in voto castitatis, casu quo vouenti immineat periculum, seu rationabilis timor sæpè violandi votum, si Papa expectetur dispensatio.

RESpondeo etiam tūc posse. Quia si potest quando imminet aliquod damnum corporale, vt nuper diximus, multò magis poterit si immineat aliquod damnum spirituale. Sic Tamburinus *loco cit. num* 40. & Palaus *disp.2.punct.* 12 *n.4.* ibi. Quod non solum habet votum quando est graue periculum spiritualis salutis, scilicet violationis voti, si differatur dispensatio, sed etiam quando timetur scandalum in fama, &c. Sic ille.

QVÆSTIO CXXII.

An deinde liceat Episcopo dispensare, vrgente necessitate, in triplici peregrinationis reseruata votis.

RESpondeo etiam posse. Si enim vrgeret necessitas postulans dispensationem, nec præ paupertate, aut alia causa, posset adiri Pontifex, posset benè Episcopus dispensare. Sic Sanchez *lib.8. de matrim disp.9.n.23.* vbi adducit Palaeium absolutè dicentem, quod in omnibus votis Papæ reseruatis possit Episcopus dispensare, si impotentia adeundi Papam præcesserit. *Et lib.4. Decal.cap.40.n.37.* vbi adducit Petrum de Ledesma *1. tom. sum. tract.* 10. *cap.8.in 3. p. in 4. dicto*, & Suarium *lib.6. de voto, cap.26.n.10.* Qui optimè aduertunt, raro, aut nunquam euenturum, hunc necessitatis dispensandi casum. Quia necessitati occurrēti potest subueniri, non dispensando in voto, sed eius executionē suspendendo, quod potest in ea necessitate efficere Episcopus.

QVÆSTIO CXXIII.

An in dicto casu necessitatis possit Episcopus in dictis votis, & iuramentis dispensare, si potest adiri Nuncius Apostolicus.

NEgant Aragon 2.2.*q.*88. *art.* 12. *col.*8. & Rodriguez *tom.1.sum.cap.*100.*n.*3.fine, ibi. *y se de notar que en los votos reseruados à su Santidad, puede algunas vezes el Obispo dispensar, atendo vrgente necessidad, y no se pudiendo con facilidad acudir al Papa ò al Nuncio, como despues de Syluestro lo tienen Soto* lib.1. de iust. q. vltima, art. vltimo, *Nauar*, cap 12.n.76 & *Corduba* lib.2.qq.q.11. Hæc Rodriguez.

Sed multò longè probabilius, imò vt mihi certum, Resp. posse in dicto casu dispensare Episcopum in votis Papæ reseruatis, etiamsi facilis sit recursus ad Nuntium Apostolicum. Ratio est, quia Nuntius, quamuis Legatus à latere sit, tantum potest vi suæ dignitatis circa dispensationes in tota sua Prouincia, quæ potest Episcopus in sua Diœcesi, vt suprà *q.53.* est habitum: ergo cùm maiori potestate non gaudeat circa materiam dispensationum, quàm Episcopi, parum refert possit adiri Nuntius, vel ne, nisi fortè aliàs haberet speciale priuilegium ad dispensanda hæc vota, de quo *quæst. sequenti* agemus. Sic Sanchez *lib.8. de matrim.disp 9.n.25.* vbi ait oppositum carere fundamento, & *lib.4. Decal.cap* 40.*n* 38. vbi citat Aulam *de censur.2.p.cap.7.disp.1.dub.6.notab.4.* & Suarium *lib.6.de voto, cap.26.n.15.* Nec oppositum docent Sotus, Nauarrus, vel Corduba. Nam locis citatis à Rodriguez, minimè illam limitationem insinuant. Legantur Trullench *lib.2. cap 2. dub.39. n.6.*

QVÆSTIO CXXIV.

An etiam casu, quo Nuntius (vel quiuis alius) haberet ex priuilegio potestatem dispensandi in dictis quinque votis, vel iuramentis, & commodè posset adiri posset nihilominus Episcopus dispensare, vrgente causa, in illis.

AFfirmant, adhuc posse Episcopum dispensare in illis nonnulli Doctores. Quia, inquiunt, per accidens est, quod eiusmodi potens Nuntius vel Delegatus præsto sit; nec inde tollitur ab Episcopo potestas, qua valdè ampla gaudet in casibus hisce necessariis. Ita Henriquez *lib.8. de pœnit. cap.10. n.1.* & *lib.12.de matrim.cap.3.n.1.* Aula *de censuris 2 p. cap.7.disp.1.dub.6 notab.4.* Quorum sententiam, vt probabilem sequitur Tamburin. *lib.3.Decal.cap.16. §.4. num.38.*

Sed multò probabiliùs Respond. tunc non posse. Quia Episcopus solùm potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis vrgentis. Atqui quando adest Nuntius, aut alius potens ex priuilegio dispensare, ad quem facilè confugi potest, necessitas cessat: ergo tunc non poterit Episcopus. Sic Nauar. *in sum. cap.12. num.* 85. fine, Ludou. Lopez, Rodrig. & Vega, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.2.de matrim.disp.40. num.8 & lib.8. disp.9 num.25.* & *lib.4. Decal. cap.40 num.* 38. vbi adducit Suarium *lib.6. de voto, cap. 26. num. 15.* & Lessium *lib.2. de iust. cap. 40. dub. 15. num. 106. & in 2. edit. dubit.18. num.127.* quibus addi possunt Basilius Legion. *lib.8. de matrim.cap.9.num.1.* Layman *lib.4.sum. tract.4. cap.8.num.17.* Palaus *disp.2. de voto, puncto 12 n.5.* Trullench *num 6 citato*, qui tamen malè citat pro hac parte Henriquez. Lege me ipsum *2.p. tract.9. de matrim. disp.24. q.21. fine.*

QVÆSTIO CXXV.

An si hæc quinque vota, aut iuramenta reseruata Pontifici, emittantur ab his, qui sub dominatiua potestate viuunt, possint tunc ab Episcopo dispensari.

AFfirmat Gutierrez cum aliis *lib.2. Canonic. qq. cap.21.n.49.* vbi docet, quod quando vota castitatis, aut Religionis emissa sunt à personis alterius potestati subiectis, vt à coniugata, seruo, vel filio, sine licentia viri, domini, vel patris, tunc possit Episcopus in eis dispensare. Quia si vir, dominus, & pater possunt hæc vota irritare, vt suprà habitum

habitum est, à fortiori poterit Episcopus in eis dispensare,non enim est credendum,Pontificem talium votorum dispensationem sibi reseruare voluisse, cum facilè possint irritatione solui.

Sed omninò Resp. negatiuè, Quia opposita sententia nullo firmo fundamento nititur. Quia potestas irritandi diuersa est à potestate dispensandi, & ideo non valet illatio vnius ab alia. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap. 26. num.2. & 3.* Qui id probat clarè. Nam licèt parens, vel maritus possit irritare vota filij vel vxoris; non tamen potest in illis dispensare: ergo ex eo quod pater possit irritare hæc vota filij impuberis, non rectè colligitur, posse Episcopum illa dispensare, vel commutare. Sic ille. Et ex illo Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 9. num 4. & lib. 4. Decal. cap. 40. numer.* 18. Palaus *disput. 2 punct. 12. num. 12.* Tamburin. *lib.3.cap.16. §.4. num.41.*

QVÆSTIO CXXVI.

An possit Episcopus dispensare in votis reseruatis, casu quo vouens expressè voluerit ad solam venialem culpam se obligare.

RESp. posse. Quia cùm reseruatio sit odiosa, debet intelligi de voto integrè, & perfectè facto, & intentione proportionata materiæ reseruatæ, quæ est grauis. Sic Sanchez *lib.4. cap.40. num.* 47. Palaus *disp.3.punct.12.num.2.* Trullench *lib.2.cap.2.dub.39. n.14.* Basseus *tom.2. votum* 2. *num.16.*

QVÆSTIO CXXVII.

An quando dubium est, an votum sit reseruatum, possint Episcopi, & alij Prælati habentes similem iurisdictionem, in eis dispensare.

RESp. posse. Quia reseruatio, vtpote odiosa, strictè interpretanda est, ac proinde ad solos casus certos extendenda. Sic Sanchez *cap.40.cit.n.26.* his verbis. Quoties de voti valore fuerit morale dubium, siue sit dubium iuris, siue facti, & siue sit negatiuum propter coniecturas, quæ non sufficiunt ad determinandum iudicium, siue sit positiuum ex opinionibus probabilibus contrariis, id votum cuiuscumque materiæ reseruatæ, non est reseruatum, sed potest Episcopus in eo dispensare. Sic ille ex Suario *lib. 6. de voto, cap.26. n.6.* sic etiam Basilius *lib.8. de matrim. cap.9.n.14. &* 16. Layman *lib.4.tract.4 cap 8.n.14.* quos sequitur Palaus *disp.2.punct* 12.*n.*8 Diana *p:4. tract.3. resol.* 59. Bonac. & alij quos amplectitur Trullench. *cap.39. cit. num.* 4.

QVÆSTIO CXXVIII.

An quando hæc iuramenta, & vota reseruata emissa sunt metu cadente in virum constantem, possit Episcopus in eis dispensare.

RESp. vt certum, posse. Quia si potest adhuc quando sunt emissa metu leui, vt suprà *q.94.* cum communi diximus, à fortiori poterit quando emissa sunt metu graui. Immò in hoc casu, vt verius dicamus, nulla est opus dispensatione, cum verior opinio habeat, talia vota esse irrita & nulla. Sic Suarez *lib.6. cap.26. n.5.* Sanchez *lib.4.cap.40. n 31.* Basilius *lib.8. de matrim. cap.9. n.15.* & licèt Suarez & Basilius censeant valere prædicta vota, sed conueniunt, ea non esse censenda reseruata.

QVÆSTIO CXXIX.

An si consuetudine sit præscriptum, possint tunc Episcopi, & alij Prælati inferiores Papa, in iis votis, aut iuramentis reseruatis dispensare.

RESpondeo vt certum, posse. Quia consuetudo iurisdictionem præbet, *cap.8. de matr. disp.11.* (non *cap.12.* vt legi apud Palaum) *n.4.* Lessius *lib.1. cap 4 dubit 18.n.125.* Basilius *lib.8. de matrim cap.9. n.2. & sequent.* Palaus *puncto 12. citato, n.9.* Tamburin. *lib.3. cap.16. §.4.n.42.* & alij, inter quos solùm est difficultas, in quibus euentibus Prælati inferiores vi consuetudinis, facultatem dispensandi in his votis obtinuerint, pro qua soluenda proponam quæstiones sequentes. Sit ergo

QVÆSTIO CXXX.

An Episcopi vi consuetudinis obtinuerint facultatem dispensandi, ad effectum contrahendi matrimonium cum eo, qui castitatis votum emisit.

AFfirmandum videtur. Quia id non est in voto castitatis absolutè dispensare, sed ad quendam solum effectum, nempe contrahendi matrimonium. Constat, quia talis coniux, non obstante hac dispensatione, sacrilegus esset fornicando, nec posset eo matrimonio soluto, ad aliud migrare.

Sed vt quid certum Resp. non obtinuisse, & sic non posse. Quia reuera dispensaret in voto castitatis quoad effectum, quo obtento, obseruari nequit. Sic Sanch. *de matr. disp.12.n.4.* dicens nullum oppositum concedere. Tamburin. *lib.3. Decal.c* 16 §.4. *n.*43 his verbis: Dico primò, ei qui cum sit solutus emittit castitatis votum, nullus nisi summus Pontifex, dispensare votum potest, nec absolutè, nec ad effectum contrahendi matrimonium. Sic ille, & Palaus *disp.2. punct.12.n.10.* sic: Si ante contractum matrimonium emissetis votum, nulla adest in Prælatis inferioribus consuetudo, vt dispensare possint ad contrahendum, nisi grauis necessitas vrgeat, grauiaque mala immineant ex dilatione dispensationis Pontificiæ. Sic Palaus.

QVÆSTIO CXXXI.

An saltem possit ex vi consuetudinis, dispensare Episcopus ad petendum debitum, cum illo qui non obstante voto castitatis simplicis, non obtenta dispensatione, nihilominus (certè cum peccato) matrimonium contraxit.

RESp. tunc posse dispensare Episcopum ad petendum debitum, manente voto firmo quoad cætera alia, vt ad non fornicandum, ad non se polluendũ, ad castitatem seruandã, mortuo coniuge, &c. Sic Tambur. loco cit. dicens, quod hic est casus, qui consuetudine concessus est Prælatis Papa inferioribus, ex omniũ sententia. Palaus loc.cit. dicens id etiã

esse

esse verum, esto matrimonium non consummauerit vouens. Legantur Sanchez *lib.8. de matrim disp.12. n.4. & 6.* Basilius *lib 8. cap.9. num 4.* Lessius *lib 2. cap.40. dubit.18. n.125.* & alij. Lege me ipsum *1.p. tract.9. disp.14. q.18.* Lessium *lib.2. dub.18.n.125.* Basseum *tom. 1.votum 7.n.15.*

QVÆSTIO CXXXII.

An etiam possit Episcopus dispensare ad petendum debitum, ei qui post contractum matrimonium votum castitatis emisit sine licentia coniugis.

RESP. vt certum, posse dispensare, non vi tantùm consuetudinis, sed vi propriæ iurisdictionis, ac iuris proprij. Quia tale votum non est castitatis integræ totalis, sed partialis, nempe non petendi debitum: nam, vt suprà est habitum, coniugatus nequit validè emittere votum absolutum, & integrum castitatis, cùm is reddere semper debitum ex obligatione iustitiæ teneatur. Sic Authores nuper citati.

QVÆSTIO CXXXIII.

An item possit Episcopus (aut alius Prælatus inferior Papa) dispensare ad petendum debitum cum coniugatis, qui mutuo consensu idem votum castitatis absolutum emiserunt.

NEgant aliqui posse Episcopum dispensare, eo quòd coniuges tunc teneantur non cohabitare simul, & ideo non habent periculum incontinentiæ, quæ est radix prædictæ consuetudinis, quam Episcopi ad dispensandum in hoc habent. Ita Sanchez *lib.8. de matrim. disp.11. à n.10.* Lessius *lib.2. cap 40. dub.18. num.116.* & Layman. *lib.4 tract.4. cap 8. n.15.* quos citat, & sequitur Palaus *disp.2. n.10.* Quibus adde Basseum *tom. 1. votum 7. n.16.*

Alij tamen contrà censent, nempe posse tunc Episcopum dispensare ob imminens periculum incontinentiæ. Sic Basilius *lib.8. de matrim. cap.9. n.2.* vbi statuit vniuersè, quòd siue hoc votum absolutum castitatis sit emissum ab vno tantum coniuge de consensu, aut sine consensu alterius, siue ab vtroque coniunctim, aut seorsim, vel per modum contractus, si adest periculum incontinentiæ, dispensare possit Episcopus ad petendum, & reddendum debitum. Sic ille. Qui id latè probat. Sic etiam ante illum Rosella, Maior, Angelus, & Sà. quos pro hac parte citat Lessius loco cit. n.126. *vers. Aduerte tamen*, dicens id esse probabile. Tenet vt tale etiam Tamburin *lib.3. cap.16. §.4. n.45.* Tum (inquiens) quia viuente coniuge, quamuis in alia domo, semper subest incontinentiæ periculum. Tum, & multò magis, quia etsi hoc periculum fuerit radix, tamen occasione illius inducta est absoluta consuetudo, qua in coniugatis possit modo prædicto ab Episcopo dispensari. Pater, quia si esset ob solum, præcisumque periculum, non esset diuersa hæc potestas consuetudine inducta, ab ea quam vrgente necessitate spirituali, habent Episcopi, de quo diximus *n 40.* Hæc omnia Tamburinus.

Ego autem Resp. vtramque sententiam esse satis probabilem: secundam verò, vbi viget dicta consuetudo, certam.

§. V.

De potestate quam habent dispensandi in votis, & iuramentis Prælati Regulares, quoad personas sæculares, necnon & sibi subditas.

QVÆSTIO CXXXIV.

An Prælati Regulares vi suorum priuilegiorum possint dispensare in votis, & iuramentis reseruatis, v.g. in voto castitatis absolutæ, vrgente necessitate, in quo casu, vt nuper habitum est, possunt Episcopi.

AFfirmat Crousers *in Regul. S. Francisci, cap.7. lect.29. fol.785.* eo ductus fundamento, quod mendicantes possunt virtute suorum priuilegiorum dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, vt cum communi docet Sanchez *lib.8. de matrim. disp.16. n.1.* Sed Episcopi possunt dispensare, vrgente magna necessitate, in voto absoluto castitatis, & Religionis, & hoc iure ordinario, cum ad similes casus non sit à Pontifice sublata potestas, quam ante reseruationem habebant Episcopi iure ordinario ad dispensandum in omnibus votis per suas Diœceses, sicut Pontifex, vt suprà est habitum: ergo mendicantes in eodem casu necessitatis dispensare per sua priuilegia valebunt. Ita ille, qui latè id probat, & eius verba refert Diana *p.6. tract.6. ref. 50.* quæ improbat, & meritò, quia vt aliàs dixi, meo iudicio, illius sententia non est improbabilis. Præcipuè cum præter illum Authorem, illam sequantur Bordonus *ref.15. n.13.* quem citat & sequitur Marcus Vitalis in suis inquisitionib. *tract. de voto, inquisit. 3. n.76.* Brun Chassaing, *in priuil. regul. tract.5. c.5 propos.2.* quorum sententia valde placet Basseo *tom.1. votum 7. n.19.* eo quòd anno 1619. in Consistorio sacræ Congregationis Eminentiss. Cardinal. visa, & tolerata fuerit, licèt ipse oppositum teneat.

Sed multò probabiliùs Resp. iterum: non posse. Quia multò probabilius est, quod Episcopi in præfato casu necessitatis non habeant facultatem dispensandi in voto absoluto castitatis, aut Religionis per se, aut iure Ordinario, sed ex benigna solùm voluntatis Pontificis reseruantis interpretatione: ergo multò probabilius est, quod in præfatis casibus nequeant Religiosi in dictis votis dispensare: patet consequentia, quia Religiosi solùm possunt dispensare cum sæcularibus in votis omnibus, in quibus iure Ordinario potest Episcopus. Sic egomet *1.p. tract.9. disp.14. q.21.* sequutus Sanchez *lib.4. Decal. c.34. n.7.* Henriq. *lib.9. de pœnit. c.14. n.7.* Rodrig. Suarez Fagund. quos citat, & sequitur Diana *vbi suprà*, Basil. Legion. *lib.8. de matrim. c.10. num.11.* Trullench. *lib.1. Decal c.2. dub.44. n.2.* Quibus nunc addo Lud. Miranda *tom.1. Man. Prælator. q.48. n.4.* Barbosam *2.p. de potest. Episcopi, alleg.37. n.14.* Palaum *disp.2. punct.11. n.7.* Tambur. *lib.3. c.16. §.4. n.46.* ibi. Ex priuilegio posse mendicantes, quique eorum facultatis sunt participes, vota omnia sæcularium ad se accedentium, præter illa quinque reseruata, dispensare, & commutare, notum est omnibus. Sic ille ibi, *n.49.* Basseus *loc. cit. & tom.1. votum 2. n.15.* sed ad maiorem abundantiam, sit

QVÆSTIO CXXXV.

An Religiosi mendicantes habeant de facto priuilegium ad dispensanda omnia vota sæcularium, non reseruata Pontifici.

NEgat haud obscurè P. Ioan. Martinez *tom.2. cap.31. de voto*, §. 14. §. 8. vbi rara sollicitudine obscurare satagit omnia priuilegia, quibus mendicantes gaudent circa vota sæcularium dispensanda. Et ideo *num.79.* qui est vltimus, sic concludit quæstionem. Et ideò in te tanò momenti optarem, quod hæc potestas indubitata esset, vel adeo probabiliter constaret, quod absque scrupulo posset practicari. Interim consulerem, quod viamur sola facultate vota commutandi, quæ est certa, & abstineremus ab vsu potestatis dispensandi in votis, quæ non extat nisi cum tot limitationibus. Hæc ille. Sed certè nimis scrupulosus de probabilitate oppositi; trepidat enim timore, vbi nullus est timor, vt euidenter constabit, vnde.

Non solùm probabilius longè, sed tanquam ferè certum Resp. dicendum, quod mendicantes de facto habent priuilegium ad dispensanda omnia vota sæcularium, non reseruata Pontifici.

Probatur *Primò* auctoritate ferè omnium Doctorum, qui sine hæsitatione quasi hanc tenent partem. Sic apud ipsum Pradum, Nauarr. *cap. 12. num.29.* sed ibi hic Author nihil dicit. Rodriguez *tom.1. qq. Regul. quæst.63. art. 3.* Miranda *tom.1. quæst.48 articulo 3.* Aragon *2.2. quæst.88. artic.12. concl.6.* Ludouic. Lopez *1.p.cap.50.* Saytus *in claui Reg. lib.6. cap.11. dub.17. num 95.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.43. num.4.* Castro Palau *tom.3. tract. 15. disput.2.* (quem non citat Prado) *punct.13. num.7.* Barthol. à S. Fausto *lib.3 Thesauri, quæst.173. vsque ad 181.* Candidus *disquisit.27. art. vnico, dubit.2.* Ioan. à Cruce *in Epitome lib.2. cap.6. dub.8. concl.1.* Villalob. *1.p. tract.34. diff.29. num.2. & 3.* Trullanch *lib.2. Decal. cap.2. dub.44. num.2.* Mendo *disput.26. in Bullam Cruciat. cap.2. num.34. & 35.* Basseus *verb. votum 7. num.10.* Quintanadueñas *tom.2. tract.5. singul.15. num. 5.* Martinus à S. Ioseph. *in explicat. Reg. S. Francisci*, & Diana *p. 6. tract.6. resol. 30.* His ego addo Tamburinum *lib.3. Decal. cap. 16 à num 46.* vbi dicit, id esse notum omnibus, Pellizzar. *in Man. Regul. tract. 8. cap. 3. per totum*, Basilium *lib. 8. de matrim. cap. 10. n.9.* Fagundez *lib.2. Decal. cap.45. à num. 11.* Lessium *lib.2. cap.40. dub.18. in 2. edit. num.134.* Machado *lib. 5. part.3. tract. 3. docum. 1. num. 1.* Bruunum *in priuileg. Regul. tract.5. cap.5. Proposit.2.*

Secundò probatur exhibendo aliqua priuilegia concessa Regularibus. Nam in primis Innoc. VIII. concessit Mendicantibus, posse dispensare in omnibus votis in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas. Sunt autem duæ dietæ viginti leucæ, secundum Rebuffum *de priuileg. Scholast. priuil. 161.* Azeuedo *lib.1. Recopil. tit. 7. l.10. n.2.* Rodrig. *in Bull. Cruciat. §.9. n.141.* (quamvis *2. tom. sum. cap. 100. n.3.* dicat esse quatuordecim leucas. Sed vt notat benè Sanchez, hic error fuit Typographi, quia refert se ad prædictum §. Bullæ, vbi ait esse viginti leucas.) Hoc priuilegium referunt Rodrig. Thom. Sanchez, Basil. Legion. Tamburinus, & communiter alij DD.

Respondet Prado, hanc concessionem Innocentij VIII. fuisse solùm viuæ vocis oraculum, & non authenticum. Sed hæc euasio facilè præcluditur, primò negando esse viuæ vocis oraculum. Secundò dato, & non concesso, quod tale fuerit, iam transisse in priuilegium bullatum vigore Bullæ Pij V.

Secundum priuilegium, & magis amplum, est Martini V. qui sine vlla restrictione concessit Benedictinis, posse dispensare in votis etiam Episcopo reseruatis. Idemque concessit per Bullam Eugenius IV. Qua facultate gaudent omnes qui eorum priuilegiis communicant. Hæc priuilegia referunt Rodrig. *tom. 2. qq. Regular. q.63. art.3.* & Compendium Societ. Iesu *verb. dispensatio, §. 10. ibi. Per facultatem Benedictinis concessam à Martino V. possunt nostri Confessores deputati dispensare etiam in votis Episcopo reseruatis.* Sic referunt Sanchez, Tambur. & Pellizz. vbi supra.

Respondet Prado *loco cit. num.74. vers. præterea*, quod non sibi constet, an priuilegium illud Martini V. concessum sit per Bullam, an verò viuæ vocis oraculo, & ita consulendum esse, ab hac facultate abstinendum. Sed quid, quia sibi non constat, abstinendum est à facultate dispensandi? Hoc verum si aliis Doctissimis, & versatissimis in materia priuilegiorum vitis etiam minimè constaret. At constat, vt vidimus. Credat ergo Prado illis, vt ego libentissimè credo, & firmissimè teneo, posse dictos Regulares dispensare in omnibus votis, exceptis illis quinque reseruatis, sicuti possunt Episcopi, cum aliqua tamen differentia, quam sequentibus quæstionibus signabo. Sit ergo

QVÆSTIO CXXXVI.

An in potestate dispensandi in votis, sit discrimen aliquod inter Episcopos, & Religiosos.

REspondeo esse aliquod discrimen. Nam Religiosi nunquam possunt propter vrgentem necessitatem, dispensare in aliquo ex quinque votis reseruatis, iuxta longè probabiliorem sententiam habitam supra, at benè Episcopi in omnibus quinque, vrgente necessitate, & si aditus ad Pontificem non sit: quod constat ex dictis quæst. 134.

Deinde Religiosi possunt dispensare cum quibuscumque fidelibus, ex quacumque Diœcesi ad se venientibus, agunt enim Summi Pontificis nomine; & ideo sine limitatione ad fideles talis duntaxat Diœcesis: at verò Episcopi, qui per suam iurisdictionem agunt, extra suos Diœcesanos se extendere nequeunt.

Præterea Episcopi possunt suam potestatem dispensandi, vel commutandi aliis delegare; quia in ipsis hæc potestas est ordinaria: at Mendicantes non item, quia delegatus non potest subdelegare, si eius sit industria electa (secus alias, vt dicemus q. 143.) Possunt nihilominus Religiosi in commutatione hac vti forma cum suo Pœnitente: *Commuto tibi hoc votum in opera, qua vir ille doctus tibi designauerit, cuius sententia volo te stare:* quia hoc non est delegare; sed prudentia alterius vti ad statuendam materiam subrogandam. Sic ex Castro Palao *disp.2. de voto, punct. 13. num. 8.* Pellizzario *tract.8. cap.3. num. 143.* Laymano *lib.4. tract.4. cap.8. num.27.* docet Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 16. §.4. num. 49. vsque ad 51.* Sic etiam Sanchez *lib.4. cap.43. num. 15.* Basilius *lib.8. de matrim. cap.10. num. 10.* Lege me ipsum *1. p. tract. 5. disput. 14. quæst. 138.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO CXXXVII.

An sicut possunt Episcopi dispensare, vel commutare vota, vel iuramenta Deo facta, extra Sacramentum Confessionis, ita & possint Religiosi.

NEgant aliqui Authores, eo quòd dispensationes committantur Religiosis, vt sunt Iudices in foro interno: at Confessor non est Iudex in foro interno, nisi audiat Confessionem: ergo. Ita Sayrus, & Corduba, citati à Sanch, infra. Et pro eadem sunt omnes DD. dicentes idem de priuilegio commutandi vota per Bullam, vt sunt Moure, Rodrig. Vega, Beja, Peregrin. & alij, quos retulimus 1. p. *tract.5. disp.14. quæst.97.*

Sed probabiliùs Respondeo, posse, sicuti Episcopi dispensare vota, vel iuramenta extra Sacramentum Pœnitentiæ. Quia in præfato Religiosorum priuilegio nulla extat quoad hanc partem limitatio. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.43. num.17.* Palao *disp.2. punct.13. num.8.* Basilius *lib.8. cap.10. num.10.* Tamburinus *lib.3. cap.16. §.4. num.52.* his verbis: Conueniunt tamen, Episcopi scilicet, & Religiosi, quod vtrique possunt vota commutare, vel dispensare extra Sacramentum Confessionis; immò & absentibus; quia nec pro Episcopis à iure vllo, nec pro Religiosis à clausula vlla exercitium huiusmodi potestatis ad forum sacramentale restringitur. Sic ille. Et tenent omnes citati à nobis 1. p. *loco citato*, & nouissimè Bruno *de priuileg. tract.5. cap.5. proposit.5.*

QVÆSTIO CXXXVIII.

An item sicut potest Episcopus dispensare omnia vota conditionalia, & pœnalia, iuxta supra dicta: sic & possint Religiosi.

REspondeo, sic omninò posse. Quia talia vota non censentur reseruata, vt habitum est supra §.5. *quæst.103.* & sequentibus: ergo illa omnia sicuti ab Episcopis suo iure, sic à Religiosis per sua priuilegia possunt dispensari, vel commutari. Sic colligitur clarè ex doctrina nuper tradita; & expresse docet Tamburinus *loco cit. num.53.* & Bruno *cap.5. citato.*

QVÆSTIO CXXXIX.

An Regulares possint, sicuti Episcopi, dispensare votum castitatis coniugati ad petendum debitum.

NEgant aliqui Doctores apud Tamburinum loco *cit. num.54.*

Sed probabiliùs cum ipso Respondeo: Posse, sicuti possunt Episcopi. Quia Regulares habent (vt *quæst.135.* diximus) priuilegia dispensandi ea, quæ potest Episcopus iure ordinario: atqui Episcopi possunt dispensare votum castitatis coniugati, vt habitum est *quæst.133.* ergo & poterunt Regulares.

Nec obstat, si dicas, quod Episcopus non dispensat in hoc ex iure ordinario, sed ex consuetudine, vt loco citato diximus, quia priuilegium Mendicantium dicit, posse eos dispensare in votis, in quibus potest Episcopus: atqui omnia rectè declaramus, in quibus potest ex vi iurisdictionis, nec solùm ex vi necessitatis vrgentis, quando non ex vi suæ ordinariæ iurisdictionis, sed ex præsumpta voluntate Pontificis, vt diximus quæst. 134. At Episcopus, posita dicta consuetudine iam ex vi ordinariæ iurisdictionis acquisitæ per consuetudinem dispensat: ergo poterunt Regulares. Consuetudo enim dat iurisdictionem ordinariam, vt probatum habes supra §. 4. *quæst.129.* Sic Tamburinus *lib.3. cap.16. §.4. num 54.* ex Sanchez, Henriquez, Corduba, Hurtado, & Quintanadueñas. Sic tandem Bruno *tract.5. cap 5. Proposit.5.* & alij apud ipsum.

QVÆSTIO CXL.

An item possint Regulares ab ordinario approbati, ex commissione suorum Prouincialium dispensare ad petendum debitum cum coniugibus, qui inter se affinitatem contraxerunt.

NEgarunt Corduba, Ottoz, & Diana *part.6. tract.8. resol.32.* vt retulimus 1. *p. tract.3. disp. 24. quæst.16.*

Sed iterum, vt mihi certissimum Respondeo, posse. Quia ad id habent priuilegium Bullarum, vt latè probaui loco cit. Et tenent Miranda, Portel, Rodrig. Sanchez, Ioan. à Cruce. Hieron. Rodrig. & alij. Legantur ibi *quæst. 16. & quæst.17.* dicta, & Bruno *loco citato.*

QVÆSTIO CXLI.

An Religiosi possint vti prædicta facultate dispensandi in votis sæcularium, si hi non habeant Bullam Cruciatam.

NEgat Trullench, *lib. 1. exposit. Bullæ, §.9. dubit. 3.* & *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 44. fine.* Quia priuilegia, inquit, Regularium, quoad sæculares suspenduntur per Bullam; & per eam reualidantur. Ita ille. Et hanc sententiam antea docuerunt Nauarrus *lib. 5. consil. tit. de priuileg. consil.16.* Ludouicus Lopez *2. p. Instructor. cap.2. de casibus, col.10.* Rodriguez *in Bulla Cruciata, §.12. num.4.* Fundanturque in quadam clausula Bullæ, in qua datur facultas commissario suspendendi omnes gratias, & facultates concessas quibusuis Monasteriis, &c. & commissarius suspendit.

Sed longè multò probabiliùs Respondeo, posse vti. Quia probabilius longè est, non suspendi priuilegia Regularium quoad sæculares, per Bullam Cruciatam, & ideo non esse ad vsum illorum necessariam Bullam in sæcularibus. Quia cum hæc priuilegia sint adeo fauorabilia, & non vni, vel alteri Monasterio concessa, sed toti Religioni, & adeo cedant in commune bonum, non videntur suspendi per verba adeo generalia, sed opus est specifica mentione.

Et ideo clauſula illa Bullæ intelligitur de gratiis, quæ conceduntur particularibus Monaſteriis, quales ſunt, qui viſitauerint tale Monaſterium, conſequantur indulgentiam plenariam: his enim priuilegiis non fruuntur ſæculares carentes Bulla. Sic omnino Sanchez *lib.4. Decal. cap.54. num.64.* & penes ipſum Leſſius *lib. 2. de iuſt. capit.42. dubit.12. numer.69. in 1. edit.* & Rodriguez mutans ſententiam, *in addit. ad Cruciat. §. 12. num.4.* & *qq. Regul. tom. 1. quaeſt.61. art.12.* dicens, multos viros doctiſſimos ita ſentire. Henriq. *lib.6.de pœnit. cap.16. num 7 & lib.7. de Indulgent. cap.48. num.7.* vbi in Gloſſa *lit. Z.* refert multos viros doctiſſimos ex Dominicana, & Franciſcana Religione, qui ita ſenſerunt.

QVÆSTIO CXLII.

An Prælati Regulares poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare in iuramentis & votis, ſicut poteſt Epiſcopus cum ſuis.

NEgant quidam, ducti ex eo, quod talis poteſtas eſſet ſuperflua. Patet, quia vota diſpenſanda, aut ſunt emiſſa ante Profeſſionem, aut extinguuntur per Profeſſionem; ſi poſtea, tunc per irritationem poteſt Prælatus ea extinguere: ergo ſuperfluit poteſtas diſpenſandi. Ita Palud. *in 4. diſt. 38. quaeſt. 4. art. 4. concl.7. num.45.* & D. Antonin. *2.p. tit.11.cap.2.§.9. verſ. Item Abbas.*

Sed tanquam certum Reſpondeo dicendum, quod Prælati Regulares poſſint cum ſuis ſubditis diſpenſare in iuramentis, & votis, ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare in illis cum ſuis ſubditis. Quia certum eſt, quod huiuſmodi Prælati Regulares habent iuriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem in vtroque foro, ratione ſui muneris, vt optimè probat Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.3. num.9 & lib.4 Decal. cap.39. num.3.* ergo poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis, ſicut Epiſcopus cum ſuis. Neque hæc diſpenſandi poteſtas eſt ſuperflua in illis, in quibus poteſtas dominatiua, quia ſunt poteſtates diuerſæ rationis; cùm illa ſit dominatiuæ; quæ poteſt eſſe in mulieribus, hæc autem ſpiritualis. Et aliquando iudicabit Superior eſſe expedientius diſpenſare, quàm irritare; & præcipuè, quia ſunt aliqua vota, quæ irritare nequit, & poteſt in illis diſpenſare. Sic Sanchez *loc. citatis*, & penes ipſum Nauarr. *capit. 12. num. 75.* Suarez *lib. 6. de voto, capite 10. numer.14. & ſequenti.* Leſſius *lib.2. capit.40. dubit.13. num.107.* Rodrig. *in qq. Regul. tom.1 quaeſt.25. art.7.* Ricard. Gabriel, Silueſt. Angel. Sotus, Aragon, Valentia, & alij. Trolleneh. *lib.2. capit.2. dubit. 38. numer. 15. & dubit. 45. num. 1.* Prado *capit. 31. de voto, quaeſt.14. §.7. numero 65.* Fagundez *lib. 2. Decal. capit. 45. numero tertio.* Bruno *de priuileg. tractat. 4. capit. 3. Propoſit. 3.* Caietanus, & Cruz apud ipſum.

QVÆSTIO CXLIII.

An dicti Prælati Regulares poſſint delegare hanc diſpenſandi facultatem aliis.

REſpondeo tanquam certum: Poſſe. Quia hæc poteſtas, cùm ſit officij, & illi perpetuò adnexa, eſt poteſtas ordinaria, vt diximus: ergo poteſt ab his Prælatis delegari. Sic Suarez *loco citato, num.14.* Sayrus *in Claui Regia, lib. 6. capit.31. num. 105.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.39. num.4.* Fagundez *cap.45. num. 4.* Sic intellige dicta ſupra *quaeſt. 136.*

QVÆSTIO CXLIV.

An hæc poteſtas diſpenſandi in votis, & iuramentis, non ſolùm competat Generalibus, & Prouincialibus, ſed etiam Prælatis Conuentualibus.

REſpondeo vt certum: Etiam his Conuentualibus Prælatis competere. Quia etiam hi ſunt veri Prælati gaudentes iuriſdictione Epiſcopali, vt latè probat Sanchez *lib. 8. de matrim. diſput.3. num.9.* Et conſtat ex dictis à nobis ſuprà, *§. 2. quaeſt.64. & ſequent.* Sic Sanchez *lib.4. capit.39. num.5.* Sotus, Graffis, Sayrus, Suarez, & Aragon apud ipſum. Fagundez *num. 5.* Trulleneh *num.15.* Prado *num.15.* Verum eſt, vt omnes notant, quod competat his Prælatis huiuſmodi poteſtas cum quadam ſubordinatione, ita vt Superiores Prælati poſſint Prælatis inferioribus reſeruare aliquorum votorum diſpenſationem. Lege Brunum *de priuileg. tract.4. cap.3.* & dicta ſupra *diſp.16 §.3. quaeſt.16.*

QVÆSTIO CXLV.

An etiam hæc facultas diſpenſandi competat ſecundariis Prælatis, vt Vicariis, Superioribus, &c.

REſpondeo etiam competere, quandò plenè Prælatorum vicibus funguntur, habentes plenam Conuentus curam. Sic Sayrus, Azor & Sanch. *num. 6.* Et conſtat ex dictis de poteſtate irritandi, *ſupra diſp.16.§.3. quaeſt.16.*

QVÆSTIO CXLVI.

An Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in illis quinque votis (de quibus ſupra) reſeruatis Papæ.

REſpondeo vt certum: Quod non. Tum quia nec poſſunt Epiſcopi, niſi in caſibus ſupra aſſignatis. Tum & fortiùs, quia inutilis eſſet talis poteſtas reſpectu Religioſorum. Conſtat, quia certè reſpectu votorum Religionis, & Caſtitatis, inutilis eſt; cùm hæc ſint ab ipſis indiſpenſabilia: reſpectu verò voti triplicis Peregrinationis, impertinens ſanè, cùm iſtud votum non poſſit fieri à Religioſis, niſi de licentia Prælati, & ideo ſi ipſe illam concedat, tenet votum; ſi verò neget, non tenet: ergo impertinens eſt talis diſpenſandi poteſtas reſpectu horum votorum in Religioſis. Sic Suarez *tom.4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap.12. num. 10.* vbi ait, quod in rigore loquendo dicendum ſit, non poſſe Prælatos talia vota diſpenſare, cum nec iure communi, nec ex

aliquo

aliquo priuilegio id habeant. & *lib 6. de voto, cap 16. num.2.* Sanchez *lib.8. de matrim. disp.9 n.4. & lib.4. Decal. cap.40. n 28.* Palaus *disp.2. de voto, pun.12. n.12.* Bonac. *q.2. de voto, pun.7. §.4. n.11.* Lezana *tom. 1. cap. 58. n. 49.* Quos omnes citat, & sequitur Prado *tom.2. cap.31. de voto, q.14. §.7. numer.66.*

QVÆSTIO CXLVII.

An Prælati Regulares possint dispensare in votis, & iuramentis emissis à subditis cum sua licentia.

RESpondeo tanquam certum : Posse , quia licèt in opinione sit positum , an hi Prælati irritare valeant vota suâ licentiâ emissa à Religiosis , vt vidimus supra *disp.16. §.3. quæst.41.* at certum est, posse eos in dictis votis dispensare. Quia siue ea licentia præiudicet potestati dominatiuæ, siue non, nullatenus tamen præiudicat spirituali , à qua dispensatio dimanat. Sic Sanchez *lib 4. Decal. cap.42. n.4.* Suarez *tom.2. lib.6. de voto, cap.10. n.17.* Angel. Syluest. Tabiena, Caiet & Aragon apud ipsos. Prado *cap.31. de voto, q.14 §.7. n.77.* Fagundez *lib.2. c.45. n.6.* & communis.

QVÆSTIO CXLVIII.

An Prælatus inferior possit dispensare in votis, & iuramentis emissis eum licentia Prælati maioris.

NEgandum videtur. Quia Prælatus inferior nequit irritare vota, aut iuramenta de licentia Superioris Prælati emissa, vt habetur supra *disp.16. §.3. q.37.* ergo nec dispensare. Et ideo ita sentit Ricardus cum aliis *in 4. dist. 38. art.4. q.3.*

Sed vt certum Respondeo posse. Quia licèt per licentiam Prælati Superioris extrahatur votum, aut iuramentum à potestate dominatiua Prælati inferioris, non tamen extrahitur à iurisdictione voluntatia, ad quam pertinet dispensatio, & ideo non extrahitur à iurisdictione Prælati inferioris. Sic Suarez *lib.6. de voto, cap.10. n.19.* (non 18. vt citant Sanchez & Prado (Sanchez *loco cit. num.5.* Prado *n. 67.* Rodrig. *lib. 2. cap. 89 n.7.* Fagundez *lib.2. cap.45. n.7.* his verbis : Deducitur tertiò , posse Prælatum inferiorem in votis , & iuramentis promissoriis Deo præstitis de licentia maioris Prælati emissis dispensare ; non tamen posse ea irritare. Quia cùm irritatio ad dominatiuam potestatem pertineat, aduersatur dominio Superioris, maiorisque Prælati, cuius licentiâ votum, aut iuramentum emissum fuit; at dispensatio, cum ad potestatem spiritualis iurisdictionis spectet , quæ ex officio inferiori Prælato competit, minimè iurisdictioni maioris Prælati præiudicat, nisi ipse ea vota, aut iuramenta sibi reseruet. Sic Fagundez. Qui tamen malè citat Ricardum pro hac parte.

QVÆSTIO CXLIX.

An possit Prælatus dispensare in votis, ac iuramentis suorum subditorum, non committendi aliquod peccatum.

NEgat Caiet. 2. 2. q.88. *art.8. in solut. ad penult.* quem citat, & sequitur Angles *q. vnica de voto, art.7. diff. 2. concl.3.* Qui quamuis concedant talia vota, & iuramenta posse commorate Prælatum ; non tamen irritare, aut dispensare. Ratio, inquit Angles, est : quia potissima causa, propter quam Prælatus vota subditorum potest irritare , esse dicitur, propterea quod est Dominus operationum subditorum , potens illas concedere , aut prohibere, & cum non possit prohibere quæ lege diuina præcipiuntur, vel concedere , quæ eadem lege prohibentur, non erit illarum operationum Dominus, nec in illis dispensare valebit. Ita Angles.

Sed vt certum Respondeo , posse. *Primò.* Quia Episcopi possunt cum suis subditis dispensare in hoc voto , vt suprà §.3. *quæst.77.* ergo & Prælati Religionum id poterunt cum suis subditis. *Secundò.* Quia etsi Religiosi non subdantur Prælatis quoad obligationem vitandi illius peccati , subduntur tamen quoad nouam voti, & iuramenti obligationem, quam de nouo suscipiunt. Explicatur amplius, nam per dispensationem, non aufertur obligatio superaddita , quæ est quid supererogationis, vt de se patet: ergo hanc nouam obligationem optimè possunt Prælati per dispensationem tollere. Sic Aragon 2. 2. *q.88. art.8. dub.1. concl.4.* Rodriguez *tom.2. Sum. cap.89. num.5.* Sayrus *lib.6 cap. 10. n.8. fine,* quos citat, & sequitur Sanchez *lib.4. cap.42. num. vltimo.* Fagundez *cap. 45. cit. num.8.* Prado *q.14. cit. §.7. num.67.*

QVÆSTIO CL.

An Prælati Regulares possint dispensare cum suis subditis in votis, aut iuramentis transeundi ad strictiorem Religionem.

NEgandum videtur. Quia huiusmodi Prælati non possunt irritare huiusmodi vota , & iuramenta : ergo nec poterunt illa dispensare.

Sed tanquam certum Respondeo, posse. Quia possunt Episcopi cum suis subditis in eo voto, aut iuramento dispensare, vt supra *q.100.* est habitum : ergo & Prælati regulares poterunt cum suis. Nec obstat, hos Prælatos non posse irritare huiusmodi votum, aut iuramentum , quia quoad hunc transitum non subditur Religiosus Prælato suo vt Domino, subiectione propria, cùm huiusmodi transitus non includatur in his rebus , quæ ad obedientiæ votum pertinent : at subditur quoad dispensationem ; subditur namque illi , vt suo spirituali Prælato , sicut subditi sæculares Episcopo suo subduntur : ac proinde ita poterit Prælatus Regularis cum suo subdito dispensare , sicut Episcopus cum suis. Sic Fagundez *lib. 2. cap.45. n.5.* omninò ex Sanchez (quem non citat) *lib.4. Decal. cap 42. n.2.* & apud ipsum D. Thom. *2. p. tit. 11. cap.2. §.9.* Sotus *lib.7. de iust. q.3. art.1. dub.2. col.5.* Nauarr. *in commentario 4. n.22. de Regularib. & lib 3. consil. tit. de voto , consil.40. num.3.*

num.3. aliàs consil.30. n.3. Henriquez *lib.7. de indulgent. cap.22. num.7.* Aragon.2. 2. *q.*88. *art.*8. *dubit.*1. *concl.*5. Rodrig.2. *tom. sum. cap.*89 *num.*4. Lessius *lib.2. cap.*40. *dubit.*13. *n.*107. Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.*22. *quæst.*12. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.6. de voto, cap.*10. *num.*16. Sayrus, Sà, Petr. Ledesma, & Angles. Sic etiam Diana 3. *part. tract.*2. *resol.*91. Lezana *tom.*1. *cap.*18. *num.*50. & Prado *cap.*31. *de voto, quæst.*14. §.7. *num.*68. Qui benè notant, requiri ad hoc causam rationabilem, qualis esset, si quis verè & prudenter existimet, se melius posse seruire Deo in illa Religione, quàm in alia, quam vouerat.

Qvæstio CLI.

An Prælati Regulares poßint dispensare, aut relaxare essentialia, & substantialia Religionis vota, nempe obedientiam, paupertatem, & castitatem.

RESpondeo tanquam quid certissimum, minimè posse. Quia id expresse habetur in Concil. Trident. *sess.*25. *cap.*1. vbi agens de his votis, dicit, compertum esse, quod ea quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, non possunt per Superiores relaxari: & rationem reddit, inquiens: *Etenim si illa, quæ bases sunt, & fundamenta totius regularis disciplinæ, exactè non fuerint conseruata, & custodita, totum statum corruat ædificium, necesse est.* Sic Concilium. Et sic omnes. Legantur statim citandi.

Qvæstio CLII.

An saltem poßit Generalis dispensare in aliquibus votis specialibus, quæ sunt in aliquibus Religionibus, v.g. in votis vitæ quadragesimalis Minimorum, non ambiendi Prælationes intra Ordinem, nec acceptandi extra Ordinem: quod faciunt Religiosi discalceati nostri Ordinis Sanctißimæ Trinitatis Redemptionis captiuorum, &c.

AFfirmat Miranda *tom.*1. *Man. Prælator. q.*9. *art.*6. *concl.*1. & 3. vbi expresse docet, in supradictis votis, nempe vitæ quadragesimalis, posse Generalem dispensare. Probat, quia omnia, quæ non sunt de substantia vitæ regularis, possunt per Superiores relaxari, atque in eis dispensari, vt colligi potest ex loco Concilij nuper adducto: sed prædicta vota non sunt de substantia, aut essentia vitæ Regularis, siquidem sine illis aliæ Religiones reperiuntur: ergo.

Sed vt certum Respondeo *primò* dicendum, quod prædicta vota non potest Generalis Religionis dispensare, relaxare, aut commutare. *Primò.* Quia licèt dicta vota non sint de substantia Religionis, sunt tamen illis accessoria, ex constitutionibus Apostolicis, illisque annexa, & ideo sequi debent naturam principalis.

Secundò. Quia Vrbanus VIII. in constitut. *Honorum*, edita 16. *Februar.* 1643. declarauit, quod votum non ambiendi, nec acceptandi Dignitates extra Religionem, vt fit in nostra Religione Discalceatorum, cum clausula, *Nisi adstringar præcepto eius, qui mihi de iure potest præcipere*, non possit dispensari, aut relaxari, nisi à Romano Pontifice pro tempore existenti, sublata facultate id faciendi omnibus, & quibuscumque Superioribus, Nuntiis Apostolicis, Legatis, etiam de latere, sublatis quoque quibuscumque priuilegiis, indultis, & facultatibus in contrarium. Sic referunt Lezana (apud Pradum *cap.*31. *de voto*) *q.*14. §.7. *n.*69. necnon Pellizzar. *tom.*1. *man. Regul. tract.*4. *cap.*1. *sect.*1. *q.*16 *n.*25. vbi aduertit, quod solùm veniat intelligendus Pontifex per illa verba, *præcepto eius, qui mihi de iure præcipere potest.*

Tertiò. Quia loquendo de voto non ambiendi, quod nos in Professione facimus, id expresse declarat Paulus V. *in constit.*16 expedita *die* 10. *Februarij* 1610. *vbi* §.4. dicitur: *Super huiusmodi voto dispensari minimè posse, neque illud commutari, non secus ac cætera substantialia vota Religionis.* Ideoque hanc sententiam communiter tenent Doctores *in Consiliis Regul. resol.*14 *n.*24. Portel *verb. voti irritatione, num.*68. Tamburin. *de iure Abbat. tom.*3. *disp.*4 *quæst.*8. *cap* 2. *dub.*32. *num.*7. Palaus *tom.*3. *tract.*15. *disp.*2. *de voto, punct* 8. *n.*3. Layman *lib.*4. *tract.*4. *cap.*7. *n.*6. *assert.*5. *fine*, Diana *p.*6. *tract.*8. *resol.*34. Lezana *tom.*1. *cap.*18. *n.*54. & *tom.*4. *verb. votum, num* 10. Prado, & Pellizzarius *locis citatis*, Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*33. *n.*5. & demùm Sapientissimus Suarius *tom.*4. *de Relig. lib.*2. *cap.*12. *a num* 18. vbi *num* 39 hæc notanda scribit: Sequitur præterea ex dicta resolutione, idem dicendum esse de quocumque statu Religioso habente votum aliquod ex peculiari ratione talis status, præter tria vota communia: nam tale votum indispensabile est per Prælatos Religionis, propter rationes factas, quæ generaliter procedunt ex natura status Religiosi, & conditione talis voti; & ideo punctum hoc nos reseruauimus in peculiarem tractatum de societate, quia de se commune est. Ita ergo censeo de Monialibus S. Claræ, quoad votum clausuræ, non enim possunt in illo dispensare Prælati minores, quia non possunt votum illud, vel obligationem eius auferre. Idem est de voto non comedendi carnes, quod Religiosi Minimi emittunt: nam per eorum Superiores tolli, seu dispensari non potest, ob easdem rationes. Nec refert, quod Prælatus possit aliquando dare licentiam egrediendi, aut comedendi, &c. Nam supposito voto, hoc tantùm fieri poterit, vel interpretando, casum esse talem, in quo votum non obliget, quod non est dispensare (vt *tr. de voto, lib.*6. *cap.*9. dixi) vel subtrahendo materiam voti, quia nimirum in ipso emittendo, vel expresse, vel secundùm regulam includitur conditio non faciendi hoc, vel illud, nisi approbante, vel ordinante Superiore. Tunc enim dum ipse ordinat, vel dat facultatem, non dispensat, sed facit vt cesset materia voti. Hac autem integra manente, indispensabilia esse existimo talia vota per inferiores Prælatos, etiam per Episcopos: quia ex vi status, cui sunt annexa, sunt alterius ordinis, & habent quasi peculiarem modum reseruationis, vt explicatum est. Hæc Suarius, & ex illo Diana *loco citato.*

Qvæstio

QVÆSTIO CLIII.

An Supremus Religionis Prælatus, nempe Generalis, possit committere alicui, vt secum dispenset in votis, in quibus ipse cum aliis dispensare potest.

AFfirmare aliquos probabiliter, aiunt Lezana *tom. 1. cap. 18. num. 52.* & Prado ex illo *cap. 31. de voto, q. 14. §. 7. num. 70. Tum* quia hoc est conforme intentioni Pontificum concedentium Religionibus priuilegia, & exemptiones. *Tum*, quia cùm Prælatus Superior sit ex numero Religiosorum exemptorum, debet comprehendi in illis, quæ iure communi aliis conceduntur, aliàs esset peioris conditionis cæteris. Ita Prado qui citat Suarium *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 14.* Sed an bene, mox videbis. Ideo docet Trullench *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 38 num. 17.* ibi: Probabile etiam est, posse Prælatum committere suo Confessario, vt secum dispenset, vt tenet Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 39. n. 10. & 12.* & *lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 5.* Bonacina *de voto disp. 4. q. 2. punct. 7. § 4. n. 35.* contra Suarium *lib. 6. de voto, cap. 11. n. 5.* Ita Trullench.

Alij contrà negant, posse dictum Prælatum committere alteri, vt secum dispenset. Ita Suarez *loc. cit. num. 5.* ibi: Igitur si sæcularis Prælatus fuerit, & immediatè subiciatur Papæ, ad illum recurrat necesse est, vt ab eo dispensetur. Si verò fuerit Regularis Prior, Guardianus, & similes, à Prouinciali; hic à Generali, vel Commissario (si eum habuerit,) & denique inferior à Superiore dispensandus est, quia Superior habet in inferiorem Prælatum iurisdictionem, & non è conuerso, neque idem in seipsum. Prælatus autem supremus Religionis, vt Generalis, à tota Religione, quæ illi Superior est, potest habere designatam personam ad hoc munus, vel potestatem eligendi Confessorem cum tota hac potestate, quam tunc non eligens, sed Religio, in virtute Bullarum Pontificiarum confert. Hæc Suarez. Et antea collector priuilegiorum Mendicantium, *v. accedere ad Monasteria monialium, q. vltima*, & ibi Corduba *in addit. in fin.* Rodrig. *tom. 1. qq. Regul. q. 45. art. fin.* Et loquendo de omnibus Prælatis inferioribus Papa, id sentiunt Angel. Syluest. Rosella, Tabiena, Palud. Henriquez, Azor, & alij; quos citat, & non sequitur Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 3. numer. 5.* Sic etiam Sayrus *lib. 6. cap. 11. num. 107.*

Sed probabiliùs multò Respondeo, posse Prælatum Superiorem Religionis, nempe Generalem, committere suo Confessario, vt cum illo dispenset, & posse etiam secum dispensare in votis, iuramentis, & aliis casibus, in quibus ipse potest cum suis subditis. Et idem omninò dicendum est de aliis Prælatis, nempe Prouincialibus, Conuentualibus, &c. Ratio est, quia hi omnes iurisdictione quasi Episcopali funguntur: sed Episcopi possunt secum dispensare in votis, & iuramentis, & committere Confessario, vt id cum illis faciat: ergo. Sic vt quid probabilius tenet Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 39 num. 11. & 12.* & *lib. 8. de matrim. disp. 3. num. 8. concl. 3.* & 4. & penes ipsum Armilla *v. Monachus, num. 9.* Molina *tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 247. vers. Religiosus tamen.* Sà *verb. Religiosus* (mihi *v. Religio*) *num 47.* his verbis: Prælati in Religione possunt secum dispensare, sicut cum subditis. Vide D. Thom. 2. 2. *quæst. 88. & 181. & 186.* Expedit verò id facere per suum Confessorem. Azor. *lib. 7. instit. Moral. cap. 29. q. 6.* & alij. Sic etiam absolutè tenet Bonacina *loc. pro 1. sententia adducto, num. 31.* Qui & citat Rodriguz *2. p. sum. cap. 30. n. 4.* & Henriquez *lib. 14. fine.*

QVÆSTIO CLIV.

An Prælati Regulares possint in nouitiorum votis, & iuramentis Deo præstitis dispensare.

NEgant multi, eo quòd Prælati Regulares non habent in nouitios iurisdictionem simpliciter, sed solùm regimen pro tali tempore, & pro tali fine: ergo nequeunt in eorum votis, & iuramentis dispensare. Ita apud Sanchez tenent Angles *q. vnica de voto, art. 8. diff. 10. dub. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 19. q. 21.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. 6. de voto, cap. 11. n. 9.* Sayrus *lib. 6. cit. cap. 11. n. 92.*

Sed probabiliùs Resp. posse. Quia probabilius est, quod Prælati Regulares, quamuis careant potestate dominatiua in nouitios, vt suprà *quæst. 27.* est habitum, habent tamen in illos iurisdictionem spiritualem, & quasi Episcopalem: ergo possunt illorum vota, & iuramẽta dispensare, & à fortiori commutare. Deinde, quia Nouitij gaudent priuilegiis Religionis: ergò sicut possunt dispensari, & commutari vota, & iuramenta Religiosorum à propriis Prælatis, ita & poterunt vota, & iuramenta Nouitiorum. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 39. num. 17.* & apud ipsum Henriquez *lib. 7. cap. 22. n. 7.* Rodrig. *tom. 1. qq Regul. quæst. 25. art. 8. & tom. 2 sum. cap 89. num. vltimo.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dubit. 13. n. 10. & in 2. edit. dub. 18. num. 133.* Angel. & Syluest. Quibus addo Dianam *part. 3. tract. 2. resol. 71.* (& apud ipsum) Faustum *in Thesauro Relig. lib. 3. q. 27.* Misandam *tom. 2. quæst. 32. art. vltimo*, Bartholom. de Vecchis *in Praxi Nouitior. disp. 10. dub. 6. num. 2.* Tamburin. de iure Abbat. *tom. 2. disp. 18. q. 3. n. 2.* & Portellium *in dub. Regular. v. dispensare, n. 13.* Addo item Castrum Palaum *disp. 1. de voto, punct. 10 num. 3.* Ægidium Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 38. num. 18.* Bonac. *disp. 4. cit. q. 2. punct. 7. § 4. num. 27.* Pellizzarium *tom. 1. Man. Regul. tract. 2. cap. 7. q. 16. num. 38.* Lezanam *tom. 1. cap. 18. n. 47.* Bordonum *de Profess. Relig. cap. 12. q 16. num. 36.* Brunom *de priuileg. tract. 4. cap. 3. proposit. 2.* qui id latè probat.

QVÆSTIO CLV.

An item sicut potest Prælatus Regularis in votis & iuramentis Nouitiorum dispensare, & ea commutare, sic & possit Episcopus.

REspondeo vt certum: sic posse. Quia cùm nouitij nondum plenam exemptionem, & subiectionem Prælato Regulari adepti sint, possunt licitè se Episcopo subiicere, vt cum ipsis dispenset, aut eorum vota, iuramentave commutet. Sic Sanchez *loco cit. n. 18.* Henriquez *lib. 7. cap. 22. n. 7.* Pelliazarius *num. 39.* Qui addunt id fieri posse, vt aliqui probabiliter

biliter putant, siue Nouitius accedat ad Episcopum loci, in quo peragit Nouitiatum, siue ad priorem propriæ habitationis, ad vtrumque enim potest Nouitius accedere, licèt probabiliùs putet Sanchez *n.* 10. quod debeat adiri Episcopus Diœcesis, in qua fit Nouitiatus.

QVÆSTIO CLVI.

An Abbatissa possit dispensare, vel commutare vota, seu iuramenta Deo præstita suarum Monialium.

RESPONDEO vt certum: Non posse, quia est incapax, saltem sine speciali Pontificis commissione, iurisdictionis spiritualis, ad quam hæc dispensandi potestas pertinet. Sic communis, Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 39. *num.* 7. Rodrig. *in qq. Regul. tom.* 1. *q.* 25. *art.* 7. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *in* 1. *edit. n.* 107. Saytus *lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 94. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 10. *num.* 15. Triullench *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 38. *num.* 15. Pellizzar. *tom.* 3. *tract.* 10. *sect.* 2. *subsect.* 2. *quæst.* 11. *num.* 134 Lezana *tom.* 1. *c.* 26. *num.* 15. Tamburin. *de iure Abbatiss. disput.* 22. *q.* 7. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 29. Sotus, & Reginald. apud ipsum. Lege me ipsum 3. *p. tract.* 5. *disput.* 10. *q.* 18. vbi diximus, fœminas esse incapaces iurisdictionis spiritualis, quod intelligi debet loquendo de iure humano, vt mox dicemus.

QVÆSTIO CLVII.

An saltem de potestate absoluta Papa possit conferri Abbatissæ iurisdictio spiritualis, ac per consequens potestas dispensandi in votis cum suis Monialibus.

NEGANT qui existimant incapacem esse fœminam iurisdictionis spiritualis de iure diuino. Et ideirco, non posse concedi talem potestatem à Pontifice, etiam de potestate absoluta, tenet Barthol. de Ledesma, Victoria, & Auila apud Bonac. *de legibus disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 35. vbi id innuit esse satis probabile.

Sed probabiliùs Respondeo: Posse de potestate absoluta, licèt non de ordinaria. Quia probabilius est, quod fœmina non sit incapax iurisdictionis spiritualis iure diuino, sed iure humano, & canonico: ergo cùm in hoc possit Pontifex dispensare, poterit consequenter talem iurisdictionem fœminæ conferre: ergo & potestatem dispensandi. Sic Bonac. *loc. citat.* iuncta doctrina, quam tradit *disput.* 4. *cit. q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *num.* 30. & penes illum Palud. Nauarr. Vgolinus, & alij. Tamburin. *q.* 7. *cit. n.* 2. Sic etiam Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap* 4. *sect.* 4. *q.* 16. *n.* 143. & *tom.* 3. *tract.* 10. *cap.* 20. *sect.* 2. *subsect.* 2. *num.* 118. Sanchez *lib.* 4. *cap* 39. *n.* 7. & 6. *Moral. c.* 1. *n.* 23. lege me ipsum *p.* 4. *tract.* 1. *disp.* 2. *q.* 31. vbi vt quid probabilius docui, posse fœminam ex commissione Sum. Pontificis ferre censuras, & idem docui *tract.* 2. *disp.* 17. *q.* 3. cum aliis.

QVÆSTIO CLVIII.

An non solum ex commissione Pontificia, sed etiam ex Ordinarij, vel Prælati Regularis commissione, possit Abbatissa vti hac dispensandi in votis facultate.

AFFIRMAT Henriquez (citatus à nobis 3. *p. tr. tract.* 5. *de ieiunio, disp.* 10. *q.* 18.) nempe *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 3. Sotus *in* 4. *dist.* 20. *q.* 1. *art.* 4. & Layman apud Pellizzarium vbi supra, *tract.* 10. *citat. num.* 118.

Sed vt quid certissimum iterum Respondeo, non posse Abbatissam vti tali potestate dispensandi, ea commissione, quæ illi fiat ab Ordinario, vel à Prælato Regulari, prout alterutri illorum respectiuè subiicitur, sed tantum ex commissione, quæ illi de potestate absoluta, ac de plenitudine potestatis à Papa fiat. Quia fœmina est incapax spiritualis iurisdictionis iure canonico: atqui solus Papa potest in illo dispensare: ergo. Sic Sanchez *lib.* 6. supra citato, quem locis citatis refert, & sequitur Pellizzarius.

QVÆSTIO CLIX.

An de facto concesserit Pontifex hanc potestatem iurisdictionis spiritualis alicui fœminæ.

NEGANT Sanchez *lib.* 4. *cap.* 39. *n.* 7. & Triullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 15. dicentes, talem iurisdictionem hactenus concessam fœminæ à Pontifice non fuisse.

Sed oppositum tenet Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *sect.* 4. *q.* 16. *n.* 143. vers. *Dixi*, per hæc verba: Imò ex litteris P. Honorati Nicqueti, è Societ. Iesu Galli, viri doctissimi (qui Historiam Ordinis Fontis Ebraldi *anno* 1641. edidit) ad me rescriptis, nouissimè accepi, in Francia Abbatissam Ordinis præfati Fontis Ebraldi habere iurisdictionem spiritualem in omnes Religiosos sui Ordinis, idque ex Bulla Sixti IV. Leonis X. Clementis VII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. ibique eandem iurisdictionem competere etiam aliis Abbatissis ex variis Bullis Pontificiis. Et quidem Abbatissa Fontis Ebraldi ex Bulla Clementis VII. data *anno* 1523. singulis trienniis eligit vnum, aut duos Visitatores, seu Vicarios in spiritualibus ex suis Religiosis, qui authoritate ordinaria ipsius Abbatissæ censuras Ecclesiasticas decernunt in visitatione Monasteriorum. Quod si potestas ferendi censuras potest delegari à fœmina, ab ea poterit & caeteri: sic ea poterit facere formalia præcepta obedientiæ, vtpotè habens spiritualem iurisdictionem, quæ sufficit ad imponenda dicta præcepta. Hæc Pellizzarius. Vt desinas mirari, quod ego dixeram 1. *part. tract.* 5. *disputatione* 11. *quæst.* 46. Abbatissam Monasterij Burgensis habere speciale priuilegium à Summo Pontifice eligendi sibi, aut Monialibus Confessarium, imò & sæcularibus sibi subditis, sine confirmatione Episcopi, cui subiectæ sunt. De potestate quam habent Prælati Regulares ad dispensandum cum suis subditis in ieiunio, diximus 3 *p.*

tract. 5. disp. 10. & ad dispensandum in recitatione officij diuini, part. 6. disp. 5.

DISPVTATIO XVIII.

De commutatione votorum, & iuramentorum Deo, aut Sanctis emissorum.

§. I.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit commutatio in communi: quidque commutatio voti, vel iuramenti.

Espondeo, quod commutare in communi nil aliud sit, quàm vnum pro alio mutare, *Trocar vna cosa por otra.* Vnde commutatio voti, vel iuramenti nil aliud erit, q. *mutatio obligationis alicuius voti, vel iuramenti, circà vnam materiam facti, in aliam materiam meliorem, vel equalem, vel minorem*, de quibus infrà. Sic S.Thom. 2.2. *quest.* 88. *art.* 10. Nauarr. *cap.* 12 *num.* 75. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 49. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap* 48. Castro Palao *tom.* 3. *disp.* 2. *de voti relaxatione, à puncto* 14. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *à dub.* 45. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 5. Basseos *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 1. March. *verbo, votum, resol.* 450 *n.* 1, qui id colligit ex *cap. Peruenit* 2. *de iureiurando.*

QVÆSTIO II.

An vt validè, & licitè fiat commutatio, necessaria sit iusta causa.

Respondeo vt certum. Quod sic. Quia, vt constat ex suprà dictis, in hoc differt commutatio, & dispensatio ab irritatione, quod illæ semper iustã causam requirunt, hæc verò nullam, præter nudam, & solam voluntatem potentis irritare. Sic omnes. D. Thom. 2. 2. q. 88. *art.* 12. *ad* 2. Caiet. & alij interpretes ibi. Nauarr. *cap.* 12. *n.* 65. Fagundez *loco citato*, Palao *loco cit. punct.* 15. *n.* 1. Qui notat commutationem à pura dispẽsatione in hoc differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti, non simpliciter, & purè, sicut dispensatio; sed sub onere noui vinculi & obligationis prioris subrogatæ. Lege Sanchez *loco cit. cap.* 50. & nos infrà.

QVÆSTIO III.

An omnes Prælati commutandi voti, vel iuramenti potestatem habeant.

Respondeo, quod habent sine dubio hanc potestatem. *Primò*, Summus Pontif. x tanquam Supremus totius vniuersalis Ecclesiæ Prælatus. *Secundò* omnes Episcopi, & Superiores Prælati. *Tertiò* omnes Superiores iurisdictione Episcopali, seu quasi, potientes inter quos numerantur Regulares. Et *Quartò* omnes Confessarij per Bullam Cruciatæ, vel per Iubileum electi, de quibus abundè egimus 1. *parte, tract.* 5. *disp.* 14. *per totam.*

QVÆSTIO IV.

An omnes qui habent potestatem ordinariam dispensandi, censeantur habere potestatem commutandi.

Respondeo tanquam certum, quod sic. Quia vtrumque pertinet ad potestatem iurisdictionis spiritualis, quæ residet in iis, qui verè sunt Prælati, iuxta dicta q. 3. & amplè disput. antecedenti. Sic Omnes. Legantur Fagundez *lib.* 2. *Decal. c.* 50. *n.* 7. Diana 2. *p. tract.* 5. *resol.* 25. & *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 43. & alij multi, quos sequutus fuit 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *q.* 152 fine, & tenent omnes DD. præcipuè mox pro vtraque sententia citandi. Sit ergo

QVÆSTIO V.

An etiam qui ex delegatione, v. g. qui vi Bullæ, aut Iubilei habet potestatem ad vota dispensanda, habeat & ad illa commutanda.

Negant Nauarr. Azor, Ludou. à Cruce, Valentia, Beja, Sanchez, Moneta, Lauorius, & Maldérus, quos citaui 1 *p q.* 152. *citata.*

Sed probabilius Respondeo, quod sic. Quia qui potest maius, potest & minus sub maiori contentum: at commutare est minus, quàm dispensare; & continetur sub maiori, nempe dispensatione: ergo Minor probatur, nam dispensatio tollit omnino obligationem voti; commutatio verò minimè, sed in parte tantùm, nempe in quantum talem obligationem in aliam commutat. Sic tenent Siluest. Sotus, Sà, Toletus, Lessius, Trullench, Suarez, Filliuc. Bonac. Layman, Basilius, Barbosa, Sayrus, Conradus, Aragon, Henriquez, Bossius, & Fagundez, quos omnes citaui 1. *p. q.* 152. citata. Quibus addo Dianam *par.* 3. *tract.* 5. *resol.* 25. Basseum *tom.* 1. *votum* 6. *num.* 6.

QVÆSTIO VI.

An item qui vi Bullæ, aut Iubilei potest vota, & iuramenta commutare, possit & illa dispensare.

Affirmare videntur Siluest. Tabiena, Toletus, & Sotus, vt diximus 1. *p. tract.* 5. *disp.* 14. *q* 151. Sed iterum ferè vt quid certissimum Respondeo Non posse. Quia, vt ex nuper dictis constat, maioris facultatis est dispensare, quàm commutare: ergo non eo ipso, quod concedatur potestas ad commutandum, conceditur ad dispensandum. Sic Suarez, Coninck, Angles, Sayrus, Lopez, Trullench, Fagundez, Moure, Portel, Villalobos, Diana, & alij, quos citauimus 1 *p. loco cit.* Quibus nunc addo Pradum *cap.* 31. *de voto, q.* 15. *n.* 2. Tamburinum *lib* 3. *cap.* 16. §. 5. *n.* 2. Castro Palao *disp.* 2. *de voto, punct.* 14.

QVÆSTIO VII.

An vnusquisque vouens, vel iurans, possit sua vota, & iuramen a promissoria Deo, aut Sanctis emissa, sua propria authoritate in id quod euidenter est melius, commutare.

NEgant id posse, sed necessariò requiri ad hanc commutationem aliquam Prælati authoritatem existimant, Innocent. Ioan. Andreas, Hostiensis. Anton. Abbas, Henricus, Bellamera, Felinus, Alex. de Neuo, D. Bonau. Ricard. Sylvest. & alij, quos ex Sanchea retulimus 1. *p. tract.5. disp.14 q 153.* Fundamentum eorum est, quia votorum & iuramentorum commutatio est actus iurisdictionis spiritualis, vt supra est habitum ergo nequit conuenire nisi Prælatis.

Sed iterum longè multò probabiliùs Respondeo: Posse vnumquemque sua propria authoritate id facere. Quia tunc solùm requiritur Superioris determinantis authoritas, quando non constat quid Deo gratius, & acceptius sit: sed manifestè constat Deo gratius, & acceptius esse id quod euidenter præstantius est 1 ergo. Sic Nauar. Caiet. Aragon, Azor. Sayrus, Valentia, Suarez, Petr. de Ledesma, quos, & alios vsque *ad* 36. Doctores refert, & sequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.49. num* 4. Trullench. Diana Bossius, & Fagundez citati à nobis 1. *p q* 153. *citata.* Quibus nunc addo Thom. Tamburinum *lib.3. in Decal. cap.16. §.5. n.3.* ibi: Quia melius bonum Deus acceptat loco minoris, vtpotè sibi gratius Certè id non accidit in hominibus, quibus non eo ipso, quod aliquid melius est, placet magis. Sic ille ibi, & latissimè *cap.17. per totum.* Palaus *disp.2. de voto, punct.15. n.2.* Angelus Maria Verricelli *in qq. moralib. tract.5. q.5. num.*284. Bossium *tom.1. votum 6. n.1.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam possit vnusquisque propria authoritate vota, aut iuramenta sua in minùs notabiliter bonum commutare.

NEgat Tamburinus *loco cit. §.5. num.8.* per hæc verba: Nullus, nisi qui potest dispensare, potest vota, siue reseruata, siue non reseruata, in notabiliter minus commutare (si enim fit in paulò minus, cum parum pro nihilo reputetur, non minus, sed æquale moraliter reputabitur.) Ratio dicti est clara, quia tunc admisceretur remissio partis voti, atque adeò dispensatio. Ita ille.

Sed ego clariùs Respondeo dicendum, quod non solùm nequeat quis propria authoritate commutare sua iuramenta & vota, in notabiliter minus, vt benè probat Tamburinus; sed neque in paulò minus bonum, ac est votum, aut iuramentum. Quia neque in æquale bonum potest vouens propria authoritate sua vota (aut iuramenta) commutare, vt infra dicemus: ergo multò minus poterit in minus, etiamsi paulò. An verò commutatio quæ fit vi Bullæ, aut Iubilei, possit fieri in minus bonum, dicemus infra.

QVÆSTIO IX.

An ad minus possit vnusquisque propria authoritate vota sua, aut iuramenta Deo facta, in bonum euidenter æquale commutare.

AFfirmant Medina, Henriquez, Bonac. & alij citati à nobis 1. *p. tract.5. disp.14. q 154.* & præter illos, omnium affirmat Tamburin. *lib.3. cap.16. §.5. num.14.* Quia (inquit) etiam homini per æquale satisfit debito, si ipse inuitus non est: at inuitum non esse Deum in opere æqualiter bono, satis ob suam benignitatem præsumere debemus. Ita ille, & Angelus Maria *loco citat. num.*284. Villalobos *tom.2. tract. 34. difficul. 35. num.8.* Ioan. Sanchez in *selectis, disputat.14. num.13.* (& id esse probabile fatetur Bossius *tom.1. votum 6. sub num.1.*) Diana 2. *part. tract.2. Miscel. resol.7. & part.3. tract.5. resol.25.* & March. *verb. votum, resol.456. num.2.* Layman, Ludouicus à Cruce, & alij apud ipsum, Qui tamen malè inter illos, citat Lessium pro se.

Sed iterum probabilius Respondeo: Nec id posse. Quia non est certum acceptari à Deo illam commutationem, cùm nulla vtilitas in ea acceptatione eluceat. Sic præter Suarium, Sanchem, Sayrum, & alios plurimos, quos adduxi 1. *part. loco citat.* tenet Castro Palao *disputatione 2. de voto, punct. 15. numer.4. & sequent.* Lessius *lib.2. cap.40. dubitat.16. num.105. in 2. editione.* Prado *cap.31. de voto, quæst. 15. §.2. numer.21.* & penes ipsum Barnabas Gallego, & Bartholom. à S. Fausto, & Tanneius 2.2. *disput.5. quæst.4. dubitat.5. num.81.* Miranda *in Man. tom.1. quæst.10. art 9.*

QVÆSTIO X.

An commutare votum, aut iuramentum propria authoritate in bonum æquale, sit mortale.

AFfirmant Raph. de la Torre 2.2. *q.88. art.15. disput.5. num.7.* Castro Palao *disp.2. de voto, punct.17. num.6.* qui addunt pro se Sanchez *lib.4. cap.50. n.8.* & Suarium *lib.6 cap.19. num.14.* Quos omnes citat, & sequitur Prado *loc. cit. n.26.*

Sed probabiliùs iterum Respondeo, non esse, nisi veniale. Quia in hoc casu cùm seruetur æqualitas, defectus in tali commutatione inuentus est leuis. Sic Trullench. quem citaui 1. *p. disp.14. cit. q.163.* Quibus nunc addo Sanchez (sibi contrarium) *cap.51. num.16.* Petr. de Ledesma *tract.10. cap.8. post 3. concl.* Gallego *in Bull. Cruc. cap.9. clausula 9. p.3. in fine,* Candidum *disquis.25. art.3. dubit.4. conclus.9.* Dianam *part.2. tract.16. resol.8.* & Mendum *in Bull. Cruciata, disp.16. cap.5. n.45.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An saltem commutatio voti, aut iuramenti, possit fieri in æquale bonum, authoritate priuati Confessarij.

AFfirmant, & à fortiori, Authores pro prima sententia adducti *sup. q.9.* Quibus adhærent pro hoc casu Lessius, Viualdus, & Diana citati à nobis *1. p. tract. 5 disp. 14. q. 155.*

Sed iterum probabiliùs Respondeo: Adhuc non posse. Quia iurisdictio ordinaria Confessoris solùm extenditur ad forum pœnitentiæ, ad quod nec dispensandi, nec commutandi potestas pertinet. Sic Authores pro mea sententia *q.9.* adducti: Lege Sanchez *lib.4. cap.49. n.13.*

QVÆSTIO XII.

An ad minus commutatio facta vi Bullæ, aut Iubilei, possit fieri non solum in bonum æquale, sed etiam in minus bonum.

NEgant posse fieri licitè talem commutationem in minus bonum, sed semper debere fieri, adhuc vi Bullæ, aut Iubilei, in æquale, Nauarr. Syluest. Couarr. Sotus, Suarez, Sayrus, Azor, Sanchez, & alij adducti à nobis *1. p. tract. 5. disput. 14. q. 156.* Quibus addo Pradum *q. 15. cit. n. 29.* Palaum *disp. 2. punct. 16. n. 2.*

Sed iterum æquè probabiliter Respondeo: Posse fieri in paulò minus bonum. Quia talis præsumitur & voluntas Dei creditoris, qui liberalissimus, & benignissimus est, & intentio concedentis facultatem commutandi. Sic Aragon, Medina, Toletus, Sà, Henriquez, Lessius, Rodrig. & alij plures allegati à nobis *q. 156.* citatâ (lege illam.) Quorum ratio est quia tunc moraliter facta cõmutatio in bonum æquale est censenda. Nam quod parum ab æqualitate distat, nihil distare videtur, sed moraliter æquale est. Sed nostra ratio sit illa, quam assigoauimus.

QVÆSTIO XIII.

An qui promittit aliquam Religionem ingredi, possit propria authoritate aliam æqualem intrare.

AFfirmabant existimantes, posse quemlibet suum votum in rem æqualem commutare, quos retulimus *q.9.*

Sed iuxta nostram sententiam Respondeo, non posse id facere propria authoritate. *Tum* propter rationem ibi assignatam. *Tum,* & fortiùs, quia difficilius est vouenti de hac æqualitate iudicare. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 49. n. 15.* Qui secus dicet, si votum, aut iuramentum fecisset de peculiari alicuius Religionis Monasterio ingrediendo, quia tunc liceret ei propria authoritate aliud eiusdem Religionis ingredi. Quia inter ambo est sola distinctio quasi materialis, & determinatio illius fuit accidentaria, atque in eo voto non intenditur Religionis commodum, sed spirituale vouentis, quod in vtroque idem est, & eiusdem rationis, & ideo votum in propria specie impleri censetur. Sic ille ex Suario *lib. 6. de voto,*

cap. 19. num 11. Qui hoc posterius membrum limitat, nisi in obseruantia regulari sit magna disparitas inter vtrumque Monasterium: vel (addit Sanchez) nisi aliqua peculiaris ratio diuini seruitij induxerit vouentem ad id determinatum Monasterium promittendum, vt id remotum esse à propria patria, & consanguineorum familiaritate, vel aptius ad superiorem vitam, &c.

QVÆSTIO XIV.

An promittens dare rem, quæ vsu consumitur, v.g. quantitatem vini, possit dare similem, v.g. eandem quantitatem olei.

REspondeo, posse. Sic Sanchez *loco cit. n. 16.* ita dicens: In rebus, quæ vnico vsu consumuntur, satisfit voto non dando rem determinatè promissam, sed aliam similis bonitatis, vt in vino, oleo, &c. nisi peculiaris ratio obstaret. Quia non est moralis mutatio inter hæc, sed quasi idem reputantur. Quod secus contingit in aliis, quæ non vnico vsu consumuntur: vt si promisi Ecclesiæ seruum, non satisfacio dando valorem: Nec si promisi pecuniam, satisfacio dando Calicem valoris eius pecuniæ. Quia cum hæc non eidem vsui deseruiant, nec inter illa sit tam facilis transmutatio, & possit materia promissa esse vtilior, aut commodior, non impletur votum in propria specie, & ideo commutari nequit propria auctoritate in æquale. Sic Sanchez ex Suario. *c. 19. n. 12.*

QVÆSTIO XV.

An qui vouit tradere filium determinatum Religioni, satisfaciat voto tradendo alterum sine Papæ authoritate.

NEgant D. Anton. *2. p. tit. 11. cap. 2. §. 8. notabili 4.* & Syluest. *votum 4. dict. 6.* ita dicens: Qui vouit vnum filium suum determinatè tradere Religioni, non potest sine authoritate Superioris alium tradere, secundum Pet. de Palud. Nec similiter, si vouit in se, intrare, aut adire Terram Sanctam, non potest alium supponere loco sui, sine licentia Papæ.

Sed clariùs ad quæsitum Respondeo dicendum, quod minimè satisfaciet voto, tradendo alterum filium nisi casu quo filius pro alio traditus, sit melior illi Religioni, cui fuit oblatus, omnibus circunstantiis pensatis. *Prima pars* constat. Quia tunc commutatio esset in rem æqualem: at hæc nequit propria authoritate fieri, vt suprà *q. 9.* est habitum: ergo. *Secunda verò pars* etiam in nostra doctrina est nota. Quia illa commutatio esset in melius: ergo potuit fieri propria authoritate à vouente. Præsertim quòd filius promissus minimè tenebatur intrare Religionem, vtpote quia paterno voto ligari nequiuit, nec ipse vouit. Sic Sanchez *num. 17.*

Qvæstio XVI.

An votum alicuius rei consecratæ, v.g. Calicis, possit quis propria authoritate in melius commutare.

NEgatiuam partem videntur docere D. Thom. 2.2.q.88.*art.*10. *ad* 1. & Abulens. *Numer.* 30. *q* 102 & *cap.vlt.Leuitici, quæst.*33.

Sed Respondeo dicendum: Posse. Quia etsi calix consecratus non possit in alienos prophanos vsus, quantumuis meliores conuerti (quod solum voluit D. Thomas.) id non est ratione voti, sed ratione consecrationis: ergo sublata ista per fractionem, poterit fieri commutatio. Deinde; quia calix voto promissus, licèt consecratus, potest alteri Ecclesiæ applicari per voti commutationem. Sic Suarez *lib.*6. *cap.*18. *num.* 12. Sanchez *lib* 4. *cap.*49. *num.* 18.

Qvæstio XVII.

An etiam votum, aut iuramentum reseruatum, possit quis propria auctoritate in rem euidenter meliorem, vel in aliud votum ex reseruatis euidenter melius, commutare.

AFfirmat Aragon 2.2 *q.*88.*art.*12.*dub.*1. *dict.*3. his verbis: Ex dictis infertur, quod in voto castitatis, & Religionis nunquam potest fieri commutatio sine auctoritate Prælati. Nihil enim his votis potest esse melius, vt constat ex illo *Prouerb.* 16. *Omnis ponderatio non est digna animæ continentis.* De voto antem Peregrinationis in Hierusalem, etiam dicit Soto *lib.*7. *de iust. quæst.*4. *artic.*3. quod in nullam aliam rem poterit commutari sine auctoritate Papæ. Quia Sum. Pontifex in cap. *Multa, de voto, & vot. red.* eius commutationem sibi reseruat. Cæterùm verius erit dicere, quod si constat rem in quam fit commutatio, esse meliorem, non esse necessariam Prælati auctoritatem. Quia Papa, quando sibi reseruat alicuius voti commutationem, intelligendus est, dommodò res sit dubia: nam si certum est, esse meliorem, benè poterit fieri commutatio priuata auctoritate. Ita Aragon. Cuius sententiam esse satis probabilem, ingenuè fatetur Raph. de la Torre 2.2. *q.*88. *art.*12. *disp* 5 *n.*5. *pag.*730. Mendo *disp.*26. *in Bull. cap.*3. *num.*48. & March. *v. votum, resol.*450. Qui citat pro hac sententia Valentiam 2.2. *disp.*6.*q.*6. *punct.*7. & benè, nam illã docet ibi, *col. mihi* 1642. *vers. Hac ipsa ratione,* citans pro se Caietanum *in sum. v. votum.*

Sed ego, tanquam ferè certum, Respondeo *Primò* sic. Nullus potest propria auctoritate commutare votum quodcumque sit reseruatum, in aliquod opus non reseruatum, etiam euidenter melius. Patet, Quia aliàs quilibet habens vota Pontifici reseruata facilè posset sine auctoritate Pontificis se ab illo onere liberare, si priùs votum illud in aliquid euidenter melius commutaret, quod non esset circa materiam Pontifici reseruatam, & postea ab inferiori Prælato dispensationem, vel commutationem peteret: at hoc vergere in magnam Pontificiæ authoritatis perniciem nulli potest esse dubium: ergo. Sic tenent Authores mox citandi.

Respondeo *secundò*, tanquam quid longè probabilius: Nec in aliud opus, aut votum reseruatum, etiamsi melius sit, potest quis propria authoritate commutare votum reseruatum. Quia id est prohibitum *in Extrauag. Etsi Domini,* per Pontificem. Quod quidem potest commutationem in melius prohibere; ne quis illam etiam in melius propria auctoritate faciat; vt benè probat Suarez mox citandus. Itaque nullus poterit propria auctoritate commutare votum S. Iacobi in votum S. Petri: vel hoc in votum Hierosolymitanum, vel hoc in votum Castitatis, etiamsi commutatio horum sit in melius: Sic Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*18. *num* 14. fine, & latiùs *cap.*21. *num.*17 Sanchez *lib* 4. *Decal. cap.*52. *num.*5. Raph. de la Torre *loco citat.* Pirhing *cap.*31. *de voto, quæst.*15. *num.*12 18 19 *&* 20 Palaus *disp.*2. *de voti relaxat. punct.*15. *num* 2. & Layman apud ipsum, Tamburin. *lib.*3 *cap.*16. §.5. *num.*4. & alij. Solùm potest esse dubium de voto Religionis, an in illud alia possint commutari, pro quo dissoluendo sit

Qvæstio XVIII.

An omnia prædicta vota, nempe castitatis, & triplicis Peregrinationis, possit quis propria auctoritate commutare in votum, aut statum Religionis.

REspondeo vt certum: Posse cætera vota reseruata commutare propria auctoritate in votum constitutiuum Religionis, non in votum promissiuum Religionis. Respondeo clarius: Potest quis commutare in votum Religionis, quod in Professione emittitur, non verò in votum simplex ingrediendi Religionem, aut assumendi statum Religiosum. Nam cùm omnibus compertum sit, nihil gratius Deo statu Religioso offerri posse, noluit Pontifex hanc perfectissimam commutationem interdicere, sed potius illam approbare, in cap. *Scriptura, de voto,* vbi expressè dicit, licitum esse quodcumque temporale *votum in perpetuam obseruantiam Religionis commutare.* Vnde hæc commutatio potiùs dicenda est ex vi iuris fieri, quàm ab homine. Sic Suarez *lib.*6. *de voto, cap.*19. *num.*18. Sanchez *loc. citat. num.*6. Lessius *lib.*2. *cap.* 40. *dubit.*16. *num.* 106 *in* 2. *edit.* Palaus *num.*2. *cit.* Tamburin. *num.*4. *citato.*

Qvæstio XIX.

An votum factum in fauorem Tertij, ab ipso tamen non acceptatum, possit commutari à Prælato in aliud opus melius, absque illius Tertij consensu.

NEgant multi, dicti quòd ex eo voto ius acquiratur illi tertio: ergo absque eiusdem consensu non potest tale votum commutari à Prælato. Ita D. Anton. 2.*p. tit.* 11. *cap.* 1. §. *vltimo.* Rosella *verb. votum* 5. *num.*6. Reynerius; Directorium, & Sarmiento, quos refert Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*41. *num.*1. Quibus fauent qui dicunt, fauore causæ piæ valere donationes, & promissiones in absentia factas, & absque acceptatione acquirere ius illas causas pias. Sunt autem Couarr. Molina, & alij, quos

refert

refert Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 6. numer.* 10. & 16.

Sed multò probabilius Respondeo: Posse commutari à Prælatis Ecclesiæ, absque consensu tertij, in cuius fauorem fuit emissum votum. Ratio est, quia cùm huiusmodi vota fiant principaliter Deo, & in eius honorem, ipsi acquiritur obligatio, & ipse est propriè creditor; & Tertius v.g. Ecclesia, vel pauper, tantum designatur materia, circa quam is cultus est Deo exhibendus: ergo ad illa reuocanda per dispensationem, vel commutationem, solus Dei, & Prælatorum eius vices gerentium, consensus exigitur, sicut in aliis votis in nullius fauorem cedentibus. Sic omninò Sanchez *lib. 4. cap. 41. n. 7.* vbi respondet ad fundamentum contrariorum, multò probabilius esse, non acquiri ius locis piis ad promissiones, & donationes ipsis factas, donec acceptent. Sic apud ipsum tenent Nauarr. *cap. 12. n. 78.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dubit. 11. n. 90. & cap. 42. dub. 12. n. 58.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 15. à num. 3.* Sayrus *lib. 6. cap. 11. num. vltimo*, Azor, Henriquez, Viuald. Rodrig. Angles, Siluest. Armilla, Tabiena, & alij.

QVÆSTIO XX.

An item prædictum votum factum in fauorem tertij, & ab ipso non acceptatum, possit commutari in melius, etiam vouentis propria authoritate?

NEgant Henriquez *lib. 5. de pœnit. cap. 20. n. 3. in comm. lit. S.* & *lib. 7. de indulg. cap. 30. n. 5.* & Siluest. *votum 4. q. 7. dicto* 4. his verbis: Votum factum Deo intuitu certæ personæ, vel loci, putà de dando aliquid tali pauperi, vel tali Monasterio, commutari non potest à vouente propria autoritate, licet persona sit malæ vitæ, vel Ecclesia malè officiosa; quia quod semel placuit, ampliùs displicere non potest, *de regul. iuris lib. 6.*

Sed adhuc multò probabiliùs Respondeo, posse commutari, etiam vouentis propria authoritate. Quia cùm per tale votum nullum ius tertio, nempe pauperi, vel Monasterio, acquiratur ante acceptationem, vt habitum est, de illo voto est iudicandum perinde ac de votis in Dei solius honorem factis: atqui huiusmodi possunt propria authoritate in melius à vouente commutari: ergo & illud. Sic Suarez *lib. 6. cap. 18. n. 11.* Lessius *cap. 40. cit. dubit. 11. n. 90.* Sayrus *loco nuper citato*, Graffis, & Viualdus, quos omnes citat, & sequitur Sanchez vbi supra, *n. 18.* Tamburinus *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 5. n. 6.* ibi: Quid si votum eiusmodi acceptatum non fuerit? Aio posse commutari, vt ex dictis supra manifestum est. Nam propterea, si Calicem huic Ecclesiæ pauperi vouisti, nec ipsa, vel eius Rector aliusve legitimè acceptauit, potes pauperiori dare. Sic ille. Palaus *disp. 2. punct. 15. num. 2.* Lessius *vbi suprà, in 1. edit. & in 2. cap. 40. dubit. 16. n. 104.* Basil. Legion. *lib. 8. de matrim. cap. 8. n. 15.*

QVÆSTIO XXI.

An deinde, si quis vouit aliquid in fauorem Tertij, v.g. dare huic pauperi determinato eleemosynam decem aureorum, & ipse acceptauerit, possit nihilominus talem eleemosynam in melius opus, v.g. in Missas, commutare?

AFfirmatiuam partem esse probabilem ingenuè fatetur Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 49. n. 10.* & Tamburinus *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 5. n. 5. & cap. 17. §. 2. n. 15.* vbi ita ait: Denique, non prætermittam aliud magis amplum hîc adnectere. Nam non ignobilium Doctorum est etiam opinio, posse commutari votum, vel iuramentum pium in honorē Dei emissum, etiamsi Ecclesia, vel Pauper, in quorum vtilitatem cedit, acceptauerit. Audi ex Fagundez aliqua, id tanquã probabile excipiente. Tertia opinio (inquit) docet iuramentum pium, etiam post acceptationem Rectoris Ecclesiæ, cui facta est promissio, & votum etiam post acceptationem pauperis, cui propter Deum voto, aut iuramento promissa res fuit, posse non solum authoritate Superioris, & Episcopi, sed etiã authoritate propria vouentis, ac promittentis in melius commutari, dando scilicet rem promissam alteri Ecclesiæ pauperiori, aut Pauperi egentiori.

Primò. Quia hæc vota & iuramenta principaliter, & vltimatè in Deum diriguntur, tanquam finem *Cuius*, & solum Pauper est finis *cui*, atque adeo accessorius, & minùs principalis: cùm ergo accessorium sequatur principale, si potest votum propter respectum ad principale commutari in melius propria authoritate, nihil obstabit acceptatio eius, quæ fuit finis accessorius.

Secundò. Quia etiamsi dirigas intentionem ad hunc peculiarem pauperem, id fit propter Deum, & sic tota ratio promissionis est Deus, & per accidens est, quod pauper acceptauerit. Vnde & quod ius aliquod acquisierit, acquisiuit enim dependenter à beneplacito Dei, cui non potest non esse gratius, quod melius est. Vnde facta commutatione non poterunt illi ad quos vtilitas voti, & iuramenti spectabat, officium iudicis implorare, quia vouentes, & iurantes obligationi suæ iam satisfecerunt.

Tertiò. Quia in omni voto includitur illa conditio, *Voueo hoc, nisi in melius voluero hoc votum commutare*, quam conditionem alterius minus principalis acceptatio tollere nullo modo valet.

Quartò. Quia cũ, qui in aliqua Religione profitetur, iam Religio acceptat, & tamen potest ad meliorem transire, petita, & non obtenta venia à suo Prælato, ac ideo inuita Religione, iuxta Sacros Canones, cap. *licet, de regul.* Cuius rei rationẽ reddens Caiet. *2. 2. q. 88. art. 11. vers. ad huius euidentiã*, dicit in eo capite nihil noui iuris statui, sed declarari naturã ipsius voti, nempè posse quempiam votũ suum, etiam acceptatũ, in melius sua propria authoritate cõmutare. Et ratio, cur possit in tali casu præiudicari Prælatis, & Religioni priori, est (inquit Caietanus) quia non propter illus, sed propter Deũ, Prælatis, & Religioni data est Religiosi persona, & propter hoc solius Dei ratio habetur in huiusmodi commutatione.

Quintò. Quia cessante fine præcipuo, & vltimato voti, & iuramenti, cessat eius obligatio: ergo cùm facta commutatione in meliorem Dei cultum, cesset finis voti præcipuus, cessabit & obligatio. Hanc sententiam videntur apertè

ſequi Caietan. *loc. cit.* & Nauarra *lib. 2. de Reſtit.* c. 1. *in noua edit. dub.* 3 *n.* 14. Hæc Tamburinus ex Fagundez, in ſubſtantia, non ad literam. Qui, vt dixi, hanc ſententiam probabilem reputant. Et meritò.

Sed multò probabiliùs Reſpondeo: Non poſſe in aſſignato caſu vouentem, aut iurantem commutare, etiam in melius, votum, aut iuramentum, ſine conſenſu illius, cui fuit factum, & ab ipſo acceptatum, nec authoritate propria, nec Epiſcopi. Ratio eſt, quia poſt acceptationem promiſſionis voto, aut iuramento firmatæ, iam huiuſmodi votum & iuramentum tranſeunt in contractum, & acquiritur ius illi tertio, v.g. pauperi acceptanti, quod ipſo inuito remitti nequit. Sic tenent Sanchez *lib. 4. Decal.* c. 41. *n.* 13. Suarez *lib. 6. de voto, cap.* 15. *n.* 2. Sayrus *lib. 6. cap.* 11. *n. vlt.* Nauarrus *cap.* 12. *n.* 78. vbi ait, id eſſe iuxta mentem D. Thomæ *lib. 4. ſent. diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 2. Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap.* 40. *dub.* 11. *n.* 90. & *cap.* 41. *dubit.* 12. *n.* 58. *in* 1. *edit.* Silueſt. Armilla, Tabiena, Angel. Lopez, Anglea, Vinald. Graffis, & alij, quos citat, & ſequitur Fagundez *loco cit n.* 11. *iuncto n* 4. Qui *n.* 12. reſpondet ad fundamenta oppoſitæ ſententiæ, dicendo, quod non ſit legitima ratio, quæ aſſignatur, cur tranſitus ad ſtrictiorem Religionem, petita, & non obtenta facultate liceat: ſed ea eſt, quia in obligatione Profeſſionis ineſt tacita conditio, *Niſi elegero ſtrictiorem Religionem*, iure ita ſtatuente *in d. cap. licet, de Regular.* quæ conditio non videtur ineſſe in aliis votis, & promiſſionibus acceptatis, quamuis illis inſit ante acceptationem.

Nec ratio finis principalis, & vltimati, in qua cætera omnia fundamenta opinionis contrariæ innituntur, videtur multùm conuincere, quia non ceſſat ille finis, niſi legitimè facta commutatione, vel diſpenſatione, hoc enim eſt quod inquirimus, & diſputamus, an poſſit legitimè fieri poſt prædictam acceptationem, quando votum, & iuramentum primò, & principaliter fit propter Deum, ſecundariò verò propter hominem; hoc eſt, propter hunc pauperem, & propter hanc Eccleſiam, poſt acceptationem pauperis, & Rectoris ipſius Eccleſiæ. Et cum Doctores hoc non audeant concedere, non videtur eſſe à nobis concedendum. Hæc Fagundez *n.* 12. Tenent rurſus noſtram ſententiam Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 7. *n.* 3. & 4. & *cap.* 16. §. 5. *n.* 5. Palaus *diſp.* 2. *de voto, punct.* 16. *n.* 7.

QVÆSTIO XXII.

An in aliquo caſu poſsit Pontifex remittere obligationem iuramenti, aut voti facti in commodum tertij, & ab ipſomet acceptati.

REſpond. Poſſe in duplici caſu. *Prior eſt*, quando ea boni communis iuſta cauſa concurreret, vt integrum eſſet Pontifici, cogere priuatum ad cedendum iuri ſuo, vel illum bonis ſuis priuare. Sic Suarez *lib. 6. de voto, cap.* 15. *n.* 7. ibi: Quando tanta eſt neceſſitas, & cauſa diſpenſationis, vt poſſit Pontifex cogere priuatum, vt cedat iuri ſuo, vel illum inuitum priuare propter commune bonum. Sic ille, & Angel. & Silueſt. quos ſequitur Sanchez *c.* 41. *n.* 16.

Poſterior eſt, quando promiſſio facta eſt alicui Eccleſiæ, & Præfectus illius eſt diſpenſator bonorum & iurium talis Eccleſiæ, & ex iuſta cauſa poteſt remittere, vel compoſitionem facere in debitis eiuſdē Eccleſiæ, vt maximè eſt Papa, vel interdum Epiſcopus. Sic Armilla *v. diſpenſare, n.* 21. Tabiena *diſpenſatio, q.* 12. *n.* 14. Lodou. Lopez 1. *p. inſtruct. cap.* 49. *verſ. penult.* Suarez, & Sanchez citati. Qui benè addunt, in hoc caſu non fieri propriè exceptionem à regula ſupra poſita, quia iam conſentit creditor, cui facta eſt promiſſio.

QVÆSTIO XXIII.

An ad quamcunque commutationem faciendam requiratur aliqua cauſa.

REſpondeo quod non. Nam quando commutatio fit in euidenter melius, tunc nulla cauſa exigitur. Quia valdè ſufficiens cauſa eſt, quod opus ſubrogandum ſit Deo gratius. Sic communis Doctorum. De hac materia latè egimus 1. *p. tract.* 5. *diſp.* 14. *à quæſt.* 158. in qua vt probabilius defendimus, commutationem vi Priuilegiorum Regularium, alteriuſve delegatæ facultatis factam etiam in æquale bonum, requirere iuſtam cauſam. Et in *q.* 159. vt quid etiam probabilius diximus, non requiri ad commutandum cauſas eaſdem ad diſpenſandum requiſitas. Et *q.* 160. probabilius eſſe, ſufficere leuiſſimas cauſas ad vota commutanda. Vbi notauimus, nunquam deeſſe cauſam in commutatione votorum. Et quod licèt commutatio fiat in paulò minus, ſit ſufficiens cauſa ad commutandum, vel vouentis inconſtantia, vel leuitas, inconſideratio, vel moleſtia in adimplendo, vel magna fragilitas in voto frangendo, vel repugnantia viri, Parentis, &c. Et in *q.* 161. quod ad commutanda vota vi Bullæ, aut Iubilei, non requiratur alia cauſa, quàm habere Bullam, & conferre eleemoſynam in illa præſcriptam, vel exequi opera in Iubileo mandata. Et in *q.* 162. quod commutans (iuxta aliquorum opinionem probabilem) vota propria in euidenter æquale, auctoritate propria, indigeat cauſa, licet leuiſſima: lege hæc omnia ibi, ſi placet.

QVÆSTIO XXIV.

An commutatione voti, vel iuramenti facta, liceat vouenti, omiſſa commutatione, ſeruare primum votum.

NEgant multi, licitum id eſſe vouenti, caſu quo votum commutatum ſit in melius bonum: benè verò, quando in minus. Sic Suarez, Reginald. Raph. de la Torre, & Filliuc. citati à nobis 1. *p. diſp.* 14. *cit. q.* 149. Quorum ſententiam vt probabiliorem, videtur ſequi Baſſeus *tom.* 1 *votum* 6. *n.* 8.

Sed iterū probabilius Reſp. Quod ſemper liceat. Quia cōmutatio voti, ſemper fit in fauorē vouentis: at vnicuique licet ſuo fauori cedere: ergo. Sic Sanchez, Azor, Sayrus, Leſſius, Diana, Fagundez, Candid. & Quintanadueñ{a}s citati vbi ſupra. Ex his legatur præcipuè Sanchez *lib.* 4 *Decal* c. 55. *n.* 26. vbi latè hanc ſententiam probat, licèt *n.* 27. eam limitet his verbis: Si Acceptans commutationem in melius bonum, id efficeret conſultò ad maiorem Dei cultū augendū, & ad id eligens materiam illam meliorem loco prioris, nullatenus poſſet ad priorem materiam redire. Quia ea cōmutatio non in ſui, ſed in Dei fauorē eſt facta. Secus autē crederē, ſi in hoc euentu cōmutatio facta eſſet in bonū prorſus æquale. Quia ea totali æqualitate exiſtente, æquè colitur vtraq; Deus, & aliquantulū excedit materia prima promiſſa: cedit enim in voti fauorē, vt priùs in propria materia, quā in alia æquali, impleatur. Hæc ille. Eſt etiā pro noſtra ſententia

sententia Tamburinus *lib 3. cap. 16.§.7.n.4.* vbi docet, id licere vouenti, siue res subrogata sit minor, siue maior, siue æqualis. Quia etsi prius votum fuerit extinctum; tamen ex benigno, & interpretatiuo consensu benignissimi Dei, qui est creditor voti, & vt fideles ad vouendum alliciantur, præsumimus hanc libertatem nobis Deum concessisse.

QVÆSTIO XXV.

An quando votum commutatur in aliam materiam, transferatur eademmet obligatio in materiam subrogatam.

RESpondeo tanquam certum. Transferri: & ideò materiam subrogatam obligare sub eodem voto. Quia commutatio non est nisi translatio materiæ voti in nouam materiam. Nam Prælatus commutans non condonat nomine Dei, priorem obligationem, sed solùm mutat materiam ea lege, vt loco illius accepiet vouens aliam, extincta prima, sub eindemmet voti obligatione. Sic S.Thom. *in 4. dist.* 88. *quæst.* 1. *art* 4. *quæst.* 3. Caiet. 2.2. *quæst.* 88 *art.* 10. & 12. Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 4. *art.* 1. Suarez *lib.* 6. *de voto, cap.* 1. *num* 1. & 10. Sayrus, Lessius, Henriquez, & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *lib* 4. *Decal. cap.* 55. *num.* 2. Sic etiam Tamburinus *lib.* 3. *cap* 16. §. 7. *num.* c. Castro Palao *disp.* 2 *de voti relaxat, punct.* 18. vbi *num.* 1. ita ait: Commutatione riè facta extingui prioris materiæ obligationem, siè omnes Doctores sentiunt apud Sanch. *lib.* 4. *cap.* 55. *num.* 2. Quia commutatio est translatio obligationis in nouam materiam, ac proinde est antiquæ extinctio, & nouæ susceptio. Cui extinctioni non obstat, quod possit vouens (si placuerit) omissa materia subrogata suscipere priorem; quia id ex benigno, & interpretatiuo consensu Dei creditoris fit. Sic ille. Et post illum Tamburinus, vt nuper vidimus.

QVÆSTIO XXVI.

An saltem casu, quo materia subrogata fiat inutilis, vel impossibilis, reuiuiscat prioris obligatio, ita vt teneatur vouens redire ad prius votum.

AFfirmant aliqui, præcipuè casu, quo materia subrogata facta sit inutilis, vel impossibilis culpâ vouentis. Ducuntur, Quia facta commutatione, potest licitè vouens redire pro libito ad priorem materiam, vt habitum est *quæst.* 24 ergo signum est, obligationem prioris materiæ non esse omnino extinctam, sed mutatam, ita vt quæ prius erat determinata, facta sit per commutationem indeterminata, & sub disiunctione vnius, aut alterius materiæ. Ita Rodriguez *in addit. ad Bull. Cruciat.* §. 9. *num.* 116. & 117.

Sed multò probabilius Respondeo, non reuiuiscere priorem obligationem; & consequenter, non teneri vouentem ad redeundum ad prius votum, etiamsi materia in quam fuit subrogatum, facta fuerit inutilis, vel impossibilis culpâ ipsius vouentis. Ratio constat ex dictis. Quia per commutationem verè extinguitur prioris materiæ voti obligatio, & introducitur obligatio nouæ materiæ, vt ferè omnes Doctores fatentur: sed obligatio semel extincta non reuiuiscit, *l. qui res, §. aream, ff. de solution.* vbi cum aliis Glossa. Quod in obligationibus propriâ voluntate assumptis, quales sunt iuramenti, & voti, clariùs patet. Semel enim horum ablata obligatio nequit redire, nisi iterum iuramentum, aut votum emittatur. Appono exemplum, quod affert Tamburinus. Commutatur (inquit) oratio S. Ignatio promissa in ieiunium eius vigiliæ: si in vigilia propter infirmitatem ieiunare tibi non datur, vel cum peccato non ieiunasti, ad orationem non teneris; qua votum de oratione iam extinctum per commutationem fuit. Sic ille *lib.* 3. *cap.* 16 § 7. *num.* 1. Et antea Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 9. *num.* 21. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 55. *num.* 15. & penes ipsum Graffis 1. *p. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 3. Sayrus *lib.* 6. *clauis Reg. cap.* 12. *num.* 24. Viuald. 3. *p. Candel. cap.* 14. *num.* 27. & Sanchez *lib.* 6. *cap.* 20. *à num.* 9. His addi possunt Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 28. Palaus *disp* 2. *punct.* 18. *num.* 2. Ludou. à Cruce *de Bulla Cruc. disp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 12.

QVÆSTIO XXVII.

An ad minus reuiuiscat obligatio votorum emissorum in sæculo, quæ fuit commutata in Professionem Religiosam, si vouens ex dispensatione Pontificis redeat ad seculum.

AFfirmant tunc reuiuiscere obligationem votorum sæculi, Graffis 1. *p. decis. lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 3. & Viuald. *in Candel.* 3. *p. cap.* 14. *num.* 28. vbi limitat doctrinam traditam superiori quæstione, vt scilicet intelligatur, quando commutatio fit ab homine; secus de facta à iure, qualis fit in Religionis ingressum, *cap. Scripturæ, de voto* Accipe verba Viualdi: Secunda responsio intelligenda est, quando commutatio non fit à iure. Si enim à iure fiat commutatio voti, & talis commutatio non impleatur, reuiuiscit prima voti obligatio. Vt si votum Hierusalem commutet quis in votum Religionis, & tamen culpâ suâ redeat ad sæculum, tenetur adimplere primum illud votum. Palud. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 4. *art.* 4. *col.* 3. & *ex cap. Scripturæ, de voto*, & ex S.Thom. 2.2. *quæst.* 88 *art.* 12 *ad* 1. & *in* 4. *dist.* 39. *q.* 1. *art.* 4. *in corp. art.* facit Sotus *lib.* 7. *de iust. quæst.* 2. *art.* 1. *vers. Quod Dominus.* Hoc vsque Viualdus.

Sed omnino Resp. neque in hoc casu reuiuiscere priorem votorum obligationem. Quia commutatio in Professionem Religionis, nobilior est omnibus aliis, quæ ab hominibus fieri possunt: ergo efficacior debet esse ad extinguendam priorum votorum obligationem: ergo si contingat postea Professum à Religione eiici, non reuiuiscent vota. Sic Sanchez *lib.* 8 *de matrim. disp.* 9 *num* 21. & *lib.* 4. *Decal. c.* 55. *num.* 16. Suarez *lib.* 6. *de voto,* (non 9. vt leges apud Palaum) *cap.* 20. *num.* 11. Sayrus *lib.* 6 *cap.* 12. *n.* 24. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 29. Palaus *loco cit. num.* 4. Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 16. §. 7. *num.* 5.

QVÆSTIO XXVIII.

An si quis Religionis assumendæ votum simplex emittat in sæculo, & iam ingressus post professionem eiiciatur, reuiuiscat prius votum, & teneatur aliam Religionem ingredi.

AFfirmant aliqui, ex eo quod votum illud ante professionem emissũ, non fuit determinatæ Religionis, vt supponimus, sed indeterminatæ, & vagæ: ergo sicut hic non satisfecisset voto, si petens in aliqua Religione admitti, non admitteretur, sed teneretur alias Religiones procurare, ita non satisfaciet, si expulsus à Religione in qua professus est, aliam ingredi non intentet. Ita Sotus *lib.7. de iust.quæst.2.art.1.in solut.ad 3.vers. Quod si.* Aragon 2.2.*quæst.*188. *art.*3 *in solut.ad 2.in fine.* Graffis 1.*p.decis.lib.2.cap.*30.*num.*3. Rodrig. *in addit. ad Bullam*, §.9. *num.*117.& 118. Vega *tom.1. sum. cap.*127. *casu* 79. Conradus 1.*p. responsion. quæst.*285. Quos omnes refert Sanchez *lib.8. de matr.disp* 9.*num.*21. & *lib* 4.*Decal. cap.*55.*num.*17.

Sed multò probabiliùs Resp. non reuiuiscere prius votum, & consequenter, non teneri aliam Religionem ingredi. Ratio est, quia omnia vota ante professionem facta, commutantur in ipsam, ac per eam extinguuntur, ex cap. *Scripturæ, de voto*: at obligatio semel extincta non reuiuiscit, vt suprà est habitum: ergo. Et hinc patet ad fundamentum contrariorum. Nam votum Religionis indeterminatæ assumendæ, non extinguitur ex hoc, quod vouens petens aliquam determinatam, non admittatur in eam, sicut extinguitur in Professione. Sic Sanchez *loco citato, de matrim.* & *cap.*55. *citato n.*18. (non 48. vt leges apud Palaum) Sayrus *lib.6. cap.9.fine*, Lessius *lib.2. de iust. cap.*41. *dubit.*15. *num.*111. Layman, & Palaus vbi suprà.

QVÆSTIO XXIX.

An etiam votum ingrediendi Religionem factum sub conditione aliam ingrediendi, casu quo à semel assumpta vouens eiectus fit, maneat Professione extinctum.

NEgant apud Palaum Sanchez *loco.cit.num.*19. & Lessius *num.*111. Quia (inquiunt) huiusmodi votum non est in Professione commutatum; nam executio eius non concurrit cum Professione, sed potius sub cessatione illius assumitur: ergo non manet extinctum.

Affirmat verò, vt verius, Palaus loco *cit. n.*4. *vers. solum votum.* Quia esto executio illius non concurrat cum executione Professionis, non inde fit, quod virtute illius quodlibet votum non commutetur; quia non commutatur ob hanc impossibilitatem, sed ob excellentissimã illius actus perfectionem, aliàs nec propria voluntate posset commutari, quod Sanchez negat. Deinde, non solum votum ingrediendi Religionem, sed ieiunandi, recitandi, aliudve opus pium faciendi, casu quo à Religione fuerit expulsus, non erit commutatum, quod à Doctoribus non admittitur, cùm nulla sit specialis ratio pro voto Religionis, quæ in aliis non procedat. Sic ille.

Sed clariùs Respondeo dicendum. *Primò* sic: Certum est, quod si vouens velit commutare prædictum votum conditionatum in professionem, tunc maneat per illam extinctum, & sic non obligari ad aliam Religionem, casu quo à prima electa eiiciatur: Sic expressè tenet Sanchez *n.*19. *citato*, vt fatetur ipse Palaus.

Respondeo *secundò*. Probabilius est, quod etiamsi id expressè nolit vouens, maneat adhuc ex vi iuris tale votum extinctum per Professionem, quia ex *cit. cap. Scripturæ, de voto*, constat manere per illam commutatum, ac proinde per illam extinctum; & ideo licèt expellatur iam professus, non reuiuiscet votum, nec tenebitur ad amplius. Sic Palaus.

QVÆSTIO XXX.

An quando Pontifex, aut summus eius Pœnitentiarius dispensat, aut commutat votum castitatis, & Religionis alicuius ad tempus, ad effectum nubendi, per subrogationem alicuius pij operis, teneatur finito tempore, votoque iterum redeunte, ad illud opus subrogatum.

AFfirmat Sanchez *lib.4. cap* 55.*n.*21. docens, quod quando Pontifex, & summus Pœnitentiarius dispensant cum aliquo ad effectum semel nubendi, in voto castitatis, aut Religionis, per subrogationem aliquorum piorum operum, v. g. ieiunij singulis hebdomadis, confessionis menstruæ, &c. eo matrimonio soluto, & redeunte votorum castitatis, & Religionis obligatione, teneatur nihilominus ad exercenda illa opera subrogata, nempe ad prosequenda ieiunia, faciendam confessionem menstruam, &c. Quia (inquit) ex tenore Breuis Pontificij, quo conceditur Confessario facultas ad hæc vota commutanda in ieiunium singulis hebdomadis, & in frequentiam Confessionis sacramentalis singulis mensibus, indicant quandam perpetuitatem.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri tunc ad opus subrogatum exercendum, & prosequendum. Quia cum, mortua vxore, redeat priorum votorum obligatio, longè est à benignitate Ecclesiæ, vt remaneant in suo vigore, etiam opera subrogata; nam grauaretur vouens duplici onere, altero videlicet voti castitatis, aut Religionis; & altero operis subrogati. Addo, quod regula generalis est, & ab ipsomet Sanchez *num.*21. admissa, quod voto principali redeunte, pereat subrogatum: ergo, & redeunte voti castitatis, aut Religionis obligatione, necesse est, vt pereant opera subrogata. Nec certè Pontifex hæc vota specialiter excipit in suis litteris, vt probat Palaus. Sic iste *disp* 2 *de voto, punct.*18. *num.*6. Tamburinus *lib.*3. *in Decalog. capit.*16.§.7. *num.*3.

QVÆSTIO

Qvæstio XXXI.

An quando quis materiam voti, à se propria propria auctoritate subrogatam implere non potest, potest tamen prius votum; teneatur redire ad istud.

Respondeo teneri. Quia per commutationem, propria authoritate factam non transfertur vinculum ad rem subrogatam, sed solum per æquipollens satisfit benignissimo Domino. Cùm ergo ipsi satisfieri per materiam subrogatam, quæ tibi impossibilis est reddita, iam non posse supponas, consequenter sequitur, vrgere vinculum voti, quod à suo robore per tuam commutationem nunquam cecidit; quod tamen cecidisset, si per legitimam iurisdictionem concessa fuisset commutatio. Itaque si quis v.g. votum recitandi Rosarium commutauit in ieiunium, & hoc exhibere iam non potest, possit tamen recitare Rosarium, tenetur tunc ad hoc votum redire. Sic Tamborinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 16. §. 7. *num. vltimo*, ex Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. disp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 2.

---

§. II.

De aliquibus rebus in commutatione votorum, & iuramentorum seruandis.

Qvæstio XXXII.

An præscribi possit certa regula, qua seruari queat æqualitas in commutandis votis, & iuramentis.

Respondeo vt certum, quod non possit præscribi certa regula, eo quod innumera sunt vota, & iuramenta, & cum innumeris circumstantiis concurrentibus: & sic nulla alia potest dari, quàm prudens arbitrium Confessarij, qui omnibus circumstantiis expensis, æqualitatem, vel quasi æqualitatem in Domino constituat. Quas vt prudenter expediat, sequentia illi prælibabo. Lege Nauarr. *in sum. cap.* 12. *num.* 77. Suarium *lib* 6 *de voto*, *cap.* 19. *num.* 21. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 5. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 6. Triullench. *lib.* 1. *Bulla*, §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. Mendo ibi *disp.* 26. *cap.* 21. Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 33. Prado *cap.* 31. *de voto*, *quæst.* 15. § 6. Bardum. *in Bull. Cruc. parte* 2. *tract.* 7. *cap.* 3. *sect.* 1. Basseum *tom.* 2. *votum* 2. *num.* 17.

Qvæstio XXXIII.

An grauitas materiæ voti, vel iuramenti, sit ex se, præscindendo à vinculo voti, vel iuramenti, consideranda.

Respondeo vt certum, quod sic. Ratio est, quia in commutatione verè remanet vinculum voti, & iuramenti; & solum transfertur in opus subrogatum, vt suprà satis est habitum: ergo cùm hoc non sit relaxandum, non est ad illud attendendum. Sic Sanchez *num.* 2. Caiet. Soto, Valentia, & Rodriguez, Tamburin. *loco cit. num.* 2.

Qvæstio XXXIV.

An spectanda sit materia subroganda iuxta excellentiam virtutis, quam habet; an potiùs, quod vtilius sit vouenti, aut iuranti.

Respondeo quòd non sit spectanda excellentia virtutis, sed potius quid vtilius sit hic & nunc ipsi vouenti. Quia cùm vota tendant in Dei obsequium à vouente exhibendum, nec semper sit Deo gratius, vouentem facere quod per se est excellentius, sed quod pro tempore, & loco, & vouentis dispositione magis congruit eius saluti spirituali, ideo non semper reputatur melius, aut æquale, quod suapte natura est tale, sed quod hic & nunc est gratius, aut æquè gratum à vouente præstari. Vnde in commutandis votis, aut iuramentis maximè spectanda sunt spiritualis vouentis vtilitas, & finis voto, vel iuramento intentus. Vt si quis ad domandas carnis illecebras, vouit, aut iurauit ieiunare, aut ad auferendam auaritiam, eleemosynam; non rectè fiet commutatio in opera alia ex se excellentiora, quæ ei fini assequendo non ita apta sunt. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 6. ex Suario *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 18 *num.* 8. & *cap.* 19. *num.* 21. Azorio 1. *p lib.* 11. *cap.* 18. *q.* 1. & 13. Lessio *lib.* 2. *cap* 40 *dub.* 11 *num.* 87. Sayro *lib.* 6. *cap* 12. *n.* 5. & 6. Sic etiam Tamburin. *loco citato*, *n.* 3. vbi ita concludit: Si flagellationem v.g. ad domandam carnem vouisti, melius erit, si illud commutes in ieiunia, quàm in orationes: quia ieiunium magis quàm oratio, licèt hæc sit excellentior, ad carnis mortificationem conducit. Sic ille.

Qvæstio XXXV.

An omnia vota, vel iuramenta commutare in frequentiam Sacramentorum, sit tutius, & sanius consilium.

Respondeo vt certum, esse. Quia certum mihi est, quod Sacramenta ad bonum vouentis meliora, & vtiliora sunt, quàm cætera opera. Sic Tamburin. *n.* 3. *cit.* & Sanchez *n.* 7. *fine*, & *n.* 8. ita dicens: Immò existimo, tutiorem cæteris commutationem esse in Sacramentorum frequentiam, si eam facilè pœnitens acceptet, speretorque fore vt impleat. Quòd per hæc facilius, & citius peruenitur ad rei promissæ æqualitatem, cum per hæc communicentur maximè merita Christi, remittantur peccata, augeatur gratia, deseruiantque summoperè emendandæ vitæ, & peccatis cauendis, ac viribus spiritualibus augendis ad Legem Dei obseruandam. Sic ille. Bardus etiam *cap.* 3. *cit sect.* 1. *num.* 4 Reginald, Clauis Reg. & Lessius, quos citat, & sequitur Basseus *tom.* 1. *votum*, 2. *n.* 17.

QVÆSTIO XXXVI.

An opus sit ad rectam commutationem, vt votum personale commutetur in aliud personale, & votum reale in aliud reale.

RESpondeo *primò*, vt certum, quod non sit opus, vt votum personale commutetur in aliud personale, & reale in aliud reale, sed potest reale in personale, & personale in reale optimè commutari. Id constat ex *cap. 2. de voto*, vbi votum personale peregrinationis Hierosolymitanæ commutatur in eleemosynam, quæ quid reale est. Sic Suarez *cap. 19. cit. num. 16.* Sanchez *num. 14.* Tamburin. *n. 5.* Prado *cap. 31. de voto, q. 15. §. 6. n. 84.* Trullench *lib. 1. in Bullam, §. 7. cap. 3. dub. 18. num. 16.* Bessæus *tom. 2. votum. 2. n. 19.* & omnes.

Respondeo *secundò*, etiam vt certum, quod congruentius sit, si commodè fieri potest, & non sit molestum vouenti, quod votum personale commutetur in personale, & reale in reale; quia sic maior proportio seruatur in commutationibus. Sic Authores citati. Quibus adde Raph. de la Torre 2. 2. q. 88. *art. 12. disp. 5. num. 9.* vbi citat Nauarrum *cap. 12. num. 78. §. octauò*, & Caietanum *in sum. verb. votorum dispensatio.*

QVÆSTIO XXXVII.

An necessum sit, vt votum perpetuum commutetur in materiam perpetuam.

RESpondeo vt certum: quod non, sed potest commutari in materiam temporalem. Quia hæc potest dari æqualis diuini obsequij (licèt inæqualis sit in duratione) in quam validè, & licitè valeat commutari. Verum est, quod de consilio melius erit, quod materia subrogata æquetur cum voto in perpetuitate. Sic Suarez *lib. 6. de voto, c. 19. num. 21.* ibi: Si votum sit diuturnæ obligationis, commutari faciliùs poterit, si in aliud onus æquè diuturnum transferatur obligatio, non est tamen id necessarium, sed ex qualitate, & grauitate operis breui tempore expediendi, poterit illa diuturnitas compensari. Vt si quis promisit dare singulis annis tantam eleemosynam per totam vitam, posset redimi obligatio, data nunc simul aliqua magna quantitate in eleemosynam, quæ iudicio prudentis viri adæquationem faceret. Sic ille. Sanchez etiam *num. 27.* Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 12. num. 111.* Prado *num. 86.* Tamburinus *num. 5.* Henriquez mox citandus, Bassæus *num. 19. citato, vers. sexta regula.* Villalob. *in Bullam, claus. 9. p. 7. tract. 27. §. 3. num. 34.* *March. verb. votum, resol. 451.* & alij.

QVÆSTIO XXXVIII.

An votum, seu iuramentum certa die implendum, debeat necessariò commutari in opus eadem die exequendum.

RESpondeo etiam vt certum: quod non. Quia potest esse maioris, aut æqualis obsequij diuini, exequi opus subrogatum altera die. Sic Henriquez *lib. 7. de indulg. cap. 10. num. 6.* in fine, ibi: Dum fit commutatio voti, aut ieiunij, non oportet rem subrogatã impleri eodem tempore, & ieiunium totius diei commutari potest in eleemosynam, quæ breui tempore datur. Sic ille, & ex illo Sanchez *n. 28.* Prado *n. 86.* Tamburinus *num. 5. cit.* qui omnia dicta iis verbis constringit: Non est opus, vt votum personale commutetur in actioné personalem, vel reale in realem; neque vt actio subroganda sit æqualis in duratione, vel numero, vel vt certo die fiat: possunt enim hæc aliunde compensari. Lege meipsum *1. p. tract. 5. disp. 14. q. 157.*

QVÆSTIO XXXIX.

An differre votum, vt non fiat destinata die, sed altera, debeat suppleri cum aliquo onere superaddito à commutante.

NEgat March *loco cit. num. 2.* dicens, *Que puede cada vno de por si comutarse el voto, como esta dicho. De donde infiere Cornejo, que el que hizo voto de reçar cada dia vna parte del Rosario, puede por via de comutacion transferir la obligacion*, seu onus diei, *para el dia siguiente*: ita March.

Sed melius Respondeo *Primò*, si hæc dilatio fiat propria auctoritate à vouente ipso, necessum erit, vt fiat sub aliquo onere superaddito, vnde obligatus recitandi Coronam B. Virginis, non potest hodiernam obligationem in sequentem diem transferre, nisi addatur aliquid aliud propter dilationem ipsam. Sic docuimus contra nonnullos DD. *1. p. q. 157. cit* Bassæus *loco cit. n. 21.*

Respondeo *secundò*, si talis dilatio fiat authoritate Superioris, tunc probabile est, quod possit fieri sine nouo onere, quamuis probabilius contrarium. *Prima pars* constat ex fundamento adducto *1. p. loco cit. quæst. 157.* pro prima sententia, cui nouissimè adheret, nullo citato pro se Authore, Tambur. *lib. 3. Decal. cap. 16. §. 6. num. 6.* ibi ita est. Quando dilatio nihil minuit de voto, nec multùm interest implere votum die destinata, modica commutatione suppleri potest. Certè ego petenti commutari ieiunium huius diei in alium, præscindendo ab aliqua peculiari circumstantia, facilè concederem sine alio supplemento: quia tunc dilatio parum, aut nihil demit de obsequio Dei. Sic ille. *Secunda verò pars* ex dictis *1. p. q. 157. citata*, tibi probabilior videbitur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XL.

An quando commutatur votum, & iuramentum simul eiusdem rei, debeat esse maior materia subrogata.

RESpondeo quod non. Quia in hac commutatione neutrius vinculi est ratio habenda, sed solius materiæ promissæ, & ideo non opus est maiori materia subrogata. Sic Sanchez *cap.56. cit. num.4.*

QVÆSTIO XLI.

An ad maiorem commutationem faciendam sit habenda ratio maioris dignitatis intenti per votum, aut iuramentum.

RESpondeo quod sic. Quia dignitas materiæ promissæ augetur ex digniori fine, & ita maiori commutatione indigebit. Vt si quis vouit non ludere gratiâ vitandi blasphemias, & periuria, maiori commutatione opus habet, quàm si finis solus esset vitare prodigam pecuniæ iacturam. Quare examinandus est vouentis finis, tum ad considerandam maiorem materiæ promissæ dignitatem: tum etiam ad perpendendum, an materia subrogata conducat magis illi fini assequendo. Vt si quis ad consequendam castitatem promisit peregrinari, magis ad illam conducent ieiunium, & oratio. Sic omnino Sanchez *loc cit. num.9.* Bard. *in Bull. p.2. tract 7. cap.3. sect.1. num.4.* Trullench. *in Bulla Cruc. lib.1. § 7. cap.3. dub.18. num.7.* Basseus *tom.2. votum 2. num.18.*

QVÆSTIO XLII.

An item ad minorem commutationem faciendam, spectandum sit, an materia per votum promissa sit altàs præcepta.

RESpondeo vt certum: quod sic. Quia tunc minor expostulabitur commutatio, eo quod vouens per commutationem non eximitur ab obligatione materiæ, de qua erat votum. Vnde votum vitandi alicuius peccati, v.g. non fornicandi, non furandi, leuiori indiget commutatione, cæteris paribus, quàm votum alterius rei non præceptæ. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.56. num.3.* Bard. *loco cit. num.7. & 8.*

QVÆSTIO XLIII.

An si sit vnum votum alicuius rei, & simul alterum non petenda illius commutationis, tunc debeat maior fieri commutatio.

RESpondeo vt certum: quod sic. Quia tunc plura concurrunt vota, licèt circa eandem materiam: ergo materia subrogata debet esse æqualis vtrique vinculo. Sic Sanchez *num.5.* Bard. *num.8.*

QVÆSTIO XLIV.

An item in commutatione votorum attendenda sit ratio difficultatis, & oneris implendi rem promissam, & subrogatam.

RESpondeo quod sic. Quia difficultas, & onus, quod passurus est vouens in executione voti, ac materiæ subrogatæ, auget meritum. Ex quo principio colligunt Doctores, quod votum ieiunij à paupere emissum, si in eleemosynam commutetur, possit in minorem commutari, quàm si diues illud emisisset. Quia pluris Deus facit paucas pauperis pecunias, iuxta eius indigentiam, quàm multas diuitis, vt constat ex Lucæ *cap.21.* Deinde pauciora ieiunia debent in eiusdem voti commutatione imponi hominibus laborantibus, cholericis, & debilibus; quàm otiosis, phlegmaticis, & robustis. Quia pauciora in illis æquiualent pluribus horum, ratione maioris difficultatis, & laboris in illis perferendis. Sic Sanchez *num.10.* ex Suario *lib.6 de voto, cap.1. num.16.* Nauarro *cap.12. num.77.* Hostiensi, Angelo, & aliis. Sic etiam Basseus *tom.2. votum 2. sub num.18.*

QVÆSTIO XLV.

An in commutatione voti peregrinationis, considerandi sint labores itineris, & expensa, quas vouens in itinere erat facturus.

RESpondeo vt certum, quod sic. Quia id constat ex cap. *Magna, de voto*, vbi harum expensarum, & laboris itineris rationem habendam esse, Pontifex iis verbis pronunciat: *Tibi, pro te, & famulis tuis licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, vt expensas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui Religioso committas, &c. laborem etiam laboribus recompenses.* Hæc Pontifex. Sic docent omnes. Legantur Suarez *lib.6. de voto, capit.19. num.19.* Sayrus *lib.6. cap.12. num 20.* Sanchez *lib.4. cap.56. num.11.* Prado *cap.31. de voto, quæst.15. § 6. num 8.* Nauarrus *cap.12. num.77.* & alij plures apud Sanchez. Qui vt certum supponunt, excipiendas esse expensas, quas vouens domi erat facturus. Quia cùm illæ essent, cessante ea peregrinatione faciendæ, non sunt Deo dicatæ per votum. Sic etiam Basseus *loco citato.*

QVÆSTIO XLVI.

An in commutatione talis voti computanda sint expensa, quas iuxta decentiam sui status facturus erat vouens.

NEgant quidam, existimantes non esse habendam rationem expensarum, quas homo nobilissimus, & diues facturus esset in comitatu equorum, & famulorum, eo quòd hæ per accidens se habeant

ad

ad votum, & eundo absque tanto comitatu illi voto satisfiat. Ita Henriquez *lib.7.cap.30.num.5.* Sayrus *num.20 citato*, Aragon. *2.2.quæst.88.art.2.dub.2. corollar.2.* P. de Ledesma *tom.2. tract.10 cap 8* & Rodrig. *tom.2.sum.cap.100.num.5.* qui docent hunc vouentem solùm teneri ad computandas expensas, quas faceret solus, aut cum vno, aut altero socio.

Sed probabiliùs Respondeo, computandas esse expensas, quas iuxta decentiam sui status, & moralem ipsius vouentis consuetudinem in simili itinere facturus erat: quamuis in rigore expreßè non promiserit hoc, sed tantùm ire, atque ita voto satisfaceret si solus peregrinaretur: & res æstimandæ sunt moraliter, & prout in se ipsa futuræ sunt, & ideo dicendum hæc esse implicitè volita ab ipso vouente. Confirmatur, quia aliàs dicendum esset, nullas expensas computandas, quia etiam satisfaceret, si pedester, & mendicans illud exequeretur. Sic Suarez *lib.6.de voto,cap.19.num.20.* dicens esse omnium, & oppositum esse contra rationem. Sanchez, vbi supra, *num.14.* Barth. à S.Fausto *lib.4.thesauri, quæst.89.* Moneta *de com.vlt.volunt.cap.7.num.415.* Bardus *in explicat.Bull.Cruc.2. part. tract.7. sect.1. num.18.* Prado *q.15.cit.n.88* Palaus *disp 2.punct.16. num.4.* Qui secus dicunt, de expensis, quas vouens vanæ ostentationis causa facere vellet in comitatu equorum, famulorum, in ornatu vestimentorum, &c. de his enim non esset habenda ratio.

QVÆSTIO XLVII.

An item in commutatione dictæ peregrinationis voti, computandæ sint expensa, quæ in reditu facienda sunt.

NEgant nonnulli Doctores, eo quòd votum solùm fuit de eundo, non de redeundo, vnde planè satisfiet voto non redeundo; ergo sicuti reditus per accidens se habet ad votum, ita etiam expensæ eiusdem reditus. Ita sentiunt Henriquez & Rodriguez vbi supra. Angles *2. part. quæst. vnica de voto, art.8.diff.6.propositione 3.* Graffiis *lib.2. decis. cap.30.num.10.*

Sed longè multò probabiliùs Respondeo dicendum, computandas esse expensas reditus. *Primò*, quia *in cap. magna, de voto*, expreßè expensæ reditus computantur, vt constat ex verbis textus relatis suprà *q.45.* *Secundò*, quia etsi vouens redire non promiserit: at cùm votum, seu promissio intelligatur morali modo, prout res se habitura sit, tacitè clauditur huiusmodi reditus in voto. Sic Suarez *n.20. cit.* Rodrig. mutans sententiam *in addit. ad Bull. §.9. num.108.* Host. Henricus, Palud. Rosella, Angelus, &c. Ludou. Lopez, quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.4.cap.56. num.16.* Bardus *in Bull.Cruc p.2. tract.7 cap.3 sect.1.num.18.* Prado *loc.citat.n.90* Palaus *num.4.cit.* Addit tamen Sanchez *num.17.* Quod casu quo vouens peregrinationem, de facto peregrinaretur ad locum destinatum, ac mutata voluntate nollet redire, tunc nulla expensarum reditus computatione indigeret, quia reditum nequaquam vouerat, & solum ante voti executionem tenebatur eas computare, vt accessorias voto: ergo cùm iam votum expleuerit, ad eas non tenebitur.

QVÆSTIO XLVIII.

An deinde in commutatione dicti voti sint consideranda itineris pericula, tributa soluenda, &c.

REspondeo vt certum, quod sic. Quia hæc omnia vouens Deo obtulit, & augent meritum, & voti æstimationem. Sic Rodrig. *tom.2. cap.100.n.5. docum 5.* Sanchez *loc. cit.n.19.* Bardus *eod.n.19.* vbi ita ait: Infertur tertiò, pericula itineris, tributa soluenda in transitu, damna, quæ vouens passurus est ob absentiam à propria domo, si præuisa fuerint tempore emissionis voti, debent spectari in commutatione, quia augent dignitatem, & æstimabilitatem voti: secus si non fuerint præuisa, & consequenter neque volita, quia cum non sint onera per se, & inseparabiliter connexa cum executione voti, & merè per accidens ad votum se habeant, debent esse præuisa ad hoc, vt volita votum æstimabilius reddant. Sic ille.

QVÆSTIO XLIX.

An rursus computandæ sint expensæ quas facturus esset vouens in commorando in peregrinationis loco.

NEgant quidam, quos refert, sed non citat Palaus infra.

Sed Resp. vt certum: quod sic. Quia sic habetur expreßè *in dict cap magna de voto*, vt constat ex habitis *q.45.* Sic ex Hostiensi, Henrico, & Rosella, tenet Sanchez *loc.cit.num.20.* Palaus *disp.2. punct.16.* Qui notant non oportere eleemosynam in quam illæ expensæ fortè commutantur, mitti in fauorem illius loci pij, in quem peregrinatio promissa est.

QVÆSTIO L.

An votum peregrinationis Hierosolymitanæ sit commutandum in eleemosynam mittendam in eius loci subsidium.

AFfirmare videtur, Quia sic Pontifices obseruarunt. Constat ex cap. *Magna, de voto*, vbi votum Hierosolymitanum cuiusdam Episcopi commutatur, vt expensas eundi, redeundi, ibique commorandi, integrè in subsidium Terræ Sanctæ mittat, laboremque itineris compenset sollicitius instando vigiliis, orationibus, & ieiuniis & idem habetur *in cap. Quod super his*, & *cap. Ex multa, eod. tit.* ergo ex iuris præscriptione, eleemosyna in quam tale votum commutatur, in subsidium Terræ Sanctæ mittenda est.

Resp. dicendum, quod ex vi iuris sic esset redimendum huiusmodi votum, vt probant textus allati: & olim sic commutabatur, quia vrgebat necessitas succurrendi expeditioni bellicæ in illius terræ subsidium: Sed cùm hodie illa necessitas prorsus cessarit, non est necessaria ea voti commutatio, & ita instar aliorum commutari potest, vel iuxta tenorem priuilegij concessi ad talem commutationem faciendam. Sic Suarez *lib.6.de voto,cap.19.num.17.* Sanch. *lib.4.cap.56.n.26.*

QVÆSTIO

Quæstio LI.

An in voto conditionali pœnali sit expendenda in commutatione illius vtraque materia, voti videlicet, & pœnæ.

RESpondeo distinguendo sic. Si commutatio istius voti petatur, & facienda sit post impletam conditionem, hoc est post ludum (in casu, quo quis *vouit non ludere, & si luderet, vouit dare quandam eleemosynam*) tunc vtriusque, nempe bonitatis non ludendi, & bonitatis eleemosynæ ratio habenda est. Quia ex vna parte, *non ludere*, fuit res per votum directè promissa, ex alia verò parte, ipsa eleemosyna, purificatâ conditione, hoc est, posito ludo, transiit in rem absolutè promissam: ergo.

Si verò commutatio talis voti petatur ante impletam conditionem. Tunc aliqui dicunt, non esse attendendam pœnam, hoc est, eleemosynam; quia illa nondum est promissa, cum non sit purificata conditio. Alij contrà dicunt, esse attendendam, non ratione sui, sed ratione bonitatis directè promissæ. Sic Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 6. n. 9.* qui id probat sic. Votum non ludendi est gratius, si referatur ad pœnam illam dandi eleemosynam, quàm si ad talem pœnam non referatur: gratius est enim sic promittere: *Voueo non ludere, quod si lusero, voueo eleemosynam*: quàm solum sic, *Voueo non ludere*: ergo, non est mirum, esse expendendam illam pœnam, vt videatur grauitas totius voti. Addit tamen huiusmodi pœnam, nempe (in casu dicto) eleemosynam, non esse accipiendam secundum totam suam grauitatem: quia cum nondum sit incursa, sed à voluntate vouentis quoad futurum euentum adhuc pendeat, multum à sua grauitate decidit. Hæc omnia Tambur. & certè probabilissimè. Legantur de hac re Sanch. & Suarez *locis citatis*.

---

§. III.

Proponuntur aliquæ peculiares votorum commutationes pro rectâ aliorum commutatione facienda.

Quæstio LII.

In quod opus commutari potest votum perpetuò ieiunandi singulis sextis ferijs, aut diebus sabbathi.

RESpondent aliqui, posse commutari in Confessionem, & Communionem per annum integrum, decimoquinto die, & in tria sacra facienda, aut in recitationem Rosarij, & eleemosynam modicam sexta feria, aut sabbatho perpetuò faciendam. Sic aliqui, apud Sanchez *lib. 4. cap. 5. num. vltimo.* Qui addit sibi hanc commutationem non videri æqualem, nisi ea triennio duraret, aut adderetur recitatio quotidiana eo anno calculorum virgineorum.

Alij tale votum ita commutant, vt vouens perpetuò Rosarium Virginis genuflexus recitet semel in hebdomada, vel eleemosynam aliquam tribuat semel item in hebdomada, addita Corona Domini flexis genibus recitanda Sic Ludou. à Cruce, Tamburin. & alij, necnon Bardus 2. *p. in Bull. Cruc. tract. 7. cap. 3. sect. 2. §. 10. num. 66.* vbi ita ait: Si ieiunium sit perpetuum, v.g. singulis sextis ferijs, aut die sabbatho, tunc commutabitur in Rosarium Beatæ Virginis, genibus flexis recitandum, vel in recitãdos septem Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis, & subsequentibus precibus, eadem feria sexta vel sabbato, aut qualibet alia die hebdomadæ. Et si tale ieiunium fuit promissum pro anima alicuius defuncti, commutatio poterit fieri in recitandum Officium defunctorum, vel in Confessionem, & communionem, vel in eleemosynas erogandas pro anima illius defuncti. Sic ille.

Quæstio LIII.

In quod opus potest commutari ieiunium vnius diei.

REspond. quod potest, vel in gestationem vnius cilicij, vel in verberationem corporis moderatam, vel in Rosarium recitandum flexis genibus, vel in aliquam eleemosynam elargiendam. Constat ex dictis, & docet Bardus *n. 65.*

Quæstio LIV.

In quod opus commutabitur ieiunium in pane, & aqua.

REspondeo, quod in recitationem integri Rosarij flexis genibus, addita verberatione corporis: vel in eleemosynas competentes facultatibus vouentis, vel melius in Confessionem, & Communionem. Sic ex Bardo *loco cit. n. 66.* docet Tamburin. *lib. 3. c. 16. §. 6. n. 12.*

Quæstio LV.

In quod poterit commutari votum erogandæ eleemosynæ.

REspondeo, quod in seruitium in Xenodochio, aut Hospitali tot dierum, quot iudicantur sufficientes ad compensandam quantitatem eleemosynæ promissæ. Sic Bard. & Tamburin. *locis citatis*. Et è contra votum inseruiendi in xenodochio, commutabitur in eleemosynas erogandas iuxta mensuram, & proportionem obsequij præstandi.

Quæstio LVI.

In quod commutabitur votum confitendi, & communicandi tali die, v.g. sabbato.

REspondeo, quod in actum contritionis, vel amoris Dei super omnia, & ieiunium, & Rosarium, aut Coronam B. Mariæ Virginis. Sic Bardus, & Tamburin. *locis citatis*.

Qvæstio LVII.

In quod commutabitur votum celebrandi Missam.

RESpondeo in Communionem, & in recitationem Rosarij, aut officij B. Virginis, vel eleemosynas, aut ieiunium. Sic Bardus, & Tamburinus vbi supra.

Qvæstio LVIII.

In quod commutabitur votum recitandi singulis feriis sextis perpetuò septem Psalmos Pœnitentiales.

RESpondeo, quod in hoc, quod in eadem die sexta, vel in alia, semel in hebdumada, perpetuò ieiunetur. Sic Ludouic. à Cruce, quem citat, & sequitur Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 26. §.6. *numer.* 21.

Qvæstio LIX.

An per assumptionem ad Episcopatum valeat commutari ad æqualitatem votum ingrediendi Religionem.

AFfirmant multi DD. quia status Episcopalis perfectior est statu Religioso, vt habetur cap. *licèt, de Regular. &* cap. *veniens, de iureiurando*: ergo votum de hoc secundo, plusquam ad æqualitatem commutatur in statum illum. Ita Abbas, & alij apud Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 1. Rodrig. *tom.* 2. *sum. cap.* 6. *n.* 6. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 32. *n.* 5. Viuald. 1. *p. Candel. de matrim.* vbi *de impedim. voti, num.* 89. Sà verb. *Episcopus, n.* 2.

Sed longè probabiliùs Resp. non benè commutari, quia longè probabilius est, quod per assumptionem ad Episcopatum non dissoluatur obligatio voti ingrediendi Religionem, ac per consequens habentem tale votum non posse facere commutationem vnius in aliud. Probatur id ex cap. *Per tuas, de voto,* vbi Innocent. III. consultus ab Episcopo Gratianopolitano, qui ante susceptum Episcopatum votum ingrediendi Religionem emisit, respondet: *Si tuam desideras sanare conscientiam, regimen resignes Ecclesiæ, & reddas Altissimo vota tua* Ex quibus Pontificiis verbis apertè colligitur, per assumptionem ad Episcopatum non satisfieri voto Religionis. Ideo hanc partem tenent S. Thom. 2.2. *quæst.* 189. *art.* 3. *ad* 1. Caietan. ibidem, Suarez vbi suprà, *num.* 3. Sanchez *lib.* 4. *Decal. capit.* 17. *num.* 5. Lessius *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 10. *num.* 103. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 44. *num.* 21. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *quæst. vltima.* Castro Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *disput.* 1. *punct.* 6. *num.* 2. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 16. *quæst.* 2. *& cap.* 22. *quæst. vltima.* Quos omnes refert, & sequitur Bardus *in Bull. Cruc. part.* 2. *tract.* 7. *cap.* 3. *sect.* 2. §. 9. *num.* 52. Qui *num.* 61. ad argumentum contrariæ sententiæ respondet, quod licèt status Episcopalis sit perfectior statu Religioso; nihilominus in ordine ad propriam personam vilior, & securior est status Religionis, quia status Episcopalis multa innoluit pericula, & excitamenta ad malum, ratione bonorum, diuitiarum, &c. quorum occasione facilè homo potest allici ad ambitionem, nimiam pecuniarum auiditatem, &c. Quibus omnibus status Religiosus est liber; immò habet excitamenta ad opposítas virtutes, nempe ad humilitatem, paupertatem, &c. Legantur Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 1. *c.* 18. & Lessius *num.* 18. *citato.*

Qvæstio LX.

An votum ingrediendi Religionem arctiorem, æqualiter commutetur in votum profitendi, & perseuerandi in laxiori.

NEgant aliqui Doctores, existimantes, non esse licitam talem commutationem. Quia (inquiunt) Religio laxior minus bonum est, minusque Deo gratum, quàm strictior. Quare, vt sit licita, vel misceri debet talis commutatio cum dispensatione, vel addi aliqua alia opera, vt sic suppleatur excessus ille, quem suprà laxiorem habet strictior Religio. Ita Suarez *tom.* 3. *de Relig. cap.* 9. *num.* 2. Quem citat, & sequitur Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 16. §. 6. *num.* 16.

Sed probabilius Resp. æqualiter commutari, ac proinde licitam esse talem commutationem. Ratio est, quia maius bonum est, gratiusque Deo, profiteri in Religione laxiori, quàm simpliciter ingredi in strictiorem: ergo commutatio huius voti in illud non solum erit in quid æquale, verùm etiam in melius. Sic *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 17. *fine*, & latiùs *num.* 20. D. Anton. & Palud. apud ipsum, Syluest. *votum* 4. *quæst.* 7. Ludou. à Cruce *in Bull. disp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 12 *num.* 4. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 18. *num.* 6. Barthol à S. Fausto *lib.* 4. *thesauri, quæst.* 37. Bardus *in Bull.* 2. *p. tract.* 7. *cap.* 3. *sect.* 2. § 6. *n.* 38. Qui aduertit, hanc sententiam esse intelligendam, si in Religione illa, quæ est laxior, & in quam fit commutatio, vigeat regularis obseruantia; aliter si sit collapsa, commutatio in illam non erit licita, nec valida. Quod antea notauit Sanchez *cap.* 16. *cit. n.* 13. Qui rursus addunt, prædictum votum ingrediendi Religionem arctiorem, commutari benè posse in votum profitendi in Religione Canonicorum Regularium eo quòd hi in communi viuant, & sint veri Religiosi. Legantur Sanchez *num.* 12. Trullench. *dub.* 18. *num.* 2. & alij.

Qvæstio XLI.

An votum simplex, & absolutum castitatis possit pura omnino commutatione tolli.

NEgant aliqui Doctores, existimantes huiusmodi votum non posse per meram commutationem tolli, & ideo dicunt, admiscendam esse dispensationem aliquam ab eo, qui potestatem habet dispensandi. Ita Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 41. citans pro se Sotum *lib.* 7. *de iust. quæst.* 4. *art.* 3. *vers. at verò*, & Aragon. 2.2. *quæst.* 88. *art.* 12. *dub.* 1. *in Corollar.* 1. quod infert ex dicto 3. Probant ex eo, quod nil castitate sit melius, iuxta illud *Prouerb.* 16. *Omnis ponderatio non est digna animæ continentis.* Citat Prado pro hac parte Trullench. *lib.* 1. *Bullæ*, §. 7. *cap.* 3. *dub.* 18. *n.* 23. docentem cum Sanchez, se non inuenire qualiter hoc votum possit commutari in aliquid æquale.

Sed

Sed meliùs Resp. posse puta commutatione tolli, vel immediatè à summo Pontifice, vel à Confessario, virtute delegata ab illo. Quia tenetra aliquæ inueniuntur virtutes, quæ fine excedunt continentiã, vt castitas, contemplatio, &c. Nec locus Prouerb. obstat, quia sensus illius est, multa auri talenta non esse comparabilia cum castitate, seu nil esse in opibus, & thesauris huiusmodi, quod cum anima pura, & casta comparari possit. Sic Bard. *loco cit.* §. 1. Prado *cap. 31. de voto, q. 15. §. 6. n. 92. & 93.* Qui dicit id communiter Doctores supponere, nempe hoc votum, & omnia alia posse à Papa pura commutatione tolli. Sic videtur etiam sentire Tamburin. *loc. cit. num. 15.* dum referens dicentes, votum absolutum, tam castitatis, tum Religionis non posse proprie commutari; ait, sibi hoc difficile dictu videri. Tenent etiam alij Doctores mox citandi.

QVÆSTIO LXII.

In quod igitur votum castitatis absolutum commutari poterit.

RESpondet Mag. Prado *num. 95.* sufficienter videri posse commutari respectu quorundam, in id, quod assignant Medina *in sum. lib. 1. c. 14. §. 7. regul. 3.* & Sayrus *lib. 6. cap. 12. num. 51.* nempe, quod vouens ieiunet sextis ferijs, sumat Eucharistiam decimoquinto die per totam vitam, vel saltem semel in mense, recitet quotidie Rosarium B. Virginis, aut septem Psalmos, & eleemosynam quotidie faciat, prout facultas permiserit. In alijs verò opus erit addere maiorem eleemosynam, & fortè orationem per horam quotidie. Hæc Prado. Sed certè Medina, & Sayrus solùm loquuntur de commutatione voti Religionis, nec meminere castitatis. Vnde loquendo de hoc voto, de quo solùm impræsentiarum,

Meliùs respondet Bardus, faciendam esse commutationem in hoc, vt vouens teneatur seruare castitatem coniugalem, & vt singulis mensibus Confiteatur, & Communicet; eroget stipem ad celebranda singulis annis decem Sacrificia; recitet quotidie, aut tertiam partem Rosarij, aut septem Psalmos Pœnitentiales cum Litanijs, & preeibus: ieiunet singulis sextis ferijs, & quid simile.

Si autem velit vouens, vt sibi absolutè commutetur totum votum castitatis, ita vt teneatur sub voto non accedere ad alienam mulierem, vel ad non committendum peccatum contra virtutem castitatis, tunc debet Confessarius id commutare addendo aliud ieiunium, & frequentiorem receptionem Sacramentorum Confessionis, & Eucharistiæ, attentis conditionibus ipsius vouentis. Sic Bardus *in Bull. 2. part. tract. 7. cap. 3. sect. 2. §. 2. num. 26.* ex Ludou. à Cruce *in Bull. Cruc. disp. 1. cap. 7. dub. 5. num. 2.* & Trulleneh. *lib. 1. Bulla, §. 7. cap. 3. dub. 18. n. 17. fine.*

QVÆSTIO LXIII.

In quod item commutaretur licitè votum solius castitatis coniugalis.

RESpondeo: quod debet regulariter commutari in ieiunium semel in qualiber hebdomada; & in Confessionem, & Communionem perpetuò singulis mensibus, aut quid simile, secundùm statum vouentis. Sic Bardus *loc. cit. §. 3.*

QVÆSTIO LXIV.

In quid rursus commutabitur votum non contrahendi matrimonium.

RESpondet Sanchez *lib. 4. Decal. cap. vltimo, n. 41.* quod potest commutari in Confessionem singulis mensibus biennio faciendam, aut triennio, & in nouem Sacra. Ita ille, & alij docti Neoterici.

Sed hæc aliis minora videntur. Et ideo Bardus *loco citato* ait, quod possit commutari in Confessionem, & Communionem singulis mensibus faciendam per triennium, & per idem tempus in nouem facta facienda, hoc est nouem pro vnoquoque anno ex tribus. Additque ex praxi Sacræ Pœnitentiariæ, iniungendum esse aliquod opus pium in perpetuum arbitrio Confessarij; veluti, vt vouens singulis hebdomadis recitet integrum Rosarium, vel quotidie dicat septem *Pater, & Aue*, aut quid simile. Sic ille ex Ludou. à Cruce *loco citat. dubitat. 5. num. 4.* Sed certè, vt aduertit Tamburin. *lib. 3. cap. 16. §. 6. num. 17.* hoc additum de iniungendo opere in perpetuum, ex se non est necessarium, vt suprà diximus.

QVÆSTIO LXV.

An votum absolutum Religionis sit commutabile.

NEgant aliqui. Quia (inquit) quæcumque opera pia præscribantur, semper & eadem, & excellentiora inueniuntur in Religione, vt sunt abstinentiæ, macerationes carnis, paupertas, obedientia perpetua, oratio, vigiliæ nocturnæ, aliæque multæ preces, &c. Ita Sanchez *cap. vltimo, lib. 4. num. 41.* Trullench *in Bull. Cruc. loco cit. n. 18.*

Sed meliùs Respondeo, esse commutabile, sicut diximus, esse votum castitatis. Sic Sayrus, & Medina citati supra *q. 62.* Pater Suarez, Ludou. à Cruce. Tambur. Bardus, & Prado mox citandi.

QVÆSTIO LXVI.

In quod igitur potest huiusmodi votum commutari.

RESpondeo, quod iuxta sententiam Medinæ, Sayti & Pradi, potest commutari in opera assignata à nobis supra *q. 62.* Sed dicta onera aliquibus videntur inæqualia, cùm onera Religionis sint multò maiora.

Alij dicunt, commutandum esse, vel in statum Sacerdotalem, vel saltem in castitatem coniugalem, deinde in obligationem recitandi quotidie Horas canonicas, vel Rosarium integrum B. Mariæ Virginis, rursus in ieiunia, quæ seruantur in Religione de qua est votum, in Confessionem, & Communionem decimoquinto die, & in aliquas eleemosynas faciendas singulis annis in honorem, & cultum illius, qui fuit primus Institutor talis Religionis, si fuerit Sanctus, aut Beatus. Sic Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. n. 9.* Bard. *loc. cit. §. 10. n. 34.* & alij. Qui omnes notant,

notatu, tutius esse in hoc casu recurrere ad Pontificem, vel ad alium, qui ex delegatione habeat potestatem dispensandi, vt misceat dispensationem cum commutatione huius voti in opera prædicta. Nota ex dictis, quod huiusmodi votum absolutè emissum, solùm à Pontifice potest commutari, nisi aliàs aliquis habeat ab ipso delegatam potestatem: secus dic de huiusmodi voto non absolutè, sed sub conditione emisso. Lege Sanch. *lib. 8. de matrim. disp. 34.* & March. *verb. votum, resol. 451.*

QVÆSTIO LXVII.

In quod potest commutari votum assumendi Sacerdotium.

RESpondent aliqui docti Neoterici apud Sanchez *lib. 4. cap. vltimo, n. 48* quod possit commutari in recitationem quotidianam septem Psalmorum Pœnitentialium cum Litaniis, vel Officij Beatissimæ Virginis, vel calendorum virgineorum, & in Confessionem, & communionem decimo quinto die faciendam, & in faciendum celebrari Sacrum singulis mensibus, & vt voueat castitatem in statu sæculari. Quod si nolit castitatem seruare, sed transire ad nuptias, huius loco ieiunet omnibus sextis feriis. Sed hæc commutatio valde minor videtur Sanchio, & Tamburino, & ideo dicunt, quod vel addatur aliud, vel immisceatur dispensatio. Sic etiam sentit Bardus *loco cit. §. 4. num. 30.* & ideo addit, quod vt securiùs Confessarius procedat, possit loco septem Psalmorum, vel Officij B. Virginis, &c. imponere vouenti onus recitandi quotidie Horas Canonicas, vel addere frequentiorem Sacramentorum receptionem, & aliquot sacrificiorum celebrationem suo sumptu faciendam.

DISPVTATIO XIX.

De interpretatione iuramenti, & voti, in ordine ad inducendam obligationem.

QVÆSTIO PRIMA.

An quando de intentione iurantis, aut vouentis non constat, interpretandum sit iuramentum, & votum, vt quoad minus fieri possit obligationem inducat.

RESPONDEO, tanquam quid certum quod sic. Sic Palaus his verbis: Si de intentione iurantis, aut vouentis constat, nulla indiget iuramentum (aut votum) interpretatione: at si hæc intentio manifesta non est, semper interpretandum est iuramentum (seu votum) vt seruata proprietate verborum quoad minus fieri possit, obligationem inducat. *Prior pars* ex terminis liquet, cùm intentio, vel restrictio iuramenti (aut voti) ex intentione iurantis (aut vouentis) desumenda sit. *Secunda pars* probatur: quia creaturam liberam astringi, & obligari ad aliquid determinatè faciendum, vel omittendum, odiosum illi est, & graue: ergo est facienda strictâ interpretatio. Sic ille *disp. 1. de iuram. punct. 14. n. 1. & disp. 1. de voto, punct. 12. num. 1.* & constat ex cap. *Ad nostram, de iureiurando, & cap. 1. eod. tit. in 6.* & ex l. *Quidquid adstringendæ, ff. de verbor. oblig.* Sic & omnes. Legantur Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. de iuram. cap. 32. num. 7.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 5. §. 4. num. 1.* vbi sic ait: Si de intentione iurantis constet, non est opus interpretatione, secus interpretari debet iuramentum, vt seruata proprietate verborum, quanto minor potest obligatio indocatur: quia semper præsumitur iurans (aut vouens) minus voluisse suam libertatem lædere. Sic ille ibi, *& cap. 15. §. 6. num. 1.* Legantur Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 9. num. 11. & lib. 3. Decal. cap. 17.*

QVÆSTIO II.

An iuramentum, seu votum restringendum sit iuxta naturam actus, super quem cadit.

REspondeo: quod sic. *Quia accessorium*, quale est iuramentum, seu votum, *sequitur naturam principalis*, cui adiungitur, iuxta Reg. iuris 42. *in 6.* Nec certè iurans, aut vouens præsumitur alio modo se obligare voluisse. Sic communis. Legantur Couarr. *de pactis t. p. §. 4. à num. 1.* Gutierrez *t. p. de iuram. confirmatoria, cap. 37 num. 4. & 3.* Sanchez *lib. 3. cap. 17. num. 13.* Suarez *lib. 2. de iuram. cap. 31. num. 2. & lib. 4. de voto, cap. 7.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 42. dubit. 4. numer. 21.* Bonae. *tom. 2. disput. 4. quæst. 1. punct. 16.* Palaus *disput. 1. de iurament. punct. 14. numer. 4.* Tamborin. *lib. 3. §. 4. num. 3. & cap. 15. §. 6. num. 1:* & alij.

QVÆSTIO III.

An iuramentum, & votum ita debeant restringi, vt non conseantur facta in tertij præiudicium.

REspondeo, quod sic. Quia sic habetur in cap. *venientes, cap. cum tuis, & cap. cum contingat, de iureiur. & cap. 2. eod. tit. in 6. & cap. Quamuis pactum, de pactis lib. 6.* & Ratio est, quia iuramentum factum in præiudicium tertij, est illicitum: ergo non potest obligare. Sic Palaus loco *cit. n. 28.* Tamburin. *lib. 3. cap. 3. §. 4. n. 7.*

Ex his tribus regulis præmissis interpretabimur aliquorum iuramentorum, & votorum obligationem. Sit ergo

QVÆSTIO IV.

An vouens, aut iurans recitare Rosarium absolutè, teneatur recitare integrum Rosarium.

REspondeo, quod non teneatur, nisi ad recitandam tertiam partem. Quia secundum communem vsum loquendi hæc Rosarium appellatur: igitur nisi aliud expressè intenderit vouens, sufficit illi

si

si tertiam partem recitet. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.13.n.15.* Palaus *disp.1. de voto, punct.12. num.5.* Tamburin. *lib.3. Decal. cap.15.§.5. num.5.* & Suarez *lib.4. de voto, cap.8.n.5. in fine*, ibi: Si quis vouit quotidie dicere Rosarium, dubitat autem postea, an per Rosarium intellexerit integrum Rosarium, vel tertiam partem eius: in hoc casu credimus, posse eligere tertiam partem, quando non potest pro altera parte ferre determinatum iudicium probabile; quia tunc potest interpretationem facere sibi fauorabilem, & quia in obligatione dubia est melioris conditionis. Sic ille. Prado *cap 31.q 6.§.2. n.11.* Diana *3.p. tract.6. resol 50. & p.4. tract.3. resol.10.* & Thom. Delbene *tract.3. dubit.13. num.3.*

QVÆSTIO V.

An qui voto, aut iuramento promisit recitare Rosarium, satisfaciat recitando alternatim cum socio.

NEgant aliqui. Quia Rosarium, communi vsu, & consuetudine non recitatur alternatim: ergo votum, aut iuramentum de illius recitatione non est præsumendum fieri de recitatione extra vsum, & consuetudinem. Ita Palaus *disp.1. de voto, punct.12. n.5.* citans pro se Nauarrum *cap. quando, de consecr. dist.5. cap.10. à n.22.* & Sanchez *lib.4. Decal. cap.11. num.38.*

Sed probabiliùs Resp. dicendum, quod verè satisfaciet. Quia hic iam est vsus apud nos, vt alternatim recitemus Rosarium. Quapropter *1.p. tract.5. disp.9. q.70.* diximus contra eundem Sanchez, cum Nauarro, & aliis, posse recitare Rosarium cum socio, illum, cui iniunctum est pro Pœnitentia. Et ita hanc nostram sententiam tenent Azor *lib.10. instit. moral. cap.7. quæst.2. punct.6. num.27.* Tamburinus *lib.3. cap.15.§.5. num.5.* Prado *cap.31. de voto, quæst.6.§.2. num.13.* Diana *p.9. tract.8. resol.6.* Suarez *lib.3. de orat. cap.9. num.14. & 15.* Bonac. *de voto, punct.6. num.27.* *Candid. disp.25. art.22.* & alij communiter.

QVÆSTIO VI.

An etiam satisfaceret prædicto voto, & iuramento, si sola mente, & non voce, Rosarium promissum recitaret.

NEgant præfati Doctores. Quia credendum est de recitatione vsitata, quæ est vocalis, votum fuisse emissum. Ita Sanchez *loco cit. n.36.* Palaus & Tamburin. *locis citatis.*

Sed probabiliter Respondeo, quod etiam satisfaceret, casu tamen dumtaxat, quo certò constaret vouenti expedientius esse suæ spirituali saluti orare mente, quàm voce. Quia in tali casu satisfacere pœnitentem recitando mente Rosarium sibi in pœnitentia impositum, diximus vt quid probabile *1.p. loco cit. quæst.37.* Fauet huic nostro placito Palaus *loco cit. num.12.* dicens quod si aliquis consuetudinem haberet de recitando Rosario mentaliter, satisfaceret voto mente totum percurrendo, cum finis institutionis Rosarij sit mediatio mysteriorum nostræ Redemptionis, quæ sola mentali oratione perficitur.

QVÆSTIO VII.

An qui vouit, aut iurauit audire Missam quotidie, satisfaciat diebus festiuis vnam audiendo.

REspondeo dicendum: quod sic. Quia intentio vouentis videtur solum fuisse, nullum transire diem sine Missa. Sic Palaus *loco cit. num.6.* Tamburin. *num.4.* Suarez *lib 4. de voto, cap 7. n.14.* fine, ita dicens: Si quis autem vouet audire Missam in die festo, non intelligitur vouere aliam Missam, præter eam, quam ex præcepto audire tenetur, quia ex vi talis materiæ id non sequitur; quia de ratione Missæ non est, quod sit, vel non sit præcepta. Sic Suarez.

QVÆSTIO VIII.

An puella, quæ virginitatem perpetuam vouit, solùm obligetur ad recusandum primum actum turpem.

REspondeo vt certum: obligari non solùm ad recusandum primum actum turpem, sed & omnes deinceps (nisi expressè aliqua limitatio addatur) quia ex vsu, & modo loquendi, illud *voueo virginitatem* (etiamsi non addatur *perpetuam*, perpetuam castitatem significat, ideoque amissa virginitate per primum actum, adhuc obligatur ad respuendos omnes actus, tum externos, tum etiam internos contra virtutem continentiæ. Secus verò dicendum esset, si expressè intenderet vouens, se solùm obligare ad vitandum primum actum venereum, vt virgo permaneret, & non nisi secundariò, & consequenter ad abstinentiam ab aliis actibus: tunc enim amissa virginitate per primum actum, cessaret penitus votum. Sic Sanchez *lib.9. de matrim. disp.33. num.7.* & *lib.4. Decal. cap.21. num.22.* Suarez *lib.4. de voto, cap.7. num.5. & 7.* Valentia 2. 2. *disp.6. quæst.6. punct.4. vers. secundum, quod notari debet.* Palaus *disp.1. de voto, punct.12. numer.7.* Tamburin. *lib.3. capit.15. §.5. num.2.*

QVÆSTIO IX.

An vouens peregrinationem absolutè, satisfaciat peregrinando equester.

REspondeo dicendum quod satisfaciat, etiamsi tempore emissionis voti cognouerit pedester peregrinari. Quia equestris peregrinatio in omni rigore peregrinatio est. Nec cogitatio tempore voti concepta inducit obligationem, quia non ex cogitatione, sed ex promissione obligatio nascitur. Sic Palud. *in 4. dist.38. q.4. art.1. n.7.* quem citat, & sequitur Sanchez *lib.4. Decal. c.11. num.33.* Bonac. *disp.4. q.2. punct.6. num.15. & 16.* Palaus *disp.1. cit. punct.12. n.9.* Tamburin. *n.3.*

QVÆSTIO X.

An qui votum peregrinationis emisit, satisfaciat, si mercede conductus, aut causa alterius negotij, aut curiositatis, vel vi coactus, peregrinationem suscipiat.

NEgat Sanchez *lib.4.cap.11.n.68.* Quia qui emisit hoc votum, verè vouit peregrinationem voluntariam, religiosam, & piam: sed peregrinatio assumpta per vim, non est peregrinatio voluntaria, & religiosa, & multo minus quæ solo titulo curiositatis, aut alterius negotij profani assumitur: quæ verò ob mercedem, non iam est peregrinatio ex pietate, quàm ex iustitia: ergo in iis casibus non satisfaciet vouens peregrinationis voto.

Sed probabiliùs Resp. quod verè vouens satisfacit suæ promissioni in omnibus illis casibus, dommodo habeat intentionem satisfaciendi voto. *Et primò*, si vis illata non tollit vouenti integram libertatem, estò illam diminuat, voto satisfaciet sic coactus peregrinando; quia absolutè peregrinationem piam voluntariè suscipit. *Deinde* expeditio alicuius negotij, aut curiositas solùm potest impedire voti satisfactionem, quando solus ille finis peregrinationis adesset: secus si cum illo adesset voluntas inuisendi Sanctas Reliquias: nam tunc iam esset peregrinatio religiosa, saltem quoad substantiam actus, vt consentit Sanchez. Nec tandem obstat quod peregrinatio fiat ob mercedem; quia obligatio voti, & iustitiæ in eandem materiam cadere possunt, vt benè probat Palaos *loco cit.n.10.* Qui hanc nostram doctrinam tenet. Cui addo Tamburin. *lib.5. Decal. cap.15.§.5.num.3.*

QVÆSTIO XI.

An vouens Religionem ingredi, aut Ordines sacros suscipere, teneatur ex vi talis voti castitatem seruare, antequam talem assumat statum.

REspondeo tanquam certum: Non teneri, nisi id specialiter à vouente intendatur, etiamsi votum Religionis esset non tantum ingrediendi, sed etiam profitendi ac perseuerandi perpetuò in illo statu. Ratio est, quia votum ingrediendi Religionem non habet pro materia castitatem, sed statum in quo vouenda est castitas, sicut & paupertas, & obedientia: ergo ex vi talis voti non extenditur ad talem castitatis materiam. Sicut votum assumendi Ordinem Sacrum est votum assumendi statum, in quo vouetur castitas, dum talis status assumitur. Sic optimè Caiet. 2. 2. q.88. *art.3.* Suarez *lib.4.de voto, cap.7.n.15.* Qui benè aduertit, quod tale votum Religionis, vel Ordinis facti, nunquam obliget ad castitatem, etiam post Professionem factam, vel Ordinem susceptum: nam licèt sic vouens factus Religiosus, vel Sacerdos fornicetur, non peccat contra prius votum simplex, sed contra solum solemne, quod in Professione, vel Ordinatione emisit. Valentia 2.2.*disp.6.q.6 punct.4.* Palaus *punct.12. citato,n.8.* Tamburin. *lib.3 cap.15.§.5.num.6.* & nos item 1.*p.tract.5.disp.14.q.119.*

QVÆSTIO XII.

An saltem casu, quo quis promittat, se vouere castitatem infrà annum, teneatur ex vi huius voti seruare castitatem, saltem post annum completum.

REspondeo vt certum: Adhuc non teneri ex vi talis voti seruare castitatem, non solùm durante anno (quod est clarum) sed etiam post illum completum, si de facto non vouear castitatem, etiam stagendo prius votum. Quia licèt in hoc peccet, de facto tamen non vouit castitatem, quæ fuit finis prioris voti, non materia. Sic Suarez *num.15. cit. fine.* Legatur. Nos specialiter de aliquibus in specie votis latiùs per singulas disputationes agemus. Sit ergo

DISPVTATIO XX.

De voto, aut iuramento ieiunandi, non bibendi vinum, abstinendi à carnibus, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum ieiunandi obliget eo modo, quo obligat ieiunium Ecclesiasticum.

RESPONDEO vt certum: quod sic. Quia votum est quædam lex priuata, quam sibi vouens sua sponte imponit: ergo mensuranda est huius legis priuatæ obligatio cum obligatione Legis communis de eadem materia: ex quo colligitur, quod vouens ieiunium, obligetur omninò à carnibus abstinere, & à repetito prandio: quia hæc ad minus, sunt de essentia Ecclesiastici ieiunij. Sic omnes. Legantur Suarez *lib.4.de voto, cap.7.num.9* Sanchez *lib.4.Decal.c.11. n.31.* Tamburio. *lib.3.c.15.§.5.n.11.* Palaus *disp.2.de voto, punct.12.n.11.* Pradoc. *32.q.6.§.3.n.19.*

QVÆSTIO II.

An qui vouit in vigilia Natiuitatis Domini ieiunare, possit vesperi longam refectiunculam sumere, vt alij, qui ex præcepto Ecclesiæ iuxta consuetudinem sumunt.

NEgant Rodrig. *tom.1. sum. cap.23. num.10.* & Petr. Ledesma *relati* à nobis 3. *p. tract.5. disp.4.q.24.*

Sed iterum probabiliùs Resp. posse consuetam cum aliis collationem sumere, nisi aliàs habuerit expressam intentionem abstinendi ab ampliori collatione. Quia præsumendum est, voluisse vouentem exercere ieiunium secundùm consuetudinem Ecclesiæ, & conditionem ieiunij. Sic Sanchez *lib.4.Decal.*

cal. cap. 11. *num.* 65. & *lib.* 5. *consil. cap.* 1. *dub.* 16. *num.* 3. Barthol. à S. Fausto, & Pasqualigus, quos citauimus 1. *p. quæst.* 24. *cit.* Quibus nunc addo Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 13. §. 5. *n.* 13. Pradum *cap.* 31. *de voto, quæst.* 6. §. 3. *num.* 17. Palaum *disp.* 2. *de voto, punct.* 12. *num.* 11.

Qvæstio III.

An vouens ieiunare extra Quadragesimam, possit ouis, & lacticiniis vesci.

Respondeo posse. Quia non est credendum quod vouens ieiunium se voluerit obligare ad strictiorem ieiunij formam quàm alij seruent: atqui nec iure, nec consuetudine sunt interdicta oua, & lacticinia in ieiuniis extra Quadragesimam, vt eum communi Doctorum docuimus 1. *p. tract.* 3. *disp.* 14. *q.* 61. ergo. Sic Palaus, Tamburin. Prado, & alij. Qui idem dicunt loquendo de ieiuniis quadragesimalibus, casu quo vouens habeat Bullam Cruciatam. Lege me ipsum 1. *p. loco cit. q.* 60.

Qvæstio IV.

An ad minus teneatur abstinere ab ouis, & lacticiniis, qui vouit ieiunare in Quadragesima, & non habet Bullam Cruciatam.

Affirmant quidam. Quia qui vouit ieiunare in Quadragesima, censetur votum emisisse de ieiunio sub illa forma, quàm seruat Ecclesia, nempe abstinendo à lacticiniis, & ouis: ergo. Ita Corduba *sum. q.* 168. Ludou. Lopez 1. *p. instructorij*, *vbi de ieiunio, fol.* 714. Azor. 1. *p. lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 2. & *lib.* 11. *cap.* 10. *q.* 6. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 7. *n.* 9. quos sequitur Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 12. *n.* 18. & licèt satis probabiliter, vt constat ex dictis 1. *p. loco cit. q.* 61.

Sed non minùs probabiliter Respondeo: Non teneri abstinere ex vi voti, ab ouis, & lacticiniis. Quia sic vouens solùm obligatur ad seruandum ieiunium eo modo, quo ab Ecclesia institutum est: atqui non est minus probabile, quod præceptum ieiunij quadragesimalis non obligat ad abstinentiam lacticiniorum, sed hoc præcipiat Ecclesia alio distincto præcepto, quod obligat etiam à lege ieiunij excusatos: ergo ad abstinentiam horum non debet censeri obligatus vouens ieiunium quadragesimale. Igitur quamuis peccaret contra præceptum Ecclesiæ prohibentis lacticinia edere, non tamen contra votum, si ieiunaret illis vescendo. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 53. Lugo & Ludou. à Cruce citati à nobis 1. *p.* vbi suprà. Legatur Tamburio. *lib.* 3. *cap.* 15. §. 3. *num.* 11. vbi ait vtramque sententiam esse probabilem.

Qvæstio V.

An qui vouit ieiunare certis diebus per totam vitam, teneatur ad id adhuc post annum sexagesimum.

Negant Sanchez, Pasqualigus, & alij à nobis adducti 3. *part. tract.* 5. *de ieiunio, disputat.* 8. *quæst.* 21.

Affirmant contrà Layman, Leand. de Murcia, & alij, quos loco citato adduximus.

Sed ego iterum Respondeo, non teneri ex vi voti ieiunare post annum sexagesimum, nisi aliàs vouens expressè voluerit se obligare etiam in senectute, quia tunc votum obligaret, quamuis deobligati adhuc posset ex alio capite, nempe ex nimia debilitate vouentis, &c. Sic diximus *q.* 21. *citata*. Lego illam. Et tenet nouissimè Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 6. §. 3. *num.* 19. & me citato Diana *p.* 10. *tract.* 16. *resol.* 50. Ex quo colligitur, quod Religiosi Professi, minores vigesimoprimo anno, teneantur seruare ieiunia Regulæ, vt diximus contra aliquos 3. *p. tract.* 5. *disp.* 8. (non 6. vt citat Prado) *q.* 9. vbi pro hac parte refero triginta quatuor Doctores. Quibus addo amicum Pradum *cap.* 31. *de voto, q.* 6. §. 3. *num.* 19. & Dianam *loc. citat.*

Qvæstio VI.

An vouens ieiunare non determinans dierum numerum, satisfaciat vnico ieiunio.

Respondeo, quod sic. Quia vt supra est habitum voti interpretatio strictè facienda est, vt in quantum fieri potest, minùs obliget: atqui vnicum ieiunium est minimum sub eo voto comprehensum: illo ergo satisfiet voto ieiunandi. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 15. Qui idem dicit de voto recitandi non determinata quantitate, illi enim satisfieret (inquit) recitata semel aliqua quauis oratione, vt Angelica, quando Prudentis arbitrio, consideratis circunstantiis voti, non censetur maior quantitas promissa. Sic ille. Prado etiam *loco cit. n.* 15. Lege Dianam *part.* 9. *tract.* 8. *resol.* 6.

Qvæstio VII.

An item qui vouit ieiunare aliqua, seu plura ieiunia, non determinando certum numerum, satisfaciat duobus diebus ieiunando.

Respondeo dicendum: quod sic. Quia pluralis locutio duorum numero est contenta, *Reg. pluralis, de regul. iuris in* 6. ergo illo numero res promissa per votum saluatur. Sic Sanchez, & Prado *locis citatis*. Qui benè notant, id esse intelligendum quando res est dubia, secus aliàs. Quia sicut ridiculum esset, quod si Rex pro obtinenda victoria promisit eleemosynam, intelligeretur satisfacere voto, datis duobus stipendiis: ita qui ad carnem domandam voueret ieiunare pluribus diebus, præsumi deberet intendisse ieiunare plures, quàm tres, aut quatuor. Vnde in his, & similibus casibus confugien-

dum est ad viri prudentis arbitrium, qui attentis circumstantiis determinabit.

QVÆSTIO VIII.

An qui vouit ieiunare per totum mensem, teneatur ieiunare diebus Dominicis ipsius.

AFfirmat Layman *lib.4.tract.8. cap.2. num.9.* fine, & apud ipsum Bellarminus.

Sed multò probabilius Respondeo, non teneri, nisi alias ad id expresse se obligauerit. Quia intelligitur hoc votum iuxta morem Ecclesiæ emissum fuisse, à quo Dominici dies semper excipiuntur. Sic Tabiena, & Armilla, quos sequitur Sanchez *lib.2. Decal.cap.37.num.20.* Tamburinus *loc.cit. num.11.* Diana *part.10. tract.16. resolut 50. fine*, & antea *part.9. tract.8. resol.6.* Prado *num.16.* Qui propter eandem rationem dicunt, quod ille, qui vouit ieiunare in vigilia alicuius Sancti, quando hæc incidit in Dominicam, potest, imò præstat ieiunare die Sabbati: quia hæc translatio est de more Ecclesiæ. Sed de hoc addito habebimus specialem quæstionem *tract.2.de voto, diff.4 quæst.45.* & in sequentibus alia, quæ hic desiderari possunt.

QVÆSTIO IX.

An qui vouit pro aliqua die non comedere carnes, toties peccet, quoties eas comedit.

NEgant Pasqualig. Palud. D. Anton.& Tabiena citati à nobis *3.part.tract.2.diff.1.q.39.*

Sed iterum, vt longè probabilius, Respondeo dicendum, quod toties peccet, quoties carnes comedit. Quia hoc votum est negatiuum, & obligat pro semper. Sic Nauar. Suarez, Angel. Sanchez, Diana & alij à me citati vbi suprà *q.39.* Et idem dico de voto non bibendi vinum in aliquo certo die, vt infra dicam *quæst.16.* legatur iterum à me citato, Diana *part.10.tract.14.resol.32.*

QVÆSTIO X.

An item qui vouit certa die ieiunare, toties peccet quoties carnem illa die comedit.

AFfirmant Azor, & Suarez citati à me *3. part. tract.5. diff.2. quæst.40.* Quibus nunc addo Palaum *disput.1. de voto, punct.12. num.13.* Palud. & Siluestrum, apud Pradum mox citandum.

Sed iterum probabilius Respondeo, non peccare, nisi prima vice. Sic Sanchez, Layman, Diana, Barthol. à S.Fausto, Ghilinus, Pasqualig. quos citaui pro me, vbi supra: Quibus nunc addo Pradum *num.12.* & Tamburin.*n.12.* Quia abstinentia à carnibus erat (inquit) debita ex vi solius voti ieiunij, & accessoriè ad illud, non verò per se, vt per distinctum præceptum iubetur in diebus ieiuniorum Ecclesiæ: ieiunio igitur impossibili per primam comestionem carnium reddito, abstinentia ab illis non amplius vigebit vouentem.

QVÆSTIO XI.

An qui vouit ieiunare omnibus sextis feriis, si in illa incidat Natalis Domini, excusetur à ieiunio.

AFfirmant plures, eo quòd hic sit mos Ecclesiæ. Ita Ioan. *in cap. vltimo, de obseruat. ieiuny.* Azor. *lib.11. cap.20. quæst.3.* Rodriguez *tom.3. cap.25. num.8.* (quamuis contrarium teneat *tom.3. qq. Regul. quæst 43. artic.3.*) Fagundez *de præcep. Eccles. tract 4. lib.1. cap.6. num.6.* Diana *1. part. tract.9. resol.6.* & *part.9. tract.8. resol.22.* Villalob. *tom.2. tract.34. diff.54. num.3.* & vt probabilem sequitur Tamburin. *lib.3. Decal. cap.15. §.5.num.13.*

Alij contrà negant excusari à ieiunio. Eo quòd sic colligatur ex *cap. fin. de obseruat. ieiunij*, in quo absolutè dicitur, quod *Qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt astricti, in sexta Feria, si Festum Natiuitatis Dominica die ipsa venire contigerit, carnibus propter Festi excellentiam, vesci possunt, secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis.* Sic Textus: ergo qui voto sunt adstricti ad ieiunandum feriis sextis, illa die ieiunare tenebuntur. Sic Suarez *tom.2. de Relig. lib.4.cap.20.num.7.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.11.num.61.* Vasquez *1.2. disput.20.cap.4. num.26.* & alij plures, quos refert Diana vbi supra. Quibus addo Pradum *cap.31. de voto,q.6.num.17.*

Ego autem Respondeo vt certum apud omnes, *primò.* Si quis vouit expresse ieiunare omnibus sextis feriis, etiamsi in illa inciderit Natalis Domini, tunc illum teneri ad ieiunium. Sic omnes vtriusque sententiæ Doctores idem affirmantes de illis, qui ex Professione Religiosa ad id sunt adstricti.

Respondeo *secundò*, licèt probabilis sit prima sententia, probabilior tamen mihi est secunda, ob authoritatem ex iure adductam, & Doctorum, qui sequuntur illam. Sunt enim plures multò, & excellentiores.

QVÆSTIO XII.

An votum non bibendi vinum obliget ad non bibendam ceruisiam.

AFfirmat Caiet. *2.2. q.150. art.1.* eo quòd loco vini sumatur, ac instar illius inebriet.

Sed multò probabilius Resp. non obligare, etiamsi votum emissum fuerit ad euitandam ebrietatem. Quia ceruisia non est vinum: & finis extrinsecus sub voti obligationem non cadit. Sic Sanchez *lib.4. cap.11.n.44.* dicens, quod sententia Caietani sit vera, quando vouens intenderet se eo voto ad euitandam ebrietatem obligare, & solius exempli gratia vinum expressit: secus autem esset, quando etsi intenderet se non inebriare, ad solius vini abstinentiam vouit, nec illud gratia exempli in voto adhibuit. Sic etiam Palaus *disp.1. de voto, punct.11.n.21.* Tamburin. *lib.3. Decal.cap.15.§.5.num.14.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIII.

An votum non bibendi vinum, violetur sumendo vinum in prima, & secunda Missa ablutione.

RESpondeo vt certum: Non violari. Quia id votum non intelligitur, vt sit contra præscriptionem Missalis Romani, iuxta quam tenentur Sacerdotes vino in prima ablutione, & in secunda vino, & aqua vti. Sic Paludan. 4. *dist.* 38. *quæst.* 3. *art.* 4. *num.* 27. & ibi Palac. *disp.* 1. *fol.* 838. *col.* 2. Azor. 1. *p. lib.* 11 *cap.* 20. *quæst.* 7. Quos sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 11 *num.* 43.

QVÆSTIO XIV.

An votum ieiunandi in pane, & aqua obliget sub mortali ad nil aliud comedendum, vel bibendum.

RESpondeo vt certum: obligare. Vnde hoc ieiunium vouens peccabit mortaliter comedendo pisces, legumina, & similia, aut vinum bibendo, nisi id faciat in paruitate materiæ. Sic Palaus *loco cit. num.* 19. Tamburin. *n.* 15.

QVÆSTIO XV.

An votum ieiunandi in pane, & aqua frangatur vinum semel bibendo.

AFfirmat Castro Palao *disp.* 1. *de voto, punct.* 12. *num.* 19. ibi: Difficultas est, an circunstantia illa violata, eo quòd semel vinum biberis, possis sæpius bibere, absque voti transgressiona, &c. Sed *num.* 21. sequenti, oppositum videtur planè asserere, dum ait: Votum abstinendi à vino, *obligare sub graui culpa, ne bibatur in eâ quantitate, quæ vino temperatè vtentibus sufficeret pro vna comestione*: quasi ad minorem non obligetur grauiter. Sed hoc secundum nimis laxè dictum videtur Tamburino, & meritò; quia ex illo sequitur, quod si quis quater bibat vinum aqua de more mixtum in prandio, temperatè bibet, ac proinde consequenter, quod is, cui non liceret vinum propter votum bibere, posset sine graui culpa bibere bis, vel ter: quod non credo.

Igitur ad quæstionem Respond. dicendum quod tale votum non frangeretur grauiter, semel bibendo vinum: benè tamen si pluries sumeretur. Sic Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 5. *n.* 15.

QVÆSTIO XVI.

An qui semel violauit votum non bibendi vinum, possit iam illud sæpius bibere, absque voti transgressione.

AFfirmat Sanchez *lib.* 4. *citato, cap.* 11 *num.* 45. apud Palaum, eo quòd iam sit impossibile eam circunstantiam seruare.

Negant contrà Palaus *loc. cit. n.* 19. eo quòd intentio vouentis videtur astrinxisse ieiunio abstinentiam vini pro singulis boris diei.

Sed clariùs ego Respondeo: Si votum fuit ieiunandi in pane & aqua, violato semel voto non bibendi vinum, tunc licitum erit vouenti sine nouo peccato vinum iterùm, iterumque potare, posito quod aliud in contrarium expresse non intenderit, quia per potationem vini, semel violata circunstantia voti ieiunandi in pane, & aqua, redditur pro illo die impossibilis dicta abstinentia. Si verò votum fuit abstinendi eo die à vino, tunc etiam semel voto violato, non poterit vouens sine nouo peccato iterum bibere. Sic Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 5. *num.* 17. his verbis: Ego assentior Sanchio, si sermo sit de voto ieiunandi in pane & aqua: Castro Palao autem, si de voto abstinendi eo die à vino. Nam in his duobus votis, licèt videatur magna affinitas, quia tamen in altero est negatio bibendi vinum, quæ est malignantis naturæ; in altero est affirmatio bibendi aquam, videtur adesse non spernenda diuersitas, quam pro doctioribus innuisse sit satis. Sic Tamburinus. Et benè, sed nihil aliud docet quàm docet Sanchez *num.* 45. *citato*. Nam in principio sic ait: Qui vouit ieiunium cum pane, & aqua, est voti reus bibendo vinum: at eo bibito in ea quantitate, vt soluat ieiunium, non est amplius peccatum id bibere, &c. Sic ibi. Et infra sic: Secus esset, si quis promisisset se solum (*sic lege*) panem, & aquam comesturum; tunc enim quotiès biberet vinum, vel aliquid aliud comederet, peccaret contra votum. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO XVII.

An vouenti ieiunium in pane & aqua, licitum sit manducare pastillos esculentos, Italicè macherones.

AD hanc quæstionem sic respondet Tamburinus. Qui vouit ieiunium in pane, & aqua, potestne comedere pastillos esculentos, quos Itali macherones, vel vermicellos appellamus? Nam si in illos, dum coquuntur parum olei, & amaraci panculæ frondes infundantur, gratos se palato exhibebunt. Cumque ex alia parte concedamus omnes, solùm esse veniale, propter paruitatē materiæ, tam exiguam additionem, non violandum mortaliter sic esse ieiunium videbitur alicui. Quid si neque hæc addantur, sed meri vermicelli, & similes aqua cocti comedantur.

Respondeo, quamuis hoc posterius sit concessu facilius, tamen vtrumque puto esse contra eiusmodi votum. Ratio ducitur ex intentione communi sic vouentium, qui dum ieiunium vouent in pane, & aqua, solo pane se fore contentos promittunt, nisi expresse aliud intendant: at illa, quamuis ex simili farina, qua panis, compacta edulia longè aliud sunt in vsu humano, quàm panis. Illud facilè indulgeo, vt panem possit quis aqua coquere: quia sic non se extrahit ab vsitato pane: quare sicuti posset illum ad prunas assare, assatoque tunc vesci, quod nemo negat; sic poterit aqua elixare, elixatumque comedere. Hæc omnia ille *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 6. *num.* 20.

Sed ego Respondeo *primò*. Certum est, quod licitum sit vouenti ieiunium in pane & aqua, panem ad prunas assare, & assato sic vesci, vt in hoc benè cum communi omnium dicit Tamburinus, & ex se patet.

Respondeo *Secundò*, etiam vt mihi certum, quod

quod licitum sit illi, nisi aliud expresse intenderit, panem aqua coquere, illumque sic manducare, quia per hoc non se extrahit ab vsitato pane.

Respondeo *Tertiò*, probabile mihi est, quod etiam sit licitum huiusmodi vouenti edere vermicellos aqua tantummodo coctos, nisi aliud expresse voluerit. Quia nec in hoc casu se extrahit à manducatione veri panis, licèt non ita vsitati. Nec obstat argumentum Tamburini, quod scilicet contrarium colligatur ex intentione communi sic vouentium, qui dum ieiunium vouent in pane, & aqua, solo pane se fore contentos promittunt. Quia hoc argumentum etiam militat contra ipsum concedentem, licitum esse vouenti manducare panem aqua coctum, & elixatum: aut ergo potest vtrumque, aut nullum.

Respondeo *Quartò*, minimè erit licitum vouenti ieiunium in pane & aqua, manducare pastillos esculentos, vel vermicellos coctos aqua, cum oleo aliquo infuso, & aliquibus frondibus amaraci. Quia reuera huiusmodi condita, aut esculenta non veniunt nomine panis solius, vt constat. Non nego, posse ex paruitate materiæ, solum esse venialem talem ieiunij fractionem.

QVÆSTIO XVIII.

Ad quid tenebitur vouens, qui ex vna parte promisit Deo, per omnes sextas ferias solum panem comedere; & ex alia, in vigilia S. Ioannis panem non comedere, sed alias res, vt pisces, fabas, &c. in anno in quo incidat vigilia Sancti, in sexta feria.

RE sponderent quidam apud Tamburinum, tunc teneri vouentem ieiunare sine pane, edendo pisces, & alia sine illo. Quia in hoc casu, inquit, tenetur vouens ad eligendum id, quod Deo gratius existimabitur: sed sic est, quod ieiunium sine pane, est gratius Deo, eo quòd in genere abstinentiæ rigidius sit, quàm ieiunium cum solo pane: ergo.

Ipse verò Tamburinus putat, debere in eo euentu ieiunare in solo pane. Quia è contrà existimat, rigidius esse ieiunium in cæteris. Nam ego (ait) potius eligerem, siue ad incitandum palatum, siue ad nutritionem, comedere pisces, ciceres, lentes, pultes varias, variaque saccaro condita, fructusque cum libertate diuersos, præsertim pro vno tantum die, quàm vnum aridum, siccum, insipidum, nullo obsonio associatum panem. Meritò ergo assero, gratius esse Deo ieiunium in solo pane, quàm ieiunium cum libertate in cæteris. Sic ille *lib.3. Decal.cap.15.§.5. num.18.& 19.*

Ego autem in hac difficultate, vt certum suppono, debere in eo casu vouentem ponere id, quod Deo gratius existimabitur, vt concedunt vtriusque partis Doctores. Sed quid in casu contingenti Deo erit gratius, non erit mihi facile decidere. Potest certè contingere, quod aliquando rigidius sit ieiunare sine pane, edendo fabas, lentes, & alia huiusmodi; aliquando verò econtrà, rigidius sit ieiunare in solo pane, quàm in cæteris. Si quis enim non haberet ad manducandum nisi fabas, aut lentes, & huiusmodi, haberet tamen panem recentem, album & gustui delectabilem, tunc certè rigidius esset, & consequenter Deo gratius, ieiunare sine pane in cæteris, vt vult primæ sententiæ Author. E contrà verò, si quis (vt ait Tamburinus) haberet pisces optimos, pultes varias, variaque saccaro condita, fructusque diuersos; panem verò aridum, siccum, & insipidum, tunc rigidius esset, & Deo consequenter gratius ieiunare in solo pane. Igitur quid gratius Deo, quodque ieiunium ex his duobus eligendum in casu occurrenti, ex circumstantiis illorum iudicandum est.

QVÆSTIO XIX.

An qui vouit, aut iurauit abstinere à carnibus, possit licitè comedere oua & lacticinia.

RE spondeo vt certum: Quod sic, quia hæc non veniunt in communi loquendi more nomine carnium. Sic communis. Lege Tamburinum *lib.3. Decal. cap.15. §.5. num.21.* & me ipsum *3.p. tract.4. disp.2. quæst.2.* vbi id latè ex iure ipso probo.

QVÆSTIO XX.

An etiam qui vouit, aut iurauit abstinere à lacticiniis, possit vtique vesci carnibus.

NEgat Tamburinus *lib.3. Decal. cap.15. §.5. num.21.* Quia (inquit) ex communi hominum existimatione, qui à se prohibet lacticinia, prohibet & carnes, seu supponit carnium prohibitionem. Et certè mirum esset, hominem tunc non posse comedere oua, posse gallinam. Tacitè igitur (nisi expresse contrarium intendatur) in voto abstinentiæ à lacticiniis, inuoluitur promissio abstinentiæ à carnibus, non verò econtrà. Ita ille. Qui nullum pro se citat Authorem: posset tamen citare Tabienam, *verb.ieiunium, quæst.10.n.10.* Beiam *in suis respons.2.part.casu 3.* Quia (dicunt) abstinentia à lacticiniis includit carnium abstinentiam, eo quòd illa sint carnium pars, vtpote quæ ab illa sementinam originem trahunt, *cap. Denique, dist.4.*

Sed longè multò probabilius Respondeo dicendum, quod talis vouens possit licitè vesci carnibus. Quia cum abstinentia lacticiniorum sit rei minoris, minusquè dilectæ, non extenditur ad rei maioris, magisque dilectæ abstinentiam. Nec certè lacticinia sunt carnium pars, vt probauimus *3.p. tract.5. disp.2.q.4.* Sic optimè Sanchez *lib.4. cap.11. n.46.* Sà *verb.votum n.25.*

QVÆSTIO XXI.

An qui vouit abstinere ab ouis, teneatur etiam à lacticiniis.

RE spondeo non teneri. Quia hæc sunt verè diuersa, nec vnum in alio includitur. Sic Sanchez *loco cit.n.47.* sic dicens: Nec qui vouit abstinentiam ab ouis, tenetur à lacticiniis abstinere, nec è contra, qui à lacticiniis, tenetur ab ouis: nisi in vtroque casu constet de expressa vouentis intentione vtramque abstinentiam comprehensam esse. Sic ille. Nec obstat id quod diximus *3. part. tract.5.* *disp.*

disp.2.q.31. neìope quod cui ex dispensatione concediturfacultas edendi oua in Quadragesima, licitum sit illi & comedere lac. Quia in vtroque casu sequimur partem in fauorem dispensati, & vouentis.

QVÆSTIO XXII.

An qui vouit, aut iurauit abstinere à carnibus, obligetur abstinere à iure quo cocta sunt.

RESpondeo vt certum: obligari, nisi aliàs expressè intentionem habuerit ad id non se obligandi. Quia certum est, quod hoc votum, aut iuramentum absolutè emissum obligat instar præcepti Ecclesiastici carnes interdicentis: at hoc interdicit ius, quo coquuntur, vt satis probaui 3 *p.tract.5.disp.2.q.8* ergo, &c. Sic Sanchez *lib.4.Decal.cap.11 n.48.* Legantur Bonac. Trullench, Pasqualig. & alij vbi supra à nobis citati.

DISPVTATIO XXI.

De voto, aut iuramento ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum de Religione intrauda sit laudabile & pium.

RESPONDEO vt de fide certum: Esse laudabile, & pium. Et ideo qui vouit ingressum in Religionem, intrare tenetur illam, iuxta illud *Ecclesiastici 5. Quod vouisti Deo, ne moreris reddere. Displicet enim ei infidelis & stulta promissio.* Sic tenent omnes Catholici. Legatur D.Thom. 2.2 *quæst.*88. (non 89. vt legi apud Pradum) *art.1. & 2.* & ibi omnes eius Interpretes. Prado *cap.41. de voto, quæst.7. num.1.* & alij eum Pellizzario *tom.1.Man. Regul. tract.4. cap.1. sect.2.* Basseo *tom.2.votum 1. num.40.*

§. I.

De aliquibus modis emittendi votum, aut iuramentum Religionis intrandæ.

QVÆSTIO II.

An verè voueat Religionem, qui dicit: Ego promitto Religionem, nisi Deus aliud de me disposuerit.

RESpondeo dicendum, quod hæc forma vouendi (nisi aliud de speciali vouentis intentione non constet) duplicem habere potest sensum. Prior est, *voueo Religionem, nisi Deus ratione morbi, aut alicuius alterius obstaculi ingressum impedierit*, in quo casu est verè votum, & obligat ad Religionem, eo impedimento non existente. Posterior est, *voueo, aut promitto Religionem, nisi Deus aliud, quo dispiritualis mea saluti expedientius sit, disposuerit.* Et tunc tenetur vouens prudentes, probosque viros consulere, qui iudicent, attenta inclinatione, aliisque peculiaribus circunstantiis, expediatne magis Religionis ingressus: & si indicent magis expedire, voto astringi; si verò oppositum, non teneri. In dubio verò vtrum illorum magis expediat, tunc melius est commutationem aut dispensationem impetrare. Sic Corduba *in sum.q.39.fol.95.* quem citat, & sequitur Rodrig. *tom.2.sum.cap.95.num.9.* Sanchez *lib.4. Decal. cap.16. num.2.* Trullench *lib 2. in Decal. cap.2. dub.17. num.2.* Pellizzarius *sect.2. cit. num.40.*

QVÆSTIO III.

An verè teneatur Religionem ingredi, qui dixit: Promitto me ingressurum Religionem, si possum.

RESpondeo dicendum, quod huiusmodi votum verè est conditionale, vt notat illa particula, *si possum.* Vnde quando vouens nescit explicare suam intentionem, quæ ante omnia semper est spectanda, conditio illa, *si possum*, non est intellidenda de potentia physica, nec absoluta morali; quippe hanc omnes se habere norunt, nec frustra apponere illam conditionem præsumuntur: sed de morali quadam potentia, neìope de commodè, & sine magna difficultate adimplendi. Ita vt sensus illius promissionis sit, *ego promitto me ingressurum Religionem, si commodè, & sine difficultate magna possim.* Quod si ita potest, verè tenetur: Secus si aliàs. Sic Sanchez *loco cit.num.5.* Trullench *num 3.* Legantur & Suarez *tom.4.in 3.p.q.85.art.1.disput.3.sect.3.n.5.* Pellizzarius *num.40.citato.*

QVÆSTIO IV.

An verè voueat Religionem, qui dicit: Promitto me ingressurum hanc Religionem, si quam ingrediar.

NEgant aliqui Neotherici, apud Sanchez *lib.4. Decal cap.8.num.46.* existimantes, tale votum sub dicta verborum forma emissum, esse irritum, nisi alias de intentione speciali vouentis contrarium constet.

Sed in hac difficultate clarius sic: Respondeo *Primò*: Probabilius omninò est, quod hæc verba: *Promitto me ingressurum hanc Religionem, si quam ingrediar, aut intrauerim*, faciant hunc sensum, *Promitto quod si al.quam Religionem ingressurus sum, nullam aliam ab hac, vel nisi hanc, vel quàm hanc, vel præter hanc ingrediar.* Sic latè Sanchez cum aliis, *lib.1.de matrim disp.19 n.8.& 10.*& *lib.4. Decal.loco cit.* Trullench ex illo *lib.2. c.2. dub.17. n.3.* Pellizzar. *loco cit.q.2.num 41.*

Respondeo *Secundò*. Prædicta verborum forma nullam obligationem Religionem ingrediendi inducit, sed liberum vouenti manet ingredi: obligat tamen ad ingrediendam hanc sub conditione, nempe si Religionem ingredi velit ille. Sic Trullench. *n.5.cit.*& Sanchez *locis citatis*, præcipuè *de matr. disp.19*

*disp.*19.*n.*5. ibi: Si quis promittat nullam se Religionem, nisi Cartusiam professurum, nemo affirmabit teneri Cartusiam ingredi, sed tantum teneri alias Religiones non ingredi, & liberum sibi esse Cartusiam eligere, & tantum, supposita Religionis electione, teneri Cartusiam ingredi. Sic ille & Pellizzarius *loc. citat.*

Respondeo *Tertiò*, probabilius omnino est, validum esse votum per prædicta verba conditionalia factum. Quia principaliter includunt hoc bonum, quod est, ingredi hanc Religionem, etsi non purè, sed sub conditione. Sic ex Paludano, D. Antonino, & Siluestro docet Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*8.*n.*47. Trullench.*n.*3.*cit.*

Vnde rectè hi colligunt, idem prorsus dicendum de his votis: *Promitto me non recitaturum calculos Virgineos, nisi genibus flexis*, vel *nisi meditando mysteria*. Vel, *Promitto non erogaturum eleemosynam minorem centum aureis*: vel, *quoties erogauero, daturum centum aureos*. Quia omnes huiusmodi vouendi formæ non obligant ad recitandum, nec ad vllam eleemosynam, sed ad eum modum seruandum, casu quo vouens recitare voluerit, aut eleemosynam largiri. Legatur Sanchez *num.*48.

Qvæstio V.

An votum faciat Religionis, qui dicit: Voueo nullam personam fore mihi obstaculo quo minus Religionem ingrediar: *Hispanè*, Prometto que nadie à de ser parte, para que no entre en Religion.

RESpondeo quod non faciat votum Religionis per dicta verba, nisi aliud constet de speciali vouentis intentione. Quia sensus illorum verborum est, non omittam ingredi Religionem precibus alicuius ductus: quare spontanea voluntate posset ille talem ingressum omittere: nec adhuc reus esset voti, si importunè rogatus omittat, non ob illas preces, sed quia alias mutauit voluntatem ob alias rationes. Valebit tamen votum id non omittendi ob preces importunas alterius: quia etsi ex mera voluntate possit id omittere, non tamen parum deseruit obsequio Dei, non posse à bono proposito ingrediendi, videlicet Religionem desistere, ob importunas cuiusvis preces. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16. *num.*7. Trullench. *lib.*2. *cap.*2. *dubitat.*17. *num.*4. Pellizzar. *tom.*1. *tract.*4. *cap.*1. *sect.*2. *quæst.*2. *num* 41.

Qui secus dicunt de illo, qui diceret: *Voueo nihil fore impedimento, quo minus Religionem ingrediar*; quia tunc verè facit votum Religionis, cum sensus verborum sit, nullam rem esse sufficientem ad retrahendum me à Religionis ingressu: ergo cùm omne obstaculum excludatur, absolutum est Religionis votum. Ex coniecturis autem colligi potest quisnam horum verborum sensus sit. Legatur dicti DD.

Qvæstio VI.

An teneatur ad ingressum Religionis, qui facit votum volendi Religionis ingressum.

REspondeo vt certum: Quod non. Quia votum volendi Religionis ingressum non est votum Religionis. Quia huiusmodi vouens non promisit Religionem ingredi, sed tantum se aliquando in animo habiturum Religionem ingredi. Vnde cum ea voluntas bona sit quæ obiectum illius voti est, obligabit votum ad habendam aliquando eam bonam voluntatem. Satisfiet tamen voto, habita semel ea firma voluntate, nec obstabit matrimonio ineundo: quia cum eo inito, non fit impossibilis Religionis ingressus, sed possit esse de licentia alterius coniugis, aut diuortio perpetuò celebrato; potest, adhuc matrimonio inito, haberi ea voluntas, & sic voto satisfieri. Sic Nauar. *lib.*3. *consil. tit. de voto, consil.*6. *alias* 10. Azor *tom.*1. *lib.*11. *cap.*12. *q.*11. Quos citat, & sequitur Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*16 *n.*8. Trullench *lib.*2. *cap.*2. *dub.*17. *n.*5. Pellizzarius *n.*41. *citato*, Basseus *tom.*2. *votum* 1. *num.*42. *vers. votum autem.*

Qvæstio VII.

An votum nolendi in sæculo viuere, sit votum Religionis.

REspondeo quod non. Vnde huiusmodi vouens non tenebitur Religionem ingredi vi huius voti, sed solum obligabitur ad non eliciendum hunc actum, Volo in sæculo viuere. Quare satisfaciet voto habendo se negatiuè, nempe nec eliciendo actum volendi viuere in sæculo, nec contrarium. Et ideo poterit matrimonium inire, vt benè probat Sanch. *loc. cit.* Sic ipse, ex Nauarro & Azorio vbi supra, & Trullench.

Qvæstio VIII.

An emittat votum Religionis, qui promittit se moriturum in Religione, seu se extra Monasterium non moriturum.

REspondeo vt certum: Quod sic. Quia tacitè his verbis Religionis votum continetur, perindeque sit, ac si voueret se Religiosum futurum. Ratio patet: Quia non potest quispiam in Religione mori, nisi illam ingrediatur, in eaque perseueret. Vnde tale votum non solum est ingrediendi, sed etiam perseuerandi, & profitendi in Religione. Sic Nauar. *lib.*3. *consil. tit. de voto, consil.*7. *alias* 23. Azor. *q.*11. *citata*, Rodrig. *tom* 2. *sum. cap.*95. *num.*2. Sanchez *cap.*16. *citato*, *n.*9. Trullench. *dub* 17. *citato num.*6. Pellizzarius *tom.*1. *tract.*4. *cap.*1. *sect.*2. *q.*2. *num.*40. Basseus *loco citato*, *num.*42.

Qvæstio IX.

An qui vouit se moriturum in Religione, sia statim teneatur ad ingressum Religionis, ac tenetur qui promisit, aut vouit absolutè Religionem.

AFfirmandum videtur. Quia (vt nuper est hablrum) huiusmodi verè vouit ingressum Religionis, imò & perseuerantiam in illa: ergo obligabitur ad illius ingressum eodemmet tempore, quo obligatur qui votum absolutum ingrediendi Religionem emisit. Hæc pars est probabilis, vt innuit Sanchez, & illam tenet Basseus *n.41. fine*, ibi: Hoc votum, seclusa peculiari vouentis intentione, videtur eo tempore obligare, quo obligaret votum absolutè emissum ingressus Religionis.

Sed probabiliùs Respondeo non ita statim obligari. Quia verè qui ita vouit, non vouit absolutum ingressum Religionis, sed solùm ante mortem: & ideo solum obligabitur ad ingrediendum intra tempus, in quo sit possibilis ingressus, & Religioni vtilis, ac ille habeat vires ad Religionis onera sustinenda. Sic Trullench *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 17. num. 6.* qui citat Sanchez vbi supra *num. 10.* & Azorium, & Rodriguez vbi supra. Sed Pater Sanchez id docet *numer. 9.* & Azor, & Rodriguez nil de hac difficultate tractant; benè tamen de illa, quam *quæst. 8.* egimus. Vnde etiam illos malè citat prose Basseus.

Qvæstio X.

An votum vitæ heremiticæ, & solitariæ sit obligatorium.

NEgandum videtur. Tum quia huiusmodi votum non est Religionis, vt omnes fatentur. Tum etiam, quia à sæculari vita immediatè ad heremiticam transire, absque specialissimo Dei instinctu, est res periculosissima, vt communiter docent Patres: ergo non est apta materia voti. Hæc pars etiam videtur probabilis Sanchez, cum oppositam sibi magis placere solùm fateatur. Cum ipso igitur

Probabilius Respondeo, tale votum esse obligatorium, & validum, præsertim si emittatur à persona orationi dedita, & in rebus spiritualibus exercitata. Quia etsi prædictum votum non sit Religionis, est tamen religiosum, & pium, cùm contineat obligationem abstinendi in perpetuum à matrimonio, & manendi in statu cœlibum, & solitariè vacandi Deo. Sic Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. numero decimo*, Trullench *numero septimo.*

§. II.

De vouente, aut iurante absolutè ingressum Religionis in communi.

Qvæstio XI.

An qui vouit absolutè Religionem, satisfaciat voto assumendo habitum Equitum D. Iacobi, Alcantara, Calatraua, & Montesia.

AFfirmat Basilius Pontius *tract. de impedim. matrim. causa 27. q. 2. §. 4. & lib. 9. de matrim. cap. 7. numer. 6.* Vbi docet, votum de suscipienda Religione satis adimplere illum, qui Ordinem D. Iacobi susciperet, & profiteretur in illo. Quia illius Professores verè, & propriè sunt Religiosi. Hunc Authorem refert Diana *2. p. tract. 16. resol. 36.* De huius sententia hæc verba profert: *Hæc opinio est valde notanda, quia est noua, & à viro sapientissimo emanata.* Propter quod Hieronym. Garcia *tom. 1. Politia Regm, tract. 2. diff. 1. dub. 7. punct. 1. numer. 6.* hanc opinionem probabilem existimat.

Sed multò longè probabilius, multoque certius Respondeo: Non satisfacere voto assumendæ Religionis, qui habitum dictorum Equitum assumeret. Quia, licèt probabilius sit, quod præfati Equites sint verè, & propriè Religiosi, vt cum multis diximus *1. p. tract. 5. de pœnit. disp. 11. q. 47.* & Clariùs *disp. 14. q. 121. & supra disp. 17. q. 96.* nihilominus dicendum est, non satisfacere prædicto voto ingrediendo hanc Religionem. Quia communiter Religionem vouentes non intendunt hunc habitum Militarem assumere, sed statum Religiosorum viuentium in communi, sub obedientia, Paupertate, & Castitate, & alienum à tumultu, fastu, & curis sæcularibus. Sic sentiunt Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. n. 11.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4 cap 2. n. 14.* Bonac. *disp. 4. de voto, q. 2. punct. 5. §. 6. n. 5.* Trullench. *lib 2. cap. 2. dub. 18. num. 2.* Prado *cap. 31. de voto, q. 7. §. 1.* quasi per totum, & omnes Doctores, præcipuè illi, qui tenent tales Milites non esse verè & propriè Religiosos. Sic etiam Pelliazar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. sect. 2. quæst. 3. num. 42.*

Qvæstio XII.

An saltem qui emisit votum Religionis, satisfaciat assumendo habitum Equitum Sancti Ioannis.

AFfirmant plures Doctores. Quia certissimum est, vt nos diximus *1. p. tract. 5. disp. 14. q. 126.* prædictos Milites esse verè, & propriè Religiosos, cùm tria solemnia vota, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ emittant: ergo eorum Ordo est vera Religio: ergo consequenter qui emisit votum Religionis, satisfaciet voto, si dictum S. Ioannis Ordinem suscipiat. Ideo ita tenent Aragon *2. 2. q. 88. art. 11.* Azor *tom. 1. lib. 13. c. 4. quæst. 4.* Rodriguez *tom. 1.*

sum. cap.93. num.8. Fernandez *in examin. Theol. Moral. p.3. cap.9. sect.11. §.18. n.10.* Reginus *in resolut. casuum consc. casu 53. n.15.* Hieronym. Cenedo *de Paupert. religiosa, dub.10. n.6.* & à fortiori Basilius supra citatus, quos omnes citat, & sequitur Diana *2. p. tract.16. resol.36.* & hanc opinionem vt probabilem admittunt Trolleneh *lib.2. Decal. cap.2. dub.18. n.3.* & Candidus *disquisit.15. art.14. dubit.2. & 6.* Suarez *lib.4. cap.2. n.15.* & tenet Sayrus *lib.6. cap.7. n.10.*

Sed probabiliùs Respondeo adhuc istum vouentem non satisfacere voto assumendo habitum Equitum S. Ioannis. Quia etsi horum sit verus Ordo, tamen ex communi omnium æstimatione, & modo concipiendi, qui vouet Religionem, censetur vt diximus, promittere sæculum relinquere, & alienum à tumultu, & fastu sæculari in communitate viuere. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.16. num 12.* Corduba *in sum. q.148.* Portel. *in addit. ad dub. Regul. verb. Religiosus, num.4.* Bartholom à S. Fausto *in Thesaur. Relig. lib.1. q.187. num.3* Bonacina *disp.4. q.2. punct.5. §.6. num.15.* Layman *lib 4 tract.5. cap.6.* Castro Palao *tom.3. tract.16. de statu Religioso, disp. 1. punct.3. n.6.* Prado *tom.2. cap.31. de voto, q.7. §.1. n.11.* & alij.

QVÆSTIO XIII.

An ad minus adimpleret votum Religionis, qui assumeret habitum Clericorum Ordinum Militarium in communi viuentium.

RESpondeo tanquam certum: Quod sic. Quia huiusmodi Clerici veram vitam Regularem in cœnobiis, instar aliorum Religiosorum ducunt. Sic communis. Sanchez *n.12. cit.* Suarez *tom.3. de Relig. lib.4. cap.2. n.14.* Bonacina *n.15.* Palaus *n.6. cit.* Trulleneh *n.3.* Prado, & alij *locis citatis.*

QVÆSTIO XIV.

An vouens Religionem absolutè, satisfaciat ingrediendo Religionem planè quoad substantialia collapsam.

RESpondeo vt certum (quidquid dubitet Sà *q.16. citandus*) quod non satisfaciat. Quia huiusmodi, si quæ est, Religio non meretur nomen Religionis (nisi aliàs spes proximæ reformationis sit) nec est consilium illam ingredi, ob magnum ex impiorum sociorum familiaritate peruersionis periculum. Secus autem dicendum, si Professores talis Ordinis obseruent substantialia Religonis, quamuis à pristino feruore, & perfecta Regulæ Obseruantia defecerint: Quia horum vita verè sæculari præfertur. Sic Nauarr. *cap.12. n.46.* Valentia *2.2. disp.6. q.6 punct.4. q.3. vers. Ratio est.* Rodrig. *tom.2. sum. cap.95 n.3.* Sanchez vbi supra, *n.13.* Trulleneh. *n.4.* Prado *n.1.* & alij, qui dicunt tale votum non obligare vouentem in priori casu.

QVÆSTIO XV.

An prædictus vouens ingrediens Religionem quoad substantialia collapsam, non solùm non satisfaciat voto, verùm etiam mortaliter peccet.

RESpondeo dicendum: Quod non solùm non satisfaceret voto, sed quod denuo peccaret mortaliter, ob peruersionis periculum. Sic Nauarr. *cap. 12. cit. num. 36.* & *num.51.* vbi docet, peccare mortaliter Parentes, qui filios vel filias similibus Religionibus tradunt. Accipe eius verba: Vigesimò, peccat qui filios, vel filias offert Monasteriis Religiosis, vbi nimia eum libertate, & licentia viuitur, & promissa secundùm Regulam suam, & Religionem non obseruantur, iuxta mentem Card. Caiet. *2. 2. quæst. 189. art.5.* Quod tamen limitandum est procedere, quando filiæ, vel filij traduntur Monasteriis, in eisdem educandi, instituendique, quò in eis fiant Monachi vel, Monachæ, & ibi tam licentiosè viuitur, ac supra *eod. cap. num.46.* dictum est: aliàs non esset peccatum, saltem mortale. Sic meus Nauarrus, quem refert (sed non ita clarè) & sequitur Prado *loco citato, n.2.* Sanchez *loco cit. n.14.* & alij. Quod amplius confirmabitur ex mox dicendis.

QVÆSTIO XVI.

An votum ingrediendi certam Religionem, obliget casu, quo talis Religio sit quoad substantialia collapsa, nec sit spes proximæ reformationis.

NEc affirmare, nec negare audet Sà *verb. votum, n.11.* vt per hæc verba fatetur: Quidam putant, votum Religionis, vbi Regola non seruatur, non tenere: nec qui Religionem vouit, debere ingredi eam, si ibi pro libito viuitur. Ego neutrum affirmare ausim. Ita Sà.

Sed vt certum ferè Respondeo ex dictis, non obligare. Quia tunc, vt nuper est habitum, materia voti est illicita, ob peruersionis periculum. Secus si substantialia seruentur, quia tunc iam materia est licita. Sic Sanchez *loco cit. n.14.* ex Caietano, Nauarro, Petro Ledesma, Lopezio, & aliis.

QVÆSTIO XVII.

An vouens strictiorem Religionem, satisfaciat voto ingrediendo laxiorem.

RESpond. tanquam certum, Non satisfacere voto ingrediendo laxiorem, & consequenter peccare mortaliter, quamuis si in laxiori profiteatur, professio erit valida, & manebit liber à voto strictioris. *Prior pars* probatur. Quia minùs præstat, quàm promiserit: atqui nullus potest propria authoritate votū in rem minorē cōmutare, vt suprà est habitū: ergo.

Secunda

Secunda verò pars etiam constat, quia non implere votum in materia graui, qualis est hæc, est mortale. *Vltima verò pars* etiam patet, quia votum solemne maius, & fortius est voto simplici. Sic habetur expresse in cap. *Qui post votum, de Regularib. in 6.* vbi dicitur: Qui post votum à se de certa Religione intranda emissum, Religionem aliam etiam laxiorem ingrediatur, & profiteatur in ipsa, potest votum non obstante priori, cui tanquam simplici per secundum solemne nosciror derogatum, manere licitè in eadem. Pro voto tamen non completo erit eidem pœnitentia imponenda. Sic Bonifac. VIII. & docent ex illo omnes. Nauarr. *cap.* 12. *numer.* 48. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *numer.* 16. Palaus *tract.* 16. *de statu Relig. disp.* 1. *punct.* 3. *numer.* 7. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 18. *numer.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto*, *quæst.* 7. §. 2. *numer.* 12. Pellizzar. *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 4. *cap.* 1. *sect.* 2. *quæst.* 4. *numer.* 43. Basseus *tom.* 2. *votum* 1. *numer.* 50.

QVÆSTIO XVIII.

An saltem satisfaciat voto, maneatque immunis à peccato, si vouens strictiorem Religionem ingrediatur laxiorem habentem priuilegium admittendi eos, qui strictiorem vouerant.

RESpondeo tanquam certum: satisfacere voto, & manere immunem à peccato. Quia hoc potest facere Pontifex in fauorem Religionis, & bonum commune, vt de facto molti fecere. Sic Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12. *quæst.* 11. *in principio.* Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *numer.* 25. & 49. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *numero octauo*, Palaus *disp.* 1. *cit. punct.* 3. *numero octauo*, Prado §. 3. *cit. numer.* 13. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 18. *numer.* 9.

QVÆSTIO XIX.

An sint aliquæ Religiones, quæ de facto gaudeant priuilegio admittendi eos, qui strictiorem suâ Religionem vouerunt.

RESpondeo quod sic. Nam in primis Eugenius IV. id concessit Congregationi S. Benedicti, vt refertur *in compendio priuilegiorum Dominicanorum, fol.* 251. & *in compend. priuileg. Societatis Iesu, v. commutatio*, §. 3. Subditor tamen limitatio ab Eugenio IV. vt è laxiori exiens, teneatur ad strictiorem Religionem prius promissam. De quo Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 94. & 97.

Rursus Leo X. id ipsum concessit Camaldulensibus, in Bulla quæ incipit, *E statu summo*, de qua mentionem faciunt Yepes *tom.* 1. *Historia Benid. in Appendice*; Quintanaduenas *tom.* 2. *tract.* 5. *singul.* 13. *numero sexto & septimo*, & Prado *loco cit. num.* 13.

Deinde Societas Iesu habet, facultatem commutandi voti arctioris Religionis, in vota biennij, quæ à suis Religiosis ante solemnem professionem fiunt. Constat ex *compend. Priuil. Societ. verb. commutatio*, §. 3. De quo indulto mentionem faciunt Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *n.* 94. Palaus *disp.* 1. *de statu Religioso, punct.* 3. *n.* 8. Pellizzarius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 4. *q.* 6. *num.* 19.

QVÆSTIO XX.

An vouens Religionem laxiorem, satisfaciat ingrediendo arctiorem, aut sanctiorem.

RESpondeo tanquam certum: Satisfacere. *Primò* quia, vt supra est habitum, quilibet potest sua propria authoritate, suum votum in euidenter melius commutare. *Secundò*, quia etiam (vt suprà est habitum quoque) iure communi licitus est transitus à Religione laxiori ad strictiorem, etiam post Professionem: ergo à fortiori licitum erit vouenti à Religione laxiore transire ad arctiorem. Sic omninò Pellizzarius *tract.* 4. *cap.* 1. *sect.* 2. *quæst.* 4. *num.* 45. & Caramuel *in Reg. D. Benedicti, disp.* 40. *num.* 462. *concl.* 12. & omnes. Legantur dicta à nobis *disp.* 18. *de commutatione*, *q.* 7.

QVÆSTIO XXI.

An item vouens certam aliquam Religionem, possit propria authoritate ingredi altam arctiorem, aut Sanctiorem.

RESpondeo dicendum: Posse. Constat, tum ex nuper dictis. Tum etiam, quia alioqui votum esset impeditiuum maioris boni. Sic ex D. Antoni Angelo, & Reginaldo docet Pellizzarius vbi supra, *q.* 5. *num.* 46.

QVÆSTIO XXII.

An deinde vouens certam Religionem possit, etiam sua propria authoritate, ingredi aliam æquè arctam, aut Sanctam.

AFfirmant omnes, qui docent, posse vouentes ex se, absque alia facultate Superioris, commutare proprium votum in euidenter æquale, quos retulimus supra *disp.* 18. *quæst.* 9. Et ita in propriis terminis id docent Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 26. & Pellizzar. *num.* 46. *citato* & alij.

Sed probabilius Respondeo, non posse. Quia probabilius existimauimus vbi supra, non posse quem votum propria authoritate in euidenter æquale commutare: ergo. Sic tenent in propriis terminis Nauarrus *in commentar.* 4. *de Regular. n.* 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 22. *quæst.* 12. & debent tenere omnes Doctores, quos pro nostra sententia adduximus *disp.* 18. *q.* 9.

QVÆSTIO XXIII.

An vouens ingredi Monasterium magis reformatum, v. g. Fratrum Recollectorum D. Francisci, satisfaciat ingrediendo in minùs reformatum eiusdem Ordinis, cuius fratres Obseruantes *vocantur.*

RESpondeo dicendum ex dictis nuper: Non satisfacere, quamvis sint eædem vtriusque substantiales obligationes, ac transitus de voo in alium. Sic Corduba *in sum. q.139.(non 130.* vt leges apud Rodriguez, vbi expresse hanc quæstionem tractat) ibi:[Digo que aunque parece, que el Pedro entrando en los Obseruantes professa lo mismo, que los Recoletos, y quo assi cumple con su voto. Empero porque quando hizo el voto, tuuo intencion special de entrar y viuir de la manera de aquellos Religiosos, en mayor penitencia que los otros Obseruantes de la misma Orden, y conforme a la tal intencion se ba de iuzgar la obligacion del voto, segun la comun dottrina de los Theologos. Por tanto me parece, que el Pedro es obligado à entrar en aquella Familia, ò Monasterio de Recoletos, a la qual tuuo intencion (sic lege, non *que no tuuo intencion*) quando hizo al tal voto, &c. Aunque el dicho Pedro despues de auer alli echu su Profession, bien podria passarse a los Obseruãtes no Recoletos, de licencia de su Prelado, que tenga autoridad para ello, como se suelen passar los otros Recoletos a la dicha Obseruancia, y por la misma causa. Pues no se obligo por su voto a mas de como suelen viuir los dichos Recoletos, en todo, ò en parte del tiempo de su vida, y con la libertad que tienen para passarse a los Obseruantes, como ellos la tienen.] Hæc Corduba. Quem citat, & sequitur Rodriguez *tom. 2.c.95.de voto, n.3.fine*, Sanchez etiam *lib.4.Decal. cap.16.n.14.* vbi addit, id esse dicendum, quamuis votum perseuerantiæ, apud Recollectos emiserit, quia id tam cessauit per Professionem; quod si post illam emissum sit, poterit à Superiori irritari. Sic etiam Trullench *lib. 2. Decal. cap.2.dub.18.n.8.*

QVÆSTIO XXIV.

An qui Religionem in communi, vagè & indeterminatè vouit, satisfaciat voto, si non omnes, sed aliquas varias Religiones exploret.

RESpondeo vt certam: Satisfacere voto, si solùm aliquas Religiones distinctas exploret, & quærat, in quibus si non admittatur, liber manebit à voto à se emisso. Ratio est, quia etsi votum de Religione in communi assumenda, sit votum de assumenda aliqua ex omnibus Religionibus, ac proinde per se obliget omnes Religiones tentare, vt si fortè aliqua sit, in qua mandare votum executioni possit: attamen, quia tentatis aliquibus Religionibus, & ab ipsis repulsus, probabiliter colligitur, ab omnibus esse repellendum, ideo satisfaciet omnino, si plures, non omnes Religiones ingredi tentet. Sic Palao *tom. 3. tract. 16. de statu Religioso, disp. 1.punct.3 num. 6.* ex Suario *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 2. numer. 16.* Azorio *tom. 1. lib. 11. cap. 21. quæst. 2.* & Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. numer. 44. & 47.* & est omnium, inter quos solùm est difficultas, quot Religiones tentare debeat dictus vouens, vt remaneat à voto liber. Pro qua sit

QVÆSTIO XXV.

An vt liber sit dictus vouens à Religionis voto, sufficiat si quinque, vel sex Religiones quærat, & ab illis sit repulsus.

NEgant aliqui Doctores, existimantes tot Religiones teneri quærere, quot sufficiant ad coniiciendum, quod in nulla alia admittatur. Ita Aragon *2.2.q.88.art.3.ad 2.* & Rodrig. *in sum. cap. 95.num.4.*

Castro Palaus verò *num. 6. cit.* id prudentis arbitrio esse relinquendum docet, his verbis: Quot autem Religiones tentare debeas, vt prudenter iudicare possis, ex illarum repulsa ab omnibus esse repellendum, prudentis arbitrio mensurandum est, & colligendum ex occasione repulsæ, quæ generalis, & communis aliis Religionibus esse debet. Ita ille. Citans pro se Suarium, Azorium, & Sanchez, sed non multùm benè. Vnde

Clariùs Respondeo: Sufficere, vt liberetur à voto Religionis, si quinque, vel sex Religiones quærat, & tentet, & à nulla sit admissus. Ratio est, quia (vt benè Doctores primæ sententiæ) vouens tot Religiones debet tentare, quot sufficiant ad coniiciendum probabiliter, quod in nulla alia foret admittendus: atqui qui à quinque, vel sex Religionibus est expulsus, probabiliter coniicere potest, fore vt in nulla alia admittatur: ergo. Sic Azor *lib. 11. institut. Moral. c.21. q.2.* ibi: Si Religionem vouit generatim, satis est, si quinque, vel sex diuersi instituti Ordines in sua Prouincia constitutos exquirat. Sic ille. Valentia *2.2. disp.6.q.6.punct. 4. col.penult. notab.4.* Petr. Ledesma *tom.2.sum. tract.10. cap. 3. dub. 5.* quos citat, & sequitur cum aliqua limitatione Sanchez *lib.4.cap. 16.num.47.* Trullench *lib.2. cap. 2.dub.19.num.1.* Pellizzar. *tom.1.tract.4.cap.1. sect.1.q. 6. num. 47.* Candidus *disquis. 15. art. 14. dubit.22. dicto 33.* Prado *cap. 31.de voto, q. 7. §.3. num. 33.* Sotus, Suarez, Sà, Toletus, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XXVI.

An rursus, vt liber sit à voto dictus vouens, non solùm sit necessum, vt tentet quinque, aut sex diuersas Religiones, verùm etiam quinque, vel sex Monasteria cuiuslibet Religionis ex his.

NEgant non obscurè Prado loco citato, *num.33.* dum exagitans hanc quæstionem ita ait: Pro praxi dicendum est, istum non teneri extra proprium Regnum, vel Prouinciam, vel Gentem suas

fiat linguæ exire; sed satis erit,quinque Conuentus vel sex, vel eiusdem Religionis, quando votum est de vna in particulari, vel diuersarum, quando est Religionis indistinctè. Ita ille, citans pro se Sotum, Petr. Ledesmam, Candidum, Ioan. à S. Thoma. Valentiam, Sà, Toletum, Suarium, Palaum & Bonacinam. Sed non omnes benè, clarari tamen possunt Azorius, Trulleneb, Valentis, & Petr. Ledesma.

Igitur probabiliùs Respondeo, necessium esse regulariter loquendo, vt tentet quinque, aut sex Monasteria cuiuslibet ea dictis Religionibus, & ab omnibus sit repulsus, vt liber à voto Religionis maneat. Sic in primis tenet Sanchez *num.7.citato, ibi*: Quod tamen intelligo, si adeat quinque, vel sex Monasteria cuiuslibet Religionis ex his. Nam perinde se habet hic respectu cuiuslibet Religionis, ac vouens determinatam respectu illius determinatæ: si ergo vouens determinatam tenetur quinque, vel sea illius Monasteria adire; vouens indeterminatam tenebitur totidem cuiuslibet ex illis. Sic Sanchez. Et Candidus sic: Qui Religionem vagè, & indeterminatè vouit, satis fit, si quinque, vel sex varias Religiones exploret in sua Prouincia, vel Regno; quod tamen intelligendum est, si adeat quinque, vel sex Monasteria cuiuslibet Religionis ex his, &c. Sic ille ex Sanchez, quem citat Pellizzarius etiam *quæst.6. citata, num.47.*

Nec Sà assignat quinque, aut sex Religiones: vt ait Prado, sed solum dicit aliquot, per hæc verba: Qui vouit Religionem certam, debet quærere aliquot eius Monasteria, vt recipiatur. Qui autem Religionem in communi, aliquot diuersarum Religionum in ea Prouincia. Sic Sà *verb. votum, num.12.* Nec Palaus assignat quot Religiones debeat vouens quærere, vt constat ex verbis eius relatis *suprà quæst.25.*

QVÆSTIO XXVII.

An semper, & in omni euentu sit necessum, vt dictus vouens tentet quinque, aut sex conuentus cuiuslibet Religionis ex his.

Respondeo dicendum, quod nonnam aliquando sufficiet vnum Monasterium adire cuiuslibet Religionis ea illis quinque, aut sex, quas diximus quæstione antecedenti, teneri adire. Nempe quando viri docti, & probi illius instituti iudicant vouentem in nullum suæ Religionis monasterium admittendum. Sic Sanchez *loco cit. num.48.* vbi è contra addit, aliquando non sufficere ea quinque, vel sex Monasteria adire, videlicet si ex illis non desumatur cæterorum Monasteriorum iudicium, sed adhuc probabilis spes maneat admissionis in alio loco. At communiter, & in dubio coniectota à nobis quæstione antecedenti tradita sufficiens est ad libertatem vouentis diiudicandam.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui vouit Religionem in communi, & indeterminatè, teneatur ingredi in quamcunque strictissimam, si in aliis minùs strictis, non admittatur.

Respondeo, non teneri, nisi id expressè vouerit. Quia non censetur vouere, nisi aliquam ex Religionibus, quæ communi hominum naturæ accommodatæ sunt, non quæ indigeant speciali Dei vocatione, & auxilio. Huiusmodi autem Religiones sunt Carthusianorum, Capucinorum, Camaldulensium, vt aiunt Sanchez *lib.4. cap.16. num.49.* & penes ipsum Ricardus, Angel, Syluest. & Armilla. Sic etiam Palaus *disp.1.* de statu Religioso, *punct.3. num.6.* Qui inter dictas Religiones strictissimas connumerat (licèt timidè) Religionem Minimorum S. Francisci de Paula, ob votum Quadragesimalis abstinentiæ. Laymsn *lib.4. tract.5. cap.6. numero primo.* Pellizzar. *tom.1. tract.4. cap.1. sect.1.quæst.6. num.48.*

QVÆSTIO XXIX.

An qui Religionem vouit in communi, teneatur totum orbem peragrare, vt in aliqua admittatur.

Respondeo vt certum: Quod non, etiam casu, quo vouens promisisset totum orbem peragraturum, donec admittatur. Quia huiusmodi votum esset stultum, & de re impossibili. *Primam* partem docet Angel. *verb. votum 3. num.10.* ibi: Nec credo, quod teneatur per mundum discurrere, vt vnam *Religionem* inueniat, quæ eum recipiat, quia nec hoc cogitauit, nec ad hoc verisimiliter se voluit obligare. Sic ille. Et Syluest. *Religio 2. quæst.16. Secundam* verò Sanchez *lib.4. Decal. cap.16. num 41.* ex Palacito *in 4. dist.38. disp.1. post 4. conclus. fol.827.*

QVÆSTIO XXX.

An saltem, si non per totum mundum, teneatur saltem per maiorem partem eius discurrere, ad inueniendam aliquam Religionem, in qua admittatur.

Affirmat Abulensis *cap.30. Numer. quæst.52.* fine, docens teneri huiusmodi vouentem Religionem in communi, non limitando intentionem suam, omnia Religionis promissæ adire. Cui consonat Palacios *in 4. dist.38. disp.1. post 4. conclus.* quatenus dicit, teneri adire Monasteria vniuersa, quæ potest iuata facultatem suam. Ita etiam Nauarr. *in sum. cap.12. num.48. & lib.3. consil. tit. de voto, consil.28.* (aliàs 2.) *num.3.* & alij apud Sanchez *loco cit. num.43.*

Sed omnino Respondeo dicendum: Non teneri Religionem extra Prouinciam, seu Nationem, quærere, vt admittatur. Quia nullus Religionem vouens, censendus est se velle obligare ad Religionem suscipiendam extra suam propriam Prouinciam, seu Nationem. Ratio est,

quia nemo obligatur, nisi ad moralem exequendi voti diligentiam: non est in mote, vt quis adeat distinctas Prouincias, aut nationes, causa ingressus Religionis, nec id vouere solet: ergo ad id vouens non obligatur. Sic in primis tenet Nauar. *in sum. cap.* 27. *num.* 276. explicans quod antea docuerat *loco cit.* his verbis: Hoc ipso dic, &c. tactum fuit, an qui Hispanus probabiliter ante 20. annos vouerat ingredi Religionem fratrum Minorum Conuentualium, quæ postea à felicis rec. Pio V. in tota Hispania abrogata fuit, tenetur quærere extra illam, vbi non est abrogata, Monasterium in quo reciperetur? Et videtur non teneri, tum per dicta super *cap.* 12. *n.* 48. Tum, quod actus agentium non operantur vltra fines eorum, *l. Non omnis, ff. de rebus cred.* & orator non intenderat extra Hispaniam. Sic ille. Quia quamuis in vtroque loco loquatur Nauarr. de illo, qui determinatam aliquam Religionem promisit; idem est casus, & ratio de vouente Religionem indeterminatam, & vagè sumptam, vt benè Sanchez infrà. Sic etiam Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 9. & 10. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *n.* 44. & penes ipsum (vltra Nauarrum vbi suprà) Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. *ad* 2. Sà *v. votum, n.* 12. Azor. *lib.* 11. *cap.* 22. *q.* 1. *fine*, Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6 *punct.* 4. *notab.* 4. Toledo *lib.* 4. *sum. cap.* 17. *numero* 12. Rodrig. Petr. Ledesma, & alij. Sic & Palaus *disp.* 1. *de statu Relig. punct.* 3. *num.* 6. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 7 §. 2. *n.* 34. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *disp.* 19. *art.* 10. *concl.* 2.

QVÆSTIO XXXI.

An vouens Religionem in communi, teneatur ad minus quærere Religiones per omnia loca eidem Regi subiecta, etiamsi diuersæ sint linguæ.

RESpondeo dicendum, quod non. Sic Sanchez suprà *n.* 45. his verbis: Atque idem credo de locis eidem Regi subiectis, quando diuersæ sunt linguæ, morumque diuersorum, ac legum. Vt vouens Castellanus non tenetur, adire Indos, Lusitanos, Valentinos, aut Cantabros, etsi nullibi admitteretur, ac certus esset, se ibi admittendum. Quòd per accidens loca hæc eidem Regi subiiciantur, & vtuntur diuersis moribus, & diuersaque lingua; est notabiliter difficilius Castellano, ibi habitum assumere, quàm apud suos. Et ita videtur sentire Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 2. *art.* 1. *ad* 3. *vers. Sed est dubium*, dicens, non teneri hunc Religionem procurare, nisi intra Regnum, & linguam. Hæc Sanchez.

QVÆSTIO XXXII.

An fœmina, quæ vouit in communi Religionem, teneatur extra suam Prouinciam Religionem quærere, si in sua non admittatur.

REspondeo tanquam certum: Non solùm non teneri quærere Religiones, seu Monasteria extra suam Prouinciam, aut propriam Nationem, sed nec longè à patria, & loco, vbi sunt eius Parentes, & cognati. Quia communiter fœminæ in his locis habitum Religionis suscipiunt, non extra. Sic Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. *ad* 2. & ex illo Sanchez *loco cit. num.* 46. dicens sic: Et ita rectè Caietanus dixit, adolescentulam, vel viduam, quæ vouit Religionem, & non admittitur in sua patria, vel propè, & quiescit patienter, reputando sibi impossibilem rem promissam, non teneri alia loca adire, vt recipiatur. Quia satis facto suo ostendit, se noluisse ad alia loca adeunda se obligare; imò idem credo, etsi illa foret scrupulis agitata non quiescat. Quia ex communi vouentium fœminarum vsu colligitur mentem esse, noluisse se ad alia loca adeunda obligare, sed sub ea tacita conditione, si in sua patria, aut in loco ita patriæ vicino admittatur, vt possit dici, admitti in sua patria. Sic Sanchez, Palaus & Prado *locis citatis*, Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 6. *n.* 14.

QVÆSTIO XXXIII.

An si vouens Religionem in communi, in aliis Religionibus non admittatur, teneatur ingredi Religionem militarem, nempe D. Iacobi, vel Alcantaræ, Calatrauæ, aut D. Ioannis.

AFfirmandum videtur: quia, vt sæpè diximus, huiusmodi milites, præcipuè hi vltimi, veri Religiosi sunt.

Sed omnino Respondeo dicendum: non teneri vouentem ingredi Religionem aliquam militarem; quia huiusmodi Religiones non comprehenduntur in communi voto Religionis, vt suprà est habitum. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 51. Palaus *loco cit. num.* 6. Pellizzar. *loc. cit. quæst.* 6. *num.* 49. Qui addunt secus dicendum loquendo de Ordine Clericorum Ordinum Militarium, & Canonicorum Regularium, in quos teneretur vouens ingredi.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui vouit Religionem, si adeat Generalem, aut Prouincialem, & ab illis non admittatur, maneat liber à voto.

AFfirmatiuam sententiam insinuare Sotum *lib.* 7. *de iust. quæst.* 2. *art.* 2. *ad* 3. ait Azor. *lib.* 11. *c.* 21. *q.* 2. Sed Sotus de hac re non agit *art.* 2. sed *art.* 1. & ibi aut id non insinuat, aut longissimè.

Igitur Respondeo cum distinctione dicendum, *Primò*. Si admissio Monachi, omnimodè pendet ab immediato Prælato cum suo conuentu, tunc vouens Religionem non erit solutus voto per exclusionem solius Generalis, aut Prouincialis, vt constat, & docent Nauarr. Azor, Sanchez, & alij.

Respondeo *secundò*, si Religio, vbi admittendus est vouens, nequeat sine Generalis, aut Prouincialis licentia, & consensu admittere Monachum, tunc exclusus ab his liber manebit à voto, Sic Azor *c.* 21. *citato, quæst.* 2. Addens idem esse dicendum in casu, quo Generalis, aut Prouincialis iustis de causis præcepissent Superioribus immediatis, ne aliquos in sua Monasteria admitterent. Sic etiam Sanchez *loco citato, num.* 52. Nauarr. *in summa, c.* 12. *num.* 61. Legatur Pellizzar. *loco cit. quæst.* 6. *num.* 50.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXV.

An si vouens excludatur ab immediato Superiore Conuentus, sine consensu ipsius Conuentus, maneat liber à voto emisso.

RESpondeo, quod sic, etiam si facultas admittendi non solum sit penes solum immediatum Conuentus Prælatum, sed etiam vnà cum conuentu. Ratio est, quia non est vouentis Monasterium cogere ad inuestiganda suffragia Religiosorum, sed Superioris immediati: ergo si hic neget, credere potest vouens, eam esse Conuentus voluntatem. Sic Sanchez *loco citato*.

QVÆSTIO XXXVI.

An si qui vouit Religionem, admittatur ad illam ob aliquod impedimentum temporale, v. g. quia laborat febri quartana, deobligetur à voto.

RESpondeo, vt certum: quod non deobligetur. Quia tunc non denegatur ei absolutè habitus, sed suspenditur: & ideo tenetur expectare donec impedimentum tollatur. Sic Azor. *lib.* 1 *t. cap.* 11. *quæst.* 5. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. Lessius *lib.* 4. *cap.* 41. *dubit.* 5. *num.* 44. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 53. Palaus *disp.* 1. *de statu Relig. punct.* 3. *num.* 10. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *quæst.* 88. *disp.* 19. *art.* 10. *concl.* 4. & omnes.

QVÆSTIO XXXVII.

An saltem deobligetur à voto Religionis à se emisso, qui repellitur absolutè, & in perpetuum, eo quòd causa sit perpetua.

NEgant adhuc aliqui, existimantes, teneri vouentem ad repetendam diligentiam, & multiplicandam petitionem. Et horum sententiam esse probabilem, claré innuit Palaus *loco cit.*

Sed longè moltò probabilius Respondeo, omninò manere tunc à voto deobligatum. Quia satis fuit vouenti, si quando petiit, admissus & receptus non fuerit: alioqui enim toto vitæ tempore ancipiti, & suspenso animo teneretur. Sic Azot t *p. lib.* 11. *cap.* 12. *quæst.* 5. Caiet. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 3. *ad* 2. Aragon ibidem, Valentia, Rodrig. & Petr. Ledesma, quos citat, & sequitur Sanchez vbi suprà, *num.* 53. Palaus *loco cit.* Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 7. §. 3. *num.* 19.

QVÆSTIO XXXVIII.

An voto Religionis adstrictus, dum eam petit, teneatur manifestare Religiosis suum votum, si probabiliter credat quod hæc manifestatio inducet ad eius receptionem.

AFfirmat Caiet. *loco cit. vers. In eadem responsione.* Quia (inquit) hæc vori manifestatio fortè induceret Religiosos ad illud recipiendum. Caietanum sequuntur Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 6. *num.* 16. & Candid. quos sequitur Prado *loco cit. num.* 21.

Sed probabiliùs longè Respond. non teneri ad manifestandum suum votum, etiamsi sciret, id adiuturum, vt admitteretur. *Primò*, quia ex vi voti non tenetur ad omne medium, quod iuuare potest ad eiusdem voti executionem, sed tantum ad media communia, & sufficientia. *Secundò*, quia solùm vouit ingressum Religionis, nec vnquam se id votum patefacturum promisit. Sic Azor. *loco cit. quæst.* 9. Sanchez *num.* 54. Qui rationem primam addit, nec teneri vouentem intercessores quærere vt admittatur, quamuis sciret id adiuturum, eo quòd extraordinarium medium sit. Sic etiam Suarez *tom.* 3. *lib.* 4. *capit.* 2. *num.* 7. Palaus *disp.* 1. *de statu Religiosò, punct.* 3. *num.* 13. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 10. *num.* 5. Reginald. *lib.* 18. *num.* 379. Basseus *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 43.

QVÆSTIO XXXIX.

An vouens, qui à Religione, vel Monasterio, quod promiserat, est absolutè repulsus, teneatur postea ad ingressum illius, si à Monachis inuitetur.

AFfirmant aliqui. Quia votum Religionis non emittitur in fauorem Religionis, vt ipsa Religio possit cedere iuri suo, sed in Dei honorem, & in vouentis vtilitatem; sed quia hic honor, & hæc vtilitas obtineri non potest conuenienter absque Religionis consensu, ea de causa Religionis consensus expostulatur: ergo quandocumque hic consensus apponatur, votum obligat. Ita Abulens. *cap.* 30. *Numeror. quæst.* 53. quam citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num* 71. Layman. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 4.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri postea ad ingressum. *Tum* quia, vt suprà *q.* 37. est habitum, quando vouens absolutè, & in perpetuum à Religiosis repellitur, tunc eius votum manet irritum omninò: ergo non potest reuiuiscere, eo quòd à Religiosis denuò inuitetur, & admittatur. *Tum* etiam, quia qui votum emittit Religionis, tacitè est sub illa conditione, *si facta diligentia à Monachis admittatur*: ergo si ab illis non admittitur, votum non suspenditur, sed omninò extinguitur. Sic Aragon, loquens de vouente ingressum certi Monasterij, 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. *ad* 2. loquendo de vouente certæ Religionis institutum, *lib.* 11. *cap.* 12. *quæst.* 5. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 7. & 10. Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 5. *num.* 44. Quos omnes citat, & sequitur Palaus *disp.* 1. *citata, punct.* 3. *num.* 10. & 11.

vbi respondet ad fundamenta primæ sententiæ, Pellizzarius *tom.1. Man. Regul, tract.4.cap.1. sect.2. quæst. 6. numer. 50. vers. Nec placet.* Vbi cum Palao solùm concedit, vouentem teneri ingredi, casu quo sit repulsus ob falsam ad eius impedimenti informationem, aut apprehensionem, & postea admittatus, eo quòd talis repulsa fuerit illegitima, ideoque absolutè non liberet à voto.

QVÆSTIO XL.

An vouens Religionem cum animo status clericalis, teneatur ingredi, si non admittatur, nisi vt laicus sit.

Respondeo, vt certum: Non teneri. Quia votum non obligat vltra intentionem vouentis: atqui vouens huiusmodi, nec expressè, nec tacitè intendit ingredi Religionem tanquam laicus, (sed potius vt clericus) ergo ad id non debet censeri obligatus. Sic Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad 3. vers. Quid autem si repelleris.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 3. *ad* 2. P. Ledesma *tom. 1. suta. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 7. *casu* 3. Rodriguez *tom. 2. sum. cap.* 95. *num.* 10. Azor. *tom. 2. lib.* 12. *cap.* 22. *quæst.* 4. Quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num.* 55. Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 45. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap* 2. *num.* 23. Reginald. *lib.* 18. *num.* 381. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 6. §. 6. *num.* 6. Portel. *de dubiis Regul. verb. votum, n.* 40. Pellizzarius *tom. 1. tract.* 4. *cap.* 1. *sect.* 2. *quæst.* 9. *numer.* 54. Palaus *tract.* 16. *disp.* 1. *punct.* 3. *numer.* 16.

QVÆSTIO XLI.

An similiter, qui vouit Religionem, vt in illa sit laicus, teneatur ingredi, si non admittatur, nisi vt sit Sacerdos.

Respondeo etiam vt certum: quod non, quia tale votum non potest obligare vltra intentionem vouentis. Sic Sanchez *loco citato*, ibi: Et idem credo, si vouerer, vt fit laïcus, fortè ob maiorem sui submissionem, vel causa vitandi labores studiorum, aut scrupulos ex auditis confessionibus consurgentes: si enim non admittatur, nisi vt sit Sacerdos, manet à voto liber. Quippe, quia vltra suam intentionem obligari nequit. Sic ille. Pellizzarius etiam ex illo *quæst.9 cit. n.54.* & Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO XLII.

An qui vouit Religionem nihil cogitans de statu, teneatur ingredi ad statum clericalem, vel laicalem, prout Religioni placuerit.

Respondeo dicendum *Primò*, quod regulariter loquendo, non teneatur assumere statum, qui Religioni placuerit, quia regulariter loquendo, nullus est, qui aliquem ex his statibus non determinauerit; vel formali intentione, quia credidit in statu Sacerdotum, vel laïcorum esse recipiendum: vel virtuali, ex qualitate & conditione personæ deducta: atqui facta intentione ad vnum ex his statum, non tenetur recipere alium, vt nuper est habitum: ergo. Sic cum aliis Palao *n.16. citato.*

Respondeo *Secundò*, dato quod aliquando contingat, non satis cognosci, quem statum vouens determinauerit, eo quòd vtrique aptus sit, nec eius conditio potius vnum, quàm alium expostulat, tunc teneretur admittere illum statum, quem Religio ei concesserit. Quia de voto constat, & impleri potest, iuxta voluntatem vouentis, aliquo ex prædictis statibus; cùm nullus ex eius voluntate determinatus sit. Sic ex Azorio *tom.1. lib.11. cap.22. q.4.* Sanchez *lib.4. cap.16. num.56.* Bonac. *num.16. cit.* Pellizzar. *num.54.*

QVÆSTIO XLIII.

An spurius, qui vouit Religionem, ignorans constitutionem Sixti V. qua spurij à dignitatibus expelluntur, teneatur cognita constitutione, Religionem ingredi.

Respondeo dicendum, quod non teneatur, si spurius aliàs capax talium dignitatum erat. Quia obligari perpetuò talem ignominiam pati, difficile satis est. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 59.* Qui idem dicit de vouente Religionem habeotem similem constitutionem, à se tamen ignoratam. Palad *punct. 3. citato, fine.* Pellizzar. *tom.1. tract.4. cap.1. sect.2. quæst.9. num.55.* sic docens: Addit Sanchez *num.59.* quod si spurius vouens Religionem, tempore voti ignoraoit, aut non aduertit ex constitutione Sixti V. esse incapacem dignitatum, Ordinis; aut etiam per statutum Religionis promissæ, à se item ignoratum, & alioqui sic ornatus iis dotibus, vt probabiliter sperare possit, se promotum iri ad Prælaturas Ordinis, nisi obstaret illud impedimentum, non tenetur ea constitutione, aut illo statuto cognitis, aut postea editis, ingredi Religionem cum excusetur ex ignorantia notabilis difficultatis à se cognitæ, ipsique nimis onerosum sit ibi semper carere dignitatibus. Sic Pellizzarius.

QVÆSTIO XLIV.

An qui vouit Religionem in statu sacerdotali, teneatur discere Grammaticam, si ob illius defectum non admittatur.

Respondeo dicendum, teneri. Quia implicitè promisisse censetur media, quæ ad eum finem, nempe statum sacerdotalem, obtinendum exigi nouit. Sic Sotus *lib.7. q.2. art.1. ad 3. vers. Quid autem, in fine.* Aragon, Petr. Ledesma, Rodriguez, Azor, & Philiarcus, quos sequitur Sanchez *lib.4. cap.16. num.61.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib 4. cap.2. num.21.* Bonac. *disp.4. q.2. punct.5. § 6 n.12.* Palaus *disp.1. citata, punct.3. n.14.* Candidus *disquisit.25. art.14. dub.29. dicto 44.* Quia *dicto 45.* id limitat, nisi vouens tempore voti putauerit esse necessariam Grammaticam, addiscendam tamen intra Religionem; tunc enim si Religio eum non admittat, nisi in

in sæculo eam addiscat, non tenebitur eam in sæculo addiscere, quia est notabilis mutatio, & ideo liber manebit à voto. Sic ille, & prius Sanchez (quem non citat) *numer.61. citato*, verſ. *Secunda limitatio.*

QVÆSTIO XLV.

An si prædictus vouens nolens addiscere Grammaticam, eligat esse laicus, satisfaciat sic voto.

Respondeo, satisfacere voto sumendo statum laicum, si ad eum Religiosi recipiant. Quia assumptione Religionis (inquit Palao) in illo gradu, substantiam voti implet; cùm solum accidentaliter differat gradus laicorum à gradu Sacerdotum in Religione, & præterea propter maiorem illius gradus humilitatem, specialémque mundi contemptum, perfectioni consequendæ fortè aptior est: ac proinde esto promissus non sit, æquiualet gradui promisso. Sic ille *punct. 3. cit. num. 14.* ex Suario *cap. 2. cit. num. 21.* & Sanchez *num. 61.* Hic tamen addit, quod si Religiosi eum nolint ad gradum, vel statum laicorum admittere, tunc teneatur vouens addiscere Grammaticam, vt sic fiat Sacerdos.

QVÆSTIO XLVI.

An si vouens in Religione statum sacerdotum, ignorauerit tempore voti, Grammaticam esse necessariam, teneatur eam addiscere.

Respondeo dicendum: quod non. Quia est notabilis mutatio, ex superuenienti graui, & notabili difficultate ignorata: atqui ignorantia excusat: ergo. Sic Sanchez *loco citato, num. 26.* addens; nec teneri dictum vouentem ingredi Religionem, vt sit laicus, quia id non vouit. Cum eo sentiunt apud ipsum Sotus, Aragon, Rodrig. Petrus Ledesma, & Azor. Sic etiam P. Suarez, Bonac. & Palaus *quæst. 44. citat.* Candidus *disquis. 25. art. 14. dub. 30.* ita dicens: Si is, qui vouit Religionem, proposuit illius esse Ordinis, in quo sacris Ordinibus initiantur, bona fide credens, ad hos non requiri litteras; si id postea requiratur, non tenetur ex vi voti litteras addiscere, si aliàs non admittitur: quia est notabilis mutatio, superueniente magna difficultate ignorata. Nec tenetur ad statum Conuersorum transire, sed omnino liber manet à voto; quia id non vouit, statum scilicet Conuersorum in Religione tenere. Sic Candidus.

QVÆSTIO XLVII.

An vouens Religionem collocandus in statu Clericorum, & sciens ad hoc requiri Grammaticam, quam moraliter addiscere non potest, teneatur assumere statum laicorum.

Affirmat Philiarcus *de Officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 11.* casu dumtaxat, quo tempore voti cognouerit, se ineptum esse ad addiscendum.

Sed absolutè Respondeo dicendum: Non teneri ad sumendum statum laicorum, quia hoc excedit suam intentionem, & ideò manebit liber, ratione moralis potentiæ, à voto Religionis à se emisso. Sic Caodidus vbi suprà, *dubit. 32.* nullum citans authorem, cùm posset citare. Sanchez *lib. 4 Decal. cap. 16. num. 61. ibi*: Vltima est, si facultas discendæ Grammaticæ supperat: aliàs enim excusabitur à voto ratione impotentiæ moralis, dum ea durauerit. Et ita benè limitauit Sotus. Nec hic tenebitur ingredi, vt sit laicus, quia excedit suam intentionem. Similiter dicit benè Philiarcus, si adhibita sufficienti diligentia, negocat discere Grammaticam, liberum esse à voto: quia ad solam moralem diligentiam obligat. Sed limitat quando credebat, tempore voti se aptum ad addiscendum: nam si se ineptum sciret, cùm apposuerit conditionem impossibilem, habetur pro non adiecta, & ita ait teneri ingredi, vt sit laicus. Sed hæc limitatio non placet. Quia in voto non habetur conditio impossibilis pro non adiecta (vt suo loco agentes de voto conditionali diximus) & ideò si id reputabat sibi impossibile, cessat votum. Huc vsque Sanchez.

QVÆSTIO XLVIII.

An qui dubius est, an tempore voti sciuerit, vel ignorauerit scientiam Grammatica, vel Artium ab ingredientibus expostulari, teneatur eam addiscere.

Respondeo teneri Grammaticam addiscere; secùs verò scientiam Artium, vel Theologiæ. Quia præsumendum est à communiter contingentibus, eum sciuisse Grammaticæ cognitionem expostulari: secus Artium, vel Theologiæ, quia ferè nulla est Religio, quæ ignorantes Grammaticam recipiat ad statum sacerdotalem; benè tamen ignorantes Philosophiam, vel Theologiam. Sic Palaus *disp. 1. de statu Religioso, punct. 3. n. 14. fine*, & Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. n. 67.* Sic etiam Candidus *disquis. 25 art. 14. dubit. 33. dicto 50.*

QVÆSTIO XLIX.

An qui vouit Religionem sub gradu laicorum, si eum Religiosi nolint admittere, nisi officium aliquod mechanicum discat, teneatur illud addiscere.

Respondeo dicendum ex dictis, quod si tempore, quo emisit votum, sciuit illud officium esse

esse necessarium, tunc teneatur illud discere: quia tacitè id promisit. Si ignorauit, non tenetur addiscere illud, ad minus si sit difficile scitu. Quia notabilis difficultas voti executioni superueniens, nec à vouente cognita excusat. Sic Suarez *tom.3. lib.4. cap.2. fine*, Sanchez *vbi suprà, num.*68. Sotus, Aragon, & Azor apud ipsum, Palaus *punct.3. cit. num.*15. Candidus *art.*14. *cit. dub.*3.

QVÆSTIO L.

An si opificium, quod expostulant Religiosi, sit facile scitu à vouente, teneatur illud addiscere, vt voto satisfaciat.

AFfirmat Sotus *lib.7. de iust. q.2. art.1. col. mihi* 14. *vers. Quid autem si repelleris*, ibi: Ac proinde, si Religionem vouit laicorum, non tenetur aliquod discere opificium scitu difficile, quia putabat non esse necessarium. Ita ille: ergo è contra dicendum, si scitu sit facile. Sotum sequuntur Sanchez *lib.4. Decal. cap.*16. *num.*68. Candidus *disquis.*25. *de voto*, *art.*14. *dub.*31.

Negant contrà apud Sanchez Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. & Azor *lib.*12. *quæst.*4. Quia (inquit) petitio illa Religiosorum videtur excedere vouentis intentionem.

Sed meliùs cum distinctione Respondeo dicendum, quod teneatur vouens, casu quo opificium, quod Religiosi expostulant, sit scitu facile, & non possit vouens vtilis esse Religioni, absque illius scientia. Quia ex vi voti tenetur media facilia, executioni voti per se conducentia apponere, vt benè Authores primæ sententiæ. Secus verò casu, quo absque illius opificij scientia vtilis Religioni esse possit aliis muneribus inseruiendo; quia tunc minimè tenebitur tale opificium extra Religionem addiscere; quia per se non est medium necessarium, sed solùm ex voluntate Religiosorum non satis rationabili. Sic Suarez *tomo 3. de Relig. lib.4. cap.2. num.*14. *fine*. Quem citat & sequitur Palaus *tom.3. tract.*16. *disp.1. punct.3. num.*15. Qui dicit huic parti fauere Azor vbi supra. Sed certè hic Author absolutè dicit, talem vouentem non teneri addiscere opificium.

§. III.

De perseuerantia, quam tenere debet in habitu assumpto, vouens Religionem

QVÆSTIO LI.

An qui vouit Religionem, absolutè satisfaciat voto, si ingrediatur animo exeundi.

AFfirmauit noster Henricus de Gandauo (vt refert Sanchez) *quodlib.3. quæst.*19.

Sed vt quid certum Respondeo, non satisfacere voto, si vouens ingrediatur cum animo exeundi, nisi aliàs in anno approbationis mutet voluntatem, & habeat animum experiendæ Religionis, nam eius institutum ei conueniat. Ratio est, quia votum Religionis non est votum suscipiendi dumtaxat habitum regiosorum, sed subsequendi Deo in Religione toto vitæ tempore, mediis votis paupertatis, castitatis, & obedientiæ: ergo obligat ad professionem faciendam, si Religionis probatæ institutum placuerit. Sic docent communiter omnes Doctores. Legantur S. Thomas 2.2. *quæst. ultima*, *art.*4. Nauarr. *in sum. cap.*12. *num.*47. Valentia 2.2. *disp.6. quæst.6. punct.4. quæst.*4. Azor *tom.1. lib.*11. *cap.*12. *quæst.*6. Sanchez *lib.4. Decal. cap.*16. *num.*74. Suarez *tom.3. de Relig. cap.3. num.*2. Palaus *tom.3. tract.*16. *disp.1. punct.4. num.*1. Pellizzarius *tom.1. tract.4. cap.2. quæst.*10. *num.*58. Trullench. *lib.2. cap.2. dub.*10. *num.*1. Basseus *tom.2. votum* 1. *num.*45.

QVÆSTIO LII.

An faltem satisfaceret voto Religionis, si ingrederetur cum illo animo exeundi, simul tamen haberet propositum dandi operam, vt Deus immutaret cor, vt vel sic perseueraret.

REspondeo dicendum, quod tunc iam satisfaceret voto, etiamsi postea non potens quiescere exiret. Quia bona fide, & studiosus fuit ingressus, cum id quod in se est, præstet, quo ille effectum consequatur. Sic Angel *verb. votum* 3. *num.*18. ibi. Immò plus addit Ricard. 4. *dist.*38. *art.8. quæst.*2. quod etiamsi intrauit animo exeundi, cum voluntate tamen dandi operam, vt Deus immutet propositum suum, quod satisfecit voto. Sic ille. Sylvest. *Religio* 2. *quæst.*19. & alij, quos citat & sequitur Sanchez suprà, *num.*75. Basseus *num.*45. *citato*.

QVÆSTIO LIII.

An etiam satisfaciat voto ingrediendæ Religionis, qui ingreditur animo non perseuerandi, si tamen postea iusta causâ exeat.

AFfirmandum videtur. Quia tunc vouens iustam causam exeundi habet: ergo censendus est voto satisfecisse. Ob hoc, id esse probabile affirmat Palacios *in 4. dist.*38. *disp.1. post* 12. *conclusionem*, licèt posteà dicat, satius esse vouenti, dispensationem voti impetrare.

Sed vt certum Respondeo: Non satisfacere in eo casu, quandiu non expertus est bona fide Religionem, eo prauo animo mutato, iuxta dicta *quæst.*51. Ratio est, quia cùm substantia ingressus minimè mutata sit, nec illa apta fuerit ad satisfaciendum voto, non censetur illi satisfactum. Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.*16. *num.*76.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LIV.

An votum ingrediendi Religionem, & statim exeundi, sit irritum, & nullum.

Respondeo vt certum: esse irritum, & nullum, si vtraque pars propositionis promissa est per modum vnius. Ratio est, quia vtraque pars propositionis sic sumpta, est mala, & inepta voti materia, vt benè docet Sanchez *loco citato, n. 77.* cum Angelo, Tabiena, Armilla, Azorio, & aliis. Qui idem dicit de voto ingrediendi Religionem cum animo exeundi, si hic exeundi animus comprehendatur sub voto. Quia talis ingressus est malus, & ideo votum est irritum. Secus autem si non comprehendatur sub voto. Quia tunc eum votum sit ingressus Religionis, qui bonus est, nec circumstantia reddens malum claudatur sub voto, valebit votum, & obligabit ad legitimum Religionis ingressum. Sic ille *loco citato, num. 78.* & Pellizarius *tom. 1. tract. 4. cap. 1. quæst. 10. num. 58.* Legatur Basseus *num. 45.*

QVÆSTIO LV.

An vouens ingredi Religionem, cum expressa intentione gaudendi libertate perseuerandi, vel egrediendi, nouitiis à iure concessa, satisfaciat voto si egrediatur absque iusta causa.

Respondeo dicendum satisfacere. Quia in hoc casu solùm voluit vouens se obligare per votum à se emissum, ad ingrediendum bona fide, causa experiendi institutum, nolens nouam perseuerandi obligationem sibi imponere, præter illam, quam ingredientes sine voto habent. Sic Sanctus Thom. 2. 2. *quæst. 189. art. 4. in corp. ibi*: Si autem intendit *(vouens)* se obligare ad ingressum Religionis causa experiendi, eum libertate remanendi, vel non remanendi, manifestum est, quod remanere non tenetur. Sic S. Doctor, & idem insinuant Ricard. D. Anton. Abulens. Syluest. & alij, quos affert, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. c. 16. num. 85.*

QVÆSTIO LVI.

An item vouens Religionem absolutè, nihil de exeundi libertate, aut de perseuerantia determinando, satisfaciat voto ingrediendo bona fide ad Religionem experiendam, & postea ex causa sufficienti egrediatur.

Respondeo vt certum: quod etiam satisfaciat. Ratio est, quia per votum ingrediendi Religionem, non censetur vouens renunciare iuri communi concedenti nouitiis, quod post experientiam Religionis possint liberè eligere, quod sibi magis expedire iudicauerint. Sic S. Thom. *art. 4. cit.* ibi: Si verò in vouendo simpliciter de ingressu Religionis cogitauit, absque hoc, quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligare ad ingressum Religionis, secundem formam iuris communis, quæ est, vt ingredientibus detur annus probationis: vnde non tenetur perpetuò in Religione permanere. Hæc S. Thomas. Quem citat, & sequitur Pellizar. *tom. 1. tract. 4. cap. 1. quæst. 11. num. 59.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 3. num. 1.*

QVÆSTIO LVII.

An rursus prædictus vouens satisfaciat voto in assignato casu, si è Religione egrediatur sine iusta causa, ex sola scilicet libertate nouitiis iure concessa.

Affirmant plures Doctores. Ratio eorum est, quia votum ingrediendi Religionem habet hanc tacitam conditionem, *si facta per nouitiatum experientia, Religio mihi placuerit*: ergo si non placeat, absque violatione voti potest liberè exire, absque iusta vlla Religionis displicentiæ causa: esto possit aliundè peccare sic temerè deserendo statum Religionis iam assumptum. Ita nostrà Gandauo *quodlib. 3. quæst. 19. & quodlib. 13. quæst. 15.* Nauarr. *lib. 3. consil. de voto, consil. 25. alias 19. num. 1.* Palao. *in 4. dist. 38 disp. 1. post 12. concl.* Angelus *votum 3. num. 18* Azor. *tom. 1. lib. 11. capit. 12. quæst. 6. fine*, vbi ita ait: Demùm quæres, quid amplius præstare debeat is, qui ex voto Religionis antea facto, in eam ingreditur, quàm qui ingreditur absque vllo Religionis voto? Caietanus *loco citato* ait, primum illum vi, & ratione voti ad experiendum compelli, sibine Religiosa vita expediat, nec ipsi fas esse eam sine iusta causa deserere. Alterum verò, nequaquam astringi ad probationis experimenta, nec peccare, saltem grauiter, si absque debita causa recesserit. Sed videtur mihi commodiùs responderi posse: Primùm quoque, si intra probationis tempus Monasticam vitam expertus, ab ea defecerit, ad priorem reuersus, contra votum non facere, si Religionis institutum minimè ipsi probetur; & satis esse, si sibi displiceat id vitæ genus, tanquam minus gratum sibi, vel tanquam incommodum, aut asperum, & durum, quamuis nulla alia iusta causa, & legitima moueatur; nisi simul etiam voueit, non se ab incepta probatione recessurum absque iusta, & debita causa. Nam vt colligitur *ex cap. Ad Apostolicam, de Regular.* & *capit. 1. & 2. de Regularibus in 6.* annus probationis iure conceditur, vt quis experiatur, ita tamen, vt sua sponte, & voluntate possit à Religione recedere. Huc vsque Azor. Cuius sententiæ fauent Iason, Abulens. Palud. Tabiena, & Lopez apud Sanchez *num 89.* Et eam sequitur Caramuel *in Regul. S. Bened. disp. 40. numer. 460. conclus. 8.* Et ideo probabilis iudicanda est, quidquid contrarium insinuet Pellizarius infrà.

Sed tanquam quid probabilius Respondeo, prædictum vouentem non satisfacere voto, si absque iusta causa, ex sola libertate nouitiis iure concessa, à Religione recedat. Vnde si prædictus vouens post sufficientem experientiam iudicet sibi expedire Religiosum statum, tenebitur sub mortali, vi voti in Religione perseuerare, & profiteri: & si recedat tenebitur iterum ingredi, ac profiteri. Ratio est, quia prædictus

prædictus vouens adstringitur ex voto ad ingressum Religionis, eo modo, quo qui sponte, & absque voto illum suscipiunt; at hi ingrediuntur ad perseuerandum, si omnia grata, & sibi expedientia inuenerint, aliàs ingressus esset vanus, & inutilis: ergo ad hunc ingressum adstringit votum. Sic Sanchez *cap.16. cit. num* 90. Qui ad argumentum contrarium respondet, nil aduersum nos probare: quia talem libertatem concedit ius ingredientibus absque voto: & cùm diuersa omnino ratio sit in adstrictis voto, non debet intelligi hoc obligare cum eadem libertate. Sic ille, & apud ipsum Caiet.2.2.*quæst. vltim.art.*4. *dub.*3. Sotus *lib.*7.*de iust.quæst.*2.*art.*1. *ad* 3. Aragon 2. 2. *quæst.*88. *ad* 2. Valentia 2. 2. *disp.*6.*quæst.*6.*punct.*4.Rodrig.*tom.*2.*sum.cap.*95.*n.*2. Petr. Ledesma 2.*tom. summa, tract.* 10.*cap.*3. *dub.*7. *casu* 4. Toletus *lib.*4 *sum. cap.*17. *num.*12.& *cap.*18. *num.*1. Armilla, Angles, Ricard. Syluest.& alij. Sic etiam tenent Bonac. *disp.*4.*quæst.*2.*punct.*5.§.6. *num.*22. Pellizzar. *tom.*1. *tract.*4. *cap.*1. *quæst.*11. *num.*60. Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.*4.*cap.*3. *num.*1. Basseus *tom.*2. *votum* 1. *num.*48. Trullench *lib.*2. *cap.*2.*dub.*20. *num.*5. Lege Dianam *part.*4. *tract.*4. *resol.*25.

QVÆSTIO LVIII.

An ingrediens Religionem ex voto, possit licitè ab ea exire, interueniente iusta causa.

Respondeo vt certum: posse licitè exire, iusta interueniente causa, hæc autem interueniet, quoties vouens iudicauerit sibi non expedire perseuerare in Religione. Tunc autem potest hoc iudiciū ferre, vel casu, quo vouens timeat periculum alicuius grauioris mali, vel damni spiritualis, ob graues tentationes, quas patitur: vel casu, quo non speret, se posse cum gaudio, & animi tranquillitate seruire Deo in eo statu. Item si credat onera Religionis non posse sustinere sine multis dispensationibus. Vel si expertus sit labores, & difficultates esse longè maiores quàm cogitauerit: deinde, si videat eum statum non esse sibi commodum, aut gratum. In iis ergo casibus, potest vouens prudenter iudicare sibi non expedire perseuerare in Religione, & consequenter potest licitè ab ea recedere. Quia Ecclesia concedens nouitiis libertatem intra annum probationis, omnes hos casùs comprehendit, & ipsa vouentis intentio non videtur esse obligare se ad Religionem, nisi cum animi alacritate, ac viribus sufficientibus, vt pondus illius integrè valeat sustinere. Sic ex Suario *loco cit. num.*3. docet Pellizzar. *tom.*1. *tract.*4. *cap.*1. *quæst.*11. *num.*61. Et antea Maior *in* 4.*dist.*38 *quæst.*2.& Couarr. *de pactis*, 1.*p.*§.*ad finem*, quos refert Sanchez *lib.*4 *Decal. cap.*16.*num.*90.*in fine.*

QVÆSTIO LIX.

An saltem vouens Religionem vnà cum perseuerantia in ea, seu cum obligatione profitendi, teneatur ita perseuerare, vt non liceat sibi, neque ex causis iustis regredi, sicut (iuxta dicta) liceret, solo ingressu promisso.

Negant adhuc teneri huiusmodi vouentem ita perseuerare in Religione, vt non liceat sibi ex iustis causis recedere; omnes Doctores, qui docent, votum perseuerandi in Religione, & in ea profitendi, nihil addere voto ingrediendi Religionem, & ideò vtrumque impleri ingrediendo bona fide, & animo probandi, & postea ex iusta causa egrediendo. Ita tenent Sotus *lib.*7.*de iust quæst.*2.*art.*1 *ad* 1. *vers. Ex hac autem definitione*, Aragon 2.2. *q.*88. *art.*3. *ad* 2. *vers. Est aliud dubium.* Petr. de Ledesma *tom* 2. *sum. tract.*10. *cap.*3. *dubit.*7. *casu* 4. Sà *verb. votum, num.*13. quos pro hac parte refert Sanchez *lib* 4. *Decal. capit.*16.*num.*80. Quibus addit Prado Reginald. *lib.*18. *num.*383. Villalob. *tom.*2.*tract.*34.*diff.*8.*num.*8.Ioan. à S. Thoma 2.2. *quæst.*88. *disp* 29. *artic.*11. *notab. vltimo.* Gallego *in Bull. Cruciat.cap.*9. *dub.*163. Barthol. à S. Fausto *lib.*1. *quæst.*214. *à num.*6. Suarez *etiam tom.*3 *de Relig. lib.*4. *cap.*8.*num.*8. & Castro Palao *tom* 3.*tract.*16 *disp*,1. *punct.*4. *à num.*7. quos omnes addit pro hac parte Prado *cap* 31.*de voto*, *quæst.*7. §.4. *num.*35. Sed an omnes benè, postea videbimus.

Sed probabiliùs Respondeo, teneri ex vi voti à se facti ita perseuerare, & profiteri, vt non liceat sibi ex quacumque iusta causa egredi à Religione. Quod si de facto egrediatur, tenebitur iterum ingredi, ac profiteri. Ratio est, quia vouens in præsenti casu duo promittit, nempe ingressum, & perseuerantiam: ergo non satisfaciet solo ingressu, sed tenetur perseuerare, & profiteri. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal.cap.*16 *num.*81.dicens, hanc sententiam esse verissimam, citatque pro illa D. Thomam 2.2. *q.vltima, art.*4. *in corp.*& ibi *dub.*1. Caiet. Nauarrum *sum cap.*12.*num.*47.& *lib* 3. *consil. tit. de voto, in* 1. *edit. consil.*23.*num.*3. & *consil.*26 *num. vnico*, & *cons.*27. *num.*3. & *in* 2. *edit.consil.*3. *num.*5. & *consil.*26.*num. vnico*, & *cons.*37. *num.*3. Valentiam 2.2. *disp.*6. *quæst.*6.*punct.*4 *quæst.*4. Azorium *lib.*12. *cap.*22.*quæst.*8. Lopezium 1.*p instruct.cap.*45. *initio*, Rodrig. *tom.*2. *sum. cap.* 95. *num.* 7. Couarr. *de pactis* 1. *p.* §. 3. *ad finem*, Hostiens. Henricum, Abulens. D. Anton. Rosellam, Angel. Armillam, Syluestrum, Palacios, & Philiarcum. Quibus addi possunt Bonacina *disp.*4. *quæst.*2.*punct.*5. § 6. *n.*22. Trullench *lib.*2.*in Decal.cap.*1.*dub.*20.*num.*2. Candidos *disquis.*25. *art.*14. *dub.*26. *dicto* 21. Diana 1.*p. tract.*11.*Resol* 77.& 2. *p. tract* 13. *resol.*10. & *p.*6. *tract.*7. *Resol* 63. & *p.*8. *tract.*3. *resol.*53. cum Texeda *tom.*2. *lib.*3. *tract.*3. *num.*103. Prado *cap.*31. *de voto, quæst.*7.§.4. *num.*37. Item Lessius *lib.*2. *cap.*41. *num.*46. Torrell *de dubiis Regular. verb.votum, num.*42. Pellizzar. *tom.*1. *Regul. tract.*4. *cap.*1. *sect.*2. *num.*62. Qui pro hac parte refert Suarium *tom.*3. *de Relig. lib.*4.*cap.*4.*num.*1.& Palaum *loco cit.n.*7.& certè non malè, vt constabit ex eorum verbis, quæ infrà *q.*64. refero. Sic etiam Layman *lib.*4 *tract.*5.*cap.*6.*n.*13. Basseus *tom.*2.*votum* 1.*n.*46.

QVÆST.

QVÆSTIO LX.

An si vouens perseuerantiam in Religione, aliquam magni momenti difficultatem in ea experiatur, tempore voti ignoratam, possit licitè retrocedere.

RÉspondeo, posse. Sic Sanchez *loco citato, num.* 82. per hæc verba: Cæterum quamtumuis hic perseuerantiam vouerit, si talis aliquam magni momenti difficultatem in Religione experiatur, quam tempore voti inuincibiliter ignorabat, aut superueniat alia notabilis difficultas, potest licitè egredi. Quia hæc notabilis rerum mutatio excusat à voti obligatione. At cessante postea eo impedimento, tenebitur iterum illam ingredi, si illam specialiter vouisset. Quod si Religionem in genere vouerit, & in alia non esset ea difficultas, teneretur illam ingredi. Quia votum Religionis quoad perseuerantiam nondum impletum est. Atqui id impedimentum excusat solo tempore, quo durat, & respectu solius Religionis ad quam est. Hæc Sanchez, & ex illo Pellizzar. & Portellius *locis citatis*. Legantur à nobis dicenda *quæst.* 64.

QVÆSTIO LXI.

An Nouitius ingrediens Religionem ex voto, peccet mortaliter exeundo absque legitima causa.

RÉspondeo, quod sic. Quia huiusmodi verè vi voti ad Professionem obligatur: ergo sub mortali tenetur illam facere, nisi aliàs ad eam deserendam intercedat iusta causa, ex assignatis suprà *quæst.* 58. Sic communiter Doctores. Caiet. 2. 2. *quæst.* 189. *artic.* 4. *dubit.* 3. Philiarc. *de Officio Sacerd. tom.* 1. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 20. *ad finem*. Quos sequitur Sanchez *lib.* 4. *Decal. capit.* 16. *num.* 92. (non 22. vt Leges apud Palaum) Layman *libro* 4. *tract.* 5. *cap* 6. *quæst* 4. *num.* 12. *concl.* 3. Palaus *tom* 3. *tract.* 16. *disp.* 1. *punct.* 4. *num.* 5. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 7. § 4 *num.* 41. Trullench. *lib.* 2. *Decal cap.* 2. *dub.* 10. *num.* 6.

QVÆSTIO LXII.

An etiam peccet mortaliter, aut saltem venialiter, qui ingrediens Religionem liberè, & sine voto, illam sine causa deserit.

NEgant peccare necdum venialiter, Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 3 *num.* 6. & Palaus *punct.* 4. *num.* 4. his verbis: Existimo namque, nouitium ingredientem sine voto, nullo peccato maculari ex eo quod Religionem deserat motus aliquo honesto fine; tametsi absque causa rationabili, hoc est, absque eo, quod sentiat Religionem sibi esse difficilem, vel incommodam, sufficit, si sentiat minus gratam. Ratio est, quia nullum est præceptum, quod nouitium adstringat ad perseuerandum; eum potius omnia iura clament, liberum esse ad deserendam Religionem. Iure autem naturali (sic Lege, non *luce autem naturali*) nequaquam obligatur in assumpto habitu perseuerare. Sicut enim pro libito potuit non assumere, ita pro libito potest illum deserere, eo solùm, quod minus gratus sit, præcipuè cum illum continuare non possit, quin professione adstringatur. Aliàs omnes incipientes consilium aliquod Euangelicum exercere, v.g. eleemosynam facere, orationes fundere, obligati essent in illo perseuerare in perpetuum, quod non est dicendum. Hæc & alia, Palaus. Legatur.

Sed probabiliùs Respondeo: Peccare, non mortaliter, vt omnes docent, sed venialiter tantùm. Sic Prado qui id probat ex Caietano *in sum. verb. Inconstantia*, vbi docet, peccare venialiter illum, qui inordinatè desistit à bono proposito: ergo multo magis, qui absque rationabili causa deserit Religionem assumptam. Deinde quia hæc videtur communis animi conceptio. Et in Hispania videmus consuetudinem introductam, quod in Collegiis maioribus Complutensi, Salmantino, & Vallisoletano, non admittuntur vt Collegiales, qui nouitij fuerunt in quauis Religione: quod non ob aliud videtur introductum, nisi quia isti notantur vt inconstantes. Rursus nouitiatus est quasi inchoatio status permanentis, & ideo specialis ratio est de illo, ac de operibus consiliorum aliorum. Hæc Prado *capit.* 31. *de voto, q.* 7. §. 4 *n.* 44. Qui in summario appellat oppositum *falsum*. Sed immeritò profectò; est enim probabile, & satis, vt conuincit Authoritas Doctorum, qui illud sequuntur. Vt probabilius ergo tenem nostrum placitum Caiet. 2. 2. *q.* 189. *art.* 4. *dub.* 3. Azor *tom.* 1. *lib* 11. *cap* 22. *q.* 6. *vers* *Si quæras*, Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 16. *num* 92 *& lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 19. Petr. Ledesma *de statu Relig cap* 5. *concl.* 4. *assert.* 2. Bartholom à S. Fausto *lib.* 1. *q.* 220. Peyrin. *tom.* 2. *de Prælato, quæst.* 3. *c. p.* 1. § 4 *n.* 110. Hieron. Garcia *tom.* 1. *Politica Regul tract.* 2. *diff.* 5. *dub.* 7. *num.* 4 Syluester, *Religio* 5 *q.* 8. *fine*. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 6. *q* 4. *num.* 12. *concl* 3. Diana 3. *parte, tract.* 2. *resol.* 19. *vers. Vnde patet*, & *part.* 7. *tract.* 11. (non 9. vt legi *in eius sum. verb. nouitius, n.* 5.) *resol.* 26. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 10. *num.* 6.

Quod si quæras, ad quam speciem huiusmodi reducatur peccatum? Respondeo quod variant Doctores. Nam alij illud reducunt ad speciem leuitatis, & inconstantiæ. Alij ad speciem temeritatis; alij esse ingratitudinis peccatum affirmant; alij resistentiæ diuinis inspirationibus. Legatur Prado loco citato.

QVÆSTIO LXIII.

An eodem modo teneatur perseuerare qui vouit esse Religiosus, ac qui vouit Religionem.

NEgant aliqui Doctores, putantes diuersa esse vota sub his formis emissa, & ideo amplius obligare votum essendi Religiosum, quàm votum ingrediendi Religionem. Quippe nullus est Religiosus per ingressum Religionis, sed per Professionem in ea emissam, & ideò hic tenetur perseuerare, at qui vouit Religionem, solo ingressu in nouitiatum satisfacit tali voto, cum verè ingrediatur Religionem. Ita Caiet. 2. 2. *quæst.* 189. *art.* 4. *ad* 1. Couarr. *de pactis* 1. *p.* §. 3. *ad finem*, Valac. 4. *dist.* 38. *disp.* 1. *post* 4. *concl.* & Armilla *verb. nouitius, num.* 10. *vers. Socrates vouet.*

Sed

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod prædicta vota verè sint æquivalentia, & eundem sensum faciãt,& ideo eodem modo obligent. Ratio est, quia votum ingrediendi Religionem, etiam tendit ad statum,& aliquo modo ad illum obligat: & è contra votum essendi Religiosum, licèt magis explicet ipsum statum, intelligitur tamen secundùm formam iuris communis,& consequenter non excludit conditionem, *Si post sufficientem probationem iudicauero talem statum mihi conuenire.* Vnde fit,vt licèt verba dictorum votorum sint diuersa,res tamen sit eadem, sicque non magis obliget vnum votum, quàm aliud. Sic Suarez monet talem videri communem intentionem vouentium, *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 4. num. 14.* Et ex illo Pellizzar. *tom 4. tract. 4 cap. 1. sect. 2. q 27.* & antea Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 16. num. 83.* Azor. *lib. 12. cap. 12. q. 7.* & alij.

QVÆSTIO LXIV.

An si ligatus voto perseuerandi in Religione, ob aliquam iustam causam exeat, aut expellatur, teneatur denuò ex causa cessante ingredi?

NEgat ex Suario Palaus *tom. 3. tract. 16. disp. 1. punct. 4. fine*, his verbis: Cæterùm satis probabile censeo, in supradicto casu te voto satisfecisse, neque obligatum esse iterum ingredi. Sic docuit Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 4. cap. 4. n. 15.* Et me eius ratio conuincit. Quia vouens profiteri, non debet præsumi se voluisse obligare omnibus modis,& viis,quibus possibilis est Professio; sed,solum præsumi debet,se voluisse obligare ad profitendum, si receptus semel in probatione, pet. ipsum non steterit,quia hic modus obligationis benignior est, & Ecclesiæ stylo conformis: ergo assompta probatione, si iustè egrediatur, vel à Prælato expellatur, voto sufficienter satisfecit. Deinde votum Religionis, & votum perseuerandi in Religione, vota sunt de Professione facienda, & licèt votum perseuerandi amplius obliget, quàm votum Religionis, quia obligat ad grauiores difficultates superandas: at non video, qua ratione obliget ad illas superandas, non solum in vna probatione, sed in omnibus possibilibus Hæc omnia Palaus.

Sed probabiliùs Respondeo: Teneri denuò ingredi, vt constat ex dictis suprà q. 60. Sic Sanchez, Pellizzar.& Portell. ibi citati. Quibus addo Navarrum *cap. 12 n. 46.* Laymannum *lib 4. tract. 5. cap. 6. num. 13.* Bonac. *tom. 3. disput. 4. q. 2. punct. 5. §. 6. num. 12.*

QVÆSTIO LXV.

An qui ex voto ingressus est Religionem, & ante Professionem ob iustam causam exiit, aut expulsus est, teneatur ex vi dicti voti, seruare castitatem.

NEgat teneri seruare castitatem, si sine sua culpa vouens expulsus est, Prado *cap. 31. de voto, q. 7. § 4. n. 45.* ita dicens: Vouens Religionem,si sine sua culpa repulsus est, non tenetur in sæculo manens seruare castitatem: quia hæc non includitur in voto Religionis, nisi emissa Professione. Ita ille.

Sed ego, vt certum Respondeo, præfatum vouentem non teneri ex vi voti seruare castitatem manendo in sæculo, siue suâ culpâ, siue sine illa exeat,aut à Religione ante Professionem expellatur. Quia,vt benè Prado,castitas non includitur in voto Religionis ante emissam professionem:ergo si ante hanc exeat à Religione vouens,siue sine sua culpa, siue cum illa, non tenetur ex vi dicti voti seruare castitatem. *Confirmatur.* Quia votum Religionis per se non obligat ad castitatem,quia non est votum castitatis,sed votum assumendi statum continentem castitatem:ergo ante illius assumptionem non obligat. Sic docent omnes. Caiet. *2.2. q. 18. art. 3 ad 2. dub. 1.* Ioan. à S. Thoma *disp. 29. art. 11.* Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 11.*& penes ipsum Rosella, Angel. Armilla, Nauarr, Angles,& Azor. Trullench. *lib. 2. cap. 2. n. 10. dub. 11.*

QVÆSTIO LXVI.

An qui in sæculo vouit Religionem, simul & castitatem, teneatur ad castitatem in sæculo seruandam, si in Religione non admittitur, vel ab illa ante Professionem exit quacumque ex causa?

REspondeo eum distinctione dicendum, quod verè teneatur, si principaliter vtrumque vouit; secus verò si principaliter vouit Religionem solam, & veluti accessoriè castitatem, quam faciliùs in ea seruare posset. Sic Trullench *loco cit.* his verbis: Si vouens Religionem,vouit etiam principaliter castitatem, tenetur eam in sæculo seruare, etiamsi à voto Religionis liber sit ex quacumque causa. Quia sic castitas est independenter à voto Religionis promissa. Si verò principaliter vouit solam Religionem, & veluti accessoriè castitatem, quam faciliùs in ea seruare posset,liberatus voto Religionis, liberatur quoque voto castitatis: quia hæc dependet accessoriè à voto Religionis,& cessante principali, cessat accessorium. Sic ille ex Nauarro *lib. 3. consil. tit. de voto, in 1. edit. consil. 4. n. 1. & in 2. consil. 13. n. 1.* Sanchez *lib. 4. cap. 16. n. 13.* & Sà *verb. votum, n. 19.* Pellizzar. *tom. 1. tr. 4. cap. 1. sect. 2. n. 91.* Qui ait cum Sanchez probabilius esse, votum castitatis factum dependenter à voto Religionis non obligare ante Religionis ingressum: benè tamen ab ipso ingressu,etiam pro tempore Nouitiatus.

In casu autem quo vouens dubitet, an vouerit castitatem dependenter à Religione? Tunc dicunt aliqui censendum esse, promissam dependenter à Religione. Alij contrà dicunt, existimandum esse, promissam fuisse principaliter, & independenter à voto Religionis. Alij denique distinctione vtentes, dicunt inspicienda esse verba voti. Et ideo, si vtrumque principaliter significant, censetur vouisse castitatem independenter à Religione. Si verò verba significant solam Religionem tunc non tenetur vouens ad castitatem ante assumptam Religionem, etiamsi dubitet, an voluerit se ad castitatem obligare independenter à Religione,quia tunc possessio stat pro libertate voluntatis. Sic Trullench loco cit. citans Sanchez *lib 4. cap. 16. n. 14.* & Bonacinam *tom. 1. disp. 3. q. 7.* (lege to q. 2.) *punct. 5. §. 6. n. 13.* Sic etiam Bassæus *tom. 2. votum 1. num. 44. fine.*

Quaestio LXVII.

An qui in saeculo, & in articulo mortis vouit cuidam Priori paupertatem, castitatem, & obedientiam, vt eius Religionis priuilegiis fruer etur teneatur haec omnia seruare, & etiam Religionem ingredi.

Respondet sapientiss. Nauarrus huic casui, dicendo, quod in primis praedictus vouens non fuerit per praedicta vota factus Religiosus Ordinis Prioris, quia hic non habebat potestatem incorporandi illum suae Religioni, quod requiritur. Deinde secundò ait, quod praedictus vouens non est obligatus ad intrandam Religionem; quia non promisit intrare. Rursus tertiò, quod teneatur in saeculo ad seruandam castitatem, & paupertatem tanquam vota simplicia; non vero ad obedientiam. Quia id obedientiae votum non fuit acceptatum, saltem legitimè, à praedicto Priori, nec ab eius Conuentu, & ipse non habuit animum obligandi se Episcopo, vel alij Praelato, plusquam erat ante votum. Sic meus Nauarrus *lib. 3. consil. tit. de voto, cons. 9.*

Sed ego Respondeo *Primò*, tanquam certum Praedictum vouentem, nec esse Religiosum, nec teneri ad intrandam Religionem, ratione votorum, quae emisit, vt benè probat Nauarrus, cuius dictum in hac parte approbant Sanchez, & Trullench. infra citandi.

Respondeo *Secundò*, probabilius est, quod praedictus vouens, non solum teneatur ad seruandam in saeculo castitatem, & paupertatem; sed etiam obedientiam à se promissam. Quia sola Religiosi Professio indiget acceptatione, vtpotè quae est mutuus contractus. At obedientia in saeculo seruanda absque vlla ipsius Religionis obligatione, non indiget acceptatione, vt vouentem obliget. Quia id votum, sicut & alia duo, paupertatis, & castitatis, emissum est Deo, & in Dei honorem, & non illius Praelati, aut Religionis gratia, aut quasi cum ipsis contrahendo. Sic Sanchez *lib 4. cap. 16. n. 16.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 10. n. 21.* Addentes, quod ille, qui vouit seruare in domo sua Regulam alicuius Religionis, teneatur illam seruare; & obedire Praelato illius, vt Regula praescribit. Non tamen teneatur esse sub Episcopi obedientia, eo quòd id non promisit.

Quaestio LXVIII.

An votum simplex castitatis, aut ingrediendae Religionis, impediat, & dirimat matrimonium.

Respondeo vt quid certum, quod impediat licitè iniri matrimonium; non tamen dirimat, vt iam diximus *2. p tract. 9. de matrimonio, disp. 23. §. 5. quaest. 1.* vbi per aliquas quaestiones, de aliis, quae ab aliquibus Doctoribus hic tractantur, latè egimus. Legantur Sanchez & Trullench *locis citatis.*

Quaestio LXIX.

An qui vouit ingressum Religionis, satisfaciat voto assumptione Episcopatus.

Affirmant aliqui Doctores, eo quòd Episcopatus est status perfectior statu Religioso, vt constat *ex cap. licet, de Regul. & cap. veniens, de iureiurando*: sed sic est, quod infringit votum qui illud in melius commutat; ergo. Ita tenent Abbas, Rodrig. Sà, & alij, quos citauimus suprà *disp. 18. §. 3. quaest. 59.*

Sed vt quid longè probabilius, Respondeo, non satisfacere voto Religionis per assumptionem Episcopatus, vt cum multis Doctoribus defendimus suprà, loco citato.

Quaestio LXX.

An voto Religionis ligatus peccet mortaliter, si Episcopatum acceptet, eo Religionis votò nondum impleto.

Negant aliqui Doctores docentes, nec venialiter peccare. Ità Henriquez *lib 10. cap. 32.* numvltimo, ità dicens: Si Episcopus ante electionem, aut consecrationem votum emiserat intrandi Religionem intra certum tempus, quod iam completum est, quidam putant declaratione iuris, & Pontificis obligari, vt priùs impleat votum; quia tutior status Religionis, non impedit statum Episcopi, & Regularis Episcopus ad plura tenetur, nempe etiam ad vota, habitum, & quasdam Religionis obseruantias. At sanè Pontifex id tantù consuluit, & fortasse homini, quem videbat parum aptum Episcopatui. Cum tamen satis impleri videatur votum Religionis, dum commutatur in statum Episcopi de se perfectiorem. Quia votum simplex non dabet esse impedimentum melioris boni, sicut nec Professio impedit eligi, aut consecrari in Episcopum. Quia Episcopus consecratus non potest occasione voti transire in Religionem, nisi Papa dispenset: Haec Henriquez. Quem pro hac parte citat Sanchez infrà. Sed non aduertit, quod in Glossa oppositum doceat Henriquez, dicens quod prima sententia D. Thomae sit communis, tutior, & sequenda in praxi. Citat etiam Sanchez pro hac sententia, & benè, Emman. Rodrig. *in 2. tom. sum. cap. 6. num 6.*

Sed probabiliùs Respondeo, peccare mortaliter. Quia acceptans Episcopatum, admittit (inquit Sanchea) impedimentum Religionis promissae, & sic erit voti reus. Quamuis enim non repugnet, vt Religiosus fiat Episcopus, repugnat tamen, vt Episcopus fiat Religiosus; quia vt Episcopus fiat Religiosus, oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus versari, quae dignitatem Episcopi dedecent: Insuper, oportet vt omnia, quae possidet, & Episcopatum renunciet: quod absque Pontificia licentia fieri nequit: At vt Religiosus fiat Episcopus, satis est eum à sicorum Praelatorum obedientia eximi, & subiici soli Pontifici. Sic ille *lib 4. cap. 17. num. 5.* & docent D. Thom. *2. 2 quaest. 89 artic. 3. ad 1* & ibi Caiet. *dubit. 2. & quaest. 185. art. 6. ad 1.* Syluest. *verb. Religio 2. q. 10. & verb. votum 3. fine.* Angel. *verb. votum 2. num. 12. & votum 3. numer. 15.* Azor. *lib. 11. capit. 16. quaest. 2. cap. 22. quaest. vltima.* Suarez *tom. 3. de Relig.*

*lib.*1. *cap.*19. *num.*9. Layman *lib.*4. *sum. tract.*5. *cap.*7.*q.vltima*. Castro Palao *tom.*3. *tract.*16.*disp.*1, *punct.*6. *num* 5. Trullench.*lib.*2. *cap.*2. *dub.*10. *in fine*, Pellizzar. *tom.*1 .*tract.*4.*capit.*1.*sect.*2.*quaest.*25. *num.*86. Lessius *lib.*2. *cap.*4. *num.*89. Miranda *in Man. tom.*1.*quaest.*20.*art.*9.

QVÆSTIO LXXI.

An praedictus voto Religionis ligatus, non solùm peccet mortaliter acceptatione confirmationis, seu collationis, qua verè Episcopatus obtinetur: sed etiam acceptatione electionis, qua non Episcopatus, sed ius ad Episcopatum conceditur.

NEgandum videtur, eo quòd ius non impedit Religionis ingressum cum propria voluntate dimitti, vt constat ex *cap. Inter corporalia, de translat. Episcop.* & ex illo docet Hostiensf.*num.*2. *verb. Resignet*, & Sanchez *loco cit. num.*6.

Sed adhuc probabiliùs Respondeo, etiam peccare mortaliter in tali acceptatione. *Tum*, quia caponitur periculo acceptandi confirmationem, & se impeditum reddendi ad exequendum votum Religionis. *Tum* etiam, quia inutilis, & irrisoria est acceptatio, praeter voluntatem eligentium, quae statim ex obligatione dimittenda est. Sic omninò Palaus *num.*5. *citato*.

QVÆSTIO LXXII.

An qui ligatus voto Religionis, acceptat collationem, seu confirmationem Episcopatus, teneatur petere à Pontifice licentiam renuntiandi Episcopatui, vt votum exequatur.

NEgant aliqui Doctores, eo quòd licèt iure communi attento, talis licentia desideretur, at in casu eius textus *in cap. Per tuas*, eam concessit illi Episcopo, & in eo omnibus aliis simile votum dignitatem praecedens habentibus: ergo si talis licentia est iam concessa, non erit necessariò denuò exigenda à Pontifice. Et ideò ita tenet Caiet. 2.2. *quaest.*189.*art.*3.*ad* 1.*dub.*2. & Tabiena *verb. Episcopus, quaest.*7.*num.*8.

Sed oppositum omnino Respondeo dicendum, nempe quod dictus Episcopus confirmatus, etiamsi nondum consecratus sit, teneatur licentiam petere à Sum. Pontifice renunciandi Episcopatui, vt votum Religionis à se antè emissum exequatur. Ratio est, quia haec licentia est medium omnino necessarium ad executionem voti: ergo stante obligatione exequendi votum, stat obligatio apponendi media illius executioni necessaria. Antecedens probatur: quia Episcopus iam confirmatus, est obligatus Ecclesiae spirituali vinculo, ac veluti matrimonio, atqui hoc vinculum solùm est solubile per consensum summi Pontificis, qui solus curam Ecclesiae plenariè gerit: ergo tenetur ab illo solutionem, & licencentiam transeundi ad Religionem petere.

Nec obstat quod contrarij opponunt, nempe, talem licentiam esse iam concessam *in d.cap. Per tuas*. Quia contra est, quod ibi nullum est verbum, ex quo haec generalis licentia colligatur. Nec certè expediens erat sic concedi: quia saepè conuenientius est, ob necessitatem Ecclesiae in Episcopatu assumpto perseuerare, quàm eo dimisso ad Religionem transire, & ideo in casibus futuris oportet, vt maneat in arbitrario Papae, re maturè considerata, vel date licentiam intrandi Religionem, vel super voto intrandae Religionis dispensare. Sic Sanchez *lib.*4. *cap.*17. *num.*6. Azor *tom.*1. *lib.*11. *cap.*22. *q. vltima*, Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.*1. *cap.*20. *a num.*1. Layman *tom.*2. *lib.*5. *tract.*5. *cap.*6. *fine*. Castro Palao *tract.*16. *disp.*1. *punct.*6. *a.*5. Pellizzarius *tom.*1.*tract.*4.*cap.*1.*sect.*2.*q.*25.*n.*86.

QVÆSTIO LXXIII.

An item qui ligatus voto Religionis acceptat electionem Episcopatus, teneatur etiam exigere licentiam à Sum. Pontifice ad renunciandum, vel resignandam electionem Episcopatus.

AFfirmat teneri etiam talem licentiam exigere à Papa, Pellizzar. loco cit. vbi huic, quam proponit, quaestioni, videlicet: *Ad quid teneatur qui post votum ingrediendi, aut profitendi Religionem, suscipit Episcopatum?* Ita respondet. Respondeo, eum non solùm peccare mortaliter contra votum: sed teneri, vel resignare Episcopatum, si tantùm sit electus, idque etiam authoritate Papae, vel si sit etiam confirmatus, petere à Papa licentiam transeundi ad Religionem. Ita ille.

Sed vt certum Respondeo, non teneri praedictum exigere licentiam à Sum. Pontifice ad resignandam electionem Episcopatus in se factam, quia ipse propria authoritate id potest facere. *Primò*, quia textus *in cap. inter corporalia, de translat. Episcop.* solùm decernit, quod non possit Episcopus confirmatus resignare Episcopatum absque Pontificis licentia: ergo non est extendendus ad Episcopum solùm electum. *Secundò*, quia per electionem non acquiritur Episcopatus, sed solùm ius ad illum: ergo non requirit eandem licentiam, quam confirmatio, qua verè Episcopatus obtinetur. *Tertiò*. Quia id solùm conuincit ratio pro nostra sententia *sup. q.*72. adducta. Et ideò sic sentiunt Sanchez, ea Hostiensi *n.*6.*citato*. Palaus *n.*4. Layman *cap.*6.*cit. fine*.

QVÆSTIO LXXIV.

An dictus Episcopus voto Religionis ligatus, possit voti huiusmodi dispensationem petere, vt Episcopatum retinere liceat.

REspondeo vt certum: Posse talem dispensationem petere, si causa iusta subsit. Quia si ante Episcopatum potest, à fortiori poterit illo assumpto. Sic Laymon. *tom.*1.*lib.*4.*sum. tract.*5.*cap.*6. *fine*, & Palaus *punct.*6. *citato*, *etiam fine*. Pellizzar. *num.*86.*citato*.

QVÆSTIO

QVÆSTIO LXXV.

An talis Episcopus, cùm petit licentiam ingrediendi Religionem, teneatur manifestare Pontifici votum à se emissum, si simpliciter petita non conceditur.

AFfirmant teneri manifestare, si aliàs licentiam obtinere non possit, Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 20. num. 5.* Quem citat, & sequitur Palao *tom. 3. tract. 16. disp. 1. punct. 6. num. 7.*

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri Episcopum votum Pontifici manifestare, dum eam licentiam petit. *Primò*, quia id facere nequit sine detectione proprij peccati, quod in acceptatione eius Episcopatus commisit. *Secundò*, quia vt suprà diximus, Religiosus emittens votum de re sibi interdicta, licèt teneatur petere licentiam à suo Superiore non tamen tenetur manifestare votum: ergo similiter nec tenebitur Episcopus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 17. fine*, Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 6. fine*, Pellizar. *tract. 4. cap. 1. sect. 4. num. 86.*

DISPVTATIO XXII.

De voto aut iuramento Religionis exequendo, ab his emisso, qui debitis, aut ratiocinijs reddendis sunt obstricti.

QVÆSTIO PRIMA.

An attento iure antiquo sit valida Professio illius, qui pressus est ære alieno.

NEGANDVM videtur, eo quòd profitendo redditur impotens ad soluendum debita, quibus est pressus.

Sed vt quid certum Respondeo, attento iure antiquo, esse validam. Quia persona debitoris non est serua creditorum, nec eis debita, quamuis sit obligata ad satisfaciendum: ergo tenebit traditio, quia debitor se Religioni per Professionem tradit, etsi ob aliquam circumstantiam peccet. Sic omnes. Maior *in 4. dist. 38. q. 17.* Merina *C. de Restit. q. 3. causa 8. ad 5.* Angles *florib. 2. p. quæst. Quis teneatur restituere, art. 2. diff. 1 a.* Nauarra *lib. 4. de restit. cap. 4. dub. vltimo, in noua edit. num. 77.* Carbon. *de Restit. q. 85. dub. 3.* Quos omnes sic citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. num. 2.* Quibus addi possunt Suarez, Portell. Pellizzar. mox citandi, Bordonus *de Professione Regulari, cap. 3. quæst. 29. num. 96.*

QVÆSTIO II.

An etiam sit valida Professio pressi ære alieno, attento iure nouo.

NEgat Sanchez *num. 2. citato*, eo quòd existimet, esse nullam talem Professionem, post constitutionem Sixti V. ait namque: Quia nullo iure

Ecclesiastico ea Professio irritatur ante Sixti V. constitutionem. Hæc Sanchez.

Sed iam vt certum Respondeo, etiam nunc esse validam talem Professionem. Quia quoad hoc constitutionem Sixti moderauit Clemens VIII. vt aduertit Pellizzar. *tom. 1. tract. 2. cap. 4. q. 21. n. 50.* ibi: Vnde stante hac moderatione, Professio grauatorum ære alieno est valida, etsi illicitè ij aliàs admittantur, quippe quæ iure communi valebat, & modò per constitut. Sixti V. non irritatur, cùm quoad hoc, ista fuerit reuocata, & ad ius commune redacta. Quod si talis Professio est valida, vtique & valida erit admissio ad nouitiatum, cuius validitas necessariò præsupponitur ad valorem Professionis, vt patet. Et hoc insinuat Suarez suprà *lib. 5. c. 7. n. 21.* dicens, Bullam Sixti V. moderatam fuisse quoad hoc, vt Professio prædictorum hominum valeret quoad illicitam eorum exceptionem, & pœnas recipientium in suo adhuc mansisse rigore. Hæc omnia Pellizzarius. Et tenet etiam Portel. *in dub. Regul. verb. Nouitij qualitates, num. 19. vers. Aduerte etiam*, Rodriguez, Miranda, Vecchius, Donatus, quos citat, & sequitur Bordonus vbi suprà, *vers. secundo dubio*, & alij. Nec dissentit Sanchez. Nam oppositum nobiscum sentit esse dicendum post constitut. Clement. VIII. *cap. 19. cit. n. 21.*

QVÆSTIO III.

An pressus ære alieno possit Religionem ingredi, si debita quibus est obstrictus, sint incerta, hoc est nulli determinato debita, ac proinde pauperibus restituenda.

REspondeo tanquam certum, posse ingredi (imò & debere, si adstrictus est voto) Ratio est, quia si hæc obligatio restituendi, nempe pauperibus, non tam iustitiam, quàm pietatem spectat iure Ecclesiastico potius, quàm naturali exercendam, abundè videtur impleri, si se, suaque omnia Religioni tradat: nam nil magis pium excogitari potest. Sic tenet Pellizzar. *tom. 1. Man. Reg. tract. 4. cap. 4. q. 21. n. 46.* vbi ita quæstioni propositæ satisfacit: Respondeo distinguendo, vel debita sunt incerta (siue ex parte creditorum, eo quòd non constet quinam ij sint, siue ex parte ipsius debitoris, eo quòd dubitet, num verè debeat) & non impediunt ingressum Religionis, si ingressurus non habeat vnde soluat, aut certè vnà cum sua persona omnia sua bona tribuat Religioni. Nec in casu, quo sit impotens ad soluendum, tenetur prius quærere, aut lucrari vnde restituat, immò nec per breue tempus expectare, etsi certò speret se intra illud habiturum, vnde soluat. Cùm enim restitutio nulli certæ personæ fieri debeat, parum refert creditoribus, etiamsi omittatur ob præsentem impotentiam. Sic ille, & antea Aragó 2. 2. q. 88. art. 12. ad 1. Rodrig. *tom. 3. qq. Regul. q. 10. art. 9. notab. 1.* quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. num. 4.* Suarez *etiam tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 7. n. 1.* Palaus *tom. 3. tract. 16 disp. 1. punct. 7. §. 4. n. 1.* Portel. *in dub. Reg. verb. nouitij qualit. n. 19. vers. Notat etiam Rodriguez*, Miranda *tom. 1. Man. Prælat. q. 17. art. 7.* Naldus *verb. Religiosus, n. 2.* Peyrinus *de R. S. q. 1. cap. 25. §. 3.* Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 4. dub. 22. num. 1.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 8 a.* Bartholom. de Vecchis in *praxi Nouitior. disp. 2. dub. 13. num. 15.* & alij communiter.

QVÆSTIO IV.

An etiam possit Religionem ingredi, qui obstrictus est debitis incertis, non solum nomine proprio, sed etiam alieno.

NEgat Sanchez *n.4. cit.* Quia existimat doctrinam quæstione antecedenti traditam, limitandam esse, vt procedat in debitis, nomine proprio, non alieno. Si enim (dicit) aliquis acciperet à Petro quantitatem pecuniæ pauperibus, vel piis operibus restituendam, & illam consumeret, non posset Religionem ingredi, si breui tempore speraret habiturum, vnde satisfaceret. Quia illud debitum est debitum Iustitiæ, & certæ personæ debitum, nempe Petro, cuius voluntatem, accipiendo pecuniam, tacitè obligatus fuit adimplere. Sic in substantia Sanchez. Quem sequitur Trullench. *loco citato.*

Sed probabiliùs Respondeo, etiam huiusmodi debitorem posse Religionem ingredi. Quia (vt benè Palaus loco cit.) si dictus Petrus, qui nomine proprio incerta debet, non impeditur ob id debitum à Religionis ingressu; neque ille impediendus erit, quippe qui eandem quam Petrus habebat, suscepit obligationem, ipse enim eam in illum transtulit traditione pecuniæ. Sic Palaus *num. 2. cit.*

QVÆSTIO V.

An qui debitis certis est adstrictus, possit licitè ingredi Religionem, antequam soluat.

REspondeo, vt certum: minimè posse Religionem ingredi, antequàm debita certa, si possit, soluat. Quia id constat tum ex iure communi, *c. 1. de obligatis ad ratiocin.* Tum etiam ex constitut. Sixti V. vbi expressè prohibentur in Religionem recipi grauati ære alieno. Tum denique, quia cùm soluendum sit, tenetur lege iustitiæ id ita curare, vt Religionis ingressus in creditorum præiudicium minimè cedat. Sic Sanchez *num. 3.* & omnes DD. Legantur citati.

QVÆSTIO VI.

An qualibet debita, etiam leuia, si sint certa, impediant ingressum Religionis.

REspondeo, vt certum: quod non. Quia vt impediant, debent esse ingentia, & supra vites hæreditatis. Vnde si quis habeat parua debita, non prohibetur Religionem ingredi. Quia id denotant hæc verba Sixti, *Non posse recipi grauatos ære alieno ingenti, & supra vires suas.* Sic omnes. Legantur Portell. *loco cit. num. 19.* vers. *Notanda tamen.* Pellizz. *quæst. 21. num. 46.* Rodrig. *loco cit.* & alij. Botdonus *num. 96. vers. Tertio dubio.* Vbi ait, quod ille dicitur ingenti ære alieno grauatus, qui supra vites facultatum ita oneratus est, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia iam sit illata, vel inferenda timeatur.

QVÆSTIO VII.

An qui ingenti ære alieno est obstrictus, impediatur Religionem ingredi, casu quo de præsenti habeat bona vnde soluat creditoribus, neque speret probabiliter in posterum habiturum.

AFfirmant impediri post Bullam Sixti V. Maldetus, & Syluius apud Dianam infrà.

Sed nihilominus Respondeo, tanquam certum: Non impediri. Quia cum extra Religionem impotens sit ad soluendum, frustra in sæculo occasione æris alieni soluendi maneret. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 19. num. 3.* Addens idem dicendum esse quando constaret fore, vt intra Religionem æquè, aut melius lucraretur bona, quibus solueret. Sed hoc, vt ipse adiicit, rarissimè, aut nunquam accidet. Sic etiam Nauarr. *Comment. 1. de Regularibus num. 8.* Portell. *num. 19. cit. vers. Nota etiam*, ex Rodriguez *quæst. 10. citata, art. 9.* Palaus *disp. 1. cit. punct. 7. §. 4. num. 1.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 22. num. 2.* Vbi addit, nec teneri in hoc casu licentiam petere à iudice. Diana *part. 4. tract. 4. resol. 85.* & alij apud ipsum.

QVÆSTIO VIII.

An item possit intrare Religionem, adstrictus ingenti debito, casu quo consentiat creditor, vel quia remittit debitum, vel quia acceptat cautionem, aut alienam conditionem debitoris.

REspondeo vt certum: Tunc etiam posse intrare. Quia tunc verè non manet debitor. Sic Rodriguez, & Portell. *locis citatis.* Sanchez etiam *lib. 4. cap. 19. num. 3.* ibi: Secundò constat, debitorem iniustè facturum, si cùm bona habeat ad soluendum creditoribus, non soluat ante ingressum Religionis, aut sufficientes disponat, vt tempore statuto, illis satisfiat. Sic etiam Pellizzar. *tom. 1. tract. 2. cap. 4. q. 21. n. 46.* ibi: Vel debita sunt certa, & hæc sine dubio impediunt debitori ingressum Religionis, si sint ingentia supra vires hæreditatis: aut certè creditores non remittent debitum, vel omnino, vel acceptando cautionem, aut aliam conditionem à debitore. Quamquam si debitor sit valdè diues, adeòque habeat vnde soluat abundanter, possit admitti ad Religionem, data cautione supradicta, aut imposita obligatione de soluendo super bona propria immobilia; cùm & creditores sint tuti de solutione, & consequenter immeritò sint inuiti quoad ingressum Religionis faciendum à proprio debitore. Sic Pellizzar. ex Portellio, Rodrig, Miranda, Peyrino, & Sanchez. Botdonus *q. 29. cit. num. 96. vers. octauò.*

QVÆSTIO IX.

An qui oneratus est ingenti debito, & de præsenti non habet vnde soluat, probabiliter tamen sperat, quod breui tempore, manens in sæculo acquisiturus sit bona, quibus soluat, ingredi possit Religionem antequam soluat.

AFfirmant nonnulli docentes, non teneri tunc debitorem detineri in sæculo, adhuc pro illo breui tempore ad soluendum creditoribus, sed posse statim in Religionem transire, dummodo omnium bonorum suorum cessionem faciat in creditorum fauorem. Quia (inquiunt) persona hominis liberi non est creditoribus obligata, sed eius bona: ergo illis cedendo satisfaciet: ergo non tenebitur expectare in sæculo ad acquirendum bona, vt integrè soluat. Ita D.Thom. 2.2.q 189. *art.6. ad* 3. & ibi Caiet. Palud. *in* 4.*dist* 38. *q*.3 *art*.2.*num*.5. D. Thom. 2. *p. tit*.11. *cap*.2. §.1. *fine, &* 3. *p. tit*.16. *cap*.2. §.5. Rosella *Religio* 2.*n*.5.*& verb. Restitutio* 16.*n*.1. Angel *Religiosus, n*.6. Siluester *Religio* 2.*q*.4. *& ibi*. Tabiena *q*.11.*n*.12.& Armilla *n*.5. Viguer.*lib. instit.cap*.17. §.1.*ver*.25. Aragon 2.2.*q* 62.*art*.8. *causa* 8.*&* *q*.88. *art*.12.*ad* 1. Pedraza *in sum. præcepto* 7.*in fine, ante vers. la quarta es*, & dicit probabile Sà *verb. Religio, n*.1. his verbis: Obligatus ad debita, etiam eum iuramento, potest ex feruore charitatis ingredi Religionem, quam profitendo cedit bonis, nec ad aliud tenetur, secundùm probabilem quorumdam opinionem. Alij prius soluendum, si possit, differendo aliquantum ingressum: nec posse cum grandi proximi damno suæ saluti consulere. Hæc Sà. Tenet etiam hanc partem vt probabiliorem Verticellus *tract*.3. *q* 50. *num*.3. citans pro se Saytum *in Claui Reg. lib*.10. *tr*.5.*cap*.7. *num*.15. Filliucium *tract*.32. *cap*.5.*q*.8.*n*.155.& alios.

Sed multò longè probabilius Respondeo, non posse prædictum debitorem Religionem ingredi, si breui tempore manens in sæculo, arte aliqua, vel ingenio, & industria valeat acquirere bona, quibus soluere creditoribus possit. Ratio est: Quia in hoc casu absolutè censetur debitor potens ad soluendum, cum absque graui difficultate (vt supponimus) & breui tempore id facere possit. Nec certè æquitas iustitiæ patitur, ob sequenda consilia, creditoribus grauiter præiudicare, & præcepti naturalis restituendi obligationem omittere. Sic Palaus *tom*.5. *tract*.16.*disp*.1.*punct*.7.§.4.*n*.3. ex Nauarro, *comment. de Regular. n*.8. *ratione* 6. *solutione ad* 4. Azorio 1.*p.lib*.12. *cap*.1 *q*.5. Petr. Nauarra *lib*.4. *de restit. cap*.4.*diff. vltima, n*.78.*&* 79. Sanchez *lib*.4 *cap*.19. *n*.8. Suario *tom*.3. *de Religione, lib*.5. *cap*.7. *n*.2. & Lessio *lib*.2.*cap* 41.*dubit*.5. *n*.32. Quibus ego addo Ægid. Trolleneh, *lib*.2. *Decal.cap*.2. *dub*.21.*num*.2. Pellizzarium *tom*.1. *tract*.2. *cap*.4. *q*.21. *n*.74. *vers. Respondeo adhuc*.

QVÆSTIO X.

An saltem possit statim ingredi Religionem Debitor, casu quo manens in sæculo, non possit breui spatio temporis comparare bona, quibus soluendo sit.

AFfirmant multi Doctores, docentes: Tunc posse debitorem Religionē ingredi, modò cedat bonis in fauorem creditorum, & non possit breui tempore, idest per biennium, aut (ad summum) triennium, manendo in sæculo acquirere bona, quibus sit soluendo. Probant. Quia persona debitoris pro debitis non ita adstringitur, vt ipsa sit debita, & quasi captiua instar seruorum, sed tantùm obligatur ad illis satisfaciendum: sola autem eius bona sunt priori modo alligata: ergo si sit moraliter impotens ad satisfaciendum, sufficiet quod bona, quæ habet, tradat creditoribus: at reputatur moraliter impotens, qui non potest proximè acquirere bona, quibus soluat, aut certè non sine magna difficultate: vt vel hinc pateat, quod sicut censetur moraliter impotens ad soluendum, qui nequit acquirere absque iactura famæ, ita, & censeri debet, qui non potest sine notabili difficultate, & maximo detrimēto boni spiritualis, quale est diu expectare in sæculo, modo supra dicto. Hæc Pellizzarius pro hac sententia, quam vt probabilem tantum sequitur *tom*.1. *tract*.2. *cap* 4. *q*.21. *numer* 47. Et vt probabiliorem Sanchez *lib*.4. *Decalogi, cap*.19.*num*.7. *&* 8. sequutus Nauarrum *Comment*.1. *de Regular. n*.8. *specialiter in ratione* 6. & *in solut. ad* 4. Azorium *lib*.12. *cap*.1.*q*.5. Petr. Nauarra *lib*.4. *de restit. cap*.4. *difficult. vltima, num*.78. *&* 79. & Maiorem *in* 4.*dist*.38. *q*.17. *concl*.3. Quibus addi possunt Lessius *lib*.2. *cap*.16. *dub*.8. *num*.72. *&* 73. & *cap*.41. *dubit*.5. *num*.32. Trullench *lib*.2. *Decal.cap*.2.*dub*.22.*num*.6. Et à fortiori D.Thom. Caiet. Siluest. Aragon, Palud. Angel. Rosella, & alij citati pro prima sententia *quæst*.9. Ita etiam Diana *p*.3. *tract*.2. *resol*.41. & *p*.4.*tract*.4.*resol*.81. vbi citat Suarium 3.*p.de Relig lib* 5. *cap*.7. *num*.2. Lugo etiam *de iust. tom*.1. *disp*.21.*num*.67.

Alij contrà dicunt, minimè posse debitorem Religionem ingredi, si habeat probabilem spem satisfaciendi creditoribus, etiam post biennium, aut triennium. Probant. Quia præceptorum naturalium obligatio omittenda non est ob opus consilij, & perfectionis, quale est Religionis ingressus, atqui dum debitor spem moralem habet satisfaciendi, etiam post longum tempus, nempe, post biennium, & triennium, obligatione præcepti naturalis astringitur: ergo omittere illam potest ob ingressum Religionis, qui est opus consilij. Sic Valentia 2.2. *disp*.5. *quæst*.6 *punct*.7. *vers. Præter hæc*. Ioan. Medina *C. de Restitut. quæst*.3. *tota causa* 8. Carbon. *de restit. quæst*.85. *dub*.5. & Suarez *tom*.3. *de Relig. lib*.5.*cap*.7.*num*.11. apud Palaum.

Horum Authorum sententiam ampliat adhuc Palaus, dicens quod si debitor habet spem soluendi per dilationem ingressus Religionis, teneatur ille expectare in sæculo, non solū biennio, aut triennio, sed quadriennio, & sexennio. Probat, quia ipsemet Sanchez *n*.8. fatetur, & benè, si intra biennium potes notabilem quantitatē debiti soluere, te non posse Religionem ingredi. Ponamus ergo intra sequens biennium aliam notabilem quantitatem te soluere

 posse,

posse, & tertio biennio integrè debito satisfacere: nescio qua ratione in huiusmodi casu posses Religionem ingredi. Nam qua parte obligatus fuisti illo primo biennio expectare, ob soluendam illam notabilem quantitatem videris obligandus secundo, & tertio biennio: ergo debitum, quod intra quinquennium, vel sexennium solui potest, non præstat facultatem Religionem ingrediendi. Quocirca, vel dicendum est, nullam esse obligationem expectandi, neque vno mense, sed dimissis bonis, te posse statim Religionem ingredi, vel esse obligationem expectandi quadriennio, & sexennio, si intra illud tempus debito fieri potest satis. Et hoc mihi magis probatur. Hæc Palaus *punct.* 7. *cit.* §. 4. *n.* 7.

Sed huius Doctoris placitum mihi non placet, Quia ex ipsiusmet argumento conuincitur, quod si debitor tenetur expectare sexennio, teneatur & amplius sine præfinitione temporis. Nam ponamus, quod debitor possit intra quadriennium notabilem quantitatem debiti soluere, & intra sequens quadriennium aliam notabilem quantitatem possit, & tertio quadriennio integram; nescio qua ratione in hoc casu posset Religionem ingredi. Nam qua parte fuit illo primo quadriennio obligatus expectare ob soluendam illam notabilem quantitatem, videtur obligandus secundo, & tertio quadriennio, immò & in quarto, & quinto sine termino. Quare vel dicendum est, nullam esse obligationem expectandi, adhoc pro breui tempore, vt dixere Authores primæ sententiæ relati à nobis *q.* 9. vel debere omnino expectare etiam per longissimum tempus, vsque soluat integrè debitum, si debitor habeat spem intra illud soluendi, vt docent Valentia, Metina & alij Doctores citati pro secunda sententia. Pro qua omnino est Angles 2. *p. vbi de restitut. quæst. quis à restitutione sit liber, art.* 2. *diff. mihi* 9. (Suario 12.) *concl.* 1. *&* 4. & alij.

QVÆSTIO XI.

An ad minus statim possit ingredi Religionem, qui obstrictus est ingenti debito, orto tamen ex liberali sua promissione.

Respondeo tunc posse statim Religionem ingredi. Quia non tenetur manere in sæculo ad illud debitum soluendum. Ratio est. Quia omnes hæ liberales promissiones tacitam imbibunt conditionem, *nisi ad meliorem vita frugem fecerim transitum.* Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 10. 28. *&* 31. Medina *C. de restit. q.* 3. *causa* 8. *ad* 4. Azor 1. *p. lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 4. Siluest. *verb. Religio* 2. *q.* 4. *&* 5. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *numer.* 13. Palaus *tom.* 3. *tr.* 16. *disp.* 1 *punct.* 7 § 4. *numer.* 6. Diana *p.* 4. *tract.* 4. *Resol.* 82. Vecebius *disp.* 2. *dub.* 13. *numer.* 15. Suarez, & Trullench, mox citandi.

QVÆSTIO XII.

An item debitor ex voto possit ingredi Religionem, non soluto debito.

Respondeo etiam posse. Constat ex nuper dictis. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 12. *n.* 1. vbi ita ait: Si quis debitor sit tantum ex voto, vt si vouit dare Calicem, aut centum alicui Ecclesiæ, potest ingredi Religionem, non soluto eo voto, sed in Religionem commutando; & potest sua bona parentibus relinquere. Hæc ille ibi, *&* *num.* 6. Quid autem dicendum sit de promissionibus hominibus factis, & ab ipsis acceptatis, infra videbis.

QVÆSTIO XIII.

An deinde quando debitor ingenti ære alieno adstrictus, est voto Religionis ligatus, & accedit tempus, quo votum obligat, teneatur statim ingredi Religionem, nec possit ob debita differre eius ingressum.

Affirmant teneri statim ingredi ratione voti Religionis, quo debitor est ligatus, S. Thom. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 3. *quæst.* 1. *ad* 7. & ibi Palud. *q.* 3. *art.* 2. *num.* 15. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 1. *fine.* Turrecrem. 17. *q.* 1. *in sum. art.* 5. *num.* 15. & alij.

Alij negant teneri statim ingredi Religionem, sed potius e contrà teneri differre ingressum pro breui saltem tempore, donec soluat, quando est probabilis spes potentiæ soluendi expectato dicto breui tempore, biennio (videlicet) vel triennio, vt quidam volunt; vel vt alij, adhuc quinquennio, & sexennio, iuxta varias sententias *quæst.* 10. adductas. Quia non obstat votum superueniens ei obligationi, ne expectare teneatur. Quia non licet alicui voto se obligare cum creditorum damno. Et ideò ita tenent Nauarr. Azor, & alij, quos sequitur Sanchez *cap.* 19. *citato, n.* 10. Qui addit idem dicendum casu, quo id votum antecesserat hæc debita. Quia superuenit notabilis mutatio vinculi iustitiæ obligationis soluendi creditoribus, & eorum damni ex ingressu imminentis, quæ iustam differendi ingressus eo tempore causam præbent. Nec votum in hoc violatur, sicut præberet magna parentum necessitas superueniens. Sic ille, & ex illo Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 6.

Sed ego iuxta doctrinam datam *q.* 10. Respondeo dicendum, verè teneri dictum debitorem differre Religionis ingressum, non solùm pro breui, sed etiam pro longissimo tempore, si intra illud, soluendi spem probabilem habeat. Sic conuincitur ex ratione supra data, *q.* 10. & tenent expressè Gerson 2. *p. tract. An liceat grauate debitis intrare Religionem, Alphab.* 39. *lit. X. & T.* & Supplementum Gabrielis *in* 4. *dist.* 58. *q.* 1. *art.* 5. *dub.* 2. & alij.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIV.

An debitor, si neglecta obligatione soluendi debita, profiteatur in Religione, teneatur exire è Monasterio ad illa soluenda.

AFfirmant Medina *C. de restit. quæst. 3. causa 8. ad 5.* & Angles *2. punct. quæst. Quis à restituere sit liber, art. 2. diff. 9. concl. vltima.* vbi ita ait; Si debitor non potest creditori satisfacere, nisi dimittendo habitum, vt quærat substantiam ad satisfaciendum, deponat habitum, dummodo fiat sine scandalo, vt recedendo ad Indos, vel alia longissima loca, atque ita propria industriâ lucretur bona, quibus restituat. Ratio est, quia obligatio ad Religionem, naturalem, & diuinam restituendi, obligationem non tollit, alioqui enim Religio multis peccandi fomitem ministraret: quod absit; nam prius ære alieno grauarentur, & postea, vt liberarentur, Religionem ingrederentur. Ita ibi, & *dub. 6* ita. *Quid si Prælatus nolit dare facultatem dimittendi Habitum, poteritne illo inuito, dimittere?* Medina negat posse. Conclusio. Poterit quidem dimittere habitum. Ratio est, quia non tenetur obedire, nisi in licitis, & honestis: & Prælatus sem illicitam facit impediendo medium ad restitutionem. Hæc Angles.

Alij contrà omnino dicunt, non teneri huiusmodi Religiosum egredi à Religione ad soluendum debita. Quia esto, quod ingrediendo Religionem grauatus ære alieno peccauerit, iam impotens factus est. Et ideo nec Prælatus talem licentiam concedere tenetur. Sic Siluest. *Religio 2. quæst. 4.* Sanchez *lib. 4. cap. 19. num. 15. & num. antecedenti,* vbi plures alios DD. citat.

Alij denique media via incedendo, sic respondent. Dicendum, quod aut debitor licitè fuit ingressus, & professus in Religione, aut illicitè, eo quòd grauiter contra iustitiam peccauerit profitendo, eo quòd tenebatur expectare in sæculo donec solueret. Si primo modo debitor fuit ingressus, & professus, minimè tenetur postea egredi ad soluendum debitum, nec petere ad id licentiam; immo nec acceptare illam, quamuis offeratur. Nam si à principio illud debitum non potuit impedire licitam professionem, quomodo poterit obligare postea ad egressum? cùm turpiùs egrediatur Religiosus, quàm in sæculo sine professione antea maneret.

Si verò secundo modo, hoc est illicitè, est ingressus debitor Religionem, tunc dicunt teneri ad soluendum intra Religionem, si possit, vel relicta Religione, si necesse sit, ex facultate Superioris si eam possit obtinere, vel si non possit, etiam sine illa: quia profitendo intulit iniuriam creditoribus, & non potuit se donare, nisi cum onere, quod tunc habebat: & posterior obligatio cum iniuria facta non potuit præiudicare priori, cap. *veniens*, & cap. *intellecto, de iureiur.* ita Nauarrus *comm. 1. de Regular. num. 7. & comment. 2. num 42. & 47.* Palacius, Medina, & Angles. Quos omnes citant pro hac parte Suarez *tom. 3. lib. 6 cap. 10. num. 5.* & Trullench *lib. 2. Decal. c. 2. dub. 22. num. 18. & 20.* Sed aduerte, quod Angles & Medina sine vlla distinctione docent partem affirmatiuam huius quæstionis, vt constat ex verbis relatis Iosephi Angles.

Sed ego absolutè, & sine vlla distinctione Respondeo cum Sanchez, nec teneri dictum debitorem professum, immò nec posse exire è Monasterio, ad soluenda debita. Tum ob rationem factam. Tum etiam, quia durissimum, & longè à communi vsu alienum medium sit hoc. Sic cum aliis Sanchez citatus, Nauarra *lib. 4. de Restitut. cap. 4. fine.* Suarez & Trullench *locis citatis.*

QVÆSTIO XV.

An saltem dictus debitor professus, teneatur intra Monasterium manibus laborare, vel aliâ viâ decenti bona acquirere, quibus possit creditoribus satisfacere.

AFfirmant quidam ad id teneri, salua Regulæ obseruantia, & de Prælati licentia, quam tenetur sanè concedere. Quia cùm dictus Religiosus commodè id possit præstare, lex naturalis obligans ad soluendum, obligat ad eum laborem assumendum. Ita tenent Medina *C. de Restit. quæst. 1. causa 8. ad 5.* Nauarr. vbi supra, *comment. 1. num. 8* Angles *art. 2. diff. 9. mihi (Sancio 12.) concl. 3.* Maior. *dist. 38. quæst 17. concl 4.* Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. Antuo. Abbas, Cardinalis, Astens. Felinus, & alij, quos pro hac parte refert Sanchez *num. 14. iuncto num. 35* citant etiam Palaus, & Pellizzar. pro hac parte Suarium *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 10. num. 7.* Sed Trullench pro opposita, casu quo debitor licitè sit ingressus, & in Religione professus, vt infra.

Alij contrà negant, teneri manibus in Monasterio laborare ad soluendum debitum in sæculo contractum. Quia cùm talis debitor profitendo in Religione, caruerit eo ipso bonis, iam soluendi præcepto liberatus est, vtpote quia incapax est aliquid proprium acquirendi, & iam Religionis obsequio, cui se per Professionem tradidit, magis tenetur, quàm creditoribus. Sic Palud *in 4. dist. 38. q. 3. ad 2. num. 15.* D. Anton. *2. p. rt. tit. 11. cap. 2. §. 1. fine, & 3. p. tit. 16. cap. 2. §. 3* Ros ila *Religio 2. num. 5. & verb. Restitutio 16. num. 1.* Angel. *verb. Religiosus, num. 7.* Siluest. *Religio 2. quæst. 4.* Tabiena *Religio, quæst 11. num. 12.* Aragon *2. 2 quæst. 62. art. 8. in casu 8.* Quos omnes refert, ac sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 19. num. 14. fine.* Quia (inquit) extraordinarium medium est, & difficile, cogi in Religione bona acquirere ad soluendum creditoribus. Et esto hic ingrediendo peccarit, iam impotens factus est. Et ita nec Superior eam licentiam concedere tenetur. Sic ille. Cui adiungo Palaum *tom. 3. tract. 16. disp. 1. punct. 7. §. 4 num. 8.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 2. cap. 4. quæst. 21. num. 49. vers. Porrè,* Dianam *p. 3. tract. 2. resol. 41. in fine,* Bordonum *de Professo Regulari, cap. 4. q. 29. n. 97.*

Alij denique mediam sententiam amplectendo, distinguunt sic. Si debitor licitè fuit Religionem ingressus, & professus, non tenetur manibus laborare, aut aliis mediis licitis procurare, vnde suis creditoribus satisfaciat, secus si debitor grauiter contra iustitiam profitendo peccauit, eo quòd tenetur expectare donec prius solueret: quia tunc tenetur Religiosus soluere debita, meliori modo quo posset, manendo intra Monasterium. Sic docet Trullench, *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 22. numer. 19. & 21.* vbi pro se citat Suarium *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 10. num. 4. & 8.* & Villalob. *2. p. tr. 35. diff. 6. num. 6.*

Sed

Sed ego Respondeo dicendum, quod licèt omnes relatæ sententiæ sint probabiles, tamen secunda mihi magis probatur, ob maiorem DD. qui illam sequuntur, authoritatem.

QVÆSTIO XVI.

An Conuentus, in quo profitetur debitor, teneatur pro eo restituere?

Respondeo vt certum. Non teneri, nisi vel casu: quo Conuentus ad soluenda debita sui Religiosi se obligauit: vel item casu quo dictus Conuentus sit hæres huiusmodi debitoris professi; quia tunc tenetur pro eo restituere, ac debita illius soluere, iuxta vires hæreditatis tantùm, seu bonorum, quæ ex illo Religioso acquisiuit. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 4. Sanchez *lib.* 7. *oper. moral. capit.* 31. *num.* 3. Trullench, *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 12. *num.* 25. Lessius etiam *lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 3. *num.* 12. *fine*, ibi: Si obstrictus debitis admissus fuerit, non tamen idcirco obligatur Monasterium, nisi quatenus ex ingressu factus est locupletior. Sic Lessius. Coius sententiam refert Palaus vbi suprà *num.* 8. & transit. Prima autem pars huius Resolutionis infra *quæst.* 18. probabitur.

QVÆSTIO XVII.

An deinde teneatur Conuentus ad soluenda debita sui Religiosi, casu quo post ingressum, & Professionem illius, hæreditate, legato, aut donatione, &c. dicto Religioso aliquid acquiratur.

Negandum videtur. Quia hæc non Religioso, sed ipsi Conuentui acquiruntur: quidquid enim Religiosus acquirit, non sibi, sed Monasterio acquirit: ergo.

Sed vt certum Respondeo: teneri Conuentum ex bonis quocumque eorum modorum acquisitis, satisfacere debitis sui Religiosi ante professionem contractis. Quia cum per Professionem nullatenus iuri creditorum derogatum sit, sicut ante Professionem tenebatur Religiosus dictus ex his bonis soluere creditoribus, ita Conuentus in ea bona succedens tenebitur.

Nec obstat ratio dubitandi. Quia regula illa: quidquid *Religiosus acquirit, Monasterio acquirit*; intelligitur nisi aliàs Religiosus ille oppressus ære alieno sit ad Professionem admissus: tunc enim non Monasterio, sed creditoribus acquirit quidquid arte, labore, industria, hæreditate, vel donatione comparat. Sic Sanchez *tom.* 3. *sum. lib.* 7. *cap.* 31. *num.* 4. & apud ipsum Felinus *cap. cum I. & A. n.* 10. *de sent. & re iudicata* Bertrandus *consil.* 22. *num.* 5. *vol.* 7. Monaldos *consil.* 30. *n.* 6. & 8. *vol.* 2. Azor. *tom.* 1. *institut. Moral. lib.* 12. *cap.* 10. *q.* 8. Tapia *in Authent. Ingressi, verb. sua, cap.* 18. *n.* 3. *de Sacrosanct. Eccles.* & Molina *tom.* 1. *de iust. disp.* 140. *col.* 2. Sic etiam ex Sancio Trullench *lib.* 2. *Decal. c.* 2. *dub.* 22. *n.* 25. vbi citat Nauarrum *comment.* 2. *de Regular. num.* 42. & Azorium *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 10. *n.* 48. Sed hunc malè citat. Quia ibi nil agit de hac re: benè tamen loco à Sanchez citato. Tenet etiam Bordonus *de Professione Regulari*, *cap.* 20. *q.* 36.

QVÆSTIO XVIII.

An rursus Conuentus teneatur ad soluenda debita sui Religiosi, adhuc casu, quo ex dicto Religioso nulla bona acquisiuerit?

Respondeo vt certum: Quod tunc non teneatur. Q. 10, vt ex super dictis constat, tota obligatio ad soluenda debita oritur ex bonis, quæ Conuentus acquisiuit: ergo si nulla bona ratione Professionis dicti Religiosi acquisiuit, nulla illius debita soluere tenebitur. Nam cùm Religio nihil debeat, obligatio personæ in illam transire nequit ex vi solius Professionis: nam delictum personæ in damnum Ecclesiæ redundare non debet, cap. *Delictum*, *de Regul. iur. in* 6. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 4. ex Siluest. *Religio* 8. *n.* 3. Trullench. *num.* 25. *cit. fine*. Legatur Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 31. per totum, vbi de hac, & aliis obligationibus Monasterij, occasione Professi, latè agit.

QVÆSTIO XIX.

An possit Prælatus absque consensu Conuentus concedere Religioso grauato debitis facultatem elaborandi in Conuentu, vt creditoribus satisfaciat?

Negat Angel. *v. Religiosus*, *n.* 7. ibi: Posset tamen Prælatus cum consensu Monasterij hoc ei concedere; aliàs verò non.

Sed multò probabilius Respondeo; Posse talem facultatem concedere Prælatum, etiam sine consensu Conuentus. Sic Medina *C. de restit. q.* 3. *causa* 8. *in solut. ad* 5. & Nauarr. *Commentar.* 1. *de Regular.* quos sequitor citatos Sanchez *libr.* 4. *Decalogi*, *capit.* 19. *num.* 16. Quamuis contra illos teneat, non obligari Prælatum ad illam concedendam.

QVÆSTIO XX.

An item, possit Prælatus concedere licentiam dicto Religioso, elaborandi extra Monasterium, ad soluenda debita, etiam dimisso Habitu?

Affirmat haud obscurè Angles 2. *p. flor. q. Quis à restituere sit liber, art.* 1. *diffic.* 9. *dub.* 6. vbi docet, quod si Prælatus nollet dare facultatem dimittendi habitum ad dictum finem, quod tunc possit dictus Religiosus illo inuito dimittere. Supponit ergo Angles, posse Prælatum talem licentiam concedere.

Sed vt certum Respondeo dicendum, quod licèt possit Prælatus concedere dicto Religioso facultatem elaborandi extra Monasterium, habitu retento, minimè tamen eo dimisso. Quia hoc modo solus potest Pontifex. Nam vt benè Sanchez, præceptum subueniendi Parentibus, vrgentius est, quàm præceptum

ceptum soluendi creditoribus: atqui solus Pontifex potest concedere Religioso licentiam, vt dimisso Habitu, sit extra Religionem, vt illis subueniat, vt dicemus *disput.* 23. ergo à fortiori solus ille poterit concedere Religioso, vt dimisso Habitu, sit extra Monasterium ad soluenda debita. Sic ille *lib.* 4. *Decalog. capit.* 19. *num.* 13. *& cap.* 10. *num.* 22.

QVÆSTIO XXI.

An dato quod Pontifex, aut alius Prælatus, concedat tali Religioso licentiam elaborandi, Habitu retento, aut dimisso, teneatur talis Religiosus elaborare.

RESpondeo quod non. Quia durissimum, & inusitatum medium est huiusmodi, vt soluat Religiosus debita creditoribus. Sic Sanchez vbi supra cum aliis *num.* 17. Legatur Nauarrus *lib.* 4. *de restitut. cap.* 4. *fine.*

QVÆSTIO XXII.

An obligatus ad ratiocinia reddenda, stando iure antiquo, & nouo, impediatur à Religionis ingressu, quousque rationem reddat.

RESpondeo vt certum dicendum, quod vtroque iure impediatur. Nam iure antiquo impeditur in capit. *legem, dist.* 53. (non 33. vt leges apud Palaum) capit. *vnico, de obligatis ad ratiocinia, & l. officiales, C. de Episcopis, & Clericis.* Iure verò nouo, ex constitut. Sixti V. *edita anno* 1587. (non 3583. vt item inuenies apud eoodem Palaum.) Sic omnes DD. Legantur Rosella *verb. Religio* 2. *num.* 4. & ibi Siluester *quæst.* 6. Armilla *num* 6. Tabiena *quæst.* 11. *num.* 12. Sanchez *lib.* 4. *capit.* 19. *num.* 19. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *disput.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 9. Pellizzarius *tom.* 1. *tractat.* 2. *capit.* 4. *quæst.* 23. *numero* 52. Portel. *in dub. regul. verb. Nouitij qualit. num.* 20.

QVÆSTIO XXIII.

An non solum obligatus ad ratiocinia Reipublicæ seu publica, verùm etiam ad ratiocinia priuatorum, impediatur ab ingressu Religionis.

RESpondeo vt certum quod quidquid sit de iure antiquo loqnendo, post constitut. Sixti V. vtrique impediatur. Constat, nam Pontifex generaliter de omnibus loquitur illis verbis, cum de omnibus dicat; vel *reddendis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit ne inferatur.* Sic docent omnes Authores, præcipuè nuper citati, inter quos Portel. *num.* 20 *cit.* vbi claritatis gratia notat, quod obligatio ad ratiocinia, ratione administrationis sit duplex: altera publica, vt Thesaurarius, Publicanus, Depositarius, Procurator Reipublicæ, & similes. Altera est priuata, per quam quis obligatur ad certam personam, vt tutor, curator, executor testamenti, & similes. Hi ergo omnes impediuntur à Religionis ingressu, quousque rationem reddant. Quod si durante hac reddendi rationem obligatione, de facto aliquis istorum ad professionem admittatur, professio erit valida, vt constat ex motu Clementis VIII. *expedito anno* 1602. vbi quoad hanc partem moderauit constitutionem Sixti V.

QVÆSTIO XXIV.

An si creditur, quod obligatus ad ratiocinia reddenda possit sine lite, grauamine, aut distractione rationem reddere, possit tunc ad Religionem admitti.

RESpondeo vt certum: Posse. Quia Pontifex solùm comprehendit eos, qui in reddendis ratiociniis ita obstricti sunt, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia iam illata sit, vel timendum sit ne inferatur. Ergo illi, qui absque lite, aut grauamine, aut distractione rationem reddere possunt, optimè poterunt ad Religionem admitti. Sic Pellizzar. *numero* 53. ex Suario *tom* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 7. *numer.* 21. Palaus §. 4. *citato, fine.* Sic etiam Sanchez *capit.* 19. *citato, num.* 29.

QVÆSTIO XXV.

An impediatur ab ingressu Religionis ille, qui ante ingressum sufficientem præstet cautionem, qua alij obligentur ad reddendam rationem pro ipso.

RESpondeo: Non impediri. Quia in hoc casu cessat ratio prohibitionis, quæ est timor litis, molestiæ, grauaminis, &c. Sic Pellizzar. *loco citato, num.* 53. ex Peyrino *de R. S. quæst.* 1. *cap.* 25. §. 3. & Diaz *in pract. capit.* 2. *numer.* 6. Qui addunt idem dicendum in casu, quo patrimonium illius, qui est obnoxius ratiociniis reddendis, & vult profiteri in Religione, aut illam ingredi, longè superet administrationi præstitæ; & rationes eius non sint adeò implicatæ, vt ei probabiliter credatur, inde inferri posse modestiam: quia tunc poterit hic admitti ad Religionem, & profiteri. Legantur dicta à nobis suprà *quæst.* 8.

DISPVTATIO.

DISPVTATIO XXIII.

De voto, aut iuramento Religionis, exequendo, ab iis, qui Parentes in necessitate existentes habent.

QVÆSTIO PRIMA.

An filij teneantur omittere, aut differre ingressum Religionis, ob leuem, aut communem parentum necessitatem.

ESPONDEO tanquam certum, Quod non. Quia in hoc casu necessitas Parentum, quasi nulla moraliter reputatur, comparatione tanti incommodi, quantum est priuari statu perfectionis. Sic omnes DD. Legantur D. Thomas 2. 2. *quæst.189. artic.6. & quæst.101. artic.4. ad 4. & quodlibet 26. artic. 1.* Suarez *tom. 3. de Relig. capit.5. num.3.* Palaus *tom. 3. tract.16. disp. 1. punct.7. §.5. in fine.* Trullench. *lib.4. Decal.cap.1. dub.23.num.2.* Pellizzar. *tom.1.tract.2 cap.4. q.18. num.39. fine,* Bordon. *de Profess. Relig. capit.3. quæst.47.num.134.*

QVÆSTIO II.

An saltem existentibus in extrema necessitate parentibus, teneantur filij Religionem non ingredi.

RESpondeo tanquam certum: Tunc teneri non ingredi, casu quo in sæculo manentes, non autem Religionem ingredientes, subuenire parentibus possint. Quia præceptum charitatis, & pietatis in nullo alio casu strictiùs obligare potest, Et in hoc sensu dixit Christus Matt.9. *Misericordiam volo, & non Sacrificium.* Sic docent omnes Doctores. Legantur citati.

QVÆSTIO III.

An ad minus possint ingredi Religionem filij, qui in extrema necessitate habent parentes, casu quo manentes in sæculo illis subuenire non possent.

RESpondeo dicendum ex dictis, tunc iam posse ingredi. Nam si manentes in sæculo, subuenire eis non possent, frustra manerent: ergo iam possent tunc ingredi. Et à fortiori, si Religionem ingredientes subuenire possent, tum cessione bonorum, & donatione; tum amicorum auxilio, & alia via, tunc enim non obligarentur à Religione abstinere, cum hæc non solum non est impedimentum satisfaciendi naturali obligationi Parentum; verùm potius iuuamen ad adimpletionem illius. Sic Palaus, & Trullench *locis citatis.* Qui idem dicunt de Parentibus comparatione filiorum. Legatur Bordonus *loco citato, n.136. fine.*

QVÆSTIO IV.

An non solùm in extrema, sed etiam in graui necessitate existentibus Parentibus, prohibeantur Filij ad Religionem transire.

NEgant tunc prohiberi aliqui DD. eo quòd existiment, non teneri filios manere in sæculo, nisi quando necessitas Parentum est extrema, aut speratur fore, ingresso filio in Religionem. Probant, *Tum* quia *Matth.10. & Lucæ* 14. dicitur, non posse esse Discipulum Christi, qui amore sui, Parentes non odit. *Tum etiam,* quia D. Hieronym. in Epistola ad Heliodorum ait; *percalcatum patrem pergendum, & summum pietatis genus esse, in hac re crudelem esse.* Propter hoc, ita tenent Alens. 3.*p.q.33. mem.4. art.* 2. Abulens. *cap.8. Matth q.6.* Et loquens de astricto Religionis voto, Altissiodorens. *lib.3. summa, tract.22. cap.1.q.2.*

Sed tanquam certum Respondeo, tunc etiam prohiberi filios ad Religionem transire, si aliunde Parentibus succurri ab aliis non possit, & ipsi discedendo ingressum Religionis, eorum grauem necessitatem sublenare valeant. Probatur *Primò* ex textu *in cap. si qui filij, 30. dist.* quod est Concilij Grangrens. & approbatur à Leone IV. cap. *De libellis ead. dist.* vbi anathematizat deserentes Parentes necessitate pressos, occasione cultus diuini.

Secundò, Quia propter opera consilij, non debet prætermitti præceptum diuinum, & naturale: at filius tenetur præcepto naturali diuino subuenire Parentibus in graui necessitate constitutis: ergo id omittendum non est propter consilium ingrediendi Religionem. Sic S. Thomas 2.2. *quæst.189. art.6. in corp. & quæst.101. art.4. ad* 4. & ibi Caiet. noster Henricus de Gandato *quodlib 6. quæst.19.* Rosella *Religio* 2. *num.7.* & ibi Siluest. *quæst.7.* Nauarr. *cap.14. num.14.* Toletus *lib.5. sum. cap 1. num.5.* Sà *v. Religio, num.2.* Azor. *tom.1. lib.12. cap.1. quæst.8.* Rodrig. 2. *tom. summa, cap 6. num.4. & qq. Regul. tom.3. quæst.13. art.5. dicto* 4. Angel. Tabiena, Atmilla, Corduba & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.20. num.3.* Sic etiam Suarez *tom.3. de Relig. lib.5. cap.5. num.21.* Lessius *lib.2. cap.41. dubit.3. num. 34.* Layman *lib.4. tract. 5. cap.6. num.2.* Palaus *tom.3. tract. 16. disp.1. punct.7. §.5. num.5.* Pellizzar. *tom.1. tract.2. cap.4. quæst.18. num.39.* Trullench *lib.4. cap.1. dub.23. n.4.* Villalob. 2. *p. tract. 35. diff. 7. num.* 8. Bordonus *de Professione Regulari, cap.3. quæst.47. num.134. & sequentibus.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

An saltem casu, quo filius votum Religionis emisisset, tunc posset Religionem ingredi, non obstante graui necessitate Parentum.

AFfirmant expresse Altisiodrens. loco supra citato, & à fortiori alij DD. pro prima sententia adducti.

Sed adhuc tanquam certum Respondeo, necdum in hoc casu posse filium Religionem ingredi, siue ille votum Religionis emisisset ante indigentiam parentum, siue post illam, siue illa durante. Ratio est, quia si votum fiat à filio post indigentiam Patris, non potest illum obligare pro tempore illius indigentiæ, quia esset illicitum, vtpote rei contra præceptum diuinum naturale. Si verò fuit factum antea, etiam non obligat, quia non potest obligare ad rem, quæ ob mutationem rerum facta est materia illicita, & iniqua: ergo. Sic docent D. Anton Castro, Silueft. Rodrig. Corduba, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.4 cap.20 n.8* Suarez *tom.3 lib.5. n.16.* Pellizzar. supra, *num.42.* & Palaus *num 6.* Qui addunt, quod si dubium sit, an necessitas Parentum tanta sit, vt ad illam subleuandam filius obligetur, tunc non possit propriâ authoritate voti executionem omittere. Quia obligatio voti est certa, & excusatio necessitatis dubia. Est tamen sufficiens causa, vt ex dispensatione voti executio differatur. Sic Suarez, Sanchez, & Palaus. Sic etiam Bordon. *de Profess. Regulari, cap. 3. q.47.* & omnes.

QVÆSTIO VI.

An ad minus casu, quo filius nequiret extra Religionem esse, absque periculo committendi aliquod mortale, tunc posset, non obstante Parentum necessitate, ad Religionem transire.

REspondeo dicendum, quod tunc iam posset. Quia ordo charitatis postulat salutem propriam spiritualem præferri temporali bono Parentum. Sic S. Thom. *quodlib.10.art.9* Silueft. *Religio 2 quæst.7.* Lessius *lib.2.cap.41.dubit.3. num.44.* Toletus *lib.5. sum.cap.1.n.6.* Corduba in *Regul. D. Franc. cap.2. q.6.art.1.* Sanchez *cap.20.cit.num.11.* Suarez *cap.5. cit. num.32.* Palaus *num.7.* Trulleneh. *num.8.* Qui benè aduertunt, id non esse intelligendum de quolibet probabili periculo; quia aliàs vix vllus esset, qui omissa Parentum necessitate, non posset Religionem petere; cùm rarus sit, qui manens in sæculo non multis mortalibus maculetur, à quibus liber existeret Religionem ingrediens. Sed intelligi debere de periculo proximo peccandi, & tali, quod sub reatu mortali obligatus sit filius vitare, medio Religionis ingressu, aliàs aduersus naturale & diuinum præceptum succurendi parentibus non præualebit. Quod vix est moraliter possibile, vt aiunt Suarez & Palaus. Vnde vix potest dari casus huiusmodi, propter quem filius ob effugiendam occasionem peccandi transire ad Religionem possit, existentibus in graui nessitate Parentibus. Vnde à fortiori id est omnino tenendum casu, quo Parentes sint in extrema necessitate, quia id periculum in ea contingere omnino est impossibile, vt dicit Sanchez.

QVÆSTIO VII.

An item casu, quo parentes filium ad peccatum inducant, & prouocent, possit tunc filius Religionem ingredi, non obstante quacumque Parentum necessitate.

AFfirmant absolutè aliqui, quod stante hac inductione, aut prouocatione, adest regulariter filio periculum consensus, ob quod vitandum, & se incolumem reddendum, fugere Parentes potest, immò & tenetur. Sic D. Thom. *2. 2. quæst.101. art.4. in corp. & ad 1.* vbi ait: Si Parentes nostri nos prouocent ad peccandum, & abstrahant à cultu diuino, debemus quantum ad hoc, eos deserere, & odire. Ita etiam Tabiena *verb. Pietas, quæst.2 num.2* & ibi Armilla *num. vnico*, in principio, vbi ita ait: Pietas parentum non potest tenere filios, quin eis inuitis, ingrediantur Religionem: dummodo parentes habeant, vnde viuere possint, & sustentari sine illis: vel quando ipsi traherent filios ad peccatum & ſo ministrando Parentibus abstraherentur à diuino cultu. ita ille. Et Bordonus *de professione Regulari, cap.3.q 43.n.138.*

Sed clariùs Respondeo dicendum *Primò*: Non eo quòd filius inducatur, aut prouocetur ad peccandum à Parentibus, tenetur, aut potest Religionem ingredi, relictis in graui necessitate illis. Patet, quia verè potest filius manere in sæculo à parentibus separatus, & euitare hoc modo periculum peccandi, & subuenire illis: ergo si ingrediendo Religionem id præstare non possit, iniquè ingrederetur deserendo in necessitate Parentes; cùm tunc Religionis ingressus non esset medium necessarium ad se securum à peccato seruandum. Sic Palaus *num.8.* ex Suario *lib.5. cap.5. num.12.* Sanchez *cap.20.cit.num.12.* Trulleneh *lib.2.cap.2.dub.23.sub num.6.*

Respondeo *secundò*. Tunc licebit filio, relictis in necessitate graui Parentibus, ad Religionem transire, quando alio modo nequit inductionem, aut prouocationem ad peccandum vitare, quàm Religionis ingressu (quod rarò continget.) Legantur Sanchez, Suarez, Palaus, & Trullench vbi supra, qui latè de hac materia tractant.

Respondeo *tertiò*, in casu, quo filius ligatus Religionis voto posset licitè deserere Parentes in necessitate, & Religionem ingredi tunc verè teneretur ad id, Quia cùm in illis ingressus sit licitus, votum illius obligabit. Sic Sanchez *n.13.*

QVÆSTIO VIII.

An filius iam professus teneatur è Religione egredi, vt extremæ necessitati Parentum subueniat.

NEgant teneri, immò nec posse exire, repugnante suo Prælato, ad subueniendum necessitati extremæ Parentum, eo quòd per Professionem iam mortuus sit mundo, nec est sui iuris, sed Prælati, D. Thom. 2.2. *quæst.* 101. *art.* 4. & *quodlib.* 3. *art.* 6. & *quodlib.* 10. *art.* 9. Caiet. 2.2. vbi supra, Alex. de Alex. 3. *part. quæst.* 33. *mem.* 4. Quibus adiungi possunt Nicol. de Lyra super *cap.* 14. *Matth.* Angel. *verb. Religiosus*, *num* 32. Syluester *Religio* 6. *quæst.* 9.

Sed tanquam qui certum Respondeo, teneri egredi, quantumuis repugnante Superiori, ad subueniendum parentum necessitati extremæ si non sit alius, qui illis subueniat. Ratio est, quia ad subueniendum extraneo in hac necessitate, teneretur quilibet Religiosus, renitente Prælato, claustrum egredi: vt si extraneus in puteum incidisset, cui solus Religiosus subuenire posset. Sic communiter DD. Angles *flor.* 2. *p. quæst. vnica de voto, art.* 2. *diff.* 13. *concl.* 1. & 2. Medina *C. de restit. quæst.* 3. *causa* 8. Tabiena *verb. Pietas*, *fine*, & ibi Armilla, Nauarr. *cap.* 14. *num.* 14. Corduba *in sum. quæst.* 141. *art.* 2 *opinione* 4. *punct.* 1. Rodrig. *tom.* 2. *summa*, *cap.* 6. *num.* 4. Barthol. de Medina *in sum. cap.* 14. §. 14. Maior, Adrian. Abulens. Corradus, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 14. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2 *dub.* 24. Villalob. 2. *part. tract.* 35 *diff.* 7. Bordon. *de Profess. Religiosa, cap.* 3. *quæst.* 50. *num.* 140. Bonac. & Donatus apud ipsum.

QVÆSTIO IX.

An Prædictus Religiosus teneatur, aut possit dimittere Habitum, ad subueniendum extremæ necessitati Parentum.

NEgant Angles *loco citat. concl.* 2. Quia multò melius (inquit) in quocumque euentu poterit retento Habitu, Parentibus adiumento esse, siue concionando, siue Confessiones audiendo, siue artem mechanicam, aut laboralem exercendo. Ita ille, & Medina §. 14. *citato.*

Sed etiam tanquam certum Respondeo, non solùm posse, sed etiam teneri, etiam dimittere Habitum, si ad subleuandam talem necessitatem opus fuerit. Quia id conuincit etiam ratio facta, & probat Corduba loco citato, *opin.* 4. *punct.* 2. his verbis. *Y no es lo mismo inizio de la necessidad extrema. Porque como està dicho, en el primero punto de esta quarta opinion, la extrema no tiene ley: y para su socorro basta muy poco, y poco tiempo. Loqual todo no es reputado ser contra su Regla, ni Profession, ni estado del Religioso. Como es salir sin licencia de presto del Monasterio, y quitarse el Habito, y tomar vna espada para librar à vno que se ahoga, ò que le matan enemigos, ò vnos perros, y tomar dineros el Fraile de S. Francisco, para comprar vn pan, ò vna vestidura para vno que se muero de desño, y peligra si no se prouèe desta manera. Y esto se puede hazer como està dicho en el primero punto.* Hæc Corduba. Quem citat, & sequitur Sanchez *num.* 14. *citato*, Fagundez mox citandus. Nam si ius naturale (ait) eis concedit maius, egressum nempe à Religione; cur non etiam minus. Sic ille. Qui omnes benè aduertunt, non facilè Religiosum decipiendum, existimando necessitatem Parentum esse extremam, quæ solummodo est grauis. Deinde quod teneatur Religiosus ad Monasterium redire, cum primùm ei necessitati subuenerit. Sic etiam Nauarrus *lib.* 3. *consil. de Regalar. consil.* 3. *alias* 26. *n. vnico*, Trullench, *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 24. *n.* 2. Fagundez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *num.* 23.

QVÆSTIO X.

An Religiosus Professus possit facere contra suam Regulam, ad subleuandam extremam necessitatem Parentum.

NEgat Angles *q. de voto, art.* 2. *diff.* 13. *concl.* 2. ibi: Tenetur enim seruare Regulam, quantum in se fuerit, obedientia dempta. Oppositum tenet Pater Antonius Cordubensis. Ita Angles. Citat etiam Corduba pro hac parte D. Thomam, & Caiet. 2.2. *quæst.* 105. *art.* 4. Alex. de Alex. 3. *part. quæst.* 33 *mem* 4.

Sed Respond. dicendum, quod etiam possit. Quia necessitas caret lege. Sic Corduba, vt constat ex verbis eius relatis *quæst. antecedenti.* Et antea ibidem vers. *La quarta opinion, fol. mihi* 375. *pag.* 2. vbi ait id esse commune.

QVÆSTIO XI.

An item filius Professus teneatur exire è Monasterio ad subueniendum necessitati, non solùm extremæ (vt habitum est) sed graui Parentum.

AFfirmant aliqui Doctores, docentes teneri filios professos egredi, petita tamen, & non obtenta licentia, ad subueniendum graui necessitati Parentum, siue talis necessitas antecesserit Professionem, siue eam subsequeretur. Quia de præcepto, & iure naturali obligantur filij iuuare, ac alere Parentes in graui necessitate positos, si possunt: ergo ad id non potest obstare votum Religionis. Ita tenent Ancona *de potest. Papæ, quæst.* 5 *art.* 1. Noster Henricus de Gandauo *quodlib.* 6. *quæst.* 9. Iansen. *in concord. Euangel. cap* 60. Vignerius *lib.* 2. *instit. moral cap* 6. §. 7. Corduba *in Regul. D. Francisci, cap* 2. *quæst.* 6. *art.* 2. *post.* 4. *conclus.* Quos omnes sic referunt pro hac parte Sanchez *lib.* 4. *summ. cap.* 20. *num.* 15. & Fagundez *lib.* 4. *Decal. cap.* 2. *num* 14.

Alij distinguendo dicunt, quod si grauis necessitas Parentum præcessit Professionem filiorum, tunc teneantur filij egredi è Monasterio, vt Parentes graui necessitate oppressos iuuent, secus verò si subsequuta fuit. Ratio eorum est, quia si Pater ante Professionem erat in illa graui necessitate, iniostè filius professus est: ergo tenetur egredi. Ita Angelus *verb. Religiosus*, *num.* 31. Syluester *verb. Religio* 6. *quæst* 9. Nauarr. *cap.* 14. *num.* 14. & *Comment.* 2. *de Regular. num.* 48. Anton. Cuchus *lib.* 3. *Instit. Maiorum*, *titul.* 1. *numer.* 126. Toledo *lib.* 5.

sum. cap. 1 *n.* 6. Ludou. Lopez 1. *p. instructory, c.* 54. Rodrig. *tom* 2. *sum. cap.* 6. *num.* 4. & Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. §. 14. Quos omnes referunt pro hac parte Sanchez *num.* 16. necnon Fagundez *num.* 10. Quibus addo Suarium *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 9. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 24. *n.* 3.

Sed clariùs sic tanquam certum Respondeo *Primò.* Filius Professus, nec tenetur, nec potest exire è Monasterio ad succurrendum graui necessitati Parentum, si melius, aut æquè benè ex illo, quàm in sæculo possit eos iuuare. Sic docent vtriusque sententiæ Doctores. Et constat ex se.

Respondeo *secundò* tanquam quid probabilius. Nunquam tenetur Professus Monasterio egredi absque petita, & obtenta facultate legitima sui Prælati, ad subueniendum graui Parentum necessitati, siue hæc detur ante, siue post Professionem. Ratio est, quia per Professionem traditur Religiosus Prælato, & transit in eius potestatem: at res vni tradita nequit auferri ab eo, vt parentibus subueniatur (quando eorum necessitas non est extrema) nisi de eius licentia: ergo. Ita latè Sanchez *lib.* 2. *cap.* 20. *num* 17. & penes ipsum, D. Thom. *quodlib.* 3. *art.* 16. & *quodlib.* 10. *art.* 9. & 2. 2. *q.* 101. *art.* 4. *ad* 4. & ibi Caiet. Lyra *in c.* 15. *Matth.* Supplem. Gabriel. *in* 4. *dist* 38. *quæst.* 1. *art.* 3. *dub.* 1. *col.* 2. Armilla, & Tabiena *v. Pietas.* Rosella *v. Religio* 2 *n.* 7. Corduba *in sum. q.* 141. *art.* 2. *in* 4. *opinione,* Angles *q. vnica de voto, art.* 2. *diff.* 13. Sà *v. Religio, n.* 2. Rodrig. *tom.* 2. *qq. Regul. quæst.* 57. *art.* 3. Abulensis, Henricus, Turrecrem. D. Anton. Corradus, & Passarellus. Sic etiam Fagundez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 2. *n* 17. Bordon. *cap.* 3. *cit. q.* 50 *num.* 141. Bonae. Megala, & Donatus penes ipsum.

QVÆSTIO XII.

An saltem dictus Professus, licèt non teneatur, possit tamen licitè, si velit, egredi Monasterio, petita, & non obtenta licentia, ad iuuandos parentes in graui necessitate constitutos.

AFfirmat ex Authoribus negantibus ad id teneri Fagundez *loco cit. n.* 27. vbi citat Sà, & alios pro nobis adductos. Sed non benè. Probat igitur suum placitum. Quia Prælati in hoc euentu habent iustam causam concedendi Religiosis hanc licentiam, si ab eis petatur, si extra Monasterium parentibus succurrere possint, & intra non possint: ergo iustam causam habebunt tunc Religiosi exeundi, ea petita, & non obtenta, ratione grauitatis, & necessitatis materiæ, quæ est de iure naturæ. Ita ille.

Sed probabiliùs Respondeo, non solum non teneri egredi Monasterio, vt habitum est, sed neque posse licitè, non obtenta prius licentia à suo Prælato. Quia si præceptum iuris diuini naturalis non adstringit filium, vt sine facultate obtenta à suo Prælato exeat Monasterio ad iuuandos suos Parentes in graui necessitate, vt quæst. antecedenti manet probatum, facilè ex hoc conuincitur, quod nec possit, etiamsi velit, ea non obtenta. cùm tunc obstet planè Obedientiæ votum è se emissum. Sic latè Corduba *q.* 141. *citata,* §. *la duda esta vers. Y no es lo mismo.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *n.* 22. Bordonus *loco cit. n.* 140.

QVÆSTIO XIII.

An Prælatus possit concedere licentiam suo subdito, ad egrediendum, & viuendum extra Monasterium, vt parentibus graui necessitate laborantibus subueniat.

REspondeo, posse casu quo extra Monasterium possit filius subuenire eis, & intra minimè. Quia adest iustissima causa talem facultatem concedendi. Quod latè, & doctè, vt semper solet, docet Nauarr. *lib.* 3. *consil. tit. de Regular. consil.* 71. aliàs 55. & *tom.* 1. *Comment.* 3. *de Regular. num.* 49. Rodrig. 2. *tom. sum. cap.* 6. *num.* 4. Angles *loco cit. concl.* 3. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *n.* 22. & omnes communiter.

QVÆSTIO XIV.

An dictam licentiam viuendi extra Monasterium solus Pontifex possit concedere.

AFfirmare videtur Angles *concl.* 3. *cit.* vbi ita loquendo de casu quæstionis præcedentis, ait: Quando parentes non extrema, sed magna egestate laborant, ad illos sustentandos Religiosus à Religione recedere non poterit. Propter quod præceptum eleemosynæ nunquam nisi in extrema necessitate obligat. Erit tamen sufficiens causa hæc impetrandi dispensationem à Sede Apostolica, vt non obstante obedientia illis subuenire possit: & hoc erit securius. Hæc Angles.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod non solum Pontifex, verùm etiam Generalis, aut Prouincialis, possint talem licentiam concedere dictis Religiosis, vt Habitu retento viuant extra Monasterium ad alendos suos Parentes: secùs vt Habitu dimisso, quia sic solus Pontifex potest, vt constat ex dictis supra *q.* 9. Sic Nauarr. Rodrig. & Sanchez supra. Bordonus *loco cit. n* 143. Peyrin. *de subdito, q.* 1. *c.* 9. Donatus *part.* 4. *tract.* 3. *q.* 22. *n.* 7.

QVÆSTIO XV.

An in dicto euentu non solùm possit Prælatus, verùm etiam teneatur licentiam Professo concedere, vt extra Monasterium sit, ad succurrendum Parentibus.

AFfirmat Nauarrus teneri, quando necessitas Parentum præcessit Professionem filij; secus quando post Professionem accidit, *Comment.* 3. *de Regularib. num.* 49.

Sed probabiliùs absolutè Respondeo: In neutro casu teneri Prælatum eam licentiam Professo concedere. Quia in neutro casu tenetur Professus egredi, iuxta nostram sententiam habitam *quæst.* 11. ergo in neutro tenebitur Prælatus illi licentiam concedere. Sic Sanchez *loco citato, num.* 23.

QVÆSTIO XX.

An quæ de Parentum necessitate huc vsque dicta sunt, debeant etiam intelligi de necessitate cæterorum ascendentium, vt aui, proaui, &c.

RESpondeo quod sic. Quia omnes illi reputantur, & habentur vt Parentes; & ita sunt hæredes necessarij descendentium, & descendentes ipsorum, & mutuò sibi alimenta præstare tenentur, si necessitas premat. Sic omninò Sanchez *lib.* 4. *Decal. c.* 20. *num.* 28.

§. II.

De voto, aut iuramento Religionis exequendo à Parentibus Filios in necessitate habentibus.

QVÆSTIO XXI.

An sit integrum Parentibus Religionem ingredi, desertis filiis in graui necessitate.

REspondeo vt certum: Quod non. Ratio est, quia maior est in hoc genere obligatio patris ad filium, quàm è contra filij ad patrem, vt docet D. Thom. 2. 2. *q. vltima, art.* 6. *in corp.* Sed sic est, quod filius nequit Religionem ingredi, deserto Patre in graui necessitate; etiam casu, quo votum Religionis emiserit, vt supra est habitum *quæst.* 4. ergo à fortiori nequibit pater. Sic omnes. Legantur D. Thom. *loco citato.* Nauarr. *comment.* 1. *de Regular. n.* 8. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 20. *à num.* 34. Suarez *tom.* 3. *de Relig. cap* 6. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 23. *num.* 9. Pellizzar. *tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 46 Miranda *tom.* 2. *q.* 17. *art. fin.* Bordon. *de profess. cap.* 3. *q.* 49. *n.* 139. & alij.

QVÆSTIO XXII.

An saltem casu, quo Filij non sint in magna necessitate, possint eorum Parentes, illis desertis, Religionem ingredi.

REspondeo adhuc non posse, si filij rebus ad educationem necessariis careant. Quia hæc est differentia inter parentes respectu filiorum, & hos respectu parentum, vt parentibus tanquam principiis, per se, & suapte natura incumbat alere, & instituere filium, & necessaria ad illius educationem prouidere; filiis autem solum per accidens ratione magnæ parentum necessitatis: ergo etsi filius non patiatur magnam necessitatem, minimè erit licitum parentibus ad Religionem transire, relictis filiis absque rebus ad educationem eorum necessariis. Quod etiam procedit, etsi Parentes votum Religionis emiserint. Sic Nauarr. *n.* 8. *cit.* Sanchez *n.* 34. *&* 36. Suarez *tom.* 3. *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 2. Trullench *n.* 8. *citato*, Bordon *loco cit.*

QVÆSTIO XXIII.

An ad minus possint parentes ingredi Religionem, relictis filiis, si hi adulti, non paruuli sint.

AFfirmat Abulens. *in cap.* 8. *Matth. q.* 68. docens posse parentes ingredi Religionem, relictis filiis adultis, non paruulis. Quia hos tenetur prius educare, vel alij viro probo educandos committere.

Sed clariùs Respondeo adhuc absolutè non posse, etsi filij adulti sint, nisi aliàs his bona necessaria relinquerent parentes ad eorum educationem; vel filij artem didicissent, qua commodè viuere possent, essentque in ea ætate, vt paterna curâ non indigerent. Sic Sanchez *num.* 38. vbi ex Suario ita ait: Non licet parentibus ingredi Religionem, omissa filiorum cura, id est, non prouidendo prius qualiter educari valeant. Quod generaliter verum est de filio non emancipato, quandiu est sub parentum cura, de filio verò emancipato solùm quando eget parentis cura eum alendi, & instituendi. Sic ille.

QVÆSTIO XXIV.

An si parentes committant filios suos aliis probis viris educandos, possint tunc illis relictis religionem ingredi.

REspondeo tunc iam posse. Quia tunc iam relinquit eos prouisos de rebus ad educationem necessariis. Sic clarè Abulens. *quæst. antecedenti citatus*, Nauar. *comment.* 1. *de Regular. num.* 8. *vers. Quartum*, Trullench *num.* 9. *cit.* ibi: *Dixi, omissa eorum cura.* Nam si sufficienter de rebus necessariis illis prouideat, & per alios illos instituerit, & prouiderit, vt eorum curam gerere possint, integrum erit illis Religionem ingredi. Tunc enim cessat ratio, & necessitas educationis filiorum. Sic ille.

QVÆSTIO XXV.

An si relictis filiis sine debita cura, Pater ad Religionem transeat, & in ea profiteatur, sit valida Professio.

REspondeo vt certum: Esse validam. *Tum*, quia nullo iure talis Professio irritatur. *Tum* etiam, quia si filius, relictis parentibus in magna necessitate, in aliqua Religione profiteatur, valida est professio, vt ex dictis §. *antecedenti* colligitur, & probat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 10. ergo similiter valebit Professio patris, quia eadem militat ratio. Sic communis. Sanchez *loco cit. num.* 39. Bordon. *cap.* 3. *cit. q.* 49. *num.* 139. *fine.*

QVÆSTIO XXVI.

An pater qui relictis filiis, professus est, teneatur è Monasterio egredi ad subueniendum eorum necessitatibus extremis.

NEgabunt qui negant filium posse exire, repugnante suo Prælato, ad subueniendum necessitati extremæ parentum. Sunt autem, vt vidimus *q.* 8. D. Thom. Caiet. Alex. de Ales & alij ibi citati.

Sed vt certum Respondeo teneri exire. Quia vt ibidem diximus cum communi, certum est, quod filius tenetur exire, etiam repugnante Prælato, ad succurrendum extremæ necessitati Parentum: ergo & à fortiori Parentes tenebuntur. Sic authores ibi adducti.

QVÆSTIO XXVII.

An etiam teneatur Pater professus exire è Monasterio ad subueniendum graui filiorum necessitati.

AFfirmabunt, qui id affirmant de filiis respectu suorum Parentum: sunt autem Henricus de Gandauo, Iansen. Corduba, & alij citati supra *q.* 11. Negabunt, ex parte dumtaxat, alij relati eadem quæst. pro secunda sententia. Sed iuxta sententiam nostram.

Probabiliùs Respondeo, non teneri exire absque petita, & obtenta facultate legitima sui Prælati, ad subueniendum graui filiorum necessitati, siue hæc præcesserit Professionem, siue postea aduenerit. Quia probabilius est (vt loco citato diximus) quod filij id non possunt efficere cum suis Parentibus: ergo neque è contra poterunt patres. Sic Sanchez *sup. n.* 39. ibi: Nec iam professus tenetur egredi ad subueniendum graui eorum necessitati, vel ad curandum de illis, sed tantum tenetur iuxta suum statum, & salua Regulari obseruantia illis prospicere: sicut diximus de filiis respectu Parentum: & multo maiori iure: quia est magis proprium parentum succurrere necessitati filiorum, quàm è contra. Sic ille, & alij citati pro nobis dicta *quæst.* 11. & præcipuè Bordon. *cap.* 3. *q.* 51. *num.* 144.

QVÆSTIO XXVIII.

An idem sit dicendum de aliis ascendentibus, vt auis, proauis, &c. quando descendentes parentibus curent.

REspondeo quod sic. *Tum*, quia vt diximus *quæst.* 20. Filij tenentur subuenire, non solum Parentibus, sed & cæteris ascendentibus, vt auis, & proauis: ergo similiter è contra respectu filiorum tenebuntur non solùm Parentes, sed etiam aui, proaui, &c. in defectu illorum. *Tum* etiam, quia antecedenter succedunt parentum loco, cùm reuera rationem principij respectu descendentium habeant: ergo succedunt in eadem obligatione. Sic Sanchez *num.* 37. Trullench. *num.* 9. Bordon. *loco cit. quæst.* 49.

---

§. III.

De necessitate subueniendi fratribus, & sororibus ab habentibus votum aut iuramentum ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO XXIX.

An necessitas subueniendi Fratribus, & Sororibus obliget ad differendum Religionis ingrediendæ votum.

REspondeo dicendum, quod absolutè loquendo non obliget, etiam illum qui voto Religionis non est adstrictus. Ratio est, quia obligatio succurrendi Fratribus, & Sororibus non oritur ex iustitia, vt est filij ad Patrem, sed ex charitate, quæ etsi maior sit ea, quæ est inter extraneos, est tamen eiusdem generis: at sic est quod ob extraneorum necessitatem nullus tenetur se, longo tempore, Religioso statu priuare: ergo neque ob fratrum, & sororum necessitatem tenetur. Sic Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 4. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 20. *num.* 30. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 1. *punct.* 7. §. 5. *num.* 12. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 23. *num.* 10. Pelizzar. *tract.* 2. *cap.* 4. *num* 44. Bordonus *cap.* 3. *q.* 52. *num.* 145. & alij.

QVÆSTIO XXX.

An saltem teneatur frater ad differendum ingressum Religionis, ob succurrendum necessitati fratrum existentium simul cum parentibus.

REspondeo vt certum: Tunc teneri. Quia tunc fratres considerantur, vt pars eiusdem Parentis & censentur augere necessitatem, & indigentiam eorum: ergo ratione necessitatis parentis potest frater obligari ad fratres, & ob eorum necessitatem differre ingressum Religionis. Sic ex Suario loco citato *num.* 5. Trullench. *num.* 9. Qui notant, quod sub necessitate parentum includuntur omnia, quæ pertinent ad munus, & statum suum; inter quæ præcipuum locum habet conueniens filiorum educatio. Quapropter si mater v. g. vidua, plures filias virgines habens sub cura, & obligatione sua, haberet necessaria ad suam sustentationem; non tamen ad conuenientem educationem filiarum, & ad collocandas eas in decenti statu, moraliter censetur esse in graui necessitate, in qua non posset à filio deseri propter Religionis ingressum, si alioqui posset illi necessitati prouidere. Quod procedit etiamsi frater votum Religionis emiserit. Ita illi, & Palaus §. 5. *citato num.* 12.

QVÆSTIO XXXI.

An etiam casu, quo fratres iam sui iuris existant, separati à parentibus, possit, aut teneatur quis eorum differre ingressum Religionis ad subleuandam alterius inopiam.

RESpondeo *Primò* tanquam ferè eertum, quod non teneatur differre, saltein per longum tempus, ingressum Religionis, sed possit licitè statim ingredi. *Probatur*, tum nb orationem nuper assignatam. *Tum* etiam, quia fratres facili negotio possunt sibi prospicere: sic communiter DD.

Respunden *Secundò*, quod licèt non teneatur differre ingressum, possit tamen licitè illum per aliqund tempus differre, instante necessitate Fratrum: immò seeundum aliquos ad id obligari. Sic ex Suario *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 4. ait Trulleneh. Existimo tamen eum Suario, instante necessitate de præsenti, vel ad breue tempus, obligati posse ad differendum ingressum, vt fratribus subueniat; non tamen ad longum tempus: quia moraliter illud nocumentum pro nihilo reputatur. Sic ille *num.* 10. *citato*. Legantur Sanehez *num.* 32. *citat.* & Palaus *num.* 12.

QVÆSTIO XXXII.

An saltem teneatur frater differre Religionis ingressum, casu quo eius sorores, ob absentiam illius in magnum impudicitiæ periculum inciderent.

REspondeo, adhuc non teneri differre, saltem per longum tempus, quia sorores, cum non sint subiectæ fratri, nec commissæ curæ suæ sunt: ergo. Sic Sanchez *num.* 30. & ex illo Palaus *num.* 12. vbi addit, quod licèt ad differendum Religionis ingressum obligatus non sit; negari tamen non possit, laudabile esse nb huiusmodi finem Religionis ingressum aliqun tempore differre. Sie ille ex Azorio *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *quæst.* 8. Sed certè hic Author absolutè docet, esse differendum. Ait enim sic: De sororibus videndum, an puellæ sint, & quæ si à fratre dimittantur, in impudicitiæ crimen inciderent, aut in illius periculum incurrerent, præsertim cum teneræ adhuc ætatis sunt. Tunc enim charitas suadet, vt earum pudicitiæ consulatur. Quare aut fidei alienæ, & honestæ personæ committi, & commendari debent: aut in Monasterium ingressus ad tempus differendum videtur. Sic Azor. Et etiam Trulleneb *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 23. *sub n.* 10. & Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 32.

QVÆSTIO XXXIII.

An etiam casu, quo huiusmodi frater votum Religionis emiserit, posset adhuc ingressum differre, si instaret periculum impudicitiæ sororis, ratione paupertatis.

NEgat absolutè Suarez *tom.* 3. *de Relig. cap.* 6. *num.* 5. dicens, minimè posse tunc ingressum propria authoritate differre. Quia votum differri non potest, nisi quia non obligat, vel ob incapacitatem materiæ, vel ob nouam mutationem illi superuenientem, quæ impræsentiarum absunt.

Sanchez verò *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 31. & 32. distinguit inter votum Religionis factum pro determinato tempore, vel pro indeterminato. Et affirmat, quod votum ingrediendi Religionem, absque vlla temporis determinatione emissum, differri possit: quia illud non est censendum obligare, nisi pro eo tempore, quo commodè impleri potest. At si dictum votum pro determinato tempore factum fuerit, & illud accedat, tunc dicit, quod etiam possit differri, ob periculum impudicitiæ sororum, ortum ex paupertate. Quia cura sororum auxilio destitutarum fratri incumbens, simul eum eo impudicitiæ periculo, præponderat obsequio illi diuino ingrediendi statim Religionem: & quilibet vir prudens iudicaret maioris obsequij diuini fore, vt differatur ex hac causa. Ita Sanchez, & Trulleneh. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *n.* 10.

Sed probabiliùs Respondeo dicendo *Primò*. Votum ingrediendi Religionem pro determinato tempore factum, non potest differri propria authoritate, ob grauem necessitatem sororum. Quia stante hac necessitate, licitus est Religionis ingressus, vt suprà eum Sanchez diximus: ergo & capax voti obligationis: ergo ex hac parte non est obligatio voti suspensa, sicut nec est ob nouam difficultatem superuenientem, quia difficultas ex necessitate sororum proueniens, est nimis extrinseca. Sic Palaus (in hoc conueniens eum Suario) *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 1. *punct.* 7. §. 5. *n.* 13.

Respondeo *Secundò*. Si votum ingrediendi Religionem factum est absque determinato, aut præfixo tempore, tunc cùm obligatio eius latitudinem habeat; tunc ex circunstantiis extrinsecis restringi, vel ampliari tempus executionis potest. Et ideò ex necessitate præfata sororum extendi tempus obligationis potest prudentis arbitrio. Sic Palaus *loco cit.* conueniens in hoc cum Sanchez, & aliis secundæ sententiæ Authoribus.

DISPVTATIO XXIV.

De potestate, & necessitate voti, aut iuramenti per alium tertium implendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum personale possit quis per alium adimplere.

RESPONDEO, tanquam certum: quod non. Quia materia voti personalis est actio propria ipsius vouentis: ergo per se ipsum, non per alium adimplere debet: sic omnes DD. Legantur dicta à nobis *part. 3. tract. de iesiunio, disputat. 1. quæst. 13.* & Authores statim referendi.

QVÆSTIO II.

An vouens, qui per se ipsum vota merè personalia adimplere non potest, teneatur per alium adimplere.

REspondeo tanquam certum, non teneri. Ratio est, quia votum personale est de actione, & opere vouentis: sed actio, seu opus alterius, non est opus, seu actio vouentis: ergo tale votum non obligat ad actum alterius: ergo non obligat, vt per alterum impleatur. Sic tenet communis Theologorum, & Canonistarum sententia *in 4. dist. 38.* & *cap. licet, de voto, & cap. 1.* Legantur Palud. *in 4. dist. 38 quæst. 3. art. 3.* Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 1. artic. 1.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib 4 cap. 10. num. 2.* Sanchez *lib 2. Decal. cap. 15 num. 3.* Nauar. *cap. 12. num. 55.* Bonac. *tom. 2. disput. 4. quæst. 2. punct. 5. § 3.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dubitat. 14* & nos *3 part. loco cit. quæst. 13.*

QVÆSTIO III.

An saltem possit quis per alium suum votum personale adimplere.

REspondeo, etiam vt certum: quod non solùm non teneatur, vt diximus, sed quod neque possit suum votum implere per alium, nec iure, nec facto. Ratio est, quia si potest per seipsum adimplere suum votum, nequit licitè implere per alium, cum sit votum personale. Si verò non potest per se ipsum implere, neque per alterum poterit: quia tunc non faciet quod promisit. Sic Suarez *loc. cit. num. 4.*

QVÆSTIO IV.

An ad minus, casu quo vouens suâ culpâ sit impotens ad implendum votum suum personale, tunc teneatur per alium adimplere.

AFfirmat Angel. *votum 3. n. 7. fine*, vbi docet, quod si vouens fuit in mora in executione voti, teneatur ad implendum per alium: quia tenetur compensare. Id probat ex *Leuit. 23.* vbi (inquit) dicitur: *quod si mortuus fuerit, imputabitur sibi in peccatum*: & ex *l. 2. in princ. ff. si quis cautionibus, & cap. fin. de iniuriis.* Sed certè Angelus malè citat locum, vbi id docet sacra Scriptura: nam non est *Leuit. 23.* sed *Deuter. 23.* vbi ita habetur: *Cùm votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & si moratus (non mortuus) fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Hæc ibi. Eandem sententiam sequitur D. Anton. *2. part tit. 11. cap. 2. § 5.* Et illam sumpsere ex Panormit. *in cap. 5. de voto, num. 4. & in cap. licet, n. 14.* Fauent pro hac sententia Ricard. *dist. 38. art. 5 q. 1. ad 1.* & ibi Cartusian. *quæst. 2 § Quæritur*, vbi dicunt, teneri hunc ad aliquam compensationem.

Sed multò verius Respondeo, adhuc non teneri per alium tale votum adimplere. *Primò.* Quia in primis falsum est, quod ille, qui transgressus est votum personale, teneatur ad faciendam aliquam compensationem, & quasi restitutionem, si factus est impotens suâ culpâ, quia per hoc non aufertur res ex iustitia debita, sed ex religione, cuius transgressio obligationem restituendi non inducit. *Secundò.* Quia vota personalia cùm sint de actionibus propriæ personæ nullatenus possunt per alium impleri. Sic D. Thom. *2. 2. quæst. 88. artic. 3. ad 1.* Syluest. Nauarr. Rodrig. Valentia, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap 2. num. 27. & cap. 15. num 3.* Suarez *tom. 3. de Relig lib. 4. cap. 10. num. 6.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dubitat. 14. sub num 2.* Bonac. *tom. 2. disputatione 4. quæst. 2. punct. 5. § 3. num. 2.* Sayrus mox citandus. *vers. Tertius casus est.*

QVÆSTIO V.

An saltem teneatur adimplere suum votum personale per alium, si tempore quo illud emisit, certus erat vouens (aut iurans) fore vt nunquam posset votum illud, aut iuramentum implere.

AFfirmant multi tunc teneri vouentem suum votum per alium adimplere. Quia tunc (inquit) ne votum, aut iuramentum ridicula, vana, & inutilia sint, & ne vouens censeatur irridere, censendum est, fuisse animum obligandi se ad implendum per alium, nisi aliud de vouentis mente constet. Ita Abbas cap. *licet, de voto, num 13.* & ibi Hostiens. *n. 4 & 5.* Angel. *votum. 3. num. 7.* Syluest. *votum. 2. quæst. 10* Nauarrus *in sum. cap. 12. num. 55.* Rodrig. *tom. 2. sum. cap. 99. num. 10.* Quos sequitur Sanchez *lib 4. cap. 2. num. 26.* Et tenet Sayrus *in claui Reg. lib. 6. cap. 7. dubit. 5. vers. secundus casus est,* &

& Lopez apud ipsum. Layman *lib.4 tract.4. cap.3. quaest.5.*

Sed probabiliùs Respondeo, nec tunc teneri adimplere per alium, si id non expressè intenderit. Imò licèt non possit vouens certò scire, se habuisse intentionem non vouendi agere per alium, satis est, quod non iudicet, se habuisse intentionem ita vouendi, vt non sit obligandus ad implendum tale votum (aut iuramentum) per alium: sed potiùs iudicandum, tale votum indiscretum, & vanum. Sic Suarez *loco cit.n.7.* cuius sententiam, vt valde probabilem amplectitur Trullench. *num.2. cit.* Azor. 1. *p.lib.11.cap.15. q.16.* Bonac. 2. *tom. disp.4. quaest.2. punct.5.§.3. num.2.* Palaus *punct.15. num.4.* Raph. de la Torre *disp.6.num.3.* Prado *cap.31.de voto,q.10. §.1.fine.*

Qvæstio VI.

An vouens, qui per se ipsum non potest adimplere votum reale, teneatur adimplere per alium.

Respondeo tanquam certum: teneri. Quia vota realia non tam sunt de actibus dicentibus intrinsecum respectum ad vouentem, quàm de rebus, vel actionibus, quæ per alios possunt executioni mandari. Vt votum eleemosynæ faciendæ obligat ad exhibendam pecuniam: eleemosyna autem ipsa per famulum fieri potest, vt constat: ergo. Sic communis. Suarez *tom.2.lib.4. cap.10. num.19.* Sanchez *lib.4.cap.15.num.6.* Bonac. *loco cit. num.3.* Trullench.*num.5.* Qui hinc colligunt, vouentem satisfacere voto reali, si curet pecuniam promissam ab alio suo nomine erogari, siue pecunia sit vouentis, siue erogantis: quia sic verè adimplet rem promissam. Sic etiam Raph. de la Torre 2.2. *quaest.88. art.3,disp.6,n.4.* & alij.

Qvæstio VII.

An vouens etiam satisfaceret voto, si eleemosyna, aut pecunia promissa, erogata sit nomine vouentis ab alio, inscio vouente.

Respondeo, etiam satisfacere, modò vouens talem eleemosynam ratam postea quocumque tempore habeat. Ratio est, quia tota res promissa erat nomine vouentis impleta, & nihil aliud deerat præter eius consensum, qui adest per ratihabitionem, nam hæc retrotrahitur,& mandato comparatur. Reg. *Ratihabitionem, de reg.iur.in 6.* Ergo quocumque tempore accedat ratihabitio, impletum erit votum. Sic ex Abulensi *cap.30. Numer. q.97.* docet Sanchez *n.7.* Bonac.& Trullench. *locis citatis.*

Qvæstio VIII.

An item votum censeatur adimpletum, si inscio vouente promissa eleemosyna, ab alio nomine ipsius vouentis fiat.

Negat Sanchez *num.7. citato*, dicens, minimè censeri adimpletum tale votum, etiamsi postea ratam habeat talem eleemosynam. Quia per actum omnino coactum non satisfit voto. Et cùm actus ille satisfaciendi voto incapax, eo quòd inuitus ex parte vouentis sit, iam transierit, nequit denuò ratus haberi, vt illo votum impleatur. Sic ille.

Sed probabiliùs Respondeo cum distinctione dicendum, non censeri quidem adimpletum votum, si inuito vouente eleemosyna fiat ab alio, eo quòd ad satisfaciendum præcepto requiritur intentio faciendi actum præceptum: at hîc defuit intentio, & in hoc benè Sanchez. At verò si vouens ratam habeat postea talem eleemosynam, satisfaciet: quia ad satisfaciendum voto sufficit traditio pecuniæ, & consensus vouentis: ergo cùm pecunia sit tradita, & accedat iam consensus vouentis, censetur votum adimpletum. Sic Bonac *tom.2.disp.4. q.2 punct.5. §.3.n.5. versu Addit Sanchez*, & Trullench. *lib.2. Decal.cap.2 dub.14 n 3.*

Ad argumentum verò Sanchez dicendum, sufficere vouentem nouo actu approbare, & ratam habere eleemosynam datam nomine ipsius, vt dicatur non inuitò, sed voluntariè omnino eam vouens elargiri de nouo.

Qvæstio IX.

An vouens carens pecuniis ad votum reale exequendum, teneatur eas ab amicis petere, &c. vt votum impleat.

Respondeo, vt certum: Non teneri ad hoc; quia nulla ratione visus est ad hoc extraordinarium medium se obligare, ad soluendum debitum ex mera liberalitate contractum. Sic Bonac.& Trullench. *locis citatis*, Sanchez *num.8.* & Raph. de la Torre *disputatione 6. citat. num.4.* ibi: Nota tamen non esse nostræ mentis asserere, eum qui vouit aliquid dare, putà eleemosynam, si fiat pauper, aut aliàs impotens, teneri eleemosynam petere, aut alios rogare, vt pro se dent: quia ex vi voti ad hoc non tenetur. Sic ille, & Suarez *cap.10. citat. num.10.* Palaus *tom.3. tract.16. disputat.1.punct.15. num.6.* dicens, in hoc ferè omnes conuenire.

Qvæstio X.

An saltem teneatur dictus vouens propriis manibus laborare, vel artem suscipere, quæ suum statum dedeceat, vt tali voto reali satisfaciat.

Negat absolutè Bonac *tom.2.disp.4.q.2.punct.5. §.3.num.5. fine*, citans pro se Sanchez *lib 4. Decal cap.15. num.8.* & Filliucium *tract.26. cap.4. q.3.num.105.*

Sed

Sed clariùs, & distinctiùs sic Respondeo *Primò*. Vouens aliquam eleemosynam, tenetur (si alia ratione non potest satisfacere) propriis manibus laborare ad votum implendum, si suo artificio viuere solitus erat. Quia ad id se obligare videtur, vt potè, quod suo statui, modoque viuendi conforme est. Sic omninò Sanchez vbi suprà. Trullench. *numer. 3. cit.*

Respondeo, *Secundò* nullo modo tenetur vouens ad soluendum debitum ex voto contractum, artem suscipere, quæ suum statum dedeceat: quod probat ratio facta, & adducta quæst. antecedenti. Sic Sanchez, & Trullench. *locis cit.* cum quibus in hoc benè Bonacina. Quamuis non benè quoad hanc partem etiet Filliucius; nam hic Author solùm dicit, quod qui vouit dare eleemosynam, teneatur adimplere de suo: quod si non habeat, non tenetur (inquit) ab aliis petere nomine eleemosynæ. Sic ille, & non amplius.

QVÆSTIO XI.

An ad minus, si dicta vouenti aliquid donaretur, vel largiretur, teneretur illud acceptare, vt votum persoluere posset.

Negandum videtur. Quia grauissimi Doctores, quos refert Sanchez *lib 6. de matrim. disp. 4. num. 9.* affirmant posse debitorem renunciare hæreditati, ne soluat debita: ergo similiter poterit vouens non acceptare legatum, aut donationem, ad persoluendum votum.

Sed probabiliùs Respondeo affirmatiuè. Sic Sanchez *lib 4. sum. cap. 15. num. 8.* fine, vbi absolutè dicit: Teneri eum in foro conscientiæ acceptare, vt voto persoluendo sit, si legatum lucrosum, & vtile sibi esset, nullamque iustam repudiandi rationem haberet. Sic ille. Et sequutus eum Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 14 n. 3. fine.*

Ad argumentum contrarium Respondeo, quod probabilius sit, teneri debitorem in foro conscientiæ acceptare hæreditatem, vel legatum, si hæc sint illi lucrosa, & vtilia. Quia eadem lege iustitiæ, qua debitor tenetur soluere debita, tenetur adhibere media vt soluat, quando media non sunt valde difficilia: at in hoc non potente aliàs soluere (vt supponimus) est medium necessarium, & facillimum, acceptare illam hæreditatem, quando est lucrosa, & expediens: ergo contra legem iustitiæ delinquit non acceptans. Ideoque sic pluribus relatis, sentit Sanchez, de matrim. loco cit. Si igitur debitor peccat contra iustitiam non acceptando tale legatum, vt soluendo debito sit: similiter peccabit contra Religionem voueos, qui non admittit illud, vt voto soluendo sit.

QVÆSTIO XII.

An qui vouit, aut iurauit agere aliquid per alium, satisfaciat voto exhibendo actionem accommodatam voto, quam per seipsum facere potest.

Respondeo vt certum: quod sic. Sic latè Suarez *tom. 2. de Relig. lib 4. de voto, cap. 10. num. 8.* Et ex illo breuiùs Palaus *tom. 3. tract. 16. disp. 1. punct. 15. n. 6. in fine*, hæc dicens: Denique certum esse debet, satisfieri voto reali posse, tametsi fini illius non satisfiat: v. g. Promisisti per alium aliquas Missas, dedisti Sacerdoti stipendium, vt ea Sacra faceret; ipse verò accepto stipendio, omisit, tu sufficienter voto satisfecisti. Quia tuum votum non fuit, nec esse potuit de factis faciendis cum effectu, sed de illis fieri procurandis, medio communiter vsitato, qualis est stipendij contributio. *Item* vouisti mittere aliquem, vt nomine tuo limina Apostolorum inuiseret; conuenisti cum Petro, vt præstaret hoc officium: ipse verò, acceptis sumptibus necessariis, omisit. Tu liber manes ab obligatione, quia quantum est ex parte tua feeisti opus promissum. *Item* cùm sis Prælatus Religionis, vouisti orationes tuorum subditorum: satisfacis, si modò communiter vsitato eas fieri præcipias. Hucvsque Palaus ex Suario.

QVÆSTIO XIII.

An votum mixtum, quod coalescit ex personali & reali, possit per alium adimpleri.

Respondeo tanquam certum dicendum *Primò*. Si votum sit æqualiter, & quasi intrinsecè reale, & personale, tunc quoad partem personalem non potest impleri per alium, vt manet probatum suprà *quæst. 1* quoad partem verò realem, non solùm potest, sed debet per alium adimpleri, vt habitum est *quæst. 6.* In hoc omnes DD. conueniunt.

Respondeo *Secundò*, etiam vt certum. Si votum non sit æqualiter, & intrinsecè reale, & personale; sed reale est tantùm accessorium, tunc vouens nec tenetur, nec potest per alium adimplere votum. Ratio est, quia principale trahit ad se accessorium: atqui principale est personale, quod non potest per alium adimpleri, vt diximus: ergo neque poterit reale accessorium. Sic communis. Legatur Bonac. *disp. 4. qu. 2. punct. 5. §. 3. num 6.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 14 n. 4.* Raph. de la Torre 2. 2. q. 88. *art. 3. disp. 6. n. 5.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIV.

An qui iurauit, aut vouit absolutè peregrinationem Lauretanam, si postea eam nequeat suscipere, teneatur in eleemosynam dare sumptus, quos fecisset.

RESpondeo vt certum, quod non. Ratio est, quia tunc sumptus se habent tantummodò accessoriè, quasi per accidens ad votum personale peregrinationis: ergo cessante obligatione personali, nempe pegrinatione, cessabit etiam realis, nempe sumptus, quia accessorium sequitur principale. Sic Bonac. Trulleneh, & la Torre *locis citatis.* Filliuc. *tract.* 26 *c.*4.*q.*3.*dicto* 3.*n.*106. Suarez *lib.*4.*cap.*20.*à num.* 12. Sanchez *lib.*4.*cap.*15.*num.*13.*&* 20. Palaus *punct.*15.*cit.num.*7.& omnes.

QVÆSTIO XV.

An saltem qui iurauit, aut vouit peregrinationem Lauretanam, & dare eleemosynam tali Ecclesiæ, tunc si per se non possit peregrinationem suscipere, teneatur per alium eleemosynam mittere.

RESpondeo vt certum, tunc teneri. Quia huiusmodi votum est æqualiter reale, & personale, & censetur virtualiter duo vota continere ad inuicem distincta; & ideo quamuis vouens nequeat exequi primum, tenetur secundum, & ideo tenetur mittere eleemosynam. Sic omnes DD. præcipuè citati. Legantur à nobis dicta suprà *disp.*9. *de materia voti, & iuramenti.*

DISPVTATIO XXV.

De obligatione, qua adstringuntur heredes ad vota defuncti explenda.

QVÆSTIO PRIMA.

An heres teneatur adimplere vota personalia, quæ defunctus non expleuit.

RESPONDEO tanquam certum: quod non. Quia obligatio votorũ personalium est omnino personalis, tam ex parte personæ obligatæ, quàm ex parte rei promissæ, quæ actio quoque personalis est, vt ex suprà dictis constat: ergo nequit ad hæredes transire. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal.cap.*15.*num.*25. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *de voto, cap.*11. Bonac. *disp.*4. *quæst.*2. *punct.*5. §.2. *num.*1. Filliuc. *tract.*26. *cap.*4. *quæst.*3. *dicto* 4. *num.*107. Palaus *tom.*3. *tract.*16. *disp.*1. *punct.*16. Trullench. *lib.*2.*cap.*2.*dub.*15. Raph. de la Torre 2.2. *quæst.*88 *art.*3.*disp.*7. Prado *cap.*31.*de vots, quæst.*10. §. 2. *num.*11. & Luysius *in sum* 1. *part. cap.*176. *dub.*9. vbi docet, quod obligato iuramenti non transit ad hæredes iurantis.

QVÆSTIO II.

An saltem heres teneatur ad vota personalia defuncti, casu quo id ei præcipiat testator.

RESpondeo tanquam certum: quod adhuc non teneatur ex vi talis mandati, nisi casu, quo hæres sponte sua illud acceptet, & faciat suam promissionem defuncti. Quia sic constat, *tum ex cap. licet, de vots.* Tum etiam, quia hoc onus personale non est coniunctum cum hæreditate, sed cum persona: ergo non potest testator suo solo arbitrio illud imponere hæredi nolenti illud acceptare. Sic Suarez *cap* 11. *cit. num.*2. Raph. de la Torre 2.2.*quæst.*88.*art.*3.*disp.*7.*num.*1.*dub.*1. Palaus *punct.*16.*cit.num.*1.

QVÆSTIO III.

An ad minus casu quo testator instituat hæredem voluntarium, eique in testamento præcipiat, vt vota personalia ipsius (v.g. peregrinationis) impleat, ad id teneatur hæres.

AFfirmat Abulensis 3. *Reg.*15. *quæst.*19. & *cap.*30. *Numer. quæst.*98. dicens, teneri tunc hæredem, si adeat hæreditatem, implere talia vota, etiamsi viuente testatore nihil promiserit, vel acceptauerit: & si nolit, posse per censuras compelli ad implenda illa, vel hæreditatem relinquendam, licèt testator hanc conditionem non expressserit: quia præsumitur ex coniecturis ta mente illius. Huic sententiæ satis fauet la Torre *loco cit. dicto* 2. cùm illam non impugnet.

Sed tanquam certum Respondeo, nec tunc teneri. Quia ius ad hanc obligationem in hærede contrahendam voluntariam acceptationem requirit, vt suprà est habitum. Et certè, testatoris solùm est de propriis bonis disponere, non de personalibus hæredis actionibus. Nec est, cur præsumatur illa voluntas testatoris; cùm nec illam expresserit: nec ad illum rigorem tenetur ex vi voti. Sic Suarez *num.*3. Sanchez *lib.*4. *Decal. cap.*15. *num.*17. Prado *cap.*31.*de vots, quæst.*10.§.2.*num.*12. Qui malè citat Raphael de la Torre inter Authores impugnantes Abulensem. Palaus etiam *punct.*16. *num.*1.*fine*, vbi solùm ex gratitudine obligari hæredem ad implenda vota personalia, in hoc casu, non ex iustitia, docet.

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

An denique, si testator relinquat suam hæreditatem hæredi non necessario, sed voluntario, sub conditione, vt vota sua personalia impleat, tunc teneatur hæres illa adimplere.

RESpondeo tanquam certum: tunc iam teneri ad adimplendum prædicta vota, non absolutè, sed vt possit hæreditatem obtinere. Potest namque optimè testator hæredem non necessariũ grauare, vt sub cõditione implendi ea vota succedat. Sicut potest grauare eundem, vt honestum, & statoi conueniens matrimonium ineat, & aliter non succedat. Sic omnes. Præcipuè Suarez, Sanchez, la Torre, & Prado *locis citatis*, Palaus *loco cit. n.* 1. Qui secus dicit loquendo de hærede necessario, quia hic grauari non potest à testatore in iis, quæ hæreditati coniuncta non sunt. Quod constat ex dictis *q.* 3. Legatur Layman. *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 3. *n.* 13.

QVÆSTIO V.

An hæres, siue necessarius, siue voluntarius, teneatur soluere omnia vota realia, quæ defunctus non persoluit.

RESpondeo tanquam certum: teneri. Constat id ex iure. *Text. in cap. Ex parte, de censib. & cap.* 1. *de solution.* vbi filius cogitur ad soluenda vota parentum. *Et in cap si hæres, de testam.* puniuntur hæredes non adimplentes vota defuncti. Idemque est decisum *l.* 2. *ff de pollicitationib.*

Et Ratio est. Quia defunctus, cùm votum reale emisit, obligatus fuit suis bonis illud exequi: ergo si de facto exequutus non est, hæres quicumque sit in bonis eius succedens, eiusque personam repræsentans, eam obligationem subiit. Sicut enim in iuribus, & actionibus defuncti succedit, succedere debet in oneribus, & obligationibus hæreditati annexis, tametsi nulla res specialiter sit obligata. Sic Palaus omninò *tom.* 3. *tract.* 16. *disput.* 1. *punct.* 16. *num.* 2. Siluest. *votum* 2. *quæst.* 11. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 56. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *num.* 65. Sanchez *lib.* 4. *cap* 15. *num.* 25. Azor *lib.* 11. *cap.* 15. Suarez *tom.* 1. *lib.* 4. *de voto, cap.* 11. *num.* 6. Raph. de la Torre 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 3. *disp.* 7. *num* 4. Abulens. Palud. Sotus, & alij apud ipsum. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 4. *quæst* 3. *num.* 101. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 12. Bonac. *tom.* 2. *disput.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 5. §. 2. *num.* 4. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *num.* 3. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 10. §. 2. *num.* 13. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *disp.* 29. *art.* 12.

QVÆSTIO VI.

An hæres possit cogi sub pœna priuationis hæreditatis, ad vota realia testatoris persoluenda.

RESpondeo vt certum: posse cogi. Quia id constat ex cap *licet, de voto*, vbi filius priuatur legitima portione, & primogenio; quia opus pium à Patre sibi iniunctum exequi noluit. Sic docent Sanchez *loco cit. n.* 25. Bonacina, & Trullench. *locis citatis*, qui & referunt Suarium, Nauarrum, Sayrum, Azorium, sed ex his solus Azor id tractat. Legatur de hac materia Couars. *cap. si hæredes, num.* 9. *de testam.* vbi tractat, an huiusmodi hæres sit tota hæreditate priuandus, & filius legitimâ, eo quòd testatoris voto non impleat.

QVÆSTIO VII.

An non solùm possit hæres sub pœna priuationis hæreditatis, verùm etiam excommunicationis cogi ad soluenda vota realia testatoris.

AFfirmant posse, casu quo hæres promiserit sua vota explere, non verò si non promisit. Innocent. *in cap. licet, verbo promisisti*, & ibi Hostiens. *n.* 7. Ioan. Andr. *n.* 4. & Cardinal. *n.* 3. *notab.* 4.

Sed probabiliùs Respondeo: posse in vtroque casu non solùm priuatione hæreditatis, verum etiam excommunicatione cogi hæredem ad soluenda vota realia testatoris. Eo quòd obligationem ex hæreditate contractam non adimpleat. Nec datur aliqua congruens discriminis ratio inter vtrumque casum. Sic Sanchez *num.* 26 *cit.* & apud ipsum Anton. *c. licet, n.* 27. & ibi Abbas. Syluest. votum 2. *q.* 11. *dict.* 2. Palac 4. *dist.* 38. *disp.* 1. *post* 8. *concl.* & Azor *lib.* 11. *cap* 15. *q.* 15. *fine.* Quibus addi possunt Bonac. & Trullench. vbi supra, Sayrus *lib.* 6. *cap.* 7. *fine.*

QVÆSTIO VIII.

An si testator non iniungat in testamento, hæredes vota eius realia adimplere, tunc teneantur ad illa implenda.

NEgatiuam sententiam tenere Angles *flor.* 2. *p. q. vnica de voto, art.* 2 *post.* 13. *difficul. dub.* 4. dicit Sanchez *num.* 28. his verbis: Ex his deducitur primò, minus benè Angles (*loco cit.*) asseruisse tunc hæredem teneri implere vota defuncti realia, quando defunctus ipse hoc in testamento iniunxerit. Sed certè Angles maiori cum distinctione loquitur, non *dub.* 4. *sed dub.* 1. *post* 4. *conclusionem*, vbi postquam in tribus antecedentibus conclusionibus præmisisset, teneri hæredem adimplere vota realia defuncti, post vltimam hæc addit verba: Hæc sunt vera, si in testamento fuerint relicta, & hæres est necessarius, & non excedant quintam partem bonorum: quia hæres necessarius vltra quintam partem grauari non potest: si autem non fuerit necessarius hæres, tenebitur, omne votum reale defuncti, in quacumque quantitate soluere. Hæc Angles.

Sed vt mihi certum Respondeo, teneri dicto vota adimplere, etiamsi testator id in testamento non iubeat. Quia hoc onere hæreditas affecta est, sicut & soluendi alia defuncti debita. Et quidem vota realia defuncti computari debere inter eius debita, ipsemet Angles fatetur *loco cit. concl.* 1. his verbis: Votum tamen reale defuncti, adimplere tenebitur (*hæres videlicet.*) Ratio est quia hæres tenetur soluere defuncti debita, & votum reale est debitum Deo persoluendum. Sic ille. Et ideò sic sentiunt Angel. *votum* 3. *num* 8. Syluest. *votum* 2. *q.* 11. *dict.* 4. & Sanchez *loco citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IX.

An saltem, si testator expressè in testamento dicat, se nolle hæredem ad ea vota realia obligare, tunc deobligetur.

Affirmatiuam sententiam esse satis probabilem, satis appatet ex argumentis, quæ pro illo conficit Suarez *lib. 4 de voto, cap. 1 1. num. 1 3. & cap. 17. num. 19.* & ideò illam sequuntur quidam (quos suppressis nominibus, refert Palaus infra citandus) asserentes, tunc deobligari hæredem ad soluenda vota realia testatoris.

Sed probabiliùs Respondeo, nec tunc obligari hæredem, sed potiua teneri ad soluenda dicta vota realia defuncti testatoris. Quia probabilius est, quod testator non possit eximere, aut liberare hæredem ab hac obligatione. Ratio est, quia testator non potest eximere, aut liberare hæredem suum à debitis homini soluendis: ergo neque à debitis soluendis Deo, vtrorumque enim solutioni hæreditas obnoxia est. Igitur licèt in voluntate testatoris constitutum sit, hæredem instituere: at illa constitutione facta, & hæreditate adita, non est in eius voluntate obligationem debita realia soluendi impedire. Quia hæc obligatio, ex aditione hæreditatis (iure communi sic disponente) immediatè nascitur. Sic Palaus *disp. 1. cit. punct. 16. num. 3* & tandem sic sentit Suarez *cap. 16. num. 23.* dicens, hanc partem esse securiorem, & valdè consentaneam rationi. Sanchez *lib. 4. cap. 15. num. 18.* & plures apud ipsum, Bonacina *tom. 1. disp. 4. q. 2. punct. 5. §. 2. num. 12.* Nauarr. *cap. 12. n. 56.* Rodrig. *tom. 1. sum. cap. 99. num. 11.* Layman *lib. 4. tract. 4. de voto, cap. 3. q. 6. num. 12.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 15. num. 8.* Prado *cap. 31. de voto, quæst. 10. §. 2. num. 14. & 15.* Qui benè notant, hanc sententiam procedere, cùm votum reale factum est absolutè, absque vlla restrictione temporis. Secus si ad solam vitam vouentis esset factum: vt si vouens diceret: *Promitto in vita mea Ecclesiam ædificaturum, sin autem non fecero, nolo ad hæredes obligationem transire.* Quia tunc cum morte testatoris extinguitur obligatio.

QVÆSTIO X.

An hæres teneatur ad vota realia defuncti, etiam ante aditam hæreditatem.

Respondeo vt certum: quod non. Quia solo ad id hæreditatis iure tenetur. Imò hoc est verum, etiamsi hæres promiserit ea implere spe adeundæ hæreditatis. Nam si mutato consilio non adeat, minimè ad ea tenetur. Si verò independenter ab hæreditate promiserit, tunc tenebitur vota persoluere, non vi hæreditatis, sed promissionis qua astrictus est. Sic Angel. *votum 2. num. 8. & 9.* Syluest. *votum 4. q. 11 dicto 5.* Tabiena *votum 3. q. 6. num. 7.* Hostiens. Henricus, Abulens. & D. Anton. Quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4 cap. 15. num. 25.* Bonac. *loco cit. num 6.* Prado *loco cit. num. 16.* Sayrus *lib. 6. cap. 7. fine,* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 15. num. 5.*

QVÆSTIO XI.

An hæres teneatur ad vota realia defuncti explenda, etiam vltra vires hæreditatis.

Respondeo tanquam certum: quod non. Quia obligatio ad explenda hæc vota nascitur ex acceptæ hæreditate: ergo si hæc non est sufficiens, non tenebitur hæres vltra vires illius debita persoluere. Sic Angel. Tabiena, Syluest. Paludan. & alij, quos sequitur Sanchez suprà *n. 36.* Bonac. *tom. 2. disp. 4. q. 5. §. 2. n. 4* (non 6. vt leges apud Palaum *versu Obserua tamen.* Layman. *q. 6. cit. n. 13.* Palaus *n. 4.* Prado *num. 16* Sayrus *lib. 6. cap. 7. n. 15. fine.* Luyfius *1. p. sum. cap. 176. dub. 9. concl. 2.*

QVÆSTIO XII.

An saltem casu, quo hæres inuentarium non fecerit, tunc teneatur ingrè vltra vires hæreditatis vota realia exequi.

Affirmant, teneri ad ea vota tunc exequenda, Palud. *in 4. dist. 38. q. 4 art. 3. n. 33.* & D. Anton. *2 p. tit. 1 1. cap. 2. §. 5. fine.* Quibus adhærent, agentes de debitis defuncti, Federic. & Palud. & alij, quos refert, & sequitur Menchaca *de successionum creatione, §. 1 n. 26.* Et loquendo de creditorum debitis, non legatariorum, ita etiam sentiunt Couar. *cap. 1. de testam. n. 16.* Valascus *consul. 52. n. 3; tom. 1.* Molina *tom. 1. de instit. disp. 217. concl. 1. & 2.* In quorum sententiam magis propendet Gregor. Lopez *l. 10. verb. las mandas, in fine, tit. 6. part. 6.* citat etiam Bonacina pro hac parte Sà *v. hæreditas, n. 34.* & Reginald. *lib. 15. n. 617.* Probant id *ex l. finali, C. de iure deliberand.* statuente hæredem non conficientem inuentarium, teneri ad debita defuncti soluenda, vltra vires hæreditatis.

Sed probabiliùs Respondeo, minimè teneri hæredem in foro conscientiæ, vota realia defuncti explere vltra vires hæreditatis, eo quòd inuentarium non fecerit. (Et idem dicendum est de aliis debitis, & legatis.) Ratio est, quia lex illa, quæ præcipit hæredibus inuentarium non conficientibus, vt debita defuncti soluant vltra vires hæreditatis, fundatur in præsumptione fraudis, quam credit committere inuentarium non conficientes: ergo si hæres (in quocumque sit casu,) non vtitur fraude, sed reuera hæreditas non est sufficiens, non obligabit illa lex in foro conscientiæ ad soluenda vlla debita vltra hæreditatis vires. Sic tenent Sotus *lib. 6. de iust. q. 1. art. 4. ad 3.* Anton. Gomez *l. 3. Tauri, num. 121.* Marienzo *lib. 5. Recopil. tit. 4. l. 1. glossa 10. n. 59.* Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 4. 2. p. dub. 9. num. 137.* Abulens. Syluest. Bathol. Alex. Iason, Abbas, Felin. & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *n 37.* Bonac. & Palaus locis citatis. Nec Sà oppositum docet *loco cit.* cum solùm dicat, teneri in foro externo, ibi: Quod si faciat inuentarium, non tenetur ad debita & legata vltra vires hæreditatis: alioqui tenebitur in foro externo, si adeat, sic ille. Imò in hoc sensu videtur loqui etiam Reginald. *n. 616 non 617.*

QVÆSTIO XIII.

An ad minus teneatur hæres soluere ea vota realia, vltra vires hæreditatis, si ad ea soluenda per sententiam Iudicis condemnetur.

AFfirmat Palodan.*in 4.dist.15.q.3. art.5 n.31.* Quia lex statuit hæredem teneri integrè sol-uere in pœnam negligentiæ non confecti inuentarij: sed pœna obligat sequuta Iudicis sententia: ergo. Hoc idem tenet Molina *tom.1.de iust.disp.217. concl.1, & 2.* casu quo hæres in culpa fuerit, non conficiendo inuentarium. Quia cessante negligentiæ culpa, cessat eius pœna. Citat etiam Bonacina pro hac parte Emm. Sà *verb. hæreditas, num.34.* sed non benè.

Sed probabiliùs Respondeo: Adhuc non teneri in foro conscientiæ, sequuta sententia condemnatoria. Quia talis Iudicis sententia, sicut & lex id statuens, innititur fraudi præsumptæ, hoc est, fraudulentæ bonorum occultationi: ergo cùm ea præsumptio falsa sit, non ligabit ea sententia in foro conscientiæ. Sic Sanchez *num.37.allegato.* Bonac. *tom.2. disp.4. q.2. punct.5. §.2. num 4. vers. Addo hæredem*, vbi se citat *de contractib. disp.3.q. vltima, punct. vltimo, num.3.* sed in noua impressione de hoc agit *disp.3. q.17. punct.7. num.3. vers. maior difficultas.* Vbi pro opposita parte citat Emmanuelem Sà. Sed malè, vt diximus; quia hic Author tantùm loquitur in casu præcedentis quæstionis, & solùm dicit, teneri in foro externo, vt vidimus.

QVÆSTIO XIV.

An teneatur hæres soluere vota realia testatoris, si nequeat sine præiudicio sua legitima.

AFfirmant qui docent, integrum esse parentibus vouere quidquid voluerint, in præiudicium legitimæ filiorum. Et qui sentiunt, vota realia testatoris extrahi debere ex toto hæreditatis aceruo, non verò ex ea sola parte, de qua poterat testator liberè disponere. Et probatur præterea hæc sententia. Quia possunt testatores, v.g. parentes, tam in vita, quàm in mortis tempore legitimam hæredis minuere votis realibus, aliisque minutis eleemosynis, vt docent Nauarr. Ludou. Lopez, Rodrig. Vega, & Corduba, relati à Sanchez *lib.6. de matrim. disp.36. num. 3.* ergo & poterit post mortem testatoris grauare hæredem. *Confirmatur.* Quia debita testatoris de toto hæreditatis corpore debent extrahi: atqui vota realia verè sunt debita testatoris, vt suprà est habitum: ergo. Propter hæc ita sentit Nauarrus *lib.3. cons. tit. de voto, consil 10. num.4. aliàs consil.13. eod. num.4.* Angel. & Syluest. apud Sanchez *lib.4. Decal. cap.15. num.38.*

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri hæredem soluere vota realia testatoris relicta in præiudicium suæ legitimæ. Probatur. *Tum* quia probabilius est, talia vota non esse extrahenda ex toto cumulo, sed ex sola parte soluenda, de qua testator liberè poterat disponere, v.g. de quinta bonorum parte. *Tum etiam*, quia etiam est probabilius, non posse testatorem in præiudicium legitimæ disponere ad opera pia, vt latè probat Sanchez *de matr. loco citato*, & constat: quia licèt hæc vota realia sint debita, habent tamen ortum à causa voluntaria, nempe à liberali promissione testatoris: ergo legitimam iure debitam minuere nequeunt.

Nec obest ra.. o contrariorum, quia licèt testator dum viuit, possit minuere legitimam votis, aliisque minutis eleemosynis; non inde colligitur, quod etiam possit post mortem. Quia testator dum viuit, est dominus illius legitimæ, cuius dominium cessat post eius mortem. Sic Couarr. *cap. Si hæredes, de testam. n.9.* Gregor. Lop. *l. finali, in fine, tit.8 p.1.* Angles *in floribus, 2 p.quæst. de voto, art.2. post 13. difficult dub.2.mihi* (Sanchez 4.) *concl.4. fine*, Rodrig. *tom.1. sum. cap.99.num.13.* quos sequitur Sanchez *lib.4. Decal. cap.15. num.38.* Layman *lib.4. tract.4.cap.3.quæst.5.num.13.* Bonac. *disp.4. quæst.2. punct.5. §.2. num.5.* Palaus *tom.3. tract.16. disp.1. punct.16. num.5.* Trullench. *lib.2. cap.1. dubit.15. num.4.* Sayrus *lib.6.clauis Reg. cap.7.fine.*

QVÆSTIO XV.

An casu, quo Monasterium iure hæreditario succedat in bona Professi, teneatur ad vota realia, quæ Professus in sæculo emiserat, & non impleuerat.

AFfirmant Palud.*4.dist.38.q.3. art.3. num.35. concl.3.* D. Anton.*2.p. tit.11.cap.2. §.8.* Quia existimant, sola vota personalia professione Religionis extingui.

Sed multò probabiliùs Respondeo, non teneri. Quia multo probabilius est, etiam vota realia extingui professione: ergo tanquam penitus extincta nec Monasterium, nec alium hæredem obligabunt. Sic Sanchez *lib.4. cap.15.n.32.* Bonac. *disp.4. q.2. punct.5. §.2. num.7.* Palaus *punct.16. citato, num.7.* Trullench. *lib.2. dub.15.num.6.*

QVÆSTIO XVI.

An saltem teneatur Monasterium soluere vota realia Professi, si illa essent intimata Monasterio, & ab eo acceptata, ante Professionem dicti Religiosi.

REspondeo, tunc teneri Monasterium succedens in bona, aut quilibet alius hæres, ea vota persoluere. Quia cùm iam esset ius illi parti acquisitum, non tollitur per Religionis Professionem. Sic Sanchez *loco citato*, dicens in hoc casu esse veram sententiam Paludani, & Antonini suprà relatam. Bonacina *loco citato, num.8.* Trulleoch. *num.6.* Lessius *lib.2. cap.40. num.104.* (non 194. vt leges apud Palaum,) *vers. sed quid si addatur promissio, & num.107.vers.Dico tertiò.* Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XVII.

An item teneatur Monasterium ad soluenda vota realia professi, si hic tempore Professionis vellet sua vota Professione non extingui.

AFfirmat Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 2. *n.* 9. Quia tunc vota realia Professi non sunt extincta: ergo eorum obligatio transfertur in Monasterium. Antecedens probat, quia dicta vota non sunt extincta per irritationem superioris, vt supponitur: neque per commutationem, cum hæc non fiat sine consensu vouentis: ergo.

Sed probabiliùs Respondeo, nec in hoc casu teneri Monasterium talia vota persoluere. Quia probabilius est, quod vota emissa ante Professionem Religionis, extinguantur Professione, non irritatione, nec commutatione, aliave relaxatione: sed illorum solutione perfectissima, quam talam esse obligationem Deo perpetuò inseruiendi, reputat ius. Sic Palud. *dist.* 38 *q.* 4. *art.* 1. *q.* 6. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 22. Palaus *punct.* 16. *citato, n.* 8. Trullench etiam *num.* 6.

QVÆSTIO XVIII.

An hæres teneatur soluere vota defuncti ante debita iustitiæ.

REspondeo vt certum, quod non, sed potiùs post illa. Quia debita iustitiæ extrahuntur ex toto hæreditaris aceruo, diminuuntque legitimam: vota verò ex bonis hæreditariis, supersunt deducto ære alieno. Adde, quod Deus non acceptat oblata cum præiudicio iuris tertio quæsiti. Sic Sanchez *num.* 39. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 5. §. 2. *num.* 16. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 5. *q.* 6. *n.* 13. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *n.* 11. Palaus *punct.* 16. *n.* 10.

QVÆSTIO XIX.

An saltem teneatur hæres soluere prius vota defuncti, quàm alia pia legata.

REspondeo teneri vota soluere ante omnia legata, etiam pia, extractis expensis funeris necessariis. Quia hæres succedit in locum defuncti: sed sic est, quod defunctus non tenerettr ad persoluenda legata, quæ ipse constituit, benè tamen ad vota quæ ipsum obstringunt: ergo & hæres ad id tenebitur. Sic Sanchez, Bonac. Layman, Trullench. & Palaus *vbi suprà.*

QVÆSTIO XX.

An hæres certus de voto reali emisso à defuncto, sed dubius de eius adimpletione, teneatur votum adimplere.

REspondeo teneri. Quia debitum est certum, solutio autem dubia, ac proinde pro debito est possessio. *Item*, quia in foro externo cogeretur hæres ad soluendum, eo quòd constet de debito, & non de solutione: ergo etiam in foro conscientiæ cogendus est soluere. Patet, quia idem est iudicium fori interni & externi, quando sententia fori externi non nititur præsumptione, quam constat falsam esse. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 15. *fine.* Bonac. *loco cit.* Trullench. *dub.* 15. *cit. num.* 12.

R. P. Leand. in Decal. Tom. II.

QVÆSTIO XXI.

An quando bona, ex quibus vota soluenda sunt, non sufficiunt ad satisfaciendum omnibus, teneatur tunc hæres votum de re meliori integrè exequi.

NEgare posset quis, existimando, tunc nullum ex illis votis integrè esse soluendum, sed pro rata vniuscuiusque diuidendam hæreditatem, seu partem, ex qua vota soluenda sunt. Et probari hæc opinio potest, quia obligatio hæredis ad soluenda vota, est eiusdem rationis, ac obligatio soluendi legata; cùm vtraque sit iustitiæ, orta ex aditione hæreditatis: sed sic est, quod in simili casu, quando legata sunt multa, & excedunt vires hæreditatis, nullum est integrè soluendum, sed pro rata diuidenda hæreditas, vt defendunt Tiraquel. Angel. Syluest. Greg. Lopez, Anton. Gomez, Gutierrez, & alij, quos citat Sanchez *lib.* 4 *cap.* 15. *num.* 40. ergo idem videtur dicendum de votis realibus.

Sed omninò Respondeo dicendum, tunc teneri hæredem votum de re meliori integrè exequi, & soluere, & præferre aliis. Ratio est, quia hæres verè repræsentat personam defuncti, & in eius locum succedit: ergo succedit in eius obligationem, ergo tenetur eo ordine implere hæc vota, quo defunctus tenebatur: at hic tenebatur persoluere votum de re meliori: ergo & hæres tenebitur. Sic latè Sanchez *loco citato, num.* 41. Bonacina *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 5. §. 2. *num.* 14. Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 1. *punct.* 16. *n.* 11. Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 15. *num.* 10. Qui ex Thoma Sanchez ad rationem in contrarium adductam respondet negando consequentiam. Quia, inquit, hæres sustinet quasi personam defuncti, & cùm defunctus non teneatur in legatis illum ordinem seruare, teneretur tamen in votis, vt dictum est, ita similiter hæres. Sic ille, & antea Bonacina.

QVÆSTIO XXII.

An casu, quo hæres iudicet omnia vota esse æquè bona, tunc teneatur exequi, & integrè soluere illud, quod prius emissum est à defuncto.

REspondeo ex dictis, teneri persoluere tunc votum, quod prius emissum est. Quia eademmet obligatione tenetur hæres, qua tenebatur defunctus: at hic in casu proposito tenebatur soluere prius illud votum, quod priùs à se emissum fuit: ergo & id tenebitur & hæres. Sic Sanchez, Bonac. Palaus, Trullench. locis citatis.

QVÆSTIO XXIII.

An saltem casu, quo non constet, quod votum melius sit, neque quod prius emissum, tunc possit hæres implere votum quod magis sibi placuerit.

NEgat Sanchez *lib.4. cap.15. n.41.* dicens tunc hæredem obligatum esse pro rata diuidere, nec posse implere ex bonis hæreditatis votum quodlibet ad electionem suam. Quia licèt defunctus in eo casu electionem facere posset, non inde infertur, posse hæredem. Nam defuncto supradicta electio conceditur, quia habet Deum creditorem, cui æquè gratum est votum vnum integrè, quàm duo vota æqualia dimidiata: at hæres non Deum creditorem, sed defunctum habet, cui ob adeptam hæreditatem obligatus fuit, & consequenter omnibus aliis, in quorum vtilitatem votum cedit: ob quam rationem hæres neque commutationem, neque dispensationem, vel irritationem votorum facere potest, quæ defuncto concedvntur.

Sed probabiliùs Respondeo, hæredem in posito casu posse implere quodvis illorum votorum, sicut & poterat defunctus. Ratio est, quia eademmet obligatio, quæ erat in defuncto, translata est in hæredem, & licèt facta sit in illo obligatio iustitiæ, non tamen aliquo alio modo immutata est.

Nec obstat, hæredem obligari testatori, & consequenter omnibus aliis, in quorum vtilitatem vota sunt facta, vt arguit Sanchez, quia non obligatur, nisi cum qualitatibus, quibus testator Deo obligabatur. Quod item non possit hæres petere commutationem, vel dispensationem, aut irritationem, id prouenit, quia eius obligatio non est voti, sed quasi contractus ex aditione hæreditatis proueniens. Sic omninò Palaus *tom.3. tract.16. disp.1. punct.16. n.1a.* Bonac. *disp.4. q.2. punct.5. §.2. n.15.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.15. n.10.*

QVÆSTIO XXIV.

An quando plures sunt hæredes, teneatur quilibet eorum in solidum vota defuncti adimplere, casu quo pars in quam succedit, ad id sit sufficiens.

REspondeo vt certum: Neminem eorum teneri ad id in solidum, sed quemque solum teneri pro rata, iuxta portionem hæreditariam. Tum quia id constat *ex l. pro hæreditariis, C. de act. hæred. l. in executione 85. in principio, vers. secunda, ff. de verbor. obligation.* Tum etiam, quia hæres solum tenetur adimplere vota defuncti, quatenus est hæres: ergo cum solùm in vna parte sit hæres, pro ea parte tantum vota soluere debet. Sic Sanchez *num.42.* vbi testatur esse omnium Doctorum. Palaus *loco citato, n.13.* Qui limitant hanc doctrinam in casu, quo res promissa Deo sit apud vnum ex hæredibus, quia tunc ipse tenetur in solidum eam integrè soluere, licèt habeat actionem contra alios hæredes, vt suam sibi partem soluant pro ratione suæ portionis hæreditariæ. Legatur Sanchez *n.44.* in principio.

QVÆSTIO XXV.

An casu, quo alij hæredes nolint ex malitia soluere pro rata vota testatoris, tunc teneatur quilibet in solidum.

NEgare videtur Sanchez *lib.4. cap.15. n.42. in fine*, ibi: sed tantum tenetur quisque pro rata, iuxta portionem hæreditariam, in quam succedit, etsi alij nolint suam partem. Ita ille.

Sed elatiùs Respondeo, teneri quidem in solidum soluere, casu quo ex malitia alij cohæredes nequeant soluere: secus si id faciant ex impotentia. Quia (ait Palaus) debitis, & legatis soluendis quælibet pars hæreditatis addicta est, & quilibet hæres obligatus: ergo nolente vno hærede soluere ex malitia, obligatur eius malitiam supplere: quia æquum non est, ob eius malitiam debita manere insoluta. Si autem non ex malitia, sed ex impotentia alij hæredes soluendo non sunt, credetem cohæredem obligatum non esse, nisi pro quantitate hæreditatis vota persoluere: quia estò illa pars hæreditatis addicta sit votorum solutioni, non tamen integrè, sed cum alia comparte. Sic ille *punct.16. citato, num.13.* Et benè, si addat, quod casu, quo aliquis hæres integrè ob dicta solueret, haberet actionem contra alium cohæredem nolentem ex malitia partem quæ sibi contigit, soluere, iuxta nuper dicta.

QVÆSTIO XXVI.

An donatarius teneatur omnia vota realia donantis adimplere, aut exequi.

REspondeo, non teneri, etiam casu, quo donatarius acceperit (validè, vel inualidè) omnia bona donantis, ob quod donans impotens fiat ad soluenda vota. Ratio est, quia vota realia donantis non sunt ex vinculo iustitiæ, sed Religionis, debita; & ideo eorum obligatio, nisi à donante imponatur, non transit ad donatarium, sed ad solum hæredem, qui personam testatoris repræsentat, & adeundo hæreditatem, succedit quoque ex tacito pacto in omnia eius onera. Sic omninò Sanchez *lib.4. cap.15. num.34.* Suarez *lib.4. de voto, cap.16. num.10.* Bonac. *tom.2. disp.4. quæst.5. §.2. num.21.* Palaus *tom.3. tract.16. disp.1. punct.16. num.14.* Trullench. *lib.2. cap.2. dub.15. fine.*

QVÆSTIO XXVII.

An saltem legatarius teneatur ad satisfaciendum votis realibus legantis.

NEgandum videtur, quia eadem videtur ratio legatarij, & donatarij: at hic non tenetur: ergo neque ille.

Sed oppositum omninò Respondeo dicendum. Quia longè est diuersa ratio vtriusque. Nam donatarius (ait Palaus) acquirit dominium rei donatæ, & promissæ Deo, ob traditionem illius sibi factam, quæ estò illicita sit, vtpotè voto contraria, est tamen valida, & firma. At legatarius dominium

legati

legati acquirere debet ex valore promissionis in testamento factæ, quæ si nulla est, perit legatum. Est autem nulla, si sit de materia voto contraria: quia tunc est promissio de re illicita, & proinde nullius valoris. Hoc posito, si legatarius accipiat rem in specie Deo promissam, existimo obligatum esse, rem Deo tradere; quia nullum habet titulum eam retinendi, cùm nulla fuerit promissio, seu legatio. Si autem res legata determinatè Deo promissa non fuerit, maior est difficultas, an legatum subsistat casu, quo hæreditatis vires non sufficiant votis satisfaciendis.

Et veriùs credo, legatum non subsistere. Quia sic legans peccat, cum velit rem, ex qua voto est satisfaciendum, legatario donare: ergo talis legatio, quæ est vera rei legatæ promissio, non subsistit. Præterea testator, vel credit votis satisfieri posse ab hærede, non obstante legato, vel non; si credit, & de facto satisfieri non potest, legatum est contra volontatem testatoris, ac proinde nullum. Si non credit, promissio est de re illicita, & consequenter nulla. Hæc omnia Palaus *loco citato, num. 15.*

DISPVTATIO XXVI.

De potestate, quam habent ciuitates, & alij populi, obligandi suo iuramento, aut voto suos successores, & parentes suos filios, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

An possit quis suo voto (aut iuramento,) adstringere alium.

RESPONDEO tanquam certum, quod non, siue votum sit personale, siue reale. Quia propria voti, seu iuramenti obligatio ita est personalis, vt solum vouentem ipsum afficere possit. Nam solùm attingere potest illum, qui intentionem habet se obligandi: sed sic est, quod nullus alius hanc intentionem habere potest, nisi qui verè vouet, & promittit: ergo ipsum solum afficere potest. Sic vt certum docent Syluest. *votum 2. quæst. 9.* Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad 5.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de voto, cap. 9. a num. 2.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 15. num. 14.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 3. quæst. 5.* Palaus *tom. 3. tract. 16. disp. 1. de voto, punct. 15. num. 1.* Tamburin. *lib. 3. in Decal. cap. 3. §. 7. & cap 12. §. 4.* Bassæus *tom. 2. votum 1. n. 15.* Ioan. à S. Thoma *2. 2. quæst. 88. disp. 29. art. 12.*

QVÆSTIO II.

An vota, aut iuramenta parentum offerentium suos infantes Religioni, obligent eosdem filios.

AFfirmandum videtur, *ex cap. licet, de voto*, vbi parentes vouent pro filiis peregrinationem, ieiunia, & similia: ergo filij parentum voto obligantur.

Sed tanquam certum Respondeo, non obligare filios vota, aut iuramenta parentum, nisi aliàs filij in ea vota consenserint, aut ea ratificauerint, & approbauerint. Ex quo fit, nequaquam filius obligatus esse Religionem suscipere, tametsi parentes vouerint, aut iurauerint eos esse Religioni dicandos, nisi aliàs ipsi filii consenserint. Quia tunc non obligarentur ex voto, aut iuramento parentum, sed ex proprio. Nam ille consensus, & parentum voti, aut iuramenti approbatio, est tacita voti emissio. Et sic explicatur *cap. licet*, vbi filius Regis Hungariæ cogitur peregrinationem Hierosolymitanam, quam eius pater vouerat, exequi, non alia ratione, nisi quia assumpto Crucis signaculo, se impleturum promiserat. Et ratio est, quia vota parentum non dependent à voluntate infantium, nisi illud ratificauerint: ergo solùm in eo casu obligari votis parentum possunt. Sic omnes. Legantur Sanchez *lib. 4. cap. 15. num. 22.* Nauarr. *cap. 12. num. 74.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 9. num. 2.* Bonac. *disp. 4. quæst. 2. punct. 5 §. 2. n. 18.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 15. num 15.* Palaus *disp. 1. de voto, punct 15. n. 3.* Tamburin. *§. 4. citato, num. 1.* Qui cum communi addit, in dicto casu solùm obligari patrem ad præstanda quantum potest, ea quæ ad eiusmodi voti executionem conducunt. Quod idem dicit Bassæus *tom. 2. votum 2. num. 15.*

QVÆSTIO III.

An saltem casu, quo parentes præcipiant filiis exequi illorum vota, aut iuramenta, tunc teneantur filij ea executioni mandare.

AFfirmant Medina *2. 2. q. 90. art. 3. col. 3.* & Sotus *lib. 7. de inst. q. 2. art. 1. ad vltimum*, docentes, teneri tunc filios ex obedientia filiali parentibus debita exequi huiusmodi vota. Ait enim Sotus sic: Ad quintum facilè respondetur in primis, neminem posse alterum suo voto obligare: nec filium, nec seruum, nec aliter subditum, quoniam votum est religionis actus, quo quis suam propriam offert Deo voluntatem. Quare si vouisti, filium alicui templo offerre, teneris illum ducere, ille autem solùm tibi filiali obedientia tenetur parêre, nullatenus tamen ex vi Religionis. Hæc Sotus.

Sed clariùs Respondeo, non teneri quidem filios exequi vota, aut iuramenta parentum, etiam si ab his ea exequi ab illis præcipiantur, nisi solùm quando iuramenta, vel vota pertineant ad mores bonos, vel circa domus, & rei familiaris gubernationem. Ideoque nullo modo possunt præcipere suis filiis, vt Religionem, quam ipsi vouerant, eos esse accipiendam, ingrediantur. Quia hoc præcepto cogere illos non possunt, cum solùm de iis,

quæ ad bunos mores, & domus gubernationem pertinent, præceptum possint imponere, vt diximus. Sic Sanchez *loco citato*, & Palaus *num.3.* Bonac. *de matrim.q.4 punct.17.n.19.* citans Lessium, Suarium & alios.

QVÆSTIO IV.

An filius censeatur præstare suum consensum, ex eo quod illo præsente, & tacente, pater eius emittat iuramentum, seu votum eiusdem filij nomine.

RESpondeo negatiuè. *Tum* quia taciturnitas non præsumit consensum in his, quæ sunt oneris, & obligationis. *Tum* quia parentibus non competit filios voto alligare: quia votum est res ad perfectionem pertinens, ac proinde ex propria voluntate suscipienda: non igitur consensus præsumitur ex sola taciturnitate, seu negatiuo dissensu. Sic Palaus *num.3. citat. vers. Dixi.* Sanchez *lib.4. cap.15. num.24.* Bonac. *disp.4.quæst.2 punct.5. §.2. num.19.* Trullench *lib.2. cap.2. dubit.15. num.13.* Basseus *num.15.citato.*

QVÆSTIO V.

An votum (seu iuramentum) possit quis per suum Procuratorum emittere.

REspondeo tanquam certum. Posse. Sic Sanchez *cap.16.cit.num.15.* hæc dicens: Si quispiam potestatem alteri daret, vt suo nomine aliquid voueret, astringeretur vera voti illius obligatione. Quia sicut iuramentum, quod similiter est vinculum personale, potest per procuratorem emitti, aut per nuntium, ita & votum. Sic ille Et sic Palaus. Ad tertium dic, votum emissum à tuo procuratore, te obligare, quia tu medio illo emittis; neque procurator vouet, sed tuum votum, tuumque consensum declarat. Hæc Palaus *n.3. fine.*

QVÆSTIO VI.

An successores alicuius Populi teneantur votis, aut iuramentis ab eodem Populo emissis, veluti alicuius festi obseruandi, aut ieiunij, &c.

REspondeo tanquam certum: Teneri, & quidem sub mortali peccato, vt vsus testatur, & tenent omnes Doctores, docentes vnanimiter, quod votis, aut iuramentis, quæ à Populis fiunt, vt perpetuò obligent successores, censentur obligare, quamuis ipsi vota non emiserint, aut iuramenta non fecerint: dummodo emissa fuerint à maiori parte communitatis, & acceptata ab Episcopo. Sic omnes DD. præcipuè mox adducendi, inter quos solùm est difficultas in explicando, à quo principio dimanet huiusmodi obligatio, an à consuetudine, an ex vi voti, &c. Pro eius decisione sit

QVÆSTIO VII.

An successores Populorum teneantur obseruare vota, aut iuramenta ab ipsis Populis facta, propria voti, aut iuramenti obligatione.

AFfirmant quidam, teneri successores seruare illa, propria Religionis, seu voti obligatione. Ducuntur: *Tum* quia successores sunt idem populus *l.proponebatur ff.de iudic.* ergo & vnum totius Populi votum. *Tum* etiam, quia Respublica habet potestatem vouendi nomine omnium: ergo omnes illius Reipublicæ tenebuntur tali voto. Ita tenent Nauarr. *cap.12. (num.73.* Suario) mihi *num.79. vers. Decimotertiò.* Rodriguez *tom.2. sum. cap.99. n.13* Ludou.Lopez *1.p.instruct.cap.50.col.3. vers. Neque ad vota.*

Sed omninò Respondeo non teneri successores ad obseruanda vota, aut iuramenta à populis emissa, propria Religionis, seu voti obligatione. Patet. Quia, vt sæpè dictum est, propria voti obligatio est omninò personalis: ergo nequit alios, præter ipsissimas vouentium personas astringere. Nec obstat successores reputari eundem populum, quia hoc est quoad repræsentationem, & potestatem solummodo. Sic Suarez *lib.4.de voto, cap.9. num.6.* Sanchez *lib 4.Decal.cap.15. num.16.* dicens, esse omnium sententiam. Palaus *tract.16. disp.1. de voto, punct.25. num.3.* Vasquez *1.2. disput.167.num.34. & disp.177.num.22.* Filliuc. *tract.26. cap.4. quæst.1. num 98.* & alij omnes, docentesque, non obligari successores populi, aut communitatis obligatione iuramenti, vel voti facti à populo, vel alia communitate, nisi iuramentum, vel votum à singulis fiat, vel acceptetur. Sic etiam Basseus *tom.2. votum 1. num.21.* & Loysius *in summa, 1. part.c.176. dubitat.9.*

QVÆSTIO VIII.

An saltem successores Populi obligentur ad iuramenta, vel vota à populo emissa, ex vi pacti, & promissionis, quæ in vniuersalem successorem pertransit.

AFfirmant, etiam hoc titulo, aut ratione obligari successores, Rodrig. Lopez, & Nauarrus, qui loco citato ita ait: quam ob rem populus, qui nunc est, tenetur ad implenda vota de obseruatione Festorum, aut aliarum rerum eiusdem populi, qui centum ab hinc annis præcessit, quandoquidem est vnus, idemque populus, *cap. Denique 7.quæst.1.* vbi Glossa, & *l. proponebatur, ff. de iudic.* aut ex vi voti, quia est idem populus, aut saltem ex vi contractus, & promissionis, quæ in successorem vniuersalem pertransit, *l.1. & 2. C. de hæredit. action.* Hæc meus Nauarrus. Cuius doctrinam admittit Basseus *loco citato.*

Sed adhuc Respondeo, non obligari ex vi pacti, seu contractus, aut promissionis. Quia licèt verum sit, quod successores teneantur stare pactis, seu contractibus à populo initis, at in votis à Populo emissis nullus initur contractus, seu pactum, aliàs esset obligatio

obligatio iustitiæ, quod dici non potest. Sic Suarez *loco cit. num.7.* Sanchez *num.16. cit. vers. At hic modus dicendi*; licèt postea *numer.19.* contrarium teneat.

QVÆSTIO IX.

An ad minus obligentur successores ad dicta iuramenta, & vota Populi, ex vi consuetudinis.

AFfirmat Medina 1.2.q.90.art.3.col.3.*ante versum Ad primum.* Cui assentiunt casu, quo consuetudo sit longæua, Azor, & Petr. Ledesma (apud Sanchez) & Bassæus cit. necnon Ioan. à S. Thoma 1.2 q 88 *disp.19 art.12.*

Sed adhuc probabiliùs Respondeo, nec hac ratione obligari. Quia iuxta hunc modum dicendi contrariorum, successores non tenerentur votis, & iuramentis Populi, dum non essent longæuo vsu approbata sed sic est, quod apud omnes communiter, censentur obligate à principio omnes: ergo. Sic Suarez *num.9* Sanchez *num.18.*

QVÆSTIO X.

An denique, saltem obligentur successores ad iuramenta, & vota populi, in vi legis ab ipso populo praecessore statuta, & ab Episcopo promulgata.

REspondeò dicendum, quod sic. Quia in populo verè est potestas ad obligandos præsentes, & futuros successores, in vi præcepti humani, vel ad acceptandum tale votum quoad voti obligationem, vel saltem ad obseruantiam actos promissi. Vnde eo ipso, quod Rectores populi in tale votum (seu iuramentum) consentiant, consequenter imponunt aliis præceptum obseruandi illud, quoad actum promissum; ideò grauiter peccabunt non obseruando illud. Vnde licèt illi, qui non vouerunt, non violent votum, & consequenter non committant proprium peccatum Infidelitatis contra Deum; nihilominus grauiter peccant contra obedientiam, vel contra propriam virtutem, in qua est materia voti. Sic omnino Suarez *lib.4.cit.cap.9.num.10.* Sanchez *lib.4.cap.15.num.19.* & alij apud ipsum. Bonac. *disp.4. q.2 punct.5. §.2. num.20.* Palaus *disp.1. de voto, punct.15. num.3.* Filliucius *tract.26.cap.4.q.1.dicto 1.n.98.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub.15. sub num.14.* Bassæus etiam *loco citato.*

QVÆSTIO XI.

An vt hæc vota, aut iuramenta Populi habeant firmitatem legis obligantis successores; requiratur necessariò consensus Episcopi.

REspondeo tanquam certum, non e iam esse necessarium consensum Episcopi. Quia nunc (inquit Suarez) in Ecclesia diuinus cultus eleuatus est ad superiorem ordinem, & eius cura commissa est Prælatis Ecclesiæ, præcipuè Christi Vicario. Et ideo existimo, talia vota non habere vim obligandi, nisi interueniente Episcopi auctoritate, & approbatione: & consequenter necesse est, vt ipse præcepto suo cogat omnes ad voti acceptationem, vel saltem ad obseruantiam actus promissi, & tunc obligabuntur illi, qui non vouerunt, non vi voti, sed vi Ecclesiæ præcepti. Sic ille *num.11.* Sanchez, Bonac. Palaus, Filliuc. vbi suprà.

QVÆSTIO XII.

An vota huiusmodi, vel iuramenta à Populo facta, possint ab Episcopis, quorum auctoritate emissa sunt, reuocari.

REspondeo vt certum posse reuocari ab Episcopis, quatenus obligant totam communitatem, sicuti possunt alia præcepta particularia suarum Diœcesum. Quia respectu communitatis non habent vim, nisi ratione præcepti, quod per Episcopum potest abrogari. Sic Suarez *loco citato.*

QVÆSTIO XIII.

An Regulares exempti, teneantur obseruare vota facta à populo ex consensu Episcopi illius loci.

AFfirmant absolutè Peyrin. Lezana, & Villalobos citati à nobis *3.p.disp.3 q.15.*

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri, nisi ad sola vota facta pro seruando aliquo die festo; vt latè probaui *3.p tract.1.disp 3.q.15. & disp.2.* per totam (præcipuè quæst. vltima) vbi inuenies quidquid desideraueris hic poteris.

DISPVTATIO XXVII.

De voto, aut iuramento non ambiendi, nec acceptandi Prælationes, aut officia, quod aliquæ Religiones emittunt.

QVÆSTIO PRIMA.

Quænam sunt Religiones, quæ hoc emittunt votum, aut iuramentum.

REspondeo quod prima est Religio Fratrum Carmelitarum Discalceatorum, qui statim post solemnem trium votorum professionem, his verbis votum cuiusmodi emittunt: *Insuper promitto, me nunquam directè, vel indirectè per me, vel per alium, intra, vel extra Congregationem, vllam prælationem, aut officium prætensurum, neque extra Congregationem oblatum acceptaturum, nisi præcepto eius, qui mihi præcipere potest, adstringar, iuxta Constitutiones nostras.* Sic.

Secunda Religio sit Clericorum Regularium Minorum, qui de prædicta materia votum, & iuramentum faciunt. Votum nempe his verbis: *Insuper promitto, nunquam me curaturum, vel prætensurum, siue per me, siue per alium, extra Religionem, prælaturam aliquam, vel dignitatem, nec consensurum in mei electionem, nisi coactus obedientia Summi Pontificis.* Iuramentum verò fit his aliis verbis: *Ego N. testem inuoco Deum, quod neque Præpositi dignitatem, neque aliquod officium, quod huiusmodi dignitati ex ordinationibus nostræ Religionis præfertur, mihi expressè mandari curabo.*

Tertia sit Religio Clericorum Regularium Ministrantium infirmis, qui his verbis hoc votum faciunt: *Præterea polliceor, me adstringendo voto simplici, nunquam curaturum, ne indirectè quidem, seu quouis modo, vt in aliquam prælationem, vel dignitatem in Religione eligar, nec quantum in me erit, assensurum vt extra Religionem, neque minus in aliquam prælationem, vel dignitatem promouear, nisi essem sub pœna peccati mortalis à Summo Pontifice ad id coactus, seu adstrictus.*

Quarta sit Religio Fratrum Discalceatorum S. Augustini, qui id votum his verbis faciunt. *Voueo, & promitto, me nunquam directè, vel indirectè, per me, aut per alium, vllam Prælationem, aut officium per constitutiones prohibitum prætensurum: & pariter extra Congregationem, neque directè, neque indirectè, per me, aut per alium, prælationem vllam prætensurum, aut oblatam acceptaturum, nisi obstringar præcepto eius, qui mihi præcipere potest: & hoc secundùm Regulam S.P.N. Augustini, & iuxta seriem nostrarum Constitutionem, vsque ad mortem.*

Quinta sit Religio Patrum Barnabitarum, qui iuramentum non ambiendi dignitates sic faciunt. *Ego N. testem inuoco Deum, quod neque Præpositi dignitatem, neque aliquod officium, quod huiusmodi dignitati ex constitutionibus in Congregatione præfertur, mihi mandari curabo: neque item aliquam dignitatem eodem modo extra Congregationem quæram, aut sine præcepto Summi Pontificis accipiam.*

Sexta sit Religio Patrum Societatis Iesu, qui votum non ambiendi dignitates intra Religionem his verbis faciunt. *Promitto nunquam me acturum, vel prætensurum, nec indirectè quidem, vt in aliquam Prælationem, vel dignitatem in Societate eligar, vel promouear.* Extra Religionem verò non ambiendi, aut acceptandi sic votum emittunt: *Promitto nunquam me curaturum, prætensurumve extra Societatem, Prælationem aliquam, vel dignitatem, nec consensurum in mei electionem, quantum in me fuerit, nisi coactum obedientia eius, qui mihi præcipere potest sub pœna peccati.*

Septima denique sit nostra Sanctissimæ Trinitatis Discalceatorum Fratrum Religio, qui post emissa tria vota substantialia, hoc quartum his verbis emittunt: *Voueo, me directè, vel indirectè per me, aut per alios, intra Congregationem prælationem aliquam, aut officium per constitutionem prætendi prohibitum, nunquam prætensurum. Et pariter extra eandem Congregationem, neque directè, neque indirectè, per me, aut per alium vllam Prælationem prætensurum, vel oblatam acceptaturum, nisi præcepto eius, qui mihi præcipere poterit, adstringar.* Sic habetur in constitut (61. in ordine) Pauli V. data die decima Februarij *anno* 1610. Pro cuius voti explicatione sequentes ponam quæstiones: sit ergo

---

§. I.

De voto non ambiendi Prælationem intra Religionem.

QVÆSTIO II.

An huiusmodi votum seu iuramentum non ambiendi, neque acceptandi Prælaturas, seu dignitates, præcipuè sæculares, sit validum.

NEgandum videtur. Quia hoc votum videtur impedire maius bonum, nempe Episcopatum v.g. qui absque dubio est status perfectior eo quem actu habet Religiosus vouens: ergo non videtur validum.

Sed vt quid certum Respondeo, tale votum esse validum, si recta fiat, vt semper fit, intentione. Constat quia à Sede Apostolica est approbatum, quod pro probatione nostræ conclusionis sufficit. Addo, quod per emissionem huius voti (aut iuramenti) præcluditur ambitionis aditus, contentiones, inuidiæ dissensiones, calumniæ, & alia huius generis mala remouentur, & fœlix Religionis status conseruatur Lege D. Bernard. *serm.6 in Psal. Qui habitat.* D. Basil. *de constit. Monast. cap.10.* Sanchez ex illis *lib.6. summæ, cap.18. num* 16. Palaus *tom.3. tract.16. disp.5. de statu Relig. punct.5. num.1.* Suarez *tom.4. de Relig. tract.10. lib.6. cap.7. num.9.* Tambutin. *lib.3. in Decal. cap.15. §.4. num.5.* Qui ad rationem dubitandi respondet, quod propter humilitatem, mortificationem, & pericula debitum munus Episcopatus non exequendi, melior sit eius priuatio vouenti.

QVÆSTIO III.

An hoc votum, quod nostri Religiosi emittunt, sit solemne.

REspondeo tanquam certum: Esse solemne. Constat *Primò*, quia huiusmodi votum non ambiendi Prælaturas, &c. fit vno, ac eodem contextu cum tribus votis substantialibus Religionis, quod est signum, huiusmodi votum esse solemne, vt probat latè Pellizzar. *tom.1. tract.4. cap.1. sect.1. quæst.8.* *Secundò*, quia in ipsa constitutione Pauli V. §.4. dicitur, *Super huiusmodi voto dispensari minimè posse, neque illud commutari, non secus ac cætera substantialia vota Religionis:* atqui cætera alia vota substantialia Religionis sunt solemnia: ergo. Sic expressè loquendo de hoe nostro, quod emittimus, voto tenet Pellizzar. *tract.4. cit. cap.5. sect.10. num.502.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO IV.

A quo tempore fuit institutum hoc votum in nostra Congregatione.

Respondeo ex dictis *quæst.* 1. institutum esse à tempore Pauli V. *die* 10. *Februar. anno* 1610. Cùm aliqui nostra Discalceatorum Congregatio fuerit erecta à piæ mem. Clemente VIII. die Melisui Bernardi, nempe 20. *August. anno* 1599. vt constat ex eius Bulla, cuius initium est, *Ad militantis*, in ordine 62. Sic, & benè, refert Pellizzar. *loc. cit.* q. a. *num.* 500.

QVÆSTIO V.

An materia huius voti sit negatiua.

Respondeo affirmatiuè. Quia huius voti materia est non agere, nec prætendere, aut procurare directè, nec indirectè aliquam intra nostram Religionem, Prælationem, aut officium aliquod per Constitutiones prætendi prohibitum, nec vllam Prælaturam extra Religionem, &c. vt constat ex dictis *quæst.* 1. in fine. Sic Palaus loquens de voto, quod emittit Societas Iesu *loco citato, num.* 2.

QVÆSTIO VI.

An desiderare, aut appetere Prælatias, aut dignitates in nostra Congregatione, sit contra votum non ambiendi illas, &c.

Affirmandum videtur. Quia vota castitatis, & Paupertatis à Religioso emissa comprehendunt actum merè internum, nam delectatio morosa est sacrilega, contra votum castitatis; & velle habere proprium, contra votum paupertatis: ergo etiam similiter contra votum non ambiendi erit quæcumque interna Prælaturæ, aut dignitatis ambitio.

Sed vt certum Respondeo sic, desiderare, aut appetere Prælaturas, & dignitates in nostra Religione, & in quauis alia, vbi simile emittitur votum, non est contra dictum votum. Constat ex dictis. Quia votum non ambiendi dignitates, quod facimus, tantùm est de non agendo, vel procurando, vt non promoueamur: at desiderare promoueri, non est agere, vel procurare: ergo. Sic docent Vasquez 1. 2. *q.* 74. *art.* 8. *disp.* 115. *cap.* 3. *in fine*, quem citat, & sequitur Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 18. *num.* 18. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 9. Palaus *disp.* 5. *cit. punct.* 5. *num.* 2. Qui id probat ex eo, quod obligari voto ad non desirandum, nec appetendum interius dignitates, non erat conueniens, quippe multis scrupulis, & conscientiæ anxietatibus esset expositum.

Aduertit, & benè Sanchez, secus esse dicendum de desiderio procurandi dignitates, eo procurandi modo, qui est contra votum hoc. Illud enim esset peccatum mortale aduersus hoc votum, quia actus internus, & externus eiusdem obiecti eadem bonitate, & malitia afficiuntur: cum ergo procuratio illa sit contra votum, erit quoque desiderium talis procurationis. Sic ille. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

QVÆSTIO VII.

An sit contra hoc votum auferre impedimenta voventi opposita, ne sit Prælatus.

Respondeo vt certum: Non esse contra hoc votum, intendere etiam directè, auferre impedimenta, quæ voventi opponuntur, ne sit Prælatus. Quia impedimentum Prælationis est damnum dinersum à priuatione Prælationis, quia hæc non continet dedecus, secus autem illud, & ideo euitari potest à vovente. Sic Sanchez *num.* 21.

QVÆSTIO VIII.

An peccet contra hoc votum, qui exercet aliquas actiones externas ex se bonas, & honestas, vt vacare studiis, obedientiam sectari, obseruare Regulam, &c. animo quærendi prælationes, & dignitates.

Respondeo vt certum: Non peccare: *Tum*, quia huiusmodi actiones non mouent effectiuè Superiorem ad prælationem concedendam, sed solùm obiectiuè magis capacem, & aptum ostendendo illas exercentem. *Tum* etiam, quia omnes illæ actiones reducuntur ad ambitionem interiorem, & quoad Deum, non ad exteriorem, & quoad homines: at hæc non aduersatur voto, vt habitum est supra: ergo. Sic Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 10. *& sequent.* Sanchez, & Palaus statim citandi. Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 4. *disp.* 5. *sect.* 4. *quæst.* 9. *&* 10. De quo adhuc infra *quæst.* 14.

QVÆSTIO IX.

An saltem peccet contra hoc votum, qui exercet aliquas actiones externas, ad summum ad id indifferentes, veluti fingere se Sanctum, prudentem, aut doctum animo quærendi dignitates.

Affirmat Suarez *loco citato*, existimans peccare contra votum, eo quòd existimet, quod exercere tales actiones sit prætendere, & procurare indirectè dignitates. Quia si hæ actiones à prætensione indirecta dignitatum excluduntur, nulla assignari potest, quæ sit prætensio indirecta. Sic ille, quem videtur sequi Pellizzar. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 3. *quæst.* 5. *num.* 233. dum contrarium non improbabile in dicat.

Sed probabilius Respondeo adhuc in hoc casu non peccare contra votum, nisi tales actiones talibus circumstantiis vestiantur, vt prudenter ex illis colligi possit ambitiosus operantis animus. Ratio est quia nulla ex supradictis actionibus est ita exterius manifesta ex se, vt possit colligi animus prauus ambiendi: sed dum hunc prauum animum vouens non manifestat, non ambit apud homines, nec prætendit cùm ipsos omnino lateat: ergo. Sic Sanchez *lib.* 6. *sum.*

sum. cap. 18. num. 11. & latè Palaus disp. 5. de statu Relig. punct. 5. num. 4. Quos citat, & sequitur Pellizar. supra q. 11. n. 152. fundamentum Suarij ex infra dicendis constabit, non esse verum.

QVÆSTIO X.

An prætensio indirecta dignitatum distinguatur a prætensione directa.

NEgat Sanchez loco citato, num. 15. asserens, idem penitus esse, nullamq; ie esse inter illas distinctionem, sed pro maiori viuj huius extermioatione additum esse illud verbum, *nec indirectè*, vt sic intelligant vouentes, quàm strictè illis hæc ambitio interdicatur, vt cùm Hispanè dicimus: *Ni os passe por pensamiento hazer esto*. Id probat ex doctrina Suarij *tom. 5. in 3. p. disp. 21. sect. 2. n. 13.* & ex Caiet. *in sum. verbo Excommunicatio, cap. 7. n. 15. & 17.* Hæc Sanchez, licèt alio modo statim referendo postea respondeat.

Sed longè multò probabilius Respondeo distingui inter se, esseque valde diuersas. Probatur, quia cum in variis Ordinibus fiat votum non ambiendi dignitates, aut prælationes, vt supra *q. 1.* vidimus, in aliquibus eorum voto expressè apponuntur particulæ *directè, vel indirectè*, vt in nostra Congregatione, Societate Iesu, & in aliis, quod est signum per votum, aut iuramentum non ambiendi dignitates, vt sic, non prohiberi procurationem dignitatis factam indirectè, alioqui non esset necesse, quod talea clausulæ exprimerentur in formulis, quibus emittitur tale votum, aut iuramentum. Sic Pellizarios *tom. 1. tract. 4. cap. 5. sect. 4. q. 7. num. 157.* Suarez, Palaus, & alij mox citandi.

QVÆSTIO XI.

Quid sit prætensio dignitatis directa: quidvè indirecta.

REspondeo dicendum, quod varij variè huic quæstioni satisfacere satagunt. Nam in primis quidam dicunt, quod *prætensio directa* dignitatis aut prælationis est illa, qua quis per proprium personam prætendit apud eum, qui dignitatem, aut prælationem concessurus est: *Indirecta verè*, qua quis medio alio prætendit. Sic Palaus *disp. 5. cit. punct. 5. n. 5.* Cuius modum dicendi refert, & non impugnat Pellizzar *sect. 4. cit. subsect. 3. q. 5. n. 133. vers. Addit Castro Palaus.*

Secundò Respondet Sanchez *n. 14. citato*, illam posse dici *directam* prætensionem, quando expressis verbis, vel signis dignitas prætenditur. *Indirectam* verò, quando non ita expressè, sed alio prætextu, alioque simulato colore procuratur. Sicut (inquit Sanchez) dum Clemens VIII. in sua Extrauag. *de largitione munerum* Regularibus prohibita, interdixit illis eam largitionem, siue directam, siue indirectam, declarant Sossa in eius expositione, *n. 73.* & Sorbus *in compend. Mendicant. 1. p. verbo Dare*, vt donatio directa sit, quæ claris verbis fit; indirecta autem, quando revera est donatio, sed alio quæsito colore palliata, ac simulata, vt cùm Religiosus rem sibi oblatam, taciteque à se acceptatam iubet alij dare: vel si prætextu mutui, aut commodati aliquid donaret animo nunquam repetendi. Sic Sanchez. Sic ergo in proposito casu (pergit Pellizzarius) tunc dicetur Religiosus procurare dignitatem directè, quando verbis expressis petit promoueri ad aliquam Prælaturam, siue sæcularem, siue regularem: & quidem ab eo cuius'est illum promouere: indirectè autem, quando v.g. ex vna parte proponeret Superiori necessitatem alicuius promotionis, & ex alia à partium inductione ostenderet, in eo Monasterio, aut prouincia non extare vllum, qui ad eam dignitatem sit æquè habilis ac ipse, siquidem hoc est tacitè dicere, vt eam dignitatem sibi conferat, & non alij. Hue vsque Pallizzar. *tract. 4. cap. 5. sect. 4. q. 7. num. 148.*

Ego autem Respondeo dicendum, quod ex his duobus modis explicandi prætensionem directam, & indirectam, melior sit hic secundus, vt ex se patet, & ex mox dicendis amplius patebit. Sit ergo

QVÆSTIO XII.

An nostri Discalceati agant contra hoc votum procurando prælationes non per semetipsos, sed per alios.

REspondeo tanquam certum: Quod sic. Quia id expresse vouent, vt constat ex formula, qua in emissione huius voti vtimur, quam habes supra *quæst. 1.* aliàs frustra ponerentur illa verba, *per me, aut per alios*, vt probat Pellizzar. *cap. 5. cit. sect. 5. q. 7. n. 147. vers. Confirmatur.*

QVÆSTIO XIII.

An etiam peccent contra hoc votum, si dicti nostri Religiosi, scientes alios nomine ipsorum, eis procurare aliquam Prælaturam, non impediant, cum facilè possint.

AFfirmandum videtur, eo quòd videantur per alios procurare prælaturas, & quærere dignitatea, cùm id per alios fieri sciant, & non impediant.

Sed omninò Respondeo, tunc peccare contra hoc votum, cùm per hoc solùm, quod sciant, alios nomine ipsorum eis procurare prælaturas, & dignitates, minimè dicantur procurare per alios directè, nec indirectè. Patet, quia vt constat ex suprà habitis, quætere & procurare prælaturas, importat quendam influxum, & causalitatem circa effectum obtinendi illas; atqui in hoc casu dicti Religiosi vouentes solùm se habent negatiuè, & permissiuè ad hoc, quod alij ipsis procurent prælaturas, & dignitates, quæ sicut non exprimuntur in emissione huius voti, ita nec per illud prohibentur. Sic in simili docet Pellizzat. *tract. 4. disput. 5. sect. 4. quæst. 8. num. 149.*

QVÆSTIO XIV.

An ad minus peccent contra hoc votum nostri Religiosi, si apud suos Superiores se iustificent de excessibus ipsis obiectis, ne aliàs impediantur ab obtinendis dignitatibus Religionis.

AFfirmandum videtur. Quia actionibus externis videntur quærere dignitates, & prælaturas, quod ad minus prætensio indirecta debet existimari.

Sed omninò Respondeo, nec hos contra votum peccare, adhuc indirecta prætensione, dummodo nil aliud agant ad consequendam Prælationem. Constat ex dictis *quæst.7.* & rationem reddit Pellizzar. quia auferre ea quæ possunt obstare consecutioni dignitatum, non est influere circa effectum obtinendi dignitatem, neque per actionem aliquam moralem effectiuè mouere Prælatum ad exercitium actus conferendi prælaturam, quod prohibetur per hoc votum; sed solùm mouere obiectiuè Prælatum ad sui electionem (vt ex Suatio & aliis diximus suprà *quæst.8.*) Sic ille *quæst.9. numer. 150.* Suarez, Sanchez, & Palao vbi supra.

QVÆSTIO XV.

An nostri Discalceati peccent contra hoc votum, si curent dispensari super inhabilitate ad prælaturas, ex delicto aliquo incursa.

REspondeo ex dictis,quod non,etiamsi id faciant eo animo, vt talis inhabilitas ipsis non obstet, quominus aliunde possint promoueri ad prælaturas Religionis. Ratio constat ex dictis. Quia licèt in assignato casu videatur interuenire aliqua procuratio dignitatis indirecta,tamen cum sit valde remota & ex se indifferens ad declarandam intentionem illam ambitiosam, aut aliquid aliud, ideo per illam actionem minimè violant votum. *Confirmatur* hoc argumentum, quia probabiliter præsumi potest à Prælatis procurari à subditis ablationem illam inhabilitatis,non ad obtinendam proximè dignitatem, sed ad tollendum dedecus Religiosis proueniens ex dicta inhabilitate, vt ex Sanchez diximus *quæst.7.* & tenet in simili Pellizzar. *quæst.13. num.154.* Qui à fortiori infert, & benè, multo minùs violari hoc votum, si Religiosi abstineant à delicto prohito sub pœna inhabilitatis ad prælaturas, ne alioqui fiant incapaces prælaturarum, siquidem per hoc nullo modo procuratur dignitas, neque directè, neque indirectè, sed solùm declinatur præfata inhabilitas, & dedecus ex ea prouenieus.

QVÆSTIO XVI.

An noster Religiosus peccet contra hoc votum, si consultò procuret promoueri ad Generalatum Religiosum sibi amicum, ea intentione, & spe, vt etiam ipse ab illo postea promoueatur ad Prælaturam.

REspondeo dicendum: Quod non peccet, nisi aliàs suam illam intentionem exteriùs sufficienter declaret ei, quem sic curat promoueri. Quia nisi id exterius faciat, talis prætensio intra limites ambitionis internæ, hoc est desiderij obtinendi dignitates manet: at hac non frangitur votum, iuxta dicta *quæst.6.* ergo. Sic in simili ex doctrina Sancii docet Pellizzar. *tom.1. tract.4. cap.5. sect.4. quæst.15. num.156.*

QVÆSTIO XVII.

An noster Discalceatus faciat contra votum, si procuret aliquod officium, ad quod regulariter solet consequi aliqua prælatio.

REspondeo, quod non faciat, etiamsi illud officium procuret animo, ac intentione obtinendi prælatiam; nisi aliàs, vt nuper diximus, hanc suam intentionem exteriùs sufficienter explicet. Quia procuratio illa officij non est ex sua natura manifestatiua ambitiosæ illius intentionis: ergo si aliàs non manifestatur,non est materia ad hoc votum pertinens, vt ex dictis patet. Sic Pellizzar. in simili *tract.4. cap.5. sect.4. quæst.15. num.157.* vbi *num.158.* notat, quod ad hoc, vt manifestatio ambitiosæ intentionis sit contra votum, aut iuramentum non procurandi dignitates,debeat esse ita moraliter certa, vt spectatis conditione, vita, ac bonestate agentis, & aliis circumstantiis concurrentibus, ea absque nota temeritatis probabiliter, & prudentet vitio dati possit. Sic ille ex doctrina, quam in simili tradit Suarez *disp.12. de censur. sect.6. n.16.* Legatur Pellizzar. *loco citat. sect.5. subsectione 3. quæst.5. fine.*

QVÆSTIO XVIII.

An Trinitarius Discalceatus peccet contra istud votum, si solùm procuret eligi ad aliquam prælationem Religionis, vt redintegretur eius fama læsa, interim habens animum non acceptandi talem prælationem.

NEgandum videtur. Quia ideo Professus Societatis facit contra hoc votum, si procuret eligi ad aliquam dignitatem, etiamsi habeat non acceptandi eam animum, quia in voto de non ambiendo

biendo dignitates, quod emittunt, expresse prohibetur, non solum vt Professus non procuret promoueri ad dignitatem in Societate (ad quod supponitur acceptatio dignitatis) sed etiam, vt non procuret eligi, & ideò, vt fiat contra istud votum, sufficit vt alterutra eius pars violetur, vt benè docet Pellizzat. *cap.5. tit. sect.5. subsect.3. quæst.8.num.239.* Sed sic est, quod in formula, qua nos emittimus hoc votum, solùm prohiberur procuratio, aut prætensio prælationis, non electionis: ergo.

Sed omninò nihilominus Respondeo, contra votum peccare. Quia certè verè prætendit prælationem, qui prætendit eligi in Prælatum, etiamsi habeat animum non acceptandi talem prælatiam. Quia electus, & confirmatus in sua prælatia, verè dicitur & est Prælatus.

QVÆSTIO XIX.

An item peccet contra hoc votum, si quis nostræ Religionis Professus procuret aliquam Prælaturam solùm in bonum eiusdem Religionis, vt ad promouendum Regularem disciplinam, &c.

RESpondeo vt certum: Etiam peccare. Probatur. Quia illa verba, quibus fit hoc votum: *Voueo, &c. prælationem aliquam nunquam prætensurum*, verè sunt indifferentia ad prætensionem, tam licitam quàm illicitam, non secus ac vouens absolutè castitatem, promittit abstinere non solùm ab actibus venereis illicitis, sed etiam à licitis matrimonij. Sic in simili Pellizzar. *tract.4 c.5. sect 5. subsect.3. quæst.9.* ex Suario *tom.4. de Relig. tract.10. lib.6. cap.7. num.12.*

QVÆSTIO XX.

An rursus peccet contra hoc votum, Professus nostræ Congregationis, qui curat non auferri Prælaturam iam obtentam.

RESpondeo tanquam certum: Quod non. Quia hic non procurat, aut prætendit eligi, aut promoueri ad Prælaturam, quod solùm prohibetur in hoc voto, vt patet ex tenore illius: non ergo erit contra eum, curare vt ab eo non tollatur Prælatura iam obtenta Sic in simili Pellizzar. *loco cit. quæst. 10. num.241.*

QVÆSTIO XXI.

Quanam sint Prælationes, & quænam officia quæ ex vi huius voti prohibentur prætendi in nostra Congregatione.

RESpondeo dicendum, quod prælationes sunt sequentes, Ministri Generalis, Diffinitorum Generalium, Ministrorum Prouincialium & Conuentualium, Vicarij Generalis, Visitatoris, Præsidentis, Socij, Capituli Generalis.

Officia verò per constitutiones prætendi prohibita sunt officium Generalis Procuratoris in vrbe Roma, & officium Procuratoris generalis in Hispania. Sic constat ex his, quæ de hoc voto nostro refert Pellizzarius *tom.1. tract.4. cap.5. sect.10. q.3.* sed non ita clarè.

§. II.

De secunda parte huius nostri voti, nempe de non prætendendo extra Religionem prælationem vllam, neque oblatam acceptando, nisi præcepto illius qui id præcipere potest.

QVÆSTIO XXII.

An huiusmodi votum sit solemne, & quis sit eius finis, quæue illius materia.

RESpondeo breuiter ex dictis. Quod verè sit solemne, vt manet probatum *q.3. Finis* verò eius est relegare à nostra Congregatione abominabile ambitionis vitium, & in ea conseruare spiritum humilitatis. Ideoque tale votum communiter vocatur humilitatis votum. *Materia* autem est non prætendere directè, vel indirectè, nec per se, nec per alium, Prælationem vllam extra Religionem, nec acceptare etiam oblatam, nisi interueniat præceptum eius, qui præcipere possit. Patet ex ipsa formula vouendi, relata *q.1.*

QVÆSTIO XXIII.

An nostri Discalceati, vi huius voti prohibeantur prætendere, & acceptare tam Prælatias, quàm officia extra Congregationem.

AFfirmandum videtur. Quia communi vsu multarum Religionum, & multorum Decretorum Pontificiorum, nomine officij veniunt prælationes, & dignitates, vt notant Lezana *tom.1. cap.13. n.7.* & Portel. *in dub. Regul. v. officia Ordinis, in Addit. num.1.* ergo è contra, nomine prælationis venient officia: ergo quamuis in formula, qua in nostra Congregatione emittitur hoc votum, solùm prohibeatur

beatur prætendere Prælatias, & acceptare oblatas, nomine *prælationis* intelligi debet & officium.

Sed Respondeo dicendum: Non prohiberi dictis Discalceatis ex vi voti quod emittunt, prætendere, aut acceptare aliquod officium extra Religionem. Quia solùm vouent non prætendere prælationem extra congregationem, nec acceptare oblatam, vt supra est habitum: atqui nomine prælationis non veniunt officia propriè dicta: ergo. *Confirmatur* clarè ex simili omnino voto, quod emittunt Professi Societatis, vouent enim, *nunquam curaturos, aut prætensuros intra, aut extra Societatem prælationem aliquam, vel dignitatem, &c. nisi coactos obedientia, &c.* Sed sic est, quod ex vi huius voti non est prohibitum illis prætendere aliqua officia intra, aut extra Societatem: ergo nec nobis erit. Minorem docet Palaus *tract.* 16. *disp.* 5. *de statu Relig. punct.* 5. *n.* 6. his verbis: Ex dictis infertur, non esse contra hoc votum, prætendere esse Procuratorem designatum in Congregationem generalem, esse Assistentem, esse Ministrum, esse Prædicatorē, & Lectorem Theologiæ, quia hæc omnia officia non sunt dignitas, neque prælatio, vt tradunt Sanchez, & Suarez supra, qui de officio Procuratoris satis inclinat, sub voto debere comprehendi, ob potestatem quam suscepit Societatem gubernandi, & Generalem eligendi. Hæc ille. Et etiam Pellizzar. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 5. *subsect.* 3. *quæst.* 6.

QVÆSTIO XXIV.

Quid intelligatur hic nomine Prælationis, quam dicti Discalceati prohibentur extra Congregationem prætendere, aut acceptare, &c.

Respondeo quod nomine *Prælationis* hîc intelligatur Episcopatus, Abbatia habens iurisdictionem quasi Episcopalem, Vicariatus generalis Episcopi, & similia habentia in foro externo iurisdictionem in subditos. Sic explicando votum simile, quod emittunt Patres Societatis, docet Pellizzatius *loco citato, sect.* 5. *subsect.* 4. *q.* 7. ex Thoma Sanchez *lib.* 6 *sum. cap.* 18. *n.* 28.

QVÆSTIO XXV.

An ex vi huius voti prohibeantur dicti Discalceati prætendere Cardinalatum.

Negandum videtur. Quia ex vi huius voti solùm prohibentur nostri Religiosi prætendere prælationes extra Religionem: sed Cardinalatus ex se caret prælatione: ergo. *Confirmatur.* Quia ideo Patres Societatis Iesu nequeunt prætendere Cardinalatum, quia non solùm vouent non prætendere prælationes, sed nec dignitates vllas, & sub nomine dignitatum comprehenditur Cardinalatus, aut alia dignitas in Ecclesia aliqua, etiamsi prælatione careat, vt docent Pellizzatius, & Sanchez *locis citatis*; atqui nostri Discalceati solùm vouent non prætendere prælationes, sub cuius nomine non venit Cardinalatus: ergo.

Sed vt mihi certum Respondeo, prohiberi ex vi voti. *Primò*, quia dato quod Cardinalatus careat

Prælatione, gaudet tamen potestate eligendi summum Pontificem; Cardinalibus namque solis incumbit Papam eligere, quod sufficit, vt iuxta placitum sapientissimi Suarij relatum *q.* 23. *fine*, comprehendatur Cardinalatus sub nomine Prælationis. *Secundò.* Quia maior est ratio ad hoc, vt comprehendatur sub isto voto Cardinalatus, quàm prælationes, etiam Episcopales; tum quia Cardinalatus est prima dignitas post Pontificatum, & maior Episcopatu, non ordine, sed potestate, vt docent Vasquez *in* 3. *p. disp.* 262. *cap.* 5. & Bellarmin. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 16. & latè Azor *tom.* 2. *lib* 4 *c.* 1. & alij communiter: ergo maiorem habet expetibilitatem, ergo à fortiori prætendi ab his, qui hoc humilitatis voto astringuntur, minimè quit. *Tertiò.* Quia multoties dignitas confunditur cùm prælatia, vt docet Palaus *num.* 6. citato: Imò vt docet Pellizzar. *tract.* 4. *sect.* 9. *subsect.* 1. *q.* 9. *n.* 481. Loquendo de hoc voto quod Augustiniani Discalceati emittunt, nomine prælaturarum, Ecclesiasticæ (saltem) dignitates veniunt ergo, &c.

QVÆSTIO XXVI.

An item prohibeantur nostri Religiosi prætendere promoueri ad Parochiam alicuius Ecclesiæ.

Affirmandum videtur. Quia Parochi verè dicuntur Prælati, eum habeant curam, & præsint suis Parochianis in foro animæ. Id constat ex cap. *Tua, de Cler. ægrot.* & docet ex Panormit. Siluest. *verb. Prælatus, n.* 1. sed in forma, qua emittimus hoc votum humilitatis, absolutè prohibetur prætendere prælationem vllam: ergo.

Sed absolutè Respondeo non prohiberi. Quia officium Parochi nec propriè est prælatio, nec dignitas, sed solùm largè, vt notat Siluest. loco citato: ergo absque violatione voti potest curari, & prætendi. Sic loquendo de voto eodem, quod emittunt Patres Societatis Iesu, tenet Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 18. *n.* 28. ibi: vnde Professi intendentes esse alicuius Ecclesiæ Parochi, non agerent contra hoc votum, quia officium Parochi non est prælatio, nec dignitas. Sic ille, & ex illo Pellizzar. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 5. *subsect.* 4. *q.* 7. *n.* 151.

QVÆSTIO XXVII.

An nostri Discalceati, vi dicti voti prohibeantur procurare, vel oblatam acceptare prælationem Regularem alterius Ordinis, adhuc manentes Professi proprij Ordinis.

Respondeo absolutè, prohiberi. Probatur. Quia nos vouemus non prætendere aliquam prælationem extra Congregationem, nec acceptare illam sine præcepto illius, qui præcipere potest: sed Prælatio alterius Ordinis verè est Prælatura extra Congregationem: ergo. Legatur de simili quæst. Pellizzat. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 4. *q.* 16. *n.* 159.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXVIII.

An obligatio huius nostri voti de non procuranda, aut acceptanda prælatione extra Religionem, duret etiam casu, quo quis ex nostris transeat ad aliam Religionem, in qua non emittitur tale votum?

RESpondeo: durare. Quia sic constat ex Decreto de hac re edito ab Vrbano VIII. relato in Bullario *tom. 4. constit. in ordine* 140. In quo statuitur, Regulares, qui ultra tria vota substantialia Religionis emittunt votum, promissionem, seu iuramentum de non petenda, aut acceptanda extra Religionem Superioritate, aut dignitate, per quamcumque ipsorum translationem, seu Habitus privationem, aut dimissionem, ab huiusmodi voto, promissione, seu iuramento nullatenus liberati. Imò sic translatos, expulsos, vel privatos remanere incapaces quarumcumque dignitatum huiusmodi, & inhabiles ad illas petendas, ac obtinendas, perinde ac si translati, expulsi, seu à delatione habitus liberati, seu priuati non fuissent. Sic in simili loquendo de iuramento, quod de hac re faciunt Barnabitæ (ut *q.* 1. vidimus) docet Pellizzar. *loc. cit. quæst* 20. *n.* 166. & latiùs loquendo de voto, quod Carmelitæ Discalceati emittunt *c.* 5. *sect.* 6. *q.* 12. *n.* 381.

QVÆSTIO XXIX.

An saltem dictus ex nostris Religiosus, si transeat ad aliam Religionem, possit in ea procurare, & prætendere Prælaturas illius Ordinis ad quem transiuit?

AFfirmandum videtur, eo quòd in dicto decreto Vrbani solum fit mentio de voto, promissione, aut iuramento de non petenda, nec procuranda, nec acceptanda aliqua dignitate, aut Superioritate extra Religionem, nulla omnino mentione facta de dignitatibus, & Superioritatibus intra Religionem non petendis, aut acceptandis: ergo si Religiosus noster transeat ad aliam Religionem, & ibi profiteatur, absque violatione sui voti poterit petere & procurare prælaturas illius Ordinis, ad quem transiit.

Sed absolutè Respondeo, non posse. Quia licèt contrarium esset verum in ea Religione in qua solum fieret votum, aut iuramentum non ambiendi dignitates, aut Superioritates extra Religionem, non tamen in Religione nostra, & aliis multis, in quibus fit votum non solùm non ambiendi extra, verùm neque intra Religionem Prælationes. Ratio est, quia huiusmodi votum semper durat, etiamsi vovens ad aliam Religionem transeat. Legantur Diana *p.* 5. *tract.* 5. *resol.* 65. & Pellizzar. *loco citato*, & nos suprà.

QVÆSTIO XXX.

An solus Pontifex sit ille, de cuius præcepto possunt Religiosi nostri recipere prælationes extra Ordinem, non obstante hoc voto.

NEgandum videtur ex verbis quibus emittitur hoc votum, fit enim de non acceptanda prælatione extra Ordinem, *Nisi præcepto eius, qui mihi præcipere poterit, astringar.* Sed sic est, quod quilibet Prælatus Ordinis potest iure præcipere suis subditis: ergo non solus Pontifex illud præcipere poterit.

Sed ut certum Respondeo dicendum, quod solus Pontifex est de cuius præcepto tantùm possunt nostri Religiosi acceptare prælationes extra Religionem. *Primò*, quia talis est praxis aliorum Ordinum, in quibus emittitur tale votum, ut est Ordo Carmelitarum Discalceatorum, Patrum Societatis Iesu, Barnabitarum, Discalceatorum S. Augustini, &c. *Secundò*, quia Vrbanus VIII. in Constit. *Honorum, edita* 26. *Februarii* 1643. ita expresse declarauit, ut iam hæc nostra responsio sit indubitata, ut sæpè fitetur Pellizzar. præcipuè *cap.* 5. *citato, sectione* 5. *subsectione* 4. *quæst.* 9. & *sect.* 9. *quæst.* 7. *num.* 478. Sanchez *lib.* 6. *summa, cap.* 18. *num.* 36. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 16. Lugo *lib* 3. *Respons. moral. dub.* 4. Prado *cap.* 31. *de voto, q* 2. §. 6. *num.* 72.

QVÆSTIO XXXI.

An Religiosus nostræ Congregationis posset licitè acceptare prælationes extra Religionem, si Papa id ei præciperet absque iusta causa?

NEgat Hugo, relatus ab Hostiensi *in summa, titul. de voto, num.* 4. ubi docet, quod si emisso hoc voto, iuberetur Religiosus à Papa acceptare Episcopatum, absque ulla Ecclesiæ necessitate, tunc non deberet obtemperare Papæ, quasi præcipienti aliquid contra votum, absque iusta causa.

Sed ut certum Respondeo dicendum, quod posset licitè acceptare prælationem. Quia in dicto voto emisso à Religioso censetur exclusa authoritas Papæ contrarium præcipientis: & ideò nihil contra votum agitur acceptando prælationem eius quomodocumque præcipientis mandato. Sic loquendo de voto Societatis, Sanchez *lib.* 6. *cap.* 18. *n.* 38. ex Hostiensi, Abulensi, & Astensi. Quos sequitur Pellizzar. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 5. *subsect.* 4. *quæst.* 10. *num.* 257.

QVÆSTIO XXXII.

An si Pontifex praeciperet sub peccato veniali tantum, alicui Religioso nostro, vt acceptaret Prælatiam, posset licitè eam acceptare.

RESpondeo dicendum, quod non solùm posset, sed teneretur. Quia tunc verè diceretur astringi præcepto eius, qui præcipere potest. Sic in simili docet Pellizzar. *cap.5. cit. sect.5. subsect.4. quæst.9. vers. Addo, num.255.* Quod amplius confirmabitur ex dicendis *quæst. sequenti.* Sit ergo

QVÆSTIO XXXIII.

An requiratur, quod Pontifex iniungat præceptum formale, ad hoc vt noster Religiosus licitè possit accipere prælationes extra Religionem.

AFfirmandum videtur ex forma emittendi huiusmodi votum; cum vouens dicat non admissurum prælationes extra Religionem, nisi casu, quo *astringatur præcepto eius, qui id præcipere potest*: ergo necessarium est, quod vt acceptet, formale præceptum illi Papa iniungat. Et ideò in casu simili sic sensit Auctor citatus à Pellizzario infra.

Sed probabiliter certè Respondeo, non requiri. Quia propterea (ait Pellizzarius) votum strictè explicandum est, quantum fieri potest, salua verborum proprietate, ac communi intelligentia, vt sic maximè caueatur periculum peccandi: id autem fit interpretando votum strictè, itavt obliget minus quàm fieri possit: cùm ergo in proposito casu non possit Religiosus acceptare Prælationem extra Religionem, nisi interueniente præcepto Papæ, & tale præceptum possit esse, vel ordinarium, vel proprium ac rigorosum, dicendum est, ad hoc sufficere præceptum ordinarium, cùm sic tanto faciliùs euitetur violatio voti in acceptanda prælatione oblata. Sic ille, loquendo de voto Societatis, *loco cit. quæst.11. num.260.* & loquendo de voto Clericorum Minorum *capit.5. sect.7. quæst.8. num.392.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item sufficiat ad acceptandam licitè prælatiam extra Religionem, quod Papa simpliciter ordinet, vt Religiosus illam accipiat.

NEgant, loquendo de voto quod emittunt PP. Societatis, suus sapientissimus filius Suarez *tom.4. tract.10. lib.6. cap.8. num.16.* quem sequitur Pellizzar. *loco citato, num.261.* eo quòd in suis Constitut. *p.9. capit.4. lit. B, in declarat.* dicatur expressè de Generali Societatis, quod si Papa ordinet cum recipere aliquam dignitatem, non tamen ita absolutè imperando, vt ostendat, se velle eum ad tale officium admittendum obligare, non potest illud admittere sine consensu Societatis, &c. cum tamen eadem sit ratio de aliis Professis Societatis, adeoque in illis militet eadem iuris dispositio, iuxta regulam: vbi militat eadem ratio. Sic illi. Quod verum sentio loquendo de suis Professis; sed loquendo ego de nostris,

Respondeo probabiliter, sufficere. Quia probabile videtur, vt innuit Suarez loco citato, talem casum comprehendi sub ea exceptione, *nisi astringar præcepto eius, qui mihi præcipere potest.* Et certè ipse oppositum solùm tenet, ex eo quod aliter in suis Constitutionibus declaretur, & disponatur. Cum ergo in nostris nullo modo id fiat, non militat eadem ratio.

QVÆSTIO XXXV.

An deinde sufficiat ad acceptandam Prælationem extra Religionem, nostro Professo, quod iudicio Prudentum id iudicetur magis expediens, tum bono publico, tum bono ipsius Professi.

REspondeo non sufficere, si non interueniat præceptum Papæ. Quia clarè est contra votum à se emissum, vt constat ex formula, qua emittuntur. Sic Sanchez loquendo de voto suæ Societatis, *lib.6. sum. cap.18. num.37.* Qui id probat ex Soto *lib.10. de iust. quæst.2. art.2. concl.3.* eo quòd quamuis in casu proposito, melius esset, se clauso voto, acceptare dignitatem in ordine ad spiritualem proximorum vtilitatem; non est tamen melius in ordine ad acceptantem, ob pericula, quibus se exponit recipiendo dignitatem: non tenemur autem cum tanto periculo nostro spirituali procurare bonum commune, nisi præcepto cogente. Sic ille, qui aliis rationibus id confirmat. Pellizzar. *tract.4. cap.5. sect.5. subsect.4. quæst.12. num.262.*

QVÆSTIO XXXVI.

An saltem possit Religiosus noster acceptare dignitates, v. g. Episcopatus Indicos, vel Iaponenses, absque præcepto Pontificis.

AFfirmat Sanchez (loquendo de voto simili suæ Societatis) *lib.7. summa, cap.29. num.67.* dicens, votum hoc non ambiendi prælatias, aut dignitates extra Ordinem, intelligendum esse de iis tantum dignitatibus, quibus honor, & opes annexæ sunt, non item de Episcopatibus Æthiopiæ, & similibus, quibus cum oneribus paupertas adiuncta est. Et de quibus verificatur illud Pauli 1. ad Timot.3. *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Huius sapientissimi Doctoris sententiam refert Layman *in qq. Canon. n.191.* & non reiicit.

Sed longè probabiliùs Resp. Non posse talem dignitatem acceptare, sine præcepti Pontificij interuentione. Sic Suarez *tom.4. de Relig. tract.10. lib.6. cap.8. num.15.* Qui & probat. *Tum* quia votum generaliter factum est, ac proinde generaliter est intelligendum, *Tum* etiam, quia in casu proposito nulla est necessitas aliter faciendi, cùm facile sit Pontifici præceptum ponere, si omninò vult vt acceptetur. Sic ille. Quem citat, & sequitur Pellizzar. *tract.4. cap.5. sect.5. subsect.4. q.13. num.263.*

Qvæstio XXXVII.

An Religiosus noster, aut Professus Societatis, &c. qui iam ex legitima dispensatione prometus est ad aliquam dignitatem extra Religionem, v. g. ad Episcopatum, possit absque violatione voti procurare ascensum ad Superiorem Dignitatem, v. g. ad Cardinalatum; & acceptare illam sine pracepto Pontificis.

NEgandum videtur. *Tum* quia votum huiusmodi non ambiendi dignitates, aut Prælationes extra Religionem, absolutè fit, & est ex natura sua perpetuum, ut indicant illa verba formæ, *Nunquam pratensurum, vel oblatam acceptaturum*: & non extinguitur per superiorem dignitatem. *Tum* etiam, quia hoc videtur tenendum post decretum Vrbani VIII. (de quo supra *quæst.* 10.) quo statuitur votum non ambiendi extra Religionem, quod faciunt aliqui Religiosi, durare post quamcunqoe illorum translationem.

Sed nihilominus Respondeo dicendum, quod tunc jam possit procurare ascensum ad Superiorem dignitatem, &c. sine violatione voti. Quia sensus dicti voti est, non procurandi, vel acceptandi transitum à Religione ad dictas dignitates: igitur semel facto transitu ex legitima dispensatione, cessat omnino obligatio voti istius, ob subtractionem materiæ; cùm sit iam omnis alius transitus diuersæ rationis, utpotè transitus Religiosi non iam persistentis in puro statu Religiosi, sed iam promoti ad Prælationem non regularem, & ideo non comprehenditur sub isto voto, adhuc post decretum Vrbani. Sic Suarez *tom.* 4 *de Relig. tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 13. Et post decretum Vrbani, sic Pellizzat. *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 5. *sect.* 4. *quæst.* 10. *vers. Difficultas, num.* 168. *& ead. sectione* 5. *subsect.* 4. *quæst.* 14. *num.* 246. *&* 265. Pasqualig. *in suis decis. moralib. decis.* 278.

Qvæstio XXXVIII.

An dicti Religiosi possint acceptare Prælationes extra Religionem, si id eis Pontifex pracipiat sub censura aliqua Ecclesiastica: v. g. sub pœna excommunicationis?

REspondeo, non solum posse, sed teneri. Quia sub hac pœna præcipiens, implicitè, & consequenter præcipit sub pœna peccati; siquidem pœna Ecclesiastica propriè dicta, non incurritur sine aliquo peccato. Addo ex supra dictis, quod ut dicti Religiosi acceptent Prælatias, sufficit, quod id simplici mandato præcipiatur à Papa. Sic Pellizzat. *subsect.* 4. *cit. q.* 17. *n.* 275.

Qvæstio XXXIX.

An dicti Religiosi violent votum non acceptandi, si acceptent aliquam Prælationem extra Religionem, non absolutè, sed conditionaliter, si id eis præcipiatur à Papa.

AFfirmandum videtur. Quia in tali modo acceptandi verè datur acceptatio propria, licèt ex suppositione: ergo.

Sed respondeo, non violare. *Tum*, quia talis acceptatio simpliciter loquendo, non est acceptatio vi istius voti. *Tum* etiam, quia hypothesis illa, sub qua fit talis acceptatio, se habet tanquam conditio conferens totam malitiam ab actu: Nam huiusmodi conditiones, quando sunt de rebus non intrinsecè malis, faciunt omninò actum licitum, ut benè Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 2. *num.* 24. ergo. Sic Pellizzat. *loco cit. q.* 8. *n.* 176.

Qvæstio XL.

An saltem dicti Religiosi per talem modum conditionalem acceptandi dignitatem, violent votum non pratendendi illam extra Religionem, quod pariter cum alio emittunt?

REspondeo dicendum, quod sic. Quia dicti Religiosi verè vouent, nec directè, neque indirectè, nec per se, nec per alios ullam Prælationem, aut dignitatem extra Religionem procurare, aut prætendere: sed sic est, quod in tali modo acceptandi, saltem inuenitur procuratio indirecta; quippe sic acceptantes certos se reddunt dignitatem sibi oblatam fore suam, & sic aliquo modo procurant. Præsertim cum suum desiderium, & appetitum acceptatione externa, licèt conditionali, exterius explicent: ergo. Sic Pellizzar. *loco citato, vers. dubium esse, n.* 277. ex doctrina Sanchez *lib.* 6. *c.* 18. *num.* 19.

Qvæstio XLI.

An Religiosi, qui Pontificatum ambirent, aut acceptarent absque pracepto, violarent votum non ambiendi Prælationes, aut dignitates, &c.

AFfirmandum videtur, eo quòd forma vouendi sit, ut vidimus, absoluta, & de quacumque Prælatia, aut dignitate extra ordinem: ergo.

Sed probabilius Respondeo, tunc non violare votum. Quia probabilius est, materiam huius voti non extendi ad Pontificatum, eo quòd intentio vouentis solum videtur dirigi ad Prælaturas particulares, non ad illam, quæ est prælatio uniuersalissima. Sic Suarez *cap.* 9. *citato, à n.* 14. Qui id latè probat. Et Pellizzar. *subsect.* 4. *cit. in fine.*

QVÆSTIO XLII.

An nostri Religiosi violarent votum non ambiendi prælationes, si procurarent dignitates sæculares, v.g. Gubernationem alicuius Ciuitatis, &c.

AFfirmandum videtur. Quia finis huius voti non minus habet locum in dignitatibus sæcularibus, quàm Ecclesiasticis: ergo de vtrisque debet intelligi votum non ambiendi Prælationes.

Sed probabiliter respondeo, quod non violarent. Quia nos vi huius voti solùm prohibemur ambire Prælationes, ut constat ex illis verbis, *ullam prælationem prætensurum*: sed probabile est, quod nomine Prælationum non veniunt dignitates sæculares, sed tantum Ecclesiasticæ: ergo ad has solum extendi votum debet. Sic in simili Pellizzar. *tom*. 2. *tract*. 4. *sect*. 9. *subsect*. 2. q. 9. *num*. 481.

QVÆSTIO XLIII.

An casu, quo in Capitulo nostro generali de nouo declaretur officium aliquod Religionis comprehendi sub hoc voto non ambiendi, tali declarationi subiiciantur Religiosi, qui ante illam votum hoc emiserunt.

REspondeo dicendum, quod verè subiiciantur. Quia officia de nouo declarata, verè continebantur sub tali voto, quamvis non ita explicitè ac distinctè. Constat ex illis verbis: *Voueo me officium per Constitutionem prætendi prohibitum nunquam prætensurum*, &c. Sic Pellizzar. *in simili, loco citato, quæstione* 10. *num*. 497. & alii apud ipsum. Legantur à nobis supra dicta *disputatione* 16.

QVÆSTIO XLIV.

An obligatio huius voti extendatur ad illos, qui ante editionem Constitutionis Pauli V. qua hoc votum statuitur in nostra Religione fieri, emiserunt Professionem.

REspondeo tanquam certum: Non extendi. Quia id expressè colligitur ex ipsa constitutione Pauli V. in qua ita habetur: *Statuimus, & ordinamus, quod dicti Congregationis Fratres, qui de cætero profitebuntur, vltra alia vota tempore eiusdem Professionis emittenda, aliud votum etiam emittant.* Quibus ex verbis constat ligari dicto statuto solum illos, qui post professuri sunt. Quod confirmatur ex aliis verbis eiusdem constitutionis, nempe, *Professi tamen si voluerint, iuxta eandem formam idem votum emittant.* Vbi clausola illa, *si voluerint*, clarè indicat illos ad id non teneri. Ego igitur, qui ante acceptationem huius Constitutionis Pauli V. professus sum *anno*

1612. die 13. Martii, non tenebar ad emittendum hoc votum: emisi tamen omninò liberè, & voluntariè anno sequenti 1613. in nostro Conuentu Toletano. Sic Pellizzar. tenet loquendo de hoc nostro voto, *tom*. 2. *tract*. 4. *cap*. 5. *sect*. 10. q. 8. *num*. 506.

QVÆSTIO XLV.

An transgressionibus huius voti non ambiendi sint imposita aliqua pœna in nostris Constitutionibus.

REspondeo esse impositam pœnam priuationis officii, & Prælationis, vocisque activæ, & passivæ per triennium, ut habetur *cap*. 1. *Constit*. §. 4. *iuncto cap*. 31. §. *etiam* 4 *num*. 1. Hæc est pœna principalis.

QVÆSTIO XLVI.

An ad incurrendam hanc pœnam, requiratur sententia declaratoria criminis.

REspondeo requiri. Quia iuxta nostras Constit. *cap*. 31. & §. 4. citato, non incurritur ulla pœna ante sententiam iudicis, nisi aliter expressè dicatur. Sic enim dicitur loco citato, *num*. 4. *Declaramos, que quando en nuestras Constituciones se pone pena de suspension, ò priuacion (aunque sea ipso facto) no se entienda antes de la sentencia de Iuez: excepto en los casos, que nuestras constituciones declararen lo contrario.*

DISPVTATIO XXVIII.

De iuramento, aut voto non ludendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum, aut votum non ludendi, absolutè præstitum, aut emissum, sit licitum, & validum, & consequenter obligatorium.

NEGANDVM videtur. Quia ludus moderatus verè pertinet ad virtutem eutrapeliæ, ut cum S. Thoma 2.2. q. 168. *art*. 2. *in corpore* docent Theologi: ergo ipsius abstinentia non videtur esse bona, & honesta: ergo nec materia iuramenti, aut voti. Ob id sic sentiunt apud aliquos Nauarrus, & Rodriguez infra adducendi.

Sed vt quid certum Respondeo dicendum, quod iuramentum, aut votum non ludendi absolutè prolatum, verè sit licitum, ac validum, & consequenter obligatorium. Quia licèt verum sit, quod ludus moderatus pertineat ad virtutem eutrapeliæ, tamen quia perfectius est, ob mortificationem tali ludo priuari, ideo materia est voti, & iuramenti. Id constat in cæteris honestis, ac licitis recreationibus assumptis ex cibo, & potu, & similibus, quorum abstinentia apta est materia voti, & iuramenti,

vt comprobat vſus ſanctorum virorum, qui ſimilia vota paſſim emittunt. Sic cum communi omnium Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.5. num.*38. Legantur Sanchez *lib.3. cap.*18. *num.*1. Palaus *diſp.*2. *de iur. pun.*7. §.1. *n.*1. & 2. vbi benè explicat Navarrum, & Rodriguez, dicendo hos non loqui de ludo immoderato.

Qvæstio II.

An iuramentum, aut votum abſtinendi à ludo modico, ſeu moderato, ſit irritum, & invalidum?

AFfirmant Rodriguez *tom.* 1. *ſum. in.* 2. *edit. cap.*189. *num.*10. & Navarrus *in ſum. cap.*12. *num.*11. *fine*, & *lib.3. conſil.*36. *num.*2. *pag. mihi* 214. Dicaſtillo *lib.* 2. *de iuſt. tract.* 18. *diſput.* 1. *dub.* 2. *num.* 13. Baſſæus *tom.*2. *verb. ludus*, *n.*13. eſſe irritum, & invalidum, ob rationem quæſtione superiori pro ratione dubitandi poſitam; & ideo, inquit Navarrus, S. Pius V. renuit in ſimili caſu diſpenſare, eo quòd cum nullum eſſet votum, nulla diſpenſandi erat neceſſitas.

Sed ot mihi certum Reſpondeo dicendum, quod tale iuramentum, aut votum de à ludo moderato abſtinendo, non ſit irritum, & invalidum; ſed validum, & obligatorium. Quod conſtat ex ratione pro noſtra ſententia nuper aſſignata. Nam revera, tale iuramentum, ſeu votum eſt de re licita, & honeſta. Sic Sanchez *lib.*1. *de matrim. diſp.*4. *n.*4. & 5. & *lib.3. in Decal. cap.* 18. *num.* 1. & 2. Bonac. *tom.*2. *diſp.*4. *pun.*16. *num.*4. Palaus, & Tamburinus *locis citatis*, Trullench. *lib.*2. *in Decal. cap.*1. *dub.*18. *num.*1. Mendo *lib.*3. *de iure Academico*, *quæſt.* 28. Fagundez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 26. Candidus *tom.* 2. *diſquiſ. tract. de iuram. diſquiſ.* 26. *art.* 13. *dub.*7. *dicto* 10. Diana *part.*7. *tract* 9. *reſol.*56. *verſu Dixi, niſi aliter.* Prado *cap.* 31. *de voto*, *quæſt.* 2. §. 6. *num.* 69. & alij. Imò & Baſſæus *loco cit. verſ. ſi autem*, idem ſentit caſu, quo iurans, vel vouens intendat ſe obligare ad abſtinendum à tali moderato, & licito ludo.

Qvæstio III.

An iurans, aut vouens abſolutè non ludere, poſſit nihilominus ludere ludo licito, & honeſto?

REſpondeo poſſe, niſi aliud conijciatur de iurantis, aut voventis intentione. Ratio eſt: *Tum* quia hæc videtur eſſe benigna intentio iurantis, aut vouentis. *Tum* quia iuramentum, aut votum reſtringendum eſt ſemper, ut minus obliget, ut probat Sanchez *lib.*1. *de matrim. diſp.*9. *num.*11. & *in ſum. lib.*3. *Decal. cap.* 17. *num.*9. & *cap.* 18. *num.*6. *fine.* Sic ipſe, & Bonac. *diſp.* 4. *quæſt.*1. *pun.* 16. *n.* 4. Trullench *lib* 2. *cap.* 1. *dub.*18. *n.* 1. Tamburinus *lib.*3. *in Decal. cap.*3. §. 5. *n.*57. Baſſæus *tom.* 2. *v. ludus*, *n.*13. Diana *par.*7. *tract.* 9. *reſol.*56.

Qvæstio IV.

An iuramentum, aut votum non ludendi, ob vitanda iurgia, diſcordias, iuramenta, & pecuniæ prodigalitatem, obliget, & ita, ut adhuc teneatur abſtinere à ludo moderato?

REſpondeo dicendum, quod obliget; ſed non ad non abſtinendum à ludo moderato, niſi caſu quo de contrario fine iurantis, aut voventis conſtet. *Prima* pars patet ex dictis *quæſt.* 1. & 2. *Secunda verò* etiam liquet, quia communiter (ſi non conſtet de contraria iurantis, & vouentis intentione, præſumi debet, tali iuramento, & voto non comprehendi ludum moderatum, & honeſtum; cùm ex hoc illa mala minimè oriantur. Verum eſt, quod talis ludi moderati ceſſaret honeſtas (& conſequenter ad abſtinendum ab illo obligaret iuramentum, aut votum) quoties illorum malorum periculum adeſſet. Sic Sanchez *loco cit. num.* 1. & 3. Tamburinus *loco cit.* Palaus *de iuram. diſput.* 2. *punct.* 7. §. 1. *num.* 4. Mendo *de iure Academ. lib.* 3. *quæſt.* 28. *num.* 287. Diana *reſ.* 56. *citata.* Legantur dicenda à nobis *tract.* 2. *de voto*, *diſp.* 4. *quæſt.* 25.

Qvæstio V.

An iuramentum, aut votum præſtitum à iurante, aut vouente, ob finem carendi temporali illa ludi recreatione, quo peccata ſua puniret, obliget etiam ad non ludendum eo ludo moderato, aut pro modico, & paruo tempore, ſaltem ſub veniali?

REſpondeo obligare, etiam ad non ludendum ludo moderato, aut pro paruo tempore, mortaliter, vel venialiter, iuxta infra dicenda. Si aliàs contrarium non conſtet expreſſe de iurantis, ſeu vouentis intentione. Ratio eſt, quia licèt ludus moderatus ratione temporis aſſumptus ob leuamen naturæ, ſit actus virtutis eutrapeliæ, ut cum S. Thoma ſupra eſt habitum: at perfectior actus virtutis eſt carere ea recreatione ad mortificandum appetitum, & ideo aptior materia talis iuramenti, & voti: ergo quicumque ludus, ſiue magnæ, ſiue modicæ quantitatis, ſive magno, ſiue modico tempore durans, verè comprehenditur ſub eo iuramento, & voto. Sic Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 3. *numero* 3. Qui benè addit, quod in tali caſu non eſt ſpectanda quantitas pecuniæ ludo expoſitæ, ad diſcernendum, an fractio iuramenti, aut voti ſit mortalis, necne: ſed ſpectanda eſt ex duratione recreationis ex ludo perceptæ. Si enim (ait) modico tempore duret, modica eſt recreatio, & ideo ſola erit venialis colpa. Si autem ludus multo tempore duret, erit culpa mortalis, etſi nulla pecunia ludo exponatur: quia iurans (aut vouens) ad ſolam ex ludo voluptatem capiendam attendit. Sic ille. Cuius additum non placet Bonacinæ, loquendo de iuramento

(ſecus

(secus de voto) qui existimat quod prædictus sie iurans peccat mortaliter, etiamsi modico tampore ludo teneatur. Ita ille *disp.4. q.1. punct.16. num.5.* Cum Sanchez tamen sentiunt Fagundez, Palaus, Tamburinus, Mendo, & alij mox citandi.

QVÆSTIO VI.

An qui iurauit, aut vouit abstinentiam à ludo ob carentiam recreationis ludi, peccet mortaliter, etiamsi modico tempore ludo detineatur.

AFfirmat, vt vidimos, Bonacina loco nuper citato, quia (inquit) violatio iuramenti etiam in re parua est mortalis. Secus, ait, dicendum est de voto.

Sed probabiliùs longè Respondeo, non peccare mortaliter, si modico tempore ludo detineatur. Quia tunc finis intentus à iurante, seu vouente, non læditur notabiliter. Igitur si prædictus non luderet vltra duas horas, non peccaret mortaliter. Sic Palaus *disp.2. de iuram. punct.7. §.1. num.6.* his verbis: Ex fine, quo motus es ad iurandum, colligere debes, quis ludus sit peccatum mortale. Si enim ex fine illo perfecto carendi ludi delectatione, & vitandi iacturam temporis iurasti, spectandum est potius tempus insumptum, quàm quantitas, quia magis præiudicat fini iuramenti; si enim vltra duas horas insumeres, tametsi modicam luderes quantitatem, mortaliter peccares: è contra verò, si breui tempore ludo vacares, & notabilẽ quantitatem exponeres, venialiter tantum peccares (*intellige, quantum est ex vi iuramenti.*) Sic Palaus. Quem expressè sequuntur Tamburin. *lib.3. cap.3. §.5. num.60.* & Mendo *lib.3. citat. quæst.28. num.292.* Legantur pro nostra conclusione Sanchez *loco citat.* Fagundez *lib 2. Decal.cap.26. num.3.* Trullench *lib.2.dub.18. num.2.*

QVÆSTIO VII.

An qui ob vitandam iacturam, & prodigalitatem pecuniæ, iurauit, aut vouit non ludere; teneatur abstinere à ludo, non solùm illicito, verùm etiam licito.

REspondeo teneri. Quia iactura, & prodigalitas pecuniæ contingere etiam in ludo licito potest. Quare intentio iurantis vtrumque ludum comprehendit. Sic Trullench. *dubit.18. citato num.3.* Qui & citat Sanchez vbi supra: sed hic Anthot id expressè non dicit: benè tamen Bonacina (quem non citat) *punct.16. citato num.3. versu tertiò.* Candid. *disquis.16. artic.13. dubitat.7. dict.11.*

QVÆSTIO VIII.

An præfatus, qui ob vitandam iacturam pecuniæ iurauit, aut vouit non ludere, peccaret mortaliter, adhuc si modicam pecuniæ summam ludo exponat.

AFfirmat Bonacina *loco citato.* Quia existimat probabilius, iuramentum promissorium seruandum esse sob mortali, etiam in materia parua.

Sed probabiliùs Respondeo, tuoc præfatum iurantem, aut vouentem non peccare, nisi venialiter, ad summum (nisi aliàs se exponat periculo exponendi magnam pecuniæ quantitatem.) Ratio est, quia probabilius est,) vt suprà *disp.7. quæst.33.* & sequentibus est habitum) quod iuramentum promissorium in materia parua non obligat, nisi sub culpa veniali, ratione paruitatis materiæ. Et ideò hanc nostram conclusionem tenet Sanchez *loc.cit. num.3.* ita vt dicat, quod si finis iurantis, seu vouentis, fuit vitare pecuniæ iacturam, & prodigalitatem, tunc ludus modicæ quantitatis non sit culpa venialis, nisi aliàs probabile periculum ita incalescendi in ludo sit, vt magna pecunia prodigatur. Et ratio (inquit) est, quia in virtute talis actua non includitur voluntas vitandi ludi in ea modica quantitate. Sic Sanchez. Quem sequuntur Fagundex *lib.2. cap.26. num.5.* Candidus *loc.cit. dict.12.* Trullench *num. 3.* Tamburinus *lib 3. cap.3. §.5. num.60.* Mendo *lib.3. quæst.28. num.290.* Diana *part.7. tract.9. resol. 56.* cum Caspensi *tom.2. tract.18. disp.8. sect.3. num.26.* Bassæus *tom.2. verb. ludus, num.13.* vers. *Quando autem.*

QVÆSTIO IX.

An ad cognoscendum, quanam sit magna, aut modica pecuniæ quantitas ludo exposita, attendenda sit qualitas personarum pecuniam exponentium.

REspondeo, quod sic. Nam eadem quantitas, quæ respectu vnius est modica, respectu alterius potest esse grauior, & grauissima. Equiti enim diuiti, & nobilissimo, modica quantitas censeri debet, quod vno, vel altero die, tria vel quatuor scuta antea ludendo insumat, quæ si minus diues, aut operarius insumeret, grauem, aut grauissimam quantitatem consumpsisse censendus est. Sic Palaus *loc. cit. num.6.* quem citat, & sequitur Mendo *num. 290.* Addens, quod si aliquis Scholasticus emisisset iuramentum non ludendi, vt iuramentum non frangeret per immoderationem ludi, non posset vltra octo, aut decem drachmas in eo exponere amittendas, dummòdo non esset diues valdè, & suppeditarentur illi à parentibus pecuniæ, quas in recreatione licita expenderet. Sic ille. Sanchez *lib.3. cap.28. num.3. vers. Si finis fit*, Trullench. *lib.1. cap.1. dubitat. 18. num.3.* Fagundez *lib.2. cap.26. num.6.* Bonac. *disp.4. quæst.1. punct.16.n.5. vers. Tertiò.*

QVÆSTIO X.

An qui iurauit, aut vouit absolutè non ludere, possit licitè, non proprio nomine, sed alieno (hoc est, pro altero) ludere.

NEgat absolutè Bonac. *num.5.citat. in principio.* Quia (inquit) ludus factus nomine alieno, est propriè ludus. Negat item Candidus *disquis.36. art.13. dubit.8.dicto 15.* relata ratione ductus.

Sed clariùs sub distinctione Respondeo dicendum. *Primò*, si finis iurantis, aut vouentis fuit tempos non amittere, ne illo occupatus rem aliquam sibi necessariam omitteret, aut vitare discordias ex ludo, dum domi sero redit ortas; tunc minimè poterit ludere pro altero, seu nomine alieno, quia huiusmodi ludus verè sub materia, & sub fine iuramenti est comprehensus, & in hoc casu benè Authores citati. Idem dicendum puto, si finis fuit recreatione ludi se priuare, aut aliis malo non esse exemplo: quia tunc etiam ex vi iuramenti, aut voti tenetur ad non ludendum, etiam alieno nomine: quia eadem est recreatio, & idem malum exemplum.

Respondeò *secundò*, si finis iurantis, seu vouentis fuit vitare solam iacturam propriæ rei familiaris, tunc optimè poterit ludere nomine alieno: quia ludus pecuniæ alienæ tunc non est comprehensus sub iurantis, aut vouentis fine.

Respondeo *tertiò*. Si finis iurantis, seu vouentis fuit vitare iuramenta, blasphemias, aut cum collusore rixas, & similia, tunc Sanchez, Palao, Fagundez adhuc sentiunt, quod possit ludere nomine alieno, eo quòd hæc mala regulariter non nisi ex ira, & dolore concepto ob iacturam propriæ pecuniæ nascantur. Sed id est probabile (ait Tamburinus) casu quo nomine alieno ludens prædicta mala non sit solitus committere, secus si aliàs. Sic ille loco cit. *num.63.* & Trullench vbi suprà.

QVÆSTIO XI.

An etiam casu, quo quis absolutè iurauerit, aut vouerit non ludere, & nequeat coniecturari, quo fine ductus tale iuramentum, aut votum emiserit, possit nomine alieno ludere.

NEgant Candidus, & Bonacina locis nuper citatis.

Sed probabiliùs Respondeo: Posse tunc nomine alieno ludere. *Tum* quia vt supra est habitum, iuramentum, seu votum strictè est interpretandum, vt minus obliget. *Tum* etiam, quia damna, quæ ex ludo oriri solent, & quæ iurantes non ludere vitare intendunt, regulariter non oriuntur, quotiescumque quis nomine alieno, seu pro altero ludit. Sic Sanchez *lib.3. Decal. cap. 18. num.6. fine.* Fagundez *lib.2. cap.26. num.10.* Trullench *lib.2. cap.1. dubitat.18. num.4.* Diana *part.7. tract.9. resol.58.*

QVÆSTIO XII.

An qui emisit iuramentum, aut votum non ludendi, possit tradere aliis suam pecuniam, vt nomine ipsius ludant.

NEgant Baldus, & Ioan. Baptista, apud Alcozer vbi infra.

Sed probabiliùs longè Respondeo: Posse. Quia id propriè loquendo non est ludere. Sic Sanchez *cap.18.cit.num 5.* (non 4. vt leges apud Fagundez) per hæc verba: Tertia conclusio. Iurans, vel vouens non ludere, potest mutuare alij numos, vt nomine ipsius mutuum accipientis ludat, potestque ipsum docere in ludo, nisi expresse voluit se ad abstinendum ab his obligare. Quia hoc non est ludere. Ita Alcozer *lib. de ludo, cap.13. concl.5.* contra Baldum, & Ioan. Baptistam, quos ibi refert: qui fortè loquuti sunt, quando iurans daret nummos, vt nomine ipsius iurantis alter luderet, de quo casu dicam *num.7.* Hæc Sanchez. Et Fagundez *lib.2.cap.26. num.8.* qui tamen legendus est cautè, quia vbi dicit, vt nomine ipsius ludant, legendum est, vt nomine ipsorum mutuum accipientium ludant: Bonac. *disp.4. q.1. punct.16. num.5.* Trullench *num 4. cit.* Candid. *disquis.26. art.13. dubit.9. dicto 16.* March. *tom.2. verb. Iuegos, resol.128.n.6.*

QVÆSTIO XIII.

An item qui iurauit, aut vouit non ludere, possit tradere alteri nummos, vt nomine ipsiusmet tradentis ludat.

NEgant Fulgosius, & Ariminus, quos citat, & sequitur Salzedo *in addit. ad pract. Bernardi Diaz, cap.70. fine.* Quorum fundamentum potest esse, quia finis iuramenti, seu voti abstinendi à ludo, est vel vitare iacturam propriæ pecuniæ, vel temporis, vel simul vtriusque iacturam: atqui sæpè sæpius similem iacturam pecuniæ propriæ, & temporis facit, qui promisit non ludere, dum assistens ludo, tradit alteri numos, vt nomine ipsius tradentis ludat: ergo.

Sed probabiliùs Respondeo: Posse etiam. Ratio est, quia quotiescumque res gesta non comprehenditur sub materia voti, seu iuramenti præstiti, non includitur sub illo: atqui traditio pecuniarum, vt alter nomine tradentis ludat, non comprehenditur sub materia per votum, aut iuramentum interdicta: ergo. Minor probatur, quia tradere pecunias alteri, vt ludat, non est propriè ludere. Nec obstat fundamentum oppositæ sententiæ: quia non sufficit, quod concurrat idem finis, si res gesta verè & propriè non comprehendatur sub materia promissa. Sic Sanchez *lib.3.c.18.num.7.* Quem citat, & sequitur Bonac *punct.16.cit.n.5.* Candid. *dub 9. citato, dicto 17.* Fagundez *num.7.* Trullench *n.4.* Diana *part.7. tract.9.resol.57.* March. *resol.128.cit.n.6.*

QVÆSTIO XIV.

An qui iurauit, aut vouit non ludere, possit nihilominus sponsiones in ludo facere. Hispanè, Atrauessar en el juego.

Respondeo ex dictis: Posse. Quia hoc non est vetè ludere, etsi finis abstinendi à ludo sæpe in hoc casu concurrat. Sic Sanchez loco citato, *num.*8. Fagundez *num.* 8. Bonac. *num.*5. Trullench *num.*4.

QVÆSTIO XV.

An qui iuramentum, vel votum fecit de non ludendo cum hac persona, in hac domo, &c. vel in vindictam contra colludentem, vel quia credit in eo loco malè fortunatum esse, & aduersarium benè, teneatur tali iuramento, & voto.

Respondeo vt certum: Quod non teneatur, quia non obligat tale iuramentum, aut votum. Quia si factum fuit in vindictam,& in signum malæ voluntatis, est de re mala; si prædicto alio fine, est vanum vtique, ac superstitiosum ergo. Sic Sanchez *lib.*3. *cap.* 18. *num.* 9. Fagundez *lib.*2. *cap.*16. *num.*11. Palaus *disp.*2. *punct.*7.§.1.*num.*7. Tamburin. *lib.*3.*cap.*3. §.5. *num.*61. Bonac. *disp* 4. *quæst.*1. *punct.*4. *num.*2. Trullench *lib.* 2. *cap.*1. *dub.*18. *num.*5.

QVÆSTIO XVI.

An saltem qui iuramentum, aut votum fecit non ludendi cum certa persona, in tali domo, &c. ob aliquem finem honestum, nempe ob vitandum aliquod malum spirituale, aut temporale, teneatur ad illa obseruanda.

Respondeo vt certum: Tunc teneri. Quia tunc iuramentum, vel votum non est de re indifferenti, mala, aut vana; sed honesta,& vtili. Sic Sanchez *n.*9.*cit.*ex Caiet. 2.2.*q.*88. *art.*2. Nauar. *c.*12. *num.*18.*fine*, Soto *lib.*7.*de iust.quæst.* 1. *art.*3. *col.*6. Aragonio 2.2.*q.*88. *art.*2. *fol.*976. *col.*1. Sic etiam Fagundez *loco cit.num.*12. vbi docet, tunc obligare iuramentum, aut votum non ludendi cum certa,& determinata persona, vel in domo certa,& determinato lodo (manente libertate ludendi cum aliis, & in aliis ludis) quoties ex certo ludo, vel cum certa persona, aut certo loco, vel domo timetur aliquod speciale malum, quod non timetur ex alia persona, vel loco, v. g. aliqua occasio peccati, vel rixæ, vel amissionis pecuniæ maioris summæ. Ratio(inquit) est, quia iam tunc non manet materia talium votorum,& iuramentorum indifferens, sed vtilis, & accommodata ad vitanda peccata, & iacturam inutilem propriorum bonorum, ac proinde esset grata Deo. Sic ille. Palaus, Trullench. & Tamburin. *loc. citatis.* Bassæus *tom.*2. *verb. ludus*, *num.*13. *vers. Quando autem*, & alij apud ipsum, Match. *verb. iuegos, resol.*128. *num.*2.

QVÆSTIO XVII.

An iuramentum, seu votum non ludendi chartis, vulgò à los naipes, *sit validum,& obligatorium.*

Negat Sotus *lib.*7. *de iust.q.*1.*art.*3. *col.*6. *vers. His demùm instructus*, quatenus hoc votum inter vota rerum indifferentium, quæ minimè obligant, enumerat, his verbis: His demùm instructus documentis, censere de votis quisque potest, quæ de huiusmodi indifferentibus rebus passim emittuntur. Loquebaris fortè cum homine,& in colloquio aliquid tibi ingratum accidit, propter quod vouisti nunquam amplius cum illo inire sermonem. Et forsan ludebas, & ideo vouisti nunquam deinceps cum illo ludere; vel non ludere chartis in tali domo. Si illa nollius tibi occasio sunt mali, neque aliqua existit causa, vt ad bonum inseruiant, tunc talia vota nullatenus tenent, sed vouere fuit vanitatis peccatum. Si autem loqui cum tali persona, occasio tibi est mali, votum tenet, sicut si voueas non ludere propter dispendium quod facis rei tuæ, aut propter alia pericula. Hæc Sotus.

Sed probabiliùs longè Respondeo, esse validum, ac obligatorium tale iuramentum,& votum, Quia, ait Fagundez, tot sunt pecuniarum, & temporis dispendia, tot peierandi, blasphemandique occasiones, ac innomera alia damna, quæ ex hoc ludo sequuntur, vt reuera abstinentia à tali ludo absolutè haberi debeat pro re nimium vtili, & grata Deo; ac proinde dici debeat huiusmodi votum, & iuramentum valere. Esset tamen vera doctrina Soti, quando abstinentia ab eo ludo ad nullum bonum finem ordinaretur, qui in Dei honorem cederet, in quo casu ipse loqui videtur; ait enim id votum non valere, quando nullo bono fini inseruit. Sic ille ex Sanchez *lib.*3. *cap.*18.*num.*10. Trullench *lib.*2 *cap.*1.*dub.*18.*num.*6.

QVÆSTIO XVIII.

An iuramentum, seu votum nullo ludo ludendi, nisi tali determinato, sit validum.

Respondeo vt certum: valere. Quia reuera in honorem Dei cedit tot ludis se priuare, ac conducit multùm, ne iutans, aut vouens nimium ludis vacet: sæpè enim non inueniet volentem eo ludo ludere; & is sæpè molestia afficiet, cogetque iurantem aut vouentem à ludo abstinere. Sic Sanchez *loco cit. num.*12. Fagundez *num.*15. Trullench *n.*6.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIX.

An in casu, quo obligat iuramentum, vel votum non ludendi cum certa, & determinata persona, fas sit cum illa ludere, nullo reportato vtrimque lucro, idest yendo horros.

RĖsponteo, fas esse. Sic Sanchez loco citato, *n.15.* his verbis: Quando iuramentum non ludendi cum determinata persona obligat, eo quòd illa nimis perita sit in ludo, aut fraudibus vtatur, vel occasionem rixarum afferat, licitum est cum illa, & aliis simul ludere, nullo respectu illius vtriusque ludo reportato, idest, *yendo horros con ella* Quia cum in hoc euentu omnia illa iuramenta intenta cessent, id iuramentum non se extendit ad hunc actum. Sic ille. Et Fagundez ex illo, *num.* 16. Trulleneh. *numer.*6. Diana etiam *part.7. tract.9. resol.*58. *fine.*

QVÆSTIO XX.

An iuramentum, aut votum non ludendi, donec talis persona velit, obliget eâ personâ defuncta.

REspondeo, tunc iam non obligare. Quia voluntas illius personæ cessat morte illius; extinguitur namque voluntas extincta persona. Sic Sanchez *lib.8. de matrim. disp.*28. *n.*55. & *lib.*3. *in Decal. cap.*18.*n.*14. Vbi idem dicit dicendum, si iuramentum, aut votum factum esset non ludendi, absque patris voluntate & consensu, cessaret enim obligatio mortuo patre. Sic etiam *n.*17. Trulleneh. *num.*7. latè, & doctè Couarr. 3.*variar. cap.*15. *n.*4. *vers. secundus casus.* Barthol. Alexand. Abbas, & alij apud ipsum.

QVÆSTIO XXI.

An etiam tale iuramentum, aut votum non ludendi, donec talis persona velit, aut sine consensu patris, cesset etiam, facta tali persona furiosa.

AFfirmat Bartol. *l. centesimis* 46. §. *si ita stipulatus, n.*22. *ff. de verb. obligat.*

Sed probabiliùs Respondeo: non cessare, sed adhuc obligare, facta tali persona furiosa. Ratio est, quia, vt constat *ex cap. Maiores*, §. *fin. de Baptis. & l. si is qui animo*, *ff. de acquir. possess.* amentes, & furiosi in eadem voluntate, quam habebant eo tempore, quo furor eos oppressit, perseuerant. Quamuis ergo morte omninò cesset voluntas, vt nuper habitum est, minimè tamen cessat furore, aut amentia; sicut nec somno, aut ebrietate, *l. nunquam*, § *si seruus*, *ff. de vsucap.* Sic Couarr. *in.* 4. *cit. vers. secundus*, & *vers. tertiò.* Quem citat, & sequitur Sanchez *lib.8. de matrim. disp.*28 *n.*58. & *lib.*3. *Decal. cap.*18. *n.*14. Fagundez, & Trulleneh. *locis citatis*, Bonac. *disp.*4.*q.*1.*punct.*16.*num.*6.

QVÆSTIO XXII.

An item qui fecit iuramentum, aut votum non ludendi, donec suus Pater Romà redeat, aut Romam proficiscatur, possit absque læsione iuramenti, aut voti ludere, si pater morte præuentus nunquam Româ redeat, aut illam proficiscatur.

NEgat Bonac. *loco nuper cit. n.*6. quia existimat, talem filium minimè esse liberum à vinculo talis iuramenti, aut voti, & ideo non posse amplius absque eorum læsione ludere. Ratio (inquit) est quia vinculum voti, aut iuramenti, iuxta verborum significationem, remanet donec pater redeat: cùm autem nunquam redeat, sequitur vinculum voti, aut iuramenti semper remanere. Ita ille, & antea Sanchez *lib.8. de matrim. disp.*28.*n.*53. & *lib.*3. *Decal. cap.*18. *num.*15. Fagundez *lib.*2. *cap.*26. *num.*19. Trulleneh *lib.*2.*cap.*18.*n.*7.

Sed non minùs probabiliter Respondeo, posse absque læsione sui iuramenti, aut voti ludere, si pater morte præuentus Romà non redeat, aut ad eam non iter faciat. Quia æquè probabile est, manere tunc filium ab obligatione voti, ac iuramenti liberum. Sic Tamburinus his verbis: Titius profecturus Romam, recepit iuramentum à filio, ipsum aleis non lusurum, donec pater rediret. Verùm is morte oppressus Romæ, nunquam redire potuit: quare quæsiuit filius, an ludus ipsi concedi licitè possit? Nunquam posse respondet Bonacina; quia nunquam ponetur illa conditio reditus. Sed profectò ita res se haberet, si verba ad litteram sumenda forent: sed quia iuramentum (vt dictum est §.4.) est ex animo, & mente iurantis interpretandum: mihi videtur mentem filij non fuisse, nisi se à ludo continere per aliquod tempus; & quidem per illud, quo sub potestate est patris absentis, & non in perpetuum. Si enim illum, quando iurauit, interrogasses, ita respondisset. Ex rationibili igitur interpretatione dati iuramenti, licitè, quantum est ex hoc capite, ludere posse puto. Fac filium iurasse se non ducturum vxorem, vel se non iturum venatum, donec pater Romà rediisset, vel se non iturum ad villam; immò se non exiturum domo, nisi pater rediisset à foro v. g. & morte subita correptus, nunquam rediret; num filium ad illa obseruanda in perpetuum obligarem? Minimè. Hæc omnia ille *lib.*3. *Decal. cap.*3. § 5. *num.*64.

QVÆSTIO XXIII.

An si quis iuret, aut voueat non ludere, & si ludat, se daturum decem v. g. aureos, teneatur toties soluere, quoties luserit.

NEgat Emman. Sà *v. votum, n.*26. per hæc verba: *Vouens se aliquid facturum, si contingat fortè peccare, intelligitur de prima vice, nisi intendisset expressè, quoties peccasset.* Ita ille, quem citat, & sequitur Diana *part.*4. *tract.*4. *resol.* 181. licèt *part.*7.

part.7. tract.9. de ludo resol.60. cùm Palaus oppositum videatur sentire.

Sed probabiliùs Respondeo, teneri toties soluere, quoties luserit. Ratio est, quia votum illud pœnale dandi v.g. decem aureos, si luserit, est accessorium voto aut iuramento non ludendi; atqui votum, seu iuramentum non ludendi, non est, neque intelligi potest de prima vice: ergo neque illud votū pœnæ subeundæ debet intelligi de prima vice. Si idem sit dicendum quando solum est votum de subeonda pœna in casu, quo quis ludat, non verò est votum, aut iuramentum de ludo vitando, dicemus infrà *quæst.26.* Sic Sanchez *lib.4. Decal. cap.22. num.21.* Layman *lib.4. tract.4. cap.5. num.4. concl.1.* Bassæus *tom.1. verb. ludus, n.14.* Palaus *tom.3. tract.15. de voto, disp.1. punct.18. num.6.* Trullench. *lib.2. Decal. capit.2. dubit.26. num.10.* Layman. *lib.4. tract.4. capit.5. num.4. conclus.1.* Qui solùm dicit, teneri verum sententiam Emmanuelis Sà, casu quo vouens de intentione sua dubitet. Cui consentit Bassæus vbi suprà.

QVÆSTIO XXIV.

An saltem quando pœna voto non ludendi annexa, vel est grauissima, vel talis, quæ iterari non solet, tunc dicta pœna sit de sola prima vice intelligenda.

RÉspondeo dicendum, quod tunc solùm de prima vice est intelligenda. Quia nisi aliàs de contraria vouentis intentione constet, piè interpretandum est, se ad solam primam vicem soluendam in pœnam obligare voluisse. Sic Sanchez, Palaus, Trullench, & Bassæus locis citatis. Diana *part.4. tract.4. resol.181.* his verbis: Notandum tamen, quod stando in opinione Sanchez, limitanda secundùm ipsum erit casu, quo pœna grauissima esset, & quæ iterari non solet; nam tunc votum illud pro sola prima transgressione obligabit. Vt si quis vouisset non ludere sub pœna peregrinandi Hierosolymam, aut Religionis, aut exorbitantis eleemosynæ. Quare si violato voto, talis v.g. ingrederetur Religionem, quæ fuit pœna, & tempore nouitiatus ex iusta causa exiret, & sic iam voto pœnæ satisfecisset, etsi iterum luderet, non obligaretur amplius ad illam pœnam: & sic de pœna peregrinationis, & eleemosynæ exorbitantis dicendum erit, nisi aliter constaret de expressa vouentis intentione. Hæc Diana ibi, & *part.7. tract.9. resol.60.* Trullench etiam, & Bassæus vbi suprà.

QVÆSTIO XXV.

An etiam quando pœna imposita voto non ludendi est mediocris, sit etiam de prima vice intelligenda.

AFfirmabunt à fortiori Authores pro prima sententia *quæst.23.* adducti.

Sed iuxta ibi à nobis dicta, Respondeo probabiliùs dicendum, quod nequaquam sit de prima vice intelligenda; quia tunc verè obligaret vouentem toties quoties contra votum non ludendi ageret. Sic Sanchez *lib.4. cap.22. num.21.* Qui addit idem dicendum in dubio, an pœna sit exorbitans, an mediocris. Cùm enim, ait, id votum obliget suapte natura toties, quoties, quando contrarium non apertè ex maxima pœnæ grauitate deducitur, possidet votum, vt eo modo obliget. Sic ille, & ex illo Trullench loco citato, *num.10.*

QVÆSTIO XXVI.

An etiam qui iurat, aut vouet, se daturum eleemosynam, v.g. decem aureos, si luserit, teneatur toties illam summam soluere, quoties luserit.

NEgant Authores citati pro prima sententia *quæst.23.*

Sed probabiliùs Respondeo iuxta nuper dicta, teneri soluere talem pœnam toties quoties luserit, ob rationem nuper datam. Sic Doctores citati. Ad discernendam autem differentiam inter habitas difficultates, nota ex Fagundio, quod dupliciter possunt fieri vota pœnalia. *Primò*, vt si quis voueat, vel iuret non ludere, & si ludat, se ingressurum Religionem, seruaturum castitatem, aut daturum tantam eleemosynam, & similia. *Secundò*, si quis voueat, vel iuret solam pœnam, & etimen fugiendum solùm apponatur vt conditio, vt si quis voueat vel iuret se ingressurum Religionem, &c. si luserit. Hoc igitur datur discrimen inter istos duos modos vouendi (vel iurandi) quod in priori obligatur vouens, & ad vitandum ludum, & ingressum Religionis, vel ad seruandam castitatem, &c. si ludat. *In secundo* verò solùm obligatur ad pœnam, posita conditione, si luserit; vnde licèt ludat, non est voti reus, nec sacrilegium committit; sed solùm illud committet, si postquam luserit, non ingrediatur Religionem, aut seruet castitatem, &c. Sic ille *lib.2. Decal. cap.27. num.1.*

DISPVTATIO XXIX.

De obligatione, & iuramento præstito à medicis, monendi infirmos, vt confiteantur.

QVÆSTIO PRIMA.

Quo iure obligentur medici ad monendos infirmos, vt peccata sua confiteantur.

RESPONDEO dicendum, quod obligentur multiplici, nempe iure naturali, ac diuino; iure Pontificio, & iure iuramenti præstiti à Medicis, iuxta formam motus Pij V. de quo infrà. Legantur de hac materia Nauarr. *capit.25. num.63.* Rosell, Angel. Syluest. Armilla & alij Summistæ *verb. Medicus*, Sanchez *lib.3. Decalog. capit.16.* Tamburin.

butin. *lib.3. cap.3. §.5. num.51.* Fagundez *lib.2. cap.25.* Trullench. *lib.2. cap.1. dub.19.* Palaus *disp.1.de iuram. punct.7.§.4.* Bonac. *tom.2. disp.4. quæst.1. punct.16.* Pradus *tom.2.cap.32.quæst.6 §.2.* Marck. *verb.iuramentum,resol.161.*

QVÆSTIO II.

An medicus teneantur sub mortali, attento solo iure naturali, ac diuino, monere infirmum, vt peccata sua confiteatur.

RESpondeo, tanquam certum: Teneri ad id sub mortali, dummodo Medicus & probabile mortis periculum videat, & probabiliter credat, infirmum esse in mortali: Ratio est, quia ex charitate tenemur malum notabile proximi auertere, quando id sine detrimento nostro possumus efficere: atqui hanc obligationem Medici non euadunt, eo quòd medici sint, vt constat, cum potius id specialiter ad eos spectet: ergo. Sic Nauarr. *cap.25. cit. num.63.* Sanchez *n.1.* Fagundez *num.2.* Trullench. *num.1.* & alij nuper citati.

QVÆSTIO III.

An in prædicto casu teneantur medici, non solùm ex charitate, verùm etiam ex iustitia, monere infirmos, vt fateantur peccata, ac declarare periculum mortis quod subeunt.

RESpondeo non teneri ex iustitia, sed solùm ex charitate, & ideò Medicus, qui hanc monitionem suâ culpâ prætermittit, nil tenetur restituere damnum patientibus ex eius omissione. Quia Medicus non tenetur ex officio suo tristia infirmo nunciare, quale est periculum mortis, sed potius læta, quale est spes salutis. Medici namque, ait Caiet. *in sum. verb. Medicus*, habent ex artis præcepto semper ingerere læta, & quæ sunt sanitatis, & spei infirmo; & propterea aiunt, non spectare ad se huiusmodi tristia inferre, si periculum est; & si periculum non est, non debere exponere se, aut verba sua ridiculo. Intellige hæc ad excusandam consuetudinem bonorum Medicorum. Hæc ille. Et sic tenent ex illo Sanchez *lib.3. Decal. cap.16. num.1. vers. culpa autem*, Fagundez *lib.2. cap.25. num.1.* Trullench *lib.2. cap.1. dub.19. num.1.*

QVÆSTIO IV.

An sufficiat Medico hanc monitionem facere infirmo per alium, nempe per Parochum, Confessarium, amicum.

RESpondeo vt verum: Sufficere. Quia finis huius præcepti (siue diuini, siue humani) est vt æger sacramenta recipiat: atqui id obtineri potest, admonente siue Medico, siue Parocho, aut alijs: ergo nil refert quisnam admoneat. Sic Caiet. *in sum. verb. Medicus, vers. Siste tamen pedem.* Armilla *ibi num.1. vers. Quartò*, Candidus *tom.2. disquis.26. artic.14. dubit.1. dicto 4.* Sanchez, Fagundez, & Trullench. *locis citatis*. Inde benè infertur, quod si aliquis moneat ægrotum de periculo mortis, & de confessione facienda, tunc Medicus, & cæteri alij hac obligatione liberentur. Lege Nauarrum *cap.25. num.61. vers. tertiò peccat.*

QVÆSTIO V.

An Medici liberentur etiam ab obligatione monendi infirmum ad confitenda sua peccata, quando alij ab ipsis requisiti dictum infirmum monere nolunt.

RESpondeo vt quid certum: tunc non liberari, sicut non liberatur quis ab obligatione corrigendi proximum, siue subueniendi, quando alij alios corrigere, aut subuenire nolunt. Sic Sanchez *num.1. in fine*, Fagundez *num.3.* Trullench *num.2.*

QVÆSTIO VI.

An saltem Medici eximantur ab obligatione monendi infirmum, si moraliter credant, eam monitionem non profuturam, aut in peius abituram.

RESpondeo vt certum: tunc iam eximi. Ratio est, quia tunc verè cessat ratio admonitionis, cùm hæc ad emendationem ordinetur: ergo tunc iam Medicus, aut alij ab obligatione dicta eximuntur. Sic Sanchez *num 1. citato*, his verbis: Atque similiter dicendum est, Medicum non teneri admonere, quando infirmum ita malè affectum videt, vt moraliter credat, ea admonitione eum in peius iturum. Quia admonitionis ratio tunc cessat. Sic ille, & ex illo Fagundez *num.4.* Trullench. *num.12.* Candid. *dub.1. cit. dicto 3.* ex Syluestro *verb. Medicus, quæst.3. §. quartum autem.*

QVÆSTIO VII.

An item eximantur Medici ab hac admonitione, si solùm dubitent, an infirmus sit in mortali, an rebus malè compositis discessurus sit, &c.

RESpondeo, tunc non eximi, sed teneri ex charitate infirmum per se, vel per alium admonere, vt peccata sua fateatur, de rebus suis disponat, &c. Quia in dubio tenetur quis notabile proximi damnum vitare, quando id sine magno detrimento potest efficere. Sic Nauarr. *in sum.cap.25.num.63.* & elatiùs Sanchez, Fagundez, Syluest. & Trullench. *loc.cit.* Candidus *dicto 3. citato.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An saltem attento iure Ecclesiastico teneantur Medici sub mortali admonere ægrotum, vt fateatur peccata sua, &c.

RΕspondeo vt certum: teneri. Quia in primis Innoc. III. in cap. *Cum infirmitas, de pænit. & remiss.* strictè præcipit Medicis, sub pœna egressus Ecclesiæ, vt ad medendum infirmis in lecto iacentibus vocati, eos ante omnia moneant, & inducant, vt confiteantur: quæ pœna, cum sit grauis, graue inducit peccatum.

Deinde Pius V. in quodam motu proprio, cuius initium est, *Supra gregem Dominicum*, edito anno 1566. die 8. Maij, Pontificatus sui anno primo, addit insuper præceptum, ne Medici vltra tertium diem ægrotum visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis constet, confessionem esse factam, nisi tamen Confessarius ex iusta causa longius tempus infirmo concedendum indicet. Præterea præcipit idem Pontifex Vniuersitatibus, & Collegiis, vt cùm licentiam medendi alicui concesserint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc seruandi. Atque ita fit, & iurant Medici, se admonituros, & vltra tertium diem non visitaturos, nisi ea confessione, iuxta dictum motum proprium Pij V. præmissa. Igitur huiusmodi decreta ex se obligare ad mortale, notum est. Quia Innoc. III. grauibus verbis vtitur, ibi, *strictè præcipimus*, atque transgressoribus grauem pœnam, vt vidimus, imponit. Et Pius V. perpetuam infamiam, ac gradus priuationem, & à Medicorum cœtu eiectionem, &c. ergo. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 16. num. 2. & 3.* ex Hostiensi, Diuus Anton. Rosella, Angelo, Syluest. Tabiem, & Nauarro. Sic etiam Fagundez *lib. 2. cap. 25 num. 6.* Trullench. *lib. 2. cap 1. dub. 19 num. 3.* Candid. *disquis. 26. art. 14. dub.* March. *resol. 161. citato num. 2.*

QVÆSTIO IX.

An Medici teneantur vi huius Ecclesiastici præcepti admonere infirmos, non solum antequam mederi incipiant, sed etiam antequam de salario sibi assignando conueniant.

AFfirmant aliqui Doctores, eo quòd in supradictis decretis dicatur, hanc admonitionem ante omnia esse faciendam: ergo non solùm ante applicationem medicinarum, sed etiam ante conuentionem de salario præstando. Ita Hostiens. *in d. cap. Cum infirmitas, n. 3.* Abbas *n. 6.* Ioan. Andr. *n. 3.* Anton *n. 9.* Anchar. *n. 3.* D. Anton. *eod. §. 4.* Rosella *verb. Medicus, n. 2.* & ibi Syluest *q. 3. dict 2.*

Sed longè multò probabiliùs, imò vt mihi certum, Respondeo Minimè teneri monere infirmos antequam de salario sibi dando conueniant. Sic optimè Nauarrus *cap. 25. n. 61.* vbi explicat illud verbum, *ante omnia*, idest antequam Medicus medicinam applicet, quia sic satisfacit intentioni illius decreti. Deinde, quia certum est, quod Medicus potest de salario conuenire, antequam ægrotum visitet, & illi infirmitas nota sit: sic est, quod admonitio ad confessionem necessariò debet subsequi infirmitatis notitiam: ergo est necessarium, quod conuentioni salarij præmittatur monitio. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 16. num. 4.* Palaus *disp. 2. de iuram. punct. 7. §. 4. n. 4.* Fagundez *lib. 2. cap. 25. n. 8.*

QVÆSTIO X.

An obligatio Medicorum monendi infirmos ante omnia de confessione facienda, intelligenda sit de quibuscumque morbis, etiam leuibus.

AFfirmant aliqui. Quia cap. *cum infirmitas*, & motus proprius Pij V. generaliter de omnibus morbis loquuntur. Deinde, quia illa verba dicti *cap. cùm infirmitas*, nempe, *districtè præcipimus*, manifestè indicant nouum præceptum in omnibus morbis impositum: patet, quia in morbis mortis periculum afferentibus, iam tenebantur Medici ex iure naturali, & diuino ad eam monitionem faciendam, vt suprà *q. 1. & 2.* est habitum: ergo. Ita D. Anton. *3. p. tit. 7. c. 2.* § 4. Syluest. *verb. Medicus, q. 3. dicto 3.* qui & citat Archidiac. in d. cap. *cum infirmitas.*

Alij contrà negant, existimantes dictam obligationẽ Medicorum intelligendam esse de solis morbis vitæ periculum afferentibus: quod periculum solum contingit (inquiunt Rosella, & Angelus) quãdo ratione eius tenetur infirmus præcepto diuino Confessionis. Ratio eorum est, quia durum videtur, secluso hoc periculo, adstringere Medicos ad hanc admonitionem. Et certè, secluso illo, etiam Medici timorati nõ admonent infirmum de confessione facienda. Immò sæpè in febribus malignis, vno vel alio die medicinas applicant, quin hanc monitionem præmittant: ergo non debet intelligi de infirmitate quacumque, nec de graui, aut periculosa, sed de ea, quæ proximum periculum affert. Ita Rosella *verb. Medicus, num. 3.* & ibi Angel. *num. 1.* Armilla *num. 1.* Nauarr. *capv. 25. num. 51.* Graffis *1. p. decis. lib. 3. cap. 14. num. 7.* Rodrig. *tom. 1. sum. cap. 146.* Vega *tom. 2. sum. cap. 35. casu 3.* Quos omnes pro hac parte refert Sanchez mox citandus, *num. 5.*

Sed probabiliùs, media via procedendo, Respondeo hanc obligationem, seu iuramentum de monitione confessionis ante omnia faciendæ, nec intelligendam esse de quibuscumque morbis, etiam leuibus, vt volunt Authores primæ sententiæ; nec de solis morbis vitæ periculum afferentibus, vt placet Authoribus secundæ; sed de quocumque graui morbo, qui ex se lectum petat. Quod clarè indicant prædictum cap. *Cum infirmitas*, & prædictus motus proprius Pij V. dum hoc præceptum restringunt ad illud tempus, in quo infirmus in lecto iacet, ac proinde ad illud tempus, in quo morbus fieri potest, aut est grauis. Sic Caietan. *in sum verb. medicus, in fine.* Tabiena *verb. medicina, quæst. 12. num. 13.* Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 35. sect. 1. num. 4.* Quos omnes refert, & sequitur Sanchez *lib. 3. Decal cap. 16. num. 7.* Fagundez *lib. 2 cap. 25 num 13.* Palaus *disp. 2. punct. 7. §. 3. num. 3.* Candid. *disquis. 26. art. 14 dub 3.* Trullench *lib. 2. cap 1. dub. 19. num 3.* Bassæus *tom. 1. verb. Confessio 1. num. 8.* Bonac. *tom 2. disp. 4. quæst 1. punct. 16 n. 9. vers. secundò obligare.* March. *resol. 161. citata, num. 3.*

QVÆSTIO XI.

An si æger admonitus nolit confiteri, sit à Medico deferendus.

AFfirmandum videtur, attento motu proprio Pij V. quia in eo expresse iubetur, vt Medicus deferat infirmum, qui tertia die à monitione transacta, fidem non fecerit suæ confessionis per schedulam Confessarij; quasi eam pœnam, veluti iustam, imponat ægro nolenti sua peccata sacrâ Confessione expiare. Ita sentire aliquos Doctores affirmat March. *loco citato, num.*4.

Sed benignè interpretando mentem benignissimi Pontificis, Respondeo dicendum, deferendum esse ægrotum renuentem confiteri, in pœnam suæ obstinationis, nisi aliàs ex desertione Medici constituatur æger in probabili mortis periculo, aut aliud graue patiatur damnum: quia tunc, etsi æger pertinax sit in recusanda confessione, deserendus non est. Ratio est, quia aliàs huiusmodi decretum verè militaret contra charitatem, quæ obligat etiam obstinatis fauere, quando occurrit periculum mortis, aut aliud graue damnum. Sic Suarez *sect.*3.*cit. num.*5. Sanchez *cap.*16.*num.*10. & ante illos, & prædictum motum Pij, id iam docuerant D. Anton. Angel. Armilla, Tabiena, & Syluest. vt notat Sanchez. Fagundez etiam *lib.*2. *cap.*25. *num.* 14. Palaua *loc. cit. num.*5. Candid. *dubit.*3. Bonac. *n.*9. *cit. vers. Quartò*, & penes ipsum Nauarr. & Graffis. Trullench. *num.*3. *cit.* March. *num.*4. *citato.*

QVÆSTIO XII.

An hæc Pontificum decreta contraria consuetudine aboleri valeant.

NEgant aliqui. Quia consuetudo legem abolens debet esse rationi consentanea, cap. *fin. de consuetud.* atqui nulla talis induci potest aduersus huiusmodi decreta, vtpote quæ in animarum salutem constituta sunt: ergo. Ita Hostiens. *in dict. cap. cum infirmitas, num.*2. & ibi Ioan. Andr. *num.*3. Abbas *num.*6. Anchar. *num.*2. D. Anton. 3. *p. tit.*7. *cap.*2. §. 4. Angel. *verb. medicus, num.*8. Syluest. ibi, *quæst.* 3. *dicto* 2. Rosella *ibi, num.*1. Tabiena *verb. medicina, quæst.*11.

Sed vt certum, Respondeo posse dicta Pontificia decreta consuetudine contraria aboleri. Ratio est, quia omnes leges humanæ possunt consuetudine abrogari: atqui talia sunt huiusmodi decreta: ergo. Sic Sanchez *lib.*3. *cap.*16. *num.*24. & penes ipsum Caiet. *in sum. verb. medicus, in fine.* Armilla *num.*1. Nauarr. *cap.*25. *num.*61. & Suarez *tom.*4. *in* 3. *p. disp.*35. *sect.*3. *num.*5. Fagundez *dict. cap.*25. *num.*17. & 18. vbi ex Sanchez *lib.*7. *de matrim. disp* 4. *num.* 14. ad rationem contrariorum rectè respondet dicendo, nunquam censeri consuetudinem rationi dissonantem, nisi illa, quæ iuri diuino, aut naturali aduersatur; consuetudo autem in nostro casu non opponitur his iuribus, sed solùm iuri humano Pontificio: & quidem parum refert, quod propter animarum salutem sit constitutum, inde enim non transit in ius diuinum, nec mutat suam naturam; sed intra ius humanum, & positiuum manet, contra quod præualere potest consuetudo, vt probat textus *capitis finalis, de consuetud.* Sic illic.

QVÆSTIO XIII.

An huiusmodi Innocentij III. & Pij V. decreta, de facto sint abrogata, an verò vbique recepta.

REspondeo vt certum, talia decreta non esse vbique recepta, cùm multis in locis non esse in vsu, videamus. Nam certè in tota Hispania huiusmodi decreta consuetudine derogata esse, aut non vsu recepta, clarè nobis constat. Videmus namque Medicos timoratos visitare infirmos graui morbo affectos, quin de confessione facienda moneant, quousque periculum mortis vident imminere: neque vllo modo exigunt testimonium in scriptis de confessione facta; neque pœnæ illo decreto latæ imponuntur. Sic Palaua *disp* 2. *de iuram. punct.*7. §.4. *fine*, Sanchez *lib.*3. *cap.*16. *fine*, Fagundez *lib.*2. *cap.*25. *num.*19. Trullench. *lib.*2. *cap.*1. *dub.*19. *num.*3. Candid. *disquis.*26. *art.*14. *dubit.*1. *dicto* 2. Suarez *tom.*4. *in* 3. *p. disp.*35. *sect.*3. *num.*5. Prado *tom.*2. *de iust. cap.*32. *quæst.*6. §.2. *n.*16.

QVÆSTIO XIV.

An iuramentum præstitum à Medicis de monendis infirmis ad confitenda peccata, obliget illos, vbi non est receptus motus proprius Pij V.

REspondeo vt certum: Non obligare huiusmodi iuramentum Medicos in locis, in quibus motus Pij V. non est receptus, aut vsu, & consuetudine est abrogatus, quia hoc iuramentum tantum obligat, prout ille obligat: ergo in tota Hispania, & in alijs locis, vbi hoc Pij decretum non obligat, non obligat iuramentum à Medicis iuxta illud præstitum. Quamobrem in his locis solùm tenentur Medici seruare præceptum iuris diuini naturalis, explicatum suprà q.2. & *sequent.* Nec tamen erunt Medici periuri, si hoc præceptum iuris diuini naturalis non seruant, quia iuramentum ab ipsis præstitum, tantum est de seruando motu proprio Pij V. qui longè aliud disponit, nec est, saltem in Hispania, vsu receptus. Secus verò est dicendum, si alicubi est receptus: quia tunc obligabit iuramentum, prout ille obligat. Sic Suarez, Sanchez, Fagundez, & alij locis citatis. March. *resol.*161. *cit. n.*6.

DISPVTATIO XXX.

De iuramento, aut voto non mutuandi, nec fideiubendi, nec emendi auctiori pretio, nec vendendi minori.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramentum, vel votum non mutuandi alicui v.g. vestes, libros, aut pecunias, sit obligatorium.

NEGANT multi Doctores, eo quod mutuare (aut fideiubere) est opus misericordiæ, seu charitatis, & ideo vel est in præcepto, vel in consilio: ergo iuramentum, seu votum non mutuandi (aut fideiubendi) non potest esse opus de re licita, & honesta: ergo nec validum. Ita Abbas *in cap. Si verò, de iureiur. n.5. & 6.* vbi alios refert, Cotart. *de pactis 1. part.§.6. num.7.* vbi etiam refert D. Thomam, Gratianum, & alios.

Affirmant verò contra alij, dicentes tale iuramentum, aut votum esse obligatorium, & validum. Quia mutuare (aut fideiubere) vt sic, non dicit opus virtutis, sed indifferens, & potest eius carentia cedere in vtilitatem iurantis, aut vouentis, vel alterius: ergo tale iuramentum, seu votum de se validum, ac proinde obligatorium est. Ita tenent (apud Coúart. *loco cit.*) Oldradus *consil.90.* & Hippolytus *in repetitione rubrica ff de fideiussoribus num.18.* Quibus addit Suarez Maiorem *in 4. dist.38. quæst.1.* vbi de voto tractat.

Sed clariùs Respondeo dicendum, quod tale iuramentum, seu votum aliquando obliget, eo quòd sit de materia licita, & honesta; aliquando verò contrà, eo quod non sit de materia honesta, & licita, vt mox dicemus. Sic Suarez *lib. 2. de iuram.cap.17. num.12.* Sanchez *lib.4. cap.8. num 9.* vt legi apud Palaum, & Meodo) *num.18* Palaus *disp.2.punct.7.§.2. num.2.* Mendo *lib.3. de iure Academ.quæst.28. dict. num.294.* March. *verb. votum, resol.444. num.4.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An iuramentum, aut votum de non mutuando omnibus indiscriminatim, aut non pro omnibus fideiubendo absque consideratione, & delectu, sit validum, & obligatorium.

RESpondeo vt certum, quòd sic. Quia est de materia licita, & honesta, ac proinde de materia obligante. Sic Sanchez *n.18. cit.* his verbis: At valere votum, vel iuramentum non omnibus indiscriminatum mutuandi, aut pro omnibus fideiubêdi, sed cum debita consideratione, & examine, an id expediat, & periculo soluendi, aut non recuperandi se mutuans, an fideiubens exponat. Quia hoc attendere est salubre consilium, ad plurima prodigalitatis, & paupertatis, litium, inimicitiarum damna vitanda. Sic ille, ex Soto *lib.7. de iust. quæst.1. art.2. dub.2.* Aragonio *2. 2. quæst.88. art.2. dub.1.* Rodriguez *tom.2. sum. cap.94. num.13.* & Petro de Ledesma *tom.2. sum. tract.10 cap.2. dub.5.* Sic etiam Pater Mendo *quæst 28. citat. num 297.* Palaus *loco cit. num.3.* Suarez *cap.17. citato, num.13. vers. At verò*, Prado *tom.2. cap.31. de voto, quæst.2. §.6. num.6.* Ioan. à S. Thoma *2.2. quæst.88. disput.29. art.7.* & nos adhuc cum Raphaële *tract.2. disput.4. §.5. quæst.39.*

QVÆSTIO III.

An votum, seu iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, præstitum in vtilitatem tertij, v. gr. in gratiam filiorum, sit vtique validum, & obliget.

AFfirmat absolutè Sanchez *num.18 citat.* vers. *Tandem.* Quia (inquit) ad valorem iuramenti homini præstiti satis est id posse absque peccato impleri. Ita ille. Et licèt benè,

Sed clariùs Respondeo, esse validum, & obligatorium tale votum, aut iuramentum præstitum in gratiam, & vtilitatem tertij, v.g. filiorum, post acceptationem ab iis: nam ante acceptationem, quia ius non est filiis acquisitum, nec præiudicium tertij iudicatur, donec ab illo res promissa, aut iurata acceptetur, eique ius acquiratur, poterit ille pro libito iuramentum reuocare. Sic Suarez *num.12.* Mendo *num 296.* & Palaus *num.2.* his verbis: Si iuramentum non mutuandi, neque fideiubendi, præstitum in gratiam, & vtilitatem tertij, nempe filiorum creditorum, aut vxoris, distinguendum est, ante illorum acceptationem, vel post illam. Ante acceptationem reuocare iuramentum pro libito potes, quia sequitur promissionis naturam, quæ vires non habet antequam sit acceptata ab eo in cuius gratiam facta est. At post acceptationem tenet iuramentum, & seruandum est in omnibus illis casibus, in quibus mutuatio, & fideiussio obligatoria non sit. Quia iuramentum in vtilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum, seruandum est, quoties seruari potest absque dispendio salutis æternæ, nisi ille tertius remittat. Hucvsque Palaus, & Suarez antea, licèt non ita distinctè, *cap.17. num.13. fine.* Legantur dicta *sup. disputatione 9. quæst.11.*

QVÆSTIO IV.

An item sit validum, & obligatorium votum, aut iuramentum non mutuandi, nec fideiubendi, factam ob commoditatem propriam, ne scilicet ex hoc aliquid detrimenti in re familiari quis patiatur.

NEgat generaliter loquendo, Palaus *num.2. cit.* Quia licèt finis talis iuramenti, aut voti sit honestus, sed quia communiter loquendo, maius bonum est mutare, & fideiubere, præcipuè cùm aliqua non leuis necessitas proximi viget, ideo (inquit) existimo, neque in hoc casu obligatoriom esse iuramentum non mutuandi, non fideiubendi, vtpote quia priuat maiori bono. Sic expressè Suarez *dict. lib.2.cap.17.num.12.* Hucusque Palaus. Qui non benè omni ex parte adducit Suarium, vt statim videbis. Vnde

Clariùs Respondeo, cum ipso Suario dicendum: posse esse inualidum tale iuramentum & votum, & posse esse validum, & firmum, iuxta diuersas occurrentes circunstantias. Fieri enim potest (ait Suarius *num.12.*citato) vt licèt non occurrat obligatio præcepti, nihilominus, secluso iuramento, & consideratis circunstantiis, idest, necessitate proximi, & incommodo temporali, aut periculo eius, cui se exponit mutuans, aut fideiubens, melius sit, & opus consilij, mutuare, & fideiubere; & tunc etiam fieri potest tale opus, non obstante iuramento, quia non obligat ad abstinendum ab opere consilij, quando non est factum in vtilitatem proximi. Et licèt fortasse fuerit factum ad consulendum propriæ commoditati, & ad vitandas difficultates, vel molestias, quæ ex illis actibus nasci solent; nihilominus potest ipsemet homo cedere suæ commoditati, propter præstandum consilij opus, & ita non obligabitur iuramento, iuxta doctrinam superius datam. At verò (addit consequenter Suarez *num.13.*) si è contrario tales occurrerent circunstantiæ, tantumque esset periculum incommodi sui, vel suorum, vt omnibus pensatis, iudicetur imprudens, vel certè minùs prudens, seu minus bonum mutuare, vel fideiubere, tunc obligabit tale iuramentum: quia materia illa in indiuiduo capax est talis obligationis, & comprehensa sub generali negatione. Imò quamuis iuramentum fuerit generaliter factum, de hac materia videtur interpretandum, quia pro sola illa licitum est, & obligare potest. Hæc omnia Suarez. Non benè igitur omni ex parte citat illum Palaus. Sic etiam Acacius March. *verb.votum, resol.444.sub num.4.* Lege Luysium *1.part.sum.c.171. dubio 4.*

QVÆSTIO V.

An clerici in sacris constituti possint iurare, aut vouere, non facere fideiussionem pro laicis.

REspondeo, vt certum: posse, & validè id facere. Quia ipsis est interdictum fideiubere pro laicis (nisi in casu necessitatis, vt infra) *in cap.5. de fideiussione*, & *cap. Te quidem, 11.quæst.3.* Quibus iuribus consentit lex *45. titul.6. part.1.* Sic communis omnium, Gutierrez *de iuram,1. part. cap.72. num.5.* Sanchez *lib.4. Decalog. cap.8. num.19.* Palaus *disputat.2. de iuram. punct.7. §.2. num.4.*

QVÆSTIO VI.

An saltem in casu necessitatis possint clerici fideiubere pro laicis.

REspondeo vt certum: posse, quia in hoc casu non est illis id prohibitum. Quia certè in casu vrgentis necessitatis, ab opere pietatis prohiberi a iure non debebant. Vrgens autem necessitas continget, si laïcus valdè indigeat fideiussione, & non sit alius laicus, qui possit, aut velit pro illo fideiubere. Sic Glossa *in cap.1. de fideiuss. & cap. Te quidem*, *citat.* Turrecrem. ibi, Angel. *verb. fideiussor, num.5.* & ibi Syluest. *quæst.5.* Armilla *num.3.* Gutierrez, Sanchez, & Palaus *locis citatis.* Immò esse opinionem aliquorum asserentium etiam id posse extra casum necessitatis, innuit Armilla *num.3. citat.* sed tu tene vt certum, quod scripsimus.

QVÆSTIO VII.

An valida sit fideiussio clerici pro laico, facta extra casum necessitatis.

REspondeo, esse validam. Et clericus fideiussor tenebitur soluere, principali non soluente, de bonis tamen solùm patrimonialibus, vel ad summum de redditibus beneficij. Sic Authores citati, præcipuè Syluester *verb. fideiussor, q.3.* Greg. Lopez *in dict. lege 45. tit.6. part.1.* & Palaus *num.4.*

QVÆSTIO VIII.

An clericus peccet mortaliter fideiubendo pro laico extra casum necessitatis.

NEgare videtur Sanchez *lib.4 cap.8.num.19.* eo quòd solùm dicit, quod peccet, nec addit mortaliter.

Palaus verò *disputat.2.punct.7. §.2. num.4.* clarè innuit, quod peccet mortaliter, si id faciat frequenter; expressè namque asserit, non esse peccatum mortale, vna, vel altera vice pro laico fideiubere, etiam absque necessitate: quia textus *in cap.1.de fideiussor.b.* frequentiam fideiussionum dicit; non enim fideiussionibus inseruit, nisi qui passim fideiubet. Ita ille.

Sed clariùs ego Respondeo dicendum *Primò*: clericus, qui frequenter pro laico extra casum necessitatis fideiubet, mortaliter peccat. Quia id præcipitur clericis in dicto cap. sub pœna exclusionis ab Ecclesia, vel à Clero, vt explicat Palaus, & antea Syluest. *quæst.3. cit.* omnino ex Angelo *ibi, num.4.* quem non citat.

Resp. *Secundò*, qui vna, vel altera vice pro laico extra casum necessitatis fideiubet, nec peccat mortaliter, quidquid dicat Syluester loco citato; immò nec venialiter, quidquid oppositum innuat Palaus. Ratio est, quia *in dict. cap.1. de fideiussorib.* solùm prohibetur

prohibetur clericis, ne frequenter fideiubeant pro laicis, vt notat Glossa *in d.cap.1.* his verbis: Nota quod clericus fideiubere non debet, quod verum est frequenter, per illud verbum *inseruiens*; inseruiens enim frequentiam denotat. Hæc Glossa. Nunc ego: ergo qui non frequenter, sed solùm vna, vel altera vice fideiubet pro laico, minimè contra ius facit: ergo nullum peccatum admittit. Lege Bonac. *disp.3. de contractibus, quæst.9. punct.2.* qui ait, quod ob receptam consuetudinem, quæ fortè antiquis canonibus derogauit, videtur posse clericos saltem ratò fideiubere, modò id faciant absque damno Ecclesiæ, & quantum patitur ipsorum patrimonium, & fructus beneficij, vt egestati non subijciantur. Ita Lessius *num.19.* & Filliuc. *num.158.* Sic Bonacina.

QVÆSTIO IX.

An clericus non solum validè, sed etiam licitè possit, etiam extra casum necessitatis, fideiubere pro alio clerico, vel Ecclesia sua.

RESpondeo, vt certum: posse. *Tum* quia (vt constat ex iuribus citatis) solum est illis prohibitum pro laicis fideiubere. *Tum* etiam, quia id expressè illis conceditur *in cap.2. de fideiussoribus,* & *cap, Te quidem, citat. & in l. omnes, §. in hoc, C. de Episcopis, §. præ omnibus, collat.9.* Sic Angel. *verb. fideiussor, num.4.* Syluest. *ibi, quæst.3.* Armilla *num.3.* Palaus *num.4.*

QVÆSTIO X.

An votum, seu iuramentum nunquam fideiubendi, præstitum à clericis, sit inualidum.

REspondeo, esse inualidum. Quia id generaliter præstitum, est contra consilium. Esset tamen validum si iuraret, se non futurum laici fideiussorem. Sic Sanchez *num.19.* Palaus *num.4. cit.* his verbis: Si clericus iuramentum præstet nunquam fideiubendi, inualidum est. Quia pro alio clerico fideiubere potest, sicuti potest laicus, &c. ergo illud iuramentum impeditiuum est maioris boni, ac proinde obligare non potest, nisi in illis casibus, in quibus hoc iuramentum à laico præstitum, diximus obligare, &c. Verùm si iuramentum cum limitatione fiat, non fideiubendi pro laico, validum est, & firmum: quia est iuramentum de re sibi præcepta. Nec opus est casum necessitatis excipere: quia iam subintelligitur exceptus. Sic ille ex Ioanne Gutierrez, Greg. Lopez, & Thoma Sanchez.

QVÆSTIO XI.

An Religiosi possint fideiubere pro alio.

REspondeo, quod non nisi hoc faciant de licentia Superioris, vel assensu maioris partis Capituli. Sic habetur *in cap. penult. de fideiuss.* & tenent omnes, Syluest. Armilla, Abbas *loc. cit.* Bonac. *disp.3. de contract. quæst.9. punct.2. num.1.* & omnes.

QVÆSTIO XII.

An vota, seu iuramenta, quæ passim mercatores emittunt, de non emendo auctiori pretio, aut non vendendo viliori, sint obligatoria.

REspondeo vt certum: non esse. Quia neque in Dei honorem, neque in hominis, cui fit, vtilitatem cedunt. Sic Sanchez *lib 3. Decal. cap.9. num.15.* Palaus *disp 2. punct.7. §.2. fine*, Bonac. *tom.2. disp.4 quæst.1. punct.4. num.3.* (non 5. vt legi apud Palaum) his verbis: *Tertiò* eos, qui iurant se non venditures minori pretio, aut non empturos maiori, non teneri ad seruandum iuramentum, sed posse minori vendere, & maiori emere: nam iuramentum videtur de re indifferenti, & sine vtilitate, & factum videtur in fauorem eius, cui præstitum est, quilibet autem potest cedere iuri suo. Sic ille.

DISPVTATIO XXXI.

De iuramento Decurionum, scribarum, Procuratorum, & aliorum Ministrorum publicorum.

QVÆSTIO PRIMA.

An iuramenta, quæ Decuriones oppidi (vulgò, Regidores jurados, ò Veintiquatros) emittunt, sint licita & obligatoria.

RESPONDEO, vt certum, quod sic. Nam iuramenta, quæ initio sui ministerij accipiunt, sunt de seruando secreto earum rerum, quæ in suo consistorio tractantur: de prospiciendo bono communi Reipublicæ, ac de munere suo fideliter obeundo: atqui hæc omnia sunt omnino licita, & honesta, & maximè conuenientia Reipublicæ: ergo & obligatoria. Sic vt quid certum supponunt omnes Doctores, præsertim infrà citandi.

QVÆSTIO II.

An prædicti Decuriones teneantur ex vi iuramenti ab ipsis præstiti, inquirere peccata publica, eaque denunciare iudici, vel Prælatis, vt illorum emendationem procurent.

AFfirmant aliqui Doctores, docentes teneri sub mortali dictos Decuriones ex vi iuramenti, inquirere peccata publica suæ Reipublicæ: An

v. gr. in ea sint publici concubinatij, an mensæ ad ludos eapositæ, an mulierculæ mediatrices, aut maleficæ, tixæ, iurgia, odia, &c. & facta inquisitione, obligatos esse denunciare illis, quibus incumbit vt remedia adhibeant. Ratio eorum est, quia huiusmodi Decuriones id iureiurando promittunt, cum ad hoc munus admittuntur, & hoc est eorum munus speciale, vt sint tanquam oculi, & speculæ Reipublicæ, & quasi Patresfamillias eius. Ita Petr. Nauarra *lib. 3. de restitut. cap. 3. dub 3. num. 20. vers. secundò peccant*, & Rodrig. *in sum. cap. 28. num. vnico, in 4. interrogatione*, & alij viri docti de hac re Hispali consulti, vt refert. Sanchez.

Sed probabilius Respondeo, huiusmodi Decuriones ad id ea vi iuramenti minimè teneri, sed sua tantum interesse, & teneri solum ex proprio officio prospicere bono publico, & temporali Reipublicæ, quale est vt populus rectè prouideatur, pretia rerum venalium non sint excessiua, ne ministri publici iniuriam Ciuibus inferant, ne grassentur latrones, sed viæ publicæ sint tutæ, & si pestis alicubi, fit, Ciuitas custodiatur, vt infectis medicinæ, & necessaria omnia adhibeantur, &c.

Ratio est. *Tum* quia forma iuramenti, quam præstant ij Decuriones, nec verbum continet, ex quo appareat hæc peccata publica inquirere, & denunciare debere. *Tum* etiam, quia non sunt oculi Ciuitatis, & quasi Patresfamilias illius ad omnia peccata publica exstirpanda, sed ad prospiciendum bono publico, & temporali Reipublicæ, & ad cauenda eius damna, vt diximus. Sic Sanchez *lib. 3. Decalogi, cap. 14. n. 16.* vbi affirmat, se consuluisse peritissimos Aduocatos Regiæ Cancellariæ Granatensis, & omnes vnanimi consensu ita sibi respondisse, & sua subscriptione firmasse. Et Aceuedo *in Curia Pisana, lib. 2. cap. 3. num. 1. & cap. 26. num. 4.* Fagundez *lib. 2. cap. 23. num. 26.* Palaus *disp. 2. de iuram. punct. 7. §. 5. num. 2.* Prado *tom. 2. de iust. cap. 32. quæst. 6. §. 2. num. 21.*

QVÆSTIO III.

An iuramentum seruandi sub secreto ea, quæ in Consistorio, aut Congregationibus tractantur, quale faciunt oppidi Decuriones, Auditores regij, & alij publici Ministri, obliget sub mortali in quauis re modica.

AFfirmabant qui existimant, esse culpam mortalem transgressionem iuramenti promissorij in re leui. Hi autem sunt Gabr. Caiet. Armilla, Valentia, Lessius, Bonac. Reginald. Medina, Filliuc. & alij plures adducti à nobis suprà *disput. 7. §. 4. quæst. 33.*

Sed probabiliùs Respondeo minimè obligare tale iuramentum sub mortali, in re leui, & modica, licèt benè in re graui. Ratio est, quia iuramenta obligant instar præcepti, & solùm addunt nouam circunstantiam sacrilegij, si non obseruentur: atqui præcepta non obligant ad mortale, nisi ratione grauitatis materiæ: ergo neque iuramenta. Igitur si quæ in Consisturio, aut Congregatione tractantur, sint grauis momenti, ita vt manifestata præiudicent notabiliter bono communi, vel alicui tertio, tunc eorum detectio erit mortalis: si autem leuis sint momenti, eorum manifestatio solùm erit venialis. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 4. num. 23. adiuncto cap. 14. n. 4.* Palaus *§. 5. citat. num. 3.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 23. num. 10.* Et huius opinionis sunt etiam omnes, qui nobiscum sentiunt, solùm esse culpam venialem transgressionem iuramenti promissorij in re leui, siue hæc res sit materia totalis, siue partialis iuramenti, & hi sunt D. Anton. Angel. Syluest. Sotus, Nauarra, Aragon, Azor, Henriq. Rodrig. Petr. de Ledesma, Sà, Suarez. Diana, Ioan. à Cruce, Villalob. Layman, Trullench, Acacius, Tamburin. & Prado, quos citauimus supra *disput. 7. quæst. 33. citata.*

QVÆSTIO IV.

An saltem peccent mortaliter transgrediendo iuramentum, quo promiserunt se seruaturos aliquod speciale secretum, etiamsi sit rei leuis.

AFfirmabunt qui dicunt, esse culpam mortalem transgredi iuramentum promissorium, etiam in re leui, quando hæc est materia totalis iuramenti: sunt aut Caietanus, Couarr. Philiarcus, Corduba, & Sayrus, quos retulimus vbi supra, *disp. 7. q. 33.* & à fortiori id tenebunt omnes Authores nuper pro prima sententia adducti.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum ea ibidem dictis: Non peccare mortaliter, sed venialiter tantùm, ob rationem nuper datam. Sic Authores pro nostra opinione adducti, præcipuè Sanchez & Fagundez, & alij vbi supra adducti.

QVÆSTIO V.

An peccent mortaliter scribæ, Procuratores, & alij Ministri publici, non obseruantes iuramentum, quod emittant seruandi taxam lege præscriptam, valgò el aranzel.

REspondeo vt quid certum: Peccare mortaliter (casu ad minus, quo stipendium à lege taxatum, successu temporis non sit iniustum, & minùs sufficiens, nec consuetudine derogatum, vt infra.) Ratio est, quia illud iuramentum est de re honesta & licita, & cedente in bonum Reipublicæ, & vtilitatem litigantium: ergo obligat, & sub graui culpa, ad eius obseruationem. Deinde *confirmatur*: quia Scribæ, & alij ministri iustitiæ, qui pro exercendo suo munere certum ac iustum stipendium habent lege, aut consuetudine taxatum, nil amplius in pretium pro eo munere exercendo possunt accipere, & si illud accipiant, peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem, eo quòd sub ea conditione, & pacto iuramento confirmato à Principe, vel republica acceperunt: ergo verè tenentur ad talis iuramenti obseruationem. Sic communis. Legantur Couarr. *ad reg. peccatum, p. 2. §. 3. num. 1. & 2.* Molina Theologus *tom 1. de iust. disput. 83.* Nauarra *de restitut. q. 2. art. 2. & q. 25.* Nauarr. *in sum. cap. 17. n. 33.* Caiet. 2. 2. *q. 32. art. 7.* Lessius *lib. 2. cap. 14. dubit. 9. n. 63.* Fagundez *lib. 8. in Decal. cap. 26. à num. 1.* & supponunt Sanchez, Palaus, Diana, Prado, & alij infra citandi. Lege Lugum *2. p. de iust. disp. 41. sect. 1. num. 12.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An dicti Ministri publici teneantur sub mortali non accipere aliquid, præter stipendium taxatum, etiamsi hoc stipendium iam censeatur iniustum, & insufficiens.

AFfirmandum adhuc videtur. Quia iurans latroni cogenti se daturum ei tantam pecuniam, tenetur soluere; etiamsi latro iniustè exigat, eo quòd iuramentum licitè obseruare valeat: cum ergo similiter iuramentum præstitum à Ministris publicis, seruandi stipendij taxati, etsi iniusti, possit ab illis licitè obseruari, obligabit vtique. Ita tenet expresšè Toletus *lib.5. summæ, cap.62. numer.7.* Reginald. *tom.1. lib.25. cap.57. sect.3. num.993.*

Sed probabiliùs Respondeo, tunc non teneri sub mortali, ratione præstiti iuramenti, ad non accipiendum amplius, quàm stipendium taxatum. Ratio est, quia iuramentum seruandi aliquod statutum, semper intelligitur, quatenus illud iustum est, & obligatorium: ergo non obligabit iuramentum ad illud stipendium à lege signatum, quando iudicio prudentum iam tractu temporis, respectu laboris est iniustum. Sic Sanchez *lib.3. cap.14. num.14.* Qui benè respondet rationi dubitandi reddendo disparitatem: Quia latro (inquit) petit, vt ea pecunia non sibi debita, sed iniustè extorta, sibi promittatur: at authoritas publica suo munere fungens, non petit iniustè iuramentum; nec legis, quatenus iniusta est, sed id iuramentum exigere censetur seruandæ legis; quatenus iusta est, ac vim obligandi obtinens: quare non aliter id iuramentum obligabit. (Lege à nobis dicta supra, *disput.9. quæst.55.* vbi retulimus aliquos Doctores negantes teneri iurantem latroni dare aliquam pecuniam, ad obseruationem iuramenti.) Sic cum Sanchez sentiunt Molfes. *in sum. tom.1. tract.12. cap.5. num.67.* Diana *1. part. tract.17. resol.60. & part.9. tract.8. resol.8.* Molina *disput. 83. citat.* Syluest. & D. Anton. apud ipsum Fagundez *lib.8. citat. cap.26. num.8. & 9.* Palaus *disput.2. punct.7. §.5. num.5.* Prado *tom.2. cap.32. quæst.6. §.2. num.18.* & antea *cap.24. quæst.6. §.6.* Serra *2.2. quæst.71. artic.4.* Trullench *lib.2. in Decalog. cap.1. dubitat.17. num.8.* & *lib.8. cap.5. dub.5. n.2.*

QVÆSTIO VII.

An saltem iuramentum præstitum ab Scribis, & aliis ministris publicis, de obseruanda taxa, obliget si taxa sit iusta, & sufficiens, lex tamen contrario vsu abrogata.

AFfirmabunt à fortiori Toletus, & Reginald. nuper citati. Quia omnes ministri publici faciunt in principio suorum officiorum, vel singulis annis, iuramentum obseruandi illam taxam: ergo cum hæc aliàs sit iusta & sufficiens, tenebit iuramentum, non obstante quacumque consuetudine in contrarium.

Sed probabiliùs adhuc Respondeo non obligare adhuc tale iuramentum scribas, & alios ministros. Non quia ad illud obseruandum se obligare non poterant, vt constat ex dictis *quæst.4.* sed quia censendi sunt (inquit Palao) se non voluisse obligare. Cùm enim aliquam legem seruandam iuras, iuras eam seruare eo modo, quo recepta est, & sub ea obligatione. Quia iuramentum est legi accessorium, & illius obligatione vis obligationem legis firmare. Si igitur lex nullam inducit obligationem, quia est derogata, aut solam obligationem leuem, iuramentum de illius obseruatione eandem, vel nullam obligationem habebit. Et ita loquens de Scribis tradit Sanchez *lib.3. sum. cap.14. n.14.* Hucvsque Palaus *disput. 2. punct.7. §.5. num.5.* Diana *3. part. tract.47. resol.60.* Serra *2.2. quæst.71. art.4.* Trullench *lib.2. in Decalog. cap.1. dubit.17. num.8.* & *lib.8. cap.5. dubit.5. num.2.* Quos citat, & sequitur Prado *tom.2. de iust. cap.24. quæst.6. §.6. num.37.* & *cap.32. quæst.6. §.2. num.19.* dicens, quod iuramentum, quod Aduocati, & Notarij in principio sui officij faciunt, non intelligitur de statutis, quæ abierunt in dissuetudinem, sed de his, quæ sunt in viridi obseruantia. Legantur quæ dicta sunt de Iuramentis Medicorum *disp.29.*

QVÆSTIO VIII.

An de facto nostris temporibus stipendium taxatum pro aduocatis, Sribis, seu Notariis, & aliis Ministris publicis, sit iustum, & minimè abrogatum.

AFfirmant plures DD. existimantes, adhuc nostris temporibus stipendium taxatum pro dictis Ministris esse iustum, & minimè abrogatum: & ideo obligatos esse in conscientia, præsertim ratione iuramenti, ad eius obseruationem. Ita Bañez *2.2. quæst.71. art.4. dub.1. circa 8. concl. seu dub.7. concl.1.* Ioan. de Cruce *in sum. circa 8. præcep. art.5. de Aduocato, dub.22. post 1. concl.* Petr. de Ledesma *tom.2. tract.8. cap.26. concl. 9.* Villalob. *tom.2. tract.18. diff.4. num.2. & 4.* vbi sic ait: *Todas estas leyes son iustissimas, y assi obligan en conciencia, como taſſa: de suerte, que el qua lleuare mayor precio, tendra obligacion à restituir el excesso, como dize Fr. Luys Lopez lib.1. instruct. negot. cap.27.* Hæc Villalobos. Quibus fauet Palaus *num.3.* vbi ita scribit: Insuper Scribæ, Procuratores, aliique officiales iuramentum emittunt seruandi taxam sibi à Rege præscriptam, vulgò *el aranzel*, quam multi clamant esse magna ex parte consuetudine derogatam: In cuius confirmationem allegant, pretia rerum post illam taxam notabiliter excreuisse, ita vt se suamque familiam sustentare non possint, si taxam seruent. Cæterùm his nunquam acquiescere potui: plures enim Scribas consului, an sufficienter se sustentare possint ex officio, seruando taxam, si ipsis committerentur negotia, quæ possent expedire? & ab illis responsum accepi, optimè posse. Quæ ergo æquitas, & iustitia postulat defectum negotiorum augmento pretij supplere, & velle ex vno litigante accipere, quæ à pluribus accepturus eras. Præterea ab obseruatione taxæ excusari non potes, nisi ob consuetudinem contrariam: at vsque modò nulla est talis consuetudo; nam si aliqui taxam excedunt, clam accipiunt, nec Respublica consentit: quomodo ergo allegare contrariam consuetudinem potes. *Item*, omnibus his Officialibus mandatum

est, vt in fine cuiuslibet scripturæ apponant salarium pro illa acceptum. Si ergo abundans accipientes, diminutum apponunt, clarè ostendunt excessum à Republica non permitti. Quo ergo titulo illum habere possunt. Hæc omnia Palaus. Legatur Sayrus *in Claui Reg. lib.*12. *cap.*23. *num.*28. & alij penes ipsum. Bonac. *disp.*10. *in* 8. *præcep. quæst.*3. *punct.*4. *num* 9.

Alij contrà negant tale stipendium esse iustum, nec minimè abrogatum contrario vsu: & ita dicunt posse Scribas & alios Ministros publicos accipere sibi incrementum vsque ad limites iusti pretij. Sic Molina *tom.*1. *de iust. tract* 2. *disp.*83. Basil. Pontius 1 *p variarum, disp.*2. *scholastica, cap.*7. D. Anton. & Siluest. apud ipsum, quos omnes refert & sequitur Diana 2. *p. tract.*17. *resol.*60. & *p.*9. *tract.*8. *resol.*8. Quibus addi possunt Lugo *tom.*4. *de iust. disp.*41. *sect.*1. *num.*15. Salon. 2.2. *quæst.*71. *art.*4. *dub. vltimo*, §. *In hoc nostro*, Trullench *lib.* 8. *in Decal. cap.*26. *num.*8. & 9. Luysius Turrian. 2.2. *quæst.*71. *art.*4.

Sed ego Respondeo dicendum, in hac re minimè posse aliquem propriam sententiam pro omnibus Prouinciis proferre. Quia cùm in diuersis diuersa sint stipendia pro Ministris publicis taxata, nequaquam possumus iudicare, an omnia iusta, vel iniusta; an in viridi obseruantia, an verò vsu contrario derogata sint. Loquendo igitur de Hispaniæ Prouinciis, assentio Authoribus secundæ sententiæ, qui certè probabilissimè dicunt, pretium taxatum pro Scribis, aut Notariis, & aliis Ministris, esse iam successu temporis iniustum, vel abrogatum contraria consuetudine; & ideò non teneri huiusmodi Ministros illi stare, nec deserere publica officia Reipublicæ necessaria, ipsisque collata, & quæ ab ipsis in commune beneficium vtiliter exercentur: sed posse eos accipere incrementum pretij vsque ad limites iusti pretij, quod esse tale æstimandum est non ex indigentia ipsorum Ministrorum ad alendam familiam; sed ex opere, & obsequio, quod præstant arbitrio prudentis, considerata quantitate, & qualitate operis, & obsequij ab illis præstiti. Sic Fagundez, & Lugo *loc. cit.* ex Molina vbi suprà.

DISPVTATIO XXXII.

De iuramento Collegij Anglicani, & aliorum, redeundi ad Patriam, & non ingrediendi Religionem.

QVÆSTIO PRIMA.

An valeat iuramentum, quod in Collegio de propaganda fide, & Anglicano præstatur ab alumnis suis, de non ingrediendo aliquam Religionem sine speciali Sedis Apostolicæ licentia.

RESPONDEO vt certum: valere. Patet, quia iuramentum quod emittunt, est sub hac forma: *Insuper spondeo, & iuro, quod dum in hoc Collegio permanebo, & postquam ab eo quocumque modo, siue completis, siue incompletis studiis exiero, ante elapsum triennium nullam Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem amplectar, vel ingrediar, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, neque in earum aliqua professionem emittam.* Hæc forma iuramenti. Nunc ego: atqui hoc iuramentum hoc modo factum est omnino validum. *Primò*, quia minimè impedit Religionis ingressum, nisi ad tempus, nempe nisi dum alumnus permaneat in Collegio, aut postquam ab illo exierit ante elapsum triennium, sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. *Deinde*, quia prima conditio talis iuramenti verè est rationabilis; apponitur namque ad hoc, quod talis ingressus in maturiori ætate, & maturiori consilio fiat. *Secunda verò* item, vel quia talis conditio inest cuilibet voto simplici, vel iuramento: vel quia Papa est Generalissimus omnium Religionum, vt cum D. Thoma 2.2. *quæst.*186. *art.*5. *ad* 3. communiter docent Theologi: ergo validè, & licitè iurant, & vouent dicti alumni non ingredi aliquam Religionem sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, quia ad illum, vtpotè, supremum caput omnium Religionum, spectat admissio recipiendorum. Sic Nauarr. *lib.*3. *consil. de Regul. cons.*1. Azor *tom.*1. (non 3. vt legi apud Pradum) *lib.*12. *cap.*5. *quæst.*4. Fagundez, Layman, Tamburin, Pellizzarius, & alij infra adducendi. Et præcipuè Lezana *consult.* 19. *per totum*, quem lato calamo refert, & sequitur Mag. Prado *tom.*2. *de iust. cap.*32. *quæst.*6. §. 3. *per totum*, Bordonus *de Profess. Regulari, cap.*3. *q.*64. *num.*161.

QVÆSTIO II.

An item sit validum iuramentum, quo certi adolescentes in aliquibus aliis Collegiis, in quibus aluntur, iurant se non ingressuros Religionem, inscio Rectore suo, vel eo, cui curæ sunt.

RESPONDEO etiam vt certum: Esse validum. Constat ex nuper dictis. Quia tale iuramentum nō impedit eis maius bonum, aut Religionis ingressum, quippe, qui non iurant absolutè, se non ingressuros Religionem, sed se eam non ingressuros sine petitione facultatis suorum Superiorum, qua petita, & non obtenta, possunt ingredi Religionem, repugnante etiam, & contradicente proprio Superiori. Sic Azor *tom.*1. *lib.*11. *cap.*5. *q.*4. his verbis: Existimo enim eiusmodi iusiurandum vim, & locum habere, quoniam cedit in communem Reipublicæ salutem, & bonum, vt sint litteratorum hominum seminaria, ex quibus idonei Ministri deligi queant ad Sacerdotia, & Ecclesiastica munera obeunda, &c. Sic ille, & ex illo Fagundez *lib.*2. *in Decal. cap.*16. *n.*5. Pellizzar. *tom.*1. *Reg. tract.*2. *c.*4. *q.*16. *n.*33.

QVÆSTIO III.

An Alumni Collegij Anglicani Romæ, qui præstant iuramentum, se absolutis studiis, vitam Ecclesiasticam perducturos, & in Angliam ad fidem Catholicam docendam ituros, possint adhuc tuta conscientia Religionem ingredi.

NEgant tunc posse Religionem sine dispensatione ingredi, in qua voto, aut iuramento satisfacere non possint, Nauarrus *consil.1. de Regular.* (aliàs 4.) & eum sequutus Layman *tom.2. lib.4. tract.3. cap.6. num.6.* Qui & probat sic. Quia iuramentum, quod in gratiam, vel vtilitatem hominis, vel Ecclesiæ, alteriusve communitatis editum est de opere honesto, semper obligat; neque in aliud, quamuis melius opus, arbitrario iurantis commutari potest, vt ex communi docent Syluest *verb. iuramentum 4 q.10.* Molina *tom.1. tract.2. disp.149. §. Prioris verò partis*, Suarez *lib.2 cap.12. num.14.* & Sanchez *lib.3. cap.9. num.19.* Atqui iuramentum, quod faciunt dicti Alumni Anglicani Collegij, editur in vtilitatem Ecclesiæ Anglicanæ: ergo stante dicto iuramento, non possunt absque periurio ingredi Religionem, in qua iuramento satisfacere non possint. Hanc etiam sententiam tenet Candidus *disquis.26. art.12. dub.1.* qui & citat Syluestrum vbi supra, sed malè, quia nec verbum de quæstione proposita dicit. Tenet etiam Angelus Maria Viuicell. *ic n.2. tit.15 q.297. n.5.*

Sed probabiliùs Respondeo: posse dictos Alumnos, non obstante iuramento ab eis præstito redeundi ad patriam, post absoluta studia Religionem quamlibet ingredi. *Primò*, quia hic status, vtpote maioris perfectionis, semper censetur exceptus, nisi ob aliquod maius bonum expresè renunciauerint, vt contingit in casibus propositis nuper *quæst.1. &* 2. Atqui in casu huius quæstionis non renunciant expressè tali statui Religioso: ergo censetur exceptus.

Secundò, quia dicti Alumni ingrediendo Religionem, iuramentum in melius commutant, at qui iuramentum, aut votum propria sua auctoritate in melius commutat, periurus non est, vt habetur *in cap. peruenit 2. de iureiur.* & *cap. scriptum, de voto*, vbi sic dicitur: *Reus fracti voti non est, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur Religionis obseruantiam commutare.*

Nec obstat fundamentum Laymanij, quia iuramentū factū immediatè non Deo, sed homini, potest rescindi à iurante antequam ab homine, cui est præstitum, acceptetur, vt habitum est suprà: ergo in melius commutari. Sic sentiunt Azor *tom.1. lib.11. cap.5. quæst 4. vers. animaduertendum tamen, col. mihi 1142.* Basil. Pontius *lib. 2. de sponsal. cap.8. n.27.* Rodrig. *tom.3 qq Regular q 10. art.10.* Castro Palao *disp.1. punct.14 num.15.* Fagundez *lib.2. in Decal. cap.16. n.5.* Prado *tom.2. de iust. cap.32. q.6. §.3. num.14.* Pellizzar. *tom.1. Man. Regul. tract.2. cap.4. num.34.* Tamburin. *lib.3. in Decal. cap.3. §.5. n.55.* Bordonus *loco cit.*

QVÆSTIO IV.

An dicti Alumni Collegij Anglicani, vi iuramenti ab ipsis præstiti simpliciter prohibeantur ingredi Religionem.

REspondeo vt certum, quod non: sed solùm pro tempore, quo manent in Collegio Anglicano, & intra integrum triennium à die, quo recesserint à dicto Collegio. Quia id constat ex forma iuramenti, quod præstant, quam habes suprà *quæst.1.* Sic Pellizzar. *loco citato, n.34.* & Bordonus *cap.3. cit. q.64. n.161.* ibi: Respondeo per illud iuramentum non prohiberi ingressum in Religionem, cùm à Religioso facto benè obseruari possit: nam refertur ad adiuuandum animas illius Religionis quæ à fide aberrarunt, & recesserunt ab obedientia Romani Pontificis, sed id proprium est Religiosorum, qui quotidie mittuntur ad conuersionem infidelium, & hæreticorum, non ergo ex hoc capite prohibentur. Sic ille.

DISPVTATIO XXXIII.

De iuramento obediendi Rectori, ab scholasticis, & aliis Academicis præstito.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes scholastici, Doctores, Magistri, & alij Academici, præstent iuramentum de obediendo Rectori.

RESPONDEO quod sic. Sic Doctus Pat. Andreas Mendo *de iure Academ. lib.3. quæst.10 num.77.* his verbis: Scholastici, qui albo Academiæ Salmanticensis adscribuntur, præstant iuramentum de obediendo Rectori (idemque in aliis Academiis contingit, quase eis quæstio hæc est communis.) Idémque iuramentum præstant quotannis Magistri, ac Doctores in Sacello ipsius Academiæ, die ad id designato. Imò Magister scholæ tenetur id ipsum simul cum illis eo die præstare. Hæc autem obedientia non est vniuersalis, qualis præstatur Prælato à subdito Regulari; sed in ordine ad ea, quæ spectant ad bonum publicum Academiæ, regimenque ipsius, profectum scholasticorum in studiis, modestiam, & moderationem in ornatu, huiusmodique alia. Hæc ille.

QVÆSTIO

QVÆSTIO II.

An etiam omnes Regulares, qui Academiam frequentant, prædictum iuramentum Rectori præstent.

RESpondeo, quod omnes, qui foro Academiæ gaudere volunt, non alij. Sic Mendo eod. *n.* 77. prosequens: Similiter prædictum iuramentum præstatur à Regularibus, qui Academiam frequentant, & quotannis post nouum electum Rectorem, qui in profesto S. Martini eligitur, matriculæ adscribuntur, vt sic Communitates Regularium gaudeant foro Academiæ, & coram Scholæ Magistro possint suas causas agere, & præterea ipsi Religiosi studentes possint cursus Theologiæ peragere, & deinde Gradus obtinere. Sic ille.

QVÆSTIO III.

An vt scholares, & Academici subdantur iurisdictioni Rectoris, sit necessum, vt dictum iuramentum faciant.

RESpondeo, quod non sit necessum. Nam ad hoc sufficit, quod in albo Academiæ inscribantur, munusve in illa gerant; nam hoc ipso Rectori subditi fiunt, cùm ille in Academia sit Superior & caput, & consequenter absque iuramento gaudent priuilegiis studij. Sic Mendo *loc. cit. num.* 78. Qui id confirmat, nam Rector (vt constat ex *constit.* 5. *Academ. Salmantinæ*) potest compellere Scholasticos, qui de nouo Academiam ingrediuntur, vt id iuramentum præstent, atque eos punire, si detrectent præstare: ergo, quia illicò vt in numero Scholasticorum constituuntur, subditi fiunt Rectori, aliàs si subditi non essent, nequiret eos compellere ac punire. Sic ille ex D. Alphonso Escobar *de Regia & Pontificia iurisdict. in studiis, cap.* 7. *à num.* 1.

QVÆSTIO IV.

An Scholastici, & alij Academici, obligentur sub mortali semper ad obediendum Rectori præcipienti sub pœna præstiti iuramenti.

RESpondeo dicendum, quod non semper obligentur sub mortali, sed aliquando sub mortali, aliquando verò sub veniali, iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ præceptæ. Si enim res præcepta à Rectore sit grauis, peccatum erit mortale eam non exequi: si autem materia sit leuis, solum erit peccatum veniale defectus executionis, & obedientiæ. Ratio est, quia in eo, qui aliunde tenetur obedire Superiori, votum, aut iuramentum de illi obediendo solùm addit nouum vinculum, & obligationis firmitatem, ita vt ratione illius non fiat inobedientia absolutè peccatum veniale, aut mortale; sed quod id quod aliàs erat peccatum veniale, vel mortale, fiat maius peccatum ratione circumstantiæ voti, vel iuramenti: igitur cùm Scholastici & alij Academici teneantur aliàs obedire Rectori, vt suprà est habitum, iuramentum de illi obediendo solùm addit nouum vinculum, & firmitatem, ratione cuius erit maius peccatum inobedientia in genere peccati mortalis, vel venialis, iuxta qualitatem materiæ, ex qua desumenda est grauitas, aut leuitas peccati, ex iuramento verò circumstantia sacrilegij, aut periurij addens grauitatem. Sic communis. Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 14. *num.* 6. & penes illum Gerson, Driedo, Couarr. Medina, Manuel, Vasquez, & Azor. Fagundez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 23. *num.* 11. Trullench *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 17. *num.* 9. Mendo *de iure Academ. lib.* 3. *quæst.* 10. *à num.* 81. Candidus *tom.* 2. *disquis.* 26. *art.* 12. *dubitat.* 17. Luysius *in sum.* 1. *part. cap.* 176. *dub.* 5.

QVÆSTIO V.

An saltem obligarentur dicti Scholastici obedire sub mortali Rectori præcipienti & expressè intimanti, se velle in rebus leuibus obligare eos sub mortali.

RESpondeo dicendum, quod adhuc in hoc casu non obligarentur sub mortali obedire illi. Quia si materia præcepta sit secundum se leuis, incapax est obligationis sub mortali, quidquid Superior aliàs velit. Obligarentur igitur sub veniali ad illi obediendum in his rebus leuibus. Sic Sanchez *loco cit.* Driedo, Manuel, & Medina apud ipsum. Fagundez *loc. cit. num.* 12. Qui benè aduertit, hanc doctrinam esse intelligendam, nisi aliàs ea aliqua circunstantia boni communis adiuncta, quam Rector intenderet, res fieret grauis, & caderet sub peccatum mortale, vt ratione iacturæ boni communis, aut ipsius Vniuersitatis: res enim quæ de se apparet leuis, potest sæpè ob actus excellentiam, aut necessitatem fieri materia grauis, & capax peccati mortalis. Legantur Valentia *t.* 2. *disp.* 7. *quæst.* 5. *punct.* 6. Suarez *tom.* 5. *de censur. in* 3. *part. disp.* 4. *sect.* 6 *num.* 11. vbi ait, debere satis certò, & indubitanter constare materiam esse leuem, vt iudicemus præceptum, quod aliàs ex verborum tenore ad mortale obligaret, non sic obligare; quia in dubio non est spoliandus Superior sua possessione. Sic ille. Legatur etiam Sanchez *lib.* 1. *Decalog. cap.* 4. *num.* 3. Sed pro praxi exponendum restat, quæ sit materia grauis, quæve leuis, in his quæ communiter sub pœna præstiti iuramenti à Rectore iubentur. Sit ergo

QVÆSTIO VI.

An quando Rector præcepit sub pœna præstiti iuramenti, vt ipsum comitentur Scholastici in die S. Nicolai, aut S. Martini, teneantur illi sub mortali Rectorem comitari.

AFfirmant aliqui, quos suppressis nominibus referunt Sanchez & Fagundez infra. Et Mendo vbi supra *num.* 86. citat pro hac parte Medinam

nam *in sum. cap.* 16. §. 11. sed malè, nam de hoc casu nec verbum dicit: benè verò de sequenti.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri sub mortali illum comitari. Quia probabilius est, rem præceptam non esse materiam grauem ad constituendum mortale, cum neque maximè intersit ad publicum bonum, nec ex transgressione graue damnum sequatur. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 6. *fine*, Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 13. D. Alfonsus Escobar, quem citat, & sequitur Mendo *lib.* 3. *quæst.* 10. *num.* 85. cum quadam tamen limitatione statim apponenda.

Qvæstio VII.

An si Rector, aut Magister Scholæ præcipiat, ne Scholastici sericis vestibus vtantur, teneantur id sub mortali exequi culpa.

Affirmat Medina *in sum. cap.* 16. §. 11. *in fine*, his verbis: *Tambien sino viste, y trata conforme à la ley de la vniuersidad, laqual ley es iusta, y de cosa graue, y que obliga a pecado mortal.* Hæc Medina.

Sed probabiliùs Respondeo: Non teneri sub mortali culpa exequi tale mandatum, sed sub veniali. Quia probabilius est, rem præceptam non esse materiam grauem, sed leuem. Sic Sanchez, Fagundez, & Escobar citati, & Mendo *num.* 85. Qui tamen *num.* 86. hunc, & antecedentem casum limitat, nisi aliàs scholastici omnes, aut saltem numero plurimi, inter se conuenirent de non comitando Rectorem, vel de afferendo vestes sericas. Tunc enim quisque, vt cooperans, peccaret grauiter: quia damnum graue sequeretur, nempe quod Rector absque comitatu, & cum defectu graui decentiæ, quam eius dignitas iustè illis in casibus exigit, vt sibi debitam, incederet: & quod scandalum ex vsu earum vestium sequeretur ex ea conuentione, & publicus defectus modestiæ, ac moderationis in ornatu: & præterea in vtroque casu daretur contemptus præcepti à Rectore iniuncti. Hæc Mendo.

Qvæstio VIII.

An item non teneantur sub mortali Scholastici obedire Rectori præcipienti sub pœna præstiti iuramenti, vt intersint solemni supplicationi publicæ, Missarum sacrificio, funeri alicuius Academici, &c.

Respondeo, nec tunc teneri sub mortali, sed sub veniali tantùm obedire. *Tum*, quia materia non est grauis, sed leuis. *Tum*, quia præcepta piè, & non rigorosè nimis sunt interpretanda, vt aiunt Sanchez, Fagundez, Escobar, & Mendo locis citatis, Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dubitat.* 17. *num.* 9 & Luysius *in sum.* 1. *part. cap.* 76. *dub.* 7. *concl.* 2. & 3. vbi ita ait: Dubium non est, quin Rector possit illud ita præcipere, vt obliget. Existimo communiter hactenus non sic esse intellectum præceptum, quæ est opinio communis Doctorum in Academia Hispaniæ. Hæc Luysius.

Qvæstio IX.

An saltem si Rector sub pœna præstiti iuramenti præcipiat vt Doctores, aut Magistri, siue Scholastici, conueniant ad rem grauem tractandam, tunc obliget sub mortali.

Respondeo, vt certum: quod sic. Quia tale præceptum est de materia graui. Sic Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 6. Fagundez *num.* 13. ex Driedone, Manuele, & Medina *locis citatis.* Mendo *num* 7. vbi idem docet casu quo præcipiat, vt scholastici non deferant arma ignea, aut alia prohibita. Vel quod non impediant lectiones strepitu, & vocibus per plures dies ante tempus Natiuitatis Domini, Bacchanalium, & Hebdomadæ Sanctæ, quia hæc materia est grauis, & eius transgressio vergit in damnum graue boni publici, & vtilitatis Academiæ.

Qvæstio X.

An Rector Academiæ, cui ab Scholasticis iuramentum præstatur, possit illud suspendere, aut relaxare.

Respondeo *primò* dicendum, quod possit Rector suspendere præceptum iniunctum à se respectu huius, aut illius, in vno, vel altero casu. Quia sicut potest illud præceptum non iniungere, sic & potest illud suspendere, & dicere, Id omnibus præcipio, nisi Ioanni, aut Petro: vel præbere licentiam, vt aliquis illud non adimpleat.

Respondeo *secundò.* Etiam potest Rector per seipsum solum relaxare iuramentum factum in eius fauorem; cum Academia autem simul, casu quo factum sit in vtriusque fauorem & vtilitatem. Sic cum Escobar sentit Mendo *quæst.* 10. *num.* 89. & 91.

Qvæstio XI.

An iuramentum de obediendo Rectori obliget cùm nouus Rector eligitur, antequam nouum iuramentum fiat.

Respondeo: obligare, etiam antequam nouum iuramentum fiat. Quia (ait Mendo) iuramentum prius præstitum semper scholasticos obligat, dum in Academia versantur: quia iurant de obediendo Rectori, quisquis hic sit. Contingit enim sæpè decursu anni Rectorem ante diem S. Martini Salmanticæ discedere, aliumque Rectorem in aliquos menses, seu dies eligi, quin denuò iuramentum præstetur ei ab scholasticis, & nihilominus Rector hic medio tempore electus, solet plura, aut aliqua saltem iubere, sub pœna præstiti iuramenti, quod præceptum legitimè iniungitur, aliàs à grauissima, & sapientissima Academia non sustineretur, &c. Sic ille.

Qvæstio XII.

An ille qui dum promouetur ad gradum Licentiatus in aliqua Academia, iurat non acceptare Gradum Doctoratus in alia Academia, possit nihilominus illum recipere in alia.

Respondeo posse. Quia iuramentum à se præstitum intelligendum est ex causa subsistente tempore quo præstitum est, secus si noua causa superueniat. Sic Anton. *cap.2. de renunc. num.12.* & ibi Abbas *num 12.* Anton. Gomez *lege 22. Tauri, num.*10 Sanchez *lib.3. cap.17. num.5.* Prado *tom.2. de iust. cap.38. quest.6. § 2. num.23.* Castro Palao *disp.12. punct.14.n 24.* per hæc verba: Sextò promotus ad gradum Licenciatus in aliqua Vniuersitate, si iurasti non acceptare gradum Doctoratus in alia Academia, subintelligitur ex vi illius licentiæ. Si enim velles gradum licenciatus iterum in alia Academia recipere, gradum doctoratus in illa accipere poteris. Sic ille. Et praxis certè.

DISPVTATIO XXXIV.

De iuramento, seu voto seruandi statuta Reipublicæ, Vniuersitatis, Collegij, Sodalitij, & Communitatis.

Qvæstio Prima.

An Communitates, Capitula, Collegia, & Monasteria possint se iuramento promissorio obligare.

Respondeo vt certum: Posse. Quia sic habetur in cap. *Dilecto, de Prabend.* & constat ex vsu & consensu omnium Doctorum. Dupliciter enim (ait Suarez) potest iuramentum fieri ab vniuersitate, seu communitate: primò ad obligandos singulos singulariter, & diuisim operantes, vt si iurent seruare talem diem festum, vel aliquid huiusmodi: secundò ad se obligandum collegialiter, vt si iurent non reuocare tale statum, vel seruare illud, cum tamen non disponant de actionibus singulorum, sed de actione totius Capituli, vt non recipiendi aliquem in Canonicum, vel Fratres vltra talem numerum, vt est exemplum *in d. cap. Dilecto, de prabend.* Hæc ille *lib.2. de iuramento* (non de voto, vt leges apud Fagondez) *cap.31. num.8.* Fagundez *lib.2. cap.23. num.1.*

Qvæstio II.

An vt tota communitas iuramento obligetur, sit necessarium vt omnes & singuli communitatis iuramentum præstent.

Respondeo vt certum: Quod non, secluso speciali casu. Quia satis est, quod maior pars communitatis iuret, licèt alij contradicant, nisi in aliquo speciali casu ad actum ipsum iuratum maior concordia, v.g. duarum partium communitatis, requiratur. Ratio est: quia, secluso speciali casu, quod fit à maiori parte, & numero, censetur fieri à tota communitate, & Capitulo. Sic Suarez, & Fagundez *locis citatis.*

Qvæstio III.

An postquam maior numerus suffragiorum Communitatis, Capituli, aut Collegij iurauit, sint cogendi alij, qui contradixerunt, ad iurandum.

Respondeo dicendum, quod cogendi sunt ad iurandum, nisi ostendant manifestam iniustitiam. Ratio est. *Tum*, quia tenentur cum toto conformari. *Tum* etiam, quia aliàs non posset esse firmum fœdus cum Communitate, aut Capitulo, seu Collegio iuratum. Nam quotidie mutantur personæ de Capitulo, & ita facilè posset cessare obligatio iuramenti, nullaque esset stabilitas in illo, quod in rebus moralibus est magnum absurdum. Eo igitur ipso, quod Capitulum obligatur iuramento, debent omnes, & singuli de Capitulo iurare personaliter. Sic Suarez loco citato, *num.11.* Fagundez *num.1.* Qui addunt, quod si contingat aliquos non iurare, illi reuera non obligabuntur in virtute iuramenti, licèt aliunde ratione pacti, legis, aut consuetudinis, stricta obligatione adstringantur. Lege Candidum *disquis.26. art.8. dub.3.*

Qvæstio IV.

An iuramentum, seu votum seruandi statuta edita alicuius Vniuersitatis, Religionis, aut Collegij, &c. intelligatur etiam de statutis edendis ab ipsis.

Respondeo vt certum: Quod non. Ratio est, quia iuramentum, aut votum, non extenditur vltra intentionem iurantis, aut vouentis: atqui iuramentum, seu votum expressè fuit de seruandis statutis editis: ergo minimè extenduntur ad edenda. Sic communis *ex cap penult. de iureiurand.* vbi Cardin. *num. vnico.* Ioan. Andreas *num.2.* Butrius *num 3.* Sanchez *lib 3. Decal. cap.14. num.1.* Suarez *lib 2. de iuram. cap 32. numer 11.* Palaus *disp.2. punct.16. num.2.* Lessius *lib.2. cap.48. dubit.*

dubit. 4. *n.* 42. Luysius *in sum.* 1. *p. cap.* 176. *dub.* 3. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. Secus est, & maiori certitudine dicendum, casu quo iuramentum, seu votum esset de seruandis statutis editis, & edendis, quia tunc de vtrisque intelligenda sunt, cum intentio iurantis, aut vouentis expresse vtramque amplectatur. Legatur Fagundez *num.* 4. Solùm igitur dubium esse potest, quando iuramentum aut votum simpliciter & absolutè fit de seruandis statutis, nihil verbis, vel intentione declarando circa statuta edita vel edenda, pro quo sit

QVÆSTIO V.

An iuramentum, seu votum absolutè, & simpliciter præstitum seruandi statuta alicuius Communitatis, intelligi debeat tam de editis, quàm de in posterum edendis.

AFfirmant absolutè Cardin. Ioan. Andr. & Butrius nuper citati, vt refert Sanchez *numero primo.*

Alij verò distinguunt dicendo, quòd si statuta futura, & edenda sint magni præiudicij iuranti, seu vouenti, minimè extendatur ad illa: secus si sint modici præiudicij. Ita cum Bartolo sentiunt Abbas in cap. *penult. de iureiurando, numero* 2. D. Anton. 2. *p. tit.* 10. *cap.* 6. §. 6. & Rosella *verb. iurare, numero* 25.

Sed probabiliùs Respondeo: solùm debere intelligi tale iuramentum, seu votum de statutis editis, non verò de edendis (nisi casu quo nouum aliquod statutum fiat, vel ad solius veteris alicuius declarationem, vel ad declarandam tacitam obligationem in aliquo statuto contentam: quia tunc, cum non sit nouum statutum, sed idem cum veteri, §. *final. Authent. de fil. ante dot. instrum. nat.* ad illud extenderetur id iuramentum, seu votum. Ratio est: Quia iuramentum, seu votum, est strictissimi iuris, & interpretationis: ergo nisi sufficienter constet de intentione iurantis, seu vouentis, strictissimè explicandum est, & magis vt non obliget, quàm vt obliget, propter periurij periculum. Sic Siluest. *iuramentum* 4. *q.* 23. Angel. *iuram.* 5. *n.* 25. Armilla *numero* 37. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 8. *q.* 7. Petr. Ledesma *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 5. *dub.* 2. *corol.* 2. Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 14. *numero* 1. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *numero* 11. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 4. *n.* 22. Palaus *disp.* 2. *punct.* 14. *numero* 2. *vers. Adde.* Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *numero* 5. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 18. *numero* 8. *fine.* Villaloboa 2. *p. tract.* 36. *diff.* 5. *numero* 21. Candidus *disquis.* 26. *art.* 12. *dubit.* 12. *dicto* 20. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *q.* 6. §. 2. *numero* 12. Luysius *dub.* 3. *citato.*

QVÆSTIO VI.

An qui absolutè iurauit, aut vouit seruare omnia statuta Vniuersitatis, Collegij, aut alterius cuiusvis Communitatis, teneatur seruare adhuc ea, quæ non sunt in vsu, & iam non obligant.

REspondeo vt certum: Non teneri vi iuramenti, seu voti, seruare ea quæ non sunt in vsu, aut in dissuetudinem abierunt: Quia huiusmodi iuramentum, seu votum, etiamsi sit de seruandis omnibus statutis, solùm intelligitur de solis illis, quæ sunt in vsu, & in viridi obseruantia, & quæ solent à tota, vel maiori parte Communitatis seruari. Ratio est, quia statuta quæ ex aliqua quauis causa obligare desinunt, iam non sunt statuta: ergo cessabit proinde iuramenti, aut voti obligatio: nam hæc fuerunt illis accessorium, & hoc sequuntur principale. Sic Nauarr. *cap.* 25. *num.* 23. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 8. Gutierrez *de iuram.* 1. *p. cap.* 38. *numero* 14. Sanchez *cap.* 14. *cit. num.* 8. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 31. *num.* 11. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 14. Palao *num.* 2. *cit.* Trullench. *num.* 8. Malder. Gomez, Pottel, & Homobonus, quos citat, & sequitur Diana *part.* 3. (non 2. vt citat Trullench) *tract.* 6. *Miscell. Resol.* 39. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *q.* 1. *punct.* 16. *num.* 2. *vers. septimò*, & sequent. Reginald. Vasquez, & Salas apud ipsum, Candid. *loc. cit. dicto* 21. Prado *cap.* 32. *quæst.* 6. §. 2. *num.* 14. & 15. Luysius *in sum.* 1. *p. cap.* 176. *dub.* 4. *concl. vnica.* Qui addunt, hanc doctrinam esse veram, adhuc casu, quo in particulari petatur iuramentum, seu votum, seruandi aliquod statutum. Quia semper intelligitur peti de seruando illo, prout receptum est, & secundum obligationem, quam habet. Lege *disput.* 29. *de iuramento præstito à Medicis.*

QVÆSTIO VII.

An iurans, aut vouens servare aliquod statutum, obligetur ad illud servandum, casu quo tale statutum per potentem revocare revocetur?

REspondeo tanquam certum: Non obligari amplius ad illud seruandum. Quia non manet statutum, ac proinde tollitur materia iuramenti. Sic Caiet. Sotus, Tamburin. Angel. Siluest. Tabiena, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 10. Bonac. *punct.* 16. *cit. num.* 2. *vers. ex quo licet inferre.* Fagundez *cap.* 23. *cit. numero* 16. Trullench. *dub.* 17. *num.* 8. Diana 3. *p. tract.* 6. *Resol.* 39. *versu Nota etiam.*

QVÆSTIO VIII.

An iuramentum, seu votum seruandi omnia statuta alicuius Collegij, aut alterius communitatis, extendatur ad statuta etiam non licita, & non possibilia.

RESpondeo vt quid certum: Non extendi. Quia id habetur expresse in cap. 5. *de iureiur. in 6.* vbi deciditur, iuramentum generale seruandi statuta, intelligi de licitis, & possibilibus, ne iuramentum sit vinculum iniquitatis. Sic Sanchez *cap.* 14. *cit. num.* 7. Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 32. *numero* 51. Fagundez *cap.* 23. *num.* 4.

QVÆSTIO IX.

An saltem extendatur iuramentum, aut votum ad statutum, quod tempore, quo præstitum fuit tale iuramentum seu votum, non erat iustum, nec licitum, postea tamen licitum & iustum fit.

RESpondeo vt certum: Extendi, ita vt obliget à solo eo tempore quo statutum iustum, & licitum factum fuit. V. g. iurauit aut vouit quis seruare aliqua statuta, inter quæ est vnum non ligans, nec obligans, eo quòd nondum sit à Superiori confirmatum: non obligabit iuramentum, seu votum ad illius obseruationem pro tempore, quo illa deest, at ea accedente, obligabit, & ligabit. Ratio est, quia tale iuramentum, seu votum non est restrictum ad tempus, quo illud statutum iniustum erat, aut non ligabat, sed extensiuo ad totum tempus futurum: ergo obligabit tempore, quo id statutum firmitatem, & confirmationem obtinuerit. Sic Nauarr. *in summa, cap.* 12. *numer. vltimo*, his verbis: Iurauit quis generaliter seruare omnia statuta Ecclesiæ N. inter quæ, tempore iuramenti inuenitur vnum factum contra Canones ab Episcopo, & Capitulo, cuius obseruantia est illicita, &c. postea vero confirmatur illud ex certa scientia à S. Sede Apostolica, quo eius obseruantia fit licita, is tenebitur seruare illud statutum post confirmationem Papæ, vi iuramenti, cùm comprehendatur sub illo, & possit seruari sine interitu, vel dispendio salutis æternæ, &c. Hæc meus Nauarrus ibi (vbi alia adiicit, quibus non assentior, eo quòd videantur contraria iis, quæ diximus supra *disp.* 7. *quæst.* 43. & quæ dicemus infra, *tract.* 2. *disp.* 4. §. 2. *q.* 21.) sequuntur Nauarrum Sanchez *lib.* 3. *Decalogi, cap,* 14. *numero* 11. & Fagondez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 17. & alij communiter.

QVÆSTIO X.

An iurans, seu vouens seruare statuta alicuius Religionis, Collegij, aut alterius Communitatis, committat aliquam culpam transgrediendo, si statuta non obligent ad culpam.

RESpondeo vt certum: Quod non committet. Ratio est, quia obligatio iuramenti metienda est iuxta statuti obligationem: ergo si statutum ad nullam culpam obligat, neque iuramentum, seu votum præstitum super illud statutum obligabit ad culpam: igitur iurans, aut vouens seruare statuta alicuius Religionis, Collegij, &c. non obligantia ad culpam, non erit periurus transgrediendo illa. Sic ex *Clem.* 1. §. *cum igitur, vers. Declaramus, de verb. significat.* tenent Sanchez *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. Gerson, Medina, Ioan. Andr. Hostiens. Gomez & Padilla apud ipsum. Candid. *disquis.* 26. *art.* 12. *dubit.* 15. Fagundez omnino ex Sanchez *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 7. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 17. *numero* 9. Prado *tom.* 2. *cap.* 32. *quæst.* 6. §. 2. *numero* 53.

QVÆSTIO XI.

An iurans, seu vouens seruare statuta Religionis, aut alterius Communitatis, semper peccet mortaliter transgrediendo, si statuta ad culpam obligent.

RESpondeo vt certum: Quod non semper, sed solùm quando transgreditur statutum tanti momenti, vt obliget ad mortale: nam si statutum sit leue, ita vt ad veniale solùm obliget, tunc solùm peccabit venialiter transgrediendo illud. Ratio est nuper assignata: Quia obligatio iuramenti, seu voti, metienda est iuxta statutorum obligationes: ergo si aliqua statuta sunt grauia, & magni momenti; alia verò leuia, & momenti parui, iuramenta, aut vota de illis obseruandis facta, obligabunt ad mortale, vel veniale, eo modo quo statuta obligant. Sic omnes Authores nuper citati. Legantur Candidos vbi supra *dubit.* 13. *dicto* 22. & 23. Mendo statim citandus. Prado *loco citato.*

QVÆSTIO XII.

An qui iurant, aut vouent statuta alicuius Religionis, Collegij, aut cuiusuis alterius communitatis, decernentia aliqua sub certis pœnis facienda, aut omittenda, contrahant aliquam culpam ea transgrediendo.

RESpondeo vt certum ferè: Quod non. Quia dicta statuta ad solam pœnam soluendam legitimè petitam obligant: atqui obligatio iuramenti,

menti, seu voti, pensenda est iuxta statuti vinculum: ergo si statutum obligat tantum ad pœnam, Iurantes, aut vouentes seruare illud, nullam culpam contrahent transgrediendo, sed solùm ad pœnam soluendam erunt adstricti. Sic Sanchez *cap. 14. cit. num. 4.* Ioan. Andr. Hostiens. Gomezius, & Padilla, quos refert, & sequitur Fagundez *num. 9.* Candid. *disquis. 26. art. 12. dub. 15. dicto 26.* Mendo *de iure Acad. lib. 2. q. 19. n. 211.*

QVÆSTIO XIII.

An qui admissus in Collegium iurat, aut vouet Concollegis suis auxilium ferre, quoties occurrat casus, teneatur sub mortali ad id.

Respondeo, teneri ad id: sed intelligendum est tale iuramentum, seu votum, dummodo alius dignior ad dignitatem non sit. Quia aliàs, nec licitum, nec obligatorium esset iuramentum, aut votum. Sic Palaus *disp. 2. de iuram. punct. 14. n. 16.* ex Basilio *lib. 12. de Sponsal. cap. 8. n. 27.*

QVÆSTIO XIV.

An togati teneantur sub mortali ad iuramentum implendum de soluendo aliquo donatiuo, suo Collegio.

Respondeo verè teneri, nisi adeò postmodùm inopia premantur, vt non possint illud exequi. Fiet tamen satis huic iuramento, vel tempore mortis relinquendo aliquod legatum, vel tempore anticipato præbendo donatiuum. Quod si legati relinquendi quantitas in iuramento designetur, non potest infra quantitatem relinqui; si autem non designetur, inspiciendum est quid sufficere iudicetur communiter, vt id iuramentum impleatur, an per maiorem, aut minorem quantitatem. Sic Pater Mendo *lib. 2. de iure Academ. q. 21. n. 238.*

QVÆSTIO XV.

An votum, seu iuramentum in Academiis, Collegiis, Religionibus, &c. prolatum, defendendi Immaculatam Conceptionem Dei Genetricis Mariæ, sit iustum, & pium.

Respondeo tanquam certum, esse omninò pium, iustum, honestumque, & valde meritorium. Huius enim iuramenti (seu voti) honestas, & bonitas liquet ex tribus eius comitibus, qui sunt veritas, iustitia, & iudicium. Adest namque in primis *veritas.* Cum hanc doceat vniuersalis Ecclesia, dum Immaculatæ Conceptionis festum summo cum gaudio celebrat. Docent etiam illam communiter Doctores, ac sancti Patres, vt nouissimè demonstrat doctissimus, ac deuotissimus, & satis laudatus, licèt nunquam satis, Petrus de Alorga & Alba in libro intitulato, *Sol Veritatis.* Eam iurant defendere Ecclesiæ Matrices, Academiæ, Religiones, Ordines Militares, Vrbes, Loca, Communitates, Congregationes, & confraternitates. Eam approbant Pontifices, Concilia, & sacræ fidei Tribunalia. Eam confirmant reuelationes, & Miracula, quibus omnibus nequaquam potest inesse falsitas, sed veritas certissima: cuius defensionem iterum millies, ac millies sine fine promitto, voueo ac iuro.

Adest etiam *iustitia*, cùm materia hujus voti, ac iuramenti sit licita, pia, iusta, & sancta. Quis neget? Adest denique *iudicium*, seu necessitas. Quia hoc iuramentum præstatur summa consideratione præhabita, & est opportunum satis ad excitandos Fidelium animos in affectum erga Deiparam, ac vt ei gratissimum offeratur obsequium, & eius Filij à Matre Immaculata nascentis gloria augeatur. Sic Mendo de iure Academ. *in Appendice, à n. 1.* cum communi omnium Sapientum, & Doctorum. Extra horum lineam autem excludendus omnino venit, si quis contrarium senserit, non dico dixerit, quia iam id est vetitum à nostro SS. Patre Alexandro VII. Pontifice Maximo, anno 1661. per propriam Bullam.

QVÆSTIO XVI.

Ad quid obligat votum, seu iuramentum defendendi piam de Virginis Conceptione Immaculata opinionem.

Respondeo, ad plura. Nam in primis obligat ad id ipsum, quod ex Pontificio decreto est obligatorium, nempe ad non defendendam opinionem minus piam, non solùm publicè, verùm nec priuatè. Nam honestum certè & meritorium est obligare se, quamuis voto, aut iuramento exequendi illud, ad quod aliàs ex præcepto tenetur, vt docent omnes.

Secundò, si decretum illud Pontificium reuocaretur (quod firmissimè teneo non contingendum, sed potius in dies taborandum) & maneret liberum vnicuique defendere opinionem minus piam, adhuc tunc teneretur ratione voti, aut iuramenti præstiti, ad non defendendam hanc opinionem minus piam, nec verbis, neque scripto, nec aliquo nutu, aut signo externo. Quia adhuc in casu (non euenturo) reuocationis decreti, non relaxaretur per talem reuocationem votum, aut iuramentum, & ideò in sua vi obligandi permaneret.

Tertiò obligat ad hoc, quod si qui huiusmodi votum, aut iuramentum præstitit, interrogetur quid de opinione pia sentiat, tenetur asserere, se dicere se illam sequi. Nec sufficiet ei tacere, si sua taciturnitate, & silentio moraliter suadeat, se opinionem contrariam tenere. Sic omninò Mendo *loco cit. num. 6. & 7.* Quæ omnia post nouam Bullam Summi Pontificis Alexandri VII. iam sunt omninò certa, nec ab aliquo negari possunt.

QVÆSTIO XVII.

An huiusmodi votum, aut iuramentum defendendi piam opinionem Immaculatæ Conceptionis, obliget ad mortale.

REspondeo quod sic. Quia est de materia graui, vt nullo ex capite excusetur iurans, aut vouens ab eiusmodi voti, & iuramenti adimpletione. Vnde si non adimpleat iuramentum, periurium patrabit; si votum non seruet, sacrilegium. Verum est, quod huiusmodi votum & iuramentum non est reseruatum, & ideò relaxari potest ab illo qui alia vota non reseruata relaxare valet. Sic Mendo n. 3.

DISPVTATIO XXXV.

De voto, aut iuramento non petendi dispensationem, aut irritationem, &c. voti, aut iuramenti facti, vel faciendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum, aut iuramentum non petendi sine causa legitima dispensationem, aut relaxationem voti, aut iuramenti facti, vel faciendi, sit validum.

RESPONDEO vt certum: Quod sit. Quia est votum de non faciendo peccato: cùm tale sit petere dispensationem, aut relaxationem absque causa voti, aut iuramenti facti. Sic communis apud omnes. Sanchez *lib. 4. Decal. c.* 8. *n.* 24. & apud ipsum Ricard. D. Anton, Angelus, Siluest. Angles, Alcozer. Rodrig. & alij. Tamburin. *lib.* 3. *in Dec. c.* 15. §. 4. *n.* 8. Palaus *disput.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 5. *num.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *sub num.* 20.

QVÆSTIO II.

An etiam sit validum votum, aut iuramentum non petendæ dispensationis, aut relaxationis voti, aut iuramenti, ex quacumque legitima causa, sed tantùm quando fuerit vtilius saluti voventis, aut iurantis.

REspond. etiam vt certum: Esse validum. Quia tunc votum est de re meliori. Sic Trullench loco cit. Qui rationem huius responsionis reddit, quia (inquit) sunt multa, quæ iustam causam præbent tollendi hæc vincula, in quibus euentibus non censetur vtilius animæ vouentis hæc petere: vt quando metu leui, aut inconsideratè votum emissum est, adest iusta dispensandi causa: at non existente periculo transgressionis, nec alterius damni, non est vtilius saluti spirituali vouentis impetrare dispensationem, ac proinde erit maius Dei obsequium, & voti materia, velle vouentem manere in iis casibus voto ligatum. Tunc autem erit vtilius animæ vouentis hæc impetrare, quando est probabile transgressionis periculum, aut quando esset dubium, an res promissa in hoc vel illo euentu sit inutilis, aut impediens maius bonum. Sic ille. Quod supponit Palaus *n.* 4. *citato, vers. Cæterum.*

QVÆSTIO III.

An item sit validum, si votum, aut iuramentum non petendæ dispensationis, aut relaxationis, sine vlla limitatione, absolutè, & generaliter emittatur.

AFfirmant multi Doctores, tale votum, aut iuramentum esse validum, at non obligare in vniuersum, sed quando vtilius est animæ vouentis, aut iurantis non petere dispensationem: secus quando vtilius est petere, eo quòd transgressionis periculum timeatur. Quia gratum est Deo velle exactè rem debitam adimplere, relicto iure petendæ dispensationis, aut relaxationis, quando est vtilius animæ vouentis, aut iurantis eam non petere: ergo tale votum, aut iuramentum est validum, cum sit de re Deo grata, & meliori. Ita Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *q.* 2. *pun.* 1. *n.* 28. & penes illum Rodrig. 2. *p. sum. cap.* 94. *n.* 2. Syluest. *votum* 2. *q.* 14. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 11. *n.* 6. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 2. *q.* 11. *n.* 67. Angel. *votum* 3. *n.* 20. Quibus addo Palaum *disp.* 1. *de voto, pun.* 8. §. 5. *num.* 4. Pradum *cap.* 33. *q.* 2. §. 6. *n.* 65. Angles, Alcozer, & Rodriguez apud ipsum.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod absolutè loquendo non sit validum tale votum, aut iuramentum Deo præstitum, & ideo in nullo euentu obligare. Ratio est, quia reuera impedit maius bonum, nempe libertatem petendi dispensationem, aut relaxationem, quæ aliquando necessaria; vel saltem valdè vtilis erit vouenti, aut iuranti. Sic Sotus *lib.* 8. *de iust. q.* 1. *art.* 9. *vers. Est autem*, quem citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 21. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 20. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 8. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 21. *num.* 12. & apud ipsum Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 9. *n.* 20. Couarr. Ricard. D. Anton. & alij.

QVÆSTIO IV.

An item sit inualidum votum, aut iuramentum non petendi dispensationem, aut relaxationem ab alio, quàm à Pontifice, neque concessa vtendi.

NEgat Paulus *loco cit. vers. sed quid dicendum*; existimat enim valere tale votum, & iuramentum. Quia, inquit, hoc voto, aut iuramento non aufers ab inferioribus potestatem dispensandi, sed à te aufers potestatem illos pro dispensatione adeundi, quod per se conueniens est, vt sic votum securiùs dispensetur. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 8. *numero* 54.

Huc

Huc vsque Palaus. Sed non benè omni ex parte, in citando pro se Thoma Sancio, vt constabit nunc. Igitur cum illo clariùs, ac distinctiùs.

Respondeo dicendum, tale votum, aut iuramentum, esse inualidum in aliquo sensu, in alio verò validum: sic expressè Sanchez *num.34. citato*, his verbis: Sextò deducitur, quid dicendum sit de voto, vel iuramento non petendæ dispensationis, vel relaxationis, ab alio, quàm à Romano Pontifice. Quippe solent sæpè ludentes, dolore iacturæ in ludo factæ commoti vouere, aut iurare, se amplius non lusuros. & si fregerint, vt absolui à nullo queant, præter Pontificem: vel vt nullus alius eius iuramenti relaxationem concedere valeat. Atque potest votum hoc, vel iuramentum diuersimode emitti. Primo modo sub hac forma, *Vt nullus possit illum a transgressione absoluere, vel in quocumque euentu iuramentum id relaxare, dempto Pontifice*. Et in hoc casu iuramentum, vel votum intellectum vt iacet, est nullius momenti, &c. Ratio est, quod huic non sit integrum facultatem absoluendi à peccato, vel relaxandi iuramenti, dispensandive in voto, aliis concessam restringere, illam soli Pontifici reseruando. Atque idem videtur, si diceret, *vt nullus me absoluat, nullusve mecum dispenset præter Papam*. Quia reuera idem est sensus verborum negandi facultatem inferioribus.

Secundo modo (addit Sanchez) potest emitti sub hac forma: *Voueo, vel iuro me aditurum Romam gratiâ obtinendæ absolutionis à Pontifice ab huius iuramenti, vel voti transgressione, aut casu quo relaxationem, aut dispensationem illius velim, me aditurum Romam ad ea petenda*, &c. Et tunc (inquit Sanchez) tale iuramentum, & votum valent & obligant. Quia nil mali continet id votum, nec per illud aufertur potestas ab inferioribus absoluendi, aut relaxandi, sed tantum arcetur vouens à peccato transgressionis. Et in hoc sensu est vera sententia Palao, vt vides. Legatur Sanchez *loco citat.* cuius sententiam sequitur Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 5. numero 25.* Prado *loco cit. numero 66.* & Candidus, apud ipsum.

QVÆSTIO V.

An votum, seu iuramentum non petendi dispensationem, includat etiam votum aut iuramentum non petendi irritationem.

Affirmat Sanchez *lib. 4. c. 8. n. 31.* ibi: Si votum vel iuramentum sit de non petenda irritatione, crederem huic non licere petere dispensationem, neque è contrà, si votum sit de non petenda dispensatione, licere petere irritationem, nisi in vtroque casu constaret vouentis intentionem restrictam fuisse ad illum peculiarem solutionis voti modum. Ratio est, quia vouentis intentio est obligare se ad conseruandum illud votum, & se eo non eximendum; nil ergo refert, siue dispensatione, siue irritatione eximatur, cùm vtroque modo penitus extinguatur. Ita ille. Quem citat, & sequitur Trullench vbi suprà *num. 23.*

Sed probabiliùs Resp. negatiuè, nempe quod voto aut iuramento non petendi dispensationem, minimè prohibeatur quis ad petendam irritationem talis voti aut iuramenti. Ratio est, quia hi modi omnino sunt distincti, nec vnus in alio includitur. Patet, *tum* quia non eo ipso, quod quis habet potestatem dispensandi vota, & iuramenta, potest illa irritare. *Tum* etiam, quia qui vult, aut vouet vnum ex his, non statim alterum vouisse præsumendus est. Sic Tamburinus *lib. 3. in Decal. cap. 15. §. 4. fine*, & Castro Palao *disp. 1. de voto, punct. 8. §. 4. n. 5.* Qui ad fundamentum Sancii respondet dicendo, quod obligatio voti non desumitur ex solo animo promittentis, nisi talis animus in obiecto, & materia promissa exprimatur: ergo quamuis vouens illo voto non petendi dispensationem intenderit nunquam liberari à voto, quia tamen id non expressit, sed solum expressit non liberari à voto illo modo, nempe per dispensationem, censendus est solam hanc voti liberationem sibi interdixisse.

QVÆSTIO VI.

An item qui iurauit, aut vouit non petere commutationem, possit petere dispensationem, aut irritationem.

Negant etiam Sanchez, & Trullench. *locis citatis*. Quia interdicta commutatione, quæ vinculum voti non extinguit, sed in aliud commutat, censetur à fortiori irritatio, & dispensatio vinculum voti, aut iuramenti penitus absolutè interdicta.

Sed probabiliùs Respond. etiam posse tunc petere dispensationem, aut irritationem. Quia hi etiam sunt modi satis diuersi, quorum vnum qui vult, vouet, iuratve, non statim alterum vouisse aut iurasse præsumendus est, vt ex Tamburino diximus suprà. Sic ille, & Palao.

QVÆSTIO VII.

An deinde qui vouit, aut iurauit non petere irritationem, aut dispensationem, possit petere commutationem.

Respondeo vt certum: Posse. *Tum* ob rationes dictas. *Tum* etiam, quia commutatio est minus, & non tollit materiam voti, aut iuramenti, sed mutat. Sic Sanchez, & Trullench *locis citatis*, & Tamburinus & Palaus supra.

QVÆSTIO VIII.

An qui vouit, aut iurauit non petere dispensationem, irritationem, aut commutationem alicuius voti, aut iuramenti, possit petere dispensationem à tali voto, vel iuramento.

Respond. dicendum ex dictis posse: cum hoc vltimum votum non petendi dispensationem, &c. non sit reseruatum: & consequenter potest illo sublato, primum dispensari. Et idem dicendum est casu, quo ille vouisset, vel iurasset, nec huius vltimi voti, aut iuramenti se dispen

dispensationem petiturum; nam adhuc potest petere dispensationem huius vltimi, & ita in infinitum, & deinceps potest petere reliquorum. Sic communis. Sanchez *n.29.* Trullench, & Palaus *locis citatis.* Suarez *lib.2.de voto, cap.11.n.6.*

QVÆSTIO IX.

An casu, quo horum votorum, aut iuramentorum dispensatio, aut irritatio petatur, possit peti simul vtriusque.

RResponndeo quod non. Quia prius debet peti dispensatio, aut irritatio voti, aut iuramenti non petendi dispensationem, aut irritationem, & postea alterius primi voti, aut iuramenti principalis. V.g. emisit quis votum, aut iuramentum non ludendi, & non petendi dispensationem, aut irritationem illius voti (aut iuramenti) tunc ille non potest petere dispensationem, aut irritationem vtriusque voti simul, sed prius debet petere dispensationem, aut irritationem voti (aut iuramenti) non petendi dispensationem, aut irritationem; & postea voti, aut iuramenti non ludendi. Sic Sanchez, Trullench, Suarez & Palaus *locis citatis.* Qui nihilominus addunt, quod optimè possit astrictus talibus votis, aut iuramentis, vtrumque simul proponere Superiori, vt ipse debito ordine hæc faciat, aut quod melius esse indicauerit.

QVÆSTIO X.

An saltem iuramentum non petendæ relaxationis iuramenti, non Deo (de quo hucusque fuit sermo) sed homini præstitum, & ab eo acceptatum, possit relaxari à Superiori.

RRespond. dicendum ex dictis supra *disp. 18. q. 21.* Non posse, nisi casu, quo Superior relaxare possit principale, &c. Vtramque partem huius responsionis docet Sanchez. *Et primam* probat, quia iuramentum non petendæ relaxationis homini præstitum, valet, vt constat ex communi contractuum vsu. Solet enim communiter, cum adijcitur contractibus iuramentum, adijci quoque iuramentum non petendi relaxationem illius: ergo, &c.

Secundam etiam partem probat sic: Quia quando relaxatio principalis iuramenti potest concedi ab Episcopo ratione metus, doli, aut iniuriæ, si idem metus, dolus, aut iniuria adsint in iuramento non petendæ relaxationis, potest quoque ab eodem impetrati relaxatio huius iuramenti, & deinde prioris; quia eadem est vtriusque ratio. Secus est dicendum, si posterius omnino liberè, & absque aliqua iniuria emissum esset; quia tunc nulla esset causa relaxationis huius posterioris iuramenti, & sic non posset impetrari, quia causa relaxationis prioris non afficit posterius. Sic ille *lib. 4. cap. 8. numer. 32. & 33.* & apud illum, Glossa, Felin. Bald. Molina, Padilla, Marienzo, Paz, & Seraphinus. Sic etiam Trullench *lib. 1. cap. 2. dub. 5. n. 24.*

DISPVTATIO XXXVI.

De votis, aut iuramentis non peccandi mortaliter, nec venialiter, &c.

DE his votis, aut iuramentis egimus latè supra *disput.* 9. agendo de materia & obligatione illorum, à quæstione decima sexta vsque ad trigesimam primam. Legantur omnia ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVII.

De iuramento, & voto peregrinandi.

DE his egimus etiam supra, eadem *disputatione 9.* à quæstione trigesima quinta, vsque ad quadragesimam. Videantur ibi dicta.

DISPVTATIO XXXVIII.

De iuramentis, & votis factis contra leges Ciuiles, & Canonicas.

DE his votis, & iuramentis inuenies tractatum eadem disput. nona, à quæstione quadragesima secunda vsque ad quinquagesimam. Lege ibi omnia, quæ hic desiderare potes.

DISPVTATIO XXXIX.

De voto non vouendi.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum (vel iuramentum) non vouendi, absolutè emissum, sit licitum & validum.

RESPONDEO vt certum, tale votum (aut iuramentum) non esse licitum, neque validum. Patet. Quia sic absolutè emissum opponitur meliori bono, nempe emissioni votorum, quæ est religionis actus, ad quem

quem eliciendum Deus consulit, & inclinat. Sic Sanchez *lib. 4. sum. cap.* 8. *numero* 14. Azor *lib.* 11. *cap.* 14. *q.* 6. Sotus *lib. 7. de iust. q.* 1. *art.* 3. *dub.* 2. *vers. ex his fit.* Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 2. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 5. *numero* 3. Acacius March. *verb. votum, resol.* 444. *num.* 5. & alij communiter.

QVÆSTIO II.

An saltem sit licitum, & validum votum (aut iuramentum) non vouendi, nisi scripto, aut coram aliquibus personis, aut absque confessoris consilio, aut nisi ex præcepto, &c.

RESpondeo tunc esse licitum & validum. Quia hæ conditiones non impediunt votum, sed solùm votorum emissioni conditionem conuenientem apponunt, ad eorum temeritatem vitandam. Sic Palaus *loco citato.* Sanchez *num.* 14. vbi ait: Si ad vouendi facilitatem, & scrupulos, aut alia peccata inde consurgentia cauenda quispiam voueret, se nunquam voturum nisi scripto, aut coram aliquibus personis, &c. valeret votum. Quia facilè & imprudenter vouere, non est consilij, & meliùs est sic prudenter se voto obligare. Sic Sanchez, Sotus, Azor, & Tamburinus vbi suprà, Angel. *votum* 3. *n.* 4. Syluest. *votum* 2. *q.* 7. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *dub.* 2. *circa* 5. *concl.* Rodrig. *tom.* 2. *sum. cap.* 94. *n.* 13. Petr. Ledesma *tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 5. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 7. *num.* 45. Prado *cap.* 31. *q.* 2. *n.* 61. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 11. *n.* 4. & 5. Sic iterum nos cum aliis *tract.* 2. *disp.* 4. *q.* 39. Legatur Acacius *verb. votum, resol.* 444. *num.* 5. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *disp.* 19. *art.* 7.

QVÆSTIO III.

An si qui emisit votum (aut iuramentum) non vouendi, nisi cum prædictis circunstantiis, non seruatis illis, aliquod votum emittat, tunc hoc posterius votum sit validum.

NEgant aliqui Neotherici apud Sanchez *n.* 16. existimantes, hoc posterius votum absque illis circunstantiis emissum fore irritum quando ob vehementes scrupulos consultius esset illi non vouere absque prædictis circunstantiis, quàm vouere: quia tunc, inquiunt, votum est de minori bono.

Sed probabiliùs longè Respond. tale nouum votum esse validum, casu saltem quo vouens memor primi voti, hoc posterius emiserit. Quia satis est valori voti, vt materia ipsius sit melius bonum, etsi ratione modi vouendi melius sit non vouere, quàm sic vouere. Sic Sanchez *n.* 16. *cit.* Palaus *n.* 3. Rodriguez *loco cit.* vt statim videbis. Raphaël 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 8. *n.* 5. Bonac. Sotus, Ledesma, quos sequitur Prado *loco cit. n.* 61. Acacius March. *loc. cit.* cum Lessio vbi suprà.

QVÆSTIO IV.

An item sit validum posterius votum, casu quo vouens immemor prioris voti (videlicet non vouendi absque præfatis circunstantiis) illud emiserit.

NEgat Rodriguez *cap.* 94. *cit. num.* 13. ibi: *Por loqual el que vota sin las dichas circunstancias, no las considerando, porque no se acordo dellas, de las quales, si se acordara, no votara, no vale el voto que haze en peca mortalmente, pues quando lo hizo no se acordo del primero voto que auia echo, y si se acordara no lo hiziera. De aqui se sigue, que si se acordo de las dichas circunstancias, y no obstante esto, hizo algun voto, obligado queda a cumplirle, pues no obstante esto quiso realmente obligarse.* Ita Rodriguez, & Sayr. *lib.* 6. *cap.* 5. *n.* 25.

Sed probabiliùs longè Respondeo distinguendo sic. Si vouens, cùm prius votum emisit, expressam habuit voluntatem non solùm non vouendi absque prædictis circunstantiis, verùm nec se obligandi in posterum alio voto, nisi illis circunstantiis adhibitis; tunc si fortè absque illis voueret, votum non tenet, vt constat, quia illa prior voluntas non se obligandi perseuerat, nec censetur retractata noua voti emissione, siquidem illius non fuit memor. Si verò illam voluntatem non habuit vouens, valebit vtique votum: quia nihil est, quod valorem illum impediat. Sic Ledesma *dubio* 5. *citato*, quem citat, & sequitur Sanchez vbi sup. *n.* 27. & *eod. lib.* 4. *cap.* 24. *n.* 38. & *lib.* 7. *de matrim. disp.* 9. *n.* 11. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 11. *n.* 5. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 5. *num.* 3. *fine.* Prado *loco cit. n.* 63. necnon Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 9.

QVÆSTIO V.

An si ille qui memor voti, quod emisit, non vouendi nisi tali modo, non seruato illo voueat, peccet mortaliter transgrediendo primum votum.

AFfirmant Angelus, & Syluester *q.* 2. *citati.* Quibus fauent Aragon, & Rodriguez vbi suprà, quatenus dicunt esse graue peccatum.

Sed probabilius sic Respondeo, quod licèt reuera peccet vouendo, non seruato illo modo, non tamen semper mortaliter, sed aliquando solùm: nempe quando maximè expediret saluti vouentis non vouere absque illo modo, & absque illis circunstantiis: nam extra hunc casum materia censetur leuis, ac proinde transgressio venialis. Sic Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 8. *n.* 15. Palaus *n.* 3. *citato*, Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dub.* 7. *n.* 45. licèt hic Author non ita firmiter, sicuti alij, id doceat, cùm solùm dicat: Fortasse tamen hæc violatio non esset mortifera, quia sæpè contingit, vt adhibere, vel prætermittere illam maturam determinationem, non censeatur res magni momenti, præsertim quando res, quæ vouetur, facilis est. Sic ille. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 2. §. 6. *num.* 62.

DISPVTATIO XL.

De voto, quod emittunt Tertiarij aliquarum Religionum, in sua Professione.

QVÆSTIO PRIMA.

An Tertiarij ita dicantur, quia sunt medij inter Religiosos, & sæculares?

RESPONDEO, quod sic, vt affirmat Pellizzarius *tom. 1. Manual. Regul. tract. 1. cap. 3. q. 11. n. 36.* his verbis: Tertiarij autem Religionum ex eo traxerunt nomen, quod sunt veluti tertium genus hominum, & quasi medium inter Religiosos, ac sæculares, quatenus etsi simpliciter fiot sæculares, in aliquibus obseruant ea, quæ pertinent ad Religiosos, nimirum Regulam eum obseruantia votorum castitatis, ac obedientiæ: sine quod in aliquibus Religionibus extat triplex genus personarum, quæ Regulam Ordinis profitentur, nimirum Fratrum Religiosorum, Sororum Monialium, & laicorum sæcularium, qui vocantur Tertiarij. Sic ille. Caramuel *de Regul. Theol. punct. 8. num.* 2052. & alij.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit genus Tertiariorum?

RESPONDEO, quod triplex. *Primum est* illorum, qui in Religione approbata viuentes, tria vota essentialia emittunt sub Prælatorum obedientia. Et hi sunt verè & propriè Religiosi, vt constat. Et præterea ita declararunt multi Summi Pontifices, Leo X. constit. *Inter cætera*, data anno millesimo quingentesimo vigesimoprimo. Pius V. in Bulla, *Ea est officij* expedita anno 1568. Sixtus V. in Bulla *Romani Pontificis*, edita anno 1586. & alij, quos refert Lezana *tom. 1. part. 2. cap. 14.* Et de his latè Caramuel *in sua Theolog. Regul. in Reg. S. Francisci part. 9. à fol. mihi* 141.

Secundum genus Tertiariorum est, aliorum qui faciunt tria vota essentialia, sed non sub aliqua Religione, aut Regula à sede Apostolica approbata. Et hi non sunt verè Religiosi, etiamsi in communitate voueant, vt latè probant Nauarr. *Comment. 1. de Regul. n. 18. & lib. 3. consil. tit. de Regul. consil.* 12. Lezana *loc. cit. n. 6.*

Tertium genus est illorum qui neque vota essentialia Religionis emittunt, nec in communitate viuunt, sed tamen Regulam alicuius Religionis approbatæ (vt S. Francisci, S. Dominici, &c.) in propriis domibus seruant. Et neque hi sunt verè Religiosi, vt constat, eùm non promittant tria vota essentialia, sine quibus Religio non stat. Quod etiam est verum, etiamsi in communi in aliqua domo habitent, & emittant votum simplex castitatis, & obedientiæ. Legantur Lezana *loco citato, num. 7.* Pellizzar. *tom. 1. tract. 1. cap. 3. q. 11. numero* 35. & alij apud ipsos. Necnon Caramuel *loco cit. part. 8. à fol. mihi* 158. & me ipsum *p. 6. tract. 8. disp. 2. q. 24.*

QVÆSTIO III.

An modus viuendi Tertiariorum huius tertij generis (de quibus principaliter in hac disputatione est sermo) possit, si non Religio, appellari Ordo.

RESPONDEO, vt certum dicendum, quod quamuis, vt diximus, iste modus viuendi nequeat appellari, saltem propriè Religio, possit tamen appellari Ordo. Quia Ordo, prout in præsenti, solùm significat modum viuendi ordinatum sub certa Regula, & cæremoniis Religionis. Et ita nomine *Ordinis*, à pluribus Summis Pontificibus appellatur. Immò appellari optimè potest, Ordo approbatus ab Ecclesia, cùm approbatus fuerit à Nicolao IV. Innocentio III. Martino V. Sixto IV. & Iulio II. vt fatentur Lezana, & Pellizzarius *locis citatis*. Portell. *de dubiis Regular. verb. Tertiarij*, & Caramuel *loco citato, n.* 2946.

QVÆSTIO IV.

An saltem possit appellari latè, & analogicè Religio, *modus viuendi istorum Tertiariorum, qui vnum, vel duo vota emittunt.*

RESP. quod sic. Quia aliquo modo, nempe imperfectè, & incompletè rationem status Religiosi participant. Sic Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 2. cap. 2. num. 17. &* 18. vbi specialiter loquitur de illis mulieribus Tertiariis, quæ in Hispania *Beatæ* vocantur. Silueira *in tract. de Tertiariis Carmelitarum.* Lezana *tom. 1. p. 2. cap. 14. n.* 7. Pellizzar. *q. 11. cit. n.* 35. & apud ipsum S. Thom. Nauarr. Henriquez, & Lessius.

QVÆSTIO V.

Quot & quales sunt Religiones, quæ habent facultatem recipiendi, & admittendi suos Tertiarios, & Tertiarias.

RESPONDEO dicendum, quod principaliter sunt sequentes, nempe Minorum sancti Francisci, sancti Dominici, S. Augustini, S. Mariæ de Carmelo, Seruitarum, & Minimorum, necnon omnes Religiones Mendicantes, inter quas enumera nostram Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum. Sic tenet, & latè id probat, & confirmat ex multis Bullis Pontificiis, Ioan. Baptista Lezana *tom. 1. part. 2. cap. 14. à num. 8. vsque ad* 13. Legatur.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An Tertiarij, & Tertiariæ dictarum Religionum profiteantur aliquam Regulam ab Ecclesia approbatam?

Respondeo dicendum, quod sic. Nam *Tertiarij Minorum* profitentur Regulam quam illis præscripsit Nicolaus IV. *anno* 2. sui Pontificatus, & continetur in Constitut. *Super montem*, quæ habetur in Bullario *Bulla* 2. & refertur à Casarubio in *Compend. Privileg. Mendicantium. Tertiarij Prædicatorum*, Regulam ab Innoc. VII: approbatam in Bulla quæ incipit, *Sedis Apostolicæ*, quæ est vnica in Bullario Laërtij *tom.* 1. *Tertiarij Eremitarum S. Augustini*, Regulam ab ipso Sancto illis accommodatam, & applicatam. *Tertiarij Carmelitarum*, Regulam ipsorum Fratrum illis à Sixto IV. applicatam anno 1476. in Bulla *Cum atteinta*. *Tertiarij Minimorum*, Regulam S.Francisci de Paula, à Iulio I I. confirmatam in Bulla, *Dudum ad Sacrum*, anno 1506. Et *Tertiarij Ordinis Servitarum*, Regulam à Martino V. pro illis approbatam, quæ habetur in append. Bullarii Laërtii, inter Constitutiones ipsius, *num.* 1. His Regulis etiam adjunguntur particularia statuta à Prælatis Religionum pro dictis Tertiariis facta, quæ statui sæcularium, & Ordini aliquo modo Religioso, quem profitentur, apta, & accomodata censentur. Sic omninò Lezana loco citato, *n.* 15. Lege Caramuelem *loco cit. à num.* 2946. *pag. mihi* 161.

QVÆSTIO VII.

An Præfati Tertiarij habeant proprium etiam modum profitendi?

Respondeo. cùm Lezana *loco cit. num.* 17. quod sic. Nam *Tertiarij Minorum*, juxta prædictam Nicolai IV. Regulam, promittunt se divina præcepta servaturos, ac etiam satisfacturos, vt convenit de transgressionibus, quæ contra huoc vivendi modum commiserunt, cùm interpellati fuerint, & ad Visitatoris voluntatem. *Tertiarij Dominicanorum* ex Bulla Innocentii VII suprà relata, habent peculiarem modum profitendi, nempe de cætero vivere secundum formam, & Regulam Ordinis de Pœnitentia B. Dominici. *Terciarij Servitarum* habent suum peculiarem modum profitendi, à Martino V. in Bulla relata illis præscriptum. *Tertiarij Carmelitarum* profitentur Regulam Ordinis sicut alii Fratres, & Moniales, excepto quod votum Paupertatis non emittunt. *Tertiarij Minimorum* promittunt emendate in melius vitam, & mores suos. Sic ille: Necnon Pellizzarius *cap.* 3. *cit. q* 11. *verf. Quod si queras, num.* 37. Lege etiam Peyrinum *tom.* 1. *privileg. Minim. inter Constitut. Iulij II. num.* 18. Caramuelem *loco cit. num.* 2051.

QVÆSTIO VIII.

An Tertiarij Carmelitani emittant aliqua vota in sua professione?

Respondeo ex nuper dictis: Emittere duo, nempe Castitatis, juxta eorum statum, & Obedientiæ ad Superiores Religionis, eus scilicet, quibus prædictorum Tertiariorum cura commissa est. Ita referunt Ioan. Silveira *in tract. de Tertiariis Carmelitarum*, & ex illo Lezana *loco cit. num.* 17. & 18. Pellizzarius *num.* 37. Ex quo constat, teneri hujusmodi Tertiarios prædicta vota simplicia fideliter observare sub speciali obligatione.

QVÆSTIO IX.

An etiam tertiarij S. Francisci in sua professione verè emittant votum de observandis Decalogi præceptis?

Affirmandum videtur. Quia hujusmodi Tertiarii promittunt se divina præcepta servare, &c. Sed verbum *Promitto*, promissionem veram significat, vt constat; illo enim vtuntur multæ Religiones dum vota essentialia emittunt; ergo. Propter hoc ita censuere olim quidam non indocti viri, quos tacitis nominibus refert Prado *cap.* 31. *de voto q.* 2. §. 3. *num.* 18.

Sed vt quid verum respondeo negativè. Sic enim docuit R. P. Generalis Seraphici Ordinis in quodam speciali de hoc dubio tractatu, in quo tanquam certum docet, professione Tertiariorum non induci novam obligationem peccati mortalis, aut circumstantiæ variantis speciem, aut notabiliter aggravantis. Qui probat: Tum quia hæc fuit intentio S. Francisci, qui illius tertii Ordinis fuit Fundator. Tum ex declaratione Capitulorum Generalium sui Seraphici Ordinis; & ex traditione immemoriali indubitata in toto Ordine; & denique ex gravissimis Theologis Vniversitatis Salmanticensis, & Complutensis.

Vnde ad fundamentum contrariorum dicendum; quod illud verbum *Promitto*, quo Tertiarij vtuntur in sua Professione, licet sumptum in rigore significet promissionem: at minimè in præsenti, quia ex parte intentionis non tam Pontificum hunc modum vivendi approbantium, quàm profitentium, necnon & Prælatorum Regularium, in quorum manibus hujusmodi Tertiarij profitentur, non habet vim voti, nec inducit obligationem ad culpam; sed indicat solùm propositum faciendi ea quæ promittuntur: ita vt *promitto*, in præsenti casu idem sit ac *propono*: vel si indicat aliquam promissionem, talis promissio est communis, & generalis, similis ei quæ fit in Baptismo de non peccando, quàm certum est, non inducere specialem obligationem voti. Sic Pellizzar. *loco citato, num.* 37. ex Portellio *in dub. Regular. verb. Tertiarij, num.* 5. Peyrinus *tom.* 1. *Privileg. constitut.* 18. *Iulij II.* & Lezana *suprà, num.* 18. & 19. Legantur etiam Prado *loco citato*, vbi alias responsiones refert. Caramuel *loco citato, num.* 2051.

QVÆSTIO X.

An saltem Tertiarij S. Francisci de Paula, emittant in sua professione aliquod votum?

Affirmarunt etiam olim nonnulli, vt indicat Peyrin. loco cit. Quorum fundamentum (jam tactum, & solutum) erat, quia videlicet, promittunt Deo vitam in melius commutare, & præcepta

Regulæ observare, iis verbis: *Promitto Deo omnipotenti, totique Curiæ Cœlesti, & tibi Patri, mores meos ac vitā meam in melius emendare, & Ordinis Minimorum utriusque sexus fidelium Regulæ per S. D. N. Iulium Papam II. confirmatæ, salutifera præcepta pro posse observare, & Fratri Francisco de Paula, suisque Successoribus ejusdem Ordinis Minimorum Generalibus Correctoribus pro tempore existentibus obedire, necnon prædictæ Regulæ salubribus consiliis, ac monitis me conformare, & prædicti Ordinis honorem, & utilitatem fideliter procurare.* Hæc est forma horum Tertiariorum profitendi.

Sed tanquam verum respondeo: Neque hos in sua Professione votum aliquod emittere. Sic docet Peyrinus *loco cit.* vbi ita ait: Hæc difficultas valde torsit aliquando Doctissimorum virorum ingenia, vt videre est apud Sousam *in tract. speciali* de hac re. Nos facilè respondemus, in Regulis nostris institutis à B. P. N. nihil mandari ad culpam, neque etiam venialem obligans, præter quatuor vota, vt patet ex Correct. *num. penult.* Cùm igitur hic nullum sit ex dictis quatuor votis, clarè patet, nullum adesse peccatum. Obligatio enim, quæ inducitur dictis Tertiariis in tantum est, in quantum colligitur ea mente Institutoris eos obligare voluisse. Et patet etiam ex forma Professionis, quæ cautissima: promittunt enim salutifera præcepta pro posse observare. Ad rationem itaque dubitandi respondeo, illud *Promitto*, non significare votum, sed propositum. Sicut quando quis promittit Confessario se emendare, vel tale peccatum non ampliùs facere, promissio illa non inducit communiter novam obligationem, ita vt si illud peccatum deinde committat, reus sit promissionis, sed solummodo dicit propositum vitam in melius emendandi, & illud peccatum ampliùs non faciendi. Hæc omnia Peyrinus, necnon Lezana *n.* 17. Pellizzar. *num.* 37. *citato.* Qui idem, & à fortiori; docent de Tertiariis Dominicanorum, Servitarum, & D. Augustini.

QVÆSTIO XI.

An sit necessarium simpliciter, quod Tertiarij Carmelitarum prædicta vota, Castitatis videlicet, & Obedientiæ in sua Professione emittant?

Respondeo quod non. Quia alii Tertiarii Prædicatorum, Minorum, aut Minimorum minimè talia vota emittunt: ergo Carmelitarum Tertiarii ad id minimè tenebuntur, nisi casu quo alicubi ex vsu Ordinis id faciant. Sic Lezana *loco citato, num.* 18.

QVÆSTIO XII.

An Tertiarij peccent, saltem venialiter, transgrediendo Regulam suæ Professionis?

Affirmandum videtur. Quia Religiosi transgrediendo Regulam, multoties venialiter delinquunt, vt probat Lezana *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 7. præcipuè à *n.* 6. ergo & Tertiarii ita peccabunt, si profiteantur eandem Regulam, vt multi faciunt.

Sed vt certum respondeo, nec istos peccare, adhuc venialiter, transgredientes suam Regulam. Quia vt constat ex dictis *quæst.* 9. Profitentes illam non intendunt se ad culpam vllam obligare (quod secus faciunt Religiosi.) Adde, quod Regula Nicolai IV. quam Tertiarii Minorum profitentur, nec ad veniale obligat illos, vt dicunt Portel. & Barbosa, quos sequitur Lezana *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *n.* 20. Idem exprimitur clarè ab Innocent. VII. Regula datā Tertiariis Dominicanorum, & docet D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 9. *ad* 1. & ex illo Prado *c.* 21. *de voto, q.* 2. §. 3. *in fine*, & Lezana *loco citato.* Qui idem dicit de Tertiariis aliorum Ordinum. Peccabunt tamen graviter illi, qui in sua Professione aliqua vota emittunt, si contra ea delinquant, & consequenter tenentur illam circumstantiam in Confessione explicare, vt constat ex dictis *quæst.* 8. & docet Lezana *n.* 19. Legatur Bordonus *de Profess. Regulari, cap.* 2. *num.* 84.

QVÆSTIO XIII.

An Tertiarij, vel Tertiariæ debeant professionem facere in manibus alicujus Superioris eorum Ordinum?

Respondeo tanquam certum dicendum, quod debeant illam facere in manibus alicujus Superioris eorum Ordinum, vel habentis ab illo auctoritatem. Sic colligitur clarè tum ex Regula Nicolai IV. pro Tertiariis Minorum, & ex Bulla Sixti IV. pro Tertiariis Carmelitarum. Et ex Bullis Innoc. VII. & Martini V. pro Tertiariis Prædicatorum, Augustinianorū, & Servitarum. Tum ex decreto S. Congregat. Episcopor. & Regular. dato 20. *Decemb.* 1616. vbi de Tertiariis mulieribus loquendo, ita dicitur: Tertiarias mulieres ad Habitum tertiæ Regulæ recipere licet. Superioribus Regularibus sufficienti facultate ad id à Sede Apostolica suffultis (Capucinis exceptis) atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinet. Sic Congregatio, vt ex aliis refert Barbosa *in Collect. Apostolic. decis. verb. Tertiarii, & Tertiaria, collect.* 700. Et quamvis expressè in his locis non fiat sermo de Professione, sed de admissione; quia tamen principalior admissio fit in Professione, ideò de illa videntur intelligenda. Sic Lezana *cap.* 14. *cit. num.* 21. & 29.

QVÆSTIO XIV.

An Professionem Tertiariorum, vel Tertiariarum debeat præcedere aliquod tempus probationis, ad modum Novitiatus?

Respondeo quod sic. Quia sic præscribitur in Regula Nicolai IV. data Tertiariis Minorum, ibi: *Post unius anni spatium cum aliquorum fratrum consilio recipiatur.* Ex quo colligitur idem esse dicendum de Tertiariis aliorum Ordinum, cùm illi ad instar Tertiariorum Minorum sint instituti. Sic Lezana *cap.* 14. *citato, n.* 22. & Caramuel *part.* 8. *Theol. Regularis, n.* 2050. *pag. mihi* 166.

An autem hic annus Noviciatus debeat esse integer? Negat Bordon. *de Profess. Reg. c.* 6. *q.* 2. *n.* 10.

eo

eo quòd Tertiariorum Ordo non sit Religio. Ita ille, & Barbos. Tamburin. & Riccius apud illum.

Sed meliùs Respondeo cum Caramuele vbi suprà, n.2050. debere esse integrum. Tum quia sic præscribitur in eorum Regula. Tum etiam, quia non ita liquidò possunt cognosci mores hominis in sua domo manentis, ac cognoscerentur si degeret in communitate: at sic est, quod Novitio degenti in communitate est necessarius annus integer; ergo à fortiori degenti in sua domo.

QVÆSTIO XV.

An omnes fœminæ indiscriminatim possint ad habitum Tertiariorum admitti?

Respondeo, quod non. Nam ex decreto S.Congregationis, sex præcipuè debent habere qualitates, & conditiones. *Prima* est, quod sint probatæ vitæ, ac bonis moribus prædita. *Secunda*, quod sint in ætate saltem quadraginta annorum constitutæ. *Tertia*, quod habeant de proprio vnde sufficienter vivere possint. *Quarta*, quod non habitent cum aliis viris, quàm cum consanguineis, vel affinibus in primo tantùm gradu. *Quinta*, quod recipiantur, impetrata prius ab Ordinario loci licentia, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis, prævio examine diligenti, sibi constiterit. *Sexta*, quod in Habitu deferendo omnino à velo supra caput, à pectorali, & à patientia abstineant. Hæc ex Decreto S. Congreg. *quæst.* 13. *citato*, ex quo sic tenent Lezana *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 40. Pellizzarius *loco citato*, *tract.* 1. *cap.* 5. *quæst.* 11. *num.* 40. & Barbosa vbi suprà.

QVÆSTIO XVI.

An defectus harum qualitatum irritam faciat receptionem, seu Professionem prædictarum mulierum?

Respondeo, quod non. Tum quia in multis locis Hispaniæ non servatur dictum decretum, quoad aliquas conditiones in ipso contentas. Tum etiam, quia in dicto Decreto nec apponitur clausula irritatoria, nec vtitur verbo, *non possint admitti*, aut simili; sed *non admittantur*, *aut recipiantur*: Ergo. Sic sentit Lezana vbi suprà, *num.* 40. qui tamen addit, transgressores horum decretorum peccatum committere. Sed ego superaddo id esse verum, vbi talia decreta recepta sunt.

QVÆSTIO XVII.

An fœminæ conjugatæ possint admitti ad habitum Tertiariarum sine suorum conjugum licentia?

Respondeo, quod non. Quia ita præscripsit Nicolaus V. in sua Regula, his verbis: *Mulieribus verò viros habentibus (nisi de ipsorum licentia, & consensu) non pateat ad consortium dictæ Fraternitatis ingressus.* Sic ibi, *cap.* 2. *fine*, & tenet Caramuel ibi, *num.* 2053. Qui contrà dicit de vitis, qui cùm sint caput familiæ, non debent ab vxoribus licentiam implorare in materia, quæ illæso matrimonii vinculo servari potest, sed hoc vt constat ex dictis suprà *disp.* 16. §.7. *quæst.* 143. adhuc non est admittendum.

QVÆSTIO XVIII.

An Beatæ nostri Ordinis possint deferre patientiam, seu scapularium, quam deferunt Moniales ejusdem Ordinis?

Negandum videtur ex Decreto S. Congregationis, vt constat ex sexta conditione *quæst.* 15. assignata.

Sed respondeo dicendum: Posse patientiam ad instar Monialium nostrarum ferre. Quia sic tenuit & tenet vsus, & consuetudo in nostra Hispania. Sic loquendo de Beatis sui Ordinis, tenet Lezana *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 40. vbi hæc habet: Quoad id tamen de patientia, quæ prohibetur deferri à mulieribus Tertiariis, quod attinet ad Pinzochetas, seu Beatas nostri Ordinis, videtur limitandum, vt scilicet non illam deferant eo modo, quo Fratres, ac Moniales Ordinis; sed breviores, & strictiores. Cum enim dicta Patientia sit proprius Habitus Ordinis nostri, & ex concessione Summorum Pontificum prædictis Pinzocheris, seu Beatis, Habitum Ordinis communicare possimus, credendum est, S. Congregationem non voluisse, vt abstinerent omninò à tali patientia, sed solùm modo dicto. Vnde Gavantus *in Man. Episcop. verb. Tertiary*, notat, ideò appositam esse hanc legem à Sacra Congregat. circa mulieres Tertiarias, *ne videantur esse Moniales*. Consonat alia declaratio S.Congregationis apud Barbosam *in Collect. Bullar. verb. Confratres*, vbi asseritur, posse confratribus sæcularibus concedi Habitum patientiæ, quæ solis Religiosis propriè convenit. Si enim Confratribus id conceditur, multò potiori Tertiariis concedi debet, qui magis accedunt ad statum Religiosum.

QVÆSTIO XIX.

An Tertiarij (præcipuè Minorum) seorsim viventes, subsint Prælatis suorum Ordinum, non solùm quoad vim directivam, sed etiam quoad coactivam?

Affirmativam sententiam tenere videtur Lezana *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 20. ibi: Declarant tamen Innocent. VII. & Martin. V. in Regulis relatis, immò & Nicolaus IV. etiam in Regula addita, obligari Tertiarios ad sustinendam pœnam illis infligendam à Superioribus, propter transgressionem Regulæ: quod idem dicendum de aliis Tertiariis. Hæc Lezana.

Sed omninò Respondeo, non subesse dictis Prælatis, nisi solùm quoad vim directivam. Sic Portell. *in dub. Regul. verb. Tertiarij*, *num.* 6. Hæc dicens: Prælati Minorum supra hos Tertiarios viventes extra communitatem, non habent vim coactivam, habent solùm vim directivam, per quam possunt illos docere, ac dirigere, non punire. Ac proinde, si tales Tertiarii Prælatis Minorum non paruerint, quoad hanc vim directivam, non peccabunt venialiter,

liter. Sic ille ex Rodrig. *tom.* 3. *q.* 69. *art.* 1. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 31. *vers. Addit Portel. num.* 38. vbi addit, non dissentire ab isto Authore Lezanam, cùm hic loquatur loco citato de pœna salutari pro foro conscientiæ; Portel. verò de pœna vindicativa pro foro externo. Certè Lezanam docere idem omnino quod Portel. docet, & expressè prospicitur ex iis, quæ docet *num.* 31. vbi citat Portellium pro se loco à nobis suprà allegato: ideoque benè explicatur à Pellizzario vbi suprà, ne sibi contrarietur.

QVÆSTIO XX.

An saltem Tertiarij in communi viventes subjiciantur, etiam quoad vim coactivam, Prælatis Ordinum?

RESpondeo quod sic. Quia cum isti sint à jurisdictione Ordinarii, & sæculari exempti, necessariò debent subjici jurisdictioni Prælatorum Ordinum, ne dicantur sub nullius jurisdictione esse. Et ita possint illos corrigere, & punire, etiam in foro externo. Et privare illos habitu Ordinis, si opus fuerit, vt docet Portell. *loco cit. n.* 16. his verbis. Potest Generalis, & Provincialis Minorum, & illorum Vicarii, privare Habitu suo suos Tertiarios extra Congregationem viventes, si id qualitas excessus postulaverit. Sic ex Compend. *verb. Tertiarij*, §. 8. Portellius.

QVÆSTIO XXI.

An Tertiarij, vel Tertiariæ, sint apostatæ, si à suo statu in perpetuum recedant?

RESpondeo dicendum: Quod non sint. Sic Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 8. *n.* 6. ita dicens: Quartò deducitur, non esse apostatas mulieres, quas vulgò vocamus *Beatas* Tertij Ordinis D. Francisci, & D. Dominici, si ab eo statu recedant in perpetuum, matrimonioque copulentur, contra vota Castitatis, Paupertatis, & obedientiæ emissa, &c. Quia illa (inquit) Beatarum Congregatio non est approbata à Sede Apostolica, tanquam Religio, nec per ea vota constituuntur in statu verè Religioso: at apostasia hæc est recessus à statu verè Religioso: ergo. Sic ille, ex Bañesio 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *dub.* 1. *concl.* 1. & Aragonio ibi, *dub. vnico de apostasia à Religione.* Quorum licèt amplectatur doctrinam, non verò eorum, quam tradunt, rationem. Lezana *etiam tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *num.* 23.

QVÆSTIO XXII.

An ad minus peccent mortaliter, si ab illo statu recedant?

RESpondeo dicendum, quod sic tam, casu quo, emisso Castitatis voto, Matrimonium contrahant, quàm casu quo Habitum dimittant, si illum in Professione gestare semper voverunt. Quia in vtroque casu graviter contra vota delinquunt. Sic Lezana *loco citato.*

QVÆSTIO XXIII.

An Tertiarij sint, & debeant dici personæ Ecclesiasticæ?

AFfirmandum videtur ex dictis. *Primò*, quia tales personæ sunt annexæ Ordinibus a Sede Apostolica approbatis. *Secundò*, quia eorum institutum est Ordo, & approbatus. *Tertiò*, quia mutant statum, & Habitum, ac traditam sibi Regulam approbatam observant. *Quartò* denique, quia illos appellare videtur Ecclesiasticas personas Sixtus IV. in Bulla *Sacro-Sancta*, edita pro Tertiariis Dominicanis: ergo, &c.

Sed tanquam certum respondeo dicendum, quod Tertiarii dicendi sunt simpliciter, & absolutè personæ sæculares; secundum quid verò, & aliquo modo, personæ Ecclesiasticæ. *Prima pars* probatur, Quia Pontifices, Tertiariorum Congregationem, seu Ordinem sæcularium, vel laïcorum appellant. Hi sunt Paulus II. in Bulla, *Exposcit vestra, data anno* 1470. & Leo X. in Bulla *Dum intra mentis, data* in Concil. Lateranensi, 19. *Decemb.* 1516. vbi eos ad onera, quæ laïcis incumbunt, perferenda teneri, & in foro sæculari coram judicibus sæcularibus conveniri posse, declaravit. Quod non fecisset, si sentiret illos esse absolutè personas Ecclesiasticas.

Secundam verò partem probant tantum argumenta facta in principio quæstionis pro affirmativa. Sic Lezana *cap.* 14. *cit. num.* 25.

QVÆSTIO XXIV.

An viri Tertiarij collegaliter viventes, aut cum Claustralibus habitantes, potiantur privilegiis, quibus Fratres Religionis, cujus sunt Tertiarij, fruuntur?

RESpondeo vt certum, quod sic. Quia ita concessum est illis à multis Summis Pontificibus, vt testatur Lezana *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 14. *à num.* 27. *& tom.* 2. *verb. Tertiarij, & Tertiaria, num.* 1. Pro quo advertit Tertiarios tripliciter vivere posse, nempe *collegialiter, cum claustralibus*, & *in propriis domibus*. *Collegialiter* dicuntur vivere, qui in aliqua communi domo, aut Collégio, sub habitu, & Regula Tertiariorum, non tamen vt Religiosi vivunt. *Cum claustralibus* autem dicuntur vivere, qui sub Regula, & Habitu Tertiariorum tantum, cum Religiosis morantur. Illi tandem dicuntur *In propriis domibus habitare*, qui sive in propriis, sive in alienis domibus, sigillatim tamen, seorsim, & separatim ab aliis Tertiariis vivunt, quales sunt multi, præsertim in Hispania, & Italia. Hæc ille. Lege Peyrin. *tom.* 1. *constit.* 4. *Sixti IV.* §. 7.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXV.

An etiam viri Tertiarij, qui sigillatim in propriis, vel alienis domibus habitant, potiantur dictis Fratrum privilegiis?

Respondeo, quod non: quia vt viri Tertiarii privilegiis, quibus fruimur Fratres Ordinis, cujus sunt Tertiarii, fruantur, requiritur quod collegialiter vivant, aut cum Claustralibus habitent. Id enim colligitur ex Bulla Leonis X. lata in Concil. Lateran. & Decretis Sacrarum Congregationum, vt cum multis docet Lezana *tom. 2. part. 2. cap. 14. n. 30. & seqq. & tom. 2. verb. Tertiarij, n. 1.* Peytin. *loc. cit.* vbi *n. 38.* refert quandam declarationem Sac. Congreg. Cardin. Concilii Trident. Interpretum, sic ad quædam consulta respondentis: *Fratres Tertiarios, Mantellatas, Corrigiatos, aliosque similes ita demùm Ordinis, cujus tertiæ Regulæ Habitum assumpserunt, privilegiis potiri, & ab Ordinarij jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, seu cum Claustralibus habitent, & mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expressè voto, & sub dicto Habitu vitam traduxerint.* Quemadmodum cavetur constitut. Concilii Lateran. sub Leone X. quæ habetur sess. vndecima, fine. Hæc Sac. Congregatio.

QVÆSTIO XXVI.

An saltem fœminæ Tertiariæ, seu Beatæ, quæ in propriis domibus morantur, gaudeant omnibus privilegiis, quibus fruuntur Tertiarij collegialiter viventes?

Negandum videtur: quia viri Tertiarii viventes sigillatim, & in propriis domibus, non gaudent dictis privilegiis: ergo nec fœminæ sic viventes illis debent gaudere. Sed nihilominus

Respondeo vt certum: gaudere, dummodo virginalem, cœlibem, aut castam vidualem, expressè voto, & sub Habitu Religionis vitam traducant. Quia id eis conceditur à Leone X. vt nuper vidimus. Et sic tenent Lezana *locis cit.* Peytinus *tom. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 7. n. 36.* Portell. *in dub. Regul. verb. Tertiarij, num. 7.*

Nec obstat ratio dubitandi. Respondetur enim negando consequentiam: quia his fœminis expressè id concessit Leo X. & negavit viris. Nec mirum (inquit Portell.) quia viri Tertiarii viventes extra communitatem, non promittunt castitatem, sed solùm vovent mandata Dei modo suprà exposito. At istæ Tertiariæ vovent in particulari castitatem, non conjugalem, sed absolutè, & manent cum Habitu Ordinis, & sub obedientia Prælatorum, & hoc est verum, etiamsi non voveant obedientiam, & paupertatem, sed solam castitatem. Sic ille. Sed pro majori hujus responsionis declaratione, sit

QVÆSTIO XXVII.

An sub illo voto simplici castitatis, quod emittunt dictæ Fœminæ Tertiariæ, includantur alia duo, nempe obedientiæ, & paupertatis?

Affirmarunt aliqui, quos suppressis nominibus refert Peytinus *loco citato, n. 37.* dicentes, quod per hoc Leo X. in dict. Concil. Lateranensi concesserat præfatis fœminis tale privilegium, & exemptionem.

Sed jam vt certum respondeo, non includi, nec ob id revocatum esse dictum privilegium exemptionis, concessum illis à Leone X. *loco citato.* Sic habetur in Decreto Congregationis *quæst. 24.* adducto, vbi verbis suprà adductis sequentia adjunguntur verba: *Hoc autem mulierum voto alia duo, scilicet paupertatis, & obedientiæ, nequaquam includi. Quinimò hujusmodi, si vitam virginalem, aut cœlibem simpliciter, expressèque voverint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes, supradictis privilegiis Ordinis, cujus tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarij jurisdictione frui debere, quemadmodum idem Leo postea declaravit constit. edita 1. Martij, anno 1518.* Hæc Sac. Congregatio, vt refert ex Sousa Peytinus *loco cit. n. 38.* Lege Lezanam *tom. 1. & 2. loc. cit.*

DISPVTATIO XLI.

De voto, & juramento purè conditionali.

QVÆSTIO PRIMA.

An in omni juramento, & voto inveniantur aliquæ conditiones generales?

Respondeo, quod sic. Quia in omni juramento, & voto, etiam absoluto, reperiuntur, eo quòd sint illis intrinsecæ. Sic docent omnes Doctores, præcipuè eximius inter illos, P. Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 2. de juram. c. 34. & lib. 4. de voto, c. 17.* Azor. *tom. 1. Instit. Moral. lib. 11. cap. 15. q. 9.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 38. n. 2.* Qui omnes consequenter docent, ob has conditiones minimè dici juramentum, aut votum conditionale, sed absolutum. Legatur Suarez *cap. 34. cit. n. 10.*

QVÆSTIO II.

Quænam sint hæ conditiones generales, quæ in omni juramento, & voto reperiuntur?

Respondeo dicendum, quod hujusmodi conditiones generales, quæ in omni juramento, & voto promissorio includuntur, licèt non exprimantur, ad tres, vel quatuor reduci solent. *Prima est, si potuero*

tutro (in qua includitur, quod res non mutentur notabiliter) quia nemo obligatur ad impossibile. Et hæc conditio sumitur *ex cap. Quemadmodum, & cap. Querelam, de jurejur. Secunda est, si mihi licuerit.* (Ubi involuitur, *si Deo placuerit.*) Quia juramentum, seu votum, non potest esse vinculum iniquitatis. Et quia quod licitè fieri non potest, non censetur homini possibile simpliciter, *cap. Faciat homo, 22. q. 2. Tertia est, nisi Prælatus aliud disposuerit, aut abstulerit obligationem.* Legantur Suarez, Azor, & Fagundez *locis citatis.*

QVÆSTIO III.

Quotuplex est conditio particularis conditionata, quæ juramentum, & votum, cui adjungitur, verè, & simpliciter facit conditionatum?

RESpondeo, quod multiplex. Namque primis, conditio particularis apposita in juramento, & voto, aliquando est affirmativa, & est illa quæ adjicitur per affirmationem, & in faciendo consistit, ut *si Deus mihi, vel patri, vel amico, &c. salutem concesserit, juro, & voveo me ingressurum Religionem, aut tantum eleemosyna pauperibus daturum, &c.* aliquando verò est negativa, & est illa, quæ per negationem adjicitur, & consistit in non faciendo: vt, *Si vindictam de tali injuria non sumpsero, aut Si castitatem non servavero, juro, vel voveo me facturum hanc, vel illam rem.*

Secundò. Conditio, alia est de præsenti, alia de præterito, alia de futuro. *De præsenti,* vt *Si pater meus modò vivit, juro, vel voveo talem rem. De præterito: Si pater meus heri vixit, juro, vel voveo, &c.* & hujusmodi conditio de præsenti, & de præterito, voto, aut juramento apposita, non reddit votum conditionale, quia non suspendit ejus obligationem, vt infrà dicemus *q. 6.* ac proinde de his conditionibus non est sermo in præsenti, sed de tertia, nempe conditione de futuro, quæ propria est, cùm consensum, & obligationem suspendat: vt, *Si navis ex India venerit. Si pater meus hoc fecerit, &c. juro, aut voveo me facturum talem rem.*

Tertiò. Conditiones de tempore futuro, aliæ sunt necessariæ: vt, *si cras sol orietur.* Aliæ impossibiles: vt, *si cœlum digito tetigeris.* Aliæ contingentes: vt, *si navis portu solverit tali die.* Et hæ, aliæ sunt honestæ, aliæ turpes. Et ex turpibus, quædam sunt contra substantiam voti, aut juramenti; aliæ non contra voti, & juramenti substantiam. In hoc conveniunt omnes. Legantur Sanchez *lib. 4. de voto, cap 23. n. 2.* Bonac. *disp. 4. q. 2. de voto, puncto 2. n. 3.* Palaus *disp. 1. de voto, puncto 17. n. 1.* Fagundez *lib. 2. in Decal. cap. 28. n. 4.* Qui legendus est attentè, propter defectum aliquorum verborum ex incuria Typographi omissorum.

QVÆSTIO IV.

Quod sit votum, aut juramentum purè conditionale?

RESpondeo, quod votum, aut juramentum conditionatum, est illud, quod suspendit consensum, seu obligationem, quantum ad actualem executionem, quousque ponatur in esse conditio apposita. Sic Raph. de la Torre 2. 2. q. 88. *art. 3. disp. 11. n. 1.* Quod alio, non dissimili modo definiunt illud Sanchez, & ex illo Trullench, & Fagundez, dicentes, quod votum conditionale fit, quando consensus in rem promissam non est statim perfectus, & absolutus, sed est suspensus, & pendet ex futuro conditionis eventu, & communiter fit per particulam *si*, vt si quis morbo oppressus dicat, *Iuro, aut voveo Religionem, si incolumis evasero.* Tunc enim non habet statim animum, & consensum absolutum, & deliberatum ingrediendi Religionem; sed suspendit illum vsque ad eventum contingentem futurum propriæ salutis; quia in eo voto, juramentove promissorio, nec voluntas fertur directè in Religionem, aut rem promissam, sed in incolumitatem, quam optat obtinere, media illa voti, aut juramenti obligatione, nec consensus statim est absolutus, & perfectus, sed imperfectus tantùm, & à futuro eventu pendens. Lege Sanchez *lib. 4. c. 23. n. 1.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 17. n. 1.* & Fagond. *lib. 2. c. 28. n. 5.*

QVÆSTIO V.

An semper quod quis jurat, aut vovet, adjecta particula si, faciat aliquando juramentum, aut votum conditionatum?

RESpondeo, quod non. Nam aliquando hæc particula *si*, facit eundem sensum, ac particula *quando*: atqui quando fit juramentum, aut votum, per particulam *quando*, tunc non est verè juramentum, aut votum conditionale, sed absolutum, vt constat in emissione hujus juramenti, aut voti: *Quando hoc, vel illud evenerit, voveo, vel juro me ingressurum Religionem:* ergo. Major constat. Nam si votum, aut juramentum his verbis fiat: *Si pater meus obierit, voveo, aut juro me ingressurum Religionem,* tunc particula *si*, eundem sensum reddit ac particula *quando*, & facit hunc sensum: *Quando pater meus obierit, ingrediar Religionem:* sed hoc juramentum est absolutum cum determinatione temporis ad exequendum illud: ergo. Sic Sanchez *n. 1. cit.* Trullench. *num. etiam 1.* & Fagundez *n. 6. & 7.*

QVÆSTIO VI.

An votum, aut juramentum factum sub conditione quacunque de præterito, vel præsenti, sit conditionatum?

RESpondeo, quod non, sed absolutum omnino. Quia conditio propriè dicta suspendit consensum, seu contractum ex incerto eventu, vt suprà est habitum: sed conditio de præterito, vel præsenti, neutrum suspendit, vt suprà *q. 5.* est habitum: ergo. Sic Sanchez *lib. 5. de matrim. disp. 6. n. 1. & lib. 4. Decal. c. 23. n. 4.* Azor *tom. 1. lib. 11. c. 15. q. 9. vers. Tertiò.* Trullench. *n. 2.* Tamburin. *lib. 3. in Decalog. c. 12. §. 6. n. 1.* vbi ita ait: Si votum fiat sub conditione præterita, vel præsenti quacunque, vel sub conditione futura necessaria: vt, *Voveo jejunium, si pater meus mortuus est, si nunc vivit, si cras orietur sol,* non suspenditur voti obligatio, posita veritate conditionis, quia conditio habetur pro adimpleta, adeoque habetur, ac si hujusmodi votum purè, seu sine conditione emissum fuisset. Sic ille, & omnes. Lege dicta à nobis *2. p. tract. 9. de matrim. disp. 8. q. 2.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VII.

An etiam votum, aut juramentum factum sub conditione necessariâ temporis futuri, sit etiam absolutum?

NEgabunt qui docent, conditionem extrinsecam necessariò eventuram adjectam matrimonio, reddere illud conditionale, suspendereque consensum: vt, *contraho tecum, si cras sol orietur:* ac proinde non esse matrimonium, donec conditio impleatur. Ita sentiunt apud Sanchez, Glossa *in cap. Per tuas, de condit. appos. verb. Præsumendum*, & ibi Ioan. Andr. *n.7.* Antoninus, & Anchar. *fin.* Speculator *tit. de condit. appos. n.8.* & Angel. *Matrimonium 3. impedim. 3. initio.*

Sed iterum vt mihi certum respondeo, esse absolutum tale votum, aut juramentum, & statim perfectè obligans: quia cum ea conditio sit necessariò eventura, habetur statim pro impleta, & consequenter non suspendit voti valorem, cùm non suspendat consensum, nisi aliàs vovens, aut jurans expressè intendant illum suspendere vsque ad conditionis eventum. Sic D.Thom. D.Bonav. Palud. & alii vsque ad viginti & septem Doctores, quos refert Sanchez *lib. 5. de matrim. disp. 6. n. 2.* quibus addidimus vbi suprà, *disp. 8. de matrim. q. 3.* Basilium, Valentiam, Bonac. Rebellum, & Paulum, & nunc addo ipsummet Sanchez *lib. 4. Decal. c. 23. n. 5.* Tambur. *q. 6. citat.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 27. n. 3.* Fagundez *lib. 2. c. 28. n. 13.* Qui bene cum Sanchez notat, quod cùm Doctores dicunt, hujusmodi vota, & juramenta statim obligare, non intelligendi sunt, quasi illa dies, in qua fiunt, sit terminus vltimus, & præfixus exequendæ obligationis talis voti, aut juramenti; sed solùm volunt, tunc incipere obligare, eo prorsus modo, quo vota absoluta, quibus nullus præfixus est terminus.

QVÆSTIO VIII.

An saltem sit conditionatum votum, vel juramentum factum sub conditione necessariâ futuri temporis, casu quo vovens, aut jurans voto, aut juramento tempus præfinit, vt Voveo, aut juro me ab hinc vno anno castitatem servaturum, si sol cras oriatur?

REspondeo dicendum, quod tunc tale votum, aut juramentum sit conditionatum, & ideò non tenetur vovens, aut jurans servare castitatem ratione voti, vel juramenti, donec annus labatur. Non quia conditio consensum suspendat, non enim illum suspendit, sed statim est juramentum, vel votum absolutum, & perfectum: sed quia dies executioni præfinita est, & ita vsque ad illam diem non obligat, sicut non obligaret ea conditione necessaria non adjecta. Sic Sanchez, & ex illo Trullench. *locis citatis*, Fagundez *n. 15.* Qui secus dicunt, casu quo tempus soli conditioni adjiciatur: vt, *Voveo castitatem, si sol manè, vel ab hinc vno anno oriatur.* Tunc enim, cùm conditio sit necessaria, habetur pro non adjecta, & ideò votum statim obligat.

QVÆSTIO IX.

An votum, vel juramentum factum sub conditione impossibili; vt, Si digito cœlum tetigero, voveo, aut juro castitatem; *sit validum, & statim obliget, eo quòd talis conditio habeatur pro non adjecta?*

AFfirmant aliqui Doctores *ex c. finali, de condit. appos.* vbi decernitur in favorem matrimonii, quod conditiones impossibiles, & turpes in eo appositæ, habeantur pro non adjectis. Et ideò nos *tom. 2. tract. 9. de matrim. disp. 8. q. 6.* cum communi diximus, validum esse matrimonium contractum sub conditione impossibili: vt, *contraho tecum, si cœlum digito tetigeris:* at votum, & juramentum est favorabilius: ergo. Ita tenent Philiarcus *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 21.* & alii.

Alii dicunt, in foro externo eam conditionem impossibilem pro non adjecta haberi; & ita ea vota, & juramenta valida judicari, secus autem in foro interno. Ita Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 15. q. 9. vers. Tertiò*, ibi: Conditio, quæ vel natura est impossibilis, vel lapsu temporis effecta est talis, in foro quidem exteriori pro non adjecta habetur: at in interiori nullum est votum ea adjecta conditione: vt, *si Titius voveat, si cœlum manu tetigeris, si mare totum ebiberis*, &c. votum est irritum, & inane. Ita Azor. Quem citat, & sequitur Sayrus *in Clavi Regia, lib. 6. cap. 8. n. 5.*

Sed probabiliùs respondeo, conditiones impossibiles in juramentis, & votis in vtroque foro non haberi pro non adjectis, sed nihilominus non obligare, sed irritum omnino reddere juramentum, & votum. Ratio est, quia promittens aliquid sub conditione, non vult se obligare, nisi ea existente: ergo quando conditio nequit existere, non manebit obligatus: ergo irritum omnino est tale votum, aut juramentum. Sic Ricard. *in 4. dist. 38. art. 1. q. 1. ad 2.* & ibi Palud. *q. 3. art. 2. concl. 1. n. 13.* Supplem. Gabrielis ibi *q. 1. art. 3. concl. 2.* Palac. ibi *disp. 1. concl. 5.* Abulens. *c. 30. Numeror. q 92.* Quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. c. 23. n. 8.* Quibus addi possunt Fagundez *lib. 2. cap. 28. n. 20.* Bonac. *disp. 4. q. 2. de voto, puncto 2. n. 3. vers. Dico secundò.* Qui citat Sylvestrum *votum 1. q. 5.* Azor. *lib. 11. c. 15.* & Clav. Regiam *lib. 6. c. 8. n. 3.* sed non benè omni ex parte hos vltimos, vt vides. Sic etiam Trullench. *lib. 2. Decal. c. 2. dub. 27. n. 4.* Tamburin. *lib. 3. c. 12. §. 6. n. 2.* ita dicens: Votum sub conditione impossibili, *vt voveo jejunium si volavero*, nunquam obligat: quia nunquam ea conditio ponetur. In quo votum differt à contractu matrimonij, & ab vltimis voluntatibus, hæc enim valent, conditione impossibili rejecta, ratioque diversitatis satis nunc illa sit, quia in his ita leges sanxere, quod non est in voto. Hæc Tamburinus. Ex quo patet ad fundamentum primæ sententiæ. Sic etiam tenent Molina *tom. 1. de justit. disp. 206.* Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 6. n. 4.*

QVÆSTIO X.

An conditio turpis irritet votum, aut juramentum, quando est contra ejus substantiam?

Respondeo vt certum: irritare. Quia omnis conditio contra substantiam contractus, vitiat illum, vt loquendo de matrimonio decernitur *in cap. fin. de cond. apposit.* Vnde si quis juret, aut voveat ea conditione, vt nullatenus voto, aut juramento teneatur, tunc invalidum est votum, aut juramentum, eo quòd repugnet, cum dicta conditione substantiam horum consistere. Sic Azor *part. 1. lib. 11. c. 15. q. 9. vers. Porrò sciendum est*, Sanch. *lib. 4. Decal. c. 23. n. 10.* & nos loquendo *de matr. p. 2. tract. 5. disp. 8. q. 8.*

QVÆSTIO XI.

An Religionis Professio irrita fiat, adjecta conditione contra ejus substantiam, v.g. vt profitens proprium retineat, vel non teneatur ad castitatem, *aut* arbitrio suo vivat?

Negant aliqui DD. sententes talem Professionem esse validam, & ratam. Ducuntur ex *cap. insinuante. Qui clerici, vel voventes.* Vbi Pontifex definit firmam fuisse Professionem cujusdam mulieris emissam cum ea conditione, *vt in domo sua cum omnibus suis bonis maneret:* ergo. Ita Innoc. Hostiens. Ioan. Andr. Anton. Butrius, Cardin. Præpositus, Alex. de Nevo, & Henricus, & Glossa *in cap fin. de condit. appos.* & *in cap. insinuante, citato.* Accursius, Iason, Bartol. Decius, Felinus, Baldus, Bern. Diaz, Gregor. Lopez, & alii, quos citant Covar. *in 4. de matrim. p. 2. c. 3. §. 1. n. 8.* Azor, *tom. 1. lib. 11. c. 15. q. 3. vers. Porrò sciendum est*; & Sanchez *lib. 5. in Decal. c. 4. n. 91.* (non *lib. 4. cap. 27. n. 92.* vt ipse recitat *lib. 4. c. 23. n. 10.* & Fagundez *lib. 1. c. 18. n. 42.*) & est probabilis hæc opinio.

Sed nihilominus probabiliùs respondeo, talem Professionem esse invalidam, & irritam. *Primò*, quia vt quæstione antecedenti diximus, juramentum, aut votum simplex emissum cum conditione contraria ejus substantiæ, est irritum: ergo etiam votum solenne. *Secundò*, quia conditio contraria substantiæ matrimonii carnalis, reddit ipsum irritum, vt cum communi probavimus *2. p. tract. 9. disp. 8. q. 8.* ergo idem erit in matrimonio spirituali per Professionem inito.

Nec obstat textus *in cap. insinuante*, citato: quia pactum illud, quod fecit mulier retinendi res suas in propria domo, non fuit retinendi proprium quoad dominium, cum libera vtendi facultate, & independenter à Superiori, sed quoad vsum solum, reservando tales res pro suis necessitatibus ex Superioris licentia, quæ conditio non repugnat cum Religionis substantia. Sic Sanchez *lib. 5. sum. c. 4. n. 94. & 97.* & penes illum Glossa, Speculator, Bartol. Decius, Paulus, Abbas, Cardin. Anchar. Palud. *in 4. dist. 26. q. 3. art. 2. n. 10.* Adrian. *in 4. vbi de matrim. dub. 9.* D. Anton. *3. p. tit. 16. cap. 3.* Rosella *Religio 2. n. 21.* Sylvest. *Religio 3. q. 6. 7. & 8.* & ibi Tabiena *q. 20. n. 21.* & Armilla *n. 8.* Navar. *lib. 3. consil. tit. de statu Monachor. consil. 14. n. 15.* alias *tit. de Regular. consil. 20. n. 5.* Covar. *loco cit.* Azor *lib. 11. c. 15. q. 9. cit.* & *lib. 12. c. 5. q. 2.* Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 17. art. 7.* Sic etiam Fagundez *loco citato*, & alij.

QVÆSTIO XII.

An quando conditio turpis non est contra voti, aut juramenti substantiam, tunc talis conditio reddat irritum etiam votum, aut juramentum?

Respondeo, si talis turpis cōditio sit de præterito, aut præsenti, vt *si heri furtum est admissum*, vel *modò admittitur*, tunc manifestum est, non reddere irritum votum, aut juramentum, sed ea subsistente obligare, secus si non subsistat. Quia nemo inde ad peccandum incitatur, nec intendi potest per illud inferri aliquod malum Deo. At quando conditio illa turpis est de futuro, vt si quis voveat Religionem *si fornicatus fuerit*, non in sensu pœnali (in quo jam diximus suprà valere votum, aut juramentum) sed in sensu conditionali, tunc si per tale votum non intendat obtinere ipsam fornicationem à Deo, sed ponatur tanquam conditio pendens à malo eventu, valet votum, & juramentum, & statim obligavit ea conditione posita. Si verò intendat, aut desideret malum eventum, aut peccatum evenire, & ex affectu ad eam turpem, malamque conditionē voveat, aut juret, aut eam à Deo obtineat, non valebit votum, aut juramentum. Imò erit gravissima blasphemia. Sic Fagundez *lib. 1. Decal. cap. 38. n. 43. & 44.* ex Sanchez *lib. 2. Decal. c. 6. n. 17. & cap. 23. n. 11.* Legantur diecoda *tract. de voto, disp. 4. q. 28. & 31.*

QVÆSTIO XIII.

An votum, seu juramentum emissum sub conditione futura contingente, de re possibili, & honesta, vt Voveo, aut juro me jejunaturum, si pater meus convaluerit, *obliget ante impletam conditionem?*

Respondeo, vt certum. Quod non obliget antequam conditio illa fuerit posita in actu. Tum quia sic colligitur *ex cap. Super eo, de cond. appos.* Tum etiam, quia conditionis natura est, vt suspendat valorem actus vsque ad adventum ipsius conditionis, juxta leg. *Si ita stipulatus fuero hanc summam, ff. de verb. obligat.* & *l. regia 1. tit. 4.* Tum denique, quia vovens, aut jurans, sic & non aliter voluit legem sibi imponere. Sic omnes, vt fatetur Sanchez *lib. 4. c. 23. n. 6.* Fagundez ex ipso, *lib. 2. c. 28. n. 9.* Tamburin. *lib. 3. Decal. c. 12. §. 6. n. 3.* Palaus *disp. 1. de voto, puncto 17. num. 1.*

QVÆSTIO XIV.

An vt votum, seu juramentum conditionale statim obliget, sufficiat partem illius adimpletam fuisse?

Respondeo, quod non, sed opus esse, totam conditionem adimpleri, vt votum, seu juramentum obliget. Sic Sanchez *loco cit.* & ex illo Fagundez *n. 10.* his verbis: Nec satis est, partem conditionis

impleti

impleri, sed tota conditio impleri debet, vt votum, vel juramentum obliget, vt si promisit quis ingressum Religionis, *Si frater sanus venerit ex Asia*, & veniat infirmus, non tenetur voto, aut promissionis juramento: quia ea parte non impleta, est verum dicere, conditionem non fuisse impletam: oportet autem impleri conditionem integrè, & perfectè, nec in minimo deficere, etiamsi materia suapte natura divisibilis sit, vt relato Decio probat Sarmiento *lib. 2. selectar. c. 1. n. 7.* Azor. *lib. 11. c. 7. q. 9.* Sic ille.

QVÆSTIO XV.

An si quis habens intentionem absolutam servandi castitatem, dicat: Voveo, vel juro Castitatem; *& postea, transacto aliquo parvo tempore, adjiciat conditionem aliquam, obliget ante impletam illam?*

RESpondeo, vt certum: Obligare ante impletam conditionem: Quia ita absolutè vovens, aut promittens castitatem, non potest postea, etiam ex intervallo, quamvis modico, & imperceptibili, conditionem adjicere. Quoniam jam votum illud, & juramentum absolutè emissum, suam absolutam perfectionem, & obligationem adeptum fuit, & ideò sicut nec statim licet ab eo recedere: ita nec adhuc post modicum temporis licet ei conditionem adjicere. Sic Sanchez *lib. 5. de matrim. disp. 6. n. 3.* cum Navarro, Covarruv. Lopez, Angelo, Sylvestro, & aliis, *& lib. 4. Decal. cap. 33. n. 7. & lib. 5. cap. 4. n. 93.* (non *cap. 27.* vt seipsum ibidem citat) & Fagundez *lib. 2. cap. 28. n. 11.* (Qui etiam malè citat Sanchez *lib. 4. cap. 27. num. 93.*) Legantur Bassæus *tom. 2. votum 1. num. 39.*

QVÆSTIO XVI.

An post votum, aut juramentum promissorium alicui sub aliqua conditione factum, possit addi aliquod gravamen, aut restrictio?

RESpondeo, vt certum: quod non possit, sicut non posset si esset absolutum. Ratio est eadem: quia videlicet hoc votum, aut juramentum conditionale, jam est in suo ordine perfectum, nec minus oritur ex illo obligatio, & debitum in spe, quàm orietur ex eodem obligatio, & debitum in re, si purè, & sine conditione esset emissum. Sic loquentes de promissione, & donatione homini facta, docet Sylvest. *donatio 1. q. 15. n. 19.* Molina, dicens neminem refragari, *tom. 2. de just. disp. 285. col. 4. conclus. 4.* Et ex illis Sanchez *lib. 4. Decalog. c. 23. n. 7. cit.* & Fagundez vbi suprà, *n. 12.* Bassæus *loco cit.* vbi ad rem dicit, quod qui vovit Religionem sub conditione paterni consensus, statim obligatur, & censetur impleta conditio, si Pater, re cognita, voto consentiat, licèt postea dissentiat.

QVÆSTIO XVII.

An si quis sub duplici conditione voveat, aut juret, vt jejunabo, si pater meus non moriatur, & ego pecuniam exigam; *tunc vt votum, aut juramentum obliget, expectanda sit vtraque conditio?*

RESpondeo dicendum, quod expectanda sit, vt vtraque conditio adimpleatur, si vovens, aut jurans indivisibiliter vtramque intenderit; solùm verò altera dumtaxat ex illis, casu quo vnam principaliter, & alteram accessoriè intendere mens fuit. Ratio est, quia tota voti, aut juramenti obligatio, ex jurantis, & voventis intentione consurgit. Sic D. Anton. *2. part. tit. 11. c. 2. § 4.* Sylvest. *votum 2. q. 2.* vt infrà, & ibi Tabiena *fine*. Sanchez *lib. 4. Decal. c. 13. n. 19.* Fagundez *lib. 2. c. 28. n. 24.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 12. § 6. num. 3.*

QVÆSTIO XVIII.

An casu quo jurans, aut vovens dubitet, an juraverit, vel voverit sub illis conditionibus simul sumptis, anve divisivè tantùm, tunc obliget votum, aut juramentum, quacunque conditione ex illis eveniente?

AFfirmat Sylvest. *votum 2. q. 2. fine*, ibi: Quartò. Si autem votum sit factum sub pluribus conditionibus, & vna extet, & non alia, obligatur secundum quod intendit obligari, scilicet aut solùm omnibus extantibus, aut vna earum. Et si super hoc non cogitavit, nec scit discernere, secundum Archidiac. tutius est implere; imò videtur necessarium. Hæc Sylvest. quem videtur sequi Tabiena *votum 2. fine*, cùm dicat, in dubio tenendum esse id quod securum est.

Sed longè probabiliùs respondeo, in dicto casu votum, aut juramentum non obligare, quacunque conditione ex illis impleta; sed oportere omnes in actu poni: Quia cùm sub pluribus conditionibus emissum sit, possessio stat pro libertate voventis, aut jurantis, dum eæ omnes non implentur, sicut quando sub vna emittitur, dum illa non impletur. Sic Sanchez *n. 19. citato*, & ex illo Fagundez *cap. 28. citato, num. 26.*

QVÆSTIO XIX.

An quandò votum, vel juramentum sub conditione conjunctim, vel copulativè emittitur, vt juro, vel voveo Religionem, si pater, & frater meus ex Asia venerit, *tunc obliget votum, aut juramentum, solo vno illorum adveniente?*

RESpondeo ex dictis, quod non. Quia vt obliget, vterque advenire debet, secus verò dicendum, si conditio disjunctim apponatur, vt si quis dicat: *Iuro, vel voveo Religionem, si pater, vel frater meus*

ex Asia venerit : quia tunc sufficit vnum illorum venisse. Ratio est, quia vbi non constat de alia voventis, aut jurantis intentione, standum est verborum significationi, quæ est, vt oratio copulativa petat vtriusque partis veritatem, disjunctiva verò alterius. Sic Sanchez *loco citato*, *num.* 20. ex Azorio 1. *part. lib.* 11. *cap.* 15. *quæst.* 9. *vers. Postremò.* Fagundez *loco citato, num.* 27. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 17. *num.* 2.

QVÆSTIO XX.

An quando votum, vel juramentum emittitur sub pluribus conditionibus, quarum altera sit possibilis; impossibilis altera, obliget adveniente sola possibili?

RESpondeo obligare, adveniente sola conditione possibili, casu quo verba quibus emittitur, fuerint disjunctiva, secus si fuerint conjunctiva. Ratio est, quia in priori casu, solius alterius conditionis adventus desideratur. & ideò altera possibili eveniente, statim obligabit votum, aut juramentum; in posteriori verò casu exigitur vtriusque conditionis eventus, vt constat ex super dictis, & ideò cùm impossibilis evenire nequeat, corruet votum, vel juramentum. Sic Sanchez *num.* 22. & Fagundez *num.* 29.

QVÆSTIO XXI.

An sufficiat conditionem impleri æquivalenter, an verò sit necesse, vt impleatur sub propria forma?

AFfirmat, sufficere conditionem impleri in æquivalenti, nec esse necesse impleri in propria forma, vt votum, aut juramentum conditionale obliget, dummodo per illam æquivalentiam sequatur idem effectus intentus, Sanchez *lib.* 4. *Decal. c.* 23. *num.* 26. referens pro se Covar. *quæst. practic. cap.* 39. *n.* 7. *vers. ex parte verò*, Menochium, Mantieam, & alios.

Negant verò alii, docentes conditionem in specifica forma debere adimpleri, & non sufficere in æquivalenti, vt votum, vel juramentum obliget: eo quòd satis commune, & tritum sit, conditionem in specifica forma impleri debere, juxta *l. qui hæredi*, §. 1. *& l. Mævius*, *ff. de condition. & demonstrat.* quia conditio inducit formam. Sic Palaus *disp.* 1. *punct.* 17. *n.* 5. Cujus sententiam vt probabilem docet Tamburinus *lib.* 3. *Decalog. cap.* 12. §. 6. *num.* 4.

Sed clariùs respondeo, vt quid certum, non sufficere conditionem impleri æquivalenter, vt votum, vel juramentum obliget, casu quo vovens solùm intenderit impleri sub propria forma. Imò, vt quid probabiliùs, aut saltem æquè probabile, etiam casu quo id expressè non intenderit. Sic tenet Tamburin. *loco cit.* his verbis: Vovet quis v. g. eleemosynam, si ex negotiatione frumentorum lucrum reporte. Quæres, an si lucrum obtineat ex alio negotio, v. g. ex collectione fructuum sui prædii, ad illam eleemosynam obligetur? Idem quæritur in casu quo frater voveat, se ingressurum Religionem, *si soror nupserit*, vel filius, *si Pater divitias obtinuerit*; quia hi propter eorum paupertatem sunt ipsis impedimentum; quæritur enim, an si soror, & Pater aliquem statum assumant, vt impedimento ampliùs non sint, ad Religionem ingrediendam adsit obligatio?

Respondeo, quando votum emittitur sub conditione illa determinata, *si ex ea præcisa negotiatione lucrum acquirat, si Pater ditescat, si soror nubat*, non obligari, quia non ponitur conditio, quam præcisè intendebat vovens, vt patet ex dictis.

At difficultas est, quando sub illa conditione vovit, non ob finem habendi lucrum, vel divitias Patris, vel sororis nuptias: sed quia judicat his positis se habiturum vnde pauperibus subveniat, & habiturum faciliorem aditum ad Religionis ingressum? Obligari docent aliqui, quia intentio voventis fuit ne impediretur à paupertate: at jam per illam æquivalentiam verè non impeditur: ergo, &c. Ita Sanchez *loco cit.*

Sed probabile etiam est, non obligari: Quia votum nuncupans, non se obligavit in eventu, quo cessaret quandocunque impedimentum (nisi id expresserit) sed quo cessaret illo modo, quo ipse expressè pronunciavit, v. g. ex determinata illâ negotiatione frumentaria, non ex fructibus in agro collectis. Hucusque Tamburinus. Legatur Palaus *loco citato.*

QVÆSTIO XXII.

An si quis voveat, aut juret, se ingressurum Religionem, si Romam accedat, *possit licitè Romam non adire, vt sic obligationem voti, aut juramenti subterfugiat?*

REspondeo, vt certum: Quod possit. Ratio est, quia semper, quando adimpletio conditionis pendet à voluntate voventis, aut jurantis, non tenetur hic expectare conditionis eventum, sed liberum est ei eam nunquam apponere: ergo non peccat impediendo conditionis eventum: ergo vovens in assignato casu potest Romam non adire, vt voti obligationem subterfugiat.

Ex qua doctrina sequitur *Primò*, quod si quis vovit, aut juravit, quoties domo exiret daturum eleemosynam, aut quoties in nostrum templum ingrederetur, jejunaturum in honorem Summæ Trinitatis, liceret ei domo non egredi, quia ab ipso dependet hæc conditio, & consequenter non teneri eleemosynam distribuere. Et idem, quantum est ex hoc capite, liceret voventi ingressum in templum. Sed ex alio capite tale votum esset irritum, & nullum; eo quòd retraheret à meliori bono frequentandi Ecclesiam, & propterea posset talis vovens liberè ingredi templum sine necessitate jejunandi, vt benè Tamburinus vbi suprà.

Secundo sequitur, quod si quis voveat, aut juret, sic: *Si Religionem ingrediar, erit Carthusiana*, possit statim ad nuptias transire, eo quòd conditionem ex ejus libertate pendentem apposuerit.

Tertiò, si quis juravit, aut vovit Religionem, *si luserit hoc anno*, potest ob dictam rationem, ante impletam conditionem matrimonium inire. Sic docent communiter Doctores, Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 22. *num.* 15. *& cap.* 13. *num.* 28. Navar. *cap.* 12. *num.* 41.

num. 42. Saytus *in claui Reg. lib.6, cap.* 8. *numero* 4. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.*17. *n.* 9. Azor *lib.* 11. *cap.* 20. *q. vltima*, Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 2. *n.* 5. *vers. secunda est.* Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 17. *n.* 6. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 12. §. 6. *n.* 5. & alij, qui omnes conueniunt, nec adhuc venialiter peccare illum, qui conditionem pendentem à propria voluntate impedit, ob rationem nuper datam.

QVÆSTIO XXIII.

An etiamsi conditio, sub qua votum, aut iuramentum factum est, ab alterius voluntate pendeat, possit vouens, aut iurans, vi vel fraude eam impedire, vt sic deobligetur à voto, vel iuramento.

Respondeo tanquam certum: Non posse. Quia si vouens, vel iurans posset pro libito vi, aut fraude conditionem pendentem ab aliena voluntate impedire, tunc non ab aliena voluntate, sed à sua omnino dependeret, quod est contra votum sub illo modo factum. Vnde si quis dicat: *Voueo, vel iuro Religionem, si pater meus Romam accedat*, nequibit vouens vi, vel fraude Patrem, ne accedat impedire, ob rationem dictam. Sic Tamburinus *loco cit. n.6.* dicens, in hoc omnes conuenire. Legantur Suarez mox citandus, Sanchez *n.*55. & Fagundez *num.*17.

QVÆSTIO XXIV.

An si non vi, vel fraude, possit ad minus vouens, aut iurans petere, vel rogare, aut persuadere Patrem v. g. vt Romam non proficiscatur, vt sic ad votum non teneatur.

Negat adhuc Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 13. *n.* 54. his verbis: *Secundò* deducitur, vouentem aliquid, *si quispiam id consuluerit, vel voluerit*, non posse ab eo petere, ne id consulat, aut vt nolit, ne voto teneatur. Ita ille. Et ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 14. Diana *p.* 9. *tract.* 8. *Resol.* 4. Bassæus *tom.* 2. *votum* 1. *n.* 38.

Sed probabiliùs Respondeo, posse tunc vouentem id facere. Quia hæc petitio, aut precatio non cogit patris voluntatem, ac proinde non impedit eius liberum consensum, sub quo tanquam sub conditione Religio promissa est. Sic Tamburinus *n.6. cit.* per hæc verba: Si quis v.g. voueret Religionem, *si Petrus positiuè approbet, si confessarius consilium det, &c.* licebitne vouenti Petrum, vel Confessarium rogare, ne approbet, ne det consilium, &c. Dico, quod quamuis aliqui negent, esse tamen probabile licere: quia sic petendo, verè, & absolutè non ponitur impedimentum voto, cum semper liber maneat pater ad accedendum, &c. Petrus ad approbandum, Confessarius ad dandum consilium, &c. Sic ille, & antea Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.*17 (non 27. vt inuenies apud Tambur.) *n.* 17. & 18. (non *cap.* 17. & 18. vt inueni apud Palaum,) Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 6. *concl.* 2. Palaus *disp.* 1. *punct.* 17. *num.* 8. Imò id tenet Bassæus *loco citato, n.* 39. secutus Suarium, & Palaum. Et licet tectè, non tamen consequenter.

QVÆSTIO XXV.

An si conditio voti, aut iuramenti ab alterius voluntate pendeat, & sit lege aliàs prohibita, teneatur vouens, aut iurans, conditionem totis viribus impedire.

Respondeo vt certum, quod sic. Ideoque si pater v. g. promittat Religionem, *si suus filius in fornicationem inciderit*, tenetur totis viribus conari conditionem impedire, nempe fornicationem filij. Quia Religio, votumve eius, non potest esse contraria charitati, nec Proinde impedire, quio fornicationem filij impediat, quamuis id efficiat causa vitandæ obligationis voti. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 43. Quia iniquum esset (ait) contra Dei legem ea peccata non impedire, ob obligationem voti inde consurgentem. Palaus *loco cit. punct.* 17. *n.* 7. Fagundez *lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 3.

QVÆSTIO XXVI.

An si quis iuret, aut voueat Religionem, si in ludo victus fuerit, *possit licitè totis viribus conari, ne in ludo vincatur.*

Respondeo, etiam vt certum: Posse licitè id conari, etiamsi faciat eo animo, ne voto teneatur. Quia tacitè conueniri videtur, ne teneatur vouens, aut iurans, euentum conditionum, quæ licitè impediri valent, procurare, sed potius vitare. Sic Sanchez *loco cit. n.* 42. & penes ipsum Glossa, Bartol. Palaus, Alexand. Albericus, Aleiatus, Imola, Angelus, & Decius, & Fagundez *loco citato, n.* 2.

QVÆSTIO XXVII.

An si quis item iuret, aut voueat Religionem sub conditione, si amicus certam Religionem ingrediatur, aut tale Matrimonium obtineat, *sit reus voti curando, vt ille strictiorem Religionem ingrediatur, vel fœlicius Matrimonium ineat.*

Respondeo item vt certum, quod non sit tunc reus voti, vel iuramenti, curando ne impleatur conditio: neque hac non impleta, teneatur voto, aut iuramento ingrediendæ Religionis. Quia votum, aut iuramentum obligare nequeunt, cum impedimento maioris boni proprij, vel alieni: ergo iurans, aut vouens, qui ita impedit conditionem promissam vt nitatur maius bonum, quam positum in conditione erat, ne suo voto astringatur, non faciet contra votum. Sic Sanchez *n.* 44. & ex illo Fagundez *lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 4.

QVÆSTIO XXVIII.

An qui vovit, aut iuravit Religionem sub conditione si doctus in tali arte euadat, possit licitè abstinere à litteris eo animo, vt voti, vel iuramenti obligationem fugiat.

RESpondeo non posse licitè, quia tunc iurans, aut vouens manifestè conuinceretur irrisoriè Religionem Deo promisisse sub conditione, quam malitiosè de medio tollit. Obligatur enim huiusmodi vouens ad studio litterarum modo ordinario incumbendum, vt possit doctus euadere, aliàs reus erit voti, aut iuramenti. Nisi aliàs à tali studio abstineat, quia ea ingenij tarditate præditus est, aut ea inopiâ, salurisve defectu laborat, vt certum sit illi conditionem non adimplendam, quamuis ipse impleri curaret: quia tunc non faceret contra votum aut iuramentum abstinendo à litteris. Sic Sanchez *lib.4.cap.* 23. *n.* 50. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 17. *n.9.fine.* Fagundez *lib.*2. *Decal.cap.*30. *num.*11.

QVÆSTIO XXIX.

An si quis Religionem voto (aut iuramento) promisit sub hac conditione, si intra certum terminum sanitatem recuperet, faciat contra votum, si media necessaria & consueta ad recuperandam salutem non apponat, animo subterfugiendi voti obligationem.

REspondeo tanquam certum. Quòd faciat contra votum ob rationem quæstioni antecedenti assignatam. Vnde vi talis voti tenebitur ad vocandum medicum & adhibendas omnes medicinas necessarias, quales adhiberet voto (aut iuramento) non emisso. Quod si consultò id non faciat, & sua culpa graui sanitas recuperata non sit, aut non sit intra eum terminum, tenebitur voto (nisi aliàs certum sit iis medijs adhibitis adhuc non comparandam) quia culpa sua notabili media ordinaria omittens impediuit conditionis euentum. Sic Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 17. *num.* 19. Sanchez *num.* 51. Layman *loco cit. concl.*1. Palaus *num.*9. *cit.* Fagundez *cap.* 30. *cit. num.* 12. Bassæus *tom.* 2. *votum* 1. *n.* 37. Qui secus dicunt casu, quo vouens, casu aliquo, & non animo subterfugiendi voti obligationem, in esu, potuve, aut in alia re qualibet nimis excessit: & si excessus fuerit mortalis, & recuperandæ salutis intra terminum præfixum impedimentum, non tenebitur voto. Quia ex vi voti non est credendum vouentem voluisse se obligare ad procurandam salutem aliter quàm antea erat obligatus; neque ad mutandum modum ordinarium procedendi.

QVÆSTIO XXX.

An qui vouit, aut iurauit Religionem sub hac conditione, si Deus præseruet illum per integrum annum ab aliquo peccato, teneatur voto, si ex fragilitate victus tentationi succumbat.

AFfirmauit Gabriel *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 3. *concl.* 2. Eo quòd culpâ sua non impleatur conditio, Deus enim illum adiuuaret, si ille quod in se est, efficeret. Et idem sentiunt apud Suarium Tabiena *votum* 2. *n.* 2. & Angel. *votum* 1.*n.*10.

Sed vt certum respondeo tunc non teneri vi voti ad ingrediendam Religionem. Ratio est, quia eo casu non obligat; nam si in eo obligaret, non daretur casus, in quo votum huiusmodi deobligare posset, ac proinde frustra eventus conditionis expectaretur; sed statim perfectè obligaret, vt in conditionibus necessariis accidere supra diximus: Quia impossibile est, eam conditionem deficere, nisi ex vouentis culpa. Sic Sanchez *lib.*4.*cap.*23.*n.*52. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 30. *numero* 13. Suarez *lib.* 4. *de voto, cap.* 17. *à numero* 7. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 17. *num.* 10.

QVÆSTIO XXXI.

An Prædictus vouens Religionem, si Deus integro anno præseruet illum à tali peccato, obligetur eo voto, in casu quo non adhibeat eam diligentiam ad vitandum peccatum illud, quam tenebatur adhibere, eo voto non emisso.

AFfirmant aliqui DD. docentes obligari quidem in casu proposito, necnon in casu, quo datâ operâ in id peccatum lapsus est vouens, ne voto adstringeretur. Ita apud Sanchez, Angel. & Tabiena vbi supra. Ricard. *in* 4.*dist.* 38. *art.*5. *q.* 3. *ad* 2. Nauarr. *cap.*12. *n.* 42. Lopez 1. *p. instruct. c.* 44. *col.* 2. *vers. qui vouit.* Bassæus *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 37. Qui probant ex eo, quod omnis qui impedit, ex graui negligentia, conditionem impleri, teneatur voto.

Sed probabilius Respondeo, minimè dictum vouentem obligari voto, nisi solùm quando datâ operâ vt voti obligationem effugiat, illud ipsum peccatum committit: Quia hoc voto solùm obligari potest vouens, ne malitiosè, & in voti fraudem conditionem præseruationis impediat. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 23.*n.* 53. Suarez, Layman, & Palaus vbi supra, Fagundez *num.*13.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXII.

An vouens prædictus, qui peccaret malitiosè ex industria, vt voti obligationem effugeret, violaret dictum votum.

NEgatiuam ſententiam eſſe probabilem, ait Palaus *punct.* 17. *cir.ſub num.* 10. ita dicens: Addendum tamen eſt cum Suarez *num.* 11. non videri improbabile, ſic vouentem non violare dictum votum peccando mortaliter, tametſi peccet malitiosè, vt voti obligationem fugiat. Quia conditio, ſub qua Religio promiſſa eſt, integrè videtur pendere à diuina voluntate, & non ab humana. Promittis enim Religionem, ſi Deus eam gratiam, quā de facto peccatuio euites, non qua euitare potes, concedat: At huius gratiæ conceſſio integrè à diuina voluntate pendet, non ab humana: ergo humana voluntas peccans huic gratiæ conceſſioni non aduerſatur: nam eo ipſo, quo peccat, conuincitur non habere gratiam, qua de facto peccatum euitet, quæ fuit conditio, ſub qua Religio promiſſa eſt. Hæc Palaus ex Suario, qui late id proſequitur.

Sed nihilominus cum ipſiſimet Soarez & Palao vt quid probabilius, & ſecurius Reſpondeo, dictum vouentem in dicto caſu violare tale votum grauiter peccando contra illud, delinquendo contra fidelitatem, & contra pactum in tali voto incluſum. Sic latè Suarez loco citato, *num.* 14. dicens, id eſſe commune: & ex illo Palaus *loco citato*, ita ſcribens: Fateor autem ſic peccantem, verè peccare contra Religionem, præter peccatum, quod committit aduerſus illam virtutem, aduerſus quam procedit; quia abutitur voto, ſumens ex illo occaſionem delinquendi. Tum quia Spiritui Sancto, cuius fuit ad votum inducere, & ad illius executionem promouere, reſiſtit. Sic ille.

QVÆSTIO XXXIII.

An qui culpabiliter impedit conditionem ſub qua votum emiſit, teneatur voto, ac ſi de facto conditio impleta eſſet.

AFfirmant aliqui teneri voto, ac ſi impleta eſſet conditio, caſu quo vouens impediat conditionem in voti fraudem, hoc eſt, animo vitandi voti obligationem. Probant *primò* ex *l. in executione* 85. §. *finali*, *ff. de verb. obligat.* vbi dicitur ſic: *Quicumque ſub conditione obligatus curauerit ne conditio exiſteret, nihilominus obligatur.* Quid clarius? *Secundò* probant hoc exemplo: Si quis promiſit Petro dare decem, ſi fores ſuas ingrediatur, & ille volenti Petro ingredi fores claudat, vt ipſe ingredi nequeat, tenetur dare decem, ac ſi de facto fuiſſet ingreſſus, quia per promittentem, non per Petrum ſtat quominus is ingrediatur, & conditio impleatur. Pro hac parte citat Palaus Nauarrum *cap.* 12. *num.*24.(lege 42.) Sanchez *lib* 4. *cap.*32. (lege 23.) *num.* 47. & 53. Et Bonacinam *diſp.*4 *q.*2.*punct.* 2.*n* 6. & 7. His addi poſſunt Saytus *in claui Reg. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 4. & penes illum Azor *tom.*1. *lib.*11.*cap.* 20. *dub. vltimo.* Ricard. Angelus, Tabiena, Gabriel, Angelus, & alij. Fagundez *lib.* 1. *cap.* 30.*n.*7. Trullench.*lib.*2. *cap.*2.*dub.*27.*n.*21. Diana *p.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 101. & *p.*9. *tract.* 8. *reſol.* 3. Prado *cap.* 31. *de voto*, *q.* 5. §. 3. Baſſæus *tom.*2. *votum* 1.*n.* 56.

Sed æquè probabiliter reſpondeo, in eo caſu non teneri vouentem ad voti executionem, etiamſi malitiosè impediat conditionis euentum. Ratio eſt, quia tota obligatio voti pendet ex intentione vouentis: Sed intentio vouentis conditionaliter eſt non ſe obligare, niſi impleta conditione: Ergo ſi non impleatur, minime obligatur vouens ad exequendum votum. Sic Maior *in* 4.*diſt.*38.*q.*1. *corol.*7. Suar. *lib.*4. *de voto*, *cap.* 17.*n.*10. Filliuc. *tract.* 26. *cap.* 6. *n.* 158. Layman *lib.*4.*tract.*4.*cap.*6.*q.*3. Et vt æquè probabilem ſequitur Tamburin. *lib.* 3. *Decal.cap.*12.§.6.*n.*7. Qui ad exemplum reſpondet, illud eſſe verum in promiſſionibus humanis, quia ſic leges, conſiderata ea tacita obligatione, ſtatuerunt; quod non eſt in promiſſionibus Deo factis, in quibus tota obligatio pendet ab ipſa expreſſa intentione vouentis. Raph. de la Torre 2.2.*q.*88.*art.*3. *diſp.* 11.*concl.* 5.

Nec Bonacina eſt iam, pro prima ſententia, nam in 2. editione, *num.* 7. *citato*, poſt illa verba: *Hæc tamen intelligenda ſunt, niſi aliter conſtet de mente vouentis; nam votum vim ſuam habet à mente & voluntate vouentis*, hæc ſequentia addit: *Imò regulariter loquendo, vouens non videtur obligari ad voti adimpletionem, non adimpleta conditione: quia vouens non cenſetur ſe voluiſſe obligare, niſi poſita tali conditione. Quamuis ergo ex cauſa, vel culpa vouentis, eo dicto non ponatur in eſſe, votum non obligat.* Ita Suarez, Layman, Filliuc. & alij locis citatis. Hùc vſque Bonacina. Igitur iam hic Auctor eſt pro nobis.

QVÆSTIO XXXIV.

An qui ex voto Religioni ſe dicauit, ſub conditione, dum Prælatus illius retinere voluerit; *maneat ſecurus, ſi libertatem malè ſeruiendo, Monaſterium turbando, aut aliis iniquis mediis extorqueat.*

REſpondeo vt certum: Non manere ſecurum. Quia ſic, ait Palaus, non adimpletur conditio appoſita ad illius voti executionem; cum ſit ſeruiendi Monaſterio dum Prælatus illius, quantum eſt ex parte ſua, vouentem retinere voluerit: at cum coactus iniquo vouentis eiuſdem modo procedendi, dimittit, quantumeſt ex parte ſua retinere volebat. Ergo conditio illa honeſtans omiſſionem non impletur. Sic ille ex Leſſio *lib.*2.*de iuſt.cap.*40. *dubit.*20. *num.*148. Cuius ſententiam (non pro illa ratione) ſequitur Tamburin. §.6.*cit.fine*. Ita dicens: Qui de induſtria malè ſe in Religione gerit, vt ſic dimittatur, etiam poſt biennium in Societate, non eſt tutus in conſcientia, ſed poſt dimiſſionem debet inſtanter petere ingreſſum, vt votis ſatisfaciat. Ratio noſtra (quæ enim adducitur à Caſtro Palao non ſatisfacit) eſt; quia res ſemper eſt integra, ſiquidem qui ſic ſe malè geſſit, poteſt ſe emendare. Vnde & debet iuxta modò dicta impedimentum per fraudem appoſitum tollere, & per ingreſſum bonis virtutibus aſſociatum à dolo deſiſtere. Quod ſi fraude qua vſus es ad extorquendam dimiſſionem, detecta ſuperior, ad quem pertinet dimittere ſimul & recipere, te nihilominus repelleret, liber manebis; quia aperiendo fraudem, feciſti pro viribus parte quod in te fuit. Sic Tamburinus.

DISPV

DISPVTATIO XLII.

De voto, & iuramento conditionali pœnali.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit votum, aut iuramentum conditionale pœnale, & in quo distinguatur à voto, & iuramento purè conditionali.

ESPONDEO dicendum, quod votum, aut iuramentũ conditionale pœnale est, & datur quando vouens, aut iurans, rem promissam promittit exequi, quasi in pœnam, si crimen aliquod commiserit: v. g. si quis promittat voto, aut iuramento Religionem ingredi, si luserit: Tunc enim non optat iurans, aut vouens Religionem, imò illam aliquo modo auersatur: Sed quia optat à ludo abstinere, illam sub conditione, *si luserit*, promittit, vt timore obligationis incurrendæ de Religione suscipienda à ludo abstineat.

Votum autem, aut iuramentum purè conditionale est, & datur, quando conditio apponitur præcisè vt conditio, vt si quis v. g. dicat, Voueo, aut iuro Religionem ingressurum, *si salutem recuperauero, si Pater meus consenserit, si tale peccatum vitauero*, de quo iam disputatione præcedenti egimus. Sic Palaus *disp. 1. de voto, punct. 10. num. 1. & punct. 18. n. 1.* Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 22. n. 1.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 26. n. 2.*

QVÆSTIO II.

An votum, seu iuramentum conditionale pœnale sit validum, & obliget.

NEgauit Catharinus contra Caietanum, docens non valere, nec obligare post impletam conditionem, votum hoc: *Promitto ingredi Religionem, si commisero adulterium*; quod valere, præmittit Caietanus *in Sum. verb. votum.*

Sed vt quid certum, Respondeo tale votum, aut iuramentum esse validum, & obligare post conditionem impletam. Ratio est, quia illud votum pœnale à principio fuit validum; quia est de re honesta, & non impediente maius bonum: Ergo inducit obligationem. Sic Caiet. *2. 2. q. 88 art. 2.* & *Sum. v. votum, cap. 2.* Couarruu. *de pactis 1. p. §. 3. num. vltimo.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 17. num. 3.* dicens, sententiam Catharini esse falsam, & absurdam. Sotus *lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. & q. 4. art. 1.* Palaus *disp. 1. de voto, punct. 18. num. 1.* & communiter DD.

QVÆSTIO III.

An votum, seu iuramentum pœnale, rectè diuidatur in simplex, & duplex.

REspondeo dicendum, quod rectè. Nam hoc votum pœnale dupliciter emittere quis potest. *Primo* modo solùm vouendo pœnam, v. g. peregrinationem, casu quo tale delictum commiserit (non autem vouendo vitare delictum sub hac peregrinationis pœna) & huiusmodi votum est simplex pœnale, quia solum est de pœna, supposito delicto. *Secundo* modo, vouendo vitare tale delictum, & simul vouendo pœnam, si vitatum non fuerit: Et hoc votum dicitur duplex; quia est de vitando delicto, & de pœna, si vitatum non fuerit. Sic Palaus *loco cit. punct. 18. n. 2.* & Tamburin. *lib. 3. cap. 12. §. 7. n. 2.* sic: Votum aliud est simplex, aliud duplex. Nam si voueat quis, *se ieiunaturum, si ludat*, simplex est: At si voueat, *non ludere*, & item, *si ludet, se ieiunaturum*, duplex est, alterum absolutum, hoc est, votum non ludendi, alterum sub conditione ludi, hoc est, *si luserit*, volendi ieiunare. Vtrumque tamen vnum conflat votum, quia ad vnam abstinentiam à ludo tendit. Hæc ille.

QVÆSTIO IV.

An quando transgressio iuramenti, aut voti pœnalis omni culpa vacat, ex inuincibili obliuione, aut ex alia causa, obliget pœna tali transgressioni apposita.

REspondeo non obligare. Ratio est: Quia pœna voto, aut iuramento promissa fuit in illius peccati transgressionis pœnam: Ergo vbi nullum est peccatum, nulla debet esse pœna. Quod verum est, siue votum, aut iuramentum fuerit ad vitandum aliquod peccatum contra ius naturale, diuinum, positiuum, aut Ecclesiasticum; vel non ad vitandum peccatum, vt si conditio sit, *si vouens, aut iurans furetur, aut fornicetur: si non audierit sacrum diebus festiuis*: vel, *si luserit*; &c. Legantur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 22. n. 14. & 15.* Fagundez *lib. 2. cap. 27. num. 14.* Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 12. §. 7. n. 4. vers. Præterea.* Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 26. num. 9.*

QVÆSTIO V.

An saltem si in transgressione voti, aut iuramenti pœnalis interueniat obliuio, aut ignorantia, quæ non excuset transgressorem à culpa veniali, tunc obliget pœna apposita.

REspondeo, adhuc non obligare. Quia pœna grauis leui culpæ nequaquam imponitur. Sic Tamborin. & Trullench. *locis citatis*, Sanchez *num. 16.* Fagundez *num. 15.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An si vouens, aut iurans, memor præcepti, immemor tamen voti, aut iuramenti, peccatum mortale contra præceptum committat, obligetur ad pœnam?

AFfirmant nonnulli DD. quos refert Sanchez *lib. 9. de matrim. disp.* 3 2. *num.* 16. Quorum fundamentum est, quia si votum, aut iuramentum fuit de illo præcepto seruando, & de pœna, vt *votum, aut iuramentum non fornicandi, sub pœna Religionis:* pœna illa non imponitur transgressioni voti, aut iuramenti, sed transgressioni præcepti: ergo si perfecta transgressio adsit, obligabit pœna. Ita apud Sanchez, Anton. Abbas, Anchar. Sotus, Corduba, Lopez, Rodriguez, Graffis, & alij.

Sed probabiliùs Respondeo: tunc vouentem, aut iurantem non obligari ad pœnam. Ratio est, quia probabilius est, quod pœnæ iure nouo non incurruntur ab ignorante inuincibiliter illud ius, vt colligitur ex dictis à nobis *part. 5. tractatu de irregularitate:* ergo nec pœnæ impositæ iuramento, aut voto incurrentur ab ignorante, & immemore talis voti, & iuramenti: patet, nam votum, & iuramentum, est lex particularis, quam quisque sibi imponit, & non aliter obligat quàm lex: ergo vbi adest naturalis obliuio voti illius, & iuramenti, non incurrentur pœnæ in illo impositæ. Sic cum Syluest. Armilla, Nauarro, Henriquez, Castro & aliis pluribus docet Sanchez *lib. 9. de matrim. loco cit. n.* 17. *& lib. 4. Decal. cap.* 22. *n.* 18. Fagundez *lib. 2. cap.* 27. *n.* 26. Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 26. num.* 9. Diana *tom. 3. tract. 6. Miscell. resol.* 41. *fine.*

QVÆSTIO VII.

An saltem si quis recordetur voti, aut iuramenti, non autem pœnæ in eo à se sibi impositæ; votumque, vel iuramentum transgreditur, tunc obligetur ad prædictam pœnam?

AFfirmant obligari ad pœnam, casu quo hæc sit leuis, non grauissima, aut exorbitans, Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 22. *num.* 19. his verbis: Sed si voti memoria adsit, non tamen pœnæ, existimo in vtroque casu eam incurri. Quòd ignorantia pœnæ ab illa non excuset, præterquam in censuris, vt probaui *lib. 9. de matrim. disp.* 32. *num.* 20. & 21. Quamuis vbi pœna voto promissa esset grauissima, & extraordinaria, qualis est Religionis, Castitatis, Peregrinationis Hierosolymitanæ, &c. est probabile eam non incurri. Secus quando pœna non esset exorbitans, & extraordinaria. Quia in ignorantia similium pœnarum legis, tenent idem aliqui, quos ibi retuli *num.* 20. & dixi esse probabile *num.* 21. eadem *disp.* 32. Hæc Sanchez. Quem sequitur Mecolla *tom. 1. disp. 1. cap. 2. dub. 3. n.* 88. hoc apponens exemplum: Si quis voueat non fornicari, sub pœna profitendi in Religione, si memor voti, sed immemor pœnæ, fornicetur, non obligatur ad dictam pœnam: quia votum obligat ad modum legis, lex autem non obligat ad pœnam exorbitantem quando ea pœna ignoratur, seu quod idem hîc est, quando non aduertitur. Ita ille, & antea Nauarr. *cap. 23. num. 47. vers. Addo his.*

Alij verò absolutè, & sine vlla distinctione affirmant obligari ad dictam pœnam, etiam casu, quo hæc sit grauissima, & extraordinaria. Quia ignorantia pœnæ etiam grauissimæ, ab illa non excusat, eo quòd de ratione pœnæ est, vt inuitè sustineatur, & nullam requirit sui notitiam, præter excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Ita sentit Fagundez *lib. 2. cap. 27. num.* 17.

Sed probabilius Respondeo, in assignato casu minimè obligari vouentem ad pœnam impositam, siue sit ordinaria, siue extraordinaria, & exorbitans. Quia probabilius est, quod nulla lex obliget ad pœnam, quando hæc ignoratur, vel non aduertitur: Ergo nec votum ad eius pœnam (quæcumque sit) si hæc similiter ignoretur. Sic Trullench. *lib. 2. Decal. cap. 2. dub. 26. n.* 9. Diana *loco citato,* Tamburinus *lib. 1. Decal. cap. 2. §. 10. n. 19. inuicte* 25. *& lib. 3. cap. 11. §. 7. num.* 4. (vbi se citat *lib. 1. cap. 2. §. 6. n. 28. disp.* 1. Sed malè.) Castro Palao *de voto, punct. 28. num.* 3.

QVÆSTIO VIII.

An in voto duplici pœnali (de quo q. 3.) si quis absolvatur à voto, censeatur consequenter absolutus à pœna nondum incursa?

NEgatiuam sententiam esse satis probabilem apertè demonstrat Sanchez *lib. 4. capite 22. cit. numero* 9. Ratio est. Quia quando quis emittit votum v. g. vitandi fornicationem sub pœna ingressus Religionis, tunc in illa actione duplex reperitur votum, quorum vnum ab alio non pendet: ergo non sequitur necessariò, quòd vno sublato, & alterum pereat. Antecedens constat: Quia potest esse obligatio ad pœnam, quin sit obligatio ex voto vitandi fornicationem: & è contra potest esse obligatio ex voto vitandi fornicationem, quin sit obligatio subeundi pœnam: ergo credendum est, sic hæc vota emissa esse.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod si quis absoluatur à voto vitandi v. g. fornicationem, consequenter censeatur absolutus à voto Religionis ingrediendæ. Quia hoc votum emittitur vt accessorium priori, & in illius perfectam obseruationem: ergo priori & principali destructo per irritationem, dispensationem, aut commutationem, manet consequenter destructum accessorium.

Nec obstat, quod vnum horum votorum possit emitti independenter ab alio, quia non est præsumendum ita fieri, eo quòd frequenter & in plurimum vt accessorium emittatur. Sic Sanchez *num. 9. citato,* Palaus *disp. 1. de voto, punct. 18. n.* 4. Layman. *lib. 4. cap. 5. corol.* 2. Tabieo. *lib. 3. Decal. cap.* 12. *fine,* & antea Alcozer *sum. cap.* 16. (non 15. vt leges apud Sanchez) *fol. mihi* 76. per hæc verba: *La secunda doctrina es, si la obra votada, jurada, y la pena se pueden irritar, pidase irritacion dellas al Superior. Y aun bastara irritar la obra votada, ò jurada, para quedar libre de la pena, en que no auia incurrido, aunque fuesse otra que no pudiera*

pudiera irritar, estando ya obligado a ella. Sic ibi; & infra vers. *la quarta dotrina*, Trulleneh. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 16 *num.* 7.

QVÆSTIO IX.

An etiam quando quis absoluitur à voto, vel iuramento à se emisso, censeatur quoque absolutus à pœna tam per transgressionem primi voti, aut iuramenti incursa.

RESpondeo vt certum: Quod tunc non censeatur absolutus à pœna. Quia tunc hoc secundum votum de pœna, est omnino independens à primo: ergo sublato primo (v. g.) voto vitandi fornicationem, non tollitur consequenter votum de pœna incursa, ingrediendæ v. g. Religionis. Sic Sanchez, Palaus, & Alcozer locis citatis, & Layman, cuius verba inuenies quæstione sequenti.

QVÆSTIO X.

An si quis petat dispensationem dicti duplicis voti, satis sit illi explicare Prælato ipsum votum principale, v. g. votum de non fornicando, sine explicatione pœnæ, v. g. ingrediendæ Religionis, sub qua votum confirmauit.

NEgatiuam partem esse probabilem, satis indicant Sanchez, Palaus, Tamburin. & alij nuper citati.

Sed non minùs probabiliter Respondeo, satis esse vouenti explicare Prælato votum principale, non explicato accessorio. Quia tota ratio dispensandi residet in ipso principali. Sic Tamburin. *loco cit. n.* 5. Layman *coroll.* 2. *cit.* per hæc verba: Si obligatio voti validè emissi, per dispensationem sublata fuit, hinc eo ipso cadit etiam obligatio pœnæ, licèt de ea impetratione dispensationis nulla mentio facta sit. Cuius ratio est, quia pœna habet ordinem ad transgressionem. Atqui post dispensationem locum non habet transgressio voti: Ergo neque pœna. Secus verò est, si præuaricatio voti semel accidit, ideoque pœna contracta est; tunc enim vtrumque vinculum per se obligat, ideò vt vnius solutio per dispensationem, &c. non trahat secum solutionem alterius, v. g. si vouisti vinum non bibiturum; si biberis, eleemosynam daturum: postquam bibisti, iam reus es, tam voti, quàm pœnæ: atque ab vno absolutus, non ideò etiam absolutus es ab altero. Hæc Layman. Sic etiam Fagundez *n.* 9. Palaus *num.* 5. Trullench. *num.* 7. *citato.* Qui ex Sanchez addit, non solùm valere huiusmodi voti dispensationem tacita, sed etiam malitiosè negata obligatione ad pœnam ex voti transgressione impositam.

QVÆSTIO XI.

An saltem quando solius pœnæ, siue iam sit incursa, siue incurrenda, impetratur dispensatio, irritatio, vel commutatio, sit opus mentionem facere principalis voti materiæ, cuius transgressioni annectitur illa pœna.

NEgat adhuc esse opus mentionem facere principalis voti materiæ, sed sufficere explicare obligationem ad pœnam, Sanchez *loco citato, n.* 10. Quia, inquit, satis est explicare dignitatem materiæ promissæ quoad substantiam, & secluso respectu ad vouentem, & ad alias circumstantias extrinsecas.

Sed huic sententiæ non assentit Trulleneh. *loco citato, num.* 7. eo quòd non capiat, quomodo possit peti dispensatio pœnæ incursæ, nulla facta mentione voti principalis, ratione cuius pœna incorritur. V. g. emisit quis votum non ludendi, sub pœna Religionis, quomodo intelligam Religionis ingressum esse pœnam, seu pœnalem, nisi fiat mentio voti principalis. Hæc Trulleneh.

Sed certè non habet causam dissentiendi à sententia Sanchij. Nam ipse non docet, quod non oporteat facere, nec minimam mentionem voti principalis, vt illi imputat Trulleneh, cùm apertè dicat, sat esse explicare dignitatem materiæ promissæ quoad suam substantiam: Ergo Sanchez non negat esse faciendam aliquam mentionem, qua supposita probabilis est sententia Sancij. Licèt non sit minùs probabilis opposita affirmatiua.

QVÆSTIO XII.

An votum, seu iuramentum pœnale obliget toties, quoties à vouente, vel iurante violatur.

REspondeo quod de hac quæstione & materia latè egimus supra *disput.* 28. vbi egimus de voto non ludendi. Et ideò, quæ de hoc voto ibi diximus, de omnibus aliis similibus intelligenda sunt, & illis applicanda.

DISPVTATIO XLIII.

De voto, aut iuramento dubio & indeterminato.

QVÆSTIO PRIMA.

An dubius, emiseritne votum, aut iuramentum, teneatur illo.

AFFIRMANT multi Doctores ex illa regula iuris, *In dubio tutior pars est eligenda*, contenta *in c. Iuuenis, de sponsalibus, in cap. si quis ante, dist.* 7. *de pœnis.* In quibus dicitur

dicitur: *Tene certum, & dimitte incertum.* Ita Vasquez t. 2. *quæst.* 13. *art.* 6 *disp.* 65. *cap.* 3. & *disp.* 66. *cap.* 1. Azor. 1. *p. lib.* 2. *cap.* 18. *quæst.* 4. & *lib.* 11. *c.* 5. *quæst.* 2. Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *disp vnica, sect.* 17. *num.* 162. Saytus *in Clavi Reg. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. & 36. Luysius Turrianus 2. 2. *tom.* 2. *disputat.* 64. *quæst.* 11. *num.* 6. Basilius *de matrim. lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 3. Perez *in Laurea Salmant. certam.* 10. *dub.* 2. *num.* 132. Montesinos t. 2. *disput.* 29. *quæst.* 4. §. 3. *num.* 121.

Sed probabiliùs Respondeo, non teneri: Itaque si quis dubius sit, an Deo aliquid voverit, vel juraverit, vel homini aliquid promiserit, non tenetur tali voto, juramento, aut promissione. Ratio est: Tum quia vinculum, seu obligatio voti, juramenti, vel promissionis, non est adstruenda, nisi liquidò constet, *argum. l. Quidquid, ff. de verb. obligat.* quia sumus in odiosis: Tum etiam, quia illa Regula, *in dubio melior est conditio possidentis*, verificatur non solùm in materia justitiæ, sed etiam in materia religionis, & aliarum virtutum: atqui in dubio possidet libertas dubitantis. Patet, quia quilibet habet jus latè sumptum circa proprias actiones, vt possit illas liberè, & sine obligatione exercere: ergo dum non probatur illas debere, stat præsumptio pro libertate.

Ad Regulam autem juris Respondetur, quod neque in dubio juris, neque in dubio facti, si dubium verè, & propriè sit speculativum, sit obligatio sequendi partem tutiorem; sufficit enim si dubitans partem tutam sequatur, & ideò multi dicunt talem regulam non præceptum, sed consilium continere: hi autem sunt Malderus, Palaus, Suarez, Merolla, & alii relati à Diana *part.* 4. *tract.* 3. *de conscientia dubia, resol.* 3. Vnde nostram sententiam tenent Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 41. *num.* 32. & *lib.* 1. *Decalog. cap.* 10. *num.* 11. & *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 16. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. disp.* 40. *sect.* 6. *num.* 14. & *sect.* 7. *num.* 8. Sotus *lib.* 7. *de just. quæst.* 3. *art.* 2. Medina *in sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 7. Lopez 1. *p. instruct. cap.* 45. *vers. Dubitans de voto.* Henriquez *lib.* 11. *cap.* 11. *num.* 5. Ægidius *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *num.* 86. Malder. 1. 2. *q.* 19. *art.* 7. *disp.* 87. Laymann. *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 31. Filliuc. *tract.* 21. *cap.* 4. *n.* 165. Rebell. Fagundez, Avila, & alii, quos refert, & sequitur Diana *part.* 2. *tract.* 17. *resol.* 45. & *part.* 4. *tract.* 3. *cit. resol.* 10. Quibus adhuc addi possunt Sà *verb. Dubium*, *num.* 2. Ioan. Sanchez *disput.* 43. Thom. Delbene *tract.* 3. *de consc. dubia, dub.* 1. 2. & 3. Gallego *de consc. dubia, dub.* 58. Martinez de Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 5. §. 1. Ioseph. Rosell. *in praxi deponendi conscientiam in dubiis, & scrup. cap.* 37. & 38. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 3. §. 7. *verb. Eleemosyna, num.* 2.

QVÆSTIO II.

An saltem casu, quo quis magis inclinet in partem emissionis voti, vel promissionis, tunc teneatur ad implendum votum, juramentum, &c.

AFfirmativam sententiam docere Filliucium *tom.* 2. *tractat.* 21. *cap.* 4. *num.* 169. & Rebellium *de obligat. justit. part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 2. *sect.* 2. *num.* 10. ait Diana 1. *tom.* 2. *part. tract.* 15. *resolut.* 9. & *part.* 4. vbi infrà. Sed certè Filliucius solùm dicit id esse probabile, his verbis: Contraria tamen est probabilis, præsertim quando major inclinatio esset pro voto. Hæc ille. Vnde potiùs est pro parte opposita. Citat etiam Diana pro parte affirmativa Thomam Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 41. *num.* 34. docentem, teneri hunc voto (aut juramento) & non integrè, sed ad partem, pro ratione hujus majoris propensionis, eo quòd major inclinatio sufficienter compensat excessum possessionis, quam alter habet.

Sed non citare bene Dianam tunc Doctores, putat Prado *num.* 34. *citat.* ibi: Nec oppositum dicit Sanchez *lib.* 2. *de matrimon. disp.* 42. *num.* 34. vt illi tribuit Diana *p.* 2. *tract.* 14. *resol.* 9. & *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 50. & *p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 12. Quia vt animadvertit Gallego *de consc. dub. dubit.* 59. Sanchez *lib.* 2. *de matrim.* non loquitur de dubitante, sed de opinante: differentiam autem inter dubium, & opinionem jam explicuimus *cap.* 2. *q.* 1. Hæc Prado ex Gallego. Sed vterque malè intellexere Sanchez; nam ipsemet clarè fatetur, se tenuisse *lib. de matrim.* sententiam quam refert ex illo Diana. Ait enim *lib.* 1. *Decalog. cap.* 10. *n.* 36. sic: Et quamvis *lib.* 2. *de matrim. disp.* 41. *n.* 34. dixerim, eum qui non omnino dubitat, sed magis in eam partem inclinat, vt votum emiserit, & sic suspicionem voti habet, teneri voto, non integrè, sed ad partem, pro ratione majoris hujus propensionis. Quia illa major judicii determinatio, etiam cum formidine, compensat sufficienter excessum possessionis, quam alter habet: atque in ista fui simili doctrina in materia justitiæ, quam ibi *num.* 19. tenui. At sicut in hoc capite, *num.* 9. dixi, id esse probabile in materia justitiæ; at probabilius esse ad nil teneri: ita etiam in hoc casu sentio, hunc ad nullam voti partem teneri. Ducorque eadem ratione *eod. num.* 9. tradita, &c. Hæc omnia Sanchez. Benè ergo illum citavit Diana *loc. cit.* & benè addit mutasse Sanchez sententiam *lib.* 1. *Decal. loc. allegato.* Igitur Prado non vidit Sanchez; sed solùm suum Gallegum.

Vnde probabiliùs cum Sanchez Respondeo: Nec in casu proposito teneri dubitantem ad implendum votum, seu juramentum, &c. nec adhuc quoad partem. Quia cum in dubio melior sit conditio possidentis, possessio certa, quam habet dubitans, prævalet rationibus inducentibus in partem oppositam, dum non sunt ita efficaces, vt illius partis assensum generent. Sic Sanchez *loco citato*, vbi ait, immeritò Rebellum pro prima sententia allegatum dixisse, hunc teneri voto, & juramento, nec hoc ab aliquo negari. Salas etiam *loco citato*, qui etiam non benè dixit, opinionem Rebelli esse falsam. Est enim satis probabilis, vt ait Sanchez. Sic etiam Diana *locis citatis.* Bonac. *tract. de legibus, disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 2. *num.* 18. Lorca *in* 1. 2. D. Thom. *disput.* 38. *num.* 3. Layman. *lib.* 1. *tractat.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 31. Palaus *tom.* 8. *disp.* 3. *punct.* 9. *n.* 2. Prado, & Gallego *locis citatis.* Thom. Delbene *tract. de consc. dub. dubit.* 15. *num.* 19.

QVÆSTIO III.

An ad minus qui certus est de voto, juramento, vel promissione facta, & dubius de illorum impletione, teneatur adimplere illa?

RESpondeo tanquam certum, tunc teneri. Ratio est, quia executio voti, juramenti, aut alterius obligationis, est quid facti, quod in dubio non præsumitur. Sed ei qui obligatus est, incumbit talem executionem probare: ergo dum eam non probaverit, sed dubius fuerit, stat præsumptio, & possessio pro obligatione certa. *Confirmatur*, quia in hoc casu votum, juramentum, aut promissio est certa; & solutio, aut executio omnino incerta, cum sit dubia: ergo possessio stat pro voto, juramento, &c. Sic Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. c.*10. *num.*12. dicens, neminem audere oppositum affirmare. Navar. Medina, & Ledesma apud ipsum, Vasquez 1.2. *disp.*67. *cap.*7. *in fine*, Raph. de la Torre 2.2. *quæst.*88. *art.*3. *disp* 14. *fine*, Prado *loc. citat. num.*4. Thom. Delbene *tract.*3. *de consc. dub. dubit.*3. *n.*14. qui benè *n.*15. addit, secus dicendum, si probabiliter ex aliquo motivo opinaretur, se votum, aut juramentum, &c. solvisse, quia tunc ad nihil teneretur, quia in rebus moralibus sufficit probabile sequi judicium. Sic etiam Diana *part.* 3. *tract.*6. *resol.*50. *in fine.*

QVÆSTIO IV.

An qui dubius est, an voverit majus, an minus, v. g. an voverit dare centum, an quinquaginta; teneatur ad majus, nempe ad centum?

AFfirmant teneri ad majus, nempe ad dandum centum, Navar. *lib.* 3 *consil. tit. de voto, consil.*20. alias 18. *n.*2. Azor. *part.* 1 *lib.*11. *c.*15. *q* 9. & Rodrig. *tom.* 2. *sum. cap.*95. *n.*6. Ratio eorum est, quia in dubio tutior pars est eligenda: atqui tutius est dare majus, quam minus: ergo.

Sed probabilius Respondeo: Non teneri ad majus, sed solum ad minus, nempe ad quinquaginta, v. g. Ratio est: Tum quia id clarè colligitur ex *cap. Ex parte, de censibus*, vbi decernitur, votum solvendæ D. Iacobo, & ejus ministris vnius mensuræ tritici, intelligi de minima, quando generalis consuetudo aliud non explicet. Tum etiam, quia quando agitur de obligatione inducenda, debet fieri interpretatio stricta, vt in quantum fieri potest, minùs obliget, vt habetur *in cap.* 1. *de jurejur. lib.*6. & *in lege quidquid adstringendæ, ff. de verb. obligat.* Tum denique, quia quod juris est de toto quoad totum, idem juris est, & debet esse de parte quoad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vindic.* Sed qui dubius est, an totum votum emiserit, ad nihil tenetur, vt suprà est habitum: ergo similiter qui dubitat de parte majori, aut graviori, ad eam non tenebitur. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. c.*13. *n.*17. Suarez *lib.*4. *de voto, cap.*8. *n.*5. Bonac. *disp.*4. *q.*2. *punct.*6. (non 5. vt citat Prado) *n.*18. Trollench. *lib.*2. *Decal. c.*2. *dub.*26. *n* 14. Candidus *disp.*25. *art.*19. *n.*4. 6. 7. & 12. Gallego *dub.*68. Diana *tract.*6. *resol.*50. quos citat, & sequitur Prado *cap.*31. *de voto, q.*6. §. 1. *n.*5. Quibus adde Thom. Delbene *tract. de consc. dubia, dubit.*15. *n.*1. & *sequent.*

Legantur dicta à nobis suprà *disput.*19. *q.*4. vbi cum citatis Authoribus diximus, quod ille qui vovit, aut juravit recitare Rosarium absolutè, si dubius postea maneat, an per Rosarium intellexerit integrum, satisfaciat recitando tertiam partem. Sic Thom. Delbene vbi suprà, *n.*2. ita dicens: Si quis vovit quotidie dicere Rosarium, dubitat autem, an voverit integrum; item, an genuflexus; item an si omiserit in aliquo die (etiam ex causa legitima) teneatur sequenti die bis dicere, potest eligere tertiam partem, non genuflexus, & sine onere dicto. Sic ille.

QVÆSTIO V.

An qui vovit Religionem, & dubitat, an fuerit in communi, vel hanc in particulari, possit ingredi quamlibet?

REspondeo ex dictis, posse ingredi quam maluerit: quia possessio stat pro libertate, & in dubio non tenetur ad id quod est strictius. Sic Prado *loc. cit. n.*6. Thom. Delbene *num.*17.

QVÆSTIO VI.

An qui vovit, aut juramento promisit castitatem, & dubitat, an perpetuam, vel temporalem, teneatur ad perpetuam?

REspondeo non teneri, nisi ad temporalem: quia hæc minor est. Sic Sanchez *lib.*4. *Decal. c.*13. *num.*16. & 17. & ex illo Diana 3. *part. tractat.* 6. *resol.*50. Thom. Delbene *tract.* 3. *de conscient. dub. dubit.*15. *num.*16.

QVÆSTIO VII.

An qui vovit, aut juravit dare Ecclesiæ certas tritici mensuras, dubitat tamen, an de majoribus, vel minoribus, tunc possit eligere minores ex consuetis in illo loco?

REspondeo ex dictis: Posse (nisi aliàs sit aliqua ratio suadens verisimilius esse, mentem voventis fuisse obligandi se ad majorem mensuram,) Ratio est assignata. Sic Valentia *tom.*3. *disp.*6. *quæst.*8. *punct.*4. & ex illo Sanchez *suprà num.*9. & *sequent.* Navar. *comment.* 1. *de Regular. num.*20. Molina *tom.*1. *disp.*198. *vers. verum verò*, Azor. *tom.* 1. *lib.*11. *c.*20. *quæst.*2. & 10. Rebell. *part.* 1. *lib.* 2. *quæst.*14. *sect.*2. *num.*10. & Diana *loco citato*, Thom. Delbene *n.*12. colligiturque *ex cap. Ex parte, de censibus*, citato *supra quæst.*4.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An qui vovit, aut juravit dare panem pauperibus, dubitat tamen qualem, possit tunc dare eis panem vsitatum?

REspondeo ex dictis: Posse, nec teneri largiri eis panem de puro tritico, nisi constet de alia intentione voventis. Sic Suarez *tom. 2. lib. 4. de voto, cap 8. num 9.* ibi: Si vovi dare panem pauperibus, sufficiet dare panem pauperibus vsitatum: vnde non tenebor dare ex puro tritico, vbi aliàs fuerit in vsu, nisi quando de alia intentione voventis constiterit. Sic ille. Merola *tom. 1. disp. 3. num. 110.* Diana *resol. 50. cit.* Thom. Delbene *tract. 3. dubit. 15. n. 11.* Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 16. num. 14.* Qui idem dicunt de illo qui vovit dare vinum ad vsum sacrificii Missæ, aut dare triticum, quod scilicet hic non teneatur ad optimum, sed ad decens pro tali vsu, & ad illud, quod fuerit conveniens pro fine, quem vovens intendit.

QVÆSTIO IX.

An qui vovit, aut juravit Ecclesiæ Calicem dare, dubitat tamen de qua materia, teneatur dare Calicem argenteum, vel aureum?

AFfirmat absolutè Azor. *tom. 1. lib. 11. cap. 20. q. 10. in fine,* vbi ita ait: Nihilominus tamen cum quis Calicem promittit certæ Ecclesiæ, intelligitur promissus calix aptus, & accommodatus ad cultum divinum; & proinde debet aureum, vel argenteum, non æneum Calicem offerre, & dare. Ita Azor. & ex illo, Romano, & Decio Sanchez *lib. 4. Decal. c. 15. n. 13.* Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 6. n. 18.* Villalob. *2. p. tract. 34. diff. 34. num. 37.* & alii.

Sed mitius alii respondent, dicendo: teneri dare Calicem saltem argenteum, non tamen totum, quia sufficiet quod cuppa superior sit argentea, vel aurea, quia talis calix etiam est aptus divino cultui, ex vsu multarum Ecclesiarum, vt nos probavimus *1. p. tract. 8. disp. 7. q. 27.* Sic docent Diana *part. 5. tract. 6. resol. 50.* & ex illo Trullench. *lib. 2. cap. 2. dub. 16. n. 14.* Thom. Delbene *tract. 3. de conscientia dub. dubit. 15. n. 14.* vbi ita ait: Item, si vovit dare Calicem, dubitat autem ex qua materia, potest dare talem, qui sit aptus divino cultui, & secundùm vsum communem Ecclesiæ, v. g. æreum, vel stanneum, dummodò cuppam auream, vel argenteam habeat. Atque ita docent Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 20. q. 10.* Merola *tom. 1. disp. 3. n. 109.* Hæc Thomas. Sed non benè in citando pro se Azorio, vt vidisti.

Sed ego adhuc multò mitiùs probabiliter Respondeo, sufficere voventi in tali casu largiri Ecclesiæ Calicem tantùm ex ære, aut cupro inaurato. Quia etiam hujusmodi calix confectus ex ære, aut cupro inaurato, est aptus divino cultui, vt docet praxis multarum Ecclesiarum, vt probavimus *1. p. loco cit. q. 26.* ergo.

QVÆSTIO X.

An qui vovit, aut juravit jejunare, dubitat tamen, an voverit etiam abstinere à lacticiniis, teneatur abstinere ab his?

AFfirmat Turrianus *tract. 1. opuscul. 10. disp. 1. dub. 1.*

Sed omnino Respondeo, non teneri: quia possidet libertas voventis. Sic Thom. Delbene *loco citato, num. 15.* Salas *1. 2. tom. 2. tract. 8. disp. unica, sect. 25. num. 150.* & Ioseph Angles *1. p. de jejunio, q. 9. art. 1. dub. 2.* apud illum. Quibus adde Thomam Sanchez *tom. 1. de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 33.*

QVÆSTIO IX.

An qui vovit, aut juravit, se non accessurum ad fœminam, & dubitat, an solum de accessu fornicario intellexerit, possit licitè nubere?

NEgant aliqui apud Sanchez *loco citato, n. 33.* eo quòd existiment voti interpretationem fieri debere in sensu maximè pleno, & maximè obligatorio, vt colligitur *ex cap. Cum dilecti, de donat.* ergo non solùm de accessu fornicario, sed de vxorio debet votum intelligi.

Sed probabiliùs Respondeo dicendum, quod solùm debet intelligi tale votum de accessu fornicario, & sic possit vovens nubere. Quia etiam hìc stat possessio pro libertate. Et certè præsumendum est, voventem se minùs gravare quàm possit. Sic ex Abbate *in cap. Ex parte, de censibus, num. 3. & 4.* docet Sanchez *loco citato, num. 33.* Sancius *etiam in select. disputat. 43. num. 3. & 4.* Thomas Delbene *loco citato, num. 18.*

QVÆSTIO XII.

An masculus non nisi post decimumquartum annum, & fœmina non nisi post duodecimum, voto, aut juramento promissorio obligari possit?

AFfirmant qui docent, & existimant nulla impuberum vota esse valida. Ita apud Narbonam D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 9. & q. 189. art. 5.* & antea *in 4. dist. 27. q. 2. art. 2.* D. Bonav. *dist. 38. q. 3. n. 27.* Sylvest. *Religio 2. §. 15. & verb. Baptismus, § 8.* Angel. *Religio 3. §. 6.* Palac. *in 4. dist. 38. disp. 2. fol. 870. col. 2.* Gregor. Lopez *in l. 3. verb. De edad, tit. 8. p. 1.* vbi absolutè dicit impuberem vovendi legitimam ætatem non habere. Horum sententiæ favet Sotus *lib. 7. de justit. quæst. 3. artic. 2. docum. 3.* quatenus docet, quod quoties votum est factum ante legitimum tempus pubertatis, non obliget in conscientia, nisi vovens sit ita certus, quod tunc habuerit vsum rationis, vt nulla, aut tenuissima apud viros prudentes fiat dubitatio con-

trariæ opinionis. Sotum sequuntur Vega *lib. 4. sum. casu* 417. & Beja *in sua summa, casu* 49. Graffis *lib. 2. decis. cap.* 31. Liera *in summa, casu* 49. quos refert Thom. Delbene *tract. de consc. dub. dubit.* 43. *n.* 6. & Diana vbi infrà.

Sed multò probabiliùs, & vt mihi certum, respondeo, masculum, & fœminam posse voto, & juramento obligari ante pubertatem, hoc est masculum ante decimumquartum annum, & fœminam ante duodecimum. Et probatur: quia verissimum est, quod pueri obligentur quocunque simplici voto, aut juramento, enim primùm rationis vsu ad mortalem culpam patrandam sufficienti gaudent: at hoc vsu rationis gaudent omnino ante pubertatem pueri, & puellæ: ergo. Sic communis sententia, quam dicendo esse verissimam, latè probat Sanchez *lib. 4. Decal. cap.* 18. *num.* 6. Qui citat pro hac D. Thom. 2. 2. *quæst. vltima, art.* 5. *ad* 3. & *q.* 88. *art.* 9. *ad* 1. & ibi Caiet. §. *Ad hac dicitur.* Palud. Sotum, Navarrum, Aragonium, Azorium, Valentiam, & alios. Sic etiam Didacus Narbona *in suis annalibus, anno* 7. *q.* 17. *n.* 9. & alii statim citandi, & citati à nobis loquendo de juramento *disp.* 6. *q.* 43.

QVÆSTIO XIII.

An juramentum, votum, seu promissio facta post septennium, debeant valida reputari?

RESpondeo vt mihi certum ex dictis. Debere valida reputari, nisi casu quo aliàs manifestis indiciis appareat, post septimum annum defuisse vsum rationis, cum hic omnino necessarius sit. Ratio est, quia post septennium præsumit jus vsum rationis: ergo si aliæ conjecturæ non prævaleant contra præsumptionem juris, valida præsumi debent vota, & juramenta post septennium facta. Sic Suarez *lib. 4. de voto, cap.* 6. *n.* 7. ibi: Contrarium verò dicendum est de votis factis post septem annos ætatis, reliquo tempore ante pubertatem, ex vi circunstantiæ ætatis potiùs præsumetur votum validum, quàm nullum, quin in ea ætate jus præsumit vsum rationis: nihilominus tamen tot possunt esse in contrarium conjecturæ, vt prævaleant contra præsumptionem ætatis, juxta *cap. Puberes, de sponsal. impub.* Hæc Suarez. Et Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 14. & *de matrim. lib.* 3. *disp.* 9. *n.* 12. & 14. Diana *part.* 4. *tract.* 3. *resolut.* 11. Thom. Delbene *tract.* 3. *dub.* 43. *num.* 3. Narbona *in annalibus, anno* 7. *q.* 17. *num.* 9. & 12.

QVÆSTIO XIV.

An item vota, aut juramenta emissa à puero ante septennium, possint esse valida?

RESpondeo posse esse valida, sed communiter valida non reputari, nisi aliàs manifestè constet de vsu rationis. Ratio primæ partis est, quia potest puer ante septennium esse doli capax, vt colligitur *ex cap. juvenis, de sponsalibus*: ergo & vsum rationis: ergo & emittendi votum, & juramentum. *Secunda pars* etiam constat, quia ante septennium tarò advenit vsus rationis perfectus; ergo regulariter, nec votum, nec juramentum ante septennium facta valida esse reputari debent, nisi aliàs, vt dixi, manifestè de vsu rationis constet. Sic Narbona *loco cit. n.* 9. & 10. vbi ita ait: Quare rectè existimavit Sanchez *lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 6. (*per errorem* 7.) non tam septennii ætatem, quàm rationis vsum expectari debere, quo voti valor dijudicetur, cum possit contingere, vt tardius, aut citius perfectus rationis vsus ad mortale petitus adsit: ac tunc valebit votum, vt docent Caiet. *in sum. verb. Votum, cap.* 3. §. *imperfectia autem ætatis*, Armilla, Sotus, Aragon. Manuel, & alii ab ipso relati. Quapropter si constiterit jam septennem nullius vsus rationis esse compotem, quamvis prædicta ætate votum emiserit, eo non obligabitur. Quia septennium in tantum legitima ætas ad vovendum censetur, inquantum solet vsum rationis comitari, vt ex contrario, cùm de eo ante dictam ætatem apparuerit, qui tunc votum emiserit, obstrictus remanebit: quoniam, vt diximus, non tam ætas, quàm vsus rationis in voto consideratur. Hæc Narbona: legatur item Sanchez *lib. de matrim. disp.* 16. *à n.* 8. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 14. & Thom. Delbene *loco cit.* Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *disp.* 3. *punct.* 11.

QVÆSTIO XV.

An qui dubitat de perfecto vsu rationis, eo quòd dubitet, an emiserit votum, aut juramentum post expletum septennium, teneatur voto, & juramento?

AFfirmat Sanchez *num.* 14. *cit.* & probat: Tum quia constat de emissione voti, aut juramenti, de excusatione verò non, cùm de illa sit dubium. Tum etiam, quia rarissimè, aut nunquam ante septennium emittuntur vota, vel juramenta promissoria: & ita in hoc dubio ex communiter contingentibus præsumitur ea post septennium emissa, & in favorem actus pro quo est possessio. Ita Sanchez, Luysius Turrian. *in opusc.* 10. *disp.* 1. *dub.* 2. Villalob. *in sum. tract.* 34. *diff.* 7. *num.* 3. Suarez *lib.* 4. *de voto, c.* 6. *n.* 10. Faustus *tract. de Relig. lib.* 1. *q.* 26. Malder. 2. 2. *tract.* 19. *c.* 1. *dub.* 5. & alii, & est probabilissima sententia.

Sed certè non improbabiliter Respondeo, in eo casu non teneri voto, aut juramento. Probatur. Tum quia supponunt contrarii, votum, aut juramentum, cum revera non ita certò debeant supponere; siquidem de constituentibus illa dubitatur. Tum etiam, quia votum, juramentum, & promissio semper debent in casu dubii in favorem jurantis interpretari, *l. quidquid adstringenda, ff. de obligat.* & colligitur *ex cap. Ex parte, de censibus*, & ibi Panormitan. & Glossa. Sic probat hanc sententiam (quam dicit probabilem, licèt probabiliorem contrariam) Palaus *tom.* 1. *tract.* 1. *disp.* 3. *punct.* 11. *n.* 4. & ex illo omnino non citato, Thom. Delbene *tract.* 5. *de consc. dubia, dubit.* 43. *n.* 6. & *sequent.* & apud ipsos Sotus, & Ludov. Beia, quorum sententiam sequitur vt probabilem Diana *part.* 4. *tract.* 3. *resol.* 11. Legatur idem Thom. Delbene *tract.* 3. *cit. dub.* 41. *num.* 4. & nos *part.* 3. *tract.* 5. *disp.* 8. *q.* 13. & *infrà tract.* 2. *de voto, disp.* 5. *quæst.* 3.

QVÆSTIO XVI.

An si quis sit certus de promissione, voto, aut juramento, dubitat tamen de animo se obligandi, teneatur dicta promissione, voto, aut juramento?

NEgant teneri in eo casu quidam Doctores. Quia qui dubius est, an sit impôsita lex, vel factum fuerit votum, aut emissum juramentum, minimè tenetur lege, voto, aut juramento: sed sic est, quod qui dubitat de intentione, aut de animo se obligandi, dubitat de promissione, voto, & juramento, cum hæc nequeant esse sine animo se obligandi: ergo. Ideò ita tenet Angel. *verbo juramentum* 5. *n.*10. his verbis: Sed quid si sumus in dubio, an habuit animum obligandi se, vel non? Respondet Panorm. *in d. c. si verò*, quod est præsumendum, quod non habuit animum se obligandi. Ita illo, & Alphons. de Leone *in tract. de potest. Confess. part.* 2. *recollect.* 17. *concl.* 8. *num.* 91.

Sed vt multò longè probabilius, imò vt mihi certum respondeo, tunc teneri promissione, voto, & juramento. Probatur, tum quia verba exteriùs prolata sunt naturaliter signa intentionis; nullus enim præsumitur dicere, quod non sentit, *l. Labeo* 7. *ff de supell. legat.* ergo dum vovens non probat absuisse intentionem, aut animum se obligandi, præsumendum est ex verbis exterius prolatis absuisse: Tum etiam, quia probato facto, præsumitur intervenisse omnia ad factum requisita, vt docet Panorm. *cap.* 1. *de his quæ vi, num.* 9: *per cap. in præsentia, de probat.* vbi probata professione, præsumitur profitentem habuisse legitimam ætatem, & neganti incumbit probatio: ergo cum constet de voto, juramento, aut promissione, præsumitur in dubio adfuisse animus se obligandi ad illorum valorem requisitus. Sic Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 9. *num.* 13. & apud illum Felinus *cap. si verò, de jurejur. n.* 8. Gutierrez *de juram.* 1. *p. c.* 57. *n.* 20. Navar. *lib.* 3. *consil. de voto, consil.* 4. Corduba *in sum q.* 147. & D. Anton. 1 *part. tit.* 11. *cap.* 2. *vers. Nota sexto.* Quibus addo Suarium *lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 4. & *lib.* 4. *de voto, c.* 6. *n.* 4. Thom. Delbene *tract.* 3. *cit. dubit.* 41. *n.* 9. & *dub.* 42. *à num.* 3. omninò ex Palao (quem non citat) *tom.* 1. *tract.* 1. *disp.* 3. *punct.* 10. *per totum.* Vin dicit hanc sententiam esse certam. Fagundez *lib.* 2. *Decalogi, cap.* 10. *num.* 21.

QVÆSTIO XVII.

An saltem in juramento metu extorto, præsumi debeat in casu dubio, jurantem non habuisse intentionem se obligandi?

AFfirmabunt à fortiori Authores nuper pro prima sententia adducti. Quibus addi possunt Hostiens. *in cap. ad audientiam, sup. vers. Resignavit. De his quæ vi*, & ibi Ioan. Andr. *n.* 8. Abbas *cap. si verò, de jurejur. n.* 10. D. Anton. 2. *p. tit.* 20. *cap.* 6. §. *quintus casus*, Rosella *v. jurare, n.* 29. Sylvest. *juramentum* 4. *q.* 7. *dicto* 4. & Seraphinus *de privileg. jurament. privileg.* 110. *n.* 16. Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 9. *num.* 12. Ratio eorum est, quia cùm in hoc eventu habeat jurans sufficientem causam dissimulandi intentionem, ob violentiam sibi factam, potest jus præsumere talem simulationem adfuisse.

Sed adhuc vt certum mihi, Respondeo nec in hoc casu præsumi debere, jurantem non habuisse intentionem se obligandi tali juramento. Quia præsumere simulationem in jurante, est præsumere delictum, cujus præsumptio vitanda semper est, præcipuè cum non cessat in favorem jurantis, & promittentis, cui magis faves affirmando, esse obligatum tali juramento, & promissione, quàm esse delinquentem ex simulatione: ergo etiam in juramento metu extorto, vbi vehemens conjectura defectus animi se obligandi propter metum concurrit, præsumi debet animus se obligandi, vt præsumptio delicti vitetur. Sic Alex. de Nevo *cap. si verò, de jurejur. n.* 42. Imola *cap. ad audientiam, de his quæ vi, n.* 5. Covarruv. appellans oppositum manifestum errorem, 4. *decret.* 2. *p. cap.* 3. §. 5. *n.* 3. Quos omnes sic citat, & sequitur Sanchez *disput.* 9. *cit. n.* 13. Suarez etiam *lib.* 2. *cit. c.* 33. *n.* 6. Castro Palao *punct.* 10. *cit. num.* 5. Thom. Delbene *dubit.* 42. *cit. num.* 10. Fagundez *loco citato, num.* 23.

QVÆSTIO XVIII.

An ad minus, si jurans in dicto eventu dubius sit, an cum ambiguitate verborum, vel restrictione mentis juraverit, tunc juramento deobligetur?

REspondeo tunc jam deobligari, nec teneri juramento. Quia tunc dubius est de juramento, & ideò illo non tenetur. Nec in tali casu præsumitur sic jurantem delictum commisisse, quia habet sufficientem causam æquivocatione vtendi. Sic Suarez *n.* 6. *cit.* ita scribens: Posset autem sententia Panormit. (*quam quasi antecedenti refutavimus*) locum habere, quando quis haberet dubium, non de peccaminosa fictione, sed de prudenti simulatione, vel per ambiguitatem verborum, vel per additionem mente conceptam, juxta probabilem opinionem; tunc enim dubium reducitur ad illud, de quo in puncto præcedenti diximus. Non poterit autem quis cum fundamento tale dubium habere, nisi prius noverit illos jurandi, simulandi, seu occultandi modos, vt constat. Hæc Suarez, & ex illo Palaus *n.* 6. Et ex isto omnino, & non citato, Thom. Delbene *num.* 10. Sic etiam Fagundez *cap.* 10. *cit. n.* 24.

QVÆSTIO XIX.

An qui dubitat an votum, juramentum, aut promissionem emiserit tempore somni, ebrietatis, vel phrenesis, an tempore sanæ mentis, præsumere debeat, se tempore sanæ mentis emisisse, ac proinde valere?

AFfirmat Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cit. n.* 15. Probat. Tum quia somnus, ebrietas, vel phrenesis brevi tempore durant: ergò non possunt eo tempore hæc gesta præsumi. Tum etiam, quia ex communiter contingentibus præsumptio sumenda est, *l. Nam ad ea, ff de legib.* Atqui rarissimè dormientes,

ebrii, & phrenetici emittunt vota, aut juramenta promissoria: ergo in casu dubii judicandum est, tempore sanæ mentis emissa fuisse. Ita ille.

Sed non minùs probabiliter respondeo dicendum, quod si promittens verè dubius existat, eo quòd non recordetur benè de voto, juramento, & promissione, neque actus ostenditur ita benè gestus, vt tollat dubium, tunc votum, juramentum, aut promissio non valeat, sed possit sic dubitans, deposito dubio, illa non servare. Ratio est, quia tunc verè dubitatur, an sit votum, juramentum, aut promissio, cum dubitetur, an adsit aliquid essentialiter requisitum, quale est libertas: ergo in favorem libertatis est judicandum. Sic ex Suario *lib. 5. de voto, c. 6. n. 9.* Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 3. punct. 11. n. 8.* & ex illo omnino, & non citato, Thom. Delbene *tract. 3. dub. 43. n. 13.*

QVÆSTIO XX.

An si certus quis sit, se tempore somni, ebrietatis, vel phrenesis promissionem, votum, aut juramentum fecisse, dubitat tamen, an tunc fuerit plenus somnus, vel plena ebrietas, aut phrenesis, quæ tollat libertatem, tunc teneatur promissione, voto, aut juramento?

RESpondeo tanquam certum, tunc minimè his teneri. Ratio est, quia cùm somnus, ebrietas, vel phrenesis soleant mente alienare, stat præsumptio pro alienatione. Sic Sanchez vbi suprà. Et Suarez *lib. 4. de voto, c. 6. n. 9.* vbi id confirmat exemplo illius, qui noctu habet pollutionem, quique dubitat, an habuerit perfectum vsum rationis, de quo non præsumitur mortaliter peccasse, ob defectum perfectæ libertatis: ergo similiter ob ejusdem defectum, non præsumitur validè promisisse, jurasse, aut vovisse. Sic etiam Palaus, & Thom. Delbene *locis citat.*

QVÆSTIO XXI.

An qui tempore iræ, aut alterius passionis, seu perturbationis promisit, vovit, aut juravit aliquid, si postea dubius sit de suo vsu rationis, maneat obligatus promissione, voto, aut juramento?

RESpondeo *Primò* dicendum, quod regulariter loquendo, non possit hujusmodi vovens dubius de suo vsu rationis manere. Quia rarò, vel nunquam contingit, vt in tantum quis iracundia exardescat, vt rationis vsum impediat, sicut rarissimè qui occidit alterum ex vehementi iracundia, excusatur à mortali: ergo regulariter loquendo judicandum est in eo eventu manere voventem, aut jurantem, seu promittentem voto, juramento, & promissione obligatum. Et ita docent Panormitan. Alex. de Novo, & Felinus, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 1. de matr. disp. 8. n. 10.* Basilius *de matrim. lib. 4. c. 1. n. 2.* Castro Palao *tom. 1. tract. 1. disp. 3. punct. 11. n. 10.* Thom. Delbene omnino ex illo non citato, *tract. 3. dubit. 43. n. 17.* Suarez *lib. 4. de voto, cap. 6. num. 10.* Legatur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 1. num. 14.*

Respondeo tamen *Secundò*, dato casu, quod promittens, vovens, vel jurans dubius verè existat de suo vsu rationis, tunc non sit obligatus promissione: ergo tunc non tenetur illâ, juxta dicta suprà *quæst. 15.* Sic Suarez, Palaus, & Thom. Delbene vbi suprà.

QVÆSTIO XXII.

An ex eo quod cessante calore iracundiæ, pœniteat quem promissionis, voti, aut juramenti facti, inferatur benè, non esse valida, aut obligatoria?

AFfirmant Anton. *cap. sicut ex litteris, de jurejur. n. 9.* & Panormit. *in cap. si verò, eod. tit. n. 7.* vbi docent, si cessante calore iracundiæ minimè promissionem, votum, aut juramentum faceres, tunc te non manere illis obligatum. Idem docent Angel. *votum 1. n. 6.* Tabiena *ibid. q. 1.* & Supplem. Gabr. *4. dist. 38. art. 1.* asserentes, quod si transacta angustiâ, seu periculo, eum qui vovit, juravit, vel promisit, pœniteat, signum sit defuisse requisitam deliberationem, ac proinde non obligare. Hanc sententiam esse probabilem clarè affirmat Acacius mox citandus.

Sed vt mihi certum respondeo: Non benè inferri, tale votum, aut juramentum, & c. non esse obligatoria. Ratio est, tum quia sæpè eorum, quæ magna deliberatione gesta sunt, facientem pœnitet. Tum etiam, quia calore iracundiæ multa fiunt deliberatione sufficienti ad culpam mortalem, quæ eo calore secluso, minimè admitterentur: ergo ex eo, quod cessante calore iracundiæ, pœniteat facientem promissionis, voti, aut juramenti, non benè infertur, illa non esse valida, & obligatoria. Verum tamen est, quod illa pœnitudo sit probabilis conjectura, vt in casu dubio intelligatur defuisse deliberatio. Sic Sanchez *disp. 8. cit. n. 8.* vbi dicit, ita se explicuisse Tabienam *in 2. editione.* Palaus, & Thom. Delbene, & Basilius *locis citatis,* Trullench. *lib. 2. Decal. c. 2. dub. 1. n. 4.* Legatur Sanchez *lib. 4. Decal. c. 1. n. 10. & 11.* Tamburin. *lib. 3. cap. 10. n. 1.* Marcus Vitalis *tract. de voto, inquisit. 3. n. 30.* Valentia *2. 2. disp. 6. punct. 8.* Acacius *verb. Votum, res. 445. n. 8.*

QVÆSTIO XXIII.

An dubius de materia voti, juramenti, aut promissionis, num sit bona, vel mala, teneatur voto, juramento, & promissione?

RESpondeo dicendum: Non teneri, quia non placent Deo ea, in quibus periculum pravitatis imminet: atqui hoc imminet operando cum dubio, an materia voti, juramenti, aut promissionis sit mala: ergo. Sic Suarez *lib. 4. de voto, c. 6. n. 13.* & Sanchez *lib. 4. Decal.* (non de matrim. vt leges apud Palaum) *cap. 5. n. 32. & cap. 6. n. 6.* Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 3. punct. 12. n. 2.* qui n. 1. cum communi benè advertit, teneri voventem in tali casu superiorem (si potest) consulere de honestate materiæ promissæ, & ab illo, si velit, dispensationem petere.

DISPV

DISPVTATIO XLIV.

De malitia, & obligatione iuramenti, aut promissionis præstitæ absque animo iurandi, aut se obligandi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus modis potest fictio in iuramento, aut promissione reperiri.

RESPONDEO, quod tribus. *Primò* namque potest quis iurare sine animo iurandi. *Secundò*, sine animo se obligandi. & *Tertiò*, cum animo se obligandi, sed sine animo exequendi rem promissam. Conueniunt omnes. Legantur Sanch. *lib. 3. Decal. cap. 6.* & 10. Palaus *tom. 3. disp. 1. de iuram. punct.* 8. & *disp. 1. de voto, punct.* 3. Fagund. *lib. 2. in Decal. c.* 11. Magister Prado *cap. 31. de voto, q. 1. §. 3.* & *c. 32. de iuram. quæst. 4.* & Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 3. de voto, cap. 3. à num. 2.* & *cap. 7. num. 2.* & *cap. 8. fine*, & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An qui non coactus iurat falsum quid, sine animo tamen iurandi, peccet mortaliter.

RESpondeo vt quid certum, *Primò*. Iurare aliquid falsum in iudicio, & contractibus, absque animo iurandi, procul dubio est mortale. Quia in iudicio est contra mandatum Superioris, & in contractibus contra ius debitum parti contrahenti; & in vtroque casu, contra reuerentiam debitam diuino Nomini, cui præiudicatur falsi testificatione. Sic Palaus cum omnibus *punct. 8. citato, de iuram. num. 4.*

Respondeo *Secundò*, etiam vt certum, iurare aliquid falsum, etiam extra iudicium, & contractus, sine animo iurandi, semper est mortale. Quia in omni euentu fit grauis irreuerentia Deo, ex eo, quod tantùm in apparentia, & solis verbis externis in testem falsi inuocetur: Nomini namque Dei summa reuerentia debetur. Sic communis. Caiet. *2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 4.* Sotus *lib. 8. de iust. quæst. 1. art. 7. in solut. ad 4. vers. in secundo autem membro.* Couarr. *de pactis. 1. p. §. 5. num. 2.* & 3. Aragon 2. 2. *quæst. 89. art. 7. ad 4. concl. 6.* Petri de Ledesma *tom. 2. sum. tract. 11. cap. 3. dubio 6.* Lessius *lib. 2. de iust. cap. 42. dubit. 8. num. 42.* & 43. Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuram. cap. 17. num. 3.* Quos omnes citat, & sequitur Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6. num. 9.* & 10. Bonac. *tom. 2. disp. 4. quæst. 1. punct. 7. num. 6.* Palaus *disp. 1. de iuram. punct. 8. num. 4.* Trullench. *lib. 1. cap. 1. dub. 12. num. 6.*

QVÆSTIO III.

An etiam peccet mortaliter, qui iurat falsum sine animo iurandi, casu quo coactus iuret.

NEgat tunc peccare mortaliter Lessius *dubit. 8. cit. num. 43.* vbi post propositam oppositam sententiam, ita dicit: Itaque contraria sententia videri posset non improbabilis, scilicet non esse id peccatum mortale, si per iniuriam cogaris, & falsitas sit penitus occulta: quia neque reipsa iuras falsum, cùm non intendas Deum in testem vocare, sed simulare; neque secundùm prudentem æstimationem potes censeri iurasse falsum: tum quia falsitas est penitus ignota: tum quia iusta causa erat alia mente iurandi; & in hoc casu locum habere posset sententia Panormitani, & Angeli, & aliorum qui volebant, iuramentum metu expressum non obligare sub mortali. Hæc Lessius.

Sed omninò oppositum Respondeo dicendum, nempe adhuc in hoc casu peccare mortaliter. *Tum* ob datam rationem. *Tum*, quia vt bene Palaus, si semel admittamus Deum singulare inuocari posse in testem falsi, absque graui peccato, finis iuramenti, qui est veritatis confirmatio, magna ex parte, imò penitus frustratur: non igitur est concedendum. Sic ille *loco citato, num. 4.* Qui bene aduertit, non esse idem dicendum de illo, qui cum aliqua restrictione mentali iurat verum sensum faciendo, quia id non esset falsum iuramentum, vt infrà dicemus. Idem docet Sanchez cum aliis *locis citatis.* Quamuis non ita benè citet Lessium.

QVÆSTIO IV.

An item peccet mortaliter, qui extra iudicium & contractus iurat verum sine animo iurandi.

AFfirmant aliqui DD. eo quòd licèt verum sit quod iurauit, id tamen iuramentum est perniciosum, non solùm Deo, cùm actu externo illius testimonium inuocetur, interno autem eius inuocationi dissentiatur; verùm etiam toti generi humano, cùm iuramento externo tollat finem, qui est verè adhiberi in veritatis confirmationem. Ita Caiet. *loco cit. art. 7. col. penul. vers. Ad hoc dicitur* Couarr. *loco cit. num. 2.* & Armilla *verb. Periurium, num. 3. in principio.*

Sed probabiliùs Respondeo: Tunc non peccare mortaliter, sed venialiter tantùm. Quia tali iuramento nec Deo fit grauis iniuria, nec homini: ergo ex nullo capite potest esse peccatum mortale. Antecedens probatur. Quia in primis non fit grauis iniuria Deo, quia estò simuletur adduci in testem, adducitur in testem veritatis. Nec item fit grauis iniuria homini: quia supponimus grauiter inde non lædi. Erit ergo solùm peccatum veniale, & graue; quando nulla legitima, & honesta causa fieret: quæ est quædam fictio vim iuramenti eneruans. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. n. 9.* & 10. & penes illum Sotus, Aragon, Petr. Ledesma, & alij suprà *quæst. 1.* adducti, Bonac. *num. 6.* Lessius *num. 42.* & Palaus *num. 5.*

QVÆSTIO V.

An ad minus sit mortale, iurare in iudicio, vel in contractibus veritatem, sine animo iurandi.

AFfirmant communiter DD. Quia qui sic iurat, verè decipit iudicem, vel contrahentem in re graui: ergo. Sic Alcozer *in sum. cap. 15. vers. jurar con cautela*, ibi: *Pero si tomando lo juramento fingio que juraua, y no dixo palabras de juramento, peco mortalmente, si fue en manos de juez competente, ò sobre algun contrato, por hazer iniuria al Iuez, y a la parte; aunque no por ser el juramento falso, porque no jura*, &c. Sic ille. Et ex illo Sanchez *lib. 3. cap. 8. num. 2.* Qui tamen limitat, dummodo inde, aut iudicio, aut contractui notabile damnum sequeretur. Nec enim mortaliter peccaret, si nulla fraude, sed reuerentia iuramenti ductus, & scrupulo, fingeret se iurare, ita vt astantes, & Tabellio intelligerent eum iurare. Quia cùm in foro externo constet de eo iuramento, nullum damnum sequitur iudicio, aut contractui: & ex alia parte integrè veritatem fatetur, nec aliquam fraudem molitur. Sic Sanchez ibi. Legatur etiam *cap. 6. num. 9.*

Ex his duabus limitationibus vnam solam recipit Palaus *num. 5. citato*, nempe limitationem in contractibus, quia in his rarò notabile sequi potest damnum (nisi iuramentum esset ad contractus firmitatem) cùm fictio, & simulatio non appareat, & æquè cogendus sic iurans, ac si verè iurasset. At simulatio in iudicio semper illi notabiliter præiudicat. Quia superioris præceptum, non solum est de veritate dicenda, sed de dicenda sub diuino testimonio: eludit ergo sic iurans grauiter iudicium, si diuinum testimonium omittat. Sic Palaus, & benè.

QVÆSTIO VI.

An qui iurat, habens expressum animum non se obligandi (quod solùm in iuramento de futuro esse potest) peccet mortaliter semper.

AFfirmant communiter DD. eo quòd quoties deficit animus se obligandi ex iuramenti religione, est mendacium iuramento firmatum: cum sit falsa vocis significatio, vtpote quæ veram se obligandi intentionem significat, quæ tamen non est. Ita Caiet. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *ad* 4. D. Anton. 2. *part. tit.* 10. *cap.* 6. *casu* 5. *fine.* Armilla *verb. iuramentum, num.* 14. & *verb. periurium, num.* 3. Tabiena *verb. iurare, quæst.* 11. *num.* 12. Scotus 3. *sent. dist.* 39. *quæst. vnica, art.* 3. Nauarr. *in sum. cap.* 12. *num.* 14. Couarr. *de pactis* 1. *p.* §. 5. *num.* 3. & 4. & *Decret.* 2. *part. cap.* 3. & 5. *num.* 4. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 8. *num.* 4. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 10. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 7. *num.* 6. & pro hac parte citat Palaus vbi infra; Thomam Sanchez *lib.* 3. *Decal. cap.* 4. *n.* 10. & Bonacinam *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 7. *circa finem.* Sed ex his malè citat primum; cum ibi nil de hac re tractet, & oppositum doceat locis mox citandis.

Sed probabilius Resp. Non semper peccare mortaliter. Nam ille, qui iurat absque animo iurandi, non semper peccat mortaliter, vt superioribus quæstion. est habitum: ergò neque semper peccabit mortaliter ille, qui iurat cum expresso animo non se obligandi: patet quia eiusdem prorsus rationis sunt, iuramentum factum absque animo iurandi, ac iuramentum factum cum expresso animo non se obligandi. Quia eo ipso, quod est animus non se obligandi, adest animus non verè, sed ore tenus iurandi: ergo tale iuramentum non est verum, sed apparens, sicut est iuramentum factum absque animo iurandi. Sic tenet Sanch. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 7. & *cap.* 10. *num.* 8. Quem etiam pro hac parte citat, & sequitur Palaus *disput.* 1. *de iuram. punct.* 8. *num.* 7. vbi benè aduertit, quod ad iuramenti essentiam non requiratur expressus animus se obligandi, sufficit enim si quis iurandi animum habeat, quia eo ipso censetur voluntatem habere eorum, quæ necessariò ad iuramentum requiruntur, nisi ea expressè excludat.

QVÆSTIO VII.

An quando quis iurat habens animum iurandi, & se obligandi, non tamen implendi iuramentum, peccet mortaliter.

REspondeo tanquam certum: Quod sic. Quia verò iuramento promissorio deficit veritas de præsenti, quod esse mortale, habes suprà *disp.* 7. §. 4. *quæst.* 15. & *sequentib.* Legatur Sanchez *lib.* 3. *in Decal. cap.* 4. *num.* 2. & 16. (non 26. vt inueni apud Palaum) Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 25. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 57. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 42. *dubit.* 4. *num.* 18. & *dub.* 8. *num.* 42. Palaus *disp.* 1. *de iuram. punct.* 8. *num.* 2. & alij. Hæc de malitia horum iuramentorum, & promissionum. Videamus nunc de eorum de obligatione: sit ergo

QVÆSTIO VIII.

An qui iurat, aut vouet sine animo & intentione iurandi, aut vouendi, obligetur tali iuramento, & voto.

REspondeo tanquam certum: Non obligari. Quia certum est, tale iuramentum, seu votum non esse verè talia, sed solùm quoad apparentiam: ergo sic iurans, aut vouens non manet obligatus, saltem ex vi de religione iuramenti, & voti prædicti. Sic communiter omnes. Legantur Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 9. *n.* 3. & *lib.* 3. *Decal. cap.* 10. *num.* 4. & *lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 24. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 27. Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 5. *à num.* 3. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 3. *num.* 2. Qui non benè solùm veriorem vocat hanc partem, cùm certa sit apud omnes.

QVÆSTIO IX.

An item obligetur iuramento, aut voto, qui iurat, aut vouet verè, sed cum animo expresso non se obligandi.

NEgant tunc obligari iuramento tali, aut voto multi Doctores. Quia iuramentum, & votum, quæ sunt verè talia, ex natura sua, & ex iure diuino habent vim obligandi, iuxta illud Psalmi 75.

vouete, & reddite Domino Deo vestro: at qui iurat & vouet, vera intentione iurandi, & vouendi, etiam sine animo expresso se obligandi, verum facit iuramentum, & verum emittit votum: ergo verè manet illis ligatus & obligatus. Ita Caiet. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 4. Sotus *lib.* 7. *de iust. quæst.* 1. *art.* 2. *&* *lib.* 8. *quæst.* 1. *art.* 7. *ad* 4. *vers. At verò profectò.* Couarr. *de pactis* 1. *p.* §. 5. *num.* 2. Gutierrez *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 31. & alij apud Sanchez infra citandum. Ita etiam Prado *cap.* 32. *de iuram. quæst.* 4. *num.* 4. vocans hanc (sed malè) communem, & veram sententiam.

Sed probabiliùs Respondeo, etiam in hoc casu deobligari. Quia qui iurat, aut vouet expresſè cum animo non se obligandi, verè habet expressum animum non promittendi, seu vouendi, cùm promissio nequeat absque obligatione subsistere: ergo in tali casu, non verè, sed solùm cum apparentia iurat, aut vouet: ergo tali iuramento aut voto (cum verè talia non sint) non obligatur. Sic Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 9. *num.* 5. *&* *lib.* 3. *in Decal. cap.* 10. *num.* 8. *&* *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 27. Azor 1. *part. lib.* 11. *cap.* 13. *quæst.* 9. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dubit.* 1. *num.* 6. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 12. Valentia 2. 2. *disp.* 9. *quæst.* 6. *punct.* 1. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 33. *num.* 2. Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 3. *&* *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 12. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de voto, cap.* 3. *num.* 12. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 3. *num.* 2. Qui addunt, hanc doctrinam procedere, siue vouens conscius sit naturæ voti, siue non.

QVÆSTIO X.

An item deobligetur iuramento, & voto, qui iurat, aut vouet absque expressa intentione, aut voluntate se obligandi.

RESpondeo affirmatiuè, etiam tunc deobligari: quia etiam sic iurans, aut vouens, cùm non habeat expressam intentionem se obligandi, non obligatur tali iuramento, aut voto; cum hæc in tantum obligent, in quantum iurans, & vouens intendunt se obligare. Ita Sanchez *cap.* 1. *cit. num.* 26. Syluest. Nauarr. & Lessius, quos citat, & sequitur Bonacina *loco cit. num.* 13.

Sed probabilius Respondeo, in tali casu manere obligatum tali iuramento, aut voto. Quia censendus est promittere voluisse, voluntate & intentione accommodata, & qualem habent rectè promittentes; in quo casu etiam Sanchez sentit nobiscum, eo quòd tunc (inquit) implicitè, & virtualiter se obligare volunt tali modo iurantes, aut vouentes. Sic Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 3. *num.* 9. Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 5. *art.* 2. Palaus *loc. citat. n.* 2.

QVÆSTIO XI.

An deobligetur iuramento, & voto, qui iurat, aut vouet animo promittendi, & se obligandi, non tamen implendi rem promissam.

AFfirmat Valentia 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 1. *vers. Si autem dicatur*, eo quòd existimet in tali casu non dari verum iuramentum, aut votum, sed fictitium. Quia putat ad votum, seu iuramentum promissorium tria esse necessariò requisita, nempe deliberationem voluntatis, promissionem, & propositum; non tantùm se obligandi, sed exequendi rem promissam: ergo. Ita Valentia dicens, suam sententiam esse communem, sed malè.

Vnde longè multò probabilius, imò vt mihi certum Respondeo, & peccare mortaliter taliter vouentem, seu iurantem, & obligatum manere tali voto, aut iuramento. *Prima pars*, vt certa manet probata *quæst.* 7. *Secunda verò* probatur. Quia longè multò probabilius est, & mihi certum, posse dari verum iuramentum, & votum, absque animo, & voluntate exequendi rem promissam. Sic Sanch. *lib.* 1. *de matrim. disp.* 9. *num.* 2. *&* *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *num.* 23. Azor *lib.* 11. *instit. moral. cap.* 4. *quæst.* 2. *&* *cap.* 13. *quæst.* 9. dicens id esse certum. Gutierrez *lib.* 2. *canon. qq. cap.* 21. *num.* 30. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dubit.* 1. *num.* 7. Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 4. *num.* 3. addens nullum alium Authorem inuenisse, qui in terminis sententiæ Valentiæ patrocinaretur. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 2. *num.* 14. & apud illum Reginald. *num.* 262. Fillluc. *tract.* 26. *cap.* 1. *quæst.* 2. *num.* 7. & Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 3. *n.* 4. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 14. Raph. de la Torre *disp.* 6. *num.* 4. Barthol. à S. Fausto *lib.* 1. *Thesauri, quæst.* 17. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 1. §. 3. *num.* 9. & alij communiter.

DISPVTATIO XLV.

De iuramento amphibologico, seu æquiuoco.

§. I.

De iuramento facto cum amphibologia sensibili.

QVÆSTIO PRIMA.

An iurans committat mendacium, & consequenter periurium, quando profert verba duplicem sensum habentia, alio sensu, quàm audiens intelligat.

RESPONDEO, nec committere mendacium, nec consequenter periurium. *Tum*, quia sic iurans non it contra mentem. *Tum etiam*, quia aliàs nunquam liceret vti verbis duplicem significationem habentibus. Sic communis. Bonac. *tom.* 1. *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 12. *num.* 1. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 35. *n.* 1. Raph. de la Torre 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 3. *disp.* 4. Layman *lib.* 4. *tract.* 3. Reginald. *lib.* 24. *cap.* 2. *sect.* 4. *num.* 9. Acacius March. *v. iuramentum, resol.* 159. *num.* 23.

QVÆSTIO II.

An igitur sit licitum alicui absque iusta causa iurare cum æquiuocatione, alio sensu quàm intelligat audiens.

AFfirmandum ex nuper dictis videtur: Quia sic iurans, nec mendax inuenitur, nec periurus: ergo licitum erit illi dictâ formâ iurare.

Sed vt certum Respondeo, minimè esse illi licitum, sed culpam & peccatum committere. Quia communis hominum conuersatio postulat, vt verbis eo modo vtantur, quem audientes communiter percipiunt, alioquin certitudo omnium sermonum, & commercium inter homines tolleretur, multisque dolis aperiretur aditus. Vnde

Ad rationem dubitandi bene respondet Valentia, quod licèt hoc non sit peccatum mendacij, nec malitiam contineat contra præceptum non mentiendi, est tamen peccatum omissionis, contra præceptum affirmatiuum veritatis, obligans ad dicendam determinatam veritatem, iuxta sensum communem, nisi aliqua iusta causa persuadeat vti verbis amphibologicis. Sic Valentia 2. 2. *disput.* 5. *quæst.* 12. *punct.* 1. & ex illo Bonac. *loco cit. num.* 2. Trullench. *eod. num.* 2. & antea D. Thom. 2. 2. q. 109. *art.* 1. *ad* 3. & *art.* 2. *ad* 4. & *art.* 3. *ad* 1. Ægidius *de fide disp.* 10. *dub.* 3. *concl.* 1. *num.* 47. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 9. *num.* 46. & 48. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *quæst.* 5. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *num.* 10. & *cap.* 11. *num.* 6. Sayrus *lib.* 5. *Clauis, cap.* 2. *n.* 41. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 6. *num.* 26. Palaus *disputat.* 1. *de iuram. punct.* 7. *num.* 2. Prado *cap.* 32. *de iuram. quæst.* 4. §. 2. *num.* 11. & 13. March. *loco cit. num.* 2. Layman *loco citato*, & communis.

QVÆSTIO III.

An ad minus sit licitum, interueniente iustâ causâ, vti æquiuocatione, aut verbis amphibologicis, & iurare alio sensu, quàm alter intelligat.

REspondeo vt certum: Quod sic. Quia defectus iudicij, qui in tali iuramento esse poterat, cessat interueniente iusta causa sic occultandi veritatem. Sic S. August. *lib. contra mendac. cap.* 10. & S. Thomas 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 3. & q. 71. *art.* 3. *ad* 4. vbi generaliter docet, esse licitum veritatem occultare prudenter sub aliqua dissimulatione. Sic etiam Nauarr. *cap. Humana aures,* 22. *quæst.* 5. *in quæst.* 2. *num.* 12. & *in sum. cap.* 12. *num.* 4. & 19. Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *num.* 4. Valentia *loc. cit. disp.* 6. *quæst.* 7. *punct.* 4. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 9. *num.* 47. Bonac. *loco cit. num.* 4. Palaus *punct.* 7. *cit. num.* 4. & alij, addentes id esse verum, tametsi non rogatus quis iuret: sed de hoc infra latiùs *quæst.* 7. & 8.

QVÆSTIO IV.

An sit mortale iurare cum æquiuocatione, & amphibologia sensibili, ita vt audiens non intelligat, casu quo non adsit iusta causa.

AFfirmant communiter Doctores. Quia, inquiunt, est contra præcipuum finem iuramenti, qui est veritatem determinatam testificari: ergo. Ita apud Sanchez Nauarr. *cap. Humana aures,* 22. *quæst.* 5. *in quæst.* 3. *num.* 6. & *in sum. cap.* 12. *num.* 8. & 13. Toletus *lib.* 4. *sum. cap.* 21. *n.* 9. Sayrus *lib.* 5. *clauis, cap.* 4. *num.* 21. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 9. *num.* 46. Philiarch. *de offic. sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. Ludou. Lopez 1. *p. cap.* 42. *col.* 5. *vers. Dolosè iurans.* Sed certè ex his Lessius in oppositum videtur ire *num.* 48. (non 98. vt leges apud Dianam) vbi ita ait: Quod si tali orationi, cùm iusta causa non subest, addatur iusiurandum, vt si iures, *Principem esse in oppido,* intelligendo *pictum* ioci causa, erit graue peccatum: quia est magna irreuerentia suis iocis Deum testem adhibere. Fortè tamen non erit mortiferum, si scandalum absit: nam reuera non est periurium, cum id quod iurare intendis, falsum non sit. Quia tamen falsum esse exteriùs videtur, in foro externo periurium esse præsumeretur. Hæc Lessius. Quare Palaus expressè illum pro opposita parte citat. Tenent etiam hanc sententiam, vt communiorem, & probabiliorem, Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 25. licèt contrariam admodum probabilem dicat, immò in summario illam manifestè sequitur dum dicit: *Iurans sine causa, Regem esse in aula, intelligendo pictum, non peccat mortaliter.* Ita ille. Qui non ità bene citat Dianam pro hac sententiâ, vt infra videbis *quæst.* 12.

Sed his non obstantibus, probabiliùs Respondeo, non esse mortale iurare absque necessitate, cum æquiuocatione, & amphibologia, seclusa iniustitia, aut alia extrinseca circunstantia, quæ ex tali modo iurandi posset oriri. Ratio est, quia tali iuramento non deficit veritas, vt supra q. 1. est habitum: sed sola discretio, seu iudicium, eo quòd diuinum testimonium non debeat absque necessitate his amphilogijs immisceri: atqui defectio discretionis solùm constituit veniale, vt suprà *disp.* 7. *quæst.* 19. est habitum: ergo.

Ad fundamentum contrarium dicendum est, quod licèt sic iurans faciat contra finem præcipuum iuramenti, est tamen in materia leui, ac proinde non peccat mortaliter. Sic Caiet. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *ad* 4. *dub.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 8. & *cap.* 11. *num.* 5. & 6. vbi solùm dicit id peccatum esse mortale, quando iniustitia miscetur. Bonac. *disp.* 4. *in Decal.* (non *de legib.* vt leges in Diana) *punct.* 12. *num.* 3. Filliuc. *tract.* 25. *cap.* 11. *num.* 331. Quos citat, & sequitur Diana 2. *p. tract.* 15. *resol.* 25. Quibus addo Palaum *disp.* 1. *de iuram. punct.* 7. Magistrum Pradum *cap.* 32. *de iuram. quæst.* 4. §. 2. *num.* 11. Candidum *disp.* 26. *art.* 3. *dubit.* 4.

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

Quænam sit causa iusta vtendi amphibologiis, & æquiuocationibus in iuramentis.

RESpondeo dicendum, quod causa iusta erit necessitas, aut vtilitas corporis, aut honoris, aut rerum familiarium: vel quilibet alius virtutis actus ita vt veritatis occultatio censeatur tunc expediens, ac studiosa. Sic ex Nauarro Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 19.* Bonac. *disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 2. fine*, addens etiam esse iustam causam, interrogationem iniustam factam illi, qui amphibologicè loquitur. Bassæus *iuramentum 3. num. 10. fine*, Diana *2. p. tract. 15. resol. 25. in principio.* Palaus *disputat. 1. de iur. punct. 7. num. 4.*

QVÆSTIO VI.

An sit iusta causa vtendi æquiuocatione, & amphibologia, iocus honestus, etiam casu quo id fiat cum iuramento.

AFfirmare videtur Sotus *de tegendo secreto, memb. 3. quæst. 3. fin.* vbi ait, non esse culpam amphibologiis vti ioco, & in ridiculis.

Sed clariùs Respondeo esse iustam causam vtendi amphibologia, & æquiuocatione, iocum, aut honestum ludum, dummodo id fiat sine iuramento. Quia vt benè Sanch. tunc honestus ille ludus, recreationis iustæ causâ exercitus, honestum reddit amphibologiæ vsum: secus est si adesset iuramentum, quia tunc manifesta esset culpa, propter vanam, & indiscretam diuini Nominis vsurpationem, quamuis, iuxta superius dicta, sola esset venialis. Sic Sanch. *lib. 3. Decal. cap. 6. numer. 2. fine.* Qui in hunc sensum explicat Sotum, quasi sentientem esse licitum ioci causa vti amphibologia, quando absque iuramento id fit. Sic etiam Candidus *loco citato*.

QVÆSTIO VII.

An etiam sit iusta causa iurandi amphibologicè, quod quis importunè rogetur ab aliquo priuato ad iurandum.

AFfirmat Nauarr. in cap. *Humanæ aures, in quæst. 3. num. 10. & in sum. cap. 12. num. 8.* & Toledo *lib. 4. summ. cap. 21. num. 9.* vbi ait, posse dictum vti æquiuocatione, maximè cùm rem celare expedit, & priuatus importunè interrogat petens iuramentum.

Negat Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 20.* dicens, quod si aliàs non sit iusta causa occultandæ veritatis, minimè queat quis, ob importunas preces alterius, iurare amphibologicè. Sic etiam tenent apud illum Syluest. *iuramentum 3. quæst. 2.* Valentia *2. 2. disputat. 5. quæst. 13. punct. 2.* Suarez *lib. 3. cap. 10. num. 10.*

Sed probabilius Respondeo cum Nauarro, esse quidem iustam causam, quod rogetur quis vt iuret. *Tum* quia respondens alteri non obligatus, minimè obligatur respondere ad ipsius mentem: ergo potest respondere amphibologicè, & cum æquiuocatione. *Tum* etiam, quia vt statim dicemus, vrgente aliqua necessitate, aut alia honesta causa, potest quis non rogatus amphibologicè iurare: ergo rogatus sine alia causa poterit.

QVÆSTIO VIII.

An quando quis à nemine rogatus, se ad iurandum offert, possit amphibologiis vti.

NEgant absolutè apud Sanchez Syluester, Nauarr. Suarez, & Toledo citatis. Sayrus *lib. 5. cap. 4. num. 21.* & Lessius *lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 46.*

Sed clariùs Respondeo: Non posse, nisi aliàs necessitas, aut vtilitas vtendi amphibologiis cogat iurantem. Quia si hæc illum cogunt, parum refert, siue rogatus, siue non rogatus quis iuret: eo vel maximè, quod sæpe occasio se offerre possit, qua valde expedit cuiquam se sponte ad sic iurandum inuitare; vt ad placandum proximum, vel ad restituendam famam iniustè ablatam, &c. Sic Sanchez *loco cit. num. 21.* & penes illum Philiarcus *de offic. sacer. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14.* & alij. Bonacina *disputat. 1. punct. 12. num. 5. vers. Quartò.* Palaus *punct. 7. cit. num. 4. fine*, Trullench. *lib. 2. cap. 1. dubit. 15. num. 13.* Candidus *disquis. 26. art. 3. dubit. 1. dicto 3.* vbi citat pro se Bannez *2. 2. quæst. 62. art. 2. dubit. 8. concl. 3.* & Sayrum *lib. 11. cap. 4. numero 27.*

---

§. II.

De iuramento facto cum amphibologia mentali.

QVÆSTIO IX.

Quænam dicatur, & sit amphibologia mentalis.

REspondeo dicendum, quod mentalis amphibologia sit, & detur tunc, quando exteriora verba præcisè sumpta non habent significationem propriam, & completam, in qua verum sensum efficiant: quia distrahuntur à propria significatione per aliquam restrictionem, non voce prolatam, sed interiùs conceptam: v. g. si quis voce dicat, *non comedi talem rem*, & interius subintelligat, *hodie*, vel, *vt tibi dicam*, &c. Sic Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 10. num. 1.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6. num 15.* & omnes.

QVÆSTIO X.

An possit quis aliquando vti amphibologia, seu restrictione mentali, absque mendacio.

NEgant multi Doctores. Et probant primò ab inconuenienti. Quia si vti restrictione mentali non sit mentiri, magnus aditus multis incommodis pateferet in communi hominum conuersatione: tolleretur enim omnium sermonum certitudo, ac subinde omne commercium, omnis humana societas, & securitas, omniaque dolis paterent, si quando quis interrogatur, possit absque mendacio vti restrictione mentali in responsione quam tribuit.

Secundo, quia qui sic loquitur, verè mentitur, cùm non consonet os menti: patet, quia verba, quæ profert, sunt absoluta; mens verò minimè: ergo. Et ideo ita tenent apud Sanchez Palud. *in 4. dist.* 21. *quæst.* 3. *art.* 3. *num.* 39. Caiet. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *vers. Ad hoc dicitur.* Sotus *lib.* 5. *de iust. quæst.* 6. *art.* 2. *concl.* 7. & *lib.* 8. *quæst.* 2. *art.* 7. & *de secreto, memb.* 3. *q.* 3. *concl.* 1. Alcozer *in sum. cap.* 13. *vers. iurar con cautela*, Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *q.* 5. Aragon 2. 2. *q.* 69. *art.* 2. & *q.* 89. *art.* 7. Petr. de Ledesma *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 24. *post* 6. *concl. dub.* 1. *dicto* 3. Ludou. Lopez 1. *p. cap.* 42. *col.* 7. Quibus addi possunt Raph. de la Torre 2. 2. *tom.* 2. *q.* 98. *art.* 3. *disput.* 4. *concl.* 2. Malderus *opusc. de restriction. mentalib. cap.* 4. & 10. Syluius *in* 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *quæsti* 2. *concl.* 5. Rebellios *part.* 1. *lib.* 4. *q.* 10. *n.* 2. Laymao *lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 13. *n.* 7. & *cap.* 14. *n.* 8. Ægid. *de actib. supernat. disp.* 10. *dub.* 3. *n.* 40. Cydonius *contra Epistolam Isaaci Casauboni c.* 5. & 8. Quos omnes pro hac parte addit Diana. Quibus adhuc ego addo Card. Lugum *de fide, disp.* 4. *sect.* 5. *num.* 62. & Ripaldam ibidem, *num.* 68. *disput.* 4. Thom. Hurtad. *tom.* 2. *tract.* 7. *de restrict. mental. cap.* 2. *resol.* 2. & *tom.* 3. *de vero Martyrio, sect.* 9. & 10. Pradum *cap.* 32. *de iuram. quæsti.* 4. 5. 3. 4. 5. & 6.

Sed æquè probabiliter, imò & probabilius, Resp. dicendum, quod optimè possit quis vti aliquando sine vllo mendacio, mentali restrictione: sic ex Nauarro docet Suarez *lib.* 3. *de iuram. cap.* 10. *à n.* 2. vbi *num.* 4. ita ait: Hæc sententia practicè securissima, & in rigore vera est, dummodo non ad libitum quis loquatur; & restrictionem concipiat proportionatam verbis, & materiæ, de qua tractatur, vel saltem quæ si voce exprimeretur, & cum alia parte orationis coniungeretur, congruum, & verum sensum efficeret, ex quo apta, & conueniens responsio resultaret. Sic ille ex Nauarro *in cap. Humanæ aures, q.* 1. & *in cap. inter verba, concl.* 6. *coroll.* 65. *à num.* 398. & *in Man. cap.* 12. *num.* 9. & 19. & *cap.* 18. *n.* 61. & *cap.* 15. *n.* 43. vnde non benè Prado *loco cit.* §. 3. *n.* 27. refert Suarium, quasi dubitanter sentientem hanc partem. Tenent item hanc ipsam Sanch. *lib.* 3. *Decal. cap.* 6. *n.* 15. vbi præter Nauarrum, & Suarium citat etiam pro illa Angelum *iuramentum* 5. *num.* 8. *casu* 9. & Syluestrum *iuramentum* 5. *q.* 7. docentes, non esse periurum, qui coactus iurare, se aliquid facturum, ioente concipit, *si licitè potuero, vel si debuero, vel aliquid simile*; & ita addunt, non solum non teneri postea, sed etiam nec mentiri de præsenti. Citat etiam Valentiam 2. 2. *disp.* 5. *q.* 13. *punct.* 2. & *tom.* 4. *in* 3. *part. disputat.* 7. *quæst.* 13. *punct. vnico*, Toletum *in sum. lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 9. Rodrig. *de ordine iudiciario, cap.* 10. *n.* 4. & *tom.* 1. *sum. cap.* 191. *num.* 7. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubu.* 9. *num.* 40. Salonium 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 2. *controu.* 13. *in quarta ratione ad* 1. & 5. & Philiarcom *de offic. sacerd. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. His addi possunt Fillucius *tract.* 25. *cap.* 1. *num.* 236. Reginaldus *lib.* 24. *cap.* 1. *num.* 10. Pesantius *in* 2. 2. *quæst.* 70. *art.* 4. *disputat.* 1. Stephan. Emonetius *disput. de verit. cap.* 9. & *sequent.* Quos refert, & sequitur Diana *part.* 1. *tract.* 15. *resol.* 25. & *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 30. *vers. sed ego.* Rursus tenent nostram sententiam Bonac. *tom.* 2. *disput.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 11. *num.* 4. *per totum.* Trulleoch. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dubit.* 15. *à num.* 3. Palsus *de iuram. disputat.* 1. *punct.* 7. *à num.* 3. Fagundez *lib.* 2. *Decal. cap.* 11. *à num.* 16. Acacius March. de Velasco *tom.* 2. *sum. verb. iuramentum, resol.* 159. *num.* 4. & 5. Candidus *disquis.* 26. *art.* 3. *dubit.* 1. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 4. *à num.* 22. Layman *cap.* 13. *citato*, *num.* 5. Mallettus *tom.* 2. *malleatione* 3. *Bractea* 13.

QVÆSTIO XI.

An quoties licitum est vti restrictione mentali, toties licitum sit etiam iuramento vti.

REspondeo quod sic. Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubit.* 9. *num.* 48. per hæc verba: Ex his patet, quotiescumque licitum est vti oratione ambigua, vel tacita restrictione, licitum etiam esse vti iuramento, si necessitas, vel notabilis causa postulet. Nunquam tamen licitum est vti hoc artificio orationis, nisi quando iustè possumus veritatem occultare, vt si aliquod malum, vel incommodum aliter non possit auerti: Si absque iusta causa fiat, est abusio orationis, contra virtutem veritatis, & ciuilem consuetudinem, ac proinde est peccatum, etsi propriè non sit mendacium. Hæc Lessius. Quem sequuntur Palaos *punct.* 7. *citato num.* 6. *vers. Denique*, Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 3. Malletus *loco citato*, *Bractea* 13. vbi in fine sic ait: Toties quoties datur iusta causa vtendi æquiuocatione, vel ad coitandam mortem, vel ad saluandas res proprias, vel alia simili causa, non est periurium illi qui vtitur æquiuocatione in iurando cum restrictione mente retenta.

Quænam autem sint iniustæ causæ vtendi amphibologia, seu restrictione mentali, habes supra §. 1. *quæst.* 5. & *sequent.*

QVÆSTIO XII.

An sit mortale iurare cum restrictione mentali, absque iusta causa.

AFfirmant omnes pro prima sententia *q.* 10. adducti; inter quos Prado expressè *loco citato*, §. 4. *num.* 36. Affirmantque apud Dianam Lessius *lib.* 2. *cap.* 42. *dubitat.* 9. *num.* 46. Toletus *lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 9. *notab.* 1. Sayrus *in claui Reg. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 21. & Philiarcus *de offic. sacerd. tom.* 1.

tom.1. part.2. lib.3. cap.14. Quorum ſententiam ipſemet Diana communiorem, & probabiliorem dicit *part.3. reſol 30. fine*, & eum ſequutus Trullench. *lib.2. Decal. cap.1. dub.15. num.13.*

Sed probabiliùs Reſpondeo, non eſſe mortale, ſed veniale tantùm (ſecluſa injuſtitia, aut extrinſeca alia cauſa) jurare cum reſtrictione mentali, abſque juſta cauſa: quia in hujuſmodi juramento ſola deficit diſcretio, ſeu judicium, cujus defectio ſolùm conſtituit veniale, vt habitum eſt ſuprà *quæſt.4.* Sic Sanchez, Bonac. & Filliuc. citati ſuprà *quæſt.4.* quos ſequutus fuerat Diana *2. part. tract.15. reſolut.15.* dicens illorum ſententiam eſſe veram, licèt poſtea oppoſitam probabiliorem dicat. Sic etiam tenent Cajetan. *2.2. quæſt.89. artic.7.* Candidus *diſquiſ.26. art.3. dubit.4. & 14.* vbi citat Leſſium *num.46. citato* à Diana pro contraria parte, & certè benè. Nam ibi noſtram tenet ſententiam, & *num.48.* in illam tendit, eamque vt æquè probabilem defendit Acacius March. *tom.2. ſum. verb. juramentum, reſol.359. num.6.*

§. II.

Specificantur aliqui caſus contra Authores primæ ſententiæ quæſtionis 10. in quibus licitum eſt vti reſtrictione mentali.

QVÆSTIO XIII.

An veniens è loco, qui falsò putatur peſte infectus, & interrogatus, an ex tali loco veniat, poſſit cum juramento reſpondere, ſe ex eo non venire, addendo tacitè, vel mente, hodie, vel vbi ſit peſtis, &c.

NEgant Authores *quæſt.10.* adducti pro prima ſententia, & præcipuè Ludovic. Lopez *1. p. inſtruct. conſc. cap.42.* apud Sayrum *infrà*.

Sed probabiliùs Reſpondeo, poſſe: quia verè jurat attendendo ad præcipuam intentionem cuſtodum interrogantium. Sic Sylveſt. *juramentum 3. q.2.* Navar. *in ſum. cap.12. n.19.* Toletus *lib.4. ſum. c.22. num.9.* Azor. *tom.1. lib.11. cap.4. quæſt.5.* Suarez *lib.3. de juram. cap.9. num.7.* Sayrus *lib.5. Clavis Reg. cap.4. n.22.* Leſſius *lib.2. c.42. dubit.9. n.47.* Sanchez *lib.8. Decal. cap.6. num.35.* Bonac. *diſp.4. q.1. punct.12. n.4. verſ. tertiò*, Filliuc. *tract.40. cap.2. q.7. n.51.* Palaus *diſp.1. de juram. punct.7. n.6. verſ. Decimò*, Candid. *diſquiſ.16. art.3. dubit.7.* Diana *tom.3. tract.6. reſol.30. verſ. Duodecimò.* Trullench. *lib.2. c.1. dub.15. num.6.* Villalob. *tract.36. diff.6. num.8.* Qui addunt idem dicendum, caſu quo veniens ex loco peſtilenti, moraliter certus ſit, nec ſe, nec aliquid ſui peſte infectum eſſe; poteſt enim jurare, inde non venire, intelligendo tacitè, ita vt aliquid mali ex loco peſtilenti contraxerit.

QVÆSTIO XIV.

An Religioſi, & Clerici venientes ex loco verè peſtilenti, ac de hoc rogati ab vrbis cuſtodibus, teneantur ad juramentum præſtandum, & veritatem dicendam?

NEgandum videtur; eo quòd cuſtodes exigentes juramentum ſint laïci, quibus clerici non ſunt ſubjecti: ergo non licitè id poſſunt exigere.

Sed vt certum Reſpondeo, teneri ad juramentum præſtandum, & veritatem dicendam, juxta intentionem ſanam remotam, vel propinquam petentium. Et ideò poſſunt cum reſtrictione mentali, ſicut & alii laïci, ſi cauſa ſubſit: quia id non expoſcitur ab eis abſolutè, aut vi, ſed ex ſuppoſitione quod velint vrbem intrare. Sic Sylveſter *juramentum 3. quæſt.2. prope finem, & verb. Mendacium, fine.* Sanchez *ex illo, num.35. citato, fin.* & Palaus *loco cit.* vbi advertit id docere Bonacinam ex Sylveſtro; ſed non docet ille, ſed Sanchez. Sic etiam Candidus *diſquiſ.16. art.3. dubit.8.*

QVÆSTIO XV.

An ſi Clericus, aut alius exemptus probabiliter à gabellæ ſolutione, interrogetur an portet talem, vel talem rem, poſſit jurare abſolutè, non portare?

REſpondeo probabiliùs, poſſe jurare talem rem non portare, intelligendo non ita portare, vt gabellam debeat, ne ſi fateatur portare, injuſtè cogatur gabellam ſolvere. Sic Sylveſt. *verb. Mendacium, quæſt.6.* Anton. *part.2. tit.10. cap.1. §.1.* Suarez *lib.3. de juram. cap.9. num.7.* Sanchez *lib.3. Decalog. cap.6. num.32. prope finem*, Azor. *lib.11. cap.4. quæſt.5.* Filliuc. *tract.40. cap.2. quæſt.6. n.47.* Bonac. *diſp.4. quæſt.1. punct.12. num.4. verſ. Nonò*, Palaus *diſp.1. de juram. punct.7. n.6. verſ. Quintò*, Candidus *loco citato, dub.9.* Diana *part.3. tract.6. reſol.30. verſ. Et ideò dico primò.* Trullench. *lib.2. Decal. cap.1. dub.15. ſub num.10.*

QVÆSTIO XVI.

An habens juſtam, vel probabilem cauſam occultandi fiſco, vel creditoribus aliqua bona, poſſit vti reſtrictione mentali, jurando ſe non occultaſſe?

REſpondeo probabiliùs: poſſe. Sic Sanchez *loco citato, numero 31.* per hæc verba: Quintò deducitur, eum cui licitum eſt aliqua bona abſcondere, eo quòd illis ad vitam ſuſtentandam egeat, ne à creditoribus capiantur, & ſic cogatur mendicare, poſſe rogatum à Iudice jurare, ſe nulla bona abſcondita habere (atque

idem possunt jurare id scientes, dummodo ipsis constet, licitè eum abscondere ad hunc finem) intelligendo secum, non habere bona abscondita, quæ judici manifestare teneatur. Hæc enim est intentio illius interrogationis. Sic ille, & ex illo Bonacina *punct.* 12. *cit. n.*4. *vers. Quintò* (non 5. vt legi apud Palaum) Candidus *loc. cit. dubit.* 10. ex D. Thom. 2. 2. q 89. *art.* 7. *ad* 4. & Bañez q. 69. *art.* 2. *disp. penult.* Palaus *loco citato, vers. octavò*, Diana *loc. citat. vers. octavò*. Trullench. *loc. cit. num.* 7.

QVÆSTIO XVII.

An si debitor pauper, præ paupertate excusetur à debito tunc solvendo, & exactor illum premat, vt statim solvat, possit à judice interrogatus jurare, illas pecunias non accepisse?

RESpondeo probabiliùs, posse: Quia judex ad eum effectum interrogat, vt cogat statim solvere: quare negans se accepisse, intelligendo, ita vt statim debeat solvere, verè ad debitam judicis mentem respondet. Sic Sanchez *numer.* 32. Trullench. *sub num.* 10. Diana *resolut.* 30. *citata, vers. Decimotertiò.*

QVÆSTIO XVIII.

An qui numos mutuò acceptos solvit, possit in judicio negare, se illos accepisse?

RESpondeo probabiliùs, posse jurare non accepisse, intelligendo, itavt teneatur illos solvere. Sic Azot. *lib.* 11. *cap.* 4. *quæst.* 5. *in secunda regula*, ibi: Si Titius mutuò accepit à Caio centum, & ea integrè solvit, iniquè tamen in judicio convenitur, & rogatur simpliciter, acceperit, nec-ne mutuò à Caïo centum, jurare potest absolutè se non accepisse: nam intelligit mutuum esse solutione rescissum; & mutuum non debetur, quod est redditum, & solutum: vel quia solùm rogatur à judice de mutuo quod debet. Sic ille, & ex illo Sanchez *num.* 32. *citat.* Suarez *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 6. Covarruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 2. *num.* 4. Diana *resolut.* 30. *citato, vers. secundò*, Trullench. *sub num.* 10. *citato*, Filliuc. *tract.* 40. *cap.* 2. *quæst.* 6. *num.* 47. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 12. *num.* 4. *vers. Nonò sequitur.*

QVÆSTIO XIX.

An item interrogatus, an debeat centum ex mutuo, cùm verè solùm debeat quinquaginta, possit jurare, se non accepisse mutuò centum?

REspondeo posse. Quia verè non debet centum, quæ petuntur. Sic Azor. *loco citato*, ibi: Eodem modo, si accepit centum, & solvit quinquaginta, & repetuntur ab eo centum, potest jurare, se non accepisse mutuò centum, quia quinquaginta jam solvit, ac reddidit. Sic ille, & Naldu *in sum. verb. interrogatus*, *num.* 1. & 2. quem citat, & sequitur Diana *loco nuper citato*: sic etiam Trullench. *num.* 10. *citato.*

QVÆSTIO XX.

An rogatus à judice, an debeat centum, cùm tamen solùm debeat quinquaginta, vel de fundo, an sit suus, cum tamen sola pars sit sua, possit absolutè negare centum debere, & etiam negare fundum esse suum?

NEgant aliqui Doctores docentes, minimè posse negare totum quod petitur, sed partem conferri debere, & partem negare. Quia qui negat totum, negat quamlibet ejus partem: ergo perjurus erit si jurejurando totam summam neget, &c. Ita Bartol. *in l.* 1. §. *si stipulanti*, *ff. de verb. obligat. & in l. si qui ducenta*, §. *vtrum*, *ff. de rebus dubiis.* Alexand. Aretinus, Vincentius, Iason, Abbas, Felinus, & Alciatus, quos pro hac parte refert Covarruvias *lib.* 1. *variar. cap.* 2. (non 4. vt legi apud Sanchez) & alii. Quos novissimè sequitur Acacius March. *verb. Iuramentum, resol.* 166. *num.* 3.

Sed probabiliùs Respondeo, posse sine perjurio, & mendacio, absolutè negare cum juramento, se debere centum, aut fundum esse suum: quia certè verum jurat, cùm falsum sit oppositum, nempe quod centum debeat, aut fundus sit suus: ergo. Sic tenent Covarruvias loco citato, qui latè id probat, & refert pro se Speculat. Baldum, Decium, & alios. Sic etiam Sanchez *lib.* 3. *Decalogi, cap.* 6. *num.* 33. Azor. *lib.* 11. *cap.* 8. *quæst. vltima*, Guttierrez *lib.* 1. *pract. quæst.* 61. *num.* 2. Bonacina *disp.* 4. *quæst.* 1. *punct.* 12. *vers. decimò.* Trullench. *loco citato, num.* 19. *fine*, Palaus *disput.* 1. *de jurament. puncto* 7. *vers. septimò*, vbi ita ait: Septimò è contra, debitor à quo debitum expostulatur virtute alicujus instrumenti majorem quantitatem continentis, quàm ipse debeat, poterit absolutè negare, se illud debere. Imò & negare illam partem debiti, si ex confessione partis probabiliter timet obligandum esse solvere, quod non debet, quia ad vtendum æquivocatione habet legitimam causam. Cavere tamen debet, ne præjudicium creditori sequatur in parte debita, eaque de causa tenetur partem illam solvere, & etiam expensas, si quas fecit in illius recuperatione ob morosam solutionem. Sic Palaus. De cujus advertentia tractat Covarruvias *loco citato, num.* 5. *versu secundò asseram*, & Sanchez *loco citato*, cum Guttierrez *n.* 2. Candidus *disquis.* 26. *art.* 3. *dubit.* 20.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXI.

An creditor, qui virtute instrumenti publici exigit debitum, cujus pars est soluta, possit jurare totam illam summam sibi deberi, si alio titulo tantùm sibi debeatur, & alia via illud recuperare non possit?

RÉspondeo posse ita jurare. Imò quod pars illius debiti non sit illi soluta, intelligendo, *vt non sit tantundem debitum.* Ratio est, quia cum revera tota illa quantitas, quam exigit, debita illi verè sit, nec juret sibi deberi virtute illius instrumenti, verè jurat. Sic Sanchez *cap. 6. cit. num. 36.* & Palaus *vers. sexto creditor.* Qui benè id limitant, nisi hoc juramentum cederet in præjudicium alterius creditoris, qui haberet jus antetiùs debito illo non contento in instrumento, cui debitor satisfacere non potest, nisi sibi totum debitum solvat. Tunc enim, ob præjudicium alterius creditoris jurare non potest totam illam quantitatem sibi deberi, aut partem illius debitam non esse solutam. Sic etiam Bonacina *disp. 4. quæst. 1. punct. 12. num. 4. vers. octavò,* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dubit. 15. n. 10.* qui & citat Dianam *resolut. 30. citat. vers. secundò.* Sed non ita benè; quia ibi Diana de alio casu agit, licet non valdè dissimili. Candidus *disquisit. 26. artic. 3. dubit. 16.*

QVÆSTIO XXII.

An is qui mutuare non tenetur, possit jurejurando respondere petenti pecuniam, aut librum mutuum, se illum non habere, intelligendo intra se, in alio loco ab eo, in quo illa habet, vel vt mutuò det, &c.

NEgant quidam; non posse tunc æquivocè respondere, jurando se illud, quod mutuum petitur, non habere, eo quòd vbi cessat coactio injusta, vti debet verbis eo sensu, quo communiter accipiuntur, & jurare debet ad mentem rogantis. Ita Ludov. Lopez *1. p. instructory, c. 42. col. 7. vers. item qui non tenetur.* Vbi pro se citat Sylvestrum, sed malè, vt infrà. Citat etiam pro hac parte Sanchez Cordubam *de secreto, mem. 3. q. 3.* & Henricum Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 19. n. 8. lit. R. in fine.* Sed tu loco Cordubæ lege Sotum, & loco *R*, pone *K*, vbi id docet Henriquez, dicens id certò esse tenendum in praxi.

Sed probabiliùs Respondeo, prædictum posse affirmare cum juramento, absque perjurio, & mendacio, se illud quod mutuum ab eo petitur, non habere, intelligendo intra se, *vt mutuò det,* &c. Quia sic jurans in suo sensu verum dicit, cùm sensus sit, non habeo, vt tibi mutuare velim, vel non habeo in hoc loco, &c. Verum est, quod aliàs peccabit venialiter in ea juramenti æquivocatione, si nulla non mutuandi causa sit, juxta dicta suprà *quæst. 12.* minimè verò, si adesset justa non mutuandi causa, vt si jurans illis pecuniis eget, aut timet, ne accipiens sit tardus, & difficilis in solvendo, aut quod passurus sit aliquod incommodum, &c. Sic Sanchez *lib. 3. c. 6. num. 43.* & apud ipsum Navar. *in Summa, cap. 12. num. 18.* Rodriguez *tom. 1. summæ, cap. 191. num. 4.* Philiarcus *de offic. sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 14.* & Sayrus *lib. 5. cap. 14. n. 26.* Quibus addi possunt Salon *2. 2. q. 69. art. 2. controv. 11.* Claudius Millhardus *in sum. Parochorum, tom. 1. c. 80. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 6. resol. 30. vers. tertiò.* Bonac. *disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 4.* Palaus *disp. 1. punct. 7. vers. Decimoquintò,* Candidus *disquis. 26. art. 3. dubit. 12.* Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 12.*

QVÆSTIO XXIII.

An item possit vti eadem æquivocatione, si mutuum, quod petitur, sit aliquo modo debitum petenti?

NEgant, & à fortiori, Authores nuper pro prima sententia adducti, necnon & Sayrus, Toletus, & alii apud ipsum. Quia, inquiunt, tenetur sub mortali respondere secundùm intentionem petentis.

Sed probabiliùs & clariùs, Respondeo posse, sine perjurio, & mendacio, vti dicta æquivocatione, quòd cum illa verum dicat, & juret secundùm id, quod mente concepit, licèt aliàs possit graviter, vel leviter peccare non mutuando, attenta necessitate petentis. Legantur Sanchez, Bonacina, & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO XXIV.

An scholasticus rogatus à judice; an fuerit locutus cum aliquo ex Oppositoribus ad cathedram, vel illius domum ingressus, possit respondere quod non, si verba, & ingressus non fuerint subornationis causa?

RÉspondeo posse: Quia hæc debet esse mens judicis interrogantis. Sic Navar. *cap. 12. num. 19.* ibi: Eadem est ratio de Scholasticis Vniversitatum, qui cathedratum Candidatos, sive oppositores (vt vocant) extra scholas alloquuntur de illis rebus, quæ ad subornandum minimè faciunt; quod tamen si postea, cùm suffragatuti sunt, confiterentur, exinde redderentur inhabiles ad suum suffragium conferendum, & ea de causa jurati respondent, se nulli Candidatorum quidquam fuisse loqutos, intra se intelligentes, nihil egisse de illis rebus, quæ contra statutorum mentem fuisse videbantur. Sic ille. Et Sanchez *vbi suprà, num. 34.* Sayrus *num. 24* Suarez *lib. 3. cap. 9. num. 7.* Palaus *loc. cit. vers. vndecimò,* & alii contra Ludovicum Lopez contrarium sentientem *1. part. cap. 42. col. 7. vers. Quo tempore pestis.*

QVÆSTIO XXV.

An adultera interrogata à marito, an adulterium commiserit, possit jurare, se non fregisse matrimonium, aut jurare, se non commisisse adulterium, subintelligendo intra se, vt tibi revelem?

RBspondeo posse. Quia rationabilem causam habet cum hac æquivocatione respondendi, ad evitandum grave, & maximum damnum. Sic Angel. *juramentum 4. in princip.* Sylvest. *juramentum 3. q 2.* Navar. *cap. 12. n. 18. vers. Decimonono, in fine.* Philiarcus, Toletus, & Lopez, quos sequitur Saytus *lib. 5 cap. 4. num. 24. vers. tertio vxor.* Sanchez *lib. 3. Decal. cap. 6. num. 41.* (non 91. vt leges in Bonacina) Sotus *de secreto, mem. 3. q. 3. conf. 7.* Aragon. *2. 2. q. 69. art 2. fine,* Bonac. *disp 4. q. 1. punct. 12. vers. sexto,* Palaus *vbi suprà, vers. Decimotertiò.* Candid. *disquis. 26. art. 3. dubit. 11.* Diana *p. 3. tract. 6. res. 30. vers. vndecimò.*

Sed dubitabis *primò*, an etiam possit illa jurare, se non commisisse adulterium, concipiendo intra se, aliam diem ab ea, in qua id commisit?

Negat Sotus *q. 3. cit. post conclus. 5. vers. sed ais fortè, & lib. 5. de just. quæst. 6. art. 2. in fine corporis,* apud Sanchez.

Sed omninò Respondeo etiam posse, ob rationem nuper dictam, quæ etiam pro hoc casu militat. Sic Navar. *in cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in q. 1. num. 9.* Sanchez, Saytus, Candid & alii *vbi suprà.*

Secundò dubitabis, an item possit absolutè adultera jurare, se non commisisse adulterium, si illud jam confessa fuerit?

Affirmat adhuc Saytus *n. 24. cit. vers. tertiò*, docens posse id jurare; quia tale peccatum jam est deletum per pœnitentiam, & confessionem: & ideò potest jurare se non habere peccatum adulterii.

Sed probabiliùs Respondeo, non posse jurare se adulterii crimine carere, eo quòd illud confessa fuerit: quia veniam de adulterio concessam esse à Deo ignorat. Nescit enim homo vtrum odio, vel amore dignus sit. Sic *ex cap. Accepimus, de purgat. canon. §. porrò cum ab eis,* docent Sylvest. *juramentum 2. q 8* & penes illum Vervec. Hostiens. & Bart. Navar. etiam *in sum. cap. 12. n. 18. vers. Decimonono.* Sanchez, & Candidus *locis citatis.*

QVÆSTIO XXVI.

An coactus jurare accipere aliquam in sponsam, quam ducere non tenetur, possit jurare se illam ducturum, subintelligendo, si debuero, aut obligationem habuero?

RBspondeo posse. Quia justissimam causam habet vtendi æquivocatione. Et idem est dicendum de vxore, quæ cogitur cum marito cohabitare, cujus cohabitatio sibi interdicta est, vel potest illum licitè deserere, eo quòd conscia sit adulterii viri, tunc enim potest jurare se cohabitaturam, subintelligendo intra se, *si ad id teneor.* Sic Sanchez *cap. 6. citato, num. 39. & 40.* Navarrus *cap. 12. n. 9.* Sylvest. *juramentum 3. quæst. 2.* Azor. *lib. 11. cap 4. quæst. 5.* Palaus *disp. 1. de jurament. punct. 7. num. 6. vers. decimoquartò.* Item idem dicendum est in casu, quo fœmina morti proxima, ac excommunicata, eo quòd viro non cohabitet, quem novit ob impedimentum occultum non esse suum, coactaque jurare, vt absolvatur, fore vt adepta sanitate illi cohabitet, tunc possit id jurare, intelligendo intra se, *si id mihi licet.* Quia non est mens exigentis juramentum, vt ea peccet, Sic Candidus *disquis. 26. art. 3. dubit. 13.* omninò ex Sanchez (quem non citat) *num. 40. citato.*

QVÆSTIO XXVII.

An mercatores, qui non possunt justum pretium ab emptoribus obtinere, possint cum æquivocatione jurare, tanti, vel tanti sibi mercem stare, cum de facto non stet?

NEgat cum aliis Saytus *lib. 5. Clavis Reg. cap. 4. n. 21.* his verbis: quicunque non petitus, se ipsum vltrò offert ad jurandum, jurare tenetur secundùm intentionem ejus, cui jurat, & oppositum jurare, est mortale peccatum. Sic Sylvester, Cosmus, Philiarcus, & Toletus. Ratio est, quia cum in hoc casu nulla sit ratio, ob quam juret, non debet jurare; aut si jurat, sine fraude jurare tenetur, cùm juramentum fiat ad confirmationem veritatis. Vnde negotiatores, qui vt res suas vendant, jurare solent, se tanti emisse rem illam, quam vendunt, & tamen non est ita, nam minoris emerunt, quamvis intelligant, se rem illam tanti emisse simul cum aliis rebus, peccant mortaliter, & perjuri sunt, quia sponte jurant, vsi tamen verbis secundum communem sensum, & modum intelligendi, prout intelliguntur ab emptoribus, qui intelligunt ea verba de pretio solùm illius rei. Hucvsque Saytus. Vt videas quàm malè citetur à Bonacina pro opposita parte: tenet etiam hanc sententiam Fagundez *lib. 2. Decal. cap. 11. fine.*

Sed probabiliùs Respondeo: Posse licitè cum æquivocatione jurare, casu quo non possint, nisi jurent justum pretium ab emptoribus obtinere; tunc enim possunt jurare tanti, vel tanti sibi stare, subintelligendo; *cum alia merce, quam habent domi*; vel *alibi emerant*, vel *computatis omnibus expensis*, &c. Secus dicendum, si tali juramento afferrent notabile damnum parti, aut vellent obtinere aliquid supra justum pretium. Sic Lessius *lib. 2. cap. 42. dubit. 9. num. 47.* Rebellus *lib. 9. quæst. 7. num. 8.* quos citat, & sequitur Bonac. *disp. 4. de juram. quæst. 2. punct. 12. num. 8. & disp. 3. de contract. quæst. 2. punct. 4. n. 31.* Palaus *disput. 1. de juram. punct. 7. vers. decimosextò.* Candidus *disquis. 26. art. 3. dubit. 14.* Villalob. *2. p. tract. 36. diff. 6. num. 5.* Et hanc sententiam vt probabilem admittit Trullench. *lib. 2. cap. 1. dub. 15. num. 13.*

QVÆSTIO XXVIII.

An similiter emptores possint cum æquivocatione jurare, mercem aliàs minoris emisse, vt sic venditores descendant ad justum pretium?

NEgabunt consequenter Authores primæ sententiæ quæstionis antecedentis.

Sed ego etiam consequenter, Respondeo probabilius: Posse similiter, quia vtrorumque cadem est ratio. Sic Candidus *loco citato*, his verbis: Idem dicendum de emptoribus, qui ne cogantur emere mercimonia à mercatoribus supra justum pretium, affirmant sub juramento, res aliàs minoris emisse, vel sibi offerri minori pretio, vt venditores descendant ad justum, vel infimum pretium, intra justum tamen, mente concipiendo, res minoris emisse, vel sibi oblatas minori pretio, quas alio tempore emerunt: tunc hi non sunt perjuri, quia jurant verum, quod juxta suam mentem conceperunt: nec peccant mortaliter (*imò juxtà nostram sententiam, nec venialiter*) quia habent justam causam vtendi verbis amphibologicis, & jurandi alio sensu, quàm venditores intelligant. Sic Candidus, & Palaus *loco cit.* cum Bonac. & Rebello.

QVÆSTIO XXIX.

An rogatus à judice de furto, quod in recompensationem accepit, possit jurare, se illud non accepisse, subintelligendo, itavt restituere debeam?

REspondeo posse. Quia justam causam habet jurandi cum dicta æquivocatione, cùm verum sit nil debere. Idem dicendum est de illo, qui nummos mutuò accepit, quos postea solvit, si ab eo iterum postulentur in judicio, in quo probare non potest, se illos solvisse, interrogatus à judice potest absolutè negare, se illos mutuò accepisse, subintelligens, vel *non iterum accepisse postquam illos solvit*, vel *non ita accepisse, vt illos debeat*, vel *non ita vt aperire teneatur*. Sic Suarez *lib. 3. de juram. cap. 9. n. 9.* Sanchez *cap. 6. cit. num. 31.* Palaus *disp. 1. de juram. punct. 7. num. 5. vers. tertiò rogatus.*

QVÆSTIO XXX.

An item rogatus de delicto, quod saltem ex opinione probabili non tenetur manifestare, possit jurejurando negare illud fecisse, subintelligendo in carcere, *vel ad* dicendum, *&c.*

REspondeo, posse ita illud negare. Vnde reus, aut testis, qui interrogatus de crimine à non suo judice, seu interrogatus à suo judice, sed non juridicè, potest licitè jurare, se non fecisse, vidisse, aut audisse, subintelligendo, *tali die, hora tali*, vel *anno*, vel *vt tibi dicam*. & idem dicendum in casu, quo alicui grave nocumentum ex manifestatione proveniat. Sic Navar. *in cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in quæst. 1. num. 9.* Saytus in *Clavi Reg. lib. 4. cap. 5. num. 24.* (non 4. vel leges in Palao) *& lib. 12. cap. 17. n. 19.* Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 23. 24. & 25.* Bonacina *disp. 4. q. 1. punct. 2. n. 4.* Palaus *disp. 1. de juram. punct. 7. num. 5.* Qui addit idem dicendum, quando quis rogatur de complice, quem ex aliqua causa ex prædictis, manifestare probabiliter non tenetur, quod scilicet possit eodem modo negare esse complicem, sub æquivocatione dicta. Sic etiam Malletus *tom. 2. Malleatione 3. Bractea 13.*

QVÆSTIO XXXI.

An casu quo reus, aut testis detexerit socios iniquè, cum non deberet, teneatur dicere se mentitum, vel juramento amphibologico se retractare, si speret damnum factum sic reparaturum?

REspondeo *primò*, vt mihi certum, posse id facere. Sic Sanchez *lib. 3. cap. 6. num. 28.* sic dicens. Quando reus injustè occultos socios detexit, aut testis injustè crimen rei occultum coram judice prodidit, si non sit aliunde informatio ad procedendum contra eos socios, aut illum reum, possunt reus, & testis ille se offerre coram judice, & jurare illos non fecisse id delictum, intelligendo, ita vt id delictum subsit illi judicio, & falsum dixisse, intelligendo quatenus falsum fuit, id delictum eos fecisse publicè, ita vt subesset illi judicio. Sic Sanchez. Qui & addit id posse, quamvis bona fide socios detexerit. Sic & apud ipsum sentiunt Saytus, Henriquez, Bannez, Salon, Medina, Lessius, & alij.

Respondeo *secundò*. Non solùm possunt, sed & tenentur, vel ex justitia, si malitiosè contra ordinem juris detexerint socios, vel ex charitate, si ignoranter, & absque culpa id fecerint, vti æquivocatione dicta, & se ad id offerre, si possint absque majori notabiliter detrimento suo, & spes sit, fore vt retractatio prosit. Quia verè tenentur reparare damnum proximi modo qui illis licitus sit, & non incommodus. Sic Sanchez *loco citato*, cum aliis, & Palaus *punct. 7. cit. num. 5.*

QVÆSTIO XXXII.

An pœnitens temerè interrogatus, an hoc, vel illud peccatum confessus sit, possit jurare, se non confessum, intelligendo, itavt teneatur illi explicare?

NEgat Sotus *in 4. dist. 13. q. 4. artic. 5. in solut. ad 4. vers. Atque considerate*, dicens, posse dictum pœnitentem dicere, se non dixisse: at non posse dicere, *se non confessum esse*, aut *non dixisse in confessione*. Et id esse probabile in consimili casu innuit Medina in *sum. lib. 2. cap. 4. fol. mihi 213. part. 2. vers. El quarto caso*, vt notat Henriquez *vbi infrà*.

Sed vt mihi certum Respondeo, posse dictum pœnitentem jurare, se non cõfessum esse tale peccatum, intelligendo

intelligendo, *ita vt teneatur illi explicare.* Sic Henriquez *lib.6.c.17.n.7.* ibi: Similiter, si pœnitens sub juramento vrgeatur, an confessus fuerit tale peccatum, potest negare. Quia non dixit Sacerdoti vt homini, sed vt Deo, idest, vt ministro Dei, & in foro Dei. Sic Christus, qui etiam vt homo omnia futura noverat, verum dixit Apostolis, *Marc.13.* quod de die judicii nemo scit, nec filius hominis, nempe ad revelandum, &c. Sic ille. Valentia etiam *tom.4. disp.7.q.13.punct.vlt. col.2.* Sanchez *lib.3.c.6.n.44.* Diana *part.3.tract.6.resol.50.vers.Decimò.* Trullench *lib. 2.Decal.cap.1.dub.15.n.9.fine,* & alii, qui & à fortiori id docent de confessario interrogato ab iniquo judice sub juramento, an tale peccatum in confessione audierit, potest enim jurare se illud non scire, vidisse, vel audisse, etiam in confessione. Legatur Henriquez *loco cit.* Qui dicit hanc esse communem, & veram sententiam.

QVÆSTIO XXXIII.

An rogatus de transitu delinquentis, possit negare transisse hac, subintelligendo per locum, quem pede, vel manu tangit, &c.

NEgat Sotus *de secreto, mem.3.q.3.post 5.concl. vers. sed ais fortè.*

Sed vt mihi certum Respondeo, posse intercedente causa justa. Quia id fecit S. Franciscus, qui à judicis ministris rogatus, an illac quidam reus transisset, manus in vestis manicas introducens, dixit sic: *Non transiit hac*, intelligens de loco, in quo manus habebat. Quia aderat justa evitandæ veritatis causa. Sic tenent referentes D. Francisci factum Angel. de Perusio, & Ioan. de Anania, quos referunt Navar. *in cap. Humanæ aures, 22.q.5. in q. 2. num.10. & 11. & in sum. cap.12.n.8.* Suarez *lib.3. de juram.cap.9. n.7. & 8.* Salon. *2.2. q.69. art. 2.controv.11.* Sanchez *lib.3. cap.6.num.42.*

QVÆSTIO XXXIV.

An Religiosus, cujus professio est revera invalida; nec ab ipso ratificata, si intra quinquennium non reclamavit, possit elapso quinquennio jurare se non reclamasse ob ignorantiam?

REspondeo posse jurare, se non habuisse scientiam invaliditatis; subintelligendo, qua ratam habuerit professionem. Sic Diana *3.p. tract.6.resol.30.* his verbis: Decimosextò, qui intra quinquennium non reclamavit, & sciebat suam professionem esse invalidam, nec vnquam illam ratificavit, & sciebat etiam, elapso quinquennio, se non posse amplius reclamare, si velit postea reclamare in judicio, petens restitutionem in integrum, affirmans se non reclamasse ob ignorantiam, si judex eum de hoc interroget, potest sine peccato jurare, se non habuisse scientiam quod potuisset reclamare, vtendo verbis æquivocis, seu amphibologicis, nam talis professus non est verè professus, quia professionem invalidam nunquam fecit validam ob ratificationem. Quare potest dicere, se non habuisse scientiam, subintelligendo in mente sua, quâ ratam habuerit professionem, cum Concilium Trident. præsumat hujusmodi professum ratificasse professionem invalidam, si intra quinquennium non reclamavit. Sic Diana ex Sanctarel. *part.1. variar.resol.48. n.15. & 16.* Trullench. *lib.2. Decal. c.1. dub.15. n.14. fine.*

QVÆSTIO XXXV.

An qui occidit aliquem ob sui defensionem, possit cum restrictione mentali jurare se non occidisse?

REspondeo posse. Sic optimè Lessius *lib.31. dubitat.3. n.14.* his verbis: Si judex quærat de facto, quod absque culpa, saltem lethali, patratum est, testem, & reum non teneri respondere ad mentem judicis. V. g. occidisti Petrum te invadentem, cum justo moderamine, vel absque notabili excessu: non teneris fateri te occidisse; etiamsi de te sparsa sit infamia; nec testis tenetur illud testari, quia judex quærit de occisione criminosa: & si fateris, nec posses probare te causa necessariæ defensionis fecisse, condemnaret te homicidii ex falsa præsumptione. Pari modo, si tu non es author criminis, non teneris fateri aliquas circumstantias, ex quibus oritur vehemens suspicio, te esse auctorem, v. g. hunc esse tuum pugionem, te eo loco fuisse, &c. Quia ipsius interrogatio, etsi juridica sit, tamen ex falsa præsumptione procedit, vt docet Salon *q.69. art. 2.* & Sotus *de secreto, mem.2.quæst.7. dub.2.* In his igitur eventibus negare potest, quod sibi detrimentum foret, adhibita convenienti restrictione mentali (nempe de facto criminoso.) Sic ille, & Sanchez *lib.3. c.6. n.29. & 30.* Bañez *2.2. q.69. art.2. dub. penult.* Sayrus *lib.12. cap.17. n.26.* Diana *resol.30. cit. vers. Quartodecimò, & vers. Quintodecimo.* Trullench *loc. cit. num.8.*

QVÆSTIO XXXVI.

An quando quis pluris taxâ probabiliter injustâ aliquid vendidit, possit rogatus à judice negare pluris taxâ vendidisse?

REspondeo posse, vt docet Sanchez citatus, ita scribens: Quando taxa alicujus rei est injusta, si pluris vendens, aut defraudans in pondere, & mensura, ita vt sibi satisfaciat pro pretii injustitia, & reddat correspondentes merces pretio dato, potest hic rogatus à Iudice, an pluris vendiderit, vel defecerit in pondere, aut mensura, id negare, assereréque, se pretio taxato vendidisse; & integrè pondus, & mensuram tradidisse, intelligendo hæc, itavt pluris vendens, aut deficiens in pondere, & mensura deliquerit. Quippe absque delicto vtrumque fecit. Atque ita verè dicit, se integrè tradidisse, nempe quatenus tenebatur eo pretio accepto, nec excessisse delinquendo. Atque ad hoc satis est, opinionem esse probabilem, eam taxam non obligare. Hæc omnia doctus Sanchez.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XXXVII.

An etiam æquiuocè, aut cum restrictione mentali iurare possit (si adsit iusta causa) ille qui interrogatur, vt respondeat excludendo omnem æquiuocationem, &c.

REspondeo, posse. Quia qui iniustè, aut iniquè interrogatur, non tenetur ad formalem mentem interrogantis respondere, sed ad debitam, iuxta quam interrogatus vtendo mentali restrictione respondet. Vnde si iniquus Iudex exigit à reo iuramentum dicendi veritatem sincerè, & absque vlla æquiuocatione, seu restrictione mentali, adhuc poterit iurare, quoties licitum est vti aliqua æquiuocatione ad se defendendum amphibologico iuramento, & restrictione mentali, hoc est, subintelligendo iuratum quidem absque æquiuocatione iniusta. Deinde si confessor iniqua interrogatione vrgeatur, an aliquid sciat in confessione, etiam vt Deus, potest adhuc iurare, nec hoc modo scire, intelligendo, *ita vt teneatur dicere.* Et hoc est licitum etiam casu, quo iniquus interrogator reduplicet vt iuret, se nulla æquivocatione vti, & absque omni prorsus æquiuocatione id intelligere; adhuc, inquam, iurare potest intelligendo, *ita vt planè debeat loqui, vel explicari, vt de æquiuocatione iniusta*, &c. Sic Soarez *tom. 4. in 3. p. disp. 33. sect. 6.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 13. punct. vltimo.* Nauarr. Sotus, & alij, quos sequitur Sanchez *lib. 3. cap. 6. n. 45.* Bonac. *disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 4. vers. septimò.* Palaus *disp. 1. de iuram. punct. 7. n. 5. vers. denique.* Diana *resol. 30. cit. vers. Sextò.* Trullench. *dub. 15. cit. num. 9.* Lege me ipsum *1. p. tract. 3. de pœnit. disp. 10. de sigillo confessionis, q. 85.* vbi alios multos inuenies Authores citatos.

QVÆSTIO XXXVIII.

An vtens quacumque ex dictis amphibologiis, debeat cognoscere in particulari modum, quo debeat veritatem tegere, & occultare sine mendacio.

RExpondeo non debere: sed sat illi esse scire in genere, se posse absque mendacio veritatem tegere. Quocirca sufficiet ad excusandum periurium, iurare eo sensu, quem vir doctus verum reputet. Sic Suarez *lib. 3. de iuram. cap. 10. num. 4.* ibi: Quod si quis fortè rudis sit, & nesciat in particulari amphibologiam concipere, consilium erit, vt intendat negare, vel affirmare in sensu, qui veritatem in re ipsa contineat. Sic ille, & ex illo Sanchez *num. 46.* & Palaus *num. 6.*

DISPVTATIO XLVI.

De voto, aut iuramento promissorio, emisso vi metus intrinseci, vel à causa intrinseca illati.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum, seu iuramentum emissum tempore infirmitatis, de ingredienda Religione, aut seruanda castitate, si pristina recuperetur salus, sit validum, & obliget in conscientia.

NEgandum videtur. Quia metus involuit violentiam: Ergo votum, seu iuramentum ex metu infirmitatis factum, nequit esse validum.

Sed vt certum Respondeo tale votum, seu iuramentum esse validum, & obligare in conscientiis, apposita conditione. Probatur *primò* ex cap. *sicut nobis, de regular.* vbi Clericus quidam, qui timore mortis Religionem vouerat, votum adimplerere compellitur. *Secundò*, quia metus ab intrinseco incussus non tollit inuoluntarium: ergo. *Tertiò*, quia votum, aut iuramentum emissum à metu ab extrinseco illato, est validum, & obligatorium, vt suprà *disput. 10. quæst. 2.* cum communi diximus: ergo à fortiori emissum vi metus intrinseci. Sic tenet communis Theologorum, & Canonistarum sententia, vt ait Sayrus *in claui Regia, lib. 6. cap. 4. num. 15. vers. Secundò.* Marcus Vital. *tract. de voto, inquisit. 3. num. 14.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO II.

An saltem tale votum, seu iuramentum sit validum, si emittatur in grauissimi morbi æstu.

AFfirmandum videtur ex *cap. 1. de voto*, vbi habetur, quod omne votum metu emissum, est ipso iure nullum: ergo.

Sed vt certum Respondeo, etiam esse validum & obligatorium tale votum ac iuramentum. Ratio est: Tum, quia adhuc in magni morbi æstu est infirmus sanæ mentis (vt supponimus) & aduertit, & habet deliberationem sufficientem ad peccatum mortale: ergo etiam ad votum, & iuramentum emittendum; nam si habet libertatem ad se ligandum cum dæmone etiam, habebit illam ad se ligandum cum Deo. Tum etiam, quia infirmus in illo morbi æstu potest mereri, suscipere Sacramenta, peccare, testari, & alios contractus ciuiles validè contrahere, vt fatentur omnes DD. ergo etiam potest validè vouere, & iurare. Sic Marcus Vitalis suprà *dicto* 2. *num. 24.* Sayrus *loco citato*, Siluest. *verb. votum 2. q. 13.* Nauarrus *cap. 12. n. 24. & 26.* Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 3. num. 4.* dicens id esse apud omnes certissimum. Suarez *lib. 1. de voto, cap. 7. num. 2.* dicens id esse certum. Filliuc. *tract. 26. cap. 1. q. 3. num. 10.*

Nec obstat textus pro contrario adductus. Nam intelligitur de voto emisso à metu ab extrinseco incusso à causa libera, non autem de metu ab intrinseco. Legantur dicta à nobis *disp.* 10. *quest.* 2. & *sequent.*

QVÆSTIO III.

An item sit validum iuramentum, aut votum ingrediendæ Religionis, factum ex quocumque metu, etiam grauissimo, proueniente à causis aliis naturalibus, vt à naufragij, pestis, &c. periculo.

Respondeo vt certum, etiam esse validum, & obligatorium. Constat ex dictis. Quia metus non tollit libertatem simpliciter, nec volontatem: ergo non obstante metu, homo per talem voluntatem obligatur Deo. Sic cum communi latè Suarez *loco cit. n.* 3. Sotus *in* 4. *dist.* 9. *q.* 1. *art.* 3. & alij noper citati, & March. *tom.* 2. *sum. verb. votum, resol.* 445. *num.* 4. ita dicens: *Digo con el comun sentir de los Doctores, que el voto echo con medio occasionado por causa intrinseca, por grave que sea, no es irrito, como consta de vn cap. del derecho, Sicut, de Regular. en el qual Innoc. III. declara que el temor de vna enfermedad es valido. Y es la razon porque en tal caso el que haze el voto no es compellido de nadie, si no es de su propria voluntad, que para escapar del peligro, elige esse medio de hazer voto para obligar à Dios, à que vse de misericordia con el.* Sic March.

QVÆSTIO IV.

An votum, aut iuramentum Religionis, aut castitatis, factum in graui infirmitate, possit dispensari ab Episcopo, aut à Regularibus priuilegiatis, existente iusta causa.

Negant aliqui DD. & vidimus supra. Et si probabiliter, probabilius verò Resp. cum communi: Posse. Quia huiusmodi votum, seu iuramentum non est absolutum, sed conditionatum; sed sic est, quod Episcopus (& Regularis priuilegiatus) potest dispensare in religionis, & castitatis voto, & iuramento, quando fuit conditionale: ergo. Minor probatur. Quia Papæ tantùm reseruantur hæc vota, quando sunt simpliciter absoluta, nempe emissa ex affectu rei, quæ vouetur, sine vlla conditione, aut pœna. Sic ex communi Doctorum tenet Marcus Vital. *in opere morali, tract. de voto, inquis.* 3. *num.* 84. & 89. & nos supra *disp.* 17. *q.* 105. contra nonnullos.

TRACTATVS

TRACTATVS SECVNDVS
DE VOTO.

DISPVTATIO I.

De essentia, & obligatione voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An hoc nomen, Votum, non solùm pro promissione, verùm etiam pro desiderio accipiatur.

RESPONDEO vt certum: Pro vtroque accipi. *Primò* namque accipitur pro promissione Deo facta & inducente obligationem. Constat ex *Deuteron.* 23. Ibi: *Cum votum voueris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus; Et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Consonat illud *Ecclesi.* 5. *Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis, & stulta promissio.*

Secundò accipitur pro voluntate, aut desiderio alicuius boni honesti obtinendi. Constat ex illo *Prouerb.* 31. *Quid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, quid dilecte votorum meorum*, id est, desideriorum meorum. Consonat etiam id quod in Canone Missæ de circumstantibus dicitur: *Tibique reddunt vota sua*, idest, pia desideria, & deuota sacrificia, vt explicat Durandus *lib.* 2. *Rationat. cap.* 34. Igitur de voto in prima acceptione accepto, quæ magis propria est, ex qua votum habuit secunda significatio, seu acceptio, agendum nobis impræsentiarum est. De illa igitur loquendo sit

QVÆSTIO II.

An votum rectè sic definiatur: Est promissio Deo facta de meliori bono.

RESPONDEO dicendum, quod sic rectè definiatur à D. Thoma 2.2.q.88. *art.* 1. & 2. communiter ab omnibus recepto. Sed clariùs ab aliis sic definitur: *Est promissio deliberata, & spontanea, Deo facta de meliori bono.* Sic Palaus *disput.* 1. *de voto*, *punct.* 1. *n.*2. Sed adhuc clariùs sic votum definit Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 9. *n.* 1. *Est promissio facta Deo de re ipsi grata, ad eiusdem Dei cultum.* Omnes hæ definitiones coincidunt cum illa D. Thomæ, vt illam explicant Azor. *lib.* 11. *cap.* 14. *q.* 10. Sanchez *lib.* 4. *in Decal. cap.* 1. *num.* 1. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 6. *de voto, in princip.* Valentia *tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 1. Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *q.* 2. *de voto, punct.* 1. Lessius *lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *dubit.* 1. Candidus *tom.* 2. *disput.* 25. *de voto, dubit.* 1. Ioan. Martinez de Prado *tom.* 1. *cap.* 31. *de voto, quæst.* 1. Fagundez *lib.* 2. *Decal.* à *cap.* 9. Trullench. *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 1. Vidal *tract. de voto, inquisit.* 1. *n.* 1. Carolus Mallet. *tom.* 2. *Malleatione* 4. *Bractea* 1.

QVÆSTIO III.

Quot conditiones ad verum valorem voti desiderentur.

RESPONDEO dicendum, quod quinque sequentes. *Prima* est deliberatio, seu libertas. *Secunda*, propositum, seu voluntas vouendi. *Tertia*, promissio sub obligatione. *Quarta*, vt ea promissio fiat Deo. *Quinta*, vt fiat de meliori bono, hoc est, de re grata Deo. Has quinque conditiones ad valorem voti requisitas colligunt ex definitione voti supra adducta, Doctores communiter. Legantur inter alios Sanchez, Palaus, & Tamborinus locis citatis. Et Viualdus, licèt hic quatuor conditiones desideret, nempe Deliberationem vouendi: Propositum se obligandi: Promissionem factam Deo: Et quod voueatur sit de meliori bono.

QVÆSTIO IV.

An ad voti valorem opus sit, vt fiat verbis, aut exterioribus signis.

RESPONDEO vt certum, quod non sit opus. Nam hæc est differentia inter promissionem homini factam, & eam quæ Deo, quæque voti rationem habet, quod illa indiget verbis, aut nutibus, quibus sufficienter explicetur, quia alia ab hominibus acceptari non potest: At promissio Deo facta hac explicatione non indiget, cùm Deo omnia sint manifesta: ergo. Sic loquendo de iuramento diximus suprà *tract.* 1. *disp.* 1. *q.* 6. & 7. Et tenent communiter DD. Legantur S. Thom. 2.2.q.88. *art.* 1. Nauarr. *cap.* 12. *n.*26. Azor *part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 1. *q.* 1. & 7.

Sanchez

Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 44. Palaus *disp.* 1. *punct.* 1. *n.* 3. Malderus 2. 2. *q.* 88. *tract.* 10. *cap.* 5. Marchant. *tom.* 2. *verb. votum, resol.* 444.

---

§. I.

De deliberatione, seu libertate requisita in voto & iuramento.

QVÆSTIO V.

An ad voti valorem requiratur deliberatio, seu libertas.

RESpondeo vt certum: Requiri. *Tum* quia votum, sicuti & iuramentum, est actus virtutis Religionis: Ergo vt vterque sit perfectus, cum libertate debet fieri. *Tum* etiam, quia votum est lex, quam sibi vouens imponit. Ergo non est rationabile, eam sibi sine libertate imponere. Sic docent omnes, & constat ex dictis *tract. de iuram. disput.* 1. *q.* 17. Legatur Suarez *lib.* 1. *de voto. cap.* 6. *à num.* 4.

QVÆSTIO VI.

An ad voti (seu iuramenti) valorem exigatur plena deliberatio, & matura discussio omnium circunstantiarum, quæ in re promissa occurrere possunt.

AFfirmant apud Sanchez, omnes Authores, qui asserunt, contractus calore iracundiæ gestos, ratos non esse, nisi cùm plenum iudicium adest, confirmentur: vt sunt Glossa, Bartol. Decius Ludou. Roman. & Iason. Necnon & alij, qui tenent iuramentum, & votum calore iracundiæ facta non obligare. Sunt autem hi Glossa, Hostiens. Anton. Panormit. Roman. Tiraquel & Ricardus, quos refert Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 8. *num.* 4.

Sed vt mihi certum Respondeo, non exigi ad valorem voti (seu iuramenti) deliberationem, seu discussionem omnium circunstantiarum, quæ circa votum emittendum occurrere possunt. Quia certè, vt benè Tamburinus, satis pauci essent, qui vera vota conciperent, cùm communiter in calore timoris, vel iracundiæ, imò non rarò, in feruore deuotionis vota emitti soleant: Atqui similia vota hoc modo facta verè sunt valida, vt supra tract. 1. cum communi diximus: Ergo. Sic Tamburinus *lib.* 3. *Decal. cap.* 10. *n.* 1. & 2. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 8. *n.* 5. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *num.* 2. Palaus *disput.* 1. *de voto, punct.* 4. *n.* 2. qui id probat ex cap. *Sicut nobis, de Regular.* vbi ad votum obligatur, qui maximè pressus infirmitate, vouit: Sed non est credendum, tunc adesse ita perfectam deliberationem, vt omnia rimetur: Ergo. Sic ille, & Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 1. §. 5. *num.* 26. Et alij authores communiter, quos sequitur Ioan. à S. Thoma 2. 2. *disp.* 29. *art.* 3. vbi docet ad valorem voti etiam Religionis, non esse necessariam plenissimam deliberationem.

QVÆSTIO VII.

An ad valorem voti (seu iuramenti) obligantis sub mortali, sufficiat semiplena libertas, seu deliberatio.

AFfirmandum videtur. Quia hæc semiplena libertas, seu deliberatio, sufficit ad peccandum venialiter. Ergo & ad validè vouendum Deo. Consequentia videtur clara ex antecedenti, quod docent communiter omnes Theologi.

Sed vt certum Respondeo, quod non sufficiat ad votum (seu iuramentum) quod grauiter, seu sub mortali obliget. Ratio est, quia per votum imponit sibi homo grauissimam obligationem, quam si postea transgrediatur, peccabit mortaliter: ergo necesse est, vt in assumenda illa obligatione vtatur plena omnino libertate, & tanta, quanta ad mortale peccatum sufficeret. Ex quo constat ad rationem dubitandi. *Nam* licet verum sit, quod semiplena libertas, & deliberatio sufficiat ad culpam venialem, non tamen sufficit ad votum saltem obligans sub mortali, quia hoc modo graue onus sine plena & matura discussione imponeretur vouenti. Sic vt certum docent Suarez *lib.* 1. *de voto, num.* 5. & 6. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 2. Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 1. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 1. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 4. *n.* 2. Ioan. à S. Thoma *loc. cit.* & alij, quos loquendo de essentia iuramenti, citauimus supra *tract.* 1. *disp.* 1. *quæst.* 17.

QVÆSTIO VIII.

An saltem semiplena libertas, seu deliberatio, sit sufficiens ad votum (seu iuramentum) quod solùm sub veniali obliget.

AFfirmandum videtur. Quia ad violandum votum obligans solùm sub veniali, vel ad transgrediendum votum quodcumque leuiter, sufficit semiplena deliberatio, seu aduertentia: ergo eadem sufficiet ad efficiendum votum obligans sub veniali. Ob hanc rationem ita sentit Gutierrez *lib.* 2. *Canon. qq. cap.* 22. *n.* 3. 8. & 9. vbi refert pro se Iosephum Angles, quorum sententiam esse probabilem affirmat Luysius de Torres *de iust. & iure disp.* 64. *dub.* 11. *num.* 5. Et pro illa refert Sanchez Paludanum *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 8. D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. *initio, notab.* 6. Et Nauarrum *cap.* 12. *n.* 24.

Sed multò probabiliùs Respondeo: Adhoc non esse sufficientem libertatem ad aliquem valorem voti (seu iuramenti) nec ad aliquam obligationem, adhuc sub veniali. Ratio est, quia obligatio sub culpa veniali, etiam est res grauis. Ergo non potest homo sibi imponere sine deliberatione sufficienti ad actum simpliciter humanum, & liberum. Item, quia lex obligans ad culpam venialem, non potest imponi sine maturo & deliberato consilio: Ergo nec votum, quod est veluti priuata lex, potest aliter obligare. Vel maxime, quod quantitas obligationis pendet ex materia in quam votum, vel lex cadit: & adeo si ex illo actu oriretur obligatio, esset iuxta capacitatem materiæ, præsertim si per directam intentionem non limitaretur ad leuem obligationem. Hæc omnia, vt relata sunt à me (non vt à Prado) dicit & scribit Suar. *loc. cit. n.* 7. vbi respondet ad rationem contrariorum

dicendo

dicendo non esse eandem rationem de transgressione veniali voti, & inductione obligationis. Quia licèt culpa venialis propter suam imperfectionem committi possit per illam imperfectam libertatem, et obligari ad opus aliàs liberum, sub quacumque culpa, etiam veniali, requirit perfectam libertatem: quia illud ipsum est res satis grauis, & maximè moralis, pertinensque ad perfectum vsum liberum actionum humanarum. Sic ille eximius Doctor Suarius. Sic etiam Sotus *de iust. lib. 7. quæst. 1. art. 2.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 1. Molina, Rodriguez, Petr. Ledesma, & alij, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 1. num.*8. Palaus *punct.4. num. 2.* Prado *cap. 31. de voto, quæst. 1. §. 5. n. 56.* Ioan. à S.Thoma *art. 3. cit.* & alij mox citandi.

QVÆSTIO IX.

An sola libertas, seu deliberatio, quæ ad peccandum mortaliter sufficit, sit sufficiens, & requisita necessariò ad voti, seu iuramenti valorem.

NEgandum videtur. Quia cùm hæc deliberatione requisita ad peccandum mortaliter, compatitur leuis consideratio in vouendo, & consequenter Diuinæ Maiestatis offensio, qualis adest, cùm calore iracundiæ quis votum emittit: ergo dicta deliberatio non semper sufficit ad votum: quia voto colitur Diuina Maiestas, non offenditur.

Sed vt mihi certum Respondeo, solam illam libertatem, seù deliberationem sufficere, & requiri, quæ ad peccatum mortale requiritur. Quod hoc sufficiat, constat: quia deliberatio illa, quæ in peccando sufficit ad demeritum, sufficit ad voti, seu iuramenti meritum: nam vt rectè glossa in cap. *Mulier*, 32. *quæst.* 1. *qui per tantam deliberationem potest obligari Diabolo*, nempe per peccatum, *potest etiam obligari Deo*, nempe *per votum*: ergò. Quod verò dicta deliberatio requiratur, conuincit ratio, qua *quæst.* 7. probauimus, non sufficere semiplenam. Sic Sanchez *lib. 1. de matrim. disputat. 8. num. 5. & lib. 4. Decal. cap. 1. num.* 2. vbi *num.* 3. notat, quod vt adsit deliberatio hæc ad mortale, & subinde ad votum, seu iuramentum requisita, opus est vouentem præmeditari passionem illum ad vouendum impellentem, & finem, quo ducitur, idque conferendo illud, de quo deliberat, cum eius opposito. Quia aliàs non est simpliciter, & plena libertas. Nec tamen mora temporis ad hoc desideratur, sed momento fieri potest. Nec exigitur, vt deliberatio tempore præcedat, sed solo naturæ ordine votum. Sic ille. Legantur pro nostra sententia Suarez *lib. 1. de voto, cap.* 6. *num.*4. & 8. Azor *lib.* 11. *cap.* 12. *quæst.* 3. Molina, Aragon, & Lessius vbi suprà. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 1. num. 9.* Palaus *disput. de voto, punct. 4. num.* 2. Tambutinus *lib. 3. Decalogi, cap. 10. numero 1.* D. Thom. Caietan. & alij, quos citat, & sequitur Prado vbi supra *num.* 26. Luysius *in sum. 1. part. cap.141. dub.3.* Malletus *loco cit. tract.* 1.

Ad rationem autem dubitandi in contrarium, dicendum est, quod votum factum calore iracundiæ, & absque matura & exacta discussione, sit peccatum veniale, vt supra est habitum; sed non inde sequitur, votum non esse, quia solùm extrinsecè, & in circumstantia vitiatur, non in substantia. Cùm enim in nostro casu ponatur libertas necessaria (vt supponimus) ponitur iam completè votum in substantia, & solùm defectus est in circumstantia extrinseca: idest, votum coniungitur cum defectu exactioris discussionis: quare Deus acceptabit substantiam, & respuet qualitatem: sicuti acceptat sacrificium, & quodcumque opus in substantia bonum, respuit (*sic lege, non, respicis,*) culpam venialem, qua quis v. g. per aliquam leuem negligentiam, vel vanam gloriam illa operatur. Sic omnino Tamburinus.

QVÆSTIO X.

An ad valorem voti, seu iuramenti sufficiat deliberatio virtualis, quæ fundatur in actuali, & formali deliberatione precedente.

NEgat Anglea 2. *p. q. de voto, art. 1. diff. 3. concl. 1. & 2. & append. 2. necnon concl.* 4. Quia existimat ad validitatem voti, seu iuramenti necessariò requiri deliberationem actualem. Pro hac sententia refert Raphael de la Torre, Patrem Suarium vbi infra, sed immeritò profectò.

Sed vt certum Respondeo dicendum, quod deliberatio virtualis, quæ fundatur in actu formali præcedenti, vere sufficiat ad valorem voti, vel iuramenti. *Primò.* Quia raræ essent actiones humanæ validæ, si formalis, aut actualis aduertentia, seu deliberatio essent ad sui valorem requisitæ. *Secundò.* Quia virtualis intentio, seu deliberatio verè sufficit ad conferenda, vel recipienda Sacramenta, iuxta dicta à nobis 1. *p. tract. de Sacram. in genere, disput. 4. à quæst. 14. & disput. 5. à quæst.* 2. ergo & debet sufficere ad votum. Vnde si quis ad locum Professionis destinatum vadat, ex vero animo emissurus tria vota; & tempore, quo illa emittit, aut ex scripto recitat, omnino caret deliberatione, aut aduertentia actuali, propter distractionem etiam voluntariam ad alia, non obinde redditur inualida Professio: quia illa formalis voluntas, & intentio vouendi in virtute, & in effectu à se relicto manet, ac proinde reddit votum validum. Sic communiter Doctores omnes, Suarez *lib. 1. de voto, cap. 10. à num.* 4. Nauarr. *cap. 12. num.* 26. Caiet. *quæst.* 88. *art. 1. dub.* 3. Petr. Ledesma 3. *p. tract.* 10. *cap. 1. dub. vltimo, concl.* 1. Ioan. à S.Thoma *disp.* 29. *art. 3. not.* 2. Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 8. n.* 21. *& lib. 4. Decal. cap. 1. num.* 6. Palaus *disp. 1. de voto, punct. 4. num.* 4. Bonac. *disputat. 4. quæst. 2. punct.* 1. Trullench. *lib. 2. cap. 3. dub. 1. n.* 5. Tamburin. *lib. 3. Decal. cap. 10. §. 2. num.* 3. Prado *cap. 31. de voto, quæst. 1. §. 6. num.* 48. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num.* 4. Filliucius *tract. 26. cap. 2. num.* 16. sequitur Raphael de la Torre 2. 2. *quæst.* 88. *art. 1. disputat.* 5.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XI.

An item sufficiat ad valorem voti, seu iuramenti, deliberatio virtualis, quæ non fundatur in actuali præcedente, sed in consuetudine, vel malitia, quam quis habet aliquid faciendi.

AFfirmant aliqui ex Auctoribus pro nostra sententia adductis, præcipuè Caiet. Raphael de la Torre, & Prado, docentes, ad votum & eius valorem sat esse, procedere ex deliberatione virtuali, nulla præcedente actuali, in qua fundetur. Apponunt exemplum in illis, qui ex malitia, consuetudine, vel negligentia operantur aliquid, siue bonum, siue malum: actus enim illi dicuntur esse deliberati ex deliberatione virtuali, non quia fundentur in deliberatione formali, quæ præcessit, sed quia ita procedunt, ac si præcessisset. Vnde dicunt, quòd illi, qui ex consuetudine vouent, vel iurant, nulla facta discussione, an expediat, necne, si de facto voueant, vel iurent, manent obligati, quia iste est actus verè, & simpliciter humanus.

Sed probabiliùs multò Respondeo: Non sufficere deliberationem virtualem, quæ non fundatur in actu, qui præcessit, sed solùm est virtualis, quia ita imputatur actus, ac si præcessisset. Quia multò probabilius est, quod tunc non operatur quis humano modo, nec facit actum humanum. Sic Suar. *cap.* 10. *cit.* vbi *num.* 8. sic hanc partem probat. Quia ad vouendum necessaria est formalis voluntas se obligandi voto, quæ in se, ac formaliter libera sit; & ad illud obiectum in se terminetur, cum sufficienti notitia illius, siue hæc voluntas actu duret, quando fit votum, siue tantum eius virtus: ergo nisi præcesserit deliberatio circa talem voluntatem, non potest votum esse validum, cùm voluntas illa debeat esse deliberata. Consequentia nota est, & antecedens patet: quia obligatio voti non est ex his, quæ inuoluntariè oriri solent ex actionibus hominis (vt est obligatio satisfaciendi ex iniuria orta, vel ad pœnam ex culpa) sed est obligatio omninò voluntaria: ergo non contrahitur per moralem imputationem, sed per directam voluntatem. Hæc omnia, & alia sapientissimus Doctor. Vt videas Raphael de la Torre sententiam suam. Sic etiam Sanchez, Bonac. Castro Palao, Trullench, Layman, & Filliucius locis citatis. Nauarr. etiam, Ludou. Lopez 1. *p. instructor. c.* 43. & Aragon 2.2. *quæst.* 88. *art.* 1. *fol.* 966 apud Sanch. *lib.* 1. *de matrim. disputat.* 8. *num.* 21. & alij mox citandi.

QVÆSTIO XII.

An qui præuidet in somno, aut ebrietate vota, aut iuramenta emittere, & de hoc non curans inebriatur, aut dormit, & sic votum, aut iuramentum emittit, validè voueat, & iuret.

AFfirmant aliqui, quos tacitis nominibus refert Suarez *lib.* 1. *de voto, cap.* 10. *num.* 9. Ratio eorum est, quia voluntarium sufficiens ad peccatum mortale, sufficit etiam ad votum, seu iuramentum: atqui voluntarium in causa sufficit ad peccandum mortaliter: ergo sufficiet ad votum, & iuramentum. Minor probatur. Quia si quis præuideret se in ebrietate perpetrare solitum esse homicidia, & inebriari vellet, verè peccaret, cùm virtute eligeret in causa homicidia: ergo similiter.

Sed vt certum Respondeo: tunc non vouere, aut iurare validè. Quia externa prolatio votorum sine aliqua interna promissione, quæ est, vel fuit, minimè est votum; quia ad hoc efficiendum non est satis velle proferre verba promissionis, sed necessarium est velle aliquo modo sub ratione promissionis, vel obligationis. Sic Suarez *num.* 9. *cit.* Qui ad fundamentum contrariorum respondet dicendo *Primò*, quod non sit certum, sed dubium inter Theologos, an homicidium in ebrietate commissum, etiamsi præuisum fuerit, dicendum sit peccatum, vel tantùm effectus peccati præteriti, vt multi probabiliter defendunt. *Secundò*, quòd indubitatum sit, in illo actu non esse nouam culpam, nec nouum demeritum apud Deum, sed ad summum, esse nouum actum externum, qui denominatur peccatum ab interiori voluntate, & culpa, quæ præcessit, & cum illa constituit vnum peccatum, quod non habet aliam, vel nouam malitiam, præter eam, quæ fuit in voluntate præcedente: ergo ibi non est sufficiens voluntas ad peccandum de nouo: ergo nec ad vouendum. Hæc Suar. illiusque sententiam tenent Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 6. & antea *lib.* 1. *de matrim. disputat.* 8. *num.* 10. & 21. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 26. Bonac. *disputat.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 5. Palaus *disputat.* 1. *de voto, punct.* 4. *num.* 4. *vers. sed aduerto.* Prado *quæst.* 1. *citata*, §. 6. *num.* 50. Mallettus *Malleat.* 4. *Bractea* 1.

QVÆSTIO XIII.

An si quis ante ebrietatem, vel somnum, voueat, aut iuret v. g. castitatem, si ebrius, aut somnolentus verba promissoria castitatis proferat, tunc posita conditione, tali voto obligetur.

REspondeo vt certum. Tunc posita conditione, manere voto obligatum. Quia iam supponitur vouentem habuisse formalem, & actualem voluntatem se obligandi, posita conditione. Vnde huiusmodi non emittit votum dum ebrius est, cùm sui compos non sit, sed solùm apponit conditionem, vt votum antea quoad substantiam factum obliget. Sic Palaus, & Prado locis citatis, Suarez *num.* 11. Qui secus dicunt casu quo quia præuidit se solere in ebrietate vota emittere, non tamen habuit animum se obligandi, sed solùm promissionem aliquam, tacitam, vel expressam proferendi verba promissoria tempore ebrietatis; tunc enim talis promissio non esset valida, aut obligaret: Quia, vt supra est habitum, sola prolatio verbi promissorij sine voluntate vouendi, aut se obligandi, non inducit obligationem.

Qua autem ratione metus obligationem voti, aut iuramenti impediat, diximus satis suprà *tract.* 1. *disput.* 10. *per totam.*

§. II.

§. II.

De proposito requisito ad votum, & iuramentum.

QVÆSTIO XIV.

Quid sit propositum, & in quo distinguatur à deliberatione?

RESpondeo quod propositum est voluntas deliberata aliquid faciendi, vt ait Tamburin. *lib. 3. cap. 11. num.* 1. vel est actus voluntatis, quo vouens apud se statuit promittere, vt explicant Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 13. *quæst.* 4. *fine*, per hæc verba: Quæres quid significetur nomine *Propositi*, & in quo a *Deliberatione* distinguatur? Caietanus *Deliberationem* accipit, actum siue iudicium rationis, quo quis scienter deliberat facere quod promittit. *Propositum* intelligit actum voluntatis, quo sponte statuimus id facere, & exequi quod promittimus, ita vt votum sit promissio Deo facta ex deliberatione, siue iudicio rationis, & proposito voluntatis, quà iudicamus nos facturos quod promittimus, & decernimus id nos facere. Cæterum respondeo significari ea voce, voluntatis actum, quo vouens certo, & firmo animo apud se statuit promittere, siue vouere. Vnde à deliberatione differt, quoniam qui vouet, primùm decernit vouere, deinde vult vouere, vel promittere. Hæc Azor. Et ex illo Sanchez sic: Distinguitur deliberatio, & propositum, quòd illa sit iudicium, seu actus rationis, quo quis delibetat, & decernit, num sibi vouere expediat: hoc autem est actus voluntatis, quo vouens apud se statuit promittere, vt ex mente Caietan. 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. explicat Azor. Hæc Sanchez, sed non benè in illo, quod dicit, id docere Azorium ex mente Caietani, vt vidisti.

QVÆSTIO XV.

An solum propositum absolutum exequendi rem honestam in cultum Dei (exclusa promissione) sufficiat ad votum?

AFfirmant omnes, qui existimant promissionem non esse de ratione essentiali voti. Ducuntur ex *cap. Consulti, de Regular.* vbi quidam, qui Religionem ingredi proposuerat, & habitum Monachalem induit, iubetur in illa persistere: ergo ex solo proposito, exclusa omni promissione, oritur obligatio voti. Idemque probatur ex *cap. statuimus, & cap. super eo, eod. tit.* ob quæ iura sic sentiunt communiter Canonistæ, cum Glossa *in cap. literarum, de voto, verb. Proponens*, & *cap. Qui bona, verb. deliberant*, 17. *quæst.* 1. Innocent. *cap. consulti*, & ibi Hostiens. *n.* 3. & alij. Et ex Theolog. Major *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. & D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. Palud. *in* 4. *dist.* 38. *q.* 1. *art.* 1. *num.* 11. & ad idem tendit antiqua definitio voti, quam refert D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. & traditur ab Altissiod. *lib.* 3. *sum. tract.* 28. *cap.* 1. per hæc verba: *Votum est conceptio boni propositi deliberatione formata, qua quis ad aliquid faciendum, vel non faciendum se Deo obligat.* In qua definitione, vt vides, solùm postulatur propositum ad vinculum voti.

Sed vt certum respondeo, solum propositum (quantumvis absolutum & efficax sit) non esse votum, neque voti obligationem inducere, nisi promissione firmetur. Probatur *primò* ex *cap. litterarum, cit.* vbi Pontifex de quodam morbo laborante dixit, non teneri voto, si vltra propositum intrandæ Religionis, in voto non est progressus. *Secundo*, quia nemo obligatur sine voluntate se obligandi, sed qui habet voluntatem se obligandi; alias nemo proponeret aliquid, si statim ex proposito obligatus maneret: ergo. *Confirmatur*, quia si aliquis efficaciter proponeret seruare aliquod consilium Euangelicum, vt dare eleemosynam communi pauperi, vel audire Missam, etiam diebus non festiuis, peccaret quidem mortaliter, si voto facto hæc omitteret; ergo si propositum hanc similem obligationem induceret, illius transgressio mortalis esset, quod est absurdum: ergo propositum ex se nullam inducit obligationem, & consequenter non sufficit ad votum. Sic D. Thom. *art.* 1. *cit.* & ibi Caiet. Bonauent. *in* 4 *dist.* 38. *quæst.* 1. Angel. *votum* 1. *num.* 6. & ibi Syluest. *quæst.* 2. Nauar. *cap.* 12. *num.* 26. Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 1. *art.* 2. Couarr. *de pactis*, 1. *p.* §. 3. *n.* 12. Azor *lib.* 11. *tit.* 13. *q.* 5. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 1. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de voto, c.* 2. *n.* 3. Sanch. *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *n.* 20 Lessius *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 4. *n.* 21. Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *in principio*. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 2. *n.* 2. Less. *in sum.* 1. *part. cap.* 141. *dub.* 2. Malletus *tom.* 2. *malleat.* 4. *Bractea* 1. Ioan. a S. Thoma 2. 2. *q.* 88. *disp.* 29. *art.* 1. vbi docet id esse verum, etiamsi res sit incepta. Raphael de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *disp.* 7. *n.* 3. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 1. §. 7. *n.* 53. Tamburin. *c.* 10. *cit.* & omnes communiter.

QVÆSTIO XVI.

An sit peccatum, veniale saltem, resilire à bono efficaciter proposito?

AFfirmant non pauci Doctores, existimantes esse veniale peccatum, nolle facere illud bonum, quod quis firmiter proposuerat. Ratio est, quia tunc fit contra virtutem constantiæ, quæ non solum inclinat, vt quis perseueret in bono obligatorio, sed etiam nisi legitima excuset causa (tunc enim prudentiæ erit mutare consilium) in voluntario firmiter proposito. *Confirmatur*, quia negari non potest, inordinatum esse à via inchoata perfectionis deflectere, absque vlla causa; nam saltem est actus otiosus se sine causa mutare. Ita Castro Palaus *disp.* 1. *de voto punct.* 2. *n.* 3. *vers. Ad argumentum*, Lessius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 4. *n.* 22. *vers. Ad secundum*, & *lib.* 3. *cap.* 2. *dub.* 6. *fine*, Raphaël de la Torre *q.* 88. *cit. art.* 1. *disp.* 7. *n.* 7. & S. Rodri. *t.* 2. *tom. sum. cap.* 92. *fine*, Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 1. *n.* 8. Barthol. à S. Fausto *lib.* 1. *Thesaur. q.* 4. *n.* 9. Angel. *votum* 1. *n.* 7. citat etiam Palaus pro sua sententia Sayr. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de voto, c.* 2. *n.* 7. sed non benè. Tenet tamen illam Prado §. 7. *citato, num.* 56.

Sed probabiliùs respondeo: Nec veniale peccatum esse resilire à bono proposito. Quia ad rem illam propositam nulla lex, nec diuina, nec humana obligat, vt supponimus: propositum autem solum non habet vim legis priuatæ obligantis, cùm ipse proponens nullam obligationem sibi assumere per merum propositum profiteatur: ergo ex nullo

Ee capite

capite otiti potest tale peccatum. Sic Nauar. *in sum. Hispan. c. 12. n. 26.* (licèt in Latina oppositum insinuet) Toledo *lib. 4 sum. cap. 17. n. 7.* Valentia *2. 2. disp. 6. quæst. 7. punct. 1. col. 9. vers. Respondeo*, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4. Decalog. cap. 1. num. 21.* sed ex his non benè citat Toletum, quia *num. 7.* solùm agit de promissione, & *num. 5.* vbi agit de proposito requisito ad votum, non tangit hanc quæstionem. Sic etiam Suarez *cap. 2. citat. 5. & 6.* Sotus *lib. 7. de iust. q. 1. art. 2. circa finem, vers. vnde proposito, Azor lib. 11. cap. 13. q. 5.* Tamburin. *lib. 3. Decalog. cap. 11. n. 2.* Sayrus *in Claui Reg. lib. 6. cap. 1. n. 6.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 1. n. 2.* Qui tamen malè citat Villalobos pro hac parte, loco à nobis citato pro contraria, expressè enim illam tenet *num. 8.* illis verbis: *Verdad es, que el que tener proposito, y voluerse atras, dize inconstantia, y assi sera pecado venial, &c.* Sic ille. Bonacina *disp. 4. quæst. 2. punct. 1. n. 2.* qui citat Lessium *lib. 1. cap. 4.* (lege cap. 40.) *dub. 4. num. 21.* Sed oppositum docet hic Author *num. 22.* nam *n. 21.* solùm dicit, solum propositum non sufficere ad votum. Sic etiam Dicastillo *tom. 1. de iust. lib. 1. disput. 2. dub. 12. n. 244.* per hæc verba: Item quando quis tædio diuturnitatis, vel similis incommodi desistit, mutatque propositum circa bonum ad quod tenebatur ex graui præcepto, aut voto, mortaliter peccat. Si verò leuis materia sit, venialiter. Non tamen erit peccatum (quidquid alij acclament) mutare propositum, & relinquere inceptum exercitium, vel opus, ad quod quis nullo modo ex præcepto tenetur, nisi fortè id fiat ex aliqua passione, & affect. inordinato. Tunc enim inordinatè a bono desistit, ac proinde venialiter peccat, intellige *ratione adiuncti.*

---

§. III.

De promissione requisita ad votum, & iuramentum.

QVÆSTIO XVII.

Quid sit promissio requisita ad votum, & in quo à proposito differat?

RESpondeo ad primum, quod huiusmodi promissio nil aliud sit, *quàm actus, quo nos obligamus ad aliquid faciendum ad Dei cultum.* Sic communiter DD. sicut promissio in communi est *actus, quo quis intendit aliquid facere sub obligatione alteri exhibita.* Legantur Valentia *2. 2. disp. 6. q. 6. puncto 1. per totum*, Tamburin. *lib. 3. cap. 11. §. 1. num. 1.* & alij.

Circa secundum respondeo, quod promissio distinguitur à proposito, quòd hoc procedit ex deliberatione conuenientiæ rei faciendæ. Illa verò ex deliberatione acceptandæ obligationis, sibique illius imponendæ. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 1. num. 19.* ex Valentia *loco citato*, vbi de hac materia latissimè agit. Legatur etiam Suarez *lib. 1. de voto, cap. 13.*

QVÆSTIO XVIII.

An promissio ita sit de essentia voti, vt etiam sine proposito sufficiat ad illius valorem?

AFfirmandum videtur. Quia multoties vouentes, etiam solemniter, non solùm carent, imò habent propositum non seruandi promissa, vt sic lautè viuant: atqui certum est, quod huiusmodi verè vota emittunt: ergo.

Sed vt quid certum respondeo: Non sufficere. Quia certum est, quod essentia voti perficitur in promissione, vt suprà est habitum: atqui promissio, in qua perficitur essentia voti, procedit ex proposito faciendi, vt ait D. Thom. *2. 2. q. 88. art. 1.* ergo sine proposito, aut voluntate promittendi non extat votum. Sic communiter DD. inter quos Raphaël de la Torre *art. cit. disp. 9.* de qua materia latè disseruimus suprà *disp. 44. per totam.* Legantur ibi, quæ hìc tractant communiter Doctores.

QVÆSTIO XIX.

An votum simplex sufficienter perficiatur per solam promissionem, sine traditione?

NEgandum videtur. Quia votum castitatis, non solum solemne, vt constat, sed & simplex, non solùm promissionem, sed etiam traditionem includit, quia statim, & ex vi illius vouens corpus suum tradit, & consecrat Deo in perpetuam castitatem. Et idem cernere licet in voto simplici obedientiæ in sæculo facto; nam per illud statim tradit vouens suam voluntatem illi, cui obedire promittit: ergo ad minus votum simplex non sola promissione, sed simul cum traditione perficitur.

Sed vt certum respondeo dicendum, quod votum, vt votum est, sola promissione Deo facta perficitur: nec vllum est votum simplex, quod in sua ratione essentiali traditionem includat. Constat *Primò* ex ipsa definitione voti, in qua loco generis ponitur *Promissio*, & loco differentiæ Ordo ad Deum in materia capaci talis promissionis: ergo quidquid vltra additur, est extra essentiam voti. *Secundò*, quia votum ingrediendæ Religionis, est verum, ac perfectum votum, & tamen in sola promissione consistit, cùm sic vouens nihil statim, & ex vi voti tradat Deo, sed solùm obligat se ad tradendum in futurum: ergo. Sic, ait Suarez, sentiunt Scholastici *in 4.* cum D. Thoma *art. 1. q. 1. art. 3. q. 2. & 3.* D. Bonau. *art. 2. q. 1.* Richard. *art. 7.* Durand. *q. 2.* & omnes, qui constituunt differentiam inter votum simplex, & solemne castitatis in hoc, quod simplex est pura promissio; alterum verò inuoluit traditionem. Sic ipse. Suarez *lib. 1 de voto, cap. 14. n. 6.* vbi contrariam sententiam dicit esse falsam, & sine vllo Authore, qui illam typis mandauerit. Legatur Sanch. *lib. 7. de Matrim. disp. 25. n. 7.*

§. I V.

§. VI.

Qua ratione intelligitur id quod in definitione voti dicitur, nempe, votum esse de meliori bono, *aut* meliorum bonorum.

QVÆSTIO XX.

An votum semper debeat fieri de meliori bono.

Respondeo affirmatiuè. Quia ita definiunt votum communiter Theologi, & iuris Canonici interpretes, dicentes quod votum sit, *Promissio Deo facta de meliori bono.* Sic S. Thom. 2. 2. *qu.* 88. *art.* 2. Caiet. *ibid.* Ricard. *in* 4. *dist.* 38. *art.* 2. *quaest.* 2. *ad* 2. Palud. *ibi quaest.* 5. §. *sexta definitio.* Soto *lib.* 7. *de iust. quaest.* 1. *art.* 3. *in concl.* 5. & nos cum illis supra *quaest.* 2. & 3. & alij communiter.

Sed difficultas est, qua ratione intelligi debet, quod *sit de meliori bono*, nonne quia id quod vouetur, semper debeat esse optimum, aut solum consilij opus? Minimè quidem; sed ideo, quia (vt quidam dicunt) maioris virtutis officium est, quod in votum cadit, quàm eius contrarium. V. g. vouet quis castitatem. Castitas grauius est bonum, quàm Matrimonium. Praeterea, vouet quis peregrinationem, aut eleemosynam, ieiunium, precationem, aut Religionem: vnumquodque horum melius est opus, quàm eius oppositum. Ita Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 1. referens Azotium. Sed Azotius solùm refert relatum dicendi modum, dicens esse aliquorum Doctorum. Ipse verò aliter respondet dicendo, votum esse meliorum bonorum, quoniam est eorum, quae in consilium cadunt, quae comparatione eorum, de quibus sunt data praecepta, haud dubiè meliora sunt bona. Sic ille *lib.* 11. *cap.* 14. *fine.* Et hoc eodem modo respondet Raphael de la Torre 2. 2. *quaest.* 88. *art.* 2. in eius explicatione, vbi *concl. vltima*, ita dicit: Proprie loquendo votum est de meliori bono. Probatur: nam ea bona pertinentia ad consilia, dicuntur meliora, in comparatione ad ea, quae sunt necessaria ad salutem, quia sunt perfectiora: & de his propriissimè est votum. Sic ille.

Sed faciliùs Respondet Tamburinus, dum definiens votum solùm dicit, quod sit *Promissio facta Deo de re ipsi grata*, &c. vt retulimus *quaest.* 2. Sed addit Malletus *tom.* 2. *Malleatione* 4. *Bractea* 1. in fine, quod illud dicitur, & est Deo gratum, quod est melius quàm eius oppositum, & ideo (ait) non est validum votum factum de rebus, quae repugnant consilio, cùm non sit de meliori bono. Haec Malletus. Cuius verbis explicata manet mens Tamburini, quae sic explicata coincidit cum aliorum placito, & mente.

DISPVTATIO II.

De multiplicitate votorum.

QVÆSTIO PRIMA.

In quotuplex diuidatur votum.

Respondeo: Quod diuiditur *Primò* in Absolutum, Purè conditionatum, & Poenale. *Secundò* in Solemne, & Simplex. *Tertiò*, in Necessarium, & in Liberum: seu in Commune, & Singulare. *Quartò* in Reale, Personale, & Mixtum. *Quintò* in Affirmatiuum, & Negatiuum. Tandem accidentaliter diuiditur in Perpetuum, & Temporale; in Reseruatum, & non Reseruatum; in Publicum, & Occultum; in Expressum, & Tacitum, &c. Sic Tamburinus *lib.* 3. *cap.* 9. Legatur Prado *cap.* 1. *de voto, quaest.* 3. §. 1.

QVÆSTIO II.

Quid sint votum absolutum, purè conditionatum, & conditionatum poenale.

Respondeo dicendum, quod votum absolutum est, quod obligat absolutè, & ab omni conditione independens: vt, *voueo castitatem, ieiunium*, &c.

Purè conditionatum est, quod obligat, posita tamen aliqua conditione, vt *voueo castitatem, ieiunium*, &c. *si salutem obtinuero.*

Conditionatum verò poenale datur, quando quis rem promissam consequi volens, addit aliquam poenam in delicti crimen: vt *voueo castitatem, aut ieiunium, si lusero, si fornicatus fuero*, &c. De his omnibus tractatum inuenies *tract.* 1. *de iuramento, disp.* 21. vbi de iurante, & vouente Religionem absolute, egimus. Item *disp.* 41. *de voto, & iuramento purè conditionali, & disp.* 24. *de voto, & iuramento conditionali poenali.* Legatur etiam *disp.* 28. circa huiusmodi vota.

QVÆSTIO III.

Quid sint votum solemne, & votum simplex.

Respondeo quod votum *solemne* sit illud, quod fit in publico, in conspectu Ecclesiae, & ab illa acceptatur. *Simplex* verò, quod priuatim, & quasi in abscondito emittitur. Sic communiter DD. Leganiur Tamburinus, & Prado *locis citatis.* Necnon & Vital. *tract. de voto, inquisit.* 1. *n.* 1.

QVÆSTIO IV.

An votum solemne, & simplex differant specie.

Affirmant plures Doctores. Quia promissio, & donatio, iure ciuili sunt actiones distinctae mortaliter: sed votum solemne transfert vouentem, & tradit illum in obsequium ipsius Dei, quod non facit votum simplex, vt constat ex dictis *disput.* 1. §. 3.

§.3.q.23. ergo huiusmodi vota specie morali inter se differunt. Ita Sotus *lib.7. de iust.quæst.2. art.5. ad 1.* Aragon 2.2.q 88. *art.7. ad finem.* Barthol.de Medina *lib.1.summa,cap.14.§.18.vers.Tercera.* Corduba *lib.1. q.24 fol.215.* & Rodriguez *1.p. sum. cap.53.num.5.* Quos omnes sic relatos sequitur Mag. Ioan.Martinez de Prado *cap.31.de voto, q.3.§.4.n.58.*

Sed probabiliùs respondeo: Non differre specie, sed solùm accidentali extrinseca differentia. Quia videlicet votum solemne munitur ea solemnitate ab Ecclesia instituta, simplex verò illa caret. Sic sentiunt Medina *lib.4.de Sacrorum homin.contin.controu.7. cap.38.* Suarez *tom.1. de Relig. tract.7.lib.2.c.11.n.6.* Sanch. *lib.7.de Matrim.disp.25.n.21.* (non *disp.29. n.31.* vt inuenies errore Typographi citatum apud me vbi infrà) *& lib.5.Decal.c.5.n.7.& seq.* Caietan. 2.2.q.88.*art.6.dub.vlt.* Azor 1.*p. lib.11.cap 6.q.8 & c.19.q.10.* Valentia *tom.3.disp.6.quæst.6.punct.3.§.vlt.* Petr. Ledesma *de Matrim. q.53.art.2.ad 4.& tom.2. sum.c.6.dub.2.concl.4.* vbi benè id probat, & respondet argumento facto pro primà sententia. Caramuel *in Regul. S.Bened. disp.66.concl.9.n.999.* Diana *p.2. tract.7.resol.4.& p.3 tract.5.resol.67.* Lege me ipsum 1 *p tract.5.disp 8.§.2.q 8.*

QVÆSTIO V.

An votum solemne differat ex natura rei, & jure diuino, à voto simplici?

AFfirmant multi DD. Quia votum simplex solùm dicit promissionem Deo factam de meliori bono: at verò votum solemne superaddit actualem traditionem vouentis in manus Dei, & Prælatorum Dei vices gerentium: ergo ex natura rei distinguuntur. Ita novissimè tenet, & defendit mordicus Mag. Ioan.Martinez de Prado *cap.41.de voto,q.3.§.2.& 4.* qui pro se citat D.Thom. *quodlib.3.art.18. & quodlib.18.art.10.& in 4.sentent.dist.40.q.2.art.1.q.2.ad 1. & 2.2.q.88.art.7.9. & 11.* & alibi: Domin. Sotum *in 4.dist.38.q.2.art.2. & lib.7.de iust. quæst.2. art.3.* Petrum Sotum *lect.5. de Matrim.* Sylvest. *votum 4. q 5.* Turrecrem. *in cap.Presbyteri,dist.27.* Capreolum *in 4.dist.33.art.1.concl.2.* Raynet. *verb.votum,cap 8. §.1.* Ludou. Lopezium *2.p instruct.cap.48.* Victoriam *relect. de potest. Papa, num.1.* Ledesmam *de Matrim. quæst.53.art.2 post 6.probat & ad 5.& 6 & 1.p. sum. tract.10.cap.6.dub.1. & 2.* Nuñum *in Addit. ad 3.p. q.9.art.2.dub 3.concl.5.* Ambros.Catharin.*lib.6.annot. in Caiet.à fol.512.* Texedam *lib.1. tract.1. controu.1.* Ioan.à S.Thoma *tract. de approb.at.doctrina S.Thoma, disput.2.art.3.propos.13. & 2.2 q.88 disp.29.art.35. concl. 3.* Grauinam *tomo vltimo Præscription. controu. vltima,q 4.* Aragonium 2.2.*q.88.art.7.* Sylvium *ibid.* Thom. Hurtadum *tom.2. variar. tract.vltimo, resol.2.* Petrum Cornejum *de Matrim. tract. 6. disput. 7. dub.9.* omnes Thomistæ, & vltra illos, & eorum scholam, refert Bonauent. Durand. Ricardum, Henriq. Valentiam, Sayrum, Mirandam, Vegam, Man. & Heroicum Rodriguez, Cordubam, Machadum, & alios.

Alij verò contra negant, existimantes votorum solemnitatem solo jure Ecclesiastico esse institutam. Quia sola Ecclesiæ constitutione Religiosa Professio habet vim irritandi subsequens Matrimonium. Sic ex *cap. vnico, de voto, & vots redempt. in 6.* & ex constit. Gregor. XIII. incipiente, *Ascendente Domino*, & ex Bulla Gregorij XIV. incipiente *Ecclesia,* docent Sanch. *lib.7.de Matrim. disp.28. num.4. & lib 5. in Decal.cap.1.* Basil. *lib.7. de Matrim. cap.7. & 22.* Vasquez 1.2. *disput.165. cap.2.* Suar. *tom.3. de Relig. tract.7. lib.2. à cap.4. & tom.4. tract.10. lib.3. & 4. & lib.4. cap.5. num.5.* Lessius, Castro Palaus, Ægidius, & alij plures apud eundem, *loco citato, §.2. num.18.* Sed ego majori cum distinctione.

Respondeo primò. Votum solemne non differt à simplici ex natura rei, aut essentialiter, sed solùm accidentali extrinseca differentia, vt constat ex dictis *disput.1. §.3. quæst.23.* & nuper *quæst.4.* vbi hanc partem vt probabiliorem sustinuimus contra Martinez.

Respondeo secundò. Votum solemne, castitatis videlicet, aut Professionis, non solùm iure Ecclesiastico, sed etiam iure diuino dirimit & irritat Matrimonium, non tamen ob hoc distinguitur essentialiter à voto simplici castitatis, licèt hoc non irritet Matrimonium. Quia hanc vim irritandi Matrimonium non habet votum solemne ex se, sed ex addito, nempe ex priuilegio Christi Domini, vt diximus *part.2. tract.9.de Matrim.disp.5.quæst.11.& disp.22. q.2.* ex se ergo non distinguuntur prædicta vota essentialiter. Prima pars huius responsionis defenditur ab Authoribus primæ sententiæ: secunda verò illis aduersatur.

QVÆSTIO VI.

Quid sit votum necessarium, & votum liberum?

REspondeo dicendum, quod *votum necessarium* est illud, quod in Baptismo omnes faciunt acceptando legem Euangelicam, & spondendo renunciare diabolo & pompis eius: dicitur que necessarium, quia est de re ex præcepto omnino debita. Et ideo huiusmodi votum non est propriè tale, quia nec mutat speciem peccati, nec nouam addit, vt fatentur omnes. *Votum verò liberum* est, & dicitur illud, quo aliquis, non ex præcepto, sed spontè, & voluntariè aliquid promittit, v g. seruare castitatem, &c. Legantur D. August. *super Psal.75.* Hostiens. apud Palud. *in 4. dist.38. q.2. n.6 & 8.* Thom. Tamburin. *lib.3.Decal,cap.9.* Martinez *cap.31. de voto, quæst.3. num.1.*

QVÆSTIO VII.

Quid sit votum commune, & quid singulare, aut particulare?

REspondet Bonacina, quod *votum particulare* sit illud, quod quisque emittit iuxta suam voluntatem. *Commune verò*, quod emittitur à communitate, aut ab omnibus.

Sed clariùs, aut veriùs cum communi respondeo, quod *votum commune*, & *votum singulare*, idem omninò sint, ac votum necessarium, & votum liberum, vt tradunt Authores *quæst 6.citati,* Syluest. *verb. votum 1.q.5.* Suarez *lib.1.de voto,c.19.n.3.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

Quid sit votum reale, personale, & mixtum.

RESpondeo dicendum, quod votum *Reale* est illud, quo promittitur res externa. *Personale*, quo promittitur actio, vel omissio, quæ ad solam attinet personam. *Mixtum* verò, quo vouetur, aut promittitur vtrumque, nempe res externa, & actio verbi gratiâ peregrinatio & eleemosyna. Sic omnes communiter. Legantur Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 3.* Suarez *lib. 2. cap. 12.* Bonac. & Tamburin. *locis citatis.* Prado *cap. 31. de voto, quæst. 3. num. 10.* & nos supra *tract. 1. disp. 16. §. 4. q. 71.*

QVÆSTIO IX.

Quid sit votum affirmatiuum, quidve negatiuum.

RESpondeo dicendum, quod votum *affirmatiuum* est, & dicitur illud, quo promittitur aliquid positiuum, v. g. eleemosyna. *Negatiuum verò*, quo promittitur aliquid negatiuum, v. g. Abstinentia à carnibus. Vel vt alij explicant, *Affirmatiuum* est quo vouetur aliquid faciendum: *Negatiuum* verò, quod fit de non faciendo aliquid. Sic communis. Legantur Authores citati, & Raphael de la Torre *art. 3. disp. 8. num. 1.* Azorius *lib. 11. cap. 14. fine.*

QVÆSTIO X.

Quid sit votum perpetuum, quidve temporale.

RESpondeo dicendum, quod votum *Perpetuum* est, & dicitur illud, quod durat vel vsque ad vitam vouentis, vt est v. g. votum de eleemosyna singulis Sabbatis totius vitæ facienda: vel in perpetuum, etiam post vitam vouentis, vt est votum ædificandi Monasterium, vel Hospitale, in quo perpetuò alantur Religiosi, vel Pauperes, &c. *Temporale* verò dicitur, & est illud, quod durat solùm vsque ad certum tempus, vt v. g. votum ieiunandi omnibus sextis ferijs vnius anni. Sic omnes. Legantur Suarez *lib. 2. de voto, cap. 12. n. 8. & 9.* Bonac. Tambur. Prado, & alij locis citatis.

QVÆSTIO XI.

Quid sit votum reseruatum, quidve non reseruatum.

RESpondeo dicendum, quod votum *reseruatum* dicitur, & est illud, in quo immediatè Prælati non habent facultatem dispensandi, aut commutandi. *Non reseruatum* verò, in quo hanc facultatem habent. Vnde constat, hanc voti partitionem, cùm detur in ordine ad dispensandum, & commutandum, valde accidentariam esse, cùm reseruatio accidat voto ex voluntate superioris non concedentis potestatem dispensandi in illo. Sic omnes. Legantur Suarez *num. 9. citato*, & alij Authores vbi supra.

QVÆSTIO XII.

Quid sit votum publicum, quidve occultum.

RESpondeo ex dictis *quæst. 3.* Quod votum *Publicum* dicitur illud, quod in publico fit. *Occultum verò*, quod in occulto.

QVÆSTIO XIII.

Quid sit votum expressum, quidve tacitum: vel quod idem est, quid explicitum, quidve implicitum.

RESpondeo dicendum, quod votum *Expressum*, seu *Explicitum*, est illud, quo quis Deo se expressis verbis obligat. *Tacitum* verò, seu *Implicitum* est, & dicitur illud, quod non fit verbis expressis, sed sit aliquid, cui est annexum votum. Tale est votum castitatis, quod emittitur ab illis, quia sacris Ordinibus initiantur. Nam ex constitutione Ecclesiæ, qui ad hos Ordines promouentur, manent voto castitatis adstricti. Sic omnes. Legantur Azor *cap. 14. cit. quæst. 2.* Bonac. *disp. 4. quæst. 2. punct. 2. n. 1.* & Caramuel *in Reg. S. Bened. disp. 56. concl. 7. num. 997.* vbi ita ait: Votum implicitum & expressum differunt modaliter, hue est solùm in expressione. Ratio est, quia sunt de eodem obiecto, & sub obligatione ipsissima: vnde eodem tenemur modo seruare obedientiam, paupertatem, & castitatem, licèt illam expressè voueremus, & has implicitè. Sic ille.

DISPVTATIO III.

De obligatione voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An sit peccatum vota non implere.

NEGARVNT quidam, loquentes de voto ingrediendi Religionem, qui docebant, huiusmodi votum posse quem non implere absque detrimento salutis.

Sed de fide certum Respondeo; esse peccatum. Sic constat ex Eccles. 5. *Quodcumque voueris, redde.* Et Psal. 75 *Vouete, & reddite Deo:* & ex cap. *Magnæ, de voto.* Probatur, quia iuramentum promissorium obligat sub peccato ad sui adimpletionem, vt constat ex dictis tota *disp. 7. § 4. à quæst. 24.* ergo & votum, cùm hoc promissionem claudat. Sic docent omnes Catholici. Legantur D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 3. & quodlib. 3. art. 11. & Opusc. 18.* Bellarmin. *lib. 2. de Monach. à cap. 16.* Medina *lib. 4. de continentia sacerd. controu. 7.* Suarez *lib. 3. de voto, à cap. 1. & lib. 5. cap. 3. & art. 5. disp. 4.* Prado *cap. 31. de voto, quæst. 4. § 1. num. 1.* & alij.

QVÆSTIO II.

An ex genere suo sit mortalis votorum violatio.

RESpondeo tanquam de fide certum: esse mortalem. Sic colligunt omnes Theologi ex illo Prouerb. 20. *Ruina est homini deuorare Sanctos, & post vota retractare.* Et ex Paulo 1. *ad Timoth* 5. *Habentes damnationem, quia primam fidem* (id est, promissionem prius datam) *irritam fecerunt.* Sic colligitur ex Innocent. III. cap. *licet, de voto*: dicente ita necessariam esse solutionem voti, vt sine dispendio propriæ salutis prætermitti non possit. Sic omnes. Legantur D. Thom. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 3. Suar. *lib.* 5. *de voto, cap.* 4. Raph. de la Torre *quæst.* 88. *art.* 5. *disp.* 5. & nos suprà *tract.* 1. *disp.* 9. *quæst.* 1. *& sequentibus.*

QVÆSTIO III.

An voti transgressio sit contra primum præceptum primæ Tabulæ.

NEgant quidam DD. existimantes, huiusmodi peccatum esse contra secundum præceptum primæ Tabulæ. Quia qui non implet votum, reipsa facie, vt Dei nomen in vanum assumptum fuerit: nam per votum nomen Dei assumitur, & votum vanum redditur, cùm non impletur. Sic Angel. *verb. interrogationes circa* 2. *precept.* Nauarrus etiam *cap.* 12. *in principio*, qui citat Concilium Coloniense *in explicatione secundi precepti.* Sayrus *in Claui Reg. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 3. vbi pro se refert Catechismum Coloniens. & Romanum *in explicatione secundi præcepti.* Nauarrumque *loco cit.* Philiarcum *de offic. sacerd. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. Bartholo. de Medina *lib.* 1. *cap.* 14. *dub.* 3. *pag. mihi* 70. & alios communiter. Ita etiam tenet Bonac. *tom.* 2. *disp.* 4. *in principio*, & in id videtur inclinare Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 4. *num.* 2. Qui etiam benè citat pro hac parte Catechismum Romanum *in explicat.* 2. *præcepti*, quidquid dicat Prado, se id ibi non inuenire. Inueniet certè si legat illum *n.* 12. *vers. Primum itaque.*

Alij contrà affirmant, hoc peccatum esse contra primum præceptum, quod est de latria Deo soli exhibenda: quia votum continet cultum latriæ. Sic D. Thom. *quodlib.* 3. *art.* 12. *&* 1. 2. *quæst.* 100. *art.* 4. Quem citat, & sequitur Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 4. §. 1. *num.* 3. necnon Ioan. à S. Thoma 2. 2. *quæst.* 88. *disp.* 29. *art.* 8.

Sed ego Respondeo dicendum, quod licèt vtraque sententia sit æquè probabilis, prima tamen sit conformior doctrinæ traditæ à nobis *tract. de iuramento.*

QVÆSTIO IV.

An votum queat obligare, vrgente diuino, aut humano præcepto.

REspondeo tanquam certum, quod non. Quia votum debet esse de re bona, & virtuosa: atqui agere contra mandatum Dei, aut alterius legitimi superioris, est contra virtutem: ergo. Sic D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *ad* 1. & omnes Theologi.

QVÆSTIO V.

An violatio voti possit esse venialis, ex surreptione, seu indeliberatione.

REspondeo tanquam certum: Posse esse venialem. Probatur. Quia propter indeliberationem potest omnis culpa, etiam venialis, excusari, vt patet si ex motu primo id contingat, vt constat ex dictis *disp.* 1. §. 1. ergo pari ratione poterit impediri culpa mortalis, & relinqui venialis: quia potest esse aliqualis negligentia, vel libertas ita imperfecta, quæ ad culpam leuem, non tamen ad grauem sufficiat. Sic omnes. Legantur Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 4. *num.* 4. Raph. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. *disp.* 5. *num.* 4. & constat ex dictis à nobis §. 1. *citato.*

QVÆSTIO VI.

An etiam possit esse venialis violatio voti ex leuitate materiæ, etiamsi cum sufficienti deliberatione fiat.

NEgant communiter omnes Authores, qui de iuramento promissorio id negant, quos relatos reperies *tract.* 1. *de iuram. disputat.* 8. §. 4. *quæst.* 33.

Sed probabiliùs Respondeo, posse esse venialem. Quia probabilius esse diximus loco cit. iuramentum promissorium posse esse veniale, ratione paruitatis materiæ. Et ratio vtriusque est, quia in mortalibus parum quasi nihil reputatur: hæc generalis regula, etiam in iuramento promissorio, & voto, locum debet habere, eo quòd omissio fidelitatis in re parui momenti non est grauis iniuria. Sic tenent omnes DD. qui de iuramento promissorio id sentiunt, vt fatetur Suarez *lib.* 4. *de voto, c.* 4. *num.* 5. quos citaui *quæst.* 33. vbi suprà. Sic etiam Raphael de la Torre *disp.* 5. *cit. n.* 4. *&* 5. Legantur dicta à nobis loco cit. vbi alia quæ hîc desiderari possunt, inueniuntur.

QVÆSTIO VII.

An possit fieri votum in materia graui, quod non obliget ad culpam vllam, sed solùm ad pœnam, ex intentione vouentis.

AFfirmant aliqui, eo quòd lex non plus, nec aliter obligat, quàm intendit legislator: ergo nec votum obligabit plus, aut aliter quàm vouens intendit, & vult: ergo si per votum non velit se obligare nisi ad pœnam solam, ad illam tenebitur. Ita tenuere noster Henricus de Gandauo *quodlib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 5. Henricus Henriquez *lib.* 5. *cap.* 21. *num.* 5. & Barthol. à S. Fausto *lib.* 1. *thesauri, q.* 126. & Suarez *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 1.

Alij contrà negant, existimantes non posse quem votum emittere de re graui, quod non obliget ad culpam, sed solùm ad pœnam. Ita sentiunt Authores tenentes non posse dari votum de re graui quod non obliget ad mortale, etiamsi vouens aliud velit. Quos infrà dabimus.

Sed probabiliùs, & clariùs explicando Authores primæ sententiæ, Respondeo dicendum, quod licèt vouens possit se obligare ad solam pœnam, vt docent Authores dicti: tunc tamen non erit verè & propriè votum de re promissa, sed de sola pœna, esset namque perinde ac si vouens diceret: *Promitto mille aureos Pauperibus si lusero*: obligatio enim tunc solùm in pœnam cadit. Sic Sanch. *lib. 1. de matrim. disputat. 9. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 1. num. 30.* & ex illo Portel. *verb. voti natura, num. 4.*

QVÆSTIO VIII.

An etiam casu, quo materia voti sit grauis, possit quis votum emittere, & illud sua intentione limitare, vt solùm ad culpam venialem, & non ad mortalem obliget.

NEgant quamplures Doctores, existimantes id non esse in potestate vouentis. Probant *Primò*. Quia obligatio voti est de lege naturali, licèt in fieri pendeat ab homine liberè vouente: sed obligatio legis naturalis semper est iuxta materiæ grauitatem: ergo obligatio voti non potest esse leuis, posita materiæ grauitate. *Secundò*. Qui iuramentum præstat in materia graui, nequit coarctare eius obligationem ad culpam venialem: ergo neque qui votum de re graui emittit. Ita Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1.* Corduba *in sum. q. 188. punct. 1* Vasquez 1. 2. *disp.* 158. Basilius Pontius *lib. 12. de sponsal. cap. 2. num. 12.* Montesin. 1. 2. *disp. 23. de legib. quæst. 9. num.* 159. Quos omnes refert & sequitur Martinez de Prado *cap. 31. de voto, quæst. 4. §. 2. num. 8.* Raph. de la Torre 2. 2. *quæst.* 88. *art. 5. disp. 6. num. 4.*

Sed probabiliùs Respondeo, posse vouentem in materia graui se obligare ad solam culpam venialem. Probatur. Quia legislator potest pro suo arbitrio, & intentione, obligare in materia graui solùm sub culpa veniali: ergo & vouens emittendo votum in eadem materia graui. Consequentia patet, quia votum est quædam lex priuata: ergo id poterit facere vouens, dum sibi talem legem imponit. Antecedens verò docent Castro *lib. 1. de lege pœnali, cap. 5.* Nauarr. *cap. 23. num. 49.* & alij, quos sequitur Prado *loco citat. num. 7.* & ideo hanc sententiam amplectitur Suarez *lib. 2. de legibus, c. 27. & lib. 4. de voto, cap. 4. num. 4.* Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 9. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 1. n. 30.* Molina *de iust. disp. 262. num. 8. & 12.* Nauarr. *loco cit.* Bonac. *disput. 4. de voto, quæst. 2. punct. 5. §. 4. n. 7.* Henriquez, & Barthol. à S. Fausto citati *quæst. 7.* Filliuc. *tract. 26. cap. 3. n. 80.* Castro Palao *disp. 1. de voto, punct. 11. num. 4.* Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 12. num. 6.* Villalobos *tract. 34. diff. 1. num. 6. & diff. 4. num. 1.* Diana *part. 3. tract. 6. resol. 91. vers. Hinc deducitur primò.* Portel. *in dub. Regul. verb. voti natura, num. 4.* Bassæus *votum 3. num. 4.*

Ad argumenta contraria benè respondet cum aliis Palaus dicendo *ad primum*, quod licèt promissionis obligatio oriatur ex lege diuina & naturali, hoc tamen fit dependenter à voluntate promittentis, quæ cum solùm sit ad venialem culpam, lex diuina ad illam solùm obligabit.

Ad secundum respondet negando paritatem. Nam iuramentum consistit in adducendo Deum in testem, seu fideiussorem, quod cùm non suscipiat magis, nec minus, eius obligatio ex voluntate iurantis mutari non potest: At votum, cùm formaliter consistat in voluntate se obligandi ad rem, quam asseris futuram exequendam, & in obligatione sit magis, & minus, potest ex intentione promittentis leue esse, estò materia grauis sit. Sic ille.

QVÆSTIO IX.

An etiam è contrà, casu quo materia sit leuis, possit vouens ex sua intentione obligari ad mortalem.

AFfirmandum videtur. Quia legislator pro suo libito potest imponere aliis obligationem sub mortali in materia leui, vt docent aliqui Authores, quos loquendo de legislatore Ecclesiastico, sequitur Saytus *in Claui Regia, lib. 3. cap. 7. num. 17.* Atqui votum est quædam lex priuata, quam vouens imponit sibi: ergo eodem modo potest in materia leui se ad mortale obligare. Et ideò ita tenuit (vt refert Diana) Fagundez *prac. 2. Eccles. lib. 9. cap. 3. num. 15.*

Sed vt probabilius longè Respondeo: Non posse vouentem se ad mortale obligare in materia leui. Probatur. Quia probabilius longè est, quod nullus legislator, etiam Ecclesiasticus, possit in materia leui obligare sub mortali, vt docet Sanchez *lib. 1. in Decal. cap. 4. num. 4. & lib. 4. cap. 12. num. 6.* cum Driedone, Castro, Valentia, Corduba, Azorio, Medina, & Salonio: eo quòd talis intentio esset iniqua, & iniusta, vtporè rationi dissona: ergo similiter nec vouens poterit se obligare ad mortalem culpam in materia leui. Quia talis voluntas, vt irrationabilis non acceptaretur à Deo. Et ideò sic docent Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. col. 3. vers. Per hæc, & lib. 8. quæst. 1. art. 7. dub. 1.* Corduba *in sum. quæst.* 188. *punct. 1. vers. Ni tan poco.* Petrus de Ledesma *tom. 2. sum. tract. 10. cap. 3. dub. 2.* Quos sequitur Sanchez *lib. 1. de matrim. disputat. 9. num. 6. & lib. 4. Decal. cap. 1. num. 30. & cap. 12. num. 6.* Diana *part. 3. tract. 5. resol. 24. circa med. & part. 5. tract. 5. resol.* 50. vbi pro contraria sententia citat Stephanum Fagundez. Sed certè hic Author postea *lib. 2. Decal. cap. 15. num. 11.* oppositum his verbis docet: Et hæc tertia sententia ita vera est, vt quamuis vouens, aut promittens se vellet obligare sub mortali in materia leui, quæ semper est leuis, & modica, neutiquam posset: quia nec legislator, si de ea daretur præceptum, posset in materia leui obligare sub mortali. Hæc Fagundez. Sic etiam Ioan. Sancius *in selectis, disput. 15. num. 15.* Vasquez *in 1. 2. tom. 2. disp. 158. cap. 4. num. 34.* Villalob. *tom. 2. tract. 34. diff. 3.* & Suarez *lib. 4. de voto, cap. 4. num. 20.* vbi id solùm vt quid probabile sustinet, licèt *num. 15.* citet pro opposito Cordubam *eod. loco*, quo citat Sanchez pro se. Certè Corduba vtrumque sentit probabile. Raph. de la Torre *quæst. 88. art. 5. dispDut. 6. num.* 8. Prado *cap. 31. quæst. 4. §. 3. num. 36.* dicens oppositum falsum. Ioan. à S. Thoma 2. 2. *quæst. 88. disp. 29. artic. 8.*

QVÆSTIO X.

An qui generaliter proposuit, intentionem suam esse, nunquam se per votum obligare, nisi ad veniale, si postea voueat in materia graui oblitus illius propositi, censeatur solùm ad veniale se obligare.

NEgabunt, & à fortiori, omnes Authores primæ sententiæ *quæst.* 8. citati, & expressiùs negat Prado ibi citatus.

Sed probabiliùs Respondeo, solùm censeri esse ad veniale obligatum, dummodo dictam illam suam intentionem, & propositum, vel in particulari, vel in generali non retractauerit, aut reuocauerit. Quia in dicto casu permanet illa prima intentio, quâ permanente, iuxta nostram doctrinam, limitat votum ad veniale. Sic Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.*8.*num.*17. *& cap.* 11. *num.* 4. ex Petro Ledesma *tom.*2. *summa. tract.* 10. *cap.* 2. *dubitat.* 5. Bonacina *disputat.* 4. *de voto, punct.* 5. §. 4. *num.* 8. Trulleneh. *lib.* 2. *Decal.cap.*2.*dub.*12.*num.*6.

QVÆSTIO XI.

An ex multiplicatis transgressionibus circa materiam leuem, contingat committi peccatum mortale.

AFfirmant plures Doctores: Negant contrà plures alij, omnes probabiliter valde. Sed hos vltimos in praxi sequendos, diximus suprà *tract.* 1. *de iur. un. disput.*7.§. 4. *quæst.* 33. & 34. *& quæst.* 35. vbi docuimus, non teneri sub mortali ad restitutionem, qui vouit erogare quotidie modicam eleemosynam, & nunquam tale votum implet. Lege ibi dicta.

DISPVTATIO IV.

De materia, & fine voti.

§. I.

De materia voti.

QVÆSTIO PRIMA.

An materia voti necessariò debeat esse bona.

ESPONDEO vt certum, debere esse. Constat ex definitione voti, in qua dicitur: quod votum debet esse de meliori bono: ergo. Sic omnes Doctores, præcipuè citati suprà *disputat.* 1. §. 4. *quæst.* 24. vbi cum illis hanc explicuimus particulam. Lege etiam dicta à nobis *tract.* 1. *disp.* 9. *à quæst.* 42. vbi tractauimus, an votum contra bonos mores, tam naturales, quàm ciuiles, tam contra leges ciuiles quàm Canonicas, &c. sit validum.

QVÆSTIO II.

An votum debeat necessariò esse de bono possibili.

REspondeo vt quid certum: Quod sic. Quia ad impossibile faciendum non potest quis se obligare. Regula, *Nemo potest, de regul. iur. in* 6. & *l. impossibilium, ff. eod. tit.* Sic omnes. Sanchez *lib.*4.*Decal.cap.*4. *num.* 8. Qui idem censet quando finis est impossibilis. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 1. Palaus *disput.* 3. *de voto, punct.* 8. §. 1. *num.* 1. Qui addit id verum esse, non solùm loquendo de absolutè impossibilibus, sed de illis, quæ comparatione promittentis impossibilia sunt; nam eo ipso non potetit promittens ad illa se obligare. Lege à nobis dicta *tract.* 1. *de iuramento, disp.* 9. *quæst.* 12. vbi latè tractauimus de hac re. Et an sub hac materia impossibilium comprehendatur votum nunquam peccandi mortaliter, aut nunquam peccandi mortaliter, nec venialiter, &c. vbi item, an votum de re difficillima sit item comprehensum.

QVÆSTIO III.

An votum debeat esse de re bona, & honesta? & an possit esse de rebus preceptis.

REspondeo cum communi omnium dicendum, quod votum debeat esse de re grata Deo, cui votum fit, aliàs illam non acceptabit: atqui Deo non potest esse gratum, quod non est bonum & honestum, cùm nequeat cadere in eius cultum, & obsequium: ergo. Sic omnes, vt fatetur Palaus *disput.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 2. *num.* 1. & de se patet, & amplius ex dictis *tract.*1.*disput.*9. *quæst.* 12.

Circa verò secundum, Respondeo vt quid certum, quod votum possit esse de rebus præceptis. Quia certum est quod opera præcepta sunt honesta, & ita grata Deo, vt opposita grata non sint: ergo sunt apta, vt Deo in cultum eius offerantur. Sic omnes. Legantur Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 4. & etiam dicta *tract.*1. *disput.* 9. *quæst.* 12. *& sequentibus.*

QVÆSTIO IV.

An votum illius rei, ad quam ex præcepto tenetur vouens, sit propriè votum, & addat nouam speciem necessariò fatendam.

NEgauit Tabiena *in summa, verb. votum* 1. *n.* 3. *notab.*2. vbi docuit fornicationem Sacerdotis, vel Religiosi, non addere circunstantiam speciei diuersam à fornicatione, ac necessariò non fatendam. Ratio eius est, quia votum illius rei, ad quam tenentur, non est propriè votum, sed confirmatio illius

illius, ad quod tenemur, vt clarè docet D. Thomas: ergo consequenter non trahit ad aliam speciem, & non est de necessitate confessionis. Ita ille, vt refert eruditissimus P. Amadæus in sua aurea Apologia, *tract. de Matrim.propos.*13.*pag.*361. vbi ad longum refert verba Tabienæ, pro cuius sententia sunt alij mox citandi.

Sed vt quid certissimum respondeo, & dictum esse propriè votum, & per consequens addere novam speciem necessariò fatendam. Sic docet D. Thom. Sanchez contra dictum Tabienam, Gersonem, & Supplementum Gabrielis *lib.*7. *de Matrim. disp.*27. *n.*20. qui & probat sic: Nam cùm altera obligatio sit ex lege naturali diuina pertinens ad temperantiæ virtutem; altera autem sit ex voto, pertinens ad Religionis virtutem, qua strictiori vinculo se obstrinxit vouens castitatem, quam iure naturali seruare tenebatur, & ad non ducendam vxorem, dicendum est necessariò duas esse obligationes specie diuersas, ac proinde in transgressione duplicem reperiri malitiam. Sic doctissimus Pater, loquendo de speciali voto castitatis. Qui meritò oppositam sententiam erroneam ex Castro appellat.

§. II.

De materia indifferenti, an sit apta voti.

QVÆSTIO V.

Quandonam materia voti dicatur, & sit indifferens?

Respondeo dicendum, quod res indifferens est, & dicitur illa, quæ ex se nec bona, nec mala est: & cuius assecutio non magis est vtilis ad vitam æternam consequendam, quàm eius priuatio. Sic Sanchez *lib* 4.*Decal.cap.*7.*n*... ex Richard.4.*dist.*38.*art.*1.*q.*3. Angel.*votum* 1.*n.*4. Syluest.*ibi, quæst.*4.*dicto* 2.

QVÆSTIO VI.

An votum de re vt sic indifferenti, sit validum, & obliget?

Respondeo, vt certum dicendum, quod votum emissum de rebus indifferentibus, nec sit validum, nec obliget. Ratio est, quia votum est actus Religionis: ergo omnino desiderat materiam diuino cultui deseruientem: at res, aut actus indifferens, non sunt huiusmodi, cùm ad minus honesti non sint: ergo. Sic D.Thom. 2.2.*quæst.*88. *art.*2. Sanchez *loco cit.num.*2. dicens id à nemine negari. Palaus *disp.*1. *punct.*8. §.2. & alij, quos de eadem materia loquentes citauimus *tract.*1.*disp.*9.*q.*12.

QVÆSTIO VII.

An votum de re, aut actu indifferenti emissum, indigeat dispensatione, aut commutatione?

Affirmant aliqualiter D. Anton. 2.*p.tit.*17.*cap.*2. §.4. Angel.*votum* 1.*n.*5. & ibi Syluest *q.*4.*dicto* 3. quatenus putant, tutius esse propter reuerentiam petere dispensationem, seu declarationem à confessario.

Sed tanquam certum respondeo, minimè indigere dispensatione, aut commutatione. Quia tale votum (vt nuper est habitum) nec est validum, nec obligatorium: ergo nulla indiget dispensatione, &c. Sic Caiet. 2.2.*quæst.*88.*art.*2.*dub.*5. Sotus *lib.*7. *de just. quæst.*1.*art.*3. Nauar.*c.*12.*n.*39. & alij, quos sequitur Sanch. *suprà, n.*3.

QVÆSTIO VIII.

An sit peccatum votum rei indifferentis vt sic emittere?

Respondeo vt certum: Esse peccatum, sed veniale tantùm. *Prima pars* constat. Quia tale votum est de materia illegitima, & ad minus non bona: ergo nequit placere Deo, cùm sit vana, & stulta talis promissio. *Secunda pars* etiam patet. Quia licèt hæc materia non sit apta voto, non tamen est iniuriosa Deo directè, & sic manet talis culpa leuis vanitatis. Sic Petr. Ledesma *tom.* 2. *tract.*10. *cap.*2.*dub.*1. Rodrig. *tom.*1.*sum.cap.*94.*n.*6. Aragon. 2.2.*quæst.*89.*art* 2.*in dub.*1.*circa* 3.*concl.* Raphaël de la Torre *ibid. disp.*4.*num.*5. Sanchez *lib.*4.*cap.*7.*n.*4. Prado *cap.*31.*de voto*, §.4.*num.*33. Qui addit aliquando simplices in huiusmodi votis ab omni peccato excusari, eo quòd inuincibiliter existiment obsequium se præstare Deo. Sic etiam optimè Suarez *lib.*5. *de voto, cap.*2.*n.*14. Palaus *disp.*4. *punct.*8. §.3. *num.*10.

QVÆSTIO IX.

An si res indifferens ob aliquam circumstantiam reddatur honesta, tunc sit apta materia voti?

Respondeo vt certum: quod sic. Quia tunc talis materia iam non est indifferens, cum ob talem circumstantiam ei adiunctam amiserit indifferentiam. Sic omnes. Legantur Caietan.*loco cit.* & *in sum.verb.Votum, cap.*2.*fine*, ibi: Votum hoc intelligendum est de operibus indifferentibus manentibus in sua indifferentia. Nam si opera indifferentia ex aliquo respectu fierent bona, vel mala moraliter, tunc eadem possent sub voto. Sic ille, Sotus etiam *lib.*7. *quæst.*1.*ad* 3.*circa* 2. *concl.*Nauar.*cap.*12.*n.*28. Sanchez *lib.*4. *cap.*7. *num.*5. Suarez *lib.*2. *de voto, cap.*4. *à num.*5. & alij apud Palaum *punct.*8. *cit.* §.2. *num.*2. Ioan. à S.Thoma 2. 2. *quæst.*88. *disp.*29. *art.*4.

QVÆSTIO X.

An vt res indifferens fiat honesta, sufficiat vt ad bonum finem ipsam vouens referat?

Respondeo vt certum: Non sufficere. Nam vltra id requiritur, vt ipsa res de se sit apta, & proportionata, vt illi bono fini deseruiat. Quia cum extrinseca vouentis relatio rem non immutet, si aliàs ad illum finem nil conferat, non valebit votum, cum adhuc maneat res indifferens. Vt v.g. si in honorem B.Virginis voueret quispiam fore, vt non præscinde

præſcinderet ſibi vngues in die Sabbati, quamuis honos ille intentus ſit bonus: at quia non præſcindere vngues eſt illi fini inutile, manet id indifferens, & inepta voti materia, & conſequenter votum nullum. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. verſ. *Secunda conditio*, & penes illum Caietan. Angel. Syluest. Sotus, Nauarr. Palacios, Aragoo, Angles, Valentia, Azor, Rodriguez, Toledo, & Petr. de Ledeſma, Palaus etiam loco cit. *verſ. Aduertendum tamen eſt*, Prado *loco cit. num.* 28. & omnes communiter.

QVÆSTIO XI.

An votum fœminæ non nendi in Sabbato in honorem B. Virginis, relicta facultate exercendi alia ſeruilia, ſit validum, & obliget.

Respondeo vt certum: Neque eſſe validum, nec obligare. Quia nil cadit in cultum B. Virginis ab eo opere abſtinere, eum fœminæ vouenti integrum ſit aliis operibus ſeruilibus mentem magis à Diuinis auocantibus vacare. Sic Caiet. Sotus, Nauarr. Metina, Angles, Aragon, Petr. Ledeſma, Valentia, Azor, & Rodrig. quos citat, & ſequitur Sanchez *cap.* 7. *cit. num.* 6. Palaus *diſputat.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 1. Prado *cap.* 31. *de voto*, §. 4. *num.* 29.

QVÆSTIO XII.

An ſaltem dictum votum eſſet validum, ſi fœmina tale votum emitteret hoc fine veſtitum, nempe vt expeditior eſſet ad recitandum ſæpius calculos Virgineos.

Affirmant communiter DD. tunc tale votum eſſe validum, & obligare ad abſtinendum à re promiſſa; quia ratione illius boni finis noo manet res indifferens, eum fiat apta, & conueniens fini bono conſequendo. Ita Nauar. *cap.* 12. *n.* 28. Palaus *loco cit.* vbi citat pro hac parte Sanchez *cap.* 7. *num.* 6. & Laymannum *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 8. Sed certè Sanchez hoc putat verum, non ſemper, ſed ſolùm caſu, quo oriretur aliquod peculiare impedimentum ex dicto opere ſeruili, reſpectu fœminæ vouentis ad ſæpius recitandos calculos Virgineos; non verò caſu quo nil peculiare eſſet in dicto opere ſeruili reſpectu vouentis; quia tunc adhuc maneret res indifferens, & votum non eſſet validum. Sic Sanchez, & benè.

QVÆSTIO XIII.

An ad minus eſſet validum votum, quod quis emitteret, de abſtinendo die Sabbati ab omni opere ſeruili in honorem B. Virginis.

Respondeo vt certum: Tunc tale votum omnino eſſe validum. Quia id in Sanctorum honorem cedit, vt conſtat ex Feſtorum inſtitutione ad eos colendos. Sic Sanchez *loco cit. num.* 7. vbi addit quod ſi caſus occurreret, vt Sabbati obſeruantia eſſet aliis ſcandalo, eo quòd obſeruans redderetur ſuſpectus de Iudaiſmo, tunc legitimè excuſaretur vouens à voti executione: quamuis non extingueretur omnino obligatio voti, ſed ſolùm eſſet ſuſpenſa durante dicta cauſa, qua ceſſante rediret. Sic ille. Prado *num.* 29. & alij communiter.

QVÆSTIO XIV.

An votum de non edendis carnibus igne aſſis in die S. Laurentij in eius honorem: & votum non veſcendi animalium capitibus in die S. Ioannis in honorem ipſius, ſit vanum, & irritum.

Affirmant communiter Doctores, tale votum eſſe vanum, irritum, & ſapere cultum ſuperſtitioſum. Ratio eſt, quia tale votum nullo modo cedit in honorem dictorum Sanctorum. Ita tenent Angel. *votum* 1. *num.* 5. Syluest. *ibi*, *quæſt.* 4. *dicto* 3. Nauarr. *cap.* 12. *num.* 37. Toledo *lib.* 4. *cap.* 17. Azor. *lib.* 11. *cap.* 14. *quæſt.* 5. Prado *loco cit. num.* 29.

Sed clariùs Reſpond. talia vota eſſe irrita, & nulla, niſi caſu, quo ſpecialiter ad illa cibaria edenda potius quàm ad alia affectus eſſet vouens, & vt ſe hac voluptate priuaret, votum non edendi illa emitteret. Quia tunc votum non eſſet vanum, nec irritum; ſed validum, & obligatorium, eo quòd tunc illa abſtinentia iam ad virtutem abſtinentiæ pertineret. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 7. *numero* 9. Palaus *diſputat.* 1. *de voto*, *punct.* 8. §. 2. Layman. vbi ſuprà.

QVÆSTIO XV.

An valeat votum abſtinendi ab omni cibo igne condito, in vigilia S. Laurentij, in eius honorem emiſſum.

Negat Palacios *in* 4. *diſtinct.* 1. *verſ. Septimò*, vbi docet huiuſmodi votum eſſe vanum, & irritum.

Sed vt certum Reſpondeo, tale votum eſſe validum. Quia verè eſt magna abſtinentia ab his omnibus cibis priuari, ſoloſque arborum fructus edere. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 10. & ſupponit antea *cap.* 5. *num.* 31. citans pro ſe D. Anton. Syluest. Roſellam, & Azorium.

QVÆSTIO XVI.

An ſi quæ fœmina voueat, ſe amictu albo ſemper vſuram, teneat & valeat votum.

Affirmant Azor *lib.* 11. *inſtit. cap.* 14. *quæſt.* 5. *verſ. in his ſit regula.* Quia (inquit) amictus candidus ſignum eſt caſtitatis.

Sed probabiliùs Reſpondeo, tale votum ſic abſolutè prolatum minimè valere. Quia parum confert

fert hoc votum ad eum finem, & sic est de re omnino indifferenti, & consequenter inualidum, vt ait Caiet. *in sum. verb. votum, c. 2 vers. Quum enim materia.* Quem citat, & sequitur Sanchez *cap. 7. cit. n. 11.* Addens, quod si fœmina vouens talis esset conditionis, vt in specialem memoriam Virginitatis Deiparæ tales vestes excitarent, quod tunc jam valeret votum, eo quod tunc adest specialis circumstantia eum vsum ex se indifferentem honestans. Quod additum videtur docuisse Sotus *lib. 7. de just. q. 1. art. 3. vers. circa 2. concl.* dum ait, quod votum de induendis vestibus albis in die Sabbati in memoriam Virginitatis Deiparæ, non sit omnino vanum. Indicat ergo valere. Vnde à fortiori valebit votum vtendi scapulari veste B. Virginis, eum id in honorem ipsius cedat, vt bene Sanchez.

QVÆSTIO XVII.

An sit validum votum vtendi vestibus honestis, necnon & votum induendi vestes viles, & asperas?

RESpondeo vt certum, esse valida huiusmodi vota. Nam *primum votum* diuino honori valde expediens est. *Secundum* ad humilitatem, & tertium ad Pœnitentiam spectat. Sic Sanch. *loco cit. n. 11.* & Azor. *q. 5. cit.* ibi: Si voueas te vestitu vili, aspero, & abjecto vsurum, votum est ratum, quia vestitus eiusmodi est signum pœnitentiæ, & inuitat ad pœnitentiam. Sic ille. Quod intellige, & limita, nisi vouens esset vxoratus, juxta dicta à nobis suprà *tract. 1. disp. 16. q. 145. & disp. 40. q. 17.*

QVÆSTIO XVIII.

An votum agitandi tauros in honorem alicujus Sancti, sit validum, & obliget?

AFfirmat haud obscurè Prado *tom. 2. c. 31. de voto, q. 2. §. 4. n. 31.* vbi contra Sanchez oppositum sentientem sic loquitur: Specialiter Sanchez *n. 13.* docet, votum agitandi tauros in Sanctorum honorem, esse irritum: quia id ad eorum cultum minimè spectat, vt habetur in Concil. Toletano vltimo, *act. 3. decreto 26.* & in Pracharensi vltimo *act. 5. part. 2. c. 8.* & in motu proprio Pij V. *const. 48. §. 5. tom. 2. Bullarij, fol. 143.* Qui quoad hoc potiùs videtur confirmatus, quàm reuocatus per Gregor. XIII. cæterùm in Bullis Gregor. XIII. & Clement. VIII. relatis à Quaranta *verbo tornementa*, & ab aliis, quos retulimus *c. 15. q. 9.* solùm præcipitur, *quod agitationes taurorum diebus festis non fiant.* Et non prohibent, quod circa festum, die sequenti, aut antecedenti, vel post fiant in honorem Sancti. Quare sicut solent in honorem S. Iacobi, vel S. Ioannis, aut S. Annæ, tauri agitari; ita si ciuitas, vel homo diues vouerent in honorem horum Sanctorum, vel similium, has agitationes moderatas, eo modo quo sunt licitæ, & in Hispania vsitatæ, non facilè apparet cur votum non obligaret. Quia quoad hoc Bulla Pij V. videtur reuocata per alias subsequentes, vt latè citata *q. 9.* vnde in Hispania videmus Canonizationes Sanctorum solemnizari agitationibus taurorum, vltra solemnitates Processionum, Missarum, & similes. Hucvsque Prado in corpore paragraphi. Sed clariùs in summario hæc: *Aliquando votum tauros agitandi in Sanctorum honorem potest esse validum, etiam in Hispania.*

Sed vt quid certum respondeo dicendum, quod votum de agitandis tauris omnino sit inualidum, vanum, & superstitiosum. Probatur, quia huiusmodi votum vel est de re illicita ex circumstantiis, & modis tali actioni adjunctis, vel ad summum de re omnino indifferenti: ergo nequit esse validum, sed omnino vanum. Vtrumque antecedens cum consequentia probat Suarez *lib. 2. de voto, c. 4. n. 7.* vbi in principio dicit, negari posse agitationem taurorum esse actum indifferentem, nisi multæ circumstantiæ in ea seruentur, quæ juxta communem vsum omittuntur. Sic ibi. Et infrà sic: Agitatio itaque taurorum, etiamsi tali modo fiat, vt mala non sit, nihil in se habet vtilitatis, aut conuenientiæ, vt ad Dei, vel Sanctorum honorem conferre quidquam possit, vel mediatè, vel immediatè; & ideo nullam honestatem accipit actus ille ex tali relatione, neque ad Religionem vllo modo pertinet. Ideoque votum de tali actu, etiamsi fingatur illo fine coloratum, validum non est, sed potiùs superstitiosum. Hucvsque sapientissimus Suarez.

Sic etiam tenent Sanchez *n. 13.* citato. Qui benè probat, tales agitationes in Sanctorum honorem minimè redundare, ex eo quod Pontifices clarè prohibeant eas in diebus festiuis fieri. Sic etiam Palaus *disp. 1. de voto, punct. 8. §. 2. n. 3.* his verbis: Idem est si in honorem alicuius Sancti voueas taurorum agitationem, aliosve similes ludos publicos, non tenet votum. Quia solùm ex tua relatione, & non ex se videntur Sanctorum honori ij publici ludi conferre. Sic Palaus, Thom. Tamburin. *lib. 3. Decal. c. 15. §. 2. n. 8.* ita scribens: Illud notandum, vt res indifferens modo dicto, ex bono fine bona fiat, debere esse aptam ad talem bonitatem, vt ita dicant, recipiendam. Ponit exemplum Sanch. in vouente non præscindere vngues, vel exercere ludum agitationis taurorum in festo Sanctiss. Virginis. Hæc enim vota irrita ex se sunt, nec relatione indigent, quia vngues non præscindere, & tauros agitare, cum in Dei, vel Sanctorum obsequium non cedant, materia est incapax bonitatis. Hæc Thom. Tamburin. Acacius March. *tom. 2. sum. verb.* toros, *resol. 440. n. 7.* vbi ait: *Que el voto de correr toros en honrra de algun Santo, no obliga, sino que ipso facto es irrito, i nulo.* Sic etiam Less. *in sum. 2. p. cap. 142. dub. 3. concl. 3.*

Nec obstat quod opponit Prado; nempe, quod in Hispania Canonizationes Sanctorum agitationibus taurorum soleant celebrari. Respondeo *primò*, quod melius celebrarentur aliis ludis, vt ait Nauar. *c. 15.* in fine. *Secundò*, quod etiam celebrantur comœdiis, & tamen non ob hoc licet colligere, quod votum de eis faciendis sit validum, & licitum. Planè absurdum esset hoc concedere. *Tertiò*, quia inde ad summum solùm colligitur, quod sit talis ludus res indifferens, vt jam communiter docent Doctores, & ideo vt talis permittatur; non tamen, quod votum de illo factum sit validum, & obliget, vt Magister Prado concedit, sed certè sine probabilitate vlla: sicut è contra sine vlla negauit, esse validum, & ratum votum à quodam Parocho factum in honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis Deiparæ, modo casu sequenti explicando: sit ergo casus.

QVÆSTIO XIX.

CASO.

VN Cura de este Arçobispado de Toledo, tiene hecho vn voto a Dios N. S. en fauor de su Madre santissima, y del Mysterio de la Immaculada Concepcion, de no dar su pulpito (mientras fuere Cura) a persona alguna, que primero no le diere palabra, de que acabada la Salutacion, al commençar el Sermon dira: Alabado sea el Santissimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Santissima Señora nuestra. *Todo con zelo de Dios nuestro Señor, y de su purissima Madre. Desde que hizo este voto, todos los Predicadores lo an dicho. Al presente vn Predicador, a quien tiene encomendado vn Sermon, no quiere dezir dichas palabras, y a dado a entender no las dira.*

Preguntase dos cosas. La primera, si este voto es valido y obligatorio en conciencia. La segunda dependiente de la primera, si dicho Cura tiene obligacion a no dexar predicar dicho Predicador sin que primero dé palabra de dezir, Alabado sea el Santissimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Señora nuestra, *&c.*

Respondo, que dicho voto es valido y obligatorio en conciencia, porque es voto de meliori bono, vel de re Deo grata. *Luego es valido y obligatorio. La consequencia es cierta. El antecedente se prueua. Este voto es de cosa que augmenta la deuocion de los Fieles, para con Maria Santissima Señora nuestra, en su purissima Concepcion: cosa sin duda ninguna muy agradable a Dios: ergo, &c. [Confirmase, porque no se puede dezir, que el voto de defender la purissima Concepcion de Maria santissima, no es* de meliori bono, & de re grata Deo. *Pues tantas Yglesias, Vniuersidades, Escuelas, Religiones, y otras Congregaciones, y Cabildos lo an hecho. Luego lo mismo se a de dezir del presente voto, pues eso de materia incluyda en el primer voto, o es materia de inducir a la mayor deuocion con tan piadoso mysterio, o perteneciente a la defensa de la Immaculada Concepcion.] Confirmase lo segundo, porque este voto no es* de re mala, vt per se patet, *ni de cosa indiferente. Luego es de cosa honesta y* grata Deo & licita. *Que no sea de cosa indiferente, se prueua, pues es de materia piadosa, y que la Santa Yglesia la confiessa por honesta, y agradable a Dios, y a concedido Indulgencia plenaria al que dixere: Alabado sea el Santissimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Santissima, &c. ergo, &c.*

Y no ay duda, sino que haze mejor, el que dize dichas palabras, que el que no las dize. Y por esso la Santa Yglesia induce con Indulgencias, a que se digan. Luego el voto que se a hecho en orden a que se digan dichas palabras, ò a no dar su pulpito el Cura, es de re meliori, honesta & grata Deo, & consequenter validum.

Digo lo segundo, que dicho Cura està obligado en Conciencia, a no dexar predicar dicho Predicador, ni a otro qualquiera, sin que primero dé palabra de que dira, Alabado sea el Santissimo Sacramento, y la Immaculada Concepcion de Maria Santissima Señora nuestra. *Esta conclusion se sigue de la primera: porque si el voto es obligatorio, en Conciencia està obligado dicho Cura a obseruarlo; pues lo violara, si dexara subir al pulpito dicho Predicador, sin que diera dicha palabra: ergo, &c.*

Confirmase en el caso presente, porque ya el omittir dicho Predicador tales palabras, dé a muestra de positiuo disenso del immaculado mysterio; pues hauiendole pedido, diga lo que tantos an dicho, y manifestadole el voto que dicho Cura tiene hecho, non quiere dezir dichas palabras, cosa que en buena cortesia, y genio suaue, sin positiuo disenso no se hiziera. Sed sic est, *que por fuerza del voto que dicho Cura tiene hecho, de defender la Immaculada Concepcion, y por fuerza de el presente, està obligado a no dar su pulpito dicho Cura, a quien dé muestras de disenso positiuo a tan piadoso, y venerable Mysterio. Ergo, &c.*

Confirmase mas. La Villa de dicho Cura tambien tiene hecho voto de defender la immaculada Concepcion de Maria Santissima, y sabe el voto que dicho Cura tiene hecho: luego recibiera graue escandalo de ver que dicho Predicador dexaua dichas palabras, conociendo su poca deuocion a tan piadoso Mysterio, y aduirtiendo, o que dicho Cura no hauia obseruado el voto, o dicho Predicador no hauia cumplido su palabra en cosa tan conueniente: todo loqual tiene obligacion dicho Cura euitar, y assi le obliga, &c. Añadese, que dicho Cura puede libremente dar el pulpito a quien mas le diere gusto, sin que en esto haga agrauio a persona alguna. Luego teniendo este

voto,

Predicador no hauia cumplido su palabra en cosa tan conueniente: todo loqual tiene obligacion dicho Cura a euitar, y assi le obliga, &c.

Añadese que dicho Cura puede libremente dar el pulpito à quien mas le diere gusto, sin que en esto haga agrauio a persona alguna. Luego teniendo este voto, deue darlo a quien muestre mas deuocion a Maria Santissima, diziendo dichas palabras: y negarlo a quien positiuamente no quiere mostrar dicha deuocion. Assi lo siento, en Alcala, en este nuestro Collegio de Descalzos de la SS. Trinidad, en 29. Nouiembre de 1661.

Fr. Leandro. del SS^mo Sacramento.

Este Caso està doctissimamente discurrido, y assi me conformo en todo con la resolucion de N. R^mo P. M. Fr. Leandro del SS^mo Sacramento, sin que juzgue necessario añadir mas a su discurso. En este Collegio de la SS^ma Trinidad de Salamanca, Diziembre 7. de 1661.

M. Fr. Ioseph Romero, Cathedratico de Escritura, *soy del mismo sentir.*

El M. Fr. Diego Cano, Cathedratico de Aristotele.

Quando tubiera alguna difficultad esta materia, la allanara la autoridad de N. R^mo P. M. Fr. Leandro del SS^mo Sacramento. Pero iuzgo no la tiene, que la materia que es capaz de Rezo, de Indulgencia, y de Sacrificio, quien dudarà que es capaz de voto; y quien dirà que no tiene la Iglesia este voto aprouado, quando aprouò Religion, cuyo especial instituto es hazerle. Acuerdome què Su Mag^d Dios le guarde, con el santo zelo deste piadosissimo mysterio, consultò a la junta de la Concepcion, que en Madrid tenia formada de Hombres grauissimos, de dentro y fuera de la Corte, si seria acertado de hazer voto, de no dar puesto alguno de su Casa, y Capilla, a quien no votasse la Concepcion immaculada de Maria Santissima Señora nuestra; a que respondio en nombre de la junta, el R^mo P. M. Fr. Angel Manrrique, entonces Predicador de su Mag^d, y Cathedratico de Prima de esta Vniuersidad, despues Obispo de Badajoz, satisfaciendo llanamente a los inconuenientes que podrian resultar de este voto, y concluyendo que seria valido y prouechoso. Papel que ley, y creo que tengo en mi poder: conforme a loqual digo, que el voto de este Cura es valido y obligatorio en conciencia, y que deue no permitir en su pulpito, a quien no viniere en dar la palabra que le pide. Assi lo siento, saluo, &c. En este Collegio de N. P. S. Bernardo de Salamanca, y Diziembre 9. de 1661.

M. Fr. Francisco De Roys, Cathedratico de Philosophia Moral, y Predicador de su Mag.

Soy del mismo parecer en todo, que nuestros R^mos PP^es Maestros, y no puede hauer duda en uno, ni en otro punto; que con tantos exemplares està executoriado ya, y aplaudido en la Iglesia; ny sè què tenga diferencia para el caso, que sea vna persona, ò vna Comunidad quien haze el voto, de no admitir a nayde, en lo que pende de su arbitrio, sin esta condicion què de suyo es piadosa, y conducente mucho para la deuocion deste mysterio: como el traer la Imagen de la Concepcion al pecho es condicion en la orden que professa con este titulo, y lo pudiera ser de vna persona sola, y hazer voto sobre esto, fuera sin duda valido, y obligatorio, por las razones que se alegan; y assi tambien deuiera cumplirle como este, en que no pongo duda. Saluo semper, &c. De este Collegio de N. P. S. Bernardo de Salamanca, y Diziembre 11. de 1661.

M. Fr. Miguel de Fuentes, Cathedratico de S. Thomas.

Siento lo mismo que nuestros Padres Maestros, y no pongo duda, en que dicho voto es valido, y que quien le hizo, tiene obligacion a poner de su parte todos los medios necessarios que pudiere licitamente para cumplir su voto. Este es mi parecer, saluo, &c. En este Collegio de N. P. S. Bernardo de Salamanca, y Diziembre 11. de 1661.

M. Fr. Pedro de Ouiedo, Decano de Salamanca.

M. Fr. Antonio de S. Pedro.

He leydo atentamente el Caso, y la respuesta dada a el por N. R^mo P. M. Fr. Leandro del SS^mo Sacramento, y firmada de tantos Varones Doctos. No puedo dudar de que sea valido, y obligatorio el voto de que se habla, si el Parocho no està impedido por potestad superior, para hazerle, ò cumplirle, y si el Predicador no tiene derecho antecedente a predicar en la tal Iglesia, sin que en el contrato de predicar se pusiesse por condicion, el dezir aquellas palabras. Suele hauer Sermones que llaman de Tabla, a que contrato se a obligado alguna Commidad, y el Cabildo Ecclesiastico, y secular, a darle el pulpito para tales, y tales sermones. El caso no parece que procede en estas circunstancias. Saluis ellis, & meliori iudicio, soy de el mismo parecer que N. R^mo P. M. Fr. Leandro, y los demàs Maestros de arriba. Salamanca en el Collegio Real de la Compañia de Iesus, 12. de Diziembre de 1661.

Gabriel Henao.

Ff

C*onformome con el mismo parecer, porque este voto solo podia ser nullo, por ser in* præiudicium tertij, *y aqui no lo es, pues el derecho de eligir Predicador, es de solo el Parocho, ò de la villa, y esta es del mismo sentir que su Parocho, y assi el voto no la perjudica: y siendo valido, siguese la obligacion de cumplirle. En el Collegio Real de la Compañia de Iesus. Diziemb. 13. de 1661.*

Thirso Gonçales.

H*E visto el Caso, y la Resolucion de el R.mo P. M. Fr. Leandro del S.mo Sacramento, con que me conformo. Saluo, &c. En este Real Collegio de la Compañia de Iesus de Salamanca, en 13. de Diziembre de 1661.*

Ricardo Lince.

C*onformome con el parecer de el R.mo y Doctissimo P. M. Fr. Leandro de el S.mo Sacramento, en el Caso presente. Salamanca, en el Collegio Real de la Compañia de Iesus. Diziembre 12. de 1661.*

Gaspard Cruz.

S*Ola la autoridad de el R.mo P. Fr. Leandro de el S.mo Sacramento, basta a hazer vna opinion probable, quando la Resolucion puesta arriba no fuera cierta, y no tuuiera por si, Varones tan grandes que la an firmado. Digo pues que me conformo con ella, y que el Parocho*, quantum est ex se, *no puede permitir que se omitan las palabras referidas en protestacion del Mysterio de la Concepcion, assi por el voto que tiene hecho, de defenderla, como por el segundo añadido. Porque como digo en mi tomo*; de Iure Academico, in appendice, num. 7. (*donde trato largamente de este voto*) obligatio defendendi piam opinionem, est obligatio non defendendi contrariam, vllo modo sufficienti ad exprimendum patrocinium illius, siue verbo, siue scripto, vel etiam nutu, aut silentio. *Con que el callar en este Caso, y no impedir el Sermon de dicho Predicador, parece era asentir a su renuncia en confessar el Mysterio; y si en alguna ocasion obliga el voto, es en esta y semejantes; porque no tiene esse Parocho, en fuerza de el voto, obligacion de andar enseñando el Mysterio de la Immaculada Concepcion: ni puede mostrar el cumplimiento de el segundo voto, sino es en caso de renuncia de el Predicador, luego o nunca cumplira essos votos, o si los a de cumplir alguna vez, por instar la obligacion, es en el caso presente. Esto siento, saluo, &c. En este Collegio Irlandes de Salamanca, Diziembre 14. de 1661.*

Andres Mendo.

L*A Resolucion de N. R.mo P. M. Fr. Leandro de el S.mo Sacramento, esta muy puesta en razon, y assi me conformo con su dictamen, y hago lo mismo que nuestros Reuerendissimos Padres Maestros. Saluo, &c. En este Collegio de san Vicente de N. P. S. Benito, Diziembre 14. de 1661.*

M. Fr. Mauro Somoça, Cathedratico de Scoto.

S*Oy del mismo parecer que nuestros Reuerendissimos Padres Maestros, y tengo por cierto que el voto es valido, y que el que lo hizo, tiene obligacion a poner todos los medios necessarios para el consequimiento del dicho voto. Saluo, &c. En este Collegio de S. Vicente, de N. P. S. Benito. Diziembre 14. de 1661.*

M. Fr. Antonio del Castillo.

A*Ssiento a este mismo dictamen de nuestros Reuerendissimos Padres Maestros, y que obliga dicho voto a su cumplimiento, sin que pueda perjudicar al derecho Parochial*, vnde obligat ad voti impletionem. *Assi lo siento. En este Collegio de S. Vicente de la Orden de N. P. S. Benito, à 14. de Diziembre de 1661.*

M. Fr. Ioseph Gomez.

S*Oy de esse mismo parecer de nuestros Reuerendissimos Padres Maestros, y el dicho Cura tiene obligacion para el cumplimiento de su voto, que le obliga en conciencia a vsar de su derecho, en no permitir predique en su Yglesia, Predicador que no dixere dichas palabras: porque tiene obligacion a poner en execucion su voto, y vsar para dicha execucion de todos los medios necessarios para ella: y el mas seguro es negar la licencia de que predique, quien no confessare la purissima Concepcion de nuestra Señora. Este es mi parecer, saluo, &c. en S. Vicente de Salamanca, à 14. de Diziembre 1661.*

M. Fr. Felipe de Vahamonte, Lector de Theologia de S. Vicente de Salamanca.

C*Onformamonos en todo con el sentir de nuestro R. P. M. Fr. Leandro del S.mo Sacramento, y de tan graues, y Doctos Padres Maestros, como hasta aqui an firmado. En este Collegio*

Collegio de la Vera-Cruz, del Orden de Nuestra Señora de la Merced, Redempcion de Cautiuos, en 16. de Diziembre de 1661.

Fr. Bernardo HVRTADO Lector de Theologia, y Rector de dicho Collegio.
M. Fr. Fernando de CARAVAJAL, y Riuera, Lector de Theologia.
M. Fr. Iuan Baptista de CANDARVDO Cathedratico de Phisicos.
M. Fr. Ioseph GONÇALES Regente de los Estudios de dicho Collegio.

Està la Resolucion de ambas cosas fundada tan doctamente por N. R^{mo} P. M. Fr. Leandro de el S^{mo} Sacramento, y tan authorisada por tantos Doctos, y con tantas razones, tan eficaces y confirmadas, que tengo por ocioso añadir otra alguna que pudiera ofrecerse, y assi me conformo con el sentir de su Reuerendissima, y digo que ni hallo duda en que el voto es valido, ni en que tenga obligacion de cumplirlo dicho Cura, y no ay como cumplirle, sino es haziendo el acto que prometio en el voto, que fue prohibir que predicasse en su pulpito, quien no hubiesse dado palabra de dezir antes de començar el Sermon, las palabras en el principio, y resolucion de el Caso referidas, y assi lo deue hazer. Saluo in omnibus, &c. En este Conuento de S. Andres, Collegio de Santa Thereza, de el Orden de N. S. de el Carmen de Obseruancia, y Diziembre 15. de 1661. Años.

M. Fr. Alonso ALVAREZ Cathedratico de Reg.
Fr. Raphaël FRECHEL, Lector Theologiæ.

Tengo por llana la Resolucion de Nuestros Reuerendissimos Padres Maestros, y que el tal Cura pecara grauissimamente, en dexar predicar al Predicador que no dixere dichas palabras en obsequio de el Mysterio de la Immaculada Concepcion de Nuestra Señora. Lo vno por quebrantar el voto, lo otro por la circunstancia del escandalo que se causara en los Fieles, de que es causa el tal Parocho que lo permitiere, hauiendo hecho el tal voto. Assi lo siento, saluo, &c. En este Conuento de S Andres, Collegio de Santa Thereza, de el Orden de Nuestra Señora de el Carmen de Obseruancia. En 18. de Diziembre de 1661.

M. Fr. Luys Antonio DE PAZ Regente de los Estudios de dicho Collegio.

QVÆSTIO XX.

An votum nocturnarum vigiliarum sit validum?

RESpondeo non esse validum, vbi tales vigiliæ sunt interdictæ ab Episcopis, vt interdictæ sunt in Synodo Toletana vltima, *actione 1. decreto 20.* & in Bracharensi IV. *actione 5. cap. 14.* vbi autem non sunt interdictæ, dicendum est id valere. Quia est de re bona. Quia tamen ex iis pleraque absurda sequuntur, ob quod iure optimo in aliquibus Diœcesibus interdicuntur; multò sanius consilium erit ea vota commutare, & credo facili commutatione indigere; Quia attenta hominum malitia, parum, aut nihil in honorem Dei ceduut. Sic omnino Sanchez *lib. 4. cap. 7. n. 14.*

QVÆSTIO XXI.

An votum nunquam ingrediendi mare, vel nunquam equitandi, ratione periculi quod in nauigando, aut equitando vouens passus est, sit validum?

NEgat absolutè Toletus *lib. 4. cap. 17. n. 13.* mihi, aliis 14. per hæc verba: Secundò debet esse materia non vana, seu indifferens. Dicitur autem id vanum, quod nec ad Dei honorem, nec ad salutem animæ ordinatur, nec contra ista est, nec enim ex se bonum, & malum est. Talia igitur promittere nullum est votum, imò peccatum est, saltem veniale. V. g. si quis, quia passus est tempestatem, vouet nunquam ingredi mare, vel quia cecidit à mula, vouet se nunquam ascensurum supra mulam, vel quia Ioanni Baptistæ abscissum est caput, vouet se nunquam manducaturum capita animalium, hæc & similia vota non sunt, nec obligant, quia res vanæ sunt: Hæc Cardinalis Toletus.

Sed clariùs, ac distinctiùs respondeo absolutè loquendo, non valere ob rationem dictam, valere tamen casu, quo peculiare periculum ea vouenti afferrent ratione peculiaris complexionis, aut imperitiæ equitandi. Quia tunc finis honestus esset. Sic Sanch. *lib. 4. cap. 7. n. 15.* & ex illo Bonac. *disp. 4. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 3.* vbi ita ait: Quartò inualidum est votum non equitandi, aut non ingrediendi mare; nam materia huius voti est indifferens. Si verò fiat ex honesto fine, vt si quis votum emittat non ingrediendi mare ad præcauendum peculiare periculum, quod pati solet ingrediendo mare, ob peculiarem sui stomachi dispositionem; vel si votum faciat non conscendendi equum, ob peculiare periculum, quod subire solet equitando, vel ob affectum ad carnis macerationem, quæ ex itinere pedetentim facto sequitur. Hæc Bonacina, & hæc omnino, ex illo non citato; Trullench *lib. 1. Decal. cap. 1. dub. 6. n. 3.*

QVÆSTIO XXII.

An vt valeat votum necessum sit, quod adsit honestas in re quæ promittitur tempore quo votum emittitur?

NEgant aliqui existimantes sufficere ad valorem voti, quod res quæ vouetur, successu temporis honestatem habeat. Ita Nauar. *in sum. cap. 12. num.*

num. vltimo, vbi docet quod votum, vel iuramentum generaliter præstitum nunquam intrandi in aliquam domum, nulla existenti speciali causa honestante, quod de se vanum & irritum est, tanquam de re indifferenti emissum, efficitur validum, si domus illa inhabitari postea incipiat à fœmina aliquam peccandi occasionem afferente. Hanc sententiam sequitur Luysius *in sum. t. 9. cap. 171. dub. 3.* Loquendo de iuramento rei illicitæ.

Sed probabiliùs longè respondeo dicendum, quod vt valeat votum, necessum sit adesse honestatem in re promissa tempore, quo votum promittitur, aliàs non valebit, si illo tempore non est, esto successu temporis honestatem habeat. Ratio est, quia tempore quo votum est, debet habere obiectum capax obligationis: at hoc esse non potest fine honestate. Capacitas autem postea succedens impertinens est, cùm eo tempore non emittatur votum, nec à voto antea facto fuerit spectata. Sic Lessius *lib. 2. de iust. cap. 40. n. 42.* latè & optimè Sanch. *lib. 4. Decal. c. 7. num. 19.* Palaus *disp. 1. punct. 8. §. 2. in fine.* Legantur dicta à nobis *disp. 7. q. 43. & disp. 12. q. 5.* & Prado *c. 31. de voto, q. 2. §. 4. n. 32.*

§. III.

De fine indifferenti.

QVÆSTIO XXIII.

An votum rei bonæ emissum ob finem indifferentem sit validum.

Respondeo vt certum, quod sit. Quia finis indifferens vanus est: ergo & opus per illum finem consequendum cedere non potest in cultum, & honorem Dei: ergo non potest esse materia voti, etiamsi hæc sit rei bonæ. Sic contra Ricard. Angel. Silvest. & Palac. tenet Sanch. *c. 7. cit. n. 25.* Suar. *lib. 2. de voto, c. 4. n. 5.* Palaus *disp. 1. punct. 8. §. 3. n. 2.*

QVÆSTIO XXIV.

An validum sit votum emissum ob finem rerum temporalium assequendarum?

Negat Innoc. *cap. Scriptura, n. 1. de voto*, vbi docet tale votum esse simoniacum, ac proinde non obligare. Probat, quia tale votum continet pactum cum Deo initum, *facio vt facias*, ac proinde est temporalia illa voto spirituali emere, aut commutare spirituale cum temporali, quæ simoniaca sunt.

Sed vt certum respondeo, tale votum esse licitum, ac proinde validum. *Primò*, quia multa vota referuntur in sacris literis, quæ pro bonis temporalibus à Deo obtinendis emissa sunt. Vt votum Iacob, *Genes. 28.* pro fœlici peregrinatione. Votum Annæ pro obtinendo filio, *1. Reg. 1.* &c. *Secundò*, quia hoc non est temporalia voto spirituali emere, aut cum illo commutare, sed rem aliquam voto promissam Deo offerre, si illa temporalia concedat, eumque prouocare illo voto emisso, vt concedat. Sic praxis totius Ecclesiæ approbantis hæc vota. Legantur Hostiens. *d. cap. Scriptura*, & ibi Ioan. Andr. Antonin. Cardin. Abbas, Anchar. & Henric. Ricard. Major, Angel. Silvest. & alij quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 4. c. 7. n. 22.* Laymao *lib. 4. tract. de voto, c. 2. n. 10.* Palaus *disp. 1. de voto, punct. 8. §. 3. n. 6.* Prado *c. 31. q. 2. §. 7. num. 86.*

QVÆSTIO XXV.

An valeat votum jejunandi, eo fine emissum, vt sumptibus quis parceret, aut elargiendi eleemosynam, vt auaritiæ opinionem tolleret?

Respondeo vt certum, minimè valere. Ratio est, quia votum cuius materia promissa indifferentem finem habet, nullum est: sed finis prædicti voti est omnino indifferens, cum in eo non involvat vovens aliquam actionem, quæ honestatem habeat: ergo non valebit. Sic Sanchez, & Palaus *loc. cit.* Qui secus dicunt de voto quod quis emittit elargiendi eleemosynam, si impetret à Deo diues Matrimonium, filios ex illo, officium honorificum in Republica, quia huius voti finis non indifferens, sed honestissimus est, cùm consecutio horum beneficiorum imbibat illorum diuinam donationem, & fateatur per tale votum vouens Deum eorum bonorum authorem esse. Legatur Suarez *lib. 2. de voto, c. 4. n. 5.*

QVÆSTIO XXVI.

An similiter votum non ludendi, solo fine non amittendæ rei familiaris, sit invalidum, & irritum?

Affirmandum ex nuper dictis videtur. Quia non facere eam rei familiaris jacturam, est finis merè temporalis, & indifferens: ergo votum non ludendi eo fine emissum, inualidum, & irritum erit.

Sed vt certum respondeo, non esse inualidum, sed validum, & obligatorium, quantumvis res promissa ad dictum finem solum ordinetur. Quia cùm prodigè ludendo res familiares expendere, sit vitiosus prodigalitatis actus, contrarius actus erit virtutis, nempe non malè diuitias expendere, ac proinde hic non ludendi finis est optimus. Sic omnino Sanchez *n. 29.* & constat ex dictis à nobis *tract. 1. disp. 28. q. 4.*

QVÆSTIO XXVII.

An vouere rem bonam ob finem indifferentem, sit peccatum?

Respondeo vt certum: Esse peccatum, sed veniale tantùm. Quia vouere Deo rem indifferentem est peccatum veniale, vt suprà *q. 7.* est habitum: ergo etiam tale erit vouere rem bonam ob finem indifferentem. Confirmatur ex dictis *q. a t.* sic Suarez *lib. 5. de voto, c. 2. n. 14.* Palaus *disp. 1. punct. 8. §. 3. n. 10.* & constat ex dictis de iuramento, *disp. 7. q. 41.* vbi *q. 41.* diximus adhuc veniale non esse iurare, aut vouere rem indifferentem ex obiecto propter honestum finem. Et *q. 43.* quod iuramentum, aut votum de re indifferenti à principio adhuc non obligat, etiamsi post aliquos dies talis res fiat bona.

§. IV.

§. IV.

De valore voti rei bonæ, facti ob finem malum

QVÆSTIO XXVIII.

An quando quis vouet rem de se bonam, ob malum finem consequendum, teneatur voto?

RESpondeo vt certum: Quod non, quia quando finis rei promissæ, etiamsi bonæ, malus est, absolutè malum, & inhonestum est, quod promittitur. Quia sic promittens non intendit se obligare ad illam rem secundum se, sed quatenus medium est ad talem finem malum consequendum: at hoc modo sumpta res bona & honesta, mala redditur: ergo votum illud rei bonæ validum esse non potest. Igitur si quis voueat Religionem, aut eleemosynam ob obtinendam fornicationem, victoriam injustam, vanam gloriam, &c. tunc non tenetur voto. Quia tunc res bona promissa redditur mala ob illum malum finem, ac proinde est votum rei malæ, & consequenter nullum, sic omnes. Legantur Caiet. 2.2.q.88.*art. 2.dub.4. & 5.& in sum.verb.votum,c.2.* Nauar. *c.*12.*n.*30. *& seq.* Sotus *lib.7.de just.q.1.art.3.dub.1. circa 5. concl.* Aragon. 2.2.*q.*88.*art.2.dub.1.circa 5.concl.* Sà *votum, n.*4. Azor. *lib.*11.*instit.c.*15.*q.*3. Suarez *lib.2.de voto, c.4.n.3.& 4.* Sanch. *lib.4.c.6.à n.*13. Palaus *disp.1.de voto, punct.8.§.3.n.1.& seq.* Prado *c.31. de voto,q.2. §.7 .n.*84. Ioan. à S. Thoma 2.2.*q.*88.*disp.29.art.6.*

QVÆSTIO XXIX.

An votum emissum ad obtinendum auxilium à Deo pro malo, seu turpi facto, sit nullum?

REspondeo vt certum, quod sit. Quia talis actus vouendi non solùm ex parte finis, qui apponitur est malus, sed etiam ex parte materiæ, quæ Deo sub tali conditione promittitur: ergo ex omni parte votum est iniquum: ergo nullum. Sic latè probat, & tenet Suarez *lib.2.de voto, c.5.n.7.& seq.* Caiet. *verb. votum, vers. circa illicitorum deinde vota,* ibi. Tertiò *(peccatur)* promittendo licitum ob illicitam petitionem obtinēdam, vt si quis vouerit offerre Deo mille aureos ad occupandam Ciuitatem non suam. Et hoc votum blasphemia est, non votum, quia est facere Deum auctorem, seu patronum criminis: sic ille. Siluest. *votum 2.q.2.propè finem,* Nauar. *cap.12.n.30. & 43.* Sanch. *lib.4.cap.6.n.13.& 14.* Filliue. *tract.26. c.2. q.6. n.55.* apponens exemplum in eo qui vouet eleemosynam ad vindictam obtinendam. Ioan. à S. Thoma *art.6. citato.*

QVÆSTIO XXX.

An votum quo quis eleemosynam Deo promittit, si incolumis, & salvus ex bello, aut duello injusto euadat, sit validum?

NEgat Palaus *disp.1 punct.8.§.3.n.3.* docens tale votum esse nullum. Quia, inquit, ea eleemosynâ oblata, non intendit vouens incolumitatem absolutè obtinere, sed bello injusto: ergo votum pro tali incolumitate impetranda habet finē turpem: ergo, &c.

Sed probabiliùs respondeo, esse tale votum validum. Quia res, quæ promittitur in hoc voto, bona est. Deinde finis sub quo promittitur, etiam est bonus: ergo & votum validum. Sic latè Suarez *lib.2. c.5.n.16.& seq.* vbi respondet fundamento oppositæ partis. Nauar. *c.*12.*n.*32. Sanch. *lib.4.c.6.n.*13. Laym. *lib.4.tract.4.c.2.n.7.* Less. *lib.2.c.40.dub.7.n.38.* vbi ita ait: Quod si finis non sit pravus, etsi conjunctus operi prauo, votum erit validum, etiamsi voueas opus bonum, tanquam medium ad illum finem impetrandum, vt si voueas eleemosynam te daturum, si ex concubina prolem susceperis, vel si ex duello salvus euaseris, etsi malum sit fornicari, & duellum inire, tamen supposita voluntate hæc faciendi, non est malum petere à Deo prolem, & salutem. Sic Less. Bonae. *tom.2.disp.4.q.2.punct.4. §.1.n.8.* Trulleneh. *lib.2. c.2.dub.5.n.8.* Prado *c.31.de voto, q.2.§.7.n.85.* Raphaël 2.2.*q.88.art.2.disp.3.n.1.& 9.* Caiet. Aragon. & Angles apud ipsum. Ioan. à S. Thoma *art.6.citato.*

QVÆSTIO XXXI.

An etiam sit validum votum emissum in gratiarum actionem pro victoria injustè parta?

NEgant communiter Authores. Quia votum emissum pro victoria iniusta est inualidum; nam eo ipso quod emittis votum ad impetrandum auxilium à Deo ad iniustam victoriam obtinendam, intendis Deum habere cooperatorem, & adiutorem tuæ iniustitiæ, quod iniuriosum est Deo: ergo eodem modo erit inualidum votum emissum in gratiarum actionem pro victoria iniustè iam partá, quia eo voto indicas Deum auctorem fuisse iniustitiæ. Ita tenent Sanch. *lib.4.c.6.n.13.& 15.* Less. *loco cit.n.37.* Layman *lib.4.tract.de voto,cap.7.n.2.* Sotus *lib.7. de just.q.1.art.3. vers. In tertio autem modo.*

Sed æquè probabiliter respondeo dicendum, quod votum emissum in puram gratiarum actionem pro victoria iam iniustè parta, si sit de materia capaci, sit validum, & licitum, vt v.g. si quis voueat calicem, aut eleemosynam pro victoria iam habita in bello iniusto. Ratio est, quia vouens non agit gratias pro victoria iniusta ea parte, qua iniusta fuit, & à se ipso processit, sed pro illa victoria, quatenus à Deo processit: sed secundum hanc rationem bonum quid est, & honestum: ergo in eius laudem votum offerri potest. Sic Suarez *tom.2.de Relig.lib.2.de voto, c.5.n.19. & seq.* Palaus *disp.1.de voto,punct.8.§.3.n.4.* Qui idem dicunt de voto facto in gratiarum actionem pro alio simili termino actionis turpis iam factæ, vt pro filio ex concubina habito, vel pro muliere, quam deperibat, habita, &c. Sic etiam Filliue. *tract.26.de voto,c.2. q.6.n.54.* vbi sic ait: Dico tertiò, votum in gratiarum actionem pro actu turpi iam facto validum est. Suar. *n.19.* ex Caiet. & Nauar. Ratio est, quia solùm aguntur gratiæ Deo pro effectu iam sequuto, quod bonum est, nec ordinatur votū ad vllum malum finem; cùm actio mala iam supponatur facta. Sic Filliue. & bene, quamvis non in hoc, quod dicit id docere Suarez ex Caietano, & Nauarro. Nam quamvis ex sententia illorum suam sententiam confirmet, expressè tamen dicit oppositam sententiam videri opinionem Caietani, nam (ait Suarez) eiusdem malitiæ esse existimat vouere in gratiarum actionem, & ad impetrandum. Benè verum est, Nauarrum esse pro nobis, vt constat ex ab ipso dictis *cap.12. num.31.* Legatur.

QVÆSTIO XXXII.

An votum factum de re, aut actione bona, sub conditione turpi, vt voueo me daturum Calicem, si habuero superflua ex meretricio, *sit validum?*

NEgat Sotus *lib.7. de iust. q.1. art.3. col. mihi 11. vers. In tertio autem*, his verbis: Neque verò interest tale votum emittas, non exprimendo, vt Deus tibi in iniquitate patrocinetur, sed merè conditionaliter hoc tenore: *Si victoriam hanc obtinuero, aut si compos mei desiderij fuero, hanc faciam eleemosynam.* Quia nullus sic sub mera conditione vouet, nisi vt Deum sui sceleris patronum; aut fautorem compellans. Et aliud excogitare eset casum insolentem effingere. Quare vota hæc absurda omnia sunt, & nullius vigoris. Hæc Sotus.

Sed vt certum respondeo, esse validum. Quia certum est, quod votum factum sub conditione turpi habente rationem puræ conditionis, & non causæ, nihil obstat turpitudo eius, quin votum validum sit. Ratio est, quia hoc modo conditio turpis non vitiat ipsum votum, sed tantùm efficit, vt qui vouet, nolit obligari absolutè, sed tantùm post talem euentum, vel quia sic illi erit commodum, vel propter aliam rationem humanam, ad quam parum refert, quod conditio sit honesta, vel turpis. Sic Fillliuc. *loco cit. n.56.* ex Suario *lib.2. de voto, cap.5. in fine*, Nauar. *cap.12. num.31.* Calet. *in sum. verb votum, vers. Circa illicitarum*, his verbis: Quintò promittendo licitum pro petitione licita, ex turpi tamen causa pendente, vt si quis habens concubinam voueat Deo centum aureos, si conceſſerit sibi ex illa filium. Et hoc votum est verè votum, & obligat si conditio extat, quoniam votum non cadit super illicito coitu, sed super dono filij, præsupposito illicito concubitu. Non tenetur tamen retinere concubinam, vt faciat quod in se est ad implendum votum, quia præsuppositum est malum & illicitum. Sic Caietan. quem citat; & sequitur Prado *num.89.* Raphaël de la Torre *2.2.q.88. art.2. disp.3. num.12.* vbi contra Sotum, non esse impossibilem casum affirmat. Legantur à nobis dicta *tract.1. de iuram. disp.41. q.12.*

§. V.

De peccato vouentis aliquid illicitum?

QVÆSTIO XXXIII.

An vouere facere aliquod peccatum mortale, sit peccatum mortale?

NEgandum videtur. Quia Iephte filiam suam sacrificauit, interficiendo illam corporaliter: & tamen videtur non peccasse mortaliter, cùm Apostolus illum in Catalogo Sanctorum adscribat *ad Hebræos 11.* Ergo vouere facere aliquod mortale, non est mortale, sed potiùs vouens tenebitur adimplere votum.

Sed vt quid certum respondeo, esse mortale contra Religionem, sicuti est iurare facere aliquod mortale, vt habitum est suprà *tract.1. de iuram. disp.8. §.9. q.36.* sic omnes Authores, præcipuè ibi adducti. Qui idem dicunt loquendo de illo, qui vouet facere aliquod mortale. Quia vtriusque est eadem ratio. Legatur Sanchez *lib.4. Decal. cap.6. n.9.* & apud ipsum Caiet. *in sum. votum, cap.2.* & ibi Armilla *n.1.* Syluest. *1. q.4.* Sotus *lib.7. de iust. q.1. art.3.* Nauar. *cap.12. n.28.* Toledo *lib.4. cap.17. num.15.* Aragon *2.2. q.88. art.2.* & Rodrig *in sum. c. p.94 n.1.* sic etiam Suarez *tom.2. de Relig. lib.5. de voto, cap.2. à num.5.* Palaus *disp.1. de voto, punct.8. §.3. n.8.* & omnes infrà citandi.

Ad rationem dubitandi respondent aliqui, quod Iephte non interfecit filiam suam, aut reali sacrificio illam mactauit, sed Deo tantùm consecrauit, & Nazaræam fecit. Sic Lyranus, Vatablus, Isidorus, Clarus, Xantes Pagninus, Arias Montanus, quos citat, & sequitur Malvenda *Iudicum 11. vers.36.*

Sed veriùs alij respondent dicendo, quod Iephte verè filiam suam sacrificauerit, corporaliter illam interficiendo, vt constat ex verbis illis textus: *Et fecit ei sicut vouit.* Quorum placito supposito, vel dicendum est, quod vel tale votum emisit Spiritus Sancti ductu, & ideo non peccasse illud exponendo: vel quod excusatus fuerit Iephte à peccato ob ignorantiam inuincibilem: vel denique, quod si tali voto deliquit, postea de tali facto pœnituerit. Legantur Suarez *lib.2. citato, c.10. à n.5.* Azor. *lib.11. instit. c.13. q.2.* Raphaël *2.2. q.88. art.2. disp.12.* Prado *c.31. de voto, q.2. à n.91.*

QVÆSTIO XXXIV.

An item sit mortale vouere facere aliquod mortale, sine proposito tamen promissum adimplendi?

NEgat esse tunc mortale, Angles *q. de voto, art.1. diff.11. concl.1.* vbi postquam dixit esse mortale malum finem, aut malam rem promittere, his verbis limitat suum dictum: Est (inquiens) limitanda conclusio de sententia Mag. Victoria, dummodo ita vouens habeat propositum adimplendi promissum. Nam si tali proposito caret, mortaliter non peccat, quia voluntatem peccandi non habet; sed venialiter tantùm, quia tale votum odiosum, & inutile ast. Ita Angles.

Sed probabilius respondeo, esse etiam peccatum mortale sacrilegij. Quia sic vouere (ait Suarez) etiam sine animo faciendi, & promittendi, peccatum sacrilegij est; est enim actus inordinatus, non tantum propter mendacium, sed etiam propter irreuerentiam in Deum. Sic ille, qui latè id probat *lib.5. de voto, c.2. n.7.* Sotus mox citandus.

QVÆSTIO XXXV.

An saltem sit solùm veniale vouere aliquod mortale sine intentione se obligandi?

AFfirmant haud obscurè Sotus, & Victoria apud Suarium *loco cit. n.6.* nam Sotus expressè dicit, peccatum esse mortale tale votum, etiamsi non fiat cum proposito implendi votum, *dummodo adsit intentio vouentis*: ergo indicat, quod si tale votum fictè fiat, & sine intentione se obligandi, sit solùm veniale.

Sed

Sed probabiliùs respondeo adhuc sic vouentem peccare mortaliter, ob rationem supra datam. Et quia licèt sic vouens non velit verè promittere, vult tamen exteriùs promittere, vel potiùs comminari Deo tale malum, quod est contra reuerentiam Deo debitam. Vnde mihi verisimilius est, ait Suarez *loco cit. n.* 7. illud ex grauitate materiæ esse peccatum mortale, non solùm ratione scandali, quod regulariter interuenit, sed etiam ratione iniuriæ diuinæ, quæ ibi esse videtur per modum cuiusdam blasphemiæ. Sic ille.

QVÆSTIO XXXVI.

An item sit peccatum mortale vouere facere aliquod veniale animo se obligandi, & adimplendi illud?

NEgant adhuc esse mortale multi DD. putantea solùm esse veniale. Quod probant aliqui, quia iurare facere aliquam rem venialem, seu aliquod veniale, etiam cum animo se obligandi, & adimplendi illud, non excedit culpam venialem, vt diximus cum multis suprà *tract.* 1. *disp.* 7. §. 7. *q.* 37. ergo nec excedet culpam venialem vouere facere rem venialem; nam eadem videtur vtriusque ratio. Et ideò ita sentiunt Caiet. *in sum. votum, c.* 2. & ibi Armilla *n.* 1. Syluest. *votum* 1. *q.* 4. Sotus *lib.* 7. *de iust q.* 1. *art.* 3. Nauar. *c.* 12. *n.* 26. & 33. Toledo *lib.* 4. *cap.* 17. *n.* 15. Aragon 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. Rodrig. *in sum. cap.* 94. *n.* 1. Quos omnes pro hac parte citat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 9. quibus addit Prado S. Anton. 2. *p. tit.* 30. *cap.* 4. §. 1, Petr. Ledesm. *in sum. tom.* 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 1. *concl.* 2. Villalob. 2. *p. tract.* 34. *diff.* 2. *num.* 3. Bonac *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 4. §. 1. *num.* 10. & Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 9.

Alij contrà affirmant, esse mortale vouere Deo facere aliquod veniale, si vouens id faciat animo se obligandi, & adimplendi illud, & cognoscendo quid faciat, nempe quod attribuit Deo acceptare tale votum. Quia tunc sciens, & videns attribuit Deo, quod ei non conuenit, quod spectat ad speciem blasphemiæ. Ita Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 8. *n.* 100. citans pro se Caiet. *verb. votum,* §. 2. *vers. tertius casus est.* Raphaël. de la Torre 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 5. Less. *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 7. *num.* 39. Suar. *lib.* 2. *de voto, cap.* 4. *n.* 2. & 12. & *lib.* 5. *c.* 2. *à n.* 9. Castrum Palao *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 3. *n.* 9. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 6. *num.* 9. & Barthol. à S. Fausto *lib.* 1. *Thesauri, q.* 42. & vt probabilem Trullench *num.* 9. *citato*, Ioan. à S. Thoma *disp.* 29. *cit. art.* 4. addens tunc solùm esse veniale, si fiat ex inaduertentia, vel indeliberatione.

Sed clariùs, & probabiliùs respondeo dicendum *primò*, vouere Deo absolutè facere aliquod veniale, sine aduertentia, quod per votum illud significetur tale opus veniale esse gratum Deo, non excedit culpam venialem. Ita tenent Suarez *loco cit. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 13. & Authores primæ sententiæ, necnon Sanchez *num.* 9. *cit.* vbi absolutè loquendo de quæstione proposita, sic ait: Votum rei malæ mortaliter cum proposito exequendi est duplex mortale, & rei venialis cum eodem proposito est duplex veniale. Ratio prioris partis est, quia vltra peccatum illud mortale, quod habendo propositum exequendæ rei mortalis promissæ, est grauis iniuria religioni voti illata, velle se illa obligare ad peccatum mortale, & sic vltra mortale propositum, ipsum quoque votum mortale est. Ratio autem posterioris partis est, quia non videtur grauis iniuria Religioni illa se ad veniale deuincere ratione leuitatis materiæ. Sic Sanchez, & bene. Vnde absolutè, & sine vlla distinctione non bene citatur pro se à Prado, sicut nec Suarez (vt statim videbimus) nec Raphaël.

Respondeo secundò, si quis voueret Deo facere aliquod veniale, & offerret illud ipsimet Deo, quasi ipsi placeret, & acceptum esset ei tale peccatum veniale, tunc vouens peccaret mortaliter peccato blasphemiæ, quia verè attribueret Deo, quod ei conuenire non potest. Sic Sanchez *loco cit. num.* 9. & Caietan. *loco cit.* & Armilla *verb. votum, num.* 1. Raphaël de la Torre *loco cit. num.* 4. *fine*, Suarez *cap.* 2. *cit. num.* 13. his verbis: Poterit autem hoc peccatum esse veniale ex surreptione, & naturali inconsideratione, qua vel aliquis non aduertit id quod facit, an Deo promittat, necne, vel saltem non aduertit per promissionem illam significari tale opus esse gratum Deo, sicut etiam de blasphemia in genere docet D. Thomas, &c. Sic Suarez. Qui argumento primæ sententiæ respondet negando paritatem. Nam in iuramento promissorio (inquit) materia iurata non offertur in cultum Dei, sed Deus adducitur in testimonium veritatis, in quo non inuoluitur grauis irreuerentia in Deum, quia veritas, etiamsi sit in materia mala, per se testificabilis est (vt sic dicam) neque est contra bonitatem diuinam illam testificari, quia non propterea censetur illam approbare. At verò per votum materia ipsa offertur Deo in cultum eius, & tanquam illi gratum; & ideo semper videtur esse grauis blasphemia offerre Deo aliquod malum mortale, etiam minimum, quia ex vi & genere talis actionis tribuitur Deo, vt illi gratum. Sic Suarez. Legantur dicta à nobis *tract.* 1. *disp.* 7. *q.* 37.

QVÆSTIO XXXVII.

An peccet mortaliter, qui adimplet votum rei venialis, eo quòd vouerit tale veniale facturum?

AFfirmant aliqui, vt vidimus *tract.* 1. *disp.* 7. *q.* 38. Negant alij, vt ibidem diximus.

Sed iuxta ibidem resolutum à nobis respondeo, peccare mortaliter, si illum non excuset ignorantia. Rationem reddidimus ibi, & tenent Suarez, Sanchez, Palaus, Tamburin. & alij loquendo de adimplendo iuramento rei venialis.

QVÆSTIO XXXVIII.

An quis licitè possit vouere aliquid oppositum consiliis Euangelicis, & aliis consiliis?

REspondeo tanquam quid certum: Quod non, quia opposita consiliis Euangelicis non sunt apta materia iuramenti, vt tenet S. Thom. 2. 2. *q.* 89. *art.* 7. *ad* 2. ergo neque erunt apta voti. Sic S. Thom. Ibidem, & *quodlib.* 3. *art.* 14. & *quodlib.* 5. *art.* 27. vbi ait, quod licèt non ieiunare, non date eleemosynam,

non intrare Religionem, sint opera licita, tamen obligatio ad illa est illicita, quia per hanc homo, quantum est in se, obfirmat se contra gratiam Spiritus sancti, quæ facit hominem ascensiones in corde suo disponere. Sic ex S. Thoma Prado *cap.31.de voto, q.2.§.6. n.1.* & certè hæc responsio ex nuper dictis est clara. Quia votum debet esse de meliori bono: sed est clarum, quod opera consilijs opposita non sunt meliora bona: ergo. Sic etiam Ioan. à S. Thoma *2.2.disp.29.art.7.*

QVÆSTIO XXXIX.

An peccet mortaliter, qui seclusa ignorantia voueat se facturum aliquid oppositum consiliis, vt non futurum Religiosum, non renunciandum temporalibus, non ieiunandum, &c.

RESpondeo vt multo longè probabilius: Non peccare nisi venialiter, nisi casu quo vouens ita pertinaciter voueat opposita consiliis, vt intendat etiam in articulo necessitatis illa non exequi. Quia tunc peccabit mortaliter, cùm consilia in articulo necessitatis sint in præcepto, vt v.g. est dare eleemosynam in graui necessitate. Sic loquendo de iurante facere contra consilia, tenent Nauar. Suarez, Caiet. Lessius, Sanchez, & alij plures citati *tract.1. disp.7.q.39.* Legatur Prado *c.31.de voto,q.2.§.6.n.59.* Raphaël *2.2.q.88.art.1.disp.8.* & Ioan. à S.Thoma *art.7.citato.*

QVÆSTIO XL.

An vota contra consilia possint aliquando cum aliqua moderatione validè, & licitè emitti?

RESpondeo posse: Sic communis, Raphaël præcipuè *2.2.q.88.art.2.disp.8.num.4.* his verbis: Vota eiusmodi (*nempe contra consilia*) possunt esse valida & licita cum aliqua moderatione, & circumstantia, ratione cuius illud opus, quod prima facie videtur oppositum consilio, nequaquam ei opponitur, sed potiùs consilium est. V.g. si aliquis nimis præceps in vouendo faciat votum de non vouendo, nisi adhibitis testibus, vel ex consilio prudentum. Sic ille. Et certè hoc votum esse validum & licitum, diximus cum Sanchez, Soto, Azorio, Tamburino, & aliis *tract.1.disp.39.* vbi egimus de voto, aut iuramento non vouendi. Legatur tota disputatio.

Deinde ait Raphaël, si quis fidejubendo indiscriminatim magnam partem sui census perdidit, poterit iste facere votum validum de non fidejubendo indiscriminatim pro omnibus, sed attentis circumstantiis temporis, loci, & personarum, sic enim vouere consilium est. Sic ille, & nos *tract.1.disp.30.q.1.* cum Sanchez, Soto, Suarez, Aragonio, & aliis, vbi etiam de voto non mutuandi egimus.

Rursus pergit Raphaël, si quis videns se fragilem valde in seruanda castitate, aut subiectione, prudenter existimat sibi Religionem nocituram, poterit emittere votum de non ingrediendo Religionem quovsque fragilitati medeatur. Et puto votum esse validum.

Præterea, addit idem, si quis voueret non ingredi Religionem, vbi seruatur paupertas, quovsque parentes alendi moriantur, & sic de aliis iudicato. Probatur assertio. Quia huiuscemodi vota non sunt de operibus oppositis consiliis, sed potiùs de aliis consiliis. Nam negationes illæ sic moderatæ, consilia sunt satis prudentialia. Hæc Raphaël.

QVÆSTIO XLI.

An votum non acceptandi Episcopatum, aut aliam Prælaturam, sit validum?

NEgant aliqui Authores, eo quòd *in cap. Florentinum, dist.85.* damnatur simile iuramentum à S. Gregorio Magno; & ideo tale votum, & iuramentum esse indiscretum, & non obligare, docent Gerson *in reg. Moral. Alphab.24.lit.K,* Siluest. *iuramentum 4. q.1. §.5.* & penes ipsum Archid. *in cap. Florentinum, cit.* Raymundus etiam *in cap. si aliquid, & in cap. Innocent, 22. q.4.* citat etiam Sanchez pro hac parte Glossam *in cap. vnico, verb. Sacrosanctis, dist.85.* Angelum *iuramentum 5.n.3.* Nauarrum *c.12. n.16.* Barbosam *l.alia 15.§.eleganter, num.28. ff.solut. matrim.* & Azor. *lib.15.c.5.q.1.vers. Quares an eiusmodi.*

Sed vt mihi certum: Respondeo tale votum esse validum, & licitum, dummodo restricta sit intentio non acceptandi, aut procurandi, quantum est ex parte sua, & seclusa obedientia Pontificis, aut alterius qui possit præceptum imponere. Sic ex D. Th. *2.2. q.185. art.2. ad 3.* docet Suarez *lib.2. de voto, cap.11. num.10.* his verbis: Dico si tale votum fieret de non suscipiendo Episcopatum, vel Prælaturam, etiamsi Pontifex, vel alius, qui possit præceptum imponere; id præcipiat, hoc sensu votum esse inualidum, quia est contra bonos mores. Si autem tale votum solùm fiat de non procuranda Prælatura, aut Episcopatu, vel etiam de non acceptando, donec is qui potest, præcipiat, sic votum esse discretum, sanctum, & validum, quia de se est valde vtile ad spiritualem profectum, occludit enim viam ambitioni, & refrenat affectum honoris, & dignitatis, & aliunde non impedit maius aliquod bonum, vel priuatum, seu personale, vel commune. Sic ille. Cuius doctrinæ veritas confirmatur ex à nobis dictis *tract.1. disp.27.* per totam, vbi egimus de voto non ambiendi, nec acceptandi Prælaturas. Sic tenent communiter DD. Legantur D.Thom. *2.2.q.185.art.2.ad 3.& q.189.art.7.ad 2.* Sotus *lib.10.de iust. q.2.ad 3.* Suarez *lib.2. de voto, cap.11.n.10.* Sanchez *lib.4.cap.8.n.37.* Corduba *sum. q.154.* Rodrig. *in sum.cap.94.n.15.* Bonac. *disp.4.q.2. punct.1.n.27.* Diana *part.6.tract.7.resol.27.* Layman *lib.4.tract.4.de voto,cap.2.num.14.* Trullench *tom.1. lib.1.cap.2.dub.5.n.19.* Castro Palao *disp.1. punct.8. §5.n.7.* Prado *c.31.de voto, q.2.§.6. n.71.* Qui idem dicunt de voto non acceptandi Prælaturas Regulares, aut sæculares.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLII.

An aliquis Prælatus inferior Pontifice possit cogere ad acceptandum Episcopatum?

RESpondeo quod non, quia eius tantum est ad id cogere, qui potest Episcopos confirmare: sed id solus Pontifex potest: ergo. Confirmatur, quia si aliquis posset, maximè Generalis Religionis respectu sui subditi: at hic non potest: ergo. Minor probatur, quia Prælatus etiam major Religionis, solum potest subditis præcipere, quæ pertinent ad observantiam regulæ: at Episcopatus potius liberat subditum regulari observantia: ergo absurdum est dicere, posse Prælatum id subdito præcipere, per quod ab eius obedientia eximitur. Sic Sanch. *loco cit. num.* 38. ex Valentia 2. 2. *disp.* 10 *q.* 3. *punct.* 3. *col.* 5. *concl.* 6. & constat amplius ex dictis à nobis suprà *tract.* 1. *disp.* 30. *& seq.* vbi alia ad id concernentia inuenies.

QVÆSTIO XLIII.

An item validum sit votum non suscipiendi beneficium, aut quodcumque regimen animarum?

REspondeo etiam vt mihi certum, esse validum. Quia est de re honesta, & vtili ad profectum spiritualem voventis. Sic Suarez *loco cit n.* 10 *fine*, & ex illo Palaus *loco cit. num.* 9. & Prado *n.* 73. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *c.* 15. §. 3. *n.* 5.

QVÆSTIO XLIV.

An deinde validum sit votum non suscipiendi Ordines, præcipuè sacros?

NEgatiuam sententiam tenere Suarez *cap.* 11. *cit.* ait Prado his verbis: Quod autem votum non suscipiendi Ordines sit invalidum, probat Suarez *num.* 8. Tum quia votum eas suscipiendi est validum, cum status Sacerdotalis sit melior quàm conjugalis: ergo votum eas (*lege, eos, bis enim erravit typographus Dominicanus*) non suscipiendi, non valet, cum non sit de meliori bono. *Secundò*, quia votum suscipiendi Ordinem sacrum includit votum castitatis in futurum. *Tertiò*, nam susceptio Ordinum est res sacra, & diuini cultus, & de se non impedit maius bonum: ergo non est cur tale votum validum sit. Idem docet Bacthol. à S. Fausto *lib.* 1. *q.* 66. Hæc Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 6. *num.* 74.

Qui oppositum *num.* 75. *sequenti*, his verbis tuetur: Sed magis consequenter ad dicta, Hostiens. *lib.* 3. *tit. de voto, §. Quod sint*, & alij affirmant idem de voto non recipiendi sacros Ordines, ac dictum est de voto non acceptandi Episcopatum. Imò S. Augustinus *Epist.* 148. ad Valerium, relatus *cap. ante omnia, dist.* 40. pariformiter loquitur de officio Episcopi, ac de officio Presbyteri, aut Diaconi, loquendo de periculo, & difficultate decenter exercendi. Et S. Chrysostomus *lib.* 2. *de Sacerdotio*, puritatem Angelicam meritò exigit, vt congruè quis assumatur ad Sacerdotium. Sicut ergo non obstante quod dicit Apostolus, quod *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, tamen propter periculum indecenter appetitur, vt dicit S. August. *cap. Qui Episcopatum*, §. *q.* 1. & valet votum illud non quærendi, nec acceptandi, quantum est de se, non obstante quod sit res sacra, & status perfectionis, & habeat annexum votum castitatis: ergo pariter eisdem considerationibus possunt Sacri Ordines humiliter recusari, & validum erit votum eas (*lege iterum, atque iterum, eos*) non recipiendi, nisi cogatur præcepto Superioris. Hæc Magister Prado, cui fauet Tamburi. *loco cit.* dicens votum non suscipiendi Ordines validum fore, si finis sit humilitas, & reuerentia, qualem respexit S. Franciscus, dum ad Sacerdotij gradum noluit ascendere.

Sed ego distinctius respondeo dicendum, *Primò sic*. Multò probabilius est, quod votum non suscipiendi Ordines sacros sit omnino inualidum. Probo ratione qua vtitur Pater Suarez. Nam votum suscipiendi Ordines sacros est validum: ergo est de meliori bono: ergo votum de negatione opposita, nempe de non suscipiendo Ordines sacros, non potest esse de meliori bono, quia fieri non potest, vt duo obiecta contradictoriè, vel priuatiuè opposita, ita se habeant, vt vnum sit melius altero, & è conuerso; per se loquendo, & seclusis extrinsecis accidentibus; imò neque bona æqualia esse possunt, quia semper vnum oppositorum est inferius altero. *Confirmo* id ex eodem Suario. Quia susceptio sacrorum Ordinum de facto includit votum castitatis: ergo votum non suscipiendi Ordines sacros, ex se impedit maius bonum, scilicet votum castitatis: ergo est nullum. Hæc Suarij argumenta, non illa, quæ sine vlla probatione affirmauit Prado.

Ad cuius fundamenta pro sua sententia adducta facilè respondeo. Ad primum deductum ex *cap. Ante omnia*, dico quod D. Augustinus minimè æquiparat officium Presbyteri, & Diaconi cum officio Episcopi in periculo, & difficultate illud decenter exercendi, nec poterat; cùm luce clarius sit, periculosius esse, & difficilius exercere decenter officium Episcopi, quàm officium Presbyteri, & Diaconi. Patet; nam officium Episcopi est habere ingentem curam animarum. Vnde D. Bernard. ad Renaldum Abbatem *epist.* 73. dicit, quod Episcopatus sit onus animarum infirmarum. Quod vnum vocat D. Chrysostom. *lib.* 3. *& 6. de Sacerd.* Pelagus laborum, & abyssum ærumnarum; quia sicut aliis (inquit Sanctus) præstant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis versabitur, qui non de vna sola anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus est? Hæc Chrysostom. non ergo potest D. Augustinus pariformiter loqui de officio Episcopi, ac de officio Presbyteri, aut Diaconi, loquendo de periculo, & difficultate decenter exercendi, vt vult Prado, cùm his minimè incumbat onus animarum. Vnde Glossa super illo cap. solum facit mentionem de Episcopatus officio, omissis officiis aliorum, & Barbosa sequendo Glossam ita ait. S. Augustinus, Doctorum Ecclesiæ antesignanus *in cap. ante omnia*, 40. *dist.* dicit, nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum, Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur, & si vt decet, nihil periculosius. Hæc Barbosa *de offic. & potest. Episcopi, p.* 1. *tit.* 2. *gloss.* 1. *num.* 18. Igitur licèt officia Episcopi, Presbyteri, & Diaconi sint periculosa,

losa, & cum difficultate decenter exerceantur, nihilominus officium Episcopi multo valde periculosius, & laboriosius est. Cætera quæ adducit Prado, ex dictis cadunt. Sic ergo tenent Suarez *loco cit.* & à S.Fausto, Palaus *disp.1. de voto, punct.*8.§.5.*num.*9. Trullench *lib.*2.*cap.*2.*dub.*5.*n.*12.

Resp. secundò cum eodem Suario, votum non suscipiendi statum clericalem, adhuc non est validum, quia illa est res sacra, & susceptio illius est actio diuini cultus, & de se non impedit maius bonum: ergo non est cur tale votum validum dicamus. Sic Suarez. Qui rectè aduertit id intelligendum esse ex vi obiecti; nam de fine extrinseco, & accidentali aliter est dicendum. Nam in aliquo casu, ratione alicuius circumstantiæ, potest esse melius tali personæ hîc & nunc non ascendere ad Sacerdotium, aut non assumere statum clericalem, & tunc validum erit votum non suscipiendi Ordines, aut sumendi statum clericalem, in quo casu tenet verum sententia Pradi, & Tamburini, & id solùm probant eorum argumenta, & exempla. Lege Sayr. *lib.*6.*c.*3. *n.*25. & Suar. *loco cit.n.*11.

QVÆSTIO XLV.

An votum ieiunandi die Dominico sit validum?

NEgat Suarez *lib.*3.*de voto,cap.*7.*n.*11.ibi: Nam si quis voueret ieiunare die Dominico, certè non obligaretur voto ad petendum à Pontifice facultatem seruandi tale votum, quia est de re simpliciter prohibita intuitu Religionis, & melius est conformari communi consuetudini, quàm dispensatione vti. Ita Suarez. Pro cuius sententia citat etiam Prado Sayrum *in claui Regia, lib.*4.*cap.*4.*num.*1. sed non benè. Nam ibi Sayrus solùm dicit, quod peccaret Deum indebito cultu, qui ieiunaret in die Dominico, si id faceret ex studio quodam singularitatis. Ita ille, & non amplius. Male ergo illum citat Prado pro sententia Suarij. Legatur Sanchez *lib.*4.*Decal.c.*37.*n.*13. vbi ex Valentia docet, quod si quispiam quodam singularitatis studio die Dominica ieiunaret, esset peccatum superstitionis. Quia est cultus indebitus superfluus. Sic ille, qui melius posset citari à Prado pro sententia Suarij, quàm Sayrus. Nam loco citato, *n.*16. ita ait: Hinc deducitur, votum ieiunandi ordinariè diebus Dominicis esse irritum, siue ieiunium sit afflictionis, siue exultationis. Quare si quis id voueat ad nil tenetur, nec id ieiunium in alteram diem transferre. Quia est votum de re illicita (vt num. præcedenti diximus) & docet Suarez *tom.*2.*de Relig. tract. de voto, lib.*3.*c.*6. *n.*11.*fine*. loquens indistinctè. Hæc Sanchez. Quare ergo illum non citauit Prado pro Suario. Igitur

Distinctiùs, clariùs, & probabiliùs respondeo *primò*. Votum ieiunandi aliquibus diebus Dominicis, ob bonum aliquem finem & peculiarem deuotionem, macerationem carnis, & secluso scandalo, ac vano singularitatis studio, ratum, & validum est, atque obligatorium. Quia tale votum est de re licita, & sancta, vt constat ex dictis à nobis 3.*part. disp.*7. *q.*20. ergo obligabit. Sic Sanchez *n.*16. *citato, fine*, & communis.

Respondeo *secundò*, adhuc probabiliùs, quod votum ieiunandi ordinariè omnibus Dominicis ob bonum aliquem finem, secluso scandalo, & vano singularitatis studio, etiam sit validum & obligatorium. Quia etiam tale votum modo præfato emissum est de re licita, & honesta, ac de meliori bono: ergo erit validum, & obligatorium. Consequentia liquet. Antecedens constat etiam, tum ex dictis 3. *p. loco cit.* Tum etiam, quia si licitum est ieiunare aliquibus diebus Dominicis, cur non erit omnibus, cùm eadem sit ratio. Sic ex D. Thoma *in* 4. *dist.*15. *q.*3.*art.*3.*q.*2. Less. *lib.*4.*cap.*2.*dub.*9.& Azor.1.*part. lib.*7.*cap.*26.*quæst.vlt.* Bonacina, & Trullench docet Prado *cap.*31.*de voto,q.*2.§.8.*à n.*107. Legantur dicta à nobis 3.*p.loco citato*,& *part.*6.*tract.*9.*disp.*1.*q.*8.

QVÆSTIO XLVI.

An qui fecit votum de ieiunanda vigilia alicuius Sancti, si hæc incidat in Dominica, possit die Sabbati antecedenti ieiunare?

AFfirmat, sed cum quibusdam limitationibus, Sylvester *votum* 2. *q.*16. vbi ita ait: Decimosextò quæritur, an benè voueat ieiunare in festo alicuius Sancti, si eueniat in Dominica? Et dicit Ioan. de Neap. in quodlib. quod aut votum fuit de ieiunio afflictionis, scilicet ad satisfaciendum pro peccatis, aut subiugandi corpus, aut de ieiunio exultationis, scilicet vt esset dispositior ad gaudium, & contemplationem Diuinorum, aut de neutro, quia scilicet non cogitauerit, aut de vtroque. In primo casu ieiunandum est Sabbato præcedenti, quia debet se conformare Ecclesiæ, quæ tale ieiunium transfert. In secundo verò ieiunet in Dominica, quia est votum virtuosum, & ligans, *dist.*77 *vtinam*. In tertio verò iterum in Dominica, quia præsumitur ieiunium exultationis. In quarto verò in Sabbato, quia cæteris paribus debet se conformare vniuersali Ecclesiæ. Hæc omnia Sylvester.

Prado verò *cap.*31.*de voto*, *q.*2. §.8.*n.*109. absolutè, & sine vlla distinctione dicit, quod si votum emittatur de ieiunanda vigilia alicuius Sancti, melius fit die Sabbati ieiunare, conformando se consuetudini Ecclesiæ, de qua Sylvester *verb.votum* 2.*q.*16. Hæc Prado, qui vt vides, non ita bene affert Sylvestrum. Igitur clarius respondeo *primò* vt quid certum, quod si quis voueat ieiunare in vigilia alicuius Sancti, intendendo expressè ieiunare illâ, etiamsi incidat in ea dies Dominica, tunc tenetur ieiunare illa die. Quia reuera ad id voluit vouens expressè se voto obligare: ergo. In hac responsione communiter veniunt DD.

Respondeo *secundò*, contra Sylvestrum ex parte. Qui votum fecit de ieiunanda vigilia alicuius Sancti absolutè, si hæc incidat in die Dominica, licèt teneatur ex vi voti in illa ieiunare, optimè tamen potest anticipare ieiunium, & illud obseruare die Sabbati antecedenti. Quia per hanc translationem conformat se mori vniuersali Ecclesiæ, & ideò in hunc modum interpretari debet voluntas vouentis ieiunium dictum, siue sit afflictionis, siue exultationis, quando expressè aliud noluit. Sic tenent Tamburin. & Prado citati suprà *tract.*1.*disp.*10. *q* 8. & Diana *part.*9.*tract.*8.*resol.*6.*vers.item qui vouit.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLVII.

An item, qui votum emisit de ieiunanda vigilia Annunciationis B. Mariæ, si illa incidat in feria secunda, aut tertia Paschæ Resurrectionis, teneatur in illa ieiunare.

NEgat Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 2. §. 8. *n.* 109. per hæc verba: Si autem votum emittatur de ieiunanda vigilia alicuius Sancti, melius esset die sabbathi ieiunare, conformando se consuetudini Ecclesiæ, &c. Eademque ratione, qui votum emisit de ieiunandis vigiliis B. Virginis, si festum Annunciationis incidat in feriam tertiam Paschæ, non tenetur feria secunda ieiunare, sed potest differre ad vigiliam diei, in qua fit officium ab Ecclesia de dicto festo. Si autem festum esset feria secunda Paschæ, sufficeret ieiunium sabbati, conformando se Ecclesiæ consuetudini, iuxta quam ieiunium festi habentis vigiliam transfertur ad Sabbatum præcedens, etiamsi illud Sabbathum esset alio titulo de præcepto ieiunandum. Hæc omnia Prado, sed non omnia bene: vnde

Respondeo *Primò* vt quid certum, qui vouit ieiunare in vigilia Annunciationis B. Mariæ virginis, si illa fer. â secundâ, aut tertia Paschæ occurrat, verè tenetur in illis ex vi voti ieiunare. *Primò*: Quia licitum est tempore Paschali ieiunare, vt ex iure & communi Doctorum diximus 3. *p. tract.* 5. *disp.* 7. *q.* 20. ergo ex vi voti tenebitur in dicta feria Paschæ ieiunare. *Secundò* quia falsum omninò est, quod possit vouens differre absolutè ieiunium ad vigiliam diei, in qua fit officium ab Ecclesia de dicto festo Annunciationis. *Tum*, quia non ieiunaret tunc in vigilia, seu vespera Annunciationis festi, cum iam ab Ecclesia celebratum fuerit quoad omnia, excepto officio, feria quarta infra octauam Paschæ. Tum etiam, quia tunc vouens non se conformaret Ecclesiæ consuetudini, cùm illa nunquam postponat, sed semper occurrente casu, anteponat ieiunium, vt omnibus constat: non igitur est eadem ratio, vt putauit Prado, ac est in illo, qui vouit ieiunare in vigilia alicuius Sancti, & ieiunauit die sabbati antecedenti Dominicam in qua vigilia occurrit, quia ibi se conformauit consuetudini Ecclesiæ; hic verò minimè.

Respondeo secundò. Casu quo Annunciationis occurreret festum secunda die Paschæ, optimè poterit vouens ieiunare die sabbati antecedenti, conformando se consuetudini Ecclesiæ, iuxta quam ieiunium festi die Dominica occurrens, anteponitur (non transfertur, vt inaduertenter scripsit Prado) die sabbati præcedenti. Hæc responsio constat ex dictis quæst. antecedenti, & est communis.

§. VI.

De voto, & iuramento contrahendi Matrimonium.

QVÆSTIO XLVIII.

An si quis cum iuramento promittat alicui fœminæ nuptias, teneatur vi iuramenti illas adimplere.

REspondeo vt quid certum. Teneri (nisi Religionem, aut Sacerdotem esse decreuerit) quia tunc non solum obligatur iurans vi contractus, sed vi iuramenti ad contrahendas nuptias. Sic docent omnes communiter. Legantur infra adducendi. Qui secus dicunt casu quo iuramentum soli Deo fieret, vt infra.

QVÆSTIO XLIX.

An etiam si quis voueat contrahere matrimonium, absolutè teneatur vi voti ad illud contrahendum.

AFfirmandum ex nuper dictis, videtur. Quia si quis iuret alicui fœminæ contrahere cum illa nuptias, tenetur vi iuramenti ad illas contrahendas: ergo & qui vouit, tenebitur, quia iuramenti, & voti vna, & eadem videtur ratio. Sic apud Ioan. à S. Thoma tenent Caiet. 2. 2. q. 88. & Nauar. *cap.* 12. *n.* 43. Sed certè Nauar. oppositum expressè docet ibi, *versu decimoquarto, sive*: imò & Caiet.

Sed nihilominus, vt quid certum Respondeo non teneri talem ad contrahendum matrimonium. Ratio est, quia votum contrahendi matrimonij (exclusis quibuscumque circunstantiis) non est de re meliori: ergo votum de contrahendo matrimonio, per se, & ex genere suo, non est validum. Consequentia liquet. Antecedens etiam patet: Quia tale votum impedit & statum Religiosum; & etiam statum continentiæ & cœlibatus, quos esse perfectiores, & meliora bona statu matrimoniali, constat de fide ex Trident. *sess.* 24. *can.* 10. ergo. Sic omnes Doctores. Legantur Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 3. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 51. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 1. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *de voto, cap.* 2. *num.* 12. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Gutierrez *de matrim. cap.* 4. *num.* 6. Saytus *lib.* 7. *de inst. q.* 1. *art.* 3. Raph. de la Torre *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 9. Castro Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 5. *n.* 12. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *Decal. cap.* 15. §. 4. *n.* 4. Prado *cap.* 31. *de voto*, §. 5. Raphael *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 9. *num.* 10. Ioan. à S. Thoma ibi *disp.* 29. *art.* 7.

Nec obstat paritas iuramenti, quia voti est dispar ratio. Quia votum soli Deo fit, iuramentum verò homini; & ideo qui iurauit nuptias, seu sponsalia, tenetur illas adimplere, sicut & alios contractus humanos, eo quòd homini, cui facta est hæc promissio, gratior est eius impletio, quàm cœlibatam vitam ducere: Deo autem minùs placet votum, sed promissio

missio matrimonij, quàm perseuerantia in statu continentiæ, & ideo cum non sit de meliori bono, non obligat. Addo maioris claritatis gratia, quod casu, quo iuramentum soli Deo fiat, minimè sit validum, vt ex dictis colligitur.

QVÆSTIO L.

An saltem votum contrahendi matrimonium esset validum, casu quo matrimonium vouenti esset in præcepto.

RESpondeo vt quid certum: Tunc esse validum, & obligare. Quia tunc tale votum non impedit meliorem statum, sed vouentem, aliunde impeditum, & obligatum, firmiorem in obligationem reddit, quod honestissimum est. Quid enim honestius esse potest, quàm diuinorum præceptorum obseruatio. Quapropter votum factum de contrahendo cum puella, quam quis sub fide data violauit, verè valet & obligat. Sicut & votum contrahendi matrimonium, casu quo vouens ad vitandum magnum scandalum, vel ad seditiones, & bella sedanda, &c. sub mortali matrimonium inire teneretur. Sic vt certum tradunt communiter DD. Legantur Sanchez, Suarez, Azor, Layman, Palaus, Raphael, Tamburinus, & alij citati.

QVÆSTIO LI.

An item validum sit votum contrahendi matrimonij ad legitimandos filios ex concubina genitos.

RESpondeo vt certum: Etiam esse validum, præcipuè si fiat ad honori fœminæ consulendum: quia tunc etiam matrimonium est sub præcepto, & ideo aptum, vt voti materia sit. Sic omnes. Raphael *loco cit. numero* 1. ibi, *Præterea votum contrahendi matrimonium est validum*, si fiat ad legitimandos filios ex concubina genitos, & illius honori consulendum: quæ obligatio maximè procedit in articulo mortis, & solet sæpe occurrere, & præcipuè quando nocumentum illatum est alicui fœminæ sub promissione ducendi illam in vxorem. Sic ille, omninò ex Suario (quem non citat) *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 8. Azorio 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Prado *cap.* 31. *q.* 2. §. 5. *num.* 45.

QVÆSTIO LII.

An deinde validum sit votum de contrahendo matrimonio, si fiat animo non consummandi, sed ingrediendi Religionem ante consummationem, aut vtrinque castitatis voto emisso.

AFfirmat Sotus, tale votum esse validum, si ab vtroque contrahente votum castitatis emittatur. Ita ille *lib.* 8. *de iust. q.* 1. *art.* 3. *vers. Sed ais saltem.* Cuius ratio est: Quia aliàs Sanctissima Virgo & Ioseph non rectè in contrahendo matrimonio processissent, cum illud emisso ab vtroque castitatis voto, contraxerint: ergo.

Sed vt quid certum Respondeo, tale votum non esse validum, nisi aliàs aliqua esset specialis ratio ob quam ad Dei honorem id matrimonium expediret, vt adfuit in matrimonio B. Mariæ Virginis.

Probatur *primò*. Quia ducere vxorem animo non consummandi, regulariter est illicitum. *Secundò*, quia matrimonij contractus constituit contrahentem in periculo violandi votum castitatis, & recedendi ab statu cœlibatus: ergo non est gratior Deo, quàm illius carentia: vnde quia huiusmodi periculum in Sanctissima virgine, & Ioseph longè aberat, & eorum matrimonium in fines perfectissimos à diuina prouidentia dirigebatur, viam perfectionis nec præclusit, nec difficiliorem reddidit, & ideo fuit validum. Sic communis. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 4. *num.* 2. & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 52. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 6. & 7. Gutierrez *de matrim. cap.* 4. *num.* 7. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *de voto, cap.* 2. *n.* 12. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 8. §. 5. *num.* 12. Prado *cap.* 31. *q.* 2. §. 7. *num.* 46. Raphael 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 9. *n.* 3. Legantur à nobis dicta *part.* 2. *tract.* 9. *de matrim. disp.* 6. *quæst.* 11.

QVÆSTIO LIII.

An saltem validum sit votum contrahendi matrimonium, factum ab illo, qui ita se fragilem, & proclinem ad carnis peccata sentit, vt vix contineri possit.

AFfirmant plures DD. tale votum esse validum, & ideo teneri vouentem matrimonium contrahere, ad implendum votum. Quia (inquiunt) posita illa facilitate peccandi, vtilius est vouenti matrimonium contrahere, quàm cœlibem existere: ergo potest se obstringere voto ad illud contrahendum: patet, quia hic, & nunc est de meliori bono respectu vouentis sic tentationibus vexari. Ita sentiunt Caiet 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *dub. vltimo.* Nauarr. *cap.* 12. *n.* 42. Bellarmin. *lib.* 2. *de Monach. cap.* 14. *in fine.* Valentia 2. 2. *disp* 6. *q.* 6. *punct.* 2. *diff.* 4. Azor 1. *p. lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 9. Toletus *lib.* 4. *sum. cap.* 17. *num.* 18. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.* 4. (non 3. vt legi apud Pradum) *numero septimo,* & *lib.* 4. *Decal. cap.* 8. *num.* 52. Gutierrez *de matrimonio, cap.* 4. *numero octauo.* Bonacina *disputat.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *num.* 21. & apud

apud illum Henriq. Laym. Filliuc. & alij, Villalob. *tom.2 tract.*34.*disp.*2.*n.*18.*&* 19. Barth. a S. Fausto *lib.*1.*Thesauri*,*q.*74. & apud Bonacinam, & Pradum Suar. *lib.*2.*de voto*,*cap.*9.*n.*14.

Alij contrà negant esse validum, & consequenter affirmant non teneri vouentem Matrimonium contrahere. Quia adhuc posita illa procliuitate, & facilitate ad peccandum, votum de Matrimonio contrahendo impedit maius bonum formaliter, nempe vitam coelibem, & Religionis statum: ergo à Deo acceptari non potest: ergo non est validum. Ita tenet Prado *c.*31 *de voto*,*q.*2.§.5.*n.*50. citans pro se Sotum *lib.*7. *de iust.q.*1.*art.*3. §.*contra hanc*, Aragon. 2. 2. *q.*88.*art.*3. Raphaelem ibi, *disp.*9.*n.*6. Ioannem à S.Thoma *disp.*29.*art.*7.*concl.*4. Ioan. à Cruce *de voto*, *dub.*2. *concl.*4. *in fine*, Lessium *lib.*2.*cap.*40. *dub.*7. *n.*44. & Castrum Palaum *disp.*1.*de voto*,*punct.*8.§.5. *num.*14.

Sed certè ex his Authoribus Palaus cum limitatione amplectitur hanc secundam sententiam; ait enim loco citato, sic: Ex his sententiis secunda mihi verior videtur absolutè loquendo, & priorem admitterem eo solo casu, quo nolles oratione, poenitentiis, aliisve remediis vti ad tentationes vincendas. Matrimonium namque ea solum ratione tibi vtilius esse potest, quàm coelibatus, quatenus est medium ad tentationes temperandas, & lapsus excusandos. At non est vnicum medium, cum sint plura diuinæ voluntati gratiora, & acceptiora: ergo si illis vti vis, non obligaris medium Matrimonij assumere: ergo solùm obligari potes, casu quo nolis aliis remediis vti, quæ est solùm quædam conditionalis obligatio, quam pro tua voluntate potes infringere. Et ita tenent Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*2. *cap.*9. *à n.*12. Lessius *lib.*2.*cap.*40.*dub.*7.*n.*44. Coninch 3.*p.* *tom.*2.*disp.*22.*dub.*10. Paul. Laym. *lib.*4.*sum.tract.*4. *c.*2.*n.*12. Hæc Palaus, qui melius citat Suarium, & Lessium, quàm Prado. Igitur hi non sunt omnino pro secunda sententia, sed solum secundùm partem. Omnes relatæ sententiæ valde probabiles sunt. Sed quæ mihi probabilior, ex adjecta quæstione colliges: sit ergo

QVÆSTIO LIV.

An validum sit votum non nubendi, factum ab eo cui salubrius est Matrimonium, ob frequentem lapsum in res venereas, inire?

NEgant tale votum esse validum quidam Doctores, & probant sic. Quia votum contrahendi Matrimonium, factum ab illo, cui salubrius est Matrimonium, ob frequentes in res venereas lapsus, inire, verè est validum, & obligatorium, eo quòd respectu ipsius vouentis sit de meliori bono: ergo votum non nubendi huic contrarium est de minori bono respectu ipsiusmet vouentis: ergo invalidum, & non obligans. Patet consequentia, quia duæ res contradictoriæ nequeunt esse legitima materia voti in eodem, & pro eodem tempore. Ob id, & alia, ita sentiunt Petr. Ledesma 2.*p.sum.tract.*10.*cap.*2.*dub.*5. *concl.*6. Bonac. *disp.* 4.*quæst.*2.*punct.*1.*num.*26. Qui tamen addunt, teneri huiusmodi vouentem impetrare dispensationem à Summo Pontifice. Quod additum implicationem inuoluit, vt benè Sanchez aduertit. Si enim votum est inualidum, & irritum, non eget dispensatione, & si eget, non est irritum. Idem sentit Raphael 2.2.*q.*88. *art.*2. *disp.*12.*n.*6. & fauent alij citati à nobis 2.*p.tract.*9.*de Matrim. disp.*23 *q.*2. & tenet Homobonus, quem citat, & sequitur Caramuel *fundam.*51.*num.*1410.

Alij contrà affirmant, docentes tale votum esse validum, & verè Matrimonium impedire. Quia contrarium est contra communem Ecclesiæ vsum. Nam quantumvis quis carnis illecebris vexetur, & incontinens sit, si voto castitatis se deuinciat, semper à Pontifice dispensationem impetrat, nec illi ad ineundum Matrimonium conceditur, nisi rigidissima commutatione iniuncta. Sic Sanchez *lib.*7.*de Matr. disp.*12.*n* 8.*&* *lib.*4.*Decal.cap.*8. *num* 10. Basilius *de Matrim. lib.*6.*cap.*12.*n.*2. Suar. *lib.*4.*de voto*,*c.* 19.*n.*9. Trullench. & Diana citati à nobis 2.*p.* *q.* dicta, Prado *c.*31. *q.* 2.*de voto*, §.5. *n.*54. dicens oppositam doctrinam esse falsam, sed nimis rigidam, vt mos est illi.

Vnde ego iterum Respondeo dicendum, quod ex his duabus sententiis, prima speculatiuè sit probabilior, secunda verò practicè. Vtrumque probatum inuenies 2.*part.quæst.*2. *citata*, lege illam, & quæstionem tertiam sequentem, vbi probabiliter dixi, primam ex dictis sententiis esse probabilem, & tutò amplecti posse, seruatis requisitis circumstantiis.

Ex quibus iam colligere potest quis, quidnam respondendum sit quæstioni antecedenti. Dicendum namque, quod prima sententia asserens votum contrahendi Matrimonium, emissum ab illo, qui carnis tentationibus crebrò vexatur, esse validum, & consequenter teneri vouentem ad Matrimonium contrahendum, verè sit probabilior speculatiuè, adiuncta limitatione Palai, & aliorum. Secunda verò practicè. Potest tamen quis tutò sequi quamlibet ex illis.

QVÆSTIO LV.

An etiam prima sententia relata sit probabilis, loquendo de voto solemni castitatis?

AFfirmandum videtur. Quia iuxta nostram doctrinam, votum solemne, & simplex non distinguuntur specie: ergo de vtroque debemus eodem modo philosophari: ergo si Religiosus experiatur esse supra vires suas castitatem (quam solemniter vouit seruare) tunc iam non tenebitur tali voto, & consequenter poterit nubere.

Sed vt certum respondeo, minimè esse probabilem dictam sententiam, loquendo de voto solemni. Quia licèt probabile sit votum solemne non distingui specie à simplici, non tamen quod de vtroque debeat eodem modo philosophari, propter magna mala, aut damna, quæ inde oriuntur. Sic omnes DD. & præcipuè Caramuel *in sua Theolog. fundam.* 51. §.4.*n.*1403.*pag.mihi* 394. Legatur.

QVÆSTIO LVI.

An validum sit votum, quod quis absolutè emisit ducendi meretricem in vxorem, vt eam liberaret à malo statu?

AFfirmant aliqui, inter quos Azot. 1. *p. lib.* 11. *cap.* 14. *q.* 9. *col. mihi* 1382. his verbis: Sed animaduertendum est, posse nuptias alio modo in votum cadere. Vt si quis Deo promittat, se certam puellam vxorem ducturum, vt eam à corporis, vel animæ interitu liberet, vel vt ipsemet eius puellæ vita, & honestis moribus ad gloriam æternam consequendam vehementius incitetur; nam eiusmodi finis est bonus, & laudabilis. Ita Azor. Henriquez *lib.* 11. *c.* 6. *n.* 5. Philiareus *tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 3. quos citat, & sequitur Villalobos 2. *p. tract.* 34. *diff.* 2. *n.* 10. His addit Prado Ægidium Trullench. *lib.* 2. *Decal. c.* 2. *dub.* 5. *n.* 14. & Bart. à S. Fausto *lib.* 4. *Thesauri, q.* 76. sed ex his Trullench non docet id absolutè, sed cum limitatione, quam adhibent Suarez, Lessius, & Bonac. de qua infrà.

Sed probabiliùs respondeo, tale votum absolutè emissum esse inualidum, & non obligare. Quia etsi factum fuerit titulo pietatis, & misericordiæ, tamen titulus non excusat, quin res promissa excludat à vouente statum perfectiorem, & continentiam Deo gratiorem: ergo tale votum sic absolutè emissum nequit esse validum. *Confirmatur*, quia etsi salus spiritualis fœminæ sit magni habenda: at Matrimonium non est medium per se ordinatum ad eam, nec omnino sufficiens: ergo gratius est Deo, vt hic suam salutem securiorem reddat, amplectendo statum cœlibatus, aut Religionis perfectiorem: ergo, &c. Sic Sanch. *lib.* 1. *de Matr. disp.* 4. (non 3. vt legea apud eundem Sanch. *loco mox citando*) *n.* 12. *& lib.* 4. *Decalog. c.* 8. *n.* 54. Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *num.* 18. Layman *lib.* 4. *sum. tract.* 4. *de voto, cap.* 2. *n.* 12. Palaus *disp.* 1 *punct.* 8. §. 5. *num.* 15. Raphaël 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *disp.* 9. *n.* 10. quos videtur sequi Prado *loco cit. n.* 56. Qui idem dicunt, & consequenter, de voto absolutè emisso ducendi in vxorem pauperculam.

QVÆSTIO LVII.

An saltem tale votum sit validum, si fiat non absolutè, sed sub conditione, nempe voueo, quod si aliquam vxorem ducturus sim, ducam meretricem, vt illam à morte spirituali liberem, vel pauperem, vt ei subueniam?

REspondeo vt certum: Tunc tale votum esse validum, & ratum. Quia ex vi illius non obligatur vouens ad Matrimonium ineundum, sed Matrimonio ex sua voluntate assumpto, obligatur ad perfectissimum vsum illius. Sic Sanch. *lib.* 1. *de Matr. disp.* 4. *n.* 12. *& lib.* 4. *Decal. c.* 8. *n.* 55. Suarez, Layman, & Palaus *loc. cit.* Trullench *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 14. ibi: Secundò valet tale votum, si quis promittat Matrimonium puellæ, vt eam à periculo animæ, vel corporis liberet, vel vt pauperculam propter Deum ducat, vt tenent Azor. & Villalob. (*locis nuper citatis.*) Hoc tamen intellige secundùm Lessium, supposita constanti voluntate ducendi, ea enim mutata, desinit votum. Imò existimo posse cum alia contrahere, nisi fortè voueat sub conditione hoc pacto, si nubam, ducam pauperem, aut meretricem; tunc enim tenebitur ducere pauperem, aut meretricem, posito quod nubat, quia melius est in honorem Dei ducere pauperem, vel meretricem, quàm aliam, vt bene Suarez *lib.* 2. *de voto, cap.* 9. *n.* 17. & Bonac. *disp.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 1. *n.* 21. Hæc omnia Trullench, Prado etiam *loco cit. n.* 57.

QVÆSTIO LVIII.

An votum præfatum emissum sub hac forma absoluta, voueo Deo, me ducturum puellam pauperem, vel meretricem, *habeat supradictum sensum conditionatum,* si aliquam ducturus sum, voueo ducere pauperem, vel meretricem?

AFfirmat Suarez *loco cit. n.* 21. eo quòd sic vouens intendit se obligare quantum potest: cum ergo non possit se obligare ad Matrimonium absolutè, vt habitum est suprà *q.* 48. *&* 54. censendus est voluisse se obligare ad illud sub conditione, iuxta illam Regulam, *Si non valet quod ago vt ago, valeat vt valere potest.*

Sed probabiliùs respondeo, tale votum non habere supradictum sensum conditionatum: Quia præfata illa verba verè sunt absoluta: ergo dum de conditionata intentione vouentis non constat, sine fundamento in sensu conditionato explicatur. Vnde votum dictum emissum sub forma absoluta, ad nil obligat, cum impediat maius bonum. Sic Sanchez, quem citat, & sequitur Palaus *loco cit. n.* 15. *vers. solùm est,* Prado *n.* 57. *citato.*

DISPVTATIO V.

De personis quæ vouere Deo possunt.

QVÆSTIO PRIMA.

An omnes homines ratione vtentes possint astringi voto, nisi specialiter impediantur?

RESPONDEO vt certum, posse. Quia omnis vtens ratione vouere potest promittere rem honestam, & gratam Deo: ergo si Deus illam acceptet, verè voto astrictus manebit. Sic omnes, qui idem docent loquendo de personis, quæ iuramento obstringi possunt, vt diximus *tract.* 1. *disp.* 6. §. 2. *q.* 3. *& disp.* 43. *q.* 12. Legantur D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *&* 9. Suarez *lib.* 3. *de voto, à cap.* 1.

*esp.*1. Thom. Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 12. §. 5. Trullench. *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 11. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 19. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 12. Sanch. *mox* citandus, & alij passim. Qui consequenter dicunt de pueris qui vsum rationis non sunt adepti.

QVÆSTIO II.

An masculus & fœmina possint ante pubertatem voto se obstringere, & obligare.

Negarunt aliqui, quos retulimus *tract.* 1. *disp.* 41. *quæst.* 12.

Sed vt mihi certum Respondeo iterum: Posse. Sic D. Thom. Caiet. Sotus, Palod. Nauat. Aragon, Azot. Sanch. & alij ibi citati. Tamburin. & Pradus.

QVÆSTIO III.

An pueri post septennium possint validè vouere.

Respondeo vt mihi certum: Posse. Constat ex dictis *disp.* 41. *citata, quæst.* 13. vbi *quæst.* 14. tractauimus, an etiam vota facta à puero ante septennium possint esse valida. Et quid dicendum in casu dubij perfecti vsus rationis, *quæst.* 15. Sic Authores ibidem citati. Necnon Tambur. *lib.* 3. *cap.* 12. §. 5. *num.* 1. & 2. vbi totam doctrinam à nobis ibidem traditam, his verbis concludit: Omnes ratione vtentes, nisi specialiter ab habente potestatem inhabiles reddantur, & nisi sint sub alicuius dominio, vouere obstringi possunt. Dixi primò, *vtentes ratione*, vt excluderentur amentes, puerique nondum septennes, nisi euidenter constet perfecto vsu rationis potiri: nam in dubio nequaquam potiri præsumuntur ante septennium. Sic ille, & antea *lib.* 1. *cap.* 3. §. 7. *verb. ætas, num.* 6. & 7. *pag. mihi* 16.

---

§. I.

De votis, quæ Religiosi emittere possunt.

QVÆSTIO IV.

An Religiosi possint validè, & meritoriè emittere aliqua vota de materia honesta, quæ non sit præiudicialis Superioribus, absque expressa suorum Superiorum licentia.

Negant Ricard. Angel. Rosella, Maior, quos sequitur nouissimè Acacius March. vt vidimus supra, *tract.* 1. *disp.* 16. *quæst.* 26. Quibus nunc addo Valentiam 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 6. & *quæst.* 1. *vers. Et quoniam*, vbi pro se affert D. Thomam 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 7. *ad* 3. & non malè. Nam hæc sunt Sancti Doctoris verba: *Nullum votum Religiosi est firmum, nisi sit de consensu Prælati.* Hæc S. Doctor. Ita etiam sentit loquendo de Benedictinis, Caramuel *comment. in opusc. D. Benedicti, num.* 1798. *pag. mihi* 20.

Sed probabiliùs Resp. posse Religiosos emittere validè, & meritoriè aliqua vota de re bona & honesta, adhuc externa, sine expressa licentia, aut consensu suorum Superiorum. Quia ratio subiectionis non est tanta in Religiosis, vt tollat libertatem volendi vouere aliqua non præiudicantia suis Superioribus. Sic diximus suprà *tract.* 1. *de iuram. disp.* 16. *quæst.* 26. cum Lessio, Armilla, Nauarro, Syluestro, Caiet. Soto, Fagundez, Sanchez, Suario, Filliucio, Azorio, Miranda, Aragonio, Portellio, & Peyrino. Quibus nunc addo Tamburin. *lib.* 3. *in Decal. cap.* 12. §. 5. *n.* 8. Castrum Palaum *tom.* 3. *tract.* 15. *disp.* 1. *de voto, punct.* 19. *à num.* 2. Sayrum *in Claui Reg. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 22. Summ. Coron. *p.* 3. *tract. de voto, num.* 6. Ludou. Lopez 1. *p. sum. cap.* 48. Medinam *in sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 6. Prado *cap.* 31. *de voto, quæst.* 12. §. 4. *n.* 23. Trullench *lib.* 2. *Decal. cap.* 2. *dub.* 11. *n.* 7. Et loquendo de votis actuum internorum, ita sentit Caramuel *loco cit.* quia ij, inquit, non subduntur humanæ authoritati. Sic etiam Bassæus *tom.* 1. *votum* 5. *num.* 12. & *tom.* 2. *votum* 1. *num.* 20. Luysius de Torres *in sum. p.* 1. *cap.* 154. *dub.* 2. licèt expressè dicat, probabile esse contrarium, Ioan. à S. Thoma 2. 2. *quæst.* 88. *disp.* 19. *art.* 16.

QVÆSTIO V.

An votum de materia præcepta, emissum à Religioso sine licentia expressa sui Prælati, sit validum.

Negant Authores nuper pro prima sententia adducti, dicentes esse inualidum ex defectu consensus Superioris.

Sed probabiliùs Respondeo: Esse omnino validum. Quia votum de materia aliàs præcepta, nec perfectionem impedit, nec Superioris iuri præiudicat: ergo est validum. Sic Authores citati pro nostra sententia quæst. antecedenti. Præcipuè S. Thom. Suarez, Sanchez, Lessius, & Palaus.

QVÆSTIO VI.

An saltem sit inualidum votum factum à Religioso de materia sibi interdicta per suas leges, vel mandatum sui Prælati.

Respondeo vt quid certum: Esse omnino inualidum. Quia materia talis voti, vel interdicta est, quia est mala, & sic constat certissimè, non esse capacem voti obligationis, cùm malum non sit materia: vel est interdicta, quia sic conuenit rectæ gubernationi, & sic adhuc non est apta voti materia, vt bene probat Palaus *loco citato. punct.* 19. ex Suario, Sanchez, & aliis Prado *loco cit. n.* 24. & communis. Legantur Bassæus, & Ioan. à S. Thoma *locis citatis.* Legantur dicta à nobis supra *tract.* 1. *disp.* 9. *quæst.* 49.

QVÆSTIO VII.

An valeat votum emissum à Religioso de re honesta, prohibita tamen quoad modum, videlicet ne fiat sine licentia, vt si v. g. prohibeat Prælatus, ne sui subditi tali, vel tali die ieiunent sine licentia.

REspondeo validum esse. Quia votum de ieiunio faciendo, subintellecta conditione, *si Prælatus consenserit*, validum est. Quia ieiunium cum licentia non prohibetur, sed potius consulitur. Sic Suarez *lib. 3. de voto, cap. 6. num.* 6. Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 15. num.* 8. & 10. Lessius *lib. 2. cap. 40. dubit.* 13. *num.* 74. Layman *tract. 4. cap. 7. num. 6.* Palaua *num.* 7. Prado *loco cit. n.* 24. & 25. & *n.* 26. vbi ait, omnes consentire quòd ex vi voti obligetur licentiam petere. Quod probat Palaua *num.* 8. sic: Quia promissum absque illa licentia, non est materia voti: vt ergo voti materia sit, illa licentia sub te promissa continetur: ergo etiam continetur petitio illius, vtpote medium moraliter necessarium ad eam obtinendam. Sic Palaus. Legantur etiam Raph. de la Torre 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *disp. vnica, num.* 16. Trullench, & alij. Qui idem dicunt de votis emissis à filiis impuberibus, vxoribus, & servis, siue licentia patris, mariti, & domini.

QVÆSTIO VIII.

An votum faciendi aliquam eleemosynam, factum à Prælatis Religionum, sit validum, & obliget.

REspondeo vt certum, validum esse, & obligare, dummodo eleemosyna promissa non excedat facultatem ipsis præscriptam. Imò si excedit, valebit adhuc sub ea conditione, si superior maior licentiam dederit. Et idem est dicendum de subditis habentibus administrationem aliquam bonorum Conuentus. Sic Sanchez *lib. 4. cap. 25. num.* 13. ex Suario *tom. 2. de Relig. lib. 3. de voto, c. 7. num. 3.* & ex vtroque Palaus *disp. 1. punct.* 19. *num.* 10. Lege me ipsum *part. 6. tract. 5. disp. 3. §. 3. quæst.* 86.

QVÆSTIO IX.

An etiam votum elargiendi eleemosynam ex rebus suo proprio vsui applicatis, factum à subditis Religiosis sine licentia suorum Superiorum, sit validum, & obligatorium.

REspondeo: validum esse, & obligatorium. Quia emittitur sub tacita conditione, *si Superior licentiam dederit.* Et ideo in eo casu obligantur Religiosi ad licentiam petendam, nisi aliàs ex præscripta consuetudine concessa illis sit. Sic Sanchez *loco cit. n.* 14. ex Suario loco citato, *cap. 7. num. 5.* id probans, eo quòd talia Eleemosyna non dedecet statum Religiosum, ne sit de re illicita, sed licita quidem sub conditione tacita, *si Superior consenserit.* Sic etiam Palaua *num.* 12. *citato*, lege me ipsum *part. 6. loco citato, quæst.* 87.

QVÆSTIO X.

An item sit validum votum eleemosynæ, factum à Religiosis sine licentia, de rebus Conuentus, quarum administrationem non habent.

NEgant Suarez *lib. 3. de voto, cap. 7. n. 5. citato*, docens tale votum regulariter esse invalidum, & irritum. Quia, inquit, solum obligare potest ad monendum Superiorem, vt eleemosynam faciat, quòd regulariter non expedit talia monitio, nisi occurrente aliqua gravi necessitate eleemosynæ faciendæ.

Sed probabilius Respondeo, valere dictum votum regulariter. Quia probabilius existimo, tale votum non obligare ad monendum Superiorem, vt ipse eleemosynam faciat, vt putat Suarez; sed ad petendam facultatem faciendi illam ex bonis Conventus. Sic Sanch. *cap. 25. n.* 16. & ex illo Palaua *punct.* 19. *n.* 10. *vers. Quod si Religiosus.* Qui tamen benè addunt, quod si in aliquo casu, ob speciales circumstantias crederetur, petitionem vel imprudentem esse, vel non esse concedendam, tunc votum non obligaret.

QVÆSTIO XI.

An peccent subditi emittentes vota de rebus his sibi prohibitis, non impetrata priùs Superioris licentia.

REspondeo non peccare, nisi casu quo materia voti ita sit prohibita absolutè per Regulam, aut præceptum Superioris, vt sit inepta materia; quia tunc peccarent venialiter.

Prima pars huius Responsionis probatur. Quia in huiusmodi votis includitur tacita conditio, *si Superior dederit licentiam:* sed sic est, quod illa accedente, est voti materia apta: ergo. *Secunda verò pars* etiam probatur. Quia in eo casu promittitur materia contra consilium, & quæ maius bonum impedit: ergo est inepta voto: ergo, &c. Sic Sanch. *lib. 4. cap. 25. num.* 18. ex D. Thoma 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *ad* 4. Soto *lib. 7. de iust. quæst. 3. art. 1. dub. 3. vers. de vtroque autem.* Sylvestro *votum* 3. *quæst.* 3. Nauarro *cap.* 12. *num.* 67. Sayro *lib. 6. cap. 5. num.* 20. Rodrig. 2. *tom. sum. cap.* 88. *num.* 3. Vega 2. *tom. sum. cap.* 129. *casu* 9. Turrecrem. Greg. Lopez, & Tabiena.

QVÆSTIO XII.

An si quis Religiosus ita votum emitteret de aliquo Regulâ, aut Superioris præcepto prohibito, vt intenderet Superiore inconsulto illud exequi, tale votum esset validum.

REspond. quod non esset validum, sed omnino irritum. Quia (ait Sanch. *n.* 19.) catenus ea materia est apta voto, quatenus tacitè imbibit conditionem, *si superior consenserit:* ergo quando expressa voventis intentione is consensus excluditur, erit voto inepta, ac proinde votum prorsus irritum.

Sic

Sic ille ex Leonardo Lessio *lib. 2. cap. 40. dub. 10. n. 72.* Azorio *tom. 1. lib. 11. cap. 16. q. 5. fine*, & Suasio *lib. 3. de voto, cap. 6. num. 9.* Bassæus *tom. 2. votum 1. num. 20.*

QVÆSTIO XIII.

An peccet subditus adimplens votum, postquam illud Superior irritauit?

AFfirmant Angles 2. *p. quæst. vnic. de voto, art. 7. diff. 5. vbi in 2. conclus.* ita ait: Semel voto illo irritato, peccat subditus illud contra voluntatem Prælati exercens. Definita est in eodem Canone *Manifestum*, 33. *quæst. 5.* & est B. Augustini. Facit enim contra obedientiam, & contra iustitiam, quia vtitur aliena operatione inuito Domino, scilicet Prælato. Hæc ille, cuius sententiam sequuntur (vt refert Sanchez) Rodriguez *in sum. cap. 89. num. 7.* Saytus *lib. 6. Clauis Reg. cap. 10. n. 13.* & Vega *tom. 2. cap. 129. casu 91. fine*, & alij.

Sed clariùs respondeo sic. *Primò*: Certissimum est, quod peccet subditus adimplens, contra expressam voluntatem Prælati, votum irritatum. Quia tunc facit contra præceptum sibi à Prælato intimatum: ergo. In hoc omnes conueniunt.

Respondeo *secundò*, vt quid longè probabilius: Minimè peccat subditus adimplens votum irritatum à Prælato, quando ad petitionem subditi illud irritauit. Quia tunc subditus non adimplet illud contra voluntatem Prælati, ve concedit Rodriguez *loco cit.* iis verbis: *Irritado el voto por su Prelado, peca el subdito cumpliendole, contradiciendole el Prelado, porque haze contra obediencia, y entonces le cumple contra voluntad de su Prelado, quando le irrito por su propria authoridad, mas no quando lo irrito por se lo auer pedido y importunado el fraile, y conforme à esto ha de entender Angles.* Hæc Rodriguez. Et supponit ex illo Sanchez mox citandus.

Respondeo *tertiò*, etiam vt quid probabilius: Adhuc non peccat subditus adimplens votum irritatum, etiamsi illud propria sponte, & non ad petitionem subditi Prælatus irritauerit. Quia vt benè Sanchez, sola voti irritatio authoritate propria minimè inducit præceptum, nec arguit voluntatem, vt subditus id non exequatur, nisi aliàs ex circumstantiis occurrentibus aliud colligatur. Quia ea irritatio spontaneè facta, potest eò solùm tendere, quia vult subditum voto non grauari, quamvis materiam promissam interdicere nolit. Sic ille *loco cit. num. 20.* Cætera quæ hic desiderari possunt, inuenuntur *tract. 1. disput. 16. de irritatione votorum.*

§. II.

De votis quæ Episcopi, & alij inferiores Clerici emittere possunt.

QVÆSTIO XIV.

An Episcopi validè possint absque Pontificis licentia vouere renunciare Episcopatui?

REspondeo vt certum, non posse. Quia prohibitum est Episcopis, absque Sedis Apostolicæ licentia Episcopatui renunciare, vt constat ex *cap. Nisi cum pridem, de renunciat. cap. licèt, §. si verò, de Regul. & l. Regia 3. tit. 8. p. 1.* ob speciale vinculum inter Episcopum, & Ecclesiam, *cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, & cap. sicut 7. q. 1.* & sic sentiunt vniuersi. Legantur Sanchez *lib. 4. c. 35. n. 36.* Suarez *lib. 3. de voto, cap. 4. n. 8.* Azor *1. p. lib. 11. cap. 16. q. 3.* Saytus *lib. 6. c. 5. n. 24.* Palaus *disp. 1. punct. 19. n. 12.* Bassæus *tom. 2. votum 1. n. 18.*

QVÆSTIO XV.

An item prohibitum sit Episcopis vouere ingressum Religionis, absque licentia Summi Pontificis?

REspondeo esse illis prohibitum in *cap. Nisi cum pridem, cit.* Quia interdicitur illis sine licentia Papæ emittere votum, aut post Episcopatum votum emissum implere, per quod dissoluatur vinculum Matrimonij inter ipsum, & Ecclesiam suam: vnde si post adeptum Episcopatum, tale votum Religionis emittat, id debet efficere sub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ, aliàs erit nullum, sub illa verò conditione erit validum, cùm sit de re quæ regulariter cuilibet ad suam propriam perfectionem magis conuenit. Et ideò ex vi voti tenebitur, quantum in se est, & quantum potest, ad illud implendum, & consequenter ad petendam licentiam à Papa, qua non obtenta, excusabitur, cum non stet per eum quominus adimpleatur; obtenta verò votum adimplere tenebitur. Sic Sanch. Suar. Saytus, Azor, Passæus, & alij citati cum communi. Cætera hanc materiam concernentia, vide suprà *tract. 1. disp. 21. à q. 69.*

QVÆSTIO XVI.

An votum breuis peregrinationis, emissum ab Episcopo sit validum?

REspondeo vt certum: Esse validum, si mandari executioni possit tempore, quo permittitur Episcopis à suis Ecclesiis abesse. Quia huiusmodi peregrinatio, cum ex se res honesta sit, & aliàs non cedat in præjudicium muneris Episcopalis, apta materia voti est. Sic tenent Innoc. & Panormit. quos citat, & sequitur Saytus *lib. 6. cap. 5. dub. 5. n. 14. vers. secundò vouere*, Palaus *punct. 16. cit. n. 12. vers. votum verò*, & supponit Sanch. *lib. 4. c. 25. à n. 37.* Bassæus *cit. tom. 2. n. 18.*

QVÆSTIO XVII.

An item sit validum votum longæ peregrinationis, emissum ab Episcopis absque conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ?

REspondeo vt certum: Tunc minimè esse validum. Quia seclusa hac conditione, votum est de re illicita, cùm sit de re impediente per longum tempus residentiam à suis Ecclesiis, præscriptam iure Diuino. Sic Sanchez, Bassæus, Suarez, Palaus *loc.cit.* & omnes.

QVÆSTIO XVIII.

An ad minus sit validum dictum longæ peregrinationis votum, factum ab Episcopis sub conditione licentiæ à Pontifice obtinendæ?

AFfirmant multi DD. eo quòd peregrinatio minimè prohibeatur Episcopis absolutè, sed solùm ne præstent illam absque Pontificis licentia: ergo si votum peregrinationis longæ fiat sub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ, validum erit profectò. Sic Tabiena *votum* 5. *q.*2.*n.*1. Suarez *lib.*3.*de voto*,*c.*4 *à n.*4.& alij, quos sequitur Sanchez *lib.*4.*c.*25.*n.*39. *iuncto* 38.

Alij contrà negant, esse validum tale votum, regulariter loquendo, eo quòd sit impeditivum maioris boni, nam maius bonum censetur (absolutè loquendo) Episcopum in Ecclesia sua residere, & pro pascendis ovibus vigilare, quàm longis peregrinationibus incumbere. Ita Sylvest. *votum* 3.*q.*1. Azor 1 *part.lib.*11.*q.*2.*vers.Deinde quæres*, Sayrus *in Claui Reg.lib.*6.*cap.*5.*dub.*5.*n.*24. Quos pro hac parte citat, & sequitur Palaus *disp.*1.*de voto*,*punct.*19.*n.*12 *vers. votum verò*. Sed ex iis Authoribus Sayrus potiùs est pro prima sententia, ait namque sic: Secundò vouere non potest aliquid (*nempe Episcopus*) quo Ecclesiæ suæ notabiliter præjudicetur; putà longam aliquam peregrinationem, propter quam abesse debet diu à sua Ecclesia; quod intelligitur sine licentia Papæ, *cap.Magnæ*, & ibi Innoc.& Panorm. *n.*9.& *n.*10.*de voto*, & *voti redempt.* & facit *cap.Episcopus*, *de consecrat. dist.*3. vbi dicitur, quòd cessante infirmitate non debet Episcopus, saltem diebus Dominicis, abesse ab Ecclesiâ sua, secus autem vbi peregrinatio non esset longa, ex Innoc. & Panorm. *vbi suprà*. Hæc Sayrus: Non ergo benè citat illum Palaus pro hac sententia. Solùm namque cum aliis DD. docet, tale votum valere in solum ipsorum præiudicium, ac proinde etsi expleri nequeat absque Pontificis licentia; teneri tamen eos expensas eundi, & redeundi solvere, & in eas id votum commutare. Ita apud Sanch. idem Sayrus *loco cit.* Hostiens. Ioan. Andreas, Antonius, Angel. Sylvest. Azor, & alij.

Ego autem clariùs respondeo dicendum, quod votum longæ peregrinationis factum ab Episcopis sub conditione licentiæ à Pontifice impetrandæ, ac obtinendæ, sit validum omninò, si causa, & finis talis peregrinationis sit melior, & gratior Deo, quàm residentia in suis Ecclesiis. Secus verò si residentia sit gratior, & maius bonum, quàm peregrinatio. Sic meo videri sentit Suarez *loco cit.* vbi *n.*7. sic quæstionem concludit: Addo verò vltimò, in aliquo sensu potuisse votum illud esse illicitum, & invalidum, & in illo etiam non probari exceptionem. Primum patet, si Episcopus vouens peregrinationem morosam absentiam requirentem, & animo faciendi illam contra obligationem residendi, & sine licentia Papæ, & sine consensu Capituli, & sine suæ Ecclesiæ necessitate, tunc enim votum esset de re illicita, vt constat. Neque aliud fundamentum malitiæ, aut nullitatis in illo voto inveniri potest, vt omnes fatentur. Hinc autem convincitur altera pars: tum quia votum illud non est de materia honesta, nos autem requirimus materiam honestam: tum etiam, quia votum illud non fuisset invalidum ex iure positiuo, sed ex natura rei, supposita talia personæ obligatione, sicut votum dandi eleemosynam ex pecunia alteri ex iustitia debita. Hæc Doctissimus Pater, ex cuius doctrina nostra responsio liquet, & concordea redduntur Authores contrarij.

QVÆSTIO XIX.

An Parochi, & alij Clerici habentes beneficium requirens residentiam, possint validè vouere Religionis ingressum, sine licentia suorum Episcoporum?

REspondeo cum communi omnium, validè posse id vouere, & exequi tale votum, adhuc contradicente Episcopo. Quia (ait Sanchez, tanquam speciale statuitur in Episcopo, vt eo voto nequeat se absque Pontificis licentia astringere, *cap. licèt*, *vers. illa*, *de Regul.* atque ita docent D.Thom. 2.2.*q.*189. *art.*7. & omnes Doctores, nemine contradicente. Et constat *ex cap.finali*, 19.*q.*2. Sic ille *lib.*4.*c.*25.*n.*47. & antea Suarez *lib.*3.*de voto*,*c.*4.*n.*10. Bassæus *tom.*2. *votum* 1. *n.*19.

QVÆSTIO XX.

An possint prædicti vouentes Religionem, mandare tale votum executioni, inconsulto etiam Episcopo?

NEgant multi Doctores, docentes quòd quamvis prædicti Parochi possint validè emittere votum Religionis, inconsulto Episcopo, non tamen possint plenè mandare illud executioni, inconsulto illo, quia tenentur licentiam ab eo petere, quamvis eâ denegatâ possint ad Religionem transire. Idque colligunt ex *cap.Duæ*, 19.*q* 2.*cap.licèt*, *de regul. cap. Admonent*, *de renunc.* vbi iubentur Beneficiarij non dimittere Ecclesias inconsulto Episcopo. Pro hac sententia sunt apud Sanch. Hostiens. *in sum. tit. de voto*, §.*Quis vouere possit*, *n.*7. Abbas *cap. Quod Dei timorem*, *de statu Monach.num.*11. Abulens *cap.*30. *Numer.q.*70. Henricus *cap.Scriptura*, *de voto*, *num.*2. Angelus *verb. Religiosus*, *num.* 12. Sylvester *Religio*, *q.*12.*n.*13. Azor *part.*1 *lib.*11.*cap.*16.*q.*3. Ludouic. Lopez 1.*p. cap.*48. Sayrus *lib.*6.*cap.*5.*n.*25. Grassiua 2.*p. decis.lib.*2.*cap.*11.*n.*24. & Suarez *lib.*1. *de voto*, *cap.*4.*n.*10.

Alij oppositum docent, existimantes non teneri prædictos ad petendam talem licentiam ab Episcopo. Quia ex vna parte nullus est textus, ex quo hæc

obligatio

obligatio petendi licentiam ab Episcopo colligitur. Nam text. *in cap. licèt, de Regul.* solùm loquitur de Religiosis transeuntibus ad strictiorem Religionem, & sic non est ad rem. Textus verò *in cap. Admonet*, prohibens dimissionem Ecclesiarum inconsulto Episcopo, intelligitur de dimissione extra casum Religionis à iure concessum, vt indicat ibi Gloss. *verb. inconsulto.* Deinde ex alia parte est textus expressus *in cap. Duæ, 19. q. 2.* in quo Vrban. I I. liberè permittit quoslibet Clericos ad Religionem transire, neque ab Episcopo reuocari posse. Ergo cum nullius licentiæ petendæ mentionem fecerit, non est cur hoc onus sit illis imponendum. Sic Sanch. *lib. 4. Decal. c. 25. n. 48.* & penes ipsum, Innoc. Anton. Cardinalis, & Abbas *in dicto cap. licèt*, quos sequitur Palaus *disp. 1. de voto, punct. 19. n. 13.* Trullench *lib. 2. Decal. c. 11. in fine, & cap. 31. conclus. 1. & 4.* Bassæus *loco cit.*

Sed clariùs, & media via, ego respondeo dicendum, quod quamvis Parochi, & alij Beneficiarij non teneantur aliquo præcepto iuris petere licentiam à suis Episcopis ad exequendum votum Religionis ab ipsis emissum, vt rectè docet contra primam secunda opinio, teneantur tamen ex decentia, aut vrbanitate id illis manifestare, vt Ecclesiis quas dimittunt consulant. Quia id prudens, & vrbana ratio dictat. Sic meo videri, & non aliud, vult Suarez *n. 10. cit.* vt indicant hæc eius verba: Sed non est (inquit) necessaria exceptio, quia potest fieri votum inconsulto Episcopo, licèt non debeat plenè mandari executioni illo inconsulto, quia scilicet ad hoc sufficit licentia petita, & non obtenta. Nota illa verba, *licèt non debeat.* Non enim dicit, quod voventes teneantur licentiam petere, sed quod non debeant plenè mandare votum executioni, Episcopo inconsulto. Quasi diceret id non debere aliter fieri, quia non esset decens, nec conueniens.

QVÆSTIO XXI.

An Parochi, Beneficiarij, & alij Clerici residentiam necessariam habentes, possint inconsulto Superiore votum peregrinationis emittere?

RESpondeo dicendum ex dictis: Posse, sed solùm in casibus, in quibus Episcopi tale votum emittere possunt inconsulto Papa. Quia eadem subest vtrisque obligatio residendi, ob quam peregrinatio suscipi ab illis, nisi in certis casibus non potest. Sic Auctores citati, præcipuè Palaus *loco cit.* & Sanch. *n. 44.* Bassæus *n. 19.*

QVÆSTIO XXII.

An cæteri Clerici non habentes beneficia requirentia residentiam, possint validè, & licitè emittere votum, tam Religionis, quàm peregrinationis, & illud exequi inconsulto Episcopo?

NEgandum videtur ex *cap. Non oportet, de consecrat. dist. 5.* in quo loquens Concil. Laodic. de omnibus, & quibuscumque Clericis, & Laicis, ait eos non oportere aliquò proficisci absque commendatitiis Episcopi literis: ergo nullus Clericus potest inconsulto Episcopo peregrinari.

Sed vt certum respondeo: Posse absolutè dictos Clericos validè, & licitè emittere vtrumque votum præfatum, illudque plenè exequi, inconsulto Episcopo. Quia in nullius muneris obligatorij præiudicium cedit. Nec obstat textus contrà adductus, quia ille non continet præceptum, sed consilium, vt indicant illa verba, *Non oportet.* Nec illæ literæ commendatitiæ iam sunt in vsu, sed solum sunt necessariæ in Clericis, vt ad Ordines, vel ad sacra ministeria admittantur, iuxta antiqua Concilia innouata per Trident. *sess. 23. c. 16. de reformat.* Sic Suarez *lib. 3. de voto, c. 4. n. 9.* Sanchez *lib. 4. c. 25. n. 44.* Palaus *disp. 1. punct. 19. n. 14.*

QVÆSTIO XXIII.

An sit licitum Episcopis emittere votum eundi in subsidium Hierosolymitanum, & illud exequi inconsulto Papa?

AFfirmant aliqui DD. ex textu *in cap. Magnæ, de voto*, vbi votum Hierosolymitanæ peregrinationis ab Episcopo factum, validum reputatur, liquidem sit grauis commutatio pro illo. Ideoque ita sentiunt Anton. *cap. Scripturæ, de voto, n. 4.* & ibi Abbas *num. vlt.* Cardinalis *n. 9.* Anchar. *cap. Magnæ, cit. n. 12.* & alij apud Sanch. *lib. 4. Decal. c. 25. n. 42.*

Sed iam vt certum respondeo: Nunc iam non esse licitum Episcopis emittere votum eundi in subsidium Hierosolymitanum, & illud exequi sine licentia Romani Pontificis. Quia licèt id olim licuerit Episcopis, quando omnibus generaliter concedebatur aditus in terram Sanctam; tamen cum nunc is aditus non pateat, verè indigent Pontificis licentia. Sic Hostiens. *cap. Magnæ, cit. n. 17.* Ioan. Andr. *num. 9.* Sylvest. *votum 3. q. 2. & 4.* Tabiena *votum 5. q. 2.* Azor *lib. 11. cap. 16. q. 2.* quos & alios sequitur Sanchez *vbi suprà.*

QVÆSTIO XXIV.

An integrum sit Episcopis emittere votum aliquarum precum, abstinentiarum, eleemosynarum, & huiusmodi, absque licentia Pontificis?

REspondeo vt certum, esse illis integrum. Sic cum communi Sanchez, bis verbis: Si votum Episcoporum sit modicæ peregrinationis, vel precum, vel abstinentiarum, quæ munus exequi non impediunt, est absolutum, & obligat nulla Pontificis expectata licentia. Quia in his rebus Episcopus sui iuris est ad vouendum. Sic ille *num. 43.* Sylvest. Tabiena, Azor, Sayrus, & alij plures apud ipsum. Trullench *lib. 2. cap. 2. dub. 11. n. 9.* Bassæus *tom. 2. votum 1. num. 18. fine*, ex Suario *tom. 2. de Relig. lib. 3. de voto, cap. 4. n. 10.*

QVÆSTIO XXV.

An peregrinatio quæ per tempus vnius anni potest fieri, reputanda sit modica, & ita possit fieri ab Episcopo, inconsulto Papa?

AFfirmare videtur ex Suario Sanchez, his verbis: Ex quo optimè deducit Suarez *tom.2. de Relig. tract. de voto, lib.3. c.4.n.10.* si peregrinatio non excedat tempus anni, iure concessum Episcopo ad absentiam, esse votum absolutum, & independens à Pontificia licentia, quòd in illa non læditur Ecclesia. Hæc Sanchez *n.34. citato*, & ex vtroque Bassæus *loc. cit.*

Sed licèt bene, non ita clarè ac Suarez id docet, ait enim sic *loco cit.* Vtrique autem addo, si Clericus habens huiusmodi beneficium, habeat aliquod tempus anni à iure concessum, pro quo à residendo excusetur, & peregrinatio maiorem absentiam non requirat, tunc votum huius peregrinationis absolutum esse posse; quia eo tempore impleri potest, in quo nulla est prohibitio, neque alienus consensus necessarius est. Hæc Suarez. Ex quo constat illam, & solam reputari breuem, aut modicam peregrinationem, quæ fieri potest illo tempore, quo Episcopus, aut Clericus habens beneficium residentiam requirens, à residentia excusatur.

---

§. III.

De votis quæ impuberes, vxores, & serui possunt emittere.

QVÆSTIO XXVI.

An impuberes filij possint validè sine consensu parentum vota etiam Castitatis, & Religionis emittere?

NEgant Richard. Angel. Rosella, & alij citati suprà q.4. & præcipuè Valentia 2.2.*disp.6.q.6. punct.6.col.mihi 1623.vers.Hinc igitur*, adiuncta doctrina antecedenti ab ipso data, *vers.Secundò diligenter.* Et ratio est; Quia ex eo quod Deus filios impuberes, propter eorum fragilitatem potestati Patris subiecit, satis probabiliter dici potest ipsum Deum non acceptare obligationem illorum, nisi Patres quos Superiores, & quasi directores eis præscripsit, positiuè consentiant. Confirmatur, quia cùm actus vouendi, aut promittendi in filio impubere, & Patri subdito, sit quidam vsus voluntatis, cuius Pater tanquam Superior habet dominium, vt sit ratus & validus, & à Deo acceptetur, oportet vt consensu Superioris tanquam Domini confirmetur, alioqui non habebit efficaciam, quia non decet, vt aliquis pro libito vtatur re aliena, sine consensu Domini. Sic arguit Valentia *loco cit.*

Sed probabiliùs respondeo, posse impuberes emittere validè, imò & meritoriè, omnia vota, quæ non præiudicant Parentibus, absque eorum consensu. Quia vt suprà q.4. diximus, probabilius est, quod Religiosi possint emittere sine licentia expressa suorum Superiorum, omnia vota, quæ non præiudicant illis: ergo probabilius erit, quod & id possint filij impuberes. Et ideò sic sentiunt Armilla, Nauarrus, Syluest. Caiet. Soto, Fagundez, Sanch. & alij citati suprà q.4. Legatur Suarez *lib.3. de voto, c.5. n.12.* vbi oppositam sententiam falsam appellat, eo quòd nostra apertè colligatur ex *Num.30.* vbi dicitur, *Mulierem vouentem in domo Patris, & in puellari ætate, astringi voto, nisi Pater irritet.* Et ratio (inquit Suarez) est, quia neque iure naturæ talia vota sunt inualida, cum sint ex libertate sufficienti ad peccandum mortaliter, vt supponitur, & possint esse de materia honesta, vt est per se clarum: neque etiam dari potest ius diuinum, & humanum, quod illa irritet. Hæc Suarez.

QVÆSTIO XXVII.

An item vxor, & seruus possint validè, & licitè vouere aliqua sine consensu sui mariti, vel domini?

NEgandum esse ad minus probabiliter, videtur ex dictis. Quia probabile videtur, non posse filios impuberes vota aliqua validè emittere sine consensu Parentum, eo quòd illis subdantur: sed sic est, quod etiam vxores, & serui subduntur viris suis, & dominis: ergo. Confirmatur ex Soto *lib.7. de iust. quæst.3. art.1.* existimante vxorem esse subditam viro suo, sicut Religiosus est suo Prælato: ergo.

Sed vt certum respondeo: Posse vxores, & seruos quæcumque vota de materia illis licita, & honesta, sine consensu suorum virorum, & dominorum emittere. Vnde licitè, & meritoriè possunt huiusmodi vouere moderatam orationem, & frequentiam moderatam Confessionis, vel Communionis, &c. Ratio est, quia sic vouere, nec est talibus personis prohibitum iure naturæ, cùm nullum principium talis malitiæ ostendi possit; nec iure Ecclesiastico, cùm nullum inveniatur positivum præceptum: ergo.

Nec obstat ratio dubitandi, est enim dispar. Nam vt constat ex ipsomet Valentia, impuberes subduntur parentibus, non solùm quoad rem promissam, sed etiam quoad voluntatem qua vouent: vxores verò, & serui (imò & puberes filij) quoad solam materiam promissam subduntur viris, & dominis. Vnde sic sentit cum communi idem Valentia *loco cit. col.1623. & quæst.vlt. col.1630.* quem pro hac parte citat, & sequitur Sanchez *lib.4.cap.25.num.4.in fine.* Legantur Suarez *cap.5.citato, num.3. & 26.* Filliuc. *tract.25.cap.6.q.5.num.57.* Trullench. *lib.2.cap.2. dub.12.num.2.* & etiam à nobis dicta suprà *tract.1. disp.16.§.7. & 8.* vbi egimus de iuramentis, & votis vxorum, & servorum, quæ viri, & domini possunt irritare.

§. IV.

De aliis Personis, tam Diuinis, quàm Angelicis, an vouere possint.

QVÆSTIO XXVIII.

An Deus Optim. Max. vt Deus est, possit vouere.

AFfirmandum videtur ex dictis *tract. 1. disp. 6. §. 2. q. 36.* vbi diximus Deum posse iurare, licèt non propriè, & rigorosè loquendo; impropriè tamen, & quasi methaphoricè: ergo hoc modo etiam vouere poterit.

Sed vt certum Respondeo, non posse, saltem propriè, & rigorosè loquendo. Quia vt Deus est, non est capax voti, nec Religionis. Cui enim cultum exhibebit suprema natura? Igitur licèt promittere possit, vt constat, non tamen in cultum, vel obsequium, sed in beneficium, & gratiam eius, cui promittit. Ex quo patet ad rationem dubitandi; dicendum enim est, posse eo modo vouere, quo iurare potest, & sic non propriè. Legatur Suarez *lib. 3. de voto, cap. 1. num. 1.*

QVÆSTIO XXIX.

An saltem Christus Dominus in natura assumpta potuerit verè votum Deo emittere.

NEgant aliqui viri docti, apud Caramuelem mox citandum. Sed Respondeo vt certum: Potuisse. Probatur: Quia potuit, & propriè, iurare, vt diximus *disp. 9. §. 2. quæst. 38.* ergo & vouere propriè. Deinde Christus potuit orare: ergo & vouere. Sic omnes. Suarez *cap. 1. citato, num. 2. & sequent.* & *tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 1. num. 19.* Aldrete *de Incarnat. disp. 73. sect. 7.* Latè Caram. *in Reg. D. Bened. disp. 19. num. 215. & 236. & 237.* & omnes communiter, inter quos solùm est difficultas loquendo de facto, pro qua sit

QVÆSTIO XXX.

An Christus Dominus de facto votum propriè emiserit.

AFfirmat, licèt vt quid incertum, Suarez *lib. 3. de voto, cap. 1. num. 3. & 6. in fine,* vbi concludit dicens, in suo dicendi modo non deesse probabilitatem, quamuis incerta res sit. Et certè, vt sit hæc sententia probabilis, sufficit authoritas Suarij. Cuius placitum non rejicit Filliuc. mox citandus, sed potius sequitur: & clariùs Bordon. *de Profess. Relig. cap. 1. n. 201.* vbi probat Christum Dominum verè emisisse Patri suo vota obedientiæ, castitatis, & paupertatis. Quod esse probabile docet expressè Caramuel *loco cit. num. 239.*

Sed cum communi sententia probabilius Respondeo, Christum Dominum, proprium votum de facto non emisisse. Sic S. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 2. ad 3.* his verbis. Ad tertium dicendum, quod Christo secundum se non competebat vouere. *Tum* quia Deus erat. *Tum* etiam, quia in quantum homo, habebat voluntatem firmatam in bono, quasi comprehensor existens. Sic S. Doctor. Et *confirmatur.* Quia probabilius est, quod Christus de facto non iurauit, vt habitum est supra *tract. 1. disputat. 3. quæst. 36. & disputat. 5. quæst. 38.* ergo & probabilius erit, quod de facto propriè non vouerit. Sic tenet cum S. Thoma Sotus *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 2. ad 3.* Medina, Nazarius, Lorca, Petr. de Ledesma, Raphael de la Torre, Ioan. à S. Thoma, quos citat, & sequitur Prado *cap. 31. de voto, quæst. 11. §. 3. num. 22.* sic etiam Luysius *in summa, 1. p. cap. 150. dubit. 4.*

QVÆSTIO XXXI.

An Angeli, in statu viæ spectati, vouere Deo potuerint; & an de facto id fecerint.

REspondeo *ad primum*, vt certum: Potuisse in illo statu verè vouere Deo. Quia certum est, tunc capaces fuisse voti, vt bene probat Suarez *cap. 1. citato, num. 7.*

Respondeo ad secundum (vt quid probabilius) de facto minimè vota emisisse. Quia Angelorum via breuissima fuit: & ideo in illo statu non indigebant votis, seu promissionibus, sed vnica deliberatione perfecta, qua in bono confirmarentur. Sic ipset Suarez *num. 8.* Filliuc. ex illo *tract. 26. cap. 6. quæst. 1. num. 160.*

QVÆSTIO XXXII.

An item Angeli Beati post statum viæ sint apti ad vouendum.

REspondeo esse aptos ad vouendum; non tamen vsum vouendi esse illis accommodatum. *Prima pars* constat. Quia Beati etiam colunt Deum religioso cultu: at in hoc cultu non est specialis repugnantia, vt constat: ergo. *Secunda pars* etiam patet. Quia Beati iam sunt in termino: atqui votum propriè spectat ad viatores, propter futuras actiones, vt ad maiorem perfectionem & meritum tendant: ergo. Sic Suarez *loco cit. num. 10.* & Filliucius *numero 160.* Qui secus dicunt de Angelis damnatis. Nam hi cùm obstinati sint in malo, non sunt apti ad vouendum. Legantur dicta à nobis supra *disp. 6. quæst. 40. & sequent.*

DISPV

DISPVTATIO VI.

De eo cui faciendum votum sit.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum propriè soli Deo fieri possit?

RESPONDEO vt certum: Soli Deo propriè votum fieri posse. Probatur. *Tum*, quia id constat ex definitione voti, suprà *disp.* 1. *q.* 2. adducta. *Tum etiam*, quia votum propriè sumptum sumitur hic pro cultu, quo cognoscimus diuinum numen, à quo tanquam ab auctore omnium bonorum aliquid impetrare intendimus, vel pro impetratis bonis, ac donis gratias referimus: sed sic est, quod solus Deus est, qui hac ratione coli potest: ergo hac ratione soli Deo possunt vota fieri. Sic Theologi communiter. Legantur Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 15. & 16. Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 1. *à num.* 41. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *punct.* 3. *vers. tertium dubium est.* Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 10. (non *cap.* 12. *q.* 13. vt leges apud Palaum) Nauarr. *in sum. cap.* 12. *num.* 25. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 17. Palaus *disp.* 1. *de voto, punct.* 7. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 11. §. 6. & præcipuè D. Thom. 2. 2. q. 88. *art.* 5. & ibi omnes eius Interpretes. Bordonus *de Profess. Religiosa, cap.* 18. *n.* 5. Acacius March. *verb. votum, resol.* 444. *num.* 3.

QVÆSTIO II.

An etiam Sanctis aliqua ratione fundi vota possint.

NEgant hæretici nostri temporis. Quia cùm negent omnium Sanctorum cultum, & preces ad illos: ita etiam omnino negant, posse ad illos fundi vota absque idololatria. Cum hæreticis sensit Erasmus *in colloquio inscripto, Naufragium* (vt refert Bellarm. *lib.* 3. *de cultu Sanctor. cap.* 9.) vtriusque Scripturæ testimoniis, in quibus solùm legimus vota Deo soli fieri.

Sed vt certum omnino Respondeo: posse aliqua ratione Sanctis fieri promissiones, & vota. Quia certum est de fide, quod Sancti colendi à nobis sunt, & honorandi, & quod cum eis conuersari, & loqui possumus, & consequenter ad eos preces fundere: ergo & vota, & promissiones aliquo modo possumus ad illos facere, ac fundere. Hanc veritatem probat antiquæ Ecclesiæ consuetudo, vt probat Bellarm. *loc. cit.* adductis variis testimoniis Patrum, legantur ipse Suarez, & alij locis citatis, qui omnes in hac veritate conuenientes, differunt in modo explicandi, quomodo illis non obstantibus, soli Deo propriè votum fiat. Pro quo sit

QVÆSTIO III.

Qua ratione Sanctis aliqua vota fiant, quibus non obstantibus, soli Deo vota propriè fieri inferatur.

REspondeo dicendum, quod in hac re variè sentiunt Theologi. Nam in primis quidam dicunt, quod quando vota fiunt Sanctis, non fiunt illis, vt sunt purè creaturæ rationales; quia vt sic non sunt capaces vt eis fiant vota, cùm hæc contineant adorationem latriæ, quæ non potest creaturæ vt sic tribui: sed fiunt illis, vt in cis Deus habitat per gloriam, vel in quantum Deus in ipsis honoratur (sicut eum intuetur per Sanctos, intuetur per Deum in ipsis elucentem) & sic promissio illa, aut votum factum Sanctis, primariò tendit in Deum. Sic Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 41. ex D. Thoma 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. *ad* 3. & Azorio *lib.* 11. *cap.* 13. *q.* 10. his verbis illam concludens: Votum igitur Deo fit, Sanctis verò cœli incolis, aut Religionum Præfectis, fit tanquam Dei ministris ipsius locum tenentibus: Deo fit iure, & nomine ipsius, hominibus verò fit nomine Dei. Sic Azor, & Raphael *q.* 88. *art.* 5. *disp.* 3. *num.* 3. fine.

Alij dicunt, quod quando vota fiunt Sanctis, duæ intercedant promissiones, vna proximè, & directè facta Sancto de hoc vel illo opere faciendo, vt de ieiunando in eius vigilia in eius obsequium. Alia facta Deo, de priori promissione Sancto facta adimplenda. Et hanc posteriorem dicunt esse votum, non autem priorem, nisi forsasse per extrinsecam denominationem; & ita saluant votum proprium soli Deo fieri. Sic D. Thom. *loco cit.* Quem sequuntur Raphael de la Torre ibi, *disp.* 3. *n.* 2. & Prado §. 6. *cit. n.* 43. dicens, quod in votis Sanctis, aut Prælatis à Religiosis in Professione factis, duæ interueniant promissiones explicitè: vna facta Sancto, vel Prælato, & hæc non est votum, quia votum soli Deo fit, cum sit actus latriæ; sed est materia voti. Alia est promissio, quæ fit Deo de seruanda promissione facta homini, & hæc propriissimè est votum. Sic Prado, qui malè citat Sanchez *n.* 41. *citato*, quasi dicentem, hanc Sancti Thomæ doctrinam ab omnibus recipi. Nam Sanchez solùm primum modum dicendi, suprà adductum, esse Sancti Thomæ ab omnibus recepti affirmat, non huuc secundum. Legantur alij modi dicendi apud Suarium *lib.* 1. *de voto, cap.* 16. & apud Filliuc. *tract.* 26. *de voto, cap.* 1. *num.* 31. omnes enim sunt probabiles.

QVÆSTIO IV.

An promissio facta Sanctis, animo expresso non Deo, sed Sanctis solis se obligandi, sit votum.

REspondeo dicendum ex dictis: minimè esse votum. Quia talis promissio, cùm nullo modo dirigatur in Deum, non est actus latriæ, aut diuinæ religionis; solùm ergo erit actus singularis obseruantiæ, & erit promissionis, qua homo homini se astringit, quæ nullo modo est votum, sed promissio humana vt docet ex Nauarto Sanchez *n.* 42. Sic ipsemet *n.* 43. ex Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 1. *punct.* 5. *vers. Quod si quis fortè.* Suarez *n.* 16. Bonacina *disp.* 4. *q.* 2. *punct.*

punct. 1. *n.* 17. Palaus *n.* 2. & Prado §. 6. *citato, in fine.* Qui cautè legendus est, eo quòd dicat talem promissionem non esse in rigore votum, sed actum latriæ, seu singularis obseruantiæ: lege benignè, non esse votum, sed actum duliæ, seu singularis obseruantiæ, vt habet Raphael, quem ipse citat. March. *loco cit. resol.* 444.

QVÆSTIO V.

An votum, quod in Professione Religiosa fit Prælatis, sit verè & propriè votum?

NEgandum ex vna parte ex dictis constat. Quia votum est actus Religionis, siue latriæ, quæ erga creaturas reperiri nequit: ergo votum, quod Prælatis fit in Professione Religiosa, nequit esse propriè votum, sed solùm promissio humana.

Ex alia verò parte affirmandum videtur: Quia in omnibus ferè Religionibus hic modus profitendi seruatur, *Voveo, seu promitto Deo, Beatæ Mariæ, ac Sanctis, & tibi Patri, &c.* Atqui per hæc verba verè fit votum solemne Deo: ergo etiam Beatæ Mariæ, necnon Sanctis aliis, & Prælatis, cùm eadem serie verborum id omnibus fiat.

Sed ex dictis respondeo *primò*, dicendum quod quando in Professione obedientiam Prælato quis promittit, minimè fiat votum Prælato, etiam illo modo quo fieri potest Sanctis, spectata eorum excellentia, iuxta dicta suprà *q.* 3. Quia non promittit profitens obedientiam in Prælati cultum, & honorem, sed Deo promittit obedientiam suo Prælato seruandam. Sic Sayrus *lib.* 6. *clauis regiæ, cap.* 1. *n.* 21. ex S. Thoma *q.* 88. *art.* 5. *ad* 3. ibi: Qui vouet aliquid Sanctis, vel Prælatis, vouet Deo se impleturum, quod Sanctis, vel Prælatis promittit. Sic ille, & alij apud ipsum, Bonac. *n.* 17. *cit.* & Palaus vt suprà.

Secundò respondeo cum aliis, quod quando quis in professione vouet Sanctis & Prælatis, tunc non faciat illis votum, seu promissionem aliquam specialem, sed aduocat illos in testes suæ promissionis. Nam vulgari etiam loquendi modo, quando promissio humana propter maiorem solemnitatem fit coram multis testibus, dicere solet qui promittit, *Promitto Petro, & omnibus hic stantibus*, vtique vt testibus obligationis, quæ vni principaliter nominato, nempe Petro, fit; non vt omnibus illis personis fiat obligatio. *Et ideo* (addit Suarez, cuius est doctrina tradita) *nostri Religiosi dum vouent, clarius dicunt: Coram Beata Virgine, & Curia cælesti voueo Omnipotenti Deo.* Sic ille *lib.* 1. *de voto, cap.* 16. *n.* 17. cuius doctrinam approbat Raphaël *disp.* 3. *citata, n.* 4. licèt ipse addat, quod omnes ferè Religiones antiquæ, antiquum illum morem vouendi seruantes, voueant Deo, & Sanctis. Deo per proprium votum, quod sit latriæ actus. Sanctis per vota, quæ non sunt latriæ actus, sed duliæ. Vel dicito, ibi voueri Sanctis, & Prælatis, qua ratione participatiuè Dij sunt. Et quia Prælati Dei vices gerunt. Sic ille, necnon Prado *loco cit. n.* 47.

QVÆSTIO VI.

An sit melius, magisque meritorium operari ex voto, quàm sine illo?

NEgant Hæretici nostri temporis, quos in hac parte sequutus est Armachan. Catholicus, vt refert Vualdens. *lib.* 3. *Doctrinæ fidei, c.* 21. putantes actum non crescere in perfectione, vel in ratione meriti ex additione voti. Probat Armach. quia non est melius facere opus cum iuramento, quàm sine illo: ergo neque erit melius facere opus cum additione voti, quàm sine voto. *Confirmarique* potest, quia licèt ex honestate voti videatur crescere honitas actus, multùm tamen minuitur ex necessitate imposita per votum, quod in moralibus actibus maioris ponderis est: ergo pensatis omnibus non est melius operari ex voto, quàm sine illo.

Sed vt certissimum quid respondeo *primò*, opus factum ex voto, melius est, saltem extensiuè, quàm sine voto factum, imò & intensiuè aliquando. Quia opus, quo votum impletur, habet totam bonitatem, & honestatem, quam per se haberet sine voto; & præterea habet honestatem voti, per quam consecrat Deo, & fit opus religiosum: ergo simpliciter augetur in bonitate, & honestate. Sic D. Thom. cum aliis statim citandis.

Respondeo *secundò*, etiam vt quid certissimum. Magis meritorium est operari ex voto, cæteris paribus (hoc est quando cum æquali charitate fit vtrumque opus) quàm operari sine illo. Patet, quia ille actus est nobilior, & magis meritorius, qui procedit à nobiliori virtute: sed Religio, cuius actus est votum, est nobilior, quàm aliæ virtutes morales: ergo magis meritorium erit facere aliquid ex voto, quàm ex alia virtute. Hanc doctrinam esse de fide, docet D. Thom. *opusc.* 17. *c.* 11. 12. & 13. & *opusc.* 18. *cap.* 12. & 2. 2. *q.* 88. *art.* 6. & *q.* 189. *art.* 2. & omnes Scholastici *in* 4. *dist.* 38. Legantur Suarez *lib.* 1. *de voto, c.* 17. Qui optimè respondet rationibus dubitandi, & latè probat nostras duas responsiones, Raphaël 2. 2. *q.* 88. *art.* 6. *in explicat. articuli*, Sotus *lib.* 7. *de iust. q.* 2. *art.* 4. Valent. *tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 6. *punct.* 3. Angles *in florib. quæst. de voto, art.* 3. & 5. Nauar. *c.* 12. *n.* 32. *vers. Quarto*, Sayr. *lib.* 6. *Clauis Reg. c.* 1. *n.* 14. Prado *cap.* 31. *de voto, q.* 11. §. 7. & alij.

§. II.

De voti emissi pœnitudine.

QVÆSTIO VII.

An ille quem ita pœnitet de voto à se facto, vt intendat non seruare illud, peccet mortaliter?

AFfirmat absolutè Angles *flor.* 2. *p. quæst. de voto, art.* 5. *dub.* 2. *vbi concl.* 2. ita ait: Peccat mortaliter, quem voti pœnitet, quia idem est pœnitet me voti, & nolo obseruare votum. Ita ille, & Suarez *lib.* 5. *de voto, cap.* 7. *n.* 3.

Sed clariùs vt quid certum respondeo sic. Qui ita pœnitet de voto, vt intendat illud non adimplere, peccat absolutè, mortaliter quidem, si transgressio, & propositum non adimplendi versetur circa materiam grauem voti; venialiter verò, si circa materiam leuem. Ratio est, quia nolle exequi votum à se emissum, permanente voto, planè facit contra votum: ergo contra illud peccat mortaliter, vel venialiter, iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ. In hac responsione omnes conueniunt, vt fatetur Sanchez *lib.* 4. *Decal. cap.* 12. *n.* 2. Legatur Raphaël 2. 2. *q.* 88. *art.* 6. *disp. vnica, n.* 1. & alij mox citandi.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VIII.

An item ille quem pœnitet de voto à se facto, ita tamen vt habeat propositum illud adimplendi, adhuc peccet, saltem venialiter?

NEgat Raphaël *loco cit. num.*2. his verbis: Qui pœnitet de voto facto, ita tamen vt habeat propositum illud adimplendi, per se loquendo non peccat. Hæc assertio est communis, & D.Thomæ *in art.6.ad* 2. Probatur, quia hæc pœnitudo non est de objecto prohibito ex vi obligationis voti: ergo per se non est peccatum contra votum. Antecedens patet, quia votum solum est promissio faciendi hanc, vel illam rem, non autem est promissio gaudendi semper, aut nunquam dolendi de voto facto: ergo si dolor non sit tantus, vt excludat voluntatem adimplendi promissum, non est contra votum, imò neque ex genere suo contra nullum præceptum, nullum enim de hac re expressum invenitur. Hæc ille, omnino ex Suario *cap.7.cit.n.4.* quem non citat. Ita etiam Valentia 2.2.*disp.6. q.6. punct.3. ad finem*, & Sotus *lib.7.de iust. q.2.art.4.* quos citat, & sequitur Sanchez *n.2. cit.* ibi: Imò nec est peccatum, per se loquendo. Quippe idem prorsus voluntatis objectum est præteritus vouendi actus, & futurus: at integrum est cuilibet nolle vouere in futurum: ergo & nolle vouisse, siquidem non dolet de actu ad quem tenebatur. Atque ita docent Sotus, & Valentia. Hæc Sanchez, qui tamen statim limitat suam sententiam, vt mox videbimus.

Alij igitur distinguendo docent, quod si ea pœnitentia sit de votis diuturnis, & gravis momenti, vt perpetuæ castitatis, &c. sit communiter veniale. Quia nascitur ex tepiditate, & defectu perseverantiæ, disponitque ad voti transgressionem. Si autem votum sit de rebus non tanti momenti, nec tam diuturnis, non est communiter veniale, quando adest aliqua causa honestans; nam absque omni prorsus causa veniale, inquiunt, erit: quia contra rectam rationem est de bono admisso pœnitere, cum proprium pœnitentiæ objectum sit res mala, & quia communiter solet afferre transgressionis periculum. Sic Caietan. & Sotus, quos videtur sequi Sanchez *num 2.cit.*

Alij denique apud eundem absolutè docent, quod pœnitere de voto à se facto generaliter sit veniale, quando deest justa causa. Ita Sylvest. *votum* 2.*q.*20. Azor. *lib.*11.*c.*15.*fine*, & Rodrig. *tom* 2.*sum.cap.*99. *num.*3. sed certè ex his Authoribus solus Sylvest. loquitur cum illa limitatione, quando videlicet deest justa causa. Cæteri verò minimè. Audi Sylvest. Non est mortale pœnitere de voto, imò nec peccatum, modò sit causa rationabilis pœnitendi, quia nullo jure talis pœnitentia prohibetur, modò homo exequi proponat. Sic Sylvest. & Azor. sic: Dicendum est eum peccare, qui votum factum violare constituit, aut qui negligit, vel vltra tempus constitutum segniter prorogat. Enimverò is lethale peccatum non contrahit, qui cùm in animo habeat votum reddere, non vouisse vellet: peccat verò si doleat de eo actu, quo initio vouit; nec enim tibi fas est dolere quod honestatis, ac virtutis opus effeceris, ac proinde tibi non licet dolere quod votum feceris. Hæc Azor, quem vide sine limitatione illa loquentem. Rodriguez tandem solùm dicit, talem pœnitentiam non esse mortalem, sic: *Pues no se comete co tra algun precepto que de necessidad obligue à votar. Verdad es* (addit) *que quando deste pesar se viene el alma à relaxar, de manera que se pone à peligro de quebrantar el voto, sera pecado mortal, como lo dizen Soto* lib.8.de just.art.4.col penult. *y Nauarro* cap.12.num.antepenult. Hæc, & non amplius, Rodriguez. Cuius additum etiam approbat cum alijs Sanch. *vbi suprà.*

Ego autem clariùs respondeo *primò sic.* Certum est, quod ille quem pœnitet de voto à se facto, cum intentione tamen illud adimplendi, non peccet mortaliter, quia nullum jus frangit. Sic communiter omnes, præcipue nuper citati.

Respondeo *secundo*, ille quem cum prædicta intentione adimplendi votum pœnitet illud vouisse, non peccat adhuc venialiter, saltem directè, contra votum à se factum. Quia directè non facit contra illud, adhuc leuiter, vt constat: ergo. Dixi non peccare directè saltem contra votum, adhuc venialiter, quia indirectè, & quasi, vt ita dicam, in obliquo potest, & hoc solòm probat Azor. *vbi suprà.* Legatur Raphaël *loco citato, dicto 3. vsque ad* 4. vbi dicit tale peccatum non esse contra votum, sed præter modum debitum eius.

QVÆSTIO IX.

An opus factum ex voto, cum tristitia, & pœnitudine de voto emisso, sit adhuc magis meritorium, quàm si non fieret ex voto?

NEgabit à fortiori Armachan. relatus *quæst.6.*

Sed adhuc vt certum respondeo, adhuc esse magis meritorium, dummodo in vouente adsit propositum seruandi votum. Sic S. Thom. 2. 2. *q.*88. *art.6.ad* 2. per hæc verba: Si autem ipsum opus secundùm se consideratum triste, & involuntarium redderetur post votum, dum tamen remaneat voluntas votum implendi, adhuc est magis meritorium, quàm si fieret sine voto, quia impletio voti est actus religionis, quæ est potior virtus, quàm abstinentia, cuius actus est ieiunare. Sic S.Doctor, & Raphaël *loco cit.dicto* 4.*n.*4. & Prado *cap.*31.*de voto,q.*11.§.7. *num.*49.

QVÆSTIO X.

An peccet ille qui pœnitet vouisse solemniter Religionem, iusta interueniente causa?

NEgat Angles mortaliter peccare, his verbis: Non peccat mortaliter quem pœnitet vouisse propter bonum finem: V. g. si quem pœniteret solemniter vouisse, quia habet parentes necessitate oppressos, quibus extra Religionem liberiùs subuenire posset, talis enim nolitio est actus meritorius, quia finis est optimus. Ita ille *quæst. vnica de voto, art.*5. *dub.*2.*concl.*3.

Sed ego clariùs respondeo, nec adhuc venialiter peccare. Quia pœnitere voti emissi, cum causa iusta, & rationabili, est actus optimus, ac proinde meritorius: ergo immunis erit ab omni peccato, & culpa. Sic Sylvest. *quæst.* 8. Sanchez *num.* 2.

titate, & credo sic sentire Angles, quamuis non ita claré se explicuit. Legatur Suarez *libro 5. de voto, cap. & numero vltimo.*

QVÆSTIO XI.

An peccet mortaliter ille, quem pœnitet se fecisse illa opera, ad quæ ratione voti tenebatur.

Respondeo tanquam certum: quod sic. Quia ista pœnitodo est de re necessaria ad salutem, cùm sit dolere de præterita impletione voti: at hoc ex genere suo est mortale: ergo. Sic Angles *loco cit. concl. 6.* ita dicens: Peccat mortaliter semper proculdubio, quem pœnitet obseruate votum. Idem enim est peccare, & velle peccasse: & quem pœnitet obseruasse votum, vult olim peccasse. Peccatum namque potius in voluntate, quàm in opere consistit; nam quod intrat per os, non coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, id est, corde. Sic ille, & antea Caiet. *quæst.* 88. *art. 6. ad 3.* & etiam Raphael *ibid. disp. vnica, num. 4.* & Suarez mox citandus.

QVÆSTIO XII.

An ille, quem pœnitet, hodie (v. g.) esse diem ieiunij, committat aliquam culpam.

Respondeo vt certum: Quod non committat, dummodo cum illa pœnitudine retineat propositum ieiunandi. Sic Suarez *loco cit. num. 5.* id probans, quia talis actus dolendi aut pœnitendi, neque est contra temperantiam, cùm hæc, & opere, & proposito seruetur: neque est contra obedientiam; quia hæc non obligat, vt ipsummet præceptum placeat, aut non contristet, sed vt fiat quod præceptum est. Et eadem ratione dolere de præterito actu præcepti iam facto, non quidem dolendo de ipsa obseruantia præcepti, sed solùm de ipso actu secundum se, & solum de hoc, quod fuerit tunc ex præcepto necessarius, nullum peccatum est (vt dolere, quod prætetito die non laborauerim propter Ecclesiæ præceptum:) tunc enim non displicet fecisse quod Ecclesia præcepit; sed displicet, præceptum occurrisse tali die, quod per se malum non est. Hæc Suarez.

QVÆSTIO XIII.

An peccet ille, quem pœnitet, se Professum esse, & tot annos in Religione vixisse.

Respondeo dicendum, quod huiusmodi dolens nullo modo peccet contra votum à se emissum, cùm talis dolor propriè non sit de voti obseruatione, aut de operibus factis ex præsupposito voto (quia tunc clarum est, fore mortale, vt constat ex dictis *quæst. 11.*) sed de operibus sub conditione separante ab illis obligationem voti, seu quod idem est, solùm est dolor de applicatione animi ad votum, & hic dolor nullum est peccatum, saltem contra votum. Sic Suarez *num. 4.* & Raphael *num. etiam 4.* ex Caiet. *loco cit.* Quem non citant.

QVÆSTIO XIV.

An si quis faciat votum nunquam dolendi de aliquo alio voto à se facto, & de facto doleat, tunc contra votum delinquat.

Respondeo vt certum: Quod sic. Quia licèt ille dolor non esset malus, eo quòd esset dolor voti, esset tamen malus, & mortaliter talis (si votum esset rei grauis) quia esset directa transgressio illius secundi voti, nempe non dolendi de aliquo voto à se emisso. Sic Suarez *num. 5.*

DISP. VLTIMA REMISSIVA.

De aliis rebus pertinentibus ad hunc de voto tractatum.

Quia *tract.* 1. *de iuramento*, multa scripsimus, quæ ad hunc pertinent tractatum, ideò placuit hîc adnotare illa, vt facilè tuo desiderio satisfacere queam. Scito ergo quod

Et hæc sufficiant ad laudem, & gloriam Sanctissimæ & indiuiduæ Trinitatis, necnon Beatissimæ Virginis Mariæ, Conceptæ absque labe originalis peccati, & Beatiss. Patriarcharum Ioannis de Mata, & Felicis de Valois.

INDEX

INDEX SENTENTIARVM, RERVMQVE NOTABILIVM,

Quæ in hac septima Parte de Iuramento & Voto continentur.

Prior numerus paginam litterâ p, *indicat : posterior quæstionem litterâ* q, *designat.*

Adultera.

Æger.

Ætas.

Agitatio.

Alumnus.

Amphibologia.

Decretum.

Decurio.

Defectus.

Deliberatio.

Deus.

Difficultas.

Discalceatus.

Discrimen.

Dispensatio.

Dissimulatio.

Dolus.

Domesticus.

Dominus.

Donatarius.

Dubium.

Er

Iurare.

Iurisperitus.

Ius, iurandum.

Iustitia.

talis

N

Necessitas.

O

Obligatio.

Perjurium.

Potestas

vel

peregrina

Votum

FINIS.

